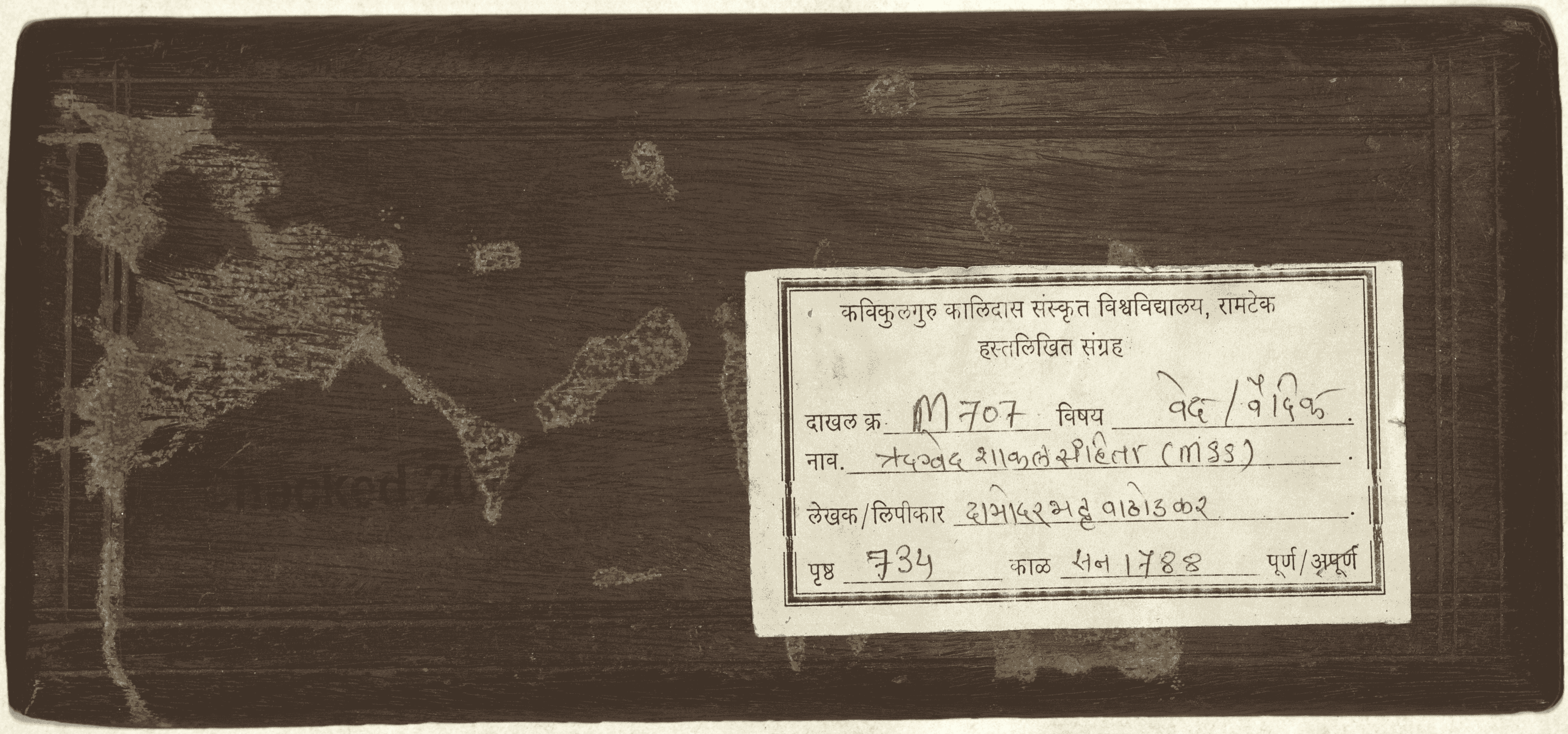

कविकुलगुरु - कालिदास - संस्कृत - विश्वविद्यालयः

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय, रामटेक
हस्तलिखित संग्रह
दाखल क्र. M707 विषय वेद / वैदिक
नाव. ऋग्वेद शाकलसंहिता (MSS)
लेखक/लिपीकार दामोदरभट्ट वाठोडकर
पृष्ठ 734 काळ सन 1788 पूर्ण/अपूर्ण

सर्वा०

१

॥ अथ सर्वानुक्रमप्रारंभः ॥

१

स॰ऋ॰

॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ॐ॥ ॥अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीकऋक्संख्या ऋषि
दैवतछंदांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशं न ह्येतज्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिर्मंत्राणां ब्रा
ह्मणार्षेयछंदोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्यां श्रेयोधिगच्छत्येताभ्यामेवानेवंविदो यातयामा
नि छंदांसि भवंति स्थाणुं वर्च्छति गर्त्तं वा पात्यते प्रमीयते वा पापीयान्भवतीति विज्ञायते ॥१॥
अथ ऋषयः शतर्चिन आद्ये मंडलेंत्ये क्षुद्रसूक्तमहासूक्ता मध्यमेषु माध्यमाः क्वचित्क
थंचिदविज्ञोषितं ब्रह्म ऋषिमस्त्रियमनुक्तगोत्रमांगिरसं विद्याद्यस्य वाक्यं स ऋषिर्या ते
नोच्यते सा देवता यदक्षरपरिमाणं तच्छंदोऽर्थेप्सव ऋषयो देवताश्छंदोभिरभ्यधावंस्तिस्र
एव देवताः क्षित्यंतरिक्षद्युस्थाना अग्निर्वायुः सूर्य इत्येवं व्याहृतयः प्रोक्ता व्यस्ताः समस्ता
नां प्रजापतिरोंकारः सर्वदैवत्यः पारमेष्ठ्यो वा ब्राह्मो दैव आध्यात्मिकस्तत्तत्स्थाना अन्या

१

स्तद्विभूतयः कर्मपृथक्त्वाद्धि पृथगभिधानस्तुतयो भवंत्येकैव वा महानात्मा देवता स सूर्य इत्याचक्ष
ते स हि सर्वभूतात्मा तदुक्तमृषिणा सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्चेति तद्विभूतयोन्या देवतास्तदप्येतदृषि
णोक्तमिंद्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुरिति यथाभिधानं त्वनुक्रमिष्यामः प्रायेणैंद्रमरुतो राज्ञश्च दान
स्तुतयः ॥२॥ अथ छंदांसि गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहती पंक्तिस्त्रिष्टुब्जगत्यतिजगती शक्वर्यतिशा
क्वर्यष्ट्यत्यष्टिधृत्यतिधृतयश्चतुर्विंशत्यक्षरादीनि चतुरुत्तराण्यूने नाधिकेनैकेन निचृद्भुरिजौ द्वाभ्यां
विराट्स्वराजौ पादपूरणार्थं तु क्षैप्रसंयोगैकाक्षरीभावान्व्यूहेदायेतु समवर्गे पादविशेषात्संज्ञाविशे
षास्तानंनुक्रामंत एवोदाहरिष्यामो विराड्रूपा विराट्स्थानाश्च बहूना अपि त्रिष्टुभ एवैकादशास्तत्र
दशैकादशद्वादशाक्षराणां विराजस्त्रैष्टुभजागता इति संज्ञा अनादेशेऽष्टाक्षराः पादाश्चतुष्पदाश्च
र्चः ॥३॥ प्रथमं छंदस्त्रिपदा गायत्री पंचकाश्चत्वारः षट्कैश्चतुर्थश्चतुष्को वा षट् पंक्तिः षट्सप्तैका
श्चैक

स०नु०

२

दशाउष्णिग्गायत्री त्रयः सप्तकाः पादनिचृन्मध्यमः षट्कश्चेदतिनिचृद्दशकश्चेद्यवमध्या यस्यास्तु ष
ड्सप्तकाष्टकाः सा वर्द्धमाना विपरीता प्रतिष्ठा द्विपदैकौ सप्तकश्च द्रुसीयेसी॥४॥ द्वितीयमुष्णिक् त्रिप
दांत्यो द्वादशांघश्चेत्पुरउष्णिङ्मध्यमश्चेत्ककुप् त्रैष्टुभजागतचतुष्काः ककुम्न्यंकुशिरैकादशिनोः प
रः षट्कस्तनुशिरा मध्ये चेत्पिपीलिकमध्याद्यः पंचकस्त्रयोष्टका अनुष्टुब्गाथा चतुःसप्तकोष्णिगेव॥
॥५॥ तृतीयमनुष्टुप्पंच पंचकाः षट्कश्चैको महापदपंक्तिर्जगता वाष्टकैश्च कृतिर्मध्ये चेद्दष्टकः पि
पीलिकमध्या नवकयोर्मध्ये जागतः काविराण्न वैराजत्रयो द्वयोर्नष्टरूपी दशकास्त्रयो विराळेकाद
शकावा॥६॥ चतुर्थं बृहती तृतीयो द्वादशांघश्चेत्पुरस्ताद्बृहती द्वितीयश्चेन्न्यंकुसारिणी उरोबृहती वा

२

स्कंधोग्रीवी वीर्यो यश्चेदुपरिष्टाद्बृहत्सप्तिनोर्मध्ये दशाकौ विष्टारबृहती त्रिजागतोर्ध्वबृहती त्रयो दशि
नोर्मध्ये ष्टकः पिपीलिकमध्या नवकास्येकादश्यष्टिनो विषमपदा चतुर्नवका बृहत्येव॥७॥ पंचमं

पंक्तिः पंचपदा अथ चतुष्पदा विराड्दशकैरयुजौ जागतौ सतोबृहती युजौ चेद्विपरीतावाद्यौ चेत्प्रस्ता
रपंक्तिरंत्यौ चेदास्तारपंक्तिराद्यंत्यौ चेत्संस्तारपंक्तिर्मध्यमौ चेद्विष्टारपंक्तिः॥८॥ षष्ठं त्रिष्टुप् त्रैष्टु
भपदाद्व्युतु जागतो यस्याः सा जागते जगती त्रैष्टुभे त्रिष्टुप्पूर्वे राजौ जागतौ चाभिसारिणी नवकौ वैरा
जस्त्रैष्टुभश्च द्वौ वा वैराजौ नवकस्त्रैष्टुभश्च विराट्स्थाने कादशिनस्त्रयोष्टकश्च विराड्रूपा द्वादशिन
स्त्रयोष्टकश्च ज्योतिष्मती यतोष्टकस्ततो ज्योतिश्चत्वारोष्टका जागतश्च महाबृहती मध्ये चेद्यवम
ध्याद्यो दशकावष्टकास्त्रयः पंक्त्युत्तराविराट्पूर्वा वा॥९॥ सप्तमं जगती जागतपदा षष्टिनस्त्रयः स्वो च
द्वौ महासतोबृहत्यष्टको सप्तकः षट्को दशाको नवकश्च पञ्चष्टका वा महापदपंक्तिः॥१०॥ अथ प्र
गाथौ बृहतीसतोबृहत्यौ बार्हतः ककुप् चेत्सतोबृहती काकुभो महाबृहती महासतोबृहत्यौ महाबार्हतो बृ
हतीविपरीते विपरीतोत्तरौ नुष्टुप् गायत्र्यौ वानुष्टुभो नुष्टुम्मुखवास्तचाइ स्कन्धे॥११॥ सूक्तसंख्या

स॰म

नुवर्ततेऽन्यस्याः सूक्तसंख्यायाः ऋषिभ्योऽन्यस्माद्वर्षेर्वा विशिष्टस्तुतिर्हि देवता छंदो विशिष्टान्यृषिदे
वतछंदांसि द्वित्रिचतुःपंचषट्सूक्तानि यथासंख्यमनिरुक्ता संख्या विंशतिरतो देवो लिंगाद्देवता
त्रिष्टुप्छंदः प्रगाथा बार्हता विंशिका द्विपदा विराजस्तदृचमेकपदा द्विर्द्विपदास्तृचः समामनंत्यपृक्ष्वं
साद्विपदे वमंडलादि चाग्नेयमैंद्रान्ति एवं तस्य सूक्तस्य शिष्टाजगत्यः आदौ गायत्रं प्राग्घिरण्यस्तू

3

पात् ॥१२॥ गोधा घोषा विश्ववारा पालोपनिषन्निषत् ॥ ब्रह्मजाया जुहूर्नाम गस्त्यस्य स्वसादितिः ॥ इं
द्राणी चेंद्रमाता च सरमा रोमशोर्वशी ॥ लोपामुद्रा च नद्यश्च यमी नारी च शश्वती ॥ श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञी
वाक्छ्रद्धा मेधा च दक्षिणा ॥ रात्री सूर्या च सावित्री ब्रह्मवादिन्य ईरिताः ॥१३॥ पादाः प्रतिजगत्यां

3

तु त्रयो द्वादशाकाः परैः ॥ अष्टकौ शाक्वरी पादाः सप्ते वा ष्टाक्षराश्चते ॥ अतिशाक्वरपादौ द्वावादितः षो
ळशाक्षरौ ॥ जागतेश्चाष्टकावष्टिपादाः षोळशकास्त्रयः ॥ अष्टकौ चात्यष्टिपादौ जागतौ चाष्टकास्त्र

जागतः षोळशाक्षरः ॥

थवाष्टक इत्यपि ॥

यः ॥ जागतश्चाष्टकश्चाथ धृतिपादौ तु जागतौ ॥ पादास्त्रयोऽष्टकाश्चाथ षोळशाक्षर एव च ॥ अ
ष्टकश्चाथातिधृतौ द्वौ पादौ जागतौ ततः ॥ त्रयोऽष्टका जागतश्च तथा षाक्षरकावपि ॥ परः सप्तकपा
दास्तु प्रसंगात्स्वयमीरिताः ॥१४॥ ॥इति सर्वानुक्रमपरिभाषा समाप्ता॥ ॥ॐ॥ ॥अग्निं नव
मधुछंदा वैश्वामित्रो वायो वायव्यैंद्रवायवमैत्रावरुणास्तृचा अश्विना द्वादशाश्विनैंद्रवैश्वदेव
सारस्वतास्तृचाः समेताः प्रउगदेवताः सुरूपकृत्नुं दश ऐंद्रमानुष्टुभं अंत्या द्वेहस्येताः षण्मारुत्योवी
कुचिदिंद्रेणेत्यैंद्र्यो चैंद्रमिदं इंद्रसानसिमिंद्रेहि गायंति द्वादशानुष्टुभं त्विंद्रमस्तौ जेतामाधुछंदसो
ग्निं द्वादश मेधातिथिः काण्व आग्नेयमग्निनेति पादोऽग्निदेवतो निर्मथ्याहवनीयाभ्यां सुसमि
द्ध इती ध्मः समिद्धो वाग्निस्तनूनपान्नराशंस इळो बर्हिर्देवीर्द्वार उषासानक्ता दैव्यौ होतारौ प्रचेत
सौ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यस्त्वष्टा वनस्पतिः स्वाहाकृतय इति प्रत्यृचं देवता एतदाप्रीसूक्तं

= भिंद्रो द्रुक्षीयसीनो

स॰ऋ॰१

मे ते नान्यान्युक्तदेवतान्येकादशाकानि त्वनाराशंसान्याप्रत्रीशोक्ता नि त्वन्नून पांत्ये भिर्वैश्वदेवमिंद्र
सोमस्त न्वेति तत्रैंद्रामारुती त्वा ग्नेयैंद्री मित्रावरुणी चतस्रो द्रविणोदसे आश्विन्याग्नेय्यस्तु दे
वताः सर्वत्रोत्तानवैंद्रावरुणयोरैंद्रावरुणं सुषुवाकुपादनिचृत्तौ सोमानमिति पंच ब्राह्मणस्पत्यास्त्वतु
र्थ्यामिंद्रश्च सोमश्च पंचम्यां दक्षिणा चान्याः सादसस्पत्या नाराशंसी वा स्याद्रातिस्य माग्निमारुतं
॥१॥ अयमश्वार्षं वमिहप्लैंद्राग्नं प्रातर्युजासेकाचतस्र आश्विन्यस्तथा सावित्र्य आग्नेय्यो दे
देवीनामिकेकेंद्राणीवरुणान्यग्नायीनां द्यावापृथिव्ये पार्थिवी षड्वैष्णव्योतो देवा देवीवा तीव्राश्च तु वि
शतिर्वायव्येकेंद्रवायव्यो मित्रावरुणमरुत्वतीयं वैश्वदेवपोष्णास्तृचाः शिष्टा आप्यो साध्यधा
ग्नेय्य एवं तं पुरउष्णिक्परानुष्टुभस्त्वश्वं त्वा एकविंशतिमेधातिथिः कस्य पंचो नाजीगर्तिः शुनःशेपः
स हृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातो वारुणं तु त्रैष्टुभमाद्यो काम्याग्नेय्यौ सावित्रस्तृचो गायत्र्यो स्त्यास्त्वाभागी

शेषा:

४

वा यश्चित्ते सेकावसिष्ठ द्वादशाग्नेयं त्वं श्वस्सोनागायत्रं त्या देवीत्रिष्टुब्ध्यश्व ग्रावाणवृषकनुष्टबा
दि पश्चि ध्यो लूखल्यो परेमोसल्या च प्रजापतेर्हरिश्चंद्रस्यौ सा च र्मप्रशंसा वायश्चित्तं तं पांक्त
मावो द्यधि कास्माकं पादनिचृच्छेश्च त्रिष्टुप्परौ तत्त्वावाश्विनो षस्यो त्वमग्ने द्यूनाहिरण्यस्तूप
आग्नेयं त्रिष्टुवं त्वाष्टमी षोळशेयो चैंद्रस्यैपंचोना॥२॥ एतं त्रिश्चिद्द्वादशाश्विने नैव मस्यं स्येत्रिष्टु
भौ द्यावाम्येकादशा सावित्रं नवमी जगत्यो घा च सा लिंगोक्तदेवतपादा प्रवो विंशतिः कण्वो घोर आ
ग्नेयं प्रगाथमूर्ध्वेतु युग्मो प्यौ क्रीळं पंचोना मारुतं हि गायत्रं तु ककुब्प्रयद्वादश प्रागाथं तूत्तिष्ठाष्टो
ब्राह्मणस्पत्यं यं रक्षंति नव वरुणमित्रार्यम्णां मध्ये तृचश्चादित्येभ्यो गायत्रं हि सं पूषं द्वापोल्ल
ककुद्राय नव रौद्रं तृतीया मैत्रावरुणी चौत्य स्तृचः सौम्यो स्यानुष्टुबग्ने षळूना प्रस्कण्वः का
ण्व आग्नेयं तु प्रागाथमाद्यो द्वृचो भ्युषसां च त्वमग्ने दशानुष्टुभमर्धर्चेत्यो देवरपो पंचोनाभि

स्तोऽई चौद्विपघौ

स॰ क्र॰ १

नंतु गायत्रं ॥ ३ ॥ अयं दशाप्रागाथं तु सह घोलस्तोषस्यं तु षश्चतु ष्कमानुष्टुभं तु दुत्यं सस्तोनासोर्थं
नवाद्यागायत्र्योत्यस्त्र चोरो भघउपनिषदं भित्यं पंचोनासव्योद्विति त्रिष्टुबंतमंगिराइंद्रतुल्यं पुत्र
मिकन्नभ्यध्याय तस्य इतींद्र एवास्य पुत्रो जायत तत्यं सऋत्रयोदशं यत्ये त्रिष्टुभौन्यू षे कादशात्ये त्रि

५

ष्टुभौ मा नोंत्यात्रिष्टुप्षष्ठ्यष्टमी नवमी चदिवश्चिदष्टौ आगतं ह्येप प्रषष्टप्रमं हिष्ठायेन्द्र चित्तवनो
धागोतम आग्नेयं हि चतुस्त्रिष्टुबंतं व माइत्तसप्त वैश्वानरीयं वह्निपं चोस्मा इदु षोळशा ॥ ४ ॥ प्रसस्तोना
त्वं नवहस्ले पंचोनामारुतं त्रिष्टुबंतं परमाग्नेयमेंद्रा सभ्यादचापरानूरः ऋग्नयो हुपदं तद्रयिर्वने
षुश्रीणन्नुशोवनेमे कादशौ पप्रदन्नानि काव्यारयिर्नो पञ्चयं तो नवगोतमोराहूगणो गायत्रं तु
नुषस्वपंचकानेकथाभित्वा गायत्रं तु हिरण्यकेशो द्वादशा घोल चोंत्ये त्रिष्टुभो लिहो पूर्वेग्नये वामध्य
मायेत्याषोळशेंद्रं पांक्तं हि ॥ ५ ॥ इंद्रो नवोपोषुणदू जगत्यं तम अश्वावतिज्ञो गतमसाविविंशतिः पञ्चनु
दामित्यस्यां निपातिनोदध्यग्रनु रथर्वा चेति ॥ ८ ॥

ष्टुभं ऋषोत्तिष्ठ पांक्तं गायत्रं त्रेष्टुभा स्तृचाः प्रगाथः प्रयेद्वादशामारुतं हपंचम्यंत्ये त्रिष्टुभौ मरुतोदशागा
यत्रं प्रत्यक्षसः षड्जागतं मा विघ्नमङ्गिरा घांत्ये प्रस्तारपंक्तीपंचमी विराड्रूपानोदं शावैश्वदेवं तु पंचा
द्याः सप्तमी च जगत्यः षष्ठी विराट्स्थानऋजुनी तीनवगायत्रमंत्यानुष्टुप् त्वं सोम अधिकासो

लि

म्यं पंचम्यादि गायत्र्यो द्वादशौं क्के तनउसाद्यू नो षस्यं चतुर्जगत्यादि षष्ठु त्रिंगतं त चोत्स आ
श्विनो ग्नीषोमौ द्वादशाग्नीषोमी यमाद्यास्तिस्रोनुष्टुभउपांत्यास्तिस्रो गायत्र्यो ष्टमी जगती
वैमं षोळशाकुत्स आग्नेयं तद्धि त्रिष्टुबंतं पूर्वे दिवास्त्रयः पादादेवास्तन्नो मित्रो धर्चौलिंगोक्त
देवतोपदेवत्यं वा सूक्तं ॥ ६ ॥ द्वेएकादशोषस्यायवाग्नये सप्रत्यथानवद्रविणोदसे पनोष्टो
शुचये गायत्रं वैश्वानरस्य नत्यं वैश्वानरीयं जातवेदसे रकाजातवेदस्यमत दादीन्येकभूयां सि
सूक्तसहस्रमेतत्तु कश्यपार्षस्योवृषेकोनावाजगिरान्द्रज्राश्वांबरीषसहदेवभयमानेस्

स॰ अ॰
६

राधसः प्रथमं दिन एकादशाकुत्सोश्च तु त्रिष्टुबंतमा ध्यागर्भस्त्वा विष्णु पनिषदि मांतेस्याः त्रिष्टुप्त
तैष्टुभो येनिर्नव चंद्रमा एकोनास्यस्त्रितो वा वैश्वदेवं हि पांक्तमंत्या त्रिष्टुब् अष्टमी महाबृहती यवम
ध्यैंद्रं मित्रं सप्त त्रिष्टुबंतं यज्ञस्त्रवं यदिंद्राग्नी सप्तौनैंद्राग्नं तु विश्वष्टोल तंनवा बार्भवं तु पंचम्यंत्ये
त्रिष्टुभौ तक्षन्यं वां स्यात्रिष्टुब्वी ळेपंचाधिकाश्विनमा द्यौपादोलिंगोक्तदेवता वंत्येत्रिष्टुभौ ॥७॥
इदं विंशति रूपस्य द्वितीयो द्व्र्चेशा त्रेश्वेमाएकादशारोद्रं द्वित्रिष्टुबंतं चित्रं षट् सौर्यनास
त्याभ्यां पंचाधिका कक्षीवान्दे घतमस उशिकु प्रस्तुत आश्विनं वैमध्व आवामेकादशा वां
रथं दशा जागतं कारा ध हूादशांत्याउः स्व प्रनाशि न्याधा गायत्री द्वितीया ककुप्तृतीया चतुर्थ्यौ
का विराण्नष्टरूप्यौ पंचमी तन्नु त्रिराष षष्ठ्यक्षरे रुष्णिग्विशार बृहती कृतिर्विराट् तिस्रो गायत्र्यः
ककुदित्थापंचो नावैश्वदेवं वा ॥८॥ ॥इति प्रथमाष्टकः समाप्तः॥ ॥प्रवो वैश्वं देवमावो विरा

डूपे पृथुः सप्तेनो षस्यं तृषाउर्छंती प्रातारत्नं सप्त स्वनयस्य दान स्तुति रुपजगत्यावमंदानि ति
कक्षीवान्दानतुष्टः पंचभिर्भावयव्यं तुष्टावोंत्ये अनुष्टुभौ भावयव्यरोमशयोर्दंपत्योः संवादो ऽग्नि
मेकादशा परुच्छेपो दैवोदासिराग्नेयं तु पारुच्छेपं सर्वमात्यष्टं तत्रातिधृतिः षष्ठ्यं जायताष्टौयं
त्वमेकादश षष्ठ्यैंद्री प्रप्रावोतिशाक्वर्या वष्टिरं त्वैंद्रवायो हि दशांत्या त्रिष्टुब् विंश यस्सप्त त्वयावयं षड्युवं
तमेंद्रापार्वतो द्वर्चउभे सप्ता दौत्रिष्टुप् तिस्रो नुष्टुभो गायत्री धृतिरष्टिरात्वा षड्वायव्यं त्वं स्याष्टिः स्ती
र्णनव चतुर्थ्याद्याः पंचैंद्र्यश्वौ पांत्ये अष्ट प्रस्तु सप्तमे त्रावरुणं त्वंत्ये लिंगोक्तदेवते अंत्यात्रिष्टुप्॥
॥१॥९॥ स्तुषु मत्त चमतिश्शाक्वरं प्रप्रचतुष्कं पोलमस्तुश्रोषळेकादशविश्वदेवी मैत्रावरुण्याश्वि
न्या स्तिस्त्रश्च आग्नेयी मारुत्यैंद्राग्नी बार्हस्पत्या वैश्वदेव्यं त्या त्रिष्टुप्पंचमी बृहती वैश्वदेवमेतदेव
मन्या सामपि सूक्त प्रयोगे वैश्वदेवत्वं सूक्तभेद प्रयोगे यल्लिंगं सा देवता वेदिषदेस सप्तो नादीर्घतमा

स॰ ऋ॰ २

श्रो चथ्यं आग्नेयं तु द्वित्रिष्टुबंतं तु त्रिष्टुप्प्र द्यामी वा बलिस्था समिद्धः आप्रियं आनुष्टुभमं त्येंद्राग्न
तव्यसीमष्टावाग्नेयं तु तत्रिष्टुबंतमिति प्रसप्तजागतं तं ष्टुत पंचाद्यास्त्रिष्टुप् त्रिमूर्धान्नं कथा म
थीन्म हः सवे राजं पुरु त्व मोस्ति हं मित्रं न ब मैत्रावरुणं हि जागतं मे व्याघायुर्वं सप्त यजामहे च तुर्ष्क
७ विस्नोः षड्ढै त्र्वं हि प्र वो जागतं त्वैं द्रश्वाय स्तु चो भव पंचाद्यो धिषणाश्विनं तं स्ते त्रिष्टुभौ॥२॥१०॥
वस्तत्रं त्सानुष्टुप्प्र द्यावा पंच द्यावापृथिवीयं तु जागतं तु ते हि कि मुत्त्रे ष्ठः षड्बूनाश्वैवं त्रिष्टुबंतं
मा नो द्व्यधिकाश्वस्तु तिस्तृतत्तीया षष्ठ्यो जगत्यौ यदक्रंदः सप्त तो ना ऽस्याद्द्विपंचाद्या दश्यस्त्र वं त्वेत
त्सं त्रायो क्षापन प्रश्न प्रतिवाक्यान्यत्र प्रायेण ज्ञान मोक्षाक्षर प्रश्रं सा च पंच पाद सा कं जानीयद्गाय ७
त्रे यं स स्त्रिं कें सप्तार्धगर्भा गो रा रि ति जगत्य एतदं तं तु वैश्वदेवं तस्याः समुद्रा इति वाचः समुद्रा आ
पोक्षरं सा प्रस्तारपंक्तिः शाकमयमिति शाकधूममुक्षाणं पृश्निमिति सोमस्त्रयः केशिन इत्यग्निसूर्यो

वायुश्च केशिनश्चत्वारि वाग्वाचं इंद्रं मित्रं सौर्यो द्वादशारं इति संवत्सरसंस्तुं कालचक्रवर्णनं यस्ते सरस्वत्यै
य ज्ञेन साध्येभ्यः परानुष्टुप् द्योश पर्जन्याग्निदेवता वीलाः सरस्वते स्तु र्वाय वा कयापंचोना संवादस्तृतीया
ष्ठ युजो मरुतां वाक्यमस्य स्तु चोगस्त्यस्य च त्रिशाइंद्रस्यैकादश्याश्च मरुत्वांस्त्विंद्रो देवता॥२॥११॥त
श्व गस्त्यो मारुतं हि द्वित्रिष्टुबंतं मित्रावरुणयोर्दीक्षितयोरुर्वशीमप्सरसं दृष्ट्वा वासतीवरे कुंभे रेतो
पतत्ततोगस्त्यवसिष्ठावजायेतां सहस्रमेकादशाग्नेंद्री यज्ञायज्ञाद शान्त्रित्रिष्टुबंतं महो ऐंद्रो द्वितीया
विराण्नत्र्नं पंचागस्त्यनैंद्रेहविषिमरुतामुद्यतेंद्रागस्त्ययोः संवाद ऐंद्रस्तत्राद्यातृतीयाश्चेंद्र
वाक्यं चतुर्थस्वादोष्ट इतीति सप्तोनुष्टुभः प्रतिवः षण्मारुतं तं तु चतस्रो सामरुत्वता यो श्रित्रस्त्वं गाय
त्रं गायत्रस प्तोना त्वं राजा द्वादश मस्त्रिषकानुष्टुप्बंतु त्रिष्टुबंतं ताघास्कं धो ग्रीवी मत्स्नि नश्चर्षणि
प्राः पंच पद्दस्यापूर्वीः षड् जाया पत्नी लोपामुद्रा मांस्यागस्त्यस्य च हंन्त्वाभ्यां रत्यर्थं संवादं श्रु

स॰नु॰२

८

स्तीति वासी ब्रह्मचार्यसीष्ट हत्यादी अप्रयं पंचवोर्द्वाश्विनं वैकुनवाभद्दिदमसौ पष्ठं सेत्रि
ष्टुमौतं कुञ्जाथां षट् ॥४॥१२॥ तावां कृतरैकादशाद्यावापृथिवीयमानो वैश्वदेवं पितुं न्वन्नस्कृति
र्गा यत्रं तो द्यानुष्टुबाभ्यां तरनी यां त्येपं च म्याद्याश्व तिस्रो तुष्टुभौ त्याद्वृहती वा समिद्धुआप्रियो
न्नेन याष्टा वाग्नेयमनवर्णं वार्हस्पत्यं कं कलः षोळशो पनिषद स्तृण सोर्यमानुष्टुभं विषत्रों का
वानगस्त्यः प्रान्नवीद्द्राम्याद्याश्चति स्त्रो महापंक्त्यो महाबृहती च यत्रं आंगिरसः शौनहोत्रो
भूत्वा भार्गवः शौनको भवत्स गृत्समदो द्वितीयं मंडलम पश्यं त्वमग्ने जागतं तु यज्ञेन सप्तोनास
मिद्धु एकादशाप्रं सप्तमी जगती कुवेन वसो मा कुतिर्भार्गवोह होताष्टा वानुष्टुभ मिमां मे गायत्रं हि
श्वे षंषडूजयन्निवां सानुष्टुप् ॥५॥१३॥ निहोता जो द्वात्रं ऋषिसे कें द्वे विराट्स्थानमृते त्यां
यो जातः पंचोनं ऋतुः सप्तोनां त्वा त्रिष्टुबं ध्वर्यवो दश प्रघद्दशजवोन वां त्वा त्रिष्टुप्त्रदस्मै द्वित्रि
द्वा

८

ष्टुबंतं भ्रातर पायि वयं तं सनो विराड्रूपा विश्वजिते षट् त्रिष्टुबंतं त्रिकद्रुकेषु चतुष्कं मस्याद्यतिस्रा
कुरमं त्वा ष्टिर्वा गणानामेको नाग्ना ह्येण स्पत्यं हवार्हस्पत्यं त्वा स्त्र दष्ट लिंगाः पंचदश्यं सेत्रिष्टुभौ ॥
॥६॥१४॥ सेमां षोळशां त्वा त्रिष्टुप् बृहद्दशी च सेंद्रा चें धानः पंच जागतं त्वं तु श्वतुष्कं मिमा गिरस्त्व
नाकूर्मो गार्त्समदो हि वा दित्यामिदमेकादशा वारुणमुपां त्वा दुःस्वप्ननाशिनी धृतव्रताः सप्त वैश्व
देवं मतमेकादशा जगत्यं तं षष्ठ्यैं द्वा सोमी सरस्वति त्वमिति सारस्वतो ऊर्ध्वे यो नो वार्हस्पत्यं तं वो
मारु त्वस्माकं सप्त वैश्वदेवं त्रिष्टुबंतमस्यमे ष्टे जागतं अनुष्टुबंतं द्यावापृथिव्ये कां द्वे ऐंद्रो त्वाष्ट्रो
वा द्वे द्वेराका सिनीवाल्योरं त्यालिंगोक्त देवताति पंचो नारो द्रूधा रौं मारुतं त्रिष्टुबंतमुपेमपोन श्री
यं तुभ्यं षव्व तव्यं तु जागतं तु ॥७॥१५॥ मंदस्वोद्यु ष्ण एकादशा सावित्रं आवाणे वां द्यावाश्विनं सोमा
पूषणा षट् सोमापो त्वं मंत्यो र्धचे प्प्दिते र्वायो से का गायत्रमुक्ता देवताः प्रउगे णा द्येतु त्वं चैं त्वेंद्र

वरा

स॰ ऋ॰ २
६

वायव्यौ द्यावापृथिव्योस्तस्तृचो हाविर्धानो वा तृतीयः पादो वाग्नेर्यो बिभ्रते मे नु त्रिष्टुभो बृहती च कनिक्र
दत्तृचं प्रदक्षिणिज्जागतं मध्येति राकर्मर्षि वै ताभ्यामृषिर ध्वनिवाच्यमानं शकुं तं तुष्टाव कुशिक
स्तैषीरथिरिंद्रतुल्यं पुत्रमिच्छन् ब्रह्मचर्यं चचार तस्येंद्र एव गाथी पुत्रो जज्ञे गाथिनो विश्वामित्रः सत्वती
र्यं मंडलमपश्यत् सोमस्य त्र्यधिको वैश्वानरायपंचोनां वैश्वानरीयं तु आगतं तु वैश्वानराये कादशा
समित्समिदग्निमः प्रत्यग्निः प्रकारवदस्याग्ने मयोरन्यासामपि निपातो दृश्यते॥८॥१६॥ ॥ ॥
॥इति द्वितीयाष्टकः समाप्तः॥ ॥अथेमं जंतिसूपस्तुतिः षष्ठ्या द्याभिर्बहवो होत्रा शं न्यष्टमी वैश्व
देवी वा तृतीयासप्तम्यावनुष्टुभौ सखायो नव बार्हतं त्रिष्टुबं तं त्वामग्न ओषिष्ठ मग्निर्होतारं गाय
त्रं त्विं द्राग्नी ऐंद्राग्नं प्र वः सप्त ऋषभ स्त्वानुष्टुभमा होता विपाजसा कालो कील सर्वमग्निः षड्
गाथं समिध्यमानः पंचक तो वैश्वामित्र स्तं भवानो ग्निं होतारं गाथी होग्निमुप समाद्यास्ते वैश्व

देव्या विमं न उपाद्ये अनुष्टुभौ विराड्रूपा सतो बृहती चांत्यां यं स उपांत्यानुष्टुप् सुराध्येभ्यो ग्नि थ्यो
निर्मथितो देवश्रवा देववातश्च भारतौ तृतीया सतो बृहत्यग्ने सहस्व गायत्रं मा द्यानुष्टुबग्ने दिवो
वैराजमुपांत्याग्नेंद्रा वैश्वानरं नव तृचौ वैश्वानरीयं मारुतो जागतो हृच आ ल स्तुतिर्वा पूर्वा त्वमग्नी
तां त्योपाध्याय स्तुतिः प्र वः पंचोना गायत्रं त्वं तव्यावा द्याग्ने जुषस्व षट् तृतीयाद्यास्त्रिष्टुभ् त्रिष्टु
ब्जगत्यौ त्वा द्वं पोळशाद्या चतुर्थ्यद्वादश्यो नुष्टुभः षष्ठ्येका दशपंक्ती च जगत्यः पंचम्य
त्रिगभ्यो वा॥१॥१७॥ इत्थंति ष्विधिकैंद्रमास त्कुशिकौ विश्वामित्र एव वा अत्र ते रिंद्र सोमं त्र्यूना
प्र पर्वतानां सप्तोनासंवादेन द्वाभिर्विश्वामित्रस्यो नितीर्षतस्त्रन द्वावाक्यं चतुर्थ्यष्ट
मीद्राम्यः षष्ठी सप्तम्यो स्त्विंद्र स्तुतिरंत्यानुष्टुबिंद्रः पूर्भिदेकादशाति त्वाहरा इमामूषु पां
त्यांद्यारोपश्यत्सा निर्दहिष्यस्यमाने ति श्रयते वा त्रहत्याय गायत्र मंत्यानुष्टुबं भित ष्टे

स॰ भ॰ ३

१०

वा

वद्रशाः प्रजापतिः स वैश्वामित्रो वा वाच्यौ द्वौ वा तौ न वेको पीद्रं मतिर्नव ॥३॥१८॥ इंद्रत्वा गा
यत्रं स्तोतृ न उप न आ याह्यष्टौ वयं ते पंच बार्हतं त्वा मंद्रेर्युग्ध्वस्य मरुत्वान्न्रस्य हो हरांसा
महामिंद्रः स्वाहा चर्षणीधृतं द्वादशांघास्यो तृचो जागत गाय त्र्यौ धाना वंतमष्टौ पूर्वा द्विगा
यत्र्येषत्री जगती द्वा पर्वता चतुर्विंशतिराद्ये द्वा पार्वती पंचदश्यादि द्वे वा चेस सर्पयैच
तस्रो रथांगरस्कृतयौ स्या अभिरा पार्थास्त्वा वसिष्ठ द्वे विण्यौ न वसिष्ठाः श्रण्वंति द्वशामी
षोळश्येयो जगत्यौ त्र्ययो दशा गायत्री द्वादशी विंशी द्वाविंश्यो नुष्टुभौ पादशी हूतमिम्महे
घ्यधिको क्त गोत्रः प्रजापतिर्हि वैश्वदेवं होषसः ॥३॥१९॥ नतां ष्ठ प्रमे षट्प्रेनु र्न वा श्विनं
मित्रो मे त्रं चतुर्गा यत्र्यं तमिहे हुवः सप्तार्भवं जागतं तृचो स्येंद्रश्चो घउपेस्य मिमाउद्धनैं
द्रावरुण बार्हस्पत्य पौष्ण सावित्र सोम्य मैत्रावरुणा तृचा अंत्यो जमदग्न्यार्षो वा चतुर्थ्याद्यि
गायत्र्योयः पूजयितुं देवपितृमनुष्यान्ये च आंत्राणि शुनः श्येनरूपेणों द्वत्सर्थमाहरन्मधुयस्य स

१०

वामदेवो गोतमश्चतुर्थं मंडलमपश्यत्त्वां ह्यग्ने विंशतिरष्टि जगती धृतिः स
उपाद्याश्च तस्त्रो वारुण्यश्च ॠषिमत्स्यंदिवः षोळशार्ध्यो रौद्री रुण्ध पंचोना राक्षोघ्नं ॥४॥२०॥ वै
श्वानराय वैश्वानरीय मूर्धे त्रु घेकादशाया मिहादो जगती पंचानुष्टुभो हूतं वो ष्टो गायत्रं त्वग्ने
मल्वाग्नेत मघपदपांक्तं पंचमी महापदपंक्तिरंत्यो लिक्तु तुर्थ्यै पष्ठ्यु पा त्यावा सप्तम्याः पंच
कौसु रव्वोत्त तीयः सप्तको नवकश्चाष्टम्याः पंचकः पादश्चतुष्कः सप्तकस्त्रैष्टुभश्च भद्रं षड्
त्वां यस्याग्निः पंच लिंगोक्त देवतं त्वेके प्रस्याग्नि राग्निर्होतादशा गायत्रं मच्छिर्वौ धा दितिद्वाभ्यां सो
मकं स्वाहदेव्यमभ्यवदत्सराभ्यामस्याश्विनावा द्वु रथा चता सत्याः सेके द्रत्वं महाँ सिक्षायामेक

अ

पदाः यं पंथाः सप्तोना संवादं इंद्रादितिवामदेवानां ॥५॥२१॥ एवैकादशाने आ यातु यन्नः कुथो
पं त्यास्ति स्त्रेऋतदक्षो वाकास्कष्टुतिरूपां त्यानुष्टुप् कोऽअद्या शावहं मनुः सप्त द्याभिस्तिस्त्रभिरिंद्र

स॰ऋ॰२

मिवास्मानमृषिस्तु प्रावेंद्रो वास्मानंपरानवाष्टौ वायव्येनस्तु निर्गर्भेनुष्टुप्चांत्यानार्क्षकरी सायुजेंद्रा
सोमंवानःस्तुतो नाकिश्चतुर्विंशतिर्दिवश्चित्तच उषस्यश्चगायत्रं त्र्यंत्यस्मे अनुष्टुभौ कयापंचो
नाभीदुपादनिचृदातूनश्चतुर्विंशतिरंत्याभ्यामेंद्राश्वो स्तुतौ ॥ ६ ॥ २२ ॥ प्रऋभुभ्य एकादशा
र्भवं वा ऋभुर्विभ्वे होपनवानश्वौंत्या त्रिष्टुबुपनोष्टौ चतुस्त्रनुष्टुबंतं मुतोहि दशादधिक्राः हि द्या
वापृथिव्याद्याश्रुंपळंत्यानुष्टुद्धिक्रावाः पंच च तस्त्रौसाजगत्यौत्यासौ रीद्राको वामेकादशौ
शावरुणंतु ममद्वितादशात्र सदस्युः पौरुकुत्स्यः पळाद्या आत्मस्तवः कउअवत्सप्रपुरुमीळ्हा
जमीळ्हौ सोहोत्रौ त्वाश्चिनंहितं वामेषस्य त्रिष्टुबंतं मग्रंवायव्याद्येंद्रवायवंतु गायत्रं वायो चतु
ष्कमानुष्टुभं ताद्यावायव्यांविहिपंचवामव्यमिंदं वां पळैंद्राबार्हस्पत्यं गायत्रंमस्तत्तंभे कादशा
बार्हस्पत्यं मंत्यैंद्रौ चोपांत्या जगती ॥ ७ ॥ २३ ॥ इदमुषस्युतु प्रतिष्या ससगायत्रंतदेवस्यसावि

त्रि

त्रंतुजागतंमभूद्देवः षट्त्रिष्टुबंतं कोवो दशा वैश्वदेवं गायत्र्यंतं तं तुमहीसप्तद्यावापृथिवीयं क्षे
त्रस्याष्टौतिस्त्रः क्षेत्रपत्याः शुनाये का परा पुर उष्णिक् सांत्या च शुनासीराभ्यामुपांत्ये सीतायै
ते चानुष्टुभौ वाद्या चतुर्थ्यौ च समुद्रादेकादशाग्नेयं जगत्यंतं सौर्यं वापं वागव्यं वा घृतस्तुति
र्वी नमो त्रिभ्यो भौमोत्रिः पंचमे मंडलेनुक्रगो त्रमात्रेयं विद्यात्संतत्यंतस्य च सूक्तस्य नोषमानुष्टुभम
बोधिद्वादशाबुधगविष्ठिरौ कुमारं कुमारो वृशोवाजान उभौ वा त्र्यार्क्ष्यं तं के वी स्त्रचो स्तु दशाएवं त्वम
ग्नेवसुश्रुतः त्वामग्नएकादशासु समिद्धा या त्र्यं गायत्रमग्निं तं दशापोक्तं सरवाम इषः पंक्त्यंतं त्वा
मग्नेसप्तजागतं ॥ ८ ॥ २४ ॥ ॥ इति तृतीयाष्टकः समाप्तः ॥ ॥ त्वामग्ने गयोत्या पंचम्यो पंक्ती
अग्नओजिष्ठं मंत्या चतुर्थ्यै च जनस्य षट्सुतं भरो जागतं प्राग्नये चं तौ गायत्रं त्वग्निं स्तोमे
नप्रवेधसे पंचांगिरसो धरुणो बृहत्सूक्तः पंक्त्यंतं त्या यज्ञैः प्रालर्भक्तवारा द्वितोभ्यवस्था व
आद्याविराट् तृतीयामारी प्रावे स्तुवी

हते

ऋ॰ म॰ ४

१२

त्रिर्गयस्यावनुष्टुभौ विराड्रूपायमग्ने चतुष्कं प्रयस्वंतः पंक्त्यंतं हि मनुष्यस्तस्तः प्रविश्वसाम
न्विश्वसामाग्नेयं त्वमग्ने विश्वचर्षणिरग्ने त्वं गोपायनालौपायना वा बंधुः सुबंधुः श्रुतबंधुर्वि
प्रबंधुश्चैकर्चाद्यैः परम छंद्योनवबस्सयवं आनुष्टुभमग्ने गायत्रमंत्या वैश्वदेव्यनस्वं ताषट्
त्रैवृष्णपोरुकुत्स्योद्वौ त्र्यरुणत्रसदस्यू राजानौ भारतश्चाश्वमेधो त्याः स्तिस्रोनुष्टुभोना
त्मात्मनेदद्यादिति सर्वाः स्वत्रिंके चिदं ते द्वाग्नी समिद्धो विश्ववारात्रेयी त्रिष्टुब्जगतीत्रिष्टु
बनुष्टुब्गायत्र्यौ अयं मापं चोनागोदिवातिः ञात्यपेंद्र मुरानायदोन्नान सोवापादः ऋ
स्यबभ्रुर्ऋणं चयोप्यत्र राजास्तत्तद्ध्रेरथायसस्तोनावस्यकरुग्रमितिकोत्स्यो न्नानसोवा

दै पौपरैंद्राकौ त्स्यदर्दहृद्दद्गागातु॥१॥२५॥ महिद्वा प्राजापत्यः संवरणो जातशत्रुर्नवत्रि १२
ष्टुबंतं यस्ते सेष्ठो प्रभुवस्कुरांगिरसः पंक्त्यंतं सप्त आगमत्सद्रूतत्तीया जगती संभानुनापं चात्रि

रूरोरानुष्टुभं यदिंद्र पंक्त्यंतमा याहि नवस्सुलिंगाद्यंत्यानुष्टुभ्मध्ये च सा सैरीतद्वादीतिहासः स्तु
तिकर्मत्वाद्गिरेवं देवः कोनुविंशतिर्वैश्वदेवं वेतस्योळ्नया द्यतिजगत्यौ वं त्यैकपदा प्रन्नां तमा छू
नैकादन्नारो सेध्याधेनवस्यनैत योरूपां त्यैकपदांतं प्रत्तथा पंचोना कान्नयपोवत्सारो न्येच ऋष
योत्र दृष्टलिंगाद्धि त्रिष्टुबंतं विदा एकादशासदापृणो हयोस्तो प्रातिक्षत्रोस्यो हृचोदेवपत्नीस्तवौ
स्या त्रिष्टुप् द्वितीयाचे॥२॥२६॥ प्रयुंजती सप्त प्रतिरथः कद्रुपंच प्रतिभानु जगतं देवं वः प्रति प्र
भोंत्यात्रणपाणि विश्वः स्वस्त्यात्रेयः पंक्त्यंतमग्ने पंचोना त्रुत आगाय त्र्यः षद्बुध्ति हस्ति स्त्रोज
गत्सस्त्रिष्टुभो वा त्ये आनुष्टुभौ प्रश्यावाश्वश्च ऋणानुयावाश्वौ मारुतं हतपंक्तिः षष्ठ्यं त्ये च कोवेद
षोळशाककुब्बृहत्यनुष्टुप्पुरउष्णिक्ककुप्सतो बृहत्यो गायत्री सतोबृहती ककुभो गायत्री सतो बृ
हत्यौ ककुप्सतो बृहती प्रशार्द्धाय पंचोना जागतमुपांत्या त्रिष्टुप् प्रयज्यवो दशांत्या त्रिष्टुबग्ने न
चतुष्कं द्विवायवीवाय व्येकेंद्रवायव्यो

स·म४

१२

वबार्हतं तत्तृतीया सप्तम्यौ सतोबृहत्यौ वा रुद्रासो षड्द्वित्रिष्टुब्वं नं तमु प्रवसिष्ठ एकं तमीळे द्विजगत्यं
तमाग्नेयं च वक्रिंशे को नागायत्रं त्र्यावाश्वो त्रैवेदद्दश्वा तरं तपुरुमीळ्हौ दार्भ्य रथवीतिं मरुतश्च
दानस्तुः प्रशंसत्सु ध्वाचं तरंतमहिषी शशीयसी पंच मध्यनुष्टुप्मवमी सतोबृहत्य तेन नवश्रु
तविन्मे त्रावरुणं वेतद्॥३॥२७॥ ऋतस्य सप्तार्चनानाजगतं वरुणं पंक्त्यंतं तु यश्चिकेत षड्
तदृव्यश्रा चिकितानानुष्टुभं तु बलित्था पंच यजतः प्रवोगायत्रं श्रीरोचना चतुष्कं मुरुचक्रिः पु
रुरुणा गायत्रं त्वान स्तचें वाकुरक्षे आमित्र श्रौ षिहं यदद्य दश पोर अश्विनं तदानुष्टुभं कूष्ठः तु
प्रति नवा वस्युः पांक्तमा भाति पंचात्रिः प्रातर्यावाणाश्विनो नवं सप्त वध्रिरश्चुष्णि गादिं चतु १२
थ त्रिष्टुप्यं चानुष्टुभौ त्या पंच गर्भस्राविण्य उपनिषन्महे दशा सत्यश्रवउपस्यं तु पांक्तं
घ तद्यामानं षड्युंजते पंच श्यावाश्वः सावित्रं तु आगतं तत्सवितुर्नव गायत्र्या माद्यानुष्टु

बछदन्त्यात्रिः पार्जन्यमुपाद्यास्तिस्रो जगत्य उपांत्यानुष्टुब्बलि स्थात्व चं पार्थिवमानुष्टुभं प्रस
म्राजे षडो वारुणमिंद्राग्नी षळेंद्राग्नमानुष्टुभं विराड्पूर्वौ तं प्रवो नवेव यामरुन्मारुतं मतिजा
गतं बार्हस्पत्यो भरद्वाजः षष्ठं मंडलमपश्यत्त्वं ह्यग्ने सप्तोना॥४॥२८॥ त्वं ह्येकादशानुष्टुभं श
कर्यंतमग्ने षडो यथा होतद्वे वः सप्त प्रनव्यसा मूर्धानं वैश्वानरीयं हि द्विजगत्यंतं दक्षस्यो त्यात्रि
ष्टब हश्वउरो वो द्विपदांतं यजस्व षण्मध्ये त्वद्विश्वाग्नायश्चानुष्टुभं शाक्वर्यंतमिमम्सू षडो कोनावी
तं हव्य ऋषिर्वाजागतं प्राग्दशाम्यास्तृतीया पंचदश्यो शाक्वर्यो षष्यति शाक्वर्यनुष्टुप्पूर्वबृहत्या उपां
त्ये त्वमग्ने षट् च त्वा हि त्रयो गायत्रं वर्धमाना द्याषष्ठी च सप्तविंशमनुष्टुप्त्रिष्टुप्पूर्व चांत्ये॥५॥२९॥
पिब पंचोनें द्रं त्रैष्टुभं द्विपदांतं तमुष्टुहि महान्त्सप्तोना द्योर्न विपिप्रो वैराजि माउद्यू दशा नवम्यैका
दश्यो वैश्वदेव्यौ य एक एकादशा कृतद्रशां रूपायाते नैश्रु धीनो षडोकिम स्यां त्यात्स्याचायमानस्याभ्या

व

स·नु·४

वर्जिनो दानस्तुतिरागावो गव्यं द्वितीयैंद्री चाश्वे पादौ त्वानुष्टुप् आगात सप्त चो द्वितीयादिः ॥६॥३०॥
इंद्रं षड् भूयः पंचाधिरेकः सुहोत्र सूक्ते चतुर्थश्चांत्यकर्यपूर्व्या यन्नोजिष्ठः भुन होत्र सूक्तं सं चत्वेक दानस्तु
सत्रा वाजिपान्मंद्रस्येंद्र पिबाह्लादमानः प्रत्यस्मै चतुष्क मानुष्टुभं बृहत्यंतं यस्योल्लिरिंद्र योरयिवश्वत्तु
१५
विंशतिः रां मु र्बार्हस्पत्यो त्यादो षळनुष्टुभस्तिस्रश्च विराजो मध्यमेव वासां यत्रान यत्रे यस्त्रिंश
त्कायत्रे पुरूतम मतिनिचृद् दधि हवुः पादनिचृदंत्यानुष्टुप् त्वे स्येळबुस्तक्षा देवतं त्वामिद्धि षळूना प्र
गाथं स्वादुरेक त्रिंश त्कर्गः पंचादो सोम्यो गव्य त्वयैः चौ लिंगोक्त देवतः प्रस्तोक इति त्रिष्टुबनुष्टुप्
गायत्री द्विपदा सा ग्ने यस्य प्रस्तोकस्य दानस्तुतिः परोत्त चो रथर्ं दुभिदेवत्यो वैंद्रं सौधं चौपु
जानो बृहती त्रिष्टुब्द्विपदा दिवस्पृथिव्या जगती ॥ ७॥३१॥ यज्ञाय ज्ञाद्य धिका रायुस्त्वा पाणिकं प
श्रिसूक्तं प्रगाथौ बृहती महासतो बृहती महाबार्हत बार्हतौ प्रगाथावित्याग्नेय्यः काकुभः प्रगाथः

१५

मारुत्यौ त्या

पुरउष्णिग्बृहत्यन्तिजगतीति मारुत्यौ त्यात्तिस्रो वासां लिंगोक्त देवताः काकुभः प्रगाथः पुरउष्णिक्
बृहतीति पोस्त्यो बृहती महाबृहती यवमध्यां त्यानुष्टुप् द्यावाभूम्यो वा एभ्ये वास्तु षेपंचोन स्त्रिभ्या
हवेभ्व देवं हन्त्राक्वर्यं तं ऊ वे व उत्त्य त्सो ळरा सुष्णि गनुष्टुबंतं नत स्नूना सप्त म्याद्याः षट्काय त्र्यश्च तु
र्दश जगती स्त होत्रा दयो नुत्त गोत्रा भारद्वाजाः पौत्रो बृहस्पते र्दैष्यं तेर्वा भरतस्य बयं दश पोत्स्यं
त गायत्रं वैयां पूषन्ननुष्टुप् प्तं पूषन्ने हिवां पञ्च एन मंत्यानुष्टुविंद्रा नैंद्रं चतुष्कं चतुष्कं द्वितीया जग
ती प्र नु द्वैं द्राग्नं तु बार्हतं चतुरनुष्टुबंतं प्रथस्व चोना गायत्रं तु त्रि त्रिष्टुबादि त्रिष्टुप् बृहत्यनुष्टुबंतं
मियं षळूना सारस्वतं त्रि जगत्यादि जगती त्रिष्टुबंतं ॥८॥३२॥ ॥इति चतुर्थाष्टकः समाप्तः॥ ॥
सप्तएकोदशाश्विनं तु द्वे स्यैकपदां तं त्रैष्टुभं इष्विये षळुषस्यं त्वे षा स्या व पुन्वे का दश मारुतं विश्वे
षां मैत्रावरुणं श्रुष्टी वा मैंद्रा वरुण मुपांसज गत्यौ सं वा म ष्टा वैंद्रा वैस्त्वं घृतवती षट् द्यावापृथिवीयं
माद्या विराट्तु

स॰ टी॰ ५

जागतमनुष्टुभ्यः सावित्रं त्रिष्टुबंतमिंद्रासोमा पंचैंद्रासोमं सोमाद्भिरिन्द्रश्च बार्हस्पत्यं सोमारुद्रा चतु
ष्कं सोमारौद्रं जीमूतस्यैव कौ नौ पायु भार द्वाजः सांग्रामान्यक्षरोऽभितुष्टाव वर्म धनुर्ज्यामार्त्नी इषुधिं
जगत्यैकां सारथिमेकां रश्मीनश्वान्रथं रथगोपाञ्जगत्यौ लिंगोक्तदेवतां द्वाभ्यामिषुः प्रतोदं हस्तघ्नं
द्वाभ्यामिषुः पराः पंक्त्यादयो लिंगोक्तदेवताः संग्रामाशिषो सानुष्टुब्जीमूत आला केति च द्वे द्वे यो
द्व्यः संभूतो वसती वरी कुंभस्यमाणाः स्कंपुष्करे स्थितवान्सर्वतः पुष्करं तत्र विश्वेदेवा अधारयन्
न्नुत्थाय ततो महत्तपश्चकार ईदृष्टमिंद्रमन्येऋषिभिर्येदृष्टवांस्तपसा पूर्वं स्तोमभागान्परितु
ष्टः शाक्तः प्रब्रूतैयस्य सगुणतो नाम जज्ञे वसतः श्रेष्ठ कर्मणः सैंप्तमं मंडलं वसिष्ठोपश्य
दग्निं पंचाधिका विराजो ष्टादशगाथा ॥१॥३॥ जुषस्वैकादशाग्नि अग्निं वो द्वा प्र वः आग्न
यं वैश्वानरीयं तु प्रसम्राजः सप्त प्रवो देवमिंध्वे बोधि षड्सुषो न पंच महान गान्मतश्च प्राग्नये

१५ गा घा १५ नव

स

वैश्वानरीयं समिधा द्वहत्वाद्य पसद्याय पंचोना गायत्रमग्ने ना वो द्वादशाद्या गाथमग्ने भवसप्तद्वि
पदं त्रैष्टुभं त्वेरुपं चाधिकैंद्रं स्कंदा सः पे जवनस्य चतस्रोत्साद्यान स्तुतिर्यस्तिग्मश्रृंग एकादशौ
॥२॥३४॥ उग्रो द्वशा सावि पिबन व वे राज मतें सामुष्टुबद्यो निरातेन सोमः पंचैंद्रं नरो ब्रह्माणाय पंसो
म आनः प्रवो द्वादश गायत्रं त्रिविराळंतं मोषु सप्ताधिका प्रगाथं तृतीयाद्विपदा सोदसे रग्नो प्र
क्षिप्यमाणः शक्तिरंत्यं प्रगाथमालेभेसोर्द्धर्चं उक्ते दह्यत तं पुत्रोक्तं वसिष्ठः समापयते त्तिशा ह्या
यनकं वसिष्ठस्यैव हतपुत्रस्यार्षमिति तांडकं श्विस्लंचः षळूनाः संस्तवो वसिष्ठस्यैं पुत्रस्येंद्रेण
वा संवादः प्रथुक्का पंचाधिका वैश्वदेवं हाध्याय एकविंशाति द्विपदा अग्ने क्षामहे रद्वचंतु उत्तरो हि बु
ध्न्याय शंनः पंचोना शांतिः ॥३॥२५॥ प्रब्रह्मन वा वो ष्टावनुष्टुभः सावित्रमंत्ये वाजिन्यौ भगमिति
भागो वार्धर्चं तु र्ध्वः सप्त वैश्वदेवं त्वी भक्तिः ना नभागं अगस्त्या घालिंगोक्तदेवता सोप स्याप्र क्र

स

स॰म५

१६

त्माणः षडैश्वदेवं तु प्रवः पंच दधिक्रां दाधिक्रं जगत्याद्या लिंगोक्तदेवता दिवश्चतुर्कं सावित्र्यमि
मा रोद्रं त्रिष्टुबंतं मा पो यमा पम्र शुष्ण आर्चि वं मंत्या वैश्वदेवी वा समुद्रज्येष्ठा आपं मामांमे
त्रावरुण्याग्नेयी वैश्वदेवी नदा स्तुतिर्जगतं मंत्यातिजगती शाक्वरी वादित्यानां तच्च मादित्यं
त्वादित्यासः प्रद्यावा द्यावापृथिवीयं वास्तोर्वास्तोष्पत्यममीवहा इष्टो वास्तोष्पत्या द्या गायत्री नी
पात्स्वपुपरिष्टाद्बृहत्यादयो नुष्टुभः प्रस्वापिन्य उपनिषत्कं ईपं चाध्रिकामा रुतं हाद्या एकादश
द्विपदा मध्वः सप्त प्रसाकमुक्षे षड्यं त्रामध्ये द्वादशांत्रि प्रगाथादि नवम्याद्या गायत्र्यो त्यानुष्टु

तु

प्रौद्री मृत्युविमोचनी ॥४॥३६॥ यद्घमे त्रावरुणं वैसोमार्चो ह्यं सप्ता त्सूर्यः षळाद्यास्तिस्रः

१६

सोमी उद्वेती तिचार्द्धपं चमादि विपंच प्रतिवां प्र मित्र योरे को नागाप्य त्रैं दशाम्यादयस्त्रयः प्रगा
थाः कुरु उस्लि स्कतुर्थ्याद्या दशादित्यास्तिस्रः सोर्मीः प्रति वां दशाश्विनं तु तदाश्चभ्यान वसप्ताद्या

विराजः आ वां रथो ष्टौ वा विश्व वारा सप्तांपस्वस्तः षळाग्गोमता पंचोतारि षमा उ वां षट्
प्रगाथं व्युषा अष्टा उप स्यं तु वां उ उ सप्ता पो रुरुचे षट् प्रति पंच व्युषाः प्रतित्यं ॥५॥३७॥ प्रस्क
षट् प्रगाथमिंद्रावरुणा दश्नैंद्रावरुणं हि आगतं तु सुवीनरा वां पंच पुनीषे धीराष्टौ वारुणं
हरदत्सप्त प्रशुं ध्रुवमं सा पा शाविमोचनी मो षु पंच गायत्रं जगत्यंतं प्रवीरया सप्त वाय व्यं त्यैंद्र
श्च पाद्विवदुक्ताः कुविदंगा वायो पंच शुचिं त्वष्टा वैंद्राग्नं त्रिंमं वां द्वादशा गायत्रं मंत्यानुष्टु प्रक्षो
दसाषट् सारस्वतं तुत्ततीया सरस्वते हूहद्रुप्रगाथः प्रस्तारपंक्तिः परास्तिस्रो गायत्र्यः सरस्वते
यजेदशौ द्यादि बार्हस्पत्यमं त्यैंद्रा चेत्तृतीया नवम्यावैंद्रा ब्राह्मणस्पत्ये अध्वर्यवः सप्तोक्तदेवतां
त्यां परो वैश्च बंत रुमित्यैं द्र्यश्वतिस्रोन्न मर्त्तः ॥६॥३८॥ तिस्रः षट् पार्ज ...न्यं तुपर्जन्याय त्वं
गायत्रं दैते कुमार आग्नेयो पत्रयं द्वृ सिप्त एव वा वृष्टिकामः संवत्सरं दशा पर्जन्यस्तुतिः संहृष्टा

द्वितीया पाद निर्वृ

पृथिव्यंतरिक्षंद्योरिति दैवतः

स॰ म॰ ५

मंडूकांस्तुष्टावाद्यानुष्टुब्बिंद्रासोमापं चाधिके द्वासोमं राक्षोघ्नं त्र्यापाभिन्नाप प्रार्यं षट् सप्त वाद्या जग
त्येकेविंशी त्र्योविं रैषा चाष्टादशी मारुती चदशमी चतुर्दश्यावाग्नेय्यौ दिव्ये कादश्यं स्यानुष्टुम्न
वमी द्वादशी त्र्योदशी सौम्यः सप्तदशी ग्राव्ण्य ष्टमी षोळश्यावैं द्यौ प्रवर्त्तयेति चतस्रः रैं द्यौ मौनो

१७

रस्यइत्स्व षेरात्मनआशीरुत्तरो धर्चः पिरंगायत्रं प्राग्वत्सप्रैं अर्दषिश्वानुक्त गोत्रः प्रैअग्नस्यात्काण्वा
ष्टमं मंडलं मा चिच्चतुस्त्रिंशान्मेधातिथि मेध्यातिथी ऐंद्रं बार्हतं द्विप्रगाथादि द्विस्त्रिष्टुबंतमाद्यं द्वृचं
प्रगाथो पत्र्यमस्त्सघोरः सन्भ्रातुः कण्वस्य पुत्रतामगात्स्लायोगिश्वासंयोगोस्त्रीभूत्वा पुमानभूत् यः
समेध्यातिथये दानं दत्वास्तुहि स्तुहीति चतस्रभिरात्मानं तुष्टाव पत्नी चास्यांगिरसी शश्वती पुंस्त्व १७
मुपलभ्येनं प्रीता स्यात्तुष्टावेंद्रं वसोद्विचत्वारिंशान्मेधातिथिरांगिरसस्त्रप्रियमेधः स्वादवो नु
ष्टुब्वं त्याभ्यां मेधातिथिर्विभिंदोर्दानं तुष्टाव पिब चतुर्विंशति मेध्यातिथिः प्रागाथं त्वनुष्टुब्गाय

योपृहती चौल्याः कौरयाणस्य पाक स्थाम्नो दानस्तुतिर्यदिंद्र सैकादेवातिथिस्तचोंत्यः सुरउपलिंगं तः कु
रुंगस्य दानस्तुतिस्त्तर्वंश्वस्तः पोप्योवी॥ ७॥२९॥ दूरादे कान्नचत्वारिंशद्वत्सातिथिराश्विनं द्विरे
हत्यनुष्टुबंतमंत्याः पंचाद्युच्चश्विप स्यकश्वोर्दानस्तुतिर्महाँ इंद्रोष्टाचत्वारिंशद्वत्सस्तचोंत्यत्तिरिंदिरस्य
पार्शव्यस्य दानस्तुतिः प्रमहः षट्त्रिंशत्पुनर्वत्सो मारुतमानस्मधिकास घ्वंस आश्विनं त्वानुष्टुभं ता
त्रनंसैका त्र्याकर्णोस्पि गाम प्याउपाद्ये वाद्या चतुर्थी षष्ठी चतुर्दश्याद्ये च बृहत्यः पंचमी ककुद्दशम्याद्या
त्रिष्टुब्विराड्गूत्सोमस्तुः षट् प्रागाथो पत्र्यं बृहती मध्ये ज्योतिरनुष्टुब्वास्तारपंक्तिः प्रगाथस्त्वमग्ने
दशावत्स आग्नेयं गायत्रंत्यास्त्रिष्टुब्वाद्या प्रतिष्ठा पाद्या वर्धमाना॥ ८॥४०॥ ॥इति पंचमाष्टकः समाप्तः॥
॥ ॥यइंद्र त्र्यस्त्रिंशत्सर्वत आंगिरहं त्विंद्रः स्तेषु नारदोयदिंद्र पंचोना गोषूक्त्यश्व सूक्तिनो काण्वा
यनौ त्वभिसप्तोनोसिहंप्रसन्नाअंद्वादशोरिंबिठिरायाहिपंचोना प्रगाथो त्वमिदंह द्यधिका दित्स

स॰ऋ॰६

१८

मोषिहिर्मस्यम्यश्विभ्यां पराग्निः सूर्यानिळानां तं गूर्धय सप्तत्रिंशत् सोभरिराग्नेयं काकुभः प्रगाथं द्विपितु
नं द्विपदां त्येककुप्यंकीत्र सदस्योर्दानस्तुतिस्तत्स्तृचैः उष्णिक्सतो बृहत्यावादित्येभ्यश्चाग्नेयं तु षड्विंशतिर्म
रुतां ॥१॥४१॥ वयमु त्वा नां त्र्ये हृचे चित्रस्य दानस्तुतिरिरात्यमाश्विनं त्रिप्रगाथादि द्वे हस्तनुष्टुबेकादन्त्याद्ये
ककुम्मध्येज्योतिषीई ळि षत्रिंशद्द्विभिश्च मनावैयश्चं आग्नेयमोषिहं हं सखायस्त्र्यचौ [illegible]ः सोषाम्णस्य
वरोर्दानस्तुतिरंत्यानुष्टुभावां चतुर्विंशतिर्मैत्रावरुणं दशाम्या द्याति स्त्रो वैश्वदेव्यं उपां त्यास्लि गार्भायु
वोः पंचाधिकाव्यश्वो वांगिरसश्चाश्विनं विंशमाद्या वायव्यास्तत्स्तृबश्चितत्स्तोगायत्र्यौ त्येककुविंशे मोचवि
रूपनुष्टुबग्निरुक्थेष्वधिकामनुर्वैवस्वतौ वैश्वदेवं दश गाथार्थे ये त्रिंशति पंचौत्या पुरउष्णिग्बृहत्यु दशाक
रूपपोवामारी चोद्दे पदेन हि वभ्रवतु षड्पुरउष्णिग्बृहत्यनुष्टुबंतं यो मज्ञाति त्वूनात्रे ज्यास्त्तवे यजमा
नप्रशंसा चये त्यादि पंचरं पत्योः शिष्टास्तदाशिषानुष्टुप्चतुष्पं त्यंतेन व म्यनुष्टुब्दशामी पादनिच

पा १८

तं ॥२॥४२॥ प्र कृतानि त्रिंशन्मेध्यातिथिर्वयं घो को नामे ध्यातिथिर्वार्हतं त्रिगायत्र्यनुष्टुबंतमें
द्र्यादि त्वा नानीपातिथिरानुष्टुभं लचौ स्त्रोगायत्र्यंत्तसहस्त्रं वस्करोचिषेपांगिरसो पञ्चर्यन्न
ग्निना चतुर्विंशतिः श्यावाश्व आश्विनमुपरिष्टाज्ज्योतिषं पंक्ति महापंक्ति बृहती पंक्त्यंतमवितासि
स मन्त्राक्षरं महापंक्त्यंतं प्रेदं महापंक्तमाद्याति जगती यज्ञस्य दशौं द्राग्नमग्निमस्तोषि नाभा
क आग्नेयं महापंक्तं हीद्राग्नी दश द्राग्नं द्वितीयान्त्यां क्षर्य[illegible]स्मास्तु प्र दशावारुणं त्वं
स्तभ्ना स्त्वळर्चनानावात्रे ष्टुभं मंत्यं वात च माश्विनमानुष्टुभं मपश्यादि मे त्रयस्त्रिंशत् द्विरूप आं
गिरस आग्नेयं तु समिधाग्निं त्रिंशदाद्याद्वि चत्वारिंशत्त्रिशोक आद्याग्नेंद्री ॥३॥४३॥ त्वाव
तस्त्रियस्त्रिंशद्वेशोऽश्व आसन्नादिकानीतस्य पृथुश्रवसो दानस्तुतिराद्या पादनिचृत् संचम्या
दि ककुबगायत्री बृहत्यनुष्टुप्सतो बृहती गायत्री विपरीतोत्तरः प्रगाथो द्विपदा चतुर्विंशिका बृह

मंत्यास्त्रिष्टुप्

तापिपीलिकमध्याककुम्न्यंकुशिराविराड्गास्कपरिष्टाद्बृहतीबृहत्योविषमपदोत्तरापंक्तिः
संस्तारपंक्तिर्गायत्रीपंक्तिः प्रगाथो वायव्यौगायत्रीद्विपदोष्णिक्ककुप्पंक्तिर्वायव्यागायत्रीम
हिवोधूनान्नितआप्यआदित्येभ्योत्यानु... पंचोपसेपिमहापंक्तिस्त्वादेः पंचोनाप्र
गाथः सौम्यंत्रैष्टुभं पंचमीजगत्यभिप्रदन्नाप्रस्कण्वः प्रागाथंतस्यश्रुतंपुष्टिगुर्यथामनोश्च
ष्टिगुर्मेधामनावायुरूपमंत्वाष्टेमेध्यएतत्तेमातरिश्वानोविश्वइतिवैश्वदेवः प्रगाथोभरीसंचक्र
ताः प्रस्कण्वस्यदानस्तुतिंस्तनीयांस्येअनुष्टुभौप्रतितेदृषधौंत्याग्निसोरापंक्तिर्द्वंदेवाचतुर्ष्कंमेध्य
आश्विनंत्रैष्टुभंपंचमत्विजस्तच्वंवैश्वदेवंमाधृत्विकृस्तुतिवैमानिवांसप्रस्कपर्णऐंद्रावरुणंजाग
तमग्नआविंव्रातिर्भर्गः प्रागाथआग्नेयंप्रागाथंतृभयंधूनान्नोअस्मैद्वादन्नाप्रगाथः पांक्तंसप्त
म्याद्यास्तिस्रोबृहत्यः सप्तर्व्योगायत्रमाद्याचतुर्थ्यादिद्वेसप्तमीचानुष्टुभौगायत्रंत्यादेवीत्रिष्टु

गर्यित्रंदु

दन्नाम्याद्यास्तिस्रोप्यदितेः॥

बुत्वायदिंद्रतरोभिः पंचोनाकलिः प्रागाथः प्रागाथमंस्त्वानुष्टुत्यांनुसेकामतस्यः सोमदेमैत्रावरुणिर्मा
न्योवाबहवोवामत्स्याजालनद्धाआदित्यानस्तुवन्नो॥४८॥ आत्वेकोनाप्रियमेधआद्यावनुष्टुम्मुखा
स्तचाश्वतारौत्याः षळ्क्षाश्वमेधयोर्दानस्तुतिः प्रप्रधूनानुष्टुभंद्विवृहत्यंतौद्वितीयोष्णिक्ककुच्चतुर्थीद्या
स्तिस्रोगायत्र्यः षोळन्त्रमेकादश्योपंक्तीअपांद्वैश्वदेवोद्वेचैतस्ययोवारुणायोराजापंचोनापुरूहन्मावा
ईतौत्रिप्रगाथाद्याउष्णिगनुष्टुप्पुरउष्णिगंतंत्वंनः स्तुदौतिष्ठरुमीव्कौतयोर्वान्यतरःआग्नेयंतुत्रिप्रगा
थंतंहविर्धूनाहर्यतः प्रागाथोहविर्धांस्तुतिवैदार्थांगोपवनआत्रेयः सप्तवध्रिर्वाश्विनंविशोवि
शोवः पंचोनाग्नेयंत्वनुष्टुम्मुखास्तचाश्वतारौत्यास्तिस्रोनुष्टुभः आर्क्षस्यश्रुतर्वणोदानस्तुतिर्युक्ष्वा
हिषोळशाविरूपः शमंनुद्वादशाकुरुस्तुतिः काण्वोजज्ञानएकादशांप्रगाथांतंपुरोळाशंदशाबृहत्यंतम
यंहलुर्नवलत्लुर्भार्गवः सोम्यंमंत्वानुष्टुम्नहत्यंन्यंदशौकधूनेधिसोगायत्रंत्यादेवीत्रिष्टुवात्तनोनवकु

सीदीकाण्वः॥५॥४५॥ आप्र देवानां वैश्वदेवं प्रेष्ठमुशना काव्य आग्नेयं मा मे कल्ल आश्विनं
भुभाहि पंचैको वा कार्ष्णि र्जागतं कृष्णो वा सास्ति छो वा कृष्णीकः प्रियमेधो वा प्रागाथं हतं वो दस्मं
नोधो बृहद्दिं द्रायस स्तन्नमेधपुरुमेधो द्वानुष्टुप् बृहस्त्यं तमानो विश्वास्तुष्टु कन्यावाः सप्तत्रिंयच्च
पालेतिहास ऐंद्रं आनुष्टुभं द्वि पंचत्याद्यपांतं नय स्त्रि त्र्यृचे श्रुतकक्षः सुकक्षो वा द्यानुष्टुभं बृहच्चतुस्त्रिं
शात्सुकक्षो त्यैंद्रा भार्गवी गौ द्वयमतिष्ठाद्व्रशा विंदुः पूतदक्षो वा मारुतं माश्वान वतिरश्वी रांगिरस आनुष्टु
भं मस्मै से का घृतानो वा मारुतिस्त्रैष्टुभं चतुर्थी विराड्विष्णु भीतिमारुतः पादः परेंद्रा बार्हस्पत्या
मा इंद्र पंचो नारेभः कार्ष्ण्यपो बार्हतं मे तिजगत्युपरिष्टाद् बृहत्सा बतिजगती त्रिष्टुप् जगती त्यंतं तः
॥६॥४८॥ इंद्राय छ्रा दशानमेध आंगिरस सप्तम्युपांत्ये च ककुभौ स्तानव मपो पुरउष्णिहौ त्वामि
दाशो प्रागाथमयं ते छादशानेमो भार्गवस्त्रैष्टुभं षष्ठी जगती परास्ति स्त्रोनुष्टुभोमिमिति दृचे नेंद्र

आ त्वा नमस्तो द्वे पांत्ये वा च्या वृधकृ पो ऌत्रा जमदग्निर्भार्गवो मित्रावरुणं प्रागाथं त्रित्रिष्टुबंतं तती
मोंगायत्री परा सतो बृहती स्तोत्रं राजसद्व कूर्म पदादित्या अश्विन्यो वायव्ये सौर्यो बृहस्पत्या स्तम्र्भ प्र
भास्करिति वा पावमानी गव्ये त्वमग्ने द्यु धिका भार्गवः प्रयोगो वार्हस्पत्यो वाग्निः पावकः सहसः
सुतयो वाग्न्यो गृहपति यविष्ठ यो वान्यितर आग्ने मंत्वदत्रिं षळूनां सोभरिर्बार्हतं पंचमी विराड्रूपा
समस्याद्ययुजः सतो बृहत्यो ष्टम्यादियुजः ककुप् भ्रसीयसी ककुबनुष्टुबंत्यो मारुती नवमं मंडे
लं पावमानं सोम्यं स्वादिष्ठया दश मधुच्छंदाः पवस्व मेधातिथिरिषम्भुनः शेपः सन हिरण्यस्तू
पः समिद्धः एकादशाकाश्यपो सितो देवलो वा विंशतिः स्तुताप्या द्य मा प्रियमेधं तु रनुष्टुबंतं मंद्र
यान वांसरगमेते सोमाः परि प्रिया प्र स्वानास उपास्मै सो मा असृग्र ॥७॥४७॥ सोमः परिप्राष्टा
वे षधिया प्र ते प्र निम्नेनेव परि सुवानः स पवस्व सोम प्र कविरेते धावंत्येते सोमासः सोमा असृ

स॰ऋ॰६

ग्रंप्रसोमासः पवस्वषट्‌ दृळ्हच्युत आगस्त्यस्तमम्रक्षंते ध्मवाहो दार्ढच्युत एष कविर्नमेध एष वाजी
प्रियमेधः प्रास्यन्नमेध्यः प्रधारा बिंदुः प्रसोमासो गोतमः प्रसोमासः श्यावाश्वः प्रसोमास त्रि
तः प्रस्कन्वान आनः पवस्व प्रभूवसुः करसर्जि सस्कंतोरद्रूगणं एष उ स्य आश्रुरर्षहन्मतिः पुनानः
प्रयेगावो मेध्यातिथिर्जनयन्नोअसद्दृवं ॥८॥४८॥ ॥इति षष्ठाष्टकः समाप्तः॥ ॥प्रणोयास्य:
स्त्वपवस्वा सत्वग्नन्ये यासोमः पंचकविर्भार्गवस्तं त्वा पवस्वो नेभृष्यास उचथ्यो ध्वर्यो परिदक्षस उत्ते च
तुष्कमवत्सारो स्य प्रत्नो यवंयवं परिसोमः प्रते धारास्तरत्स पवस्व प्रगायत्रेणो पांस्या पुरउष्णि
र्गया वीती त्रिंशादमहीयुरिते असृग्रंजमदग्निरा पवस्व निध्रुविः कान्यपो दृषा सोमकश्यपः॥१॥

२१

॥४९॥ हिन्वंति भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्वा पवस्व शतं वैखानसा अष्टादशयन्तुष्टुप्परास्तिस्र आ
ग्नेय्यस्त्वं सोमासि द्वात्रिंशद्भरद्वाजः कश्यपो गोतमो त्रिर्विश्वामित्रो जमदग्निर्वसिष्ठ इतीह तृचाः

२१

सप्तऋषयः त्रोषे पवित्रो वसिष्ठो वोसौ वा पवस्व सोम मति स्त्रो निस्रद्विपदा गायत्र्यो वितानस्तिस्त्रः पो
स्यो वायत्ते पवित्रं पंचाग्नेय्यः सावित्र्यग्निः सावित्री वैश्वदेवी वा सामं त्वा त्रिंशत्पुरउष्णिक् सप्त विं
शत्युत्तुष्टुबत्ये च ते पावमान्य ध्येतस्कृती जागत मूर्ध्वं प्रागुत्रानसः प्रदेवं दशावत्स प्रिर्भालंदन स्त्रि
ष्टुबंतं दैपुर्नहिरण्यस्तूपो त्ये त्रिष्टुभौ त्रिरस्मैरेणु रादक्षिणानवं ऋषभस्तौ वैश्वामित्रौ हरिं हरि
मंतः स्वक्के पवित्रः शिशुर्नकक्षीवान्‌ त्रिष्टुबेष्म्य भि प्रियाणि पंचकविः॥२॥५०॥ प्रत्नैष प्रराजा
चोदसः सोमस्य वत्सभार्रद्वाजः प्रसोमस्यासा वीतित्रिष्टुबंते पवित्रं ते पवित्रः पवस्व वाच्यः प्र
जापतिरिंद्राय द्वादशावेनो भार्गवो द्वित्रिष्टुबं तं प्रते शाश्चत्वारिंशद्दषिगणा दशार्ची अकृष्टामाषाः
प्रथमे सिकता निवावरी द्वितीये पृश्नयो जास्तृतीये त्रयश्चतुर्थे त्रिः पंचांत्या गत्समदः प्रतुनवो रा
नायं सोमो ह्यौं प्रो स्य सप्तप्र हिन्वानः पवूसिष्ठः॥३॥५१॥ असर्जि कश्यपः परिस्कवानः साकमुक्षः

पंचनोधा अधिपत्कण्वः कनिक्रंति प्रस्कण्वः प्रसेनानीश्चतुर्विंशतिर्दैवोदासिः प्रतर्दनोऽस्य प्रे
षाष्टापंचाशदाद्यंत्यचं वसिष्ठो पत्र्यंयुत्तरां नव पृथग्वसिष्ठाः इंद्रप्रमतिर्वृषगणो मन्युरुपमन्युर्व्या
घ्रपाच्छक्तिः कर्णश्रुन्मृळीको वसुक्र इति चतुर्दशापराश्चत्वारोऽस्याः कुत्सो भिनो द्वादशांबरीष ऋजि
श्वा चाऽनुष्टुभं हि त्वा हत्का पंक्त्यो हर्यतायाष्टौ रेभस्त्वन्त्का श्यपो बृहत्याद्याभीनवंते नव ॥४॥५२॥
पुरोजिती पौळशांधा गुः श्यावाश्विर्ययातिर्नाहुषो नहुषो मानवो मनुः सांवरण इति त्वाः शेषे प्र
जापतिरूपाद्येगायत्र्यौ काणाष्टौ त्रितश्चौ स्त्रिष्टुभ वै प्रभुना नाभषट् द्विलम्बासः सरवापः पर्वतना
रदौ काश्यपौ द्विशिरवंडिन्यो वा प्सरसौ तं वइंद्रमच्छ षळूनाग्निश्चाक्षुषेश्च वस्कर्मा नवो मनुराप्सव इति
त्वाः पंचाग्निः परातः षड्विंशतिः सप्त ऋषयः प्रागाथंत्वतीयाषोळश्यो द्विपदे अष्टम्याद्ये बृह
त्यौ पवस्व षोळश गोरिवीतिर्हर्य्चं शक्तिरेकाम्रुकृर्ऋजिश्वोर्ध्वसद्मा कृतयशा ऋणंचयश्चत्वा

२२

यो हृचास्तिस्त्रः शक्तिः काकुभाः प्रगाथाः सस्कन्वे गायत्री यवमध्या परासतो बृहती परिप्रध्व
धिका अग्नये धिष्ण्या ऐश्वर्यौ द्वेपदं पर्द्दूं शुद्धा दशान्त्यरुण त्रसदस्यू राजानौ तिस्रोऽनुष्टुभः पिपी
लिकमध्याः षळूर्ध्व बृहत्यस्तिस्रश्च विराजौ यारुचात्वं चमानानतः पारुछेपिरा त्यष्टं नानानं
चतुष्कं शिश्शुः पांक्तं हि त्रार्यणावत्येकादश्चाकश्यपो यइंद्रोश्चतुष्कं दशामं मंडुलं मग्ने सप्तत्रितः
पिप्री हीनः सप्त एकं ॥५॥५३॥ अयं स्वस्ति भकेतुनान वत्रिशिरास्त्वाष्ट्र त्वचो त्यं रंद्र आपोहिसिं
धुद्वीपो वांबरीष आपं गायत्र्यं त्यनुष्टुबंतं पंचमी वर्धमाना सप्तमी प्रतिष्ठा चित्तम्बूना वैवस्व
तयोर्यमयम्योः संवादः षष्ठ्युष्णिग्यर्मी मिथुनार्थयमं प्रेषा चस तां नवमीयुग्भिरनि छन्न
स्याचत्वे पाण्वां गिर्हविर्धानि आग्नेयं तुत्रिष्टुबंतं द्यावा युजे पंचविवस्वान्वादित्यो हा
विर्धानं जगत्यं तं परे यिवांसं षोळश यमो यामं षष्ठी लिंगोक्तदेवता पराश्चतिस्रः पि त्र्यावा त्व

चः श्वभ्यां परा अनुष्टुभौ बृहत्यंपंक्त्यायामा मनाः परे पंचौदारतां पञ्चूनां शांरवः पिप्पं जगत्ये
कादशामि नंदमन आग्नेयं चतुरनुष्टुबंतं त्वष्टा देवश्रवद्विसरण्यू देवते पोस्य अश्वतस्तः सा
रस्वत्यस्तिस्रः पंचाप्यो द्वप्सस्तिस्रः सौम्यो वां स्ये अनुष्टुभौ बृपांत्या पुरस्ताद्बृहती वा परं मस्त्ये
संकुसुक कश्वतस्त्रो मरुत्क देवताः परा धात्री परा त्वाष्ट्री पराः पितृमेधा एकादशी प्रस्तारपंक्ति
र्जगत्यपंत्यां त्यानुष्टुप्प्राजापत्या वासा निरुक्तो॥८॥५४॥ निवर्त्तध्व मष्टौ मथितो भृगुर्वा वा
रुणिर्भार्गवश्च्यवनो वीवा स्तु क्रोवस्तु द्वाभद्रं दशाग्नेयं तु गामन्त्रमा द्यैकपदा पाद एव वा शं
स्यर्थः परानुष्टुबंत्ये विराट् त्रिष्टुभौ वाग्निं नाष्टावास्तारपंक्ति कुहपंचोना पुरस्ताद्बृहत्यंतं त्रिष्टुबंतं
त्वंत्या चिदान स्वं नोनुष्टुभौ मजामहे स सप्ताद्यांत्ये त्रिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणी इसोमं षळास्तारपं
क्तं त्वाश्विनं त्यां स्यास्तिस्रो नुष्टुभौ भद्रमेकादशा सोमं प्रहिनव पोष्क्रमानुष्टुभमाद्या चतुर्थ्या उष्णि
पंगव्यं वानुष्टुभमग्नीषोमीयो द्वितीयोर्द्धर्चः षष्ठी गायत्री ससोत्तराण्यैंद्रो विमर्दः प्राजापत्यो वान्योधः ४

हौवसर्सु चतुर्विंशतिर्रैंद्रो वसुक्रो विभ्रो हि द्वादशौंद्र वसुक्रयोः संवाद ऐंद्रः स्नुषस्य प्रथ
मर्षेंद्रस्य स्नुषा परोक्षवदिंद्रमाहेंद्रस्य पुत्रः शेषा अनृषेश्च तु थर्श्च वने नाष्टौ प्रदेवत्रा पंचोना
कवष ऐलूष आपमपो नप्त्रीयं वा न एकादश वैश्वदेवं प्रसुग्मंतानव पंचाद्या जगत्यः॥७॥५५॥
प्रमाद्यौ वैश्वदेव्यैंद्रः प्रगाथः पराः गायत्र्योष्टौ कुरुश्रवणस्य त्रासदस्यव स्य दानस्तुतिः परा
भिर्मृतेमित्रातिथौ राज्ञितत्स्नेहादृषि रुपमश्रवसं पुत्रमस्य व्यशोकयत्स्ना वेपाः पञ्चूनाम्नो
जवान्वाक्षोक्षसूक्षिप्रशंसा चाक्षकितवनिंदा च ससप्तमी जगत्यवु ध्रुं लुशो धानो वैश्वदेवंतु द्वि

त्रिष्टुबंतं तत्पासान क्तानमो द्वादशा सो यो भितपाः स्तोर्यमागतं वै त्रिष्टुब् द्वाम्य स्मिन्नः पंचमु
ष्कवो निंद्रो यो वां पञ्चूना काक्षीवती घोषाश्विनं द्वित्रिष्टुबंतं रथं यांतं समानं तन्वे स्तुहस्त्यो घो
षेयो ऽस्ते वैकादशा रूक्ष्मो ऽष्टौ महि त्रिष्टुबंतं त्वाया तु त्रि त्रैष्टुबादि दिवस्परि द्वादशा वत्सप्रिरग्ने

स॰ऋ॰८ यंतु॥८॥५६॥ ॥इति सप्तमाष्टकः समाप्तः॥ ॥अहोतादश राजगर्भमाद्यौ सप्तगुर्वैकुंठमिंद्रं तुष्ट
व विकुंठानामासुरी इंद्रतुल्यं पुत्रमिच्छंती महत्तपस्तेपे तस्याः स्वयमेवेंद्रः पुत्रो जज्ञे स सप्तगुः
२८ स्तुतिः संतुष्ट आत्मानमुत्तरैस्त्रिभिस्तुष्टाव। अहंभुवमेकादशांत्ये त्रिष्टुभौ सप्तमी चाऽहं दामंस्यो
पाद्ये च त्रिष्टुभौ प्र वो महे सप्त द्विजगत्याद्यं तं के तेभिः सारिण्यो वषट्कारेण दृक्कर्णे भ्रातृष्पुसो
ची कोऽग्निरपः प्रविश्य देवैः समवदत् उत्तरैस्त्रिभिर्महत्तं नवाऽग्निमुजोऽग्निवाक्यं विश्वदस्त्वत्तरं
च षड्ढ मम जो देवानां यमे छामे स्वत्तरं चैकादशाऽर्कं तद्दयेति तु हुचोऽग्ने सेतुमा द्याजगत्यौ ष्ट
मी च जैतां स्कषट्ट ह हुक्थो वामदेव्यो वा द्वौ रेष्टाविदं ते सप्त वैश्वे देवं तु चतुर्थ्या द्यास्ति स्त्रो जग २४
त्यः पराणि चत्वारि सूक्तान्युक्ता ऋषयो द्विपदे त्वत्रिमंडलेऽथ हैक्ष्वाको राजा समातिर्गौपाय
नान्बंधादीन्पुरोहितांस्त्यक्त्वाऽन्यौ मायाविनौ श्रेष्ठतमौ मत्वा पुरो दधे तमितरे क्रुद्धा अभिचे

रुरथ तौ मायाविनौ सुबंधोः प्राणानाचिक्षिपतुरथ हास्य भ्रातरस्त्रयो मा प्रगामेति षड्गा
यत्रं स्वस्त्ययनं जप्त्वायन इति द्वादशार्चमानुष्टुभं मन आ वर्तनं जेपुः प्रतारीति दशार्चं चत
स्रो निर्ऋत्यपनोदार्थं जेपुश्चतुर्थ्या सोमं चास्तौ वन्न्यत्योरप गमायोत्तराभ्यां देवीमस्तुनी
ति सप्तम्यां लिंगोक्तदेवताः त्रिष्टाभिः पंक्तिमहापंक्तिपंक्त्युत्तराभिर्द्यावापृथिव्यौ समिंद्रेलीं
इं चार्धर्चेनौ जनमिति द्वादशार्चमानुष्टुभं चतसृभिरसमातिमस्तुवन्पंचम्येंद्रं षष्ठ्याग
स्त्यस्य स्वसा माता तेषां राजानमस्तौत्सराभिः सुबंधोर्जीवमाह्वयं स्तमंत्यया लब्ध्वा संज्ञाम
स्पृशन्नं वा द्यागायत्र्योऽ इत्याद्ये पंक्तौ इदमित्थास प्तार्धिकानाभानेदिष्ठो मानवो वैश्व
देवं तत्॥१॥५७॥ येयज्ञेनैकादशाद्याः षळंगिरसां स्तुतिर्वसा त्रिष्टुप्पंचम्यनुष्टुप्प्रगा
थो नुष्टुभो गायत्री चतस्रो इस्याः सावर्णेर्दानस्तुतिः परावतस्रष्टु नाग यैः स्ता तो द्वित्रिष्टुबंतं तु

स॰ अ॰ ८

स्वस्ति नस्त्रिष्टुब्वासा सहो नरयाः पथ्यास्वस्ति देवत्या कथायां मेत्रिष्टुबग्निरिंद्रः पंचोनाव
स्क कर्णो वा स्के ऽकस्त्रिष्टुबंतं तु देवान्हुवद्‌मां धियं द्वादशा ऽ यास्यो बार्हस्पत्यं तद्दधुतो भ
द्राः स्कमित्रो वा ध्य भृश्व आग्नेयं द्विजगत्यादी मा म एकादश गार्भ बृहस्पते बृहस्पतिर्ज्ञानं तु

२५

ष्टावं नवमी जगती ॥२॥५८॥ देवानां नव लौक्यो वा बृहस्पतिर्दाक्षायण्य दितिर्वा दिव मानु
ष्टुभं जनिष्ठा एकादश गोरिवीतिर्वसष्ट्र नां षट् प्रस्कन व सिंधुक्षित्प्रैयमे धो नद्यः स्तुतिर्जा
गतं तावो ष्टौ सर्प ऐरावतो जरत्कर्णो ग्राव्णोस्तौ दशाभ्र भुषः स्यूमरश्मिर्भार्गवो मारुतं तु पं

घा

चमी जगती विमासे द्वितीयापंचम्यौ श्वतिस्रो जगत्यो ऽपरं यं सप्तसो चीको ऽग्निर्वैश्वानरो वा
सप्तिर्वा वाजंभर आग्नेयं त्वग्निः सप्ति यद्‌ इमा विश्वा विश्वकर्मा भौवनो वैश्वकर्मणं तु द्वितीया वि
राड्रूपा चक्षुर्णो मस्ते मन्यो मन्युस्तापसो मान्यवं त्वाद्या जगती त्वया मन्यो चतुर्जगत्यंतं सत्ये

२५

न सप्त चत्वारिंशत्सावित्री सूर्यात्मदैवतमानुष्टुभं पंचभिः सोम मस्तोत्र्या राभिः स्वविवाहं सप्त द
श्या देवान्स्यरया सोमार्कैपिरया चंद्रमसं परान्येणां विवाह मंत्रा आशीः प्रायाः परादेहीति दैव
धूवासः संस्पर्शनिंदार्थे परापक्ष्मनाशिनी दंपत्योर्नवी न वास्तिस्तोन्रक्ष राग्भ्यामीति द्वेदूय द
श्विना पूषा घोरचक्षुरिति त्रिष्टुभः सुष्टुप्पुरो बृहती पूर्वा परमिह प्रियमानः प्रजां जगत्यः ॥
॥३॥५८॥ विहि त्र्यधिकें द्रो वृषाकपिरिंद्राणी इन्द्रश्च समूहदिरे पांक्तं रक्षोहणं पंचाधिका पायु राग्ने
यं राक्षोघ्नं चतुरनुष्टुबंतं हविरेको नांगिरसो मूर्धन्वान्वामदेव्यो वा सोर्य वैश्वानरीयं भिंद्रं स्तव
द्भूनारेणुः पंचम्यैंद्रा सोमी सहस्रशीर्षा षोळश नारायणः पौरुषमानुष्टुभं त्रिष्टुबंतं तु संजा
गवद्भिः पंचोना रुणो वैतहव्य आग्नेयं यस्तस्य शार्यातो मानवो वैश्वदेवं तु आगतं महिता न्वः
पार्थ्यः प्रस्तारपंक्तं पुरस्ताद्बृहत्यंतं तत्र यो दस्युपाद्ये चानुष्टुभो नवम्यक्षरैः पंक्तिरेका दशा न्यंकु

सारिणीप्रेतेषळूनासर्पोर्बुदःकाद्रवेयोग्रावस्तौसंचमन्यस्येत्रिष्टुभौसप्तमीच॥४॥९०॥हयेज्जू
नोर्वशीमैळःपुरूरवाःपूर्वोर्धितांकामान्पुनरासाद्यांवरोद्बुमेच्छत्सानमनिच्छंतीप्रत्याचष्टेहय
इष्पुर्याकृतास्कंदेनांतरिक्षप्रांसत्वेतितिस्त्रश्चैळवाक्यांन्त्रिष्टुब्वचनीयाःप्रतेसप्तोनावसुःसर्वहरि
र्वेन्द्रोहरिस्तुतिर्द्विःत्रिष्टुबंतंयाओषधीःस्माधिकाथर्वणोभिषग्ओषधिस्तुतिरानुष्टुभंबृहस्पते
द्वादशार्ष्टिषेणोदेवापिर्वृष्टिकामोदेवांस्तुष्टावकंनोवम्रोवैखानसइंद्रंतुवसुर्वादनोवैश्वदेवं
तुत्रिष्टुबंतमुद्बुध्यध्वंबुधःसौम्यऋत्विक्स्तुतिर्वानवम्यस्तेजगत्यौपंचमीबृहतीगायत्र्यौम
ध्येप्रतेमुद्गलोभार्म्यश्वोद्रुघणेनऋषभेणवाजिंजिगायेतिद्रुघणंवाघ्नतीयांस्तावृहत्यन्त्या
शुःसप्तोनेंद्रोप्रतिरथश्चतुर्थ्याद्याबार्हस्पत्यौपांत्यायाद्यादेव्यंत्यानुष्टुम्मारुतीवासाद्येकादशाष्टको
वैश्वामित्रःकदाकौत्सोदुर्मित्रोनाम्नासुमित्रोगुणतःसुमित्रोवानाम्नादुर्मित्रोगुणतओष्णिहं

हरीवज्रंपिपीलिकमध्येत्रिष्टुबंत्याद्यागायत्रीवा॥५॥९१॥उभौभूतांशःकाश्यपआश्विनं
माविर्द्ध्योदक्षिणावाप्राजापत्यादक्षिणांतद्दातॄन्वास्तौञ्चतुर्थ्यर्जगतीकिमिच्छंतीपाणिभि
रसुरैर्निगूढागाअन्वेष्टुंसरमांदेवशुनीमिंद्रेणप्रहितांमयुग्भिःपणयोमित्रीयंतःप्रोचुः
सतान्युग्मांस्ताभिरनिच्छंतीप्रत्याचष्टेतिवदन्त्सपञ्जहूंजोयोब्राह्मणोवोर्ध्वनाभावैश्वदेवंद्वय
नुष्टुबंतंसमिद्धएकादशाजमदग्निस्तत्सुतोवारामआप्रियःपरेचत्वारोवैरूपास्मनीषिणो
दशाष्टादंष्ट्रइंद्रंपिबनभप्रभेदनःसतमस्यशतप्रभेदनोस्यास्त्रिष्टुप्घर्मासद्धिस्तापसोवाघर्मो
वैश्वदेवंचतुर्थ्याद्याजगतीचित्रइन्नवंवार्क्षिर्हव्यउपस्तुतंआग्नेयंजागतंत्रिष्टुप्रांक्षकर्यतंपिबस्रो
रोग्निःयुतोग्निःयूपोवानवाउभिक्षुर्धनान्नदानप्रशंसावाघेजगत्यावग्नेहंस्युरुक्षयआमही
यवआग्नेयंराक्षोघ्नंगायत्रंत्वितिवैसप्तोनैंद्रोलबआत्मानंतुष्टाव॥६॥९२॥तदिन्नवाथर्वणो

सं॰म॰८

२७

बृहद्दिवो हिरण्यगर्भो द्व्यूना हिरण्यगर्भः प्राजापत्यः कायं वरुस्कं नाष्टौ चित्र महा वासिष्ठ आग्नेयं जा
गतं माद्या पंचमी च नवं नो वैन्यमिमं नो नव वैहुत्कं मा नि हवो अग्निवरुणसोमानां माद्याग्नेयी
तिस्रश्चाग्ने राज्ञस्तवः त्रिष्टुप् यथानिपातं सप्तमी जगत्यहमष्टौ वागांभृण्या आत्मानं तुष्टाव द्विती
या जगती न तं त्रयो लूषिः कुल्मलबर्हिषो वामदेव्यो वांहोमुग्वैश्वदेवमुपरिष्टाद्बार्हतं मंत्या त्रिष्टुप्
रात्री कुशिकः सौभरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायत्रं ममाग्ने नव विहव्यो वैश्वदेवं जगत्यं
तेनासत्सप्त प्रजापतिः परमेष्ठी भाववृत्तं तु यो यज्ञो यज्ञः प्राजापत्यो जगत्याद्यापञ्चाचः सुकीर्तिः
काक्षीवतो मध्येऽनुष्टुप् प्रो नरा चाश्विन्यो वीजानं शाकपूतो नार्मेधो मेत्रावरुणं न्यं कुसारिण्याद्या
लिंगोक्तदेवता त्यामहा सतो बृहत्कपाद्योपांत्ये प्रस्तारपंक्ती रोचा विराड्रूपाः प्रो षु सुदाः पैजवनः
शाक्वरमहापांक्ता वाद्योत्तरे चो त्रिष्टुब्वंतमुभे यत्नां धाता तायो वनाभ्यो महापांक्तं पंक्तिरंत्या तामध्य

२७

र्धं गोधा पत्र्यस्मिन्कुमारो यामायनो मामनुष्टुभं हि केशी मुनयो वातरशनानां जूतिर्वातजूति
र्विप्रजूतिर्वृषाणकः करिक्रत एतशा ऋष्यशृंगश्चैकर्चाः केशिनो मुतदेवाः सप्त ऋषय एकर्चा वै
श्वदेवं तवस्ये षड्गर्गश्चोरवो आगते स्वर्णरन्निमदं वगंधर्वो विश्वावसुरात्मानमस्तौद्ध्रुवा र्धं सविता
रमग्ने तवाग्निः पावक आग्नेयं विष्टारपंक्तिस्तिस्रः सतो बृहत्य उपरिष्टाज्ज्योतिरग्ने त्र अग्निस्ता
पसो वैश्वदेवमानुष्टुभं स्वध्यमहे हूचाः शार्ङ्गा जरिता द्रोणः सारिसृक्वः स्तंबमित्र अश्वाग्नेयमाद्ये ज
गत्यौ च तस्त्रस्त्रिष्टुभः ॥७॥६२॥ त्यं च सां रक्षो त्रिरश्विनं मयं हितार्क्ष्यपुत्रः सुपर्णो यामायनो
वोर्ध्वकृशनो गायत्री बृहती गायत्र्यो सतो बृहती विष्टारपंक्ति रिमां मिं द्राण्युपनिषत्सपत्नीबाध
नमानुष्टुभं तु पंचांत्यं तमरण्यान्येरं मदो देवमुनिररण्यानीं तुष्टाव श्रत्ते पंच सुवेदाः शिरिम्बिष्ठ
वं तं स्कषाणा सः पृथुवैन्यः सविता चन्द्रै रण्यस्तूपः सावित्रं समिद्धो वासिष्ठो मळीकमाग्नेयं द्वौ

स॰ऋ॰८

हितमंत्येउपरिष्टाज्ज्योतिषीजगत्यपांस्यावाभ्राद्व्याम्राद्याकामाधिनीश्राद्धमानुष्टुभंतुशासःस्वा
सोभारद्वाजेईरवयंतीदैवजामयईद्रमातरोगायत्रंसोमोयमीभावरुत्तमानुष्टुभंत्वंराधिशिरि
बिठोभारद्वाजोलक्ष्मीघ्नंद्वितीयातृतीयाश्राह्लणस्पत्येअंत्यावैश्वदेव्यग्निकेतुरंग्नेयंगा

ग्नेयत्र्या

२८

यत्रमिमानुकंभुवनआप्त्यःसाधनोवाभौवनोवैश्वदेवंद्विपदंत्रैष्टुभंस्तयौनश्चवृक्ष्णःसौर्यःसो
र्यगायत्रमुदसौषट्पौलोमीशच्याल्मानंतुष्टावानुष्टुभंतीत्रस्यपंचपूरणोवैश्वामित्रोमु
चामिताप्राजापत्योयक्ष्मनाशनोराजयक्ष्मघ्नंसोमेनतुष्टुभंत्रक्षणापट्उत्सोरक्षोहागर्भसंस्रा
वेआपश्चितमानुष्टुभंत्र्यंत्सीभ्यांविवृहाकाश्यपोयक्ष्मघ्नंमपेहिपंचमप्रचेताउःस्वप्नघ्नंपंक्त्यंतंत्रि
ष्टुम्मध्यंदेवानैर्ऋतःकपोतःकपोतोपहतोप्रायश्चित्तंवैश्वदेवंमृषभमृषभोवैराजःशाक्वरोवास
पत्नघ्नमानुष्टुभंमहापंक्त्यंतंतुभ्येदंचतुष्कंविश्वामित्रजमदग्नीजागतंतृतीयालिंगोक्तदेवतावा

२८

तस्यानिलोवातायनोवायव्यंमयोभूःशबरःकाक्षीवतोगव्यंविभ्राट्विभ्राट्सौर्यःसौ
र्यंजागतंमास्तारपंक्त्यंतंत्वंसमिदतोभार्गवोगायत्रमायाहिसंवर्तउषस्यंद्विपदेमात्वाप
टूर्ध्रुवोराज्ञस्तुतिस्त्वानुष्टुभंत्वंभीवर्त्तेनपंचाभीवर्त्तःप्रवश्चतुष्कमूर्ध्वग्रावार्बुदिर्ग्राव्णोस्तो

रा

त्र्यंत्रंप्रसूनवःसूनुर्भर्वआग्नेयमानुष्टुभंद्वितीयागायत्र्याद्यार्भवीपतंगंतृचंपतंगः
प्राजापत्योमायाभेदंजगत्यादित्यमघरिष्टनेमिस्ताक्ष्यस्ताक्ष्यमनुत्तिष्ठतेकर्चाःशिविरौ
शीनरःकाशिराजःप्रतर्दनोरोहिदश्वोवसुमनाआद्यानुष्टुप्प्रससाहिषेजमयेंद्रःप्रथ
श्चैकर्चाःप्रथोवासिष्ठःसप्रथोभारद्वाजोघर्मःसौर्योवैश्वदेवंबृहस्पतिस्तपुर्मूर्द्धाबार्हस्पत्योबार्ह
स्पत्यमपश्यंप्रजावान्प्राजापत्योनेहैवंयजमानपत्नीहोत्राशिषोविष्णुस्त्वष्टागर्भकर्त्तावि
ष्णुर्वाप्राजापत्योगर्भार्थाशीलिंगोक्तदैवतमानुष्टुभंमहिसत्प्रध्वतिर्वारुणिरादित्यंस्व

स·ऋ·८ स्ययनं गायत्रं वै वातो वातायन उलो वायव्यं प्राग्नये पं चाग्नेयो वत्स आग्नेयं तु प्रत्नूनं त्व च माग्नेयः श्येनो जातवेदस्य मायं गोः सार्पराज्यात्मदैवतं सौर्य वत्रकृतं च माधुछंदसो ऽघम र्षणो भाववृत्त मानुष्टुभं तु संसं चतुर्थं संवननः संज्ञानमाद्याग्नेयी तृतीयात्रिष्टुप् तृती यात्रिष्टुप्॥ ८॥ ६४॥ तदेतत्सूक्तसहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकमृग्वेदपारायणपाठे शाकल्यैतैत्तिरीयकैनमः शौनकायनमः शौनकाय॥ श्रीरामचंद्र॥ ॥इति शाकलसंहि तायाः सर्वानुक्रमणिकासमाप्ता॥ ॥संवत् १८४३ पिंगळनामसंवत्सरे फाल्गुनशु क्ल दशम्यां भौमवासरे तद्दिने भडकंबकरोपनामकचिंतामणदीक्षितेन काश्यां विश्वे श्वरसंनिधौ लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥
॥भडकंबकरोपनामकपांडुरंगदीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ ॥श्रीकाळभैरव॥ ॥ ॥

२९

अग्निमी·	सू·१९	ऋ·१९४	वसूरुद्रा·	सू·८	ऋ·१३२	वैश्वानर·	सू·१४	ऋ·१४८	गायत्री	तनुशिरा
अयंदे·	सू·१३	ऋ·१८९	तन्नु·	सू·१८	ऋ·१४२	एवात्वा·	सू·१४	ऋ·१५९	उष्णिग्गर्भा	पिपीलि
एताया·	सू·१४	ऋ·१७३	तावा·	सू·१६	ऋ·१५९	प्रऋभु·	सू·१८	ऋ·१४४	पादनिचृत	कमध्या
अयंवा·	सू·१५	ऋ·१५२	निहोता·	सू·२५	ऋ·१५७	इदमुत्य·	सू·१६	ऋ·१५२	अतिनिचृत	अनुष्टु
प्रमन्म·	सू·१९	ऋ·१८५	सेमा·	सू·१३	ऋ·१३७	त्वामग्ने·	सू·२४	ऋ·१६८	यवमध्या	पुरगर्भा
इंद्रोम·	सू·१४	ऋ·१६३	मंदस्व·	सू·१३	ऋ·१४०	महिमहे·	सू·१४	ऋ·१४७	वर्धमाना	उष्णिक्
देविरू·	सू·१८	ऋ·१७९	प्रयआरु·	सू·२३	ऋ·१७६	प्रयुंजती·	सू·१६	ऋ·१६४	प्रतिष्ठा	अनुष्टुप्
इदंश्रे·	सू·९	ऋ·१३५	इच्छंति·	सू·१०	ऋ·१३७	ऋतस्य·	सू·२५	ऋ·१७७	कनीयसी	महापद
प्रवःपां·	सू·१५	ऋ·१३७	इंद्रत्वा·	सू·१६	ऋ·१५८	त्वंहिक्षे·	सू·१५	ऋ·१६०	उष्णिक्	पंक्तिः
स्कभुमा·	सू·२१	ऋ·१४३	नता·	सू·११	ऋ·१३५	पिबा·	सू·१२	ऋ·१३२	पुरउष्णिक्	कृति
						इंद्रवो	सू·१९	ऋ·१७६	ककुप्	
									त्रैष्टुभ	
									ककुम्न्यंकुशिरा	

सर्वा·

३०

यज्ञायज्ञा	सू·१४	ऋ·१६६	प्रकृतान्यृजीषि	सू·१४	ऋ·२५८	अयंसय·	सू·१३	ऋ·१४१
स्कभेनराद्दि	सू·१५	ऋ·१४३	त्वावतः पुरूवसो	सू·२१	ऋ·२६५	निवर्तध्वं·	सू·१४	ऋ·१५३
जुपस्वनःस	सू·१८	ऋ·१५६	श्रात्वारथंयथोत	सू·१४	ऋ·१९५	प्रमासुजु·	सू·१३	ऋ·१४४
उग्रोजज्ञेवी	सू·१६	ऋ·१६५	आप्रद्रवपरावतः	सू·१६	ऋ·१९७	प्रहोतजा·	सू·१५	ऋ·१६१
प्रब्रह्मैतुस	सू·२४	ऋ·१५९	इंद्रायसाममगाय	सू·१८	ऋ·१९८	येयज्ञेनद·	सू·१०	ऋ·१३३
यद्द्येस्त्वर्ष	सू·२१	ऋ·१५०	सोमः पुनानोअर्ष	सू·३०	ऋ·२०४	देवानांनु·	सू·१४	ऋ·१४८
प्रत्यस्मअदर्शि	सू·२०	ऋ·१५२	प्रणइंद्रोमहेतने	सू·२१	ऋ·२००	विहिसोतो·	सू·८	ऋ·१५०
तिस्रोवाचः	सू·८	ऋ·१६५	हिन्वंतिसूरमुस्र	सू·११	ऋ·१६३	हयेजाये·	सू·११	ऋ·१४८
दूरादिहेव	सू·७	ऋ·१६३	धर्तादिवः पवते	सू·१५	ऋ·१३५	उभाउनू·	सू·१४	ऋ·१४०
यइंद्रसोम	सू·९	ऋ·२०८	असर्जिवक्वार	सू·९	ऋ·१३६	तद्विदास·	सू·२२	ऋ·१७२
वयमुत्वाम	सू·११	ऋ·२०४	पुरोजितीवोअंध	सू·१९	ऋ·१८९	त्वांचिदत्रि·	सू·४९	ऋ·२१९

३०

सर्वा·

॥ अर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया ॥ हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥ १ ॥
॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु ॥ ॥ श्रीरस्तु ॥ ॥

३१

३१

॥इतिसर्वानुक्रमःसमाप्तः॥

॥पंदंप्रथमाष्टकप्रारंभः॥

प.अ.१

१

॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥हरिः ॐ॥ ॥अग्निं। ईळे। पुरःऽहितं। यज्ञस्य। देवं। ऋ
त्विजं। होतारं। रत्नऽधातमं। अग्निः। पूर्वेभिः। ऋषिऽभिः। ईड्यः। नूतनैः। उत। सः। देवा
न्। आ। इह। वक्षति। अग्निना। रयिं। अश्नवत्। पोषं। एव। दिवेऽदिवे। यशसं। वीरवत्ऽ
तमं। अग्ने। यं। यज्ञं। अध्वरं। विश्वतः। परिऽभूः। असि। सः। इत्। देवेषु। गच्छति। अ
ग्निः। होता। कविऽक्रतुः। सत्यः। चित्रश्रवःऽतमः। देवः। देवेभिः। आ। गमत्॥१॥ यत्।
अंग। दाशुषे। त्वं। अग्ने। भद्रं। करिष्यसि। तव। इत्। तत्। सत्यं। अंगिरः। उप। त्वा। अग्ने।
दिवेऽदिवे। दोषाऽवस्तः। धिया। वयं। नमः। भरंतः। आ। इमसि। राजंतं। अध्वराणां। गो
पां। ऋतस्य। दीदिविं। वर्धमानं। स्वे। दमे। सः। नः। पिताऽइव। सूनवे। अग्ने। सुऽउपाय
नः। भव। सचस्व। नः। स्वस्तये॥२॥ वायो इति। आ। याहि। दर्शत। इमे। सोमाः।

१

अरंऽकृताः। तेषां। पाहि। श्रुधि। हवं। वायो इति। उक्थेभिः। जरंते। त्वां। अच्छ। जरितारः।
सुतऽसोमाः। अहःऽविदः। वायो इति। तव। प्रऽपृंचती। धेना। जिगाति। दाशुषे। उरूची।
सोमऽपीतये। इंद्रवायू इति। इमे। सुताः। उप। प्रयःऽभिः। आ। गतं। इंदवः। वां। उशंति।
हि। वायो इति। इंद्रः। च। चेतथः। सुतानां। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। तौ। आ। या
तं। उप। द्रवत्॥३॥ वायो इति। इंद्रः। च। सुन्वतः। आ। यातं। उप। निःऽकृतं। मक्षु। इत्था। धिया।
नरा। मित्रं। हुवे। पूतऽदक्षं। वरुणं। च। रिशादसं। धियं। घृताचीं। साधंता। ऋतेन। मित्रावरु
णौ। ऋतऽवृधौ। ऋतऽस्पृशा। क्रतुं। बृहंतं। आशाथे इति। कवी इति। नः। मित्रावरुणा। तुविऽ
जातौ। उरुऽक्षया। दक्षं। दधाते इति। अपसं॥४॥ अश्विना। यज्वरीः। इषः। द्रवत्पाणी इति द्रव
त्ऽपाणी। शुभः। पती इति। पुरुऽभुजा। चनस्यतं। अश्विना। पुरुऽदंससा। नरा। शवीरया।

१.अ.१ धिया। धिष्ण्या। वनतं। गिरः॥ दस्रा। युवाकवः। सुताः। नासत्या। वृक्तऽबर्हिषः। आ। या
तं। रुद्रवर्त्तनी इति रुद्रऽवर्त्तनी॥ इंद्र। आ। याहि। चित्रभानो इति चित्रऽभानो। सुताः। इमे।
त्वाऽयवः। अण्वीभिः। तना। पूतासः॥२॥ धिया। इषितः। विप्रऽजूतः। सुतऽवतः। उप। ब्रह्मा
२ णि। वाघतः॥३॥ तूतुजानः। उप। ब्रह्माणि। हरिऽवः। सुते। दधिष्व। नः। चनः॥४॥ ओमा
सः। चर्षणिऽधृतः। विश्वे। देवासः। आ। गत। दाश्वांसः। दाशुषः। सुतं॥ विश्वे। देवासः।
अप्ऽतुरः। सुतं। आ। गंत। तूर्णयः। उस्राःऽइव। स्वसराणि॥ विश्वे। देवासः। अस्रिधः।
एहिऽमायासः। अद्रुहः। मेधं। जुषंत। वह्नयः॥ पावका। नः। सरस्वती। वाजेभिः। वाजिनीऽ २
वती। यज्ञं। वष्टु। धियाऽवसुः॥ चोदयित्री। सूनृतानां। चेतंती। सुऽमतीनां। यज्ञं। दधे। सर
स्वती॥ महः। अर्णः। सरस्वती। प्र। चेतयति। केतुना। धियः। विश्वाः। वि। राजति॥६॥ ॥

॥ अनुवाकः॥ ॥ सुरूपऽकृत्नुं। ऊतये। सुदुघांऽइव। गोऽदुहे। जुहूमसि। द्यविऽद्यवि।
उप। नः। सवना। आ। गहि। सोमस्य। सोमऽपाः। पिब। गोऽदाः। इत्। रेवतः। मदः॥ अथ। ते।
अंतमानां। विद्याम। सुऽमतीनां। मा। नः। अति। ख्यः। आ। गहि॥ परा। इहि। विग्रं। अस्तृ
तं। इंद्रं। पृच्छ। विपःऽचितं। यः। ते। सखिऽभ्यः। आ। वरं॥ उत। ब्रुवंतु। नः। निदः। निः। अन्य
तः। चित्। आरत। दधानाः। इंद्रे। इत्। दुवः॥७॥ उत। नः। सुऽभगान्। अरिः। वोचेयुः।
दस्म। कृष्टयः। स्याम। इत्। इंद्रस्य। शर्मणि॥ आ। ईं। आशुं। आशवे। भर। यज्ञऽश्रियं।
नृऽमादनं। पतयत्। मंदयत्ऽसखं॥ अस्य। पीत्वा। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। घनः। वृत्रा
णां। अभवः। प्र। आवः। वाजेषु। वाजिनं॥ तं। त्वा। वाजेषु। वाजिनं। वाजयामः। शतक्रतो इ
ति शतऽक्रतो। धनानां। इंद्र। सातये॥ यः। रायः। अवनिः। महान्। सुऽपारः। सुन्वतः। स

प॰ अ॰ १

२

खा। तस्मै। इंद्राय। गायत॥ ८॥ आ। तु। आ। इत। नि। सीदत। इंद्रं। अभि। प्र। गायत। सखायः।
स्तोमऽवाहसः। पुरुऽतमं। पुरूणां। ईशानं। वार्याणां। इंद्रं। सोमे। सचा। सुते। सः। घ। नः। योगे।
आ। भुवत्। सः। राये। सः। पुरंऽध्यां। गमत्। वाजेभिः। आ। सः। नः। यस्य। संऽस्थे। न। वृण्व
ते। हरी इति। समत्ऽसु। शत्रवः। ०। सुतऽपाव्ने। सुताः। इमे। शुचयः। यंति। वीतये। सोमा
सः। दधिऽआशिरः॥ ९॥ त्वं। सुतस्य। पीतये। सद्यः। वृद्धः। अजायथाः। इंद्र। ज्यैष्ठ्याय।
सुक्रतो इति सुऽक्रतो। आ। त्वा। विशंतु। आशवः। सोमासः। इंद्र। गिर्वणः। शं। ते। संतु।
प्रऽचेतसे। त्वां। स्तोमाः। अवीवृधन्। त्वां। उक्था। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। त्वां। वर्धंतु। नः।
गिरः। अक्षितऽऊतिः। सनेत्। इमं। वाजं। इंद्रः। सहस्रिणं। यस्मिन्। विश्वानि। पौंस्या। मा।
नः। मर्ताः। अभि। द्रुहन्। तनूनां। इंद्र। गिर्वणः। ईशान। यवय। वधं॥ १०॥ युंजंति। ब्र

३

ध्नं। अरुषं। चरंतं। परि। तस्थुषः। रोचंते। रोचना। दिवि। युंजंति। अस्य। काम्या। हरी इति। विऽ
पक्षसा। रथे। शोणा। धृष्णू इति। नृऽवाहसा। केतुं। कृण्वन्। अकेतवे। पेशः। मर्याः। अपे
शसे। सं। उषत्ऽभिः। अजायथाः। आत्। अह। स्वधां। अनु। पुनः। गर्भऽत्वं। आऽईरि
रे। दधानाः। नाम। यज्ञियं। वीळु। चित्। आरुजत्नुऽभिः। गुहा। चित्। इंद्र। वह्निऽभिः।
अविंदः। उस्रियाः। अनु॥ ११॥ देवऽयंतः। यथा। मतिं। अच्छ। विदत्ऽवसुं। गिरः। महां।
अनूषत। श्रुतं। इंद्रेण। सं। हि। दृक्षसे। संऽजग्मानः। अबिभ्युषा। मंदू इति। समानऽवर्च
सा। अनवद्यैः। अभिद्युऽभिः। मखः। सहस्वत्। अर्चति। गणैः। इंद्रस्य। काम्यैः। अतः।
परिऽज्मन्। आ। गहि। दिवः। वा। रोचनात्। अधि। सं। अस्मिन्। ऋंजते। गिरः। इतः। वा।
सातिं। ईमहे। दिवः। वा। पार्थिवात्। अधि। इंद्रं। महः। वा। रजसः॥ १२॥ इंद्रं। इत्। गाथिनः।

प॰ अ॰ १

बृहत्। इंद्रं। अर्केभिः। अर्किणः। इंद्रं। वाणीः। अनूषत॥ इंद्रः। इत्। हर्योः। सचा। संऽमिश्लः।
आ। वचःऽयुजा। इंद्रः। वज्री। हिरण्ययः॥ इंद्रः। दीर्घाय। चक्षसे। आ। सूर्यं। रोहयत्। दिवि।
वि। गोभिः। अद्रिं। ऐरयत्॥ इंद्रः। वाजेषु। नः। अव। सहस्रऽप्रधनेषु। च। उग्रः। उग्राभिः। ऊ
४ तिऽभिः॥ इंद्रं। वयं। महाऽधने। इंद्रं। अर्भे। हवामहे। युजं। वृत्रेषु। वज्रिणं॥१३॥ सः। नः। वृष
न्। अमुं। चरुं। सत्राऽदावन्। अप। वृधि। अस्मभ्यं। अप्रतिऽस्कुतः॥ तुंजेऽतुंजे। ये। उत्ऽत
रे। स्तोमाः। इंद्रस्य। वज्रिणः। न। विंधे। अस्य। सुऽस्तुतिं॥ वृषा। यूथाऽइव। वंसगः। कृष्टीः।
इयर्ति। ओजसा॥ ईशानः। अप्रतिऽस्कुतः॥ यः। एकः। चर्षणीनां। वसूनां। इरज्यति॥ इंद्रः। ४
पंच। क्षितीनां॥ इंद्रं। वः। विश्वतः। परि। हवामहे। जनेभ्यः॥ अस्माकं। अस्तु। केवलः॥१४॥
॥अनुवाकः॥ ॥आ। इंद्र। सानसिं। रयिं। सऽजित्वानं। सदाऽसहं॥ वर्षिष्ठं। ऊतये। भर।

नियेन। मुष्टिऽहत्यया। नि। वृत्रा। रुणधामहै॥ त्वाऽऊतासः। नि। अर्वता॥ इंद्र। त्वाऽऊतासः।
आ। वयं। वज्रं। घना। ददीमहि॥ जयेम। सं। युधि। स्पृधः॥ वयं। शूरेभिः। अस्तृऽभिः। इंद्र। त्व
या। युजा। वयं॥ सासह्याम। पृतन्यतः॥ महान्। इंद्रः। परः। च। नु। महिऽत्वं। अस्तु। वज्रिणे॥ द्यौः।
न। प्रथिना। शवः॥१५॥ संऽओहे। वा। ये। आशत। नरः। तोकस्य। सनितौ॥ विप्रासः। वा। धियाऽ
यवः॥ यः। कुक्षिः। सोमऽपातमः। समुद्रःऽइव। पिन्वते॥ उर्वीः। आपः। न। काकुदः॥ एव। हि। अ
स्य। सूनृता। विऽरप्शी। गोऽमती। मही॥ पक्वा। शाखा। न। दाशुषे॥ एव। हि। ते। विऽभूतयः। ऊत
यः। इंद्र। माऽवते॥ सद्यः। चित्। संति। दाशुषे।०। काम्या। स्तोमः। उक्थं। च। शंस्या॥ इंद्राय। सोमऽ
पीतये॥१६॥ इंद्र। आ। इहि। मत्सि। अंधसः। विश्वेभिः। सोमपर्वऽभिः॥ महान्। अभिष्टिः। ओ
जसा॥ आ। ईं। एनं। सृजत। सुते। मंदिं। इंद्राय। मंदिने॥ चक्रिं। विश्वानि। चक्रये। मत्त्वा। सुऽशि

प॰अ॰१

५

आ। मंदिऽभिः। स्तोमेभिः। विश्वऽचर्षणे। सचा। एषु। सवनेषु। आ। अस्य। इंद्र। ते। गिरः। प्रति। त्वां।
उत्। अहासत। अजोषाः। वृषभं। पतिं। सं। चोदय। चित्रं। अर्वाक्। राधः। इंद्र। वरेण्यं। असत्। इ
त्। ते। विऽभु। प्रऽभु॥१७॥ अस्मान्। सु। तत्र। चोदय। इंद्र। राये। रभस्वतः। तुविऽद्युम्न। यशस्वतः।
सं। गोऽमत्। इंद्र। वाजऽवत्। अस्मेइति। पृथु। श्रवः। बृहत्। विश्वऽआयुः। धेहि। अक्षितं। अस्मे
इति। धेहि। श्रवः। बृहत्। द्युम्नं। सहस्रऽसातमं। इंद्र। ताः। रथिनीः। इषः। वसोः। इंद्रं। वसुऽप
तिं। गीःऽभिः। गृणंतः। ऋग्मियं। होम। गंतारं। ऊतये। सुतेऽसुते। निऽओकसे। बृहत्। बृहते। आ।
इत्। अरिः। इंद्राय। शूषं। अर्चति॥१८॥ गायंति। त्वा। गायत्रिणः। अर्चंति। अर्कं। अर्किणः। ब्रह्मा
णः। त्वा। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। उत्। वंशंऽइव। येमिरे। यत्। सानोः। सानुं। आ। अरुहत्। भू
रि। अस्पष्ट। कर्त्वं। तत्। इंद्रः। अर्थं। चेतति। यूथेन। वृष्णिः। एजति। युक्ष्व। हि। केशिना। हरीइति।

५

वृषणा। कक्ष्यऽप्रा। अथ। नः। इंद्र। सोमऽपाः। गिरां। उपऽश्रुतिं। चर। आ। इहि। स्तोमान्। अ
भि। स्वर। अभि। गृणीहि। आ। रुव। ब्रह्म। च। नः। वसो इति। सचा। इंद्र। यज्ञं। च। वर्धय। उक्थं।
इंद्राय। शंस्यं। वर्धनं। पुरुनिःऽसिधे। शक्रः। यथा। सुतेषु। नः। ररणत्। सख्येषु। च। तं।
इत्। सखिऽत्वे। ईमहे। तं। राये। तं। सुऽवीर्ये। सः। शक्रः। उत। नः। शकत्। इंद्रः। वसु। द
यमानः॥१९॥ सुऽविवृतं। सुनिःऽअजं। इंद्र। त्वाऽदातं। इत्। यशः। गवां। अप। व्रजं।
वृधि। कृणुष्व। राधः। अद्रिऽवः। नहि। त्वा। रोदसीइति। उभेइति। ऋघायमाणं। इन्वतः।

अपः।

जेषः। स्वः। रवतीः। सं। गाः। अस्मभ्यं। धूनुहि। आश्रुत्ऽकर्ण। श्रुधि। हवं। नु। चित्। द
धिष्व। मे। गिरः। इंद्र। स्तोमं। इमं। मम। कृष्व। युजः। चित्। अंतरं। विद्म। हि। त्वा। वृषन्ऽतमं।
वाजेषु। हवनऽश्रुतं। वृषन्ऽतमस्य। हूमहे। ऊतिं। सहस्रऽसातमां। आ। तु। नः। इंद्र। कौशि

प॰ अ॰ १

क। मंदसानः। सुतं। पिब। नव्यं। आयुः। प्र। सु। तिर। कृधि। सहस्रऽसां। ऋषिं। परि। त्वा। गि
र्वणः। गिरः। इमाः। भवंतु। विश्वतः। वृद्धऽआयुं। अनु। वृद्धयः। जुष्टाः। भवंतु। जुष्टयः॥१२॥
इंद्रं। विश्वाः। अवीवृधन्। समुद्रऽव्यचसं। गिरः। रथिऽतमं। रथिनां। वाजानां। सत्ऽपतिं।
पतिं। सख्ये। ते। इंद्र। वाजिनः। मा। भेम। शवसः। पते। त्वां। अभि। प्र। नोनुमः। जेतारं। अ
पराऽजितं। पूर्वीः। इंद्रस्य। रातयः। न। वि। दस्यंति। ऊतयः। यदि। वाजस्य। गोऽमतः। स्तो
तृऽभ्यः। मंहते। मघं। पुरां। भिंदुः। युवा। कविः। अमितऽओजाः। अजायत। इंद्रः। विश्व
स्य। कर्मणः। धर्ता। वज्री। पुरुऽस्तुतः। त्वं। वलस्य। गोऽमतः। अप। अवः। अद्रिऽवः। बि
लं। त्वां। देवाः। अबिभ्युषः। तुज्यमानासः। आविषुः। तव। अहं। शूर। रातिऽभिः। प्रति।
आयं। सिंधुं। आऽवदन्। उप। अतिष्ठंत। गिर्वणः। विदुः। ते। तस्य। कारवः। मायाभिः। इं

६

द्र। मायिनं। त्वं। शुष्णं। अव। अतिरः।०। मेधिराः। तेषां। श्रवांसि। उत्। तिर। इंद्रं। ईशानं। ओजसा।
अभि। स्तोमाः। अनूषत। सहस्रं। यस्य। रातयः। उत। वा। संति। भूयसीः॥२१॥ ॥अनुवाकः॥ ॥
अग्निं। दूतं। वृणीमहे। होतारं। विश्वऽवेदसं। अस्य। यज्ञस्य। सुऽक्रतुं। अग्निंऽअग्निं। हवीमऽ
भिः। सदा। हवंत। विश्पतिं। हव्यऽवाहं। पुरुऽप्रियं। अग्ने। देवान्। इह। आ। वह। जज्ञानः। वृक्तऽ
बर्हिषे। असि। होता। नः। ईड्यः। तान्। उशतः। वि। बोधय। यत्। अग्ने। यासि। दूत्यं। देवैः। आ।
सत्सि। बर्हिषि। घृतऽआहवन। दीदिऽवः। प्रति। स्म। रिषतः। दह। अग्ने। त्वं। रक्षस्विनः। अ
ग्निना। अग्निः। सं। इध्यते। कविः। गृहऽपतिः। युवा। हव्यऽवाट्। जुहुऽआस्यः॥२२॥ कविं। अ
ग्निं। उप। स्तुहि। सत्यऽधर्माणं। अध्वरे। देवं। अमीवऽचातनं। यः। त्वां। अग्ने। हविःऽपतिः। दू
तं। देव। सपर्यति। तस्य। स्म। प्रऽअविता। भव। यः। अग्निं। देवऽवीतये। हविष्मान्। आऽविवा

प॰ अ॰ १

सति। तस्मै। पावक। मृळय। सः। नः। पावक। दीदिऽवः। अग्ने। देवान्। इह। आ। वह। उप। यज्ञं। हविः। च।
नः॥ सः। नः। स्तवानः। आ। भर। गायत्रेण। नवीयसा। रयिं। वीरऽवतीं। इषं। अग्ने। शुक्रेण। शो
चिषा। विश्वाभिः। देवहूतिऽभिः। इमं। स्तोमं। जुषस्व। नः॥२३॥ सुऽसमिद्धः। नः। आ। वह। देवा
न्। अग्ने। हविष्मते। होतरिति। पावक। यक्षि। च। मधुऽमन्तं। तनूऽनपात्। यज्ञं। देवेषु। नः। क
वे। अद्य। कृणुहि। वीतये। नराशंसं। इह। प्रियं। अस्मिन्। यज्ञे। उप। ह्वये। मधुऽजिह्वं। हविःऽ
कृतं। अग्ने। सुखऽतमे। रथे। देवान्। ईळितः। आ। वह। असि। होता। मनुःऽहितः। स्तृणीत।
बर्हिः। आनुषक्। घृतऽपृष्ठं। मनीषिणः। यत्र। अमृतस्य। चक्षणं। वि। श्रयन्तां। ऋतऽवृधः।
द्वारः। देवीः। असश्चतः। अद्य। नूनं। च। यष्टवे॥२४॥ नक्तोषसा। सुऽपेशसा। अस्मिन्। य
ज्ञे। उप। ह्वये। इदं। नः। बर्हिः। आऽसदे। ता। सुऽजिह्वा। उप। ह्वये। होतारा। दैव्या। कवीइति। य

७

७

ज्ञं। नः। यक्षतां। इमं। इळा। सरस्वती। मही। तिस्रः। देवीः। मयःऽभुवः। बर्हिः। सीदंतु। अस्रिधः।
इह। त्वष्टारं। अग्रियं। विश्वऽरूपं। उप। ह्वये। ० अव। सृज। वनस्पते। देव। देवेभ्यः। हविः। प्र। दा
तुः। अस्तु। चेतनं। स्वाहा। यज्ञं। कृणोतन। इंद्राय। यज्वनः। गृहे। तत्र। देवान्। उप। ह्वये॥२५॥
आ। एभिः। अग्ने। दुवः। गिरः। विश्वेभिः। सोमऽपीतये। देवेभिः। याहि। यक्षि। च। आ। त्वा। क
ण्वाः। अहूषत। गृणंति। विप्र। ते। धियः। देवेभिः। अग्ने। आ। गहि। इंद्रवायूइति। बृहस्पतिं।
मित्रा। अग्निं। पूषणं। भगं। आदित्यान्। मारुतं। गणं। प्र। वः। भ्रियंते। इंदवः। मत्सराः। माद
यिष्णवः। द्रप्साः। मध्वः। चमूऽसदः। ईळते। त्वां। अवस्यवः। कण्वासः। वृक्तऽबर्हिषः। हवि
ष्मंतः। अरंऽकृतः। घृतऽपृष्ठाः। मनःऽयुजः। ये। त्वा। वहंति। वह्नयः। आ। देवान्। सोमऽ
पीतये॥२६॥ तान्। यजत्रान्। ऋतऽवृधः। अग्ने। पत्नीऽवतः। कृधि। मध्वः। सुऽजिह्व। पा

प. प्र.

८

यय। ये। यजत्राः। ये। ईड्याः। ते। ते। पिबंतु। जिह्वया। मधोः। अग्ने। वषट्ऽकृति। आकीं। सू
र्यस्य। रोचनात्। विश्वान्। देवान्। उषःऽबुधः। विप्रः। होता। इह। वक्षति। विश्वेभिः। सोम्यं।
मधु। अग्ने। इंद्रेण। वायुना। पिब। मित्रस्य। धामऽभिः। त्वं। होता। मनुःऽहितः। अग्ने। यज्ञेषु।
सीदसि। सः। इमं। नः। अध्वरं। यज। युक्ष्व। हि। अरुषीः। रथे। हरितः। देव। रोहितः। ताभिः।
देवान्। इह। आ। वह॥ २७॥ इंद्र। सोमं। पिब। ऋतुना। आ। त्वा। विशंतु। इंदवः। मत्सरासः।
तत्ऽओकसः। मरुतः। पिबत। ऋतुना। पोत्रात्। यज्ञं। पुनीतन। यूयं। हि। स्थ। सुऽदानवः।
अभि। यज्ञं। गृणीहि। नः। ग्नावः। नेष्टः। इति। पिब। ऋतुना। त्वं। हि। रत्नऽधाः। असि। ०।
सादय। योनिषु। त्रिषु। परि। भूष। पिब। ऋतुना। ब्राह्मणात्। इंद्र। राधसः। पिब। सोमं। ऋ
तून्। अनु। तव। इत्। हि। सख्यं। अस्तृतं। युवं। दक्षं। धृतऽव्रता। मित्रावरुणा। दुःऽदभं।

८

ऋतुना। यज्ञं। आशाथे इति॥ २८॥ द्रविणःऽदाः। द्रविणसः। ग्रावऽहस्तासः। अध्वरे। यज्ञे
षु। देवं। ईळते। द्रविणःऽदाः। ददातु। नः। वसूनि। यानि। शृण्विरे। देवेषु। ता। वनामहे। द्रविणःऽ
दाः। पिपीषति। जुहोत। प्र। च। तिष्ठत। नेष्ट्रात्। ऋतुऽभिः। इष्यत। यत्। त्वा। तुरीयं। ऋतुऽभिः।
द्रविणःऽदः। यजामहे। अध। स्म। नः। ददिः। भव। अश्विना। पिबतं। मधु। दीद्यग्नी इति दी
दिऽअग्नी। शुचिऽव्रता। ऋतुना। यज्ञऽवाहसा। गार्हऽपत्येन। संत्य। ऋतुना। यज्ञऽनीः। असि।
देवान्। देवऽयते। यज॥ २९॥ आ। त्वा। वहंतु। हरयः। वृषणं। सोमऽपीतये। इंद्र। त्वा। सूरऽचक्ष
सः। इमाः। धानाः। घृतऽस्नुवः। हरी इति। इह। उप। वक्षतः। इंद्रं। सुखऽतमे। रथे। इंद्रं। प्रातः।
हवामहे। इंद्रं। प्रऽयति। अध्वरे। इंद्रं। सोमस्य। पीतये। उप। नः। सुतं। आ। गहि। हरिऽभिः।
इंद्र। केशिऽभिः। सुते। हि। त्वा। हवामहे। सः। इमं। नः। स्तोमं। आ। गहि। उप। इदं। सवनं। सु

प॰अ॰१

९

तं। गौरः। न। तृषितः। पिब॥ २०॥ इमे। सोमासः। इंदवः। सुतासः। अधि। बर्हिषि। तान्। इंद्र। सहसे।
पिब। अयं। ते। स्तोमः। अग्रियः। हृदिऽस्पृक्। अस्तु। शंऽतमः। अथ। सोमं। सुतं। पिब। विश्वं।
इत्। सवनं। सुतं। इंद्रः। मदाय। गच्छति। वृत्रऽहा। सोमऽपीतये। कामं। आ। पृण। गोभिः। अ
श्वैः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। स्तवाम। त्वा। सुऽआध्यः॥ २१॥ इंद्रावरुणयोः। अहं। संऽराजोः।
अवः। आ। वृणे। ता। नः। मृळातः। ईदृशे॥ गंतारा। हि। स्थः। अवसे। हवं। विप्रस्य। माऽवतः। धर्त्ता
रा। चर्षणीनां॥ अनुऽकामं। तर्पयेथां। इंद्रावरुणा। रायः। आ। ता। वां। नेदिष्ठं। ईमहे॥ युवाकु। हि।
शचीनां। युवाकु। सुऽमतीनां। भूयाम। वाजऽदाव्नां॥ इंद्रः। सहस्रऽदाव्नां। वरुणः। शंस्यानां। क्र
तुः। भवति। उक्थ्यः॥ २२॥ तयोः। इत्। अवसा। वयं। सनेम। नि। च। धीमहि। स्यात्। उत। प्रऽरेच
नं॥ इंद्रावरुणा। वां। अहं। हुवे। चित्राय। राधसे। अस्मान्। सु। जिग्युषः। कृतं॥ इंद्रावरुणा। नु। नु।

९

वां। सिसासंतीषु। धीषु। आ। अस्मभ्यं। शर्म। यच्छतं॥ प्र। वां। अश्नोतु। सुऽस्तुतिः। इंद्रावरु
णा। यां। हुवे। यां। ऋधाथे इति। सधऽस्तुतिं॥ २३॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ सोमानं। स्वरणं। कृ
णुहि। ब्रह्मणः। पते। कक्षीवंतं। यः। औशिजः॥ यः। रेवान्। यः। अमीवऽहा। वसुऽवित्।
पुष्टिऽवर्द्धनः। सः। नः। सिसक्तु। यः। तुरः॥ मा। नः। शंसः। अररुषः। धूर्त्तिः। प्रणक्। म
र्त्यस्य। रक्ष। नः। ब्रह्मणः। पते॥ सः। घ। वीरः। न। रिष्यति। यं। इंद्रः। ब्रह्मणः। पतिः। सो
मः। हिनोति। मर्त्यं॥ त्वं। तं। ब्रह्मणः। पते। सोमः। इंद्रः। च। मर्त्यं। दक्षिणा। पातु। अंहसः॥
॥ २४॥ सदसः। पतिं। अद्भुतं। प्रियं। इंद्रस्य। काम्यं। सनिं। मेधां। अयासिषं॥ यस्मात्। ऋ
ते। न। सिध्यति। यज्ञः। विपःऽचितः। चन। सः। धीनां। योगं। इन्वति॥ आत्। ऋध्नोति। ह
विःऽकृतिं। प्रांचं। कृणोति। अध्वरं। होत्रा। देवेषु। गच्छति॥ नराशंसं। सुऽधृष्टमं। अपश्यं।

प॰प्र॰१

सप्रथःऽतमं।दिवः।न।सघ्रऽमखसं॥२५॥प्रति।त्यं।चारुं।अध्वरं।गोऽपीथाय।प्र।हूयसे।
मरुत्ऽभिः।अग्ने।आ।गहि।नहि।देवः।न।मर्त्यः।महः।तव।क्रतुं।परः।०।ये।महः।रजसः।
विदुः।विश्वे।देवासः।अद्रुहः।०।ये।उग्राः।अर्कं।आनृचुः।अनाधृष्टासः।ओजसा।०।

१०

ये।शुभ्राः।घोरऽवर्पसः।सुऽक्षत्रासः।रिशादसः।०।२६॥ये।नाकस्य।अधि।रोचने।
दिवि।देवासः।आसते।०।ये।ईंखयंति।पर्वतान्।तिरः।समुद्रं।अर्णवं।०।आ।ये।तन्वंति।
रश्मिऽभिः।तिरः।समुद्रं।ओजसा।०।अभि।त्वा।पूर्वऽपीतये।सृजामि।सोम्यं।मधु।०॥
॥२७॥ ॥इति प्रथमाष्टके प्रथमोध्यायः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥अयं।देवाय।जन्मने।

१०

स्तोमः।विप्रेभिः।आसया।अकारि।रत्नऽधातमः।ये।इंद्राय।वचःऽयुजा।ततक्षुः।मन
सा।हरी इति।शमीभिः।यज्ञं।आशत।तक्षन्।नासत्याभ्यां।परिऽज्मानं।सुऽरथं।रथं।तक्ष

न्।धेनुं।सबःऽदुघां।युवाना।पितरा।पुनरिति।सत्यऽमंत्राः।ऋजुऽयवः।ऋभवः।विष्टी।अ
क्रत।सं।वः।मदासः।अग्मत।इंद्रेण।च।मरुत्वता।आदित्येभिः।च।राजऽभिः॥१॥उत।त्यं।च
मसं।नवं।त्वष्टुः।देवस्य।निःऽकृतं।अकर्त।चतुरः।पुनरिति।ते।नः।रत्नानि।धत्तन।त्रिः।
आ।साप्तानि।सुन्वते।एकंऽएकं।सुशस्तिऽभिः।अधारयंत।वह्नयः।अभजंत।सुऽकृत्यया।
भागं।देवेषु।यज्ञियं॥२॥इह।इंद्राग्नी इति।उप।ह्वये।तयोः।इत्।स्तोमं।उश्मसि।ता।सोमं।सो
मऽपातमा।ता।यज्ञेषु।प्र।शंसत।इंद्राग्नी इति।शुंभत।नरः।ता।गायत्रेषु।गायत।ता।मित्र
स्य।प्रऽशस्तये।इंद्राग्नी इति।ता।हवामहे।सोमऽपा।सोमऽपीतये।उग्रा।संता।हवामहे।उप।
इदं।सवनं।सुतं।इंद्राग्नी इति।आ।इह।गच्छतां।ता।महांता।सदस्पती इति।इंद्राग्नी इति।रक्षः।
उब्जतं।अप्रजाः।संतु।अत्रिणः।तेन।सत्येन।जागृतं।अधि।प्रऽचेतुने।पदे।इंद्राग्नी इति।त्रा

प॰अ॰२

११

र्म। यच्छतं॥३॥ प्रातःऽयुजा। वि। बोधय। अश्विनौ। आ। इह। गच्छतां। अस्य। सोमस्य। पीतये। या।
सुऽरथा। रथिऽतमा। उभा। देवा। दिविऽस्पृशा। अश्विना। ता। हुवामहे। या। वां। कशा। मधुऽम
ती। अश्विना। सूनृताऽवती। तया। यज्ञं। मिमिक्षतं। नहि। वां। अस्ति। दूरके। यत्र। रथेन। गच्छ
थः। अश्विना। सोमिनः। गृहं। हिरण्यऽपाणिं। ऊतये। सवितारं। उप। ह्वये। सः। चेत्ता। देवता।
पदं॥४॥ अपां। नपातं। अवसे। सवितारं। उप। स्तुहि। तस्य। व्रतानि। उश्मसि। विऽभक्तारं। हु
वामहे। वसोः। चित्रस्य। राधसः। सवितारं। नृऽचक्षसं। सखायः। आ। नि। सीदत। सविता। स्तो
म्यः। नु। नः। दाता। राधांसि। शुंभति। अग्ने। पत्नीः। इह। आ। वह। देवानां। उशतीः। उप। त्वष्टा
रं। सोमऽपीतये। आ। ग्नाः। अग्ने। इह। अवसे। होत्रां। यविष्ठ। भारतीं। वरूत्रीं। धिषणां। व
ह॥५॥ अभि। नः। देवीः। अवसा। महः। शर्मणा। नृऽपत्नीः। अछिन्नऽपत्राः। सचंतां। इ

११

ह। इंद्राणीं। उप। ह्वये। वरुणानीं। स्वस्तये। अग्नायीं। सोमऽपीतये। मही। द्यौः। पृथिवी। च। नः।
इमं। यज्ञं। मिमिक्षतां। पिपृतां। नः। भरीमऽभिः। तयोः। इत्। घृतऽवत्। पयः। विप्राः। रिहंति। धी
तिऽभिः। गंधर्वस्य। ध्रुवे। पदे। स्योना। पृथिवि। भव। अनृक्षरा। निऽवेशनी। यच्छ। नः। शर्म।
सऽप्रथः॥६॥ अतः। देवाः। अवंतु। नः। यतः। विष्णुः। विऽचक्रमे। पृथिव्याः। सप्त। धामऽभिः। इ
दं। विष्णुः। वि। चक्रमे। त्रेधा। नि। दधे। पदं। संऽऊळ्हं। अस्य। पांसुरे। त्रीणि। पदा। वि। चक्रमे। विष्णुः।
गोपाः। अदाभ्यः। अतः। धर्माणि। धारयन्। विष्णोः। कर्माणि। पश्यत। यतः। व्रतानि। पस्पशे।
इंद्रस्य। युज्यः। सखा। तत्। विष्णोः। परमं। पदं। सदा। पश्यंति। सूरयः। दिविऽइव। चक्षुः। आऽ
ततं। तत्। विप्रासः। विपन्यवः। जागृऽवांसः। सं। इंधते। विष्णोः। यत्। परमं। पदं॥७॥ तीव्राः। सो
मासः। आ। गहि। आशीःऽवंतः। सुताः। इमे। वायो इति। तान्। प्रऽस्थितान्। पिब। उभा। देवा।

प॰अ॰२

दिविऽस्पृशा। इंद्रवायूइति। हवामहे॥७॥ इंद्रवायूइति। मनःऽजुवा। विप्राः। हवंते। ऊतये। सहस्रऽअ
क्षा। धियः। पतीइति। मित्रं। वयं। हवामहे। वरुणं। सोमऽपीतये। जज्ञाना। पूतऽदक्षसा। ऋतेन। यौ।
ऋतऽवृधौ। ऋतस्य। ज्योतिषः। पतीइति। ता। मित्रावरुणा। हुवे॥८॥ वरुणः। प्रऽअविता। भुव
त्। मित्रः। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः। करतां। नः। सुऽराधसः। मरुत्वंतं। हवामहे। इंद्रं। आ। सोमऽ
पीतये। सऽजूः। गणेन। तृंपतु। इंद्रऽज्येष्ठाः। मरुत्ऽगणाः। देवासः। पूषऽरातयः। वि
श्वे। मम। श्रुत। हवं। हत। वृत्रं। सुऽदानवः। इंद्रेण। सहसा। युजा। मा। नः। दुःऽशंसः। ईश
त। विश्वान्। देवान्। हवामहे। मरुतः। सोमऽपीतये। उग्राः। हि। पृश्निऽमातरः॥९॥ जय
तांऽइव। तन्यतुः। मरुतां। एति। धृष्णुऽया। यत्। शुभं। याथन। नरः। हस्कारात्। विऽद्युतः। परि।
अतः। जाताः। अवंतु। नः। मरुतः। मृळयंतु। नः। आ। पूषन्। चित्रऽबर्हिषं। आघृणे। धरुणं।

१२ १२

दिवः। आ। अज। नष्टं। यथा। पशुं। पूषा। राजानं। आघृणिः। अपऽगूळ्हं। गुहा। हितं। अविंदत्। चि
त्रऽबर्हिषं। उतोइति। सः। मह्यं। इंदुऽभिः। षट्। युक्तान्। अनुऽसेसिधत्। गोभिः। यवं। न। चर्कृषत्।
॥१०॥ अंबयः। यंति। अध्वऽभिः। जामयः। अध्वरिऽयतां। पृंचतीः। मधुना। पयः। अमूः। याः।
उप। सूर्ये। याभिः। वा। सूर्यः। सह। ताः। नः। हिन्वंतु। अध्वरं। अपः। देवीः। उप। ह्वये। यत्र। गावः। पि
बंति। नः। सिंधुऽभ्यः। कर्त्वं। हविः। अप्ऽसु। अंतः। अमृतं। अप्ऽसु। भेषजं। अपां। उत। प्रऽशस्त स्त।
ये। देवाः। भवत। वाजिनः। अप्ऽसु। मे। सोमः। अब्रवीत्। अंतः। विश्वानि। भेषजा। अग्निं। च।
विश्वऽशंभुवं। आपः। च। विश्वऽभेषजीः॥११॥ आपः। पृणीत। भेषजं। वरूथं। तन्वे। मम। ज्यो
क्। च। सूर्यं। दृशे। इदं। आपः। प्र। वहत। यत्। किं। च। दुःऽइतं। मयि। यत्। वा। अहं। अभिऽदुद्रोह।
यत्। वा। शेपे। उत। अनृतं। आपः। अद्य। अनु। अचारिषं। रसेन। सं। अगस्महि। पयस्वान्।

प·प्र·२ अग्ने। आ। गहि। तं। मा। सं। सृज। वर्चसा। सं। मा। अग्ने। वर्चसा। सृज। सं। प्रऽजया। सं। आयुषा। सृज। सं। प्रऽजया। सं। आयुषा। विद्युः। मे। अस्य। देवाः। इंद्रः। विद्यात्। सह। ऋषिऽभिः॥ ॥१२॥ ॥अनुवाकः॥ ॥कस्य। नूनं। कतमस्य। अमृतानां। मनामहे। चारु। देवस्य। नाम। कः। नः। मह्यै। अदितये। पुनः। दात्। पितरं। च। दृशेयं। मातरं। च। अग्नेः। वयं। प्रथमस्य। अमृतानां। मनामहे। चारु। देवस्य। नाम। सः। नः। मह्यै। अदितये। पुनः। दात्। पितरं। च। दृशेयं। मातरं। च। अभि। त्वा। देव। सवितः। ईशानं। वार्याणां। सदा। अवन्। भागं। ईमहे। यः। चित्। हि। ते। इत्थाऽभगः। शशमानः। पुरा। निदः। अद्वेषः। हस्तयोः। दधे। भगऽभक्तस्य। ते। वयं। उत्। अशेम। तव। अवसा। मूर्द्धानं। रायः। आऽरभे॥ १३॥ नहि। ते। क्षत्रं। न। सहः। न। मन्युं। वयः। चन। अमी इति। पतयंतः। आपुः। न। इमाः। आपः। अ

१३

१३

निऽमिषं। चरंतीः। न। ये। वातस्य। प्रऽमिनंति। अभ्वं। अबुध्ने। राजा। वरुणः। वनस्य। ऊर्ध्वं। स्तूपं। ददते। पूतऽदक्षः। नीचीनाः। स्थुः। उपरि। बुध्नः। एषां। अस्मे इति। अंतः। निऽहिताः। केतवः। स्युः। इति स्युः। उरुं। हि। राजा। वरुणः। चकार। सूर्याय। पंथां। अनुऽएतवै। ऊं इति। अपदे। पादा। प्रतिऽधातवे। अकः। उत। अपऽवक्ता। हृदयऽविधः। चित्। शतं। ते। राजन्। भिषजः। सहस्रं। उर्वी। गभीरा। सुऽमतिः। ते। अस्तु। बाधस्व। दूरे। निःऽऋतिं। पराचैः। कृतं। चित्। एनः। प्र। मुमुग्धि। अस्मत्। अमी इति। ये। ऋक्षाः। निऽहितासः। उच्चा। नक्तं। ददृश्रे। कुह। चित्। दिवा। ईयुः। अदब्धानि। वरुणस्य। व्रतानि। विऽचाकशत्। चंद्रमाः। नक्तं। एति॥ १४॥ तत्। त्वा। यामि। ब्रह्मणा। वंदमानः। तत्। आ। शास्ते। यजमानः। हविःऽभिः। अहेळमानः। वरुण। इह। बोधि। उरुऽशंस। मा। नः। आयुः। प्र। मोषीः। तत्। इत्। नक्तं। त

प॰प्र॰२

१४

त्। दिवा। मह्यं। आ। कुः। तत्। अयं। केतः। हृदः। आ। वि। चष्टे। शुनःऽशेपः। यं। अह्वत्। गृभी
तः। सः। अस्मान्। राजा। वरुणः। मुमोक्तु। शुनःऽशेपः। हि। अह्वत्। गृभीतः। त्रिषु। आदि
त्यं। द्रुऽपदेषु। बद्धः। अव। एनं। राजा। वरुणः। ससृज्यात्। विद्वान्। अदब्धः। वि। मुमोक्तु।
पाशान्। अव। ते। हेळः। वरुण। नमःऽभिः। अव। यज्ञेभिः। ईमहे। हविःऽभिः। क्षयन्। अस्म
भ्यं। असुर। प्रचेत इति प्रऽचेतः। राजन्। एनांसि। शिश्रथः। कृतानि। उत्। उत्ऽतमं। वरु
ण। पाशं। अस्मत्। अव। अधमं। वि। मध्यमं। श्रथय। अथ। वयं। आदित्य। व्रते। तव। अना
गसः। अदितये। स्याम॥ १५॥ यत्। चित्। हि। ते। विशः। यथा। प्र। देव। वरुण। व्रतं। मिनी
मसि। द्यविऽद्यवि। मा। नः। वधाय। हत्नवे। जिहीळानस्य। रीरधः। मा। हृणानस्य। मन्य
वे। वि। मृळीकाय। ते। मनः। रथीः। अश्वं। न। संऽदितं। गीःऽभिः। वरुण। सीमहि। परा। हि। मे।

१४

विऽमन्यवः। पतंति। वस्यःऽइष्टये। वयः। न। वसतीः। उप। कदा। क्षत्रऽश्रियं। नरं। आ। वरुणं।
करामहे। मृळीकाय। उरुऽचक्षसं॥ १६॥ तत्। इत्। समानं। आशाते इति। वेनंता। न। प्र। युच्छतः।
धृतऽव्रताय। दाशुषे। वेद। यः। वीनां। पदं। अंतरिक्षेण। पततां। वेद। नावः। समुद्रियः। वेद।
मासः। धृतऽव्रतः। द्वादश। प्रजाऽवतः। वेद। यः। उपऽजायते। वेद। वातस्य। वर्तनिं। उरोः। ऋ
ष्वस्य। बृहतः। वेद। ये। अधिऽआसते। नि। ससाद। धृतऽव्रतः। वरुणः। पस्त्यासु। आ। साम्ऽरा
ज्याय। सुऽक्रतुः॥ १७॥ अतः। विश्वानि। अद्भुता। चिकित्वान्। अभि। पश्यति। कृतानि। या। च।
कर्त्वा। सः। नः। विश्वाहा। सुऽक्रतुः। आदित्यः। सुऽपथा। करत्। प्र। नः। आयूंषि। तारिषत्। बि
भ्रत्। द्रापिं। हिरण्ययं। वरुणः। वस्त। निःऽनिजं। परि। स्पशः। नि। सेदिरे। न। यं। दिप्संति। दि
प्सवः। न। द्रुह्वाणः। जनानां। न। देवं। अभिऽमातयः। उत। यः। मानुषेषु। आ। यशः। चक्रे। अ

प॰अ॰२

१५

सोमि। आ। अस्माकं। उदरेषु। आ॥१८॥ परा। मे। यंति। धीतयः। गावः। न। गव्यूतीः। अनु। इच्छं
तीः। उरुऽचक्षसं। सं। नु। वोचावहै। पुनः। यतः। मे। मधु। आऽभृतं। होताऽइव। क्षदसे। प्रियं।
दर्शं। नु। विश्वऽदर्शतं। दर्शं। रथं। अधि। क्षमि। एताः। जुषत। मे। गिरः। इमं। मे। वरुण। श्रुधि।
हवं। अद्य। च। मृळय। त्वां। अवस्युः। आ। चके। त्वं। विश्वस्य। मेधिर। दिवः। च। ग्मः। च। राज
सि। सः। यामनि। प्रति। श्रुधि। उत्। उत्ऽतमं। मुमुग्धि। नः। वि। पाशं। मध्यमं। चृत। अव। अध
मानि। जीवसे॥२१॥ वसिष्व। हि। मियेध्य। वस्त्राणि। ऊर्जां। पते॥१॥ नि। नः। होता। वरेण्यः। सदा।
यविष्ठ। मन्मऽभिः। अग्ने। दिवित्मता। वचः। आ। हि। स्म। सूनवे। पिता। आपिः। यजति। आ
पये। सखा। सख्ये। वरेण्यः। आ। नः। बर्हिः। रिशादसः। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। सीदंतु। म
नुषः। यथा। पूर्व्य। होतः। अस्य। नः। मंदस्व। सख्यस्य। च। इमाः। ऊं इति। सु। श्रुधि। गिरः॥

१५

॥२०॥०। शश्वता। तना। देवंऽदेवं। यजामहे। त्वे इति। इत्। हूयते। हविः। प्रियः। नः। अस्तु। विश्पतिः।
होता। मंद्रः। वरेण्यः। प्रियाः। सुऽअग्नयः। वयं। सुऽअग्नयः। हि। वार्यं। देवासः। दधिरे। च। नः। सुऽ
अग्नयः। मनामहे। अथ। नः। उभयेषां। अमृत। मर्त्यानां। मिथः। संतु। प्रऽशस्तयः। विश्वेभिः।
अग्ने। अग्निऽभिः। इमं। यज्ञं। इदं। वचः। चनः। धाः। सहसः। यहो इति॥२१॥ अश्वं। न। त्वा। वा
रऽवंतं। वंदध्यै। अग्निं। नमःऽभिः। सं। राजंतं। अध्वराणां। सः। घ। नः। सूनुः। शवसा। पृथुऽप्र
गामा। सुऽशेवः। मीढ्वान्। अस्माकं। बभूयात्। सः। नः। दूरात्। च। आसात्। च। नि। मर्त्यात्। अ
घऽयोः। पाहि। सदं। इत्। विश्वऽआयुः। इमं। ऊं इति। सु। त्वं। अस्माकं। सनिं। गायत्रं। नव्यांसं।
अग्ने। देवेषु। प्र। वोचः। आ। नः। भज। परमेषु। आ। वाजेषु। मध्यमेषु। शिक्ष। वस्वः। अंतमस्य॥
॥२२॥ विऽभक्ता। असि। चित्रभानो इति चित्रऽभानो। सिंधोः। ऊर्मौ। उपाके। आ। सद्यः। दाशु

प॰ अ॰ २

षे॥ क्षरसि। यं। अग्ने। पृतऽसु। मर्त्यं। अवाः। वाजेषु। यं। जुनाः। सः। यंता। शश्वतीः। इषः। नकिः।
अस्य। सहंत्य। परिऽएता। कयस्य। चित्। वाजः। अस्ति। श्रवाय्यः। सः। वाजं। विश्वऽचर्षणिः।
अर्वत्ऽभिः। अस्तु। तरुता। विप्रेभिः। अस्तु। सनिता। जराऽबोध। तत्। विविड्ढि। विशेऽवि

१६

शे। यज्ञियाय। स्तोमं। रुद्राय। दृशीकं॥२३॥ सः। नः। महान्। अनिऽमानः। धूमऽकेतुः। पु
रुऽचंद्रः। धिये। वाजाय। हिन्वतु। सः। रेवान्ऽइव। विश्पतिः। दैव्यः। केतुः। शृणोतु। नः। उ
क्थैः। अग्निः। बृहत्ऽभानुः। नमः। महत्ऽभ्यः। नमः। अर्भकेभ्यः। नमः। युवऽभ्यः।
नमः। आशिनेभ्यः। यजाम। देवान्। यदि। शक्नवाम। मा। ज्यायसः। शंसं। आ। वृक्षि। देवाः।
॥२४॥ यत्र। ग्रावा। पृथुऽबुध्नः। ऊर्ध्वः। भवति। सोतवे। उलूखलऽसुतानां। अव। इत्। ऊं इति।
इंद्र। जल्गुलः। यत्र। द्वौऽइव। जघना। अधिऽसवन्या। कृता॥ यत्र। नारी। अपऽच्यवं। उपऽ

१६

च्यवं। च। शिक्षते॥ यत्र। मंथां। विऽबध्नते। रश्मीन्। यमितवैऽइव॥ यत्। चित्। हि। त्वं।
गृहेऽगृहे। उलूखलक। युज्यसे। इह। द्युमत्ऽतमं। वद। जयतांऽइव। दुंदुभिः॥२५॥ उ
त। स्म। ते। वनस्पते। वातः। वि। वाति। अग्रं। इत्। अथो इति। इंद्राय। पातवे। सुनु। सो
मं। उलूखल॥ आयजी इत्याऽयजी। वाजऽसातमा। ता। हि। उच्चा। विऽजर्भृतः। हरीऽइवे
ति हरीऽइव। अंधांसि। बप्सता॥ ता। नः। अद्य। वनस्पती इति। ऋष्वौ। ऋष्वेभिः। सोतृऽ
भिः। इंद्राय। मधुऽमत्। सुतं॥ उत्। शिष्टं। चम्वोः। भर। सोमं। पवित्रे। आ। सृज॥ नि। धेहि।
गोः। अधि। त्वचि॥२६॥ सत्य। सोमऽपाः। अनाशस्ताःऽइव। स्मसि॥ शंसय। गो
षु। अश्वेषु। शुभ्रिषु। सहस्रेषु। तुविऽमघ॥ शिप्रिन्। वाजानां। पते। शचीऽवः। तव। दं
सना॥ नि। स्वापय। मिथुऽदृशा। सस्तां। अबुध्यमाने इति॥ ससंतु। त्याः। अरातयः।

प॰ प्र॰ २

१७

बोधंतु। शूर। रातयः॥ ७॥ सं। इंद्र। गर्दभं। मृण। नुवंतं। पापया। अमुया॥ ८॥ पताति। कुंडृणाच्या। दूरं। वातः। वनात्। अधि॥ ९॥ सर्वं। परिऽक्रोशं। जहि। जंभय। कृकदाश्वं॥ १०॥ २७॥ आ। वः। इंद्रं। क्रिविं। यथा। वाजऽयंतः। शतऽक्रतुं। मंहिष्ठं। सिंचे। इंदुऽभिः॥ १॥ शतं। वा। यः। शुचीनां। सहस्रं। वा। संऽआशिरां। आ। इत्। ऊं इति। निम्नं। न। रीयते॥ २॥ सं। यत्। मदाय। शुष्मिणे। एना। हि। अस्य। उदरे। समुद्रः। न। व्यचः। दधे॥ ३॥ अयं। ऊं इति। ते। सं। अतसि। कपोतःऽइव। गर्भऽधिं। वचः। तत्। चित्। नः। ओहसे॥ ४॥ स्तोत्रं। राधानां। पते। गिर्वाहः। वीर। यस्य। ते। विऽभूतिः। अस्तु। सूनृता॥ ५॥ २८॥ ऊर्ध्वः। तिष्ठ। नः। ऊतये। अस्मिन्। वाजे। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। सं। अन्येषु। ब्रवावहै॥ ६॥ योगेऽयोगे। तवःऽतरं। वाजेऽवाजे। हवामहे। सखायः। इंद्रं। ऊतये॥ ७॥ आ। घ। गमत्। यदि। श्रवत्। सहस्रिणीभिः। ऊतिऽभिः। वाजेभिः। उप। नः। ह

१७

वं॥ अनु। प्रत्नस्य। ओकसः। हुवे। तुविऽप्रतिं। नरं। यं। ते। पूर्वं। पिता। हुवे। तं। त्वा। वयं। विश्वऽवार। आ। शास्महे। पुरुऽहूत। सखे। वसो इति। जरितृऽभ्यः॥ १०॥ २९॥ अस्माकं। शिप्रिणीनां। सोमऽपाः। सोमऽपाव्नां। सखे। वज्रिन्। सखीनां। तथा। तत्। अस्तु। सोमऽपाः। सखे। वज्रिन्। तथा। कृणु। यथा। ते। उश्मसि। इष्टये। रेवतीः। नः। सधऽमादे। इंद्रे। संतु। तुविऽवाजाः। क्षुऽमंतः। याभिः। मदेम। आ। घ। त्वाऽवान्। त्मना। आप्तः॥ स्तोतृऽभ्यः। धृष्णो इति। इयानः। ऋणोः। अक्षं। न। चक्र्योः॥ आ। यत्। दुवः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। आ। कामं। जरितॄणां। ऋणोः। अक्षं। न। शचीभिः॥ ३०॥ शश्वत्। इंद्रः। पोप्रुथत्ऽभिः। जिगाय। नानदत्ऽभिः। शाश्वसत्ऽभिः। धनानि। सः। नः। हिरण्यऽरथं। दंसनाऽवान्। सः। नः। सनिता। सनये। सः। नः। अदात्। आ। अश्विना। अश्वऽव

प॰अ॰२ त्या। इषा। यातं। आवीरया। गोऽमत्। दस्रा। हिरण्यऽवत्। समानऽयोजनः। हि। वां। रथः।
दस्रौ। अमर्त्यः। समुद्रे। अश्विना। ईयते। नि। आघ्न्यस्य। मूर्द्धनि। चक्रं। रथस्य। येमथुः।
परि। द्यां। अन्यत्। ईयते। कः। ते। उषः। कधऽप्रिये। भुजे। मर्त्तः। अमर्त्ये। कं। नक्षसे। विभाऽ
१८ वरि। वयं। हि। ते। अमन्महि। आ। अंतात्। आ। पराकात्। अश्वे। न। चित्रे। अरुषि। त्वं। त्येभिः।
आ। गहि। वाजेभिः। दुहितः। दिवः। अस्मे इति। रयिं। नि। धारय॥ २१॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥
त्वं। अग्ने। प्रथमः। अंगिराः। ऋषिः। देवः। देवानां। अभवः। शिवः। सखा। तव। व्रते। कव
यः। विद्मनाऽअपसः। अजायंत। मरुतः। भ्राजत्ऽऋष्टयः।१। अंगिरःऽतमः। कविः।
देवानां। परि। भूषसि। व्रतं। विऽभुः। विश्वस्मै। भुवनाय। मेधिरः। द्विऽमाता। शयुः। क १८
तिधा। चित्। आयवे।२। मातरिश्वने। आविः। भव। सुक्रतुऽया। विवस्वते। अरेजेतां।

रोदसी इति। होतृऽवूर्ये। असघ्नोः। भारं। अयजः। महः। वसो इति। त्वं। अग्ने। मनवे। द्यां।
अवाशयः। पुरूरवसे। सुऽकृते। सुकृत्ऽतरः। श्वात्रेण। यत्। पित्रोः। मुच्यसे। परि। आ।
त्वा। पूर्वं। अनयन्। आ। अपरं। पुनरिति। त्वं। अग्ने। वृषभः। पुष्टिऽवर्द्धनः। उद्यतऽस्रुचे।
भवसि। श्रवाय्यः। यः। आऽहुतिं। परि। वेद। वषट्ऽकृतिं। एकऽआयुः। अग्रे। विशः। आऽ
विवाससि॥५॥ त्वं। अग्ने। वृजिनऽवर्त्तनिं। नरं। सक्मन्। पिपर्षि। विदथे। विऽचर्षणे। यः।
शूरऽसाता। परिऽतक्म्ये। धने। दभ्रेभिः। चित्। संऽऋता। हंसि। भूयसः। त्वं। तं। अग्ने।
अमृतऽत्वे। उत्ऽतमे। मर्त्तं। दधासि। श्रवसे। दिवेऽदिवे। यः। ततृषाणः। उभयाय। जन्म
ने। मयः। कृणोषि। प्रयः। आ। च। सूरये। त्वं। नः। अग्ने। सनये। धनानां। यशसं। कारुं।
कृणुहि। स्तवानः। ऋध्याम। कर्म। अपसा। नवेन। देवैः। द्यावापृथिवी इति। प्र। अवतं। नः।

१·अ·२

१९

।०। पित्रोः। उपऽस्थे। आ। देवः। देवेषु। अनवद्य। जागृविः। तनूऽकृत्। बोधि। प्रऽमतिः। च।
कारवे। त्वं। कल्याण। वसु। विश्वं। आ। ऊपिषे। त्वं। अग्ने। प्रऽमतिः। त्वं। पिता। असि। नः। त्वं। व
यःऽकृत्। तव। जामयः। वयं। सं। त्वा। रायः। शतिनः। सं। सहस्रिणः। सुऽवीरं। यंति। व्रतऽपां।
अदाभ्य॥ २२॥ त्वां। अग्ने। प्रथमं। आयुं। आयवे। देवाः। अकृण्वन्। नहुषस्य। विश्पतिं।
इळां। अकृण्वन्। मनुषस्य। शासनीं। पितुः। यत्। पुत्रः। ममकस्य। जायते।०। त्वं। देव। पायुऽभिः।
मघोनः। रक्ष। तन्वः। च। वंद्य। त्राता। तोकस्य। तनये। गवां। असि। अनिऽमेषं। रक्षमाणः। तव।
व्रते। त्वं। अग्ने। यज्यवे। पायुः। अंतरः। अनिषंगाय। चतुःऽअक्षः। इध्यसे। यः। रातऽहव्यः।
अवृकाय। धायसे। कीरेः। चित्। मंत्रं। मनसा। वनोषि। तं। त्वं। अग्ने। उरुऽशंसाय। वाघते।
स्पार्हं। यत्। रेक्णः। परमं। वनोषि। तत्। आध्रस्य। चित्। प्रऽमतिः। उच्यसे। पिता। प्र। पाकं।

१८

शास्सि। प्र। दिशः। विदुःऽतरः। त्वं। अग्ने। प्रयतऽदक्षिणं। नरं। वर्मऽइव। स्यूतं। परि। पासि।
विश्वतः। स्वादुऽक्षद्मा। यः। वसतौ। स्योनऽकृत्। जीवऽयाजं। यजते। सः। उपऽमा। दिवः॥
॥२४॥ इमां। अग्ने। शरणिं। मीमृषः। नः। इमं। अध्वानं। यं। अगाम। दूरात्। आपिः। पिता।
प्रऽमतिः। सोम्यानां। भृमिः। असि। ऋषिऽकृत्। मर्त्यानां। मनुष्वत्। अग्ने। अंगिरस्व
त्। अंगिरः। ययातिऽवत्। सदने। पूर्वऽवत्। शुचे। अच्छ। याहि। आ। वह। दैव्यं। जनं।
आ। सादय। बर्हिषि। यक्षि। च। प्रियं। एतेन। अग्ने। ब्रह्मणा। वावृधस्व। शक्ती। वा। यत्।
ते। चकृम। विदा। वा। उत। प्र। नेषि। अभि। वस्यः। अस्मान्। सं। नः। सृज। सुऽमत्या।
वाजऽवत्या॥ २५॥ इंद्रस्य। नु। वीर्याणि। प्र। वोचं। यानि। चकार। प्रथमानि। वज्री। अहन्।
अहिं। अनु। अपः। ततर्द। प्र। वक्षणाः। अभिनत्। पर्वतानां। अहन्। अहिं। पर्वते। शिश्रि

स्वर्यं।

प॰प्र॰२

याणं। त्वष्टा। अस्मै। वज्रं। ततक्ष। वाश्राः ऽइव। धेनवः। स्यंदमानाः। अंजः। समुद्रं। अव। ज
ग्मुः। आपः। वृषऽयमाणः। अवृणीत। सोमं। त्रिऽकद्रुकेषु। अपिबत्। सुतस्य। आ। साय
कं। मघऽवा। अदत्त। वज्रं। अहन्। एनं। प्रथमऽजां। अहीनां। यत्। इंद्र। अहन्। प्रथमऽजां।

२०

अहीनां। आत्। मायिनां। अमिनाः। प्र। उत। मायाः। आत्। सूर्यं। जनयन्। द्यां। उषसं। ता
दीत्ना। शत्रुं। न। किल। विवित्से। अहन्। वृत्रं। वृत्रऽतरं। विऽअंसं। इंद्रः। वज्रेण। महता।
वधेन। स्कंधांसिऽइव। कुलिशेन। विऽवृक्णा। अहिः। शयते। उपऽपृक्। पृथिव्याः॥ २६॥
अयोद्धाऽइव। दुःऽमदः। आ। हि। जुह्वे। महाऽवीरं। तुविऽबाधं। ऋजीषं। न। अतारीत्।

२०

अस्य। संऽऋतिं। वधानां। सं। रुजानाः। पिपिषे। इंद्रऽशत्रुः। अपात्। अहस्तः। अपृतन्यत्।
इंद्रं। आ। अस्य। वज्रं। अधि। सानौ। जघान। वृष्णः। वध्रिः। प्रतिऽमानं। बुभूषन्। पु

रुऽत्रा। वृत्रः। अशयत्। विऽअस्तः। नदं। न। भिन्नं। अमुया। शयानं। मनः। रुहाणाः। अति। यं
ति। आपः। याः। चित्। वृत्रः। महिना। परिऽअतिष्ठत्। तासां। अहिः। पत्सुतःऽशीः। बभूव। नी
चाऽवयाः। अभवत्। वृत्रऽपुत्रा। इंद्रः। अस्याः। अव। वधः। जभार। उत्ऽतरा। सूः। अधरः। पु
त्रः। आसीत्। दानुः। शये। सहऽवत्सा। न। धेनुः। अतिष्ठंतीनां। अनिऽवेशनानां। काष्ठानां। म
ध्ये। निऽहितं। शरीरं। वृत्रस्य। निण्यं। वि। चरंति। आपः। दीर्घं। तमः। आ। अशयत्। इंद्रऽश
त्रुः॥ २७॥ दासऽपत्नीः। अहिऽगोपाः। अतिष्ठन्। निऽरुद्धाः। आपः। पणिनाऽइव। गावः।
अपां। बिलं। अपिऽहितं। यत्। आसीत्। वृत्रं। जघन्वान्। अप। तत्। ववार। अश्व्यः। वारः। अ
भवः। तत्। इंद्र। सृके। यत्। त्वा। प्रतिऽअहन्। देवः। एकः। अजयः। गाः। अजयः। शूर। सोमं।
अव। असृजः। सर्तवे। सप्त। सिंधून्। न। अस्मै। विऽद्युत्। न। तन्यतुः। सिसेध। न। यां। मिहं।

प.प्र.२

२१

अकिरत। ह्रादुनिं। च। इंद्रः। च। यत्। युयुधाते इति। अहिः। च। उत। अपरीभ्यः। मघऽवा। वि।
जिग्ये। अहेः। यातारं। कं। अपश्यः। इंद्र। हृदि। यत्। ते। जघ्नुषः। भीः। अगच्छत्। नव। च। यत्।
नवतिं। च। स्रवंतीः। श्येनः। न। भीतः। अतरः। रजांसि। इंद्रः। यातः। अवऽसितस्य। राजा। श
मस्य। च। शृंगिणः। वज्रऽबाहुः। सः। इत्। ऊं इति। राजा। क्षयति। चर्षणीनां। अरान्। न। नेमिः।
परि। ता। बभूव॥ ३८॥ ॥इति प्रथमाष्टके द्वितीयोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥आ। इत।
अयाम। उप। गव्यंतः। इंद्रं। अस्माकं। सु। प्रऽमतिं। ववृधाति। अनामृणः। कुवित्। आत्। अ
स्य। रायः। गवां। केतं। परं। आऽवर्जते। नः। उप। इत। अहं। धनऽदां। अप्रतिऽइतं। जुष्टं। न।
श्येनः। वसतिं। पतामि। इंद्रं। नमस्यन्। उपऽमेभिः। अर्कैः। यः। स्तोतृऽभ्यः। हव्यः। अस्ति।
यामन्। नि। सर्वऽसेनः। इषुऽधीन्। असक्त। सं। अर्यः। गाः। अजति। यस्य। वष्टि। चोष्कूय

२१

माणः। इंद्र। भूरि। वामं। मा। पणिः। भूः। अस्मत्। अधि। प्रऽवृद्ध। वधीः। हि। दस्युं। धनि
नं। घनेन। एकः। चरन्। उपऽशाकेभिः। इंद्र। धनोः। अधि। विषुणक्। ते। वि। आयन्। अ
यज्वानः। सनकाः। प्रऽइतिं। ईयुः। परा। चित्। शीर्षा। ववृजुः। ते। इंद्र। अयज्वानः। यज्वऽ
भिः। स्पर्धमानाः। प्र। यत्। दिवः। हरिऽवः। स्थातः। उग्र। निः। अव्रतान्। अधमः। रोदस्योः॥
॥१॥ अयुयुत्सन्। अनवद्यस्य। सेनां। अयातयंत। क्षितयः। नवऽग्वाः। वृषऽयुधः। न।
वध्रयः। निःऽअष्टाः। प्रवत्ऽभिः। इंद्रात्। चितयंतः। आयन्। त्वं। एतान्। रुदतः। जक्ष
तः। च। अयोधयः। रजसः। इंद्र। पारे। अव। अदहः। दिवः। आ। दस्युं। उच्चा। प्र। सुन्व
तः। स्तुवतः। शंसं। आवः। चक्राणासः। परिऽनहं। पृथिव्याः। हिरण्येन। मणिना। शुंभमा
नाः। न। हिन्वानासः। तितिरुः। ते। इंद्रं। परि। स्पशः। अदधात्। सूर्येण। परि। यत्। इंद्र। रोद

प॰ अ॰ ३

२२

सीइति । उभेइति । अभुजोजीः । महिना । विश्वतः । सीं । अमन्यमानान् । अभि । मन्यमानैः ।
निः । ब्रह्मऽभिः । अधमः । दस्युं । इंद्र । न । ये । दिवः । पृथिव्याः । अंतं । आपुः । न । मायाभिः । ध
नऽदां । परिऽअभूवन् । युजं । वज्रं । वृषभः । चक्रे । इंद्रः । निः । ज्योतिषा । तमसः । गाः । अधुक्ष
त् ॥ २ ॥ अनु । स्वधां । अक्षरन् । आपः । अस्य । अवर्धत । मध्ये । आ । नाव्यानां । सध्रीचीने
न । मनसा । तं । इंद्रः । ओजिष्ठेन । हन्मना । अहन् । अभि । द्यून् । नि । अविध्यत् । इलीबिश
स्य । दृळ्हा । वि । शृंगिणं । अभिनत् । शुष्णं । इंद्रः । यावत् । तरः । मघऽवन् । यावत् । ओजः ।
वज्रेण । शत्रुं । अवधीः । पृतन्युं । अभि । सिध्मः । अजिगात् । अस्य । शत्रून् । वि । तिग्मेन ।
वृषभेण । पुरः । अभेत् । सं । वज्रेण । असृजत् । वृत्रं । इंद्रः । प्र । स्वां । मतिं । अतिरत् । शा
दानः । आवः । कुत्सं । इंद्र । यस्मिन् । चाकन् । प्र । आवः । युध्यंतं । वृषभं । दशऽद्युं । शफऽच्यु

२२

तः । रेणुः । नक्षत । द्यां । उत् । श्वैत्रेयः । नृऽसह्याय । तस्थौ । आवः । शमं । वृषभं । तुग्र्यासु । क्षेत्रऽजे
षे । मघऽवन् । श्वित्र्यं । गां । ज्योक् । चित् । अत्र । तस्थिऽवांसः । अक्रन् । शत्रुऽयतां । अधरा । वेदना ।
अकरित्यकः ॥ ३ ॥ त्रिः । चित् । नः । अद्य । भवतं । नवेदसा । विऽभुः । वां । यामः । उत । रातिः । अश्वि
ना । युवोः । हि । यंत्रं । हिम्याऽइव । वाससः । अभि । आऽयंसेन्या । भवतं । मनीषिऽभिः । त्रयः । पव
यः । मधुऽवाहने । रथे । सोमस्य । वेनां । अनु । विश्वे । इत् । विदुः । त्रयः । स्कंभासः । स्कभितासः । आऽ
रभे । त्रिः । नक्तं । याथः । त्रिः । ऊंइति । अश्विना । दिवा । समाने । अहन् । त्रिः । अवद्यऽगोहना । त्रिः ।
अद्य । यज्ञं । मधुना । मिमिक्षतं । त्रिः । वाजऽवतीः । इषः । अश्विना । युवं । दोषाः । अस्मभ्यं । उषसः ।
च । पिन्वतं । त्रिः । वर्तिः । यातं । त्रिः । अनुऽव्रते । जने । त्रिः । सुप्रऽअव्ये । त्रेधाऽइव । शिक्षतं । त्रिः । नां
द्यं । वहतं । अश्विना । युवं । त्रिः । पृक्षः । अस्मेइति । अक्षराऽइव । पिन्वतं । त्रिः । नः । रयिं । वहतं । अश्वि

प॰अ॰२

२२

नः।

ना।युवं।त्रिः।देवऽताता।त्रिः।उत।अवतं।धियः।त्रिः।सौभगऽत्वं।त्रिः।उत।श्रवांसि।त्रिःऽस्थं।
वां।सूरे।दुहिता।आ।रुहत्।रथं।त्रिः।नः।अश्विना।दिव्यानि।भेषजा।त्रिः।पार्थिवानि।त्रिः।
ऊं इति।दत्तं।अत्ऽभ्यः।ओमानं।शंऽयोः।ममकाय।सूनवे।त्रिऽधातु।शर्म।वहतं।शुभः।प
ती इति॥८॥०।यजता।दिवेऽदिवे।परि।त्रिऽधातु।पृथिवीं।अशायतं।तिस्रः।नासत्या।रथ्या।
पराऽवतः।आत्माऽइव।वातः।स्वसराणि।गच्छतं।त्रिः।अश्विना।सिंधुऽभिः।सप्तमातृऽभिः।त्र
यः।आऽहावाः।त्रेधा।हविः।कृतं।तिस्रः।पृथिवीः।उपरि।प्रवा।दिवः।नाकं।रक्षेथे इति।द्युऽभिः।
अक्तुऽभिः।हितं।क्व।त्री।चक्रा।त्रिऽवृतः।रथस्य।क्व।त्रयः।वंधुरः।ये।सऽनीळाः।कदा।योगः।वा
जिनः।रासभस्य।येन।यज्ञं।नासत्या।उपऽयाथः।आ।नासत्या।गच्छतं।हूयते।हविः।मध्वः।पिब
तं।मधुऽपेभिः।आसऽभिः।युवोः।हि।पूर्वं।सविता।उषसः।रथं।ऋताय।चित्रं।घृतऽवंतं।इष्य

२२

ति।आ।नासत्या।त्रिऽभिः।एकादशैः।इह।देवेभिः।यातं।मधुऽपेयं।अश्विना।प्र।आयुः।तारि
ष्टं।निः।रपांसि।मृक्षतं।सेधतं।द्वेषः।भवतं।सचाऽभुवा।आ।नः।अश्विना।त्रिऽवृता।रथेन।
अर्वांचं।रयिं।वहतं।सुऽवीरं।शृण्वंता।वां।अवसे।जोहवीमि।वृधे।च।नः।भवतं।वाजऽसा
तौ॥५॥ह्वयामि।अग्निं।प्रथमं।स्वस्तये।ह्वयामि।मित्रावरुणौ।इह।अवसे।ह्वयामि।रात्रीं।ज
गतः।निऽवेशनीं।ह्वयामि।देवं।सवितारं।ऊतये।आ।कृष्णेन।रजसा।वर्तमानः।निऽवेशय
न्।अमृतं।मर्त्यं।च।हिरण्ययेन।सविता।रथेन।आ।देवः।याति।भुवनानि।पश्यन्।याति।
देवः।प्रऽवता।याति।उत्ऽवता।याति।शुभ्राभ्यां।यजतः।हरिऽभ्यां।आ।देवः।याति।सविता।
पराऽवतः।अप।विश्वा।दुःऽइता।बाधमानः।अभिऽवृतं।कृशनैः।विश्वऽरूपं।हिरण्यऽशम्यं।
यजतः।बृहंतं।आ।अस्थात्।रथं।सविता।चित्रऽभानुः।कृष्णा।रजांसि।तविषीं।दधानः।

प॰ऋ॰३

२४

वि। जनान्। श्यावाः। शितिऽपादः। अख्यन्। रथं। हिरण्यऽप्रउगं। वहन्तः। शश्वत्। विशः। सवि
तुः। दैव्यस्य। उपऽस्थे। विश्वा। भुवनानि। तस्थुः। तिस्रः। द्यावः। सवितुः। द्वौ। उपऽस्था। एका। यम
स्य। भुवने। विराषाट्। आणिं। न। रथ्यं। अमृता। अधि। तस्थुः। इह। ब्रवीतु। यः। ऊं इति। तत्। चि
केतत्॥५॥ वि। सुऽपर्णः। अंतरिक्षाणि। अख्यत्। गभीरऽवेपाः। असुरः। सुऽनीथः। क्व। इ
दानीं। सूर्यः। कः। चिकेत। कतमां। द्यां। रश्मिः। अस्य। आ। ततान॥६॥ अष्टौ। वि। अख्यत्। ककुभः।
पृथिव्याः। त्री। धन्व। योजना। सप्त। सिंधून्। हिरण्यऽअक्षः। सविता। देवः। आ। अगात्। द
धत्। रत्ना। दाशुषे। वार्याणि॥७॥ हिरण्यऽपाणिः। सविता। विऽचर्षणिः। उभे इति। द्यावापृथिवी
इति। अंतः। ईयते। अप। अमीवां। बाधते। वेति। सूर्यं। अभि। कृष्णेन। रजसा। द्यां। ऋणोति।
हिरण्यऽहस्तः। असुरः। सुऽनीथः। स्वऽवान्। यातु। अर्वाङ्। अपऽसेधन्। रक्षसः। यातुऽ
सुऽमृळीकः।

२४

भिः।

धानीन्। अस्थात्। देवः। प्रतिऽदोषं। गृणानः॥ ये। ते। पंथाः। सवितरिति। पूर्व्यासः। अरेणवः। सुऽ
कृताः। अंतरिक्षे। तेभिः। नः। अद्य। पथिऽभिः। सुऽगेभिः। रक्ष। च। नः। अधि। च। ब्रूहि। देव॥७॥
॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ प्र। वः। यह्वं। पुरूणां। विशां। देवऽयतीनां। अग्निं। सुऽउक्तेभिः। वचःऽ
भिः। ईमहे। यं। सीं। इत्। अन्ये। ईळते। जनासः। अग्निं। दधिरे। सहःऽवृधं। हविष्मंतः। वि
धेम। ते। सः। त्वं। नः। अद्य। सुऽमनाः। इह। अविता। भव। वाजेषु। संत्य। प्र। त्वा। दूतं। वृणी
महे। होतारं। विश्वऽवेदसं। महः। ते। सतः। वि। चरंति। अर्चयः। दिवि। स्पृशंति। भान
वः। देवासः। त्वा। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। सं। दूतं। प्रत्नं। इंधते। विश्वं। सः। अग्ने। ज
यति। त्वया। धनं। यः। ते। ददाश। मर्त्यः। मंद्रः। होता। गृहऽपतिः। अग्ने। दूतः। विशां।
असि। त्वे इति। विश्वा। संऽगतानि। व्रता। ध्रुवा। यानि। देवाः। अकृण्वत॥८॥ त्वे इति। इत्।

अग्ने। सुऽभगे। यविष्ठ्य। विश्वं। आ। हूयते। हविः॥०॥ उत। अपरं। यक्षि। देवान्। सुऽवीर्या।
तं। घ। ईं। इत्था। नमस्विनः। उप। स्वऽराजं। आसते। होत्राभिः। अग्निं। मनुषः। सं। इंधते। ति-
तिर्वांसः। अति। स्रिधः। घ्नंतः। वृत्रं। अतरन्। रोदसी इति। अपः। उरु। क्षयाय। चक्रिरे। भु-
वत्। कण्वे। वृषा। द्युम्नी। आऽहुतः। क्रंदत्। अश्वः। गोऽइष्टिषु॥ सं। सीदस्व। महान्। असि।
शोचस्व। देवऽवीतमः। वि। धूमं। अग्ने। अरुषं। मियेध्य। सृज। प्रऽशस्त। दर्शतं॥ यं। त्वा। देवा-
सः। मनवे। दधुः। इह। यजिष्ठं। हव्यऽवाहन। यं। कण्वः। मेध्यऽअतिथिः। धनऽस्पृतं। यं। वृ-
षा। यं। उपऽस्तुतः॥९॥ यं। अग्निं। मेध्यऽअतिथिः। कण्वः। ईधे। ऋतात्। अधि। तस्य। प्र-
इषः। दीदियुः। तं। इमाः। ऋचः। तं। अग्निं। वर्धयामसि॥ रायः। पूर्धि। स्वधाऽवः। अस्ति। हि।
ते। अग्ने। देवेषु। आप्यं। त्वं। वाजस्य। श्रुत्यस्य। राजसि। सः। नः। मृळ। महान्। असि। ऊर्ध्वः।

ऊं इति। सु। नः। ऊतये। तिष्ठ। देवः। न। सविता। ऊर्ध्वः। वाजस्य। सनिता। यत्। अंजिऽभिः। वाघत्ऽ-
भिः। विऽह्वयामहे। ऊर्ध्वः। नः। पाहि। अंहसः। नि। केतुना। विश्वं। सं। अत्रिणं। दह। कृधि। नः। ऊ-
र्ध्वान्। चरथाय। जीवसे। विदाः। देवेषु। नः। दुवः। पाहि। नः। अग्ने। रक्षसः। पाहि। धूर्तेः। अरा-
व्णः। पाहि। रिषतः। उत। वा। जिघांसतः। बृहद्भानो इति बृहत्ऽभानो। यविष्ठ्य॥१०॥ घनाऽइव। वि-
ष्वक्। वि। जहि। अराव्णः। तपुःऽजंभ। यः। अस्मऽध्रुक्। यः। मर्त्यः। शिशीते। अति। अक्तुऽभिः।
मा। नः। सः। रिपुः। ईशत। अग्निः। वव्ने। सुऽवीर्यं। अग्निः। कण्वाय। सौभगं। अग्निः। प्र। आव-
त्। मित्रा। उत। मेध्यऽअतिथिं। अग्निः। साता। उपऽस्तुतं। अग्निना। तुर्वशं। यदुं। पराऽवतः। उ-
ग्रऽदेवं। हवामहे। अग्निः। नयत्। नवऽवास्त्वं। बृहत्ऽरथं। तुर्वीतिं। दस्यवे। सहः। नि। त्वां। अग्ने।
मनुः। दधे। ज्योतिः। जनाय। शश्वते। दीदेथ। कण्वे। ऋतऽजातः। उक्षितः। यं। नमस्यंति। कृष्टयः।

प॰ अ॰ २

२६

त्वेषासः। अग्नेः। अमऽवन्तः। अर्चयः। भीमासः। न। प्रतिऽइतये। रक्षस्विनः। सदम्। इत्। या
तुऽमावतः। ०॥११॥ क्रीळम्। वः। शर्धः। मारुतम्। अनर्वाणम्। रथेऽशुभम्। कण्वाः। अभि। प्र।
गायत। ये। पृषतीभिः। ऋष्टिऽभिः। साकम्। वाशीभिः। अञ्जिऽभिः। अजायन्त। स्वऽभान
वः। इहऽइव। शृण्वे। एषाम्। कशाः। हस्तेषु। यत्। वदान्। नि। यामन्। चित्रम्। ऋञ्जते। प्र। वः। श
र्धाय। घृष्वये। त्वेषऽद्युम्नाय। शुष्मिणे। देवत्तम्। ब्रह्म। गायत। प्र। ऊं इति। सु। गोषु। अघ्न्यम्। क्रीळं।
यत्। शर्धः। मारुतम्। जम्भे। रसस्य। ववृधे॥१२॥ कः। वः। वर्षिष्ठः। आ। नरः। दिवः। च। ग्मः।
च। धूतयः। यत्। सीम्। अन्तम्। न। धूनुथ। नि। वः। यामाय। मानुषः। दध्रे। उग्राय। मन्यवे। जि
हीत। पर्वतः। गिरिः। येषाम्। अज्मेषु। पृथिवी। जुजुर्वान्ऽइव। विश्पतिः। भिया। यामेषु। रे
जते। स्थिरम्। हि। जानम्। एषाम्। वयः। मातुः। निःऽएतवे। यत्। सीम्। अनु। द्विता। शवः। उत। ऊं इति।

२६

त्ये। सूनवः। गिरः। काष्ठाः। अज्मेषु। अत्नत। वाश्राः। अभिऽज्ञु। यातवे॥१३॥ त्यम्। चित्। घ। दीर्घं।
पृथुम्। मिहः। नपातम्। अमृध्रम्। प्र। च्यवयन्ति। यामऽभिः। मरुतः। यत्। ह। वः। बलम्। जनान्। अ
चुच्यवीतन। गिरीन्। अचुच्यवीतन। यत्। ह। यान्ति। मरुतः। मरुतः। सम्। ह। ब्रुवते। अध्वन्।
आ। शृणोति। कः। चित्। एषाम्। प्र। यात। शीभम्। आशुऽभिः। सन्ति। कण्वेषु। वः। दुवः। तत्रो इति। सु।
मादयाध्वै। अस्ति। हि। स्म। मदाय। वः। स्मसि। स्म। वयम्। एषाम्। विश्वम्। चित्। आयुः। जीवसे॥१४॥
कत्। ह। नूनम्। कधऽप्रियः। पिता। पुत्रम्। न। हस्तयोः। दधिध्वे। वृक्तऽबर्हिषः। क्व। नूनम्। कत्। वः। अ
र्थम्। गन्त। दिवः। न। पृथिव्याः। क्व। वः। गावः। न। रण्यन्ति। क्व। वः। सुम्ना। नव्यांसि। मरुतः। क्व। सु
विता। क्वो इति। विश्वानि। सौभगा। यत्। यूयम्। पृश्निऽमातरः। मर्तासः। स्यातन। स्तोता। वः। अमृ
तः। स्यात्। मा। वः। मृगः। न। यवसे। जरिता। भूत्। अजोष्यः। पथा। यमस्य। गात्। उप॥१५॥ मो

प॰अ॰३

२७

इति।स्कानुः।पराऽपरा।निःऽऋतिः।दुःऽहना।वधीत्।पदीष्ट।तृष्णया।सह।सत्यं।त्वेषाः।अ
मऽवंतः।धन्वन्।चित्।आ।रुद्रियासः।मिहं।कृण्वंति।अवातां।वाश्राऽइव।विऽद्युत्।मि
माति।वत्सं।न।माता।सिसक्ति।यत्।एषां।वृष्टिः।असर्जि।दिवा।चित्।तमः।कृण्वंति।पर्ज
न्येन।उदऽवाहेन।यत्।पृथिवीं।विऽउंदंति।अध।स्वनात्।मरुतां।विश्वं।आ।सद्म।पार्थिवं।अ
रेजंत।प्र।मानुषाः॥१६॥मरुतः।वीळुपाणिऽभिः।चित्राः।रोधस्वतीः।अनु।यात।ईं।अखिद्र
यामऽभिः।स्थिराः।वः।संतु।नेमयः।रथाः।अश्वासः।एषां।सुऽसंस्कृताः।अभीशवः।
अच्छ।वद।तना।गिरा।जरायै।ब्रह्मणः।पतिं।अग्निं।मित्रं।न।दर्शतं।मिमीहि।श्लो
कं।आस्ये।पर्जन्यःऽइव।ततनः।गाय।गायत्रं।उक्थ्यं।वंदस्व।मारुतं।गणं।त्वेषं।पनस्युं।
अर्किणं।अस्मे इति।वृद्धाः।असन्।इह॥१७॥प्र।यत्।इत्था।पराऽवतः।शोचिः।न।मानं।

२७

अस्यथ।कस्य।क्रत्वा।मरुतः।कस्य।वर्पसा।कं।याथ।कं।ह।धूतयः।स्थिरा।वः।संतु।आयुधा।
पराऽनुदे।वीळु।उत।प्रतिऽस्कभे।युष्माकं।अस्तु।तविषी।पनीयसी।मा।मर्त्यस्य।मायिनः।
परा।ह।यत्।स्थिरं।हथ।नरः।वर्तयथ।गुरु।वि।याथन।वनिनः।पृथिव्याः।वि।आशाः।
पर्वतानां।नहि।वः।शत्रुः।विविदे।अधि।द्यवि।न।भूम्यां।रिशादसः।०।तना।युजा।रु
द्रासः।नु।चित्।आऽधृषे।प्र।वेपयंति।पर्वतान्।वि।विंचंति।वनस्पतीन्।प्रो इति।आ
रत।मरुतः।दुर्मदाःऽइव।देवासः।सर्वया।विशा॥१८॥उपो इति।रथेषु।पृषतीः।अ
युग्ध्वं।प्रष्टिः।वहति।रोहितः।आ।वः।यामाय।पृथिवी।चित्।अश्रोत्।अबीभयंत।
मानुषाः।आ।वः।मक्षु।तनाय।कं।रुद्राः।अवः।वृणीमहे।गंत।नूनं।नः।अवसा।यथा।
पुरा।इत्था।कण्वाय।बिभ्युषे।युष्माऽइषितः।मरुतः।मर्त्यऽइषितः।आ।यः।नः।अभ्वः।

प॰प्र॰३

२८

ईषते। वि। तं। युयोत। शवसा। वि। ओजसा। वि। युष्माकाभिः। ऊतिऽभिः। असामि। हि। प्रऽय
ज्यवः। कण्वं। दद। प्रऽचेतसः। असामिऽभिः। मरुतः। आ। नः। ऊतिऽभिः। गंत। वृष्टिं। न। विऽ
द्युतः। असामि। ओजः। बिभृथ। सुऽदानवः। असामि। धूतयः। शवः। ऋषिऽद्विषे। मरुतः। परिऽ
मन्यवे। इषुं। न। सृजत। द्विषं॥१९॥ उत्। तिष्ठ। ब्रह्मणः। पते। देवऽयंतः। त्वा। ईमहे। उप। प्र। यंतु।
मरुतः। सुऽदानवः। इंद्र। प्राशूः। भव। सचा। त्वां। इत्। हि। सहसः। पुत्र। मर्त्यः। उपऽब्रूते। धने। हि
ते। सुऽवीर्यं। मरुतः। आ। सुऽअश्व्यं। दधीत। यः। वः। आऽचके। प्र। एतु। ब्रह्मणः। पतिः। प्र। देवी।
एतु। सूनृता। अच्छ। वीरं। नर्यं। पंक्तिऽराधसं। देवाः। यज्ञं। नयंतु। नः। यः। वाघते। ददाति। सूनरं। व
सु। सः। धत्ते। अक्षिति। श्रवः। तस्मै। इळां। सुऽवीरां। आ। यजामहे। सुऽप्रतूर्तिं। अनेहसं। प्र। नू
नं। ब्रह्मणः। पतिः। मंत्रं। वदति। उक्थ्यं। यस्मिन्। इंद्रः। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। देवाः। ओकांसि।

२८

चक्रिरे॥२०॥ तं। इत्। वोचेम। विदथेषु। शंऽभुवं। मंत्रं। देवाः। अनेहसं। इमां। च। वाचं। प्र
तिऽहर्यथ। नरः। विश्वा। इत्। वामा। वः। अश्नवत्। कः। देवऽयंतं। अश्नवत्। जनं। कः।
वृक्तऽबर्हिषं। प्रऽप्र। दाश्वान्। पस्त्याभिः। अस्थित। अंतः। वावत्। क्षयं। दधे। उप। क्ष
त्रं। पृंचीत। हंति। राजऽभिः। भये। चित्। सुऽक्षितिं। दधे। न। अस्य। वर्ता। न। तरुता। म
हाऽधने। न। अर्भे। अस्ति। वज्रिणः॥२१॥ यं। रक्षंति। प्रऽचेतसः। ०। नु। चित्। सः। दभ्य
ते। जनः। यं। बाहुताऽइव। पिप्रति। पांति। मर्त्यं। रिषः। अरिष्टः। सर्वः। एधते। वि। दुःऽ
गा। वि। द्विषः। पुरः। घ्नंति। राजानः। एषां। नयंति। दुःऽइता। तिरः। सुऽगः। पंथाः। अनृ
क्षरः। आदित्यासः। ऋतं। यते। न। अत्र। अवऽखादः। अस्ति। वः। यं। यज्ञं। नयथ।
नरः। आदित्याः। ऋजुना। पथा। प्र। वः। सः। धीतये। नशत्॥२२॥ सः। रत्नं। मर्त्यः।

वसुः। विश्वं। तोकं। उत। त्मना॥ अच्छ। गच्छति। अस्तृतः॥ कथा। राधाम। सखायः। स्तोमं। मि
त्रस्य। अर्यम्णः॥ महि। प्सरः। वरुणस्य॥ मा। वः। घ्नंतं। मा। शपंतं। प्रति। वोचे। देवऽयंतं।
सुम्नैः। इत्। वः। आ। विवासे॥ चतुरः। चित्। ददमानात्। बिभीयात्। आ। निऽधातोः।
न। दुःऽउक्ताय। स्पृहयेत्॥ २४॥ सं। पूषन्। अध्वनः। तिर। वि। अंहः। विऽमुचः। नपा
त्। सक्ष्व। देव। प्र। नः। पुरः॥ यः। नः। पूषन्। अघः। वृकः। दुःऽशेवः। आऽदिदेशति। अ
प। स्म। तं। पथः। जहि॥ अप। त्यं। परिऽपंथिनं। मुषीवाणं। हुरःऽचितं॥ दूरं। अधि। स्रुतेः।
अज॥ त्वं। तस्य। द्वयाविनः। अघऽशंसस्य। कस्य। चित्॥ पदा। अभि। तिष्ठ। तपुषिं॥ आ।
तत्। ते। दस्र। मंतुऽमः। पूषन्। अवः। वृणीमहे॥ येन। पितॄन्। अचोदयः॥ २६॥ अध। नः।
विश्वऽसौभग। हिरण्यवाशीमत्ऽतम॥ धनानि। सुऽसना। कृधि॥ अति। नः। सश्चतः।

नय। सुऽगा। नः। सुऽपथा। कृणु॥ पूषन्। इह। क्रतुं। विदः॥ अभि। सुऽयवसं। नय। न। नवऽ
ज्वारः। अध्वने॥ शग्धि। पूर्द्धि। प्र। यंसि। च। शिशीहि। प्रासि। उदरं॥ न। पूषणं। मेथामसि।
सुऽउक्तैः। अभि। गृणीमसि॥ वसूनि। दस्मं। ईमहे॥ २५॥ कत्। रुद्राय। प्रऽचेतसे। मीळ्हुःऽ
तमाय। तव्यसे॥ वोचेम। शंऽतमं। हृदे॥ यथा। नः। अदितिः। करत्। पश्वे। नृऽभ्यः। यथा।
गवे॥ यथा। तोकाय। रुद्रियं॥ यथा। नः। मित्रः। वरुणः। यथा। रुद्रः। चिकेतति॥ यथा। वि
श्वे। सऽजोषसः॥ गाथऽपतिं। मेधऽपतिं। रुद्रं। जलाषऽभेषजं॥ तत्। शंऽयोः। सुम्नं। ई
महे॥ यः। शुक्रःऽइव। सूर्यः। हिरण्यंऽइव। रोचते॥ श्रेष्ठः। देवानां। वसुः॥ २६॥ शं। नः। क
रति। अर्वते। सुऽगं। मेषाय। मेष्ये॥ नृऽभ्यः। नारिऽभ्यः। गवे॥ अस्मे इति। सोम। श्रियं।
अधि। नि। धेहि। शतस्य। नृणां॥ महि। श्रवः। तुविऽनृम्णं॥ मा। नः। सोमऽपरिबाधः।

प॰ अ॰ ३

मा। अरातयः। जुहुरंत। आ। नः। ईंदो इति। वाजे। भज। याः। ते। प्रऽजाः। अमृतस्य। परस्मि
न्। धामन्। ऋतस्य। मूर्द्धा। नाभा। सोम। वेनः। आऽभूषंतीः। सोम। वेदः॥२७॥ ॥ ॥
॥ अनुवाकः॥ ॥ अग्ने। विवस्वत्। उषसः। चित्रं। राधः। अमर्त्य। आ। दाशुषे। जातऽ
वेदः। वह। त्वं। अद्य। देवान्। उषःऽबुधः। जुष्टः। हि। दूतः। असि। हव्यऽवाहनः। अग्ने। रथीः।
अध्वराणां। सऽजूः। अश्विऽभ्यां। उषसा। सुऽवीर्यं। अस्मे इति। धेहि। श्रवः। बृहत्। अद्य।
दूतं। वृणीमहे। वसुं। अग्निं। पुरुऽप्रियं। धूमऽकेतुं। भाःऽऋजीकं। विऽउष्टिषु। यज्ञानां।
अध्वरऽश्रियं। श्रेष्ठं। यविष्ठं। अतिथिं। सुऽआहुतं। जुष्टं। जनाय। दाशुषे। देवान्। अ
च्छ। यातवे। जातऽवेदसं। अग्निं। ईळे। विऽउष्टिषु। स्तविष्यामि। त्वां। अहं। विश्वस्य। अ
मृत। भोजन। अग्ने। त्रातारं। अमृतं। मियेध्य। यजिष्ठं। हव्यऽवाहन॥२८॥ सुऽशंसः।

३०

३०

बोधि। गृणते। यविष्ठ्य। मधुऽजिह्वः। सुऽआहुतः। प्रस्कण्वस्य। प्रऽतिरन्। आयुः। जी
वसे। नमस्य। दैव्यं। जनं। होतारं। विश्वऽवेदसं। सं। हि। त्वा। विशः। इंधते। सः। आ। वह। पु
रुऽहूत। प्रऽचेतसः। अग्ने। देवान्। इह। द्रवत्। सवितारं। उषसं। अश्विना। भगं। अग्निं।
विऽउष्टिषु। क्षपः। कण्वासः। त्वा। सुतऽसोमासः। इंधते। हव्यऽवाहं। सुऽअध्वर। पतिः। हि।
अध्वराणां। अग्ने। दूतः। विशां। असि। उषःऽबुधः। आ। वह। सोमऽपीतये। देवान्।
अद्य। स्वःऽदृशः। अग्ने। पूर्वाः। अनु। उषसः। विभावसो इति विभाऽवसो। दीदेथ। वि
श्वऽदर्शतः। असि। ग्रामेषु। अविता। पुरःऽहितः। असि। यज्ञेषु। मानुषः॥२९॥ नि। त्वा।
यज्ञस्य। साधनं। अग्ने। होतारं। ऋत्विजं। मनुष्वत्। देव। धीमहि। प्रऽचेतसं। जीरं। दूतं।
अमर्त्यं। यत्। देवानां। मित्रऽमहः। पुरःऽहितः। अंतरः। यासि। दूत्यं। सिंधोःऽइव। प्रऽस्व

प॰ अ॰ ३

३१

नितासः । उर्मयः । अग्ने । भ्राजंते । अर्चयः । श्रुधि । श्रुत्ऽकर्ण । वह्निऽभिः । देवैः । अग्ने ।
सयावऽभिः । आ । सीदंतु । बर्हिषि । मित्रः । अर्यमा । प्रातःऽयावानः । अध्वरं । शृण्वंतु ।
स्तोमं । मरुतः । सुऽदानवः । अग्निऽजिह्वाः । ऋतऽवृधः । पिबंतु । सोमं । वरुणः । धृतऽव्र
तः । अश्विऽभ्यां । उषसा । सऽजूः ॥ ३० ॥ त्वं । अग्ने । वसून् । इह । रुद्रान् । आदित्यान् । उत ।
यज । सुऽअध्वरं । जनं । मनुऽजातं । घृतऽप्रुषं ॥ श्रुष्टीऽवानः । हि । दाशुषे । देवाः । अग्ने । विऽ
चेतसः । तान् । रोहित्ऽअश्व । गिर्वणः । त्रयःऽत्रिंशतं । आ । वह । प्रियमेधऽवत् । अ
त्रिऽवत् । जातऽवेदः । विरूपऽवत् । अंगिरस्वत् । महिऽव्रत । प्रस्कण्वस्य । श्रुधि । हवं । ३१
महिऽकेरवः । ऊतये । प्रियऽमेधाः । अहूषत । राजंतं । अध्वराणां । अग्निं । शुक्रेण । शोचि
षा । घृतऽआहवन । संत्य । इमाः । ऊं इति । सु । श्रुधि । गिरः । याभिः । कण्वस्य । सूनवः ।

हवंते । अवसे । त्वा ॥ ३१ ॥ त्वां । चित्रश्रवःऽतम । हवंते । विक्षु । जंतवः । शोचिःऽकेशं । पुरुऽ
प्रिय । अग्ने । हव्याय । वोळ्हवे । नि । त्वा । होतारं । ऋत्विजं । दधिरे । वसुवित्ऽतमं । श्रुत्ऽ
कर्णं । सप्रथःऽतमं । विप्राः । अग्ने । दिविष्टिषु । आ । त्वा । विप्राः । अचुच्यवुः । सुतऽसोमाः ।
अभि । प्रयः । बृहत् । भाः । बिभ्रतः । हविः । अग्ने । मर्त्ताय । दाशुषे । प्रातःऽयाव्नः । सहःऽ
कृत । सोमऽपेयाय । संत्य । इह । अद्य । दैव्यं । जनं । बर्हिः । आ । सादय । वसो इति । अर्वांचं ।
दैव्यं । जनं । अग्ने । यक्ष्व । सहूतिऽभिः । अयं । सोमः । सुऽदानवः । तं । पात । तिरःऽअह्न्यं ।
॥ ३२ ॥ एषो इति । उषाः । अपूर्व्या । वि । उच्छति । प्रिया । दिवः । स्तुषे । वां । अश्विना । बृहत् । या ।
दस्रा । सिंधुऽमातरा । मनोतरा । रयीणां । धिया । देवा । वसुऽविदा । वच्यंते । वां । ककुहासः ।
जूर्णायां । अधि । विष्टपि । यत् । वां । रथः । विऽभिः । पतात् । हविषा । जारः । अपां । पिपर्त्ति ।

पपुरिः । नरा । पिता । कुटस्य । चर्षणिः ॥ आऽदारः । वां । मतीनां । नासत्या । मतऽवचसा ।
पातं । सोमस्य । धृष्णुऽया ॥ ३ ॥ या । नः । पीपरत् । अश्विना । ज्योतिष्मती । तमः । तिरः ।
तां । अस्मे इति । रासाथां । इषं ॥ आ । नः । नावा । मतीनां । यातं । पाराय । गंतवे । युंजाथां । अ
श्विना । रथं ॥ अरित्रं । वां । दिवः । पृथु । तीर्थे । सिंधूनां । रथः ॥ धिया । युयुज्रे । इंदवः ॥ दिवः । क
ण्वासः । इंदवः । वसु । सिंधूनां । पदे । स्वं । वव्रिं । कुह । धित्सथः ॥ अभूत् । ऊं इति । भाः । ऊं इति । अंश
वे । हिरण्यं । प्रति । सूर्यः ॥ वि । अख्यत् । जिह्वया । असितः ॥ ४ ॥ अभूत् । ऊं इति । पारं । एत
वे । पंथाः । ऋतस्य । साधुऽया ॥ अदर्शि । वि । स्रुतिः । दिवः ॥ तत्ऽतत् । इत् । अश्विनोः । अ
वः । जरिता । प्रति । भूषति । मदे ॥ सोमस्य । पिप्रतोः ॥ वावसाना । विवस्वति । सोमस्य । पीत्या ।
गिरा । मनुष्वत् । शंभू इति शंऽभू ॥ आ । गतं ॥ युवोः । उषाः । अनु । श्रियं । परिऽज्मनोः । उपऽ

आचरत् । ऋता । वनथः ॥ अक्तुऽभिः ॥ उभा । पिबतं । अश्विना । उभा । नः । शर्म । यच्छतं ॥ अवि
द्रियाभिः । ऊतिऽभिः ॥ ५ ॥ ॥ इति प्रथमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ॥ ॥ हरिः ॐ ॥ ॥
॥ अयं । वां । मधुमत्ऽतमः । सुतः । सोमः । ऋतऽवृधा ॥ तं । अश्विना । पिबतं । तिरःऽअह्न्यं । ध
त्तं । रत्नानि । दाशुषे ॥ त्रिऽवंधुरेण । त्रिऽवृता । सुऽपेशसा । रथेन । आ । यातं । अश्विना ॥ कण्वा
सः । वां । ब्रह्म । कृण्वंति । अध्वरे । तेषां । सु । शृणुतं । हवं ॥ अश्विना । मधुमत्ऽतमं । पातं । सोमं ।
ऋतऽवृधा ॥ अथ । अद्य । दस्रा । वसु । बिभ्रता । रथे । दाश्वांसं । उप । गच्छतं ॥ त्रिऽसधस्थे । बर्हि
षि । विश्वऽवेदसा । मध्वा । यज्ञं । मिमिक्षतं ॥ कण्वासः । वां । सुतऽसोमाः । अभिऽद्यवः । युवां । ह
वंते । अश्विना ॥ याभिः । कण्वं । अभिष्टिऽभिः । प्र । आवतं । युवं । अश्विना ॥ ताभिः । सु । अस्मान् ।
अवतं । शुभः । पती इति । ० ॥ १ ॥ सुऽदासे । ० । पृक्षः । वहतं । अश्विना । रयिं । समुद्रात् । उत । वा । दि

प॰प्र॰४

२२

वः । परि । अस्मे इति । धत्तं । पुरुऽस्पृहं । यत् । नासत्या । पराऽवति । यत् । वा । स्थः । अधि । तुर्वशे ।
अतः । रथेन । सुऽवृता । नः । आ । गतं । साकं । सूर्यस्य । रश्मिऽभिः ॥ अर्वाञ्चा । वां । सप्तयः । अ
ध्वरऽश्रियः । वहन्तु । सवना । इत् । उप । इषं । पृञ्चन्ता । सुऽकृते । सुऽदानवे । आ । बर्हिः । सीदतां । न
रा ॥ तेन । नासत्या । आ । गतं । रथेन । सूर्यऽत्वचा । येन । शश्वत् । ऊहथुः । दाशुषे । वसु । मध्वः । सोम
स्य । पीतये ॥ उक्थेभिः । अर्वाक् । अवसे । पुरुवसू इति पुरुऽवसू । अर्कैः । च । नि । ह्वयामहे । शश्व
त् । कण्वानां । सदसि । प्रिये । हि । कं । सोमं । पपथुः । अश्विना ॥ २ ॥ सह । वामेन । नः । उषः । वि । उ
छ । दुहितः । दिवः । सह । द्युम्नेन । बृहता । विभाऽवरि । राया । देवि । दास्वती ॥ अश्वऽवतीः । गोऽ
मतीः । विश्वऽसुविदः । भूरि । च्यवंत । वस्तवे । उत् । ईरय । प्रति । मा । सूनृताः । उषः । चोद । राधः ।
मघोनां ॥ उवास । उषाः । उच्छात् । च । नु । देवी । जीरा । रथानां ॥ ये । अस्याः । आऽचरणेषु । दध्रि

२२

रे । समुद्रे । न । श्रवस्यवः ॥ उषः । ये । ते । प्र । यामेषु । युञ्जते । मनः । दानाय । सूरयः ॥ अत्र । अह । तत् ।
कण्वः । एषां । कण्वऽतमः । नाम । गृणाति । नृणां ॥ आ । घ । योषाऽइव । सूनरी । उषाः । याति । प्रऽ
भुंजती ॥ जरयंती । वृजनं । पत्ऽवत् । ईयते । उत् । पातयति । पक्षिणः ॥ ३ ॥ वि । या । सृजति । समनं ।
वि । अर्थिनः । पदं । न । वेति । ओदती ॥ वयः । नकिः । ते । पप्तिऽवांसः । आसते । विऽउष्टौ । वाजिनीऽ
वति ॥ एषा । अयुक्त । पराऽवतः । सूर्यस्य । उत्ऽअयनात् । अधि ॥ शतं । रथेभिः । सुऽभगा ।
उषाः । इयं । वि । याति । अभि । मानुषान् ॥ विश्वं । अस्याः । ननाम । चक्षसे । जगत् । ज्योतिः । कृ
णोति । सूनरी ॥ अप । द्वेषः । मघोनी । दुहिता । दिवः । उषाः । उच्छत् । अप । स्रिधः ॥ उषः । आ । भा
हि । भानुना । चन्द्रेण । दुहितः । दिवः ॥ आऽवहंती । भूरि । अस्मभ्यं । सौभगं । विऽउच्छंती । दिविष्टि
षु ॥ विश्वस्य । हि । प्राणनं । जीवनं । त्वे इति । वि । यत् । उच्छसि । सूनरि ॥ सा । नः । रथेन । बृहता । वि

त

प·प्र·४

२४

भाऽवरि। ऋधि। चित्रऽमघे। हवं॥४॥ उषः। वाजं। हि। वंस्व। यः। चित्रः। मानुषे। जने॥ तेन। आ।
वह। सुऽकृतः। अध्वरान्। उप। ये। त्वा। गृणंति। वह्नयः॥ विश्वान्। देवान्। आ। वह। सो
मऽपीतये। अंतरिक्षात्। उषः। त्वं॥ सा। अस्मासु। धाः। गोऽमत्। अश्वऽवत्। उक्थ्यं।
उषः। वाजं। सुऽवीर्यं॥ यस्याः। रुशंतः। अर्चयः। प्रति। भद्राः। अदृक्षत॥ सा। नः। रयिं।
विश्वऽवारं। सुऽपेशसं। उषाः। ददातु। सुऽग्म्यं॥ ये। चित्। हि। त्वां। ऋषयः। पूर्वे। ऊतये।
जुहूरे। अवसे। महि॥ सा। नः। स्तोमान्। अभि। गृणीहि। राधसा। उषः। शुक्रेण। शोचि
षा॥ उषः। यत्। अद्य। भानुना। वि। द्वारौ। ऋणवः। दिवः॥ प्र। नः। यच्छतात्। अवृकं। पृ
थु। छर्दिः। प्र। देवि। गोऽमतीः। इषः॥ सं। नः। राया। बृहता। विश्वऽपेशसा। मिमिक्ष्व। सं।
इळाभिः। आ॥ सं। द्युम्नेन। विश्वऽतुरा। उषः। महि। सं। वाजैः। वाजिनीऽवति॥५॥ उषः।

२४

भद्रेभिः। आ। गहि। दिवः। चित्। रोचनात्। अधि॥ वहंतु। अरुणऽप्सवः। उप। त्वा। सोमिनः।
गृहं॥ सुऽपेशसं। सुऽखं। रथं। यं। अधिऽअस्थाः। उषः। त्वं॥ तेन। सुऽश्रवसं। जनं। प्र। अव। अद्य।
दुहितः। दिवः॥ वयः। चित्। ते। पतत्रिणः। द्विऽपत्। चतुःऽपत्। अर्जुनि॥ उषः। प्र। आरन्। ऋतून्।
अनु। दिवः। अंतेभ्यः। परि॥ विऽउच्छंती। हि। रश्मिऽभिः। विश्वं। आऽभासि। रोचनं॥ तां।
त्वां। उषः। वसुऽयवः। गीःऽभिः। कण्वाः। अहूषत॥६॥ उत्। ऊं इति। त्यं। जातऽवेदसं। देवं। व
हंति। केतवः॥ दृशे। विश्वाय। सूर्यं॥ अप। त्ये। तायवः। यथा। नक्षत्रा। यंति। अक्तुऽभिः॥ सू
राय। विश्वऽचक्षसे॥ अदृश्रं। अस्य। केतवः। वि। रश्मयः। जनान्। अनु॥ भ्राजंतः। अग्नयः।
यथा॥ तरणिः। विश्वऽदर्शतः। ज्योतिःऽकृत्। असि। सूर्य॥ विश्वं। आ। भासि। रोचनं॥ प्रत्यङ्।
देवानां। विशः। प्रत्यङ्। उत्। एषि। मानुषान्॥ प्रत्यङ्। विश्वं। स्वः। दृशे॥७॥ येन। पावक। चे

प॰अ॰४

३५

क्ष्सा । भुरण्यंतं । जनान् । अनु । त्वं । वरुण । पश्यसि ॥ वि । द्यां । एषि । रजः । पृथु । अहा । मिमा
नः । अक्तुऽभिः । पश्यन् । जन्मानि । सूर्य ॥ सप्त । त्वा । हरितः । रथे । वहंति । देव । सूर्य । शोचिःऽ
केशं । विऽचक्षण ॥ अयुक्त । सप्त । शुंध्युवः । सूरः । रथस्य । नप्त्यः ॥ ताभिः । याति । स्वयुक्तिऽभिः ॥
उत् । वयं । तमसः । परि । ज्योतिः । पश्यंतः । उत्ऽतरं ॥ देवं । देवऽत्रा । सूर्यं । अगन्म । ज्योतिः । उत्ऽ
तमं ॥ उत्ऽयन् । अद्य । मित्रऽमहः । आऽरोहन् । उत्ऽतरां । दिवं ॥ हृत्ऽरोगं । मम । सूर्य । हरिमा
णं । च । नाशय ॥ शुकेषु । मे । हरिमाणं । रोपणाकासु । दध्मसि ॥ अथो इति । हारिद्रवेषु । मे । हरि
माणं । नि । दध्मसि ॥ उत् । अगात् । अयं । आदित्यः । विश्वेन । सहसा । सह ॥ द्विषंतं । मह्यं । रंध
यन् । मो इति । अहं । द्विषते । रधं ॥ ८ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ अभि । त्यं । मेषं । पुरुऽहूतं । ऋग्मि
यं । इंद्रं । गीःऽभिः । मदत । वस्वः । अर्णवं ॥ यस्य । द्यावः । न । विऽचरंति । मानुषा । भुजे । मंहिष्ठं ।

३५

अभि । विप्रं । अर्चत ॥ अभि । ईं । अवन्वन् । सुऽअभिष्टिं । ऊतयः । अंतरिक्षऽप्रां । तविषीभिः ।
आऽवृतं ॥ इंद्रं । दक्षासः । ऋभवः । मदऽच्युतं ॥ शतऽक्रतुं । जवनी । सूनृता । आ । अरुहत् ॥ त्वं । गो
त्रं । अंगिरःऽभ्यः । अवृणोः । अप । उत । अत्रये । शतऽदुरेषु । गातुऽवित् ॥ ससेन । चित् । विऽमद
य । अवहः । वसु । आजौ । अद्रिं । ववसानस्य । नर्तयन् ॥ त्वं । अपां । अपिऽधाना । अवृणोः ।
अप । अधारयः । पर्वते । दानुऽमत् । वसु ॥ वृत्रं । यत् । इंद्र । शवसा । अवधीः । अहिं । आत् । इ
त् । सूर्यं । दिवि । आ । अरोहयः । दृशे ॥ त्वं । मायाभिः । अप । मायिनः । अधमः । स्वधाभिः । ये ।
अधि । शुप्तौ । अजुह्वत ॥ त्वं । पिप्रोः । नृऽमनः । प्र । अरुजः । पुरः । प्र । ऋजिश्वानं । दस्युऽहत्येषु ।
आविथ ॥ ९ ॥ त्वं । कुत्सं । शुष्णऽहत्येषु । आविथ । अरंधयः । अतिथिऽग्वाय । शंबरं ॥ महांतं ।
चित् । अर्बुदं । नि । क्रमीः । पदा ॥ सनात् । एव । दस्युऽहत्याय । जज्ञिषे ॥ त्वे इति । विश्वा । तविषी । स

प॰प्र॰४ ३६

अधऽकृ । हिता । तव । राधः । सोमऽपीथाय । हर्षते । तव । वज्रः । चिकिते । बाह्वोः । हितः । वृश्च । श
त्रोः । अव । विश्वानि । वृष्ण्या ॥ वि । जानीहि । आर्यान् । ये । च । दस्यवः । बर्हिष्मते । रंधय । शास
त् । अव्रतान् । शाकी । भव । यजमानस्य । चोदिता । विश्वा । इत् । ता । ते । सधऽमादेषु । चाकन ।
अनुऽव्रताय । रंधयन् । अपऽव्रतान् । आऽभूभिः । इंद्रः । श्नथयन् । अनाभुवः । वृद्धस्य ।
चित् । वर्द्धतः । द्यां । इनक्षतः । स्तवानः । वम्रः । वि । जघान । संऽदिहः ॥ तक्षत् । यत् । ते । उशना
। सहसा । सहः । वि । रोदसी इति । मज्मना । बाधते । शवः । आ । त्वा । वातस्य । नृऽमनः । म
नःऽयुजः । आ । पूर्यमाणं । अवहन् । अभि । श्रवः ॥१०॥ मंदिष्ट । यत् । उशने । काव्ये । स
चा । इंद्रः । वंकू इति । वंकुऽतरा । अधि । तिष्ठति । उग्रः । ययिं । निः । अपः । स्रोतसा । असृ
जत् । वि । शुष्णस्य । दृंहिताः । ऐरयत् । पुरः ॥ आ । स्म । रथं । वृषऽपानेषु । तिष्ठसि । शार्याति ३६

स्य । प्रऽभृताः । येषु । मंदसे । इंद्र । यथा । सुतऽसोमेषु । चाकनः । अनर्वाणं । श्लोकं । आ । रोह
से । दिवि ॥ अददाः । अर्भां । महते । वचस्यवे । कक्षीवते । वृचयां । इंद्र । सुन्वते । मेना ।
अभवः । वृषणश्वस्य । सुक्रतो इति सुऽक्रतो ।०। सवनेषु । प्रऽवाच्या ॥ इंद्रः । अश्रायि ।
सुऽध्यः । निरेके । पज्रेषु । स्तोमः । दुर्यः । न । यूपः । अश्वऽयुः । गव्युः । रथऽयुः । वसुऽयुः ।
इंद्रः । इत् । रायः । क्षयति । प्रऽयंता ॥ इदं । नमः । वृषभाय । स्वऽराजे । सत्यऽशुष्माय । तव
से । अवाचि । अस्मिन् । इंद्र । वृजने । सर्वऽवीराः । स्मत् । सूरिऽभिः । तव । शर्मन् । स्याम ॥११॥
त्यं । सु । मेषं । महय । स्वःऽविदं । शतं । यस्य । सुऽभ्वः । साकं । ईरते । अत्यं । न । वाजं । हव
नऽस्यदं । रथं । आ । इंद्रं । ववृत्यां । अवसे । सुवृक्तिऽभिः ॥ सः । पर्वतः । न । धरुणेषु । अ
च्युतः । सहस्रऽऊतिः । तविषीषु । ववृधे । इंद्रः । यत् । वृत्रं । अवधीत् । नदीऽवृतं । उब्जन् ।

प॰अ॰४ प स्वा॥ ३७

अर्णांसि । जर्हृषाणः । अंधसा । सः । हि । द्रुरः । द्रुरिषु । वव्रः । ऊधनि । चंद्रऽबुध्नः । मदऽवृद्धः । मनीषिऽभिः ॥ इंद्रं । तं । अह्वे । सुऽअपस्यया । धिया । मंहिष्ठऽरातिं । सः । हि । पप्रिः । अंधसः ॥ आ । यं । पृणंति । दिवि । सद्मऽबर्हिषः । समुद्रं । न । सुऽभ्वः । स्वाः । अभिष्टयः । तं । वृत्रऽहत्ये । अनु । तस्थुः । ऊतयः । शुष्माः । इंद्रं । अवाताः । अह्रुतऽप्सवः । अभि । स्वऽवृष्टिं । मदे । अस्य । युध्यतः । रघ्वीःऽइव । प्रवणे । सस्रुः । ऊतयः । इंद्रः । यत् । वज्री । धृषमाणः । अंधसा । भिनत् । वलस्य । परिधीन्ऽइव । त्रितः ॥१२॥ परि । ईं । घृणा । चरति । तित्विषे । शवः । अपः । वृत्वी । रजसः । बुध्नं । आ । अशयत् । वृत्रस्य । यत् । प्रवणे । दुःऽगृभिश्वनः । निऽजघंथ । हन्वोः । इंद्र । तन्यतुं । हृदं । न । हि । त्वा । निऽऋषंति । ऊर्मयः । ब्रह्माणि । इंद्र । तव । यानि । वर्धना । त्वष्टा । चित् । ते । युज्यं । ववृधे । शवः । ततक्ष । वज्रं । अभिभूतिऽओजसं । जघन्वान् । ऊं इति । हरिवःऽभिः । संभृतक्रतो इति संभृतऽक्रतो । इंद्र । वृत्रं । म ३७

नुषे । गातुऽयन् । अपः । अयच्छथाः । बाह्वोः । वज्रं । आयसं । अधारयः । दिवि । आ । सूर्यं । दृशे । बृहत् । स्वऽचंद्रं । अमऽवत् । यत् । उक्थ्यं । अकृण्वत । भियसा । रोहणं । दिवः । यत् । मानुषऽप्रधनाः । इंद्रं । ऊतयः । स्वः । नृऽसाचः । मरुतः । अमदन् । अनु । द्यौः । चित् । अस्य । अमऽवान् । अहेः । स्वनात् । अयोयवीत् । भियसा । वज्रः । इंद्र । ते । वृत्रस्य । यत् । बद्बधानस्य । रोदसी इति । मदे । सुतस्य । शवसा । अभिनत् । शिरः ॥१३॥ यत् । इत् । नु । इंद्र । पृथिवी । दशऽभुजिः । अहानि । विश्वा । ततनंत । कृष्टयः । अत्र । अह । ते । मघऽवन् । विऽश्रुतं । सहः । द्यां । अनु । शवसा । बर्हणा । भुवत् । त्वं । अस्य । पारे । रजसः । विऽओमनः । स्वभूतिऽओजाः । अवसे । धृषत्ऽमनः । चकृषे । भूमिं । प्रतिऽमानं । ओजसः । अपः । स्व१रिति स्वः । परिऽभूः । एषि । आ । दिवं । त्वं । भुवः । प्रतिऽमानं । पृथिव्याः । ऋष्वऽवीरस्य । बृहतः । पतिः । भूः । विश्वं । आ । अप्राः । अंतरिक्षं । महिऽत्वा ।

प॰म॰४

सत्यं। अद्धा। नकिः। अन्यः। त्वाऽवान्। न। यस्य। द्यावापृथिवी इति। अनु। व्यचः। न। सिंधवः। र
जसः। अंतं। आनशुः। न। उत। स्वऽवृष्टिं। मदे। अस्य। युध्यतः। एकः। अन्यत्। चकृषे। विश्वं।
आनुषक्। आर्चन्। अत्र। मरुतः। सस्मिन्। आजौ। विश्वे। देवासः। अमदन्। अनु। त्वा। वृत्रस्य।
यत्। भृष्टिऽमता। वधेन। नि। त्वं। इंद्र। प्रति। आनं। जघंथ॥१४॥ नि। उं इति। सु। वाचं। प्र। महे।
भरामहे। गिरः। इंद्राय। सदने। विवस्वतः। नु। चित्। हि। रत्नं। ससतांऽइव। अविदत्। न। दुःऽस्तु
तिः। द्रविणःऽदेषु। शस्यते। दुरः। अश्वस्य। दुरः। इंद्र। गोः। असि। दुरः। यवस्य। वसुनः। इनः।
पतिः। शिक्षाऽनरः। प्रऽदिवः। अकामऽकर्शनः। सखा। सखिऽभ्यः। तं। इदं। गृणीमसि। शचीऽवः।
इंद्र। पुरुऽकृत्। द्युमत्ऽतम। तव। इत्। इदं। अभितः। चेकिते। वसु। अतः। संऽगृभ्य। अभिऽभू
ते। आ। भर। मा। त्वाऽयतः। जरितुः। कामं। ऊनयीः। एभिः। द्युऽभिः। सुऽमनाः। एभिः। इंदुऽभिः।

३८

क

३८

निःऽरुंधानः। अमतिं। गोभिः। अश्विना। इंद्रेण। दस्युं। दरयंतः। इंदुऽभिः। युतऽद्वेषसः। सं। इषा।
रभेमहि। सं। इंद्र। राया। सं। इषा। रभेमहि। सं। वाजेभिः। पुरुऽचंद्रैः। अभिद्युऽभिः। सं। देव्या। प्रऽ
मत्या। वीरऽशुष्मया। गोऽअग्रया। अश्वऽवत्या। रभेमहि॥१५॥ ते। त्वा। मदाः। अमदन्। तानि। वृ
ष्ण्या। ते। सोमासः। वृत्रऽहत्येषु। सत्ऽपते। यत्। कारवे। दश। वृत्राणि। अप्रति। बर्हिष्मते। नि। स
हस्राणि। बर्हयः। युधा। युधं। उप। घ। इत्। एषि। धृष्णुऽया। पुरा। पुरं। सं। इदं। हंसि। ओजसा। न
म्या। यत्। इंद्र। सख्या। पराऽवति। निऽबर्हयः। नमुचिं। नाम। मायिनं। त्वं। करंजं। उत। पर्णयं। वधीः।
तेजिष्ठया। अतिथिऽग्वस्य। वर्तनी। त्वं। शता। वंगृदस्य। अभिनत्। पुरः। अननुऽदः। परिऽसूताः। ऋ
जिश्वना। त्वं। एतान्। जनऽराज्ञः। द्विः। दश। अबंधुना। सुऽश्रवसा। उपऽजग्मुषः। षष्टिं। सहस्रा।
नवतिं। नव। श्रुतः। नि। चक्रेण। रथ्या। दुःऽपदा। अवृणक्। त्वं। आविथ। सुऽश्रवसं। तव। ऊतिऽभिः।

तव। त्यामऽभिः। इंद्र। तूर्वयाणं। त्वं। अस्मै। कुत्सं। अतिथिऽग्वं। आयुं। महे। राज्ञे। यूने। अरंधना
यः। ये। उत। ऋचि। इंद्र। देवऽगोपाः। सखायः। ते। शिवऽतमाः। असाम। त्वां। स्तोषाम। त्वया। सुऽ
वीराः। द्राघीयः। आयुः। प्रऽतरं। दधानाः॥१६॥ मा। नः। अस्मिन्। मघऽवन्। पृत्ऽसु। अंहसि।
नहि। ते। अंतः। शवसः। परिऽनशे। अक्रंदयः। नद्यः। रोरुवत्। वना। कथा। न। क्षोणीः। भिय
सा। सं। आरत। अर्च। शक्राय। शाकिने। शचीवते। शृण्वंतं। इंद्रं। महयन्। अभि। स्तुहि। यः।
धृष्णुना। शवसा। रोदसीइति। उभेइति। वृषा। वृषऽत्वा। वृषभः। निऽऋंजते। अर्च। दिवे। बृह
ते। शूष्यं। वचः। स्वऽक्षत्रं। यस्य। धृषतः। धृषत्। मनः। बृहत्ऽश्रवाः। असुरः। बर्हणा। कृतः।
पुरः। हरिऽभ्यां। वृषभः। रथः। हि। सः। त्वं। दिवः। बृहतः। सानु। कोपयः। अव। त्मना। धृषता। शंब
रं। भिनत्। यत्। मायिनः। व्रंदिनः। मंदिना। धृषत्। शितां। गभस्तिं। अशनिं। पृतन्यसि। नि।

यत्। वृणक्षि। श्वसनस्य। मूर्द्धनि। शुष्णस्य। चित्। व्रंदिनः। रोरुवत्। वना। प्राचीनेन। मनसा। बर्ह
णाऽवता। यत्। अद्य। चित्। कृणवः। कः। त्वा। परि॥१७॥ त्वं। आविथ। नर्यं। तुर्वशं। यदुं। त्वं। तु
र्वीतिं। वय्यं। शतक्रतोइतिशतऽक्रतो। त्वं। रथं। एतशं। कृत्व्ये। धने। त्वं। पुरः। नवतिं। दंभयः।
नव। सः। घ। राजा। सत्ऽपतिः। शूशुवत्। जनः। रातऽहव्यः। प्रति। यः। शासं। इन्वति। उक्था।
वा। यः। अभिऽगृणाति। राधसा। दानुः। अस्मै। उपरा। पिन्वते। दिवः। असमं। क्षत्रं। असमा।
मनीषा। प्र। सोमऽपाः। अपसा। संतु। नेमे। ये। ते। इंद्र। ददुषः। वर्द्धयंति। महि। क्षत्रं। स्थविरं। वृ
ष्ण्यं। च। तुभ्य। इत्। एते। बहुलाः। अद्रिऽदुग्धाः। चमूऽसदः। चमसाः। इंद्रऽपानाः। वि। अ
श्नुहि। तर्पय। कामं। एषां। अथ। मनः। वसुऽदेयाय। कृष्व। अपां। अतिष्ठत्। धरुणऽह्वरं। त
मः। अंतः। वृत्रस्य। जठरेषु। पर्वतः। अभि। ईं। इंद्रः। नद्यः। वव्रिणा। हिताः। विश्वाः। अ

प॰म॰४

तुऽस्थाः॥ प्रवणेषु। जिघ्नते। सः। शेऽवृधं। अधि। धाः। द्युम्नं। अस्मे इति। महि। क्षत्रं।
जनाषाट्। इंद्र। तव्यं। रक्ष। च। नः। मघोनः। पाहि। सूरीन्। राये। च। नः। सुऽअपत्यै।
इषे। धाः॥१८॥ दिवः। चित्। अस्य। वरिमा। वि। पप्रथे। इंद्रं। न। मह्ना। पृथिवी। चन।
प्रति। भीमः। तुविष्मान्। चर्षणिऽभ्यः। आऽतपः। शिशीते। वज्रं। तेजसे। न। वंस
गः॥ सः। अर्णवः। न। नद्यः। समुद्रियः। प्रति। गृभ्णाति। विऽश्रिताः। वरीमऽभिः। इंद्रः।
सोमस्य। पीतये। वृषऽयते। सनात्। सः। युध्मः। ओजसा। पनस्यते। त्वं। तं। इंद्र।
पर्वतं। न। भोजसे। महः। नृम्णस्य। धर्मणां। इरज्यसि। प्र। वीर्येण। देवता। अति।
चेकिते। विश्वस्मै। उग्रः। कर्मणे। पुरःऽहितः। सः। इत्। वने। नमस्युऽभिः। वचस्यते।
चारु। जनेषु। प्रऽब्रुवाणः। इंद्रियं। वृषा। छंदुः। भवति। हर्यतः। वृषा। क्षेमेण। धेनां। म

४०

४०

घऽवा। यत्। इन्वति। सः। इत्। महानि। संऽइथानि। मज्मना। कृणोति। युध्मः। ओजसा। जने
भ्यः। अध। चन। श्रत्। दधति। त्विषिऽमते। इंद्राय। वज्रं। निऽघनिघ्नते। वधं॥१९॥ सः। हि।
श्रवस्युः। सदनानि। कृत्रिमा। क्ष्मया। वृधानः। ओजसा। विऽनाशयन्। ज्योतींषि। कृण्वन्।
अवृकाणि। यज्यवे। अव। सुऽक्रतुः। सर्त्तवै। अपः। सृजत्। दानाय। मनः। सोमऽपावन्।
अस्तु। ते। अर्वांचा। हरी इति। वंदनऽश्रुत्। आ। कृधि। यमिष्ठासः। सारथयः। ये। इंद्र। ते। न।
त्वा। केताः। आ। दभ्नुवंति। भूर्णयः। अप्रऽक्षितं। वसु। बिभर्षि। हस्तयोः। अषाळ्हं। सहः। त
न्वि। श्रुतः। दधे। आऽवृतः। सः। अवता। सः। न। कर्तृऽभिः। तनूषु। ते। क्रतवः। इंद्र। भूरयः॥२०॥
एषः। प्र। पूर्वीः। अव। तस्य। चम्रिषः। अत्यः। न। योषां। उत्। अयंस्त। भुर्वणिः। दक्षं। महे। पायय
ते। हिरण्ययं। रथं। आऽवृत्य। हरिऽयोगं। ऋभ्वसं। तं। गूर्तयः। नेमन्ऽइषः। परीणसः। समुद्रं।

प·अ·४

४१

ना। संऽचरणे। सनिऽस्यवः। पतिः। दक्षस्य। विदथस्य। नु। सहः। गिरिं। न। वेनाः। अधि। रोह। तेजसा। सः। तुर्वणिः। महान्। अरेणु। पौंस्ये। गिरेः। भृष्टिः। न। भ्राजते। तुजा। शवः। येन। शुष्णं। मायिनं। आयसः। मदे। दुध्रः। आभृषु। रमयत्। नि। दामनि। देवी। यदि। तविषी। त्वाऽवृधा। ऊतये। इंद्रं। सिसक्ति। उषसं। न। सूर्यः।०। बाधते। तमः। इयर्ति। रेणुं। बृहत्। अर्हरिऽस्वनिः। वि। यत्। तिरः। धरुणं। अच्युतं। रजः। अति। स्थिपः। दिवः। आ। तासु। बर्हणा। स्वःऽमीळ्हे। यत्। मदे। इंद्र। हर्ष्या। अहन्। वृत्रं। निः। अपां। औब्जः। अर्णवं। त्वं। दिवः। धरुणं। धिषे। ओजसा। पृथिव्याः। इंद्र। सदनेषु। माहिनः। त्वं। सुतस्य। मदे। अरिणाः। अपः। वि। वृत्रस्य। समया। पाष्या। अरुजः॥२१॥ प्र। मंहिष्ठाय। बृहते। बृहत्ऽरये। सत्यऽशुष्माय। तवसे। मतिं। भरे। अपांऽइव। प्रवणे। यस्य। दुःऽधरं। राधः। विश्वऽआयु। शवसे। अपऽवृ

४१

तं। अध। ते। विश्वं। अनु। ह। असत्। इष्टये। आपः। निम्नाऽइव। सवना। हविष्मतः। यत्। पर्वते। न। संऽअशीत। हर्यतः। इंद्रस्य। वज्रः। श्नथिता। हिरण्ययः। अस्मै। भीमाय। नमसा। सं। अध्वरे। उषः। न। शुभ्रे। आ। भर। पनीयसे। यस्य। धाम। श्रवसे। नाम। इंद्रियं। ज्योतिः। अकारि। हरितः। न। अयसे। इमे। ते। इंद्र। ते। वयं। पुरुऽस्तुत। ये। त्वा। आऽरभ्य। चरामसि। प्रभूवसो इति प्रभुऽवसो। नहि। त्वत्। अन्यः। गिर्वणः। गिरः। सघत्। क्षोणीःऽइव। प्रति। नः। हर्य। तत्। वचः। भूरि। ते। इंद्र। वीर्यं। तव। स्मसि। अस्य। स्तोतुः। मघऽवन्। कामं। आ। पृण। अनु। ते। द्यौः। बृहती। वीर्यं। ममे। इयं। च। ते। पृथिवी। नेमे। ओजसे।०। महां। उरुं। वज्रेण। वज्रिन्। पर्वऽशः। चकर्तिथ। अव। असृजः। निऽवृताः। सर्तवै। अपः। सत्रा। विश्वं। दधिषे। केवलं। सहः॥२२॥ ॥कमुहान्सः॥ ॥नु। चित्। सहःऽजाः। अमृतः। नि। तुंदते। होता। यत्।

प॰अ॰४

४२

दूतः। अभवत्। विवस्वतः। वि। साधिष्ठेभिः। पथिऽभिः। रजः। ममे। आ। देवऽताता। हविषा।
विवासति। आ। स्वं। अद्म। युवमानः। अजरः। तृषु। अविष्यन्। अतसेषु। तिष्ठति। अत्यः।
न। पृष्ठं। प्रुषितस्य। रोचते। दिवः। न। सानु। स्तनयन्। अचिक्रदत्। क्राणा। रुद्रेभिः। वसुऽ
भिः। पुरःऽहितः। होता। निऽसत्तः। रयिषाट्। अमर्त्यः। रथः। न। विक्षु। ऋंजसानः। आयु
षु। वि। आनुषक्। वार्या। देवः। ऋण्वति। वि। वातऽजूतः। अतसेषु। तिष्ठते। वृथा। जुहूभिः।
सृण्या। तुविऽस्वनिः। तृषु। यत्। अग्ने। वनिनः। वृषऽयसे। कृष्णं। ते। एम। रुशत्ऽऊर्मे।
अजर। तपुःऽजंभः। वने। आ। वातऽचोदितः। यूथे। न। सह्वान्। अव। वाति। वंसगः। अभिऽव्रजन्।
अक्षितं। पाजसा। रजः। स्थातुः। चरथं। भयते। पतत्रिणः॥२३॥ दधुः। त्वा। भृगवः। मानुषेषु।
आ। रयिं। न। चारुं। सुऽहवं। जनेभ्यः। होतारं। अग्ने। अतिथिं। वरेण्यं। मित्रं। न। शेवं। दिव्या

४२

य। जन्मने। होतारं। सप्त। जुह्वः। यजिष्ठं। यं। वाघतः। वृणते। अध्वरेषु। अग्निं। विश्वेषां। अर
तिं। वसूनां। सपर्यामि। प्रयसा। यामि। रत्नं। अच्छिद्रा। सूनो इति। सहसः। नः। अद्य। स्तोतृऽ
भ्यः। मित्रऽमहः। शर्म। यच्छ। अग्ने। गृणंतं। अंहसः। उरुष्य। ऊर्जः। नपात्। पूःऽभिः। आय
सीभिः। भव। वरूथं। गृणते। विभाऽवः। भव। मघऽवन्। मघवत्ऽभ्यः। शर्म। उरुष्य। अग्ने। अं
हसः। गृणंतं। प्रातः। मक्षु। धियाऽवसुः। जगम्यात्॥२४॥ वयाः। इत्। अग्ने। अग्नयः। ते।
अन्ये। त्वे इति। विश्वे। अमृताः। मादयंते। वैश्वानर। नाभिः। असि। क्षितीनां। स्थूणाऽइव।
जनान्। उपऽमित्। ययंथ। मूर्धा। दिवः। नाभिः। अग्निः। पृथिव्याः। अथ। अभवत्। अर
तिः। रोदस्योः। तं। त्वा। देवासः। अजनयंत। देवं। वैश्वानर। ज्योतिः। इत्। आर्याय। आ। सू
र्ये। न। रश्मयः। ध्रुवासः। वैश्वानरे। दधिरे। अग्ना। वसूनि। आ। पर्वतेषु। ओषधीषु। अ

प॰अ॰४

४३

पुरुऽत्रा। या। मानुषेषु। असि। तस्य। राजा। बृहती इवेति बृहती ऽइव। सूनवे। रोदसी इति। गि
रः। होता। मनुष्यः। न। दक्षः। स्वःऽवते। सत्यऽशुष्माय। पूर्वीः। वैश्वानराय। नृऽतमाय। य
ह्वीः। दिवः। चित्। ते। बृहतः। जातऽवेदः। वैश्वानर। प्र। रिरिचे। महिऽत्वं। राजा। कृष्टीनां।
असि। मानुषीणां। युधा। देवेभ्यः। वरिवः। चकर्थ। प्र। नु। महिऽत्वं। वृषभस्य। वोचं। यं।
पूरवः। वृत्रऽहनं। सचंते। वैश्वानरः। दस्युं। अग्निः। जघन्वान्। अधूनोत्। काष्ठाः। अव।
शंबरं। भेत्। वैश्वानरः। महिम्ना। विश्वऽकृष्टिः। भरत्ऽवाजेषु। यजतः। विभाऽवा। ऋतऽ
वनेयः। शातिनीभिः। अग्निः। पुरुऽनीथे। जरते। सूनृताऽवान्॥ २५॥ वह्निं। यशसं। विदथ
स्य। केतुं। सुऽप्राव्यं। दूतं। सद्यःऽअर्थं। द्विऽजन्मानं। रयिंऽइव। प्रऽशस्तं। रातिं। भरत्।
भृगवे। मातरिश्वा॥ अस्य। शासुः। उभयासः। सचंते। हविष्मंतः। उशिजः। ये। च। मर्ताः।

४३

दिवः। चित्। पूर्वः। नि। असादि। होता। आऽपृच्छ्यः। विश्पतिः। विक्षु। वेधाः। तं। नव्यसी।
हृदः। आ। जायमानं। अस्मत्। सुऽकीर्तिः। मधुऽजिह्वं। अश्याः। यं। ऋत्विजः। वृजने।
मानुषासः। प्रयस्वंतः। आयवः। जीजनंत। उशिक्। पावकः। वसुः। मानुषेषु। वरेण्यः। हो
ता। अधायि। विक्षु। दमूनाः। गृहऽपतिः। दमे। आ। अग्निः। भुवत्। रयिऽपतिः। रयीणां। तं।
त्वा। वयं। पतिं। अग्ने। रयीणां। प्र। शंसामः। मतिऽभिः। गोतमासः। आशुं। न। वाजंऽभरं। म
र्जयंतः॥ ०॥ २६॥ अस्मै। इत्। ऊं इति। प्र। तवसे। तुराय। प्रयः। न। हर्मि। स्तोमं। माहिनाय।
ऋचीषमाय। अध्रिऽगवे। ओहं। इंद्राय। ब्रह्माणि। रातऽतमा॥ ०॥ प्रयःऽइव। प्र। यंसि।
भरामि। आंगूषं। बाधे। सुऽवृक्ति। इंद्राय। हृदा। मनसा। मनीषा। प्रत्नाय। पत्ये। धियः।
मर्जयंत॥ ०॥ त्यं। उपऽमं। स्वःऽसां। भरामि। आंगूषं। आस्येन। मंहिष्ठं। अच्छोक्तिऽभिः। मती

नां।सुऽवृक्तिऽभिः।सूरिं।ववृधध्यै।०।स्तोमं।सं।हिनोमि।रथं।न।तष्टाऽइव।तत्ऽसि
नाय।गिरः।च।गिर्वाहसे।सुऽवृक्ति।इंद्राय।विश्वंऽइन्वं।मेधिराय।०।सप्तिंऽइव।श्रव
स्या।इंद्राय।अर्कं।जुह्वा।सं।अंजे।वीरं।दानऽओकसं।वंदध्यै।पुरां।गूर्तऽश्रवसं।
दर्माणं।२७॥०।त्वष्टा।तक्षत्।वज्रं।स्वपःऽतमं।स्वर्यं।रणाय।वृत्रस्य।चित्।विदत्।येन।
मर्म।तुजन्।ईशानः।तुजता।कियेधाः।अस्य।इत्।ऊं इति।मातुः।सवनेषु।सद्यः।महः।
पितुं।पपिऽवान्।चारु।अन्ना।मुषायत्।विष्णुः।पचतं।सहीयान्।विध्यत्।वराहं।तिरः।
अद्रिं।अस्ता।०।ग्नाः।चित्।देवऽपत्नीः।इंद्राय।अर्कं।अहिऽहत्ये।ऊवुरि।ऊवुः।परि।
द्यावापृथिवी इति।जभ्रे।उर्वी इति।न।अस्य।ते इति।महिमानं।परि।स्त इति स्तः।अस्य।
इत्।एव।प्र।रिरिचे।महिऽत्वं।दिवः।पृथिव्याः।परि।अंतरिक्षात्।स्वऽराट्।इंद्रः।

दमे।आ।विश्वऽगूर्तः।सुऽअरिः।अमत्रः।ववक्षे।रणाय।०।शवसा।शुषंतं।वि।वृश्चत्।वज्रे
ण।वृत्रं।इंद्रः।गाः।न।व्राणाः।अवनीः।अमुंचत्।अभि।श्रवः।दावने।सऽचेताः॥२ला।०।
त्वेषसा।रंत।सिंधवः।परि।यत्।वज्रेण।सीं।अयच्छत्।ईशानऽकृत्।दाशुषे।दशस्यन्।तु
र्वीतये।गाधं।तुर्वणिः।करिति कः।०।भर।तूतुजानः।वृत्राय।वज्रं।ईशानः।कियेधाः।गोः।
न।पर्व।वि।रद।तिरश्चा।इष्यन्।अर्णांसि।अपां।चरध्यै।०।प्र।ब्रूहि।पूर्व्याणि।तुरस्य।कर्मा
णि।नव्यः।उक्थैः।युधे।यत्।इष्णानः।आयुधानि।ऋघायमाणः।निऽरिणाति।शत्रून्।०।
भिया।गिरयः।च।दृळ्हाः।द्यावा।च।भूम।जनुषः।तुजेते इति।उपो इति।वेनस्य।जोगुवानः।
ओणिं।सद्यः।भुवत्।वीर्याय।नोधाः।०।त्यत्।अनु।दायि।एषां।एकः।यत्।वव्ने।भूरेः।ईशा
नः।प्र।एतशं।सूर्ये।पस्पृधानं।सौवश्व्ये।सुस्विं।आवत्।इंद्रः।एव।ते।हारिऽयोजन।सुऽवृ

प॰अ॰५

क्ति। इंद्र। ब्रह्माणि। गोतमासः। अक्रन्। आ। एषु। विश्वऽपेशसं। धियं। धाः। ०॥२१॥ ॥इतिप्रथ
माष्टके चतुर्थोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥प्र। मन्महे। शवसानाय। शूषं। आंगूषं। गिर्वण
णसे। अंगिरस्वत्। सुवृक्तिऽभिः। स्तुवते। ऋग्मियाय। अर्चाम। अर्कं। नरे। विऽश्रुताय॥ प्र। वः।

४५

महे। महि। नमः। भरध्वं। आंगूष्यं। शवसानाय। साम। येन। नः। पूर्वे। पितरः। पदऽज्ञाः। अर्चंतः।
अंगिरसः। गाः। अविंदन्॥ इंद्रस्य। अंगिरसां। च। इष्टौ। विदत्। सरमा। तनयाय। धासिं। बृहस्प
तिः। भिनत्। अद्रिं। विदत्। गाः। सं। उस्रियाभिः। वावशंत। नरः॥ सः। सुऽस्तुभा। सः। स्तुभा।
सप्त। विप्रैः। स्वरेण। अद्रिं। स्वर्यः। नवऽग्वैः। सरण्युऽभिः। फलिऽगं। इंद्र। शक्र। वलं। रवेण। दरयः॥

४५

दशऽग्वैः॥ गृणानः। अंगिरःऽभिः। दस्म। वि। वः। उषसा। सूर्येण। गोभिः। अंधः॥ वि। भूम्याः। अ
प्रथयः। इंद्र। सानु। दिवः। रजः। उपरं। अस्तभायः॥१॥ तत्। उं इति। प्रयक्षऽतमं। अस्य। कर्म। द

स्मस्य। चारुऽतमं। अस्ति। दंसः। उपऽह्वरे। यत्। उपराः। अपिन्वत्। मधुऽअर्णसः। नद्यः। चतस्रः॥
द्विता। वि। वव्रे। सनऽजा। सनीळे इति सऽनीळे। अयास्यः। स्तवमानेभिः। अर्कैः॥ भगः। न। मेने इ
ति। परमे। विऽओमन्। अधारयत्। रोदसी इति। सुऽदंसाः॥ सनात्। दिवं। परि। भूम। विरूपे इति विऽ
रूपे। पुनःऽभुवा। युवती इति। स्वेभिः। एवैः॥ कृष्णेभिः। अक्ता। उषाः। रुशत्ऽभिः। वपुःऽभिः। आ।
चरतः। अन्याऽअन्या॥ सनेमि। सख्यं। सुऽअपस्यमानः। सूनुः। दाधार। शवसा। सुऽदंसाः॥ आ
मासु। चित्। दधिषे। पक्वं। अंतरिति। पयः। कृष्णासु। रुशत्। रोहिणीषु॥ सनात्। सऽनीळाः। अ
वनीः। अवाताः। व्रता। रक्षंते। अमृताः। सहःऽभिः॥ पुरु। सहस्रा। जनयः। न। पत्नीः। दुवस्यंति।
स्वसारः। अह्रयाणं॥२॥ सनाऽयुवः। नमसा। नव्यः। अर्कैः। वसुऽयवः। मतयः। दस्म। दद्रुः॥
पतिं। न। पत्नीः। उशतीः। उशंतं। स्पृशंति। त्वा। शवसाऽवन्। मनीषाः॥ सनात्। एव। तव। रायः।

अ·प·५

४६

गभस्तौ। न। क्षीयंते। न। उप। दस्यंति। दस्म। द्युऽमान्। असि। क्रतुऽमान्। इंद्र। धीरः। शिक्ष। शचीऽ
वः। तव। नः। शचीभिः॥ सनाऽयते। गोतमः। इंद्र। नव्यं। अतक्षत्। ब्रह्म। हरिऽयोजनाय। सुऽनी
थाय। नः। शवसान। नोधाः॥०॥३॥ त्वं। महान्। इंद्र। यः। ह। शुष्मैः। द्यावा। जज्ञानः। पृथिवी इति।
अमे। धाः। यत्। ह। ते। विश्वा। गिरयः। चित्। अभ्वा। भिया। दृळ्हासः। किरणाः। न। ऐजन्॥ आ।
यत्। हरी इति। इंद्र। विऽव्रता। वेः। आ। ते। वज्रं। जरिता। बाह्वोः। धात्। येन। अविहर्यतक्रतो इत्य
विहर्यतऽक्रतो। अमित्रान्। पुरः। इष्णासि। पुरुऽहूत। पूर्वीः॥ त्वं। सत्यः। इंद्र। धृष्णुः। एतान्। त्वं।
ऋभुक्षाः। नर्यः। त्वं। षाट्। त्वं। शुष्णं। वृजने। पृक्षे। आणौ। यूने। कुत्साय। द्युऽमते। सचा। अहन्॥
त्वं। ह। त्यत्। इंद्र। चोदीः। सखा। वृत्रं। यत्। वज्रिन्। वृषऽकर्मन्। उभ्नाः। यत्। ह। शूर। वृषऽम
नः। पराचैः। वि। दस्यून्। योनौ। अकृतः। वृथाषाट्॥०॥ अरिषण्यन्। दृळ्हस्य। चित्। मर्तानां।

४६

अजुष्टौ। वि। अस्मत्। आ। काष्ठाः। अर्वते। वः। घनाऽइव। वज्रिन्। श्नथिहि। अमित्रान्॥४॥ त्वां।०।
अर्णऽसातौ। स्वःऽमीळ्हे। नरः। आजा। हवंते। तव। स्वधाऽवः। इयं। आ। सऽमर्ये। ऊतिः। वाजेषु। अ
तसाय्या। भूत्॥०॥ सप्त। युध्यन्। पुरः। वज्रिन्। पुरुऽकुत्साय। दर्दरिति दर्दः। बर्हिः। न। यत्। सुऽ
दासे। वृथा। वर्क्। अंहोः। राजन्। वरिवः। पूरवे। करिति कः। त्वं। त्यां। नः। इंद्र। देव। चित्रां। इषं। आ
पः। न। पीपयः। परिऽज्मन्। यया। शूर। प्रति। अस्मभ्यं। यंसि। त्मनं। ऊर्जं। विश्वधा। क्षरध्यै। अका
रि। ते। इंद्र। गोतमेभिः। ब्रह्माणि। आऽउक्ता। नमसा। हरिऽभ्यां। सुऽपेशसं। वाजं। आ। भर। नः।०।
॥५॥ वृष्णे। शर्धाय। सुऽमखाय। वेधसे। नोधः। सुऽवृक्तिं। प्र। भर। मरुत्ऽभ्यः। अपः। न। धीरः। म
नसा। सुऽहस्त्यः। गिरः। सं। अंजे। विदथेषु। आऽभुवः। ते। जज्ञिरे। दिवः। ऋष्वासः। उक्षणः। रुद्रस्य।
मर्याः। असुराः। अरेपसः। पावकासः। शुचयः। सूर्याःऽइव। सत्वानः। न। द्रप्सिनः। घोरऽवर्पसः॥

ने।

प॰प॰५ युवानः। रुद्राः। अजराः। अभोक्ऽहनः। ववक्षुः। अध्रिऽगावः। पर्वताःऽइव। दृळ्हा। चित्रा।
विश्वा। भुवनानि। पार्थिवा। प्र। च्यवयंति। दिव्यानि। मज्मना। चित्रैः। अंजिऽभिः। वपुषे।
४७ वि। अंजते। वक्षःऽसु। रुक्मान्। अधि। येतिरे। शुभे। अंसेषु। एषां। नि। मिमृक्षुः। ऋष्टयः।
साकं। जज्ञिरे। स्वधया। दिवः। नरः॥ ईशानऽकृतः। धुनयः। रिशादसः। वातान्। विद्युतः। त
विषीभिः। अक्रत। दुहंति। ऊधः। दिव्यानि। धूतयः। भूमिं। पिन्वंति। पयसा। परिऽज्रयः॥
॥५॥ पिन्वंति। अपः। मरुतः। सुऽदानवः। पयः। घृतऽवत्। विदथेषु। आऽभुवः। अत्यं। न।
मिहे। वि। नयंति। वाजिनं। उत्सं। दुहंति। स्तनयंतं। अक्षितं॥ महिषासः। मायिनः। चित्रऽभा ४७
नवः। गिरयः। न। स्वऽतवसः। रघुऽस्यदः। मृगाःऽइव। हस्तिनः। खादथ। वना। यत्। आरु
णीषु। तविषीः। अयुग्ध्वं॥ सिंहाःऽइव। नानदति। प्रऽचेतसः। पिशाःऽइव। सुऽपिशः। विश्वऽ

वेदसः। क्षपः। जिन्वंतः। पृषतीभिः। ऋष्टिऽभिः। सं। इत्। सऽबाधः। शवसा। अहिऽमन्यवः॥
रोदसी इति। आ। वदत। गणऽश्रियः। नृऽसाचः। शूराः। शवसा। अहिऽमन्यवः। आ। वंधु
रेषु। अमतिः। न। दर्शता। विऽद्युत्। न। तस्थौ। मरुतः। रथेषु। वः॥ विश्वऽवेदसः। रयिऽभिः।
संऽओकसः। संऽमिश्लासः। तविषीभिः। विऽरप्शिनः। अस्तारः। इषुं। दधिरे। गभस्त्योः। अ
नंतऽशुष्माः। वृषऽखादयः। नरः॥ ७॥ हिरण्ययेभिः। पविऽभिः। पयःऽवृधः। उत्। जिघ्नंते।
आऽपथ्यः। न। पर्वतान्। मखाः। अयासः। स्वऽसृतः। ध्रुवऽच्युतः। दुध्रऽकृतः। मरुतः। भ्राजत्ऽ
ऋष्टयः॥ घृषुं। पावकं। वनिनं। विऽचर्षणिं। रुद्रस्य। सूनुं। हवसा। गृणीमसि। रजःऽतुरं। तव
सं। मारुतं। गणं। ऋजीषिणं। वृषणं। सश्चत। श्रिये॥ प्र। नु। सः। मर्तः। शवसा। जनान्। अति।
तस्थौ। वः। ऊती। मरुतः। यं। आवत। अर्वत्ऽभिः। वाजं। भरते। धना। नृऽभिः। आऽपृच्छ्यं।

प॰ अ॰ ५

क्रतुं। आ। क्षेति। पुष्यति। चर्कृत्यं। मरुतः। पृत्ऽसु। दुस्तरं। द्युऽमंतं। शुष्मं। मघवत्ऽसु। धत्तन। धनऽस्पृतं। उक्थ्यं। विश्वऽचर्षणिं। तोकं। पुष्येम। तनयं। शतं। हिमाः। नु। स्थिरं। मरुतः। वीरऽवंतं। ऋतिऽसहं। रयिं। अस्मासु। धत्त। सहस्रिणं। शतिनं। शूशुऽवांसं। १५॥ ॥अनुवाकः॥

॥ ॥पश्वा। न। तायुं। गुहा। चतंतं। नमः। युजानं। नमः। वहंतं। सऽजोषाः। धीराः। पदैः। अनु। ग्मन्। उप। त्वा। सीदन्। विश्वे। यजत्राः। ऋतस्य। देवाः। अनु। व्रता। गुः। भुवत्। परिष्टिः। द्यौः। न। भूम। वर्धंति। ईं। आपः। पन्वा। सुऽशिश्विं। ऋतस्य। योना। गर्भे। सुऽजातं। पुष्टिः। न। रण्वा। क्षितिः। न। पृथ्वी। गिरिः। न। भुज्म। क्षोदः। न। शंऽभु। अत्यः। न। अज्मन्। सर्गऽप्रतक्तः। सिंधुः। न। क्षोदः। कः। ईं। वराते। जामिः। सिंधूनां। भ्राताऽइव। स्वस्रां। इभ्यान्। न। राजा। वनानि। अत्ति। यत्। वातऽजूतः। वना। वि। अस्थात्। अग्निः। ह। दाति। रोम। पृथिव्याः। श्वसिति। अप्ऽसु।

हंसः। न। सीदन्। क्रत्वा। चेतिष्ठः। विशां। उषःऽभुत्। सोमः। न। वेधाः। ऋतऽप्रजातः। पशुः। न। शिश्वा। विऽभुः। दूरेऽभाः। ५॥ रयिः। न। चित्रा। सूरः। न। संऽदृक्। आयुः। न। प्राणः। नित्यः। न। सूनुः। तक्वा। न। भूर्णिः। वना। सिसक्ति। पयः। न। धेनुः। शुचिः। विभाऽवा। दाधार। क्षेमं। ओकः। न। रण्वः। यवः। न। पक्वः। जेता। जनानां। ऋषिः। न। स्तुभ्वा। विक्षु। प्रऽशस्तः। वाजी। न। प्रीतः। वयः। दधाति। दुरोकऽशोचिः। क्रतुः। न। नित्यः। जायाऽइव। योनौ। अरं। विश्वस्मै। चित्रः। यत्। अभ्राट्। श्वेतः। न। विक्षु। रथः। न। रुक्मी। त्वेषः। समत्ऽसु। सेनाऽइव। सृष्टा। अमं। दधाति। अस्तुः। न। दिद्युत्। त्वेषऽप्रतीका। यमः। ह। जातः। यमः। जनिऽत्वं। जारः। कनीनां। पतिः। जनीनां। तं। वः। चराथा। वयं। वसत्या। अस्तं। न। गावः। नक्षंते। इद्धं। सिंधुः। न। क्षोदः। प्र। नीचीः। ऐनोत्। नवंत। गावः। स्वः। दृशीके। १०॥ वनेषु। जायुः। मर्तेषु। मित्रः। वृणीते। श्रुष्टिं।

१.अ.५

४९

राजाऽइव। अजुर्यं। क्षेमः। न। साधुः। क्रतुः। न। भद्रः। भुवत्। स्वऽआधीः। होता। हव्यऽवाट्। ह
स्ते। दधानः। नृम्णा। विश्वानि। अमे। देवान्। धात्। गुहा। निऽसीदन्। विदंति। ईं। अत्र। नरः। धियंऽ
धाः। हृदा। यत्। तष्टान्। मंत्रान्। अशंसन्। अजः। न। क्षां। दाधार। पृथिवीं। तस्तंभ। द्यां। मंत्रेभिः।
सत्यैः। प्रिया। पदानि। पश्वः। नि। पाहि। विश्वऽआयुः। अग्ने। गुहा। गुहं। गाः। यः। ईं। चिकेत।
गुहा। भवंतं। आ। यः। ससाद। धारां। ऋतस्य। वि। ये। चृतंति। ऋता। सपंतः। आत्। इत्। वसू
नि। प्र। ववाच। अस्मै। वि। यः। वीरुत्ऽसु। रोधत्। महिऽत्वा। उत। प्रऽजाः। उत। प्रऽसूषु।
अंतरिति। चित्तिः। अपां। दमे। विश्वऽआयुः। सद्मऽइव। धीराः। संऽमाय। चक्रुः। ११।

४८

श्रीणन्। उप। स्थात्। दिवं। भुरण्युः। स्थातुः। चरथं। अक्तून्। वि। ऊर्णोत्। परि। यत्। एषां।
एकः। विश्वेषां। भुवत्। देवः। देवानां। महिऽत्वा। आत्। इत्। ते। विश्वे। क्रतुं। जुषंत। शुष्कात्।

यत्। देव। जीवः। जनिष्ठाः। भजंत। विश्वे। देवऽत्वं। नाम। ऋतं। सपंतः। अमृतं। एवैः। ऋतस्य।
प्रेषाः। ऋतस्य। धीतिः। विश्वऽआयुः। विश्वे। अपांसि। चक्रुः। यः। तुभ्यं। दाशात्। यः। वा। ते।
शिक्षात्। तस्मै। चिकित्वान्। रयिं। दयस्व। होता। निऽसत्तः। मनोः। अपत्ये। सः। चित्। नु। आ
सां। पतिः। रयीणां। इच्छंत। रेतः। मिथः। तनूषु। सं। जानत। स्वैः। दक्षैः। अमूराः। पितुः। न। पु
त्राः। क्रतुं। जुषंत। श्रोषन्। ये। अस्य। शासं। तुरासः। वि। रायः। और्णोत्। दुरः। पुरुऽक्षुः। पि
पेश। नाकं। स्तृऽभिः। दमूनाः। १२। शुक्रः। शुशुक्वान्। उषः। न। जारः। पप्रा। समीची इति
संऽईची। दिवः। न। ज्योतिः। परि। प्रऽजातः। क्रत्वा। बभूथ। भुवः। देवानां। पिता। पुत्रः। स
न्। वेधाः। अदृप्तः। अग्निः। विऽजानन्। ऊधः। न। गोनां। स्वाद्म। पितूनां। जने। न। शेवः।
आऽहूर्यः। सन्। मध्ये। निऽसत्तः। रण्वः। दुरोणे। पुत्रः। न। जातः। रण्वः। दुरोणे। वाजी।

प॰प्र॰५

५०

ना। प्रीतः। विशः। विऽतारीत्। विशः। यत्। अह्वे। नृऽभिः। सऽनीळाः। अग्निः। देवऽत्वा। विश्वा
नि। अश्याः। नकिः। ते। एता। व्रता। मिनन्ति। नृऽभ्यः। यत्। एभ्यः। श्रुष्टिं। चकर्थ। तत्। तु। ते।
दंसः। यत्। अहन्। समानैः। नृऽभिः। यत्। युक्तः। विवेः। रपांसि। उषः। न। जारः। विभाऽवा।
उस्रः। संज्ञातऽरूपः। चिकेतत्। अस्मै। त्मना। वहन्तः। दुरः। वि। ऋण्वन्। नवन्त। विश्वे। स्वः। दृ
शीके॥१३॥ वनेम। पूर्वीः। अर्यः। मनीषा। अग्निः। सुऽशोकः। विश्वानि। अश्याः। आ। दैव्या
नि। व्रता। चिकित्वान्। आ। मानुषस्य। जनस्य। जन्म। गर्भः। यः। अपां। गर्भः। वनानां। गर्भः। च।
स्थातां। गर्भः। चरथां। अद्रौ। चित्। अस्मै। अन्तः। दुरोणे। विशां। न। विश्वः। अमृतः। सुऽआ
धीः। सः। हि। क्षपाऽवान्। अग्निः। रयीणां। दाशत्। यः। अस्मै। अरं। सुऽउक्तैः। एता। चिकि
त्वः। भूम। नि। पाहि। देवानां। जन्म। मर्तान्। च। विद्वान्। वर्धान्। यं। पूर्वीः। क्षपः। विऽरूपाः।

५०

स्थातुः। च। रथं। ऋतऽप्रवीतं। अराधि। होता। स्वः। निऽसत्तः। कृण्वन्। विश्वानि। अपांसि।
सत्या। गोषु। प्रऽशस्तिं। वनेषु। धिषे। भरन्त। विश्वे। बलिं। स्वः। नः। वि। त्वा। नरः। पुरुऽत्रा।
सपर्यन्। पितुः। न। जिव्रेः। वि। वेदः। भरन्त। साधुः। न। गृध्नुः। अस्ताऽइव। शूरः। याताऽइ
व। भीमः। त्वेषः। समत्ऽसु॥१४॥ उप। प्र। जिन्वन्। उशतीः। उशन्तं। पतिं। न। नित्यं। जनयः। सऽ
नीळाः। स्वसारः। श्यावीं। अरुषीं। अजुष्रन्। चित्रं। उच्छन्तीं। उषसं। न। गावः। वीळु। चित्।
दृळ्हा। पितरः। नः। उक्थैः। अद्रिं। रुजन्। अंगिरसः। रवेण। चक्रुः। दिवः। बृहतः। गातुं। अ
स्मे इति। अहरिति। स्वः। विविदुः। केतुं। उस्राः। दधन्। ऋतं। धनयन्। अस्य। धीतिं। आत्। इ
त्। अर्यः। दिधिष्वः। विऽभृत्राः। अतृष्यन्तीः। अपसः। यन्ति। अच्छ। देवान्। जन्म। प्रयसा। व
र्धयन्तीः। मथीत्। यत्। ईं। विऽभृतः। मातरिश्वा। गृहेऽगृहे। श्येतः। जेन्यः। भूत्। आत्। ईं। राज्ञे।

प.प्र.५

५१

न । सहीयसे । सचा । सन् । आ । दूत्यं । भृगवाणः । विवाय । महे । यत् । पित्रे । ईं । रसं । दिवे । कः । अव ।
त्सरत् । पृशन्यः । चिकित्वान् । सृजत् । अस्ता । धृषता । दिद्युं । अस्मै । स्वायां । देवः । दुहितरि ।
त्विषिं । धात् ॥ १५ ॥ स्वे । आ । यः । तुभ्यं । दमे । आ । विऽभाति । नमः । वा । दाशात् । उशतः । अनु ।
द्यून् । वर्धो इति । अग्ने । वयः । अस्य । द्विऽबर्हाः । यासत् । राया । सऽरथं । यं । जुनासि । अग्निं । वि
श्वाः । अभि । पृक्षः । सचंते । समुद्रं । न । स्रवतः । सप्त । यह्वीः । न । जामिऽभिः । वि । चिकिते । वयः ।
नः । विदाः । देवेषु । प्रऽमतिं । चिकित्वान् । आ । यत् । इषे । नृऽपतिं । तेजः । आनट् । शुचि । रेतः ।
निऽसिक्तं । द्यौः । अभीके । अग्निः । शर्धं । अनवद्यं । युवानं । सुऽआध्यं । जनयत् । सूदयत् ।
च । मनः । न । यः । अध्वनः । सद्यः । एति । एकः । सत्रा । सूरः । वस्वः । ईशे । राजाना । मित्रावरुणा ।
सुपाणी इति सुऽपाणी । गोषु । प्रियं । अमृतं । रक्षमाणा । मा । नः । अग्ने । सख्या । पित्र्याणि ।

५१

प्र । मर्षिष्ठाः । अभि । विदुः । कविः । सन् । नभः । न । रूपं । जरिमा । मिनाति । पुरा । तस्याः । अभिऽश
स्तेः । अधि । इत् ॥ १६ ॥ नि । काव्या । वेधसः । शश्वतः । कः । हस्ते । दधानः । नर्या । पुरूणि । अग्निः ।
भुवत् । रयिऽपतिः । रयीणां । सत्रा । चक्राणः । अमृतानि । विश्वा । अस्मे इति । वत्सं । परि । संतं ।
न । विंदन् । इच्छंतः । विश्वे । अमृताः । अमूराः । श्रमऽयुवः । पदऽव्यः । धियंऽधाः । तस्थुः । पदे । पर
मे । चारु । अग्नेः । तिस्रः । यत् । अग्ने । शरदः । त्वां । इत् । शुचिं । घृतेन । शुचयः । सपर्यान् । नामानि ।
चित् । दधिरे । यज्ञियानि । असूदयंत । तन्वः । सुऽजाताः । आ । रोदसी इति । बृहती इति । वेविदानाः ।
प्र । रुद्रियाः । जभ्रिरे । यज्ञियासः । विदत् । मर्तः । नेमऽधिता । चिकित्वान् । अग्निं । पदे । परमे । तस्थिऽ
वांसं । सं । जानानाः । उप । सीदन् । अभिऽज्ञु । पत्नीऽवंतः । नमस्यं । नमस्यन्निति नमस्यन् । रिरि
क्वांसः । तन्वः । कृण्वत । स्वाः । सखा । सख्युः । निऽमिषि । रक्षमाणाः ॥ १७ ॥ त्रिः । सप्त । यत् । गुह्या

प॰अ॰५

नि। त्वे इति। इत्। पदा। अविदन्। निऽहितं। यज्ञियासः। तेभिः। रक्षंते। अमृतं। सऽजोषाः। पशून्। च।
स्थातॄन्। चरथं। च। पाहि। विद्वान्। अग्ने। वसुमानि। क्षितीनां। वि। आनुषक्। शुरुधः। जीवसे।
धाः। अंतः। विद्वान्। अध्वनः। देवऽयानान्। अतंद्रः। दूतः। अभवः। हविःऽवाट्। सुऽआध्यः।

५२

दिवः। आ। सप्त। यह्वीः। रायः। दुरः। वि। ऋतऽज्ञाः। अजानन्। विदत्। गव्यं। सरमा। दृळ्हं। ऊर्वं। ये
न। नु। कं। मानुषी। भोजते। विट्। आ। ये। विश्वा। सुऽअपत्यानि। तस्थुः। कृण्वानासः। अमृतऽ
त्वाय। गातुं। मह्ना। महत्ऽभिः। पृथिवी। वि। तस्थे। माता। पुत्रैः। अदितिः। धायसे। वेरिति वेः।
अधि। श्रियं। नि। दधुः। चारुं। अस्मिन्। दिवः। यत्। अक्षी इति। अमृताः। अकृण्वन्।

५२

अध। क्षरंति। सिंधवः। न। सृष्टाः। प्र। अनीचीः। अग्ने। अरुषीः। अजानन्। ॥१८॥ रयिः। न। यः। पि
तृऽवित्तः। वयःऽधाः। सुऽप्रनीतिः। चिकितुषः। न। शासुः। स्योनऽशीः। अतिथिः। न। प्रीणानः।

होताऽइव। सद्म। विधतः। वि। तारीत्। देवः। न। यः। सविता। सत्यऽमन्मा। क्रत्वा। निऽपाति। वृजना
नि। विश्वा। पुरुऽप्रशस्तः। अमतिः। न। सत्यः। आत्माऽइव। शेवः। दिधिषाय्यः। भूत्।०। पृथिवीं।
विश्वऽधायाः। उपऽक्षेति। हितऽमित्रः। न। राजा। पुरःऽसदः। शर्मऽसदः। न। वीराः। अनवद्या। पति
जुष्टाऽइव। नारी। तं। त्वा। नरः। दमे। आ। नित्यं। इद्धं। अग्ने। सचंत। क्षितिषु। ध्रुवासु। अधि।
द्युम्नं। नि। दधुः। भूरि। अस्मिन्। भव। विश्वऽआयुः। धरुणः। रयीणां। वि। पृक्षः। अग्ने। मघऽ
वानः। अश्युः। वि। सूरयः। ददतः। विश्वं। आयुः। सनेम। वाजं। संऽइथेषु। अर्यः। भागं। देवेषु।
श्रवसे। दधानाः॥१९॥ ऋतस्य। हि। धेनवः। वावशानाः। स्मत्ऽऊध्नीः। पीपयंत। द्युऽभक्ताः।
पराऽवतः। सुऽमतिं। भिक्षमाणाः। वि। सिंधवः। समया। सस्रुः। अद्रिं। त्वे इति। अग्ने। सुऽमतिं।
भिक्षमाणाः। दिवि। श्रवः। दधिरे। यज्ञियासः। नक्ता। च। चक्रुः। उषसा। विरूपे इति विऽरूपे। कृ

प॰अ॰५

५३

स्णं। च। वर्णं। अरुणं। च। सं। धुरितिधुः। यान्। राये। मर्तान्। सुऽसूदः। अग्ने। ते। स्याम। मघऽ
वानः। वयं। च। छायाऽइव। विश्वं। भुवनं। सिसक्षि। आपप्रिऽवान्। रोदसीइति। अंतरिक्षं।
अर्वत्ऽभिः। अग्ने। अर्वतः। नृऽभिः। नॄन्। वीरैः। वीरान्। वनुयाम। त्वाऽउताः। ईशानासः।
पितृऽवित्तस्य। रायः। वि। सूरयः। शतऽहिमाः। नः। अश्युः। एता। ते। अग्ने। उचथानि। वेधः।
जुष्टानि। संतु। मनसे। हृदे। च। शकेम। रायः। सुऽधुरः। यमं। ते। अधि। श्रवः। देवऽभक्तं। द
धानाः॥१०॥ ॥अनुवाकः॥ ॥उपऽप्रयंतः। अध्वरं। मंत्रं। वोचेम। अग्नये। आरे। अस्मे
इति। च। शृण्वते। यः। स्नीहितीषु। पूर्व्यः। संऽजग्मानासु। कृष्टिषु। अरक्षत्। दाशुषे। गयं। उत।
ब्रुवंतु। जंतवः। उत्। अग्निः। वृत्रऽहा। अजनि। धनंऽजयः। रणेऽरणे। यस्य। दूतः। असि। क्षये।
वेषि। हव्यानि। वीतये। दस्मत्। कृणोषि। अध्वरं। तं। इत्। सुऽहव्यं। अंगिरः। सुऽदेवं। सहसः।

५३

यहो इति। जनाः। आहुः। सुऽबर्हिषं॥२१॥ आ। च। वहासि। तान्। इह। देवान्। उप। प्रऽशस्तये। ह
व्या। सुऽचंद्र। वीतये। न। योः। उपऽअब्दिः। अश्व्यः। शृण्वे। रथस्य। कत्। चन। यत्। अग्ने। यासि।
दूत्यं। त्वाऽउतः। वाजी। अह्रयः। अभि। पूर्वस्मात्। अपरः। प्र। दाश्वान्। अग्ने। अस्थात्। उत।
द्युऽमत्। सुऽवीर्यं। बृहत्। अग्ने। विवाससि। देवेभ्यः। देव। दाशुषे॥२२॥ जुषस्व। सप्रथःऽतमं।
वचः। देवप्सरःऽतमं। हव्या। जुह्वानः। आसनि। अथ। ते। अंगिरःऽतम। अग्ने। वेधःऽतम। प्रियं।
वोचेम। ब्रह्म। सानसि। कः। ते। जामिः। जनानां। अग्ने। कः। दाशुऽअध्वरः। कः। ह। कस्मिन्। अ
सि। श्रितः। त्वं। जामिः। जनानां। अग्ने। मित्रः। असि। प्रियः। सखा। सखिऽभ्यः। ईड्यः। यज।
नः। मित्रावरुणा। यज। देवान्। ऋतं। बृहत्। अग्ने। यक्षि। स्वं। दमं॥२३॥ का। ते। उपऽइतिः। मन
सः। वराय। भुवत्। अग्ने। शंऽतमा। का। मनीषा। कः। वा। यज्ञैः। परि। दक्षं। ते। आप। केन। वा। ते।

प॰प्र॰५

मनसा। दाशेम। आ। इहि। अग्ने। इह। होता। नि। सीद। अदब्धः। सु। पुरःऽएता। भव। नः। अवतां।
त्वा। रोदसी इति। विश्वमिन्वे इति विश्वम्ऽइन्वे। यज। महे। सौमनसाय। देवान्। प्र। सु। विश्वान्।
रक्षसः। धक्षि। अग्ने। भव। यज्ञानां। अभिशस्तिऽपावा। अथ। आ। वह। सोमऽपतिं। हरिऽभ्यां।
५४
आतिथ्यं। अस्मै। चकृम। सुऽदाव्ने। प्रजाऽवता। वचसा। वह्निः। आसा। आ। च। हुवे। नि। च। सत्
देवैः।
सि। इह। वेषि। होत्रं। उत। पोत्रं। यजत्र। बोधि। प्रऽयंतः। जनितः। वसूनां। यथा। विप्रस्य। मनु
षः। हविःऽभिः। देवान्। अयजः। कविऽभिः। कविः। सन्। एव। होतः। इति। सत्यऽतर। त्वं। अद्य।
अग्ने। मंद्रया। जुह्वा। यजस्व॥ २४॥ कथा। दाशेम। अग्नये। का। अस्मै। देवऽजुष्टा। उच्यते।
५४
भामिने। गीः। यः। मर्त्येषु। अमृतः। ऋतऽवा। होता। यजिष्ठः। इत्। कृणोति। देवान्। यः। अ
ध्वरेषु। शंऽतमः। ऋतऽवा। होता। तं। ऊं इति। नमःऽभिः। आ। कृणुध्वं। अग्निः। यत्। वेः।

मर्त्याय। देवान्। सः। च। बोधाति। मनसा। यजाति। सः। हि। क्रतुः। सः। मर्यः। सः। साधुः। मित्रः।
न। भूत्। अद्भुतस्य। रथीः। तं। मेधेषु। प्रथमं। देवऽयंतीः। विशः। उप। ब्रुवते। दस्मं। आरीः। सः।
नः। नृणां। नृऽतमः। रिशादाः। अग्निः। गिरः। अवसा। वेतु। धीतिं। तना। च। ये। मघऽवानः।
शविष्ठाः। वाजऽप्रसूताः। इषयंत। मन्म। एव। अग्निः। गोतमेभिः। ऋतऽवा। विप्रेभिः। अस्तो
ष्ट। जातऽवेदाः। सः। एषु। द्युम्नं। पीपयत्। सः। वाजं। सः। पुष्टिं। याति। जोषं। आ। चिकित्वान्।
॥२५॥ अभि। त्वा। गोतमाः। गिरा। जातऽवेदः। विऽचर्षणे। द्युम्नैः। अभि। प्र। नोनुमः। तं। ऊं इति।
त्वा। गोतमः। गिरा। रायःऽकामः। दुवस्यति।०। वाजऽसातमं। अंगिरस्वत्। हवामहे।०। वृत्रहन्ऽ
तमं। यः। दस्यून्। अवऽधूनुषे।०। अवोचाम। रहूगणाः। अग्नये। मधुऽमत्। वचः।०॥२६॥ हिर
ण्यऽकेशः। रजसः। विऽसारे। अहिः। धुनिः। वातःऽइव। ध्रजीमान्। शुचिऽभ्राजाः। उषसः।

प॰ प्र॰ ५

नवेदाः । यशस्वतीः । अपस्युवः । न । सत्याः ॥ आ । ते । सुऽपर्णाः । अमिनन्त । एवैः । कृष्णः । नोनाव ।
वृषभः । यदि । इदम् । शिवाभिः । न । स्मयमानाभिः । आ । अगात् । पतन्ति । मिहः । स्तनयन्ति । अभ्रा ।
यत् । ईम् । ऋतस्य । पयसा । पियानः । नयन् । ऋतस्य । पथिऽभिः । रजिष्ठैः । अर्यमा । मित्रः । वरु-
णः । परिऽज्मा । त्वचम् । पृञ्चन्ति । उपरस्य । योनौ ॥ अग्ने । वाजस्य । गोऽमतः । ईशानः । सहसः । यहो इ-
ति । अस्मे इति । जातऽवेदः । महि । श्रवः ॥ सः । इधानः । वसुः । कविः । अग्निः । ईळेन्यः । गिरा । रेव-
त् । अस्मभ्यम् । पुरुऽअनीक । दीदिहि ॥ क्षपः । राजन् । उत । त्मना । अग्ने । वस्तोः । उत । उषसः । सः ।
तिग्मऽजम्भ । रक्षसः । दह । प्रति ॥ २७ ॥ अव । नः । अग्ने । ऊतिऽभिः । गायत्रस्य । प्रऽभर्मणि ॥ वि-
श्वासु । धीषु । वन्द्य ॥ आ । नः । अग्ने । रयिम् । भर । सत्राऽसहम् । वरेण्यम् । विश्वासु । पृत्ऽसु । दुस्तरम् ॥ ० ॥
सुऽचेतुना । रयिम् । विश्वायुऽपोषसम् । मार्डीकम् । धेहि । जीवसे ॥ प्र । पूताः । तिग्मऽशोचिषे । वाचः ॥

५५ धेहि ।

५५

गोतमाः । अग्नये । भरस्व । सुम्नऽयुः । गिरः ॥ यः । नः । अग्ने । अभिऽदासति । अन्ति । दूरे । पदीष्ट । सः ॥
अस्माकम् । इत् । वृधे । भव । सहस्रऽअक्षः । विऽचर्षणिः । अग्निः । रक्षांसि । सेधति । होता । गृणीते ।
उक्थ्यः ॥ २८ ॥ इत्था । हि । सोमे । इत् । मदे । ब्रह्मा । चकार । वर्धनम् । शविष्ठ । वज्रिन् । ओजसा । पृथिव्याः ।
निः । शशाः । अहिम् । अर्चन् । अनु । स्वऽराज्यम् ॥ सः । त्वा । अमदत् । वृषा । मदः । सोमः । श्येनऽआ-
भृतः । सुतः । येन । वृत्रम् । निः । अत्ऽभ्यः । जघन्थ । वज्रिन् । ओजसा ॥ ० ॥ प्र । इहि । अभि । इहि । धृष्णु-
हि । न । ते । वज्रः । नि । यंसते । इन्द्र । नृम्णम् । हि । ते । शवः । हनः । वृत्रम् । जयाः । अपः ॥ ० ॥ निः । इन्द्र । भूम्याः ।
अधि । वृत्रम् । जघन्थ । निः । दिवः । सृज । मरुत्वतीः । अव । जीवऽधन्याः । इमाः । अपः ॥ ० ॥ इन्द्रः । वृ-
त्रस्य । दोधतः । सानुम् । वज्रेण । हीळितः । अभिऽक्रम्य । अव । जिघ्नते । अपः । सर्माय । चोदयन् ।
॥ ० ॥ २९ ॥ अधि । सानौ । नि । जिघ्नते । वज्रेण । शतऽपर्वणा । मन्दानः । इन्द्रः । अन्धसः । सखिऽभ्यः ॥

प॰अ॰५

५६

गातुं।इच्छति॥इंद्र।तुभ्यं।इत्।अद्रिऽवः।अनुत्तं।वज्रिन्।वीर्यं।यत्।ह।त्यं।मायिनं।मृगं।तं।ऊं इ
ति।त्वं।मायया।अवधीः॥०॥वि।ते।वज्रासः।अस्थिरन्।नवतिं।नाव्याः।अनु।महत्।ते।इंद्र।वी
र्यं।बाह्वोः।ते।बलं।हितं॥०॥सहस्रं।साकं।अर्चत।परि।स्तोभत।विंशतिः।शता।एनं।अनु।अनो
नवुः।इंद्राय।ब्रह्म।उत्ऽयतं॥०॥इंद्रः।वृत्रस्य।तविषीं।निः।अहन्।सहसा।सहः।महत्।तत्।
अस्य।पौंस्यं।वृत्रं।जघन्वान्।असृजत्॥०॥२०॥इमे इति।चित्।तव।मन्यवे।वेपेते इति।भि
यसा।मही इति।यत्।इंद्र।वज्रिन्।ओजसा।वृत्रं।मरुत्वान्।अवधीः॥०॥न।वेपसा।न।त
न्यता।इंद्रं।वृत्रः।वि।बीभयत्।अभि।एनं।वज्रः।आयसः।सहस्रऽभृष्टिः।आयत॥०॥
यत्।वृत्रं।तव।च।अशनिं।वज्रेण।संऽअयोधयः।अहिं।इंद्र।जिघांसतः।दिवि।ते।ब
द्बधे।शवः॥०॥अभि।स्तनेत्।ते।अद्रिऽवः।यत्।स्थाः।जगत्।च।रेजते।त्वष्टा।चित्।तव।मन्य

५६

वे॥इंद्र।विविज्यते॥भिया॥०॥नहि।नु।यात्॥अधिऽइमसि॥इंद्रं।कः।वीर्या॥परः।तस्मिन्॥नृ
म्णं॥उत॥क्रतुं।देवाः॥ओजांसि॥सं।दधुः॥०॥यां।अथर्वा॥मनुः।पिता।दध्यङ्।धियं।अ
त्नत॥तस्मिन्॥ब्रह्माणि॥पूर्वऽथा॥इंद्रे।उक्था।सं॥अग्मत॥०॥२१॥ इति प्रथमाष्टके पंच
मोध्यायः॥ ॥हरिः ॐ॥ इंद्रः।मदाय।वावृधे।शवसे।वृत्रऽहा।नृऽभिः।तं।इत्।
महत्ऽसु।आजिषु।उत।ईं।अर्भे।हवामहे।सः।वाजेषु।प्र।नः।अविषत्।असि।हि।वीर।
सेन्यः।असि।भूरि।पराऽददिः।असि।दभ्रस्य।चित्।वृधः।यजमानाय।शिक्षसि।सुन्वते।
भूरि।ते।वसु।यत्।उत्ऽईरते।आजयः।धृष्णवे।धीयते।धना।युक्ष्व।मदऽच्युता।हरी इ
ति।कं।हनः।कं।वसौ।दधः।अस्मान्।इंद्र।वसौ।दधः।क्रत्वा।महान्॥अनुऽस्वधं।भीमः।
आ।ववृधे।शवः।श्रिये।ऋष्वः।उपाकयोः।नि।शिप्री।हरिऽवान्।दधे।हस्तयोः।वज्रं॥आ

प० म० ५

५७

यः। आ। पप्रौ। पार्थिवं। रजः। बद्बधे। रोचना। दिवि। न। त्वाऽवान्। इंद्र। कः। चन। न। जातः। न।
जनिष्यते। अति। विश्वं। ववक्षिथ॥ ५॥ यः। अर्यः। मर्तऽभोजनं। पराऽददाति। दाशुषे। इंद्रः।
अस्मभ्यं॥ शिक्षतु। वि। भज। भूरि। ते। वसु। भक्षीय। तव। राधसः। मदेऽमदे। हि। नः। ददिः।
यूथा। गवां। ऋजुऽक्रतुः। सं। गृभाय। पुरु। शता। उभया। हस्त्या। वसु॥ शिशीहि। रायः। आ। भ
र। मादयस्व। सुते। सचा। शवसे। शूर। राधसे। विद्म। हि। त्वा। पुरुऽवसुं। उप। कामान्।
ससृज्महे। अथ। नः। अविता। भव। एते। ते। इंद्र। जंतवः। विश्वं। पुष्यंति। वार्यं। अंतः। हि।
ख्यः। जनानां। अर्यः। वेदः। अदाशुषां। तेषां। नः। वेदः। आ। भर॥ ९॥ उपो इति। सु। शृणु
हि। गिरः। मघऽवन्। मा। अतथाःऽइव। यदा। नः। सूनृताऽवतः। करः। आत्। अर्थया

श्री

से। इत्। योजानु। इंद्र। ते। हरी इति। अक्षन्। अमीमदंत। हि। अव। प्रियाः। अधूषत॥ अ

५७

स्तोषत। स्वऽभानवः। विप्राः। नविष्ठया। मती। ०। सु। ऽसंदृशं। त्वा। वयं। मघऽवन्। वंदिषीमहि। प्र।
नूनं। पूर्णऽवंधुरः। स्तुतः। याहि। वशान्। अनु। ०। सः। घ। तं। वृषणं। रथं। अधि। तिष्ठाति। गोऽवि
दं। यः। पात्रं। हारिऽयोजनं। पूर्णं। इंद्र। चिकेतति। ०। युक्तः। ते। अस्तु। दक्षिणः। उत। सव्यः। शत
क्रतो इति शतऽक्रतो। तेन। जायां। उप। प्रियां। मंदानः। याहि। अंधसः। ०॥ युनज्मि। ते। ब्र
ह्मणा। केशिना। हरी इति। उप। प्र। याहि। दधिषे। गभस्त्योः॥ उत्। त्वा। सुतासः। रभसाः। अ
मंदिषुः। पूषण्ऽवान्। वज्रिन्। सं। ऊं इति। पत्न्या। अमदः॥ ३॥ अश्वऽवति। प्रथमः। गोषु। ग

अ ६

च्छति। सुप्रऽअवीः। इंद्र। मर्त्यः। तव। ऊतिऽभिः। तं। इत्। पृणक्षि। वसुना। भवीयसा। सिं
धुं। आपः। यथा। अभितः। विऽचेतसः। आपः। न। देवीः। उप। यंति। होत्रियं। अवः। पश्यंति॥
विऽततं। यथा। रजः॥ प्राचैः। देवासः। प्र। नयंति। देवऽयुं। ब्रह्मऽप्रियं। जोषयंते। वराःऽइव॥

।अधि।द्वयोः।अदधाः।उक्थ्यं।वचः।यतऽस्रुचा।मिथुना।या।सपर्यतः।असंऽयत्तः।व्रते।ते।
क्षेति।पुष्यति।भद्रा।शक्तिः।यजमानाय।सुन्वते॥आत्।अंगिराः।प्रथमं।दधिरे।वयः।इद्धऽअ
ग्नयः।शम्या।ये।सुऽकृत्यया।सर्वं।पणेः।सं।अविंदंत।भोजनं।अश्वऽवंतं।गोऽमंतं।आ।पशुं।
नरः।यज्ञैः।अथर्वा।प्रथमः।पथः।तते।ततः।सूर्यः।व्रतऽपाः।वेनः।आ।अजनि॥आ।गाः।आ
जत्।उशना।काव्यः।सचा।यमस्य।जातं।अमृतं।यजामहे।बर्हिः।वा।यत्।सुऽअपत्याय।
वृज्यते।अर्कः।वा।श्लोकं।आऽघोषते।दिवि।ग्रावा।यत्र।वदति।कारुः।उक्थ्यः।तस्य।इत्।
इंद्रः।अभिऽपित्वेषु।रण्यति॥४॥असावि।सोमः।इंद्र।ते।शविष्ठ।धृष्णोइति।आ।गहि॥
आ।त्वा।पृणक्तु।इंद्रियं।रजः।सूर्यः।न।रश्मिऽभिः।इंद्रं।इत्।हरीइति।वहतः।अप्रतिधृष्टऽ
शवसं।ऋषीणां।च।स्तुतीः।उप।यज्ञं।च।मानुषाणां।आ।तिष्ठ।वृत्रऽहन्।रथं।युक्ता।ते।ब्र

आ४

५८

ह्मणा।हरीइति।अर्वाचीनं।सु।ते।मनः।ग्रावा।कृणोतु।वग्नुना।इमं।इंद्र।सुतं।पिब।ज्येष्ठं।अ
मर्त्यं।मदं।शुक्रस्य।त्वा।अभि।अक्षरन्।धाराः।ऋतस्य।सदने।इंद्राय।नूनं।अर्चत।उक्था
नि।च।ब्रवीतन।सुताः।अमत्सुः।इंदवः।ज्येष्ठं।नमस्यत।सहः॥५॥नकिः।त्वत्।रथिऽत
रः।हरीइति।यत्।इंद्र।यच्छसे।नकिः।त्वा।अनु।मज्मना।नकिः।सुऽअश्वः।आनशे।यः।ए
कः।इत्।विऽदयते।वसु।मर्ताय।दाशुषे।ईशानः।अप्रतिऽस्कुतः॥इंद्रः।अंग॥कदा।मर्तं
॥अराधसं।पदा।क्षुंपंऽइव॥स्फुरत्।कदा।नः।शुश्रवत्।गिरः।इंद्रः।अंग।यः।चित्।हि।
त्वा।बहुऽभ्यः।आ।सुतऽवान्।आऽविवासति।उग्रं।तत्।पत्यते।शवः।इंद्रः।अंग।स्वादोः॥
॥इत्था।विषुऽवतः।मध्वः।पिबंति।गौर्यः।याः।इंद्रेण।सऽयावरीः।वृष्णा।मदंति।शोभसे।वस्वीः।
अनु।स्वऽराज्यं॥६॥ताः।अस्य।पृशनऽयुवः।सोमं।श्रीणंति।पृश्नयः।प्रियाः।इंद्रस्य।धेन

५६

वेः। वज्रं। हिन्वंति। सायकं।०। ताः। अस्य। नमसा। सहः। सपर्यंति। प्रऽचेतसः॥ व्रतानि। अस्य।
सश्चिरे। पुरूणि। पूर्वऽचित्तये।०। इंद्रः। दधीचः। अस्थऽभिः। वृत्राणि। अप्रतिऽस्कुतः॥ जघा
न। नवतीः। नव॥ इच्छन्। अश्वस्य। यत्। शिरः। पर्वतेषु। अपऽश्रितं। तत्। विदत्। शर्यणाऽव
ति॥ अत्र। अह। गोः। अमन्वत। नाम। त्वष्टुः। अपीच्यं। इत्था। चंद्रमसः॥ ७॥ कः। अद्य। युंक्ते।   गृहे ४
धुरि। गाः। ऋतस्य। शिमीऽवतः। भामिनः। दुःऽहृणायून्। आसन्ऽइषून्। हृत्सुऽअसः। मयःऽ
भून्। यः। एषां। भृत्यां। ऋणधत्। सः। जीवात्॥ कः। ईषते। तुज्यते। कः। बिभाय। कः। मंसते।
संतं। इंद्रं॥ कः। अंति॥ कः। तोकाय। इभाय। उत। राये। अधि। ब्रवत्। तन्वे। कः। जनाय॥ कः।
अग्निं। ईट्टे। हविषा। घृतेन। स्रुचा। यजाते। ऋतुऽभिः। ध्रुवेभिः। कस्मै। देवाः। आ। वहान्। आ
शु। होम। कः। मंसते। वीतिऽहोत्रः। सुऽदेवः॥ त्वं। अंग। प्र। शंसिषः। देवः। शविष्ठ। मर्त्यं। न। त्वत्।   ५६

कः ३

अन्यः। मघऽवन्। अस्ति। मर्डिता। इंद्र। ब्रवीमि। ते। वचः॥ मा। ते। राधांसि। मा। ते। ऊतयः। वसो इति।
अस्मान्। कदा। चन। दभन्॥ विश्वा। च। नः। उपऽमिमीहि। मानुष। वसूनि। चर्षणिऽभ्यः। आ॥ ८॥
प्र। ये। शुंभंते। जनयः। न। सप्तयः। यामन्। रुद्रस्य। सूनवः। सुऽदंससः। रोदसी इति। हि। मरु
तः। चक्रिरे। वृधे। मदंति। वीराः। विदथेषु। घृष्वयः॥ ते। उक्षितासः। महिमानं। आशत। दिवि। रु
द्रासः। अधि। चक्रिरे। सदः। अर्चंतः। अर्कं। जनयंतः। इंद्रियं। अधि। श्रियः। दधिरे। पृश्निऽमा
तरः॥ गोऽमातरः। यत्। शुभयंते। अंजिऽभिः। तनूषु। शुभ्राः। दधिरे। विरुक्मतः॥ बाधंते। वि
श्वं। अभिऽमातिनं। अप। वर्त्मानि। एषां। अनु। रीयते। घृतं॥ वि। ये। भ्राजंते। सुऽमखासः। ऋ
ष्टिऽभिः। प्रऽच्यवयंतः। अच्युता। चित्। ओजसा॥ मनःऽजुवः। यत्। मरुतः। रथेषु। आ। वृषऽव्रा
तासः। पृषतीः। अयुग्ध्वं॥ प्र। यत्। रथेषु। पृषतीः। अयुग्ध्वं। वाजे। अद्रिं। मरुतः। रंहयंतः। उत।

प० प्र० ५

६०

अरुषस्य । वि । स्यंति । धाराः । चर्मऽइव । उदऽभिः । वि । उंदंति । भूम ॥ आ । वः । वहंतु । सप्तयः । रघुऽस्यदः । र
घुऽपत्वानः । प्र । जिगात । बाहुऽभिः । सीदत । आ । बर्हिः । उरु । वः । सदः । कृतं । मादयध्वं । मरुतः । म
ध्वः । अंधसः ॥ ६ ॥ ते । अवर्धंत । स्वऽतवसः । महिऽत्वना । आ । नाकं । तस्थुः । उरु । चक्रिरे । सदः । वि
ष्णुः । यत् । ह । आवत् । वृषणं । मदऽच्युतं । वयः । न । सीदन् । अधि । बर्हिषि । प्रिये । शूराःऽइव । इत् । यु
युधयः । न । जग्मयः । श्रवस्यवः । न । पृतनासु । येतिरे । भयंते । विश्वा । भुवना । मरुत्ऽभ्यः । राजानःऽ
इव । त्वेषऽसंदृशः । नरः । त्वष्टा । यत् । वज्रं । सुऽकृतं । हिरण्ययं । सहस्रऽभृष्टिं । सुऽअपाः । अवर्तयत् ।
धत्ते । इंद्रः । नरि । अपांसि । कर्तवे । अहन् । वृत्रं । निः । अपां । औब्जत् । अर्णवं । ऊर्ध्वं । नुनुद्रे । अवतं ।
ते । ओजसा । दादृहाणं । चित् । बिभिदुः । वि । पर्वतं । धमंतः । वाणं । मरुतः । सुऽदानवः । मदे । सो
मस्य । रण्यानि । चक्रिरे । जिह्मं । नुनुद्रे । अवतं । तया । दिशा । असिंचन् । उत्सं । गोतमाय । तृष्णऽ

श्री
६०

जे । आ । गच्छंति । ईं । अवसा । चित्रऽभानवः । कामं । विप्रस्य । तर्पयंत । धामऽभिः ॥ या । वः । शर्म । शशमा
नाय । संति । त्रिऽधातूनि । दाशुषे । यच्छत । अधि । अस्मभ्यं । तानि । मरुतः । वि । यंत । रयिं । नः । धत्त ।
वृषणः । सुऽवीरं ॥ १० ॥ मरुतः । यस्य । हि । क्षये । पाथ । दिवः । विऽमहसः । सः । सुऽगोपातमः । जनः ॥
यज्ञैः । वा । यज्ञऽवाहसः । विप्रस्य । वा । मतीनां । मरुतः । शृणुत । हवं । उत । वा । यस्य । वाजिनः । अनु । वि
प्रं । अतक्षत । सः । गंता । गोऽमति । व्रजे । अस्य । वीरस्य । बर्हिषि । सुतः । सोमः । दिविष्टिषु । उक्थं । म
दः । च । शस्यते । अस्य । श्रोषंतु । आ । भुवः । विश्वाः । यः । चर्षणीः । अभि । सूरं । चित् । सस्रुषीः ॥ ११ ॥ इषः ।
पूर्वीभिः । हि । ददाशिम । शरत्ऽभिः । मरुतः । वयं । अवःऽभिः । चर्षणीनां । सुऽभगः । सः । प्रऽयज्यवः ।
मरुतः । अस्तु । मर्त्यः । यस्य । प्रयांसि । पर्षथ । शशमानस्य । वा । नरः । स्वेदस्य । सत्यऽशवसः । विद ।
कामस्य । वेनतः । यूयं । तत् । सत्यऽशवसः । आविः । कर्त । महिऽत्वना । विध्यत । विऽद्युता ॥ रक्षः । गृ

५०प्र५

६१

हत । गुह्यं । तमः । वि । यात । विश्वं । अत्रिणं । ज्योतिः । कर्त । यत् । उश्मसि ॥ १२ ॥ प्रऽत्वक्षसः । प्रऽतवसः ।
विऽरप्शिनः । अनानताः । अविथुराः । ऋजीषिणः । जुष्टऽतमासः । अंजिऽभिः । वि । आनज्रे । के । चि

नृऽतमासः

त् । उस्राःऽइव । स्तृऽभिः । उपऽह्वरेषु । यत् । अचिध्वं । ययिं । वयःऽइव । मरुतः । केन । चित् । पथा ॥ श्चो
तंति । कोशाः । उप । वः । रथेषु । आ । घृतं । उक्षत । मधुऽवर्णं । अर्चते ॥ प्र । एषां । अज्मेषु । विथुराऽइव ।
रेजते । भूमिः । यामेषु । यत् । ह । युंजते । शुभे । ते । क्रीळयः । धुनयः । भ्राजत्ऽऋष्टयः । स्वयं । महिऽत्वं । प
नयंत । धूतयः ॥ सः । हि । स्वऽसृत् । पृषत्ऽअश्वः । युवा । गणः । अया । ईशानः । तविषीभिः । आऽवृतः ।
असि । सत्यः । ऋणऽयावा । अनेद्यः । अस्याः । धियः । प्रऽअविता । अथ । वृषा । गणः ॥ पितुः । प्रत्नस्य ।
जन्मना । वदामसि । सोमस्य । जिह्वा । प्र । जिगाति । चक्षसा । यत् । ईं । इंद्रं । शमि । ऋक्वाणः । आशत ॥
आत् । इत् । नामानि । यज्ञियानि । दधिरे । श्रियसे । कं । भानुऽभिः । सं । मिमिक्षिरे । ते । रश्मिऽभिः ॥

श्री ६१

ते । ऋक्वऽभिः । सुऽखादयः । ते । वाशीऽमंतः । इष्मिणः । अभीरवः । विद्रे । प्रियस्य । मारुतस्य । धाम्नः ॥ १३ ॥
आ । विद्युन्मत्ऽभिः । मरुतः । सुऽअर्कैः । रथेभिः । यात । ऋष्टिमत्ऽभिः । अश्वऽपर्णैः । आ । वर्षिष्ठया । नः ।
इषा । वयः । न । पप्तत । सुऽमायाः ॥ ते । अरुणेभिः । वरं । आ । पिशंगैः । शुभे । कं । यांति । रथतूःऽभिः । अश्वैः ॥
रुक्मः । न । चित्रः । स्वधितिऽवान् । पव्या । रथस्य । जंघनंत । भूम ॥ श्रिये । कं । वः । अधि । तनूषु । वाशीः । मेधा ॥
वना । न । कृणवंते । ऊर्ध्वा । युष्मभ्यं । कं । मरुतः । सुऽजाताः । तुविऽद्युम्नासः । धनयंते । अद्रिं ॥ अहानि ।
गृध्राः । परि । आ । वः । आ । अगुः । इमां । धियं । वार्कार्यां । च । देवीं ॥ ब्रह्म । कृण्वंतः । गोतमासः । अर्कैः । ऊ
र्ध्वं । नुनुद्रे । उत्सऽधिं । पिबध्यै ॥ एतत् । त्यत् । योजनं । अचेति । सस्वः । ह । यत् । मरुतः । गोतमः । वः । पश्यन्
हिरण्यऽचक्रान् । अयःऽदंष्ट्रान् । विऽधावतः । वराहून् ॥ एषा । स्या । वः । मरुतः । अनुऽभर्त्री । प्रति । स्तोभ
ति । वाघतः । न । वाणी ॥ अस्तोभयत् । वृथा । आसां । अनु । स्वधां । गभस्त्योः ॥ १४ ॥ आ । नः । भद्राः । क्रतवः ।

यंतु।विश्वतः।अदब्धासः।अपरिऽइतासः।उत्ऽभिदः।देवाः।नः।यथा।सदं।इत्।वृधे।असन्।अप्रऽ
आयुवः।रक्षितारः।दिवेऽदिवे।देवानां।भद्रा।सुऽमतिः।ऋजुऽयतां।देवानां।रातिः।अभि।नः।नि।
वर्ततां।देवानां।सख्यं।उप।सेदिम।वयं।देवाः।नः।आयुः।प्र।तिरंतु।जीवसे।तान्।पूर्वया।निऽविदा।
हूमहे।वयं।भगं।मित्रं।अदितिं।दक्षं।अस्रिधं।अर्यमणं।वरुणं।सोमं।अश्विना।सरस्वती।नः।सुऽभ
गा।मयः।करत्।तत्।नः।वातः।मयःऽभु।वातु।भेषजं।तत्।माता।पृथिवी।तत्।पिता।द्यौः।तत्।ग्रावा
णः।सोमऽसुतः।मयःऽभुवः।तत्।अश्विना।शृणुतं।धिष्ण्या।युवं।तं।ईशानं।जगतः।तस्थुषः।पतिं।धि
यंऽजिन्वं।अवसे।हूमहे।वयं।पूषा।नः।यथा।वेदसां।असत्।वृधे।रक्षिता।पायुः।अदब्धः।स्वस्तये।१५।।
स्वस्ति।नः।इंद्रः।वृद्धऽश्रवाः।स्वस्ति।नः।पूषा।विश्वऽवेदाः।स्वस्ति।नः।तार्क्ष्यः।अरिष्टऽनेमिः।स्वस्ति।नः।
बृहस्पतिः।दधातु।पृषत्ऽअश्वाः।मरुतः।पृश्निऽमातरः।शुभंऽयावानः।विदथेषु।जग्मयः।अग्निऽजि

ह्वाः।मनवः।सूरऽचक्षसः।विश्वे।नः।देवाः।अवसा।आ।गमन्।इह।।भद्रं।कर्णेभिः।शृणुयाम।देवाः।भद्रं।प
श्येम।अक्षऽभिः।यजत्राः।स्थिरैः।अंगैः।तुस्तुऽवांसः।तनूभिः।वि।अशेम।देवऽहितं।यत्।आयुः।शतं।
इत्।नु।शरदः।अंति।देवाः।यत्र।नः।चक्र।जरसं।तनूनां।पुत्रासः।यत्र।पितरः।भवंति।मा।नः।मध्या।
रिरिषत।आयुः।गंतोः।अदितिः।द्यौः।अदितिः।अंतरिक्षं।।अदितिः।माता।सः।पिता।सः।पुत्रः।विश्वे।
देवाः।अदितिः।पंच।जनाः।अदितिः।जातं।अदितिः।जनिऽत्वं।।१६।।ऋजुऽनीती।नः।वरुणः।मित्रः।न
यतु।विद्वान्।अर्यमा।देवैः।सऽजोषाः।ते।हि।वस्वः।वसवानाः।ते।अप्रऽमूराः।महःऽभिः।व्रता।रक्षंते।
विश्वाहा।ते।अस्मभ्यं।शर्म।यंसन्।अमृताः।मर्त्येभ्यः।बाधमानाः।अप।द्विषः।वि।नः।पथः।सुवितायं।
चियंतु।इंद्रः।मरुतः।पूषा।भगः।वंद्यासः।उत।नः।धियः।गोऽअग्राः।पूषन्।विष्णो इति।एवऽयावः।क
र्त।नः।स्वस्तिऽमतः।।१७।।मधु।वाताः।ऋतऽयते।मधु।क्षरंति।सिंधवः।माध्वीः।नः।संतु।ओषधीः।

प०प्र५

६२

मधु। नक्तं। उत। उषसः। मधुऽमत्। पार्थिवं। रजः। मधु। द्यौः। अस्तु। नः। पिता। मधुऽमान्। नः। वनस्प
तिः। मधुऽमान्। अस्तु। सूर्यः। माध्वीः। गावः। भवंतु। नः। शं। नः। मित्रः। शं। वरुणः। शं। नः। भवतु। अर्य
मा। शं। नः। इंद्रः। बृहस्पतिः। शं। नः। विष्णुः। उरुऽक्रमः॥१८॥ त्वं। सोम। प्र। चिकितः। मनीषा। त्वं। रजि
ष्ठं। अनु। नेषि। पंथां। तव। प्रऽनीती। पितरः। नः। इंदो इति। देवेषु। रत्नं। अभजंत। धीराः। त्वं। सोम। क्रतुऽ
भिः। सुऽक्रतुः। भूः। त्वं। दक्षैः। सुऽदक्षः। विश्वऽवेदाः। त्वं। वृषा। वृषऽत्वेभिः। महिऽत्वा। द्युम्नेभिः। द्युम्नी।
अभवः। नृऽचक्षाः। राज्ञः। नु। ते। वरुणस्य। व्रतानि। बृहत्। गभीरं। तव। सोम। धाम। शुचिः। त्वं। असि।
प्रियः। न। मित्रः। दक्षाय्यः। अर्यमाऽइव। असि। सोम। या। ते। धामानि। दिवि। या। पृथिव्यां। या। पर्वतेषु।
ओषधीषु। अप्ऽसु। तेभिः। नः। विश्वैः। सुऽमनाः। अहेळन्। राजन्। सोम। प्रति। हव्या। गृभाय। त्वं। सो
म। असि। सत्ऽपतिः। त्वं। राजा। उत। वृत्रऽहा। त्वं। भद्रः। असि। क्रतुः॥१९॥ त्वं। च। सोम। नः। वशः।

श्री
६२

जीवातुं। न। मरामहे। प्रियऽस्तोत्रः। वनस्पतिः। त्वं। सोम। महे। भगं। त्वं। यूने। ऋतऽयते। दक्षं। दधासि। जी
वसे। त्वं। नः। सोम। विश्वतः। रक्ष। राजन्। अघऽयतः। न। रिष्येत्। त्वाऽवतः। सखा। सोम। याः। ते।
मयःऽभुवः। ऊतयः। संति। दाशुषे। ताभिः। नः। अविता। भव। इमं। यज्ञं। इदं। वचः। जुजुषाणः। उ
पऽआगहि। सोम। त्वं। नः। वृधे। भव॥२०॥ सोम। गीःऽभिः। त्वा। वयं। वर्धयामः। वचःऽविदः। सुऽमृ
ळीकः। नः। आ। विश। गयऽस्फानः। अमीवऽहा। वसुऽवित्। पुष्टिऽवर्धनः। सुऽमित्रः। सोम। नः। भ
व। सोम। ररंधि। नः। हृदि। गावः। न। यवसेषु। आ। मर्यःऽइव। स्वे। ओक्ये। यः। सोम। सख्ये। तव।
ररणत्। देव। मर्त्यः। तं। दक्षः। सचते। कविः। उरुष्य। नः। अभिऽशस्तेः। सोम। नि। पाहि। अंहसः। स
खा। सुऽशेवः। एधि। नः॥२१॥ आ। प्यायस्व। सं। एतु। ते। विश्वतः। सोम। वृष्ण्यं। भव। वाजस्य। संऽग
थे। आ। प्यायस्व। मदिन्ऽतम। सोम। विश्वेभिः। अंशुऽभिः। भव। नः। सुश्रवःऽतमः। सखा। वृधे। सं।

ते।पयांसि।सं।ऊँइति।यंतु।वाजाः।सं।वृष्ण्यानि।अभिमातिऽसहः।आऽप्यायमानः।अमृताय।सोम।
दिवि।श्रवांसि।उत्ऽतमानि।धिष्व।०।हविषा।यजंति।ता।ते।विश्वा।परिऽभूः।अस्तु।यज्ञं।गयऽस्फा
नः।प्रऽतरणः।सुऽवीरः।अवीरऽहा।प्र।चर।सोम।दुर्यान्।सोमः।धेनुं।सोमः।अर्वंतं।आशुं।सो
मः।वीरं।कर्मण्यं।ददाति।सदन्यं।विदथ्यं।सभेयं।पितृऽश्रवणं।यः।ददाशत्।अस्मै॥२२॥अषाळ्हं।
युत्ऽसु।पृतनासु।पप्रिं।स्वःऽसां।अप्सां।वृजनस्य।गोपां।भरेषुऽजां।सुऽक्षितिं।सुऽश्रवसं।जयंतं।
त्वां।अनु।मदेम।सोम।त्वं।इमाः।ओषधीः।सोम।विश्वाः।त्वं।अपः।अजनयः।त्वं।गाः।त्वं।आ।ततंथ।
उरु।अंतरिक्षं।त्वं।ज्योतिषा।वि।तमः।ववर्थ।देवेन।नः।मनसा।देव।सोम।रायः।भागं।सहसाऽवन्।अ
भि।युध्य।मा।त्वा।आ।तनत्।ईशिषे।वीर्यस्य।उभयेभ्यः।प्र।चिकित्स।गोऽइष्टौ॥२३॥एताः।ऊँइति।त्याः।
उषसः।केतुं।अक्रत।पूर्वे।अर्द्धे।रजसः।भानुं।अंजते।निःऽकृण्वानाः।आयुधानिऽइव।धृष्णवः।प्रति।

गावः।अरुषीः।यंति।मातरः।उत्।अपप्तन्।अरुणाः।भानवः।वृथा।सुऽआयुजः।अरुषीः।गाः।अयुक्षत।
अक्रन्।उषसः।वयुनानि।पूर्वऽथा।रुशंतं।भानुं।अरुषीः।अशिश्रयुः।अर्चंति।नारीः।अपसः।न।वि
ष्टिऽभिः।समानेन।योजनेन।आ।पराऽवतः।इषं।वहंतीः।सुऽकृते।सुऽदानवे।विश्वा।इत्।अह।यजमा
य।सुन्वते।अधि।पेशांसि।वपते।नृतूःऽइव।अप।ऊर्णुते।वक्षः।उस्राऽइव।बर्जहं।ज्योतिः।विश्व
स्मै।भुवनाय।कृण्वती।गावः।न।व्रजं।वि।उषाः।आवरित्यावः।तमः।प्रति।अर्चिः।रुशत्।अस्याः।
अदर्शि।वि।तिष्ठते।बाधते।कृष्णं।अभ्वं।स्वरुं।न।पेशः।विदथेषु।अंजन्।चित्रं।दिवः।दुहिता।भा
नुं।अश्रेत्॥२४॥अतारिष्म।तमसः।पारं।अस्य।उषाः।उच्छंती।वयुना।कृणोति।श्रिये।छंदः।
न।स्मयते।विऽभाती।सुऽप्रतीका।सौमनसाय।अजीगरिति।भास्वती।नेत्री।सूनृतानां।दिवः।
स्तवे।दुहिता।गोतमेभिः।प्रजाऽवतः।नृऽवतः।अश्वऽबुध्यान्।उषः।गोऽअग्रान्।उप।मासि।वा

जीन्॥उषः।तं।अश्यां।यशसं।सुऽवीरं।दासऽप्रवर्गं।रयिं।अश्वऽबुध्यं।सुऽदंससा।श्रवसा।या।विऽ
भासि।वाजऽप्रसूता।सुऽभगे।बृहंतं।विश्वानि।देवी।भुवना।अभिऽचक्ष्य।प्रतीची।चक्षुः।उर्विया।
वि।भाति।विश्वं।जीवं।चरसे।बोधयंती।विश्वस्य।वाचं।अविदत्।मनायोः।पुनःऽपुनः।जायमाना।
पुराणी।समानं।वर्णं।अभि।शुंभमाना।श्वघ्नीऽइव।कृत्नुः।विजः।आऽमिनाना।मर्तस्य।देवी।जर
यंती।आयुः॥२५॥विऽऊर्ण्वती।दिवः।अंतान्।अबोधि।अप।स्वसारं।सनुतः।युयोधि।प्रऽमिन
ती।मनुष्या।युगानि।योषा।जारस्य।चक्षसा।वि।भाति।पशून्।चित्रा।सुऽभगा।प्रथाना।सिंधुः।न।
क्षोदः।उर्विया।वि।अश्वैत्।अमिनती।दैव्यानि।व्रतानि।सूर्यस्य।चेति।रश्मिऽभिः।दृशाना।उषः।
तत्।चित्रं।आ।भर।अस्मभ्यं।वाजिनीऽवति।येन।तोकं।च।तनयं।च।धामहे।उषः।अद्य।इह।
गोऽमति।अश्वऽवति।विभाऽवरि।रेवत्।अस्मे।इति।वि।उच्छ।सूनृताऽवति।युक्ष्व।हि।वाजिनीऽव

ति।अश्वान्।अद्य।अरुणान्।उषः।अथ।नः।विश्वा।सौभगानि।आ।वह॥२६॥अश्विना।वर्तिः।अस्म
त्।आ।गोऽमत्।दस्रा।हिरण्यऽवत्।अर्वाक्।रथं।सऽमनसा।नि।यच्छतं।यौ।इत्था।श्लोकं।आ।दिवः।
ज्योतिः।जनाय।चक्रथुः।आ।नः।ऊर्जं।वहतं।अश्विना।युवं।आ।इह।देवा।मयःऽभुवा।दस्रा।हिरण्य
ऽवर्तनी।उषःऽबुधः।वहंतु।सोमऽपीतये॥२७॥अग्नीषोमौ।इमं।सु।मे।शृणुतं।वृषणा।हवं।प्रति।
सुऽउक्तानि।हर्यतं।भवतं।दाशुषे।मयः।आग्नीषोमा।यः।अद्य।वां।इदं।वचः।सपर्यति।तस्मै।धत्तं।
सुऽवीर्यं।गवां।पोषं।सुऽअश्व्यं।अग्नीषोमा।यः।आऽहुतिं।यः।वां।दाशात्।हविःऽकृतिं।सः।प्रऽज
या।सुऽवीर्यं।विश्वं।आयुः।वि।अश्नवत्।अग्नीषोमा।चेति।तत्।वीर्यं।वां।यत्।अमुष्णीतं।अवसं।
पणिं।गाः।अव।अतिरतं।बृसयस्य।शेषः।अविंदतं।ज्योतिः।एकं।बहुऽभ्यः।युवं।एतानि।दिवि।
रोचनानि।अग्निः।च।सोम।सक्रतू इति सऽक्रतू।अधत्तं।युवं।सिंधून्।अभिऽशस्तेः।अवद्यात्।

हिरण्यवर्तनी इति

सं०प०प्र५

६६

अग्नीषोमौ। अमुंचतं। गृभीतान्। आ। अन्यं। दिवः। मातरिश्वा। जभार। अमथ्नात्। अन्यं। परि। श्येनः। अद्रेः। अग्नीषोमा। ब्रह्मणा। ववृधाना। उरुं। यज्ञाय। चक्रथुः। ऊं इति। लोकं॥ २८॥ अग्नीषोमा। हविषः। प्रऽस्थितस्य। वीतं। हर्यतं। वृषणा। जुषेथां। सुऽशर्माणा। सुऽअवसा। हि। भूतं। अथ। धत्तं। यजमानाय। शं। योः। यः। अग्नीषोमा। हविषा। सपर्यात्। देवद्रीचा। मनसा। यः। घृतेन। तस्य। व्रतं। रक्षतं। पातं। अंहसः। विशे। जनाय। महि। शर्म। यच्छतं। अग्नीषोमा। सऽवेदसा। सहूती इति सऽहूती। वनतं। गिरः। सं। देवऽत्रा। बभूवथुः। अग्नीषोमौ। अनेन। वां। यः। घां। घृतेन। दाशति। तस्मै। दीदयतं। बृहत्। इमानि। नः। युवं। हव्या। जुजोषतं। आ। यातं। उप। नः। सचा। अग्नीषोमा। पिपृतं। अर्वतः। नः। आ। प्यायंतां। उस्रियाः। हव्यऽसूदः। अस्मे इति। बलानि। मघवत्ऽसु। धत्तं। कृणुतं। नः। अध्वरं। श्रुष्टिऽमंतं॥ २९॥ इमं। स्तोमं। अर्हते। जातऽवेदसे। रथंऽइव। सं। महि

अग्नीषोमौ

म ६६

म। मनीषया। भद्रा। हि। नः। प्रऽमतिः। अस्य। संऽसदि। अग्ने। सख्ये। मा। रिषाम। वयं। तव। यस्मै। त्वं। आऽयजसे। सः। साधति। अनर्वा। क्षेति। दधते। सुऽवीर्यं। सः। तूताव। न। एनं। अश्नोति। अंहतिः॥०॥ शकेम। त्वा। संऽइधं। साधय। धियः। त्वे इति। देवाः। हविः। अदंति। आऽहुतं। त्वं। आदित्यान्। आ। वह। तान्। हि। उश्मसि॥०॥ भराम। इध्मं। कृणवाम। हवींषि। ते। चितयंतः। पर्वणाऽपर्वणा। वयं। जीवातवे। प्रऽतरं। साधय। धियः॥०॥ विशां। गोपाः। अस्य। चरंति। जंतवः। द्विऽपत्। च। यत्। उत। चतुःऽपत्। अक्तुऽभिः। चित्रः। प्रऽकेतः। उषसः। महान्। असि॥०॥ ३०॥ त्वं। अध्वर्युः। उत। होता। असि। पूर्व्यः। प्रऽशास्ता। पोता। जनुषा। पुरःऽहितः। विश्वा। विद्वान्। आर्त्विज्या। धीर। पुष्यसि॥०॥ यः। विश्वतः। सुऽप्रतीकः। सऽदृङ्। असि। दूरे। चित्। सन्। तळित्ऽइव। अति। रोचसे। राव्याः। चित्। अंधः। अति। देव। पश्यसि॥०॥ पूर्वः। देवाः। भवतु। सुन्वतः। रथः। अस्माकं। शंसः। अभि। अस्तु। दुःऽध्यः। तत्। आ। जानीत। उत। पुष्यत। वचः॥०॥ वधैः। दुःऽशंसान्। अप। दुःऽध्यः।

पा॰प्र॰५

६७
६८

जहि। दूरे। वा। यि। अंति। वा। के। चित्। अत्रिणः। अथ। यज्ञाय। गृणते। सुऽगं। कृधि॥०॥ यत्। अयुक्थाः। अ
रुषा। रोहिता। रथे। वातऽजूता। वृषभस्यऽइव। ते। रवः। आत्। इन्वसि। वनिनः। धूमऽकेतुना॥०॥३१॥ अध।
स्वनात्। उत। बिभ्युः। पतत्रिणः। द्रप्साः। यत्। ते। यवसऽअदः। वि। अस्थिरन्। सुऽगं। तत्। ते। तावकेभ्यः। रथेभ्यः
॥०॥ अयं। मित्रस्य। वरुणस्य। धायसे। अवऽयातां। मरुतां। हेळः। अद्भुतः। मृळ। सु। नः। भूतु। एषां। मनः। पुनः।०॥
देवः। देवानां। असि। मित्रः। अद्भुतः। वसुः। वसूनां। असि। चारुः। अध्वरे। शर्मन्। स्याम। तव। सप्रथःऽतमे।०। तत्। भ
ते। भद्रं। यत्। संऽइद्धः। स्वे। दमे। सोमऽआहुतः। जरसे। मृळयत्ऽतमः। दधासि। रत्नं। द्रविणं। च। दाशुषे।०। यस्मै। त्वं।
सुऽद्रविणः। ददाशः। अनागाःऽत्वं। अदिते। सर्वऽताता। यं। भद्रेण। शवसा। चोदयासि। प्रजाऽवता। राधसा। ते। स्याम।
सः। त्वं। अग्ने। सौभगऽत्वस्य। विद्वान्। अस्माकं। आयुः। प्र। तिर। इह। देव। तत्। नः। मित्रः। वरुणः। ममहंतां। अदितिः।
सिंधुः। पृथिवी। उत। द्यौः॥३२॥ इतिप्रथ॰षष्ठोध्यायः॥ द्वेइति। विरूपेइति विऽरूपे। चरतः। स्वर्थेइति सुऽअर्थे। अन्याऽ
ऽअन्या। वत्सं। उप। धापयेतेइति। हरिः। अन्यस्यां। भवति। स्वधाऽवान्। शुक्रः। अन्यस्यां॥ छ॥ छ॥ छ॥ +

६७
६८

ददृशे। सुऽवर्चाः। दश। इमं। त्वष्टुः। जनयंत। गर्भं। अतंद्रासः। युवतयः। विऽभृत्रं। तिग्मऽअनी
कं। स्वऽयशसं। जनेषु। विऽरोचमानं। परि। सीं। नयंति। त्रीणि। जाना। परि। भूषंति। अस्य। समु
द्रे। एकं। दिवि। एकं। अप्ऽसु। पूर्व्यां। अनु। प्र। दिशं। पार्थिवानां। ऋतून्। प्रऽशासत्। वि। दधौ।
अनुष्ठु। कः। इमं। वः। निण्यं। आ। चिकेत। वत्सः। मातॄः। जनयत। स्वधाभिः। बह्वीनां। ग
र्भः। अपसां। उपऽस्थात्। महान्। कविः। निः। चरति। स्वधाऽवान्। आविः। त्यः। वर्धते।
चारुः। आसु। जिह्मानां। ऊर्ध्वः। स्वऽयशाः। उपऽस्थे। उभेइति। त्वष्टुः। बिभ्यतुः। जायमानात्। प्र
तीचीइति। सिंहं। प्रति। जोषयेतेइति॥१॥ उभेइति। भद्रेइति। जोषयेतेइति। ना। मेनेइति। गावः।
न। वाश्राः। उप। तस्थुः। एवैः। सः। दक्षाणां। दक्षऽपतिः। बभूव। अंजंति। यं। दक्षिणतः। हविःऽ
भिः। उत्। यंसं। ईते। सविताऽइव। बाहूइति। उभेइति। सिचौ। यतते। भीमः। ऋंजन्। उत्। शु

ते

प॰अ॰७ ऋं। अत्कं। अजते। सिमस्मात्। नवा। मातृऽभ्यः। वसना। जहाति। त्वेषं। रूपं। कृणुते। उत्ऽतरं। यत्।
संऽपृंचानः। सदने। गोभिः। अत्ऽभिः। कविः। बुध्नं। परि। मर्मृज्यते। धीः। सा। देवऽताता। संऽइतिः।
बभूव। उरु। ते। ज्रयः। परि। एति। बुध्नं। विऽरोचमानं। महिषस्य। धाम। विश्वेभिः। अग्ने। स्वयशःऽ
६९ भिः। इद्धः। अदब्धेभिः। पायुऽभिः। पाहि। अस्मान्। धन्वन्। स्रोतः। कृणुते। गातुं। ऊर्मिं। शुक्रैः।
ऊर्मिऽभिः। अभि। नक्षति। क्षां। विश्वा। सनानि। जठरेषु। धत्ते। अन्तः। नवासु। चरति। प्रऽसूषु। ए
वा। नः। अग्ने। संऽइधा। वृधानः। रेवत्। पावक। श्रवसे। वि। भाहि। ०॥ २॥ सः। प्रत्नऽथा। सहसा। जा
यमानः। सद्यः। काव्यानि। बट्। अधत्त। विश्वा। आपः। च। मित्रं। धिषणा। च। साधन्। देवाः। अ ६९
ग्निं। धारयन्। द्रविणःऽदां॥ सः। पूर्वया। निऽविदा। कव्यता। आयोः। इमाः। प्रऽजाः। अजनयत्।
मनूनां। विवस्वता। चक्षसा। द्यां। अपः। च। ० तं। ईळत। प्रथमं। यज्ञऽसाधं। विशः। आरीः। आऽ

त्रं

हुतं। ऋंजसानं। ऊर्जः। पुत्रं। भरतं। सृप्रऽदानुं। ० सः। मातरिश्वा। पुरुऽवारऽपुष्टिः। विदत्। गातुं।
तनयाय। स्वःऽवित्। विशां। गोपाः। जनिता। रोदस्योः। ० नक्तोषसा। वर्णं। आमेम्याने इत्याऽमे
म्याने। धापयेते इति। शिशुं। एकं। समीची इति संऽईची। द्यावाक्षामा। रुक्मः। अन्तः। वि। भाति। ०॥
॥३॥ रायः। बुध्नः। संऽगमनः। वसूनां। यज्ञस्य। केतुः। मन्मऽसाधनः। वेरिति वेः। अमृतऽत्वं। र
क्षमाणासः। एनं। ० तु। च। पुरा। च। सदनं। रयीणां। जातस्य। च। जायमानस्य। च। क्षां। सतः। च।
गोपां। भवतः। च। भूरेः। ० द्रविणःऽदाः। द्रविणसः। तुरस्य। द्रविणःऽदाः। सनरस्य। प्र। यंसत्।
द्रविणःऽदाः। वीरऽवतीं। इषं। नः। द्रविणःऽदाः। रासते। दीर्घं। आयुः। ०॥४॥ अपा। नः। शोशुच
त्। अघं। अग्ने। शुशुग्धि। आ। रयिं। ० सुऽक्षेत्रिया। सुगातुऽया। वसूऽया। च। यजामहे। ० अपा।
भंदिष्ठः। एषां। प्र। अस्माकासः। च। सूरयः। ० प्र। यत्। अग्ने। सू रयः। जायेमहि। प्र।
ते।

१.अ.७

ते। वयं।० प्र। यत्। अग्नेः। सहस्वतः। विश्वतः। यंति। भानवः।०। त्वं। हि। विश्वतःऽमुख। विश्व
तः। परिऽभूः। असि।०। द्विषः। नः। विश्वतःऽमुख। अति। नावाऽइव। पारय।०। सः। नः। सिं
धुंऽइव। नावया। अति। पर्ष। स्वस्तये।०।।५।। वैश्वानरस्य। सुऽमतौ। स्याम। राजा। हि। कं। भुवना

७०

नां। अभिऽश्रीः। इतः। जातः। विश्वं। इदं। वि। चष्टे। वैश्वानरः। यतते। सूर्येण। पृष्टः। दिवि। पृष्टः।
अग्निः। पृथिव्यां। पृष्टः। विश्वाः। ओषधीः। आ। विवेश। वैश्वानरः। सहसा। पृष्टः। अग्निः।
सः। नः। दिवा। सः। रिषः। पातु। नक्तं। वैश्वानर। तव। तत्। सत्यं। अस्तु। अस्मान्। रायः। मघऽवा
नः। सचंतां।०।।६।। जातऽवेदसे। सुनवाम। सोमं। अरातिऽयतः। नि। दहाति। वेदः। सः। नः। पर्ष
त्। अति। दुःऽगानि। विश्वा। नावाऽइव। सिंधुं। दुःऽइता। अति। अग्निः।। ७।। सः। यः। वृषा।
वृष्ण्येभिः। संऽओकाः। महः। दिवः। पृथिव्याः। च। संऽराट्। सतीनऽसत्वा। हव्यः। भरेषु। मरु

७०

त्वान्। नः। भवतु। इंद्रः। ऊती।। यस्य। अनाप्तः। सूर्यस्यऽइव। यामः। भरेऽभरे। वृत्रऽहा। शुष्मः। अस्ति।
वृषन्ऽतमः। सखिऽभिः। स्वेभिः। एवैः।०। दिवः। न। यस्य। रेतसः। दुघानाः। पंथासः। यंति। शवसा।
अपरिऽइताः। तरत्ऽद्वेषाः। ससहिः। पौंस्येभिः।०। सः। अंगिरःऽभिः। अंगिरःऽतमः। भूत्। वृषा।
वृषऽभिः। सखिऽभिः। सखा। सन्। ऋग्मिऽभिः। ऋग्मी। गातुऽभिः। ज्येष्ठः।०। सः। सूनुऽभिः। न। रु
द्रेभिः। ऋभ्वा। नृऽसह्ये। ससह्वान्। अमित्रान्। सऽनीळेभिः। श्रवस्यानि। तूर्वन्।०।।८।। सः। मन्युऽ
मीः। सऽमदनस्य। कर्ता। अस्माकेभिः। नृऽभिः। सूर्यं। सनत्। अस्मिन्। अहन्। सत्ऽपतिः। पुरुऽ
हूतः।०। तं। ऊतयः। रणयन्। शूरऽसातौ। तं। क्षेमस्य। क्षितयः। कृण्वत। त्रां।। सः। विश्वस्य। करुणस्य।
ईशे। एकः।०। तं। अप्संत। शवसः। उत्ऽसवेषु। नरः। नरं। अवसे। तं। धनाय।। सः। अंधे। चित्। त
मसि। ज्योतिः। विदत्।०। सः। सव्येन। यमति। व्राधतः। चित्। सः। दक्षिणे। संऽगृभीता। कृता

प॰ग्र॰७ ७१

नि। सः। कीरिणा। चित्र। सनिता। धनानि॥ सः। ग्रामेभिः। सनिता। सः। रथेभिः। विदे। विश्वाभिः। कृष्टिऽभिः। नु। अद्य। सः। पौंस्येभिः। अभिऽभूः। अशस्तीः॥१०॥ सः। जामिऽभिः। यत्। संऽअजाति। मीळ्हे। अजामिऽभिः। वा। पुरुऽहूतः। एवैः। अपां। तोकस्य। तनयस्य। जेषे॥ सः। वज्रऽभृत्। दस्युऽहा। भीमः। उग्रः। सहस्रऽचेताः। शतऽनीथः। ऋभ्वा। चम्रीषः। न। शवसा। पांचऽजन्यः॥ तस्य। वज्रः। क्रंदति। स्मत्। स्वःऽसाः। दिवः। न। त्वेषः। रवथः। शिमीऽवान्। तं। सचंते। सनयः। तं। धनानि॥ यस्य। अजस्रं। शवसा। मानं। उक्थं। परिऽभुजत्। रोदसी इति। विश्वतः। सीं। सः। पारिषत्। क्रतुऽभिः। मंदसानः॥ न। यस्य। देवाः। देवता। न। मर्ताः। आपः। चन। शवसः। अंतं। आपुः। सः। प्रऽरिक्वा। त्वक्षसा। क्ष्मः। दिवः। च॥१०॥१०॥ रोहित्। श्यावा। सुमत्ऽअंशुः। ललामीः। द्युक्षा। राये। ऋज्रऽअश्वस्य। वृषणऽवंतं। बिभ्रती। ७१

इंद्र।

धूः। रथं। मंद्रा। चिकेत। नाहुषीषु। विक्षु। एतत्। त्यत्। ते। इंद्र। उक्थं। वार्षा गिराः। अभि। गृणंति। राधः। ऋज्रऽअश्वः। प्रष्टिऽभिः। अंबरीषः। सहऽदेवः। भयमानः। सुऽराधाः। दस्यून्। शिम्यून्। च। पुरुऽहूतः। एवैः। हत्वा। पृथिव्यां। शर्वा। नि। बर्हीत्। सनत्। क्षेत्रं। सखिऽभिः। श्वित्न्येभिः। सनत्। सूर्यं। सनत्। अपः। सुऽवज्रः। विश्वाहा। इंद्रः। अधिऽवक्ता। नः। अस्तु। अपरिऽहृताः। सनुयाम। वाजं॥११॥ प्र। मंदिने। पितुऽमत्। अर्चत। वचः। यः। कृष्णऽगर्भाः। निःऽअहन्। ऋजिश्वना। अवस्यवः। वृषणं। वज्रऽदक्षिणं। मरुत्वंतं। सख्याय। हवामहे॥ यः। विऽअंसं। जहृषाणेन। मन्युना। यः। शंबरं। यः। अहन्। पिप्रुं। अव्रतं। इंद्रः। यः। शुष्णं। अशुषं। नि। अवृणक्॥ यस्य। द्यावापृथिवी इति। पौंस्यं। महत्। यस्य। व्रते। वरुणः। यस्य। सूर्यः। यस्य। इंद्रस्य। सिंधवः। सश्चति। व्रतं॥ यः। अश्वानां। यः। गवां। गोऽपतिः। वशी। यः। आ

१·अ·७

७२

रितः। कर्मणिऽकर्मणि। स्थिरः। वीळोः। चित्। इंद्रः। यः। असुन्वतः। वधः। ०। यः। विश्वस्य।
जगतः। प्राणतः। पतिः। यः। ब्रह्मणे। प्रथमः। गाः। अविंदत्। इंद्रः। यः। दस्यून्। अधरान्।
अवऽअतिरत्। ०। यः। शूरेभिः। हव्यः। यः। च। भीरुऽभिः। यः। धावत्ऽभिः। हूयते। यः।
च। जिग्युऽभिः। इंद्रं। यं। विश्वा। भुवना। अभि। संऽदधुः। ०॥ १२॥ रुद्राणां। एति। प्रऽदि
शा। विऽचक्षणः। रुद्रेभिः। योषा। तनुते। पृथु। ज्रयः। इंद्रं। मनीषा। अभि। अर्च
ति। श्रुतं। ०। यत्। वा। मरुत्वः। परमे। सधऽस्थे। यत्। वा। अवमे। वृजने। मादयासे। अ
तः। आ। याहि। अध्वरं। नः। अच्छ। त्वाऽया। हविः। चकृम। सत्यऽराधः। त्वाऽया। इंद्र। सो
मं। सुसुम। सुऽदक्ष। ०। ब्रह्मऽवाहः। अध। नियुत्वः। सऽगणः। मरुत्ऽभिः। अस्मिन्। यज्ञे।
बर्हिषि। मादयस्व। मादयस्व। हरिऽभिः। ये। ते। इंद्र। वि। स्यस्व। शिप्रे इति। वि। सृजस्व। धे

भिः

७२

ने इति। आ। त्वा। सुऽशिप्र। हरयः। वहंतु। उशन्। हव्यानि। प्रति। नः। जुषस्व। मरुत्ऽस्तोत्रस्य। वृ
जनस्य। गोपाः। वयं। इंद्रेण। सनुयाम। वाजं। ०॥ १३॥ इमां। ते। धियं। प्र। भरे। महः। महीं। अस्य।
स्तोत्रे। धिषणा। यत्। ते। आनजे। तं। उत्ऽसवे। च। प्रऽसवे। च। ससहिं। इंद्रं। देवासः। शवसा।
अमदन्। अनु। अस्य। श्रवः। नद्यः। सप्त। बिभ्रति। द्यावाक्षामा। पृथिवी। दर्शतं। वपुः। अस्मे
इति। सूर्याचंद्रमसा। अभिऽचक्षे। श्रद्धे। कं। इंद्र। चरतः। विऽतर्तुरं। तं। स्म। रथं। मघऽवन्। प्र।
अव। सातये। जैत्रं। यं। ते। अनुऽमदाम। संऽगमे। आजा। नः। इंद्र। मनसा। पुरुऽस्तुत। त्वायत्ऽ
भ्यः। मघऽवन्। शर्म। यच्छ। नः। वयं। जयेम। त्वया। युजा। वृतं। अस्माकं। अंशं। उत्। अव। भरेऽ
भरे। अस्मभ्यं। इंद्र। वरिवः। सुऽगं। कृधि। प्र। शत्रूणां। मघऽवन्। वृष्ण्या। रुज। नाना। हि। त्वा।
हवमानाः। जनाः। इमे। धनानां। धर्त्तः। अवसा। विपन्यवः। अस्माकं। स्म। रथं। आ। तिष्ठ। सातं

प॰प्र॰७

जैत्रे । हि । इंद्र । निःऽभृतं । मनः । तव ॥ १४ ॥ गोऽजिता । बाहू इति । अमितऽक्रतुः । सिमः । कर्मन्ऽ
कर्मन् । शतऽमूतिः । खजंऽकरः । अकल्पः । इंद्रः । प्रतिऽमानं । ओजसा । अथ । जनाः । वि । हु
यंते । सिसासवः । उत । ते । शतात् । मघऽवन् । उत । च । भूयसः । उत । सहस्रात् । रिरिचे । कृष्टिषु ।
श्रवः । अमात्रं । त्वा । धिषणा । तित्विषे । मही । अध । वृत्राणि । जिघ्नसे । पुरंऽदर ॥ त्रिऽविष्टिऽधा
तु । प्रतिऽमानं । ओजसः । तिस्रः । भूमीः । नृऽपते । त्रीणि । रोचना । अति । इदं । विश्वं । भुवनं । व
वक्षिथ । अशत्रुः । इंद्र । जनुषा । सनात् । असि । त्वां । देवेषु । प्रथमं । हवामहे । त्वं । बभूथ । पृत
नासु । ससहिः । सः । इमं । नः । कारुं । उपऽमन्युं । उत्ऽभिदं । इंद्रः । कृणोतु । प्रऽसवे । रथं । पुरः ॥
त्वं । जिगेथ । न । धना । रुरोधिथ । अर्भेषु । आजा । मघऽवन् । महत्ऽसु । च । त्वां । उग्रं । अव
से । सं । शिशीमसि । अथ । नः । इंद्र । हवनेषु । चोदय ॥ १५ ॥ तत् । ते । इंद्रियं । परमं । पराचैः ।

७३

अधारयंत । कवयः । पुरा । इदं । क्षमा । इदं । अन्यत् । दिवि । अन्यत् । अस्य । सं । ईं इति । पृच्यते ।
समनाऽइव । केतुः । सः । धारयत् । पृथिवीं । पप्रथत् । च । वज्रेण । हत्वा । निः । अपः । ससर्ज । अह
न् । अहिं । अभिनत् । रौहिणं । वि । अहन् । विऽअंसं । मघऽवा । शचीभिः । सः । जातूऽभर्मा । श्रत्ऽद
धानः । ओजः । पुरः । विऽभिंदन् । अचरत् । वि । दासीः । विद्वान् । वज्रिन् । दस्यवे । हेतिं । अस्य । आ
र्यं । सहः । वर्द्धय । द्युम्नं । इंद्र । तत् । ऊचुषे । मानुषा । इमा । युगानि । कीर्तेन्यं । मघऽवा । नाम । बिभ्र
त् । उपऽप्रयन् । दस्युऽहत्याय । वज्री । यत् । ह । सूनुः । श्रवसे । नाम । दधे । तत् । अस्य । इदं । पश्य
त । भूरि । पुष्टं । श्रत् । इंद्रस्य । धत्तन । वीर्याय । सः । गाः । अविंदत् । सः । अविंदत् । अश्वान् । सः ।
ओषधीः । सः । अपः । सः । वनानि ॥ १६ ॥ भूरिऽकर्मणे । वृषभाय । वृष्णे । सत्यऽशुष्माय । सुन
वाम । सोमं । यः । आऽदृत्य । परिपंथीऽइव । शूरः । अयज्वनः । विऽभजन् । एति । वेदः । तत् ।

प॰प्र॰७

७४

इंद्र। प्रऽइ॒त्वा। वीर्यं। चकर्थ। यत्। ससंतं। वज्रेण। अबोधयः। अहिं। अनु। त्वा। पत्नीः। हृषितं। व
यः। च। विश्वे। देवासः। अमदन्। अनु। त्वा। शुष्णं। पिप्रुं। कुयवं। वृत्रं। इंद्र। यदा। अवधीः। वि।
पुरः। शंबरस्य॥१७॥ योनिः। ते। इंद्र। निऽसदे। अकारि। तं। आ। नि। सीद। स्वानः। न। अर्वा। विऽ
मुच्य। वयः। अवऽसाय। अश्वान्। दोषा। वस्तोः। वहीयसः। प्रऽपित्वे। ओ इति। स्ये। नरः। इंद्रं।
ऊतये। गुः। नु। चित्। तान्। सद्यः। अध्वनः। जगम्यात्। देवासः। मन्युं। दासस्य। श्चम्नन्। ते। नः।
आ। वक्षन्। सुविताय। वर्णं। अव। त्मना। भरते। केतऽवेदाः। अव। त्मना। भरते। फेनं। उदन्। क्षीरे
ण। स्नातः। कुयवस्य। योषे इति। हते इति। ते इति। स्यातां। प्रवणे। शिफायाः। युयोप। नाभिः। उ
परस्य। आयोः। प्र। पूर्वाभिः। तिरते। राष्टि। शूरः। अंजसी। कुलिशी। वीरऽपत्नी। पयः। हिन्वा
नाः। उदऽभिः। भरंते। प्रति। यत्। स्या। नीथा। अदर्शि। दस्योः। ओकः। न। अच्छ। सदनं। जान

नि।

७४

ती। गात्। अध। स्म। नः। मघऽवन्। चर्कृतात्। इत्। मा। नः। मघाऽइव। निष्षपी। परा। दाः॥१८॥
सः। त्वं। नः। इंद्र। सूर्ये। सः। अप्ऽसु। अनागाःऽत्वे। आ। भज। जीवऽशंसे। मा। अंतरां। भुजं।
आ। रिरिषः। नः। श्रद्धितं। ते। महते। इंद्रियाय। अध। मन्ये। श्रत्। ते। अस्मै। अधायि। वृषा। चो
दस्व। महते। धनाय। मा। नः। अकृते। पुरुऽहूत। योनौ। इंद्र। क्षुध्यत्ऽभ्यः। वयः। आऽसुतिं। दाः।
मा। नः। वधीः। इंद्र। मा। परा। दाः। मा। नः। प्रिया। भोजनानि। प्र। मोषीः। आंडा। मा। नः। मघऽव
न्। शक्र। निः। भेत्। मा। नः। पात्रा। भेत्। सहऽजानुषाणि। अर्वाङ्। आ। इहि। सोमऽकामं। त्वा।
आहुः। अयं। सुतः। तस्य। पिब। मदाय। उरुऽव्यचाः। जठरे। आ। वृषस्व। पिताऽइव। नः। शृणु
हि। हूयमानः॥१९॥ चंद्रमाः। अप्ऽसु। अंतः। आ। सुऽपर्णः। धावते। दिवि। न। वः। हिरण्यऽने
मयः। पदं। विंदंति। विऽद्युतः। वित्तं। मे। अस्य। रोदसी इति॥ अर्थं। इत्। वै। ऊं इति। अर्थिनः।

आ । जाया । युवते । पतिं । तुंजाते इति । वृष्ण्यं । पयः । परिऽदाय । रसं । दुहे ॥ मो इति । सु । देवाः । अ
दः । स्वः । अव । पादि । दिवः । परि । मा । सोम्यस्य । शंऽभुवः । शूने । भूम । कदा । चन ॥ यज्ञं । पृच्छा
मि । अवमं । सः । तत् । दूतः । वि । वोचति । क्व । ऋतं । पूर्व्यं । गतं । कः । तत् । बिभर्ति । नूतनः ॥ अ
मी इति । ये । देवाः । स्थन । त्रिषु । आ । रोचने । दिवः । कत् । वः । ऋतं । कत् । अनृतं । क्व । प्रत्ना ।
वः । आऽहुतिः ॥ १० ॥ कत् । वः । ऋतस्य । धर्णसि । कत् । वरुणस्य । चक्षणं । कत् । अर्यम्णः ।
महः । पथा । अति । क्रामेम । दुःऽध्यः ॥ अहं । सः । अस्मि । यः । पुरा । सुते । वदामि । कानि ।
चित् । तं । मा । व्यंति । आऽध्यः । वृकः । न । तृष्णऽजं । मृगं ॥ सं । मा । तपंति । अभितः । सप
त्नीःऽइव । पर्शवः । मूषः । न । शिश्ना । वि । अदंति । मा । आऽध्यः । स्तोतारं । ते । शतक्रतो इति श
तऽक्रतो ॥ अमी इति । ये । सप्त । रश्मयः । तत्र । मे । नाभिः । आऽतता । त्रितः । तत् । वेद । आप्त्यः ।
मे ।

सः । जामिऽत्वाय । रेभति ॥ अमी इति । ये । पंच । उक्षणः । मध्ये । तस्थुः । महः । दिवः । देवऽ
त्रा । नु । प्रऽवाच्यं । सध्रीचीनाः । नि । ववृतुः ॥ ११ ॥ सुऽपर्णाः । एते । आसते । मध्ये ।
आऽरोधने । दिवः । ते । सेधंति । पथः । वृकं । तरंतं । यह्वतीः । अपः ॥ नव्यं । तत् । उक्थ्यं । हि
तं । देवासः । सुऽप्रवाचनं । ऋतं । अर्षंति । सिंधवः । सत्यं । तताान । सूर्यः ॥ अग्ने । तव । त्यत् ।
उक्थ्यं । देवेषु । अस्ति । आप्यं । सः । नः । सत्तः । मनुष्वत् । आ । देवान् । यक्षि । विदुःऽतरः ॥ स
त्तः । होता । मनुष्वत् । आ । देवान् । अच्छ । विदुःऽतरः । अग्निः । हव्या । सुसूदति । देवः । देवेषु ।
मेधिरः ॥ ब्रह्म । कृणोति । वरुणः । गातुऽविदं । तं । ईमहे । वि । ऊर्णोति । हृदा । मतिं । नव्यः । जा
यतां । ऋतं ॥ १२ ॥ असौ । यः । पंथाः । आदित्यः । दिवि । प्रऽवाच्यं । कृतः । न । सः । देवाः । अतिऽ
क्रमे । तं । मर्तासः । न । पश्यथ ॥ त्रितः । कूपे । अवऽहितः । देवान् । हवते । ऊतये । तत् । शुश्रा

बृहस्पतिः । कृण्वन् । अंहूरणात् । उरु ।०। अरुणः । मा । सकृत् । वृकः । पथा । यन्तं । ददर्श । हि ।
उत् । जिहीते । निऽचाय्य । तष्टाऽइव । पृष्टिऽआमयी ।०। एना । आङ्गूषेण । वयं । इन्द्रऽवन्तः । अ
भि । स्याम । वृजने । सर्वऽवीराः ।०। २३ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ इन्द्रं । मित्रं । वरुणं । अग्निं । ऊतये ।
मारुतं । शर्धः । अदितिं । हवामहे । रथं । न । दुःऽगात् । वसवः । सुऽदानवः । विश्वस्मात् । नः ।
अंहसः । निः । पिपर्तन ॥ ते । आदित्याः । आ । गत । सर्वऽतातये । भूत । देवाः । वृत्रऽतूर्येषु ।
शंऽभुवः ।०। अवन्तु । नः । पितरः । सुऽप्रवाचनाः । उत । देवी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । ऋ
तऽवृधा ।०। नराशंसं । वाजिनं । वाजयन् । इह । क्षयत्ऽवीरं । पूषणं । सुम्नैः । ईमहे ।०। बृहस्प
ते । सदं । इत् । नः । सुऽगं । कृधि । शं । योः । यत् । ते । मनुःऽहितं । तत् । ईमहे ।०। इन्द्रं । कुत्सः । वृत्रऽ
हनं । शचीऽपतिं । काटे । निऽबाळ्हः । ऋषिः । अह्वत् । ऊतये ।०। देवैः । नः । देवी । अदितिः । नि ।

पातु । देवः । त्राता । त्रायतां । अप्रऽयुच्छन् ।०। २४ ॥ यज्ञः । देवानां । प्रति । एति । सुम्नं । आदित्या
सः । भवत । मृळयन्तः । आ । वः । अर्वाची । सुऽमतिः । ववृत्यात् । अंहोः । चित् । या । वरिवोवि
त्ऽतरा । असत् । उप । नः । देवाः । अवसा । आ । गमन्तु । अङ्गिरसां । सामऽभिः । स्तूयमानाः । इन्द्रः ।
इन्द्रियैः । मरुतः । मरुत्ऽभिः । आदित्यैः । नः । अदितिः । शर्म । यंसत् । तत् । नः । इन्द्रः । तत् ।
वरुणः । तत् । अग्निः । तत् । अर्यमा । तत् । सविता । चनः । धात् ।०। २५ ॥ यः । इन्द्राग्नी इति ।
चित्रऽतमः । रथः । वां । अभि । विश्वानि । भुवनानि । चष्टे । तेन । आ । यातं । सऽरथं । तस्थिऽवांसा ।
अथ । सोमस्य । पिबतं । सुतस्य । यावत् । इदं । भुवनं । विश्वं । अस्ति । उरुऽव्यचा । वरिमता ।
गभीरं । तावान् । अयं । पातवे । सोमः । अस्तु । अरं । इन्द्राग्नी इति । मनसे । युवऽभ्यां । चक्रा
थे इति । हि । सध्र्यक् । नाम । भद्रं । सध्रीचीना । वृत्रऽहना । उत । स्थः । तौ । इन्द्राग्नी इति । सध्र्यं

प॰अ॰७

७७

चा। निऽसद्य। वृत्रहः। सोमस्य। वृषणा। आ। वृषेथां॥ संऽइद्धेषु। अग्निषु। आनजाना। यतऽस्रु-
चा। बर्हिः। ऊं इति। तिस्तिराणा। तीव्रैः। सोमैः। परिऽसिक्तेभिः। अर्वाक्। आ। इंद्राग्नी इति। सौ-
मनसाय। यातं॥ यानि। इंद्राग्नी इति। चक्रथुः। वीर्याणि। यानि। रूपाणि। उत। वृष्ण्यानि। या। वां।
प्रत्नानि। सख्या। शिवानि। तेभिः। सोमस्य। पिबतं। सुतस्य॥ ६॥ यत्। अब्रवं। प्रथमं। वां।
वृणानः। अयं। सोमः। असुरैः। नः। विऽहव्यः। तां। सत्यां। श्रद्धां। अभि। आ। हि। यातं।०। यत्।
इंद्राग्नी इति। मदथः। स्वे। दुरोणे। यत्। ब्रह्मणि। राजनि। वा। यजत्रा। अतः। परि। वृषणौ।
आ। हि। यातं।०। यत्। इंद्राग्नी इति। यदुषु। तुर्वशेषु। यत्। द्रुह्युषु। अनुषु। पूरुषु। स्थः।०। यत्।
इंद्राग्नी इति। अवमस्यां। पृथिव्यां। मध्यमस्यां। परमस्यां। उत। स्थः।०। यत्। इंद्राग्नी इति।
दिवि। स्थः। यत्। पृथिव्यां। यत्। पर्वतेषु। ओषधीषु। अप्ऽसु।०। यत्। इंद्राग्नी इति। उत्ऽइ-

७७

ता। सूर्यस्य। मध्ये। दिवः। स्वधया। मादयेथे इति।०। एव। इंद्राग्नी इति। पपिऽवांसा। सुतस्य।
विश्वा। अस्मभ्यं। सं। जयतं। धनानि॥ २१॥ वि। हि। अख्यं। मनसा। वस्यः। इच्छन्। इंद्रा-
ग्नी इति। ज्ञासः। उत। वा। सऽजातान्। न। अन्या। युवत्। प्रऽमतिः। अस्ति। मह्यं। सः। वां।
धियं। वाजऽयंतीं। अतक्षं॥ अश्रवं। हि। भूरिदावत्ऽतरा। वां। विऽजामातुः। उत। वा। घ। स्या-
लात्। अथ। सोमस्य। प्रऽयती। युवऽभ्यां। इंद्राग्नी इति। स्तोमं। जनयामि। नव्यं॥ मा। छेद्म।
रश्मीन्। इति। नाधमानाः। पितॄणां। शक्तीः। अनुऽयच्छमानाः। इंद्राग्निऽभ्यां। कं। वृषणः।
मदंति। ता। हि। अद्री इति। धिषणायाः। उपऽस्थे॥ युवाभ्यां। देवी। धिषणा। मदाय। इंद्राग्नी
इति। सोमं। उशती। सुनोति। तौ। अश्विना। भद्रऽहस्ता। सुपाणी इति सुऽपाणी। आ। धाव-
तं। मधुना। पृङ्क्तं। अप्ऽसु॥ युवां। इंद्राग्नी इति। वसुनः। विऽभागे। तवःऽतमा। शुश्रव। वृ

प॰अ॰७

७८

नृऽहत्ये॑ । ता । आ । सऽधस्थं । बर्हिषि॑ । यज्ञे । अस्मिन् । प्र । चर्षणी इति । मादयेथां । सुतस्य ॥ २८ ॥ प्र । चर्षणिऽभ्यः । पृतनाऽहवेषु । प्र । पृथिव्याः । रिरिचाथे इति । दिवः । च । प्र । सिंधुऽभ्यः । प्र । गिरिऽभ्यः । महिऽत्वा । प्र । इंद्राग्नी इति । विश्वा । भुवना । अति । अन्या । आ । भरतं । शिक्षतं । वज्रबाहू इति वज्रऽबाहू । अस्मान् । इंद्राग्नी इति । अवतं । शचीभिः । इमे । नु । ते । रश्मयः । सूर्यस्य । येभिः । सऽपित्वं । पितरः । नः । आसन् । पुरंऽदरा । शिक्षतं । वज्रऽहस्ता । ० । भरेषु ॥ ० ॥ २९ ॥ ततं । मे । अपः । तत् । ऊं इति । तायते । पुनरिति । स्वादिष्ठा । धीतिः । उचथाय । शस्यते । अयं । समुद्रः । इह । विश्वऽदेव्यः । स्वाहाऽकृतस्य । सं । ऊं इति । तृप्णुत । ऋभवः । आऽभोगयं । प्र । यत् । इच्छंतः । ऐतन । अपाकाः । प्रांचः । मम । के । चित् । आपयः । सौधन्वनासः । चरितस्य । भूमना । अगच्छत । सवितुः । दाशुषः । गृहं । तत् । सविता । वः । अमृतऽत्वं । आ । असुवत् । अगोह्यं । यत् । अश्रवयत । ऐतन । सं । अचिक्षत । चमसं । असुरस्य । भक्षणं । एकं । संतं । अकृणुत । चतुःऽवयं । विष्ट्वी । शमी । तरणिऽत्वेन । वाघतः । मर्तासः । संतः । अमृतऽत्वं । आनशुः । सौधन्वनाः । ऋभवः । सूरऽचक्षसः । संवत्सरे । सं । अपृच्यंत । धीतिऽभिः । क्षेत्रंऽइव । वि । ममुः । तेजनेन । एकं । पात्रं । ऋभवः । जेहमानं । उपऽस्तुताः । उपऽमं । नाधमानाः । अमर्त्येषु । श्रवः । इच्छमानाः ॥ ३ ॥ आ । मनीषां । अंतरिक्षस्य । नृऽभ्यः । स्रुचाऽइव । घृतं । जुहवाम । विद्मना । तरणिऽत्वा । ये । पितुः । अस्य । सश्चिरे । ऋभवः । वाजं । अरुहन् । दिवः । रजः । ऋभुः । नः । इंद्रः । शवसा । नवीयान् । ऋभुः । वाजेभिः । वसुऽभिः । वसुः । ददिः । युष्माकं । देवाः । अवसा । अहनि । प्रिये । अभि । तिष्ठेम । पृत्सुतीः । असुन्वतां । निः । चर्मणः । ऋभवः । गां । अपिंशत । सं । वत्सेन । असृजत । मातरं । पुनरिति । सौधन्वनासः । सुऽअपस्यया । नरः । जिव्री इति । युवा

७८

प.अ.७

७९

ना । पितरा । अकृणोतन । वाजेभिः । नः । वाजंऽसातौ । अविड्ढि । ऋभुऽमान् । इन्द्र । चित्रं । आ । द
र्षि । राधः ॥ ० ॥ ३१ ॥ तक्षन् । रथं । सुऽवृतं । विद्मनाऽअपसः । तक्षन् । हरी इति । इन्द्रऽवाहा । वृषण
वसू इति वृषणऽवसू । तक्षन् । पितृऽभ्यां । ऋभवः । युवत् । वयः । तक्षन् । वत्साय । मातरं । सचाऽ
भुवं ॥ आ । नः । यज्ञाय । तक्षत । ऋभुऽमत् । वयः । क्रत्वे । दक्षाय । सुऽप्रजावतीं । इषं । यथा । क्ष
याम । सर्वऽवीरया । विशा । तत् । नः । शर्धाय । धासथ । सु । इन्द्रियं । आ । तक्षत । सातिं । अस्मभ्यं ।
ऋभवः । सातिं । रथाय । सातिं । अर्वते । नरः । सातिं । नः । जैत्रीं । सं । महेत । विश्वहा । जामिं । अजा
मिं । पृतनासु । सक्षणिं । ऋभुक्षणं । इन्द्रं । आ । हुवे । ऊतये । ऋभ्वन् । वाजान् । मरुतः । सोमऽपीत
ये । उभा । मित्रावरुणा । नूनं । अश्विना । ते । नः । हिन्वंतु । सातये । धिये । जिषे । ऋभुः । भराय । सं ।
शिशातु । सातिं । समर्यऽजित् । वाजः । अस्मान् । अविष्टु ॥ ० ॥ ३२ ॥ ईळे । द्यावापृथिवी इति । पूर्वऽ

७९

चित्तये । अग्निं । घर्मं । सुऽरुचं । यामन् । इष्टये । याभिः । भरे । कारं । अंशाय । जिन्वथः । ताभिः । ऊं
इति । सु । ऊतिऽभिः । अश्विना । आ । गतं ॥ युवोः । दानाय । सुऽभराः । असश्चतः । रथं । आ । तस्थुः ।
वचसं । न । मंतवे । याभिः । धियः । अवथः । कर्मन् । इष्टये ॥ ० ॥ युवं । तासां । दिव्यस्य । प्रऽशासने ।
विशां । क्षयथः । अमृतस्य । मज्मना । याभिः । धेनुं । अस्वं । पिन्वथः । नरा ॥ ० ॥ याभिः । परिऽज्मा ।
तनयस्य । मज्मना । द्विऽमाता । तूर्षु । तरणिः । विऽभूषति । याभिः । त्रिऽमंतुः । अभवत् । विऽच
क्षणः ॥ ० ॥ याभिः । रेभं । निऽवृतं । सितं । अत्ऽभ्यः । उत् । वंदनं । ऐरयतं । स्वः । दृशे । याभिः । कण्वं ।
प्र । सिसासंतं । आवतं ॥ ० ॥ ३३ ॥ याभिः । अंतकं । जसमानं । आऽअरणे । भुज्युं । याभिः । अ
व्यथिऽभिः । जिजिन्वथुः । याभिः । कर्कंधुं । वय्यं । च । जिन्वथः ॥ ० ॥ याभिः । शुचंतिं । धनऽसां । सु
संसदं । तप्तं । घर्मं । ओम्याऽवंतं । अत्रये । याभिः । पृश्निऽगुं । पुरुऽकुत्सं । आवतं ॥ ० ॥ याभिः । श

प॰ ग्र॰ ७

८०

चीभिः। वृषणा। परा॑ऽवृजं। प्र। अन्धं। श्रोणं। चक्षसे। एतवे। कृथः। याभिः। वर्तिकां। ग्रसितां। अमुञ्च
तं॥०॥ याभिः। सिंधुं। मधुऽमंतं। असश्चतं। वसिष्ठं। याभिः। अजरौ। अजिन्वतं। याभिः। कुत्सं। श्रु
तर्यं। नर्यं। आवतं॥०॥ याभिः। विश्पलां। धनऽसां। अथर्व्यं। सहस्रऽमीळ्हे। आजौ। अजिन्व
तं। याभिः। वशं। अश्व्यं। प्रेणिं। आवतं॥०॥ ९॥ याभिः। सुऽदानू इति सुऽदानू। औशिजाय।
वणिजे। दीर्घऽश्रवसे। मधु। कोशः। अक्षरत्। कक्षीवंतं। स्तोतारं। याभिः। आवतं॥०॥ याभिः।
रसां। क्षोदसा। उद्नः। पिपिन्वथुः। अनश्वं। याभिः। रथं। आवतं। जिषे। याभिः। त्रिऽशोकः।
उस्रियाः। उतऽआजत॥०॥ याभिः। सूर्यं। परिऽयाथः। पराऽवति। मंधातारं। क्षैत्रऽपत्येषु।
आवतं। याभिः। विप्रं। प्र। भरत्ऽवाजं। आवतं॥०॥ याभिः। महां। अतिथिऽग्वं। कशःऽजुवं।
दिवःऽदासं। शंबरऽहत्ये। आवतं। याभिः। पूःऽभिद्ये। त्रसदस्युं। आवतं॥०॥ याभिः। वम्रं।

८०

विऽपिपानं। उपऽस्तुतं। कलिं। याभिः। वित्तऽजानिं। दुवस्यथः। याभिः। विऽअश्वं। उत। पृथिं। आव
तं॥०॥ १०॥ याभिः। नरा। शयवे। याभिः। अत्रये। याभिः। पुरा। मनवे। गातुं। ईषथुः। याभिः। शारीः।
आजतं। स्यूमऽरश्मये॥०॥ याभिः। पठर्वा। जठरस्य। मज्मना। अग्निः। न। अदीदेत्। चितः। इद्धः।
अज्मन्। आ। याभिः। शर्यातं। अवथः। महाऽधने॥०॥ याभिः। अंगिरः। मनसा। निऽरण्यथः। अ
ग्रं। गच्छथः। विऽवरे। गोऽअर्णसः। याभिः। मनुं। शूरं। इषा। संऽआवतं॥०॥ याभिः। पत्नीः। विऽ
मदाय। निऽऊहथुः। आ। घ। वा। याभिः। अरुणीः। अशिक्षतं। याभिः। सुऽदासे। ऊहथुः। सुऽ
देव्यं॥०॥ याभिः। शंताती इति शंऽताती। भवथः। ददाशुषे। भुज्युं। याभिः। अवथः। याभिः। अध्रिऽ
गुं। ओम्याऽवतीं। सुऽभरां। ऋतऽस्तुभं॥०॥ ११॥ याभिः। कृशानुं। असने। दुवस्यथः। जवे। याभिः।
यूनः। अर्वंतं। आवतं। मधु। प्रियं। भरथः। यत्। सरट्ऽभ्यः॥०॥ याभिः। नरं। गोऽसुस्युधं। नृऽ

प॰ अ॰ ७

८१

सह्यै। क्षेत्रस्य। साता। तनयस्य। जिन्वथः। याभिः। रथान्। अवथः। याभिः। अर्वतः॥
याभिः। कुत्सं। आर्जुनेयं। शतक्रतू इति शतऽक्रतू। प्र। तुर्वीतिं। प्र। च। दभीतिं। आ। वतं। याभिः।
ध्वसंतिं। पुरुऽसंतिं। आवतं॥ अप्नस्वतीं। अश्विना। वाचं। अस्मे इति। कृतं। नः। दस्रा। वृषणा।
मनीषां। अद्यूत्ये। अवसे। नि। ह्वये। वां॥ द्युऽभिः। अक्तुऽभिः। परि। पातं। अस्मान्। अरिष्टे
भिः। अश्विना। सौभगेभिः॥ ॥२७॥ ॥इति प्रथमाष्टके सप्तमोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओं ॥
॥ इदं। श्रेष्ठं। ज्योतिषां। ज्योतिः। आ। अगात्। चित्रः। प्रऽकेतः। अजनिष्ट। विऽभ्वा। यथा। प्रऽ
सूता। सवितुः। सवाय। एव। रात्री। उषसे। योनिं। अरैक्॥ रुशत्ऽवत्सा। रुशती। श्वेत्या। आ।
अगात्। अरैक्। ऊं इति। कृष्णा। सदनानि। अस्याः। समानबंधू इति समानऽबंधू। अमृते इति।
अनूची इति। द्यावा। वर्णं। चरतः। आमिनाने इत्याऽमिनाने। समानः। अध्वा। स्वस्रोः। अनं

तः। तं। अन्याऽअन्या। चरतः। देवशिष्टे इति देवऽशिष्टे। न। मेथेते इति। न। तस्थतुः। सुमेके इति सुऽ
मेके॥ नक्तोषसा। सऽमनसा। विरूपे इति विऽरूपे॥ आ। चेति। चित्रा। वि। दुरः। नः। आवरित्यावः॥
प्रऽअर्प्य। जगत्। वि। ऊं इति। नः। रायः। अख्यत्। उषाः। अजीगः। भुवनानि। विश्वा॥ जिह्मऽश्ये।
चरितवे। मघोनी। आऽभोगये। इष्टये। राये। ऊं इति। त्वं। दभ्रं। पश्यत्ऽभ्यः। उर्विया। विऽचक्षे॥
॥१॥ क्षत्राय। त्वं। श्रवसे। त्वं। महीयै। इष्टये। त्वं। अर्थंऽइव। त्वं। इत्यै। विऽसदृशा। जीविता।
अभिऽप्रचक्षे॥ एषा। दिवः। दुहिता। प्रति। अदर्शि। विऽउच्छंती। युवतिः। शुक्रऽवासाः। विश्व
स्य। ईशाना। पार्थिवस्य। वस्वः। उषः। अद्य। इह। सुऽभगे। वि। उच्छ॥ पराऽयतीनां। अनु। ए
ति। पाथः। आऽयतीनां। प्रथमा। शश्वतीनां। विऽउच्छंती। जीवं। उत्ऽईरयंती। उषाः। मृतं।
कं। चन। बोधयंती॥ उषः। यत्। अग्निं। संऽइधे। चकर्थ। वि। यत्। आवः। चक्षसा। सूर्यस्य।

प॰म॰८

८२

यत्। मानुषान्। यक्ष्यमाणान्। अजीगरिति। तत्। देवेषु। चकृषे। भद्रं। अप्नः। कियति। आ।
यत्। समया। भवाति। याः। विऽउषुः। याः। च। नूनं। विऽउच्छान्। अनु। पूर्वीः। कृपते। वावशाना।
प्रऽदीध्याना। जोषं। अन्याभिः। एति॥ २॥ ईयुः। ते। ये। पूर्वऽतरां। अपश्यन्। विऽउच्छंतीं। उषसं।
मर्त्यासः। अस्माभिः। ऊं इति। नु। प्रतिऽचक्ष्या। अभूत्। ओ इति। ते। यंति। ये। अपरीषु। पश्या
न्। यावयत्ऽद्वेषाः। ऋतऽपाः। ऋतेऽजाः। सुम्नऽवरी। सूनृताः। ईरयंती। सुऽमंगलीः। बिभ्र
ती। देवऽवीतिं। इह। अद्य। उषः। श्रेष्ठऽतमा। वि। उच्छ। शश्वत्। पुरा। उषाः। वि। उवास। देवी। अथो
इति। अद्य। इदं। वि। आवः। मघोनी। अथो इति। वि। उच्छात्। उत्ऽतरान्। अनु। द्यून्। अजरा। अ
मृता। चरति। स्वधाभिः। वि। अंजिऽभिः। दिवः। आताऽसु। अद्योत्। अप। कृष्णां। निःऽनिजं।
देवी। आवरित्यावः। प्रऽबोधयंती। अरुणेभिः। आ। उषाः। याति। सुऽयुजा। रथेन। आऽवहं

अश्वैः।

८२

ती। पोष्या। वार्याणि। चित्रं। केतुं। कृणुते। चेकिताना। ईयुषीणां। उपऽमा। शश्वतीनां। विऽभातीनां। प्र
थमा। उषाः। वि। अश्वैत्॥ ३॥ उत्। ईर्ध्वं। जीवः। असुः। नः। आ। अगात्। अप। प्र। अगात्। तमः। आ।
ज्योतिः। एति। अरैक्। पंथां। यातवे। सूर्याय। अगन्म। यत्र। प्रऽतिरंते। आयुः। स्यूमना। वाचः। उ
त्। इयर्ति। वह्निः। स्तवानः। रेभः। उषसः। विऽभातीः। अद्य। तत्। उच्छ। गृणते। मघोनि। अस्मे इति।
आयुः। नि। दिदीहि। प्रजाऽवत्। याः। गोऽमतीः। उषसः। सर्वऽवीराः। विऽउच्छंति। दाशुषे। मर्त्याय।
वायोःऽइव। सूनृतानां। उत्ऽअर्के। ताः। अश्वऽदाः। अश्नवत्। सोमऽसुत्वा। माता। देवानां। अदितेः।
अनीकं। यज्ञस्य। केतुः। बृहती। वि। भाहि। प्रशस्तिऽकृत्। ब्रह्मणे। नः। वि। उच्छ। आ। नः। जने। जनय।
विश्वऽवारे। यत्। चित्रं। अप्नः। उषसः। वहंति। ईजानाय। शशमानाय। भद्रं॥ ४॥ इमाः। रुद्राय।
तवसे। कपर्दिने। क्षयत्ऽवीराय। प्र। भरामहे। मतीः। यथा। शं। असत्। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। विश्वं।

प.अ.८

पुष्टं। ग्रामे। अस्मिन्। अनातुरं। मृळ। नः। रुद्र। उत। नः। मयः। कृधि। क्षयत्ऽवीराय। नमसा। विधेम।
ते। यत्। शं। च। योः। च। मनुः। आऽयेजे। पिता। तत्। अश्याम। तव। रुद्र। प्रऽनीतिषु। अश्याम। ते। सुऽ
मतिं। देवऽयज्यया। क्षयत्ऽवीरस्य। तव। रुद्र। मीढ्वः। सुम्नऽयन्। इत्। विशः। अस्माकं। आ। चर। अरि
ष्टऽवीराः। जुहवाम। ते। हविः। त्वेषं। वयं। रुद्रं। यज्ञऽसाधं। वंकुं। कविं। अवसे। नि। ह्वयामहे। आरे। अ
स्मत्। दैव्यं। हेळः। अस्यतु। सुऽमतिं। इत्। वयं। अस्य। आ। वृणीमहे। दिवः। वराहं। अरुषं। कपर्दिनं।
त्वेषं। रूपं। नमसा। नि। ह्वयामहे। हस्ते। बिभ्रत्। भेषजा। वार्याणि। शर्म। वर्म। छर्दिः। अस्मभ्यं। यंसत्॥
॥५॥ इदं। पित्रे। मरुतां। उच्यते। वचः। स्वादोः। स्वादीयः। रुद्राय। वर्धनं। रास्व। च। नः। अमृत। मर्तऽभोज
नं। त्मने। तोकाय। तनयाय। मृळ। मा। नः। महान्तं। उत। मा। नः। अर्भकं। मा। नः। उक्षन्तं। उत। मा। नः।
उक्षितं। मा। नः। वधीः। पितरं। मा। उत। मातरं। मा। नः। प्रियाः। तन्वः। रुद्र। रिरिषः। मा। नः। तोके। तन

८३

ये। मा। नः। आयौ। मा। नः। गोषु। मा। नः। अश्वेषु। रिरिषः। वीरान्। मा। नः। रुद्र। भामितः। वधीः। हवि
ष्मंतः। सदं। इत्। त्वा। हवामहे। उप। ते। स्तोमान्। पशुपाःऽइव। आ। अकरं। रास्व। पितः। मरुतां। सुम्नं।
अस्मे इति। भद्रा। हि। ते। सुऽमतिः। मृळयत्ऽतमा। अथ। वयं। अवः। इत्। ते। वृणीमहे। आरे। ते। गोऽ
घ्नं। उत। पुरुषऽघ्नं। क्षयत्ऽवीर। सुम्नं। अस्मे इति। ते। अस्तु। मृळ। च। नः। अधि। च। ब्रूहि। देव। अ
ध। च। नः। शर्म। यच्छ। द्विऽबर्हाः। अवोचाम। नमः। अस्मै। अवस्यवः। शृणोतु। नः। हवं। रुद्रः। मरु
त्वान्॥ ०॥ ६॥ चित्रं। देवानां। उत्। अगात्। अनीकं। चक्षुः। मित्रस्य। वरुणस्य। अग्नेः। आ। अप्राः।
द्यावापृथिवी इति। अंतरिक्षं। सूर्यः। आत्मा। जगतः। तस्थुषः। च। सूर्यः। देवीं। उषसं। रोचमा
नां। मर्यः। न। योषां। अभि। एति। पश्चात्। यत्र। नरः। देवऽयंतः। युगानि। विऽतन्वते। प्रति। भद्रा
य। भद्रं। भद्राः। अश्वाः। हरितः। सूर्यस्य। चित्राः। एतऽग्वाः। अनुऽमाद्यासः। नमस्यंतः। दि

१.अ.८ वः। आ। पृष्ठं। अस्थुः। परि। द्यावापृथिवी इति। यंति। सद्यः। तत्। सूर्यस्य। देवऽत्वं। तत्। महिऽत्वं। म
ध्या। कर्त्तोः। विऽततं। सं। जभार। यदा। इत्। अयुक्त। हरितः। सधऽस्थात्। आत्। रात्री। वासः।
तनुते। सिमस्मै। तत्। मित्रस्य। वरुणस्य। अभिऽचक्षे। सूर्यः। रूपं। कृणुते। द्योः। उपऽस्थे। अ
८४ नंतं। अन्यत्। रुशत्। अस्य। पाजः। कृष्णं। अन्यत्। हरितः। सं। भरंति। अद्य। देवाः। उतऽइ
ता। सूर्यस्य। निः। अंहसः। पिपृत। निः। अवद्यात्। ६।। ७।। ।।अनुवाकः।। ।।नासत्याभ्यां।
बर्हिःऽइव। प्र। वृंजे। स्तोमान्। इयर्मि। अभ्रियाऽइव। वातः। यो। अर्भगाय। विऽमदाय। जायां। से
नाऽजुवा। निऽऊहतुः। रथेन। वीळुपत्मऽभिः। आशुहेमऽभिः। वा। देवानां। वा। जूतिऽभिः। शा ८४
शदाना। तत्। रासभः। नासत्या। सहस्रं। आजा। यमस्य। प्रऽधने। जिगाय। तुग्रः। ह। भुज्युं।
अश्विना। उदऽमेघे। रयिं। न। कः। चित्। ममृऽवान्। अव। अहाः। तं। ऊहथुः। नौभिः। आ

त्मन्ऽवतीभिः। अंतरिक्षप्रुत्ऽभिः। अपऽउदकाभिः। तिस्रः। क्षपः। त्रिः। अहा। अतिव्र
जत्ऽभिः। नासत्या। भुज्युं। ऊहथुः। पतंगैः। समुद्रस्य। धन्वन्। आर्द्रस्य। पारे। त्रिऽभिः। र
थैः। शतपत्ऽभिः। षट्ऽअश्वैः। अनारंभणे। तत्। अवीरयेथां। अनास्थाने। अग्रभ
णे। समुद्रे। यत्। अश्विनौ। ऊहथुः। भुज्युं। अस्तं। शतऽअरित्रां। नावं। आतस्थिऽवांसं।।
।।५।। यं। अश्विना। ददथुः। श्वेतं। अश्वं। अघऽअश्वाय। शश्वत्। इत्। स्वस्ति। तत्। वां। दात्रं।
महि। कीर्त्तेन्यं। भूत्। पैद्वः। वाजी। सदं। इत्। हव्यः। अर्यः। युवं। नरा। स्तुवते। पज्रियाय। क
क्षीवते। अरदतं। पुरंऽधिं। कारोतरात्। शफात्। अश्वस्य। वृष्णः। शतं। कुंभान्। असिंच
तं। सुरायाः। हिमेन। अग्निं। घ्रंसं। अवारयेथां। पितुऽमतीं। ऊर्जं। अस्मै। अधत्तं। ऋबीसे।
अत्रिं। अश्विना। अवऽनीतं। उत्। निन्यथुः। सर्वऽगणं। स्वस्ति। परा। अवतं। नासत्या। अ

नुदेथां। उच्चाऽबुध्नं। चक्रथुः। जिह्मऽबारं। क्षरन्। आपः। न। पायनाय। राये। सहस्राय। तृष्यते।
गोतमस्य। जुजुरुषः। नासत्या। उत। वव्रिं। प्र। अमुंचतं। द्रापिंऽइव। च्यवानात्। प्र। अतिरतं। ज
हितस्य। आयुः। दस्रा। आत्। इत्। पतिं। अकृणुतं। कनीनां॥ ॥ तत्। वां। नरा। शंस्यं। राध्यं। च।
अभिष्टिऽमत्। नासत्या। वरूथं। यत्। विद्वांसा। निधिंऽइव। अपऽगूळ्हं। उत्। दर्शतात्। ऊपथुः।
वंदनाय।०। सनये। दंसः। उग्रं। आविः। कृणोमि। तन्यतुः। न। वृष्टिं। दध्यङ्। ह। यत्। मधु। आथ
र्वणः। वां। अश्वस्य। शीर्ष्णा। प्र। यत्। ईं। उवाच। अजोहवीत्। नासत्या। करा। वां। महे। यामन्। पु
रुऽभुजा। पुरंऽधिः। श्रुतं। तत्। शासुःऽइव। वध्रिऽमत्याः। हिरण्यऽहस्तं। अश्विनौ। अदत्तं। आ
स्नः। वृकस्य। वर्त्तिकां। अभीके। युवं। नरा। नासत्या। अमुमुक्तं। उतो इति। कविं। पुरुऽभुजा। यु
वं। ह। कृपमाणं। अकृणुतं। विऽचक्षे। चरित्रं। हि। वेःऽइव। अच्छेदि। पर्णं। आजा। खेलस्य। परिऽ

८५

तक्म्यायां। सद्यः। जंघां। आयसीं। विश्पलायै। धने। हिते। सर्त्तवे। प्रति। अधत्तं॥१०॥ शतं। मेषा
न्। वृक्ये। चक्षदानं। ऋज्रऽअश्वं। तं। पिता। अंधं। चकार। तस्मै। अक्षी इति। नासत्या। विऽचक्षे।
आ। अधत्तं। दस्रा। भिषजौ। अनर्वन्। आ। वां। रथं। दुहिता। सूर्यस्य। कार्ष्मऽइव। अतिष्ठत्। अ
र्वता। जयंती। विश्वे। देवाः। अनु। अमन्यंत। हृत्ऽभिः। सं। ऊं इति। श्रिया। नासत्या। सचेथे इति। य
त्। अयातं। दिवःऽदासाय। वर्त्तिः। भरत्ऽवाजाय। अश्विना। हयंता। रेवत्। उवाह। सचनः। रथः।
वां। वृषभः। च। शिंशुमारः। च। युक्ता। रयिं। सुऽक्षत्रं। सुऽअपत्यं। आयुः। सुऽवीर्यं। नासत्या। व
हंता। आ। जह्नावीं। सऽमनसा। उप। वाजैः। त्रिः। अह्नः। भागं। दधतीं। अयातं। परिऽविष्टं। जा
हुषं। विश्वतः। सीं। सुऽगेभिः। नक्तं। ऊहथुः। रजःऽभिः। विऽभिंदुना। नासत्या। रथेन। वि। पर्वता
न्। अजरयू इति। अयातं॥११॥ एकस्याः। वस्तोः। आवतं। रणाय। वशं। अश्विना। सनये। स

हस्रा। निः। अहतं। दुच्छुना। इंद्रऽवंता। पृथुऽश्रवसः। वृषणौ। अरातीः॥ शरस्य। चित्। आर्चत्ऽक
स्य। अवतात्। आ। नीचात्। उच्चा। चक्रथुः। पातवे। वारिति वाः॥ शयवे। चित्। नासत्या। शचीभिः।
जसुरये। स्तर्यं। पिप्यथुः। गां॥ अवस्यते। स्तुवते। कृष्णियाय। ऋजुऽयते। नासत्या। शचीभिः। पशुं।
न। नष्टंऽइव। दर्शनाय। विष्णाप्वं। ददथुः। विश्वकाय॥ दश। रात्रीः। अशिवेन। नव। द्यून्। अवऽन
द्धं। श्नथितं। अप्ऽसु। अंतरिति। विऽप्रुतं। रेभं। उदनि। प्रऽवृक्तं। उत्। निन्यथुः। सोमंऽइव। स्रुवे
ण॥ प्र। वां। दंसांसि। अश्विनौ। अवोचं। अस्य। पतिः। स्यां। सुऽगवः। सुऽवीरः॥ उत। पश्यन्। अश्नु
वन्। दीर्घं। आयुः। अस्तंऽइव। इत्। जरिमाणं। जगम्यां॥१२॥ मध्वः। सोमस्य। अश्विना। मदा
य। प्रत्नः। होता। आ। विवासते। वां॥ बर्हिष्मती। रातिः। विऽश्रिता। गीः। इषा। यातं। नासत्या। उप।
वाजैः॥ यः। वां। अश्विना। मनसः। जवीयान्। रथः। सुऽअश्वः। विशः। आऽजिगाति। येन। गच्छ

थः। सुऽकृतः। दुरोणं। तेन। नरा। वर्तिः। [illegible] अस्मभ्यं। यातं॥ ऋषिं। नरौ। अंहसः। पांचऽजन्यं।
ऋबीसात्। अत्रिं। मुंचथः। गणेन॥ मिनंता। दस्योः। अशिवस्य। मायाः। अनुऽपूर्वं। वृषणा।
चोदयंता॥ अश्वं। न। गूळ्हं। अश्विना। दुःऽएवैः। ऋषिं। नरा। वृषणा। रेभं। अप्ऽसु॥ सं। तं। रिणी
थः। विऽप्रुतं। दंसःऽभिः। न। वां। जूर्यंति। पूर्व्या। कृतानि॥ सुसुप्वांसं। न। निःऽऋतेः। उपऽस्थे। सू
र्यं। न। दस्रा। तमसि। क्षियंतं॥ शुभे। रुक्मं। न। दर्शतं। निऽखातं। उत्। ऊपथुः। अश्विना। वंदनाय।
॥१३॥ ० पज्रियेण। कक्षीवता। नासत्या। परिऽज्मन्॥ शफात्। अश्वस्य। वाजिनः। जनाय। ० मधू
नां॥ ० कृष्णियाय। ० घोषायै। चित्। पितृऽसदे। दुरोणे। पतिं। जूर्यंत्यै। अश्विनौ। अदत्तं॥ युवं। श्या
वाय। रुशतीं। अदत्तं। महः। क्षोणस्य। अश्विना। कण्वाय॥ प्रऽवाच्यं। तत्। वृषणा। कृतं। वां। यत्। ना
र्षदाय। श्रवः। अधिऽअधत्तं॥ पुरु। वर्पांसि। अश्विना। दधाना। नि। पेदवे। ऊहथुः। आशुं। अश्वं।

प॰प्र॰८

सहस्रऽसां। वाजिनं। अप्रतिऽइतं। अहिऽहनं। श्रवस्यं। तरुत्रं। एतानि। वां। श्रवस्या। सुदानू इति सुऽदा
नू। ब्रह्म। आंगूषं। सदनं। रोदस्योः। यत्। वां। पज्रासः। अश्विना। हवंते। यातं। इषा। च। विदुषे। च। वाजं।
॥१४॥ सूनोः। मानेन। अश्विना। गृणाना। वाजं। विप्राय। भुरणा। रदंता। अगस्त्ये। ब्रह्मणा। वावृधा

८७

ना। सं। विश्पलां। नासत्या। अरिणीतं। कुह। यांता। सुऽस्तुतिं। काव्यस्य। दिवः। नपाता। वृषणा। शयुऽत्रा
हिरण्यस्यऽइव। कलशं। निऽखातं। उत्। ऊपथुः। दशमे। अश्विना। अहन्। युवं। च्यवानं। अश्विना। ज
रंतं। पुनः। युवानं। चक्रथुः। शचीभिः। युवोः। रथं। दुहिता। सूर्यस्य। सह। श्रिया। नासत्या। अवृणी
त। युवं। तुग्राय। पूर्व्येभिः। एवैः। पुनःऽमन्यौ। अभवतं। युवाना। युवं। भुज्युं। अर्णसः। निः।

८७

विऽभिः

समुद्रात्। ऊहथुः। ऋज्रेभिः। अश्वैः। अजोहवीत्। अश्विना। तौग्र्यः। वां। प्रऽउळ्हः। समुद्रं। अ
व्यथिः। जगन्वान्। निः। तं। ऊहथुः। सुऽयुजा। रथेन। मनःऽजवसा। वृषणा। स्वस्ति॥१५॥ अ

जोहवीत्। अश्विना। वर्तिका। वां। आस्नः। यत्। सीं। अमुंचतं। वृकस्य। वि। जयुषा। ययथुः।
सानु। अद्रेः। जातं। विष्वाचः। अहतं। विषेण। ममहानं। तमः। प्रऽनीतं। अशिवेन। पित्रा।
आ। अक्षी इति। ऋज्रऽअश्वे। अश्विनौ। अधत्तं। ज्योतिः। अंधाय। चक्रथुः। विऽचक्षे। शु
नं। अंधाय। भरं। अह्वयत्। सा। वृकीः। अश्विना। वृषणा। नरा। इति। जारः। कनीनःऽइव। च
क्षदानः। ऋज्रऽअश्वः। शतं। एकं। च। मेषान्। मही। वां। ऊतिः। अश्विना। मयःऽभूः। उत। स्रामं।
धिष्ण्या। सं। रिणीथः। अथ। युवां। इत्। अह्वयत्। पुरंऽधिः। आ। अगच्छतं। सीं। वृषणौ। अवःऽ
भिः। अधेनुं। दस्रा। स्तर्यं। विऽसक्तां। अपिन्वतं। शयवे। अश्विना। गां। युवं। शचीभिः। विऽमद
य। जायां। नि। ऊहथुः। पुरुऽमित्रस्य। योषां॥१६॥ यवं। वृकेण। अश्विना। वपंता। इषं। दुहंता। मनु
षाय। दस्रा। अभि। दस्युं। बकुरेण। धमंता। उरु। ज्योतिः। चक्रथुः। आर्याय। आथर्वणाय। अश्वि

प॰अ॰८

ना। दधीचे। अश्व्यं। शिरः। प्रति। ऐरयतं। सः। वां। मधु। प्र। वोचत्। ऋतऽयन्। त्वाष्ट्रं। यत्। दस्रौ।
अपिऽकक्ष्यं। वां। सदा। कवी इति। सुऽमतिं। आ। चके। वां। विश्वाः। धियः। अश्विना। प्र। अवतं।
मे। अस्मे इति। रयिं। नासत्या। बृहंतं। अपत्यऽसाचं। श्रुत्यं। रराथां। हिरण्यऽहस्तं। अश्विना। र
राणा। पुत्रं। नरा। वध्रिऽमत्याः। अदत्तं। त्रिधा। ह। श्यावं। अश्विना। विऽकस्तं। उत्। जीवसे। ऐरय
तं। सुदानू इति सुऽदानू। एतानि। वां। अश्विना। वीर्याणि। प्र। पूर्व्याणि। आयवः। अवोचन्। ब्रह्म।
कृण्वंतः। वृषणा। युवऽभ्यां। सुऽवीरासः। विदथं। आ। वदेम॥१७॥ आ। वां। रथः। अश्विना। श्ये
नऽपत्वा। सुऽमृळीकः। स्वऽवान्। यातु। अर्वाङ्। यः। मर्त्यस्य। मनसः। जवीयान्। त्रिऽबंधुरः।
वृषणा। वातऽरंहाः। त्रिऽबंधुरेण। त्रिऽवृता। रथेन। त्रिऽचक्रेण। सुऽवृता। आ। यातं। अर्वा
क्। पिन्वतं। गाः। जिन्वतं। अर्वतः। नः। वर्धयतं। अश्विना। वीरं। अस्मे इति। प्रवत्ऽयाम्ना। सुऽवृ

८८

८८

ता। रथेन। दस्रौ। इमं। शृणुतं। श्लोकं। अद्रेः। किं। अंग। वां। प्रति। अवर्तिं। गमिष्ठा। आहुः। विप्रासः।
अश्विना। पुराऽजाः। आ। वां। श्येनासः। अश्विना। वहंतु। रथे। युक्तासः। आशवः। पतंगाः। ये। अ
प्ऽतुरः। दिव्यासः। न। गृध्राः। अभि। प्रयः। नासत्या। वहंति। ०। युवतिः। तिष्ठत्। अत्र। जुष्ट्वी। नरा।
दुहिता। सूर्यस्य। परि। वां। अश्वाः। वपुषः। पतंगाः। वयः। वहंतु। अरुषाः। अभीके॥१८॥ उत्। वंद
नं। ऐरतं। दंसनाभिः। उत्। रेभं। दस्रा। वृषणा। शचीभिः। निः। तौग्र्यं। पारयथः। समुद्रात्। पुनरिति।
च्यवानं। चक्रथुः। युवानं। युवं। अत्रये। अवऽनीताय। तप्तं। ऊर्जं। ओमानं। अश्विनौ। अधत्तं। युवं।
कण्वाय। अपिऽरिप्ताय। चक्षुः। प्रति। अधत्तं। सुऽस्तुतिं। जुजुषाणा। युवं। धेनुं। शयवे। नाधिताय।
अपिन्वतं। अश्विना। पूर्व्याय। अमुंचतं। वर्तिकां। अंहसः। निः। प्रति। जंघां। विश्पलायाः। अधत्तं। यु
वं। श्वेतं। पेदवे। इंद्रऽजूतं। अहिऽहनं। अश्विना। अदत्तं। अश्वं। जोहूत्रं। अर्यः। अभिऽभूतिं। उग्रं। स

प॰अ॰८

८९

हृत्ऽसं। वृषणा। वीळुऽअंगं। ता। वां। नरा। स्तः। अवसे। स्तःऽजाता। हवामहे। अश्विना। नाधमानाः। आ। नः। उप। वस्तःऽमता। रथेन। गिरः। जुषाणा। सुविताय। यातं। आ। श्येनस्य। जवसा। नूतनेन। अस्मे इति। यातं। नासत्या। सऽजोषाः। हवे। हि। वां। अश्विना। रातऽहव्यः। शश्वत्ऽतमायाः। उषसः। विऽउष्टौ। ॥१९॥०॥ पुरुऽमाय्यं। मनःऽजुवं। जीरऽअश्वं। यज्ञियं। जीवसे। हुवे। सहस्रऽकेतुं। वनिनं। शतत्ऽवसुं। श्रुष्टीऽवानं। वरिवःऽधां। अभि। प्रयः। युवोः। धीतिः। प्रति। अस्य। प्रऽयामनि। अधायि। शस्मन्। सं। अयंते। आ। दिद्रवः। स्वदामि। घर्मं। प्रति। यंति। ऊतयः। आ। वां। ऊर्जानी। रथं। अश्विना। अरुहत्। सं। यत्। मिथः। पस्पृधानासः। अग्मत। शुभे। मखाः। अमिताः। जायवः। रणे। युवोः। अह। प्रवणे। चेकिते। रथः। यत्। अश्विना। वहथः। सूरिं। आ। वरं। युवं। भुज्युं। भुरमाणं। विऽभिः। गतं। स्वयुक्तिऽभिः। निऽवहंता। पितृऽभ्यः। आ। यासिष्टं। वर्तिः। वृषणा। विऽजेन्यं। दिवःऽदासाय। महि। चेति।

८९

वां। अवः। युवोः। अश्विना। वपुषे। युवाऽयुजं। रथं। वाणी इति। येमतुः। अस्य। शर्ध्यं। आ। वां। पतिऽत्वं। सख्याय। जग्मुषी। योषा। अवृणीत। जेन्या। युवां। पती इति॥२०॥ युवं। रेभं। परिऽसूतेः। उरुष्यथः। हिमेन। घर्मं। परिऽतप्तं। अत्रये। युवं। शयोः। अवसं। पिप्यथुः। गवि। प्र। दीर्घेण। वंदनः। तारि। आयुषा। युवं। वंदनं। निःऽऋतं। जरण्यया। रथं। न। दस्रा। करणा। सं। इन्वथः। क्षेत्रात्। आ। विप्रं। जनथः। विपन्यया। प्र। वां। अत्र। विधते। दंसना। भुवत्। अगच्छतं। कृपमाणं। पराऽवति। पितुः। स्वस्य। त्यजसा। निऽबाधितं। स्वःऽवतीः। इतः। ऊतीः। युवोः। अह। चित्राः। अभीके। अभवन्। अभिष्टयः। उत। स्या। वां। मधुऽमत्। मक्षिका। अरपत्। मदे। सोमस्य। औशिजः। हुवन्यति। युवं। दधीचः। मनः। आ। विवासथः। अथ। शिरः। प्रति। वां। अश्व्यं। वदत्। युवं। पेदवे। पुरुऽवारं। अश्विना। स्पृधां। श्वेतं। तरुतारं। दुवस्यथः। शर्यैः। अभिऽद्युं। पृतनासु। दुस्तरं। चर्कृत्यं। इंद्रंऽइव। चर्षणिऽसहं॥२१॥ का। राधत्।

प॰प्र॰८

१०

होत्रा । अश्विना । वां । कः । वां । जोषे । उभयोः । कथा । वि । धाति । अप्रऽचेताः ॥ विद्वांसौ । इत् । दुरः । पृच्छेत् । अ-
विद्वान् । इत्था । अपरः । अचेताः ॥ नु । चित् । नु । मर्ते । अक्रौ ॥ ता । विद्वांसा । हवामहे । वां । ता । नः । विद्वां-
सा । मन्म । वोचेतं । अद्य ॥ प्र । आर्चत् । दयमानः । युवाकुः ॥ वि । पृच्छामि । पाक्या । न । देवान् । वषट्ऽकृ-
तस्य । अद्भुतस्य । दस्रा ॥ पातं । च । सह्यसः । युवं । च । रभ्यसः । नः ॥ प्र । या । घोषे । भृगवाणे । न । शोभे । य-
या । वाचा । यजति । पज्रियः । वां ॥ प्र । इषऽयुः । न । विद्वान् ॥ श्रुतं । गायत्रं । तकवानस्य । अहं । चित् ।
हि । रिरेभ । अश्विना । वां ॥ आ । अक्षी इति । शुभः । पती इति । दन् ॥ युवं । हि । आस्तं । महः । रन् । युवं । वा ।
यत् । निःऽततंसतं ॥ ता । नः । वसू इति । सुऽगोपा । स्यातं । पातं । नः । वृकात् । अघऽयोः ॥ मा । कस्मै । धा-
तं । अभि । अमित्रिणे । नः । मा । अकुत्र । नः । गृहेभ्यः । धेनवः । गुः ॥ स्तनऽभुजः । अशिश्वीः ॥ दुहीय-
न् । मित्रऽधितये । युवाकु । राये । च । नः । मिमीतं । वाजऽवत्यै । इषे । च । नः । मिमीतं । धेनुऽमत्यै ॥ अश्वि-

१०

नोः । असनं । रथं । अनश्वं । वाजिनीऽवतोः ॥ तेन । अहं । भूरि । चाकन ॥ अयं । समह । मा । तनु । उह्याते । जना-
न् । अनु ॥ सोमऽपेयं । सुऽरथः । रथः ॥ अध । स्वप्नस्य । निः । विदे । अभुंजतः । च । रेवतः ॥ उभा । ता । बस्रि । न-
श्यतः ॥ २२ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ कत् । इत्था । नॄन् । पात्रं । देवऽयतां । भवत् । गिरः । अंगिरसां । तुर-
ण्यन् ॥ प्र । यत् । आनट् । विशः । आ । हर्म्यस्य । उरु । क्रंसते । अध्वरे । यजत्रः ॥ स्तंभीत् । ह । द्यां । सः । ध-
रुणं । प्रुषायत् । ऋभुः । वाजाय । द्रविणं । नरः । गोः ॥ अनु । स्वऽजां । महिषः । चक्षत । व्रां । मेनां । अश्वस्य ।
परि । मातरं । गोः ॥ नक्षत् । हवं । अरुणीः । पूर्व्यं । राट् । तुरः । विशां । अंगिरसां । अनु । द्यून् ॥ तक्षत् । वज्रं ।
निऽयुतं । तस्तंभत् । द्यां । चतुःऽपदे । नर्याय । द्विऽपादे ॥ अस्य । मदे । स्वर्यं । दाः । ऋताय । अपिऽवृतं ।
उस्रियाणां । अनीकं ॥ यत् । ह । प्रऽसर्गे । त्रिऽककुप् । निऽवर्त्तत् । अप । द्रुहः । मानुषस्य । दुरः । वरिति
वः ॥ तुभ्यं । पयः । यत् । पितरौ । अनीतां । राधः । सुऽरेतः । तुरणे । भुरण्यू इति । शुचि । यत् । ते । रेक्णः ।

आ। अयजंत। सबर्ऽदुघायाः। पयः। उस्त्रियायाः॥ २४॥ अध। प्र। जज्ञे। तरणिः। ममत्तु। प्र। रोचि। अस्याः।
उषसः। न। सूरः। इंदुः। येभिः। आष्ट। स्वऽइद्धुहव्यैः। स्रुवेण। सिंचन्। जरणा। अभि। धाम। स्मऽइध्मा। यत्।
वनऽधितिः। अपस्यात्। सूरः। अध्वरे। परि। रोधना। गोः। यत्। ह। प्रऽभासि। कृत्व्यान्। अनु। द्यून्। अनर्वि

शे। पश्वऽइषे। तुराय। अष्टा। महः। दिवः। आदः। हरी इति। इह। द्युम्नऽसहं। अभि। योधानः। उत्सं। हरिं। यत्।
ते। मंदिनं। दुक्षन्। वृधे। गोऽरभसं। अद्रिऽभिः। वाताप्यं। त्वं। आयसं। प्रति। वर्तयः। गोः। दिवः। अश्मा
नं। उपऽनीतं। ऋभ्वा। कुत्साय। यत्र। पुरुऽहूत। वन्वन्। शुष्णं। अनंतैः। परिऽयासि। वधैः। पुरा। यत्। सूरः।
तमसः। अपिऽइतेः। तं। अद्रिऽवः। फलिऽगं। हेतिं। अस्य। शुष्णस्य। चित्। परिऽहितं। यत्। ओजः। दिवः।

परि। सुऽग्रथितं। तत्। आ। अदः॥ २५॥ अनु। त्वा। मही इति। पाजसी इति। अचक्रे इति। द्यावाक्षा
मा। मदतां। इंद्र। कर्मन्। त्वं। वृत्रं। आऽशयानं। सिरासु। महः। वज्रेण। सिष्वपः। वराहुं। त्वं। इंद्र। नर्यः।

यान्। अवः। नृन्। तिष्ठ। वातस्य। सुऽयुजः। वहिष्ठान्। यं। ते। काव्यः। उशना। मंदिनं। दात्। वृत्रऽ
हनं। पार्यं। ततक्ष। वज्रं। त्वं। सूरः। हरितः। रमयः। नृन्। भरत्। चक्रं। एतशः। न। अयं। इंद्र। प्रऽ
अस्य। पारं। नवतिं। नाव्यानां। अपि। कर्त्तं। अवर्तयः। अयज्यून्। त्वं। नः। अस्याः। इंद्र। दुःऽहना
याः। पाहि। वज्रिऽवः। दुःऽइतात्। अभीके। प्र। नः। वाजान्। रथ्यः। अश्वऽबुध्यान्। इषे। यंधि।
श्रवसे। सूनृतायै। मा। सा। ते। अस्मत्। सुऽमतिः। वि। दसत्। वाजऽप्रमहः। सं। इषः। वरंत। आ।
नः। भज। मघऽवन्। गोषु। अर्यः। मंहिष्ठाः। ते। सधऽमादः। स्याम॥ २६॥ ॥ इति प्रथमाष्टके
अष्टमोध्यायः॥ ॥ इति प्रथमाष्टकः समाप्तः॥ ॥ अनु त्वा। त्वा मही। मही पाजसी। मही
इति मही। पाजसी अचक्रे। पाजसी इति पाजसी। अचक्रे द्यावाक्षामा। अचक्रे इत्यचक्रे। द्यावा
क्षामा मदतां। मदतामिंद्र। इंद्र कर्मन्। कर्मन्निति कर्मन्। त्वं वृत्रं। वृत्रमाशयानं। आशयानं सिरा

प॰ अ॰ ८

स्तः।आनयानमित्याऽनयानं।सिरास्तमहः॥महोवज्रेण।वज्रेणसिष्वपः।सिष्वपोवराहुं।सिस्वप
इतिसिस्वपः।वराहुमितिवराहुं।त्वमिंद्र।इंद्रनर्यः।नर्योयान्।यांअवः।अवोन्हन्।न्हन्तिष्ठ।तिष्ठ
वातस्य।वातस्यसुयुजः।सुयुजोवहिष्ठान्।सुयुजइतिसुऽयुजः।वहिष्ठानितिवहिष्ठान्।यंते।ते
काव्यः।काव्यउशना।उशनामंदिनं।मंदिनंदात्।दाद्वृत्रहणं।वृत्रहणंपार्यं।वृत्रहनमितिवृत्रऽहनं।
पार्यंततक्ष।ततक्षवज्रं।वज्रमितिवज्रं।त्वंसूरः।सूरोहरितः।हरितोरामयः।रामयोन्हन्।रमय
इतिरमयः।न्हन्भरत्।भरञ्चक्रं।चक्रमेतशः।एतशोन।नायं।अयमिंद्र।इंद्रेतींद्र।प्रास्यपारं।प्रा
स्येतिप्रऽअस्य।पारंनवतिं।नवतिंनाव्यानां।नाव्यानामपि।अपिकर्त्तं।कर्त्तमवर्त्तयः।अवर्त्तयो
यज्यून्।अयज्यूनित्ययज्यून्।त्वंनः।नोअस्याः।अस्याइंद्र।इंद्रदुर्हणायाः।दुर्हणायाःपाहि।दुर्हणा
याइतिदुःऽहनायाः।पाहिवज्रिवः।वज्रिवोदुरितात्।वज्रिवइतिवज्रिऽवः।दुरितादभीके।दुरितादि

९२

प॰ अ॰ ८

ता
तिदुःऽइतात्।अभीकइत्यभीके।प्रनः।नोवाजान्।वाजान्रथ्यः।रथ्योअश्वबुध्यान्।अश्वबुध्यानि
षे।अश्वबुध्यानित्यश्वऽबुध्यान्।इषेयंधि।यंधिश्रवसे।श्रवसेसूनृतायै।सूनृतायाइतिसूनृतायै।
मासा।साते।तेअस्मत्।अस्मत्सुमतिः।सुमतिर्वि।सुमतिरितिसुऽमतिः।विदसत्।दसद्वाजप्रमहः
वाजप्रमहःसं।वाजप्रमहइतिवाजऽप्रमहः।समिषः।इषोवरंत।वरंतेतिवरंत।आनः।नोभज।भ
जमघवन्।मघवन्गोषु।मघवन्नितिमघऽवन्।गोष्वर्यः।अर्योमंहिष्ठाः।मंहिष्ठास्ते।तेसधमादः।स
धमादःस्याम।सधमादइतिसधऽमादः।स्यामेतिस्याम॥१॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ ॥
॥संवत्१८४५सिद्धार्थिनामसंवत्सरेचैत्रशुक्लप्रतिपदाचंद्रवासरतद्दिनेभडकंबकरोपनामक
चिंतामणिदीक्षितेनकाश्यांविश्वेश्वरचरणसंनिधौलिखितंस्वार्थंपरोपकारार्थंच॥ ॥ ॥
भडकंबकरनारायणदीक्षितस्येदंपुस्तकं॥ ॥श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ ॥ ॥

९३

प॰प्र॰८

२३

॥पदे प्रथमाष्टकः समाप्तः॥

२३

प॰द्वि॰१

१

॥अथ द्वितीयाष्टक पदे प्रारंभः॥

१

प॰ दि॰ १ ॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥प्र । वः । पांतं । रघुऽमन्यवः । अंधः । यज्ञं । रुद्राय ।
मीळ्हुषे । भरध्वं । दिवः । अस्तोषि । असुरस्य । वीरैः । इषुध्याऽइव । मरुतः । रोदस्योः । पत्नीऽ
इव । पूर्वऽहूतिं । ववृधध्यै । उषसानक्ता । पुरुधा । विदाने इति । स्तरीः । न । अत्कं । विऽउतं । वसा
१ ना । सूर्यस्य । श्रिया । सुऽदृशी । हिरण्यैः । ममत्तु । नः । परिऽज्मा । वसऽर्हा । ममत्तु । वातः । अपां ।
वृषण्ऽवान् । शिशीतं । इंद्रापर्वता । युवं । नः । तत् । नः । विश्वे । वरिवस्यंतु । देवाः । उत । त्या । मे ।
यशसा । श्वेतनायै । व्यंता । पांता । औशिजः । हुवध्यै । प्र । वः । नपातं । अपां । कृणुध्वं । प्र । मा
तरा । रास्पिनस्य । आयोः । आ । वः । रुवण्युं । औशिजः । हुवध्यै । घोषाऽइव । शंसं । अर्जुन १
स्य । नंशे । प्र । वः । पूष्णे । दावने । आ । अच्छ । वोचेय । वसुऽतातिं । अग्नेः ॥१॥ श्रुतं । मे । मित्रा
वरुणा । हवा । इमा । उत । श्रुतं । सदने । विश्वतः । सीं । श्रोतु । नः । श्रोतुऽरातिः । सुऽश्रोतुः । सुऽ

क्षेत्रा । सिंधुः । अत्ऽभिः । स्तुषे । सा । वां । वरुण । मित्र । रातिः । गवां । शता । पृक्षऽयामेषु । पज्रे । श्रुतऽ
रथे । प्रियऽरथे । दधानाः । सद्यः । पुष्टिं । निऽरुंधानासः । अग्मन् । अस्य । स्तुषे । महिऽमघस्य । रा
धः । सचा । सनेम । नहुषः । सुऽवीराः । जनः । यः । पज्रेभ्यः । वाजिनीऽवान् । अश्वऽवतः । रथिनः । म
ह्यं । सूरिः । जनः । यः । मित्रावरुणौ । अभिऽध्रुक् । अपः । न । वां । सुनोति । अक्ष्णयाऽध्रुक् । स्वयं । सः । य
क्ष्मं । हृदये । नि । धत्ते । आप । यत् । ईं । होत्राभिः । ऋतऽवा । सः । व्राधतः । नहुषः । दंऽसुजूतः । श
र्धःऽतरः । नरां । गूर्तऽश्रवाः । विसृष्टऽरातिः । याति । बाळ्हऽसृत्वा । विश्वासु । पृत्ऽसु । सदं । इत् । शू तऽ
रः ॥२॥ अध । ग्मंता । नहुषः । हवं । सूरेः । श्रोत । राजानः । अमृतस्य । मंद्राः । नभःऽजुवः । यत् ।
निरवस्य । राधः । प्रऽशस्तये । महिना । रथऽवते । एतं । शर्धं । धाम । यस्य । सूरेः । इति । अवोचन्
दशऽतयस्य । नंशे । द्युम्नानि । येषु । वसुऽतातिः । ररन् । विश्वे । सन्वंतु । प्रऽभृथेषु । वाजं ।

प॰ द्वि॰ १

मंदामहे। दशऽतयस्य। धासेः। द्विः। यत्। पंच। बिभ्रतः। यंति। अन्ना। किं। इष्टऽअश्वः। इ
ष्टऽरश्मिः। एते। ईशानासः। तरुषः। ऋंजते। नॄन्। हिरण्यऽकर्णं। मणिऽग्रीवं। अर्णः।०। अर्यः।
गिरः। सद्यः। आ। जग्मुषीः। आ। उस्राः। चाकंतु। उभयेषु। अस्मे इति। चत्वारः। मा। मशर्शा
रस्य। शिश्वः। त्रयः। राज्ञः। आयवसस्य। जिष्णोः। रथः। वां। मित्रावरुणा। दीर्घऽअप्साः। स्यू
मऽगभस्तिः। सूरः। न। अद्यौत्॥२॥ पृथुः। रथः। दक्षिणायाः। अयोजि। आ। एनं। देवासः। अ
मृतासः। अस्थुः। कृष्णात्। उत्। अस्थात्। अर्या। विऽहायाः। चिकित्संती। मानुषाय। क्षयाय।
पूर्वा। विश्वस्मात्। भुवनात्। अबोधि। जयंती। वाजं। बृहती। सनुत्री। उच्चा। वि। अख्यत्। युवतिः।
पुनःऽभूः। आ। उषाः। अगन्। प्रथमा। पूर्वऽहूतौ। यत्। अद्य। भागं। विऽभजासि। नृऽभ्यः।
उषः। देवि। मर्त्यऽत्रा। सुऽजाते। देवः। नः। अत्र। सविता। दमूनाः। अनागसः। वोचति। सूर्या

२

२

य। गृहंऽगृहं। अहना। याति। अच्छ। दिवेऽदिवे। अधि। नाम। दधाना। सिसासंती। द्योतना। शश्व
त्। आ। अगात्। अग्रंऽअग्रं। इत्। भजते। वसूनां। भगस्य। स्वसा। वरुणस्य। जामिः। उषः। सूनृते।
प्रथमा। जरस्व। पश्चा। सः। दध्याः। यः। अघस्य। धाता। जयेम। तं। दक्षिणया। रथेन॥४॥ उत्। ई
रतां। सूनृताः। उत्। पुरंऽधीः। उत्। अग्नयः। शुशुचानासः। अस्थुः। स्पार्हा। वसूनि। तमसा। अ
पऽगूळ्हा। आविः। कृण्वंति। उषसः। विऽभातीः। अप। अन्यत्। एति। अभि। अन्यत्। एति। वि
षुरूपे इति विषुऽरूपे। अहनी इति। सं। चरेते इति। परिऽक्षितोः। तमः। अन्या। गुहा। अकः। अ
द्यौत्। उषाः। शोशुचता। रथेन। सऽदृशीः। अद्य। सऽदृशीः। इत्। ऊं इति। श्वः। दीर्घं। सचंते। वरुण
स्य। धाम। अनवद्याः। त्रिंशतं। योजनानि। एकाऽएका। क्रतुं। परि। यंति। सद्यः। जानती। अह्नः।
प्रथमस्य। नाम। शुक्रा। कृष्णात्। अजनिष्ट। श्वितीची। ऋतस्य। योषा। न। मिनाति। धाम। अहःऽर

प॰द्वि॰१

अहः॥निःऽकृतं।आऽचरंती।कन्याऽइव।तन्वा।शाशदाना।एषि।देवि।देवं।इयक्षमाणं।
संऽस्मयमाना।युवतिः।पुरस्तात्।आविः।वक्षांसि।कृणुषे।विऽभाती॥५॥सुऽसंकाशा।
मातृमृष्टाऽइव।योषा।आविः।तन्वं।कृणुषे।दृशे।कं।भद्रा।त्वं।उषः।विऽतरं।विउच्छ।न।
तत्।ते।अन्याः।उषसः।नशंत॥अश्वऽवतीः।गोऽमतीः।विश्वऽवाराः।यतमानाः।रश्मिऽ
भिः।सूर्यस्य।परा।च।यंति।पुनः।आ।च।यंति।भद्रा।नाम।वहमानाः।उषसः।ऋतस्य।र
श्मिं।अनुऽयच्छमाना।भद्रंऽभद्रं।क्रतुं।अस्मासु।धेहि।उषः।नः।अद्य।सुऽहवा।विउ
च्छ।अस्मासु।रायः।मघवत्ऽसु।च।स्युरिति स्युः॥६॥उषाः।उच्छंती।संऽइधाने।अग्नौ।
उत्ऽयन्।सूर्यः।उर्विया।ज्योतिः।अश्रेत्।०।नु।अर्थं।प्र।असावीत्।द्विऽपत्।प्र।चतुःऽ
पत्।इत्यै।०।आऽमतीनां।०।अदीदेत्।०।ज्योतिः।वसाना।समना।पुरस्तात्।ऋतस्य।पंथां।

अनु।एति।साधु।प्रजानतीऽइव।न।दिशः।मिनाति॥उपो इति।अदर्शि।शुंध्युवः।न।वक्षः।
नोधाःऽइव।आविः।अकृत।प्रियाणि।अद्मऽसत्।न।ससतः।बोधयंती।शश्वत्ऽतमा।
आ।अगात्।पुनः।आऽईयुषीणां॥पूर्वे।अर्धे।रजसः।अप्त्यस्य।गवां।जनित्री।अकृत।प्र।
केतुं।वि।उं इति।प्रथते।विऽतरं।वरीयः।आ।उभा।पृणंती।पित्रोः।उपऽस्था॥७॥एव।इत्।
एषा।पुरुऽतमा।दृशे।कं।न।अजामिं।न।परि।वृणक्ति।जामिं।अरेपसा।तन्वा।शाशदाना।
न।अर्भात्।ईषते।न।महः।विऽभाती॥अभ्राताऽइव।पुंसः।एति।प्रतीची।गर्तऽआरुगि
व।सनये।धनानां।जायाऽइव।पत्ये।उशती।सुऽवासाः।उषाः।हस्राऽइव।नि।रिणीते।अ
प्सः॥स्वसा।स्वस्रे।ज्यायस्यै।योनिं।अरैक्।अप।एति।अस्याः।प्रतिऽचक्ष्याऽइव।विऽउच्छं
ती।रश्मिऽभिः।सूर्यस्य।अंजि।अंक्ते।समनगाःऽइव।व्राः॥आसां।पूर्वासां।अहऽसु।स्व

प०ढि०१

४

स्वसृणां। अपरा। पूर्वां। अभि। एति। पश्चात्। ताः। प्रत्नऽवत्। नव्यसीः। नूनं। अस्मे इति। रेवत्। उच्छंतु। सुऽदिनाः। उषसः॥ प्र। बोधय। उषः। पृणतः। मघोनि। अबुध्यमानाः। पणयः। ससंतु। रेवत्। उच्छ। मघवत्ऽभ्यः। मघोनि। रेवत्। स्तोत्रे। सूनृते। जरयंती॥१०॥ अवा। इयं। अश्वैत्। युवतिः। पुरस्तात्। युंक्ते। गवां। अरुणानां। अनीकं। वि। नूनं। उच्छात्। असति। प्र। केतुः। गृहंऽगृहं। उप। तिष्ठाते। अग्निः॥ उत्। ते। वयः। चित्। वसतेः। अपप्तन्। नरः। च। ये। पितुऽभाजः। विऽउष्टौ। अमा। सते। वहसि। भूरि। वामं। उषः। देवि। दाशुषे। मर्त्याय॥ अस्तोढ्वं। स्तोम्याः। ब्रह्मणा। मे। अवीवृधध्वं। उशतीः। उषसः। युष्माकं। देवीः। अवसा। सनेम। सहस्रिणं। च। शतिनं। च। वाजं॥ ॥ प्रातः। रित्ति। रत्नं। प्रातःऽइत्वा। दधाति। तं। चिकित्वान्। प्रतिऽगृह्य। नि। धत्ते। तेन। प्रऽजां। वर्धयमानः। आयुः। रायः। पोषेण। सचते। सुऽवीरः। सुऽ

४

गुः। असत्। सुऽहिरण्यः। सुऽअश्वः। बृहत्। अस्मै। वयः। इंद्रः। दधाति। यः। त्वा। आऽयंतं। वसुना। प्रातःऽइत्वः। मुक्षीजयाऽइव। पदिं। उत्ऽसिनाति॥ आयं। अद्य। सुऽकृतं। प्रातः। इच्छन्। इष्टेः। पुत्रं। वसुऽमता। रथेन। अंशोः। सुतं। पायय। मत्सरस्य। क्षयत्ऽवीरं। वर्धय। सूनृताभिः॥ उप। क्षरंति। सिंधवः। मयःऽभुवः। ईजानं। च। यक्ष्यमाणं। च। धेनवः। पृणंतं। च। पपुरिं। च। श्रवस्यवः। घृतस्य। धाराः। उप। यंति। विश्वतः॥ नाकस्य। पृष्ठे। अधि। तिष्ठति। श्रितः। यः। पृणाति। सः। ह। देवेषु। गच्छति। तस्मै। आपः। घृतं। अर्षंति। सिंधवः। तस्मै। इयं। दक्षिणा। पिन्वते। सदा॥ दक्षिणाऽवतां। इत्। इमानि। चित्रा। दक्षिणाऽवतां। दिवि। सूर्यासः। दक्षिणाऽवंतः। अमृतं। भजंते। दक्षिणाऽवंतः। प्र। तिरंते। आयुः॥ मा। पृणंतः। दुःऽइतं। एनः। आ। अरन्। मा। जारिषुः। सूरयः। सुऽव्रतासः। अन्यः। तेषां। परिऽधिः। अस्तु। कः। चित्। अपृणंतं। अभि। सं। यं

प॰द्वि॰१

५

तु । शोकाः ॥१०॥ अमन्दान् । स्तोमान् । प्र । भरे । मनीषा । सिन्धौ । अधि । क्षियतः । भाव्यस्य । यः । मे । सहस्रम् । अमिमीत । सवान् । अतूर्तः । राजा । श्रवः । इच्छमानः ॥ शतम् । राज्ञः । नाधमानस्य । निष्कान् । शतम् । अश्वान् । प्रऽयतान् । सद्यः । आदम् । शतम् । कक्षीवान् । असुरस्य । गोनाम् । दिवि । श्रवः । अजरम् । आ । ततान ॥ उप । मा । श्यावाः । स्वनयेन । दत्ताः । वधूऽमन्तः । दश । रथासः । अस्थुः ॥ षष्टिः । सहस्रम् । अनु । गव्यम् । आ । अगात् । सनत् । कक्षीवान् । अभिऽपित्वे । अह्नाम् ॥ चत्वारिंशत् । दशऽरथस्य । शोणाः । सहस्रस्य । अग्रे । श्रेणिम् । नयन्ति ॥ मदऽच्युतः । कृशनऽवतः । अत्यान् । कक्षीवन्तः । उत् । अमृक्षन्त । पज्राः ॥ पूर्वाम् । अनु । प्रऽयतिम् । आ । ददे । वः । त्रीन् । युक्तान् । अष्टौ । अरिऽधायसः । गाः ॥ सुऽबन्धवः । ये । विश्याःऽइव । व्राः । अनस्वन्तः । श्रवः । ऐषन्त । पज्राः ॥ आऽगधिता । परिऽगधिता । या । कशीकाऽइव । जङ्गहे । ददाति । म

५

ह्यम् । याऽदुरी । याशूनाम् । भोज्या । शता ॥ उपऽउप । मे । परा । मृश । मा । मे । दभ्राणि । मन्यथाः ॥ सर्वा । अहम् । अस्मि । रोमशा । गन्धारीणाम्ऽइव । अविका ॥११॥ ॥ कमुहा ज ॥ ॥ अग्निम् । होतारम् । मन्ये । दास्वन्तम् । वसुम् । सूनुम् । सहसः । जातऽवेदसम् । विप्रम् । न । जातऽवेदसम् ॥ यः । ऊर्ध्वया । सुऽअध्वरः । देवः । देवाच्या । कृपा ॥ घृतस्य । विऽभ्राष्टिम् । अनु । वष्टि । शोचिषा । आऽजुह्वानस्य । सर्पिषः ॥ यजिष्ठम् । त्वा । यजमानाः । हुवेम । ज्येष्ठम् । अङ्गिरसाम् । विप्र । मन्मऽभिः । विप्रेभिः । शुक्र । मन्मऽभिः ॥ परिज्मानम्ऽइव । द्याम् । होतारम् । चर्षणीनाम् ॥ शोचिःऽकेशम् । वृषणम् । यम् । इमाः । विशः । प्र । अवन्तु । जूतये ॥ विशः ॥ सः । हि । पुरु । चित् । ओजसा । विरुक्मता । दीद्यानः । भवति । द्रुहम्ऽतरः । परशुः । न । द्रुहम्ऽतरः ॥ वीळु । चित् । यस्य । सम्ऽऋतौ । श्रुवत् । वनाऽइव । यत् । स्थिरम् ॥ निःऽसहमानः । यमते । न । अयते । धन्वऽसहाः । न । अयते ॥ दृळ्हा । चित् । अस्मै । अनु । दुः । यथा । विदे । तेजि

प॰द्वि॰१

ष्ठाभिः। अरणिऽभिः। दाष्टि। अवसे। अग्नये। दाष्टि। अवसे। प्र। यः। पुरूणि। गाहते। तक्षत्।
वनाऽइव। शोचिषा। स्थिरा। चित्। अन्ना। नि। रिणाति। ओजसा। नि। स्थिराणि। चित्। ओजसा।
तं। अस्य। पृक्षं। उपरासु। धीमहि। नक्तं। यः। सुदर्शऽतरः। दिवाऽतरात्। अप्रऽआयुषे। दिवाऽ
तरात्। आत्। अस्य। आयुः। ग्रभणऽवत्। वीळु। शर्म। न। सूनवे। भक्तं। अभक्तं। अवः। व्यंतः। अ
जराः। अग्नयः। व्यंतः। अजराः॥१२॥ सः। हि। शर्धः। न। मारुतं। तुविऽस्वनिः। अप्नस्वतीषु। उर्वरा
सु। इष्टनिः। आर्तनासु। इष्टनिः। आऽदत्। हव्यानि। आऽददिः। यज्ञस्य। केतुः। अर्हणा। अध। स्म।
अस्य। हर्षतः। हृषीवतः। विश्वे। जुषंत। पंथां। नरः। शुभे। न। पंथां। द्विता। यत्। ईं। कीस्तासः। अभिऽ
द्यवः। नमस्यंतः। उपऽवोचंत। भृगवः। मथ्नंतः। दाशा। भृगवः। अग्निः। ईशे। वसूनां। शुचिः।
यः। धर्णिः। एषां। प्रियान्। अपिऽधीन्। वनिषीष्ट। मेधिरः। आ। वनिषीष्ट। मेधिरः। विश्वासां।

६

त्वा। विशां। पतिं। हवामहे। सर्वासां। समानं। दंऽपतिं। भुजे। सत्यऽगिर्वाहसं। भुजे। अतिथिं।
मानुषाणां। पितुः। न। यस्य। आसया। अमी इति। च। विश्वे। अमृतासः। आ। वयः। हव्या। देवे
षु। आ। वयः। त्वं। अग्ने। सहसा। सहन्ऽतमः। शुष्मिन्ऽतमः। जायसे। देवऽतातये। रयिः।
न। देवऽतातये। शुष्मिन्ऽतमः। हि। ते। मदः। द्युम्निन्ऽतमः। उत। क्रतुः। अध। स्म। ते। परि
चरंति। अजर। श्रुष्टीवानः। न। अजर। प्र। वः। महे। सहसा। सहस्वते। उषःऽबुधे। पशुऽ
से। न। अग्नये। स्तोमः। बभूतु। अग्नये। प्रति। यत्। ईं। हविष्मान्। विश्वासु। क्षासु। जोगुवे।
अग्रे। रेभः। न। जरते। ऋषूणां। जूर्णिः। होता। ऋषूणां। सः। नः। नेदिष्ठं। ददृशानः। आ।
भर। अग्ने। देवेभिः। सऽचनाः। सुऽचेतुना। महः। रायः। सुऽचेतुना। महि। शविष्ठ। नः।
कृधि। संऽचक्षे। भुजे। अस्यै। महि। स्तोतृऽभ्यः। मघऽवन्। सुऽवीर्यं। मथीः। उग्रः। न। शव

सा ॥ १३ ॥ अयं । जायत । मनुषः । धरीमणि । होता । यजिष्ठः । उशिजां । अनु । व्रतं । अग्निः । स्वं ।
अनु । व्रतं । विश्वऽश्रुष्टिः । सखिऽयते । रयिःऽइव । श्रवस्यते । अदब्धः । होता । नि । सदत् । इळः ।
पदे । परिऽवीतः । इळः । पदे । तं । यज्ञऽसाधं । अपि । वातयामसि । ऋतस्य । पथा । नमसा । हविष्म
ता । देवऽताता । हविष्मता । सः । नः । ऊर्जां । उपऽआभृति । अया । कृपा । न । जूर्यति । यं । मातरिश्वा ।
मनवे । पराऽवतः । देवं । भारिति भाः । पराऽवतः । एवेन । सद्यः । परि । एति । पार्थिवं । मुहुःऽगीः ।
रेतः । वृषभः । कनिक्रदत् । दधत् । रेतः । कनिक्रदत् । शतं । चक्षाणः । अक्षऽभिः । देवः । वनेषु ।
तुर्वणिः । सदः । दधानः । उपरेषु । सानुषु । अग्निः । परेषु । सानुषु । सः । सुऽक्रतुः । पुरःऽहि
तः । दमेऽदमे । अग्निः । यज्ञस्य । अध्वरस्य । चेतति । क्रत्वा । यज्ञस्य । चेतति । क्रत्वा । वेधाः ।
इषुऽयते । विश्वा । जातानि । पस्पशे । यतः । घृतऽश्रीः । अतिथिः । अजायत । वह्निः । वेधाः ।

अजायत । क्रत्वा । यत् । अस्य । तविषीषु । पृंचते । अग्नेः । अवेन । मरुतां । न । भोज्या । इषिरा
य । न । भोज्या । सः । हि । स्म । दानं । इन्वति । वसूनां । च । मज्मना । सः । नः । त्रासते । दुःऽइतात् । अ
भिऽह्रुतः । शंसात् । अघात् । अभिऽह्रुतः ॥ १४ ॥ विश्वः । विऽहायाः । अरतिः । वसुः । दधे । ह
स्ते । दक्षिणे । तरणिः । न । शिश्रथत् । श्रवस्यया । न । शिश्रथत् । विश्वस्मै । इत् । इषुध्यते । देवऽ
त्रा । हव्यं । आ । ऊहिषे । विश्वस्मै । इत् । सुऽकृते । वारं । ऋण्वति । अग्निः । द्वारा । वि । ऋण्वति ।
सः । मानुषे । वृजने । शंऽतमः । हितः । अग्निः । यज्ञेषु । जेन्यः । न । विश्पतिः । प्रियः । यज्ञेषु ।
विश्पतिः । सः । हव्या । मानुषाणां । इळा । कृतानि । पत्यते । ० । वरुणस्य । धूर्तेः । महः । देवस्य ।
धूर्तेः । अग्निं । होतारं । ईळते । वसुऽधितिं । प्रियं । चेतिष्ठं । अरतिं । नि । एरिरे । हव्यऽवाहं ।
नि । एरिरे । विश्वऽआयुं । विश्वऽवेदसं । होतारं । यजतं । कविं । देवासः । रण्वं । अवसे । वसुऽय

प॰ द्वि॰ १

८

दः। गीःऽभिः। रण्वं। वसुऽपवं॥१५॥ यं। त्वं। रथं। इंद्र। मेधऽसातये। अपाका। संतं। इषिर।
प्रऽनयसि। प्र। अनवद्य। नयसि। सद्यः। चित्। तं। अभिष्टये। करः। वशः। च। वाजिनं। सः। अ
स्माकं। अनवद्य। तूतुजान। वेधसां। इमां। वाचं। न। वेधसां। सः। श्रुधि। यः। स्म। पृतनासु।
कासु। चित्। दक्षाय्यः। इंद्र। भरऽहूतये। नृऽभिः। असि। प्रऽतूर्तये। नृऽभिः। यः। शूरैः।
स्व१रिति स्वः। सनिता। यः। विप्रैः। वाजं। तरुता। तं। ईशानासः। इरधंत। वाजिनं। पृक्षं। अत्यं।
न। वाजिनं। दस्मः। हि। स्म। वृषणं। पिन्वसि। त्वचं। कं। चित्। यावीः। अररुं। शूर। मर्त्यं। परिऽ
वृणक्षि। मर्त्यं। इंद्र। उत। तुभ्यं। तत्। दिवे। तत्। रुद्राय। स्वऽयशसे। मित्राय। वोचं। वरुणाय।
सऽप्रथः। सुऽमृळीकाय। सऽप्रथः। अस्माकं। वः। इंद्रं। उश्मसि। इष्टये। सखायं। विश्वऽ
आयुं। प्रऽसहं। युजं। वाजेषु। प्रऽसहं। युजं। अस्माकं। ब्रह्म। ऊतये। अव। पृत्सुषु। कासु।

८

चित्। नहि। त्वा। शत्रुः। स्तरति। स्तृणोषि। यं। विश्वं। शत्रुं। स्तृणोषि। यं। नि। स्म। नमः। अतिऽ
मतिं। कयस्य। चित्। तेजिष्ठाभिः। अरणिऽभिः। न। ऊतिऽभिः। उग्राभिः। उग्र। ऊतिऽभिः। नेषि।
नः। यथा। पुरा। अनेनाः। शूर। मन्यसे। विश्वानि। पूरोः। अप। पर्षि। वह्निः। आसा। वह्निः।
नः। अच्छ॥१६॥ प्र। तत्। वोचेयं। भव्याय। इंदवे। हव्यः। न। यः। इषऽवान्। मन्म। रेजति। र
क्षःऽहा। मन्म। रेजति। स्वयं। सः। अस्मत्। आ। निदः। वधैः। अजेत। दुःऽमतिं। अव। स्र
वेत्। अघऽशंसः। अवऽतरं। अव। क्षुद्रंऽइव। स्रवेत्। वनेम। तत्। होत्रया। चितंत्या। वनेम।
रयिं। रयिऽवः। सुऽवीर्यं। रण्वं। संतं। सुऽवीर्यं। दुःऽमन्मानं। सुमंतुऽभिः। आ। ईं। इषा। पृ
चीमहि। आ। सत्याभिः। इंद्रं। द्युम्नहूतिऽभिः। यजत्रं। द्युम्नहूतिऽभिः। प्रऽप्र। वः। अस्मे। इ
ति। स्वयशःऽभिः। ऊती। परिऽवर्गे। इंद्रः। दुःऽमतीनां। दरीमन्। दुःऽमतीनां। स्वयं। सा। रिष

प॰द्वि॰१ २ तं ९

पथ्यै । या । नः । उपऽइषि । अत्रेः । हता । ईं । असत् । न । वक्षति । क्षिता । जूर्णिः । न । वक्षति ॥ त्वं । नः । इंद्र । राया । परीणसा । याहि । पथा । अनेहसा । पुरः । याहि । अरक्षसा ॥ सचस्व । नः । पराके । आ । सचस्व । अस्तंऽईके । आ । पाहि । नः । दूरात् । आरात् । अभिष्टिऽभिः । सदा । पाहि । अभिष्टिऽभिः ॥०॥ तरुषसा । उग्रं । चित् । त्वा । महिमा । सक्षत् । अवसे । महे । मित्रं । न । अवसे ॥ ओजिष्ठ । त्रातः । अविता । रथं । कं । चित् । अमर्त्य । अन्यं । अस्मत् । रिरिषेः । कं । चित् । अद्रिऽवः । रिरिक्षंतं । चित् । अद्रिऽवः ॥ पाहि । नः । इंद्र । सुऽस्तुत । स्रिधः । अवऽयाता । सदं । इत् । दुःऽमतीनां । देवः । सन् । दुःऽमतीनां ॥ हंता । पापस्य । रक्षसः । त्राता । विप्रस्य । माऽवतः । अध । हि । त्वा । जनिता । जीजनत् । वसो इति । रक्षःऽहनं । त्वा । जीजनत् । वसो इति ॥१७॥ आ । इंद्र । याहि । उप । नः । पराऽवतः । न । अयं । अच्छ । विदथानिऽइव । सत्ऽपतिः । अस्तं । राजाऽइव । सत्ऽपतिः । हवामहे । त्वा । वयं । प्रयस्वंतः । सुते । सचा । पुत्रासः । न । पितरं । वाजऽसातये । मंहिष्ठं । वाजऽसातये ॥ पिब । सोमं । इंद्र । सुवानं । अद्रिऽभिः । कोशेन । सिक्तं । अवतं । न । वंसगः । ततृषाणः । न । वंसगः ॥ मदाय । हर्यताय । ते । तुविःऽतमाय । धायसे । आ । त्वा । यच्छंतु । हरितः । न । सूर्यं । अहा । विश्वाऽइव । सूर्यं ॥ अविंदत् । दिवः । निऽहितं । गुहा । निऽधिं । वेः । न । गर्भं । परिऽवीतं । अश्मनि । अनंते । अंतः । अश्मनि ॥ व्रजं । वज्री । गवांऽइव । सिसासन् । अंगिरःऽतमः । अपा । अवृणोत् । इषः । इंद्रः । परिऽवृताः । द्वारः । इषः । परिऽवृताः ॥ दृहहाणः । वज्रं । इंद्रः । गभस्त्योः । क्षद्मऽइव । तिग्मं । असनाय । सं । श्यत् । अहिऽहत्याय । सं । श्यत् ॥ संऽविव्यानः । ओजसा । शवःऽभिः । इंद्र । मज्मना । तष्टाऽइव । वृक्षं । वनिनः । नि । वृश्चसि । परश्वाऽइव । नि । वृश्चसि ॥ त्वं । वृथा । नद्यः । इंद्र । सर्तवे । अच्छ । समुद्रं । असृजः । रथान्ऽइव । वाजऽयतः । रथान्ऽइव । इतः ।

प॰ द्वि॰

१०

उती॥ असृजत। समानं। अर्थं। अक्षितं। धेनुःऽइव। मनवे। विश्वऽदोहसः। जनाय। विश्वऽदो
हसः॥१८॥ इमां। ते। वाचं। वसुऽयंतः। आयवः। रथं। न। धीरः। सुऽअपाः। अतक्षिषुः। सुम्ना
य। त्वां। अतक्षिषुः। शुंभंतः। जेन्यं। यथा। वाजेषु। विप्र। वाजिनं। अत्यंऽइव। शवसे। सातये।
धना। विश्वा। धनानि। सातये। भिनत्। पुरः। नवतिं। इंद्र। पूरवे। दिवःऽदासाय। महि। दाशुषे।
नृतो इति। वज्रेण। दाशुषे। नृतो इति। अतिथिऽग्वाय। शंबरं। गिरेः। उग्रः। अव। अभरत्। महः
धनानि। दयमानः। ओजसा। विश्वा। धनानि। ओजसा। इंद्रः। समत्ऽसु। यजमानं। आर्यं।
प्र। आवत्। विश्वेषु। शतंऽऊतिः। आजिषु। स्वःऽमीळ्हेषु। आजिषु। मनवे। शासत्। अव्रता

१०

न्। त्वचं। कृष्णां। अरंधयत्। धक्षत्। न। विश्वं। ततृषाणं। ओषति। नि। अर्शसानं। ओषति। सू
रः। चक्रं। प्र। अवृहत्। जातः। ओजसा। प्रऽपित्वे। वाचं। अरुणः। मुषायति। ईशानः। आ। मुषायति।

उशना। यत्। पराऽवतः। अजगन्। ऊतये। कवे। सुम्नानि। विश्वा। मनुषाऽइव। तुर्वणिः।
अहा। विश्वाऽइव। तुर्वणिः। सः। नः। नव्येभिः। वृषऽकर्मन्। उक्थैः। पुरां। दर्तरिति दर्तः। पा
युऽभिः। पाहि। शग्मैः। दिवःऽदासेभिः। इंद्र। स्तवानः। वावृधीथाः। अहोभिःऽइव। द्यौः॥१९॥
इंद्राय। हि। द्यौः। असुरः। अनम्नत। इंद्राय। मही। पृथिवी। वरीमऽभिः। द्युम्नऽसाता। वरी
मऽभिः। इंद्रं। विश्वे। सऽजोषसः। देवासः। दधिरे। पुरः। इंद्राय। विश्वा। सवनानि। मानुषा।
रा तानि। संतु। मानुषा। विश्वेषु। हि। त्वा। सवनेषु। तुंजते। समानं। एकं। वृषऽमन्यवः। पृ
थक्। स्वः। रिति स्वः। सनिष्यवः। पृथक्। तं। त्वा। नावं। न। पर्षणिं। शूषस्य। धुरि। धीमहि।
इंद्रं। न। यज्ञैः। चितयंतः। आयवः। स्तोमेभिः। इंद्रं। आयवः। वि। त्वा। ततस्रे। मिथुनाः। अ
वस्यवः। व्रजस्य। साता। गव्यस्य। निःऽसृजः। सक्षंतः। इंद्र। निःऽसृजः। यत्। गव्यंता। द्वा।

१·२२·१ जना। स्वः। यंता। स्वःऽदृशि। आविः। करिक्रत्। वृषणं। सचाऽभुवं। वज्रं। इंद्र। सचाऽभुवं।
विदुः। ते। अस्य। वीर्यस्य। पूरवः। पुरः। यत्। इंद्र। शारदीः। अवऽअतिरः। ससहानः। अवऽ
अतिरः। शासः। तं। इंद्र। मर्त्यं। अयज्युं। शवसः। पते। महीं। अमुष्णाः। पृथिवीं। इमाः। अ
११ पः। मंदसानः। इमाः। अपः। आत्। इत्। ते। अस्य। वीर्यस्य। चर्किरन्। मदेषु। वृषन्। उशि
जः। यत्। आविथ। सखिऽयतः। यत्। आविथ। चकर्थ। कारं। एभ्यः। पृतनासु। प्रऽवंतवे।
ते। अन्यांऽअन्यां। नद्यं। सनिष्णत। श्रवस्यंतः। सनिष्णत। उतो इति। नः। अस्याः। उषसः। जु
षेत। हि। अर्कस्य। बोधि। हविषः। हवीमऽभिः। स्वःऽसाता। हवीमऽभिः। यत्। इंद्र। हंतवे।
मृधः। वृषा। वज्रिन्। चिकेतसि। आ। मे। अस्य। वेधसः। नवीयसः। मन्म। श्रुधि। नवीय
सः। त्वं। तं। इंद्र। ववृधानः। अस्मऽयुः। अमित्रऽयंतं। तुविऽजात। मर्त्यं। वज्रेण। शूर। मर्त्यं। ज ११

हि। यः। नः। अघऽयति। शृणुष्व। सुश्रवःऽतमः। रिष्टं। न। यामन्। अप। भूतु। दुःऽमतिः। वि
श्वा। अप। भूतु। दुःऽमतिः। ॥२०॥ त्वया। वयं। मघऽवन्। वृत्र्येषु। धने। इंद्र। त्वाऽउताः। ससह्याम।
पृतन्यतः। वनुयाम। वनुष्यतः। नेदिष्ठे। अस्मिन्। अहनि। अधि। वोच। नु। सुन्वते। अस्मि
न्। यज्ञे। वि। चयेम। भरे। कृतं। वाजऽयंतः। भरे। कृतं। स्वःऽजेषे। भरे। आप्रस्य। वक्मनि।
उषःऽबुधः। स्वस्मिन्। अंजसि। क्राणस्य। स्वस्मिन्। अंजसि। अहन्। इंद्रः। यथा। विदे। शी
र्ष्णाऽशीर्ष्णा। उपऽवाच्यः। अस्मऽत्रा। ते। सध्र्यक्। संतु। रातयः। भद्राः। भद्रस्य। रातयः। तत्
नु। प्रयः। प्रत्नऽथा। ते। शुशुक्वनं। यस्मिन्। यज्ञे। वारं। अकृण्वत। क्षयं। ऋतस्य। वाः। असि।
क्षयं। वि। तत्। वोचेः। अध। द्विता। अंतः। रिति। पश्यंति। रश्मिऽभिः। सः। घ। विदे। अनु। इंद्रः।
गोऽएषणः। बंधुक्षित्ऽभ्यः। गोऽएषणः। नु। इत्था। ते। पूर्वऽथा। च। प्रऽवाच्यं। यत्। अंगिरःऽ

प॰ दि॰ १

१२

३३।

भ्यः। अरणोः॥ अप। व्रजं। इंद्र। शिक्षन्। अप। व्रजं। आ। एभ्यः॥ समान्या। दिवा। अस्मभ्यं। जेषि।
योत्सि। च। सुन्वतऽभ्यः॥ रंधय। कं। चित्। अव्रतं। हृणायंतं। चित्। अव्रतं॥ सं। यत्। जनान्। क्रतुऽ
भिः। शूरः॥ ईक्षयत्। धने। हिते। तरुषंत। श्रवस्यवः॥ प्र। यक्षंत। श्रवस्यवः। तस्मै। आयुः॥
प्रजाऽवत्। इत्। बाधे। अर्चंति। ओजसा। इंद्रे। ओक्ये। दिधिषंत। धीतयः। देवान्। अच्छ। न। धी
तयः॥ युवं। तं। इंद्रापर्वता। पुरःऽयुधा। यः। नः। पृतन्यात्। अप। तंऽतं। इत्। हतं। वज्रेण। तंऽ
तं। इत्। हतं। दूरे। चत्ताय। छंत्सत्। गहनं। यत्। इनक्षत्। अस्माकं। शत्रून्। परि। शूर। विश्व
तः। दर्मा। दर्षीष्ट। विश्वतः॥ २१॥ उभे इति। पुनामि। रोदसी इति। ऋतेन। द्रुहः। दहामि। सं।
महीः। अनिंद्राः॥ अभिऽव्लुग्य। यत्र। हताः। अमित्राः। वैलऽस्थानं। परि। तृळ्हाः। अशेरन्॥
अभिऽव्लुग्य। चित्। अद्रिऽवः। शीर्षा। यातुऽमतीनां। छिंधि। वटूरिणा। पदा। महाऽवटू

१२

रिणा। पदा॥ अव। आसां। मघऽवन्। जहि। शर्धः। यातुऽमतीनां। वैलऽस्थानके। अर्मके। महाऽ
वैलस्थे। अर्मके॥ यासां। तिस्रः। पंचाशतः। अभिऽव्लंगैः। अपऽअवपः॥ तत्। सु। ते। मनायति।
तकत्। सु। ते। मनायति॥ पिशंगऽभृष्टिं। अंभृणं। पिशाचिं। इंद्र। सं।
मृण। सर्वं। रक्षः। नि। बर्हय॥ अवः। महः। इंद्र। ददहि। श्रुधि। नः। शुशोच। हि। द्यौः। क्षाः। न। भीषा।
अद्रिऽवः। घृणात्। न। भीषा। अद्रिऽवः॥ शुष्मिन्ऽतमः। हि। शुष्मिऽभिः। वधैः। उग्रेभिः। ईय
से॥ अपुरुषऽघ्नः। अप्रतिऽइत। शूर। सत्वऽभिः। त्रिऽसप्तैः। शूर। सत्वऽभिः॥ वनोति। हि। सुन्वन्।
क्षयं। परीणसः। सुन्वानः। हि। स्म। यजति। अव। द्विषः। देवानां। अव। द्विषः॥ सुन्वानः। इत्। सिसास
ति। सहस्रा। वाजी। अवृतः॥ सुन्वानाय। इंद्रः। ददाति। आऽभुवं। रयिं। ददाति। आऽभुवं॥ २२॥ आ।
त्वा। जुवः। ररहाणाः। अभि। प्रयः। वायो इति। वहंतु। इह। पूर्वऽपीतये। सोमस्य। पूर्वऽपीतये। उ

प॰ द्वि॰ १

इति।

ध्वी। ते। अनु। सूनृता। मनः। तिष्ठतु। जानती। नियुत्वता। रथेन। आ। याहि। दावने। वायो इति।
मखस्य। दावने। मंदंतु। त्वा। मंदिनः। वायो इति। इंदवः। अस्मत्। क्राणासः। सुऽकृताः। अभिऽद्यवः।
गोभिः। क्राणाः। अभिऽद्यवः। यत्। ह। क्राणाः। इरध्यै। दक्षं। सचंते। ऊतयः। सध्रीचीनाः। निऽ
युतः। दावने। धियः। उप। ब्रुवते। ईं। धियः। वायुः। युंक्ते। रोहिता। वायुः। अरुणा। वायुः। रथे।
अजिरा। धुरि। वोळ्हवे। वहिष्ठा। धुरि। वोळ्हवे। प्र। बोधय। पुरंऽधिं। जारः। आ। ससतीं। इव। प्र।
चक्षय। रोदसी इति। वासय। उषसः। श्रवसे। वासय। उषसः। तुभ्यं। उषसः। शुचयः। पराऽवति।
भद्राः। वस्त्रा। तन्वते। दंऽसु। रश्मिषु। चित्राः। नव्येषु। रश्मिषु। तुभ्यं। धेनुः। सबःऽदुघा। विश्वा। व
सूनि। दोहते। अजनयः। मरुतः। वक्षणाभ्यः। दिवः। आ। वक्षणाभ्यः। तुभ्यं। शुक्रासः। शुचयः। तुर
ण्यवः। मदेषु। उग्राः। इषणंत। भुर्वणि। अपां। इषंत। भुर्वणि। त्वां। त्सारी। दसमानः। भगं। ईट्टे। त

१३

क्वऽवीये। त्वं। विश्वस्मात्। भुवनात्। पासि। धर्मणा। असुर्यात्। पासि। धर्मणा। त्वं। नः। वायो इति।
एषां। अपूर्व्यः। सोमानां। प्रथमः। पीतिं। अर्हसि। सुतानां। पीतिं। अर्हसि। उतो इति। विहुत्मतीनां।
विशां। ववर्जुषीणां। विश्वाः। इत्। ते। धेनवः। दुह्रे। आऽशिरं। घृतं। दुह्रे। आऽशिरं॥ २०॥ स्तीर्णं। बर्हिः।
उप। नः। याहि। वीतये। सहस्रेण। निऽयुता। नियुत्वते। शतिनीभिः। नियुत्वते। तुभ्यं। हि। पूर्वऽपीत
ये। देवाः। देवाय। येमिरे। प्र। ते। सुतासः। मधुऽमंतः। अस्थिरन्। मदाय। क्रत्वे। अस्थिरन्। तुभ्यं।
अयं। सोमः। परिऽपूतः। अद्रिऽभिः। स्पार्हा। वसानः। परि। कोशं। अर्षति। शुक्रा। वसानः। अ
र्षति। तव। अयं। भागः। आयुषु। सोमः। देवेषु। हूयते। वह। वायो इति। निऽयुतः। याहि। अस्मऽयुः।
जुषाणः। याहि। अस्मऽयुः। आ। नः। नियुत्ऽभिः। शतिनीभिः। अध्वरं। सहस्रिणीभिः। उप।
याहि। वीतये। वायो इति। हव्यानि। वीतये॥ ०॥ ऋत्वियः। सऽरश्मिः। सूर्यासचा। अध्वर्युऽभिः।

ते

प॰ द्वि॰ १

भरमाणाः । अयंसत । वायो इति । शुक्राः । अयंसत । आ । वां । रथः । नियुत्वान् । वक्षत् । अवसे ।
अभि । प्रयांसि । सुऽधितानि । वीतये । वायो इति । हव्यानि । वीतये । पिबतं । मध्वः । अंधसः । पूर्वऽ
पेयं । हि । वां । हितं । वायो इति । आ । चंद्रेण । राधसा । आ । गतं । इंद्रः । च । राधसा । आ । गतं ।
१४
आ । वां । धियः । ववृत्युः । अध्वरान् । उप । इमं । इंदुं । मर्मृजंत । वाजिनं । आशुं । अत्यं । न ।
वाजिनं । तेषां । पिबतं । अस्मयू इत्यस्मऽयू । आ । नः । गंतं । इह । ऊत्या । इंद्रवायू इति । सुता
नां । अद्रिऽभिः । युवं । मदाय । वाजऽदा । युवं ॥ २४ ॥ इमे । वां । सोमाः । अप्ऽसु । आ । सुताः । इह । अ
ध्वर्युऽभिः । भरमाणाः । अयंसत । वायो इति । शुक्राः । अयंसत । एते । वां । अभि । असृक्षत ।   १४
तिरः । पवित्रं । आ । आशवः । युवाऽयवः । अति । रोमाणि । अव्यया । सोमासः । अति । अव्यया ।
अति । वायो इति । ससतः । याहि । शश्वतः । यत्र । ग्रावा । वदति । तत्र । गच्छतं । गृहं । इंद्रः । च । गच्छतं ।

वि । सूनृता । ददृश्रे । रीयते । घृतं । आ । पूर्णया । निऽयुता । याथः । अध्वरं । इंद्रः । च । याथः । अध्वरं ।
अत्र । अह । तत् । वहेथे इति । मध्वः । आऽहुतिं । यं । अश्वत्थं । उपऽतिष्ठंत । जायवः । अस्मे इति । ते ।
संतु । जायवः । साकं । गावः । सुवते । पच्यते । यवः । न । ते । वायो इति । उप । दस्यंति । धेनवः । न । अप ।
दस्यंति । धेनवः । इमे । ये । ते । सु । वायो इति । बाहुऽओजसः । अंतः । नदी इति । ते । पतयंति । उक्ष
णः । महि । व्राधंतः । उक्षणः । धन्वन् । चित् । ये । अनाशवः । जीराः । चित् । अगिराऽओकसः । सू
र्यस्यऽइव । रश्मयः । दुःऽनियंतवः । हस्तयोः । दुःऽनियंतवः ॥ २५ ॥ प्र । सु । ज्येष्ठं । निऽचिराभ्यां ।
बृहत् । नमः । हव्यं । मतिं । भरत । मृळयत्ऽभ्यां । स्वादिष्ठं । मृळयत्ऽभ्यां । ता । संऽराजा । घृतासु
ती इति घृतऽआसुती । यज्ञेऽयज्ञे । उपऽस्तुता । अथ । एनोः । क्षत्रं । न । कुतः । चन । आऽधृषे । दे
वऽत्वं । नु । चित् । आऽधृषे । अदर्शि । गातुः । उरवे । वरीयसी । पंथाः । ऋतस्य । सं । अयंस्त । र

प॰ द्वि॰ १

१५

रश्मिऽभिः। चक्षुः। भगस्य। रश्मिऽभिः॥ द्युक्षं। मित्रस्य। सदनं। अर्यम्णः। वरुणस्य। च। अथ। दधाते इति। बृहत्। उक्थ्यं। वयः। उपऽस्तुत्यं। बृहत्। वयः॥ ज्योतिष्मतीं। अदितिं। धारयत्ऽक्षितिं। स्वःऽवतीं। आ। सचेते इति। दिवेऽदिवे। जागृऽवांसा। दिवेऽदिवे॥ ज्योतिष्मत्। क्षत्रं। आशाते इति। आदित्या। दानुनः। पती इति। मित्रः। तयोः। वरुणः। यातयत्ऽजनः। अर्यमा। यातयत्ऽजनः॥ अयं। मित्राय। वरुणाय। शंऽतमः। सोमः। भूतु। अवऽपानेषु। आऽभगः। देवः। देवेषु। आऽभगः। तं। देवासः। जुषेरत। विश्वे। अद्य। सऽजोषसः। तथा। राजाना। करथः। यत्। ईमहे। ऋतऽवाना। यत्। ईमहे॥ यः। मित्राय। वरुणाय। अविधत्। जनः। अनर्वाणं। तं। परि। पातः। अंहसः। दाश्वांसं। मर्तं। अंहसः। तं। अर्यमा। अभि। रक्षति। ऋजुऽयंतं। अनु। व्रतं। उक्थैः। यः। एनोः। परिऽभूषति। व्रतं। स्तोमैः। आऽभूषति। व्रतं॥ नमः। दिवे। बृहते। रोद

१५

--

सीभ्यां। मित्राय। वोचं। वरुणाय। मीळ्हुषे। सुऽमृळीकाय। मीळ्हुषे। इंद्रं। अग्निं। उप। स्तुहि। द्युक्षं। अर्यमणं। भगं। ज्योक्। जीवंतः। प्रऽजया। सचेमहि। सोमस्य। ऊती। सचेमहि॥ ऊती। देवानां। वयं। इंद्रऽवंतः। मंसीमहि। स्वऽयशसः। मरुत्ऽभिः। अग्निः। मित्रः। वरुणः। शर्म। यंसन्। तत्। अश्याम। मघऽवानः। वयं। च॥२६॥ ॥इति द्वितीयाष्टके प्रथमोध्यायः॥ ॥

॥हरिः ओ३म्॥ ॥सुसुम। आ। यातं। अद्रिऽभिः। गोऽश्रीताः। मत्सराः। इमे। सोमासः। मत्सराः। इमे। आ। राजाना। दिविऽस्पृशा। अस्मऽत्रा। गंतं। उप। नः। इमे। वां। मित्रावरुणा। गोऽआशिरः। सोमाः। शुक्राः। गोऽआशिरः॥ इमे। आ। यातं। इंदवः। सोमासः। दधिऽआशिरः। सुतासः। दधिऽआशिरः। उत। वां। उषसः। बुधि। साकं। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः॥ सुतः। मित्राय। वरुणाय। पीतये। चारुः। ऋताय। पीतये॥ तां। वां। धेनुं। न। वासरीं। अंशुं। दुहंति। अद्रिऽभिः।

प॰द्वि॰२

सोमं। दुहंति। अद्रिऽभिः। अस्मऽत्रा। गंतं। उप। नः। अर्वांचा। सोमऽपीतये। अयं। वां। मित्रावरुणा।
नृऽभिः। सुतः। सोमः। आ। पीतये। सुतः॥१॥ प्रऽप्र। पूष्णः। तुविऽजातस्य। शस्यते। महिऽत्वं। अ
स्य। तवसः। न। तंदते। स्तोत्रं। अस्य। न। तंदते। अर्चामि। सुम्नऽयन्। अहं। अंतिऽऊतिं। म

१६

यःऽभुवं। विश्वस्य। यः। मनः। आऽयुयुवे। मखः। देवः। आऽयुयुवे। मखः। प्र। हि। त्वा। पू
षन्। अजिरं। न। यामनि। स्तोमेभिः। कृण्वे। ऋणवः। यथा। मृधः। उष्ट्रः। न। पीपरः। मृधः।
हुवे। यत्। त्वा। मयःऽभुवं। देवं। सख्याय। मर्त्यः। अस्माकं। आंगूषान्। द्युम्निनः। कृधि। वाजे
षु। द्युम्निनः। कृधि। यस्य। ते। पूषन्। सख्ये। विपन्यवः। क्रत्वा। चित्। संतः। अवसा। बुभुज्रि
रे। इति। क्रत्वा। बुभुज्रिरे। तां। अनु। त्वा। नवीयसीं। निऽयुतं। रायः। ईमहे। अहेळमानः। उ
रुऽशंस। सरी। भव। वाजेऽवाजे। सरी। भव। अस्याः। ऊं इति। सु। नः। उप। सातये। भुवः। अहे

१६

ळमानः। ररिऽवान्। अजऽअश्व। अश्वस्यतां। अजऽअश्व। ओ इति। सु। त्वा। ववृतीमहि। स्तो
मेभिः। दस्म। साधुऽभिः। नहि। त्वा। पूषन्। अतिऽमन्ये। आघृणे। न। ते। सख्यं। अपऽह्नुवे॥
॥२॥ अस्तु। श्रौषट्। पुरः। अग्निं। धिया। दधे। आ। नु। तत्। शर्धः। दिव्यं। वृणीमहे। इंद्रवायू
इति। वृणीमहे। यत्। ह। क्राणा। विवस्वति। नाभा। संऽदायि। नव्यसी। अध। प्र। सु। नः। उप। यं
तु। धीतयः। देवान्। अच्छ। न। धीतयः। यत्। ह। त्यत्। मित्रावरुणौ। ऋतात्। अधि। आऽददा
थे इत्याऽददाथे। अनृतं। स्वेन। मन्युना। दक्षस्य। स्वेन। मन्युना। युवोः। इत्था। अधि। सद्मऽ
सु। अपश्याम। हिरण्ययं। धीभिः। चन। मनसा। स्वेभिः। अक्षऽभिः। सोमस्य। स्वेभिः। अ
क्षऽभिः। युवां। स्तोमेभिः। देवऽयंतः। अश्विना। आश्रावयंतःऽइव। श्लोकं। आयवः। युवां।
हव्या। अभि। आयवः। युवोः। विश्वाः। अधि। श्रियः। पृक्षः। च। विश्वऽवेदसा। प्रुषायंते। वां।

पवयः। हिरण्यये। रथे। दस्रा। हिरण्यये। अचेति। दस्रा। विऽउं इति। नाकं। ऋण्वथः। युंजते।
वां। रथऽयुजः। दिविष्टिषु। अध्वस्मानः। दिविष्टिषु। अधि। वां। स्थाम। वंधुरे। रथे। दस्रा।
हिरण्यये। पथाऽइव। यंतौ। अनुऽशासता। रजः। अंजसा। शासता। रजः। शाचीभिः। नः।
शाचीवसू इति शचीऽवसू। दिवा। नक्तं। दशस्यतं। मा। वां। रातिः। उप। दसत्। कदा। चन। अ
स्मत्। रातिः। कदा। चन॥३॥ वृषन्। इंद्र। वृषऽपानासः। इंदवः। इमे। सुताः। अद्रिऽसुतासः।
उत्ऽभिदः। तुभ्यं। सुतासः। उत्ऽभिदः। ते। त्वा। मंदंतु। दावने। महे। चित्राय। राधसे। गीःऽ
भिः। गिर्वाहः। स्तवमानः। आ। गहि। सुऽमृळीकः। नः। आ। गहि। ओ इति। सु। नः। अग्ने।
शृणुहि। त्वं। ईळितः। देवेभ्यः। ब्रवसि। यज्ञियेभ्यः। राजऽभ्यः। यज्ञियेभ्यः। यत्। ह। त्यां। अं
गिरःऽभ्यः। धेनुं। देवाः। अदत्तन। वि। तां। दुह्रे। अर्यमा। कर्तरि। सचा। एषः। तां। वेद। मे।

सचा। मो इति। सु। वः। अस्मत्। अभि। तानि। पौंस्या। सना। भूवन्। द्युम्नानि। मा। उत। जारिषुः।
अस्मत्। पुरा। उत। जारिषुः। यत्। वः। चित्रं। युगेऽयुगे। नव्यं। घोषात्। अमर्त्यं। अस्मासु।
तत्। मरुतः। यत्। च। दुस्तरं। दिधृत। यत्। च। दुस्तरं। दध्यङ्। ह। मे। जनुषं। पूर्वः। अंगिराः।
प्रियऽमेधः। कण्वः। अत्रिः। मनुः। विदुः। ते। मे। पूर्वे। मनुः। विदुः। तेषां। देवेषु। आऽयतिः।
अस्माकं। तेषु। नाभयः। तेषां। पदेन। महि। आ। नमे। गिरा। इंद्राग्नी इति। आ। नमे। गिरा।
होता। यक्षत्। वनिनः। वंत। वार्यं। बृहस्पतिः। यजति। वेनः। उक्षऽभिः। पुरुऽवारेभिः। उक्षऽ
भिः। जगृभ्म। दूरेऽआदिशं। श्लोकं। अद्रेः। अध। त्मना। अधारयत्। अररिंदानि। सुऽक्रतुः।
पुरु। सद्मानि। सुऽक्रतुः। ये। देवासः। दिवि। एकादश। स्थ। पृथिव्यां। अधि। एकादश। स्थ। अ
प्सुऽक्षितः। महिना। एकादश। स्थ। ते। देवासः। यज्ञं। इमं। जुषध्वं॥४॥ वेदिऽसदे। प्रियऽधा

मायासुऽद्युते। धासिंऽइव। प्र। भर। योनिं। अग्नये। वस्त्रेणऽइव। वासय। मन्मना। शुचिं।
ज्योतिःऽरथं। शुक्रऽवर्णं। तमःऽहनं। अभि। द्विऽजन्मा। त्रिऽवृत्। अन्नं। ऋज्यते। संवत्स
रे। ववृधे। जग्धं। ईमिति। पुनरिति। अन्यस्य। आसा। जिह्वया। जेन्यः। वृषा। नि। अन्येन।
वनिनः। मृष्ट। वारणः। कृष्णऽप्रुतौ। वेविजेइति। अस्य। सऽक्षितौ। उभा। तरेतेइति। अभि।
मातरा। शिश्रुं। प्राचाऽजिह्वं। ध्वसयंतं। तृषुऽच्युतं। आ। साच्यं। कुपयं। वर्द्धनं। पितुः। मुमु
क्ष्वः। मनवे। मानवस्यते। रघुऽद्रुवः। कृष्णऽसीतासः। ऊं इति। जुवः। असमनाः। अजिराः। सः।
रघुऽस्यदः। वातऽजूताः। उप। युज्यंते। आत्। अव। आत्। अस्य। ते। ध्वसयंतः। वृथा। ईर
ते। कृष्णं। अभ्वं। महि। वर्पः। करिक्रतः। यत्। सीं। महीं। अवनिं। प्र। अभि। मर्मृशत्। अभिऽ
श्वसन्। स्तनयन्। एति। नानदत्। भूषन्। न। यः। अधि। बभ्रुषु। नम्नते। वृषाऽइव।

पत्नीः। अभि। एति। रोरुवत्। ओजायमानः। तन्वः। च। शुंभते। भीमः। न। शृंगा। दविधाव। दुःऽ
गृभिः। सः। संऽस्तिरः। विऽस्तिरः। सं। गृभायति। जानन्। एव। जानतीः। नित्यः। आ। श
ये। पुनः। वर्द्धते। अपि। यंति। देव्यं। अन्यत्। वर्पः। पित्रोः। कृण्वते। सचा। तं। अग्रुवः। केशि
नीः। सं। हि। रेभिरे। ऊर्ध्वाः। तस्थुः। मम्रुषीः। प्र। आयवे। पुनरिति। तासां। जरां। प्रऽमुंचन्।
एति। नानदत्। असुं। परं। जनयन्। जीवं। अस्तृतं। अधीवासं। परि। मातुः। रिहन्।
अह। तुविऽग्रेभिः। सत्वऽभिः। याति। विऽज्रयः। वयः। दधत्। पत्ऽवते। रेरिहत्। सदा।
अनु। श्येनी। सचते। वर्त्तनिः। अह। अस्माकं। अग्ने। मघवत्ऽसु। दीदिहि। अध। श्वसी
वान्। वृषभः। दमूनाः। अवऽअस्य। शिशुऽमतीः। अदीदेः। वर्मऽइव। युत्ऽसु। परिऽजर्भु
राणः। इदं। अग्ने। सुऽधितं। दुःऽधितात्। अधि। प्रियात्। ऊं इति। चित्। मन्मनः। प्रेयः।

प॰ द्वि॰ २

१९

अस्का । ते । यत् । ते । शुक्रं । तन्वः । रोचते । शुचि । तेन । अस्मभ्यं । वनसे । रत्नं । आ । त्वं । रथाय । ना
वं । उत । नः । गृहाय । नित्यऽअरित्रां । पत्ऽवतीं । रासि । अग्ने । अस्माकं । वीरान् । उत । नः । म
घोनः । जनान् । च । या । पारयात् । शर्म । या । च । अभि । नः । अग्ने । उक्थं । इत् । जुगुर्याः । द्या
वाक्षामा । सिंधवः । च । स्वऽगूर्ताः । गव्यं । यव्यं । यंतः । दीर्घा । अहा । इषं । वरं । अरुण्यः ।
वरंत ॥ ७ ॥ बट् । इत्था । तत् । वपुषे । धायि । दर्शतं । देवस्य । भर्गः । सहसः । यतः । जनि । यत् ।
ईं । उप । ह्वरते । साधते । मतिः । ऋतस्य । धेनाः । अनयंत । सऽस्रुतः । पृक्षः । वपुः । पितुऽ
मान् । नित्यः । आ । शये । द्वितीयं । आ । सप्तऽशिवासु । मातृषु । तृतीयं । अस्य । वृषभस्य ।
दोहसे । दशऽप्रमतिं । जनयंत । योषणः । निः । यत् । ईं । बुध्नात् । महिषस्य । वर्पसः । ईशा
नासः । शवसा । क्रंत । सूरयः । यत् । ईं । अनु । प्रऽदिवः । मध्वः । आऽधवे । गुहा । संतं । मात

१९

रिश्वा । मथायति । प्र । यत् । यत् । पितुः । परमात् । नीयते । परि । आ । पृक्षुधः । वीरुधः । दंऽसु । रो
हति । उभा । यत् । अस्य । जनुषं । यत् । इन्वतः । आत् । इत् । यविष्ठः । अभवत् । घृणा । शु
चिः । आत् । इत् । मातॄः । आ । अविशत् । यासु । आ । शुचिः । अहिंस्यमानः । उर्विया । वि । व
वृधे । अनु । यत् । पूर्वाः । अरुहत् । सनाऽजुवः । नि । नव्यसीषु । अवरासु । धावते ॥ ८ ॥
आत् । इत् । होतारं । वृणते । दिविष्टिषु । भगंऽइव । पपृचानासः । ऋंजते । देवान् । यत् । क्र
त्वा । मज्मना । पुरुऽस्तुतः । मर्तं । शंसं । विश्वधा । वेति । धायसे । वि । यत् । अस्थात् । यजतः ।
वातऽचोदितः । ह्वारः । न । वक्वा । जरणाः । अनाकृतः । तस्य । पत्मन् । दक्षुषः । कृष्णऽजंह
सः । शुचिऽजन्मनः । रजः । आ । वि । अध्वनः । रथः । न । यातः । शिक्वऽभिः । कृतः । द्यां । अं
गेभिः । अरुषेभिः । ईयते । ० । कृष्णासः । धसि । सूरयः । शूरस्यऽइव । त्वेषथात् । ईषते । वयः

प॰ द्वि॰ २

२०

त्वया। हि। अग्ने। वरुणः। धृतऽव्रतः। मित्रः। शाशद्रे। अर्यमा। सुऽदानवः। यत्। सीं। अनु।
क्रतुना। विश्वऽथा। विऽभुः॥०॥ परिऽभूः। अजायथाः। त्वं। अग्ने। राजा। मानाय। सुन्वते। र
त्नं। यविष्ठ। देवऽतातिं। इन्वसि। तं। त्वा। नु। नव्यं। सहसः। युवन्। वयं। भगं। न। कारे। महिऽ
रत्न। धीमहि। अस्मे इति। रयिं। न। सुऽअर्थं। दमूनसं। भगं। दक्षं। न। पपृचासि। धर्णसिं।
रश्मीन्ऽइव। यः। यमति। जन्मनी इति। उभे इति। देवानां। शंसं। ऋते। आ। च। सुऽक्र
तुः। उत। नः। सुऽद्योत्मा। जीरऽअश्वः। होता। मंद्रः। शृणवत्। चंद्रऽरथः। सः। नः। नेषत्।
नेषऽतमैः। अमूरः। अग्निः। वामं। सुऽवितं। वस्यः। अच्छ। अस्तावि। अग्निः। शिमी

२०

वत्ऽभिः। अर्कैः। सांऽराज्याय। प्रऽतरं। दधानः। अमी इति। च। ये। मघऽवानः। वयं। च।
मिहं। न। सूरः। अति। निः। ततन्युः॥ ॥ संऽइद्धः। अग्ने। आ। वह। देवान्। अद्य। यतऽ

स्रुचे। तंतुं। तनुष्व। पूर्व्यं। सुतऽसोमाय। दाशुषे। घृतऽवंतं। उप। मासि। मधुऽमंतं। तनूऽन
पात्। यज्ञं। विप्रस्य। माऽवतः। शशमानस्य। दाशुषः। शुचिः। पावक। अद्भुतः। मध्वा। यज्ञं।
मिमिक्षति। नराशंसः। त्रिः। आ। दिवः। देवः। देवेषु। यज्ञियः। ईळितः। अग्ने। आ। वह। इंद्रं।
चित्रं। इह। प्रियं। इयं। हि। त्वा। मतिः। मम। अच्छ। सुऽजिह्व। वच्यते। स्तृणानासः। यतऽस्रु
चः। बर्हिः। यज्ञे। सुऽअध्वरे। वृंजे। देवव्यचःऽतमं। इंद्राय। शर्म। सऽप्रथः॥०॥ प्रऽये। देवेभ्यः।
महीः। पावकासः। पुरुऽस्पृहः। द्वारः। देवीः। असश्चतः॥१०॥ आ। भंदमाने इति। उपाके इति।
नक्तोषसा। सुऽपेशसा। यह्वी इति। ऋतस्य। मातरा। सीदतां। बर्हिः। आ। सुऽमत्। मंद्रऽजि
ह्वा। जुगुर्वणी इति॥०॥ सिध्रं। अद्य। दिविऽस्पृशं। शुचिः। देवेषु। अर्पिता। होत्रा। मरुत्ऽसु।
भारती॥०॥ बर्हिः। सीदंतु। यज्ञियाः। तत्। नः। तुरीपं। अद्भुतं। पुरु। वा। अरं। पुरु। त्मना। त्वष्टा।

पोषाय। वि। स्यतु। राये। नाभा। नः। अस्मऽयुः। अवऽसृजन्। उप। त्मना। देवान्। यक्षि। वन
स्पते।०। पूषण्ऽवते। मरुत्वते। विश्वऽदेवाय। वायवे। स्वाहा। गायत्रऽवेपसे। हव्यं। इंद्राय। क
र्तन। स्वाहाऽकृतानि। आ। गहि। उप। हव्यानि। वीतये। इंद्र। आ। गहि। श्रुधि। हवं। त्वां। हवंते।
अध्वरे॥११॥ प्र। तव्यसीं। नव्यसीं। धीतिं। अग्नये। वाचः। मतिं। सहसः। सूनवे। भरे। अपां।
नपात्। यः। वसुऽभिः। सह। प्रियः। होता। पृथिव्यां। नि। असीदत्। ऋत्वियः। सः। जायमा
नः। परमे। विऽओमनि। आविः। अग्निः। अभवत्। मातरिश्वने। अस्य। क्रत्वा। संऽइधानस्य।
मज्मना। प्र। द्यावा। शोचिः। [illegible] पृथिवी इति। अरोचयत्। अस्य। त्वेषाः। अजराः। अस्य।
भानवः। सुऽसंदृशः। सुऽप्रतीकस्य। सुऽद्युतः। भाऽत्वक्षसः। अति। अक्तुः। न। सिंधवः। अग्ने।
रेजंते। अससंतः। अजराः। यं। आऽईरिरे। भृगवः। विश्वऽवेदसं। नाभा। पृथिव्याः। भुवन

स्य। मज्मना। अग्निं। तं। गीःऽभिः। हिनुहि। स्वे। आ। दमे। यः। एकः। वस्वः। वरुणः। न। राजति। न।
यः। वराय। मरुतांऽइव। स्वनः। सेनाऽइव। सृष्टा। दिव्या। यथा। अशनिः। अग्निः। जंभैः। तिगि
तैः। अत्ति। भर्वति। योधः। न। शत्रून्। सः। वना। नि। ऋंजते। कुवित्। नः। अग्निः। उचथस्य। वीः।
असत्। वसुः। कुवित्। वसुऽभिः। कामं। आऽवरत्। चोदः। कुवित्। तुतुज्यात्। सातये। धियः।
शुचिऽप्रतीकं। तं। अया। धिया। गृणे। घृतऽप्रतीकं। वः। ऋतस्य। धूःऽसदं। अग्निं। मित्रं। न।
संऽइधानः। ऋंजते। इंधानः। अक्रः। विदथेषु। दीद्यत्। शुक्रऽवर्णां। उत्। ऊं इति। नः। यंसते।
धियं। अप्रऽयुच्छन्। अप्रयुच्छत्ऽभिः। अग्ने। शिवेभिः। नः। पायुऽभिः। पाहि। शग्मैः। अदब्धे
भिः। अदृपितेभिः। इष्टे। अनिमिषत्ऽभिः। परि। पाहि। नः। जाः॥१२॥ एति। प्र। होता। व्रतं। अ
स्य। मायया। ऊर्ध्वां। दधानः। शुचिऽपेशसं। धियं। अभि। स्रुचः। क्रमते। दक्षिणाऽआवृतः।

प॰ छि॰ २

यः। अस्य। धाम। प्रथमं। ह। निंसते। अभि। ईं। ऋतस्य। दोहनाः। अनूषत। योनौ। देवस्य। सद
ने। परिऽवृताः। अपां। उपऽस्थे। विऽभृतः। यत्। आ। अवसत्। अध। स्वधाः। अधयत्। याभिः।
ईयते। युयूषतः। सऽवयसा। तत्। इत्। वपुः। समानं। अर्थं। विऽतरित्रता। मिथः। आत्। ईं। भगः।
न। हव्यः। सं। अस्मत्। आ। वोळ्हुः। न। रश्मीन्। सं। अयंस्त। सारथिः। यं। ईं। द्वा। सऽवयसा। स
पर्यतः। समाने। योना। मिथुना। संऽओकसा। दिवा। न। नक्तं। पलितः। युवा। अजनि। पुरु। चर
न्। अजरः। मानुषा। युगा। तं। ईं। हिन्वंति। धीतयः। दश। व्रिशः। देवं। मर्तासः। ऊतये। हवामहे।
धनोः। अधि। प्रऽवतः। आ। सः। ऋण्वति। अभिव्रजत्ऽभिः। वयुना। नवा। अधित। त्वं। हि। अ
ग्ने। दिव्यस्य। राजसि। त्वं। पार्थिवस्य। पशुपाःऽइव। त्मना। एनी इति। ते। एते इति। बृहती इति। अ
भिऽश्रिया। हिरण्ययी इति। वक्वरी इति। बर्हिः। आशाते इति। अग्ने। जुषस्व। प्रति। हर्य। तत्। व

२२

२२

चः। मंद्र। स्वधाऽवः। ऋतऽजात। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। यः। विश्वतः। प्रत्यङ्। असि। दर्शतः। र
ण्वः। संऽदृष्टौ। पितुमान्ऽइव। क्षयः॥१३॥ तं। पृच्छत। सः। जगाम। सः। वेद। सः। चिकित्वान्। ईयते।
सः। नु। ईयते। तस्मिन्। संति। प्रऽशिषः। तस्मिन्। इष्टयः। सः। वाजस्य। शवसः। शुष्मिणः। पतिः।
तं। इत्। पृच्छंति। न। सिमः। वि। पृच्छति। स्वेनऽइव। धीरः। मनसा। यत्। अग्रभीत्। न। मृष्यते। प्रथ
मं। न। अपरं। वचः। अस्य। क्रत्वा। सचते। अप्रऽदृपितः। तं। इत्। गच्छंति। जुह्वः। तं। अर्वतीः।
विश्वानि। एकः। शृणवत्। वचांसि। मे। पुरुऽप्रैषः। ततुरिः। यज्ञऽसाधनः। अच्छिद्रऽऊतिः। शि
शुः। आ। अदत्त। सं। रभः। उपऽस्थायं। चरति। यत्। संऽआरत। सद्यः। जातः। तत्सार। युज्ये
भिः। अभि। श्वांतं। मृशते। नांद्ये। मुदे। यत्। ईं। गच्छंति। उशतीः। अपिऽस्थितं। सः। ईं। मृगः।
अप्यः। वनर्गुः। उप। त्वचि। उपऽमस्यां। नि। धायि। वि। अब्रवीत्। वयुना। मर्त्येभ्यः। अग्निः।

अ

प॰ द्वि॰ २

२२

विद्वान्। ऋतऽचित्। हि। सत्यः॥१४॥ त्रिऽमूर्द्धानं। सप्तऽरश्मिं। गृणीषे। अनूनं। अग्निं। पि
त्रोः। उपऽस्थे। निऽसत्तं। अस्य। चरतः। ध्रुवस्य। विश्वा। दिवः। रोचना। आपप्रिऽवांसं। उक्षा।
महान्। अभि। ववक्षे। एने इति। अजरः। तस्थौ। इतःऽऊतिः। ऋष्वः। उर्व्याः। पदः। नि। दधा
ति। सानौ। रिहंति। ऊधः। अरुषासः। अस्य। समानं। वत्सं। अभि। संचरंती इति संऽचरंती। वि
ष्वक्। धेनू इति। वि। चरतः। सुमेके इति सुऽमेके। अनपऽवृज्यान्। अध्वनः। मिमाने इति।
विश्वान्। केतान्। अधि। महः। दधाने इति। धीरासः। पदं। कवयः। नयंति। नाना। हृदा। रक्ष
माणाः। अजुर्यं। सिसासंतः। परि। अपश्यंत। सिंधुं। आविः। एभ्यः। अभवत्। सूर्यः। नॄन्।
दिदृक्षेण्यः। परि। काष्ठासु। जेन्यः। ईळेन्यः। महः। अर्भाय। जीवसे। पुरुऽत्रा। यत्। अभव
त्। सूः। अह। एभ्यः। गर्भेभ्यः। मघऽवा। विश्वऽदर्शतः॥१५॥ कथा। ते। अग्ने। शुचयंतः।

२३

आयोः। ददाशुः। वाजेभिः। आशुषाणाः। उभे इति। यत्। तोके इति। तनये। दधानाः। ऋतस्य। सा
मन्। रणयंत। देवाः। बोध। मे। अस्य। वचसः। यविष्ठ। मंहिष्ठस्य। प्रऽभृतस्य। स्वधाऽवः। पी
यति। त्वः। अनु। त्वः। गृणाति। वंदारुः। ते। तन्वं। वंदे। अग्ने। ये। पायवः। मामतेयं। ते। अग्ने। पश्यं
तः। अंधं। दुःऽइतात्। अरक्षन्। ररक्ष। तान्। सुऽकृतः। विश्वऽवेदाः। दिप्संतः। इत्। रिपवः। न।
अह। देभुः। यः। नः। अग्ने। अररिऽवान्। अघऽयुः। अरातिऽवा। मर्चयति। द्वयेन। मंत्रः। गु
रुः। पुनः। अस्तु। सः। अस्मै। अनु। मृक्षीष्ट। तन्वं। दुःऽउक्तैः। उत। वा। यः। सहस्य। प्रऽविद्वान्।
मर्त्तः। मर्त्तं। मर्चयति। द्वयेन। अतः। पाहि। स्तवमान। स्तुवंतं। अग्ने। माकिः। नः। दुःऽइताय।
धायीः॥१६॥ ॥ विष्टः। मातरिश्वा। होतारं। विश्वऽअप्सुं। विश्वऽदेव्यं। नि। यं। दधुः। मनुष्यासः।
विक्षु। स्वः। न। चित्रं। वपुषे। विभाऽवं। ददानं। इत्। न। दद्भंत। मन्म। अग्निः। वरूथं। मम। त

प॰द्वि॰२ स्य। चाकन्। जुषंत। विश्वानि। अस्य। कर्म। उपऽस्तुतिं। भरमाणस्य। कारोः। नित्ये। चित्।
नु। यं। सदने। जगृभ्रे। प्रशस्तिऽभिः। दधिरे। यज्ञियासः। प्र। सु। नयंत। गृभयंत। इष्टौ। अ
श्वासः। न। रथ्यः। ररहाणाः। पुरूणि। दस्मः। नि। रिणाति। जंभैः। आत्। रोचते। वने। आ। वि
२४ भाऽवा। आत्। अस्य। वातः। अनु। वाति। शोचिः। अस्तुः। न। शर्या। असनां। अनु। द्यून्।
न। यं। रिपवः। न। रिषण्यवः। गर्भे। संतं। रेषणाः। रेषयंति। अंधाः। अपश्याः। न। दभन्।
अभिऽख्या। नित्यासः। ईं। प्रेतारः। अरक्षन्॥ १७॥ महः। सः। रायः। आ। ईषते। पतिः। द
न्। इनः। इनस्य। वसुनः। पदे। आ। उप। ध्रजंतं। अद्रयः। विधन्। इत्। सः। यः। वृषा। न
रां। न। रोदस्योः। श्रवःऽभिः। अस्ति। जीवपीतऽसर्गः। प्र। यः। सस्राणः। शिश्रीत। योनौ। २४
आ। यः। पुरं। नार्मिणीं। अदीदेत्। अत्यः। कविः। नभन्यः। न। अर्वा। सूरः। न। रुरुक्वा

न्। शतऽआत्मा। अभि। द्विऽजन्मा। त्री। रोचनानि। विश्वा। रजांसि। शुशुचानः। अस्थात्।
होता। यजिष्ठः। अपां। सधऽस्थे। अयं। सः। होता। यः। द्विऽजन्मा। विश्वा। दधे। वार्याणि। श्रव
स्या। मर्त्तः। यः। अस्मै। सुऽतुकः। ददाश॥ १८॥ पुरु। त्वा। दाश्वान्। वोचे। अरिः। अग्ने। तव।
स्वित्। आ। तोदस्यऽइव। शरणे। आ। महस्य। वि। अनिनस्य। धनिनः। प्रऽहोषे। चित्। अ
ररुषः। कदा। चन। प्रऽजिगतः। अदेवऽयोः। सः। चंद्रः। विप्र। मर्त्यः। महः। व्राधनऽतमः।
दिवि। प्रऽप्र। इत्। ते। अग्ने। वनुषः। स्याम॥ १९॥ मित्रं। न। यं। शिम्या। गोषु। गव्यवः। सुऽआ
ध्यः। विदथे। अप्ऽसु। जीजनन्। अरेजेतां। रोदसी इति। पाजसा। गिरा। प्रति। प्रियं। यजतं।
जनुषां। अवः। यत्। ह। त्वत्। वां। पुरुऽमीळ्हस्य। सोमिनः। प्र। मित्रासः। न। दधिरे। सुऽआ
भुवः। अध। क्रतुं। विदतं। गातुं। अर्चते। उत। श्रुतं। वृषणा। पस्त्यऽवतः। आ। वां। भूषन्। क्षित

प॰ द्वि॰ २

२५

यः। जन्म। रोदस्योः। प्रऽवाच्यं। वृषणा। दक्षसे। महे। यत्। ईं। ऋताय। भरथः। यत्। अर्वते। प्र। होत्रया।
शिम्या। वीथः। अध्वरं। प्र। सा। क्षितिः। असुर। या। महि। प्रिया। ऋतऽवाना। ऋतं। आ। घोषथः।
बृहत्। युवं। दिवः। बृहतः। दक्षं। आऽभुवं। गां। न। धुरि। उप। युंजाथे इति। अपः। मही इति। अत्र।
महिना। वारं। ऋण्वथः। अरेणवः। तुजे। आ। सद्मन्। धेनवः। स्वरंति। ताः। उपरऽताति। सूर्यं।
आ। निऽम्रुचः। उषसः। तक्ववीःऽइव॥ २०॥ आ। वां। ऋताय। केशिनीः। अनूषत। मित्र। य
त्र। वरुण। गातुं। अर्चथः। अव। त्मना। सृजतं। पिन्वतं। धियः। युवं। विप्रस्य। मन्मनां। इर
ज्यथः। यः। वां। यज्ञैः। शशमानः। ह। दाशति। कविः। होता। यजति। मन्मऽसाधनः। उप। अ
ह। तं। गच्छथः। वीथः। अध्वरं। अच्छ। गिरः। सुऽमतिं। गंतं। अस्मयू इत्यस्मऽयू। युवां। य
ज्ञैः। प्रथमा। गोभिः। अंजते। ऋतऽवाना। मनसः। न। प्रऽयुक्तिषु। भरंति। वां। मन्मना। सं

२५

यता। गिरः। अदृप्यता। मनसा। रेवत्। आशाथे इति। रेवत्। वयः। दधाथे इति। रेवत्। आ
शाथे इति। नरा। मायाभिः। इतःऽऊति। माहिनं। न। वां। द्यावः। अहऽभिः। न। उत। सिंधवः।
न। देवऽत्वं। पणयः। न। आनशुः। मघं॥ २१॥ युवं। वस्त्राणि। पीवसा। वसाथे इति। युवोः।
अच्छिद्राः। मंतवः। ह। सर्गाः। अव। अतिरतं। अनृतानि। विश्वा। ऋतेन। मित्रावरुणा। स
चेथे इति। एतत्। चन। त्वः। वि। चिकेतत्। एषां। सत्यः। मंत्रः। कविऽशस्तः। ऋघावान्।
त्रिःऽअश्रिं। हंति। चतुःऽअश्रिः। उग्रः। देवऽनिदः। ह। प्रथमाः। अजूर्यन्। अपात्। एति।
प्रथमा। पत्ऽवतीनां। कः। तत्। वां। मित्रावरुणा। आ। चिकेत। गर्भः। भारं। भरति। आ।
चित्। अस्य। ऋतं। पिपर्ति। अनृतं। नि। तारीत्। प्रऽयंतं। इत्। परि। जारं। कनीनां। पश्या
मसि। न। उपऽनिपद्यमानं। अनवऽपृग्णा। विऽतता। वसानं। प्रियं। मित्रस्य। वरुणस्य। धा

प॰ द्वि॰ २

म॥ अनश्वः। जातः। अनभीशुः। अर्वा। कनिक्रदत्। पतयत्। ऊर्ध्वऽसानुः। अचित्तं।
ब्रह्म। जुजुषुः। युवानः। प्र। मित्रे। धाम। वरुणे। गृणंतः॥ आ। धेनवः। मामतेयं। अवंतीः।
ब्रह्मऽप्रियं। पीपयन्। सस्मिन्। ऊधन्। पित्वः। भिक्षेत। वयुनानि। विद्वान्। आसा। आऽवि

२६

वासन्। अदितिं। उरुष्येत्॥ आ। वां। मित्रावरुणा। हव्यऽजुष्टिं। नमसा। देवौ। अवसा। ववृत्यां।
अस्माकं। ब्रह्म। पृतनासु। सह्याः। अस्माकं। वृष्टिः। दिव्या। सुऽपारा॥ २२॥ यजामहे। वां। म
हः। सऽजोषाः। हव्येभिः। मित्रावरुणा। नमःऽभिः। घृतैः। घृतस्नू इति घृतऽस्नू। अध। यत्।
वां। अस्मे इति। अध्वर्यवः। न। धीतिऽभिः। भरंति। प्रऽस्तुतिः। वां। धाम। न। प्रऽयुक्तिः। अ
यामि। मित्रावरुणा। सुऽवृक्तिः। अनक्ति। यत्। वां। विदथेषु। होता। सुम्नं। वां। सूरिः। वृष
णौ। इयक्षन्। पीपाय। धेनुः। अदितिः। ऋताय। जनाय। मित्रावरुणा। हविःऽदे। हिनोति।

२६

यत्। वां। विदथे। सपर्यन्। सः। रातऽहव्यः। मानुषः। न। होता॥ उत। वां। विक्षु। मद्यासु। अंधः।
गावः। आपः। च। पीपयंत। देवीः। उतो इति। नः। अस्य। पूर्व्यः। पतिः। दन्। वीतं। पातं। पयसः।
उस्रियायाः॥ २३॥ विष्णोः। नु। कं। वीर्याणि। प्र। वोचं। यः। पार्थिवानि। विऽममे। रजांसि। यः। अ
स्कभायत्। उत्ऽतरं। सधऽस्थं। विऽचक्रमाणः। त्रेधा। उरुऽगायः॥ प्र। तत्। विष्णुः। स्तवते।
वीर्येण। मृगः। न। भीमः। कुचरः। गिरिऽस्थाः॥ यस्य। उरुषु। त्रिषु। विऽक्रमणेषु। अधिऽक्षि
यंति। भुवनानि। विश्वा॥ प्र। विष्णवे। शूषं। एतु। मन्म। गिरिऽक्षिते। उरुऽगायाय। वृष्णे॥ यः।
इदं। दीर्घं। प्रऽयतं। सधऽस्थं। एकः। विऽममे। त्रिऽभिः। इत्। पदेभिः॥ यस्य। त्री। पूर्णा। मधुना।
पदानि। अक्षीयमाणा। स्वधया। मदंति॥ यः। ऊं इति। त्रिऽधातु। पृथिवीं। उत। द्यां। एकः। दाधा
र। भुवनानि। विश्वा॥ तत्। अस्य। प्रियं। अभि। पाथः। अश्यां। नरः। यत्र। देवऽयवः। मदंति।

प॰ द्वि॰ २

२७

उरुऽक्रमस्य। सः। हि। बंधुः। इत्था। विष्णोः। पदे। परमे। मध्वः। उत्सः। ता। वां। वास्तूनि। उ
श्मसि। गमध्यै। यत्र। गावः। भूरिऽशृंगाः। अयासः। अत्र। अह। तत्। उरुऽगायस्य। वृष्णः।
परमं। पदं। अव। भाति। भूरि॥२४॥ ० ॥ अंधसः। धियाऽयते। महे। शूराय। विष्णवे। च। अ
र्चत। या। सानुनि। पर्वतानां। अदाभ्या। महः। तस्थतुः। अर्वताऽइव। साधुना। त्वेषं। इत्था।
संऽअरणं। शिमीऽवतोः। इंद्राविष्णू इति। सुतऽपाः। वां। उरुष्यति। या। मर्त्याय। प्रतिऽधी
यमानं। इत्। कृशानोः। अस्तुः। असनां। उरुष्यथः। ता। ईं। वर्द्धंति। महि। अस्य। पौंस्यं। नि।
मातरा। नयति। रेतसे। भुजे। दधाति। पुत्रः। अवरं। परं। पितुः। नाम। तृतीयं। अधि। रोच
ने। दिवः। तत्ऽतत्। इत्। अस्य। पौंस्यं। गृणीमसि। इनस्य। त्रातुः। अवृकस्य। मीळ्हुषः। यः।
पार्थिवानि। त्रिऽभिः। इत्। विगामऽभिः। उरु। क्रमिष्ट। उरुऽगायाय। जीवसे। द्वे इति। इत्।

२७

अस्य। क्रमणे इति। स्वःऽदृशः। अभिऽख्याय। मर्त्यः। भुरण्यति। तृतीयं। अस्य। नकिः।
आ। दधर्षति। वयः। चन। पतयंतः। पतत्रिणः॥ चतुःऽभिः। साकं। नवतिं। च। नामऽभिः।
चक्रं। न। वृत्तं। व्यतीन्। अवीविपत्। बृहत्ऽशरीरः। विऽमिमानः। ऋक्वऽभिः। युवा। अकु
मारः। प्रति। एति। आऽहवं॥२५॥ भव। मित्रः। न। शेव्यः। घृतऽआसुतिः। विभूतऽद्युम्नः।
एवऽयाः। ऊं इति। सऽप्रथाः। अध। ते। विष्णो इति। विदुषा। चित्। अर्ध्यः। स्तोमः। यज्ञः।
च। राध्यः। हविष्मता। यः। पूर्व्याय। वेधसे। नवीयसे। सुमत्ऽजानये। विष्णवे। ददाशति।
यः। जातं। अस्य। महतः। महि। ब्रवत्। सः। इत्। ऊं इति। श्रवःऽभिः। युज्यं। चित्। अभि। अ
सत्। तं। ऊं इति। स्तोतारः। पूर्व्यं। यथा। विद। ऋतस्य। गर्भं। जनुषा। पिपर्तन। आ। अस्य।
जानंतः। नाम। चित्। विवक्तन। महः। ते। विष्णो इति। सुऽमतिं। भजामहे। तं। अस्य। राजा।

वरुणः। तं। अश्विना। क्रतुं। सचंत। मारुतस्य। वेधसः। दाधार। दक्षं। उत्ऽतमं। अहःऽविदं। व्रजं। च। विष्णुः। सखिऽवान्। अपऽऊर्णुते। आ। यः। विवाय। सचथाय। दैव्यः। इंद्राय। विष्णुः। सुऽकृते। सुकृतऽतरः। वेधाः। अजिन्वत्। त्रिऽसधस्थः। आर्यं। ऋतस्य। भागे। यजमानं। आ। अभजत्॥ २६॥ अबोधि। अग्निः। ज्मः। उत्। एति। सूर्यः। वि। उषाः। चंद्रा। मही। आवः। अर्चिषा। अयुक्षातां। अश्विना। यातवे। रथं। प्र। असावीत्। देवः। सविता। जगत्। पृथक्। यत्। युंजाथे इति। वृषणं। अश्विना। रथं। घृतेन। नः। मधुना। क्षत्रं। उक्षतं। अस्माकं। ब्रह्म। पृतनासु। जिन्वतं। वयं। धना। शूरऽसाता। भजेमहि। अर्वाङ्। त्रिऽचक्रः। मधुऽवाहनः। रथः। जीरऽअश्वः। अश्विनोः। यातु। सुऽस्तुतः। त्रिऽवंधुरः। मघऽवा। विश्वऽसौभगः। शं। नः। आ। वक्षत्। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। आ। मधुऽमत्या। नः। कशया। मिमिक्षतं। युवं। ह। गर्भं। जगतीषु। धत्थः। युवं। विश्वेषु। भुवनेषु। अंतरिति। युवं। अग्निं। च। वृषणौ। अपः। च। वनस्पतीन्। अश्विनौ। ऐरयेथां। युवं। ह। स्थः। भिषजा। भेषजेभिः। अथो इति। ह। स्थः। रथ्या। रथ्येभिः। अथो इति। ह। क्षत्रं। अधि। धत्थः। उग्रा। यः। वां। हविष्मान्। मनसा। ददाश॥ २७॥ इति द्वितीयाष्टके पदे द्वितीयोध्यायः समाप्तः॥ हरिः ॐ॥ इमा। वसू इति। रुद्रा। पुरुमंतू इति पुरुऽमंतू। वृधंता। दशस्यतं। नः। वृषणौ। अभिष्टौ। दस्रा। ह। यत्। रेक्णः। औचथ्यः। वां। प्र। यत्। सस्राथे इति। अकवाभिः। ऊती। कः। वां। दाशत्। सुऽमतये। चित्। अस्यै। वसू इति। यत्। धेथे इति। नमसा। पदे। गोः। जिगृतं। अस्मे इति। रेवतीः। पुरंऽधीः। कामऽप्रेणऽइव। मनसा। चरंता। युक्तः। ह। यत्। वां। तौग्र्याय। पेरुः। वि। मध्ये। अर्ण

प॰ द्वि॰ ३

२९

सः। धायि। पज्रः। उप। वां। अवः। शरणं। गमेयं। भूरिः। न। अज्म। पतयत्ऽभिः। एवैः। उप
ऽस्तुतिः। औचथ्यं। उरुष्येत्। मा। मां। इमे इति। पतत्रिणी इति। वि। दुग्धां। मा। मां। एधः
दशऽतयः। चितः। धाक्। प्र। यत्। वां। बद्धः। त्मनि। खादति। क्षां। न। मा। गरन्। नद्यः।
मातृऽतमाः। दासाः। यत्। ईं। सुऽसमुब्धं। अवऽअधुः। शिरः। यत्। अस्य। त्रैतनः। विऽ
तक्षत्। स्वयं। दासः। उरः। अंसौ। अपि। ग्धेति ग्ध। दीर्घऽतमाः। मामतेयः। जुजुर्वान्।
दशमे। युगे। अपां। अर्थं। यतीनां। ब्रह्मा। भवति। सारथिः। ॥६॥ प्र। द्यावा। यज्ञैः। पृथि
वी इति। ऋतऽवृधा। मही इति। स्तुषे। विदथेषु। प्रऽचेतसा। देवेभिः। ये इति। देवपुत्रे इति

२९

देवऽपुत्रे। सुऽदंससा। इत्था। धिया। वार्याणि। प्रऽभूषतः। उत। मन्ये। पितुः। अद्रुहः। म
नः। मातुः। महि। स्वऽतवः। तत्। हवीमऽभिः। सुऽरेतसा। पितरा। भूम। चक्रतुः। उरु। प्र

ऽजायाः। अमृतं। वरीमऽभिः। ते। सूनवः। सुऽअपसः। सुऽदंससः। मही इति। जज्ञुः। मातरा।
पूर्वऽचित्तये। स्थातुः। च। सत्यं। जगतः। च। धर्मणि। पुत्रस्य। पाथः। पदं। अद्वयाविनः।
ते। मायिनः। ममिरे। सुऽप्रचेतसः। जामी इति। सयोनी इति सऽयोनी। मिथुना। संऽओ
कसा। नव्यंऽनव्यं। तंतुं। आ। तन्वते। दिवि। समुद्रे। अंतरिति। कवयः। सुऽदीतयः। तत्। रा
धः। अद्य। सवितुः। वरेण्यं। वयं। देवस्य। प्रऽसवे। मनामहे। अस्मभ्यं। द्यावापृथिवी इति।
सुऽचेतुना। रयिं। धत्तं। वसुऽमंतं। शतऽग्विनं। ॥७॥ ते इति। हि। द्यावापृथिवी इति। विश्वऽशं
भुवा। ऋतवरी इत्यृतऽवरी। रजसः। धारयत्कवी इति धारयत्ऽकवी। सुजन्मनी इति सुऽजन्म
नी। धिषणे इति। अंतः। ईयते। देवः। देवी इति। धर्मणा। सूर्यः। शुचिः। उरुऽव्यचसा। महिनी
इति। असश्चता। पिता। माता। च। भुवनानि। रक्षतः। सुधृष्टमे इति सुऽधृष्टमे। वपुष्ये३ इति।

प॰द्वि॰ ३

३०

न। रोदसीइति। पिता। यत्। सीं। अभि। रूपैः। अवासयत्। सः। वह्निः। पुत्रः। पित्रोः। पवित्रऽवा
न्। पुनाति। धीरः। भुवनानि। मायया। धेनुं। च। पृश्निं। वृषभं। सुऽरेतसं। विश्वाहा। शुक्रं। प
यः। अस्य। धुक्षत। अयं। देवानां। अपसां। अपःऽतमः। यः। जजान। रोदसीइति। विश्वऽशं
भुवा। वि। यः। ममे। रजसीइति। सुक्रतुऽयया। अजरेभिः। स्कंभनेभिः। सं। आनृचे। तेइ
ति। नः। गृणानेइति। महिनीइति। महि। श्रवः। क्षत्रं। द्यावापृथिवीइति। धासथः। बृहत्। येन।
अभि। कृष्टीः। ततनाम। विश्वाहा। पनाय्यं। ओजः। अस्मेइति। सं। इन्वतं॥ ३॥ किं। ऊंइति।
श्रेष्ठः। किं। यविष्ठः। नः। आ। अजगन्। किं। ईयते। दूत्यं। कत्। यत्। ऊचिम। न। निंदिम। चम
सं। यः। महाऽकुलः। अग्ने। भ्रातः। द्रुणः। इत्। भूतिं। ऊदिम। एकं। चमसं। चतुरः। कृणोतन
तत्। वः। देवाः। अब्रुवन्। तत्। वः। आ। अगमं। सौधन्वनाः। यदि। एव। करिष्यथ। साकं

३०

देवैः। यज्ञियासः। भविष्यथ। अग्निं। दूतं। प्रति। यत्। अब्रवीतन। अश्वः। कर्त्वः। रथः। उत। इह।
कर्त्वः। धेनुः। कर्त्वा। युवशा। कर्त्वा। द्वा। तानि। भ्रातः। अनु। वः। कृत्वी। आ। इमसि। चकृऽवांसः
ऋभवः। तत्। अपृच्छत। क्व। इत्। अभूत्। यः। स्यः। दूतः। नः। आ। अजगन्। यदा। अवऽअख्य
त्। चमसान्। चतुरः। कृतान्। आत्। इत्। त्वष्टा। ग्नासु। अंतः। नि। आनजे। हनाम। एनान्। इ
ति। त्वष्टा। यत्। अब्रवीत्। चमसं। ये। देवऽपानं। अनिंदिषुः। अन्या। नामानि। कृण्वते। सुते।
सचा। अन्यैः। एनान्। कन्या। नामऽभिः। स्परत्॥ ४॥ इंद्रः। हरीइति। युयुजे। अश्विना। रथं।
बृहस्पतिः। विश्वऽरूपां। उप। आजत। ऋभुः। विऽभ्वा। वाजः। देवान्। अगच्छत। सुऽअपसः
यज्ञियं। भागं। ऐतन। निः। चर्मणः। गां। अरिणीत। धीतिऽभिः। या। जरंता। युवशा। ता। अकृ
णोतन। सौधन्वनाः। अश्वात्। अश्वं। अतक्षत। युक्त्वा। रथं। उप। देवान्। अयातन। इदं। उद

प॰द्वि॰ ३

३१

कं। पिबत। इति। अब्रवीतन। इदं। वा। घ। पिबत। मुंजऽनेजनं। सौधन्वनाः। यदि। तत्। नडऽइव। ह
र्यथ। तृतीये। घ। सवने। मादयाध्वै। आपः। भूयिष्ठाः। इति। एकः। अब्रवीत्। अग्निः। भूयि
ष्ठः। इति। अन्यः। अब्रवीत्। वधःऽयंतीं। बहुऽभ्यः। प्र। एकः। अब्रवीत्। ऋता। वदंतः। चमसान्
अपिंशत। श्रोणां। एकः। उदकं। गां। अव। अजति। मांसं। एकः। पिंशति। सूनया। आऽभृतं। आ
निऽम्रुचः। शकृत्। एकः। अप। अभरत्। किं। स्वित्। पुत्रेभ्यः। पितरौ। उप। आवतुः॥१०॥ उत्ऽवत्
ऽसु। अस्मै। अकृणोतन। तृणं। निवत्ऽसु। अपः। सुऽअपस्यया। नरः। अगोह्यस्य। यत्। अ
सस्तन। गृहे। तत्। अद्य। इदं। ऋभवः। न। अनु। गच्छथ। संऽमीत्य। यत्। भुवना। परिऽअसर्प
त। क्व। स्वित्। तात्या। पितरा। वः। आसतुः। अशपत। यः। करस्नं। वः। आऽददे। यः। प्र। अब्रवी
त्। प्र। इति। तस्मै। अब्रवीतन। सुसुप्वांसः। ऋभवः। तत्। अपृच्छत। अगोह्य। कः। इदं। नः।

३१

अबूबुधत्। श्वानं। बस्तः। बोधयितारं। अब्रवीत्। संवत्सरे। इदं। अद्य। वि। अख्यत। दिवा। यांति
मरुतः। भूम्या। अग्निः। अयं। वातः। अंतरिक्षेण। याति। अत्ऽभिः। याति। वरुणः। समुद्रैः। युष्मा
न्। इच्छंतः। शवसः। नपातः॥१२॥ मा। नः। मित्रः। वरुणः। अर्यमा। आयुः। इंद्रः। ऋभुक्षाः। म
रुतः। परि। ख्यन्। यत्। वाजिनः। देवऽजातस्य। सप्तेः। प्रऽवक्ष्यामः। विदथे। वीर्याणि। यत्।
निःऽनिजा। रेक्णसा। प्रावृतस्य। रातिं। गृभीतां। मुखतः। नयंति। सुऽप्राङ्। अजः। मेम्य
त्। विश्वऽरूपः। इंद्रापूष्णोः। प्रियं। अपि। एति। पाथः। एषः। छागः। पुरः। अश्वेन। वाजिना
पूष्णः। भागः। नीयते। विश्वऽदेव्यः। अभिऽप्रियं। यत्। पुरोळाशं। अर्वता। त्वष्टा। इत्। ए
नं। सौश्रवसाय। जिन्वति। यत्। हविष्यं। ऋतुऽशः। देवऽयानं। त्रिः। मानुषाः। परि। अश्वं।
नयंति। अत्र। पूष्णः। प्रथमः। भागः। एति। यज्ञं। देवेभ्यः। प्रतिऽवेदयन्। अजः। होता।

प॰ द्वि॰ ३ अध्वर्युः। आऽवयाः। अग्निऽइंधः। ग्रावऽग्राभः। उत। शंस्ता। सुऽविप्रः। तेन। यज्ञेन। सुऽअरंकृ
तेन। सुऽइष्टेन। वक्षणाः। आ। पृणध्वं॥ ७॥ यूपऽव्रस्काः। उत। ये। यूपऽवाहाः। चषालं। ये। अ
श्वऽयूपाय। तक्षति। ये। च। अर्वते। पचनं। संऽभरंति। उतोइति। तेषां। अभिऽगूर्तिः। नः। इन्व
तु। उप। प्र। अगात्। सुऽमत्। मे। अधायि। मन्म। देवानां। आशाः। उप। वीतऽपृष्ठः। अनु। एनं
विप्राः। ऋषयः। मदंति। देवानां। पुष्टे। चकृम। सुऽबंधुं। यत्। वाजिनः। दाम। संऽदानं। अर्वतः।
या। शीर्षण्या। रशना। रज्जुः। अस्य। यत्। वा। घ। अस्य। प्रऽभृतं। आस्ये। तृणं। सर्वा। ता। ते।
अपि। देवेषु। अस्तु। यत्। अश्वस्य। क्रविषः। मक्षिका। आश। यत्। वा। स्वरौ। स्वऽधितौ। रिप्तं।
अस्ति। यत्। हस्तयोः। शमितुः। यत्। नखेषु। ०। यत्। ऊवध्यं। उदरस्य। अपऽवाति। यः। आ
मस्य। क्रविषः। गंधः। अस्ति। सुऽकृता। तत्। शमितारः। कृण्वंतु। उत। मेधं। शृतऽपाकं। प

३२

३२

चंतु॥ ८॥ यत्। ते। गात्रात्। अग्निना। पच्यमानात्। अभि। शूलं। निऽहतस्य। अवऽधावति। मा।
तत्। भूम्यां। आ। श्रिषत्। मा। तृणेषु। देवेभ्यः। तत्। उशत्ऽभ्यः। रातं। अस्तु। ये। वाजिनं। परिऽ
पश्यंति। पक्वं। ये। ईं। आहुः। सुरभिः। निः। हर। इति। ये। च। अर्वतः। मांसऽभिक्षां। उपऽआस
ते। ०। यत्। निऽईक्षणं। मांस्पचन्याः। उखायाः। या। पात्राणि। यूष्णः। आऽसेचनानि। ऊष्म
ण्या। अपिऽधाना। चरूणां। अंकाः। सूनाः। परि। भूषंति। अश्वं। निःऽक्रमणं। निऽसदनं। विऽ
वर्तनं। यत्। च। पड्बीशं। अर्वतः। यत्। च। पपौ। यत्। च। घासिं। जघास। ०। मा। त्वा। अग्निः।
ध्वनयीत्। धूमऽगंधिः। मा। उखा। भ्राजंती। अभि। विक्त। जघ्रिः। इष्टं। वीतं। अभिऽगूर्तं। व
षट्ऽकृतं। तं। देवासः। प्रति। गृभ्णंति। अश्वं॥ ९॥ यत्। अश्वाय। वासः। उपऽस्तृणंति। अधी
वासं। या। हिरण्यानि। अस्मै। संऽदानं। अर्वंतं। पड्बीशं। प्रिया। देवेषु। आ। यमयंति। यत्।

प॰ द्वि॰ ३

ते। सादे। महसा। शूकृतस्य। पार्ष्ण्या। वा। कशया। वा। तुतोद। स्रुचाऽइव। ता। हविषः।
अध्वरेषु। ब्रह्मणा। सूदयामि॥ चतुःऽत्रिंशत्। वाजिनः। देवऽबंधोः। वंक्रीः। अश्वस्य।
३३ स्वऽधितिः। सं। एति। अच्छिद्रा। गात्रा। वयुना। कृणोत। परुःऽपरुः। अनुऽघुष्य। वि। शस्त।
एकः। त्वष्टुः। अश्वस्य। विऽशस्ता। द्वा। यंतारा। भवतः। तथा। ऋतुः। या। ते। गात्राणां। ऋतुऽ
था। कृणोमि। ताऽता। पिंडानां। प्र। जुहोमि। अग्नौ॥ मा। त्वा। तपत्। प्रियः। आत्मा। अपिऽयं
तं। मा। स्वऽधितिः। तन्वः। आ। तस्थिपत्। ते। मा। ते। गृध्नुः। अविऽशस्ता। अतिऽहाय। छिद्रा।
गात्राणि। असिना। मिथु। करिति कः॥ न। वै। ऊं इति। एतत्। म्रियसे। न। रिष्यसि। देवान्। इत्। ३३
एषि। पथिऽभिः। सुऽगेभिः। हरी इति। ते। युंजा। पृषती इति। अभूतां। उप। अस्थात्। वाजी।
धुरि। रासभस्य॥ सुऽगव्यं। नः। वाजी। सुऽअश्व्यं। पुंसः। पुत्रान्। उत। विश्वऽपुषं। रयिं। अ

नागाःऽत्वं। नः। अदितिः। कृणोतु। क्षत्रं। नः। अश्वः। वनतां। हविष्मान्॥ १०॥ यत्। अक्रंदः।
प्रथमं। जायमानः। उत्ऽयन्। समुद्रात्। उत। वा। पुरीषात्। श्येनस्य। पक्षा। हरिणस्य। बा
हू इति। उपऽस्तुत्यं। महि। जातं। ते। अर्वन्॥ यमेन। दत्तं। त्रितः। एनं। अयुनक्। इंद्रः। एनं। प्र
थमः। अधि। अतिष्ठत्। गंधर्वः। अस्य। रशनां। अगृभ्णात्। सूरात्। अश्वं। वसवः। निः।
अतष्ट॥ असि। यमः। असि। आदित्यः। अर्वन्। असि। त्रितः। गुह्येन। व्रतेन॥ असि। सोमे
न। समया। विऽपृक्तः। आहुः। ते। त्रीणि। दिवि। बंधनानि॥ त्रीणि। ते। आहुः। दिवि। बंधनानि
त्रीणि। अप्ऽसु। त्रीणि। अंतः। समुद्रे। उत ऽइव। मे। वरुणः। छन्त्सि। अर्वन्। यत्र। ते। आ
हुः। परमं। जनित्रं॥ इमा। ते। वाजिन्। अवऽमार्जनानि। इमा। शफानां। सनितुः। निऽधाना।
अत्र। ते। भद्राः। रशनाः। अपश्यं। ऋतस्य। याः। अभिऽरक्षंति। गोपाः॥ ११॥ आत्मानं।

प॰ द्वि॰ ३

३४

ते। मनसा। आरात्। अजानां। अवः। दिवा। पतयंतं। पतंगं। शिरः। अपश्यं। पथिऽभिः। सुऽगे
भिः। अरेणुऽभिः। जेहमानं। पतत्रि। अत्र। ते। रूपं। उत्ऽतमं। अपश्यं। जिगीषमाणं। इषः
आ। पदे। गोः। यदा। ते। मर्तः। अनु। भोगं। आनट्। आत्। इत्। ग्रसिष्ठः। ओषधीः। अजीग
रिति। अनु। त्वा। रथः। अनु। मर्यः। अर्वन्। अनु। गावः। अनु। भगः। कनीनां। अनु। व्रातासः
तव। सख्यं। ईयुः। अनु। देवाः। ममिरे। वीर्यं। ते। हिरण्यऽशृंगः। अयः। अस्य। पादाः। मनः
ऽजवाः। अवरः। इंद्रः। आसीत्। देवाः। इत्। अस्य। हविःऽअद्यं। आयन्। यः। अर्वंतं। प्रथ
मः। अधिऽअतिष्ठत्। ईर्मऽअंतासः। सिलिकऽमध्यमासः। सं। शूरणासः। दिव्यासः। अ
त्याः। हंसाः। इव। श्रेणिऽशः। यतंते। यत्। आक्षिषुः। दिव्यं। अज्मं। अश्वाः। ॥१०॥ तव।
शरीरं। पतयिष्णु। अर्वन्। तव। चित्तं। वातःऽइव। ध्रजीमान्। तव। शृंगाणि। विऽस्थिता। पुरु

३४

त्रा। अरण्येषु। जर्भुराणा। चरंति।०। शासनं। वाजी। अर्वा। देवऽद्रीचा। मनसा। दीध्यानः। अजः। पुरः
नीयते। नाभिः। अस्य। अनु। पश्चात्। कवयः। यंति। रेभाः।०। परमं। यत्। सधऽस्थं। अर्वन्। अ
च्छ। पितरं। मातरं। च। अद्य। देवान्। जुष्टऽतमः। हि। गम्याः। अथ। आ। शास्ते। दाशुषे। वार्या
णि। ॥१३॥ अस्य। वामस्य। पलितस्य। होतुः। तस्य। भ्राता। मध्यमः। अस्ति। अश्नः। तृतीयः
भ्राता। घृतऽपृष्ठः। अस्य। अत्र। अपश्यं। विश्पतिं। सप्तऽपुत्रं। सप्त। युंजंति। रथं। एकऽच
क्रं। एकः। अश्वः। वहति। सप्तऽनामा। त्रिऽनाभि। चक्रं। अजरं। अनर्वं। यत्र। इमा। विश्वा। भु
वना। अधि। तस्थुः। इमं। रथं। अधि। ये। सप्त। तस्थुः। सप्तऽचक्रं। सप्त। वहंति। अश्वाः। स
प्त। स्वसारः। अभि। सं। नवंते। यत्र। गवां। निऽहिता। सप्त। नाम। कः। ददर्श। प्रथमं। जायमा
नं। अस्थन्ऽवंतं। यत्। अनस्था। बिभर्ति। भूम्याः। असुः। असृक्। आत्मा। क्व। स्वित्। कः।

प॰ द्वि॰ ३

३५

विद्वांसं। उप। गात्। अप्टुं। एतत्। पाकः। पृच्छामि। मनसा। अविऽजानन्। देवानां। एना। निऽहिता
पदानि। वत्से। बष्कये। अधि। सप्त। तंतून्। तत्निरे। कवयः। ओतवै। ऊं इति॥ १७॥ अचिकित्वा
न्। चिकितुषः। चित्। अत्र। कवीन्। पृच्छामि। विद्मने। न। विद्वान्। वि। यः। तस्तंभ। षट्। इमा। रजां
सि। अजस्य। रूपे। किं। अपि। स्वित्। एकं। इह। ब्रवीतु। अयः। इं। अंग। वेद। अस्य। वामस्य। निऽहि
तं। पदं। वेरिति। वेः। शीर्ष्णः। क्षीरं। दुहते। गावः। अस्य। वव्रिं। वसानाः। उदकं। पदा। अपुः। माता
पितरं। ऋते। आ। बभाज। धीती। अग्रे। मनसा। सं। हि। जग्मे। सा। बीभत्सुः। गर्भऽरसा। निऽवि
द्धा। नमस्वंतः। इत्। उपऽवाकं। ईयुः। युक्ता। माता। आसीत्। धुरि। दक्षिणायाः। अतिष्ठत्। गर्भः
वृजनीषु। अंतः। इति। अमीमेत्। वत्सः। अनु। गां। अपश्यत्। विश्वऽरूप्यं। त्रिषु। योजनेषु। ति
स्रः। मातॄः। त्रीन्। पितॄन्। बिभ्रत्। एकः। ऊर्ध्वः। तस्थौ। न। ईं। अव। ग्लपयंति। मंत्रयंते। दि

३५

वः। अमुष्य। पृष्ठे। विश्वऽविदं। वाचं। अविश्वऽमिन्वां॥ १८॥ द्वादशऽअरं। नहि। तत्। जराय। व
र्वर्ति। चक्रं। परि। द्यां। ऋतस्य। आ। पुत्राः। अग्ने। मिथुनासः। अत्र। सप्त। शतानि। विंशतिः
च। तस्थुः। पंचऽपादं। पितरं। द्वादशऽआकृतिं। दिवः। आहुः। परे। अर्द्धे। पुरीषिणं। अथ। इमे।
अन्ये। उपरे। विऽचक्षणं। सप्तऽचक्रे। षट्ऽअरे। आहुः। अर्पितं। पंचऽअरे। चक्रे। परिऽवर्तमा
ने। तस्मिन्। आ। तस्थुः। भुवनानि। विश्वा। तस्य। न। अक्षः। तप्यते। भूरिऽभारः। सनात्। एव।
न। शीर्यते। सऽनाभिः। सऽनेमि। चक्रं। अजरं। वि। [illegible] ववृते। उत्तानायां। दश। युक्ताः। वहंति।
सूर्यस्य। चक्षुः। रजसा। एति। आऽवृतं। तस्मिन्। आर्पिता। भुवनानि। विश्वा। साकंऽजानां।
सप्तथं। आहुः। एकऽजं। षट्। इत्। यमाः। ऋषयः। देवऽजाः। इति। तेषां। इष्टानि। विऽहितानि।
धामऽशः। स्थात्रे। रेजंते। विऽकृतानि। रूपऽशः॥ १९॥ स्त्रियः। सतीः। तान्। ऊं इति। मे। पुंसः।

प॰ द्वि॰ २ आहुः । पश्यत् । अक्षण्ऽवान् । न । वि । चेतत् । अंधः । कविः । यः । पुत्रः । सः । ईं । आ । चिकेत । यः । ता ।
विऽजानात् । सः । पितुः । पिता । असत् । अवः । परेण । परः । एना । अवरेण । पदा । वत्सं । बिभ्रती । गौः ।
३६ उत् । अस्थात् । सा । कद्रीची । कं । स्वित् । अर्द्धं । परा । अगात् । क्व । स्वित् । सूते । नहि । यूथे । अंतरि
ति । अवः । परेण । पितरं । यः । अस्य । अनुऽवेद । परः । एना । अवरेण । कविऽयमानः । कः । इह । प्र ।
वोचत् । देवं । मनः । कुतः । अधि । प्रऽजातं । ये । अर्वांचः । तान् । ऊं इति । पराचः । आहुः । ये । पराचः ।
तान् । ऊं इति । अर्वाचः । आहुः । इंद्रः । च । या । चक्रथुः । सोम । तानि । धुरा । न । युक्ताः । रजसः । वहंति ।
द्वा । सुऽपर्णा । सऽयुजा । सखाया । समानं । वृक्षं । परि । सस्वजाते इति । तयोः । अन्यः । पिप्पलं । ३६
स्वादु । अत्ति । अनश्नन् । अन्यः । अभि । चाकशीति । २० । यत्र । सुऽपर्णाः । अमृतस्य । भागं ।
अनिऽमेषं । विदथा । अभिऽस्वरंति । इनः । विश्वस्य । भुवनस्य । गोपाः । सः । मा । धीरः । पाकं । अत्र ।

आ । विवेश । यस्मिन् । वृक्षे । मधुऽअदः । सुऽपर्णाः । निऽविशंते । सुवते । च । अधि । विश्वे । तस्य । इत् ।
आहुः । पिप्पलं । स्वादु । अग्रे । तत् । न । उत् । नशत् । यः । पितरं । न । वेद । यत् । गायत्रे । अधि । गायत्रं ।
आऽहितं । त्रैस्तुभात् । वा । त्रैस्तुभं । निःऽअतक्षत । यत् । वा । जगत् । जगति । आऽहितं । पदं । ये । इत् ।
तत् । विदुः । ते । अमृतऽत्वं । आनशुः । गायत्रेण । प्रति । मिमीते । अर्कं । अर्केण । साम । त्रैस्तुभेन । वाकं ।
वाकेन । वाकं । द्विऽपदा । चतुःऽपदा । अक्षरेण । मिमते । सप्त । वाणीः । जगता । सिंधुं । दिवि । अस्तभा
यत् । रथंऽतरे । सूर्यं । परि । अपश्यत् । गायत्रस्य । संऽइधः । तिस्रः । आहुः । ततः । मन्हा । प्र । रिरि
चे । महिऽत्वा । २५ । उप । हुये । सुऽदुघां । धेनुं । एतां । सुऽहस्तः । गोऽधुक् । उत । दोहत् । एनां । श्रे
ष्ठं । सवं । सविता । साविषत् । नः । अभिऽइद्धः । घर्मः । तत् । ऊं इति । सु । प्र । वोचं । हिंङ्ऽकृण्वती ।
वसुऽपत्नी । वसूनां । वत्सं । इच्छंती । मनसा । अभि । आ । अगात् । दुहां । अश्विऽभ्यां । पयः । अघ्न्या ।

प॰द्वि॰३ इयं।सा।वर्द्धतां।महते।सौभगाय।गौः।अमीमेत्।अनु।वत्सं।मिषंतं।मूर्धानं।हिङ्।अ
कृणोत्।मातवै।ऊं इति।सृक्वाणं।घर्मं।अभि।वावशाना।मिमाति।मायुं।पयते।पयःऽ
३८ भिः।अयं।सः।शिंक्ते।येन।गौः।अभिऽवृता।मिमाति।मायुं।ध्वसनौ।अधि।श्रिता।सा।
चित्तिऽभिः।नि।हि।चकार।मर्त्यं।विऽद्युत्।भवंती।प्रति।वव्रिं।औहत।अनत्।शये।तु
रऽगातु।जीवं।एजत्।ध्रुवं।मध्ये।आ।पस्त्यानां।जीवः।मृतस्य।चरति।स्वधाभिः।
अमर्त्यः।मर्त्येन।सऽयोनिः॥१९॥अपश्यं।गोपां।अनिऽपद्यमानं।आ।च।परा।च।प ३८
थिऽभिः।चरंतं।सः।सध्रीचीः।सः।विषूचीः।वसानः।आ।वरीवर्ति।भुवनेषु।अंतरि
ति।यः।ईं।चकार।न।सः।अस्य।वेद।यः।ईं।ददर्श।हिरुक्।इत्।नु।तस्मात्।सः।मातुः।

योना।परिऽवीतः।अंतः।बहुऽप्रजाः।निःऽऋतिं।आ।विवेश।द्यौः।मे।पिता।जनिता।ना
भिः।अत्र।बंधुः।मे।माता।पृथिवी।मही।इयं।उत्तानयोः।चम्वोः।योनिः।अंतः।अत्र।पि
ता।दुहितुः।गर्भं।आ।अधात्।पृच्छामि।त्वा।परं।अंतं।पृथिव्याः।पृच्छामि।यत्र।भुव
नस्य।नाभिः।पृच्छामि।त्वा।वृष्णः।अश्वस्य।रेतः।पृच्छामि।वाचः।परमं।विऽओम।
इयं।वेदिः।परः।अंतः।पृथिव्याः।अयं।यज्ञः।भुवनस्य।नाभिः।अयं।सोमः।वृष्णः।अ
श्वस्य।रेतः।ब्रह्मा।अयं।वाचः।परमं।विऽओम॥२०॥सप्त।अर्द्धऽगर्भाः।भुवनस्य।रे
तः।विष्णोः।तिष्ठंति।प्रऽदिशा।विऽधर्मणि।ते।धीतिऽभिः।मनसा।ते।विपःऽचितः।प
रिऽभुवः।परि।भवंति।विश्वतः।न।वि।जानामि।यत्ऽइव।इदं।अस्मि।निण्यः।संऽनद्धः।

प॰ द्वि॰ ३

मनसा। चरामि। यदा। मा। आ। अगन्। प्रथमऽजाः। ऋतस्य। आत्। इत्। वाचः। अश्नुवे। भा
गं। अस्याः। अपाङ्। प्राङ्। एति। स्वधया। गृभीतः। अमर्त्यः। मर्त्येन। सऽयोनिः। ता। शश्वं

३८

ता। विषूचीना। विऽयंता। नि। अन्यं। चिक्युः। न। नि। चिक्युः। अन्यं। ऋचः। अक्षरे। परमे
विऽओमन्। यस्मिन्। देवाः। अधि। विश्वे। निऽसेदुः। यः। तत्। न। वेद। किं। ऋचा। करिष्य
ति। ये। इत्। तत्। विदुः। ते। इमे। सं। आसते। सुयवसऽअत्। भगऽवती। हि। भूयाः। अथो इ
ति। वयं। भगऽवंतः। स्याम। अद्धि। तृणं। अघ्न्ये। विश्वऽदानीं। पिब। शुद्धं। उदकं। आऽचरंती
।।२३।। गौरीः। मिमाय। सलिलानि। तक्षती। एकऽपदी। द्विऽपदी। सा। चतुःऽपदी। अष्टाऽपदी
नवऽपदी। बभूवुषी। सहस्रऽअक्षरा। परमे। विऽओमन्। तस्याः। समुद्राः। अधि। वि। क्षरंति।

तेन। जीवंति। प्रऽदिशः। चतस्रः। ततः। क्षरति। अक्षरं। तत्। विश्वं। उप। जीवति। शकऽमयं।
धूमं। आरात्। अपश्यं। विषुऽवता। परः। एना। अवरेण। उक्षाणं। पृश्निं। अपचंत। वीराः।
तानि। धर्माणि। प्रथमानि। आसन्। त्रयः। केशिनः। ऋतुथा। वि। चक्षते। संवत्सरे। वपते।
एकः। एषां। विश्वं। एकः। अभि। चष्टे। शचीभिः। ध्राजिः। एकस्य। ददृशे। न। रूपं। चत्वारि
वाक्। परिऽमिता। पदानि। तानि। विदुः। ब्राह्मणाः। ये। मनीषिणः। गुहा। त्रीणि। निऽहिता
न। इंगयंति। तुरीयं। वाचः। मनुष्याः। वदंति।०। आहुः। अथो इति। दिव्यः। सः। सुपर्णः।
गरुत्मान्। एकं। सत्। विप्राः। बहु[illegible]धा। वदंति। अग्निं। यमं। मातरिश्वानं। आहुः। २२। कृष्णं।
निऽयानं। हरयः। सुऽपर्णाः। अपः। वसानाः। दिवं। उत्। पतंति। ते। आ। अववृत्रन्। सदनात्।

प॰ द्वि॰ ३

ऋतस्य। आत्। इत्। घृतेन। पृथिवी। वि। उद्यते। द्वादश। प्रऽधयः। चक्रं। एकं। त्रीणि। नभ्यानि।
कः। ऊं इति। तत्। चिकेत। तस्मिन्। साकं। त्रिऽशताः। न। शंकवः। अर्पिताः। षष्टिः। न। चलाच
लासः। यः। ते। स्तनः। शशयः। यः। मयःऽभूः। येन। विश्वा। पुष्यसि। वार्याणि। यः। रत्नऽधाः।
वसुऽविद्। यः। सुऽदत्रः। सरस्वति। तं। इह। धातवे। करिति कः। यज्ञेन। यज्ञं। अयजंत। देवाः। ता
नि। धर्माणि। प्रथमानि। आसन्। ते। ह। नाकं। महिमानः। सचंत। यत्र। पूर्वे। साध्याः। संति। दे
वाः। समानं। एतत्। उदकं। उत्। च। एति। अव। च। अहऽभिः। भूमिं। पर्जन्याः। जिन्वंति। दिवं। जि
न्वंति। अग्नयः। दिव्यं। सुऽपर्णं। वायसं। बृहंतं। अपां। गर्भं। दर्शतं। ओषधीनां। अभीपतः। वृष्टिऽ
भिः। तर्पयंतं। सरस्वंतं। अवसे। जोहवीमि। ॥२२॥ कया। शुभा। सऽवयसः। सऽनीळाः। समा
न्या। मरुतः। सं। मिमिक्षुः। कया। मती। कुतः। आऽइतासः। एते। अर्चंति। शुष्मं। वृषणः। वसुऽ

या। कस्य। ब्रह्माणि। जुजुषुः। युवानः। कः। अध्वरे। मरुतः। आ। ववर्त। श्येनान्ऽइव। भ्रजतः। अं
तरिक्षे। केन। महा। मनसा। रीरमाम। कुतः। त्वं। इंद्र। माहिनः। सन्। एकः। यासि। सत्ऽपते। किं।
ते। इत्था। सं। पृच्छसे। सं। अराणः। शुभानैः। वोचेः। तत्। नः। हरिऽवः। यत्। ते। अस्मे इति। ब्र
ह्माणि। मे। मतयः। शं। सुतासः। शुष्मः। इयर्ति। प्रऽभृतः। मे। अद्रिः। आ। शासते। प्रति।
हर्यंति। उक्था। इमा। हरी इति। वहतः। ता। नः। अच्छ। अतः। वयं। अंतमेभिः। युजानाः। स्वऽ
क्षत्रेभिः। तन्वः। शुंभमानाः। महःऽभिः। एतान्। उप। युज्महे। नु। इंद्र। स्वधां। अनु। हि। नः।
बभूथ। ॥२॥ क्व। स्या। वः। मरुतः। स्वधा। आसीत्। यत्। मां। एकं। संऽअधत्त। अहिऽहत्ये।
अहं। हि। उग्रः। तविषः। तुविष्मान्। विश्वस्य। शत्रोः। अनमं। वधऽस्नैः। भूरि। चकर्थ। युज्ये
भिः। अस्मे इति। समानेभिः। वृषभ। पौंस्येभिः। भूरीणि। हि। कृणवाम। शविष्ठ। इंद्र। क्रत्वा।

प॰ द्वि॰ ३

४०

मरुतः। यत्। वशाम। वर्धां। वृत्रं। मरुतः। इंद्रियेण। स्वेन। भामेन। तविषः। बभूवान्। अ
हं। एताः। मनवे। विश्वऽचंद्राः। सुऽगाः। अपः। चकर। वज्रऽबाहुः। अनुत्तं। आ। ते। मघऽव
न्। नकिः। नु। न। त्वाऽवान्। अस्ति। देवता। विदानः। न। जायमानः। नशते। न। जातः। यानि। करिष्या।
कृणुहि। प्रऽवृद्ध। एकस्य। चित्। मे। विऽभु। अस्तु। ओजः। या। नु। दधृष्वान्। कृणवै। मनीषा ०।
मरुतः। विदानः। यानि। च्यवं। इंद्रः। इत्। ईशे। एषां। ०। अमंदत्। मा। मरुतः। स्तोमः। अत्र। यत्। मे।
नरः। श्रुत्यं। ब्रह्म। चक्र। इंद्राय। वृष्णे। सुऽमखाय। मह्यं। सख्ये। सखायः। तन्वे। तनूभिः। एव।
इत्। एते। प्रति। मा। रोचमानाः। अनेद्यः। श्रवः। आ। इषः। दधानाः। संऽचक्ष्य। मरुतः। चंद्रऽवर्णाः। अ
च्छांत। मे। छदयाथ। च। नूनं। कः। नु। अत्र। मरुतः। ममहे। वः। प्र। यातन। सखीन्। अच्छ। सखायः। मन्मानि। चित्राः।

४०

अपिऽवातयंतः। एषां। भूत। नवेदाः। मे। ऋतानां। आ। यत्। दुवस्यात्। दुवसे। न। कारुः। अ
स्मान्। चक्रे। मान्यस्य। मेधा। ओ इति। सु। वर्त्त। मरुतः। विप्रं। अच्छ। इमा। ब्रह्माणि। जरि
ता। वः। अर्चत्। एषः। वः। स्तोमः। मरुतः। इयं। गीः। मांदार्यस्य। मान्यस्य। कारोः। आ। इषा।
यासीष्ट। तन्वे। वयां। विद्याम। इषं। वृजनं। जीरऽदानुं ॥२६॥ ॥इति द्वितीयाष्टके तृतीयो
ध्यायः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥तत्। नु। वोचाम। रभसाय। जन्मने। पूर्वं। महिऽत्वं। वृष
भस्य। केतवे। एधाःऽइव। यामन्। मरुतः। तुविऽस्वनः। युधाःऽइव। शक्राः। तविषाणि। कर्त्तन।
नित्यं। न। सूनुं। मधु। बिभ्रतः। उप। क्रीळंति। क्रीळाः। विदथेषु। घृष्वयः। नक्षंति। रुद्राः। अव
सा। नमस्विनं। न। मर्धंति। स्वऽतवसः। हविःऽकृतं। यस्मै। ऊमासः। अमृताः। अरासत। रायः।
पोषं। च। हविषा। ददाशुषे। उक्षंति। अस्मै। मरुतः। हिताःऽइव। पुरु। रजांसि। पयसा। मयःऽ

५·द्वि·४

४१

भुवः । आ । घोरऽजीं सि । तविषीभिः । अर्च्यत । प्र । वः । एवासः । स्वऽयतासः । अध्रजन् । भयं
ते । विश्वा । भुवनानि । हर्म्या । चित्रः । वः । यामः । प्रऽयतासु । ऋष्टिषु । यत् । त्वेषऽयामाः । नद
यंत । पर्वतान् । दिवः । वा । पृष्ठं । नर्याः । अचुच्यवुः । विश्वः । वः । अज्मन् । भयते । वनस्पतिः ।
रथियंतीऽइव । प्र । जिहीते । ओषधिः ॥ १ ॥ यूयं । नः । उग्राः । मरुतः । सुऽचेतुना । अरिष्टऽग्रा
माः । सुऽमतिं । पिपर्त्तन । यत्र । वः । दिद्युत् । रदति । क्रिविःऽदती । रिणाति । पश्वः । सुधिताऽ
इव । बर्हणा । प्र । स्कंभऽदेष्णाः । अनवभ्रऽराधसः । अलातृणासः । विदथेषु । सुऽस्तुताः । अ
र्चंति । अर्कं । मदिरस्य । पीतये । विदुः । वीरस्य । प्रथमानि । पौंस्या ॥ २ ॥ शतभुजिऽभिः । तं । अभिऽ
ह्रुतेः । अघात् । पूःऽभिः । रक्षत । मरुतः । यं । आवत । जनं । यं । उग्राः । तवसः । विऽरप्शिनः । पा
थन । शंसात् । तनयस्य । पुष्टिषु । विश्वानि । भद्रा । मरुतः । रथेषु । वः । मिथस्पृध्याऽइव । तवि

४१

षाणि । आऽहिता । अंसेषु । आ । वः । प्रऽपथेषु । खादयः । अक्षः । वः । चक्रा । समया । वि । ववृते । भ
रीणि । भद्रा । नर्येषु । बाहुषु । वक्षःऽसु । रुक्माः । रभसासः । अंजयः । अंसेषु । एताः । पविषु । क्षुराः ।
अधि । वयः । न । पक्षान् । वि । अनु । श्रियः । धिरे ॥ ३ ॥ महांतः । मह्ना । विऽभ्वः । विऽभूतयः । दूरेऽदृशः ।
ये । दिव्याःऽइव । स्तृऽभिः । मंद्राः । सुऽजिह्वाः । स्वरितारः । आसऽभिः । संऽमिश्लाः । इंद्रे । मरुतः । प
रिऽस्तुभः ॥ तत् । वः । सुऽजाताः । मरुतः । महिऽत्वनं । दीर्घं । वः । दात्रं । अदितेःऽइव । व्रतं । इंद्रः । च
न । त्यजसा । वि । ह्रुणाति । तत् । जनाय । यस्मै । सुऽकृते । अराध्वं । तत् । वः । जामिऽत्वं । मरुतः ।
परे । युगे । पुरु । यत् । शंसं । अमृतासः । आवत । अया । धिया । मनवे । श्रुष्टिं । आव्य । साकं । नरः । दं
सनैः । आ । चिकित्रिरे । येन । दीर्घं । मरुतः । शूशवाम । युष्माकेन । परीणसा । तुरासः । आ । यत् । त
तनन् । वृजने । जनासः । एभिः । यज्ञेभिः । तत् । अभि । इष्टिं । अश्यां ॥ ० ॥ ३ ॥ सहस्रात । इंद्र । उत यः ।

प॰ द्वि॰ ४

४२

नः। सहस्रं। इषः। हरिऽवः। गूर्त्तऽतमाः। सहस्रं। रायः। मादयध्यै। सहस्रिणः। उप। नः। यंतु। वा
जाः॥ आ। नः। अवःऽभिः। मरुतः। यांतु। अच्छ। ज्येष्ठेभिः। वा। बृहत्ऽदिवैः। सुऽमायाः। अध। य
त्। एषां। निऽयुतः। परमाः। समुद्रस्य। चित्। धनयंत। पारे॥ मिम्यक्ष। येषु। सुऽधिता। घृताची।
हिरण्यऽनिर्निक्। उपरा। न। ऋष्टिः। गुहा। चरंती। मनुषः। न। योषा। सभाऽवती। विदथ्याऽइव।
सं। वाक्॥ परा। शुभ्राः। अयासः। यव्या। साधारण्याऽइव। मरुतः। मिमिक्षुः। न। रोदसी इति।
अप। नुदंत। घोराः। जुषंत। वृधं। सख्याय। देवाः॥ जोषत्। यत्। ईं। असुर्या। सचध्यै। विसितऽ
स्तुका। रोदसी। नृऽमनाः। आ। सूर्याऽइव। विधतः। रथं। गात्। त्वेषऽप्रतीका। नभसः। न। इत्या
॥४॥ आ। अस्थापयंत। युवतिं। युवानः। शुभे। निऽमिश्लां। विदथेषु। पज्रां। अर्कः। यत्। वः। म
रुतः। हविष्मान्। गायत्। गाथं। सुतऽसोमः। दुवस्यन्॥ प्र। तं। विवक्मि। वक्म्यः। यः। एषां। मरुतां।

४२

महिमा। सत्यः। अस्ति। सचा। यत्। ईं। वृषऽमनाः। अहंऽयुः। स्थिरा। चित्। जनीः। वहते। सुऽ
भागाः॥ पांति। मित्रावरुणौ। अवद्यात्। चयते। ईं। अर्यमो इति। अप्रऽशस्तान्। उत। च्यवं
ते। अच्युता। ध्रुवाणि। ववृधे। ईं। मरुतः। दातिऽवारः॥ नहि। नु। वः। मरुतः। अंति। अस्मे
इति। आरात्तात्। चित्। शवसः। अंतं। आपुः। ते। धृष्णुना। शवसा। शुशुऽवांसः। अर्णः।
न। द्वेषः। धृषता। परि। स्थुः॥ वयं। अद्य। इंद्रस्य। प्रेष्ठाः। वयं। श्वः। वोचेमहि। सऽमर्ये। वयं।
पुरा। महि। च। नः। अनु। द्यून्। तत्। नः। ऋभुक्षाः। नरां। अनु। स्यात्॥ ०॥५॥ यज्ञाऽयज्ञा।
वः। समना। तुतुर्वणिः। धियंऽधियं। वः। देवऽयाः। ऊं इति। दधिध्वे। आ। वः। अर्वाचः। सुवि
ताय। रोदस्योः। महे। ववृत्यां। अवसे। सुवृक्तिऽभिः॥ वव्रासः। न। ये। स्वऽजाः। स्वऽतवसः।
इषं। स्वः। अभिऽजायंत। धूतयः। सहस्रियासः। अपां। न। ऊर्मयः। आसा। गावः। वंद्यासः।

प॰ द्वि॰ ४

४३

ना । उक्षणः । सोमासः । न । ये । सुताः । तृप्तऽअंशवः । हृत्ऽसु । पीतासः । दुवसः । न । आसते ।
आ । एषां । अंसेषु । रंभिणीऽइव । ररभे । हस्तेषु । खादिः । च । कृतिः । च । सं । दधे । अव । स्वऽयु
क्ताः । दिवः । आ । वृथा । ययुः । अमर्त्याः । कशया । चोदत । त्मना । अरेणवः । तुविऽजाताः । अ
चुच्यवुः । दृळ्हानि । चित् । मरुतः । भ्राजत्ऽऋष्टयः । कः । वः । अंतः । मरुतः । ऋष्टिऽविद्यु
तः । रेजति । त्मना । हन्वाऽइव । जिह्वया । धन्वऽच्युतः । इषां । न । यामनि । पुरुऽप्रैषाः । अहन्यः । न ।
एतशः । द्यौ । क्व । स्वित् । अस्य । रजसः । महः । परं । क्व । अवरं । मरुतः । यस्मिन् । आऽयय ।
यत् । च्यवयथ । विथुराऽइव । संऽहितं । वि । अद्रिणा । पतथ । त्वेषं । अर्णवं । साति । न । वः । अ
मऽवती । स्वःऽवती । त्वेषा । विऽपाका । मरुतः । पिपिष्वती । भद्रा । वः । रातिः । पृणतः । न । दक्षिणा ।
पृथुऽज्रयी । असुर्याऽइव । जंजती । प्रति । स्तोभंति । सिंधवः । पविऽभ्यः । यत् । अभ्रियां । वाचं ।

४३

उत्ऽईरयंति । अव । स्मयंत । विऽद्युतः । पृथिव्यां । यदि । घृतं । मरुतः । प्रुष्णुवंति । असूत ।
पृश्निः । महते । रणाय । त्वेषं । अयासां । मरुतां । अनीकं । ते । सऽप्सरासः । अजनयंत । अभ्वं ।
आत् । इत् । स्वधां । इषिरां । परि । अपश्यन् ।१०।७। महः । चित् । त्वं । इंद्र । यतः । एतान् । महः ।
चित् । असि । त्यजसः । वरूता । सः । नः । वेधः । मरुतां । चिकित्वान् । सुम्ना । वनुष्व । तव ।
हि । प्रेष्ठा । अयुज्रन् । ते । इंद्र । विश्वऽकृष्टीः । विदाना । सः । निःऽसिधः । मर्त्यऽत्रा । मरु
तां । पृत्सुतिः । हासमाना । स्वःऽमीळ्हस्य । प्रऽधनस्य । सातौ । अम्यक् । सा । ते । इंद्र । ऋ
ष्टिः । अस्मे इति । सनेमि । अभ्वं । मरुतः । जुनंति । अग्निः । चित् । हि । स्म । अतसे । शुशु
क्वान् । आपः । न । द्वीपं । दधति । प्रयांसि । त्वं । तु । नः । इंद्र । तं । रयिं । दाः । ओजिष्ठया । दक्षिण
याऽइव । रातिं । स्तुतः । च । याः । ते । चकनंत । वायोः । स्तनं । न । मध्वः । पीपयंत । वाजैः । त्वे इति ।

प॰द्वि॰४

४४

रायः । इंद्र । तोशऽतमाः । प्रऽनेतारः । कस्य । चित् । ऋतऽयोः । ते । सु । नः । मरुतः । मृळयंतु । ये ।
स्म । पुरा । गातुयंतिऽइव । देवाः ॥ ८ ॥ प्रति । प्र । याहि । इंद्र । मीळ्हुषः । नॄन् । महः । पार्थिवे । सदने ।
यतस्व । पृथुऽबुध्नासः । एताः । तीर्थे । न । अर्यः । पौंस्यानि । तस्थुः । प्रति । घोराणां । एतानां । अ
यासां । मरुतां । शृण्वे । आऽयतां । उपब्दिः । ये । मर्त्यं । पृतनाऽयंतं । ऊमैः । ऋणऽवानं । न । पतयंत
। सर्गैः । त्वं । मानेभ्यः । इंद्र । विश्वऽजन्या । रद । मरुत्ऽभिः । शुरुधः । गोऽअग्राः । स्तवानेभिः
स्तवसे । देव । देवैः ॥ ८ ॥ १ ॥ न । नूनं । अस्ति । नो इति । श्वः । कः । तत् । वेद । यत् । अद्भुतं । अन्यस्य ।
चित्तं । अभि । संऽचरेण्यं । उत । आऽधीतं । वि । नश्यति ॥ किं । नः । इंद्र । जिघांससि । भ्रातरः । मरु
तः । तव । तेभिः । कल्पस्व । साधुऽया । मा । नः । संऽअरणे । वधीः ॥ किं । नः । भ्रातः । अगस्त्य ।
सखा । सन् । अति । मन्यसे । विद्म । हि । ते । यथा । मनः । अस्मभ्यं । इत् । न । दित्ससि । अरं ।

४४

कृण्वंतु । वेदिं । सं । अग्निं । इंधतां । पुरः । तत्र । अमृतस्य । चेतनं । यज्ञं । ते । तनवावहै ॥ त्वं । ईशिषे ।
वसुऽपते । वसूनां । त्वं । मित्राणां । मित्रऽपते । धेष्ठः । इंद्र । त्वं । मरुत्ऽभिः । सं । वदस्व । अध । प्र । अ
शान । ऋतुऽथा । हवींषि ॥ १० ॥ प्रति । वः । एना । नमसा । अहं । एमि । सुऽउक्तेन । भिक्षे । सुऽमतिं । तु
राणां । रराणता । मरुतः । वेद्याभिः । नि । हेळः । धत्त । वि । मुचध्वं । अश्वान् । ० । नमस्वान् । हृदा । तष्टः ।
मनसा । धायि । देवाः । उप । ईं । आ । यात । मनसा । जुषाणाः । यूयं । हि । स्थ । नमसः । इत् । वृधासः ।
स्तुतासः । नः । मरुतः । मृळयंतु । उत । स्तुतः । मघऽवा । शंऽभविष्ठः । ऊर्ध्वा । नः । संतु । कोम्या । वना
नि । अहानि । विश्वा । मरुतः । जिगीषा ॥ अस्मात् । अहं । तविषात् । ईषमाणः । इंद्रात् । भिया । मरु
तः । रेजमानः । युष्मभ्यं । हव्या । निःऽशितानि । आसन् । तानि । आरे । चकृम । मृळत । नः ॥ येन । माना
सः । चितयंते । उस्राः । विऽउष्टिषु । शवसा । शश्वतीनां । सः । नः । मरुत्ऽभिः । वृषभ । श्रवः । धाः ।

प॰ द्वि॰ ४

४५

उग्रः। उग्रेभिः। स्थविरः। सहःऽदाः। त्वं। पाहि। इंद्र। सहीयसः। नॄन्। भव। मरुत्ऽभिः। अव
यातऽहेळाः। सुऽप्रकेतेभिः। ससहिः। दधानः॥०॥११॥ चित्रः। वः। अस्तु। यामः। चित्रः।
ऊती। सुऽदानवः। मरुतः। अहिऽभानवः। आरे। सा। वः। सुऽदानवः। मरुतः। ऋंजती।
शरुः। आरे। अश्मा। यं। अस्यथ। तृणऽस्कंदस्य। नु। विशः। परि। वृंक्त। सुऽदानवः। ऊर्ध्वा
न्। नः। कर्त्त। जीवसे॥१२॥ गायत्। साम। नभन्यं। यथा। वेः। अर्चाम। तत्। ववृधानं। स्वःऽव
त्। गावः। धेनवः। बर्हिषि। अदब्धाः। आ। यत्। सद्मानं। दिव्यं। विवासान्। अर्चत्। वृषा। वृषऽ
भिः। स्वऽइदुहव्यैः। मृगः। न। अश्नः। अति। यत्। जुगुर्यात्। प्र। मंदयुः। मनां। गूर्त्त। होता। भ
रते। मर्यः। मिथुना। यजत्रः। नक्षत्। होता। परि। सद्म। मिता। यन्। भरत्। गर्भं। आ। शरदः।
पृथिव्याः। क्रंदत्। अश्वः। नयमानः। रुवत्। गौः। अंतः। दूतः। न। रोदसी इति। चरत्। वाक्।

४५

ता। कर्म। अषऽतरा। अस्मै। प्र। च्यौत्नानि। देवऽयंतः। भरंते। जुजोषत्। इंद्रः। दस्मऽवर्चाः। नास
त्याऽइव। सुऽग्म्यः। रथेऽस्थाः। तं। ऊं इति। स्तुहि। इंद्रं। यः। ह। सत्वा। यः। शूरः। मघऽवा। यः। रथेऽ
स्थाः। प्रतीचः। चित्। योधीयान्। वृषणऽवान्। ववव्रुषः। चित्। तमसः। विऽहंता॥१३॥ प्र। यत्। इ
त्था। महिना। नृऽभ्यः। अस्ति। अरं। रोदसी इति। कक्ष्ये इति। न। अस्मै। सं। विव्ये। इंद्रः। वृजनं। न।
भूम। भर्ति। स्वधाऽवान्। ओपशंऽइव। द्यां। समतऽसु। त्वा। शूर। सतां। उराणं। प्रपथिन्ऽतमं।
परिऽतंसयध्यै। सऽजोषसः। इंद्रं। मदे। क्षोणीः। सूरिं। चित्। ये। अनुऽमदंति। वाजैः। एव। हि। ते।
शं। सवना। समुद्रे। आपः। यत्। ते। आसु। मदंति। देवीः। विश्वाः। ते। अनु। जोष्या। भूत्। गोः। सूरी
न्। चित्। यदि। धिषा। वेषि। जनान्। असाम। यथा। सुऽसखायः। एन। सुऽअभिष्टयः। नरां। न।
शंसैः। असत्। यथा। नः। इंद्रः। वंदनेऽस्थाः। तुरः। न। कर्म। नयमानः। उक्था। विऽस्पर्द्धसः। नरां। न।

प॰ द्वि॰ ४

४६

शंसैः । अस्माकं । असत् । इंद्रः । वज्रऽहस्तः । मित्रऽयुवः । न । पूःऽपतिं । सुऽशिष्टौ । मध्यऽयुवः ।
उप । शिक्षंति । यज्ञैः ॥१४॥ यज्ञः । हि । स्म । इंद्रं । कः । चित् । ऋंधन् । जुहुराणः । चित् । मनसा । परिऽ
यन् । तीर्थे । न । अच्छ । ततृषाणं । ओकः । दीर्घः । न । सिध्रं । आ । कृणोति । अध्वा । मो इति । सु । नः । इंद्र ।
अत्र । पृत्ऽसु । देवैः । अस्ति । हि । स्म । ते । शुष्मिन् । अवऽयाः । महः । चित् । यस्य । मीळ्हुषः । यव्या ।
हविष्मतः । मरुतः । वंदते । गीः । एषः । स्तोमः । इंद्र । तुभ्यं । अस्मे इति । एतेन । गातुं । हरिऽवः । विदः । नः ।
आ । नः । ववृत्याः । सुविताय । देव ॥१५॥ त्वं । राजा । इंद्र । ये । च । देवाः । रक्ष । नॄन् । पाहि । असुर । त्वं ।
अस्मान् । त्वं । सत्ऽपतिः । मघऽवा । नः । तरुत्रः । त्वं । सत्यः । वसवानः । सहःऽदाः ॥ दनः । विशः । इंद्र । मृ
ध्रऽवाचः । सप्त । यत् । पुरः । शर्म । शारदीः । दर्त् । ऋणोः । अपः । अनवद्य । अर्णाः । यूने । वृत्रं । पुरुऽ
कुत्साय । रंधीः । अज । वृतः । इंद्र । शूरऽपत्नीः । द्यां । च । येभिः । पुरुऽहूत । नूनं । रक्षो इति । अग्निं । अ

४६

शुषं । तूर्वयाणं । सिंहः । न । दमे । अपांसि । वस्तोः ॥ शेषन् । नु । ते । इंद्र । सस्मिन् । योनौ । प्रऽशस्तये । प
वीरवस्य । मह्ना । सृजत् । अर्णांसि । अव । यत् । युधा । गाः । तिष्ठत् । हरी इति । धृषता । मृष्ट । वाजा
न् । वह । कुत्सं । इंद्र । यस्मिन् । चाकन् । स्यूमन्यू इति । ऋज्रा । वातस्य । अश्वा । प्र । सूरः । चक्रं । वृह
तात् । अभीके । अभि । स्पृधः । यासिषत् । वज्रऽबाहुः ॥१६॥ जघन्वान् । इंद्र । मित्रेरून् । चोदऽप्रवृ
द्धः । हरिऽवः । अदाशून् । प्र । ये । पश्यन् । अर्यमणं । सचा । आयोः । त्वया । शूर्ताः । वहमानाः । अ
पत्यं । ऋपत् । कविः । इंद्र । अर्कऽसातौ । क्षां । दासाय । उपऽबर्हणीं । करिति कः । करत् । तिस्रः । मघऽ
वा । दानुऽचित्राः । नि । दुर्योणे । कुयवाचं । मृधि । श्रेत् ॥ सनाता । ते । इंद्र । नव्याः । आ । अगुः । सहः ।
नभः । अविऽरणाय । पूर्वीः । भिनत् । पुरः । न । भिदः । अदेवीः । ननमः । वधः । अदेवस्य । पीयोः ॥
त्वं । धुनिः । इंद्र । धुनिऽमतीः । ऋणोः । अपः । सीराः । न । स्रवंतीः ॥ प्र । यत् । समुद्रं । अति । शूर ।

प॰हि॰४

४७

पर्षि। पारय। तुर्वशं। यदुं। स्वस्ति। त्वं। अस्माकं। इंद्र। विश्वधा। स्याः। अवृकऽतमः। नरां। नृऽपा
ता। सः। नः। विश्वासां। स्पृधां। सहःऽदाः। ०॥१०॥ मत्सि। अपायि। ते। महः। पात्रस्यऽइव। ह
रिऽवः। मत्सरः। मदः। वृषा। ते। वृष्णे। इंदुः। वाजी। सहस्रऽसातमः। आ। नः। गंतु। मत्स
ते।
रः। वृषा। मदः। वरेण्यः। सहःऽवान्। इंद्र। सानसिः। पृतनाषाट्। अमर्त्यः। त्वं। हि। शूरः। स
निता। चोदयः। मनुषः। रथं। सहःऽवान्। दस्युं। अव्रतं। ओषः। पात्रं। न। शोचिषा। मुषाय। सू
र्यं। कवे। चक्रं। ईशानः। ओजसा। वह। शुष्णाय। वधं। कुत्सं। वातस्य। अश्वैः। ०। वृत्रऽघ्ना।
वरिवःऽविदा। मंसीष्ठाः। अश्वऽसातमः। यथा। पूर्वेभ्यः। जरितृऽभ्यः। इंद्र। मयःऽइव। आपः।
न। तृष्यते। बभूथ। तां। अनु। त्वा। निऽविदं। जोहवीमि। ०॥११॥ मत्सि। नः। वस्यःऽइष्टये। इंद्र।
इंदो इति। वृषा। आ। विश। ऋघायमाणः। इन्वसि। शत्रुं। अंति। न। विंदसि। तस्मिन्। आ। वे

४७

शाय। गिरः। ०। अनु। स्वधा। यं। उप्यते। यवं। न। चर्कृषत्। वृषा। यस्य। विश्वानि। हस्तयोः। पं
च। क्षितीनां। वसु। स्पाशयस्व। यः। अस्मऽध्रुक्। दिव्याऽइव। अशनिः। जहि। असुन्वं
तं। समं। जहि। दुःऽनशं। यः। न। ते। मयः। अस्मभ्यं। अस्य। वेदनं। दद्धि। सूरिः। चित्। ओ
हते। आवः। यस्य। द्विऽबर्हसः। अर्केषु। सानुषक्। असत्। आजौ। इंद्रस्य। इंदो इति। ०।
॥१२॥ आ। चर्षणिऽप्राः। वृषभः। जनानां। राजा। कृष्टीनां। पुरुऽहूतः। इंद्रः। स्तुतः। श्रव
स्यन्। अवसा। उप। मद्रिक्। युक्त्वा। हरी इति। वृषणा। आ। याहि। अर्वाङ्। ये। ते। वृषणः। वृ
षभासः। इंद्र। ब्रह्मऽयुजः। वृषऽरथासः। अत्याः। तान्। आ। तिष्ठ। तेभिः। आ। याहि। अ
र्वाङ्। हवामहे। त्वा। सुते। इंद्र। सोमे। आ। तिष्ठ। रथं। वृषणं। वृषा। ते। सुतः। परिऽसिक्ता।
सोमः।
मधूनि। युक्त्वा। वृषऽभ्यां। वृषभ। क्षितीनां। हरिऽभ्यां। याहि। प्रऽवता। उप। मद्रिक्। अयं।

प॰द्वि॰४

४८

प्रऽत्तः। देवऽयाः। अयं। मियेधः। इमा। ब्रह्माणि। अयं। इंद्र। सोमः। स्तीर्णं। बर्हिः। आ। तु। श
क्र। आ। याहि। पिब। निऽसद्य। वि। मुच। हरी इति। इह। ओ इति। सुऽस्तुतः। इंद्र। याहि। अर्वा
ङ्। उप। ब्रह्माणि। मान्यस्य। कारोः। विद्याम। वस्तोः। अवसा। गृणंतः। ॥५॥२०॥ यत्। ह। स्या। ते।
इंद्र। श्रुष्टिः। अस्ति। यया। बभूथ। जरितृऽभ्यः। ऊती। मा। नः। कामं। महयंतं। आ। धक्। वि
श्वा। ते। अश्यां। परि। आपः। आयोः। न। घ। राजा। इंद्रः। आ। दभत्। नः। या। नु। स्वसारा। कृ
पवंत। योनौ। आपः। चित्। अस्मै। सुऽतुकाः। अवेषन्। गमत्। नः। इंद्रः। सख्या। वयः। च
जेता। नृऽभिः। इंद्रः। पृत्ऽसु। शूरः। श्रोता। हवं। नाधमानस्य। कारोः। प्रऽभर्ता। रथं। दाशुषः।
उपाके। उत्ऽयंता। गिरः। यदि। च। त्मना। भूत्। एव। नृऽभिः। इंद्रः। सुऽश्रवस्या। प्रऽखादः। पृ
क्षः। अभि। मित्रिणः। भूत्। सऽमर्ये। इषः। स्तवते। विऽवाचि। सत्राऽकरः। यजमानस्य। शंसः।

४८

ना

त्वया। वयं। मघऽवन्। इंद्र। शत्रून्। अभि। स्याम। महतः। मन्यमानान्। त्वं। त्राता। त्वं। ऊं इति। नः।
वृधे। भूः। ॥५॥२१॥ पूर्वीः। अहं। शरदः। शश्रमाणा। दोषाः। वस्तोः। उषसः। जरयंतीः। मिना
ति। श्रियं। जरिमा। तनूनां। अपि। ऊं इति। नु। पत्नीः। वृषणः। जगम्युः। ये। चित्। हि। पूर्वे। ऋतऽ
सापः। आसन्। साकं। देवेभिः। अवदन्। ऋतानि। ते। चित्। अव। असुः। नहि। अंतं। आ
पुः। सं। ऊ। वृषऽभिः। जगम्युः। न। मृषा। श्रांतं। यत्। अवंति। देवाः। विश्वाः। इत्। स्पृधः। अभि।
अश्नवाव। जयाव। इत्। अत्र। शतऽनीथं। आजिं। यत्। सम्यंचा। मिथुनौ। अभि। अजाव। न
दस्य। मा। रुधतः। कामः। आ। अगन्। इतः। आऽजातः। अमुतः। कुतः। चित्। लोपामुद्रा। वृषणं।
नि। रिणाति। धीरं। अधीरा। धयति। श्वसंतं। इमं। नु। सोमं। अंतितः। हृत्ऽसु। पीतं। उप। ब्रु
वे। यत्। सीं। आगः। चकृम। तत्। सु। मृळतु। पुलुऽकामः। हि। मर्त्यः। अगस्त्यः। खनमानः।

खनित्रैः । प्रऽजां । अर्यसं । बलं । इच्छमानः । उभौ । वर्णौ । ऋषिः । उग्रः । पुपोष । सत्याः । देवे
षु । आऽशिषः । जगाम ॥ २२ ॥ ॥ कमुह्यर्चः ॥ ॥ युवोः । रजांसि । सुऽयमासः । अश्वाः । र
थः । यत् । वां । परि । अर्णांसि । दीयत् । हिरण्ययाः । वां । पवयः । प्रुषायन् । मध्वः । पिबन्तौ । उ
षसः । सचेथे इति । युवं । अत्यस्य । अव । नक्षथः । यत् । विऽपत्मनः । नर्यस्य । प्रऽयज्योः । स्वसा ।
यत् । वां । विश्वगूर्त्ती इति विश्वऽगूर्त्ती । भराति । वाजाय । ईट्टे । मधुऽपौ । इषे । च । युवं । पयः । उ
स्रियायां । अधत्तं । पक्वं । आमायां । अव । पूर्व्यं । गोः । अंतः । यत् । वनिनः । वां । ऋतप्सू इत्यृ
तऽप्सू । ह्वारः । न । शुचिः । यजते । हविष्मान् । युवं । ह । घर्मं । मधुऽमंतं । अत्रये । अपः । न । क्षो
दः । अवृणीतं । एषे । तत् । वां । नरौ । अश्विना । पश्वःऽइष्टिः । रथ्याऽइव । चक्रा । प्रति । यंति । म
ध्वः । आ । वां । दानाय । ववृतीय । दस्रा । गोः । ओहेन । तौग्र्यः । न । जिव्रिः । अपः । क्षोणी इति । स

चेते । माहिना । वां । जूर्णिः । वां । अक्षुः । अंहसः । यजत्रा ॥ २३ ॥ नि । यत् । युवेथे इति । निऽयुतः । सुऽदा
नू इति सुऽदानू । उप । स्वधाभिः । सृजथः । पुरंऽधिं । प्रेषत् । वेषत् । वातः । न । सूरिः । आ । महे
ददे । सुऽव्रतः । न । वाजं । वयं । चित् । हि । वां । जरितारः । सत्याः । विपन्यामहे । वि । पणिः । हितऽ
वान् । अध । चित् । हि । स्म । अश्विनौ । अनिंद्या । पाथः । हि । स्म । वृषणौ । अंतिऽदेवं । युवोः । चि
त् । हि । स्म । अश्विनौ । अनु । द्यून् । विऽरुद्रस्य । प्रऽस्रवणस्य । सातौ । अगस्त्यः । नरां । नृषु
प्रऽरूतः । काराधुनीऽइव । चितयत् । सहस्रैः । प्र । यत् । वहेथे इति । महिना । रथस्य । प्र । स्पं
द्रा । याथः । मनुषः । न । होता । धत्तं । सूरिऽभ्यः । उत । वा । सुऽअश्व्यं । नासत्या । रयिऽसाचः । स्या
म । तं । वां । रथं । वयं । अद्य । हुवेम । स्तोमैः । अश्विना । सुविताय । नव्यं । अरिष्टऽनेमिं । परि । द्यां
इयानं ॥ २४ ॥ कत् । ऊं इति । प्रेष्ठौ । इषां । रयीणां । अध्वर्यंता । यत् । उत्ऽनिनीथः । अपां ।

प.द्वि.४

५०

अयं। वां। यज्ञः। अकृत। प्रऽशस्तिं। वसुधिती इतिवसुऽधिती। अवितारा। जनानां। आ। वां। अश्वा
सः। शुचयः। पयःऽपाः। वातऽरंहसः। दिव्यासः। अत्याः। मनःऽजुवः। वृषणः। वीतऽपृष्ठाः। आ।
इह। स्वऽराजः। अश्विना। वहंतु॥७॥ आ। वां। रथः। अवनिः। न। प्रवत्वान्। सृप्रऽवंधुरः। सुविताय। गम्याः। वृ
ष्णः। स्थातारा। मनसः। जवीयान्। अहंऽपूर्वः। यजतः। धिष्ण्या। यः। इहऽइह। जाता। सं। अवा
वशीतां। अरेपसा। तन्वा। नामऽभिः। स्वैः। जिष्णुः। वां। अन्यः। सुऽमखस्य। सूरिः। दिवः। अ
न्यः। सुऽभगः। पुत्रः। ऊहे। प्र। वां। निऽचेरुः। ककुहः। वशान्। अनु। पिशंगऽरूपः। सदनानि।
गम्याः। हरी इति। अन्यस्य। पीपयंत। वाजैः। मथ्ना। रजांसि। अश्विना। वि। घोषैः॥२८॥ प्र।
वां। शरत्ऽवान्। वृषभः। न। निष्षाट्। पूर्वीः। इषः। चरति। मध्वः। इष्णन्। एवैः। अन्यस्य।
पीपयंत। वाजैः। वेषंतीः। ऊर्ध्वाः। नद्यः। नः। आ। अगुः। असर्जि। वां। स्थविरा। वेधसा। गीः।

५०

बाळ्हे। अश्विना। त्रेधा। क्षरंती। उपऽस्तुतौ। अवतं। नाधमानं। यामन्। अयामन्। शृणुतं। हवं।
मे। उत। स्या। वां। रुशतः। वप्ससः। गीः। त्रिऽबर्हिषि। सदसि। पिन्वते। नॄन्। वृषा। वां। मेघः। वृष
णा। पीपाय। गोः। न। सेके। मनुषः। दशस्यन्। युवां। पूषाऽइव। अश्विना। पुरंऽधिः। अग्निं। उषां।
न। जरते। हविष्मान्। हुवे। यत्। वां। वरिवस्या। गृणानः॥७॥२९॥ अभूत्। इदं। वयुनं। ओ इति। सु।
भूषत। रथः। वृषण्ऽवान्। मदत। मनीषिणः। धियंऽजिन्वा। धिष्ण्या। विश्पलावसू इति। दि
वः। नपाता। सुऽकृते। शुचिऽव्रता। इंद्रऽतमा। हि। धिष्ण्या। मरुत्ऽतमा। दस्रा। दंसिष्ठा। र
थ्या। रथिऽतमा। पूर्णं। रथं। वहेथे इति। मध्वः। आऽचितं। तेन। दाश्वांसं। उप। याथः। अश्वि
ना। किं। अत्र। दस्रा। कृणुथः। किं। आसाथे इति। जनः। यः। कः। चित्। अहविः। महीयते। अ
ति। क्रमिष्टं। जुरतं। पणेः। असुं। ज्योतिः। विप्राय। कृणुतं। वचस्यवे। जंभयतं। अभितः। रा

प॰ द्वि॰ ४

५१

यतः। श्रुनः। हतं। मृधः। विदथुः। तानि। अश्विना। वाचंऽवाचं। जरितुः। रत्निनीं। कृतं। उभा।
शंसं। नासत्या। अवतं। मम। युवं। एतं। चक्रथुः। सिंधुषु। प्लवं। आत्मन्ऽवंतं। पक्षिणं। तौ
ग्र्याय। कं। येन। देवऽत्रा। मनसा। निःऽऊहथुः। सुऽपप्तनी। पेतथुः। क्षोदसः। महः॥ ५॥ अ
वऽविद्धं। तौग्र्यं। अप्ऽसु। अंतः। अनारंभणे। तमसि। प्रऽविद्धं। चतस्रः। नावः। जठल
स्य। जुष्टाः। उत्। अश्विऽभ्यां। इषिताः। पारयंति॥ कः। स्वित्। वृक्षः। निःऽस्थितः। मध्ये।
अर्णसः। यं। तौग्र्यः। नाधितः। परिऽअसस्वजत्। पर्णा। मृगस्य। पतरोःऽइव। आऽरभे।
उत्। अश्विना। ऊहथुः। श्रोमताय। कं॥ तत्। वां। नरा। नासत्यौ। अनु। स्यात्। यत्। वां। माना
सः। उचथं। अवोचन्। अस्मात्। अद्य। सदसः। सोम्यात्। आ॥ ०॥ २८॥ तं। युंजाथां। मनसः।
यः। जवीयान्। त्रिऽवंधुरः। वृषणा। यः। त्रिऽचक्रः। येन। उपऽयाथः। सुऽकृतः। दुरोणं। त्रिऽ

५१

धातुना। पतथः। विः। न। पर्णैः। सुऽवृत्। रथः। वर्तते। यन्। अभि। क्षां। यत्। तिष्ठथः। क्रतुऽमंता।
अनु। पृक्षे। वपुः। वपुष्या। सचतां। इयं। गीः। दिवः। दुहित्रा। उषसा। सचेथे इति॥ आ। तिष्ठतं। सुऽवृ
तं। यः। रथः। वां। अनु। व्रतानि। वर्तते। हविष्मान्। येन। नरा। नासत्या। इषयध्यै। वर्तिः। याथः।
तनयाय। त्मने। च॥ मा। वां। वृकः। मा। वृकीः। आ। दधर्षीत्। मा। परि। वर्क्तं। उत। मा। अति। धक्तं॥
अयं। वां। भागः। निऽहितः। इयं। गीः। दस्रौ। इमे। वां। निऽधयः। मधूनां॥ युवां। गोतमः। पुरुऽमी
ळ्हः। अत्रिः। दस्रा। हवते। अवसे। हविष्मान्। दिशं। न। दिष्टां। ऋजुयाऽइव। यंता। आ। मे। हवं। ना
सत्या। उप। यातं॥ ०॥ प्रति। वां। स्तोमः। अश्विनौ। अधायि। आ। इह। यातं। पथिऽभिः। देवऽयानैः॥
०॥ २९॥ ॥ इति द्वितीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥ ॥ हरिः ओं॥ ॥ ता। वां। अद्य। तौ। अपरं।
हुवेम। उच्छंत्यां। उषसि। वह्निः। उक्थैः। नासत्या। कुह। चित्। संतौ। अर्यः। दिवः। नपाता। सुदाःऽत

तराय । अस्मे इति । कं इति । स्थः । वृषणा । मादयेथां । उत् । पणीन् । हतं । ऊर्म्या । मदंता । श्रुतं ।
मे । अच्छोक्तिऽभिः । मतीनां । एष्टा । नरा । निऽचेतारा । च । कर्णैः ॥ श्रिये । पूषन् । इषुकृताऽइव ।
देवा । नासत्या । वहतुं । सूर्यायाः । वच्यंते । वां । ककुहाः । अप्ऽसु । जाताः । युगा । जूर्णाऽइव ।
वरुणस्य । भूरेः ॥ अस्मे इति । सा । वां । माध्वी इति । रातिः । अस्तु । स्तोमं । हिनोतं । मान्यस्य ।
कारोः । अनु । यत् । वां । श्रवस्या । सुदानू इति सुऽदानू । सुऽवीर्याय । चर्षणयः । मदंति ॥ एषः ।
वां । स्तोमः । अश्विनौ । अकारि । मानेभिः । मघऽवाना । सुऽवृक्ति । यातं । वर्तिः । तनयाय ।
त्मने । च । आगस्त्ये । नासत्या । मदंता ॥०॥१॥ कतरा । पूर्वा । कतरा । अपरा । अयोः । कथा ।
जाते इति । कवयः । कः । वि । वेद । विश्वं । त्मना । बिभृतः । यत् । ह । नाम । वि । वर्तेते इति । अह
नी इति । चक्रियाऽइव ॥ भूरिं । द्वे इति । अचरंती इति । चरंतं । पत्ऽवंतं । गर्भं । अपदी इति ।

दधाते इति । नित्यं । न । सूनुं । पित्रोः । उपऽस्थे । द्यावा । रक्षतं । पृथिवी इति । नः । अभ्वात् ॥ अनेहः ।
दात्रं । अदितेः । अनर्वं । हुवे । स्वःऽवत् । अवधं । नमस्वत् । तत् । रोदसी इति । जनयतं । जरित्रे ।
॥०॥ अतप्यमाने इति । अवसा । अवंती इति । अनु । स्याम । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे ।
उभे इति । देवानां । उभयेभिः । अह्नां ॥०॥ संगच्छमाने इति संऽगच्छमाने । युवती इति । समंते इति संऽअं
ते । स्वसारा । जामी इति । पित्रोः । उपऽस्थे । अभिजिघ्रंती इत्यभिऽजिघ्रंती । भुवनस्य । नाभिं ॥०॥२॥
उर्वी इति । सद्मनी इति । बृहती इति । ऋतेन । हुवे । देवानां । अवसा । जनित्री इति । दधाते इति । ये
इति । अमृतं । सुप्रतीके इति सुऽप्रतीके ॥०॥ उर्वी इति । पृथ्वी इति । बहुले इति । दूरेअंते इति दूरेऽ
अंते । उप । ब्रुवे । नमसा । यज्ञे । अस्मिन् । दधाते इति । ये इति । सुभगे इति सुऽभगे । सुप्रतूर्ती इति
सुऽप्रतूर्ती ॥०॥ देवान् । वा । यत् । चकृम । कत् । चित् । आगः । सखायं । वा । सदं । इत् । जाःऽपतिं । वा ।

प॰ द्वि॰ ५

इयं। धीः। भूयाः। अवऽयानं। एषां॥०॥ उभा। शंसा। नर्या। मां। अविष्टां। उभे इति। मां। ऊती इति।
अवसा। सचेतां। भूरि। चित्। अर्यः। सुदाःऽतराय। इषा। मदंतः। इषयेम। देवाः॥ ऋतं। दिवे।
तत्। अवोचं। पृथिव्यै। अभिऽश्रावाय। प्रथमं। सुऽमेधाः। पातां। अवद्यात्। दुःऽइतात्।
५३
अभीके। पिता। माता। च। रक्षतां। अवःऽभिः॥ इदं। द्यावापृथिवी इति। सत्यं। अस्तु। पितः।
मातः। यत्। इह। उपऽब्रुवे। वां। भूतं। देवानां। अवमे इति। अवःऽभिः॥०॥२॥ आ। नः। इळाभिः।
विदथे। सुऽशस्ति। विश्वानरः। सविता। देवः। एतु। अपि। यथा। युवानः। मत्सथ। नः। विश्वं।
जगत्। अभिऽपित्वे। मनीषा॥ आ। नः। विश्वे। आस्क्राः। गमंतु। देवाः। मित्रः। अर्यमा। वरु- ५३
णः। सऽजोषाः। भुवन्। यथा। नः। विश्वे। वृधासः। करन्। सुऽसहा। विथुरं। न। शवः॥ प्रेष्ठं।
वः। अतिथिं। गृणीषे। अग्निं। शस्तिऽभिः। तुर्वणिः। सऽजोषाः। असत्। यथा। नः। वरुणः।

सुऽकीर्तिः। इषः। च। पर्षत्। अरिऽगूर्तः। सूरिः॥ उप। वः। आ। ईषे। नमसा। जिगीषा। उषसानक्ता।
सुदुघाऽइव। धेनुः। समाने। अहन्। विऽमिमानः। अर्कं। विषुऽरूपे। पयसि। सस्मिन्। ऊधन्॥ उत।
नः। अहिः। बुध्न्यः। मयः। करिति कः। शिशुं। न। पिप्युषीऽइव। वेति। सिंधुः। येन। नपातं। अपां।
जुनाम। मनःऽजुवः। वृषणः। यं। वहंति॥४॥ उत। नः। ईं। त्वष्टा। आ। गंतु। अच्छ। स्मत्। सूरिऽभिः।
अभिऽपित्वे। सऽजोषाः। आ। वृत्रऽहा। इंद्रः। चर्षणिऽप्राः। तुविःऽतमः। नरां। नः। इह। गम्याः॥०॥
मतयः। अश्वऽयोगाः। शिशुं। न। गावः। तरुणं। रिहंति। तं। ईं। गिरः। जनयः। न। पत्नीः। सुरभिःऽ
तमं। नरां। नसंत॥०॥ मरुतः। वृद्धऽसेनाः। स्मत्। रोदसी इति। सऽमनसः। सदंतु। पृषत्ऽअश्वा
सः। अवनयः। न। रथाः। रिशादसः। मित्रऽयुजः। न। देवाः॥ प्र। नु। यत्। एषां। महिना। चिकित्रे।
प्र। युंजते। प्रऽयुजः। ते। सुऽवृक्ति॥०॥ सुऽदिने। न। शरुः। विश्वं। आ। इरिणं। प्रुषायंत। सेनाः॥
प्रो इति। अश्विनौ। अवसे। कृणुध्वं। प्र। पूषणं। स्वऽतवसः। हि। संति। अद्वेषः। विष्णुः। वातः। ऋ

प.द्वि.५

५४

भुक्षाः। अर्कः। सुम्नाय। ववृतीय। देवान्। इयं। सा। वः। अस्मे इति। दीधितिः। यजत्राः। अपिऽप्रा
णी। च। सदनी। च। भूयाः। नि। या। देवेषु। यतते। वसुऽयुः॥०॥५॥ पितुं। नु। स्तोषं। महः। धर्मा
णं। तविषीं। यस्य। त्रितः। वि। ओजसा। वृत्रं। विऽपर्वं। अर्दयत्। स्वादो इति। पितो इति। मधो इ
ति। पितो इति। वयं। त्वा। ववृमहे। अस्माकं। अविता। भव। उप। नः। पितो इति। आ। चर। शि
वः। शिवाभिः। ऊतिऽभिः। मयःऽभुः। अद्विषेण्यः। सखा। सुऽशेवः। अद्वयाः। तव। त्ये।
पितो इति। रसाः। रजांसि। अनु। विऽस्थिताः। दिवि। वाताःऽइव। श्रिताः॥०॥ ददतः। तव। स्वा
दिष्ठ। ते। पितो इति। प्र। स्वाद्मानः। रसानां। तुविग्रीवाःऽइव। ईरते॥ ५॥ त्वे इति। पितो
इति। महानां। देवानां। मनः। हितं। अकारि। चारु। केतुना। तव। अहिं। अवसा। अवधी
त्। यत्। अदः। पितो इति। अजगन्। विवस्व। पर्वतानां। अत्र। चित्। नः। मधो इति। पितो

५४

इति। अरं। भक्षाय। गम्याः। यत्। अपां। ओषधीनां। परिंशं। आऽरिशामहे। वातापे। पीवः। इ
त्। भव। यत्। ते। सोम। गोऽआशिरः। यवऽआशिरः। भजामहे।०। करंभः। ओषधे। भव। पीवः।
इत्। वृक्कः। उदारथिः॥०॥ तं। त्वा। वयं। पितो इति। वचःऽभिः। गावः। न। हव्या। सुसूदिम। देवेभ्यः।
त्वा। सधऽमादं। अस्मभ्यं। त्वा। सधऽमादं॥ ७॥ संऽइद्धः। अद्य। राजसि। देवः। देवैः। सहस्रऽजि
त्। दूतः। हव्या। कविः। वह। तनूऽनपात्। ऋतं। यते। मध्वा। यज्ञः। सं। अज्यते। दधत्। सहस्रिणीः।
इषः। आऽजुह्वानः। नः। ईड्यः। देवान्। आ। वक्षि। यज्ञियान्। अग्ने। सहस्रऽसाः। असि। प्राची
नं। बर्हिः। ओजसा। सहस्रऽवीरं। अस्तृणन्। यत्र। आदित्याः। विऽराजथ। विऽराट्। संऽराट्। विऽ
भ्वीः। प्रऽभ्वीः। बह्वीः। च। भूयसीः। च। याः। दुरः। घृतानि। अक्षरन्॥ ८॥ सुरुक्मे इति सुऽरुक्मे।
हि। सुऽपेशसा। अधि। श्रिया। विऽराजतः। उषसौ। आ। इह। सीदतां। प्रथमा। हि। सुऽवाचसा।०।

प॰ द्वि॰ ५

५५

तं।

भारति। इळे। सरस्वति। याः। वः। सर्वाः। उपऽब्रुवे। ताः। नः। चोदयत। श्रिये। त्वष्टा। रूपाणि। हि।
प्रऽभुः। पशून्। विश्वान्। सम्ऽआनजे। तेषां। नः। स्फातिं। आ। यज। उप। त्मन्या। वनस्पते। पा
थः। देवेभ्यः। सृज। अग्निः। हव्यानि। सिस्वदत्। पुरःऽगाः। अग्निः। देवानां। गायत्रेण। सं।
अज्यते। स्वाहाऽकृतीषु। रोचते॥ २॥ अग्ने। नय। सुऽपथा। राये। अस्मान्। विश्वानि। देव।
वयुनानि। विद्वान्। युयोधि। अस्मत्। जुहुराणं। एनः। भूयिष्ठां। ते। नमःऽउक्तिं। विधेम।
अग्ने। पारय। नव्यः। अस्मान्। स्वस्तिऽभिः। अति। दुःऽगानि। विश्वा। पूः। च। पृथ्वी। बहु
ला। नः। उर्वी। भव। तोकाय। तनयाय। शं। योः। अग्ने। त्वं। अस्मत्। युयोधि। अमीवाः। अ
नग्निऽत्राः। अभि। अमंत। कृष्टीः। पुनः। अस्मभ्यं। सुविताय। देव। क्षां। विश्वेभिः। अ
मृतेभिः। यजत्र। पाहि। नः। अग्ने। पायुऽभिः। अजस्रैः। उत। प्रिये। सदने। आ। शुशुक्वा

५५.

न्। मा। ते। भयं। जरितारं। यविष्ठ। नूनं। विदत्। मा। अपरं। सहस्वः। मा। नः। अग्ने। अवऽसृ
जः। अघाय। अविष्यवे। रिपवे। दुच्छुनायै। मा। दत्वते। दशते। मा। अदते। नः। मा। रिषते।
सहसाऽवन्। परा। दाः॥ १०॥ वि। घ। त्वाऽवान्। ऋतऽजात। यंसत्। गृणानः। अग्ने। तन्वे।
वरूथं। विश्वात्। रिरिक्षोः। उत। वा। निनित्सोः। अभिऽह्रुतां। असि। हि। देव। विष्पट्। त्वं।
तान्। अग्ने। उभयान्। वि। विद्वान्। वेषि। प्रऽपित्वे। मनुषः। यजत्र। अभिऽपित्वे। मनवे।
शास्यः। भूः। मर्मृजेन्यः। उशिक्ऽभिः। न। अक्रः। अवोचाम। निःऽवचनानि। अस्मिन्।
मानस्य। सूनुः। सहसाने। अग्नौ। वयं। सहस्रं। ऋषिऽभिः। सनेम। ०॥ ११॥ अनर्वाणं।
वृषभं। मंद्रऽजिह्वं। बृहस्पतिं। वर्धय। नव्यं। अर्कैः। गाथान्यः। सुऽरुचः। यस्य। देवाः।
आऽशृण्वंति। नवमानस्य। मर्ताः। तं। ऋत्वियाः। उप। वाचः। सचंते। सर्गः। न। यः। देवऽय

प॰ द्वि॰ ५

५६

तां। असर्जि। बृहस्पतिः। सः। हि। अजः। वरीयसि। विऽभ्वा। अभवत्। सं। ऋते। मातरिश्वा। उपऽस्तु
तिं। नमसः। उत्ऽयतिं। च। श्लोकं। यंसत्। सविताऽइव। प्र। बाहू इति। अस्य। क्रत्वा। अहन्यः। यः।
अस्ति। मृगः। न। भीमः। अरक्षसः। तुविष्मान्। अस्य। श्लोकः। दिवि। ईयते। पृथिव्यां। अत्यः।
न। यंसत्। यक्षऽभृत्। विऽचेताः। मृगाणां। न। हेतयः। यंति। च। इमाः। बृहस्पतेः। अहिऽमायान्।
अभि। द्यून्। ये। त्वा। देव। उस्रिकं। मन्यमानाः। पापाः। भद्रं। उपऽजीवंति। पज्राः। न। दुःऽध्ये। अ
नु। ददासि। वामं। बृहस्पते। चयसे। इत्। पियारुं ॥१२॥ सुऽप्रेतुः। सुऽयवसः। न। पंथाः। दुःऽर
नियंतुः। परिऽप्रीतः। न। मित्रः। अनर्वाणः। अभि। ये। चक्षते। नः। अपिऽवृताः। अपऽऊर्णुवं
तः। अस्थुः। संऽयं। स्तुऽभः। अवनयः। न। यंति। समुद्रं। न। स्रवतः। रोधऽचक्राः। सः। विद्वान्।
उभयं। चष्टे। अंतः। बृहस्पतिः। तरः। आपः। च। गृध्रः। एव। महः। तुविऽजातः।

५६

अथो इति। हंति। पराऽयती। २

तुविष्मान्। बृहस्पतिः। वृषभः। धायि। देवः। सः। नः। स्तुतः। वीरऽवत्। धातु। गोऽमत् ॥१३॥ क
ङ्कतः। न। कङ्कतः। अथो इति। सतीनऽकङ्कतः। द्वौ इति। प्लुषी इति। इति। नि। अदृष्टाः। अलिप्सत।
अदृष्टान्। हंति। आऽयती। अथो इति। अवऽघ्नती। हंति। अथो इति। पिनष्टि। पिंषती। शरासः।
कुशरासः। दर्भासः। सैर्याः। उत। मौंजाः। अदृष्टाः। वैरिणाः। सर्वे। साकं। नि। अलिप्सत। नि।
गावः। गोऽस्थे। असदन्। नि। मृगासः। अविक्षत। नि। केतवः। जनानां। नि। अदृष्टाः। अलि
प्सत। एते। उं इति। त्ये। प्रति। अदृश्रन्। प्रऽदोषं। तस्कराःऽइव। अदृष्टाः। विश्वऽदृष्टाः। प्रतिऽ
बुद्धाः। अभूतन ॥१४॥ द्यौः। वः। पिता। पृथिवी। माता। सोमः। भ्राता। अदितिः। स्वसा। अदृष्टाः।
विश्वऽदृष्टाः। तिष्ठत। इलयत। सु। कं। ये। अंस्याः। ये। अंग्याः। सूचीकाः। ये। प्रऽकंकताः। अ
दृष्टाः। किं। चन। इह। वः। सर्वे। साकं। नि। जस्यत। उत्। पुरस्तात्। सूर्यः। एति। विश्वऽदृष्टः। अ

प॰ द्वि॰ ५

५७

दृष्टऽहा। अदृष्टान्। सर्वान्। जंभयन्। सर्वाः। च। यातुऽधान्यः। उत्। अपप्तत्। असौ। सूर्यः। पु
रु। विश्वानि। जूर्वन्। आदित्यः। पर्वतेभ्यः। विश्वऽदृष्टः। अदृष्टऽहा। सूर्ये। विषं। आ। सजामि। दृ
तिं। सुराऽवतः। गृहे। सः। चित्। नु। न। मराति। नो इति। वयं। मराम। आरे। अस्य। योजनं। हरिऽ
स्थाः। मधु। त्वा। मधुला। चकार॥१५॥ इयत्तिका। शकुंतिका। सका। जघास। ते। विषं। सो इति।०।
त्रिः। सप्त। विष्पुलिंगकाः। विषस्य। पुष्प्यं। अक्षन्। ताः।०। मरंति।०। नवानां। नवतीनां। विषस्य।
रोपुषीणां। सर्वासां। अग्रभं। नाम।०। त्रिः। सप्त। मयूर्यः। सप्त। स्वसारः। अग्रुवः। ताः। ते। विषं।
वि। जभ्रिरे। उदकं। कुंभिनीःऽइव। इयत्तकः। कुषुंभकः। तकं। भिनद्मि। अश्मना। ततः। विषं। प्र।
ववृते। पराचीः। अनु। संऽवतः। कुषुंभकः। तत्। अब्रवीत्। गिरेः। प्रऽवर्तमानकः। वृश्चिकस्य।
अरसं। विषं। अरसं। वृश्चिक। ते। विषं॥१६॥ ॥इति प्रथमं मंडलं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥

५७

त्वं। अग्ने। द्युऽभिः। त्वं। आशुशुक्षणिः। त्वं। अत्ऽभ्यः। त्वं। अश्मनः। परि। त्वं। वनेभ्यः। त्वं। ओ
षधीभ्यः। त्वं। नृणां। नृऽपते। जायसे। शुचिः। [illegible] तव। अग्ने। होत्रं। तव। पोत्रं। ऋत्वियं। त
व। नेष्ट्रं। त्वं। अग्नित्। ऋतऽयतः। तव। प्रऽशास्त्रं। त्वं। अध्वरिऽयसि। ब्रह्मा। च। असि। गृहऽ
पतिः। च। नः। दमे। त्वं। अग्ने। इंद्रः। वृषभः। सतां। असि। त्वं। विष्णुः। उरुऽगायः। नमस्यः। त्वं।
ब्रह्मा। रयिऽवित्। ब्रह्मणः। पते। त्वं। विधर्त्तरिति विऽधर्त्तः। सचसे। पुरंऽध्या। त्वं। अग्ने। रा
जा। वरुणः। धृतऽव्रतः। त्वं। मित्रः। भवसि। दस्मः। ईड्यः। त्वं। अर्यमा। सत्ऽपतिः। यस्य।
संऽभुजं। त्वं। अंशः। विदथे। देव। भाजयुः। त्वं। अग्ने। त्वष्टा। विधते। सुऽवीर्यं। तव। ग्नावः।
मित्रऽमहः। सऽजात्यं। त्वं। आशुऽहेमा। ररिषे। सुऽअश्व्यं। त्वं। नरां। शर्द्धः। असि। पुरुऽव
सुः॥१७॥ त्वं। अग्ने। रुद्रः। असुरः। महः। दिवः। त्वं। शर्द्धः। मारुतं। पृक्षः। ईशिषे। त्वं। वातैः।

प॰ छि॰ ५

अरुणैः। यासि। शम्ऽगयः। त्वं। पूषा। विधतः। पासि। नु। त्मना। त्वं। अग्ने। द्रविणःऽदाः। अरंऽकृते। त्वं। देवः। सविता। रत्नऽधाः। असि। त्वं। भगः। नृऽपते। वस्वः। ईशिषे। त्वं। पायुः। दमे। यः। ते। अविधत्। त्वां। अग्ने। दमे। आ। विश्पतिं। विशः। त्वां। राजानं। सुऽविदत्रं। ऋंजते। त्वं। विश्वानि। सुऽअनीक। पत्यसे। त्वं। सहस्राणि। शता। दश। प्रति। त्वां। अग्ने। पितरं। इष्टिऽभिः। नरः। त्वां। भ्रात्राय। शम्या। तनूऽरुचं। त्वं। पुत्रः। भवसि। यः। ते। अविधत्। त्वं। सखा। सुऽशेवः। पासि। आऽधृषः। त्वं। अग्ने। ऋभुः। आके। नमस्यः। त्वं। वाजस्य। क्षुऽमतः। रायः। ईशिषे। त्वं। वि। भासि। अनु। धक्षि। दावने। त्वं। विऽशिक्षुः। असि। यज्ञं। आऽतनिः॥१०॥ त्वं। अग्ने। अदितिः। देव। दाशुषे। त्वं। होत्रा। भारती। वर्धसे। गिरा। त्वं। इळा। शतऽहिमा। असि। दक्षसे। त्वं। वृत्रऽहा। वसुऽपते। सरस्वती। त्वं। अग्ने। सुऽभृतः। उत्ऽतमं। वयः। तव। स्पार्हे। वर्णे।

५८ ५८

आ। संऽदृशि। श्रियः। त्वं। वाजः। प्रऽतरणः। बृहन्। असि। त्वं। रयिः। बहुलः। विश्वतः। पृथुः। त्वां। अग्ने। आदित्यासः। आस्यं। त्वां। जिह्वां। शुचयः। चक्रिरे। कवे। त्वां। रातिऽसाचः। अध्वरेषु। सश्चिरे। त्वे इति। देवाः। हविः। अदंति। आऽहुतं। त्वे इति। अग्ने। विश्वे। अमृतासः। अद्रुहः। आसा। देवाः। हविः। अदंति। आऽहुतं। त्वया। मर्तासः। स्वदंते। आऽसुतिं। त्वं। गर्भः। वीरुधां। जज्ञिषे। शुचिः। त्वं। तान्। सं। च। प्रति। च। असि। मज्मना। अग्ने। सुऽजात। प्र। च। देव। रिच्यसे। पृक्षः। यत्। अत्र। महिना। वि। ते। भुवत्। अनु। द्यावापृथिवी इति। रोदसी इति। उभे इति। ये। स्तोतृऽभ्यः। गोऽअग्रां। अश्वऽपेशसं। अग्ने। रातिं। उपऽसृजंति। सूरयः। अस्मान्। च। तान्। च। प्र। हि। नेषि। वस्यः। आ। बृहत्। वदेम। विदथे। सुऽवीराः॥१२॥ यज्ञेन। वर्धत। जातऽवेदसं। अग्निं। यजध्वं। हविषा। तना। गिरा। संऽइधानं। सुऽप्रयसं। स्वःऽनरं। द्युक्षं। होतारं। वृजनेषु। धूःऽसदं। अभि।

आ

प॰द्वि॰५

५९

त्वां। नक्तोः। उषसः। ववाशिरे। अग्ने। वत्सं। न। स्वसरेषु। धेनवः। दिवःऽइव। इत्। अरतिः। मानुषा।
युगा। आ। क्षपः। भासि। पुरुऽवार। संऽयतः। तं। देवाः। बुध्ने। रजसः। सुऽदंससं। दिवःऽपृथि
व्योः। अरतिं। नि। एरिरे। रथंऽइव। वेद्यं। शुक्रऽशोचिषं। अग्निं। मित्रं। न। क्षितिषु। प्रऽशंस्यं।
तं। उक्षमाणं। रजसि। स्वे। आ। दमे। चंद्रंऽइव। सुऽरुचं। ह्वारे। आ। दधुः। पृश्न्याः। पतरं। चित
यंतं। अक्षऽभिः। पाथः। न। पायुं। जनसी इति। उभे इति। अनु। सः। होता। विश्वं। परि। भूतु।
अध्वरं। तं। ऊं इति। हव्यैः। मनुषः। ऋंजते। गिरा। हिरिऽशिप्रः। वृधसानुषु। जर्भुरत्। द्यौः। ना। स्तृऽ ना
भिः। चितयत्। रोदसी इति। अनु॥ २०॥ सः। नः। रेवत्। संऽइधानः। स्वस्तये। संऽददस्वान्। ५९
रयिं। अस्मासु। दीदिहि। आ। नः। कृणुष्व। सुऽविताय। रोदसी इति। अग्ने। हव्या। मनुषः। दे
व। वीतये। दाः। नः। अग्ने। बृहतः। दाः। सहस्रिणः। दुरः। न। वाजं। श्रुत्यै। अप। वृधि। प्राची इति।

द्यावापृथिवी इति। ब्रह्मणा। कृधि। स्वः। न। शुक्रं। उषसः। वि। दिद्युतुः। सः। इधानः। उषसः।
राम्याः। अनु। स्वः। न। दीदेत्। अरुषेण। भानुना। होत्राभिः। अग्निः। मनुषः। सुऽअध्वरः।
राजा। विशां। अतिथिः। चारुः। आयवे। एव। नः। अग्ने। अमृतेषु। पूर्व्य। धीः। पीपाय। बृहत्ऽ
दिवेषु। मानुषा। दुहाना। धेनुः। वृजनेषु। कारवे। त्मना। शतिनं। पुरुऽरूपं। इषणि। वयं। अग्ने।
अर्वता। वा। सुऽवीर्यं। ब्रह्मणा। वा। चितयेम। जनान्। अति। अस्माकं। द्युम्नं। अधि। पंच। कृष्टि
षु। उच्चा। स्वः। न। शुशुचीत। दुस्तरं। सः। नः। बोधि। सहस्य। प्रऽशंस्यः। यस्मिन्। सुऽजाताः। इ
षयंत। सूरयः। यं। अग्ने। यज्ञं। उपऽयंति। वाजिनः। नित्ये। तोके। दीदिऽवांसं। स्वे। दमे। उभयासः।
जातऽवेदः। स्याम। ते। स्तोतारः। अग्ने। सूरयः। च। शर्मणि। वस्वः। रायः। पुरुऽचंद्रस्य। भूयसः।
प्रजाऽवतः। सुऽअपत्यस्य। शग्धि। नः॥ ०॥ २१॥ संऽइद्धः। अग्निः। निऽहितः। पृथिव्यां। प्रत्यङ्।

प॰ द्वि॰ ५

६०

विश्वानि। भुवनानि। अस्थात्। होता। पावकः। प्रऽदिवः। सुऽमेधाः। देवः। देवान्। यजतु। अग्निः।
अर्हन्। नराशंसः। प्रति। धामानि। अञ्जन्। तिस्रः। दिवः। प्रति। मह्ना। सुऽअर्चिः। घृतऽप्रुषा।
मनसा। हव्यं। उन्दन्। मूर्धन्। यज्ञस्य। सं। अनक्तु। देवान्। ईळितः। अग्ने। मनसा। नः। अर्ह
न्। देवान्। यक्षि। मानुषात्। पूर्वः। अद्य। सः। आ। वह। मरुतां। शर्धः। अच्युतं। इंद्रं। नरः। ब
र्हिऽसदं। यजध्वं। देव। बर्हिः। वर्धमानं। सुऽवीरं। स्तीर्णं। राये। सुऽभरं। वेदी इति। अस्यां। घृ
तेन। अक्तं। वसवः। सीदत। इदं। विश्वे। देवाः। आदित्याः। यज्ञियासः। वि। श्रयंतां। उर्विया। हूय
मानाः। द्वारः। देवीः। सुप्रऽअयनाः। नमःऽभिः। विऽअचस्वतीः। वि। प्रथंतां। अजुर्याः। वर्णं। पुना
नाः। यशसं। सुऽवीरं॥२२॥ साधु। अपांसि। सनता। नः। उक्षिते इति। उषसानक्ता। वय्याऽइ
व। रण्विते इति। तंतुं। ततं। संवयंती इति संऽवयंती। समीची इति संऽईची। यज्ञस्य। पेशः। सुदुघे इति सुऽ

६०

दुघे। पयस्वती इति। दैव्या। होतारा। प्रथमा। विदुःऽतरा। ऋजु। यक्षतः। सं। ऋचा। वपुःऽतरा।
देवान्। यजंतौ। ऋतुऽथा। सं। अंजतः। नाभा। पृथिव्याः। अधि। सानुषु। त्रिषु। सरस्वती।
साधयंती। धियं। नः। इळा। देवी। भारती। विश्वऽतूर्तिः। तिस्रः। देवीः। स्वधया। बर्हिः। आ। इदं।
अच्छिद्रं। पांतु। शरणं। निऽसद्य। पिशंगऽरूपः। सुऽभरः। वयःऽधाः। श्रुष्टी। वीरः। जायते। देवऽ
कामः। प्रऽजां। त्वष्टा। वि। स्यतु। नाभिं। अस्मे इति। अथ। देवानां। अपि। एतु। पाथः। वनस्पतिः।
अवऽसृजन्। उप। स्थात्। अग्निः। हविः। सूदयाति। प्र। धीभिः। त्रिधा। संऽअक्तं। नयतु। प्रऽजा
नन्। देवेभ्यः। दैव्यः। शमिता। उप। हव्यं। घृतं। मिमिक्षे। घृतं। अस्य। योनिः। घृते। श्रितः। घृ
तं। ऊं इति। अस्य। धाम। अनुऽस्वधं। आ। वह। मादयस्व। स्वाहाऽकृतं। वृषभ। वक्षि। हव्यं॥
॥२३॥ हुवे। वः। सुऽद्योत्मानं। सुऽवृक्तिं। विशां। अग्निं। अतिथिं। सुऽप्रयसं। मित्रःऽइव। यः।

प॰ द्वि॰ ५

दिधिषाय्यः। भूत्। देवः। आ। देवे। जने। जातऽवेदाः। इमं। विधंतः। अपां। सधऽस्थे। द्विता।
अदधुः। भृगवः। विक्षु। आयोः। एषः। विश्वानि। अभि। अस्तु। भूम। देवानां। अग्निः। अर
तिः। जीरऽअश्वः। अग्निं। देवासः। मानुषीषु। विक्षु। प्रियं। धुः। क्षेष्यंतः। न। मित्रं। सः। दी
दयत्। उशतीः। ऊर्म्याः। आ। दक्षाय्यः। यः। दास्वते। दमे। आ। अस्य। रण्वा। स्वस्यऽइ
व। पुष्टिः। संऽदृष्टिः। अस्य। हियानस्य। धक्षोः। वि। यः। भरिभ्रत्। ओषधीषु। जिह्वां।
अत्यः। न। रथ्यः। दोधवीति। वारान्। आ। यत्। मे। अभ्वं। वनदः। पनंत। उशिक्ऽभ्यः।
न। अमिमीत। वर्णं। सः। चित्रेण। चिकिते। रंऽसु। भासा। जुजुर्वान्। यः। मुहुः। आ। युवा।
भूत्॥ २४॥ आ। यः। वना। ततृषाणः। न। भाति। वाः। न। पथा। रथ्याऽइव। स्वानीत्। कृष्णऽ
अध्वा। तपुः। रण्वः। चिकेत। द्यौःऽइव। स्मयमानः। नभःऽभिः। सः। यः। वि। अस्थात्। अ

६१

६१

भि। धक्षत्। उर्वं। पशुः। न। एति। स्वऽयुः। अगोपाः। अग्निः। शोचिष्मान्। अतसानि। उष्ण
न्। कृष्णऽव्यथिः। अस्वदयत्। न। भूम॥ नु। ते। पूर्वस्य। अवसः। अधिऽइतौ। तृतीये। विद
थे। मन्म। शंसि। अस्मे इति। अग्ने। संयत्ऽवीरं। बृहंतं। क्षुऽमंतं। वाजं। सुऽअपत्यं। रयिं।
दाः॥ त्वया। यथा। गृत्सऽमदासः। अग्ने। गुहा। वन्वंतः। उपरान्। अभि। स्युरिति स्युः। सुऽ
वीरासः। अभिमातिऽसहः। स्मत्। सूरिऽभ्यः। गृणते। तत्। वयः। धाः॥ २५॥ होता। अजनि
ष्ट। चेतनः। पिता। पितृऽभ्यः। ऊतये। प्रऽयक्षन्। जेन्यं। वसु। शकेम। वाजिनः। यमं। आ। यस्मि
न्। सप्त। रश्मयः। तताः। यज्ञस्य। नेतरि। मनुष्वत्। दैव्यं। अष्टमं। पोता। विश्वं। तत्। इन्वति।
दधन्वे। वा। यत्। ईं। अनु। वोचत्। ब्रह्माणि। वेः। ऊं इति। तत्। परि। विश्वानि। काव्यानि। का
व्या। नेमिः। चक्रंऽइव। अभवत्। साकं। हि। शुचिना। शुचिः। प्रऽशास्ता। क्रतुना। अजनि। वि

प॰द्वि॰५

धान्। अस्य। व्रता। ध्रुवाः। वयाःऽइव। अनु। रोहते। ताः। अस्य। वर्णं। आयुवः। नेष्टुः। सचंत।
धेनवः। कुवित्। तिसृऽभ्यः। आ। वरं। स्वसारः। याः। इदं। ययुः। यदि। मातुः। उप। स्वसा। घृ
तं। भरंती। अस्थित। तासां। अध्वर्युः। आऽगतौ। यवः। वृष्टीऽइव। मोदते। स्वः। स्वाय। धा
यसे। कृणुतां। ऋत्विक्। ऋत्विजं। स्तोमं। यज्ञं। च। आत्। अरं। वनेम। ररिम। वयं। यथा।
विद्वान्। अरं। करत्। विश्वेभ्यः। यजतेभ्यः। अयं। अग्ने। त्वे इति। अपि। यं। यज्ञं। चकृम। व
यं॥ ५॥ इमां। मे। अग्ने। सम्ऽइधं। इमां। उपऽसदं। वनेरितिवनेः।०। अया। ते। अग्ने। विधेम।
ऊर्जः। नपात्। अश्वंऽइष्टे। एना। सुऽउक्तेन। सुऽजात। तं। त्वा। गीःऽभिः। गिर्वणसं। द्रविणस्युं।
द्रविणःऽदः। सपर्येम। सपर्यवः। सः। बोधि। सूरिः। मघऽवा। वसुऽपते। वसुऽदावन्। युयो
धि। अस्मत्। द्वेषांसि। सः। नः। वृष्टिं। दिवः। परि। सः। नः। वाजं। अनर्वाणं। सः। नः। सह

६२

स्रिणीः। इषः। ईळानाय। अवस्यवे। यविष्ठ। दूत। नः। गिरा। यजिष्ठ। होतः। आ। गहि। अंतः। हि। अ
ग्ने। ईयसे। विद्वान्। जन्म। उभया। कवे। दूतः। जन्याऽइव। मित्र्यः। सः। विद्वान्। आ। च। पिप्रयः। य
क्षि। चिकित्वः। आनुषक्। आ। च। अस्मिन्। सत्सि। बर्हिषि॥ ४॥ श्रेष्ठं। यविष्ठ। भारत। अग्ने।
द्युऽमंतं। आ। भर। वसो इति। पुरुऽस्पृहं। रयिं। मा। नः। अरातिः। ईशत। देवस्य। मर्त्यस्य। च। प
र्षि। तस्याः। उत। द्विषः। विश्वाः। उत। त्वया। वयं। धाराः। उदन्याःऽइव। अति। गाहेमहि। द्विषः। शुचिः।
पावक। वंद्यः। अग्ने। बृहत्। वि। रोचसे। त्वं। घृतेभिः। आऽहुतः। त्वं। नः। असि। भारत। अग्ने। व
शाभिः। उक्षऽभिः। अष्टाऽपदीभिः। आऽहुतः। द्रुऽअंनः। सर्पिःऽआसुतिः। प्रत्नः। होता। वरे
ण्यः। सहसः। पुत्रः। अद्भुतः॥ ५॥ वाजयन्ऽइव। नु। रथान्। योगान्। अग्नेः। उप। स्तुहि। य
शःऽतमस्य। मीळ्हुषः। यः। सुऽनीथः। ददाशुषे। अजुर्यः। जरयन्। अरिं। चारुऽप्रतीकः। आऽ

प.द्वि.५

६३

ऊतः। यः। उं इति। श्रिया। दमेषु। आ। दोषा। उषसि। प्रऽशस्यते। यस्य। व्रतं। न। मीयते। आ। यः। स्वः। न। भानुना। चित्रः। विऽभाति। अर्चिषा। अंजानः। अजरैः। अभि। अत्रिं। अनु। स्वऽराज्यं। अग्निं। उक्थानि। ववृधुः। विश्वाः। अधि। श्रियः। दधे। अग्नेः। इंद्रस्य। सोमस्य। देवानां। ऊतिऽभिः। वयं। अरिष्यंतः। सचेमहि। अभि। स्याम। पृतन्यतः॥२९॥ ॥इति द्वितीयाष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥नि। होता। होतृऽसदने। विदानः। त्वेषः। दीदिऽवान्। असदत्। सुऽदक्षः। अदब्धऽव्रतऽप्रमतिः। वसिष्ठः। सहस्रंऽभरः। शुचिऽजिह्वः। अग्निः। त्वं। दूतः। त्वं। उं इति। नः। परःऽपाः। त्वं। वस्यः। आ। वृषभ। प्रऽनेता। अग्ने। तोकस्य। नः। तने। तनूनां। अप्रऽयुच्छन्। दीद्यत्। बोधि। गोपाः। विधेम। ते। परमे। जन्मन्। अग्ने। विधेम। स्तोमैः। अवरे। सधऽस्थे। यस्मात्। योनेः। उत्ऽआरिथ। यजे। तं। प्र। त्वे इति। हवींषि। जुहुरे। संऽइद्धे। अग्ने। यजस्व।

६२

हविषा। यजीयान्। श्रुष्टी। देष्णं। अभि। गृणीहि। राधः। त्वं। हि। असि। रयिऽपतिः। रयीणां। त्वं। शुक्रस्य। वचसः। मनोता। उभयं। ते। न। क्षीयते। वसव्यं। दिवेऽदिवे। जायमानस्य। दस्म। कृधि। क्षुऽमंतं। जरितारं। अग्ने। कृधि। पतिं। स्वऽपत्यस्य। रायः। सः। एना। अनीकेन। सुऽविदत्रः। अस्मे इति। यष्टा। देवान्। आऽयजिष्ठः। स्वस्ति। अदब्धः। गोपाः। उत। नः। परःऽपाः। अग्ने। द्युऽमत्। उत। रेवत्। दिदीहि॥१॥ जोहूत्रः। अग्निः। प्रथमः। पिताऽइव। इळः। पदे। मनुषा। यत्। संऽइद्धः। श्रियं। वसानः। अमृतः। विऽचेताः। मर्मृजेन्यः। श्रवस्यः। सः। वाजी। श्रुयाः। अग्निः। चित्रऽभानुः। हवं। मे। विश्वाभिः। गीःऽभिः। अमृतः। विऽचेताः। श्यावा। रथं। वहतः। रोहिता। वा। उत। अरुषा। अह। चक्रे। विऽभृत्रः। उत्तानायां। अजनयन्। सुऽसूतं। भुवत्। अग्निः। पुरुऽपेशासु। गर्भः। शिरिणायां। चित्। अक्तुना। महःऽभिः। अपरिऽवृतः। वसति। प्रऽचेताः।

जिघर्मि। अग्निं। हविषा। घृतेन। प्रतिऽक्षियंतं। भुवनानि। विश्वा। पृथुं। तिरश्चा। वय
सा। बृहंतं। व्यचिष्ठं। अन्नैः। रभसं। दृशानं ॥ आ। विश्वतः। प्रत्यंचं। जिघर्मि। अरक्षसा।
मनसा। तत्। जुषेत। मर्यऽश्रीः। स्पृहयत्ऽवर्णः। अग्निः। न। अभिऽमृशे। तन्वा। ज
र्भुराणः ॥ ज्ञेयाः। भागं। सहसानः। वरेण। त्वाऽदूतासः। मनुष्वत्। वदेम। अनूनं। अग्निं।
जुह्वा। वचस्या। मधुऽपृचं। धनऽसाः। जोहवीमि ॥ २ ॥ श्रुधि। हवं। इंद्र। मा। रिषण्यः।
स्याम। ते। दावने। वसूनां। इमाः। हि। त्वां। ऊर्जः। वर्द्धयंति। वसुऽयवः। सिंधवः। न। क्षरंतः ॥
सृजः। महीः। इंद्र। याः। अपिन्वः। परिऽस्थिताः। अहिना। शूर। पूर्वीः। अमर्त्यं। चित्। दासं।
मन्यमानं। अव। अभिनत्। उक्थैः। वबृधानः ॥ उक्थेषु। इत्। नु। शूर। येषु। चाकन्। स्तोमे
षु। इंद्र। रुद्रियेषु। च। तुभ्य। इत्। एताः। यासु। मंदसानः। प्र। वायवे। सिस्रते। न। शुभ्राः ॥

शुभ्रं। नु। ते। शुष्मं। वर्द्धयंतः। शुभ्रं। वज्रं। बाह्वोः। दधानाः। शुभ्रः। त्वं। इंद्र। वबृधानः। अस्मे
इति। दासीः। विशः। सूर्येण। सह्याः ॥ गुहा। हितं। गुह्यं। गूळ्हं। अप्ऽसु। अपिऽवृतं। मायिनं। क्षि
यंतं। उतो इति। अपः। द्यां। तस्तभ्वांसं। अहन्। अहिं। शूर। वीर्येण ॥ ३ ॥ स्तव। नु। ते। इंद्र। पूर्व्या। म
हानि। उत। स्तवाम। नूतना। कृतानि। स्तव। वज्रं। बाह्वोः। उशंतं। स्तव। हरी इति। सूर्यस्य। के
तू इति ॥ हरी इति। नु। ते। इंद्र। वाजयंता। घृतऽश्चुतं। स्वारं। अस्वार्ष्टां। वि। समना। भूमिः।
अप्रथिष्ट। अरंस्त। पर्वतः। चित्। सरिष्यन् ॥ नि। पर्वतः। सादि। अप्रऽयुच्छन्। सं। मातृऽ
भिः। वावशानः। अक्रान्। दूरे। पारे। वाणीं। वर्द्धयंतः। इंद्रऽइषितां। धमनिं। पप्रथन्। नि ॥
इंद्रः। महां। सिंधुं। आऽशयानं। मायाऽविनं। वृत्रं। अस्फुरत्। निः। अरेजेतां। रोदसी इति।
भियाने इति। कनिक्रदतः। वृष्णः। अस्य। वज्रात्। अरोरवीत्। वृष्णः। अस्य। वज्रः। अमानु

प॰ द्वि॰ द

धायत्। मानुषः। निः। अवृणीत्। नि। मायिनः। दानवस्य। मायाः। अपादयत्। पपिऽवान्। सु
तस्य॥ ४॥ पिब। पिब। इत्। इंद्र। शूर। सोमं। मंदंतु। त्वा। मंदिनः। सुतासः। पृणंतः। ते। कु
क्षी इति। वर्धयंतु। इत्था। सुतः। पौरः। इंद्रं। आव। ते इति। इंद्र। अपि। अभूम। विप्राः। धि
यं। वनेम। ऋतऽया। सपंतः। अवस्यवः। धीमहि। प्रऽशस्तिं। सद्यः। ते। रायः। दावने। स्या
म। स्याम। ते। ते। इंद्र। ये। ते। ऊती। अवस्यवः। ऊर्जं। वर्धयंतः। शुष्मिन्ऽतमं। यं। चाकनाम।
देव। अस्मे इति। रयिं। रासि। वीरऽवंतं। रासि। क्षयं। रासि। मित्रं। अस्मे इति। रासि। शर्धः।
इंद्र। मारुतं। नः। सऽजोषसः। ये। च। मंदसानाः। प्र। वायवः। पांति। अग्रऽनीतिं। व्यंतु। इत्।
नु। येषु। मंदसानः। तृपत्। सोमं। पाहि। द्रह्यत्। इंद्र। अस्मान्। सु। पृत्ऽसु। आ। तरुत्र। अ
वर्धयः। द्यां। बृहत्ऽभिः। अर्कैः॥ ५॥ बृहंतः। इत्। नु। ये। ते। तरुत्र। उक्थेभिः। वा। सुम्नं। आऽ

६५

६५

विवासान्। स्तृणानासः। बर्हिः। पस्त्यऽवत्। त्वाऽऊताः। इत्। इंद्र। वाजं। अग्मन्। उग्रेषु। इत्। नु।
शूर। मंदसानः। त्रिऽकद्रुकेषु। पाहि। सोमं। इंद्र। प्रऽदोधुवत्। श्मश्रुषु। प्रीणानः। याहि। हरिऽ
भ्यां। सुतस्य। पीतिं। धिष्व। ओजः। शूर। येन। वृत्रं। अवऽअभिनत्। दानुं। और्णऽवाभं। अप।
अवृणोः। ज्योतिः। आर्याय। नि। सव्यतः। सादि। दस्युः। इंद्र। सनेम। ये। ते। ऊतिऽभिः। तरंतः। विश्वाः।
स्पृधः। आर्येण। दस्यून्। अस्मभ्यं। तत्। त्वाष्ट्रं। विश्वऽरूपं। अरंधयः। साख्यस्य। त्रिताय।
अस्य। सुवानस्य। मंदिनः। त्रितस्य। नि। अर्बुदं। ववृधानः। अस्तः। अवर्तयत्। सूर्यः।
न। चक्रं। भिनत्। वलं। इंद्रः। अंगिरस्वान्। नूनं। सा। ते। प्रति। वरं। जरित्रे। दुहीयत्। इंद्र। दक्षिणा।
मघोनी। शिक्ष। स्तोतृऽभ्यः। मा। अति। धक्। भगः। नः॥ ०॥ ६॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ यः। जा
तः। एव। प्रथमः। मनस्वान्। देवः। देवान्। क्रतुना। परिऽअभूषत्। यस्य। शुष्मात्। रोदसी इति।

भिः।

प॰द्वि॰६

६६

अभ्यसेतां। नृऽमणाऽस्य। मह्ना। सः। जनासः। इंद्रः॥ यः। पृथिवीं। व्यथमानां। अदृंहत्। यः। प
र्वतान्। प्रऽकुपितान्। अरम्णात्। यः। अंतरिक्षं। विऽममे। वरीयः। यः। द्यां। अस्तभ्ना
त्।०। यः। हत्वा। अहिं। अरिणात्। सप्त। सिंधून्। यः। गाः। उत्ऽआजत्। अपऽधा। व
लस्य। यः। अश्मनोः। अंतः। अग्निं। जजान। संऽवृक्। समत्ऽसु।०। येन। इमा। विश्वा।
च्यवना। कृतानि। यः। दासं। वर्णं। अधरं। गुहा। अकरित्यकः। श्वघ्नीऽइव। यः। जिगीवान्।
लक्षं। आ। अदत्। अर्यः। पुष्टानि।०। यं। स्म। पृच्छंति। कुह। सः। इति। घोरं। उत। ईं। आहुः। न।
एषः। अस्ति। इति। एनं। सः। अर्यः। पुष्टीः। विजःऽइव। आ। मिनाति। श्रत्। अस्मै। ध
त्त।०॥७॥ यः। रध्रस्य। चोदिता। यः। कृशस्य। यः। ब्रह्मणः। नाधमानस्य। कीरेः। यु
क्तऽग्राव्णः। यः। अविता। सुऽशिप्रः। सुतऽसोमस्य।०। यस्य। अश्वासः। प्रऽदिशि।

६६

यस्य। गावः। यस्य। ग्रामाः। यस्य। विश्वे। रथासः। यः। सूर्यं। यः। उषसं। जजान। यः। अ
पां। नेता।०। यं। क्रंदसी इति। संयती इति संऽयती। विह्वयेते इति विऽह्वयेते। परे। अवरे।
उभयाः। अमित्राः। समानं। चित्। रथं। आतस्थिऽवांसा। नाना। हवेते इति।०। यस्मात्।
न। ऋते। विऽजयंते। जनासः। यं। युध्यमानाः। अवसे। हवंते। यः। विश्वस्य। प्रतिऽमानं। ब
भूव। यः। अच्युतऽच्युत्।०। यः। शश्वतः। महि। एनः। दधानान्। अमन्यमानान्। शर्वा। ज
घान। यः। शर्धते। न। अनुऽददाति। शृध्यां। यः। दस्योः। हंता।०॥८॥ यः। शंबरं। पर्वतेषु।
क्षियंतं। चत्वारिंश्यां। शरदि। अनुऽअविंदत्। ओजायमानं। यः। अहिं। जघान। दानुं। श
यानं।०। यः। सप्तऽरश्मिः। वृषभः। तुविष्मान्। अवऽअसृजत्। सर्तवे। सप्त। सिंधून्। यः। रौहि
णं। अस्फुरत्। वज्रऽबाहुः। द्यां। आऽरोहंतं।०। द्यावा। चित्। अस्मै। पृथिवी इति। नमेते इति।

प.द्वि.६

६७

शुष्मात्। चित्। अस्य। पर्वताः। भयंते। यः। सोमऽपाः। निऽचितः। वज्रऽबाहुः। यः। वज्रऽहस्तः।
०। यः। सुन्वंतं। अवति। यः। पचंतं। यः। शंसंतं। यः। शशमानं। ऊती। यस्य। ब्रह्म। वर्द्धनं। यस्य।
सोमः। यस्य। इदं। राधः। ०। यः। सुन्वते। पचते। दुध्रः। आ। चित्। वाजं। दर्दर्षि। सः। किल। असि।
सत्यः। वयं। ते। इंद्र। विश्वह। प्रियासः। सुऽवीरासः। विदथं। आ। वदेम। १५। ऋतुः। जनित्री। त
स्याः। अपः। परि। मक्षु। जातः। आ। अविशत्। यासु। वर्द्धते। तत्। आहनाः। अभवत्। पिप्युषी।
पयः। अंशोः। पीयूषं। प्रथमं। तत्। उक्थ्यं। सध्रीं। ईं। आ। यंति। परि। बिभ्रतीः। पयः। विश्वऽप्स्न्याय।
प्र। भरंत। भोजनं। समानः। अध्वा। प्रऽवतां। अनुऽस्यदे। यः। ता। अकृणोः। प्रथमं। सः। असि। उ
क्थ्यः। अनु। एकः। वदति। यत्। ददाति। तत्। रूपा। मिनन्। तत्ऽअपाः। एकः। ईयते। विश्वाः। एक
स्य। विऽनुदः। तितिक्षते। ०। प्र। आभ्यः। पुष्टिं। विऽभजंतः। आसते। रयिंऽइव। पृष्ठं। प्रऽभवंतं। आऽ

६७

यते। असिन्वन्। दंष्ट्रैः। पितुः। अत्ति। भोजनं। ०। अध। अकृणोः। पृथिवीं। संऽदृशे। दिवे। यः। धौ
तीनां। अहिऽहन्। अरिणक्। पथः। तं। त्वा। स्तोमेभिः। उदऽभिः। न। वाजिनं। देवं। देवाः। अजन
न्। ०। १०। यः। भोजनं। च। दयसे। च। वर्द्धनं। आर्द्रात्। आ। शुष्कं। मधुऽमत्। दुदोहिथ। सः। शे
वऽधिं। नि। दधिषे। विवस्वति। विश्वस्य। एकः। ईशिषे। ०। यः। पुष्पिणीः। च। प्रऽस्वः। च। धर्मणा।
अधि। दाने। वि। अवनीः। अधारयः। यः। च। असमाः। अजनः। दिद्युतः। दिवः। उरुः। ऊर्वान्।
अभितः। ०। यः। नार्मरं। सहऽवसुं। निऽहंतवे। पृक्षाय। च। दासऽवेशाय। च। अवहः। ऊर्जयंत्याः।
अपरिऽविष्टं। आस्यं। उत। एव। अद्य। पुरुऽकृत्। ०। शतं। वा। यस्य। दश। साकं। आ। अद्यः। एकस्य।
श्रुष्टौ। यत्। ह। चोदं। आविथ। अरज्जौ। दस्यून्। सं। उनप्। दभीतये। सुऽप्रऽअव्यः। अभवः। ०। वि
श्वाः। इत्। अनु। रोधनाः। अस्य। पौंस्यं। ददुः। अस्मै। दधिरे। कृत्नवे। धनं। षट्। अस्तभ्नाः। विऽ

प॰ द्वि॰ ६

६९

स्तिरः। पंच। संऽदृशः। परि। परः। अभवः।०॥११॥ सुऽप्रवाचनं। तव। वीर। वीर्यं। यत्। एकेन। क
तुना। विंदसे। वसु। जातूऽस्थिरस्य। प्र। वयः। सहस्वतः। या। चकर्थ। सः। इंद्र। विश्वा। असि। उ
क्थ्यः। अरमयः। सरःऽअपसः। तराय। कं। तुर्वीतये। च। वय्याय। च। स्रुतिं। नीचा। संतं। उ
त्। अनु। यः। पराऽवृजे। प्र। अंधं। श्रोणं। श्रवयन्।०। अस्मभ्यं। तत्। वसो इति। दाना
य। राधः। सं। अर्थयस्व। बहु। ते। वसव्यं। इंद्र। यत्। चित्रं। श्रवस्याः। अनु। द्यून्।०॥
॥१२॥ अध्वर्यवः। भरत। इंद्राय। सोमं। आ। अमत्रेभिः। सिंचत। मद्यं। अंधः। का
मी। हि। वीरः। सदं। अस्य। पीतिं। जुहोत। वृष्णे। तत्। इत्। एषः। वष्टि। अध्वर्यवः। यः।
अपः। वव्रिऽवांसं। वृत्रं। जघान। अशन्याऽइव। वृक्षं। तस्मै। एतं। भरत। तत्ऽवशाय। ए
षः। इंद्रः। अर्हति। पीतिं। अस्य। अध्वर्यवः। यः। दृभीकं। जघान। यः। गाः। उत्ऽआजत्

६९

त्। अप। हि। वलं। ववरिति वः। तस्मै। एतं। अंतरिक्षे। न। वातं। इंद्रं। सोमैः। आ। ऊर्णुत। जूः। न।
वस्त्रैः। अध्वर्यवः। यः। उरणं। जघान। नव। चखन्वांसं। नवतिं। च। बाहून्। यः। अर्बुदं।
अव। नीचा। बबाधे। तं। इंद्रं। सोमस्य। भृथे। हिनोत। अध्वर्यवः। यः। स्नं। अश्नं। जघान।
यः। शुष्णं। अशुषं। यः। विऽअंसं। यः। पिप्रुं। नमुचिं। यः। रुधिऽक्रां। तस्मै। इंद्राय। अंध
सः। जुहोत। अध्वर्यवः। यः। शतं। शंबरस्य। पुरः। बिभेद। अश्मनाऽइव। पूर्वीः। यः। व
र्चिनः। शता। इंद्रः। सहस्रं। अपऽअवपत्। भरत। सोमं। अस्मै॥१३॥०। आ। सहस्रं। भूम्याः।
उपऽस्थे। अवपत्। जघन्वान्। कुत्सस्य। आयोः। अतिथिऽग्वस्य। वीरान्। नि। अवृणक्।
भरत। सोमं। अस्मै। अध्वर्यवः। यत्। नरः। कामयाध्वे। श्रुष्टी। वहंतः। नशथ। तत्। इंद्रे। ग
भस्तिऽपूतं। भरत। श्रुताय। इंद्राय। सोमं। यज्यवः। जुहोत। अध्वर्यवः। कर्तन। श्रुष्टिं। अस्मै।

प॰ द्वि॰ द

६९

वनैः।निःऽपूतं।वनेः।उत्।नयध्वं।जुषाणः।हस्त्यः।अभि।वावशे।वः।इंद्राय।सोमं।मदिरं।जुहोत।
अध्वर्यवः।पयसा।ऊधः।यथा।गोः।सोमेभिः।ईं।पृणत।भोजं।इंद्रं।वेद।अहं।अस्य।निऽभृ
तं।मे।एतत्।दित्संतं।भूयः।यजतः।चिकेत।अध्वर्यवः।यः।दिव्यस्य।वस्वः।यः।पार्थिवस्य।
क्षम्यस्य।राजा।तं।ऊर्दरं।न।पृणत।यवेन।इंद्रं।सोमेभिः।तत्।अपः।वः।अस्तु।०।१४।प्र।
घ।नु।अस्य।महतः।महानि।सत्या।सत्यस्य।करणानि।वोचं।त्रिऽकद्रुकेषु।अपिबत्।सुत
स्य।अस्य।मदे।अहिं।इंद्रः।जघान।अवंशे।द्यां।अस्तभायत्।बृहंतं।आ।रोदसी इति।अपृ
णत्।अंतरिक्षं।०।सोमस्य।ता।मदे।इंद्रः।चकार।सद्मऽइव।प्राचः।वि।मिमाय।मानैः।वज्रे
ण।खानि।अतृणत्।नदीनां।वृथा।असृजत्।पथिऽभिः।दीर्घऽयाथैः।०।सः।प्रऽवोळ्हॄन्।
परिऽगत्य।दभीतेः।विश्वं।अधाक्।आयुधं।इद्धे।अग्नौ।सं।गोभिः।अश्वैः।असृजत्।

६९

रथेभिः।०।सः।ईं।महीं।धुनिं।एतोः।अरम्णात्।सः।अस्नातॄन्।अपारयत्।स्वस्ति।ते।
उत्ऽस्नाय।रयिं।अभि।प्र।तस्थुः।०।१५।सः।उदंचं।सिंधुं।अरिणात्।महिऽत्वा।वज्रेण।
अनः।उषसः।सं।पिपेष।अजवसः।जविनीभिः।विऽवृश्चन्।०।सः।विद्वान्।अपऽगोहं।
कनीनां।आविः।भवन्।उत्।अतिष्ठत्।पराऽवृक्।प्रति।श्रोणः।स्थात्।वि।अनक्।अ
चष्ट।०।भिनत्।वलं।अंगिरःऽभिः।गृणानः।वि।पर्वतस्य।दृंहितानि।ऐरत्।रिणक्।रोधां
सि।कृत्रिमाणि।एषां।०।स्वप्नेन।अभिऽउप्य।चुमुरिं।धुनिं।च।जघंथ।दस्युं।प्र।दभीतिं।
आवः।रंभी।चित्।अत्र।विविदे।हिरण्यं।०।१६।प्र।वः।सतां।ज्येष्ठऽतमाय।सुऽस्तुतिं।
अग्नौऽइव।संऽइधाने।हविः।भरे।इंद्रं।अजुर्यं।जरयंतं।उक्षितं।सनात्।युवानं।अवसे।
हवामहे।यस्मात्।इंद्रात्।बृहतः।किं।चन।ईं।ऋते।विश्वानि।अस्मिन्।संऽभृता।अधि।वी

प·द्वि·६

यी। जठरे। सोमं। तन्वि। सहः। महः। हस्ते। वज्रं। भरति। शीर्षणि। क्रतुं। न। क्षोणीभ्यां। परिऽभ्वे। ते।
इंद्रियं। न। समुद्रैः। पर्वतैः। इंद्र। ते। रथः। न। ते। वज्रं। अनु। अश्नोति। कः। चन। यत्। आ
शुऽभिः। पतसि। योजना। पुरु। विश्वे। हि। अस्मै। यजताय। धृष्णवे। क्रतुं। भरंति। वृष

७०

भाय। सश्चते। वृषा। यजस्व। हविषा। विदुःऽतरः। पिब। इंद्र। सोमं। वृषभेण। भानुना।
वृष्णः। कोशः। पवते। मध्वः। ऊर्मिः। वृषभऽअन्नाय। वृषभाय। पातवे। वृषणा। अध्वर्यू
इति। वृषभासः। अद्रयः। वृषणं। सोमं। वृषभाय। सुस्वति॥ ७॥ वृषा। ते। वज्रः। उत। ते। वृ
षा। रथः। वृषणा। हरी इति। वृषभाणि। आयुधा। वृष्णः। मदस्य। वृषभ। त्वं। ईशिषे। इंद्र।
सोमस्य। वृषभस्य। तृप्णुहि। प्र। ते। नावं। न। समने। वचस्युवं। ब्रह्मणा। यामि। सवने
षु। दधृषिः। कुवित्। नः। अस्य। वचसः। निःऽबोधिषत्। इंद्रं। उत्सं। न। वसुनः। सिचामहे।

७०

पुरा। संऽबाधात्। अभि। आ। ववृत्स्व। नः। धेनुः। न। वत्सं। यवसस्य। पिप्युषी। सकृत्। सु।
ते। सुमतिऽभिः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। सं। पत्नीभिः। न। वृषणः। नसीमहि॥ ८॥ ७॥ तत्।
अस्मै। नव्यं। अंगिरस्वत्। अर्चत। शुष्माः। यत्। अस्य। प्रत्नऽथा। उत्ऽईरते। विश्वा। यत्। गो
त्रा। सहसा। परिऽवृता। मदे। सोमस्य। दृंहितानि। ऐरयत्। सः। भूतु। यः। ह। प्रथमाय। धायसे।
ओजः। मिमानः। महिमानं। आ। अतिरत्। शूरः। यः। युत्ऽसु। तन्वं। परिऽव्यत। शीर्षणि। द्यां।
महिना। प्रति। अमुंचत। अध। अकृणोः। प्रथमं। वीर्यं। महत्। यत्। अस्य। अग्रे। ब्रह्मणा।
शुष्मं। ऐरयः। रथेऽस्थेन। हरिऽअश्वेन। विऽच्युताः। प्र। जीरयः। सिस्रते। सध्र्यक्। पृथक्। अ
धा। यः। विश्वा। भुवना। अभि। मज्मना। ईशानऽकृत्। प्रऽवयाः। अभि। अवर्द्धत। आत्। रो
दसी इति। ज्योतिषा। वह्निः। आ। अतनोत्। सीव्यन्। तमांसि। दुधिता। सं। अव्ययत्। सः। प्र

प॰ द्वि॰ ६

वीनान्। पर्वतान्। दृंहत्। ओजसा। अधराचीनं। अकृणोत्। अपां। अपः। अधारयत्। पृथिवीं।
विश्वऽधायसं। अस्तभ्नात्। मायया। द्यां। अवऽस्रसः॥ ५ ॥ सः। अस्मै। अरं। बाहुऽभ्यां। यं।
पिता। अकृणोत्। विश्वस्मात्। आ। जनुषः। वेदसः। परि। येन। पृथिव्यां। नि। क्रिविं। शयध्यै।
७१ वज्रेण। हत्वी। अवृणक्। तुविऽस्वनिः॥ अमाजूःऽइव। पित्रोः। सचा। सती। समानात्। आ। सदसः।
त्वां। इये। भगं। कृधि। प्रऽकेतं। उप। मासि। आ। भर। दद्धि। भागं। तन्वः। येन। ममहः। भोजं। त्वां।
इंद्र। वयं। हुवेम। ददिः। त्वं। इंद्र। अपांसि। वाजान्। अविड्ढि। इंद्र। चित्रया। नः। ऊती। कृधि। वृ
नवः॥ षन्। इंद्र। वस्यसः। नः॥ ७॥ २०॥ प्रातरिति। रथः। योजि। सस्निः। चतुःऽयुगः। त्रिऽकशः। सप्तऽर ७१
श्मिः। दशऽअरित्रः। मनुष्यः। स्वःऽसाः। सः। इष्टिऽभिः। मतिऽभिः। रंह्यः। भूत्॥ प्रथमं।
सः। द्वितीयं। उतो इति। तृतीयं। मनुषः। सः। होता। अन्यस्याः। गर्भं। अन्ये। ऊं इति। जनंत। सः।

कु

अन्येभिः। सचते। जेन्यः। वृषा॥ हरी इति। नु। कं। रथे। इंद्रस्य। योजं। आऽयै। सुऽउक्तेन। वच
सा। नवेन। मो इति। सु। त्वां। अत्र। बहवः। हि। विप्राः। नि। रीरमन्। यजमानासः। अन्ये॥ आ। द्वा
भ्यां। हरिऽभ्यां। इंद्र। याहि। आ। चतुःऽभिः। आ। षड्ऽभिः। हूयमानः। आ। अष्टाभिः। दशऽ
भिः। सोमऽपेयं। अयं। सुतः। सुऽमख। मा। मृधः। करिति कः॥ आ। विंशत्या। त्रिंशता। याहि।
अर्वाङ्। आ। चत्वारिंशता। हरिऽभिः। युजानः। आ। पंचाशता। सुऽरथेभिः। इंद्र। आ। षष्ट्या।
सप्तत्या। सोमऽपेयं॥ २१॥ आ। अशीत्या। नवत्या। याहि। अर्वाङ्। आ। शतेन। हरिऽभिः। उह्य
मानः। अयं। हि। ते। शुनःऽहोत्रेषु। सोमः। इंद्र। त्वाऽया। परिऽसिक्तः। मदाय॥ मम। ब्रह्म। इंद्र।
धिष्व। याहि। अच्छ। विश्वा। हरी इति। धुरि। रथस्य। पुरुऽत्रा। हि। विऽहव्यः। बभूथ। अस्मिन्। शूर। स
वने। मादयस्व॥ न। मे। इंद्रेण। सख्यं। वि। योषत्। अस्मभ्यं। अस्य। दक्षिणा। दुहीत। उप। ज्येष्ठे।

प॰ द्वि॰ ६

७२

वरूथे।गभस्तौ।आयेऽआये।जिगीवांसः।स्याम॥०॥२२॥अपायि।अस्य।अंधसः।मदाय।म
नीषिणः।सुवानस्य।प्रयसः।यस्मिन्।इंद्रः।प्रऽदिवि।ववृधानः।ओकः।दधे।ब्रह्मण्यं
तः।च।नरः॥अस्य।मंदानः।मध्वः।वज्रऽहस्तः।अहिं।इंद्रः।अर्णःऽवृतं।वि।वृश्चत्।प्र।
यत्।वयः।न।स्वऽसराणि।अच्छ।प्रयांसि।च।नदीनां।चक्रमंत॥सः।माहिनः।इंद्रः।अर्णः।
अपां।प्र।ऐरयत्।अहिऽहा।अच्छ।समुद्रं।अजनयत्।सूर्यं।विदत्।गाः।अक्तुना।अह्नां।
वयुनानि।साधत्॥सः।अप्रतीनि।मनवे।पुरूणि।इंद्रः।दाशत्।दाशुषे।हंति।वृत्रं।सद्यः।
यः।नृऽभ्यः।अतसाय्यः।भूत्।पस्पृधानेभ्यः।सूर्यस्य।सातौ॥सः।सुन्वते।इंद्रः।सूर्यं।
आ।देवः।रिणक्।मर्त्याय।स्तवान्।आ।यत्।रयिं।गुहत्ऽअवद्यं।अस्मै।भरत्।अंशं।न।ए
तशः।दशस्यन्॥३॥सः।रंधयत्।सऽदिवः।सारथये।शुष्णं।अशुषं।कुयवं।कुत्साय।दिवःऽ

७२

दासाय।नवतिं।च।नव।इंद्रः।पुरः।वि।ऐरत्।शंबरस्य।एव।ते।इंद्र।उचथं।अहेम।अवस्या।न।
त्मना।वाजयंतः।अश्याम।तत्।साप्तं।आशुषाणाः।ननमः।वधः।अदेवस्य।पीयोः॥एव।ते।गृ
त्सऽमदाः।शूर।मन्म।अवस्यवः।न।वयुनानि।तक्षुः।ब्रह्मण्यंतः।इंद्र।ते।नवीयः।इषं।ऊर्जं।
सुऽक्षितिं।सुम्नं।अश्युः॥०॥२४॥वयं।ते।वयः।इंद्र।विद्धि।सु।नः।प्र।भरामहे।वाजऽयुः।न।
रथं॥विपन्यवः।दीध्यतः।मनीषा।सुम्नं।इयक्षंतः।त्वाऽवतः।नॄन्॥त्वं।नः।इंद्र।त्वाभिः।
ऊती।त्वाऽयतः।अभिष्टिऽपा।असि।जनान्॥त्वं।इनः।दाशुषः।वरूता।इत्थाऽधीः।अ
भि।यः।नक्षति।त्वा॥सः।नः।युवा।इंद्रः।जोहूत्रः।सखा।शिवः।नरां।अस्तु।पाता।यः।
शंसंतं।यः।शशमानं।ऊती।पचंतं।च।स्तुवंतं।च।प्रऽनेषत्॥तं।ऊं इति।स्तुषे।इंद्रं।तं।
गृणीषे।यस्मिन्।पुरा।ववृधुः।शाशदुः।च॥सः।वस्वः।कामं।पीपरत्।इयानः।ब्रह्मण्य

प.द्वि.६

७३

तः। नूतनस्य। आयोः। सः। अंगिरसां। उ वचा। जुजुषाणः। अस्मान्। तुतोत। इंद्रः। गातुं। इष्णन्।
मुष्णन्। उषसः। सूर्येण। स्तवान्। अश्नस्य। चित्। शिश्नथत्। पूर्व्याणि॥२५॥ सः। ह। श्रुतः।
इंद्रः। नाम। देवः। ऊर्ध्वः। भुवत्। मनुषे। दस्मऽतमः। अव। प्रियं। अर्शसानस्य। सह्वान्। शि-
रः। भरत्। दासस्य। स्वधाऽवान्॥ सः। वृत्रऽहा। इंद्रः। कृष्णऽयोनीः। पुरंऽदरः। दासीः। ऐरय-
त्। वि। अजनयत्। मनवे। क्षां। अपः। च। सत्रा। शंसं। यजमानस्य। तूतोत्॥ तस्मै। तवस्यं। अ-
नु। दायि। सत्रा। इंद्राय। देवेभिः। अर्णऽसातौ॥ प्रति। यत्। वज्रं। बाह्वोः। धुः। हत्वी। दस्यून्।
पुरः। आयसीः। नि। तारीत्॥१०॥२६॥ विश्वऽजिते। धनऽजिते। स्वःऽजिते। सत्राऽजिते। नृऽजि-
ते। उर्वराऽजिते। अश्वऽजिते। गोऽजिते। अप्ऽजिते। भर। इंद्राय। सोमं। यजताय। हर्यतं॥ अभिऽ-
भुवे। अभिऽभंगाय। वन्वते। अषाळ्हाय। सहमानाय। वेधसे। तुविऽग्रये। वह्नये। दुस्तरीत-

अस्य।

७३

वे। सत्राऽसहे। नमः। इंद्राय। वोचत॥ सत्राऽसहः। जनऽभक्षः। जनंऽसहः। च्यवनः। युध्मः। अ-
नु। जोषं। उक्षितः॥ वृतंऽचयः। सहुरिः। विक्षु। आरितः। इंद्रस्य। वोचं। प्र। कृतानि। वीर्या॥ अन-
नुऽदः। वृषभः। दोधतः। वधः। गंभीरः। ऋष्वः। असमऽष्टऽकाव्यः॥ रध्रऽचोदः। श्नथनः। वी-
ळितः। पृथुः। इंद्रः। सुऽयज्ञः। उषसः। स्वः। जनत्॥ यज्ञेन। गातुं। अप्ऽतुरः। विविद्रिरे। धियः।
हिन्वानाः। उशिजः। मनीषिणः॥ अभिऽस्वरा। निऽसदा। गाः। अवस्यवः। इंद्रे। हिन्वानाः। द्रवि-
णानि। आशत॥ इंद्र। श्रेष्ठानि। द्रविणानि। धेहि। चित्तिं। दक्षस्य। सुऽभगऽत्वं। अस्मे इति। पो-
षं। रयीणां। अरिष्टिं। तनूनां॥ स्वाद्मानं। वाचः। सुऽदिनऽत्वं। अह्नां॥२७॥ त्रिऽकद्रुकेषु। महिषः।
यवऽआशिरं। तुविऽशुष्मः। तृपत्। सोमं। अपिबत्। विष्णुना। सुतं। यथा। अवशत्॥ सः।
ईं। ममाद। महि। कर्म। कर्तवे। महां। उरुं॥ सः। एनं। सश्चत्। देवः। देवं। सत्यं। इंद्रः। सत्यः। इंदुः॥

अध। त्विषिऽमान्। अभि। ओजसा। क्रिविं। युधा। अभवत्। आ। रोदसी इति। अपृण
त्। अस्य। मज्मना। प्र। ववृधे। अधत्त। अन्यं। जठरे। प्र। ईं। अरिच्यत। साकं। जातः।
क्रतुना। साकं। ओजसा। ववक्षिथ। साकं। वृद्धः। वीर्यैः। सासहिः। मृधः। विऽचर्षणिः॥
दाता। राधः। स्तुवते। काम्यं। वसु॥ तव। त्यत्। नर्यं। नृतो इति। अपः। इन्द्र। प्रथमं। पू
र्व्यं। दिवि। प्रऽवाच्यं। कृतं। यत्। देवस्य। शवसा। प्र। अरिणाः। असुं। रिणन्। अपः। भुव
त्। विश्वं। अभि। अदेवं। ओजसा। विदात्। ऊर्जं। शतऽक्रतुः। विदात्। इषं॥ २९॥ ॥ ॥

अनुवाकः॥ ॥ गणानां। त्वा। गणऽपतिं। हवामहे। कविं। कवीनां। उपमश्रवःऽतमं।
ज्येष्ठऽराजं। ब्रह्मणां। ब्रह्मणः। पते। आ। नः। शृण्वन्। ऊतिऽभिः। सीद। सदनं॥ देवाः। चि
त्। ते। असुर्य। प्रऽचेतसः। बृहस्पते। यज्ञियं। भागं। आनशुः। उस्राःऽइव। सूर्यः। ज्योति

षा। महः। विश्वेषां। इत्। जनिता। ब्रह्मणां। असि। आ। विऽबाध्य। परिऽरपः। तमांसि। च। ज्यो
तिष्मन्तं। रथं। ऋतस्य। तिष्ठसि। बृहस्पते। भीमं। अमित्रऽदम्भनं। रक्षःऽहनं। गोत्रऽभिदं। स्वःऽ
विदं॥ सुनीतिऽभिः। नयसि। त्रायसे। जनं। यः। तुभ्यं। दाशात्। न। तं। अंहः। अश्नवत्। ब्रह्मऽ
द्विषः। तपनः। मन्युऽमीः। असि। बृहस्पते। महि। तत्। ते। महिऽत्वनं॥ न। तं। अंहः। न। दुःऽइतं।
कुतः। चन। न। अरातयः। तितिरुः। न। द्वयाविनः। विश्वाः। इत्। अस्मात्। ध्वरसः। वि। बाधसे।
यं। सुऽगोपाः। रक्षसि। ब्रह्मणः। पते॥ ३०॥ त्वं। नः। गोपाः। पथिऽकृत्। विऽचक्षणः। तव। व्रताय।
मतिऽभिः। जरामहे। बृहस्पते। यः। नः। अभि। ह्वरः। दधे। स्वा। तं। मर्मर्तु। दुच्छुना। हरस्वती। उत। वा।
यः। नः। मर्चयात्। अनागसः। अरातिऽवा। मर्तः। सानुकः। वृकः। बृहस्पते। अप। तं। वर्तय। पथः।
सुऽगं। नः। अस्यै। देवऽवीतये। कृधि। त्रातारं। त्वा। तनूनां। हवामहे। अवऽस्पर्तः। अधिऽवक्ता।

रं। अस्मऽयुं। बृहस्पते। देवऽनिदः। नि। बर्हय। मा। दुःऽएवाः। उत्ऽतरं। सुम्नं। उत्। नशन्। त्वया। वयं।
सुऽवृधा। ब्रह्मणः। पते। स्पार्हा। वसु। मनुष्या। आ। ददीमहि। याः। नः। दूरे। तळितः। याः। अरातयः।
अभि। संति। जंभय। ताः। अनप्नसः। त्वया। वयं। उत्ऽतमं। धीमहे। वयः। बृहस्पते। पप्रिणा। सस्नि
ना। युजा। मा। नः। दुःऽशंसः। अभिऽदिप्सुः। ईशत। प्र। सुऽशंसाः। मतिऽभिः। तारिषीमहि॥ २०॥
अनानुऽदः। वृषभः। जग्मिः। आऽहवं। निःऽतप्ता। शत्रुं। पृतनासु। ससहिः। असि। सत्यः। ऋणऽ
याः। ब्रह्मणः। पते। उग्रस्य। चित्। दमिता। वीळुऽहर्षिणः। अदेवेन। मनसा। यः। रिषण्यति। शा
सां। उग्रः। मन्यमानः। जिघांसति। बृहस्पते। मा। प्रणक्। तस्य। नः। वधः। नि। कर्म। मन्युं। दुःऽएव
स्य। शर्धतः। भरेषु। हव्यः। नमसा। उपऽसद्यः। गंता। वाजेषु। सनिता। धनंऽधनं। विश्वाः। इत्। अ
र्यः। अभिऽदिप्स्वः। मृधः। बृहस्पतिः। वि। ववर्ह। रथान्ऽइव। तेजिष्ठया। तपनी। रक्षसः। तप। ये।

त्वा। निदे। दधिरे। दृष्टऽवीर्यं। आविः। तत्। कृष्व। यत्। असत्। ते। उक्थ्यं। बृहस्पते। वि। परिऽरपः। अ
र्दय। बृहस्पते। अति। यत्। अर्यः। अर्हात्। द्युऽमत्। विऽभाति। क्रतुऽमत्। जनेषु। यत्। दीदय
त्। शवसा। ऋतऽप्रजात। तत्। अस्मासु। द्रविणं। धेहि। चित्रं॥ २१॥ मा। नः। स्तेनेभ्यः। ये। अभि।
द्रुहः। पदे। निरामिणः। रिपवः। अन्नेषु। जगृधुः। आ। देवानां। ओहते। वि। व्रयः। हृदि। बृहस्पते।
न। परः। साम्नः। विदुः। विश्वेभ्यः। हि। त्वा। भुवनेभ्यः। परि। त्वष्टा। अजनत्। साम्नःऽसाम्नः। कविः।
सः। ऋणऽचित्। ऋणऽयाः। ब्रह्मणः। पतिः। द्रुहः। हंता। महः। ऋतस्य। धर्तरि। तव। श्रिये। वि। अ
जिहीत। पर्वतः। गवां। गोत्रं। उत्ऽअसृजः। यत्। अंगिरः। इंद्रेण। युजा। तमसा। परिऽवृतं। बृहस्पते।
निः। अपां। औब्जः। अर्णवं। ब्रह्मणः। पते। त्वं। अस्य। यंता। सुऽउक्तस्य। बोधि। तनयं। च। जिन्व।
विश्वं। तत्। भद्रं। यत्। अवंति। देवाः॥ २२॥ ॥ ॥ इति द्वितीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः॥ ॥ ॥

प॰द्वि॰७

७६

॥हरिः ओ३म्॥ ॥सः। इमां। अविड्ढि। प्रऽभृतिं। यः। ईशिषे। अया। विधेम। नवया। महा। गि
रा। यथा। नः। मीढ्वान्। स्तवते। सखा। तव। बृहस्पते। सीसधः। सः। उत। नः। मतिं। यः। नंत्वा
नि। अनमत्। नि। ओजसा। उत। अदर्दः। मन्युना। शंबराणि। वि। प्र। अच्यवयत्। अ
च्युता। ब्रह्मणः। पतिः। आ। च। अविशत्। वसुऽमंतं। वि। पर्वतं। तत्। देवानां। देवऽत
माय। कर्त्वं। अश्रथ्नन्। दृळ्हा। अव्रदंत। वीळिता। उत्। गाः। आजत्। अभिनत्। ब्र
ह्मणा। वलं। अगूहत्। तमः। वि। अचक्षयत्। स्व१रिति स्वः। अश्मऽआस्यं। अवतं।
ब्रह्मणः। पतिः। मधुऽधारं। अभि। यं। ओजसा। अतृणत्। तं। एव। विश्वे। पपिरे। स्वःऽदृ
शः। बहु। साकं। सिसिचुः। उत्सं। उद्रिणं। सना। ता। का। चित्। भुवना। भवीत्वा। माःऽभिः।
शरत्ऽभिः। दुरः। वरंत। अयतंता। चरतः। अन्यत्ऽअन्यत्। इत्। या। चकार। वयुना। ब्र
वः।

७६

ह्मणः। पतिः॥१॥ अभिऽनक्षंतः। अभि। ये। तं। आनशुः। निऽधिं। पणीनां। परमं। गुहा। हितं।
ते। विद्वांसः। प्रतिऽचक्ष्य। अनृता। पुनः। यतः। ऊं इति। आयन्। तत्। उत्। ईयुः। आऽविशं।
ऋतऽवानः। प्रतिऽचक्ष्य। अनृता। पुनः। आ। अतः। आ। तस्थुः। कवयः। महः। पथः। ते। बा
हुऽभ्यां। धमितं। अग्निं। अश्मनि। नकिः। सः। अस्ति। अरणः। जहुः। हि। तं। ऋतऽज्येन। क्षि
प्रेण। ब्रह्मणः। पतिः। यत्र। वष्टि। प्र। तत्। अश्नोति। धन्वना। तस्य। साध्वीः। इषवः। याभिः।
अस्यति। नृऽचक्षसः। दृशये। कर्णऽयोनयः। सः। संऽनयः। सः। विऽनयः। पुरःऽहितः। सः।
सुऽस्तुतः। सः। युधि। ब्रह्मणः। पतिः। चाक्ष्मः। यत्। वाजं। भरते। मती। धना। आत्। इत्।
सूर्यः। तपति। तप्यतुः। वृथा। विऽभु। प्रऽभु। प्रथमं। मेहनाऽवतः। बृहस्पतेः। सुऽविदत्रा
णि। राध्या। इमा। सातानि। वेन्यस्य। वाजिनः। येन। जनाः। उभये। भुंजते। विशः॥२॥ यः। अ

प॰द्वि॰७

७१

वरा। वृजनेना। विश्वऽथा। विऽभुः। महां। उं इति। रण्वः। शवसा। ववक्षिथ। सः। देवः। देवान्। प्र
ति। पप्रथे। पृथु। विश्वा। इत्। उं इति। ता। परिऽभूः। ब्रह्मणः। पतिः। विश्वं। सत्यं। मघऽवाना।
युवोः। इत्। आपः। चन। प्र। मिनंति। व्रतं। वां। अच्छ। इंद्राब्रह्मणस्पती इति। हविः। नः। अन्नं।
युजाऽइव। वाजिना। जिगातं। उत। आऽशिष्ठाः। अनु। शृण्वंति। वह्नयः। सभेयः। विप्रः। भर
ते। मती। धना। वीळुऽद्वेषाः। अनु। वशा। ऋणं। आऽददिः। सः। ह। वाजी। संऽइथे। ब्रह्मणः। पतिः।
ब्रह्मणः। पतेः। अभवत्। यथाऽवशं। सत्यः। मन्युः। महि। कर्म। करिष्यतः। यः। गाः। उत्ऽआज
त्। सः। दिवे। वि। च। अभजत्। महीऽइव। रीतिः। शवसा। असरत्। पृथक्। ब्रह्मणः। पते। सुऽय
मस्य। विश्वहा। रायः। स्याम। रथ्यः। वयस्वतः। वीरेषु। वीरान्। उप। पृंधि। नः। त्वं। यत्। ईशानः। ब्र
ह्मणा। वेषि। मे। हवं। ॥३॥ इंधानः। अग्निं। वनवत्। वनुष्यतः। कृतऽब्रह्मा। शूशुवत्। रातऽहव्यः।

११

इत्। जातेन। जातं। अति। सः। प्र। सर्स्रते। यंऽयं। युजं। कृणुते। ब्रह्मणः। पतिः॥ वीरेभिः। वीरान्। व
नवत्। वनुष्यतः। गोभिः। रयिं। पप्रथत्। बोधति। त्मना। तोकं। च। तस्य। तनयं। च। वर्धते। ०। सिं
धुः। न। क्षोदः। शिमीऽवान्। ऋघायतः। वृषाऽइव। वध्रीन्। अभि। वष्टि। ओजसा। अग्नेःऽइव।
प्रऽसितिः। न। अह। वर्तवे। ०। तस्मै। अर्षंति। दिव्याः। असश्चतः। सः। सत्वऽभिः। प्रथमः। गो
षु। गच्छति। अनिभृष्टऽतविषिः। हंति। ओजसा। ०। तस्मै। इत्। विश्वे। धुनयंत। सिंधवः। अच्छि
द्रा। शर्म। दधिरे। पुरूणि। देवानां। सुम्ने। सुऽभगः। सः। एधते। ०॥४॥ ऋजुः। इत्। शंसः। वनव
त्। वनुष्यतः। देवऽयन्। इत्। अदेवऽयंतं। अभि। असत्। सुप्रऽअवीः। इत्। वनवत्। पृत्ऽसु
दुस्तरं। यज्वा। इत्। अयज्योः। वि। भजाति। भोजनं। यजस्व। वीर। प्र। विहि। मनाऽयतः। भद्रं। मनः।
कृणुष्व। वृत्रऽतूर्ये। हविः। कृणुष्व। सुऽभगः। यथा। असि। ब्रह्मणः। पते। अवः। आ। वृणीम

प॰द्वि॰७

७८

हे॥ सः। इत्। जनेन। सः। विशा। सः। जन्मना। सः। पुत्रैः। वाजं। भरते। धना। नृऽभिः। देवानां। यः। पितरं। आऽविवासति। श्रद्धाऽमनाः। हविषा। ब्रह्मणः। पतिं॥ यः। अस्मै। हव्यैः। घृतवत्ऽभिः। अविधत्। प्र। तं। प्राचा। नयति। ब्रह्मणः। पतिः॥ उरुष्यति। ईं। अंहसः। रक्षति। रिषः। अंहोः। चित्। अस्मै। उरुऽचक्रिः। अद्भुतः॥ २६॥ इमाः। गिरः। आदित्येभ्यः। घृतऽस्नूः। सनात्। राजऽभ्यः। जुह्वा। जुहोमि। शृणोतु। मित्रः। अर्यमा। भगः। नः। तुविऽजातः। वरुणः। दक्षः। अंशः॥ इमं। स्तोमं। सऽक्रतवः। मे। अद्य। मित्रः। अर्यमा। वरुणः। जुषंत। आदित्यासः। शुचयः। धारऽपूताः। अवृजिनाः। अनवद्याः। अरिष्टाः॥ ते। आदित्यासः। उरवः। गभीराः। अदब्धासः। दिप्संतः। भूरिऽअक्षाः। अंतः। इति। पश्यंति। वृजिना। उत। साधु। सर्वं। राजऽभ्यः। परमा। चित्। अंति॥ धारयंतः। आदित्यासः। जगत्। स्थाः। देवाः। विश्वस्य। भुवनस्य। गोपाः। दीर्घऽधियः। रक्षमाणाः।

७८

असुर्यं। ऋतऽवानः। चयमानाः। ऋणानि॥ विद्यां। आदित्याः। अवसः। वः। अस्य। यत्। अर्यमन्। भये। आ। चित्। मयःऽभु। युष्माऽकं। मित्रावरुणा। प्रऽनीतौ। परि। श्वभ्राऽइव। दुःऽइतानि। वृज्यां॥ सुगः। हि। वः। अर्यमन्। मित्र। पंथाः। अनृक्षरः। वरुण। साधुः। अस्ति। तेन। आदित्याः। अधि। वोचत। नः। यच्छत। नः। दुःऽपरिहंतु। शर्म॥ पिपर्तु। नः। अदितिः। राजऽपुत्रा। अति। द्वेषांसि। अर्यमा। सुऽगेभिः। बृहत्। मित्रस्य। वरुणस्य। शर्म। उप। स्याम। पुरुऽवीराः। अरिष्टाः॥ तिस्रः। भूमीः। धारयन्। त्रीन्। उत। द्यून्। त्रीणि। व्रता। विदथे। अंतः। एषां॥ ऋतेन। आदित्याः। महि। वः। महिऽत्वं। तत्। अर्यमन्। वरुण। मित्र। चारु॥ त्री। रोचना। दिव्या। धारयंत। हिरण्ययाः। शुचयः। धारऽपूताः। अस्वप्नऽजः। अनिऽमिषाः। अदब्धाः। उरुऽशंसाः। ऋजवे। मर्त्याय॥ त्वं। विश्वेषां। वरुण। असि। राजा। ये। च। देवाः। असुर। ये। च। मर्ताः॥ शतं। नः। रास्व। शरदः। विऽच

प॰द्वि॰७

सै। अतृणामा। आयूंषि। सुऽधितानि। पूर्वी॥ ७॥ न। दक्षिणा। वि। चिकिते। न। सव्या। न। प्राचीनं।
आदित्याः। न। उत। पश्चा। पाक्या। चित्। वसवः। धीर्या। चित्। युष्माऽनीतः। अभयं। ज्योतिः। अ
श्यां॥ यः। राजऽभ्यः। ऋतनिऽभ्यः। ददाश। यं। वर्धयंति। पुष्टयः। च। नित्याः। सः। रेवान्। याति। प्र

७९

थमः। रथेन। वसुऽदावा। विदथेषु। प्रऽशस्तः। शुचिः। अपः। सुऽयवसाः। अदब्धः। उप। क्षेति।
वृद्धऽवयाः। सुऽवीरः। नकिः। तं। घ्नंति। अंतितः। न। दूरात्। यः। आदित्यानां। भवति। प्रऽनीतौ।
अदिते। मित्र। वरुण। उत। मृळ। यत्। वः। वयं। चकृम। कत्। चित्। आगः। उरु। अश्यां। अभयं।

७८

ज्योतिः। इंद्र। मा। नः। दीर्घाः। अभि। नशन्। तमिस्राः। उभे इति। अस्मै। पीपयतः। समी
ची इति सम्ऽईची। दिवः। वृष्टिं। सुऽभगः। नाम। पुष्यन्। उभा। क्षयौ। आऽजयन्। याति।
एतऽस्त। उभौ। अर्धौ। भवतः। साधू इति। अस्मै॥ यः। वः। मायाः। अभिऽद्रुहे। यजत्राः।

पाशाः। आदित्याः। रिपवे। विऽचृत्ताः। अश्वीऽइव। तान्। अति। येषं। रथेन। अरिष्टाः। उ
रौ। आ। शर्मन्। स्याम॥ मा। अहं। मघोनः। वरुण। प्रियस्य। भूरिऽदाव्नः। आ। विदं। शूनं।
आपेः। मा। रायः। राजन्। सुऽयमात्। अव। स्थां॥ ८॥ इदं। कवेः। आदित्यस्य। स्वऽराजः।
विश्वानि। संति। अभि। अस्तु। मह्ना। अति। यः। मंद्रः। यजथाय। देवः। सुऽकीर्तिं। भिक्षे। वरु
णस्य। भूरेः। तव। व्रते। सुऽभगासः। स्याम। सुऽआध्यः। वरुण। तुस्तुऽवांसः। उपऽअयने। उ
षसां। गोऽमतीनां। अग्नयः। न। जरमाणाः। अनु। द्यून्। तव। स्याम। पुरुऽवीरस्य। शर्मन्। उरुऽ
शंसस्य। वरुण। प्रनेतरिति प्रऽनेतः। यूयं। नः। पुत्राः। अदितेः। अदब्धाः। अभि। क्षमध्वं। यु
ज्याय। देवाः॥ प्र। असीं। आदित्यः। असृजत्। विऽधर्ता। ऋतं। सिंधवः। वरुणस्य। यंति। न। श्राम्यं
ति। न। वि। मुचंति। एते। वयः। न। पप्तुः। रघुऽया। परिऽज्मन्॥ वि। मत्। श्रथय। रशनांऽइव। आगः।

ऋध्याम । ते । वरुण । खां । ऋतस्य । मा । तंतुः । छेदि । वयतः । धियं । मे । मा । मात्रा । शारि । अपसः । पुरा ।
ऋतोः ॥ ५ ॥ अपो इति । सु । म्यक्ष । वरुण । भियसं । मत् । संऽराट् । ऋतऽवः । अनु । मा । गृभाय ।
दामऽइव । वत्सात् । वि । मुमुग्धि । अंहः । नहि । त्वत् । आरे । निऽमिषः । चन । ईशे ॥ मा । नः । वधैः । व
रुण । ये । ते । इष्टौ । एनः । कृण्वंतं । असुर । भ्रीणंति । मा । ज्योतिषः । प्रऽवसथानि । गन्म । वि । सु । मृधः ।
सिस्रथः । जीवसे । नः ॥ नमः । पुरा । ते । वरुण । उत । नूनं । उत । अपरं । तुविऽजात । ब्रवाम । त्वे इति । हि
कं । पर्वते । न । श्रितानि । अप्रऽच्युतानि । दुःऽदभ । व्रतानि ॥ [illegible] परा । ऋणा । सावीः । अध । म
त्ऽकृतानि । मा । अहं । राजन् । अन्यऽकृतेन । भोजं ॥ अविऽउष्टाः । इत् । नु । भूयसीः । उषसः । आ ।
नः । जीवान् । वरुण । तासु । शाधि ॥ यः । मे । राजन् । युज्यः । वा । सखा । वा । स्वप्ने । भयं । भीरवे । मह्यं ।
आह । स्तेनः । वा । यः । दिप्सति । नः । वृकः । वा । त्वं । तस्मात् । वरुण । पाहि । अस्मान् ॥ १० ॥ ५८ ॥ त३

धृतऽव्रताः । आदित्याः । इषिराः । आरे । मत् । कर्त्त । रहसूःऽइव । आगः । शृण्वतः । वः । वरुण । मित्र । दे
वाः । भद्रस्य । विद्वान् । अवसे । हुवे । वः ॥ यूयं । देवाः । प्रऽमतिः । यूयं । ओजः । यूयं । द्वेषांसि । सनुतः ।
युयोत ॥ अभिऽक्षत्तारः । अभि । च । क्षमध्वं । अद्य । च । नः । मृळयत । अपरं । च ॥ किं । ऊं इति । नु । वः ।
कृणवाम । अपरेण । किं । सनेन । वसवः । आप्येन ॥ यूयं । नः । मित्रावरुणा । अदिते । च । स्वस्तिं । इंद्र
मरुतः । दधात ॥ हये । देवाः । यूयं । इत् । आपयः । स्थ । ते । मृळत । नाधमानाय । मह्यं ॥ मा । वः । रथः ।
मध्यमऽवाट् । ऋते । भूत् । मा । युष्माऽवत्ऽसु । आपिषु । श्रमिष्म ॥ प्र । वः । एकः । मिमय । भूरि । आगः ।
यत् । मा । पिताऽइव । कितवं । शशास ॥ आरे । पाशाः । आरे । अघानि । देवाः । मा । मा । अधि । पुत्रे । विंऽ
इव । ग्रभीष्ट ॥ अर्वाञ्चः । अद्य । भवत । यजत्राः । आ । वः । हार्दि । भयमानः । व्ययेयं ॥ त्राध्वं । नः । देवाः ।
निऽजुरः । वृकस्य । त्राध्वं । कर्त्तात् । अवऽपदः । यजत्राः ॥ ० ॥ ११ ॥ ऋतं । देवाय । कृण्वते । सवित्रे । इंद्रा

प॰ हि॰ ७

या। अहिऽघ्ना। रमंते। आपः। अहःऽअहः। याति। अक्रुः। अर्पा। क्षियंति। आ। प्रथमः।
सर्गः। आसां। यः। वृत्राय। सिनं। अत्र। अभरिष्यत्। प्र। तं। जनित्री। विदुषे। उवाच। पथः।
रदंती। अनु। जोषं। अस्मै। दिवेऽदिवे। धुनयः। यंति। अर्थं। ऊर्ध्वः। हि। अस्थात्। अ

८१

धि। अंतरिक्षे। अध। वृत्राय। प्र। वधं। जभार। मिहं। वसानः। उप। हि। ईं। अदुद्रोत्। तिग्मऽ
आयुधः। अजयत्। शत्रुं। इंद्रः। बृहस्पते। तपुषा। अश्नाऽइव। विध्य। वृकऽद्वरसः। असु

एवा।

रस्य। वीरान्। यथा। जघंथ। धृषता। पुरा। चित्। जहि। शत्रुं। अस्माकं। इंद्र। अव। क्षिप। दिवः।
अश्मानं। उग्रं। येन। शत्रुं। मंदसानः। निऽजूर्वाः। तोकस्य। सातौ। तनयस्य। भूरेः। अ

८१

स्मान्। अर्द्धं। कृणुतात्। इंद्र। गोनां॥१२॥ प्र। हि। क्रतुं। वृहथः। यं। वनुथः। रध्रस्य। स्थः।
यजमानस्य। चोदौ। इंद्रासोमा। युवं। अस्मान्। अविष्टं। अस्मिन्। भयऽस्थे। कृणुतं। उं

इति। लोकं। ना। मृ। तमत्। ना। अमत्। ना। उत। तं। द्रुत्। ना। वोचाम। मा। स्कनोत। इति। सोमं। यः।
मे। पृणात्। यः। ददत्। यः। निऽबोधात्। यः। मा। स्कन्वंतं। उप। गोभिः। आ। अयत्। सरस्वति।
त्वं। अस्मान्। अविड्ढि। मरुत्वती। धृषती। जेषि। शत्रून्। त्यं। चित्। शर्द्धंतं। तविषीऽयमाणं।
इंद्रः। हंति। वृषभं। शंडिकानां। यः। नः। सनुत्यः। उत। वा। जिघत्नुः। अभिऽख्याय। तं। ति
गितेन। विध्य। बृहस्पते। आयुधैः। जेषि। शत्रून्। द्रुहे। रिषंतं। परि। धेहि। राजन्। अस्मा
केभिः। सत्वऽभिः। शूर। शूरैः। वीर्या। कृधि। यानि। ते। कर्त्वानि। ज्योक्। अभूवन्। अनुऽधू
पितासः। हत्वी। तेषां। आ। भर। नः। वसूनि। तं। वः। शर्द्धं। मारुतं। सुम्नऽयुः। गिरा। उप। ब्रु
वे। नमसा। दैव्यं। जनं। यथा। रयिं। सर्वऽवीरं। नशामहै। अपत्यऽसाचं। श्रुत्यं। दिवेऽदिवे।
॥१३॥ अस्माकं। मित्रावरुणा। अवतं। रथं। आदित्यैः। रुद्रैः। वसुऽभिः। सचाऽभुवा। प्र।

प॰ छि॰ ७

८२

पत्।वपुः।न।पतयन्।वस्मनः।परि।अवस्यवः।हृषीवंतः।वनऽसदः।अध।स्म।नः।उत।
अवत।सऽजोषसः।रथं।देवासः।अभि।विक्षु।वाजऽयुं।यत्।आशवः।पद्याभिः।तित्र
तः।रजः।पृथिव्याः।सानौ।जंघनंत।पाणिऽभिः।उत।स्यः।नः।इंद्रः।विश्वऽचर्षणिः।दिवः।
शर्द्धेन।मारुतेन।सुऽक्रतुः।अनु।नु।स्थाति।अवृकाभिः।ऊतिऽभिः।रथं।महे।सनये।वा
जऽसातये।उत।स्यः।देवः।भुवनस्य।सक्षणिः।त्वष्टा।ग्नाभिः।सऽजोषाः।जूजुवत्।रथं।
इळा।भगः।बृहत्ऽदिवा।उत।रोदसीइति।पूषा।पुरंऽधिः।अश्विनौ।अध।पतीइति।उत।
त्येइति।देवीइति।सुभगेइतिसुऽभगे।मिथुऽदृशा।उषसानक्ता।जगतां।अपिऽजुवा।स्तु
षे।यत्।वां।पृथिवि।नव्यसा।वचः।स्थातुः।च।वयः।त्रिऽवयाः।उपऽस्तिरे।उत।वः।शंसे
उशिजांऽइव।श्मसि।अहिः।बुध्न्यः।अजः।एकऽपात्।उत।त्रितः।ऋभुक्षाः।सविता।चनः।

८२

दधे।अपां।नपात्।आशुऽहेमा।धिया।शमि।एता।वः।वश्मि।उत्ऽयता।यजत्राः।अतक्षन्।
आयवः।नव्यसे।सं।अवस्यवः।वाजं।चकानाः।सप्तिः।न।रथ्यः।अह।धीतिं।अश्याः॥
॥१४॥अस्य।मे।द्यावापृथिवीइति।ऋतऽयतः।भूतं।अवित्रीइति।वचसः।सिसासतः।ययोः।
आयुः।प्रऽतरं।तेइति।इदं।पुरः।उपस्तुतेइत्युपऽस्तुते।वसुऽयुः।वां।महः।दधे।मा।नः।गुह्याः।
रिपः।आयोः।अहन्।दभन्।मा।नः।आभ्यः।रीरधः।दुच्छुनाभ्यः।मा।नः।वि।यौः।सख्या।
विद्धि।तस्य।नः।सुम्नऽयता।मनसा।तत्।त्वा।ईमहे।अहेळता।मनसा।श्रुष्टिं।आ।वह।दु
हानां।धेनुं।पिप्युषीं।असश्चतं।पद्याभिः।आशुं।वचसा।च।वाजिनं।त्वां।हिनोमि।पुरुऽहूत।
विश्वहा।राकां।अहं।सुऽहवां।सुस्तुती।हुवे।शृणोतु।नः।सुऽभगा।बोधतु।त्मना।सीव्यतु।
अपः।सूच्या।अछिद्यमानया।ददातु।वीरं।शतऽदायं।उक्थ्यं।याः।ते।राके।सुऽमतयः।

प॰ हि॰ ७

सुऽपेशसः। याभिः। ददासि। दाशुषे। वसूनि। ताभिः। नः। अद्य। सुऽमनाः। उपऽआगहि।
सहस्रऽपोषं। सुऽभगे। रराणा। सिनीवालि। पृथुऽस्तुके। या। देवानां। असि। स्वसा। जुषस्व।
हव्यं। आऽहुतं। प्रऽजां। देवि। दिदिड्ढि। नः। या। सुऽबाहुः। सुऽअङ्गुरिः। सुऽसूमा। बहुऽसूव

८३

री। तस्यै। विश्पत्न्यै। हविः। सिनीवाल्यै। जुहोतन। या। गुङ्गूः। या। सिनीवाली। या। राका। या।
सरस्वती। इन्द्राणी। अह्वे। ऊतये। वरुणानी। स्वस्तये॥१५॥ ॥कमुहा अ॥ ॥आ। ते। पितः।
मरुतां। सुम्नं। एतु। मा। नः। सूर्यस्य। संऽदृशः। युयोथाः। अभि। नः। वीरः। अर्वति। क्षमेत। प्र।
जायेमहि। रुद्र। प्रऽजाभिः। त्वाऽदत्तेभिः। रुद्र। शंऽतमेभिः। शतं। हिमाः। अशीय। भेषजेभिः।
वि। अस्मत्। द्वेषः। विऽतरं। वि। अंहः। वि। अमीवाः। चातयस्व। विषूचीः। श्रेष्ठः। जातस्य। रुद्र।
श्रिया। असि। तवःऽतमः। तवसां। वज्रबाहो इति वज्रऽबाहो। पर्षि। नः। पारं। अंहसः। स्वस्ति।

८३

विश्वाः। अभिऽइतीः। रपसः। युयोधि। मा। त्वा। रुद्र। चुक्रुधाम। नमःऽभिः। मा। दुःऽस्तु
ती। वृषभ। मा। सऽहूती। उत्। नः। वीरान्। अर्पय। भेषजेभिः। भिषक्ऽतमं। त्वा। भिषजां। शृ
णोमि। हवीमऽभिः। हवते। यः। हविःऽभिः। अव। स्तोमेभिः। रुद्रं। दिषीय। ऋदूदरः। सुऽह
वः। मा। नः। अस्यै। बभ्रुः। सुऽशिप्रः। रीरधत्। मनायै॥१६॥ उत्। मा। ममन्द। वृषभः। मरुत्
वान्। त्वक्षीयसा। वयसा। नाधमानं। घृणिऽइव। छायां। अरपाः। अशीय। आ। विवा
सेयं। रुद्रस्य। सुम्नं। क्व। स्यः। ते। रुद्र। मृळयाकुः। हस्तः। यः। अस्ति। भेषजः। जलाषः।
अपऽभर्ता। रपसः। दैव्यस्य। अभि। नु। मा। वृषभ। चक्षमीथाः। प्र। बभ्रवे। वृषभाय। श्वि
तीचे। महः। महीं। सुऽस्तुतिं। ईरयामि। नमस्य। कल्मलीकिनं। नमःऽभिः। गृणीमसि। त्वे
षं। रुद्रस्य। नाम। स्थिरेभिः। अङ्गैः। पुरुऽरूपः। उग्रः। बभ्रुः। शुक्रेभिः। पिपिशे। हिरण्यैः।

प॰ द्वि॰ ७

८४

ई॒शाना॑त्। अ॒स्य। भुव॑नस्य। भूरेः॑। न। वै। ऊं॒ इति॑। यो॒ष॒त्। रु॒द्रात्। अ॒सु॒र्य॑म्। अर्ह॑न्। बि॒
भ॒र्षि॒। साय॑कानि। धन्व॑। अर्ह॑न्। नि॒ष्कम्। य॒ज॒तम्। वि॒श्वऽरू॑पम्। अर्ह॑न्। इ॒दम्। द॒य॒से॒। विश्व॑म्।
अ॒भ्व॑म्। न। वै। ओजी॑यः। रु॒द्र॒। त्वत्। अ॒स्ति॒॥१०॥ स्तु॒हि। श्रु॒तम्। ग॒र्त॒ऽसद॑म्। युवा॑नम्। मृ॒गम्।
न। भी॒मम्। उ॒प॒ऽह॒त्नुम्। उ॒ग्रम्। मृ॒ळ। ज॒रि॒त्रे। रु॒द्र॒। स्तवा॑नः। अ॒न्यम्। ते॒। अ॒स्मत्। नि। व॒प॒न्तु॒। से
नाः॑। कु॒मा॒रः। चि॒त्। पि॒तर॑म्। वन्द॑मानम्। प्रति॑। न॒ना॒म॒। रु॒द्र॒। उ॒प॒ऽयन्त॑म्। भूरेः॑। दा॒तार॑म्। सत्ऽप॑तिम्।
गृ॒णी॒षे॒। स्तु॒तः। त्वम्। भे॒ष॒जा। रा॒सि॒। अ॒स्मे इति॑। याः। वः॒। भे॒ष॒जा। म॒रु॒तः॒। शुची॑नि। या। शम्ऽ
त॑मा। वृ॒ष॒णः॒। या। म॒यः॒ऽभु। यानि॑। मनुः॑। अवृ॑णीत। पि॒ता। नः॒। ता। शम्। च॒। योः। च॒। रु॒द्रस्य॑। व

८४

श्मि॒। परि॑। नः॒। हे॒तिः। रु॒द्रस्य॑। वृ॒ज्याः॒। परि॑। त्वे॒षस्य॑। दुः॒ऽम॒तिः। म॒ही। गा॒त्। अव॑। स्थि॒रा। म॒
घव॑त्ऽभ्यः। त॒नु॒ष्व॒। मीढ्वः॑। तो॒काय॑। तन॑याय। मृ॒ळ॒। ए॒व। ब॒भ्रो॒ इति॑। वृ॒ष॒भ॒। चे॒कि॒ता॒न॒। य

था। दे॒व॒। न। हृ॒णी॒षे। न। हंसि॑। ह॒व॒न॒ऽश्रु॒त्। नः॒। रु॒द्र॒। इ॒ह। बो॒धि॒॥१५॥ धारा॑ऽवराः। म॒रु॒तः॑।
धृ॒ष्णु॒ऽओ॑जसः। मृ॒गाः। न। भी॒माः। तवि॑षीभिः। अ॒र्चिनः॑। अ॒ग्नयः॑। न। शु॒शु॒चा॒नाः। ऋ॒जी॒षि
णः॑। भृमि॑म्। धम॑न्तः। अप॑। गाः। अ॒वृ॒ण्व॒त॒। द्यावः॑। न। स्तृऽभिः॑। चि॒त॒य॒न्त॒। खा॒दिनः॑। वि। अ॒भ्रि
याः॑। न। द्यु॒त॒य॒न्त॒। वृ॒ष्टयः॑। रु॒द्रः। यत्। वः॒। म॒रु॒तः॒। रु॒क्म॒ऽव॒क्ष॒सः॒। वृषा॑। अज॑नि। पृश्न्याः॑।
शु॒क्रे। ऊध॑नि। उ॒क्षन्ते॑। अश्वा॑न्। अत्या॑न्ऽइव। आ॒जिषु॑। न॒दस्य॑। कर्णैः॑। तु॒र॒य॒न्ते॒। आ॒शुऽ
भिः॑। हिर॑ण्यऽशिप्राः। म॒रु॒तः॒। दवि॑ध्वतः। पृ॒क्षम्। या॒थ॒। पृष॑तीभिः। स॒ऽम॒न्य॒वः॒। पृ॒क्षे। ता। वि
श्वा॑। भुव॑ना। व॒व॒क्षि॒रे॒। मि॒त्राय॑। वा॒। सद॑म्। आ। जी॒रऽदा॑नवः। पृष॑त्ऽअश्वासः। अ॒न॒व॒भ्र॒ऽ
रा॑धसः। ऋ॒जि॒प्यासः॑। न। व॒युने॑षु। धूः॒ऽसदः॑। इन्ध॑न्वऽभिः। धे॒नुऽभिः॑। र॒प्शदू॑धऽभिः। अ॒
ध्व॒स्मऽभिः॑। प॒थिऽभिः॑। भ्रा॒ज॒त्ऽऋ॒ष्टयः॒। आ। हं॒सासः॑। न। स्वस॑राणि। ग॒न्त॒न॒। मधोः॑। मदा॑

प॰ द्वि॰ ७

या। मरुतः। सऽमन्यवः॥१९॥ आ। नः। ब्रह्माणि। मरुतः। सऽमन्यवः। नरां। न। शंसः। सवनानि।
गंतन। अश्वांऽइव। पिप्यत। धेनुं। ऊधनि। कर्त्त। धियं। जरित्रे। वाजऽपेशसं। तं। नः। दात। मरुतः।
वाजिनं। रथे। आपानं। ब्रह्म। चितयत्। दिवेऽदिवे। इषं। स्तोतृऽभ्यः। वृजनेषु। कारवे। सनिं। मे
धां। अरिष्टं। दुस्तरं। सहः॥ यत्। युंजते। मरुतः। रुक्मऽवक्षसः। अश्वान्। रथेषु। भगे। आ।
सुऽदानवः। धेनुः। न। शिश्वे। स्वसरेषु। पिन्वते। जनाय। रातऽहविषे। महीं। इषं। यः। नः।
मरुतः। वृकऽताति। मर्त्यः। रिपुः। दधे। वसवः। रक्षत। रिषः। वर्त्तयत। तपुषा। चक्रिया। अभि।
तं। अव। रुद्राः। अशसः। हंतन। वधः। इति। चित्रं। तत्। वः। मरुतः। याम। चेकिते। पृश्न्याः।
यत्। ऊधः। अपि। आपयः। दुहुः। यत्। वा। निदे। नवमानस्य। रुद्रियाः। त्रितं। जराय। जुरतां।
अदाभ्याः॥२०॥ तान्। वः। महः। मरुतः। एवऽयाव्नः। विष्णोः। एषस्य। प्रऽभृथे। हवामहे। हिर

८५

८५

ण्यऽवर्णान्। ककुहान्। यतऽस्रुचः। ब्रह्मण्यंतः। शंस्यं। राधः। ईमहे। ते। दशऽग्वाः। प्रथमाः।
यज्ञं। ऊहिरे। ते। नः। हिन्वंतु। उषसः। विऽउष्टिषु। उषाः। न। रामीः। अरुणैः। अप। ऊर्णुते।
महः। ज्योतिषा। शुचता। गोऽअर्णसा। ते। क्षोणीभिः। अरुणेभिः। न। अंजिऽभिः। रुद्राः। ऋ
तस्य। सदनेषु। ववृधुः। निऽमेघमानाः। अत्येन। पाजसा। सुऽचंद्रं। वर्णं। दधिरे। सुऽपेश
सं। तान्। इयानः। महि। वरूथं। ऊतये। उप। घ। इत्। एना। नमसा। गृणीमसि। त्रितः। न। यान्।
पंच। होतॄन्। अभिष्टये। आऽववर्त्तत्। अवरान्। चक्रिया। अवसे। यया। रध्रं। पारयथ।
अति। अंहः। यया। निदः। मुंचथ। वंदितारं। अर्वाची। सा। मरुतः। या। वः। ऊतिः। ओ इति।
सु। वाश्राऽइव। सुऽमतिः। जिगातु॥२१॥ उप। ईं। असृक्षि। वाजऽयुः। वचस्यां। चनः। दधी
त। नाद्यः। गिरः। मे। अपां। नपात्। आशुऽहेमा। कुवित्। सः। सुऽपेशसः। करति। जोषिष

प॰द्वि॰७

८६

ता । हि । इमं । स्म । अस्मै । हृदः । आ । सुऽतष्टं । मंत्रं । वोचेम । कुवित् । अस्य । वेदत् । अपां । नपात् ।
असुर्यस्य । मह्ना । विश्वानि । अर्यः । भुवना । जजान । सं । अन्याः । यंति । उप । यंति । अन्याः । समा
नं । ऊर्वं । नद्यः । पृणंति । तं । ऊं इति । शुचिं । शुचयः । दीदिऽवांसं । अपां । नपातं । परि । तस्थुः । आपः ।
तं । अस्मेराः । युवतयः । युवानं । मर्मृज्यमानाः । परि । यंति । आपः । सः । शुक्रेभिः । शिक्वऽभिः ।
रेवत् । अस्मे इति । दीदाय । अनिध्मः । घृतऽनिर्णिक् । अप्ऽसु । अस्मै । तिस्रः । अव्यथ्याय । ना
रीः । देवाय । देवीः । दिधिषंति । अन्नं । कृताःऽइव । उप । हि । प्रऽसर्स्रे । अप्ऽसु । सः । पीयूषं । ध
यति । पूर्वऽसूनां ॥ २२ ॥ अश्वस्य । अत्र । जनिम । अस्य । च । स्वः । द्रुहः । रिषः । संऽपृचः । पाहि ।
सूरीन् । आमासु । पूर्षु । परः । अप्रऽमृष्यं । न । अरातयः । वि । नशन् । न । अनृतानि । स्वे । आ ।
दमे । सुऽदुघा । यस्य । धेनुः । स्वधां । पीपाय । सुऽभु । अन्नं । अत्ति । सः । अपां । नपात् । ऊर्जय

८६

न् । अप्ऽसु । अंतः । वसुऽदेयाय । विधते । वि । भाति । यः । अप्ऽसु । आ । शुचिना । दैव्येन ।
ऋतऽवा । अजस्रः । उर्विया । विऽभाति । वयाः । इत् । अन्या । भुवनानि । अस्य । प्र । जायंते । वीरु
धः । च । प्रऽजाभिः । अपां । नपात् । आ । हि । अस्थात् । उपऽस्थं । जिह्मानां । ऊर्ध्वः । विऽद्युतं । व
सानः । तस्य । ज्येष्ठं । महिमानं । वहंतीः । हिरण्यऽवर्णाः । परि । यंति । यह्वीः । हिरण्यऽरूपः । सः ।
हिरण्यऽसंदृक् । अपां । नपात् । सः । इत् । ऊं इति । हिरण्यऽवर्णः । हिरण्ययात् । परि । योनेः । निऽस
द्य । हिरण्यऽदाः । ददति । अन्नं । अस्मै ॥ २३ ॥ तत् । अस्य । अनीकं । उत । चारु । नाम । अपीच्यं । व
र्धते । नप्तुः । अपां । यं । इंधते । युवतयः । सं । इत्था । हिरण्यऽवर्णं । घृतं । अन्नं । अस्य । अस्मै । बहूनां ।
अवमाय । सख्ये । यज्ञैः । विधेम । नमसा । हविःऽभिः । सं । सानु । मार्ज्मि । दिधिषामि । बिल्मैः । द
धामि । अन्नैः । परि । वंदे । ऋक्ऽभिः । सः । ईं । वृषा । अजनयत् । तासु । गर्भं । सः । ईं । शिशुः । धयति । तं ।

प·द्वि·७

रिहंति।०।अनभिऽम्लातऽवर्णाः। अन्यस्यऽइव। इह। तन्वा। विवेष। अस्मिन्। पदे। परमे। तस्थिऽ
वांसं। अध्वस्मऽभिः। विश्वहा। दीदिऽवांसं। आपः। नप्त्रे। घृतं। अन्नं। वहंतीः। स्वयं। अत्कैः। प
रि। दीयंति। यह्वीः। अयांसं। अग्ने। सुऽक्षितिं। जनाय। अयांसं। ऊं इति। मघवत्ऽभ्यः। सुऽवृ
क्तिं।०।।१४।। तुभ्यं। हिन्वानः। वसिष्ट। गाः। अपः। अधुक्षन्। सीं। अविऽभिः। अद्रिऽभिः। नरः।

८७

पिब। इंद्र। स्वाहा। प्रऽहुतं। वषट्ऽकृतं। होत्रात्। आ। सोमं। प्रथमः। यः। ईशिषे। यज्ञैः। संऽमि
श्लाः। पृषतीभिः। ऋष्टिऽभिः। यामन्। शुभ्रासः। अंजिषु। प्रियाः। उत। आऽसद्य। बर्हिः। भर
तस्य। सूनवः। पोत्रात्। आ। सोमं। पिबत। दिवः। नरः। अमाऽइव। नः। सुऽहवाः। आ। हि। गं
तन। नि। बर्हिषि। सदतन। रणिष्टन। अथ। मंदस्व। जुजुषाणः। अंधसः। त्वष्टः। देवेभिः। ज
निऽभिः। सुमत्ऽगणः। आ। वक्षि। देवान्। इह। विप्र। यक्षि। च। उशन्। होतः। नि। सद। योनि

८७

षु। त्रिषु। प्रति। वीहि। प्रऽस्थितं। सोम्यं। मधु। पिब। आग्नीध्रात्। तव। भागस्य। तृप्णुहि। एषः। स्यः।
ते। तन्वः। नृम्णऽवर्धनः। सहः। ओजः। प्रऽदिवि। बाह्वोः। हितः। तुभ्यं। सुतः। मघऽवन्। तुभ्यं। आऽ
भृतः। त्वं। अस्य। ब्राह्मणात्। आ। तृपत्। पिब। जुषेथां। यज्ञं। बोधतं। हवस्य। मे। सत्तः। होता। निऽ
विदः। पूर्व्याः। अनु। अच्छ। राजाना। नमः। एति। आऽवृतं। प्रऽशास्त्रात्। आ। पिबतं। सोम्यं। मधु।।
।।२५।। ।।इतिद्वितीयाष्टके सप्तमोध्यायः।। ।।हरिः ओं।। ।।मंदस्व। होत्रात्। अनु। जो
षं। अंधसः। अध्वर्यवः। सः। पूर्णां। वष्टि। आऽसिचं। तस्मै। एतं। भरत। तत्ऽवशः। ददिः। होत्रा
त्। सोमं। द्रविणःऽदः। पिब। ऋतुऽभिः।। यं। ऊं इति। पूर्वं। अहुवे। तं। इदं। हुवे। सः। इत्। ऊं इति।
हव्यः। ददिः। यः। नाम। पत्यते। अध्वर्युऽभिः। प्रऽस्थितं। सोम्यं। मधु। पोत्रात्।०। मेद्यंतु। ते।
वह्नयः। येभिः। ईयसे। अरिषण्यन्। वीळयस्व। वनस्पते। आऽयूय। धृष्णो इति। अभिऽगू

प॰ द्वि॰ ८

८८

यी। त्वं। नेष्ट्रात्। ०। अपात्। होत्रात्। उत। पोत्रात्। अमत्ताः। उत। नेष्ट्रात्। अजुषत। प्रयः।
हितं। तुरीयं। पात्रं। अमृक्तं। अमर्त्यं। द्रविणःऽदाः। पिबतु। द्राविणःऽदसः। अर्वांचं। अ
द्य। यय्यं। नृऽवाहनं। रथं। युंजाथां। इह। वां। विऽमोचनं। पृङ्क्तं। हवींषि। मधुना। आ। हि। कं।
गतं। अथ। सोमं। पिबतं। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। जोषि। अग्ने। संऽइधं। जोषि। आऽ
हुतिं। जोषि। ब्रह्म। जन्यं। जोषि। सुऽस्तुतिं। विश्वेभिः। विश्वान्। ऋतुना। वसो इति। महः।
उशान्। देवान्। उशानः। पायय। हविः॥ १॥ उत्। ऊं इति। स्यः। देवः। सविता। सवाय। शश्व
त्ऽतमं। तत्ऽअपाः। वह्निः। अस्थात्। नूनं। देवेभ्यः। वि। हि। धाति। रत्नं। अथ। आ। अ
भजत्। वीतिऽहोत्रं। स्वस्तौ। विश्वस्य। हि। श्रुष्टये। देवः। ऊर्ध्वः। प्र। बाहवा। पृथुऽपाणिः।
सिसर्त्ति। आपः। चित्। अस्य। व्रते। आ। निऽमृग्राः। अयं। चित्। वातः। रमते। परिऽज्म

८८

न्। आशुऽभिः। चित्। यान्। वि। मुचाति। नूनं। अरीरमत्। अतमानं। चित्। एतोः। अह्यर्षू
णां। चित्। नि। अयान्। अविष्यां। अनु। व्रतं। सवितुः। मोकी। आ। अगात्। पुनरिति। सं। अ
व्यत्। विऽततं। वयंती। मध्या। कर्त्तोः। नि। अधात्। शक्म। धीरः। उत्। संऽहाय। अस्थात्। वि।
ऋतून्। अदर्द्धः। अरमतिः। सविता। देवः। आ। अगात्। नाना। ओकांसि। दुर्यः। विश्वं।
आयुः। वि। तिष्ठते। प्रऽभवः। शोकः। अग्नेः। ज्येष्ठं। माता। सूनवे। भागं। आ। अधात्। अ
नु। अस्य। केतं। इषितं। सवित्रा॥ २॥ संऽआववर्त्ति। विऽस्थितः। जिगीषुः। विश्वेषां। का
मः। चरतां। अमा। अभूत्। शश्वान्। अपः। विऽकृतं। हित्वी। आ। अगात्। अनु। व्रतं। सवि
तुः। दैव्यस्य। त्वया। हितं। अप्ऽयं। अप्ऽसु। भागं। धन्व। अनु। आ। मृगयसः। वि। तस्थुः।
वनानि। विऽभ्यः। नकिः। अस्य। तानि। व्रता। देवस्य। सवितुः। मिनंति। याद्ऽराध्यं। वरु

प·द्वि·४

८९

णः। योनिं। अप्यं। अनिऽशितं। निऽमिषि। जर्भुराणः। विश्वः। मार्तांडः। व्रजं। आ। पशुः।
गात्। स्थऽशः। जन्मानि। सविता। वि। आ। अकरित्यकः। न। यस्य। इंद्रः। वरुणः। न।
मित्रः। व्रतं। अर्यमा। न। मिनंति। रुद्रः। न। अरातयः। तं। इदं। स्वस्ति। हुवे। देवं। सवितारं।
नमःऽभिः। भगं। धियं। वाजयंतः। पुरंऽधिं। नराशंसः। ग्नाः। पतिः। नः। अव्याः। आऽ
अये। वामस्य। संऽगथे। रयीणां। प्रियाः। देवस्य। सवितुः। स्याम। अस्मभ्यं। तत्। दिवः।
अत्ऽभ्यः। पृथिव्याः। त्वया। दत्तं। काम्यं। राधः। आ। गात्। शं। यत्। स्तोतृऽभ्यः। आप
ये। भवाति। उरुऽशंसाय। सवितः। जरित्रे॥३॥ ग्रावाणाऽइव। तत्। इत्। अर्थं। जरेथे
इति। गृध्राऽइव। वृक्षं। निधिऽमंतं। अच्छ। ब्रह्माणाऽइव। विदथे। उक्थऽशसा। दूताऽइव।
हव्या। जन्या। पुरुऽत्रा। प्रातःऽयावाना। रथ्याऽइव। वीरा। अजाऽइव। यमा। वरं। आ। सचेथे

८९

इति। मेनेइवेतिमेनेऽइव। तन्वा। शुंभमाने इति। दंपतीइवेति दंपतीऽइव। क्रतुऽविदा। जनेषु।
शृंगाऽइव। नः। प्रथमा। गंतं। अर्वाक्। शफौऽइव। जर्भुराणा। तरःऽभिः। चक्रवाकाऽइव। प्रति।
वस्तोः। उस्रा। अर्वांचा। यातं। रथ्याऽइव। शक्रा। नावाऽइव। नः। पारयतं। युगाऽइव। नभ्याऽइ
व। नः। उपधीइवेत्युपधीऽइव। प्रधीइवेति प्रधीऽइव। श्वानाऽइव। नः। अरिषण्या। तनूनां। खृ
गलाऽइव। विऽस्रसः। पातं। अस्मान्। वाताऽइव। अजुर्या। नद्याऽइव। रीतिः। अक्षीइवेत्यक्षीऽ
इव। चक्षुषा। आ। यातं। अर्वाक्। हस्तौऽइव। तन्वे। शंऽभविष्ठा। पादाऽइव। नः। नयतं। वस्यः।
अच्छ॥४॥ ओष्ठौऽइव। मधु। आस्ने। वदंता। स्तनौऽइव। पिप्यतं। जीवसे। नः। नासाऽइव। नः। त
न्वः। रक्षितारा। कर्णौऽइव। सुऽश्रुता। भूतं। अस्मे इति। हस्ताऽइव। शक्तिं। अभि। संददी इति
संऽददी। नः। क्षामऽइव। नः। सं। अजतं। रजांसि। इमाः। गिरः। अश्विना। युष्मऽयंतीः। क्ष्णोत्रे

ऋ॰द्वि॰८

९०

णःऽइव। स्वऽधितिं। सं। शिशीतं॥७॥ वर्द्धनानि। ब्रह्म। स्तोमं। गृत्सऽमदासः। अक्रन्। तानि। नरा। जुजुषाणा। उप। यातं॥०॥५॥ सोमापूषणा। जनना। रयीणां। जनना। दिवः। जनना। पृथिव्याः। जातौ। विश्वस्य। भुवनस्य। गोपौ। देवाः। अकृण्वन्। अमृतस्य। नाभिं। इमौ। देवौ। जायमानौ। जुषंत। इमौ। तमांसि। गूहतां। अजुष्टा। आभ्यां। इंद्रः। पक्वं। आमासु। अंतरिति। सोमापूषऽभ्यां। जनत्। उस्रियासु। सोमापूषणा। रजसः। विऽमानं। सप्तऽचक्रं। रथं। अविश्वऽमिन्वं। विषुऽवृतं। मनसा। युज्यमानं। तं। जिन्वथः। वृषणा। पंचऽरश्मिं। दिवि। अन्यः। सदनं। चक्रे। उच्चा। पृथिव्यां। अन्यः। अधि। अंतरिक्षे। तौ। अस्मभ्यं। पुरुऽवारं। पुरुऽक्षुं। रायः। पोषं। वि। स्यतां। नाभिं। अस्मे इति। विश्वानि। अन्यः। भुवना। जजान। विश्वं। अन्यः। अभिऽचक्षाणः। एति। सोमापूषणौ। अवतं। धियं। मे। युवाभ्यां। विश्वाः।

९

पृतनाः। जयेम। धियं। पूषा। जिन्वतु। विश्वंऽइन्वः। रयिं। सोमः। रयिऽपतिः। दधातु। अवतु। देवी। अदितिः। अनर्वा॥०॥६॥ वायो इति। ये। ते। सहस्रिणः। रथासः। तेभिः। आ। गहि। निऽयुत्वान्। सोमऽपीतये। निऽयुत्वान्। वायो इति। आ। गहि। अयं। शुक्रः। अयामि। ते। गंता। असि। सुन्वतः। गृहं। शुक्रस्य। अद्य। गोऽआशिरः। इंद्रवायू इति। निऽयुत्वतः। आ। यातं। पिबतं। नरा। अयं। वां। मित्रावरुणा। सुतः। सोमः। ऋतऽवृधा। मम। इत्। इह। श्रुतं। हवं। राजानौ। अनभिऽद्रुहा। ध्रुवे। सदसि। उत्ऽतमे। सहस्रऽस्थूणे। आसाते इति॥७॥०॥ सचेते इति। अनवऽह्वरं। गोऽमत्। ऊं इति। सु। नासत्या। अश्वऽवत्। यातं। अश्विना। वर्तिः। रुद्रा। नृऽपाय्यं। न। यत्। परः। न। अंतरः। आऽदधर्षत्। वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू। दुःऽशंसः। मर्त्यः। रिपुः। ता। नः। आ। वोळ्हं। अश्विना। रयिं। पिशंगऽसंदृशं। धिष्ण्या। वरिवःऽविदं। इंद्रः। अंग। महत्। भयं।

प॰ द्वि॰ ८

अभि। सत्। अप। चुच्यवत्। सः। हि। स्थिरः। विऽचर्षणिः॥ ८॥ इन्द्रः। च। मृळयाति। नः। न।
नः। पश्चात्। अघम्। नशत्। भद्रम्। भवाति। नः। पुरः॥ इन्द्रः। आशाभ्यः। परि। सर्वाभ्यः। अभयम्।
करत्॥ जेता। शत्रून्। विऽचर्षणिः॥ विश्वे। देवासः। आ। गत। शृणुत। मे। इमम्। हवम्॥ आ। इदम्। ब
र्हिः। नि। सीदत॥ तीव्राः। वः। मधुऽमान्। अयम्। शुनऽहोत्रेषु। मत्सरः॥ एतम्। पिबत। काम्यम्॥ १०॥

९१

॥ ९॥ अम्बिऽतमे। नदीऽतमे। देविऽतमे। सरस्वति॥ अप्रशस्ताःऽइव। स्मसि। प्रऽशस्तिम्। अम्ब
। नः। कृधि॥ त्वे इति। विश्वा। सरस्वति। श्रिता। आयूंषि। देव्याम्॥ शुनऽहोत्रेषु। मत्स्व। प्रऽजाम्।
देवि। दिदिड्ढि। नः॥ इमा। ब्रह्म। सरस्वति। जुषस्व। वाजिनीऽवति॥ या। ते। मन्म। गृत्सऽमदाः। ऋ
तऽवरि। प्रिया। देवेषु। जुह्वति॥ प्र। इताम्। यज्ञस्य। शम्ऽभुवा। युवाम्। इत्। आ। वृणीमहे॥ अग्निम्। च।
हव्यऽवाहनम्॥ द्यावा। नः। पृथिवी इति। इमम्। सिध्रम्। अद्य। दिविऽस्पृशम्॥ यज्ञम्। देवेषु। यच्छताम्॥

९१

आ। वाम्। उपऽस्थम्। अद्रुहा। देवाः। सीदन्तु। यज्ञियाः॥ इह। अद्य। सोमऽपीतये॥ १०॥ कनिक्रदत्।
जनुषम्। प्रऽब्रुवाणः। इयर्ति। वाचम्। अरिताऽइव। नावम्॥ सुऽमङ्गलः। च। शकुने। भवासि। मा।
त्वा। का। चित्। अभिऽभा। विश्व्या। विदत्॥ मा। त्वा। श्येनः। उत्। वधीत्। मा। सुऽपर्णः॥ मा। त्वा। वि
दत्। इषुऽमान्। वीरः। अस्ता॥ पित्र्याम्। अनु। प्रऽदिशम्। कनिक्रदत्॥ सुऽमङ्गलः। भद्रऽवादी। वद।
इह॥ अव। क्रन्द। दक्षिणतः। गृहाणाम्॥ सुऽमङ्गलः। भद्रऽवादी। शकुन्ते॥ मा। नः। स्तेनः। ईशत। मा।
अघऽशंसः॥ ०॥ ११॥ प्रऽदक्षिणित्। अभि। गृणन्ति। कारवः। वयः। वदन्तः। ऋतुऽथा। शकुन्तयः॥
उभे इति। वाचौ। वदति। सामगाःऽइव। गायत्रम्। च। त्रैस्तुभम्। च। अनु। राजति॥ उद्गाताऽइव। शकु
ने। साम। गायसि। ब्रह्मपुत्रःऽइव। सवनेषु। शंससि॥ वृषाऽइव। वाजी। शिशुऽमतीः। अपिऽ
इत्य। सर्वतः। नः। शकुने। भद्रम्। आ। वद। विश्वतः। नः। शकुने। पुण्यम्। आ। वद॥ आऽवदन्। त्वम्। श

प.द्वि.८

९२

कृनो। भद्रं। आ। वद। तूष्णीं। आसीनः। सुऽमतिं। चिकिद्धि। नः। यत्। उत्ऽपतन्। वदसि। कर्क
रिः। यथा। ०॥१२॥ ॥इति द्वितीयं मंडलं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥सोमस्य। मा। तवसं। वक्षि।
अग्ने। वह्निं। चकर्थ। विदथे। यजध्यै। देवान्। अच्छ। दीद्यत्। युंजे। अद्रिं। शंऽआय। अग्ने। त
न्वं। जुषस्व। प्राचं। यज्ञं। चकृम। वर्द्धतां। गीः। समित्ऽभिः। अग्निं। नमसा। दुवस्यन्। दि
वः। शशासुः। विदथा। कवीनां। गृत्साय। चित्। तवसे। गातुं। ईषुः। मयः। दधे। मेधिरः। पू
तऽदक्षः। दिवः। सुऽबंधुः। जनुषा। पृथिव्याः। अविंदन्। ऊं इति। दर्शतं। अप्ऽसु। अंतः। दे
वासः। अग्निं। अपसि। स्वसॄणां। अवर्द्धयन्। सुऽभगं। सप्त। यह्वीः। श्वेतं। जज्ञानं। अरु
षं। महिऽत्वा। शिशुं। न। जातं। अभि। आरुः। अश्वाः। देवासः। अग्निं। जनिमन्। वपुष्यन्।
शुक्रेभिः। अंगैः। रजः। आऽततन्वान्। क्रतुं। पुनानः। कविऽभिः। पवित्रैः। शोचिः। वसानः।

९२

परि। आयुः। अपां। श्रियः। मिमीते। बृहतीः। अनूनाः॥१३॥ वव्राज। सीं। अनदतीः। अदब्धाः।
दिवः। यह्वीः। अवसानाः। अनग्नाः। सनाः। अत्र। युवतयः। सऽयोनीः। एकं। गर्भं। दधिरे।
सप्त। वाणीः। स्तीर्णाः। अस्य। संऽहतः। विश्वऽरूपाः। घृतस्य। योनौ। स्रवथे। मधूनां। अस्थुः।
अत्र। धेनवः। पिन्वमानाः। मही इति। दस्मस्य। मातरा। समीची इति संऽईची। बभ्राण। सू
नो इति। सहसः। वि। अद्यौत्। दधानः। शुक्राः। रभसा। वपूंषि। श्चोतंति। धाराः। मधुनः। घृत
स्य। वृषा। यत्र। ववृधे। काव्येन। पितुः। चित्। ऊधः। जनुषा। विवेद। वि। अस्य। धाराः। असृ
जत्। वि। धेनाः। गुहा। चरंतं। सखिऽभिः। शिवेभिः। दिवः। यह्वीभिः। न। गुहा। बभूव। पि
तुः। च। गर्भं। जनितुः। च। बभ्रे। पूर्वीः। एकः। अधयत्। पीप्यानाः। वृष्णे। सपत्नी इति सऽपत्नी।
शुचये। सबंधू इति सऽबंधू। उभे इति। अस्मै। मनुष्ये इति। नि। पाहि॥१४॥ उरौ। महान्। अनिऽ

प॰द्वि॰८

बाधे। ववृधुः। आपः। अग्निं। यशसः। सं। हि। पूर्वीः॥ ऋतस्य। योनौ। अशयत्। दमूनाः। जा
मीनां। अग्निः। अपसि। स्वसॄणां॥ अक्रः। न। बभ्रिः। संऽइथे। महीनां। दिदृक्षेयः। सूनवे।
भाःऽऋजीकः॥ उत। उस्रियाः। जनिता। यः। जजान। अपां। गर्भः। नृऽतमः। यह्वः। अग्निः॥ अ
पां। गर्भं। दर्शतं। ओषधीनां। वना। जजान। सुऽभगा। विऽरूपं॥ देवासः। चित्। मनसा। सं। हि।
जग्मुः। पनिष्ठं। जातं। तवसं। दुवस्यन्॥ बृहन्तः। इत्। भानवः। भाःऽऋजीकं। अग्निं। सचं
त। विऽद्युतः। न। शुक्राः॥ गुहाऽइव। वृद्धं। सदसि। स्वे। अन्तः। अपारे। ऊर्वे। अमृतं। दुहानाः॥
ईळे। च। त्वा। यजमानः। हविःऽभिः। ईळे। सखिऽत्वं। सुऽमतिं। निऽकामः॥ देवैः। अवः। मि
मीहि। सं। जरित्रे। रक्ष। च। नः। दम्येभिः। अनीकैः॥१४॥ उपऽक्षेतारः। तव। सुऽप्रनीते। अ
ग्ने। विश्वानि। धन्या। दधानाः॥ सुऽरेतसा। श्रवसा। तुंजमानाः। अभि। स्याम। पृतनायून्।

९२ ७२

अदेवान्॥ आ। देवानां। अभवः। केतुः। अग्ने। मन्द्रः। विश्वानि। काव्यानि। विद्वान्॥ प्रति। मर्त्तान्।
अवासयः। दमूनाः। अनु। देवान्। रथिरः। यासि। साधन्॥ नि। दुरोणे। अमृतः। मर्त्यानां। राजा।
ससाद। विदथानि। साधन्॥ घृतऽप्रतीकः। उर्विया। वि। अद्यौत्। अग्निः। विश्वानि। काव्यानि।
विद्वान्॥ आ। नः। गहि। सख्येभिः। शिवेभिः। महान्। महीभिः। ऊतिऽभिः। सरण्यन्॥ अस्मेइति।
रयिं। बहुलं। संऽतरुत्रं। सुऽवाचं। भागं। यशसं। कृधि। नः॥ एता। ते। अग्ने। जनिम। सनानि।
प्र। पूर्व्याय। नूतनानि। वोचं॥ महान्ति। वृष्णे। सवना। कृता। इमा। जन्मन्ऽजन्मन्।
निऽहितः। जातऽवेदाः॥२०॥ विश्वामित्रेभिः। इध्यते। अजस्रः॥ तस्य। वयं। सुऽम
तौ। यज्ञियस्य। अपि। भद्रे। सौमनसे। स्याम॥ इमं। यज्ञं। सहसाऽवन्। त्वं। नः। देवऽ
त्रा। धेहि। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। रराणः॥ प्र। यंसि। होतः। बृहतीः। इषः। नः। अग्ने। म

प॰द्वि॰४

९४

हि। द्रविणं। आ। यजस्व। रत्नं। अग्ने। पुरुऽदंसं। सनिं। गोः। शश्वत्ऽतमं। हवमानाय।
साध। स्यात्। नः। सूनुः। तनयः। विजाऽवा। अग्ने। सा। ते। सुऽमतिः। भूतु। अस्मे इति॥
॥१६॥ वैश्वानराय। धिषणां। ऋतऽवृधे। घृतं। न। पूतं। अग्नये। जनामसि। द्विता। हो
तारं। मनुषः। च। वाघतः। धिया। रथं। न। कुलिशः। सं। ऋण्वति। सः। रोचयत्। जनुषा।
रोदसी इति। उभे इति। सः। मात्रोः। अभवत्। पुत्रः। ईड्यः। हव्यऽवाट्। अग्निः। अजरः।
चनःऽहितः। दुःऽदभः। विप्रः। अतिथिः। विभाऽवसुः। क्रत्वा। दक्षस्य। तरुषः। विऽध
र्मणि। देवासः। अग्निं। जनयंत। चित्तिऽभिः। रुरुचानं। भानुना। ज्योतिषा। महां। अत्यं।
न। वाजं। सनिष्यन्। उप। ब्रुवे। आ। मंद्रस्य। सनिष्यंतः। वरेण्यं। वृणीमहे। अह्रयं। वाजं। ऋ
ग्मियं। रातिं। भृगूणां। उशिजं। कविऽक्रतुं। अग्निं। राजंतं। दिव्येन। शोचिषा। अग्निं। सुम्ना

९४

य। दधिरे। पुरः। जनाः। वाजऽश्रवसं। इह। वृक्तऽबर्हिषः। यतऽस्रुचः। सुऽरुचं। विश्वऽदेव्यं। रु
द्रं। यज्ञानां। साधत्ऽइष्टिं। अपसां॥१७॥ पावकऽशोचे। तव। हि। क्षयं। परि। होतः। यज्ञेषु। वृक्तऽ
बर्हिषः। नरः। अग्ने। दुवः। इच्छमानासः। आप्यं। उप। आसते। द्रविणं। धेहि। तेभ्यः। आ। रोदसी इ
ति। अपृणात्। आ। स्वः। महत्। जातं। यत्। एनं। अपसः। अधारयन्। सः। अध्वराय। परि।
नीयते। कविः। अत्यः। न। वाजऽसातये। चनःऽहितः। नमस्यत। हव्यऽदातिं। सुऽअध्वरं। दुव
स्यत। दम्यं। जातऽवेदसं। रथीः। ऋतस्य। बृहतः। विऽचर्षणिः। अग्निः। देवानां। अभवत्। पुरःऽ
हितः। तिस्रः। यह्वस्य। संऽइधः। परिऽज्मनः। अग्नेः। अपुनन्। उशिजः। अमृत्यवः। तासां। ए
कां। अदधुः। मर्त्ये। भुजं। ऊं इति। लोकं। ऊं इति। द्वे इति। उप। जामिं। ईयतुः। विप्रं। कविं। विश्पतिं।
मानुषीः। इषः। सं। सीं। अकृण्वन्। स्वऽधितिं। न। तेजसे। सः। उत्ऽवतः। निऽवतः। याति। वेविष

प॰ द्वि॰ ८

९५

त्। सः। गर्भं। एषु। भुवनेषु। दीधरत्॥१०॥ सः। जिन्वते। जठरेषु। प्रजज्ञिऽवान्। वृषा। चित्रे-
षु। नानदत्। न। सिंहः। वैश्वानरः। पृथुऽपाजाः। अमर्त्यः। वसु। रत्ना। दयमानः। वि। दाशुषे॥
वैश्वानरः। प्रत्नऽथा। नाकं। आ। अरुहत्। दिवः। पृष्ठं। भंदमानः। सुमन्मऽभिः। सः। पूर्वऽवत्।
जनयन्। जंतवे। धनं। समानं। अज्मं। परि। एति। जागृविः॥ ऋतऽवानं। यज्ञियं। विप्रं। उक्थ्यं।
आ। यं। दधे। मातरिश्वा। दिवि। क्षयं। तं। चित्रऽयामं। हरिऽकेशं। ईमहे। सुऽदीतिं। अग्निं। सुवि-
ताय। नव्यसे॥ शुचिं। न। यामन्। इषिरं। स्वःऽदृशं। केतुं। दिवः। रोचनऽस्थां। उषःऽबुधं। अग्निं।
मूर्धानं। दिवः। अप्रतिऽस्कुतं। तं। ईमहे। नमसा। वाजिनं। बृहत्॥ मंद्रं। होतारं। शुचिं। अद्वयाविनं।
दमूनसं। उक्थ्यं। विश्वऽचर्षणिं। रथं। न। चित्रं। वपुषाय। दर्शतं। मनुःऽहितं। सदं। इत्। रायः। ई-
महे॥१९॥ वैश्वानराय। पृथुऽपाजसे। विपः। रत्ना। विधंत। धरुणेषु। गातवे। अग्निः। हि। देवान्।

९५

अमृतः। दुवस्यति। अथ। धर्माणि। सनता। न। दूदुषत्॥ अंतः। दूतः। रोदसी इति। दस्मः।
ईयते। होता। निऽसत्तः। मनुषः। पुरःऽहितः। क्षयं। बृहंतं। परि। भूषति। द्युऽभिः। देवे-
भिः। अग्निः। इषितः। धिया। वसुः॥ केतुं। यज्ञानां। विदथस्य। साधनं। विप्रासः। अ-
ग्निं। महयंत। चित्तिऽभिः॥ अपांसि। यस्मिन्। अधि। संऽदधुः। गिरः। तस्मिन्। सुम्ना-
नि। यजमानः। आ। चके॥ पिता। यज्ञानां। असुरः। विपःऽचितां। विऽमानं। अग्निः। व-
युनं। च। वाघतां॥ आ। विवेश। रोदसी इति। भूरिऽवर्पसा। पुरुऽप्रियः। भंदते। धामऽ-
भिः। कविः॥ चंद्रं। अग्निं। चंद्रऽरथं। हरिऽव्रतं। वैश्वानरं। अप्सुऽसदं। स्वःऽविदं। विऽगा-
हं। तूर्णिं। तविषीभिः। आऽवृतं। भूर्णिं। देवासः। इह। सुऽश्रियं। दधुः॥२०॥ अग्निः। देवे-
भिः। मनुषः। च। जंतुऽभिः। तन्वानः। यज्ञं। पुरुऽपेशसं। धिया। रथीः। अंतः। ईयते। सा-

प॰ द्वि॰ ८

९६

पदिष्टिऽभिः। अजीरः। दमूनाः। अभिशस्तिऽचातनः। अग्ने। जरस्व। सुऽअपत्ये। आयुनि। ऊर्जा। पिन्वस्व। सं। इषः। दीदिहि। नः। वयांसि। जिन्व। बृहतः। च। जागृवे। उशिक्। देवानां। असि। सुऽक्रतुः। विप्रां। विश्पतिं। यह्वं। अतिथिं। नरः। सदा। यंतारं। धीनां। उशिजं। च। वाघतां। अध्वराणां। चेतनं। जातऽवेदसं। प्र। शंसंति। नमसा। जूतिऽभिः। वृधे। विभाऽवा। देवः। सुऽरणः। परि। क्षितीः। अग्निः। बभूव। शवसा। सुमत्ऽरथः। तस्य। व्रतानि। भूरिऽपोषिणः। वयं। उप। भूषेम। दमे। आ। सुवृक्तिऽभिः। वैश्वानर। तव। धामानि। आ। चके। येभिः। स्वःऽवित्। अभवः। विऽचक्षण। जातः। आ। अपृणः। भुवनानि। रोदसी इति। अग्ने। ता। विश्वा। परिऽभूः। असि। त्मना। वैश्वानरस्य। दंसनाभ्यः। बृहत्। अरिणात्। एकः। सुऽअपस्यया। कविः। उभा। पितरा। महयन्। अजायत। अग्निः। द्यावापृथिवी

९६

इति। भूरिऽरेतसा॥२१॥ समित्ऽसमित्। सुऽमनाः। बोधि। अस्मे इति। शुचाऽशुचा। सुऽमतिं। रासि। वस्वः। आ। देव। देवान्। यजथाय। वक्षि। सखा। सखीन्। सुऽमनाः। यक्षि। अग्ने। यं। देवासः। त्रिः। अहन्। आऽयजंते। दिवेऽदिवे। वरुणः। मित्रः। अग्निः। सः। इमं। यज्ञं। मधुऽमंतं। कृधि। नः। तनूऽनपात्। घृतऽयोनिं। विधंतं। प्र। दीधितिः। विश्वऽवारा। जिगाति। होतारं। इळः। प्रथमं। यजध्यै। अच्छ। नमःऽभिः। वृषभं। वंदध्यै। सः। देवान्। यक्षत्। इषितः। यजीयान्। ऊर्ध्वः। वां। गातुः। अध्वरे। अकारि। ऊर्ध्वा। शोचींषि। प्रऽस्थिता। रजांसि। दिवः। वा। नाभा। नि। असादि। होता। स्तृणीमहि। देवऽव्यचाः। वि। बर्हिः। सप्त। होत्राणि। मनसा। वृणानाः। इन्वंतः। विश्वं। प्रति। यन्। ऋतेन। नृऽपेशसः। विदथेषु। प्र। जाताः। अभि। इमं। यज्ञं। वि। चरंत। पूर्वीः॥२२॥ आ। भंदमाने इति। उषसा। उपाके इति। उत। स्मयेते इति। तन्वा। विरूपे इति विऽरूपे। यथा। नः।

प॰ द्वि॰ ८

२७

मित्रः । वरुणः । जुजोषत् । इंद्रः । मरुत्वान् । उत । वा । महःऽभिः ॥ दैव्या । होतारा । प्रथमा । नि । ऋंजे ।
सप्त । पृक्षासः । स्वधया । मदंति । ऋतं । शंसंतः । ऋतं । इत् । ते । आहुः । अनु । व्रतं । व्रतऽपाः । दीध्या
नाः ॥ आ । भारती । भारतीभिः । सऽजोषाः । इळा । देवैः । मनुष्येभिः । अग्निः । सरस्वती । सारस्व
तेभिः । अर्वाक् । तिस्रः । देवीः । बर्हिः । आ । इदं । सदंतु ॥ तत् । नः । तुरीपं । अध । पोषयित्नु ।
देव । त्वष्टः । वि । रराणः । स्यस्व । इति स्यस्व । यतः । वीरः । कर्मण्यः । सुऽदक्षः । युक्तऽग्रावा ।
जायते । देवऽकामः ॥ वनस्पते । अव । सृज । उप । देवान् । अग्निः । हविः । शमिता । सूद
याति ॥ सः । इत् । ऊं इति । होता । सत्यऽतरः । यजाति । यथा । देवानां । जनिमानि । वेद ॥ आ ।
याहि । अग्ने । संऽइधानः । अर्वाङ् । इंद्रेण । देवैः । सऽरथं । तुरेभिः ॥ बर्हिः । नः । आस्तां । अ
दितिः । सुऽपुत्रा । स्वाहा । देवाः । अमृताः । मादयंतां ॥ २३ ॥ प्रति । अग्निः । उषसः । चेकितानः ।

७

अबोधि । विप्रः । पदऽवीः । कवीनां ॥ पृथुऽपाजाः । देवयत्ऽभिः । संऽइद्धः ॥ अप । द्वारा । तमसः ।
वह्निः । आवः ॥ प्र । इत् । ऊं इति । अग्निः । ववृधे । स्तोमेभिः । गीःऽभिः । स्तोतॄणां । नम
स्यः । उक्थैः ॥ पूर्वीः । ऋतस्य । संऽदृशः । चकानः । सं । दूतः । अद्यौत् । उषसः । विऽरोके ॥ आ । धा
यि । अग्निः । मानुषीषु । विक्षु । अपां । गर्भः । मित्रः । ऋतेन । साधन् ॥ आ । हर्यतः । यजतः । सा
नु । अस्थात् । अभूत् । ऊं इति । विप्रः । हव्यः । मतीनां ॥ मित्रः । अग्निः । भवति । यत् । संऽइद्धः ।
मित्रः । होता । वरुणः । जातऽवेदाः ॥ मित्रः । अध्वर्युः । इषिरः । दमूनाः । मित्रः । सिंधूनां । उत । प
र्वतानां ॥ पाति । प्रियं । रिपः । अग्रं । पदं । वेः । पाति । यह्वः । चरणं । सूर्यस्य ॥ पाति । नाभा । सप्तऽशी
र्षाणं । अग्निः । पाति । देवानां । उपऽमादं । ऋष्वः ॥ २४ ॥ ऋभुः । चक्रे । ईड्यं । चारु । नाम । विश्वा
नि । देवः । वयुनानि । विद्वान् ॥ ससस्य । चर्म । घृतऽवत् । पदं । वेः । तत् । इत् । अग्निः । रक्षति । अ

१·६·८

प्रऽयुक्तन्। आ। योनिं। अग्निः। घृतऽवंतं। अस्थात्। पृथुऽप्रगानं। उशंतं। उशानः। दीद्या
नः। शुचिः। ऋष्वः। पावकः। पुनःऽपुनः। मातरा। नव्यसी इति। कः। इति कः। सद्यः। जातः। ओ
षधीभिः। ववक्षे। यदि। वर्धंति। प्रऽस्वः। घृतेन। आपःऽइव। प्रऽवता। शुंभमानाः। उरुष्य

९८

त्। अग्निः। पित्रोः। उपऽस्थे। उत्। ऊं इति। स्तुतः। संऽइधा। यह्वः। अद्यौत्। वर्ष्मन्। दिवः।
अधि। नाभा। पृथिव्याः। मित्रः। अग्निः। ईड्यः। मातरिश्वा। आ। दूतः। वक्षत्। यजथाय।
देवान्। उत्। अस्तंभीत्। संऽइधा। नाकं। ऋष्वः। अग्निः। भवन्। उत्ऽतमः। रोचनानां। य
दि। भृगुऽभ्यः। परि। मातरिश्वा। गुहा। संतं। हव्यऽवाहं। संऽईधे। ॥१०॥२५॥ प्र। कारवः। मनना।
वच्यमानाः। देवद्रीचीं। नयत। देवऽयंतः। दक्षिणाऽवाट्। वाजिनी। प्राची। एति। हविः। भरं
ती। अग्नये। घृताची। आ। रोदसी इति। अपृणाः। जायमानः। उत। प्र। रिक्थाः। अध। नु।

५८

प्रयज्यो इति प्रऽयज्यो। दिवः। चित्। अग्ने। महिना। पृथिव्याः। वच्यंतां। ते। वह्नयः। सप्तऽ
जिह्वाः। द्यौः। च। त्वा। पृथिवी। यज्ञियासः। नि। होतारं। सादयंते। दमाय। यदी। विशः। मानुषीः।
देवऽयंतीः। प्रयस्वतीः। ईळते। शुक्रं। अर्चिः। महान्। सधऽस्थे। ध्रुवः। आ। निऽसत्तः। अंतः।
द्यावा। माहिने इति। हर्यमाणः। आस्क्रे इति। सपत्नी इति सऽपत्नी। अजरे इति। अमृक्ते इति।
सबर्दुघे इति सबःऽदुघे। उरुऽगायस्य। धेनू इति। व्रता। ते। अग्ने। महतः। महानि। तव। क्रत्वा।
रोदसी इति। आ। ततंथ। त्वं। दूतः। अभवः। जायमानः। त्वं। नेता। वृषभ। चर्षणीनां ॥२६॥ ऋत
स्य। वा। केशिना। योग्याभिः। घृतऽस्नुवा। रोहिता। धुरि। धिष्व। अथ। आ। वह। देवान्। देव। वि
श्वान्। सुऽअध्वरा। कृणुहि। जातऽवेदः। दिवः। चित्। आ। ते। रुचयंत। रोकाः। उषः। विऽभा
तीः। अनु। भासि। पूर्वीः। अपः। यत्। अग्ने। उशधक्। वनेषु। होतुः। मंद्रस्य। पनयंत। देवाः।

प॰द्वि॰८

९९

उरो॥ वा। यो। अंतरिक्षे। मदंति। दिवः। वा। ये। रोचने। संति। देवाः। उमाः। वा। ये। सुऽहवासः। य
जत्राः। आऽयेमिरे। रथ्यः। अग्ने। अश्वाः॥०॥ सऽरथं। याहि। अर्वाङ्। नानाऽरथं। वा। विऽभ
वः। हि। अश्वाः। पत्नीऽवतः। त्रिंशतं। त्रीन्। च। देवान्। अनुऽस्वधं। आ। वह। मादयस्व। सः।
होता। यस्य। रोदसी इति। चित्। उर्वी इति। यज्ञंऽयज्ञं। अभि। वृधे। गृणीतः। प्राची इति। अध्व
राऽइव। तस्थतुः। सुमेके इति सुऽमेके। ऋतवरी इत्यृतऽवरी। ऋतऽजातस्य। सत्ये इति॥०॥
॥२७॥ ॥इति द्वितीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः॥ ॥इति द्वितीयाष्टकः समाप्तः॥ ॥
॥ऋतस्य वा। वा केशिना। केशिना योग्याभिः। योग्याभिर्घृतस्नुवा। घृतस्नुवा रोहिता। ७८
घृतस्नुवेति घृतऽस्नुवा। रोहिता धुरि। धुरि धिष्व। धिष्वेति धिष्व। अथा वह। आ वह। व
ह देवान्। देवान्देव। देव विश्वान्। विश्वान्त्स्वध्वरा। स्वध्वरा कृणुहि। स्वध्वरेति सुऽअध्वरा।

कृणुहि जातवेदः। जातवेद इति जातऽवेदः। दिवश्चित्। चिदाते। आ ते। ते रुचयंत। रुच
यंत रोकाः। रोका उषः। उषो विभातीः। विभातीरनु। विभातीरिति विऽभातीः। अनु भासि।
भासि पूर्वीः। पूर्वीरिति पूर्वीः। अपोयत्। यदग्ने। अग्न उशधक्। उशधग्वनेषु। वनेषु हो
तुः। होतुर्मंद्रस्य। मंद्रस्य पनयंत। पनयंत देवाः। देवा इति देवाः। उरो वा। वा ये। ये अंत
रिक्षे। अंतरिक्षे मदंति। मदंति दिवः। दिवो वा। वा ये। ये रोचने। रोचने संति। संति देवाः।
देवा इति देवाः। उमा वा। वा ये। ये सुहवासः। सुहवासो यजत्राः। सुहवास इति सुऽ
हवासः। यजत्रा आयेमिरे। आयेमिरे रथ्यः। आयेमिर इत्याऽयेमिरे। रथ्यो अग्ने।
अग्ने अश्वाः। अश्वा इत्यश्वाः। ऐभिरग्ने सरथं याहि। सरथमिति सऽरथं। याह्यर्वा
ङ्। अर्वाङ्नानारथं। नानारथं वा। नानारथमिति नानाऽरथं। वा विभवः। विभवो हि। वि

प॰द्वि॰८

१००

भवइतिविऽभवः॥ स्वश्वाः॥ अश्वाइत्यस्वश्वाः॥ पत्नीवतस्त्रिंशतं। पत्नीवतइतिपत्नीऽवतः॥
त्रिंशतंत्रीन्। त्रीँश्च। चदेवान्। देवाननुष्वधं। अनुष्वधमावह। अनुस्वधमित्यनुऽस्वधं।
आवहावहमादयस्व। मादयस्वेतिमादयस्व। सहोता। होतायस्य। यस्यरोदसी। रोदसी
चित्। रोदसीइतिरोदसी। चिदुर्वी। उर्वीयज्ञंयज्ञं। उर्वीइत्युर्वी। यज्ञंयज्ञमभि। यज्ञंयज्ञमि
तियज्ञंऽयज्ञं। अभिवृधे। वृधेगृणीतः॥ गृणीतइतिगृणीतः॥ प्राचीअध्वरेव। प्राचीइति
प्राची। अध्वरेवतस्थतुः॥ अध्वरेवेत्यध्वराःइव। तस्थतुःसुमेके। सुमेकेऋतावरी। सुमे
केइतिसुऽमेके। ऋतावरीऋतजातस्य। ऋतवरीइत्यृतऽवरी। ऋतजातस्यसत्ये। ऋत
जातस्येत्यृतऽजातस्य। सत्येइतिसत्ये॥ इळामग्नेपुरुदंससंसनिंगोः शश्वत्तमंहवमा
नायसाध॥ स्यान्नःसूनुस्तनयोविजावाग्नेसातेसुमतिर्भूत्वस्मे॥१॥ ॥ ॥

१००

प॰द्वि॰८

१०१

॥संवत्१८४४कालयुक्तनामसंवत्सरेफाल्गुनशुद्धद्वितीयारविवासरतद्दिनेभडकंबक
रोपनामकचिंतामणिदीक्षितेनकाश्यांविश्वेश्वरचरणसंनिधौलिखितंस्वार्थपरोप
कारार्थंच॥ भडकंबकरोपनामकनारायणदीक्षितस्येदंपुस्तकं॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥
॥अर्जितंभूरिकष्टेनपुस्तकंलिखितंमया॥ हर्तुमिच्छतियःपापीतस्यवंशक्षयोभवेत्॥१॥
॥श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥श्रीकालभैरवार्पणमस्तु॥ ॥श्रीसीतारामचंद्रा
र्पणमस्तु॥ ॥भग्नपृष्टिकटिग्रीवस्तब्धदृष्टिरधोमुखः॥ कष्टेनलिखितंग्रंथंयत्नेनप्रति
पालयेत्॥ ॥१॥ ॥

१०१

द्वि॰प॰८

१०१

॥ इति द्वितीयाष्टकपदं समाप्तः ॥

१०१

प॰तृ॰१

१

॥ पदं तृतीयाष्टकप्रारंभः ॥

१

१·८·१ ॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥प्र । ये । आरुहुः । शितिऽपृष्ठस्य । धासेः । आ । मा
तरा । विविशुः । सप्त । वाणीः ॥ परिऽक्षिता । पितरा । सं । चरेते इति । प्र । सर्स्राते इति । दीर्घं । आ
युः । प्रऽयक्षे ॥ दिवक्षसः । धेनवः । वृष्णः । अश्वाः । देवीः । आ । तस्थौ । मधुऽमत् । वहंतीः । ऋ
तस्य । त्वा । सदसि । क्षेमऽयंतं । परि । एका । चरति । वर्तनिं । गौः ॥ आ । सीं । अरोहत् । सुऽयमाः ।
भवंतीः । पतिः । चिकित्वान् । रयिऽवित् । रयीणां ॥ प्र । नीलऽपृष्ठः । अतसस्य । धासेः । ताः । अवास
यत् । पुरुधऽप्रतीकः ॥ मधिः । त्वाष्ट्रं । ऊर्जयंतीः । अजुर्यं । स्तभुऽयमानं । वहतः । वहंति । वि । अंगे
भिः । दिद्युतानः । सधऽस्थे । एकां ऽइव । रोदसी इति ॥ आ । विवेश । जानंति । वृष्णः । अरुषस्य । शे
वं । उत । ब्रध्नस्य । शासने । रणंति । दिवःऽरुचः । सुऽरुचः । रोचमानाः । इळा । येषां । गण्या । माहि
ना । गीः ॥१॥ उतो इति । पितृऽभ्यां । प्रऽविदा । अनु । घोषं । महः । महत्ऽभ्यां । अनयंत । शूषं । उ

क्षा । ह । यत्र । परि । धानं । अक्तोः । अनु । स्वं । धाम । जरितुः । ववक्ष ॥ अध्वर्युऽभिः । पंचऽभिः । सप्त ।
विप्राः । प्रियं । रक्षंते । निऽहितं । पदं । वेरितिवेः ॥ प्रांचः । मदंति । उक्षणः । अजुर्याः । देवाः । देवानां ।
अनु । हि । व्रता । गुरितिगुः ॥०॥ नृषऽयंते । महे । असाय । पूर्वीः । वृष्णे । चित्राय । रश्मयः । सुऽ
यामाः ॥ देव । होतः । मंद्रऽतरः । चिकित्वान् । महः । देवान् । रोदसी इति । आ । इह । वक्षि ॥ पृक्षऽप्रय
जः । द्रविणः । सुऽवाचः । सुऽकेतवः । उषसः । रेवत् । उषुः । उतो इति ॥ चित् । अग्ने । महिना । पृथि
व्याः । कृतं । चित् । एनः । सं । महे । दशस्य ॥०॥ २॥ अंजंति । त्वां । अध्वरे । देवऽयंतः । वनस्पते । मधु
ना । दैव्येन । यत् । ऊर्ध्वः । तिष्ठाः । द्रविणा । इह । धत्तात् । यत् । वा । क्षयः । मातुः । अस्याः । उपऽस्थे ।
संऽइद्धस्य । श्रयमाणः । पुरस्तात् । ब्रह्म । वन्वानः । अजरं । सुऽवीरं । आरे । अस्मत् । अमतिं ।
बाधमानः । उत् । श्रयस्व । महते । सौभगाय ॥ उत् । श्रयस्व । वनस्पते । वर्ष्मन् । पृथिव्याः । अधि ।

प.८.१

स्कऽमिता। मीयमानः। वर्चः। धाः। यज्ञऽवाहसे। युवा। स्कऽवासाः। परिऽवीतः। आ। अगात्। सः। उं इ
ति। श्रेयान्। भवति। जायमानः। तं। धीरासः। कवयः। उत्। नयंति। स्कऽआध्यः। मनसा। देवऽयंतः।
जातः। जायते। स्कदिनऽत्वे। अह्नां। सऽमर्ये। आ। विदथे। वर्द्धमानः। पुनंति। धीराः। अपसः। मनी

२

षा। देवऽयाः। विप्रः। उत्। इयर्त्ति। वाचं। ॥३॥ यान्। वः। नरः। देवऽयंतः। निऽमिम्युः। वनस्पते। स्वऽधि
तिः। वा। ततक्ष। ते। देवासः। स्वरवः। तस्थिऽवांसः। प्रजाऽवत्। अस्मे इति। दिधिषंतु। रत्नं। ये। वृ
क्णासः। अधि। क्षमि। निऽमितासः। यतऽस्रुचः। ते। नः। व्यंतु। वार्यं। देवऽत्रा। क्षेत्रऽसाधसः।
आदित्याः। रुद्राः। वसवः। स्कऽनीथाः। द्यावाक्षामा। पृथिवी। अंतरिक्षं। सऽजोषसः। यज्ञं। अवंतु।

२

देवाः। ऊर्ध्वं। कृण्वंतु। अध्वरस्य। केतुं। हंसाःऽइव। श्रेणिऽशः। यतानाः। शुक्राः। वसानाः। स्वर
वः। नः। आ। अगुः। उत्ऽनीयमानाः। कविऽभिः। पुरस्तात्। देवाः। देवानां। अपि। यंति। पाथः। शृं

गाणिऽइव। इत्। शृंगिणां। सं। ददृश्रे। चषालऽवंतः। स्वरवः। पृथिव्यां। वाघत्ऽभिः। वा। विऽहवे। श्रोषमा
णाः। अस्मान्। अवंतु। पृतनाज्येषु। वनस्पते। शतऽवल्शः। वि। रोह। सहस्रऽवल्शाः। वि। वयं। रुहेम।
यं। त्वां। अयं। स्वऽधितिः। तेजमानः। प्रऽनिनाय। महते। सौभगाय। ॥८॥ सखायः। त्वा। ववृमहे। देवं।
मर्त्तासः। ऊतये। अपां। नपातं। स्कऽभगं। स्कऽदीदितिं। स्कऽप्रतूर्त्तिं। अनेहसं। कायमानः। वना। त्वं। यत्।
मातॄः। अजगन्। अपः। न। तत्। ते। अग्ने। प्रऽमृषे। निऽवर्त्तनं। यत्। दूरे। सन्। इह। अभवः। अति। तृ
ष्टं। ववक्षिथ। अथ। एव। स्कऽमनाः। असि। प्रऽप्र। अन्ये। यंति। परि। अन्ये। आसते। येषां। सख्ये। अ
सि। श्रितः। ईयिऽवांसः। अति। स्रिधः। शश्वतीः। अति। सश्चतः। अनु। ईं। अविंदन्। निऽचिरासः। अ
द्रुहः। अप्ऽसु। सिंहंऽइव। श्रितं। ससवांसंऽइव। त्मना। अग्निं। इत्था। तिरःऽहितं। आ। एनं। नयत्। मा
तरिश्वा। पराऽवतः। देवेभ्यः। मथितं। परि। ॥५॥ तं। त्वा। मर्त्ताः। अगृभ्णत। देवेभ्यः। हव्यऽवाहन। विश्वा

प॰ल॰१

न्। यत्। यज्ञान्। अभिऽपासि। मानुषा। तव। क्रत्वा। यविष्ठ्य। तत्। भद्रं। तव। दंसना। पाकाय। चित्। छदयति।
त्वां। यत्। अग्ने। पशवः। संऽआसते। सं। इद्धं। अपिऽशर्वरे। आ। जुहोत। सुऽअध्वरं। वीरं। पावकऽशोचि
षं। आशुं। दूतं। अजिरं। प्रत्नं। ईड्यं। श्रुष्टी। देवं। सपर्यत। त्रीणि। शता। त्री। सहस्राणि। अग्निं। त्रिंशत्। च।
२
देवाः। नव। च। असपर्यन्। औक्षन्। घृतैः। अस्तृणन्। बर्हिः। अस्मै। आत्। इत्। होतारं। नि। असादयंत।
॥६॥ त्वां। अग्ने। मनीषिणः। संऽराजं। चर्षणीनां। देवं। मर्त्तासः। इंधते। सं। अध्वरे। त्वां। यज्ञेषु। ऋत्विजं। अ
ग्ने। होतारं। ईळते। गोपाः। ऋतस्य। दीदिहि। स्वे। दमे। सः। घ। यः। ते। ददाशति। संऽइधा। जातऽवेदसे। सः। अ
ग्ने। धत्ते। सुऽवीर्यं। सः। पुष्यति। सः। केतुः। अध्वराणां। अग्निः। देवेभिः। आ। गमत्। अंजानः। सप्त। हो
तृऽभिः। हविष्मते। प्र। होत्रे। पूर्व्यं। वचः। अग्नये। भरत। बृहत्। विपां। ज्योतींषि। बिभ्रते। न। वेधसे॥७॥ ३
अग्निं। वर्द्धंतु। नः। गिरः। यतः। जायते। उक्थ्यः। महे। वाजाय। द्रविणाय। दर्शतः। अग्ने। यजिष्ठः। अ

ध्वरे। होता। मंद्रः। वि। राजसि। अति। स्रिधः। सः। नः। पावक। दीदिहि। द्युऽमत्। अस्मे इति। सुऽवीर्यं।
भव। स्तोतृऽभ्यः। अंतमः। स्वस्तये। तं। त्वा। विप्राः। विपन्यवः। जागृऽवांसः। सं। इंधते। हव्यऽवाहं। अमर्त्यं।
सहःऽवृधं॥८॥ अग्निः। होता। पुरःऽहितः। अध्वरस्य। विऽचर्षणिः। सः। वेद। यज्ञं। आनुषक्। सः। हव्यऽ
वाट्। अमर्त्यः। उशिक्। दूतः। चनःऽहितः। अग्निः। धिया। सं। ऋणवति। अग्निः। धिया। सः। चेतति। केतुः।
यज्ञस्य। पूर्व्यः। अर्थं। हि। अस्य। तरणि। अग्निं। सूनुं। सनऽश्रुतं। सहसः। जातऽवेदसं। वह्निं। देवाः। अ
कृण्वत। अदाभ्यः। पुरःऽएता। विशां। अग्निः। मानुषीणां। तूर्णिः। रथः। सदा। नवः॥९॥ सह्वान्। विश्वाः।
अभिऽयुजः। क्रतुः। देवानां। अमृक्तः। अग्निः। तुविश्रवःऽतमः। अभि। प्रयांसि। वाहसा। दाश्वान्। अ
श्नोति। मर्त्यः। क्षयं। पावकऽशोचिषः। परि। विश्वानि। सुऽधिता। अग्नेः। अश्याम। मन्मऽभिः। विप्रासः। जा
तऽवेदसः। अग्ने। विश्वानि। वार्या। वाजेषु। सनिषामहे। त्वे इति। देवासः। आ। ईरिरे॥१०॥ इंद्राग्नी इति।

प.८.१

आ। गतं। स्तुतं। गीःऽभिः। नभः। वरेण्यं। अस्य। पातं। धिया। इषिता। इंद्राग्नी इति। जरितुः। सचा। यज्ञः। जिगा
ति। चेतनः। अया। पातं। इमं। सुतं। इंद्रं। अग्निं। कविऽछदा। यज्ञस्य। जूत्या। वृणे। ता। सोमस्य। इह। तृंपतां।
तोशा। वृत्रऽहना। हुवे। सऽजित्वाना। अपराऽजिता। इंद्राग्नी इति। वाजऽसातमा। प्र। वां। अर्चंति। उक्थिनः।
नीथऽविदः। जरितारः। इंद्राग्नी इति। इषः। आ। वृणे। ११। इंद्राग्नी इति। नवतिं। पुरः। दासऽपत्नीः। अधू
नुतं। साकं। एकेन। कर्मणा। इंद्राग्नी इति। अपसः। परि। उप। प्र। यंति। धीतयः। ऋतस्य। पथ्याः। अनु। इं
द्राग्नी इति। तविषाणि। वां। सधऽस्थानि। प्रयांसि। च। युवोः। अप्ऽतूर्यं। हितं। इंद्राग्नी इति। रोचना। दिवः।
परि। वाजेषु। भूषथः। तत्। वां। चेति। प्र। वीर्यं। १२। ॥ ऋमुहाअः॥ ॥ प्र। वः। देवाय। अग्नये। बर्हिष्ठं।
अर्च। अस्मै। गमत्। देवेभिः। आ। सः। नः। यजिष्ठः। बर्हिः। आ। सदत्। ऋतऽवा। यस्य। रोदसी इति। दक्षं।
सचंते। ऊतयः। हविष्मंतः। तं। ईळते। तं। सनिष्यंतः। अवसे। सः। यंता। विप्रः। एषां। सः। यज्ञानां। अथ। हि।

४

४

सः। अग्निं। तं। वः। दुवस्यत। दाता। यः। वनिता। मघं। सः। नः। शर्माणि। वीतये। अग्निः। यच्छतु। शं
ऽतमा। यतः। नः। प्रुष्णवत्। वसु। दिवि। क्षितिऽभ्यः। अप्ऽसु। आ। दीदिऽवांसं। अपूर्व्यं। वस्वीभिः। अ
स्य। धीतिऽभिः। ऋक्वाणः। अग्निं। इंधते। होतारं। विश्पतिं। विशां। उत। नः। ब्रह्मन्। अविषः। उ
क्थेषु। देवऽहूतमः। शं। नः। शोच। मरुत्ऽवृधः। अग्ने। सहस्रऽसातमः। नु। नः। रास्व। सहस्रऽव
त्। तोकऽवत्। पुष्टिऽमत्। वसु। द्युऽमत्। अग्ने। सुऽवीर्यं। वर्षिष्ठं। अनुपऽक्षितं। १३। आ। होता।
मंद्रः। विदथानि। अस्थात्। सत्यः। यज्वा। कविऽतमः। सः। वेधाः। विद्युत्ऽरथः। सहसः। पुत्रः।
अग्निः। शोचिःऽकेशः। पृथिव्यां। पाजः। अश्रेत्। अयामि। ते। नमःऽउक्तिं। जुषस्व। ऋतऽवः।
तुभ्यं। चेतति। सहस्वः। विद्वान्। आ। वक्षि। विदुषः। नि। सत्सि। मध्ये। आ। बर्हिः। ऊतये। यजत्र। द्र
वतां। ते। उषसा। वाजयंती इति। अग्ने। वातस्य। पथ्याभिः। अच्छ। यत्। सीं। अंजंति। पूर्व्यं। हविःऽर

प.ऋ.१

५

भिः। आ। वंधुराऽइव। तस्थतुः। दुरोणे॥ मित्रः। च। तुभ्यं। वरुणः। सहस्वः। अग्ने। विश्वे। मरुतः।
सुम्नं। अर्चन्। यत्। शोचिषा। सहसः। पुत्र। तिष्ठाः। अभि। क्षितीः। प्रथयन्। सूर्यः। नॄन्॥ वयं। ते।
अद्य। ररिम। हि। कामं। उत्तानऽहस्ताः। नमसा। उपऽसद्य। यजिष्ठेन। मनसा। यक्षि। देवान्। अ
स्रेधता। मन्मना। विप्रः। अग्ने॥ त्वत्। हि। पुत्र। सहसः। वि। पूर्वीः। देवस्य। यंति। ऊतयः। वि
वाजाः। त्वं। देहि। सहस्रिणं। रयिं। नः। अद्रोघेण। वचसा। सत्यं। अग्ने॥ तुभ्यं। दक्ष। कविऽक्र
तो इति कविऽक्रतो। यानि। इमा। देव। मर्तासः। अध्वरे। अकर्म। त्वं। विश्वस्य। सुऽरथस्य।
बोधि। सर्वं। तत्। अग्ने। अमृत। स्वद। इह॥१४॥ वि। पाजसा। पृथुना। शोशुचानः। बाधस्व।
द्विषः। रक्षसः। अमीवाः। सुऽशर्मणः। बृहतः। शर्मणि। स्यां। अग्नेः। अहं। सुऽहवस्य। प्रऽनी
तौ॥ त्वं। नः। अस्याः। उषसः। विऽउष्टौ। त्वं। सूरे। उत्ऽइते। बोधि। गोपाः। जन्मऽइव। नित्यं। त

५

चा॰अति।

नयं। जुषस्व। स्तोमं। मे। अग्ने। तन्वा। सुऽजात॥ त्वं। नृऽचक्षाः। वृषभ। अनु। पूर्वीः। कृष्णासु। अग्ने।
अरुषः। वि। भाहि। वसो इति। नेषि। च। पर्षि। अंहः। कृधि। नः। राये। उशिजः। यविष्ठ॥ अषाळ्हः। अ
ग्ने। वृषभः। दिदीहि। पुरः। विश्वाः। सौभगा। संऽजिगीवान्। यज्ञस्य। नेता। प्रथमस्य। पायोः। जा
तऽवेदः। बृहतः। सुऽप्रनीते॥ अच्छिद्रा। शर्म। जरितः। पुरूणि। देवान्। अच्छ। दीद्यानः। सुऽमे
धाः॥ रथः। न। सस्निः। अभि। वक्षि। वाजं। अग्ने। त्वं। रोदसी इति। नः। सुमेके इति सुऽमेके॥ प्र। पीप
य। वृषभ। जिन्व। वाजान्।०। सुदोघे इति सुऽदोघे। देवेभिः। देव। सुऽरुचा। रुचानः। मा। नः। मर्तस्य।
दुःऽमतिः। परि। स्थात्।०॥१५॥ अयं। अग्निः। सुऽवीर्यस्य। ईशे। महः। सौभगस्य। रायः। ईशे। सुऽ
अपत्यस्य। गोऽमतः। ईशे। वृत्रऽहथानां॥ इमं। नरः। मरुतः। सश्चत। वृधं। यस्मिन्। रायः। शेऽवृधा
सः। अभि। ये। संति। पृतनासु। दुःऽध्यः। विश्वाहा। शत्रुं। आऽदभुः॥ सः। त्वं। नः। रायः। शिशीहि।

प॰ ल॰ १ मीढ्वः। अग्ने। सुऽवीर्यस्य। तुविऽद्युम्न। वर्षिष्ठस्य। प्रजाऽवतः। अनमीवस्य। शुष्मिणः। चक्रिः। यः।
विश्वा। भुवना। अभि। ससहिः। चक्रिः। देवेषु। आ। दुवः। आ। देवेषु। यतते। आ। सुऽवीर्ये। आ। शंसे।
उत। नृणां। मा। नः। अग्ने। अमतये। मा। अवीरतायै। रीरधः। मा। अगोतायै। सहसः। पुत्र। मा। निदे।
६ अप। द्वेषांसि। आ। कृधि। शग्धि। वाजस्य। सुऽभग। प्रजाऽवतः। अग्ने। बृहतः। अध्वरे। सं। राया। भू
यसा। सृज। मयःऽभुना। तुविऽद्युम्न। यशस्वता॥१६॥ संऽइध्यमानः। प्रथमा। अनु। धर्म। सं। अक्तुऽ
भिः। अज्यते। विश्वऽवारः। शोचिःऽकेशः। घृतऽनिर्णिक्। पावकः। सुऽयज्ञः। अग्निः। यजथाय। दे
वान्। यथा। अयजः। होत्रं। अग्ने। पृथिव्याः। यथा। दिवः। जातऽवेदः। चिकित्वान्। एव। अनेन। हवि ६
षा। यक्षि। देवान्। मनुष्वत्। यज्ञं। प्र। तिर। इमं। अद्य। त्रीणि। आयूंषि। तव। जातऽवेदः। तिस्रः। आऽ
जानीः। उषसः। ते। अग्ने। ताभिः। देवानां। अवः। यक्षि। विद्वान्। अथ। भव। यजमानाय। शं। योः।

अग्निं। सुऽदीतिं। सुऽदृशं। गृणन्तः। नमस्यामः। त्वा। ईड्यं। जातऽवेदः। त्वां। दूतं। अरतिं। हव्यऽवाहं। देवाः।
अकृण्वन्। अमृतस्य। नाभिं। यः। त्वत्। होता। पूर्वः। अग्ने। यजीयान्। द्विता। च। सत्ता। स्वधया। च। शंऽ
भुः। तस्य। अनु। धर्म। प्र। यज। चिकित्वः। अथ। नः। धाः। अध्वरं। देवऽवीतौ॥१७॥ भव। नः। अग्ने।
सुऽमनाः। उपऽइतौ। सखाऽइव। सख्ये। पितराऽइव। साधुः। पुरुऽद्रुहः। हि। क्षितयः। जनानां। प्रति।
प्रतीचीः। दहतात्। अरातीः। तपो इति। सु। अग्ने। अंतरान्। अमित्रान्। तप। शंसं। अररुषः। परस्य।
तपो इति। वसो इति। चिकितानः। अचित्तान्। वि। ते। तिष्ठंतां। अजराः। अयासः। इध्मेन। अग्ने। इच्छ
मानः। घृतेन। जुहोमि। हव्यं। तरसे। बलाय। यावत्। ईशे। ब्रह्मणा। वंदमानः। इमां। धियं। शतऽसेया
य। देवीं। उत्। शोचिषा। सहसः। पुत्र। स्तुतः। बृहत्। वयः। शशमानेषु। धेहि। रेवत्। अग्ने। वि
श्वामित्रेषु। शं। योः। मर्मृज्म। ते। तन्वं। भूरि। कृत्वः। कृधि। रत्नं। सुऽसनितः। धनानां। सः। घ इत्। अग्ने।

प॰८॰१ ७

भवसि। यत्। सम्ऽइद्धः। स्तोतुः। दुरोणे। स्यूमऽभगस्य। रेवत्। सद्म। करस्व। दधिषे। वपूंषि॥१८॥ अग्निं। होता
रं। प्र। वृणे। मियेधे। गृत्सं। कविं। विश्वऽविदं। अमूरं। सः। नः। यक्षत्। देवऽताता। यजीयान्। राये। वाजाय।
वनते। मघानि॥ प्र। ते। अग्ने। हविष्मतीं। इयर्मि। अच्छ। सुऽद्युम्नां। रातिनीं। घृताचीं। प्रऽदक्षिणित्। देवऽतातिं।
उराणः। सं। रातिऽभिः। वसुऽभिः। यज्ञं। अश्रेत्॥ सः। तेजीयसा। मनसा। त्वाऽउतः। उत। शिक्ष। सुऽअपत्यस्य।
शिक्षोः। अग्ने। रायः। नृऽतमस्य। प्रऽभूतौ। भूयाम। ते। सुऽस्तुतयः। च। वस्वः॥ भूरीणि। हि। त्वे इति। दधिरे।
अनीका। अग्ने। देवस्य। यज्यवः। जनासः। सः। आ। वह। देवऽतातिं। यविष्ठ। शर्धः। यत्। अद्य। दिव्यं। यजा
सि॥ यत्। त्वा। होतारं। अनजन्। मियेधे। निऽसादयन्तः। यजथाय। देवाः। सः। त्वं। नः। अग्ने। अविता। इह।
बोधि। अधि। श्रवांसि। धेहि। नः। तनूषु॥१९॥ अग्निं। उषसं। अश्विना। दधिऽक्रां। विऽउष्टिषु। हवते। वह्निः।
उक्थैः। सुऽज्योतिषः। नः। शृण्वन्तु। देवाः। सऽजोषसः। अध्वरं। वावशानाः॥ अग्ने। त्री। ते। वाजिना। त्री। स ७

धऽस्था। तिस्रः। ते। जिह्वाः। ऋतऽजात। पूर्वीः। तिस्रः। ऊं इति। ते। तन्वः। देवऽवाताः। ताभिः। नः। पाहि। गिरः। अ
प्रऽयुच्छन्। अग्ने। भूरीणि। तव। जातऽवेदः। देव। स्वधाऽवः। अमृतस्य। नाम। याः। च। मायाः। मायिनां। विश्वंऽ
इन्व। त्वे इति। पूर्वीः। सं। दधुः। पृष्टबन्धो इति पृष्टऽबन्धो। अग्निः। नेता। भगःऽइव। क्षितीनां। दैवीनां। देवः।
ऋतुऽपाः। ऋतऽवा। सः। वृत्रऽहा। सनयः। विश्वऽवेदाः। पर्षत्। विश्वा। अति। दुःऽइता। गृणन्तं॥ दधिऽ
क्रां। अग्निं। उषसं। च। देवीं। बृहस्पतिं। सवितारं। च। देवं। अश्विना। मित्रावरुणा। भगं। च। वसून्। रुद्रा
न्। आदित्यान्। इह। हुवे॥२०॥ इमं। नः। यज्ञं। अमृतेषु। धेहि। इमा। हव्या। जातऽवेदः। जुषस्व। स्तोका
नां। अग्ने। मेदसः। घृतस्य। होतरिति। प्र। अशान। प्रथमः। निऽसद्य॥ घृतऽवन्तः। पावक। ते। स्तोकाः।
श्चोतन्ति। मेदसः। स्वऽधर्मन्। देवऽवीतये। श्रेष्ठं। नः। धेहि। वार्यं॥ तुभ्यं। स्तोकाः। घृतऽश्चुतः। अग्ने।
विप्राय। सन्त्य। ऋषिः। श्रेष्ठः। सं। इध्यसे। यज्ञस्य। प्रऽअविता। भव॥ तुभ्यं। श्चोतन्ति। अध्रिगो इत्य

प॰९॰१

८

ध्रिऽगो। शचीऽवः। स्तोकासः। अग्ने। मेदसः। घृतस्य। कविऽशस्तः। बृहता। भानुना। आ। अगाः। ह
व्या। जुषस्व। मेधिर। ओजिष्ठं। ते। मध्यतः। मेदः। उत्ऽभृतं। प्र। ते। वयं। ददामहे। श्चोतंति। ते। वसो इति।
स्तोकाः। अधि। त्वचि। प्रति। तान्। देवऽशः। विहि। ॥२१॥ अयं। सः। अग्निः। यस्मिन्। सोमं। इंद्रः। सुतं।
दधे। जठरे। वावशानः। सहस्रिणं। वाजं। अत्यं। न। सप्तिं। ससऽवान्। सन्। स्तूयसे। जातऽवेदः। अग्ने।
यत्। ते। दिवि। वर्चः। पृथिव्यां। यत्। ओषधीषु। अप्ऽसु। आ। यजत्र। येन। अंतरिक्षं। उरु। आऽततं
थ। त्वेषः। सः। भानुः। अर्णवः। नृऽचक्षाः। अग्ने। दिवः। अर्णं। अच्छ। जिगासि। अच्छ। देवान्। ऊचि
षे। धिष्ण्याः। ये। याः। रोचने। परस्तात्। सूर्यस्य। याः। च। अवस्तात्। उपऽतिष्ठंते। आपः। पुरीष्यासः।
अग्नयः। प्रवणेभिः। सऽजोषसः। जुषंतां। यज्ञं। अद्रुहः। अनमीवाः। इषः। महीः। ॥२२॥ निः। म
थितः। सुऽधितः। आ। सधऽस्थे। युवा। कविः। अध्वरस्य। प्रऽनेता। जूर्यत्ऽसु। अग्निः। अजरः।

वनेषु। अत्र। दधे। अमृतं। जातऽवेदाः। अमंथिष्टां। भारता। रेवत्। अग्निं। देवऽश्रवाः। देवऽवातः।
दक्षं। अग्ने। वि। पश्य। बृहता। अभि। राया। इषां। नः। नेता। भवतात्। अनु। द्यून्। दश।
क्षिपः। पूर्व्यं। सीं। अजीजनन्। सुऽजातं। मातृषु। प्रियं। अग्निं। स्तुहि। दैवऽवातं। देवऽश्रवः। यः।
जनानां। असत्। वशी। नि। त्वा। दधे। वरे। आ। पृथिव्याः। इळायाः। पदे। सुदिनऽत्वे। अह्नां। दृष
त्ऽवत्यां। मानुषे। आपयायां। सरस्वत्यां। रेवत्। अग्ने। दिदीहि। ॥२३॥ अग्ने। सहस्व। पृत
नाः। अभिऽमातीः। अप। अस्य। दुःऽतरः। तरन्। अरातीः। वर्चः। धाः। यज्ञऽवाहसे। अग्ने। इ
ळा। सं। इध्यसे। वीतिऽहोत्रः। अमर्त्यः। जुषस्व। सु। नः। अध्वरं। अग्ने। द्युम्नेन। जागृवे।
सहसः। सूनो इति। आऽहुत। आ। इदं। बर्हिः। सदः। मम। अग्ने। विश्वेभिः। अग्निऽभिः। देवेभिः।
महय। गिरः। यज्ञेषु। ये। ऊं इति। चायवः। अग्ने। दाः। दाशुषे। रयिं। वीरऽवंतं। परीणसं। शिशी

प॰८॰१ ९

हि। नः। सूनुऽमतः॥२४॥ अग्ने। दिवः। सूनुः। असि। प्रऽचेताः। तना। पृथिव्याः। उत। विश्वऽवेदाः।
ऋधक्। देवान्। इह। यज। चिकित्वः॥ अग्निः। सनोति। वीर्याणि। विद्वान्। सनोति। वाजं। अमृ
ताय। भूषन्। सः। नः। देवान्। आ। इह। वह। पुरुक्षो इति पुरुऽक्षो॥ अग्निः। द्यावापृथिवी इति।
विश्वजन्ये इति विश्वऽजन्ये। आ। भाति। देवी इति। अमृते इति। अमूरः। क्षयन्। वाजैः। पुरुऽचंद्रः।
नमःऽभिः॥ अग्ने। इंद्रः। च। दाशुषः। दुरोणे। सुतऽवतः। यज्ञं। इह। उप। यातं। अमर्धंता। सोमऽ
पेयाय। देवा॥ अग्ने। अपां। सं। इध्यसे। दुरोणे। नित्यः। सूनो इति। सहसः। जातऽवेदः। सधऽस्था
नि। महयमानः। ऊती॥२५॥ वैश्वानरं। मनसा। अग्निं। निऽचाय्य। हविष्मंतः। अनुऽसत्यं। स्वःऽ
विदं। सुऽदानुं। देवं। रथिरं। वसुऽयवः। गीःऽभिः। रण्वं। कुशिकासः। हवामहे॥ तं। शुभ्रं। अग्निं।
अवसे। हवामहे। वैश्वानरं। मातरिश्वानं। उक्थ्यं। बृहस्पतिं। मनुषः। देवऽतातये। विप्रं। श्रोतारं।

अतिथिं। रघुऽस्यदं॥ अश्वः। न। क्रंदन्। जनिऽभिः। सं। इध्यते। वैश्वानरः। कुशिकेभिः। युगेऽयुगे। सः। नः। अग्निः।
सुऽवीर्यं। सुऽअश्व्यं। दधातु। रत्नं। अमृतेषु। जागृविः॥ प्र। यंतु। वाजाः। तविषीभिः। अग्नयः। शुभे।
संऽमिश्लाः। पृषतीः। अयुक्षत। बृहत्ऽउक्षः। मरुतः। विश्वऽवेदसः। प्र। वेपयंति। पर्वतान्। अदाभ्याः॥
अग्निऽश्रियः। मरुतः। विश्वऽकृष्टयः। आ। त्वेषं। उग्रं। अवः। ईमहे। वयं। ते। स्वानिनः। रुद्रियाः। व
र्षऽनिर्निजः। सिंहाः। न। हेषऽक्रतवः। सुऽदानवः॥२६॥ व्रातंऽव्रातं। गणंऽगणं। सुशस्तिऽभिः।
अग्नेः। भामं। मरुतां। ओजः। ईमहे। पृषत्ऽअश्वासः। अनवभ्रऽराधसः। गंतारः। यज्ञं। विद
थेषु। धीराः॥ अग्निः। अस्मि। जन्मना। जातऽवेदाः। घृतं। मे। चक्षुः। अमृतं। मे। आसन्। अर्कः।
त्रिऽधातुः। रजसः। विऽमानः। अजस्रः। घर्मः। हविः। अस्मि। नाम॥ त्रिऽभिः। पवित्रैः। अपुपो
त्। हि। अर्कं। हृदा। मतिं। ज्योतिः। अनु। प्रऽजानन्। वर्षिष्ठं। रत्नं। अकृत। स्वधाभिः। आत्। इत्।

प॰ ८॰ १

द्यावापृथिवी इति। परि। अपश्यत्। शतऽधारं। उत्सं। अक्षीयमाणं। विपःऽचितं। पितरं। वक्त्वानां। मे
ळिं। मदंतं। पित्रोः। उपऽस्थे। तं। रोदसी इति। पिपृतं। सत्यऽवाचं॥ २७॥ प्र। वः। वाजाः। अभिऽद्यवः। हवि
ष्मंतः। घृताच्या। देवान्। जिगाति। सुम्नऽयुः। ईळे। अग्निं। विपःऽचितं। गिरा। यज्ञस्य। साधनं। श्रु

१०

ष्टीऽवानं। धितऽवानं। अग्ने। शकेम। ते। वयं। यमं। देवस्य। वाजिनः। अति। द्वेषांसि। तरेम। संऽइ
ध्यमानः। अध्वरे। अग्निः। पावकः। ईड्यः। शोचिःऽकेशः। तं। ईमहे। पृथुऽपाजाः। अमर्त्यः। घृतऽ
निर्णिक्। सुऽआहुतः। अग्निः। यज्ञस्य। हव्यऽवाट्॥ २८॥ तं। सऽबाधः। यतऽस्रुचः। इत्था। धिया।
यज्ञऽवंतः। आ। चक्रुः। अग्निं। ऊतये। होता। देवः। अमर्त्यः। पुरस्तात्। एति। मायया। विदथानि। प्रऽ

१०

चोदयन्। वाजी। वाजेषु। धीयते। अध्वरेषु। प्र। नीयते। विप्रः। यज्ञस्य। साधनः। धिया। चक्रे। वरेण्यः। भू
तानां। गर्भं। आ। दधे। दक्षस्य। पितरं। तना। नि। त्वा। दधे। वरेण्यं। दक्षस्य। इळा। सहःऽकृत। अग्ने।

सुऽदीतिं। उशिजं॥ २९॥ अग्निं। यंतुरं। अप्ऽतुरं। ऋतस्य। योगे। वनुषः। विप्राः। वाजैः। सं। इंधते। ऊर्जः।
नपातं। अध्वरे। दीदिऽवांसं। उप। द्यवि। अग्निं। ईळे। कविऽक्रतुं। ईळेन्यः। नमस्यः। तिरः। तमांसि। द
र्शतः। सं। अग्निः। इध्यते। वृषा। वृषो इति। अग्निः। सं। इध्यते। अश्वः। न। देवऽवाहनः। तं। हविष्मंतः।
ईळते। वृषणं। त्वा। वयं। वृषन्। वृषणः। सं। इधीमहि। अग्ने। दीद्यतं। बृहत्॥ ३०॥ अग्ने। जुषस्व। नः।
हविः। पुरोळाशं। जातऽवेदः। प्रातःऽसावे। धियावसो इति धियाऽवसो। पुरोळाः। अग्ने। पचतः।
तुभ्यं। वा। घ। परिऽकृतः। तं। जुषस्व। यविष्ठ्य। अग्ने। वीहि। पुरोळाशं। आऽहुतं। तिरःऽअह्न्यं।
सहसः। सूनुः। असि। अध्वरे। हितः। माध्यंदिने। सवने। जातऽवेदः। पुरोळाशं। इह। कवे। जुषस्व।
अग्ने। यह्वस्य। तव। भागऽधेयं। न। प्र। मिनंति। विदथेषु। धीराः। अग्ने। तृतीये। सवने। हि। कानि
षः। पुरोळाशं। सहसः। सूनो इति। आऽहुतं। अथ। देवेषु। अध्वरं। विपन्यया। धाः। रत्नऽवंतं। अ

प॰८॰१ मर्तेषु। जागृविं। अग्ने। वृधानः। आऽकूतिं। पुरोळाशं। जातऽवेदः। जुषस्व। तिरःऽअह्न्यं॥ ३१॥
अस्ति। इदं। अधिऽमंथनं। अस्ति। प्रऽजननं। कृतं। एतां। विश्पत्नीं। आ। भर। अग्निं। मंथाम। पू
र्वऽथा। अरण्योः। निऽहितः। जातऽवेदाः। गर्भःऽइव। सुऽधितः। गर्भिणीषु। दिवेऽदिवे। ईड्यः।
११ जागृवत्ऽभिः। हविष्मत्ऽभिः। मनुष्येभिः। अग्निः। उत्तानायां। अव। भर। चिकित्वान्। सद्यः।
प्रऽवीता। वृषणं। जजान। अरुषऽस्तूपः। रुशत्। अस्य। पाजः। इळायाः। पुत्रः। वयुने। अजनि
ष्ट। इळायाः। त्वा। पदे। वयं। नाभा। पृथिव्याः। अधि। जातऽवेदः। नि। धीमहि। अग्ने। हव्याय। वो
ळ्हवे। मंथत। नरः। कविं। अद्वयंतं। प्रऽचेतसं। अमृतं। सुऽप्रतीकं। यज्ञस्य। केतुं। प्रथमं। पुर ११
स्तात्। अग्निं। नरः। जनयत। सुऽशेवं॥ ३२॥ यदि। मंथंति। बाहुऽभिः। वि। रोचते। अश्वः। न।
वाजी। अरुषः। वनेषु। आ। चित्रः। न। यामन्। अश्विनोः। अनिऽवृतः। परि। वृणक्ति। अश्मनः।

तृणा। दहन्। जातः। अग्निः। रोचते। चेकितानः। वाजी। विप्रः। कविऽशस्तः। सुऽदानुः॥ यं। देवासः।
ईड्यं। विश्वऽविदं। हव्यऽवाहं। अदधुः। अध्वरेषु॥ सीद। होतरिति। स्वे। उं इति। लोके। चिकित्वान्।
सादय। यज्ञं। सुऽकृतस्य। योनौ। देवऽअवीः। देवान्। हविषा। यजासि। अग्ने। बृहत्। यजमाने।
वयः। धाः॥ कृणोत। धूमं। वृषणं। सखायः। अस्रेधंतः। इतन। वाजं। अच्छ। अयं। अग्निः। पृत
नाषाट्। सुऽवीरः। येन। देवासः। असहंत। दस्यून्॥ अयं। ते। योनिः। ऋत्वियः। यतः। जातः।
अरोचथाः। तं। जानन्। अग्ने। आ। सीद। अथ। नः। वर्धय। गिरः॥ ३३॥ तनूऽनपात्। उच्यते।
गर्भः। आसुरः। नराशंसः। भवति। यत्। विऽजायते। मातरिश्वा। यत्। अमिमीत। मातरि। वात
स्य। सर्गः। अभवत्। सरीमणि॥ सुऽनिःऽमथा। निःऽमथितः। सुऽनिधा। निऽहितः। कविः। अग्ने।
सुऽअध्वरा। कृणु॥ अजीजनन्। अमृतं। मर्त्यासः। अस्रेमाणं। तरणिं। वीळुऽजंभं॥ दश। स्व

प.८.१ सारः। अग्रुवः। सध्रीचीः। पुमांसं। जातं। अभि। सं। रभंते। प्र। सप्तऽहोता। सनकात्। अरोचत।
मातुः। उपऽस्थे। यत्। अशोच त्। ऊधनि। न। नि। मिषति। सुऽरणः। दिवेऽदिवे। यत्। असुर
स्य। जठरात्। अजायत। अमित्रऽयुधः। मरुतांऽइव। प्रऽयाः। प्रथमऽजाः। ब्रह्मणः। विश्वं। इ
१२ त्। विदुः। द्युम्नऽवत्। ब्रह्म। कुशिकासः। आ। ईरिरे। एकःऽएकः। दमे। अग्निं। सं। ईधिरे। य
त्। अद्य। त्वा। प्रऽयति। यज्ञे। अस्मिन्। होतः। चिकित्वः। अवृणीमहि। इह। ध्रुवं। अयाः।
ध्रुवं। उत। शमिष्ठाः। प्रऽजानन्। विद्वान्। उप। याहि। सोमं॥ १६॥ ॥इति तृतीयाष्टके प्रथ
मोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥इच्छंति। त्वा। सोम्यासः। सखायः। सुन्वंति। सोमं। दधति। १२
प्रयांसि। तितिक्षंते। अभिऽशस्तिं। जनानां। इंद्र। त्वत्। आ। कः। चन। हि। प्रऽकेतः। न। ते। दूरे।
परमा। चित्। रजांसि। आ। तु। प्र। याहि। हरिऽवः। हरिऽभ्यां। स्थिराय। वृष्णे। सवना। कृता। इमा।

युक्ताः। ग्रावाणः। संऽइधाने। अग्नौ। इंद्रः। सुऽशिप्रः। मघऽवा। तरुत्रः। महाःऽव्रातः। तुविऽ
कूर्मिः। ऋघावान्। यत्। उग्रः। धाः। बाधितः। मर्त्येषु। क्व। त्या। ते। वृषभ। वीर्याणि। त्वं। हि। स्म।
च्यवयन्। अच्युतानि। एकः। वृत्रा। चरसि। जिघ्नमानः। तव। द्यावापृथिवी इति। पर्वतासः। अनु।
व्रताय। निमिताःऽइव। तस्थुः। उत। अभये। पुरुऽहूत। श्रवःऽभिः। एकः। दृळ्हं। अवदः। वृत्रऽ
हा। सन्। इमे इति। चित्। इंद्र। रोदसी इति। अपारे इति। यत्। संऽगृभ्णाः। मघऽवन्। काशिः।
इत्। ते॥१॥ प्र। सु। ते। इंद्र। प्रऽवता। हरिऽभ्यां। प्र। ते। वज्रः। प्रऽमृणन्। एतु। शत्रून्। जहि। प्र
तीचः। अनूचः। पराचः। विश्वं। सत्यं। कृणुहि। विष्टं। अस्तु। यस्मै। धाः। सुऽअदधाः। मर्त्याय।
अभक्तं। चित्। भजते। गेह्यं। सः। भद्रा। ते। इंद्र। सुऽमतिः। घृताची। सहस्रऽदाना। पुरुऽहूत।
रातिः। सहःऽदानुं। पुरुऽहूत। क्षियंतं। अहस्तं। इंद्र। सं। पिणक्। कुणारुं। अभि। वृत्रं। वर्धमानं।

१.८.२

१२

पियारुं। अपारः। इंद्र। तवसा। अर्घ्रथानि। सामनां। इषिरां। इंद्र। भूमिं। महीं। अपारां। सदने। ससत्थ।
अस्तभ्नात्। द्यां। वृषभः। अंतरिक्षं। अर्षंतु। आपः। त्वया। इह। प्रऽसूताः। अलातृणः। वलः। इंद्र।
व्रजः। गोः। पुरा। हंतोः। भयमानः। वि। आर। सुऽगान्। पथः। अकृणोत्। निःऽअजे। गाः। प्र। आ
वन्। वाणीः। पुरुऽहूतं। धमंतीः॥११॥ एकः। द्वे इति। वसुमती इति वसुऽमती। समीची इति संऽईची।
इंद्रः। आ। पप्रौ। पृथिवीं। उत। द्यां। उत। अंतरिक्षात्। अभि। नः। संऽईके। इषः। रथीः। सऽयुजः।
शूर। वाजान्। दिशः। सूर्यः। न। मिनाति। प्रऽदिष्टाः। दिवेऽदिवे। हर्यश्वऽप्रसूताः। संऽयत्। आन
ट्। अध्वनः। आ। तात्। इत्। अश्वैः। विऽमोचनं। कृणुते। तत्। तु। अस्य। दिदृक्षंते। उषसः। यामन्।
अक्तोः। विवस्वत्याः। महि। चित्रं। अनीकं। विश्वे। जानंति। महिना। यत्। आ। अगात्। इंद्रस्य।
कर्म। सुऽकृता। पुरूणि। महि। ज्योतिः। निऽहितं। वक्षणासु। आमा। पक्वं। चरति। बिभ्रती। गोः।

१२

विश्वं। स्वाद्म। संऽभृतं। उस्रियायां। यत्। सीं। इंद्रः। अदधात्। भोजनाय। इंद्र। दृह्य। यामऽकोशाः।
अभूवन्। यज्ञाय। शिक्ष। गृणते। सखिऽभ्यः। दुःऽमायवः। दुःऽएवाः। मर्त्यासः। निषंगिणः। रिपवः।
हंत्वासः॥१३॥ सं। घोषः। शृण्वे। अवमैः। अमित्रैः। जहि। नि। एषु। अशनिं। तपिष्ठां। वृश्च। ईं। अध
स्तात्। वि। रुज। सहस्व। जहि। रक्षः। मघऽवन्। रंधयस्व। उत्। वृह। रक्षः। सहऽमूलं। इंद्र। वृश्च। मध्यं।
प्रति। अग्रं। शृणीहि। आ। कीवतः। सललूकं। चकर्थ। ब्रह्मऽद्विषे। तपुषिं। हेतिं। अस्य। स्वस्तये। वाजिऽ
भिः। च। प्रणेतरिति प्रऽनेतः। सं। यत्। महीः। इषः। आऽसत्सि। पूर्वीः। रायः। वंतारः। बृहतः। स्या
म। अस्मे इति। अस्तु। भगः। इंद्र। प्रजाऽवान्। आ। नः। भर। भगं। इंद्र। द्युऽमंतं। नि। ते। देष्णस्य।
धीमहि। प्रऽरेके। ऊर्वःऽइव। पप्रथे। कामः। अस्मे इति। तं। आ। पृण। वसुऽपते। वसूनां। इमं। का
मं। मंदय। गोभिः। अश्वैः। चंद्रऽवता। राधसा। पप्रथः। च। स्वःऽयवः। मतिऽभिः। तुभ्यं। विप्राः।

प॰ ल॰ २ इंद्राय। वाहः। कुशिकासः। अक्रन्। आ। नः। गोऽत्रा। दर्दृहि। गोऽपते। गाः। सं। अस्मभ्यं। सनयः।
यंतु। वाजाः। दिवक्षाः। असि। वृषभ। सत्यऽशुष्मः। अस्मभ्यं। सु। मघऽवन्। बोधि। गोऽदाः। शु
नं। हुवेम। मघऽवानं। इंद्रं। अस्मिन्। भरे। नृऽतमं। वाजऽसातौ। शृण्वंतं। उग्रं। ऊतये। समत्ऽसु।

१४

घ्नंतं। वृत्राणि। संऽजितं। धनानां॥४॥ शासत्। वह्निः। दुहितुः। नप्त्यं। गात्। विद्वान्। ऋतस्य। दी
धितिं। सपर्यन्। पिता। यत्र। दुहितुः। सेकं। ऋंजन्। सं। शग्म्येन। मनसा। दधन्वे। न। जामये। ता
न्वः। रिक्थं। आरैक्। चकार। गर्भं। सनितुः। निऽधानं। यदि। मातरः। जनयंत। वह्निं। अन्यः। कर्ता।
सुऽकृतोः। अन्यः। ऋंधन्। अग्निः। जज्ञे। जुह्वा। रेजमानः। महः। पुत्रान्। अरुषस्य। प्रऽयक्षे।
महान्। गर्भः। मही। आ। जातं। एषां। मही। प्रऽवृत्। हरिऽअश्वस्य। यज्ञैः। अभि। जैत्रीः। असचंत।
स्पृधानं। महि। ज्योतिः। तमसः। निः। अजानन्। तं। जानतीः। प्रति। उत्। आयन्। उषसः। पतिः।

१४

गवां। अभवत्। एकः। इंद्रः। वीळौ। सतीः। अभि। धीराः। अतृंदन्। प्राचा। अहिन्वन्। मनसा। सप्त।
विप्राः। विश्वां। अविंदन्। पथ्यां। ऋतस्य। प्रऽजानन्। इत्। ता। नमसा। आ। विवेश॥५॥ विदत्। यदि। स
रमा। रुग्णं। अद्रेः। महि। पाथः। पूर्व्यं। सध्र्यक्। करिति कः। अग्रं। नयत्। सुऽपदी। अक्षराणां। अच्छ।
रवं। प्रथमा। जानती। गात्। अगच्छत्। उं इति। विप्रऽतमः। सखिऽयन्। अस्वदयत्। सुऽकृते। ग
र्भं। अद्रिः। ससान। मर्यः। युवऽभिः। मखस्यन्। अथ। अभवत्। अंगिराः। सद्यः। अर्चन्। सतःऽस
तः। प्रतिऽमानं। पुरःऽभूः। विश्वा। वेद। जनिम। हंति। शुष्णं। प्र। नः। दिवः। पदऽवीः। गव्युः। अर्चन्।
सखा। सखीन्। अमुंचत्। निः। अवद्यात्। नि। गव्यता। मनसा। सेदुः। अर्कैः। कृण्वानासः। अ
मृतऽत्वाय। गातुं। इदं। चित्। नु। सदनं। भूरि। एषां। येन। मासान्। असिसासन्। ऋतेन। संऽपश्य
मानाः। अमदन्। अभि। स्वं। पयः। प्रत्नस्य। रेतसः। दुघानाः। वि। रोदसी इति। अतपत्। घोषः। ए

प॰ल॰२

गां।जाते।निःऽस्थां।अदधुः।गोषु।वीरान्॥६॥सः।जातेभिः।वृत्रऽहा।सः।इत्।ऊँइति।हव्यैः।उत्।उ
स्रियाः।असृजत्।इंद्रः।अर्कैः।उरूची।अस्मै।घृतऽवत्।भरंती।मधु।स्वाद्म।दुदुहे।जेन्या।गोः॥
पित्रे।चित्।चक्रुः।सदनं।सं।अस्मै।महि।त्विषिऽमत्।सुऽकृतः।वि।हि।ख्यन्।वि।स्कभ्नंतः

१५

स्कंभनेन।जनित्रीइति।आसीनाः।ऊर्ध्वं।रभसं।वि।मिन्वन्॥मही।यदि।धिषणा।शिश्नथे।धा
त्।सद्यःऽवृधं।विऽभ्वं।रोदस्योः।गिरः।यस्मिन्।अनवद्याः।संऽईचीः।विश्वाः।इंद्राय।तविषीः।
अनुऽत्ताः॥महि।आ।ते।सख्यं।वश्मि।शक्तीः।आ।वृत्रऽघ्ने।निऽयुतः।यंति।पूर्वीः।महि।स्तोत्रं।
अवः।आ।अगन्म।सूरेः।अस्माकं।सु।मघऽवन्।बोधि।गोपाः॥महि।क्षेत्रं।पुरु।चंद्रं।विवि

१५

द्वान्।आत्।इत्।सखिऽभ्यः।चरथं।सं।ऐरत्।इंद्रः।नृऽभिः।अजनत्।दीद्यानः।साकं।सूर्यं।
उषसं।गातुं।अग्निं॥७॥अपः।चित्।एषः।विऽभ्वः।दमूनाः।प्र।सध्रीचीः।असृजत्।विश्वऽ

चंद्राः।मध्वः।पुनानाः।कविऽभिः।पवित्रैः।द्युऽभिः।हिन्वंति।अक्तुऽभिः।धनुत्रीः॥अनु।कृष्णेइति।
वसुधितीइतिवसुऽधिती।जिहातेइति।उभेइति।सूर्यस्य।मंहना।यजत्रेइति।परि।यत्।ते।महिमा
नं।वृजध्यै।सखायः।इंद्र।काम्याः।ऋजिप्याः॥पतिः।भव।वृत्रऽहन्।सूनृतानां।गिरां।विश्वऽ
आयुः।वृषभः।वयःऽधाः॥०॥तं।अंगिरस्वत्।नमसा।सपर्यन्।नव्यं।कृणोमि।सन्यसे।पुराऽ
जां।द्रुहः।वि।याहि।बहुलाः।अदेवीः।स्व१रितिस्वः।च।नः।मघऽवन्।सातये।धाः॥मिहः।पाव
काः।प्रऽतताः।अभूवन्।स्वस्ति।नः।पिपृहि।पारं।आसां॥इंद्र।त्वं।रथिरः।पाहि।नः।रिषः।मक्षुऽ
मक्षु।कृणुहि।गोऽजितः।नः॥अदेदिष्ट।वृत्रऽहा।गोऽपतिः।गाः।अंतरिति।कृष्णान्।अरुषैः।धा
मऽभिः।गात्॥प्र।सूनृताः।दिशमानः।ऋतेन।दुरः।च।विश्वाः।अवृणोत्।अप।स्वाः॥०॥८॥इंद्र।सो
मं।सोमऽपते।पिब।इमं।माध्यंदिनं।सवनं।चारु।यत्।ते।प्रऽपुथ्या।शिप्रेइति।मघऽवन्।ऋजीषि

प॰तृ॰२ न्।विऽमुच्य।हरीइति।इह।मादयस्व।गोऽआशिरं।मंथिनं।इंद्र।शुक्रं।पिब।सोमं।ररिम।ते।म
दाय।ब्रह्मऽकृता।मारुतेन।गणेन।सऽजोषाः।रुद्रैः।तृपत्।आ।वृषस्व।ये।ते।शुष्मं।ये।तवि
षीं।अवर्द्धन्।अर्चंतः।इंद्र।मरुतः।ते।ओजः।माध्यंदिने।सवने।वज्रऽहस्त।पिब।रुद्रेभिः।सऽ
१६ गणः।सुऽशिप्र।ते।इत्।नु।अस्य।मधुऽमत्।विविप्रे।इंद्रस्य।शर्द्धः।मरुतः।ये।आसन्।ये
भिः।वृत्रस्य।इषितः।विवेद।अमर्मणः।मन्यमानस्य।मर्म।मनुष्वत्।इंद्र।सवनं।जुषाणः।
पिब।सोमं।शश्वते।वीर्याय।सः।आ।ववृत्स्व।हरिऽअश्व।यज्ञैः।सरण्युऽभिः।अपः।अर्णा।
सिसर्षि॥५॥ त्वं।अपः।यत्।ह।वृत्रं।जघन्वान्।अत्यान्ऽइव।प्र।असृजः।सर्तवै।आजौ। १६
शयानं।इंद्र।चरता।वधेन।वव्रिऽवांसं।परि।देवीः।अदेवं।यजाम।इत्।नमसा।वृद्धं।इंद्रं।
बृहंतं।ऋष्वं।अजरं।युवानं।यस्य।प्रियेइति।ममतुः।यज्ञियस्य।न।रोदसीइति।महिमानं।

ममातेइति।इंद्रस्य।कर्म।सुऽकृता।पुरूणि।व्रतानि।देवाः।न।मिनंति।विश्वे।दाधार।यः।पृथिवीं।
द्यां।उत।इमां।जजान।सूर्यं।उषसं।सुऽदंसाः।अद्रोघ।सत्यं।तव।तत्।महिऽत्वं।सद्यः।यत्।जातः।
अपिबः।ह।सोमं।न।द्यावः।इंद्र।तवसः।ते।ओजः।न।अहा।न।मासाः।शरदः।वरंत।त्वं।सद्यः।अ
पिबः।जातः।इंद्र।मदाय।सोमं।परमे।विऽओमन्।यत्।ह।द्यावापृथिवीइति।आ।अविवेशीः।
अथ।अभवः।पूर्व्यः।कारुऽधायाः॥१०॥ अहन्।अहिं।परिऽशयानं।अर्णः।ओजायमानं।तु
विऽजात।तव्यान्।न।ते।महिऽत्वं।अनु।भूत्।अध।द्यौः।यत्।अन्यया।स्फिग्या।क्षां।अवस्थाः।
यज्ञः।हि।ते।इंद्र।वर्द्धनः।भूत्।उत।प्रियः।सुतऽसोमः।मियेधः।यज्ञेन।यज्ञं।अव।यज्ञियः।स
न्।यज्ञः।ते।वज्रं।अहिऽहत्ये।आवत्।यज्ञेन।इंद्रं।अवसा।आ।चक्रे।अर्वाक्।आ।एनं।सु
म्नाय।नव्यसे।ववृत्यां।यः।स्तोमेभिः।ववृधे।पूर्व्येभिः।यः।मध्यमेभिः।उत।नूतनेभिः।विवेष।

प॰८॰२ यत्। मा। धिषणा। जजान। स्तवै। पुरा। पार्यात्। इंद्रं। अह्नः। अंहसः। यत्र। पीपरत्। यथा। नः। नावाऽ
इव। यांतं। उभये। हवंते। आऽपूर्णः। अस्य। कलशः। स्वाहा। सेक्ताऽइव। कोशं। सिसिचे। पिबध्यै। सं।
उं इति। प्रियाः। आ। अववृत्रन्। मदाय। प्रऽदक्षिणित्। अभि। सोमासः। इंद्रं। न। त्वा। गभीरः। पुरुऽहू
१७ त। सिंधुः। न। अद्रयः। परि। संतः। वरंत। इत्था। सखिऽभ्यः। इषितः। यत्। इंद्र। आ। दृळ्हं। चित्। अ
रुजः। गव्यं। ऊर्वं ॥११॥ प्र। पर्वतानां। उशती इति। उपऽस्थात्। अश्वेइवेत्यश्वेऽइव। विसिते इति विऽ
सिते। हासमाने इति। गावाऽइव। शुभ्रे इति। मातरा। रिहाणे इति। विऽपाट्। शुतुद्री। पयसा। जवे
ते इति। इंद्रेषिते इतींद्रऽइषिते। प्रऽसवं। भिक्षमाणे इति। अच्छ। समुद्रं। रथ्याऽइव। याथः। समा १७
राणे इति संऽआराणे। ऊर्मिऽभिः। पिन्वमाने इति। अन्या। वां। अन्यां। अपि। एति। शुभ्रे इति। अ
च्छ। सिंधुं। मातृऽतमां। अयासं। विऽपाशं। उर्वीं। सुऽभगां। अगन्म। वत्संऽइव। मातरा। संरिहाणे

इति संऽरिहाणे। समानं। योनिं। अनु। संचरंती इति संऽचरंती। एना। वयं। पयसा। पिन्वमानाः। अनु। यो
निं। देवऽकृतं। चरंतीः। न। वर्त्तवे। प्रऽसवः। सर्गऽतक्तः। किंऽयुः। विप्रः। नद्यः। जोहवीति। रमध्वं। मे। वच
से। सोम्याय। ऋतऽवरीः। उप। मुहूर्त्तं। एवैः। प्र। सिंधुं। अच्छ। बृहती। मनीषा। अवस्युः। अह्वे। कुशिक
स्य। सूनुः ॥१२॥ इंद्रः। अस्मान्। अरदत्। वज्रऽबाहुः। अप। अहन्। वृत्रं। परिऽधिं। नदीनां। देवः।
अनयत्। सविता। सुऽपाणिः। तस्य। वयं। प्रऽसवे। यामः। उर्वीः। प्रऽवाच्यं। शश्वधा। वीर्यं। तत्।
इंद्रस्य। कर्म। यत्। अहिं। विऽवृश्चत्। वि। वज्रेण। परिऽसदः। जघान। आयन्। आपः। अयनं। इ
च्छमानाः। एतत्। वचः। जरितः। मा। अपि। मृष्ठाः। आ। यत्। ते। घोषान्। उत्ऽतरा। युगानि। उक्थे
षु। कारो इति। प्रति। नः। जुषस्व। मा। नः। नि। कः। पुरुषऽत्रा। नमः। ते। ओ इति। सु। स्वसा
रः। कारवे। शृणोत। ययौ। वः। दूरात्। अनसा। रथेन। नि। सु। नमध्वं। भवत। सुऽपाराः। अधः।

अक्षाः । सिंधवः । स्रोत्याभिः । आ । ते । कारो इति । शृणवाम । वचांसि । ययाथ । दूरात् । अनसा । रथेन ।
नि । ते । नंसै । पीप्याना ऽइव । योषा । मर्याय ऽइव । कन्या । शश्वचै । ते इति ते ॥१२॥ यत् । अंग । त्वा । भ
रताः । सं ऽतरेयुः । गव्यन् । ग्रामः । इषितः । इंद्र ऽजूतः । अर्षात् । अह । प्र ऽसवः । सर्ग ऽतक्तः । आ । वः ।
वृणे । सु ऽमतिं । यज्ञियानां ॥ अतारिषुः । भरताः । गव्यवः । सं । अभक्त । विप्रः । सु ऽमतिं । नदीनां ।
प्र । पिन्वध्वं । इषयंतीः । सु ऽराधाः । आ । वक्षणाः । पृणध्वं । यात । शीभं ॥ उत् । वः । ऊर्मिः । शम्याः । हं
तु । आपः । योक्त्राणि । मुंचत ॥ मा । अदुः ऽकृतौ । वि ऽएनसा । अघ्न्यौ । शूनं । आ । अरतां ॥१४॥ इंद्रः ।

पूः ऽभित् । आ । अतिरत् । दासं । अर्कैः । विदत् ऽवसुः । दयमानः । वि । शत्रून् ॥ ब्रह्म ऽजूतः । तन्वा । व
वृधानः । भूरि ऽदात्रः । आ । अपृणात् । रोदसी इति । उभे इति ॥ मखस्य । ते । तविषस्य । प्र । जूतिं । इय
र्मि । वाचं । अमृताय । भूषन् ॥ इंद्र । क्षितीनां । असि । मानुषीणां । विशां । दैवीनां । उत । पूर्व ऽयावा ॥ इं

द्रः । वृत्रं । अवृणोत् । शर्ध ऽनीतिः । प्र । मायिनां । अमिनात् । वर्प ऽनीतिः ॥ अहन् । वि ऽअंसं । उशधक् । वनेषु ।
आविः । धेनाः । अकृणोत् । राम्याणां ॥ इंद्रः । स्वः ऽसाः । जनयन् । अहानि । जिगाय । उशिक् ऽभिः । पृतनाः । अ
भिष्टिः ॥ प्र । अरोचयत् । मनवे । केतुं । अह्नां । अविंदत् । ज्योतिः । बृहते । रणाय ॥ इंद्रः । तुजः । बर्हणाः । आ । वि
वेश । नृ ऽवत् । दधानः । नर्या । पुरूणि ॥ अचेतयत् । धियः । इमाः । जरित्रे । प्र । इमं । वर्णं । अतिरत् । शुक्रं । आ
सां ॥१५॥ महः । महानि । पनयंति । अस्य । इंद्रस्य । कर्म । सु ऽकृता । पुरूणि ॥ वृजनेन । वृजिनान् । सं । पिपेष ।
मायाभिः । दस्यून् । अभिभूति ऽओजाः ॥ युधा । इंद्रः । मह्ना । वरिवः । चकार । देवेभ्यः । सत् ऽपतिः । चर्षणि ऽ
प्राः ॥ विवस्वतः । सदने । अस्य । तानि । विप्राः । उक्थेभिः । कवयः । गृणंति ॥ सत्रा ऽसहं । वरेण्यं । सहः ऽदां । स
सऽवांसं । स्वः । अपः । च । देवीः ॥ ससान । यः । पृथिवीं । द्यां । उत । इमां । इंद्रं । मदंति । अनु । धी ऽरणासः ॥ स
सान । अत्यान् । उत । सूर्यं । ससान । इंद्रः । ससान । पुरु ऽभोजसं । गां ॥ हिरण्ययं । उत । भोगं । ससान ।

प·ल·२

१९

हत्वी। दस्यून्। प्र। आर्यं। वर्णं। आवत्। इंद्रः॥ ओषधीः। असनोत्। अहानि। वनस्पतीन्। असनोत्।
अंतरिक्षं। बिभेद। वलं। नुनुदे। विऽवाचः॥ अथ। अभवत्। दमिता। अभिऽक्रतूनां॥ ९॥ तिष्ठ। हरी
इति। रथे। आ। युज्यमाना। याहि। वायुः। न। निऽयुतः। नः। अच्छ। पिब। असि। अंधः। अभिऽसृष्टः। अ
स्मे इति। इंद्र। स्वाहा। ररिम। ते। मदाय॥ उप। अजिरा। पुरुऽहूताय। सप्ती इति। हरी इति। रथस्य। धूःऽसु।
आ। युनज्मि। द्रवत्। यथा। संऽभृतं। विश्वतः। चित्। उप। इमं। यज्ञं। आ। वहातः। इंद्रं॥ उपो इति। नय
स्व। वृषणा। तपुःऽपा। उत। ईं। अव। त्वं। वृषभ। स्वधाऽवः। ग्रसेतां। अश्वा। वि। मुच। इह। शोणा। दिवेऽ
दिवे। सऽदृशीः। अद्धि। धानाः॥ ब्रह्मणा। ते। ब्रह्मऽयुजा। युनज्मि। हरी इति। सखाया। सधऽमादे।
आशू इति। स्थिरं। रथं। सुखं। इंद्र। अधिऽतिष्ठन्॥ मा। ते। हरी इति। वृषणा। वीतऽपृष्ठा॥ अतिऽ
आ। याहि। शश्वतः। वयं। ते। अरं। सुतेभिः। कृणवाम। सोमैः॥ १७॥ तव। अयं। सोमः। त्वं। आ। इहि।

१९

अर्वाङ्। शश्वत्ऽतमं। सुऽमनाः। अस्य। पाहि॥ अस्मिन्। यज्ञे। बर्हिषि। आ। निऽसद्य। दधिष्व। इमं।
जठरे। इंदुं। इंद्र॥ स्तीर्णं। ते। बर्हिः। सुतः। इंद्र। सोमः। कृताः। धानाः। अत्तवे। ते। हरिऽभ्यां। तत्ऽओ
कसे। पुरुऽशाकाय। वृष्णे। मरुत्वते। तुभ्यं। राता। हवींषि॥ इमं। नरः। पर्वताः। तुभ्यं। आपः। सं। इंद्र। गोभिः।
मधुऽमंतं। अक्रन्। तस्य। आऽगत्य। सुऽमनाः। ऋष्व। पाहि। प्रऽजानन्। विद्वान्। पथ्याः। अनु। स्वाः॥
यान्। आ। अभजः। मरुतः। इंद्र। सोमे। ये। त्वां। अवर्द्धन्। अभवन्। गणः। ते। तेभिः। एतं। सऽजोषाः।
वावशानः। अग्नेः। पिब। जिह्वया। सोमं। इंद्र॥ इंद्र। पिब। स्वधया। चित्। सुतस्य। अग्नेः। वा। पाहि।
जिह्वया। यजत्र। अध्वर्योः। वा। प्रऽयतं। शक्र। हस्तात्। होतुः। वा। यज्ञं। हविषः। जुषस्व॥ १८॥
इमां। ऊं इति। सु। प्रऽभृतिं। सातये। धाः। शश्वत्ऽशश्वत्। ऊतिऽभिः। यादमानः। सुतेऽसुते। ववृधे।
वर्धनेभिः। यः। कर्मऽभिः। महत्ऽभिः। सुऽश्रुतः। भूत्॥ इंद्राय। सोमाः। प्रऽदिवः। विदानाः। ऋभुः। ये

प.९.२

भिः। वृषऽपर्वा। विऽहायाः। प्रऽयम्यमानान्। प्रति। सुऽगृभाय। इंद्र। पिब। वृषऽधूतस्य। वृष्णः। पिब।
वर्द्धस्व। तव। घ। सुतासः। इंद्र। सोमासः। प्रथमाः। उत। इमे। यथा। अपिबः। पूर्व्यान्। इंद्र। सोमान्। ए
व। पाहि। पन्यः। अद्य। नवीयान्। महान्। अमत्रः। वृजने। विऽरप्शी। उग्रं। शवः। पत्यते। धृष्णु। ओ
जः। न। अह। विव्याच। पृथिवी। चन। एनं। यत्। सोमासः। हरिऽअश्वं। अमंदन्। महान्। उग्रः। ववृधे।
वीर्याय। सं। आऽचक्रे। वृषभः। काव्येन। इंद्रः। भगः। वाजऽदाः। अस्य। गावः। प्र। जायंते। दक्षिणाः। अ
स्य। पूर्वीः॥१९॥ प्र। यत्। सिंधवः। प्रऽसवं। यथा। आयन्। आपः। समुद्रं। रथ्याऽइव। जग्मुः। अतः।
चित्। इंद्रः। सदसः। वरीयान्। यत्। ईं। सोमः। पृणति। दुग्धः। अंशुः। समुद्रेण। सिंधवः। यादमा
नाः। इंद्राय। सोमं। सुऽसुतं। भरंतः। अंशुं। दुहंति। हस्तिनः। भरित्रैः। मध्वः। पुनंति। धारया। प
वित्रैः। ह्रदाःऽइव। कुक्षयः। सोमऽधानाः। सं। ईं। इति। विव्याच। सवना। पुरूणि। अन्ना। यत्। इंद्रः।

२०

२०

प्रथमा। वि। आश। वृत्रं। जघन्वान्। अवृणीत। सोमं। आ। तु। भर। माकिः। एतत्। परि। स्थात्। वि
द्म। हि। त्वा। वसुऽपतिं। वसूनां। इंद्र। यत्। ते। माहिनं। दत्रं। अस्ति। अस्मभ्यं। तत्। हरिऽअश्व। प्र। यंधि।
अस्मे इति। प्र। यंधि। मघऽवन्। ऋजीषिन्। इंद्र। रायः। विश्वऽवारस्य। भूरेः। अस्मे इति। शतं। शरदः।
जीवसे। धाः। अस्मे इति। वीरान्। शश्वतः। इंद्र। शिप्रिन्॥०॥२०॥ वार्त्रऽहत्याय। शवसे। पृतनाऽस
ह्याय। च। इंद्र। त्वा। आ। वर्तयामसि। अर्वाचीनं। सु। ते। मनः। उत। चक्षुः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो।
इंद्र। कृण्वंतु। वाघतः। नामानि। ते। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। विश्वाभिः। गीःऽभिः। ईमहे। इंद्र। अ
भिमातिऽसह्ये। पुरुऽस्तुतस्य। धामऽभिः। शतेन। महयामसि। इंद्रस्य। चर्षणिऽधृतः। इंद्रं। वृत्रा
य। हंतवे। पुरुऽहूतं। उप। ब्रुवे। भरेषु। वाजऽसातये॥२१॥ वाजेषु। ससहिः। भव। त्वां। ईमहे। शतक्र
तो इति शतऽक्रतो। इंद्र। वृत्राय। हंतवे। द्युम्नेषु। पृतनाज्ये। पृत्सुतूर्षु। श्रवःऽसु। च। इंद्र। साक्ष्व। अ

प. ऋ. २

२१

भिऽमातिषु। शुष्मिन्ऽतमं। नः। ऊतये। द्युम्निनं। पाहि। जागृविं। इंद्र। सोमं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। इं
द्रियाणि। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। या। ते। जनेषु। पंचऽसु। इंद्र। तानि। ते। आ। वृणे। आ। गन्। इंद्र। श्र
वः। बृहत्। द्युम्नं। दधिष्व। दुस्तरं। उत्। ते। शुष्मं। तिरामसि। अर्वाऽवतः। नः। आ। गहि। अथो इति। श
क्र। पराऽवतः। उं इति। लोकः। यः। ते। अद्रिऽवः। इंद्र। इह। ततः। आ। गहि॥२२॥ अभि। तष्टाऽइव। दी
धय। मनीषां। अत्यः। न। वाजी। सुऽधुरः। जिहानः। अभि। प्रियाणि। मर्मृशत्। पराणि। कवीन्। इ
च्छामि। संऽदृशे। सुऽमेधाः। इना। उत। पृच्छ। जनिम। कवीनां। मनःऽधृतः। सुऽकृतः। तक्षत। द्यां। इमाः
उं इति। ते। प्रऽण्यः। वर्द्धमानाः। मनःऽवाताः। अध। नु। धर्मणि। ग्मन्। नि। सं। इत्। अत्र। गुह्या। दधा
नाः। उत। क्षत्राय। रोदसी इति। सं। अंजन्। सं। मात्राभिः। ममिरे। येमुः। उर्वी इति। अंतः। मही इति।
समृते इति संऽऋते। धायसे। धुः। इति धुः। आऽतिष्ठंतं। परि। विश्वे। अभूषन्। श्रियः। वसानः। च

२१

रति। स्वऽरोचिः। महत्। तत्। वृष्णः। असुरस्य। नाम। आ। विश्वऽरूपः। अमृतानि। तस्थौ। असूत। पू
र्व्यः। वृषभः। ज्यायान्। इमाः। अस्य। शुरुधः। संति। पूर्वीः। दिवः। नपाता। विदथस्य। धीभिः। क्षत्रं।
राजाना। प्रऽदिवः। दधाथे इति॥२३॥ त्रीणि। राजाना। विदथे। पुरूणि। परि। विश्वानि। भूषथः। सदां
सि। अपश्यं। अत्र। मनसा। जगन्वान्। व्रते। गंधर्वान्। अपि। वायुऽकेशान्। तत्। इत्। नु। अस्य। वृ
षभस्य। धेनोः। आ। नामऽभिः। ममिरे। सक्म्यं। गोः। अन्यत्ऽअन्यत्। असुर्यं। वसानाः। नि। मा
यिनः। ममिरे। रूपं। अस्मिन्॥०॥ सवितुः। नकिः। मे। हिरण्ययीं। अमतिं। यां। अशिश्रेत्। आ। सुऽ
स्तुती। रोदसी इति। विश्वमिन्वे इति विश्वंऽइन्वे। अपिऽइव। योषा। जनिमानि। वव्रे। युवं। प्रत्नस्य।
साधथः। महः। यत्। दैवी। स्वस्तिः। परि। नः। स्यातं। गोपाजिह्वस्य। तस्थुषः। विऽरूपा। विश्वे। पश्यं
ति। मायिनः। कृतानि॥०॥२४॥ इंद्र। मतिः। हृदः। आ। वच्यमाना। अच्छ। पतिं। स्तोमऽतष्टा। जिगाति।

प॰३॰२

या।जागृविः।विदथे।शस्यमाना।इंद्र।यत्।ते।जायते।विद्धि।तस्य।दिवः।चित्।आ।पूर्व्या।जायमाना।
वि।जागृविः।विदथे।शस्यमाना।भद्रा।वस्त्राणि।अर्जुना।वसाना।सा।इयं।अस्मे इति।सनऽजा।पित्र्या।
धीः।यमा।चित्।अत्र।यमऽसूः।असूत।जिह्वायाः।अग्रं।पतत्।आ।हि।अस्थात्।वपूंषि।जाता।मि
थुना।सचेते इति।तमःऽहना।तपुषः।बुध्ने।आऽइता।नकिः।एषां।निंदिता।मर्त्येषु।ये।अस्माकं।पि
तरः।गोषु।योधाः।इंद्रः।एषां।दृंहिता।माहिनऽवान्।उत्।गोत्राणि।ससृजे।दंसनाऽवान्।सखा।ह।
यत्र।सखिऽभिः।नवऽग्वैः।अभिऽज्ञु।आ।सत्वऽभिः।गाः।अनुऽग्मन्।सत्यं।तत्।इंद्रः।दशऽभिः।
दशऽग्वैः।सूर्यं।विवेद।तमसि।क्षियंतं।।५।।इंद्रः।मधु।संऽभृतं।उस्रियायां।पत्ऽवत्।विवेद।श
फऽवत्।नमे।गोः।०।हस्ते।दधे।दक्षिणे।दक्षिणऽवान्।ज्योतिः।वृणीत।तमसः।विऽजानन्।आरे।
स्याम।दुःऽइतात्।अभीके।इमाः।गिरः।सोमऽपाः।सोमऽवृद्ध।जुषस्व।इंद्र।पुरुऽतमस्य।कारोः।

२२

२२

ज्योतिः।यज्ञाय।रोदसी इति।अनु।स्यात्।आरे।स्याम।दुःऽइतस्य।भूरेः।भूरि।चित्।हि।
तुजतः।मर्त्यस्य।सुऽपारासः।वसवः।बर्हणाऽवत्।।७।।२६।। ।।इति तृतीयाष्टके द्वितीयोध्या
यः।। ।।हरिः ओं।। ।।इंद्रं।त्वा।वृषभं।वयं।सुते।सोमे।हवामहे।सः।पाहि।मध्वः।अं
धसः।इंद्र।क्रतुऽविदं।सुतं।सोमं।हर्य।पुरुऽस्तुत।पिब।आ।वृषस्व।ततृपिं।इंद्र।प्र।नः।धि
तऽवानं।यज्ञं।विश्वेभिः।देवेभिः।तिर।स्तवान।विश्पते।इंद्र।सोमाः।सुताः।इमे।तव।प्र।यंति।
सत्ऽपते।क्षयं।चंद्रासः।इंदवः।दधिष्व।जठरे।सुतं।सोमं।इंद्र।वरेण्यं।तव।द्युक्षासः।इंदवः।
।।१।।गिर्वणः।पाहि।नः।सुतं।मधोः।धाराभिः।अज्यसे।इंद्र।त्वाऽदातं।इत्।यशः।अभि।
द्युम्नानि।वनिनः।इंद्रं।सचंते।अक्षिता।पीत्वी।सोमस्य।ववृधे।०।पराऽवतः।च।वृत्रऽहन्।
इमाः।जुषस्व।नः।गिरः।यत्।अंतरा।पराऽवतं।अर्वाऽवतं।च।हूयसे।०।।२।।०।।मह्यक्रा।ऊ

प॰ल॰२ वानः। सोमंऽपीतये। हरिऽभ्यां। याहि। अद्रिऽवः॥ सत्तः। होता। नः। ऋत्वियः। तिस्तिरे। बर्हिः। आनु
षक्। अयुंजन्। प्रातः। अद्रयः॥ इमा। ब्रह्म। ब्रह्मऽवाहः। क्रियंते। आ। बर्हिः। सीद। वीहि। शूर। पु
रोळाशं॥ रंधि। सवनेषु। नः। एषु। स्तोमेषु। वृत्रऽहन्। उक्थेषु। इंद्र। गिर्वणः॥ मतयः। सोमऽ
२२ पां। उरुं। रिहंति। शवसः। पतिं॥ इंद्रं। वत्सं। न। मातरः॥ सः। मंदस्व। हि। अंधसः। राधसे। तन्वा।
महे॥ न। स्तोतारं। निदे। करः॥ वयं। इंद्र। त्वाऽयवः। हविष्मंतः। जरामहे॥ उत। त्वं। अस्मऽयुः। वसो
इति॥ मा। आरे। अस्मत्। वि। मुमुचः। हरिऽप्रिय। अर्वाङ्। याहि॥ इंद्र। स्वधाऽवः। मत्स्व। इह॥ अ
र्वांचं। त्वा। सुऽखे। रथे। वहतां। इंद्र। केशिना॥ घृतस्नू इति घृतऽस्नू। बर्हिः। आऽसदे॥४१॥०॥ सो २३
मं। इंद्र। गोऽआशिरं। हरिऽभ्यां। यः। ते। अस्मऽयुः॥ तं। इंद्र। मदं। आ। गहि। बर्हिःऽस्थां। ग्रावऽभिः।
सुतं॥ कुवित्। नु। अस्य। तृप्णवः॥ इंद्रं। इत्था। गिरः। मम। अच्छ। अगुः। इषिताः। इतः॥ आऽवृते। सो

मऽपीतये॥ इंद्र। सोमस्य। पीतये। स्तोमैः। इह। हवामहे॥ उक्थेभिः। कुवित्। आऽगमत्॥०॥ तान्।
दधिष्व। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। जठरे॥ वाजिनीवसो इति वाजिनीऽवसो॥५॥ विद्म। हि। त्वा।
धनंऽजयं। वाजेषु। दधृषं। कवे॥ अध। ते। सुम्नं। ईमहे॥ इमं। इंद्र। गोऽआशिरं। यवऽआशिरं। च।
नः। पिब। आऽगत्य। वृषऽभिः। सुतं॥ तुभ्य। इत्। इंद्र। स्वे। ओक्ये। सोमं। चोदामि। पीतये॥ एषः। ररं
तु। ते। हृदि॥ त्वां। सुतस्य। पीतये। प्रत्नं। इंद्र। हवामहे॥ कुशिकासः। अवस्यवः॥८॥ आ। याहि। अर्वा
ङ्। उप। वंधुरेऽस्थाः। तव। इत्। अनु। प्रऽदिवः। सोमऽपेयं॥ प्रिया। सखाया। वि। मुंच। उप। बर्हिः। त्वां।
इमे। हव्यऽवाहः। हवंते॥ आ। याहि। पूर्वीः। अति। चर्षणीः। आ। अर्यः। आऽशिषः। उप। नः। हरिऽ
भ्यां॥ इमाः। हि। त्वा। मतयः। स्तोमऽतष्टाः। इंद्र। हवंते। सख्यं। जुषाणाः॥ आ। नः। यज्ञं। नमःऽवृधं।
सऽजोषाः। इंद्र। देव। हरिऽभिः। याहि। तूयं॥ अहं। हि। त्वा। मतिऽभिः। जोहवीमि। घृतऽप्रयाः। सधऽ

प॰ ल॰ २

२४

मादे। मधूनां। आ। च। त्वा। एता। वृषणा। वहातः। हरी इति। सखाया। सुऽधुरा। सुऽअंगा। धानाऽवत्।
इंद्रः। सवनं। जुषाणः। सखा। सख्युः। शृणवत्। वंदनानि। कुवित्। मा। गोपां। करसे। जनस्य। कुवित्।
राजानं। मघऽवन्। ऋजीषिन्। कुवित्। मा। ऋषिं। पपिऽवांसं। सुतस्य। कुवित्। मे। वस्वः। अमृतस्य।
शिक्षाः। आ। त्वा। बृहंतः। हरयः। युजानाः। अर्वाक्। इंद्र। सधऽमादः। वहंतु। प्र। ये। द्विता। दिवः। ऋंजं
ति। आताः। सुऽसंमृष्टासः। वृषभस्य। मूराः। इंद्र। पिब। वृषऽधूतस्य। वृष्णः। आ। यं। ते। श्येनः। उशा
ते। जभार। यस्य। मदे। च्यवयसि। प्र। कृष्टीः। यस्य। मदे। अप। गोत्रा। ववर्थ। ॥ ७ ॥ अयं। ते। अस्तु।
हर्यतः। सोमः। आ। हरिऽभिः। सुतः। जुषाणः। इंद्र। हरिऽभिः। नः। आ। गहि। आ। तिष्ठ। हरितं। रथं।
हर्यन्। उषसं। अर्चयः। सूर्यं। हर्यन्। अरोचयः। विद्वान्। चिकित्वान्। हरिऽअश्व। वर्धसे। इंद्र। वि
श्वाः। अभि। श्रियः। द्यां। इंद्रः। हरिऽधायसं। पृथिवीं। हरिऽवर्पसं। अधारयत्। हरितोः। भूरि। भोजनं।

२४

ययोः। अंतः। हरिः। चरत्। जज्ञानः। हरितः। वृषा। विश्वं। आ। भाति। रोचनं। हर्यऽअश्वः। हरितं। धत्ते। आ
युधं। आ। वज्रं। बाह्वोः। हरिं। इंद्रः। हर्यंतं। अर्जुनं। वज्रं। शुक्रैः। अभिऽवृतं। अप। अवृणोत्। हरिऽभिः। अ
द्रिऽभिः। सुतं। उत्। गाः। हरिऽभिः। आजत ॥ ८ ॥ आ। मंद्रैः। इंद्र। हरिऽभिः। याहि। मयूररोमऽभिः। मा। त्वा।
के। चित्। नि। यमन्। विं। न। पाशिनः। अति। धन्वऽइव। तान्। इहि। वृत्रऽखादः। वलंऽरुजः। पुरां। दर्मः। अपां।
अजः। स्थाता। रथस्य। हर्योः। अभिऽस्वरे। इंद्रः। दृळ्हा। चित्। आऽरुजः। गंभीरान्। उदधीन्ऽइव। क्रतुं।
पुष्यसि। गाःऽइव। प्र। सुऽगोपाः। यवसं। धेनवः। यथा। ह्रदं। कुल्याःऽइव। आशत। आ। नः। तुजं। रयिं।
भर। अंशं। न। प्रतिऽजानते। वृक्षं। पक्वं। फलं। अंकीऽइव। धूनुहि। इंद्र। संऽपारणं। वसु। स्वऽयुः। इंद्र। स्वऽ
राट्। असि। स्मत्ऽदिष्टिः। स्वऽयशाः। ततरः। सः। ववृधानः। ओजसा। पुरुऽस्तुत। भव। नः। सुश्रवःऽतमः॥
॥ ९ ॥ शुष्मस्य। ते। वृषभस्य। स्वऽराजः। उग्रस्य। यूनः। स्थविरस्य। घृष्वेः। अजूर्यतः। वज्रिणः। वीर्याणि।

प. ७८.२

इंद्र। ऋतस्य। महतः। महानि। महान्। असि। महिना। वृष्ण्येभिः। धनऽस्पृत्। उग्र। सहमानः। अन्या
न्। एकः। विश्वस्य। भुवनस्य। राजा। सः। योधय। च। क्षयय। च। जनान्। प्र। मात्राभिः। रिरिचे। रोच
मानः। प्र। देवेभिः। विश्वतः। अप्रतिऽइतः। प्र। मज्मना। दिवः। इंद्रः। पृथिव्याः। प्र। उरोः। महः। अंत

२५

रिक्षात्। ऋजीषी। उरुं। गभीरं। जनुषा। अभि। उग्रं। विश्वऽव्यचसं। अवतं। मतीनां। इंद्रं। सोमासः।
प्रऽदिवि। सुतासः। समुद्रं। न। स्रवतः। आ। विशंति। यं। सोमं। इंद्र। पृथिवी द्यावा। गर्भं। न। माता।
बिभृतः। त्वाऽया। तं। ते। हिन्वंति। तं। ऊं इति। ते। मृजंति। अध्वर्यवः। वृषभ। पातवै। ऊं इति।।१०।। मरु
त्वान्। इंद्र। वृषभः। रणाय। पिब। सोमं। अनुऽस्वधं। मदाय। आ। सिंचस्व। जठरे। मध्वः। ऊर्मिं। त्वं।

२५

राजा। असि। प्रऽदिवः। सुतानां। सऽजोषाः। इंद्र। सऽगणः। मरुत्ऽभिः। सोमं। पिब। वृत्रऽहा। शू
र। विद्वान्। जहि। शत्रून्। अप। मृधः। नुदस्व। अथ। अभयं। कृणुहि। विश्वतः। नः। उत। ऋतुऽ

भिः। ऋतुऽपाः। पाहि। सोमं। इंद्र। देवेभिः। सखिऽभिः। सुतं। नः। यान्। आ। अभजः। मरुतः। ये।
त्वा। अनु। अहन्। वृत्रं। अदधुः। तुभ्यं। ओजः। ये। त्वा। अहिऽहत्ये। मघऽवन्। अवर्धन्। ये। शांबरे।
हरिऽवः। ये। गोऽइष्टौ। ये। त्वा। नूनं। अनुऽमदंति। विप्राः। पिब। इंद्र। सोमं। सऽगणः। मरुत्ऽभिः। म
रुत्वंतं। वृषभं। ववृधानं। अकवऽअरिं। दिव्यं। शासं। इंद्रं। विश्वऽसहं। अवसे। नूतनाय। उग्रं। सहःऽ
दां। इह। तं। हुवेम।।११।। सद्यः। ह। जातः। वृषभः। कनीनः। प्रऽभर्तुं। आवत्। अंधसः। सुतस्य। साधोः।
पिब। प्रतिऽकामं। यथा। ते। रसऽआशिरः। प्रथमं। सोम्यस्य। यत्। जायथाः। तत्। अहः। अस्य। का
मे। अंशोः। पीयूषं। अपिबः। गिरिऽस्थां। तं। ते। माता। परि। योषा। जनित्री। महः। पितुः। दमे। आ।
असिंचत्। अग्रे। उपऽस्थाय। मातरं। अन्नं। ऐट्ट। तिग्मं। अपश्यत्। अभि। सोमं। ऊधः। प्रऽयाव
यन्। अचरत्। गृत्सः। अन्यान्। महानि। चक्रे। पुरुधऽप्रतीकः। सः। उग्रः। तुराषाट्। अभिभूतिऽ

प॰ ८८॰२

२६

ओजः। यथाऽवशं। तन्वं। चक्रे। एषः। त्वष्टारं। इंद्रः। जनुषा। अभिऽभूय। आऽमुष्य।
सोमं। अपिबत्। चमूषु॥०॥१२॥ शंस। महां। इंद्रं। यस्मिन्। विश्वाः। आ। कृष्टयः। सोमऽ
पाः। कामं। अव्यन्। यं। सुऽक्रतुं। धिषणे इति। विभ्वऽतष्टं। घनं। वृत्राणां। जनयंत। देवाः।
यं। नु। नकिः। पृतनासु। स्वऽराजं। द्विता। तरति। नृऽतमं। हरिऽस्थां। इनऽतमः। सत्वऽभिः।
यः। ह। शूषैः। पृथुऽज्रयाः। अमिनात्। आयुः। दस्योः। सहऽवा। पृतत्सु। तरणिः। न। अ
र्वा। विऽआनशिः। रोदसी इति। महनाऽवान्। भगः। न। कारे। हव्यः। मतीनां। पिताऽइव। चा
रुः। सुऽहवः। वयःऽधाः। धर्ता। दिवः। रजसः। पृष्टः। ऊर्ध्वः। रथः। न। वायुः। वसुऽभिः। २६
नियुत्वान्। क्षपां। वस्ता। जनिता। सूर्यस्य। विऽभक्ता। भागं। धिषणाऽइव। वाजं॥०॥१३॥
इंद्रः। स्वाहा। पिबतु। यस्य। सोमः। आऽगत्य। तुम्रः। वृषभः। मरुत्वान्। आ। उरुऽव्यचाः। पृ

णतां। एभिः। अन्नैः। आ। अस्य। हविः। तन्वः। कामं। ऋध्याः। आ। ते। सपर्यू इति। जवसे। यु
नज्मि। ययोः। अनु। प्रऽदिवः। श्रुष्टिं। आवः। इह। त्वा। धेयुः। हरयः। सुऽशिप्र। पिब। तु। अ
स्य। सुऽसुतस्य। चारोः। गोभिः। मिमिक्षं। दधिरे। सुऽपारं। इंद्रं। ज्येष्ठ्याय। धायसे। गृणानाः॥
मंदानः। सोमं। पपिऽवान्। ऋजीषिन्। सं। अस्मभ्यं। पुरुधा। गाः। इषण्य॥०॥१४॥ चर्षणिऽ
धृतं। मघऽवानं। उक्थ्यं। इंद्रं। गिरः। बृहतीः। अभि। अनूषत। ववृधानं। पुरुऽहूतं। सुवृक्तिऽभिः।
अमर्त्यं। जरमाणं। दिवेऽदिवे। शतऽक्रतुं। अर्णवं। शाकिनं। नरं। गिरः। मे। इंद्रं। उप। यंति। वि
श्वतः। वाजऽसनिं। पूःऽभिदं। तूर्णिं। अप्ऽतुरं। धामऽसाचं। अभिऽसाचं। स्वःऽविदं। आऽक
रे। वसोः। जरिता। पनस्यते। अनेहसः। स्तुभः। इंद्रः। दुवस्यति। विवस्वतः। सदने। आ। हि। पि
प्रिये। सत्राऽसहं। अभिमातिऽहनं। स्तुहि। नृणां। ऊं इति। त्वा। नृऽतमं। गीःऽभिः। उक्थैः। अ

प॰८३

२७

भिः। प्र। वीरं। अर्चत। सऽबाधः। सं। सहसे। पुरुऽमायः। जिहीते। नमः। अस्य। प्रऽदिवः। एकः। ई
शे॥ पूर्वीः। अस्य। निःऽसिधः। मर्त्येषु। पुरु। वसूनि। पृथिवी। बिभर्ति। इंद्राय। द्यावः। ओषधीः।
उत। आपः। रयिं। रक्षंति। जीरयः। वनानि॥ ५॥ तुभ्यं। ब्रह्माणि। गिरः। इंद्र। तुभ्यं। सत्रा। दधि
रे। हरिऽवः। जुषस्व। बोधि। आपिः। अवसः। नूतनस्य। सखे। वसो इति। जरितृऽभ्यः। वयः
धाः॥ इंद्र। मरुत्वः। इह। पाहि। सोमं। यथा। शार्याते। अपिबः। सुतस्य। तव। प्रऽनीती। तव। शूर।
शर्मन्। आ। विवासंति। कवयः। सुऽयज्ञाः॥ सः। वावशानः। इह। पाहि। सोमं। मरुत्ऽभिः। इंद्र।
सखिऽभिः। सुतं। नः। जातं। यत्। त्वा। परि। देवाः। अभूषन्। महे। भराय। पुरुऽहूत। विश्वे। अ
प्ऽतूर्ये। मरुतः। आपिः। एषः। अमंदन्। इंद्रं। अनु। दातिऽवाराः। तेभिः। साकं। पिबतु। वृत्रऽ
खादः। सुतं। सोमं। दाशुषः। स्वे। सधऽस्थे। इदं। हि। अनु। ओजसा। सुतं। राधानां। पते। पिब।

२७

तु। अस्य। गिर्वणः॥ यः। ते। अनु। स्वधां। असत्। सुते। नि। यच्छ। तन्वं॥ सः। त्वा। ममत्तु। सोम्यं॥ प्र
ते। अश्नोतु। कुक्ष्योः। प्र। इंद्र। ब्रह्मणा। शिरः। प्र। बाहू इति। शूर। राधसे॥ १२॥ धानाऽवंतं। करं
भिणं। अपूपऽवंतं। उक्थिनं। इंद्र। प्रातः। जुषस्व। नः॥ पुरोळाशं। पचत्यं। जुषस्व। इंद्र। आ। गु
रस्व। च॥ तुभ्यं। हव्यानि। सिस्रते॥ पुरोळाशं। च। नः। घसः। जोषयासे। गिरः। च। नः। वधूयुःऽ
इव। योषणां॥ पुरोळाशं। सनऽश्रुत। प्रातःऽसावे। जुषस्व। नः॥ इंद्र। क्रतुः। हि। ते। बृहन्॥ माध्यं
दिनस्य। सवनस्य। धानाः। पुरोळाशं। इंद्र। कृष्व। इह। चारुं॥ प्र। यत्। स्तोता। जरिता। तूर्णिऽअ
र्थः। वृषऽयमाणः। उप। गीःऽभिः। ईट्टे॥ ४॥ तृतीये। धानाः। सवने। पुरुऽस्तुत। पुरोळाशं। आऽ
हुतं। ममहस्व। नः॥ ऋभुऽमंतं। वाजऽवंतं। त्वा। कवे। प्रयस्वंतः। उप। शिक्षेम। धीतिऽभिः॥ पूषणऽ
वते। ते। चकृम। करंभं। हरिऽवते। हरिऽभ्यां॥ धानाः। अपूपं। अद्धि। सऽगणः। मरुत्ऽभिः।

प.८.३

सोमं। पिब। वृत्रऽहा। शूर। विद्वान्। प्रति। धानाः। भरत। तूयं। अस्मै। पुरोळाशं। वीरऽतमाय।
नृणां। दिवेऽदिवे। सऽदृशीः। इंद्र। तुभ्यं। वर्धंतु। त्वा। सोमऽपेयाय। धृष्णो इति। ॥१८॥ इंद्राप
र्वता। बृहता। रथेन। वामीः। इषः। आ। वहतं। सुऽवीराः। वीतं। हव्यानि। अध्वरेषु। देवा। वर्धे
थां। गीःऽभिः। इळया। मदंता॥ तिष्ठ। सु। कं। मघऽवन्। मा। परा। गाः। सोमस्य। नु। त्वा। सुऽसु
तस्य। यक्षि। पितुः। न। पुत्रः। सिचं। आ। रभे। ते। इंद्र। स्वादिष्ठया। गिरा। शचीऽवः॥ शंसाव।
अध्वर्यो इति। प्रति। मे। गृणीहि। इंद्राय। वाहः। कृणवाव। जुष्टं। आ। इदं। बर्हिः। यजमान
स्य। सीद। अथ। च। भूत्। उक्थं। इंद्राय। शस्तं॥ जाया। इत्। अस्तं। मघऽवन्। सा। इत्। ऊं इ
ति। योनिः। तत्। इत्। त्वा। युक्ताः। हरयः। वहंतु। यदा। कदा। च। सुनवाम। सोमं। अग्निः।
त्वा। दूतः। धन्वाति। अच्छ॥ परा। याहि। मघऽवन्। आ। च। याहि। इंद्र। भ्रातः। उभयत्र। ते।

२८

२८

अर्थं। यत्र। रथस्य। बृहतः। निऽधानं। विऽमोचनं। वाजिनः। रासभस्य॥१९॥ अपाः। सोमं। अ
स्तं। इंद्र। प्र। याहि। कल्याणीः। जाया। सुऽरणं। गृहे। ते।०। दक्षिणाऽवत्। इमे। भोजाः। अंगिरसः।
विऽरूपाः। दिवः। पुत्रासः। असुरस्य। वीराः। विश्वामित्राय। ददतः। मघानि। सहस्रऽसावे। प्र
तिरंते। आयुः। रूपंऽरूपं। मघऽवा। बोभवीति। मायाः। कृण्वानः। तन्वं। परि। स्वां। त्रिः। यत्। दि
वः। परि। मुहूर्तं। आ। अगात्। स्वैः। मंत्रैः। अनृतुऽपाः। ऋतऽवा। महान्। ऋषिः। देवऽजाः। दे
वऽजूतः। अस्तभ्नात्। सिंधुं। अर्णवं। नृऽचक्षाः। विश्वामित्रः। यत्। अवहत्। सुऽदासं। अ
प्रियायत। कुशिकेभिः। इंद्रः। हंसाःऽइव। कृणुथ। श्लोकं। अद्रिऽभिः। मदंतः। गीःऽभिः। अ
ध्वरे। सुते। सचा। देवेभिः। विप्राः। ऋषयः। नृऽचक्षसः। वि। पिबध्वं। कुशिकाः। सोम्यं। मधु।
॥२०॥ उप। प्र। इत। कुशिकाः। चेतयध्वं। अश्वं। राये। प्र। मुंचत। सुऽदासः। राजा। वृत्रं। जंघन

प॰८॰२

२९

त्। प्राक्। अपाक्। उदक्। अथ। यजाते। वरे। आ। पृथिव्याः॥ यः। इमे इति। रोदसी इति। उभे इति।
अहं। इंद्रं। अतुष्टवं। विश्वामित्रस्य। रक्षति। ब्रह्म। इदं। भारतं। जनं॥ विश्वामित्राः। अरासत।
ब्रह्म। इंद्राय। वज्रिणे। करत्। इत्। नः। सुऽराधसः॥ किं। ते। कृण्वंति। कीकटेषु। गावः। न। आऽशि
रं। दुह्रे। न। तपंति। घर्मं। आ। नः। भर। प्रऽमगंदस्य। वेदः। नैचाऽशाखं। मघऽवन्। रंधय। नः॥
ससर्परीः। अमतिं। बाधमाना। बृहत्। मिमाय। जमदग्निऽदत्ता। आ। सूर्यस्य। दुहिता। तता
न। श्रवः। देवेषु। अमृतं। अजुर्यं॥ २१॥ ससर्परीः। अभरत्। तूयं। एभ्यः। अधि। श्रवः। पांचऽ
जन्यासु। कृष्टिषु। सा। पक्ष्या। नव्यं। आयुः। दधाना। यां। मे। पलस्तिऽजमदग्नयः। ददुः॥ स्थिरौ। गा
वौ। भवतां। वीळुः। अक्षः। मा। ईषा। वि। वर्हि। मा। युगं। वि। शारि॥ इंद्रः। पातल्ये इति। ददतां।
शरीतोः। अरिष्टऽनेमे। अभि। नः। सचस्व॥ बलं। धेहि। तनूषु। नः। बलं। इंद्र। अनळुत्ऽसु।

सा।

२९

नः। बलं। तोकाय। तनयाय। जीवसे। त्वं। हि। बलऽदाः। असि॥ अभि। व्ययस्व। खदिरस्य। सारं।
ओजः। धेहि। स्पंदने। शिंशपायां॥ अक्ष। वीळो इति। वीळित। वीळयस्व। मा। यामात्। अस्मात्।
अव। जीहिपः। नः॥ अयं। अस्मान्। वनस्पतिः। मा। च। हाः। मा। च। रिरिषत्। स्वस्ति। आ।
गृहेभ्यः। आ। अवऽसै। आ। विऽमोचनात्॥ २२॥ इंद्र। ऊतिऽभिः। बहुलाभिः। नः। अद्य। यात्ऽ
श्रेष्ठाभिः। मघऽवन्। शूर। जिन्व॥ यः। नः। द्वेष्टि। अधरः। सः। पदीष्ट। यं। ऊं इति। द्विष्मः। तं। ऊं इ
ति। प्राणः। जहातु॥ परशुं। चित्। वि। तपति। शिंबलं। चित्। वि। वृश्चति॥ उखा। चित्। इंद्र। येषं
ती। प्रऽयस्ता। फेनं। अस्यति॥ न। सायकस्य। चिकिते। जनासः। लोधं। नयंति। पशु। मन्यमा
नाः॥ न। अवाजिनं। वाजिना। हासयंति। न। गर्दभं। पुरः। अश्वात्। नयंति॥ इमे। इंद्र। भरतस्य। पु
त्राः। अपऽपित्वं। चिकितुः। न। प्रऽपित्वं॥ हिन्वंति। अश्वं। अरणं। न। नित्यं। ज्याऽवाजं। परि। न

यँति। आजौ॥२२॥ ॥अनुवाकः॥ ॥इमं। महे। विदथ्याय। शूषं। शश्वत्। कृत्वः। ईड्याय।
प्र। जभ्रुः। शृणोतु। नः। शृणोतु। अग्निः। दिव्यैः। अजस्रः॥ महि। महे। दिवे। अर्च। पृथिव्यै। का
मः। मे। इच्छन्। चरति। प्रऽजानन्। ययोः। ह। स्तोमे। विदथेषु। देवाः। सपर्यवः। मादयंते। स
चा॥ आयोः। युवोः। ऋतं। रोदसी इति। सत्यं। अस्तु। महे। कं। नः। सुविताय। प्र। भूतं॥ इदं। दि
वे। नमः। अग्ने। पृथिव्यै। सपर्यामि। प्रयसा। यामि। रत्नं॥ उतो इति। हि। वां। पूर्व्याः। आऽविविद्रे।
ऋतवरी इत्यृतऽवरी। रोदसी इति। सत्यऽवाचः। नरः॥ चित्। वां। संऽइथे। शूरऽसातौ। ववं
दिरे। पृथिवि। वेविदानाः॥ कः। अद्धा। वेद। कः। इह। प्र। वोचत्। देवान्। अच्छ। पथ्या। का। सं। ए
ति। ददृश्रे। एषां। अवमा। सदांसि। परेषु। या। गुह्येषु। व्रतेषु॥२४॥ कविः। नृऽचक्षाः। अभि।
सीं। अचष्ट। ऋतस्य। योना। विघृते इति विऽघृते। मदंती इति। नाना। चक्राते इति। सदनं।

यथा। वेः। समानेन। क्रतुना। संविदाने इति संऽविदाने॥ समान्या। वियुते इति विऽयुते।
दूरेअंते इति दूरेऽअंते। ध्रुवे। पदे। तस्थतुः। जागरूके इति॥ उत। स्वसारा। युवती इति। भ
वंती इति। आत्। ऊं इति। ब्रुवाते इति। मिथुनानि। नाम॥ विश्वा। इत्। एते इति। जनिम। सं। विवि
क्तः। महः। देवान्। बिभ्रती इति। न। व्यथेते इति॥ एजत्। ध्रुवं। पत्यते। विश्वं। एकं। चरत्।
पतत्रि। विषुणं। वि। जातं॥ सना। पुराणं। अधि। एमि। आरात्। महः। पितुः। जनितुः। जामि।
तत्। नः। देवासः। यत्र। पनितारः। एवैः। उरौ। पथि। विऽउते। तस्थुः। अंतरिति॥ इमं। स्तोमं।
रोदसी इति। प्र। ब्रवीमि। ऋदूदराः। शृणवन्। अग्निऽजिह्वाः॥ मित्रः। संऽराजः। वरुणः।
युवानः। आदित्यासः। कवयः। पप्रथानाः॥२५॥ हिरण्यऽपाणिः। सविता। सुऽजिह्वः। त्रिः।
आ। दिवः। विदथे। पत्यमानः॥ देवेषु। च। सवितरिति। श्लोकं। अश्रेः। आत्। अस्मभ्यं। आ।

प.ल.२

३१

सुव। सर्वऽतातिं। सुऽकृत्। सुऽपाणिः। स्वऽवान्। ऋतऽवा। देवः। त्वष्टा। अवसे। तानि। नः। धा
तु। पूषण्ऽवंतः। ऋभवः। मादयध्वं। ऊर्ध्वऽग्रावाणः। अध्वरं। अतष्ट। विद्युत्ऽरथाः। मरु
तः। ऋष्टिऽमंतः। दिवः। मर्याः। ऋतऽजाताः। अयासः। सरस्वती। शृणवन्। यज्ञियासः। धात।
रयिं। सहऽवीरं। तुरासः। विष्णुं। स्तोमासः। पुरुऽदस्मं। अर्काः। भगस्यऽइव। कारिणः। यामनि।
ग्मन्। उरुऽक्रमः। ककुहः। यस्य। पूर्वीः। न। मर्धंति। युवतयः। जनित्रीः। इंद्रः। विश्वैः। वीर्यैः। पत्य
मानः। उभेइति। आ। पप्रौ। रोदसीइति। महिऽत्वा। पुरंऽदरः। वृत्रऽहा। धृष्णुऽसेनः। संऽगृभ्य। नः।
आ। भर। भूरि। पश्वः॥ २८॥ नासत्या। मे। पितरा। बंधुऽपृछा। सऽजात्यं। अश्विनोः। चारु। ना
म। युवं। हि। स्थः। रयिऽदौ। नः। रयीणां। दात्रं। रक्षेथेइति। अकवैः। अदब्धा। महत्। तत्। वः। क
वयः। चारु। नाम। यत्। ह। देवाः। भवथ। विश्वे। इंद्रे। सखा। ऋभुऽभिः। पुरुऽहूत। प्रियेभिः।

३१

इमां। धियं। सातये। तक्षत। नः। अर्यमा। नः। अदितिः। यज्ञियासः। ०। युयोत। नः। अनपत्या
नि। गंतोः। प्रजाऽवान्। नः। पशुऽमान्। अस्तु। गातुः। देवानां। दूतः। पुरुधा। प्रऽसूतः। अनागा
न्। नः। वोचतु। सर्वऽताता। शृणोतु। नः। पृथिवी। द्यौः। उत। आपः। सूर्यः। नक्षत्रैः। उरु। अं
तरिक्षं। शृण्वंतु। नः। वृषणः। पर्वतासः। ध्रुवऽक्षेमासः। इळया। मदंतः। आदित्यैः। नः। अदितिः।
शृणोतु। यच्छंतु। नः। मरुतः। शर्म। भद्रं। सदा। सुऽगः। पितुऽमान्। अस्तु। पंथाः। मध्वा। देवाः।
ओषधीः। सं। पिपृक्त। भगः। मे। अग्ने। सख्ये। न। मृध्याः। उत्। रायः। अश्यां। सदनं। पुरुऽक्षोः।
स्वदस्व। हव्या। सं। इषः। दिदीहि। अस्मद्र्यक्। सं। मिमीहि। श्रवांसि। विश्वान्। अग्ने। पृत्ऽसु।
तान्। जेषि। शत्रून्। अहा। विश्वा। सुऽमनाः। दीदिहि। नः॥ २९॥ उषसः। पूर्वाः। अध। यत्। विऽ
उषुः। महत्। वि। जज्ञे। अक्षरं। पदे। गोः। व्रता। देवानां। उप। नु। प्रऽभूषन्। महत्। देवानां। असु

प.ल.३

ऽत्वं। एकं॥ मो इति। सु। नु। अत्र॑। जुहुरंत। देवाः। मा। पूर्वे। अग्ने। पितरः। पदऽज्ञाः। पुराण्योः।
सद्मनोः। केतुः। अंतः॥०॥ वि। मे। पुरुऽत्रा। पतयंति। कामाः। शमि। अच्छ। दीद्ये। पूर्व्याणि। सं
ऽइद्धे। अग्नौ। ऋतं। इत्। वदेम॥०॥ समानः। राजा। विऽभृतः। पुरुऽत्रा। शये। शयासु। प्रऽयुतः।
वना। अनु। अन्या। वत्सं। भरति। क्षेति। माता॥०॥ आऽक्षित्। पूर्वासु। अपराः। अनूरुत्। सद्यः।
जाताः। तरुणीषु। अंतरिति। अंतः। रवतीः। सुवते। अप्रऽवीताः॥०॥२८॥ शयुः। परस्तात्।
अध। नु। द्विऽमाता। अबंधनः। चरति। वत्सः। एकः। मित्रस्य। ता। वरुणस्य। व्रतानि॥०॥
द्विऽमाता। होता। विदथेषु। संऽराट्। अनु। अग्रं। चरति। क्षेति। बुध्नः। प्र। रण्यानि। रण्यऽवा
चः। भरंते॥०॥ शूरस्यऽइव। युध्यतः। अंतमस्य। प्रतीचीनं। ददृशे। विश्वं। आऽयत्। अंतः।
मतिः। चरति। निःऽषिध्वं। गोः॥०॥ नि। वेवेति। पलितः। दूतः। आसु। अंतः। महान्। चरति। रो

३२

चनेन। वपूंषि। बिभ्रत्। अभि। नः। वि। चष्टे॥०॥ विष्णुः। गोपाः। परमं। पाति। पाथः। प्रिया। धामा
नि। अमृता। दधानः। अग्निः। ता। विश्वा। भुवनानि। वेद॥०॥२९॥ नाना। चक्राते इति। यम्या।
वपूंषि। तयोः। अन्यत्। रोचते। कृष्णं। अन्यत्। श्वैती। च। यत्। अरुषी। च। स्वसारौ॥०॥ मा
ता। च। यत्र। दुहिता। च। धेनू इति। सबर्दुघे इति सबःऽदुघे। धापयेते इति। समीची इति सं
ऽईची। ऋतस्य। ते इति। सदसि। ईळे। अंतः॥०॥ अन्यस्याः। वत्सं। रिहती। मिमाय। कया। भु
वा। नि। दधे। धेनुः। ऊधः। ऋतस्य। सा। पयसा। अपिन्वत। इळा॥०॥ पद्या। वस्ते। पुरुऽरूपा।
वपूंषि। ऊर्ध्वा। तस्थौ। त्रिऽअविं। रेरिहाणा। ऋतस्य। सद्म। वि। चरामि। विद्वान्॥०॥ पदे इवेति
पदेऽइव। निहिते इति निऽहिते। दस्मे। अंतरिति। तयोः। अन्यत्। गुह्यं। आविः। अन्यत्। स
ध्रीचीना। पथ्या। सा। विषूची॥०॥३०॥ आ। धेनवः। धुनयंतां। अशिश्वीः। सबःऽदुघाः। शशा

पा॰ त॰ ३

याः। अग्रेऽदुग्धाः। नव्याःऽनव्याः। युवतयः। भवंतीः॥०॥ यत्। अन्यासु। वृषभः। रोरवीति।
सः। अन्यस्मिन्। यूथे। नि। दधाति। रेतः। सः। हि। क्षपाऽवान्। सः। भगः। सः। राजा॥०॥ वीर
स्य। नु। स्वऽअश्व्यं। जनासः। प्र। नु। वोचाम। विदुः। अस्य। देवाः। ओळ्हाः। युक्ताः। पंचऽपंच। आ।
वहंति॥०॥ देवः। त्वष्टा। सविता। विश्वऽरूपः। पुपोष। प्रऽजाः। पुरुधा। जजान। इमा। च। विश्वा।
भुवनानि। अस्य॥०॥ मही इति। सं। ऐरत्। चम्वा। समीची इति सम्ऽईची। उभे इति। ते इति। अस्य।
वस्कना। न्यृष्टे इति निऽऋष्टे। शृण्वे। वीरः। विंदमानः। वसूनि॥०॥ इमां। च। नः। पृथिवीं। विश्वऽ
धायाः। उप। क्षेति॥०॥ मित्रः। सिध्वरीः। ते॥०॥ ते। इंद्र। पृथिवी। बिभर्ति। सखायः। ते। वामऽभा
जः। स्याम॥०॥ ३१॥ ॥ इति तृतीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः॥ ॥ हरिः ओ३म्॥ ॥ न। ता। मि
नंति। मायिनः। न। धीराः। व्रता। देवानां। प्रथमा। ध्रुवाणि। न। रोदसी इति। अद्रुहा। वेद्याभिः।

३३

न। पर्वताः। निऽनमे। तस्थिऽवांसः॥ षट्। भारान्। एकः। अचरन्। बिभर्ति। ऋतं। वर्षिष्ठं। उप।
गावः। आ। अगुः॥ तिस्रः। महीः। उपराः। तस्थुः। अत्याः। गुहा। द्वे इति। निहिते इति निऽहिते।
दर्शि। एका॥ त्रिऽपाजस्यः। वृषभः। विश्वऽरूपः। उत। त्रिऽउधा। पुरुधा। प्रजाऽवान्। त्रिऽअ
नीकः। पत्यते। माहिनऽवान्। सः। रेतःऽधाः। वृषभः। शश्वतीनां॥ अभीके। आसां। पदऽ
वीः। अबोधि। आदित्यानां। अह्वे। चारु। नाम। आपः। चित्। अस्मै। अरमंत। देवीः। पृथ
क्। व्रजंतीः। परि। सीं। अवृंजन्। त्रीः। सधऽस्था। सिंधवः। त्रिः। कवीनां। उत। त्रिऽमाता। वि
दथेषु। संऽराट्। ऋतऽवरीः। योषणाः। तिस्रः। अप्याः। त्रिः। आ। दिवः। विदथे। पत्यमानाः॥
त्रिः। आ। दिवः। सवितः। वार्याणि। दिवेऽदिवे। आ। सुव। त्रिः। नः। अह्नः। त्रिऽधातु। रायः। आ।
सुव। वसूनि। भग। त्रातः। धिषणे। सातये। धाः॥०॥ सविता। सोसवीति॥०॥ आपः। चित्। अस्य।

प॰ल॰४

३४

रोदसी इति। चित्र। उर्वी इति। रत्नं। भिक्षंत। सवितुः। सवाय। त्रिः। उत्ऽतमा। दुःऽनशा। रोचना
नि। त्रयः। राजंति। असुरस्य। वीराः। ऋतऽवानः। इषिराः। दुःऽदभासः। संतु। देवाः॥१॥ आ। मे।
विविक्वान्। अविदत्। मनीषां। धेनुं। चरंतीं। प्रऽयुतां। अगोपां। सद्यः। चित्। या। दुदुहे। भूरि। धा
सेः। इंद्रः। तत्। अग्निः। पनितारः। अस्याः। इंद्रः। सः। पूषा। वृषणा। सुऽहस्ता। दिवः। न। प्रीताः।
शशऽयं। ददुके। विश्वे। यत्। अस्यां। रणयंत। देवाः। प्र। वः। अत्र। वसवः। सुम्नं। अश्यां। याः।
जामयः। वृष्णे। इच्छंति। शक्तिं। नमस्यंतीः। जानते। गर्भं। अस्मिन्। अच्छ। पुत्रं। धेनवः। वाव
शानाः। महः। चरंति। बिभ्रतं। वपूंषि। अच्छ। विवक्मि। रोदसी इति। सुमेके इति सुऽमेके। ग्रा
व्णः। युजानः। अध्वरे। मनीषा। इमाः। ऊं इति। ते। मनवे। भूरिऽवाराः। ऊर्ध्वाः। भवंति। दर्शताः।
यजत्राः। या। ते। जिह्वा। मधुऽमती। सुऽमेधाः। अग्ने। देवेषु। उच्यते। उरूची। तया। इह। वि

३४

श्वान्। अवसे। यजत्रान्। आ। सादय। पायय। च। मधूनि। या। ते। अग्ने। पर्वतस्यऽइव।
धाराः। असश्चंती। पीपयत्। देव। चित्राः। तां। अस्मभ्यं। प्रऽमतिं। जातऽवेदः। वसो इति। रा
स्व। सुऽमतिं। विश्वऽजन्यां॥२॥ धेनुः। प्रत्नस्य। काम्यं। दुहाना। अंतरिति। पुत्रः। चर
ति। दक्षिणायाः। आ। द्योतनिं। वहति। शुभ्रऽयामा। उषसः। स्तोमः। अश्विनौ। अजीग
रिति। सुऽयुक्। वहंति। प्रति। वां। ऋतेन। ऊर्ध्वाः। भवंति। पितराऽइव। मेधाः। जरेथां। अस्मत्।
वि। पणेः। मनीषां। युवोः। अवः। चकृम। आ। यातं। अर्वाक्। सुऽ[illegible]ऽभिः। अभ्वैः॥०॥ आ। म
न्येथां। आ। गतं। कत्। ह। चित्। एवैः। विश्वे। जनासः। अश्विना। हवंते। इमा। हि। वां। गोऽऋजीका।
मधूनि। प्र। मित्रासः। न। ददुः। उस्रः। अग्रे। तिरः। पुरु। चित्। अश्विना। रजांसि। आंगूषः। वां। म
घऽवाना। जनेषु॥०॥ आ। पुराणं। ओकः। सख्यं। शिवं। वां। युवोः। नरा। द्रविणं। जह्नाव्यां। पुनरिति।

५.८.४ कृण्वानाः। सख्या। शिवानि। मध्वा। मदेम। सह। नु। समानाः॥ अश्विना। वायुना। युवं। सुऽदक्षा। नि
युत्ऽभिः। च। सऽजोषसा। युवाना। नासत्या। तिरःऽअह्न्यं। जुषाणा। सोमं। पिबतं। अस्रिधा। सु
दानू इति सुऽदानू॥ अश्विना। परि। वां। इषः। पुरूचीः। ईयुः। गीःऽभिः। यतमानाः। अमृध्राः। रथः। ह।
३५ वां। ऋतऽजाः। अद्रिऽजूतः। परि। द्यावापृथिवी इति। याति। सद्यः॥ अश्विना। मधुसुत्ऽतमः। युवा
कुः। सोमः। तं। पातं। आ। गतं। दुरोणे॥ भूरि। वर्पः। करिक्रत्। सुतऽवतः। निःऽकृतं। आऽगमिष्ठः॥
तय ॥४॥ मित्रः। जनान्। याति। ब्रुवाणः। मित्रः। दाधार। पृथिवीं। उत। द्यां। मित्रः। कृष्टीः। अनिऽमि
षा। अभि। चष्टे। मित्राय। हव्यं। घृतऽवत्। जुहोत॥ प्र। सः। मित्र। मर्तः। अस्तु। प्रयस्वान्। यः। ते। आ ३५
दित्य। शिक्षति। व्रतेन। न। हन्यते। न। जीयते। त्वाऽउतः। न। एनं। अंहः। अश्नोति। अन्तितः। न। दूरा
त्॥ अनमीवासः। इळया। मदन्तः। मितऽज्ञवः। वरिमन्। आ। पृथिव्याः। आदित्यस्य। व्रतं। उपऽक्षि

यन्तः। वयं। मित्रस्य। सुऽमतौ। स्याम॥ अयं। मित्रः। नमस्यः। सुऽशेवः। राजा। सुऽक्षत्रः। अज
निष्ट। वेधाः॥ महान्। आदित्यः। नमसा। उपऽसद्यः। यातयत्ऽजनः। गृणते। सुऽशेवः। तस्मै।
एतत्। पन्यःऽतमाय। जुष्टं। अग्नौ। मित्राय। हविः। आ। जुहोत॥५॥ मित्रस्य। चर्षणिऽधृतः। अ
वः। देवस्य। सानसि। द्युम्नं। चित्रश्रवःऽतमं॥ अभि। यः। महिना। दिवं। मित्रः। बभूव। सऽप्रथाः॥
अभि। श्रवःऽभिः। पृथिवीं॥ मित्राय। पंच। येमिरे। जनाः। अभिष्टिऽशवसे। सः। देवान्। वि
श्वान्। बिभर्ति॥ मित्रः। देवेषु। आयुषु। जनाय। वृक्तऽबर्हिषे। इषः। इष्टऽव्रताः। अकरित्य
कः॥ द्वा॥ इहऽइह। वः। मनसा। बंधुता। नरः। उशिजः। जग्मुः। अभि। तानि। वेदसा। याभिः।
मायाभिः। प्रतिजूतिऽवर्पसः। सौधन्वनाः। यज्ञियं। भागं। आनश॥ याभिः। शचीभिः। चम
सान्। अपिंशत। यया। धिया। गां। अरिणीत। चर्मणः। येन। हरी इति। मनसा। निःऽअतक्ष

प.५.४

ता। तेन। देवऽत्वं। ऋभवः। सं। आनश। इंद्रस्य। सख्यं। ऋभवः। सं। आनशुः। मनोः। नपातः। अप
सः। दधन्विरे। सौधन्वनासः। अमृतऽत्वं। आ। ईरिरे। विष्ट्वी। शमीभिः। सुऽकृतः। सुऽकृत्यया। इं
द्रेण। याथ। सऽरथं। सुते। सचा। अथो इति। वशानां। भवथ। सह। श्रिया। न। वः। प्रतिऽमै। सुऽकृ
तानि। वाघतः। सौधन्वनाः। ऋभवः। वीर्याणि। च। इंद्र। ऋभुऽभिः। वाजवत्ऽभिः। संऽउक्षितं। सु
तं। सोमं। आ। वृषस्व। गभस्त्योः। धिया। इषितः। मघऽवन्। दाशुषः। गृहे। सौधन्वनेभिः। सह। म
त्स्व। नृऽभिः। इंद्र। ऋभुऽमान्। वाजऽवान्। मत्स्व। इह। नः। अस्मिन्। सवने। शच्या। पुरुऽस्तुत। इ
मानि। तुभ्यं। स्वसराणि। येमिरे। व्रता। देवानां। मनुषः। च। धर्मऽभिः। इंद्र। ऋभुऽभिः। वाजिऽभिः।
वाजयन्। इह। स्तोमं। जरितुः। उप। याहि। यज्ञियं। शतं। केतेभिः। इषिरेभिः। आयवे। सहस्रऽ
नीथः। अध्वरस्य। होमनि॥ ७॥ उषः। वाजेन। वाजिनि। प्रऽचेताः। स्तोमं। जुषस्व। गृणतः। म

३६

३६

घोनि। पुराणी। देवि। युवतिः। पुरंऽधिः। अनु। व्रतं। चरसि। विश्वऽवारे। उषः। देवि। अमर्त्या। वि।
भाहि। चंद्रऽरथा। सूनृताः। ईरयंती। आ। त्वा। वहंतु। सुऽयमासः। अश्वाः। हिरण्यऽवर्णां। पृ
थुऽपाजसः। ये। उषः। प्रतीची। भुवनानि। विश्वा। ऊर्ध्वा। तिष्ठसि। अमृतस्य। केतुः। समानं। अ
र्थं। चरणीयमाना। चक्रंऽइव। नव्यसि। आ। ववृत्स्व। अव। स्यूमऽइव। चिन्वती। मघोनी। उ
षाः। याति। स्वसरस्य। पत्नी। स्वः। जनंती। सुऽभगा। सुऽदंसाः। आ। अंतात्। दिवः। पप्रथे।
आ। पृथिव्याः। अच्छ। वः। देवीं। उषसं। विऽभातीं। प्र। वः। भरध्वं। नमसा। सुऽवृक्तिं। ऊर्ध्वं। मधुधा।
दिवि। पाजः। अश्रेत्। प्र। रोचना। रुरुचे। रण्वऽसंदृक्। ऋतऽवरी। दिवः। अर्कैः। अबोधि। आ।
रेवती। रोदसी इति। चित्रं। अस्थात्। आऽयतीं। अग्ने। उषसं। विऽभातीं। वामं। एषि। द्रविणं। भि
क्षमाणः। ऋतस्य। बुध्ने। उषसां। इषण्यन्। वृषा। मही इति। रोदसी इति। आ। विवेश। मही। मि

धि

प.ल.४

यस्य। वरुणस्य। मायया। चंद्राऽइव। भानुं। वि। दधे। पुरुऽत्रा॥८॥ इमाः। ऊं इति। वां। भृमयः। मन्यमा
नाः। युवाऽवते। न। तुज्याः। अभूवन्। क्व। त्यत्। इंद्रावरुणा। यशः। वां। येन। स्म। सिनं। भरथः। स
खिऽभ्यः॥ अयं। ऊं इति। वां। पुरुऽतमः। रयिऽयन्। शश्वत्ऽतमं। अवसे। जोहवीति। सऽजोषौ। इं
द्रावरुणा। मरुत्ऽभिः। दिवा। पृथिव्या। शृणुतं। हवं। मे। अस्मे इति। तत्। इंद्रावरुणा। वसु। स्यात्।
अस्मे इति। रयिः। मरुतः। सर्वऽवीरः। अस्मान्। वरूत्रीः। शरणैः। अवंतु। अस्मान्। होत्रा। भारती।
दक्षिणाभिः॥ बृहस्पते। जुषस्व। नः। हव्यानि। विश्वऽदेव्य। रास्व। रत्नानि। दाशुषे॥ शुचिं। अर्कैः। बृ
हस्पतिं। अध्वरेषु। नमस्यत। अनामि। ओजः। आ। चके॥ वृषभं। चर्षणीनां। विश्वऽरूपं। अ
दाभ्यं। बृहस्पतिं। वरेण्यं॥ इयं। ते। पूषन्। आघृणे। सुऽस्तुतिः। देव। नव्यसी। अस्माभिः। तुभ्यं।
शस्यते॥ तां। जुषस्व। गिरं। मम। वाजऽयंतीं। अव। धियं। वधूयुःऽइव। योषणां॥ यः। विश्वा। अ

२९

३७

भि। विऽपश्यति। भुवना। सं। च। पश्यति॥ सः। नः। पूषा। अविता। भुवत्॥ तत्। सवितुः। वरेण्यं।
भर्गः। देवस्य। धीमहि। धियः। यः। नः। प्रऽचोदयात्॥१०॥ देवस्य। सवितुः। वयं। वाजऽयंतः।
पुरंऽध्या। भगस्य। रातिं। ईमहे॥ देवं। नरः। सवितारं। विप्राः। यज्ञैः। सुवृक्तिऽभिः। नमस्यंति।
धिया। इषिताः॥ सोमः। जिगाति। गातुऽवित्। देवानां। एति। निःऽकृतं। ऋतस्य। योनिं। आऽ
सदं॥ सोमः। अस्मभ्यं। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। च। पशवे॥ अनमीवाः। इषः। करत्॥ अस्माकं।
आयुः। वर्धयन्। अभिऽमातीः। सहमानः॥ सोमः। सधऽस्थं। आ। असदत्॥ आ। नः। मित्रा
वरुणा। घृतैः। गव्यूतिं। उक्षतं॥ मध्वा। रजांसि। सुक्रतू इति सुऽक्रतू॥ उरुऽशंसा। नमःऽवृ
धा। मह्ना। दक्षस्य। राजथः॥ द्राघिष्ठाभिः। शुचिऽव्रता॥ गृणाना। जमत्ऽअग्निना। योनौ।
ऋतस्य। सीदतं॥ पातं। सोमं। ऋतऽवृधा॥११॥ ॥इति तृतीयं मंडलं॥ ॥अनुवाकः॥

प॰ ९॰ ४

॥ त्वां । हि । अग्ने । सदं । इत् । सऽमन्यवः । देवासः । देवं । अरतिं । निऽएरिरे । इति । क्रत्वा । निऽएरिरे । अ
मर्त्यं । यजत । मर्त्येषु । आ । देवं । आऽदेवं । जनत । प्रऽचेतसं । विश्वं । आऽदेवं । जनत । प्रऽचेतसं । सः
भ्रातरं । वरुणं । अग्ने । आ । ववृत्स्व । देवान् । अच्छ । सुऽमती । यज्ञऽवनसं । ज्येष्ठं । यज्ञऽवनसं । ऋ
तऽवानं । आदित्यं । चर्षणिऽधृतं । राजानं । चर्षणिऽधृतं । सखे । सखायं । अभि । आ । ववृत्स्व । आ
शुं । न । चक्रं । रथ्याऽइव । रंह्या । अस्मभ्यं । दस्म । रंह्या । अग्ने । मृळीकं । वरुणे । सचा । विदः । मरु
त्ऽसु । विश्वऽभानुषु । तोकाय । तुजे । शुशुचान । शं । कृधि । अस्मभ्यं । दस्म । शं । कृधि । त्वं ।
नः । अग्ने । वरुणस्य । विद्वान् । देवस्य । हेळः । अव । यासिसीष्ठाः । यजिष्ठः । वह्निऽतमः । शोशु
चानः । विश्वा । द्वेषांसि । प्र । मुमुग्धि । अस्मत् । सः । त्वं । नः । अग्ने । अवमः । भव । ऊती । नेदि
ष्ठः । अस्याः । उषसः । विऽउष्टौ । अव । यक्ष्व । नः । वरुणं । रराणः । वीहि । मृळीकं । सुऽहवः । नः । ए

३८

धि ॥ १२ ॥ अस्य । श्रेष्ठा । सुऽभगस्य । संऽदृक् । देवस्य । चित्रऽतमा । मर्त्येषु । शुचि । घृतं । न । तप्तं ।
अघ्न्यायाः । स्पार्हा । देवस्य । मंहनाऽइव । धेनोः । त्रिः । अस्य । ता । परमा । संति । सत्या । स्पार्हा । देव
स्य । जनिमानि । अग्नेः । अनंते । अंतरिति । परिऽवीतः । आ । अगात् । शुचिः । शुक्रः । अर्यः । रोरु
चानः । सः । दूतः । विश्वा । इत् । अभि । वष्टि । सद्म । होता । हिरण्यऽरथः । रंऽसुजिह्वः । रोहित्ऽअ
श्वः । वपुष्यः । विभाऽवा । सदा । रण्वः । पितुमतीऽइव । संऽसत् । सः । चेतयत् । मनुषः । यज्ञऽबंधुः । प्र । तं ।
मह्या । रशनया । नयंति । सः । क्षेति । अस्य । दुर्यासु । साधन् । देवः । मर्तस्य । सधनिऽत्वं । आप । सः
तु । नः । अग्निः । नयतु । प्रऽजानन् । अच्छ । रत्नं । देवऽभक्तं । यत् । अस्य । धिया । यत् । विश्वे । अ
मृताः । अकृण्वन् । द्यौः । पिता । जनिता । सत्यं । उक्षन् ॥ १३ ॥ सः । जायत । प्रथमः । पस्त्यासु । महः
बुध्ने । रजसः । अस्य । योनौ । अपात् । अशीर्षा । गुहमानः । अंता । आऽयोयुवानः । वृषभस्य ।

प॰८॰४

३९

नीळे। प्र। स्राऽईः। अस्ति। प्रथमं। विऽदधे। ऋतस्य। योनौ। वृषभस्य। नीळे। स्पार्हः। युवा। वपुष्यः। विभाऽवा। सप्त। प्रियासः। अजनयंत। वृष्णे। अस्माकं। अत्र। पितरः। मनुष्याः। अभि। प्र। सेदुः। ऋतं। आशुषाणाः। अश्मऽव्रजाः। सुऽदुघाः। वव्रे। अंतः। उत्। उस्राः। आजन्। उषसः। हुवानाः। ते। मर्मृजत। ददृऽवांसः। अद्रिं। तत्। एषां। अन्ये। अभितः। वि। वोचन्। पश्वःऽयंत्रासः। अभि। कारं। अर्चन्। विदंत। ज्योतिः। चकृपंत। धीभिः। ते। गव्यता। मनसा। दृध्रं। उब्धं। गाः। येमानं। परि। संतं। अद्रिं। दृळ्हं। नरः। वचसा। दैव्येन। व्रजं। गोऽमंतं। उशिजः। वि। वव्रुरितिवव्रुः॥१४॥ ते। मन्वत। प्रथमं। नाम। धेनोः। त्रिः। सप्त। मातुः। परमाणि। विंदन्। तत्। जानतीः। अभि। अनूषत। व्राः। आविः। भुवत्। अरुणीः। यशसा। गोः। नेशत्। तमः। दुधितं। रोचत। द्यौः। उत्। देव्याः। उषसः। भानुः। अर्त। आ। सूर्यः। बृहतः। तिष्ठत्। अज्रान्। ऋजु। मर्तेषु। वृजिना। च। पश्यन्। आत्। इत्। पश्चा। बुबुधानाः। वि। अख्यन्।

आत्। इत्। रत्नं। धारयंत। द्युऽभक्तं। विश्वे। विश्वासु। दुर्यासु। देवाः। मित्र। धिये। वरुण। सत्यं। अस्तु। अच्छ। वोचेय। शुशुचानं। अग्निं। होतारं। विश्वऽभरसं। यजिष्ठं। शुचि। ऊधः। अतृणत्। न। गवां। अंधः। न। पूतं। परिऽसिक्तं। अंशोः। विश्वेषां। अदितिः। यज्ञियानां। विश्वेषां। अतिथिः। मानुषाणां। अग्निः। देवानां। अवः। आऽवृणानः। सुऽमृळीकः। भवतु। जातऽवेदाः॥ ॥१५॥ यः। मर्त्येषु। अमृतः। ऋतऽवा। देवः। देवेषु। अरतिः। निऽधायि। होता। यजिष्ठः। मह्ना। शुचध्यै। हव्यैः। अग्निः। मनुषः। ईरयध्यै। इह। त्वं। सूनो इति। सहसः। नः। अद्य। जातः। जातान्। उभयान्। अंतः। अग्ने। दूतः। ईयसे। युयुजानः। ऋष्व। ऋजुऽमुष्कान्। वृषणः। शुक्रान्। च। अत्या। वृधस्नू इति वृधऽस्नू। रोहिता। घृतस्नू इति घृतऽस्नू। ऋतस्य। मन्ये। मनसा। जविष्ठा। अंतः। ईयसे। अरुषा। युजानः। युष्मान्। च। देवान्। विशः। आ। च। मर्तान्

प. ५. ४

न्। अर्यमणं। वरुणं। मित्रं। एषां। इन्द्राविष्णू इति। मरुतः। अश्विना। उत। सुऽअश्वः। अग्ने।
सुऽरथः। सुऽराधाः। आ। ऊं इति। वह। सुऽहविषे। जनाय। गोऽमान्। अग्ने। अविऽमा
न्। अश्वी। यज्ञः। नृऽवत्। सखा। सदं। इत्। अप्रऽमृष्यः। इळाऽवान्। एषः। असुर। प्रजाऽ

४०

वान्। दीर्घः। रयिः। पृथुऽबुध्नः। सभाऽवान्॥ १६॥ यः। ते। इध्मं। जभरत्। सिस्विदानः। मूर्धा
नं। वा। ततपते। त्वाऽया। भुवः। तस्य। स्वऽतवान्। पायुः। अग्ने। विश्वस्मात्। सीं। अघऽयतः।
उरुष्य। यः। ते। भरात्। अन्निऽयते। चित्। अन्नं। निऽशिषत्। मन्द्रं। अतिथिं। उत्ऽईरत्। आ।
देवऽयुः। इनधते। दुरोणे। तस्मिन्। रयिः। ध्रुवः। अस्तु। दास्वान्। यः। त्वा। दोषा। यः। उषसि।
प्रऽशंसात्। प्रियं। वा। त्वा। कृणवते। हविष्मान्। अश्वः। न। स्वे। दमे। आ। हेम्याऽवान्। तं। अंहः।
सः। पीपरः। दाश्वांसं। यः। तुभ्यं। अग्ने। अमृताय। दाशत्। दुवः। त्वे इति। कृणवते। यतऽस्रुक्।

४०

न। सः। राया। शशमानः। वि। योषत्। न। एनं। अंहः। परि। वरत्। अघऽयोः। यस्य। त्वं। अग्ने। अध्व
रं। जुजोषः। देवः। मर्तस्य। सुऽधितं। रराणः। प्रीता। इत्। असत्। होत्रा। सा। यविष्ठ। असाम। य
स्य। विधतः। वृधासः॥ १७॥ चित्तिं। अचित्तिं। चिनवत्। वि। विद्वान्। पृष्ठाऽइव। वीता। वृजिना। च।
मर्तान्। राये। च। नः। सुऽअपत्याय। देव। दितिं। च। रास्व। अदितिं। उरुष्य। कविं। शशसुः। कवयः।
अदब्धाः। निऽधारयन्तः। दुर्यासु। आयोः। अतः। त्वं। दृश्यान्। अग्ने। एतान्। पड्ऽभिः। पश्येः।
अद्भुतान्। अर्यः। एवैः। त्वं। अग्ने। वाघते। सुऽप्रनीतिः। सुतऽसोमाय। विधते। यविष्ठ। रत्नं।
भर। शशमानाय। घृष्वे। पृथु। चन्द्रं। अवसे। चर्षणिऽप्राः। अध। ह। यत्। वयं। अग्ने। त्वाऽया।
पड्ऽभिः। हस्तेभिः। चकृम। तनूभिः। रथं। न। क्रन्तः। अपसा। भुरिजोः। ऋतं। येमुः। सुऽध्यः। आ
शुषाणाः। अध। मातुः। उषसः। सप्त। विप्राः। जायेमहि। प्रथमाः। वेधसः। नॄन्। दिवः। पुत्राः। अं

प॰ऌ॰४

४१

गिरसः। भवेम। अद्रिं। रुजेम। धनिनं। शुचंतः॥१५॥ अध। यथा। नः। पितरः। परासः। प्रत्ना
सः। अग्ने। ऋतं। आशुषाणाः। शुचि। इत्। अयन्। दीधितिं। उक्थऽशसः। क्षाम। भिंदंतः।
अरुणीः। अप। व्रन्। सुऽकर्माणः। सुऽरुचः। देवऽयंतः। अयः। न। देवाः। जनिम। धमंतः।
शुचंतः। अग्निं। ववृधंतः। इंद्रं। ऊर्वं। गव्यं। परिऽसदंतः। अग्मन्। आ। यूथाऽइव। क्षुऽमति। प
श्वः। अख्यत्। देवानां। यत्। जनिम। अंति। उग्र। मर्तानां। चित्। उर्वशीः। अकृप्रन्। वृधे। चि
त्। अर्यः। उपरस्य। आयोः॥ अकर्म। ते। सुऽअपसः। अभूम। ऋतं। अवस्रन्। उषसः। विऽ
भातीः। अनूनं। अग्निं। पुरुधा। सुऽचंद्रं। देवस्य। मर्मृजतः। चारु। चक्षुः॥१०॥ अवोचाम। कवये।
ता। जुषस्व। उत। शोचस्व। कृणुहि। वस्यसः। नः। महः। रायः। पुरुऽवार। प्र। यंधि॥१॥ आ। वः।
राजानं। अध्वरस्य। रुद्रं। होतारं। सत्यऽयजं। रोदस्योः। अग्निं। पुरा। तनयित्नोः। अचित्तात्। हि

४१

रण्यऽरूपं। अवसे। कृणुध्वं। अयं। योनिः। चकृम। यं। वयं। ते।०। अर्वाचीनः। परिऽवीतः। नि। सीद।
इमाः। ऊं इति। ते। सुऽअपाक। प्रतीचीः। आऽशृण्वते। अदृपिताय। मन्म। नृऽचक्षसे। सुऽमृळीका
य। वेधः। देवाय। शस्तिं। अमृताय। शंस। ग्रावाऽइव। सोता। मधुऽसुत्। यं। ईळे। त्वं। चित्। नः। शम्
यै। अग्ने। अस्याः। ऋतस्य। बोधि। ऋतऽचित्। सुऽआधीः। कदा। ते। उक्था।
सधऽमाद्यानि। कदा। भवंति। सख्या। गृहे। ते। कथा। ह। तत्। वरुणाय। त्वं। अग्ने। कथा। दिवे। गर्ह
से। कत्। नः। आगः। कथा। मित्राय। मीळ्हुषे। पृथिव्यै। ब्रवः। कत्। अर्यम्णे। कत्। भगाय॥२०॥
कत्। धिष्ण्यासु। वृधसानः। अग्ने। कत्। वाताय। प्रऽतवसे। शुभंऽये। परिऽज्मने। नासत्याय।
क्षे। ब्रवः। कत्। अग्ने। रुद्राय। नृऽघ्ने। कथा। महे। पुष्टिंऽभराय। पूष्णे। कत्। रुद्राय। सुऽमखाय।
हविःऽदे। कत्। विष्णवे। उरुऽगायाय। रेतः। ब्रवः। कत्। अग्ने। शरवे। बृहत्यै। कथा। शर्धाय। मरु

प.२८.४

४२

नौ। ऋतायं। कथा। सूरे। बृहते। पृच्छ्यमानः। प्रति। ब्रवः। अदितये। तुराय। साध। दिवः। जातऽवे
दः। चिकित्वान्। ऋतेन। ऋतं। निऽयतं। ईळे। आ। गोः। आमा। सचा। मधुऽमत्। पक्वं। अग्ने। कृष्णा।
सती। रुशता। धासिना। एषा। जामर्येण। पयसा। पीपाय। ऋतेन। हि। स्म। वृषभः। चित्। अक्तः।
पुमान्। अग्निः। पयसा। पृष्ठ्येन। अस्पंदमानः। अचरत्। वयःऽधाः। वृषा। शुक्रं। दुदुहे। पृश्निः।
ऊधः॥२१॥ ऋतेन। अद्रिं। वि। असन्। भिदंतः। सं। अंगिरसः। नवंत। गोभिः। शुनं। नरः। परि। स
दन्। उषसं। आविः। स्वः। अभवत्। जाते। अग्नौ। ऋतेन। देवीः। अमृताः। अमृक्ताः। अर्णःऽभिः।
आपः। मधुमत्ऽभिः। अग्ने। वाजी। न। सर्गेषु। प्रऽस्तुभानः। प्र। सदं। इत्। स्रवितवे। दधन्युः। मा।
कस्य। यक्षं। सदं। इत्। हुरः। गाः। मा। वेशस्य। प्रऽमिनतः। मा। आपेः। मा। भ्रातुः। अग्ने। अनृजोः।
ऋणं। वेः। मा। सख्युः। दक्षं। रिपोः। भुजेम। रक्ष। नः। अग्ने। तव। रक्षणेभिः। रक्षाणः। सुऽमख।

४२

प्रीणानः। प्रति। स्फुर। वि। रुज। वीळु। अंहः। जहि। रक्षः। महि। चित्। वावृधानं। एभिः। भव। सुऽम
नाः। अग्ने। अर्कैः। इमान्। स्पृश। मन्मऽभिः। शूर। वाजान्। उत। ब्रह्माणि। अंगिरः। जुषस्व। सं।
ते। शस्तिः। देवऽवाता। जरेत। एता। विश्वा। विदुषे। तुभ्यं। वेधः। नीथानि। अग्ने। निण्या। वचां
सि। निऽवचना। कवये। काव्यानि। अशंसिषं। मतिऽभिः। विप्रः। उक्थैः॥२२॥ कृणुष्व। पाजः।
प्रऽसितिं। न। पृथ्वीं। याहि। राजाऽइव। अमऽवान्। इभेन। तृष्वीं। अनु। प्रऽसितिं। द्रूणानः। अस्ता।
असि। विध्य। रक्षसः। तपिष्ठैः। तव। भ्रमासः। आशुऽ पतंति। अनु। स्पृश। धृषता। शोशुचानः। या॥
तपूंषि। अग्ने। जुह्वा। पतंगान्। असंऽदितः। वि। सृज। विष्वक्। उल्काः। प्रति। स्पशः। वि। सृज। तूर्
णिऽतमः। भव। पायुः। विशः। अस्याः। अदब्धः। यः। नः। दूरे। अघऽशंसः। यः। अंति। अग्ने। माकिः।
ते। व्यथिः। आ। दधर्षीत्। उत्। अग्ने। तिष्ठ। प्रति। आ। तनुष्व। नि। अमित्रान्। ओषतात्। तिग्मऽ

५.८.४ हेते। यः। नः। अरातिं। संऽइधान। चक्रे। नीचा। तं। धक्षि। अतसं। न। शुष्कं॥ ऊर्ध्वः। भव। प्रति। विध्य।
अधि। अस्मत्। आविः। कृणुष्व। दैव्यानि। अग्ने। अव। स्थिरा। तनुहि। यातुऽजूनां। जामिं। अजा
मिं। प्र। मृणीहि। शत्रून्॥२३॥ सः। ते। जानाति। सुऽमतिं। यविष्ठ। यः। ईवते। ब्रह्मणे। गातुं। ऐरत्।
४३ विश्वानि। अस्मै। सुऽदिनानि। रायः। द्युम्नानि। अर्यः। वि। दुरः। अभि। द्यौत्॥ सः। इत्। अग्ने। अस्तु।
सुऽभगः। सुऽदानुः। यः। त्वा। नित्येन। हविषा। यः। उक्थैः। पिप्रीषति। स्वे। आ। आयुषि। दुरोणे। वि
श्वा। इत्। अस्मै। सुऽदिना। सा। असत्। इष्टिः॥ अर्चामि। ते। सुऽमतिं। घोषि। अर्वाक्। सं। ते। ववा
ता। जरतां। इयं। गीः। सुऽअश्वाः। त्वा। सुऽरथाः। मर्जयेम। अस्मे इति। क्षत्राणि। धारयेः। अनु। ४३
द्यून्॥ इह। त्वा। भूरि। आ। चरेत्। उप। त्मन्। दोषाऽवस्तः। दीदिऽवांसं। अनु। द्यून्। क्रीळंतः। त्वा।
सुऽमनसः। सपेम। अभि। द्युम्ना। तस्थिऽवांसः। जनानां॥ यः। त्वा। सुऽअश्वः। सुऽहिरण्यः। अ

अग्ने। उपऽयाति। वसुऽमता। रथेन। तस्य। त्राता। भवसि। तस्य। सखा॥ यः। ते। आतिथ्यं। आनु
षक्। जुजोषत्॥२४॥ महः। रुजामि। बंधुता। वचःऽभिः। तत्। मा। पितुः। गोतमात्। अनु। इयाय।
त्वं। नः। अस्य। वचसः। चिकिद्धि। होतः। यविष्ठ। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। दमूनाः॥ अस्वप्नऽजः। तर
णयः। सुऽशेवाः। अतंद्रासः। अवृकाः। अश्रमिष्ठाः॥ ते। पायवः। सध्र्यंचः। निऽसद्य। अग्ने। तव।
नः। पांतु। अमूर॥ त्वया। वयं। सऽधन्यः। त्वाऽऊताः। तव। प्रऽनीती। अश्याम। वाजान्॥ उभा। शं
सा। सूदय। सत्यऽताते। अनुष्ठुया। कृणुहि। अह्रयाण॥ अया। ते। अग्ने। संऽइधा। विधेम। प्रति
स्तोमं। शस्यमानं। गृभाय॥ दह। अशसः। रक्षसः। पाहि। अस्मान्। द्रुहः। निदः। मित्रऽमहः। अ
वद्यात्॥२५॥ ॥इति तृतीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥वैश्वानराय। मी
ळ्हुषे। सऽजोषाः। कथा। दाशेम। अग्नये। बृहत्। भाः॥ अनूनेन। बृहता। वक्षथेन। उप। स्तभा

१.८.५

४४

यत्। उपऽमित्। न। रोधः। मा। निंदत। यः। दुर्मां। मह्यां। रातिं। देवः। ददौ। मर्त्याय। स्वधाऽवान्। पा
काय। गृत्सः। अमृतः। विऽचेताः। वैश्वानरः। नृऽतमः। यह्वः। अग्निः। साम। द्विऽबर्हाः। महि।
तिग्मऽभृष्टिः। सहस्रऽरेताः। वृषभः। तुविष्मान्। पदं। न। गोः। अपऽगूळ्हं। विविद्वान्। अग्निः।
मह्यं। प्र। इत्। ऊं इति। वोचत्। मनीषां। प्र। तान्। अग्निः। बभसत्। तिग्मऽजंभः। तपिष्ठेन। शो
चिषा। यः। सुऽराधाः। प्र। ये। मिनंति। वरुणस्य। धाम। प्रिया। मित्रस्य। चेततः। ध्रुवाणि।
अभ्रातरः। न। योषणः। व्यंतः। पतिऽरिपः। न। जनयः। दुःऽएवाः। पापासः। संतः। अनृताः।
असत्याः। इदं। पदं। अजनत। गभीरं॥१॥ इदं। मे। अग्ने। कियते। पावक। अमिनते। गुरुं। भा
रं। न। मन्म। बृहत्। दधाथ। धृषता। गभीरं। यह्वं। पृष्ठं। प्रयसा। सप्तऽधातु। तं। इत्। नु। एव। स
मना। समानं। अभि। क्रत्वा। पुनती। धीतिः। अश्याः। ससस्य। चर्मन्। अधि। चारु। पृश्नेः। अ

४४

ग्रे। रुपः। आरुपितं। जबारु॥ प्रऽवाच्यं। वचसः। किं। मे। अस्य। गुहा। हितं। उप। निणिक्। वदंति। यत्। उस्रि
याणां। अप। वाःऽइव। व्रन्। पाति। प्रियं। रुपः। अग्रं। पदं। वेः। इति वेः। इदं। ऊं इति। त्यत्। महि। महां। अ
नीकं। यत्। उस्रिया। सचत। पूर्व्यं। गौः। ऋतस्य। पदे। अधि। दीद्यानं। गुहा। रघुऽस्यत्। रघुऽयत्। वि
वेद। अध। द्युतानः। पित्रोः। सचा। आसा। अमनुत। गुह्यं। चारु। पृश्नेः। मातुः। पदे। परमे। अंति। सत्।
गोः। वृष्णः। शोचिषः। प्रऽयतस्य। जिह्वा॥२॥ ऋतं। वोचे। नमसा। पृच्छ्यमानः। तव। आऽशसा। जा
तऽवेदः। यदि। इदं। त्वं। अस्य। क्षयसि। यत्। ह। विश्वं। दिवि। यत्। ऊं इति। द्रविणं। यत्। पृथिव्यां। किं।
नः। अस्य। द्रविणं। कत्। ह। रत्नं। वि। नः। वोचः। जातऽवेदः। चिकित्वान्। गुहा। अध्वनः। परमं। यत्।
नः। अस्य। रेकु। पदं। न। निदानाः। अगन्म। का। मर्यादा। वयुना। कत्। ह। वामं। अच्छ। गमेम। रघवः।
न। वाजं। कदा। नः। देवीः। अमृतस्य। पत्नीः। सूरः। वर्णेन। ततनन्। उषसः। अनिरेण। वचसा। फ

प॰८॰५

ऽवेन।प्रतीत्येन।कृधुना।अतृपासः।अध।ते।अग्ने।किं।इह।वदंति।अनायुधासः।असता।स
चंतां।अस्य।श्रिये।संऽइधानस्य।वृष्णः।वसोः।अनीकं।दमे।आ।रुरोच।रुशत्।वसानः।सुऽदृशी
कऽरूपः।क्षितिः।न।राया।पुरुऽवारः।अद्यौत्॥३॥ अध्वरस्य।होतः।अग्ने।तिष्ठ।देवऽताता।

४५

यजीयान्।त्वं।हि।विश्वं।अभि।असि।मन्म।प्र।वेधसः।चित्।तिरसि।मनीषां।अमूरः।होता।नि।
असादि।विक्षु।अग्निः।मंद्रः।विदथेषु।प्रऽचेताः।ऊर्ध्वं।भानुं।सविताऽइव।अश्रेत्।मेताऽइव।
धूमं।स्तभायत्।उप।द्यां।यता।सुऽजूर्णि।रातिनी।घृताची।प्र।दक्षिणित्।देवऽतातिं।उरा
णः।उत्।ऊं।इति।स्वरुः।नवऽजाः।न।अक्रः।पश्वः।अनक्ति।सुऽधितः।सुऽमेकः।स्तीर्णे।बर्हिषि।

४५

संऽइधाने।अग्नौ।ऊर्ध्वः।अध्वर्युः।जुजुषाणः।अस्थात्।परि।अग्निः।पशुऽपाः।न।होता।त्रिऽवि
ष्टि।एति।प्रऽदिवः।उराणः।परि।त्मना।मितऽद्रुः।एति।होता।अग्निः।मंद्रः।मधुऽवचाः।ऋतऽवा।

अस्य।

द्रवंति।वाजिनः।न।शोकाः।भयंते।विश्वा।भुवना।यत्।अभ्राट्॥४॥भद्रा।ते।अग्ने।सुऽअनी
क।संऽदृक्।घोरस्य।सतः।विषुणस्य।चारुः।न।यत्।ते।शोचिः।तमसा।वरंत।न।ध्वस्मानः।
तन्वि।रेपः।आ।धुरितिधुः।न।यस्य।सातुः।जनितोः।अवारि।न।मातरापितरा।नु।चित्।इ
ष्टौ।अध।मित्रः।न।सुऽधितः।पावकः।अग्निः।दीदाय।मानुषीषु।विक्षु।द्विः।यं।पंच।जीजन
न्।संऽवसानाः।स्वसारः।अग्निं।मानुषीषु।विक्षु।उषःऽबुधं।अथर्यः।न।दंतं।शुक्रं।सुऽ
आसं।परशुं।न।तिग्मं।तव।त्ये।अग्ने।हरितः।घृतऽस्नाः।रोहितासः।ऋजुऽअंचः।सुऽ
अंचः।अरुषासः।वृषणः।ऋजुऽमुष्काः।आ।देवऽतातिं।अह्वंत।दस्माः।ये।ह।त्ये।ते।सह
मानाः।अयासः।त्वेषासः।अग्ने।अर्चयः।चरंति।श्येनासः।न।दुवसनासः।अर्थं।तुविऽ
स्वनसः।मारुतं।न।शर्द्धः।अकारि।ब्रह्म।संऽइधान।तुभ्यं।शंसाति।उक्थं।यजते।वि।ऊं।इ

प.८.५ ति। धाः। होतारं। अग्निं। मनुषः। नि। सेदुः। नमस्यंतः। उशिजः। शंसं। आयोः॥ ११॥ अयं। इह।
प्रथमः। धायि। धातृऽभिः। होता। यजिष्ठः। अध्वरेषु। ईड्यः। यं। अप्नवानः। भृगवः। विऽरुरु-
चुः। वनेषु। चित्रं। विऽभ्वं। विशेऽविशे। अग्ने। कदा। ते। आनुषक्। भुवत्। देवस्य। चेतनं।
४६ अध। हि। त्वा। जगृभ्रिरे। मर्तासः। विक्षु। ईड्यं। ऋतऽवानं। विऽचेतसं। पश्यंतः। द्यांऽइव। स्तृऽ-
भिः। विश्वेषां। अध्वराणां। हस्कर्तारं। दमेऽदमे। आशुं। दूतं। विवस्वतः। विश्वाः। यः। चर्षणीः।
अभि। आ। जभ्रुः। केतुं। आयवः। भृगवाणं। विशेऽविशे। तं। ईं। होतारं। आनुषक्। चिकित्वां-
सं। नि। सेदिरे। रण्वं। पावकऽशोचिषं। यजिष्ठं। सप्त। धामऽभिः॥ ५॥ तं। शश्वतीषु। मातृषु। ४६
वने। आ। वीतं। अश्रितं। चित्रं। संतं। गुहा। हितं। सुऽवेदं। कूचित्ऽअर्थिनं। ससस्य। यत्। विऽ-
युता। सस्मिन्। ऊधन्। ऋतस्य। धामन्। रणयंत। देवाः। महान्। अग्निः। नमसा। रातऽहव्यः। वेः।

अध्वराय। सदं। इत्। ऋतऽवा। वेः। अध्वरस्य। दूत्यानि। विद्वान्। उभे इति। अंतरिति। रोदसी इ-
ति। संऽचिकित्वान्। दूतः। ईयसे। प्रऽदिवः। उराणः। विदुःऽतरः। दिवः। आऽरोधनानि। कृष्णं।
ते। एम। रुशतः। पुरः। भाः। चरिष्णु। अर्चिः। वपुषां। इत्। एकं। यत्। अप्रऽवीता। दधते। ह। गर्भं।
सद्यः। चित्। जातः। भवसि। इत्। ऊं इति। दूतः। सद्यः। जातस्य। ददृशानं। ओजः। यत्। अस्य। वा-
तः। अनुऽवाति। शोचिः। वृणक्ति। तिग्मां। अतसेषु। जिह्वां। स्थिरा। चित्। अन्ना। दयते। वि। जं-
भैः। तृषु। यत्। अन्ना। तृषुणा। ववक्ष। तृषुं। दूतं। कृणुते। यह्वः। अग्निः। वातस्य। मेळिं। सचते।
निऽजूर्वन्। आशुं। न। वाजयते। हिन्वे। अर्वा॥ ७॥ दूतं। वः। विश्वऽवेदसं। हव्यऽवाहं। अमर्त्यं। य-
जिष्ठं। ऋंजसे। गिरा। सः। हि। वेद। वसुऽधितिं। महान्। आऽरोधनं। दिवः॥ ०॥ सः। वेद। देवः।
आऽनमं। देवान्। ऋतऽयते। दमे। दाति। प्रियाणि। चित्। वसु। सः। होता। सः। इत्। ऊं इति। दूत्यं।

पा॰ ८॰ ५

४७

चिकित्वान्। अंतः। ईयते। विद्वान्। आऽरोधनं। दिवः॥ ते। स्याम। ये। अग्नये। ददाशुः। हव्यदातिऽ
भिः। ये। ईं। पुष्यंतः। इंधते॥ ते। राया। ते। सुऽवीर्यैः। ससऽवांसः। वि। शृण्विरे। ये। अग्ना। दधि
रे। दुवः॥ अस्मे इति। रायः। दिवेऽदिवे। सं। चरंतु। पुरुऽस्पृहः। अस्मे इति। वाजासः। ईरतां॥ सः।
विप्रः। चर्षणीनां। शवसा। मानुषाणां। अति। क्षिप्राऽइव। विध्यति॥ ८॥ अग्ने। मृळ। महान्।
असि। यः। ईं। आ। देवऽयुं। जनं। इयेथ। बर्हिः। आऽसदं॥ सः। मानुषीषु। दुःऽदभः। विक्षु। प्रऽ
अवीः। अमर्त्यः। दूतः। विश्वेषां। भुवत्॥ सः। सद्म। परि। नीयते। होता। मंद्रः। दिविष्टिषु। उत।
पोता। नि। सीदति॥ उत। ग्नाः। अग्निः। अध्वरे। उतो इति। गृहऽपतिः। दमे। उत। ब्रह्मा। नि। सीदति॥
वेषि। हि। अध्वरिऽयतां। उपऽवक्ता। जनानां। हव्या। च। मानुषाणां॥ वेषि। इत्। ऊं इति। अस्य। दूत्यं।
यस्य। जुजोषः। अध्वरं। हव्यं। मर्तस्य। वोळ्हवे॥ अस्माकं। जोषि। अध्वरं। अस्माकं। यज्ञं। अं

४७

गिरः। अस्माकं। शृणुधि। हवं॥ परि। ते। दुःऽदभः। रथः। अस्मान्। अश्नोतु। विश्वतः। येन। रक्षसि।
दाशुषः॥ ९॥ अग्ने। तं। अद्य। अश्वं। न। स्तोमैः। क्रतुं। न। भद्रं। हृदिऽस्पृशं। ऋध्याम। ते। ओहैः॥ अ
ध। हि। अग्ने। क्रतोः। भद्रस्य। दक्षस्य। साधोः। रथीः। ऋतस्य। बृहतः। बभूथ॥ एभिः। नः। अर्कैः। भ
व। नः। अर्वाङ्। स्वः। न। ज्योतिः। अग्ने। विश्वेभिः। सुऽमनाः। अनीकैः॥ आभिः। ते। अद्य। गीःऽभिः।
गृणंतः। अग्ने। दाशेम। प्र। ते। दिवः। न। स्तनयंति। शुष्माः॥ तव। स्वादिष्ठा। अग्ने। संऽदृष्टिः। इदा।
चित्। अह्नः। इदा। चित्। अक्तोः। श्रिये। रुक्मः। न। रोचते। उपाके॥ घृतं। न। पूतं। तनूः। अरेपाः। शु
चि। हिरण्यं। तत्। ते। रुक्मः। न। रोचत। स्वधाऽवः॥ कृतं। चित्। हि। स्म। सनेमि। द्वेषः। अग्ने। इनोषि। म
र्तात्। इत्था। यजमानात्। ऋतऽवः॥ शिवाः। नः। सख्या। संतु। भ्रात्रा। अग्ने। [illegible] देवेषु। युष्मे इति।
सा। नः। नाभिः। सदने। सस्मिन्। ऊधन्॥ १०॥ ॥ कमुह्यमः॥ ॥ भद्रं। ते। अग्ने। सहसिन्। अ

प.ट.५

४८

नीकं। उपाके। आ। रोचते। सूर्यस्य। रुशत्। दृशे। दृशे। नक्तऽया। चित्। अरुक्षितं। दृशे। आ। रू
पे। अन्नं। वि। साहि। अग्ने। गृणते। मनीषां। खं। वेपसा। तुविऽजात। स्तवानः। विश्वेभिः। यत्। वव
नः। शुक्र। देवैः। तत्। नः। रास्व। सुऽमहः। भूरि। मन्म। त्वत्। अग्ने। काव्या। त्वत्। मनीषाः। त्वत्।
उक्था। जायंते। राध्यानि। त्वत्। एति। द्रविणं। वीरऽपेशाः। इत्थाऽधिये। दाशुषे। मर्त्याय। त्वत्।
वाजी। वाजंऽभरः। विऽहायाः। अभिष्टिऽकृत्। जायते। सत्यऽशुष्मः। त्वत्। रयिः। देवऽजूतः। म
यःऽभुः। त्वत्। आशुः। जूजुऽवान्। अग्ने। अर्वा। त्वां। अग्ने। प्रथमं। देवऽयंतः। देवं। मर्ताः। अ
मृत। मंद्रऽजिह्वं। द्वेषःऽयुतं। आ। विवासंति। धीभिः। दमूनसं। गृहऽपतिं। अमूरं। आरे। अस्म
त्। अमतिं। आरे। अंहः। आरे। विश्वां। दुःऽमतिं। यत्। निऽपासि। दोषा। शिवः। सहसः। सूनो
इति। अग्ने। यं। देवः। आ। चित्। सचसे। स्वस्ति॥११॥ यः। त्वां। अग्ने। इनधते। यतऽस्रुक्।

४८

त्रिः। ते। अन्नं। कृणवत्। सस्मिन्। अहन्। सः। सु। द्युम्नैः। अभि। अस्तु। प्रऽसक्षत्। तव। क्रत्वा।
जातऽवेदः। चिकित्वान्। इध्मं। यः। ते। जभरत्। शश्रमाणः। महः। अग्ने। अनीकं। आ। सपर्यन्। सः।
इधानः। प्रति। दोषां। उषसं। पुष्यन्। रयिं। सचते। घ्नन्। अमित्रान्। अग्निः। ईशे। बृहतः। क्षत्रियस्य।
अग्निः। वाजस्य। परमस्य। रायः। दधाति। रत्नं। विधते। यविष्ठः। वि। आनुषक्। मर्त्याय। स्वधाऽ
वान्। यत्। चित्। हि। ते। पुरुषऽत्रा। यविष्ठ। अचित्तिऽभिः। चकृम। कत्। चित्। आगः। कृ
धि। सु। अस्मान्। अदितेः। अनागान्। वि। एनांसि। शिश्रथः। विष्वक्। अग्ने। महः। चित्। अग्ने। ए
नसः। अभीके। ऊर्वात्। देवानां। उत। मर्त्यानां। मा। ते। सखायः। सदं। इत्। रिषाम। यच्छ। तोकाय। त
नयाय। शं। योः। यथा। ह। त्यत्। वसवः। गौर्यं। चित्। पदि। सितां। अमुंचत। यजत्राः। एवो इति। सु।
अस्मत्। मुंचत। वि। अंहः। प्र। तारि। अग्ने। प्रऽतरं। नः। आयुः॥१२॥ प्रति। अग्निः। उषसां। अग्रं।

प॰ट॰५ ४९

अख्यत्। विऽभातीनां। सुऽमनाः। रत्नऽधेयं। यातं। अश्विना। सुऽकृतः। दुरोणं। उत्। सूर्यः। ज्यो
तिषा। देवः। एति। ऊर्ध्वं। भानुं। सविता। देवः। अश्रेत्। द्रप्सं। दविध्वत्। गोऽइषः। न। सत्वा। अनु।
व्रतं। वरुणः। यंति। मित्रः। यत्। सूर्यं। दिवि। आऽरोहयंति। यं। सीं। अकृण्वन्। तमसे। विऽपृचे।
ध्रुवऽक्षेमाः। अनवऽस्यंतः। अर्थं। तं। सूर्यं। हरितः। सप्त। यह्वीः। स्पशं। विश्वस्य। जगतः। वहं
ति। वहिष्ठेभिः। विऽहरन्। यासि। तंतुं। अवऽव्ययन्। असितं। देव। वस्म। दविध्वतः। रश्मयः। सू
र्यस्य। चर्मऽइव। अव। अधुः। तमः। अप्ऽसु। अंतरिति। अनायतः। अनिऽबद्धः। कथा। अयं।
न्यङ्। उत्तानः। अव। पद्यते। न। कया। याति। स्वधया। कः। ददर्श। दिवः। स्कंभः। संऽऋतः। पाति।
नाकं॥१३॥०॥ जातऽवेदाः। अख्यत्। देवः। रोचमानाः। महःऽभिः। आ। नासत्या। उरुऽगाया। रथे
न। इमं। यज्ञं। उप। नः। यातं। अच्छ। ऊर्ध्वं। केतुं।०। कृण्वन्।०। वि। सूर्यः। रश्मिऽभिः। चेकितानः।

४८

आऽवहंती। अरुणीः। ज्योतिषा। आ। अगात्। मही। चित्रा। रश्मिऽभिः। चेकिताना। प्रऽबोधयंती।
सुऽविताय। देवी। उषाः। ईयते। सुऽयुजा। रथेन। आ। वां। वहिष्ठाः। इह। ते। वहंतु। रथाः। अश्वासः।
उषसः। विऽउष्टौ। इमे। हि। वां। मधुऽपेयाय। सोमाः। अस्मिन्। यज्ञे। वृषणा। मादयेथां।०।१४। अ
ग्निः। होता। नः। अध्वरे। वाजी। सन्। परि। नीयते। देवः। देवेषु। यज्ञियः। परि। त्रिऽविष्टि। अध्वरं।
याति। अग्निः। रथीःऽइव। आ। देवेषु। प्रयः। दधत्। परि। वाजऽपतिः। कविः। अग्निः। हव्यानि।
अक्रमीत्। दधत्। रत्नानि। दाशुषे। अयं। यः। सृंजये। पुरः। दैवऽवाते। सं। इध्यते। द्युऽमान्। अ
मित्रऽदंभनः। अस्य। घ। वीरः। ईवतः। अग्नेः। ईशीत। मर्त्यः। तिग्मऽजंभस्य। मीळ्हुषः॥१॥
तं। अर्वंतं। न। सानसिं। अरुषं। न। दिवः। शिशुं। मर्मृज्यंते। दिवेऽदिवे। बोधत्। यत्। मा। हरिऽ
भ्यां। कुमारः। साहऽदेव्यः। अच्छ। न। हूतः। उत्। अरं। उत। त्या। यजता। हरी इति। कुमारात्। सा

प॰ल॰५

५०

हऽदेव्यात्। सऽयन्ता। सद्यः। आ। ददे। एषः। वां। देवौ। अश्विना। कुमारः। साहऽदेव्यः। दीर्घऽआ
युः। अस्तु। सोमकः। तं। युवं। देवौ। अश्विना। कुमारं। साहऽदेव्यं। दीर्घऽआयुषं। कृणोतन॥
॥१६॥ आ। सत्यः। यातु। मघऽवान्। ऋजीषी। द्रवंतु। अस्य। हरयः। उप। नः। तस्मै। इत्। अं
धः। सुसुम। सुऽदक्षं। इह। अभिऽपित्वं। करते। गृणानः। अव। स्य। शूर। अध्वनः। न। अंते।
अस्मिन्। नः। अद्य। सवने। मंदध्यै। शंसाति। उक्थं। उशनाऽइव। वेधाः। चिकितुषे। असु
र्याय। मन्म। कविः। न। निण्यं। विदथानि। साधन्। वृषा। यत्। सेकं। विऽपिपानः। अर्चात्। दि
वः। इत्था। जीजनत्। सप्त। कारून्। अह्ना। चित्। चक्रुः। वयुना। गृणंतः। स्वः। यत्। वेदि। सुऽ
दृशीकं। अर्कैः। महि। ज्योतिः। रुरुचुः। यत्। ह। वस्तोः। अंधा। तमांसि। दुधिता। विऽचक्षे। नृऽ
भ्यः। चकार। नृऽतमः। अभिष्टौ। ववक्षे। इंद्रः। अमितं। ऋजीषी। उभे इति। आ। पप्रौ। रोदसी

५०

इति। महिऽत्वा। अतः। चित्। अस्य। महिमा। वि। रेचि। अभि। यः। विश्वा। भुवना। बभूव॥१७॥ विश्वा
नि। शक्रः। नर्याणि। विद्वान्। अपः। रिरेच। सखिऽभिः। निऽकामैः। अश्मानं। चित्। ये। बिभिदुः। व
चःऽभिः। व्रजं। गोऽमंतं। उशिजः। वि। वव्रुरितिवव्रुः। अपः। वृत्रं। वव्रिऽवांसं। परा। अहन्। प्र। आ
वत्। ते। वज्रं। पृथिवी। सऽचेताः। प्र। अर्णांसि। समुद्रियाणि। ऐनोः। पतिः। भवन्। शवसा। शूर।
धृष्णो इति। अपः। यत्। अद्रिं। पुरुऽहूत। दर्दः। आविः। भुवत्। सरमा। पूर्व्यं। ते। सः। नः। नेता। वाजं।
आ। दर्षि। भूरिं। गोत्रा। रुजन्। अंगिरःऽभिः। गृणानः। अच्छ। कविं। नृऽमनः। गाः। अभिष्टौ। स्वःऽ
साता। मघऽवन्। नाधमानं। ऊतिऽभिः। तं। इषणः। द्युम्नऽहूतौ। नि। मायाऽवान्। अब्रह्मा। दस्युः।
अर्त। आ। दस्युऽघ्ना। मनसा। याहि। अस्तं। भुवत्। ते। कुत्सः। सख्ये। निऽकामः। स्वे। योनौ। नि। सद
तं। सऽरूपा। वि। वां। चिकित्सत्। ऋतऽचित्। ह। नारी॥१८॥ यासि। कुत्सेन। सऽरथं। अवस्युः। तोदः।

३.८.५

५१

वातस्य। हर्योः। ईशानः। ऋज्रा। वाजी। न। गध्यं। युयूषन्। कविः। यत्। अहन्। पार्याय। भूषात्। कु
त्साय। शुष्णं। अशुषं। नि। बर्हीः। प्रऽपित्वे। अह्नः। कुयवं। सहस्रा। सद्यः। दस्यून्। प्र। मृण। कुत्स्येन।
प्र। सूरः। चक्रं। वृहतात्। अभीके। त्वं। पिप्रुं। मृगयं। शूशुऽवांसं। ऋजिश्वने। वैदथिनाय। रंधीः। पं
चाशत्। कृष्णा। नि। वपः। सहस्रा। अत्कं। न। पुरः। जरिमा। वि। दर्द्दरिति दर्दः। सूरः। उपाके। तन्वं।
दधानः। वि। यत्। ते। चेति। अमृतस्य। वर्पः। मृगः। न। हस्ती। तविषीं। उषाणः। सिंहः। न। भीमः।
आयुधानि। बिभ्रत्। इंद्रं। कामाः। वसुऽयंतः। अग्मन्। स्वःऽमीळ्हे। न। सवने। चकानाः। श्र
वस्यवः। शशमानासः। उक्थैः। ओकः। न। रण्वा। सुदृशीऽइव। पुष्टिः। १५। तं। इत्। वः। इंद्रं।
सुऽहवं। हुवेम। यः। ता। चकार। नर्या। पुरूणि। यः। माऽवते। जरित्रे। गध्यं। चित्। मक्षु। वाजं।
भरति। स्पार्हऽराधाः। तिग्मा। यत्। अंतः। अशनिः। पताति। कस्मिन्। चित्। शूर। मुहुके। जना

५१

नां। घोरा। यत्। अर्य। संऽऋतिः। भवाति। अध। स्म। नः। तन्वः। बोधि। गोपाः। भुवः। अविता। वा
मऽदेवस्य। धीनां। भुवः। सखा। अवृकः। वाजऽसातौ। त्वां। अनु। प्रऽमतिं। आ। जगन्म। उरुऽशं
सः। जरित्रे। विश्वधा। स्याः। एभिः। नृऽभिः। इंद्र। त्वायुऽभिः। त्वा। मघवत्ऽभिः। मघऽवन्। वि
श्वे। आजौ। द्यावः। न। द्युम्नैः। अभि। संतः। अर्यः। क्षपः। मदेम। शरदः। च। पूर्वीः। एव। इत्। इंद्रा
य। वृषभाय। वृष्णे। ब्रह्म। अकर्म। भृगवः। न। रथं। नु। चित्। यथा। नः। सख्या। विऽयोषत्। अ
सत्। नः। उग्रः। अविता। तनूऽपाः। नु। स्तुतः। इंद्र। नु। गृणानः। इषं। जरित्रे। नद्यः। न। पीपेरिति
पीपेः। अकारि। ते। हरिऽवः। ब्रह्म। नव्यं। धिया। स्याम। रथ्यः। सदाऽसाः। २०।।०। तुभ्यं। ह। क्षाः।
अनु। क्षत्रं। मंहना। मन्यत। द्यौः। त्वं। वृत्रं। शवसा। जघन्वान्। सृजः। सिंधून्। अहिना। जग्रसा
नान्। तव। त्विषः। जनिमन्। रेजत। द्यौः। रेजत्। भूमिः। भियसा। स्वस्य। मन्योः। ऋघायं

प.ऌ.५

५२

त। सुऽभ्वः॥ पर्वतासः॥ आ। अर्दन्। धन्वानि। सरयंते। आपः॥ भिनत्। गिरिं। शवसा। वज्रं। इष्णन्।
आविः। कृण्वानः। सहसानः। ओजः॥ वधीत्। वृत्रं। वज्रेण। मंदसानः। सरन्। आपः। जवसा।
हतऽवृष्णीः॥ सुऽवीरः। ते। जनिता। मन्यत। द्यौः। इंद्रस्य। कर्ता। स्वपःऽतमः। भूत्॥ यः। ईं। जजा
न। स्वर्यं। सुऽवज्रं। अनपऽच्युतं। सदसः। न। भूम॥ यः। एकः। इत्। च्यवयति। प्र। भूम। राजा।
कृष्टीनां। पुरुऽहूतः। इंद्रः॥ सत्यं। एनं। अनु। विश्वे। मदंति। रातिं। देवस्य। गृणतः। मघोनः॥ २॥
सत्रा। सोमाः। अभवन्। अस्य। विश्वे। सत्रा। मदासः। बृहतः। मदिष्ठाः॥ सत्रा। अभवः। वसुऽ
पतिः। वसूनां। दत्रे। विश्वाः। अधिथाः। इंद्र। कृष्टीः॥ त्वं। अध। प्रथमं। जायमानः। अमे। वि
श्वाः। अधिथाः। इंद्र। कृष्टीः॥ त्वं। प्रति। प्रऽवतः। आऽशयानं। अहिं। वज्रेण। मघऽवन्। वि। वृ
श्चः॥ सत्राऽहनं। दधृषिं। तुम्रं। इंद्रं। महां। अपारं। वृषभं। सुऽवज्रं॥ हंता। यः। वृत्रं। सनिता। उत।

५२

वाजं। दाता। मघानि। मघऽवा। सुऽराधाः॥ अयं। वृतः। चातयते। संऽईचीः। यः। आजिषु। म
घऽवा। शृण्वे। एकः॥ अयं। वाजं। भरति। यं। सनोति। अस्य। प्रियासः। सख्ये। स्याम॥ अयं।
शृण्वे। अध। जयन्। उत। घ्नन्। अयं। उत। प्र। कृणुते। युधा। गाः॥ यदा। सत्यं। कृणुते।
मन्युं। इंद्रः। विश्वं। दृळ्हं। भयते। एजत्। अस्मात्॥ २॥ सं। इंद्रः। गाः। अजयत्। सं। हिर
ण्या। सं। अश्विया। मघऽवा। यः। ह। पूर्वीः॥ एभिः। नृऽभिः। नृऽतमः। अस्य। शाकैः। रा
यः। विऽभक्ता। संऽभरः। च। वस्वः॥ कियत्। स्वित्। इंद्रः। अधि। एति। मातुः। कियत्। पि
तुः। जनितुः। यः। जजान॥ यः। अस्य। शुष्मं। मुहुकैः। इयर्ति। वातः। न। जूतः। स्तनयत्ऽभिः।
अभ्रैः॥ क्षियंतं। त्वं। अक्षियंतं। कृणोति। इयर्ति। रेणुं। मघऽवा। संऽओहं॥ विऽभंजनुः। अ
शनिमान्ऽइव। द्यौः। उत। स्तोतारं। मघऽवा। वसौ। धात्॥ अयं। चक्रं। इषणत्। सूर्यस्य। नि।

प॰त॰५

एतर्शं। रीरमत्। ससृमाणं। आ। कुत्सः। इंद्र। अंकुराणः। जिघर्ति। त्वचः। बुध्ने। रजसः। अस्य। यो
नौ। आऽसिक्न्यां। यजमानः। न। होता॥ २१॥ गव्यंतः। इंद्रं। सख्याय। विप्राः। अश्वऽयंतः। वृषणं।
वाजयंतः। जनिऽयंतः। जनिऽदां। अक्षितऽऊतिं। आ। च्यवयामः। अवते। न। कोशं। त्राता। नः।

५३

बोधि। ददृशानः। आपिः। अभिऽख्याता। मर्डिता। सोम्यानां। सखा। पिता। पितृऽतमः। पितॄ
णां। कर्ता। ईं। ऊं इति। लोकं। उशते। वयःऽधाः। सखिऽयतां। अविता। बोधि। सखा। गृणा
नः। इंद्र। स्तुवते। वयः। धाः। वयं। हि। आ। ते। चकृम। सऽबाधः। आभिः। शमीभिः। महयंतः।

इंद्र॥

इंद्र। स्तुतः। मघऽवा। यत्। ह। वृत्रा। भूरीणि। एकः। अप्रतीनि। हंति। अस्य। प्रियः। जरिता।
यस्य। शर्मन्। नकिः। देवाः। वारयंते। न। मर्ताः। एव। नः। इंद्रः। मघऽवा। विऽरप्शी। करत्।
सत्या। चर्षणिऽधृत्। अनर्वा। त्वं। राजा। जनुषां। धेहि। अस्मे इति। अधि। श्रवः। माहिनं।

५३

यत्। जरित्रे॥२१॥२४॥ अयं। पंथाः। अनुऽवित्तः। पुराणः। यतः। देवाः। उत्ऽअजायंत। विश्वे। अतः।
चित्। आ। जनिषीष्ट। प्रऽवृद्धः। मा। मातरं। अमुया। पत्तवे। कः इति कः॥ न। अहं। अतः। निः। अया
दुःऽगहा। एतत्। तिरश्चता। पार्श्वात्। निः। गमानि। बहूनि। मे। अकृता। कर्त्वानि। युध्यै। त्वे
न। सं। त्वेन। पृच्छै॥ पराऽयतीं। मातरं। अनु। अचष्ट। न। न। अनु। गानि। अनु। नु। गमानि। त्व
ष्टुः। गृहे। अपिबत्। सोमं। इंद्रः। शतऽधन्यं। चम्वोः। सुतस्य॥ किं। सः। ऋधक्। कृणवत्। यं। स
हस्रं। मासः। जभार। शरदः। च। पूर्वीः। नहि। नु। अस्य। प्रतिऽमानं। अस्ति। अंतः। जातेषु। उत।
ये। जनिऽत्वाः॥ अवद्यंऽइव। मन्यमाना। गुहा। अकः। इंद्रं। माता। वीर्येण। निऽऋष्टं। अथ। उत्।
अस्थात्। स्वयं। अत्कं। वसानः। आ। रोदसी इति। अपृणात्। जायमानः॥ एताः। अर्षंति।
अललाऽभवंतीः। ऋतवरीःऽइव। संऽक्रोशमानाः। एताः। वि। पृच्छ। किं। इदं। भनंति। कं। आ

प.ल.५

५४

पः। अद्रिं। परिऽधिं। रुजंति। किं। ऊं इति। स्वित्। अस्मै। निःऽविदः। भरंत। इंद्रस्य। अवद्यं। दिधिषं
ते। आपः। ममा। एतान्। पुत्रः। महता। वधेन। वृत्रं। जघन्वान्। असृजत्। वि। सिंधून्। ममत्। च
न। त्वा। युवतिः। पराऽआस। ०। कुषवा। जगार। ममत्। चित्। आपः। शिशवे। ममृड्युः। ममत्।
चित्। इंद्रः। सहसा। उत्। अतिष्ठत्। ममत्। च न। ते। मघऽवन्। विऽअंसः। निऽविविध्वान्। अप।
हनू इति। जघान। अध। निःऽविद्धः। उत्ऽतरः। बभूवान्। शिरः। दासस्य। सं। पिणक्। वधेन। गृ
ष्टिः। ससूव। स्थविरं। तवागां। अनाधृष्यं। वृषभं। तुम्रं। इंद्रं। अरीळ्हं। वत्सं। चरथाय। माता।
स्वयं। गातुं। तन्वे। इच्छमानं। उत। माता। महिषं। अनु। अवेनत्। अमी इति। त्वा। जहति। पुत्र। दे
वाः। अथ। अब्रवीत्। वृत्रं। इंद्रः। हनिष्यन्। सखे। विष्णो इति। विऽतरं। वि। क्रमस्व। कः। ते। मात
रं। विधवां। अचकृत्। शयुं। कः। त्वां। अजिघांसत्। चरंतं। कः। ते। देवः। अधि। मार्डीके। आ

५४

सीत्। यत्। प्र। अक्षिणाः। पितरं। पादऽगृह्य। अवर्त्या। शुनः। आंत्राणि। पेचे। न। देवेषु। विविदे।
मर्डितारं। अपश्यं। जायां। अमहीयमानां। अध। मे। श्येनः। मधु। आ। जभार। १३। ॥इति तृती
याष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥एव। त्वां। इंद्र। वज्रिन्। अत्र। विश्वे। देवासः। सुऽ
हवासः। ऊमाः। महां। उभे इति। रोदसी इति। वृद्धं। ऋष्वं। निः। एकं। इत्। वृणते। वृत्रऽहत्ये। अव। असृ
जंत। जिव्रयः। न। देवाः। भुवः। संऽराट्। इंद्र। सत्यऽयोनिः। ०। प्र। वर्तनीः। अरदः। विश्वऽधेनाः। अ
तृप्णुवंतं। विऽयतं। अबुध्यं। अबुध्यमानं। सुसुपानं। इंद्र। सप्त। प्रति। प्रऽवतः। आऽशयानं। अहिं।
वज्रेण। वि। रिणाः। अपर्वन्। अक्षोदयत्। शवसा। क्षामं। बुध्नं। वाः। न। वातः। तविषीभिः। इंद्रः। दृळ्हा
अवं। नि। औभ्नात्। उशमानः। ओजः। अव। अभिनत्। ककुभः। पर्वतानां। अभि। प्र। दद्रुः। जनयः। न। गर्भं। रथाःऽ
इव। प्र। ययुः। साकं। अद्रयः। अतर्पयः। विऽसृतः। उब्जः। ऊर्मीन्। त्वं। वृतान्। अरिणाः। इंद्र। सिंधून्॥

५.८.६ ॥१॥ त्वं । महीं । अवनिं । विश्वऽधेनां । तुर्वीतये । वय्याय । क्षरंतीं । अरमयः । नमसा । एजत् । अर्णः ।
सुऽतरणान् । अकृणोः । इंद्र । सिंधून् । प्र । अग्रुवः । नभन्वः । न । वक्वाः । ध्वस्राः । अपिन्वत् । युवतीः ।
ऋतऽज्ञाः । धन्वानि । अज्रान् । अपृणक् । तृषाणान् । अधोक् । इंद्रः । स्तर्यः । दंऽसुपत्नीः । पूर्वीः । उ
 षसः । शरदः । च । गूर्ताः । वृत्रं । जघन्वान् । असृजत् । वि । सिंधून् । परिऽस्थिताः । अतृणत् । ब
द्बधानाः । सीराः । इंद्रः । स्रवितवे । पृथिव्या । वम्रीभिः । पुत्रं । अग्रुवः । अदानं । निऽवेशनात् । ह
रिऽवः । आ । जभर्थ । वि । अंधः । अख्यत् । अहिं । आऽददानः । निः । भूत् । उखऽछित् । सं । अरंत
पर्व । प्र । ते । पूर्वाणि । करणानि । विप्र । आऽविद्वान् । आह । विदुषे । करांसि । यथाऽयथा । वृष्ण्यानि ।
स्वऽगूर्ता । अपांसि । राजन् । नर्या । अविवेषीः ॥ ॥२॥ आ । नः । इंद्रः । दूरात् । आ । नः । आसात् ।
अभिष्टिऽकृत् । अवसे । यासत् । उग्रः । ओजिष्ठेभिः । नृऽपतिः । वज्रऽबाहुः । संऽगे । समत्ऽसु । तु

र्वणिः । पृतन्यून् ॥ आ । हरिऽभिः । यातु । अच्छ । अर्वाचीनः । अवसे । राधसे । च । तिष्ठाति । वज्री ।
मघऽवा । विरप्शी । इमं । यज्ञं । अनु । नः । वाजऽसातौ । इमं । यज्ञं । त्वं । अस्माकं । इंद्र । पुरः । दधत् ।
सनिष्यसि । क्रतुं । नः । श्वघ्नीऽइव । वज्रिन् । सनये । धनानां । त्वया । वयं । अर्यः । आजिं । ज
येम । उशन् । ऊं इति । सु । नः । सुऽमनाः । उपाके । सोमस्य । नु । सुऽसुतस्य । स्वधाऽवः । पाः । इंद्र ।
प्रतिऽभृतस्य । मध्वः । सं । अंधसा । ममदः । पृष्ठ्येन । वि । यः । ररप्शे । ऋषिऽभिः । नवेभिः ।
वृक्षः । न । पक्वः । सृण्यः । न । जेता । मर्यः । न । योषां । अभि । मन्यमानः । अच्छ । विवक्मि ।
पुरुऽहूतं । इंद्रं ॥ गिरिः । न । यः । स्वऽतवान् । ऋष्वः । इंद्रः । सनात् । एव । सहसे । जातः ।
उग्रः । आऽदर्ता । वज्रं । स्थविरं । न । भीमः । उद्नाऽइव । कोशं । वसुना । निऽऋष्टं । न । यस्य । व
र्ता । जनुषा । नु । अस्ति । न । राधसः । आऽमरीता । मघस्य । उत्ऽववृषाणः । तविषीऽवः । उ

प॰ल॰६

५६

ग्रा। अस्मभ्यं। दृळ्हा। पुरुऽकृत। रायः। ईक्षे। रायः। क्षयस्य। चर्षणीनां। उत। व्रजं। अपऽवर्ता। अ
सि। गोनां। शिक्षाऽनरः। संऽइथेषु। प्रहाऽवान्। वस्वः। राशिं। अभिऽनेता। असि। भूरिं। कया।
तत्। शृण्वे। शच्या। शचिष्ठः। यया। कृणोति। मुहु। का। चित्। ऋष्वः। पुरु। दाशुषे। विऽचयिष्ठः।
अंहः। अथ। दधाति। द्रविणं। जरित्रे। मा। नः। मर्धीः। आ। भर। दद्धि। तत्। नः। प्र। दाशुषे। दातवे।
भूरि। यत्। ते। नव्यं। देष्णं। शस्तं। अस्मिन्। ते। उक्थे। प्र। ब्रवाम। वयं। इंद्र। स्तुऽवंतः।०।७।आ।
यातु। इंद्रः। अवसे। उप। नः। इह। स्तुतः। सधऽमात्। अस्तु। शूरः। ववृधानः। तविषीः। यस्य।
पूर्वीः। द्यौः। न। क्षत्रं। अभिऽभूति। पुष्यात्। तस्य। इत्। इह। स्तवथ। वृष्ण्यानि। तुविऽद्युम्नस्य।
तुविऽराधसः। नॄन्। यस्य। क्रतुः। विदथ्यः। न। संऽराट्। सह्वान्। तरुत्रः। अभि। अस्ति। कृष्टीः।
।०। दिवः। आ। पृथिव्याः। मक्षु। समुद्रात्। उत। वा। पुरीषात्। स्वःऽनरात्। अवसे। नः। मरुत्वा

५६

न्। पराऽवतः। वा। सदनात्। ऋतस्य। स्थूरस्य। रायः। बृहतः। यः। ईशे। तं। ऊं इति। स्तवाम। वि
दथेषु। इंद्रं। यः। वायुना। जयति। गोऽमतीषु। प्र। धृष्णुऽया। नयति। वस्यः। अच्छ। उप। यः। नमः।
नमसि। स्तभायन्। इयर्ति। वाचं। जनयन्। यजध्यै। ऋंजसानः। पुरुऽवारः। उक्थैः। आ। इंद्रं।
कृण्वीत। सदनेषु। होता।।५।। धिषा। यदि। धिषण्यंतः। सरण्यान्। सदंतः। अद्रिं। औशिज
स्य। गोहे। आ। दुरोषाः। पास्त्यस्य। होता। यः। नः। महान्। संऽवरणेषु। वह्निः। सत्रा। यत्।
ईं। भार्वरस्य। वृष्णः। सिसक्ति। शुष्मः। स्तुवते। भराय। गुहा। यत्। ईं। औशिजस्य। गोहे।
प्र। यत्। धिये। प्र। अयसे। मदाय। वि। यत्। वरांसि। पर्वतस्य। वृण्वे। पयःऽभिः। जिन्वे। अ
पां। जवांसि। विदत्। गौरस्य। गवयस्य। गोहे। यदि। वाजाय। सुऽध्यः। वहंति। भद्रा। ते। हस्ता।
सुऽकृता। उत। पाणी इति। प्रऽयंतारा। स्तुवते। राधः। इंद्र। का। ते। निऽसत्तिः। किं। ऊं इति। नो

प॰ ८॰ ६

इति । मम त्ति । किं । न । उत् ऽउत । उं इति । हर्षसे । दातवै । ऊं इति । एव । वस्वः । इंद्रः । सत्यः । सं ऽराट् ।
हंता । वृत्रं । वरिवः । पूरवे । करिति कः । पुरु ऽस्तुत । क्रत्वा । नः । शग्धि । रायः । भक्षीय । ते । अवसः ।
दैव्यस्य ॥ १० ॥ ६ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ यत् । नः । इंद्रः । जुजुषे । यत् । च । वष्टि । तत् । नः । महान् ।
करति । शुष्मी । आ । चित् । ब्रह्म । स्तोमं । मघऽवा । सोमं । उक्था । यः । अश्मानं । शवसा । बिभ्रत् ।
एति । वृषा । वृषंधिं । चतुःऽअश्रिं । अस्यन् । उग्रः । बाहुऽभ्यां । नृऽतमः । शचीऽवान् । श्रिये । परु
ष्णीं । उषमाणः । ऊर्णां । यस्याः । पर्वाणि । सख्याय । विव्ये । यः । देवः । देवऽतमः । जायमानः । महः ।
वाजेभिः । महत्ऽभिः । च । शुष्मैः । दधानः । वज्रं । बाह्वोः । उशंतं । द्यां । अमेन । रेजयत् । प्र । भूम ।
विश्वा । रोधांसि । प्रऽवतः । च । पूर्वीः । द्यौः । ऋष्वात् । जनिमन् । रेजत । क्षाः । आ । मातरा । भरति । शु
ष्मी । आ । गोः । नृऽवत् । परिऽज्मन् । नोनुवंत । वाताः । ता । तु । ते । इंद्र । महतः । महानि । विश्वेषु । इत् ।

५७

५७

सवनेषु । प्रऽवाच्या । यत् । शूर । धृष्णो इति । धृषता । दधृष्वान् । अहिं । वज्रेण । शवसा । अविवे
षीः ॥ ५ ॥ सत्या । तुविऽनृम्ण । विश्वाः । प्र । धेनवः । सिस्रते । वृष्णः । ऊध्नः । अध । ह । त्वत् । वृषऽ
मनः । भियानाः । प्र । सिंधवः । जवसा । चक्रमंत । अत्र । अह । ते । हरिऽवः । ताः । ऊं इति । देवीः । अ
वःऽभिः । इंद्र । स्तवंत । स्वसारः । यत् । सीं । अनु । प्र । मुचः । बद्बधानाः । दीर्घां । अनु । प्रऽसितिं । स्यं
दयध्यै । पिपीळे । अंशुः । मद्यः । न । सिंधुः । आ । त्वा । शमी । शशमानस्य । शक्तिः । अस्मद्र्यक् ।
शुशुचानस्य । यम्याः । आशुः । न । रश्मिं । तुविऽओजसं । गोः । अस्मे इति । वर्षिष्ठा । कृणुहि । ज्ये
ष्ठा । नृम्णानि । सत्रा । सहुरे । सहांसि । अस्मभ्यं । वृत्रा । सुऽहनानि । रंधि । जहि । वधः । वनुषः । म
र्त्यस्य । अस्माकं । इत् । ऊं इति । श्रृणुहि । त्वं । इंद्र । अस्मभ्यं । चित्रान् । उप । माहि । वाजान् । अस्मभ्यं ।
विश्वाः । इषणः । पुरंऽधीः । अस्माकं । सु । मघऽवन् । बोधि । गोऽदाः ॥ ११ ॥ कथा । महां । अवृध

प.४.६

५९

ह। कस्य। होतुः। यज्ञं। जुषाणः। अभि। सोमं। उधः। पिबन्। उशानः। जुषमाणः। अंधः। ववक्षे। ऋष्वः।
शुचते। धनाय। कः। अस्य। वीरः। सधऽमादं। आप। सं। आनंश। सुमतिऽभिः। कः। अस्य। कत्। अ
स्य। चित्रं। चिकिते। कत्। ऊती। वृधे। भुवत्। शशमानस्य। यज्योः। कथा। शृणोति। हूयमानं। इंद्रः।
कथा। शृण्वन्। अवसां। अस्य। वेद। काः। अस्य। पूर्वीः। उपऽमातयः। ह। कथा। एनं। आहुः। पपुरिं।
जरित्रे। कथा। सऽबाधः। शशमानः। अस्य। नशत्। अभि। द्रविणं। दीध्यानः। देवः। भुवत्। नवेदाः। मे।
ऋतानां। नमः। जगृभ्वान्। अभि। यत्। जुजोषत्। कथा। कत्। अस्याः। उषसः। विऽउष्टौ। देवः। मर्त्तस्य।
सख्यं। जुजोष। कथा। कत्। अस्य। सख्यं। सखिऽभ्यः। ये। अस्मिन्। कामं। सुऽयुजं। ततस्रे॥ ५॥

५९

किं। आत्। अमत्रं। सख्यं। सखिऽभ्यः। कदा। नु। ते। भ्रात्रं। प्र। ब्रवाम। श्रिये। सुऽदृशः। वपुः। अस्य।
सर्गाः। स्वः। न। चित्रऽतमं। इषे। आ। गोः। द्रुहं। जिघांसन्। ध्वरसं। अनिंद्रां। तेतिक्ते। तिग्मा। तुज

से। अनीका। ऋणा। चित्। यत्र। ऋणऽयाः। नः। उग्रः। दूरे। अज्ञाताः। उषसः। बबाधे। ऋतस्य। हि।
शुरुधः। संति। पूर्वीः। ऋतस्य। धीतिः। वृजिनानि। हंति। ऋतस्य। श्लोकः। बधिरा। ततर्द। कर्णा।
बुधानः। शुचमानः। आयोः। ऋतस्य। दृळ्हा। धरुणानि। संति। पुरूणि। चंद्रा। वपुषे। वपूंषि। ऋ
तेन। दीर्घं। इषणंत। पृक्षः। ऋतेन। गावः। ऋतं। आ। विवेशुः। ऋतं। येमानः। ऋतं। इत्। वनोति। ऋत
स्य। शुष्मः। तुरऽयाः। ऊं इति। गव्युः। ऋताय। पृथ्वी इति। बहुले इति। गभीरे इति। ऋताय। धेनू इति। परमे इ
ति। दुहाते इति।०॥१०॥ का। सुऽस्तुतिः। शवसः। सूनुं। इंद्रं। अर्वाचीनं। राधसे। आ। ववर्त्तत्। ददिः। हि।
वीरः। गृणते। वसूनि। सः। गोऽपतिः। निःऽसिधां। नः। जनासः। सः। वृत्रऽहत्ये। हव्यः। सः। ईड्यः। सः। सु
स्तुतः। इंद्रः। सत्यऽराधाः। सः। यामन्। आ। मघऽवा। मर्त्याय। ब्रह्मण्यते। सुस्वये। वरिवः। धात्।
तं। इत्। नरः। वि। ह्वयंते। संऽईके। रिरिक्वांसः। तन्वः। कृण्वत। त्रां। मिथः। यत्। त्यागं। उभयासः। अग्म

ग्मन्। नरः। तोकस्य। तनयस्य। सातौ। क्रतुऽयन्ति। क्षितयः। योगे। उग्र। आऽशुषाणासः। मिथः। अर्णऽ
सातौ। सम्। यत्। विशः। अव। अवृत्रन्त। युध्माः। आत्। इत्। नेमे। इन्द्रयन्ते। अभीके। आत्। इत्। ह। नेमे। इन्द्रि
यम्। यजन्ते। आत्। इत्। पक्तिः। पुरोळाशम्। रिरिच्यात्। आत्। इत्। सोमः। वि। पपृच्यात्। असुस्वीन्।
आत्। इत्। जुजोष। वृषभम्। यजध्यै॥११॥ कृणोति। अस्मै। वरिवः। यः। इत्था। इन्द्राय। सोमम्। उशते। सु
नोति। सध्रीचीनेन। मनसा। अविऽवेनन्। तम्। इत्। सखायम्। कृणुते। समत्ऽसु। यः। इन्द्राय। सुनवत्।
सोमम्। अद्य। पचात्। पक्तीः। उत। भृज्जाति। धानाः। प्रति। मनायोः। उचथानि। हर्यन्। तस्मिन्। दध
त्। वृषणम्। शुष्मम्। इन्द्रः। यदा। सऽमर्यम्। वि। अचेत्। ऋघावा। दीर्घम्। यत्। आजिम्। अभि। अख्यत्। अर्यः।
अचिक्रदत्। वृषणम्। पत्नी। अच्छ। दुरोणे। आ। निऽशितम्। सोमसुत्ऽभिः। भूयसा। वस्नम्। अचरत्।
कनीयः। अविऽक्रीतः। अकानिषम्। पुनः। यन्। सः। भूयसा। कनीयः। न। अरिरेचीत्। दीनाः। द

क्षाः। वि। दुहन्ति। प्र। वाणम्। कः। इमम्। दशऽभिः। मम। इन्द्रम्। क्रीणाति। धेनुऽभिः। यदा। वृत्राणि। जङ्घनत्।
अथ। एनम्। मे। पुनः। ददत्॥१२॥ कः। अद्य। नर्यः। देवऽकामः। उशन्। इन्द्रस्य। सख्यम्। जुजोष। कः। वा।
महे। अवसे। पार्याय। सम्ऽइद्धे। अग्नौ। सुतऽसोमः। ईट्टे। कः। ननाम। वचसा। सोम्याय। मनायुः। वा।
भवति। वस्ते। उस्राः। कः। इन्द्रस्य। युज्यम्। कः। सखिऽत्वम्। कः। भ्रात्रम्। वष्टि। कवये। कः। ऊती। कः। देवानाम्। अ
वः। अद्य। वृणीते। कः। आदित्यान्। अदितिम्। ज्योतिः। ईट्टे। कस्य। अश्विनौ। इन्द्रः। अग्निः। सुतस्य। अं
शोः। पिबन्ति। मनसा। अविऽवेनम्। तस्मै। अग्निः। भारतः। शर्म। यंसत्। ज्योक्। पश्यात्। सूर्यम्। उत्ऽचरन्तम्।
यः। इन्द्राय। सुनवाम। इति। आह। नरे। नर्याय। नृऽतमाय। नृणाम्। न। तम्। जिनन्ति। बहवः। न। दभ्राः। उरु। अ
स्मै। अदितिः। शर्म। यंसत्। प्रियः। सुऽकृत्। प्रियः। इन्द्रे। मनायुः। प्रियः। सुप्रऽअवीः। प्रियः। अस्य।
सोमी॥१३॥ सुप्रऽअव्यः। प्राशुषाट्। एषः। वीरः। सुस्वेः। पक्तिम्। कृणुते। केवला। इन्द्रः। न। असुस्वेः।

आपिः। न। सखा। न। जामिः। दुःप्रऽअव्यः। अवऽहंता। इत्। अवाचः। न। देवता। पणिना। सख्यं। इंद्रः।
असुन्वता। सुतऽपाः। सं। गृणीते। आ। अस्य। वेदः। खिदति। हंति। नग्नं। वि। सुस्वये। पक्तये। केव
लः। भूत्। इंद्रं। परे। अवरे। मध्यमासः। इंद्रं। यांतः। अवऽसितासः। इंद्रं। इंद्रं। क्षियंतः। उत। युध्यमा
नाः। इंद्रं। नरः। वाजऽयंतः। हवंते॥१४॥ अहं। मनुः। अभवं। सूर्यः। च। अहं। कक्षीवान्। ऋषिः। अ
स्मि। विप्रः। अहं। कुत्सं। आर्जुनेयं। नि। ऋंजे। अहं। कविः। उशना। पश्यत। मा। अहं। भूमिं। अददां।
आर्याय। अहं। वृष्टिं। दाशुषे। मर्त्याय। अहं। अपः। अनयं। वावशानाः। मम। देवासः। अनु। केतं।
आयन्। अहं। पुरः। मंदसानः। वि। ऐरं। नव। साकं। नवतीः। शंबरस्य। शतऽतमं। वेश्यं। सर्वऽता
ता। दिवःऽदासं। अतिथिऽग्वं। यत्। आवं। प्र। सु। सः। विऽभ्यः। मरुतः। विः। अस्तु। प्र। श्येनः।
श्येनेभ्यः। आशुऽपत्वा। अचक्रया। यत्। स्वधया। सुऽपर्णः। हव्यं। भरत्। मनवे। देवऽजुष्टं। भरत्।

यदि। विः। अतः। वेविजानः। पथा। उरुणा। मनःऽजवाः। असर्जि। तूयं। ययौ। मधुना। सोम्येन।
उत। श्रवः। विविदे। श्येनः। अत्र। ऋजीपी। श्येनः। ददमानः। अंशुं। पराऽवतः। शकुनः। मंद्रं।
मदं। सोमं। भरत्। दादृहाणः। देवऽवान्। दिवः। अमुष्मात्। उत्ऽतरात्। आऽदाय। आऽदाय।
श्येनः। अभरत्। सोमं। सहस्रं। सवान्। अयुतं। च। साकं। अत्र। पुरंऽधिः। अजहात्। अरा
तीः। मदे। सोमस्य। मूराः। अमूरः॥१५॥ गर्भे। नु। सन्। अनु। एषां। अवेदं। अहं। देवानां।
जनिमानि। विश्वा। शतं। मा। पुरः। आयसीः। अरक्षन्। अध। श्येनः। जवसा। निः। अदीयं।
न। घ। सः। मां। अप। जोषं। जभार। अभि। ईं। आस। त्वक्षसा। वीर्येण। ईर्मा। पुरंऽधिः। अज
हात्। अरातीः। उत। वातान्। अतरत्। शूशुवानः। अव। यत्। श्येनः। अस्वनीत्। अध। द्योः।
वि। यत्। यदि। वा। अतः। ऊहुः। पुरंऽधिं। सृजत्। यत्। अस्मै। अव। ह। क्षिपत्। ज्यां। कृशा

प.८.६

नुः। अस्ता। मनसा। भुरण्यन्। ऋजिप्यः। ईं। इंद्रऽवतः। न। भुज्युं। श्येनः। जभार। बृहतः। अ
धि। स्नोः। अंतः। इति। पतत्। पतत्रि। अस्य। पर्णं। अध। यामनि। प्रऽसितस्य। तत्। वेः। इ
ति वेः। अध। श्वेतं। कलशं। गोभिः। अक्तं। आऽपिप्यानं। मघऽवा। शुक्रं। अंधः। अध्वर्युऽ
भिः। प्रऽयतं। मध्वः। अग्रं। इंद्रः। मदाय। प्रति। धत्। पिबध्यै। शूरः। मदाय। प्रति। धत्। पि
बध्यै॥१६॥ त्वा। युजा। तव। तत्। सोम। सख्ये। इंद्रः। अपः। मनवे। सऽस्रुतः। करिति कः।
अहन्। अहिं। अरिणात्। सप्त। सिंधून्। अप। अवृणोत्। अपिहिताऽइव। खानि। त्वा। यु
जा। नि। खिदत्। सूर्यस्य। इंद्रः। चक्रं। सहसा। सद्यः। इंदो इति। अधि। स्नुना। बृहता। व
र्तमानं। महः। द्रुहः। अप। विश्वऽआयु। धायि। अहन्। इंद्रः। अदहत्। अग्निः। इंदो इति।
पुरा। दस्यून्। मध्यंदिनात्। अभीके। दुःऽगृभं। दुरोणे। क्रत्वा। न। यातां। पुरु। सहस्रा। शर्वा। नि।

६१

६१

बर्हीत्। विश्वस्मात्। सीं। अधमान्। इंद्रः। दस्यून्। विशः। दासीः। अकृणोः। अप्रऽशस्ताः। अबा
धेथां। अमृणतं। नि। शत्रून्। अविंदेथां। अपऽचितिं। वधत्रैः। एव। सत्यं। मघऽवाना। युवं। तत्। इं
द्रः। च। सोम। ऊर्वं। अश्व्यं। गोः। आ। अदर्दृतं। अपिऽहितानि। अश्ना। रिरिचथुः। क्षाः। चित्। ततृ
दाना॥१७॥ आ। नः। स्तुतः। उप। वाजेभिः। ऊती। इंद्र। याहि। हरिऽभिः। मंदसानः। तिरः। चित्। अ
र्यः। सवना। पुरूणि। आंगूषेभिः। गृणानः। सत्यऽराधाः। आ। हि। स्म। याति। नर्यः। चिकित्वा
न्। हूयमानः। सोतृऽभिः। उप। यज्ञं। सुऽअश्वः। यः। अभीरुः। मन्यमानः। सुऽस्वानेभिः।
मदति। सं। ह। वीरैः। श्रवय। इत्। अस्य। कर्णा। वाजयध्यै। जुष्टां। अनु। प्र। दिशं। मंदयध्यै। उ
त्ऽववृषाणः। राधसे। तुविष्मान्। करत्। नः। इंद्रः। सुऽतीर्था। अभयं। च। अकः। यः। गंता।
नाधमानं। ऊती। इत्था। विप्रं। हवमानं। गृणंतं। उप। त्मनि। दधानः। धुरि। आशून्। सहस्रा

प.८.६ णि। कृतानि। वज्रिन्ऽबाह्वोः। त्वाऽऊतासः। मघऽवन्। इन्द्र। विप्राः। वयं। ते। स्याम। सूरयः। गृणं-
तः। भेजानासः। बृहत्ऽदिवस्य। रायः। आऽकाय्यस्य। दावने। पुरुऽक्षोः॥ १८॥ नकिः।
इन्द्र। त्वत्। उत्ऽतरः। न। ज्यायान्। अस्ति। वृत्रऽहन्। नकिः। एव। यथा। त्वं। सत्रा। ते। अनु। कृ-
६२ ष्टयः। विश्वा। चक्राऽइव। ववृतुः। सत्रा। महान्। असि। श्रुतः। विश्वे। चन। इत्। अना। त्वा। दे-
वासः। इन्द्र। युयुधुः। यत्। अहा। नक्तं। आ। अतिरः। यत्र। उत। बाधितेभ्यः। चक्रं। कुत्सा-
य। युध्यते। मुषायः। इन्द्र। सूर्यं। यत्र। देवान्। ऋघायतः। विश्वान्। अयुध्यः। एकः। इत्। त्वं।
इन्द्र। वनून्। अहन्॥ १९॥ यत्र। उत। मर्त्याय। कं। अरिणाः। इन्द्र। सूर्यं। प्र। आवः। शचीभिः। ए- ६२
तशं। किं। आत्। उत। असि। वृत्रऽहन्। मघऽवन्। मन्युमत्ऽतमः। अत्र। अह। दानुं। आ। अ-
तिरः। एतत्। घ। इत्। उत। वीर्यं। इन्द्र। चकर्थ। पौंस्यं। स्त्रियं। यत्। दुःऽहनायुवं। वधीः। दुहित-

ह

रं। दिवः। दिवः। चित्। घ। दुहितरं। महान्। महीयमानां। उषसं। इन्द्र। सं। पिणक्। अप। उषाः।
अनसः। सरत्। संऽपिष्टात्। अह। बिभ्युषी। नि। यत्। सीं। शिश्नथत्। वृषा॥ २०॥ एतत्। अ-
स्याः। अनः। शये। सुऽसंपिष्टं। विऽपाशि। आ। ससार। सीं। पराऽवतः। उत। सिंधुं। विऽबा-
ल्यं। विऽतस्थानां। अधि। क्षमि। परि। स्थाः। इन्द्र। मायया। उत। शुष्णस्य। धृष्णुऽया। प्र। मृक्षः।
अभि। वेदनं। पुरः। यत्। अस्य। संऽपिणक्। उत। दासं। कौलिऽतरं। बृहतः। पर्वतात्। अधि। अ-
व। अहन्। इन्द्र। शंबरं। उत। दासस्य। वर्चिनः। सहस्राणि। शता। अवधीः। अधि। पंच। प्रधी-
न्ऽइव॥ २१॥ उत। त्यं। पुत्रं। अग्रुवः। पराऽवृक्तं। शतऽक्रतुः। उक्थेषु। इन्द्रः। आ। अभजत्। उ-
त। त्या। तुर्वशायदू इति। अस्नातारा। शचीऽपतिः। इन्द्रः। विद्वान्। अपारयत्। उत। त्या। सद्यः।
आर्या। सरयोः। इन्द्र। पारतः। अर्णाचित्ररथा। अवधीः। अनु। द्वा। जहिता। नयः। अंधं। श्रोणं।

प॰ ८॰ ६

६३

चा॥ वृत्रऽहन्। न। तत्। ते। कर्म। अस्ति। शतं। अश्मन्ऽमयीनां। पुरां। इंद्रः। वि। आस्यत्। दि वःऽदासाय। दाशुषे॥२०॥ अस्वापयत्। दभीतये। सहस्रा। त्रिंशतं। हथैः। दासानां। इंद्रः। मायया॥ सः। घ। इत्। उत। असि। वृत्रऽहन्। समानः। इंद्र। गोऽपतिः। यः। ता। विश्वानि। चिच्यु षे॥ उत। नूनं। यत्। इंद्रियं। करिष्याः। इंद्र। पौंस्यं। अद्य। नकिः। तत्। आ। मिनत्॥ वामंऽवामं। ते। आऽदुरे। देवः। ददातु। अर्यमा। वामं। पूषा। वामं। भगः। वामं। देवः। करूळती॥२३॥ कया। नः। चित्रः। आ। भुवत्। ऊती। सदाऽवृधः। सखा। कया। शचिष्ठया। वृता॥ कः। त्वा। सत्यः। मदानां। मंहिष्ठः। मत्सत्। अंधसः। दृळ्हा। चित्। आऽरुजे। वसु॥ अभि। सु। नः। सखीनां। अविता। जरितॄणां। शतं। भवासि। ऊतिऽभिः॥ अभि। नः। आ। ववृत्स्व। चक्रं। न। वृत्तं। अर्वतः। नियु त्ऽभिः। चर्षणीनां॥ प्रऽवता। हि। क्रतूनां। आ। ह। पदाऽइव। गच्छसि। अभक्षि। सूर्ये। सचा॥

६३

॥२४॥ सं। यत्। ते। इंद्र। मन्यवः। सं। चक्राणि। दधन्विरे। अध। त्वे इति। अध। सूर्ये। उत। स्म। हि। त्वां। आहुः। इत्। मघऽवानं। शचीऽपते। दातारं। अविऽदीधयुं। उत। स्म। सद्यः। इत्। परि। शशमा नाय। सुन्वते। पुरु। चित्। मंहसे। वसु। नहि। स्म। ते। शतं। चन। राधः। वरंते। आऽमुरः। न। च्यौत्नानि। करिष्यतः। अस्मान्। अवंतु। ते। शतं। अस्मान्। सहस्रं। ऊतयः। अस्मान्। विश्वाः। अभिष्टयः॥२५॥ अस्मान्। इह। वृणीष्व। सख्याय। स्वस्तये। महः। राये। दिवित्मते। अस्मान्। अवि ड्ढि। विश्वहा। इंद्र। राया। परीणसा। अस्मान्। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः। अस्मभ्यं। तान्। अप। वृधि। व्रजान्। अस्ताऽइव। गोऽमतः। नवाभिः। इंद्र। ऊतिऽभिः। अस्माकं। धृष्णुऽया। रथः। द्युऽमान्। इंद्र। अनपऽ च्युतः। गव्युः। अश्वऽयुः। ईयते। अस्माकं। उत्ऽतमं। कृधि। श्रवः। देवेषु। सूर्य। वर्षिष्ठं। द्यांऽइव। उप रि॥२६॥०॥ वृत्रऽहन्। अस्माकं। अर्धं। आ। गहि। महान्। महीभिः। ऊतिऽभिः। भृमिः। चित्। घ। असि।

तूतुजिः । आ । चित्र । चित्रिणीषु । आ । चित्रं । कृणोषि । ऊतये ॥ दभ्रेभिः । चित् । शशीयांसं । हंसि । व्राधंतं ।
ओजसा । सखिऽभिः । ये । त्वे इति । सचा ॥ वयं । इंद्र । त्वे इति । सचा । वयं । त्वा । अभि । नोनुमः ॥ अस्मान्ऽअ
स्मान् । इत् । उत् । अव ॥ सः । नः । चित्राभिः । अद्रिऽवः । अनवद्याभिः । ऊतिऽभिः ॥ अनाधृष्टाभिः । आ ।
गहि ॥ २७ ॥ भूयामो इति । सु । त्वाऽवतः । सखायः । इंद्र । गोऽमतः ॥ युजः । वाजाय । घृष्वये ॥ त्वं । हि । एकः ।
ईशिषे । इंद्र । वाजस्य । गोऽमतः ॥ सः । नः । यंधि । महीं । इषं ॥ न । त्वा । वरंते । अन्यथा । यत् । दित्ससि । स्तु
तः । मघं ॥ स्तोतृऽभ्यः । इंद्र । गिर्वणः ॥०॥ अनूषत । प्र । दावने ॥ इंद्र । वाजाय । घृष्वये ॥ प्र । ते । वोचाम । वी
र्या । या । मंदसानः । आ । अरुजः ॥ पुरः । दासीः । अभिऽइत्य ॥ २८ ॥ ता । ते । गृणंति । वेधसः । यानि ।
चकर्थ । पौंस्या ॥ सुतेषु । इंद्र । गिर्वणः ॥ अवीवृधंत । गोतमाः ॥ इंद्र । त्वे इति । स्तोमऽवाहसः ॥ आ । एषु ।
धाः । वीरऽवत् । यशः ॥०॥ शश्वतां । असि । इंद्र । साधारणः । त्वं ॥ तं । त्वा । वयं । हवामहे ॥ अर्वाचीनः ।

वसो इति । भव । अस्मे इति । सु । मत्स्व । अंधसः ॥ सोमानां । इंद्र । सोमऽपाः ॥ अस्माकं । त्वा । मतीनां । आ ।
स्तोमः । इंद्र । यच्छतु ॥ अर्वाक् । आ । वर्तय । हरी इति ॥०॥ २९ ॥ सहस्रं । व्यतीनां । युक्तानां । इंद्रं । ईमहे ॥
शतं । सोमस्य । खार्यः ॥ सहस्रा । ते । शता । वयं । गवां । आ । च्यवयामसि ॥ अस्मऽत्रा । राधः । एतु । ते ॥ द
श । ते । कलशानां । हिरण्यानां । अधीमहि ॥ भूरिऽदाः । असि । वृत्रऽहन् ॥ भूरिऽदाः । भूरि । देहि । नः । मा ।
दभ्रं । भूरि । आ । भर ॥ भूरि । घ । इत् । इंद्र । दित्ससि ॥ भूरिऽदाः । हि । असि । श्रुतः ॥ पुरुऽत्रा । शूर । वृत्रऽह
न् ॥ आ । नः । भजस्व । राधसि ॥ प्र । ते । बभ्रू इति । विऽचक्षण । शंसामि । गोऽसनः । नपात् ॥ मा । आभ्यां ।
गाः । अनु । शिश्रथः ॥ कनीनकाऽइव । विद्रधे । नवे । द्रुऽपदे । अर्भके ॥ बभ्रू इति । यामेषु । शोभेते इ
ति ॥ अरं । मे । उस्रऽयाम्ने । अरं । अनुस्रऽयाम्ने ॥ बभ्रू इति । यामेषु । अस्रिधा ॥ ३० ॥ ॥ ॥
॥ इति तृतीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥ ॥ ॥ हरिः ओ३म् ॥ ॥ ॥ प्र । ऋभुऽभ्यः । दूतंऽइव । वाचं ।

प.ल.७

६५

इष्येऽउपऽस्तिरे। श्वैतरीं। धेनुं। ईळे। ये। वातऽजूताः। तरणिऽभिः। एवैः। परि। द्यां। सद्यः। अपसः। ब
भूवुः। यदा। अरं। अक्रन्। ऋभवः। पितृऽभ्यां। परिऽविष्टी। वेषणा। दंसनाभिः। आत्। इत्। देवा
नां। उप। सख्यं। आयन्। धीरासः। पुष्टिं। अवहन्। मनायै। पुनः। ये। चक्रुः। पितरा। युवाना। सना।
यूपाऽइव। जरणा। शयाना। ते। वाजः। विऽभ्वा। ऋभुः। इंद्रऽवंतः। मधुऽप्सरसः। नः। अवंतु। यज्ञं।
यत्। संऽवत्सं। ऋभवः। गां। अरक्षन्। यत्। संऽवत्सं। ऋभवः। माः। अपिंशन्। यत्। संऽवत्सं।
अभरन्। भासः। अस्याः। ताभिः। शमीभिः। अमृतऽत्वं। आशुः। ज्येष्ठः। आह। चमसा। द्वा
करा। इति। कनीयान्। त्रीन्। कृणवाम। इति। आह। कनिष्ठः। आह। चतुरः। करा। इति। त्वष्टा। ऋ
भवः। तत्। पनयत्। वचः। वः॥१॥ सत्यं। ऊचुः। नरः। एव। हि। चक्रुः। अनु। स्वधां। ऋभवः। जग्मुः।
एतां। विऽभ्राजमान्। चमसान्। अहाऽइव। अवेनत्। त्वष्टा। चतुरः। ददृश्वान्। द्वादश। द्यून्।
ना

६५

यत्। अगोह्यस्य। आतिथ्ये। रणन्। ऋभवः। ससंतः। सुऽक्षेत्रा। अकृणवन्। अनयंत। सिंधून्। ध
न्व। आ। अतिष्ठन्। ओषधीः। निम्नं। आपः। रथं। ये। चक्रुः। सुऽवृतं। नरेऽस्थां। ये। धेनुं। विश्वऽजुवं।
विश्वऽरूपां। ते। आ। तक्षंतु। ऋभवः। रयिं। नः। सुऽअवसः। सुऽअपसः। सुऽहस्ताः। अपः। हि। एषां। अ
जुषंत। देवाः। अभि। क्रत्वा। मनसा। दीध्यानाः। वाजः। देवानां। अभवत्। सुऽकर्मा। इंद्रस्य। ऋभुक्षाः।
वरुणस्य। विऽभ्वा। ये। हरी इति। मेधया। उक्था। मदंतः। इंद्राय। चक्रुः। सुऽयुजा। ये। अश्वा। ते। रायः।
पोषं। द्रविणानि। अस्मे इति। धत्त। ऋभवः। क्षेमऽयंतः। न। मित्रं। इदा। अह्नः। पीतिं। उत। वः। मदाः। धुः।
न। ऋते। श्रांतस्य। सख्याय। देवाः। ते। नूनं। अस्मे इति। ऋभवः। वसूनि। तृतीये। अस्मिन्। सवने।
दधात॥२॥ ऋभुः। विऽभ्वा। वाजः। इंद्रः। नः। अच्छ। इमं। यज्ञं। रत्नऽधेया। उप। यात। इदा। हि। वः।
धिषणा। देवी। अह्नां। अधात्। पीतिं। सं। मदाः। अग्मत। वः। विदानासः। जन्मनः। वाजऽरत्नाः। उत।

प.३.७

६६

ऋतुऽभिः। ऋभवः। मादयध्वं। सं। वः। मदाः। अग्मत। सं। पुरंऽधिः। सुऽवीरां। अस्मे इति। रयिं।
आ। ईरयध्वं। अयं। वः। यज्ञः। ऋभवः। अकारि। यं। आ। मनुष्वत्। प्रऽदिवः। दधिध्वे। प्र। वः। अच्छ।
जुजुषाणासः। अस्थुः। अभूत। विश्वे। अग्रिया। उत। वाजाः। अभूत्। ऊं इति। वः। विधते। रत्नऽ
धेयं। इदा। नरः। दाशुषे। मर्त्याय। पिबत। वाजाः। ऋभवः। ददे। वः। महि। तृतीयं। सवनं। मदाय।
आ। वाजाः। यात। उप। नः। ऋभुक्षाः। महः। नरः। द्रविणसः। गृणानाः। आ। वः। पीतयः। अभिऽ
पित्वे। अह्नां। इमाः। अस्तं। नवस्वःऽइव। ग्मन्॥ ३॥ आ। नपातः। शवसः। यातन। उप। इमं। यज्ञं। नम
सा। हूयमानाः। सऽजोषसः। सूरयः। यस्य। च। स्थ। मध्वः। पात। रत्नऽधाः। इंद्रऽवंतः। सऽजोषाः। इं
द्र। वरुणेन। सोमं। सऽजोषाः। पाहि। गिर्वणः। मरुत्ऽभिः। अग्रेऽपाभिः। ऋतुऽपाभिः। सऽजोषाः।
ग्नाः पत्नीभिः। रत्नऽधाभिः। सऽजोषाः। सऽजोषसः। आदित्यैः। मादयध्वं। सऽजोषसः। ऋभवः। प

६६

र्वतेभिः। सऽजोषसः। दैव्येन। सवित्रा। सऽजोषसः। सिंधुऽभिः। रत्नऽधेभिः। ये। अश्विना। ये। पितरा।
ये। ऊती। धेनुं। ततक्षुः। ऋभवः। ये। अश्वा। ये। अंसत्रा। ये। ऋधक्। रोदसी इति। ये। विऽभ्वः। नरः। सुऽ
अपत्यानि। चक्रुः। ये। गोऽमंतं। वाजऽवंतं। सुऽवीरं। रयिं। धत्थ। वसुऽमंतं। पुरुऽक्षुं। ते। अग्रेऽपाः। ऋ
भवः। मंदसानाः। अस्मे इति। धत्त। ये। च। रातिं। गृणंति। न। अप। अभूत। न। वः। अतीतृषाम। अनिःऽ
शस्ताः। ऋभवः। यज्ञे। अस्मिन्। सं। इंद्रेण। मदथ। सं। मरुत्ऽभिः। सं। राजऽभिः। रत्नऽधेयाय। देवाः॥
॥४॥ इह। उप। यात। शवसः। नपातः। सौधन्वनाः। ऋभवः। मा। अप। भूत। अस्मिन्। हि। वः। सवने। रत्नऽ
धेयं। गमंतु। इंद्रं। अनु। वः। मदासः। आ। अगन्। ऋभूणां। इह। रत्नऽधेयं। अभूत्। सोमस्य। सुऽसु
तस्य। पीतिः। सुऽकृत्यया। यत्। सुऽअपस्यया। च। एकं। विऽचक्र। चमसं। चतुःऽधा। वि। अकृणोत।
चमसं। चतुःऽधा। सखे। वि। शिक्ष। इति। अब्रवीत। अथ। ऐत। वाजाः। अमृतस्य। पंथां। गणं। देवानां।

प॰८॰७

६७

ऋभवः। सुऽहस्ताः। किं। मयः। स्वित्। चमसः। एषः। आस। यं। काव्येन। चतुरः। विऽचक्र। अथ।
सुनुध्वं। सवनं। मदाय। पात। ऋभवः। मधुनः। सोम्यस्य। शच्या। अकर्त्त। पितरा। युवाना। शच्या।
अकर्त्त। चमसं। देवऽपानं। शच्या। हरी इति। धनुःऽतरौ। अतष्ट। इंद्रऽवाहौ। ऋभवः। वाजऽरत्नाः॥ ५॥
यः। वः। सुनोति। अभिऽपित्वे। अह्नां। तीव्रं। वाजासः। सवनं। मदाय। तस्मै। रयिं। ऋभवः। सर्वऽवीरं।
आ। तक्षत। वृषणः। मंदसानाः। प्रातः। इति। सुतं। अपिबः। हरिऽअश्व। माध्यंदिनं। सवनं। केवलं। ते।
सं। ऋभुऽभिः। पिबस्व। रत्नऽधेभिः। सखीन्। यान्। इंद्र। चकृषे। सुऽकृत्या। ये। देवासः। अभवत।
सुऽकृत्या। श्येनाःऽइव। इत्। अधि। दिवि। निऽसेद। ते। रत्नं। धात। शवसः। नपातः। सौधन्वनाः। अभ
वत। अमृतासः। यत्। तृतीयं। सवनं। रत्नऽधेयं। अकृणुध्वं। सुऽअपस्या। सुऽहस्ताः। तत्। ऋभवः।
परिऽसिक्तं। वः। एतत्। सं। मदेभिः। इंद्रियेभिः। पिबध्वं॥ ६॥ ० उक्थ्यः। रथः। त्रिऽचक्रः। परि। वर्त्तते।

६७

रजः। महत्। तत्। वः। देव्यस्य। प्रऽवाचनं। द्यां। ऋभवः। पृथिवीं। यत्। च। पुष्यथ॥ ० सुऽचेतसः। अविऽह्व
रंतं। मनसः। परि। ध्यया। तान्। ऊं इति। नु। अस्य। सवनस्य। पीतये। आ। वः। वाजाः। ऋभवः। वेदयाम
सि। तत्। वः। वाजाः। ऋभवः। सुऽप्रवाचनं। देवेषु। विऽभ्वः। अभवत्। महिऽत्वनं। जिव्री इति। यत्। सं
ता। पितरा। सनाऽजुरा। पुनः। युवाना। चरथाय। तक्षथ। एकं। वि। चक्र। चमसं। चतुःऽवयं। निः। चर्म
णः। गां। अरिणीत। धीतिऽभिः। अथ। देवेषु। अमृतऽत्वं। आनश। श्रुष्टी। वाजाः। ऋभवः। तत्। वः। उ
क्थ्यं। ऋभुतः। रयिः। प्रथमऽश्रवःऽतमः। वाजऽश्रुतासः। यं। अजीजनन्। नरः। विऽभ्वऽतष्टः। विदथेषु।
प्रऽवाच्यः। यं। देवासः। अवथ। सः। विऽचर्षणिः॥ ७॥ सः। वाजी। अर्वा। सः। ऋषिः। वचस्यया। सः। शूरः।
अस्ता। पृतनासु। दुस्तरः। सः। रायः। पोषं। सः। सुऽवीर्यं। दधे। यं। वाजः। विऽभ्वा। ऋभवः। यं। आविषुः।
श्रेष्ठं। वः। पेशः। अधि। धायि। दर्शतं। स्तोमः। वाजाः। ऋभवः। तं। जुजुष्टन। धीरासः। हि। स्थ। कवयः।

प.ऌ.७

६८

विपःऽचितः। तान्। वः। एना। ब्रह्मणा। आ। वेदयामसि। यूयं। अस्मभ्यं। धिषणाभ्यः। परि। विद्वांसः।
विश्वा। नर्याणि। भोजना। द्युऽमंतं। वाजं। वृषऽशुष्मं। उत्ऽतमं। आ। नः। रयिं। ऋभवः। तक्षत। आ। व
यः। इह। प्रऽजां। इह। रयिं। ररणाः। इह। श्रवः। वीरऽवत्। तक्षत। नः। येन। वयं। चितयेम। अति। अन्या
न्। तं। वाजं। चित्रं। ऋभवः। ददा। नः॥ ८॥ उप। नः। वाजाः। अध्वरं। ऋभुक्षाः। देवाः। यात। पथिऽभिः।
देवऽयानैः। यथा। यज्ञं। मनुषः। विक्षु। आसु। दधिध्वे। रण्वाः। सुऽदिनेषु। अह्नां। ते। वः। हृदे। मनसे।
संतु। यज्ञाः। जुष्टासः। अद्य। घृतऽनिर्निजः। गुः। प्र। वः। सुतासः। हरयंत। पूर्णाः। क्रत्वे। दक्षाय। हर्षयंत।
पीताः। त्रिऽउदायं। देवऽहितं। यथा। वः। स्तोमः। वाजाः। ऋभुक्षणः। ददे। वः। जुह्वे। मनुष्वत्। उपरासु।
विक्षु। युष्मे इति। सचा। बृहत्ऽदिवेषु। सोमं। पीवःऽअश्वाः। शुचत्ऽरथाः। हि। भूत। अयःऽशिप्राः। वाजि
नः। सुऽनिष्काः। इंद्रस्य। सूनो इति। शवसः। नपातः। अनु। वः। चेति। अग्रियं। मदाय। ऋभुं। ऋभुक्ष

६८

सि

पृ

णः। रयिं। वाजे। वाजिन्ऽतमं। युजं। इंद्रस्वंतं। हवामहे। सदाऽसातमं। अश्विनं॥ ९॥ सः। इत्। ऋभवः।
यं। अवथ। यूयं। इंद्रः। च। मर्त्यं। सः। धीभिः। अस्तु। सनिता। मेधऽसाता। सः। अर्वता। वि। नः। वाजाः।
ऋभुक्षणः। पथः। चितन। यष्टवे। अस्मभ्यं। सूरयः। स्तुताः। विश्वाः। आशाः। तरीषणि। तं। नः। वाजाः।
ऋभुक्षणः। इंद्र। नासत्या। रयिं। सं। अश्वं। चर्षणिऽभ्यः। आ। पुरु। शस्त। मघत्तये॥ १०॥ उतो इति। हि। वां।
दात्रा। संति। पूर्वा। या। पूरुऽभ्यः। त्रसदस्युः। निऽतोशे। क्षेत्रऽसां। ददथुः। उर्वराऽसां। घनं। दस्युऽभ्यः। अ
भिऽभूतिं। उग्रं। उत। वाजिनं। पुरुनिःऽसिध्वानं। दधिऽक्रां। ऊं इति। ददथुः। विश्वऽकृष्टिं। ऋजिप्यं। श्येनं। प्रु
षितऽप्सुं। आशुं। चर्कृत्यं। अर्यः। नृऽपतिं। न। शूरं। यं। सीं। अनु। प्रवताऽइव। द्रवंतं। विश्वः। पूरुः। मदति। ह
र्षमाणः। पत्ऽभिः। गृध्यंतं। मेधऽयुं। न। शूरं। रथऽतुरं। वातंऽइव। ध्रजंतं। यः। स्म। आऽरुंधानः। गध्या।
समत्ऽसु। सनुऽतरः। चरति। गोषु। गच्छन्। आविःऽऋजीकः। विदथा। निऽचिक्यत्। तिरः। अरतिं। परि।

प॰ ८॰७

६९

आपः। आयोः। उत। स्म। एनं। वस्त्रऽमथिं। न। तायुं। अनु। क्रोशंति। क्षितयः। भरेषु। नीचा। अयमा
नं। जसुरिं। न। श्येनं। श्रवः। च। अच्छ। पशुऽमत्। च। यूथं॥११॥ उत। स्म। आसु। प्रथमः। सरिष्य
न्। नि। वेवेति। श्रेणिऽभिः। रथानां। स्रजं। कृण्वानः। जन्यः। न। शुभ्वा। रेणुं। रेरिहत्। किरणं। दद्श्वा
न्। उत। स्यः। वाजी। सहुरिः। ऋतऽवा। शुश्रूषमाणः। तन्वा। सऽमर्ये। तुरं। यतीषु। तुरयन्। ऋजिप्यः।
अधि। भ्रुवोः। किरते। रेणुं। ऋंजन्। उत। स्म। अस्य। तन्यतोःऽइव। द्योः। ऋघायतः। अभिऽयुजः।
भयंते। यदा। सहस्रं। अभि। सीं। अयोधीत्। दुःऽवर्तुः। स्म। भवति। भीमः। ऋंजन्। उत। पनयंति। जनाः।
जूतिं। कृष्टिऽप्रः। अभिऽभूतिं। आशोः। उत। एनं। आहुः। संऽइथे। विऽयंतः। परा। दधिऽक्राः। असः
रत्। सहस्रैः। आ। दधिऽक्राः। शवसा। पंच। कृष्टीः। सूर्यःऽइव। ज्योतिषा। अपः। ततान। सहस्रऽसाः।
शतऽसाः। वाजी। अर्वा। पृणक्तु। मध्वा। सं। इमा। वचांसि॥१२॥ आशुं। दधिऽक्रां। तं। ऊं इति। नु। स्तवाम। दि

६९

वः। पृथिव्याः। उत। चर्किराम। उच्छंतीः। मां। उषसः। सूदयंतु। अति। विश्वानि। दुःऽइतानि। पर्षन्। महः।
चर्कर्मि। अर्वतः। क्रतुऽप्राः। दधिऽक्राव्णः। पुरुऽवारस्य। वृष्णः। यं। पूरुऽभ्यः। दीदिऽवांसं। न। अग्निं।
ददथुः। मित्रावरुणा। ततुरिं। यः। अश्वस्य। दधिऽक्राव्णः। अकारीत्। संऽइद्धे। अग्नौ। उषसः। विऽउष्टौ।
अनागसं। तं। अदितिः। कृणोतु। सः। मित्रेण। वरुणेन। सऽजोषाः। दधिऽक्राव्णः। इषः। ऊर्जः। महः। यत्।
अमन्महि। मरुतां। नाम। भद्रं। स्वस्तये। वरुणं। मित्रं। अग्निं। हवामहे। इंद्रं। वज्रऽबाहुं। इंद्रंऽइव। इत्।
उभये। वि। ह्वयंते। उत्ऽईराणाः। यज्ञं। उपऽप्रयंतः। दधिऽक्रां। ऊं इति। सूदनं। मर्त्याय। ददथुः। मित्रावरु
णा। नः। अश्वं। दधिऽक्राव्णः। अकारिषं। जिष्णोः। अश्वस्य। वाजिनः। सुरभि। नः। मुखा। करत्। प्र।
नः। आयूंषि। तारिषत्॥१३॥ दधिऽक्राव्णः। इत्। ऊं इति। नु। चर्किराम। विश्वाः। इत्। मां। उषसः। सू
दयंतु। अपां। अग्नेः। उषसः। सूर्यस्य। बृहस्पतेः। आंगिरसस्य। जिष्णोः। सत्वा। भरिषः। गोऽइषः।

प.त.७ दुवन्यऽसत् । श्रवस्यात् । इषः । उषसः । तुरण्यऽसत् । सत्यः । द्रवः । द्रवरः । पतंगरः । दधिऽक्रावा । इषं । ऊर्जं । स्वः । जनत् ॥ उत । स्म । अस्य । द्रवतः । तुरण्यतः । पर्णं । न । वेः । अनु । वाति । प्रऽगर्धिनः ॥ श्येनस्यऽइव । ध्रजतः । अंकसं । परि । दधिऽक्राव्णः । सह । ऊर्जा । तरित्रतः ॥ उत । स्यः । वाजी । क्षिपणिं । तुरण्यति । ग्रीवायां । बद्धः । अपिऽकक्षे । आसनि ॥ क्रतुं । दधिऽक्राः । अनु । सम्ऽतवीत्वत् । पथां । अंकांसि । अनु । आऽपनीफणत् ॥ हंसः । शुचिऽसत् । वसुः । अंतरिक्षऽसत् । होता । वेदिऽसत् । अतिथिः । दुरोणऽसत् । नृऽसत् । वरऽसत् । ऋतऽसत् । व्योमऽसत् । अप्ऽजाः । गोऽजाः । ऋतऽजाः । अद्रिऽजाः । ऋतं ॥ १४ ॥ इंद्रा । कः । वां । वरुणा । सुम्नं । आप । स्तोमः । हविष्मान् । अमृतः । न । होता । यः । वां । हृदि । क्रतुऽमान् । अस्मत् । उक्तः । पस्पर्शत् । इंद्रावरुणा । नमस्वान् ॥ इंद्रा । ह । यः । वरुणा । चक्रे । आपी इति । देवौ । मर्त्तः । सख्याय । प्रयस्वान् ॥ सः । हंति । वृत्रा । संऽइथेषु । शत्रून् ७०

शत्रून् । अवःऽभिः । वा । महत्ऽभिः । सः । प्र । शृण्वे ॥ इंद्रा । ह । रत्नं । वरुणा । धेष्ठा । इत्था । नृऽभ्यः । शशमानेभ्यः । ता ॥ यदि । सखाया । सख्याय । सोमैः । सुतेभिः । सुऽप्रयसा । मादयैते इति ॥ इंद्रा । युवं । वरुणा । दिद्युं । अस्मिन् । ओजिष्ठं । उग्रा । नि । वधिष्टं । वज्रं ॥ यः । नः । दुःऽएवः । वृकतिः । दभीतिः । तस्मिन् । मिमाथां । अभिऽभूति । ओजः ॥०॥ भूतं । अस्याः । धियः । प्रेतारा । वृषभाऽइव । धेनोः ॥ सा । नः । दुहीयत् । यवसाऽइव । गत्वी । सहस्रऽधारा । पयसा । मही । गौः ॥ १५ ॥ तोके । हिते । तनये । उर्वरासु । सूरः । दृशीके । वृषणः । च । पौंस्ये ॥ इंद्रा । नः । अत्र । वरुणा । स्यातां । अवःऽभिः । दस्मा । परिऽतक्म्यायां ॥ युवां । इत् । हि । अवसे । पूर्व्याय । परि । प्रभूती इति प्रऽभूती । गोऽइषः । स्वापी इति सुऽआपी ॥ वृणीमहे । सख्याय । प्रियाय । शूरा । मंहिष्ठा । पितराऽइव । शंभू इति शंऽभू ॥ ता । वां । धियः । अवसे । वाजऽयंतीः । आजिं । न । जग्मुः । युवऽयूः । सुदानू इति सुऽदानू ॥ श्रिये । न । गावः । उप । सोमं । अस्थुः । इंद्रं ।

प.तृ.७

७१

गिरः। वरुणं। मे। मनीषाः। इमाः। इंद्रं। वरुणं। मे। मनीषाः। अग्मन्। उप। द्रविणं। इच्छमानाः। उप।
ईं। अस्थुः। जोष्टारःऽइव। वस्वः। रघ्वीःऽइव। श्रवसः। भिक्षमाणाः। अश्व्यस्य। त्मना। रथ्यस्य।
पुष्टेः। नित्यस्य। रायः। पतयः। स्याम। ता। चक्राणा। ऊतिऽभिः। नव्यसीभिः। अस्मऽत्रा। रायः।
निऽयुतः। सचंतां। आ। नः। बृहंता। बृहतीभिः। ऊती। इंद्र। यातं। वरुण। वाजऽसातौ। यत्। दिद्यवः।
पृतनासु। प्रऽक्रीळान्। तस्य। वां। स्याम। सनितारः। आजेः॥१६॥ मम। द्विता। राष्ट्रं। क्षत्रियस्य।
विश्वऽआयोः। विश्वे। अमृताः। यथा। नः। क्रतुं। सचंते। वरुणस्य। देवाः। राजामि। कृष्टेः। उपऽम
स्य। वव्रेः। अहं। राजा। वरुणः। मह्यं। तानि। असुर्याणि। प्रथमा। धारयंत।०। अहं। इंद्रः। वरुणः।
ते इति। महिऽत्वा। उर्वी इति। गभीरे इति। रजसी इति। सुमेके इति सुऽमेके। त्वष्टाऽइव। विश्वा। भुवना
नि। विद्वान्। सं। ऐरयं। रोदसी इति। धारयं। च। अहं। अपः। अपिन्वं। उक्षमाणाः। धारयं। दिवं। सद

७१

नो। ऋतस्य। ऋतेन। पुत्रः। अदितेः। ऋतऽवा। उत। त्रिऽधातु। प्रथयत्। वि। भूम। मां। नरः। सुऽअश्वाः।
वाजयंतः। मां। वृताः। संऽअरणे। हवंते। कृणोमि। आजिं। मघऽवा। अहं। इंद्रः। इयर्मि। रेणुं। अभिभू
तिऽओजाः॥१७॥ अहं। ता। विश्वा। चकरं। नकिः। मा। दैव्यं। सहः। वरते। अप्रतिऽइतं। यत्। मा। सोमा
सः। ममदन्। यत्। उक्था। उभे इति। भयेते इति। रजसी इति। अपारे इति। विदुः। ते। विश्वा। भुवनानि। त
स्य। ता। प्र। ब्रवीषि। वरुणाय। वेधः। त्वं। वृत्राणि। शृण्विषे। जघन्वान्। त्वं। वृतान्। अरिणाः। इंद्र। सिं
धून्।०। ते। आसन्। सप्त। ऋषयः। दौःऽगहे। बध्यमाने। ते। आ। अयजंत। त्रसदस्युं। अस्याः। इंद्रं।
न। वृत्रऽतुरं। अर्धऽदेवं। पुरुऽकुत्सानी। हि। वां। अदाशत्। हव्येभिः। इंद्रावरुणा। नमःऽभिः। अथ।
राजानं। त्रसदस्युं। अस्याः। वृत्रऽहनं। ददथुः। अर्धऽदेवं। राया। वयं। ससऽवांसः। मदेम। हव्येन। दे
वाः। यवसेन। गावः। तां। धेनुं। इंद्रावरुणा। युवं। नः। विश्वाहा। धत्तं। अनपऽस्फुरंतीं॥१८॥ कः। उं

प.६.७

७२

इति । श्रवत् । कतमः । यज्ञियानां । वंदारु । देवः । कतमः । जुषाते । कस्य । इमां । देवीं । अमृतेषु । प्रेष्ठां । हृदि । श्रेषा
म । सुऽस्तुतिं । सुऽहव्यां ॥ कः । मृळाति । कतमः । आऽगमिष्ठः । देवानां । ऊं इति । कतमः । शंऽभविष्ठः । रथं ।
कं । आहुः । द्रवत्ऽअश्वं । आशुं । यं । सूर्यस्य । दुहिता । अवृणीत ॥ मक्षु । हि । स्म । गच्छथः । ईवतः । द्यून् ।
इंद्रः । न । शक्तिं । परिऽतक्म्यायां । दिवः । आऽजाता । दिव्या । सुऽपर्णा । कया । शचीनां । भवथः । शचि
ष्ठा ॥ का । वां । भूत् । उपऽमातिः । कया । नः । आ । अश्विना । गमथः । हूयमाना । कः । वां । महः । चित् । त्यज
सः । अभीके । उरुष्यतं । माध्वी इति । दस्रा । नः । ऊती ॥ उरु । वां । रथः । परि । नक्षति । द्यां । आ । यत् । स
मुद्रात् । अभि । वर्तते । वां । मध्वा । माध्वी इति । मधु । वां । प्रुषायन् । यत् । सीं । वां । पृक्षः । भुरजंत । पक्वाः ॥
सिंधुः । ह । वां । रसया । सिंचत् । अश्वान् । घृणा । वयः । अरुषासः । परि । ग्मन् । तत् । ऊं इति । सु । वां । अ
जिरं । चेति । यानं । येन । पती इति । भवथः । सूर्यायाः ॥ इहऽइह । यत् । वां । समना । पपृक्षे । सा । इयं । अस्मे

७२

इति । सुऽमतिः । वाजऽरत्ना । उरुष्यतं । जरितारं । युवं । ह । श्रितः । कामः । नासत्या । युवद्रिक् ॥ १९ ॥ ० ।
पृथुऽज्रयं । अश्विना । संऽगतिं । गोः । यः । सूर्यां । वहति । वंधुरऽयुः । गिर्वाहसं । पुरुऽतमं । वसुऽयुं ।
युवं । श्रियं । अश्विना । देवता । तां । दिवः । नपाता । वनथः । शचीभिः । युवोः । वपुः । अभि । पृक्षः । स
चंते । वहंति । यत् । ककुहासः । रथे । वां । कः । वां । अद्य । करते । रातऽहव्यः । ऊतये । वा । सुतऽपेयाय । वा ।
अर्कैः । ऋतस्य । वा । वनुषे । पूर्व्याय । नमः । येमानः । अश्विना । आ । ववर्तत् । हिरण्ययेन । पुरुभू
इति पुरुऽभू । रथेन । इमं । यज्ञं । नासत्या । उप । यातं । पिबाथः । इत् । मधुनः । सोम्यस्य । दधथः । र
त्नं । विधते । जनाय । आ । नः । यातं । दिवः । अच्छ । पृथिव्याः । हिरण्ययेन । सुऽवृता । रथेन । मा । वां ।
अन्ये । नि । यमन् । देवऽयंतः । सं । यत् । ददे । नाभिः । पूर्व्या । वां । नु । नः । रयिं । पुरुऽवीरं । बृहंतं ।
दस्रा । मिमाथां । उभयेषु । अस्मे इति । नरः । यत् । वां । अश्विना । स्तोमं । आवन् । सधऽस्तुतिं ।

१.८.७

आऽजग्मीव्वांसः। अग्मन्॥०॥२०॥ एषः। स्यः। भानुः। उत्। इयर्ति। युज्यते। रथः। परिऽज्मा। दिवः।
अस्य। सानवि। पृक्षासः। अस्मिन्। मिथुनाः। अधि। त्रयः। दृतिः। तुरीयः। मधुनः। वि। रप्श
ते॥ उत। वां। पृक्षासः। मधुऽमंतः। ईरते। रथाः। अश्वासः। उषसः। विऽउष्टिषु। अपऽऊर्णुवंतः।

७३

तमः। आ। परिऽवृतं। स्वः। न। शुक्रं। तन्वंतः। आ। रजः। मध्वः। पिबतं। मधुऽपेभिः। आसऽ
भिः। उत। प्रियं। मधुने। युंजाथां। रथं। आ। वर्त्तनिं। मधुना। जिन्वथः। पथः। दृतिं। वहेथे इति। म
धुऽमंतं। अश्विना। हंसासः। ये। वां। मधुऽमंतः। अस्रिधः। हिरण्यऽपर्णाः। उहुवः। उषःऽबुधः।
उदऽप्रुतः। मंदिनः। मंदिऽनिस्पृशः। मध्वः। न। मक्षः। सवनानि। गच्छथः। एकः। अध्वरासः। मधुऽ
मंतः। अग्नयः। उस्रा। जरंते। प्रति। वस्तोः। अश्विना। यत्। निक्तऽहस्तः। तरणिः। विऽचक्षणः।
सोमं। सुसाव। मधुऽमंतं। अद्रिऽभिः। आकेऽनिपासः। अहऽभिः। दविध्वतः॥०॥ स्वः। चि

७३

त्रा। अर्वान्। युयुजानः। ईयते। विश्वान्। अनु। स्वधया। चेतथः। पथः। प्र। वां। अवोचं। अश्विना।
धियंऽधाः। रथः। सुऽअश्वः। अजरः। यः। अस्ति। येन। सद्यः। परि। रजांसि। याथः। हविष्मं
तं। तरणिं। भोजं। अच्छ॥२१॥ ॥अनुवाकः॥ ॥अग्रं। पिब। मधूनां। सुतं। वायो इति। दिविष्टि
षु। त्वं। हि। पूर्वऽपाः। असि। तेन। नः। अभिष्टिऽभिः। नियुत्वान्। इंद्रऽसारथिः। वायो इति। सुतस्य।
तृंपतं। आ। वां। सहस्रं। हरयः। इंद्रवायू इति। अभि। प्रयः। वहंतु। सोमऽपीतये। रथं। हिरण्यऽवंधु
रं। इंद्रवायू इति। सुऽअध्वरं। आ। हि। स्थाथः। दिविऽस्पृशं। रथेन। पृथुऽपाजसा। दाश्वांसं। उप। गच्छ
तं। इंद्रवायू इति। इह। आ। गतं। इंद्रवायू इति। अयं। सुतः। तं। देवेभिः। सऽजोषसा। पिबतं। दाशुषः।
गृहे। इह। प्रऽयाणं। अस्तु। वां। इंद्रवायू इति। विऽमोचनं। इह। वां। सोमऽपीतये॥२२॥ वायो इति। शुक्रः।
अयामि। ते। मध्वः। अग्रं। दिविष्टिषु। आ। याहि। सोमऽपीतये। स्पार्हः। देव। नियुत्वता। इंद्रः। च। वा

प.९७

७४

वायो इति । एषां । सोमानां । पीतिं । अर्हथः । युवं । हि । यंति । इंदवः । निम्नं । आपः । न । सध्र्यक् । वायो इति ।
इंद्रः । च । शुष्मिणा । सऽरथं । शवसः । पती इति । नियुत्वंता । नः । ऊतये । आ । यातं । सोमऽपीतये ।
याः । वां । संति । पुरुऽस्पृहः । निऽयुतः । दाशुषे । नरा । अस्मे इति । ताः । यज्ञऽवाहसा । इंद्रवायू इति ।
नि । यच्छतं ॥ २२ ॥ विऽहि । होत्राः । अवीताः । विपः । न । रायः । अर्यः । वायो इति । आ । चंद्रेण । रथेन । याहि ।
सुतस्य । पीतये ॥ निःऽयुवानः । अशस्तीः । नियुत्वान् । इंद्रऽसारथिः ॥ ० अनु । कृष्णे इति । वसुधिती
इति वसुऽधिती । येमाते इति । विश्वऽपेशसा ॥ वहंतु । त्वा । मनःऽयुजः । युक्तासः । नवतिः । न
व ॥ वायो इति । शुक्रं । हरीणां । युवस्व । पोष्याणां । उत । वा । ते । सहस्रिणः । रथः । आ । यातु । पाजसा ॥
२४ ॥ इदं । वां । आस्ये । हविः । प्रियं । इंद्राबृहस्पती इति । उक्थं । मदः । च । शस्यते । अयं । वां । परि । सि
च्यते । सोमः । इंद्राबृहस्पती इति । चारुः । मदाय । पीतये । आ । नः । इंद्राबृहस्पती इति । गृहं । इंद्रः । च ।

७४

गच्छतं । सोमऽपा । सोमऽपीतये । अस्मे इति । इंद्राबृहस्पती इति । रयिं । धत्तं । शतऽग्विनं । अश्वऽ
वंतं । सहस्रिणं । इंद्राबृहस्पती इति । वयं । सुते । गीःऽभिः । हवामहे ॥ ० सोमं । इंद्राबृहस्पती इति ।
पिबतं । दाशुषः । गृहे । मादयेथां । तत्ऽओकसा ॥ २५ ॥ यः । तस्तंभ । सहसा । विऽज्मः । अंतान् ।
बृहस्पतिः । त्रिऽसधस्थः । रवेण । तं । प्रत्नासः । ऋषयः । दीध्यानाः । पुरः । विप्राः । दधिरे । मंद्रऽ
जिह्वं ॥ धुनऽइतयः । सुऽप्रकेतं । मदंतः । बृहस्पते । अभि । ये । नः । ततस्रे । पृषंतं । सृप्रं । अदब्धं
ऊर्वं । बृहस्पते । रक्षतात् । अस्य । योनिं ॥ बृहस्पते । या । परमा । पराऽवत् । अतः । आ । ते । ऋतऽ
स्पृशः । नि । सेदुः । तुभ्यं । खाताः । अवताः । अद्रिऽदुग्धाः । मध्वः । श्चोतंति । अभितः । विऽर
प्शं ॥ बृहस्पतिः । प्रथमं । जायमानः । महः । ज्योतिषः । परमे । विऽओमन् । सप्तऽआस्यः ।
तुविऽजातः । रवेण । वि । सप्तऽरश्मिः । अधमत् । तमांसि ॥ ० ऋक्वता । गणेन । वलं । रुरोज ।

प. ९७

फलिऽगं। रवेण। बृहस्पतिः। उस्रियाः। हव्यऽसूदः। कनिक्रदत्। वावशतीः। उत्। आजत्॥५॥
एव। पित्रे। विश्वऽदेवाय। वृष्णे। यज्ञैः। विधेम। नमसा। हविःऽभिः। बृहस्पते। सुऽप्रजाः। वीरऽ
वंतः। वयं। स्याम। पतयः। रयीणां॥ सः। इत्। राजा। प्रतिऽजन्यानि। विश्वा। शुष्मेण। तस्थौ। अभि।
वीर्येण। बृहस्पतिं। यः। सुऽभृतं। बिभर्ति। वल्गुऽयति। वंदते। पूर्वऽभाजं॥ सः। इत्। क्षेति। सुऽधि
तः। ओकसि। स्वे। तस्मै। इळा। पिन्वते। विश्वऽदानीं। तस्मै। विशः। स्वयं। एव। नमंते। यस्मिन्। ब्र
ह्मा। राजनि। पूर्वः। एति॥ अप्रतिऽइतः। जयति। सं। धनानि। प्रतिऽजन्यानि। उत। या। सऽजन्या। अव
स्यवे। यः। वरिवः। कृणोति। ब्रह्मणे। राजा। तं। अवंति। देवाः॥ इंद्रः। च। सोमं। पिबतं। बृहस्पते। अस्मि
न्। यज्ञे। मंदसाना। वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू। आ। वां। विशंतु। इंदवः। सुऽआभुवः। अस्मे इति। र
यिं। सर्वऽवीरं। नि। यच्छतं॥ बृहस्पते। इंद्र। वर्धतं। नः। सचा। सा। वां। सुऽमतिः। भूतु। अस्मे इति। अवि
ष्टं। धियः। जिगृतं। पुरंऽधीः। जजस्तं। अर्यः। वनुषां। अरातीः॥११॥ ॥इति तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः॥

७५

७५

॥हरिः ओं॥ ॥इदं। ऊं इति। त्यत्। पुरुऽतमं। पुरस्तात्। ज्योतिः। तमसः। वयुनऽवत्। अस्था
त्। नूनं। दिवः। दुहितरः। विऽभातीः। गातुं। कृणवन्। उषसः। जनाय॥ अस्थुः। ऊं इति। चित्राः।
उषसः। पुरस्तात्। मिताःऽइव। स्वरवः। अध्वरेषु। वि। ऊं इति। व्रजस्य। तमसः। द्वारा। उच्छंतीः। अ
व्रन्। शुचयः। पावकाः॥ उच्छंतीः। अद्य। चितयंत। भोजान्। राधःऽदेयाय। उषसः। मघोनीः।
अचित्रे। अंतः। पणयः। ससंतु। अबुध्यमानाः। तमसः। विऽमध्ये॥ कुवित्। सः। देवीः।
सनयः। नवः। वा। यामः। बभूयात्। उषसः। वः। अद्य। येन। नवऽग्वे। अंगिरे। दशऽग्वे। स
प्तऽआस्ये। रेवतीः। रेवत्। ऊष॥ यूयं। हि। देवीः। ऋतयुक्ऽभिः। अश्वैः। परिऽप्रयाथ। भुव
नानि। सद्यः। प्रऽबोधयंतीः। उषसः। ससंतं। द्विऽपात्। चतुःऽपात्। चरथाय। जीवं॥१॥
क्व। स्वित्। आसां। कतमा। पुराणी। यया। विऽधाना। विऽदधुः। ऋभूणां। शुभं। यत्। शुभ्राः।

प॰४॰८

७६

उषसः। चरंति। न। वि। ज्ञायंते। सऽदृशीः। अजुर्याः। ताः। घ। ताः। भद्राः। उषसः। पुरा। आसुः।
अभिष्टिऽद्युम्नाः। ऋतजाताऽसत्याः। यासु। ईजानः। शशमानः। उक्थैः। स्तुवन्। शंसन्। द्रविणं।
सद्यः। आप। ताः। आ। चरंति। समना। पुरस्तात्। समानतः। समना। पप्रथानाः। ऋतस्य। दे
वीः। सदसः। बुधानाः। गवां। न। सर्गाः। उषसः। जरंते। ताः। इत्। नु। एव। समना। समानीः। अमी
तऽवर्णाः। उषसः। चरंति। गूहंतीः। अभ्वं। असितं। रुशत्ऽभिः। शुक्राः। तनूभिः। शुचयः। रुचा
नाः। रयिं। दिवः। दुहितरः। विऽभातीः। प्रजाऽवंतं। यच्छत। अस्मासु। देवीः। स्योनात्। आ। वः।
प्रतिऽबुध्यमानाः। सुऽवीर्यस्य। पतयः। स्याम। तत्। वः। दिवः। दुहितरः। विऽभातीः। उप। ब्रु
वे। उषसः। यज्ञऽकेतुः। वयं। स्याम। यशसः। जनेषु। तत्। द्यौः। च। धत्तां। पृथिवी। च। देवी॥२॥
प्रति। स्या। सूनरी। जनी। विऽउच्छंती। परि। स्वसुः। दिवः। अदर्शि। दुहिता। अभ्वाऽइव। चित्रा। अ

७६

रुषी। माता। गवां। ऋतऽवरी। सखा। अभूत्। अश्विनोः। उषाः। उत। सखा। असि। अश्विनोः।
उत। माता। गवां। असि। उत। उषः। वस्वः। ईशिषे। यवयत्ऽद्वेषसं। त्वा। चिकित्वित्। सूनृताऽ
वरि। प्रति। स्तोमैः। अभुत्स्महि। प्रति। भद्राः। अदृक्षत। गवां। सर्गाः। न। रश्मयः। आ। उषाः।
अप्राः। उरु। जयः। आऽपप्रुषी। विभाऽवरि। वि। आवः। ज्योतिषा। तमः। उषः। अनु। स्वधां।
अव। आ। द्यां। तनोषि। रश्मिऽभिः। आ। अंतरिक्षं। उरु। प्रियं। उषः। शुक्रेण। शोचिषा॥२॥
तत्। देवस्य। सवितुः। वार्यं। महत्। वृणीमहे। असुरस्य। प्रऽचेतसः। छर्दिः। येन। दाशुषे। य
च्छति। त्मना। तत्। नः। महान्। उत्। अयान्। देवः। अक्तुऽभिः। दिवः। धर्ता। भुवनस्य। प्रजाऽप
तिः। पिशंगं। द्रापिं। प्रति। मुंचते। कविः। विऽचक्षणः। प्रथयन्। आऽपृणन्। उरु। अजीजनत्।
सविता। सुम्नं। उक्थ्यं। आ। अप्राः। रजांसि। दिव्यानि। पार्थिवा। श्लोकं। देवः। कृणुते। स्वाय। धर्मे

प.५.८

णे। प्र। बाहू इति। अस्राक्। सविता। सवीमनि। निऽवेशयन्। प्रऽसुवन्। अक्तुऽभिः। जगत्। आऽदा
भ्यः। भुवनानि। प्रऽचाकशत्। व्रतानि। देवः। सविता। अभि। रक्षते। प्र। अस्राक्। बाहू इति। भुवन
स्य। प्रऽजाभ्यः। धृतऽव्रतः। महः। अज्मस्य। राजति। त्रिः। अंतरिक्षं। सविता। महिऽत्वना। त्री। रजां
सि। परिऽभूः। त्रीणि। रोचना। तिस्रः। दिवः। पृथिवीः। तिस्रः। इन्वति। त्रिऽभिः। व्रतैः। अभि। नः।
रक्षति। त्मना। बृहत्ऽसुम्नः। प्रऽसविता। निऽवेशनः। जगतः। स्थातुः। उभयस्य। यः। वशी। सः।
नः। देवः। सविता। शर्म। यच्छतु। अस्मे इति। क्षयाय। त्रिऽवरूथं। अंहसः। आ। अगन्। देवः। ऋ
तुऽभिः। वर्द्धतु। क्षयं। दधातु। नः। सविता। सुऽप्रजां। इषं। सः। नः। क्षपाभिः। अहऽभिः। च।
जिन्वतु। प्रजाऽवंतं। रयिं। अस्मे इति। सं। इन्वतु॥ ७॥ अभूत्। देवः। सविता। वंद्यः। नु। नः। इदा
नीं। अह्नः। उपऽवाच्यः। नृऽभिः। वि। यः। रत्ना। भजति। मानवेभ्यः। श्रेष्ठं। नः। अत्र। द्रविणं। य

७७

७७

था। दधत्। देवेभ्यः। हि। प्रथमं। यज्ञियेभ्यः। अमृतऽत्वं। सुवसि। भागं। उत्तमं। आत्। इत्। दामा
नं। सवितः। वि। ऊर्णुषे। अनूचीना। जीविता। मानुषेभ्यः। अचित्ती। यत्। चकृम। दैव्ये। जने। दीनैः।
दक्षैः। प्रऽभूती। पुरुषत्वता। देवेषु। च। सवितः। मानुषेषु। च। त्वं। नः। अत्र। सुवतात्। अनागसः।
न। प्रऽमिये। सवितुः। दैव्यस्य। तत्। यथा। विश्वं। भुवनं। धारयिष्यति। यत्। पृथिव्याः। वरिमन्।
आ। सुऽअंगुरिः। वर्ष्मन्। दिवः। सुवति। सत्यं। अस्य। तत्। इंद्रऽज्येष्ठान्। बृहत्ऽभ्यः। पर्वतेभ्यः।
क्षयान्। एभ्यः। सुवसि। पस्त्यऽवतः। यथाऽयथा। पतयंतः। विऽयेमिरे। एव। एव। तस्थुः। सवि
तरिति। सवाय। ते। ये। ते। त्रिः। अहन्। सवितरिति। सवासः। दिवेऽदिवे। सौभगं। आऽसुवंति। इंद्रः।
द्यावापृथिवी इति। सिंधुः। अत्ऽभिः। आदित्यैः। नः। अदितिः। शर्म। यंसत्॥ ५॥ कः। वः। त्राता।
वसवः। कः। वरूता। द्यावाभूमी इति। अदिते। त्रासीथां। नः। सहीयसः। वरुण। मित्र। मर्तात्। कः।

वः।अध्वरे।वरिवः।धाति।देवाः।प्राये।धामानि।पूर्व्याणि।अर्वाञ्।वि।यत।उज्ञान्।विऽयोतारः।
अमूराः।विऽधातारः।विति।दधुः।अजस्राः।ऋतऽधीतयः।रुरुचंत।दस्माः।प्र।पस्त्यां।अदि
तिं।सिंधुं।अर्कैः।स्वस्तिं।ईळे।सख्याय।देवीं।उभे इति।यथा।नः।अहनी इति।निऽपातः।उषसा
नक्ता।करतां।अदब्धे इति।वि।अर्यमा।वरुणः।चेति।पंथां।इषः।पतिः।सुवितं।गातुं।अग्निः।
इंद्राविष्णू इति।नृऽवत्।ऊं इति।सु।स्तवाना।शर्म।नः।यंतं।अमऽवत्।वरूथं।आ।पर्वतस्य।
मरुतां।अवांसि।देवस्य।त्रातुः।अव्रि।भगस्य।पात्।पतिः।जन्यात्।अंहसः।नः।मित्रः।मि
त्रियात्।उत।नः।उरुष्येत्॥६॥नु।रोदसी इति।अहिना।बुध्न्येन।स्तवीत।देवी इति।अप्येभिः।
इष्टैः।समुद्रं।न।संऽचरणे।सनिष्यवः।घर्मऽस्वरसः।नद्यः।अप।व्रन्।०।नहि।मित्रस्य।वरुण
स्य।धासिं।अर्हामसि।प्रऽमियं।सानु।अग्नेः।अग्निः।ईंद्रो।वसव्यस्य।अग्निः।महः।सौभग

स्य।तानि।अस्मभ्यं।रासते।उषः।मघोनि।आ।वह।सुन्वंति।वार्या।पुरु।अस्मभ्यं।वाजिनीऽ
वति।तत्।सु।नः।सविता।भगः।०।इंद्रः।नः।राधसा।आ।गमत्॥७॥मही इति।द्यावापृथिवी इ
ति।इह।ज्येष्ठे इति।रुचा।भवतां।शुचयत्ऽभिः।अर्कैः।यत्।सीं।वरिष्ठे इति।बृहती इति।विऽ
मिन्वन्।रुवत्।ह।उक्षा।पप्रथानेभिः।एवैः।देवी इति।देवेभिः।यजते इति।यजत्रैः।अमिनती इ
ति।तस्थतुः।उक्षमाणे इति।ऋतवरी इत्यृतऽवरी।अद्रुहा।देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे।यज्ञस्य।नेत्री
इति।शुचयत्ऽभिः।अर्कैः।सः।इत्।सुऽअपाः।भुवनेषु।आस।यः।इमे इति।द्यावापृथिवी इ
ति।जजान।उर्वी इति।गभीरे इति।रजसी इति।सुमेके इति सुऽमेके।अवंशे।धीरः।शच्या।सं।ऐ
रत्।नु।रोदसी इति।बृहत्ऽभिः।नः।वरूथैः।पत्नीवत्ऽभिः।इषयंती इति।सऽजोषाः।उरूची इति।
विश्वे इति।यजते इति।नि।पातं।०।प्र।वां।महि।द्यवी इति।अभि।उपऽस्तुतिं।भरामहे।शुची इति।उ

प.ल.८

७९

पा। प्रऽशस्तये। पुनाने इति। तन्वा। मिथः। स्वेन। दक्षेण। राजथः। ऊह्याथे इति। सनात्। ऋतं। मही इ
ति। मित्रस्य। साधथः। तरंती इति। पिप्रती इति। ऋतं। परि। यज्ञं। नि। सेदथुः॥ ८॥ क्षेत्रस्य। पति
ना। वयं। हितेनऽइव। जयामसि। गां। अश्वं। पोषयित्नु। आ। सः। नः। मृळाति। ईदृशे। क्षेत्रस्य।
पते। मधुऽमंतं। ऊर्मिं। धेनुःऽइव। पयः। अस्मासु। धुक्ष्व। मधुऽश्चुतं। घृतंऽइव। सुऽपूतं। ऋत
स्य। नः। पतयः। मृळयंतु। मधुऽमतीः। ओषधीः। द्यावः। आपः। मधुऽमत्। नः। भवतु। अंतरि
क्षं। क्षेत्रस्य। पतिः। मधुऽमान्। नः। अस्तु। अरिष्यंतः। अनु। एनं। चरेम। शुनं। वाहाः। शुनं। नरः।
शुनं। कृषतु। लांगलं। शुनं। वरत्राः। बध्यंतां। शुनं। अष्ट्रां। उत्। इंगय। शुनासीरौ। इमां। वाचं। जु
षेथां। यत्। दिवि। चक्रथुः। पयः। तेन। इमां। उप। सिंचतं। अर्वाची। सुऽभगे। भव। सीते। वंदाम
हे। त्वा। यथा। नः। सुऽभगा। असंसि। यथा। नः। सुऽफला। असंसि। इंद्रः। सीतां। नि। गृह्णातु।

७९

तां। पूषा। अनु। यच्छतु। सा। नः। पयस्वती। दुहां। उत्तरांऽउत्तरां। समां। शुनं। नः। फालाः। वि। कृषंतु।
भूमिं। शुनं। कीनाशाः। अभि। यंतु। वाहैः। शुनं। पर्जन्यः। मधुना। पयःऽभिः। शुनासीरा। शुनं।
अस्मासु। धत्तं॥ ९॥ समुद्रात्। ऊर्मिः। मधुऽमान्। उत्। आरत्। उप। अंशुना। सं। अमृतऽत्वं। आ
नट्। घृतस्य। नाम। गुह्यं। यत्। अस्ति। जिह्वा। देवानां। अमृतस्य। नाभिः। वयं। नाम। प्र। ब्रवाम।
घृतस्य। अस्मिन्। यज्ञे। धारयाम। नमःऽभिः। उप। ब्रह्मा। शृणवत्। शस्यमानं। चतुःऽशृंगः।
अवमीत्। गौरः। एतत्। चत्वारि। शृंगा। त्रयः। अस्य। पादाः। द्वे इति। शीर्षे इति। सप्त। हस्तासः। अ
स्य। त्रिधा। बद्धः। वृषभः। रोरवीति। महः। देवः। मर्त्यान्। आ। विवेश। त्रिधा। हितं। पणिऽभिः। गु
ह्यमानं। गवि। देवासः। घृतं। अनु। अविंदन्। इंद्रः। एकं। सूर्यः। एकं। जजान। वेनात्। एकं। स्वध
या। निः। ततक्षुः। एताः। अर्षंति। हृद्यात्। समुद्रात्। शतऽव्रजाः। रिपुणा। न। अवऽचक्षे। घृतस्य।

प.ल.८

धाराः। अभि। चाकशीमि। हिरण्ययः। वेतसः। मध्ये। आसां॥१०॥ सम्यक्। स्रवंति। सरितः। न। धेनाः।
अंतः। हृदा। मनसा। पूयमानाः। एते। अर्षंति। ऊर्मयः। घृतस्य। मृगाःऽइव। क्षिपणोः। ईषमाणाः॥ सिं
धोःऽइव। प्रऽअध्वने। शूघनासः। वातऽप्रमियः। पतयंति। यह्वाः। घृतस्य। धाराः। अरुषः। न। वा
४० जी। काष्ठाः। भिंदन्। ऊर्मिऽभिः। पिन्वमानः॥ अभि। प्रवंत। समनाःऽइव। योषाः। कल्याण्यः। स्मय
मानासः। अग्निं। घृतस्य। धाराः। संऽइधः। नसंत। ताः। जुषाणः। हर्यति। जातऽवेदाः॥ कन्याःऽइव।
वहतुं। एतवै। ऊं इति। अंजि। अंजानाः। अभि। चाकशीमि। यत्र। सोमः। सूयते। यत्र। यज्ञः। घृतस्य।
धाराः। अभि। तत्। पवंते॥ अभि। अर्षत। सुऽस्तुतिं। गव्यं। आजिं। अस्मासु। भद्रा। द्रविणानि। धत्त॥ इमं। ४०
यज्ञं। नयत। देवता। नः। घृतस्य। धाराः। मधुऽमत्। पवंते॥ धामन्। ते। विश्वं। भुवनं। अधि। श्रितं। अं
तरिति। समुद्रे। हृदि। अंतः। आयुषि॥ अपां। अनीके। संऽइथे। यः। आऽभृतः। तं। अश्याम। मधुऽमंतं।

ते। ऊर्मिं॥११॥ ॥इति चतुर्थं मंडलं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥अबोधि। अग्निः। संऽइधा। जनानां। प्रति। धेनुंऽ
इव। आऽयतीं। उषसं॥ यह्वाःऽइव। प्र। वयां। उत्ऽजिहानाः। प्र। भानवः। सिस्रते। नाकं। अच्छ॥ अबोधि। हो
ता। यजथाय। देवान्। ऊर्ध्वः। अग्निः। सुऽमनाः। प्रातः। अस्थात्॥ संऽइद्धस्य। रुशत्। अदर्शि। पाजः।
महान्। देवः। तमसः। निः। अमोचि॥ यत्। ईं। गणस्य। रशनां। अजीगरिति। शुचिः। अंक्ते। शुचिऽभिः।
गोभिः। अग्निः॥ आत्। दक्षिणा। युज्यते। वाजऽयंती। उत्तानां। ऊर्ध्वः। अधयत्। जुहूभिः॥ अग्निं।
अच्छ। देवऽयतां। मनांसि। चक्षूंषिऽइव। सूर्ये। सं। चरंति॥ यत्। ईं। सुवाते इति। उषसा। विरूपे इति विऽ
रूपे। श्वेतः। वाजी। जायते। अग्रे। अह्नां॥ जनिष्ट। हि। जेन्यः। अग्रे। अह्नां। हितः। हितेषु। अरुषः। वने
षु॥ दमेऽदमे। सप्त। रत्ना। दधानः। अग्निः। होता। नि। ससाद। यजीयान्॥ अग्निः। होता। नि। असीदत्।
यजीयान्। उपऽस्थे। मातुः। सुरभौ। ऊं इति। लोके॥ युवा। कविः। पुरुऽनिःऽस्थः। ऋतऽवा। धर्ता। कृष्टी

नां। उत। मध्ये। इद्धः॥१२॥ प्र। नु। त्यं। विप्रं। अध्वरेषु। साधुं। अग्निं। होतारं। ईळते। नमःऽभिः।
आ। यः। ततान। रोदसी इति। ऋतेन। नित्यं। मृजंति। वाजिनं। घृतेन। मार्जाल्यः। मृज्यते। स्वे।
दमूनाः। कविऽप्रशस्तः। अतिथिः। शिवः। नः। सहस्रऽशृंगः। वृषभः। तत्ऽओजाः। विश्वान्।
अग्ने। सहसा। प्र। असि। अन्यान्। प्र। सद्यः। अग्ने। अति। एषि। अन्यान्। आविः। यस्मै। चारुऽतमः।
बभूथ। ईळेन्यः। वपुष्यः। विभाऽवा। प्रियः। विशां। अतिथिः। मानुषीणां। तुभ्यं। भरंति। क्षितयः। यवि
ष्ठ। बलिं। अग्ने। अंतितः। आ। उत। दूरात्। आ। भंदिष्ठस्य। सुऽमतिं। चिकिद्धि। बृहत्। ते। अग्ने। म
हि। शर्म। भद्रं। आ। अद्य। रथं। भानुऽमः। भानुऽमंतं। अग्ने। तिष्ठ। यजतेभिः। संऽअंतं। विद्वान्। प
थीनां। उरु। अंतरिक्षं। आ। इह। देवान्। हविःऽअद्याय। वक्षि। अवोचाम। कवये। मेध्याय। वचः।
वंदारु। वृषभाय। वृष्णे। गविष्ठिरः। नमसा। स्तोमं। अग्नौ। दिविऽइव। रुक्मं। उरुऽव्यंचं। अश्रेत्॥१३॥

८१

कुमारं। माता। युवतिः। संऽउब्धं। गुहा। बिभर्त्ति। न। ददाति। पित्रे। अनीकं। अस्य। न। मिनत्।
जनासः। पुरः। पश्यंति। निऽहितं। अरतौ। कं। एतं। त्वं। युवते। कुमारं। पेषी। बिभर्षि। महिषी।
जजान। पूर्वीः। हि। गर्भः। शरदः। ववर्द्ध। अपश्यं। जातं। यत्। असूत। माता। हिरण्यऽदंतं। शु
चिऽवर्णं। आरात्। क्षेत्रात्। अपश्यं। आयुधा। मिमानं। ददानः। अस्मै। अमृतं। विपृक्वत्।
किं। मां। अनिंद्राः। कृणवन्। अनुक्थाः। क्षेत्रात्। अपश्यं। सनुतरिति। चरंतं। सुऽमत्। यूथं।
न। पुरु। शोभमानं। न। ताः। अगृभ्रन्। अजनिष्ट। हि। सः। पलिक्नीः। इत्। युवतयः। भवंति। के। मे।
मर्यकं। वि। यवंत। गोभिः। न। येषां। गोपाः। अरणः। चित्। आस। ये। ईं। जगृभुः। अव। ते। सृजंतु।
आ। अजाति। पश्वः। उप। नः। चिकित्वान्। वसां। राजानं। वसतिं। जनानां। अरातयः। नि। दधुः। म
र्त्येषु। ब्रह्माणि। अत्रेः। अव। तं। सृजंतु। निंदितारः। निंद्यासः। भवंतु॥१४॥ शुनः। शेपं। चित्। निऽदितं।

५.१.८

सहस्रात् । यूपात् । अमुंचः । अशमिष्ट । हि । सः । एव । अस्मत् । अग्ने । वि । मुमुग्धि । पाशान् । होत
रिति । चिकित्वः । इह । तु । निऽसद्य ॥ हृणीयमानः । अप । हि । मत् । ऐयेः । प्र । मे । देवानां । व्रतऽपाः । उवाच ।
इंद्रः । विद्वान् । अनु । हि । त्वा । चचक्ष । तेन । अहं । अग्ने । अनुऽशिष्टः । आ । अगां ॥ वि । ज्योतिषा । बृह
ता । भाति । अग्निः । आविः । विश्वानि । कृणुते । महिऽत्वा ॥ प्र । अदेवीः । मायाः । सहते । दुःऽएवाः । शि
शीते । शृंगे इति । रक्षसे । विऽनिक्षे ॥ उत । स्वानासः । दिवि । संतु । अग्नेः । तिग्मऽआयुधाः । रक्षसे । हंतवै ।
ऊं इति ॥ मदे । चित् । अस्य । प्र । रुजंति । भामाः । न । वरंते । परिऽबाधः । अदेवीः ॥ एतं । ते । स्तोमं । तुविऽ
जात । विप्रः । रथं । न । धीरः । सुऽअपाः । अतक्षं ॥ यदि । इत् । अग्ने । प्रति । त्वं । देव । हर्याः । स्वःऽव
तीः । अपः । एन । जयेम ॥ तुविऽग्रीवः । वृषभः । ववृधानः । अशत्रु । अर्यः । सं । अजाति । वेदः ॥ इति ।
इमं । अग्निं । अमृताः । अवोचन् । बर्हिष्मते । मनवे । शर्म । यंसत् । हविष्मते । मनवे । शर्म । यंसत् ॥

८२

८२

॥१५॥ त्वं । अग्ने । वरुणः । जायसे । यत् । त्वं । मित्रः । भवसि । यत् । संऽइद्धः । त्वे इति । विश्वे । सहसः ।
पुत्र । देवाः । त्वं । इंद्रः । दाशुषे । मर्त्याय ॥ त्वं । अर्यमा । भवसि । यत् । कनीनां । नाम । स्वधाऽवन् । गुह्यं । बि
भर्षि ॥ अंजंति । मित्रं । सुऽधितं । न । गोभिः । यत् । दंपती इति दंऽपती । सऽमनसा । कृणोषि ॥ तव । श्रिये ।
मरुतः । मर्जयंत । रुद्र । यत् । ते । जनिम । चारु । चित्रं ॥ पदं । यत् । विष्णोः । उपऽमं । निऽधायि । ते
न । पासि । गुह्यं । नाम । गोनां ॥ तव । श्रिया । सुऽदृशः । देव । देवाः । पुरु । दधानाः । अमृतं । सपंत ।
॥०॥ दशस्यंतः ॥०॥ न ॥०॥ न । काव्यैः । परः । अस्ति । स्वधाऽवः । विश्वः । च । यस्य । अतिथिः । भवासि ।
सः । यज्ञेन । वनवत् । देव । मर्तान् ॥ वयं । अग्ने । वनुयाम । त्वाऽऊताः । वसुऽयवः । हविषा । बुध्यमा
नाः ॥ वयं । सऽमर्ये । विदथेषु । अह्नां । वयं । राया । सहसः । पुत्र । मर्तान् ॥१६॥ यः । नः । अभि । ए
नः । भराति । अधि । इत् । अघं । अघऽशंसे । दधात ॥ जहि । चिकित्वः । अभिऽशस्तिं । एतां । अग्ने ।

आगः

प॰ल॰८

८३

यः। नः। मर्चयति। द्वयेन। त्वां। अस्याः। विऽउषि। देव। पूर्वे। दूतं। कृण्वानाः। अयजंत। हव्यैः। संऽ
स्थे। यत्। अग्ने। ईयसे। रयीणां। देवः। मर्तैः। वसुऽभिः। इध्यमानः। अव। स्पृधि। पितरं। योधि।
विद्वान्। पुत्रः। यः। ते। सहसः। सूनो इति। ऊहे। कदा। चिकित्वः। अभि। चक्षसे। नः। अग्ने। कदा। ऋतऽ
चित्। यातयासे। भूरि। नाम। वंदमानः। दधाति। पिता। वसो इति। यदि। तत्। जोषयासे। कुवित्।
देवस्य। सहसा। चकानः। सुम्नं। अग्निः। वनते। वावृधानः। त्वां। अंग। जरितारं। यविष्ठ। विश्वानि।
अग्ने। दुःऽइता। अति। पर्षि। स्तेनाः। अदृश्रन्। रिपवः। जनासः। अज्ञातऽकेताः। वृजिनाः। अ
भूवन्। इमे। यामासः। त्वद्रिक्। अभूवन्। वसवे। वा। तत्। इत्। आगः। अवाचि। न। अह। अयं।
अग्निः। अभिऽशस्तये। नः। न। रिषते। वावृधानः। परा। दात्॥१७॥ त्वां। अग्ने। वसुऽपतिं। व
सूनां। अभि। प्र। मंदे। अध्वरेषु। राजन्। त्वया। वाजं। वाजऽयंतः। जयेम। अभि। स्याम। पृत्सु

८३

तीः। मर्त्यानां। हव्यऽवाट्। अग्निः। अजरः। पिता। नः। विऽभुः। विभाऽवा। सुऽदृशीकः। अस्मे इति।
सुऽगार्हपत्याः। सं। इषः। दिदीहि। अस्मद्र्यक्। सं। मिमीहि। श्रवांसि। विप्रं। कविं। विश्पतिं।
मानुषीणां। शुचिं। पावकं। घृतऽपृष्ठं। अग्निं। नि। होतारं। विश्वऽविदं। दधिध्वे। सः। देवेषु।
वनते। वार्याणि। जुषस्व। अग्ने। इळया। सऽजोषाः। यतमानः। रश्मिऽभिः। सूर्यस्य। जुषस्व। नः।
सं। इधं। जातऽवेदः। आ। च। देवान्। हविःऽअद्याय। वक्षि। जुष्टः। दमूनाः। अतिथिः। दुरोणे। इमं।
नः। यज्ञं। उप। याहि। विद्वान्। विश्वाः। अग्ने। अभिऽयुजः। विऽहत्य। शत्रुऽयतां। आ। भर। भोज
नानि॥१८॥ वधेन। दस्युं। प्र। हि। चातयस्व। वयः। कृण्वानः। तन्वे। स्वायै। पपर्षि। यत्। सहसः। पु
त्र। देवान्। सः। अग्ने। पाहि। नृऽतम। वाजे। अस्मान्। वयं। ते। अग्ने। उक्थैः। विधेम। वयं। हव्यैः।
पावक। भद्रऽशोचे। अस्मे इति। रयिं। विश्वऽवारं। सं। इन्व। अस्मे इति। विश्वानि। द्रविणानि। धेहि।

मा

प॰ल॰९

९४

अस्माकं। अग्ने। अध्वरं। जुषस्व। सहसः। सूनो इति। त्रिऽसधस्थ। हव्यं। वयं। देवेषु। सुऽकृतः। स्याम।
शर्मणा। नः। त्रिऽवरूथेन। पाहि। विश्वानि। नः। दुःऽगहा। जातऽवेदः। सिंधुं। न। नावा। दुःऽइता। अति। प
र्षि। अग्ने। अत्रिऽवत्। नमसा। गृणानः। अस्माकं। बोधि। अविता। तनूनां। यः। त्वा। हृदा। कीरिणा। म
न्यमानः। अमर्त्यं। मर्त्यः। जोहवीमि। जातऽवेदः। यशः। अस्मासु। धेहि। प्रऽजाभिः। अग्ने। अमृतऽत्वं।
अश्यां। यस्मै। त्वं। सुऽकृते। जातऽवेदः। ऊं इति। लोकं। अग्ने। कृणवः। स्योनं। अश्विनं। सः। पुत्रिणं।
वीरऽवंतं। गोऽमंतं। रयिं। नशते। स्वस्ति॥१९॥ सुऽसमिद्धाय। शोचिषे। घृतं। तीव्रं। जुहोतन। अग्नये।
जातऽवेदसे। नराशंसः। सुसूदति। इमं। यज्ञं। अदाभ्यः। कविः। हि। मधुऽहस्त्यः॥०॥ सुऽखैः। रथेभिः।
ऊतये। ऊर्णऽम्रदाः। वि। प्रथस्व। अभि। अर्काः। अनूषत। भव। नः। शुभ्र। सातये। देवीः। द्वारः। वि। श्र
यध्वं। सुऽप्रऽअयनाः। नः। ऊतये। प्रऽप्र। यज्ञं। पृणीतन॥२०॥ सुप्रतीके इति सुऽप्रतीके। वयःऽवृधा।

९४

यह्वी इति। ऋतस्य। मातरा। दोषां। उषसां। ईमहे। वातस्य। पत्मन्। ईळिता। दैव्या। होतारा। मनुषः। इमं। नः। य
ज्ञं। आ। गतं॥०॥ शिवः। त्वष्टः। इह। आ। गहि। विऽभुः। पोषे। उत। त्मना। यज्ञेऽयज्ञे। नः। उत्। अव। यत्र। वेत्थ।
वनस्पते। देवानां। गुह्या। नामानि। तत्र। हव्यानि। गमय। स्वाहा। अग्नये। वरुणाय। स्वाहा। इंद्राय। मरुत्ऽ
भ्यः। स्वाहा। देवेभ्यः। हविः॥२१॥ अग्निं। तं। मन्ये। यः। वसुः। अस्तं। यं। यंति। धेनवः। अस्तं। अर्वंतः। आ
शवः। अस्तं। नित्यासः। वाजिनः। इषं। स्तोतृऽभ्यः। आ। भर॥ सः। अग्निः। यः। वसुः। गृणे। सं। यं। आऽयं
ति। धेनवः। सं। अर्वंतः। रघुऽद्रुवः। सं। सुऽजातासः। सूरयः॥०॥ अग्निः। हि। वाजिनं। विशे। ददाति। विश्वऽ
चर्षणिः। अग्निः। राये। सुऽआभुवं। सः। प्रीतः। याति। वार्यं॥०॥ आ। ते। अग्ने। इधीमहि। द्युऽमंतं। देव। अ
जरं। यत्। ह। स्या। ते। पनीयसी। संऽइत्। दीदयति। द्यवि॥०॥ ऋचा। हविः। शुक्रस्य। शोचिषः। पते। सुऽचंद्र।
दस्म। विश्पते। हव्यऽवाट्। तुभ्यं। हूयते॥०॥२२॥ प्रो इति। त्ये। अग्नयः। अग्निषु। विश्वं। पुष्यंति। वार्यं। ते।

प.५.८

हिन्विरे । ते । हिन्विरे । ते । इषण्यंति । आनुषक् ॥ ७ ॥ तव । त्ये । अग्ने । अर्चयः । महि । व्राधंत । वाजिनः । ये । पत्वऽ
भिः । शफानां । व्रजा । भुरंत । गोनां ॥ ८ ॥ नवाः । नः । अग्ने । आ । भर । स्तोतृऽभ्यः । सुऽक्षितीः । इषः । ते । स्याम ।
ये । आनृचुः । त्वाऽदूतासः । दमेऽदमे ॥ ९ ॥ उभे इति । सुऽचंद्र । सर्पिषः । दर्वी इति । श्रीणीषे । आसनि । उतो इ

८५

ति । नः । उत् । पुपूर्याः । उक्थेषु । शवसः । पते ॥ १० ॥ एव । अग्निं । अजुर्यमुः । गीःऽभिः । यज्ञेभिः । आनुषक् ।
दधत् । अस्मे इति । सुऽवीर्यं । उत । त्यत् । आशुऽअश्व्यं ॥ ११ ॥ २२ ॥ सखायः । सं । वः । सम्यंचं । इषं । स्तोमं । च ।
अग्नये । वर्षिष्ठाय । क्षितीनां । ऊर्जः । नप्त्रे । सहस्वते ॥ १ ॥ कुत्र । चित् । यस्य । संऽऋतौ । रण्वाः । नरः । नृऽसदने ।
अर्हंतः । चित् । यं । इंधते । संऽजनयंति । जंतवः ॥ २ ॥ सं । यत् । इषः । वनामहे । सं । हव्या । मानुषाणां । उत । द्यु
म्नस्य । शवसा । ऋतस्य । रश्मिं । आ । ददे ॥ ३ ॥ सः । स्म । कृणोति । केतुं । आ । नक्तं । चित् । दूरे । आ । सते । पाव
कः । यत् । वनस्पतीन् । प्र । स्म । मिनाति । अजरः ॥ ४ ॥ अव । स्म । यस्य । वेषणे । स्वेदं । पथिषु । जुह्वति । अभि ।

८५

ईं । अह । स्वऽजेन्यं । भूम । पृष्ठाऽइव । रुरुहुः ॥ ५ ॥ २३ ॥ यं । मर्त्यः । पुरुऽस्पृहं । विदत् । विश्वस्य । धायसे । प्र ।
स्वादनं । पितूनां । अस्तऽतातिं । चित् । आयवे ॥ ६ ॥ सः । हि । स्म । धन्व । आऽक्षितं । दाता । न । दाति । आ । पशुः ।
हिरिऽश्मश्रुः । शुचिऽदन् । ऋभुः । अनिभृष्टऽतविषिः ॥ ७ ॥ शुचिः । स्म । यस्मै । अत्रिऽवत् । प्र । स्वधितीऽइव ।
रीयते । सुऽसूः । असूत । माता । क्राणा । यत् । आनशे । भगं ॥ ८ ॥ आ । यः । ते । सर्पिःऽआसुते । अ
ग्ने । शं । अस्ति । धायसे । ऐषु । द्युम्नं । उत । श्रवः । आ । चित्तं । मर्त्येषु । धाः ॥ ९ ॥ इति । चित् । मन्युं । अध्रिजः ।
त्वाऽदातं । आ । पशुं । ददे । आत् । अग्ने । अपृणतः । अत्रिः । ससह्यात् । दस्यून् । इषः । ससह्यात् । नॄन् ॥
॥ १० ॥ २४ ॥ त्वां । अग्ने । ऋतऽयवः । सं । ईधिरे । प्रत्नं । प्रत्नासः । ऊतये । सहसःऽकृत । पुरुऽचंद्रं । यजतं । विश्वऽ
धायसं । दमूनसं । गृहऽपतिं । वरेण्यं ॥ १ ॥ त्वां । अग्ने । अतिथिं । पूर्व्यं । विशः । शोचिःऽकेशं । गृहऽपतिं ।
नि । सेदिरे । बृहत्ऽकेतुं । पुरुऽरूपं । धनऽस्पृतं । सुऽशर्माणं । सुऽअवसं । जरत्ऽविषं ॥ २ ॥ त्वां । अग्ने ।

प.ल.८

मानुषीः। ईळते। विप्राः। होत्राऽविदं। विविक्तिं। रत्नऽधातमं। गुहा। सन्तं। सुऽभग। विश्वऽदर्श
तं। तुविऽस्वनसं। सुऽयजं। घृतऽश्रियं॥ त्वां। अग्ने। धर्णसिं। विश्वधा। वयं। गीःऽभिः। गृणन्तः।
नमसा। उप। सेदिम। सः। नः। जुषस्व। संऽइधानः। अङ्गिरः। देवः। मर्तस्य। यशसा। सुदीतिऽ

८६

भिः॥ त्वं। अग्ने। पुरुऽरूपः। विशेऽविशे। वयः। दधासि। प्रत्नऽथा। पुरुऽहुत। पुरूणि। अन्ना।
सहसा। वि। राजसि। त्विषिः। सा। ते। तित्विषाणस्य। न। आऽधृषे॥ त्वां। अग्ने। संऽइधानं। यवि
ष्ठ। देवाः। दूतं। चक्रिरे। हव्यऽवाहनं। उरुऽज्रयसं। घृतऽयोनिं। आऽहुतं। त्वेषं। चक्षुः। दधि
रे। चोदयत्ऽमति॥ त्वां। अग्ने। प्रऽदिवः। आऽहुतं। घृतैः। सुम्नऽयवः। सुऽसमिधा। सं। ईधि
रे। सः। वावृधानः। ओषधीभिः। उक्षितः। अभि। ज्रयांसि। पार्थिवा। वि। तिष्ठसे॥ २६॥ ॥
॥ ॥इतितृतीयाष्टकेऽष्टमोध्यायः॥ ॥ ॥इतितृतीयाष्टकः समाप्तः॥ ॥ ॥

८६

॥त्वामग्ने। अग्न ऋतायवः। ऋतायवः सं। ऋतयव इत्यृतऽयवः। समीधिरे। ईधिरे प्रत्नं। प्रत्नं प्रत्ना
सः। प्रत्नास ऊतये। ऊतये सहस्कृत। सहस्कृतेति सहःऽकृत। पुरुश्चन्द्रं यजतं। पुरुश्चन्द्रमिति पुरुऽचन्द्रं। य
जतं विश्वधायसं। विश्वधायसं दमूनसं। विश्वधायसमिति विश्वऽधायसं। दमूनसं गृहपतिं। गृ
हपतिं वरेण्यं। गृहपतिमिति गृहऽपतिं। वरेण्यमिति वरेण्यं॥ त्वामग्ने। अग्ने अतिथिं। अतिथिं पू
र्व्यं। पूर्व्यं विशः। विशः शोचिष्केशं। शोचिष्केशं गृहपतिं। शोचिष्केशमिति शोचिःऽकेशं। गृहपतिं
नि। गृहपतिमिति गृहऽपतिं। नि षेदिरे। सेदिर इति सेदिरे॥ बृहत्केतुं पुरुरूपं। बृहत्केतुमिति बृहत्ऽके
तुं। पुरुरूपं धनस्पृतं। पुरुरूपमिति पुरुऽरूपं। धनस्पृतं सुशर्माणं। धनस्पृतमिति धनऽस्पृतं। सु
शर्माणं स्ववसं। सुशर्माणमिति सुऽशर्माणं। स्ववसं जरद्विषं। स्ववसमिति सुऽअवसं। जरद्विष
मिति जरत्ऽविषं॥ त्वामग्ने। अग्ने मानुषीः। मानुषीरीळते। ईळते विप्राः। विप्रा होत्राविदं। होत्रा

प॰सू॰८

८७

विदं विविचिं। होत्राविदमिति होत्राऽविदं। विविचिं रत्नधातमं। रत्नधातममिति रत्नऽधातमं॥ गु
हा सन्तं। सन्तं सुभग। सुभग विश्वदर्शतं। सुभगेति सुऽभग। विश्वदर्शतं तुविष्वणसं। विश्वद
र्शतमिति विश्वऽदर्शतं। तुविष्वणसं सुयजं। तुविस्वनसमिति तुविऽस्वनसं। सुयजं घृतश्रियं।
सुयजमिति सुऽयजं। घृतश्रियमिति घृतऽश्रियं॥ त्वामग्ने। अग्ने धर्णसिं। धर्णसिं विश्वधा। वि
श्वधा वयं। वयं गीर्भिः। गीर्भिर्गृणन्तः। गीर्भिरिति गीःऽभिः। गृणन्तो नमसा। नमसोप। उप सेदिम।
सेदिमेति सेदिम॥ स नः। नो जुषस्व। जुषस्व समिधानः। समिधानो अंगिरः। समिधान इति संऽइ
धानः। अंगिरो देवः। देवो मर्त्तस्य। मर्त्तस्य यशसा। यशसा सुदीतिभिः। सुदीतिभिरिति सुदीतिऽ
भिः॥ त्वमग्ने। अग्ने पुरुरूपः। पुरुरूपो विशेविशे। पुरुरूप इति पुरुऽरूपः। विशेविशे वयः। विशेविशे
विश इति विशेऽविशे। वयो दधासि। दधासि प्रत्नथा। प्रत्नथा पुरुष्टुत। प्रत्नथेति प्रत्नऽथा। पुरुष्टु

८७

तेति पुरुऽस्तुत॥ पुरूण्यन्ना। अन्ना सहसा। सहसा वि। वि राजसि। राजसि त्विषिः। त्विषिः सा। सा ते। ते
तित्विषाणस्य। तित्विषाणस्य न। नाधृषे। आधृष इत्याऽधृषे॥ त्वामग्ने। अग्ने समिधानं। समिधानं
यविष्ठ्य। समिधानमिति संऽइधानं। यविष्ठ्य देवाः। देवा दूतं। दूतं चक्रिरे। चक्रिरे हव्यवाहनं। हव्यवाह
नमिति हव्यऽवाहनं। उरुज्रयसं घृतयोनिं। उरुज्रयसमित्युरुऽज्रयसं। घृतयोनिमाहुतं। घृत
योनिमिति घृतऽयोनिं। आहुतं त्वेषं। आहुतमित्याऽहुतं। त्वेषं चक्षुः। चक्षुर्दधिरे। दधिरे चोद
यन्मति। चोदयन्मतीति चोदयत्ऽमति॥ त्वामग्ने। अग्ने प्रदिवः। प्रदिव आहुतं। प्रदिव इति प्रऽदि
वः। आहुतं घृतैः। आहुतमित्याऽहुतं। घृतैः सुम्नायवः। सुम्नायवः सुषमिधा। सुम्नयव इति सु
म्नऽयवः। सुषमिधा सं। सुसमिधेति सुऽसमिधा। समीधिरे। ईधिर इतीधिरे। स वावृधानः। वा
वृधान ओषधीभिः। वावृधान इति वावृधानः। ओषधीभिरुक्षितः। उक्षितो अभि। अभि ज्रयांसि।

प॰ल॰८

अग्नींसि पार्थिवा। पार्थिवा वि। वि ति ष्ठसे। तिष्ठ स इति तिष्ठसे॥१॥ ॥अग्निमीळे स्कं तू प कृत्तु मे
द्रसानसिमग्निं दूतं सोमानं कस्य न्नूनं त्वमग्ने प्रथमो अंगिराः प्र वो यह्वं अग्ने विवस्वदभि त्यं मे यं नू चि
त्सहोजाः पश्वा न तायुं सुप्र यंतः प्र ये शुंभंत इमं स्तोममर्हते इं मित्रं वरुणमग्निं मूतये नासत्या

८८

भ्यां कदित्थान्नृनग्निं होतारं मन्य आ त्वा जुवो रारहाणा वोदिष्ठं दे बोध्यग्निर्ज्मः कया शुभा युवो राजा
सित्वमग्ने द्युभिर्ये जात एव गणानां त्वाऽऽ ते पितः सोमस्य मा प्र वो देवायेन्दं ति त्वं इमं नि रिमं म हे वि
दध्याय त्वां ह्यग्ने सदमिद्ध ते अग्ने यन्न इंद्र प्र ऋभुभ्योऽयं पिबाऽ बोध्यग्निः समिधा प्र वेधसे महि
मे हे विदा दिव आ रुद्रासो यद ग्यस्थ त्वं ह्यग्ने प्रथमस्त्वमग्ने यज्ञानां वृषा मदो यो रयिवो कु वे वो दे

८८

वीं स्तुषे न राऽग्निं नरस्त्वे ह यन्न शुक्रै तु कई व्यक्ता अपस्व स्तः प्र वीरया मा चिदन्यन्महाँ इं द्रु इंद्रः
स्नुतेषु वय सुत्वा यो यजाती मे वि प्रस्वाऽग्न आ याहि यो राजाऽऽ तू न इंद्र गो ईयति स्वादिष्ठया पवस्व

प॰ल॰९

दक्षसाधनोऽयावीती प्र देवमच्छ प्रत आ त्रावोऽस्य प्रेषा सखाय आन्यगे बृहन्न इद् दुहित्रे प्र देव त्राऽऽछी
म इंद्र मिदमित्था भद्रा अग्नेः सत्येनोत्तभिता सं जागृवद्भिरिंद्र द स्य तमस्य द्यावा पृथिवी नासदासी
च्छा सहस्रेत्यनुवाकाः पंचाशीतिः॥८५॥ ॥श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥श्रीरस्तु॥ ॥

८९

॥संवत् १८४५ सिद्धार्थि नाम संवत्सरे वैशाख शुद्ध अष्टमी भौमवासरे तद्दिने भडके बकरोपना
मक चिंतामणि दीक्षितेन काश्यां विश्वेश्वरचरण संनिधौ लिखितं स्वार्थपरोपकारार्थं च॥ ॥
॥भडके बकर नारायण दीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ ॥श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ ॥ ॥
॥अर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया॥ हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशः क्षयो भवेत्॥ ॥

८९

प.तृ.८

८९

॥ पदें तृतीयाष्टकः समाप्तः ॥

८९

॥ अथ चतुर्थाष्टक पदें प्रारंभोयम् ॥ श्रीरस्तु ॥

च॰ १॥

॥श्रीगणेशायनमः॥ श्रीमहालक्ष्म्यैनमः॥ हरिः ओ३म्॥ त्वां। अग्ने। हविष्मंतः। देवं। मर्तासः। ईळते। मन्ये।
त्वा। जातऽवेदसं। सः। हव्या। वक्षि। आनुषक्। अग्निः। होता। दास्वतः। क्षयस्य। वृक्तऽबर्हिषः। सं। यज्ञासः।
चरंति। यं। सं। वाजासः। श्रवस्यवः। उत। स्म। यं। शिशुं। यथा। नवं। जनिष्ट। अरणी इति। धर्तारं। मानुषीणां। वि-
शां। अग्निं। सुऽअध्वरं। उत। स्म। दुःऽगृभीयसे। पुत्रः। न। ह्वार्याणां। पुरु। यः। दग्धा। असि। वना। अग्ने। पशुः।
न। यवसे। अध। स्म। यस्य। अर्चयः। सम्यक्। संऽयंति। धूमिनः। यत्। ईं। अह। त्रितः। दिवि। उप। ध्माताऽइव।
धमति। शिशीते। ध्मातरि। यथा। तव। अहं। अग्ने। ऊतिऽभिः। मित्रस्य। च। प्रशस्तिऽभिः। द्वेषःऽयुतः। न। दुः-
इता। तुर्याम। मर्त्यानां। तं। नः। अग्ने। अभि। नरः। रयिं। सहस्वः। आ। भर। सः। क्षेपयत्। सः। पोषयत्। भुवत्। ॥१॥
वाजस्य। सातये। उत। एधि। पृत्ऽसु। नः। वृधे॥१॥ अग्ने। ओजिष्ठं। आ। भर। द्युम्नं। अस्मभ्यं। अध्रिगो इत्य-
ध्रिऽगो। प्र। नः। राया। परीणसा। रत्सि। वाजाय। पंथां। त्वं। नः। अग्ने। अद्भुत। क्रत्वा। दक्षस्य। मंहना। त्वे इति।

॥१॥

असुर्यं। आ। अरुहत्। क्राणा। मित्रः। न। यज्ञियः॥ एषां। गयं। पुष्टिं। च। वर्धय। ये। स्तोमेभिः। प्र। सूरयः। नरः।
मघानि। आनशुः। ये। अग्ने। चंद्र। ते। गिरः। शुंभंति। अश्वऽराधसः। शुष्मेभिः। शुष्मिणः। नरः। दिवः। चित्। ये-
षां। बृहत्। सुऽकीर्तिः। बोधति। त्मना॥ भ्राजंतः। यंति। धृष्णुऽया। परिऽज्मानः। न। विऽद्युतः। स्वानः। रथः।
न। वाजऽयुः। नु। नः। अग्ने। ऊतये। सऽबाधसः। च। रातये। अस्माकासः। च। सूरयः। विश्वाः। आशाः। तरीष-
णि॥ अंगिरः। स्तुतः। स्तवानः। आ। भर। होतः। विभ्वऽसहं। रयिं। स्तोतृऽभ्यः। स्तवसे। च। नः॥॥२॥ द्विहन्मिष्ठी
जनस्य। गोपाः। अजनिष्ट। जागृविः। अग्निः। सुऽदक्षः। सुविताय। नव्यसे। घृतऽप्रतीकः। बृहता। दिवि-
स्पृशा। द्युऽमत्। वि। भाति। भरतेभ्यः। शुचिः। यज्ञस्य। केतुं। प्रथमं। पुरःऽहितं। अग्निं। नरः। त्रिऽसध-
स्थे। सं। ईधिरे। इंद्रेण। देवैः। सऽरथं। सः। बर्हिषि। सीदत्। नि। होता। यजथाय। सुऽक्रतुः। अ-
संऽमृष्टः। जायसे। मात्रोः। शुचिः। मंद्रः। कविः। उत्। अतिष्ठः। विवस्वतः। घृतेन। त्वा। अवर्धयन्।

॥ अग्ने। आऽहुतः। धूमः। ते। केतुः। अभवत्। दिवि। श्रितः। अग्निः। नः। यज्ञं। उप। वेतु। साधुऽया। अग्निं। नरः।
वि। भरंते। गृहेऽगृहे। अग्निः। दूतः। अभवत्। हव्यऽवाहनः। अग्निं। वृणानाः। वृणते। कविऽक्रतुं। तुभ्य।
॥२॥ इदं। अग्ने। मधुमत्ऽतमं। वचः। तुभ्यं। मनीषा। इयं। अस्तु। शं। हृदे। त्वां। गिरः। सिंधुःऽइव। अवनीः। म
हीः। आ। पृणंति। शवसा। वर्धयंति। च। त्वां। अग्ने। अंगिरसः। गुहा। हितं। अनु। अविंदन्। शिश्रिया
णं। वनेऽवने। सः। जायसे। मथ्यमानः। सहः। महत्। त्वां। आहुः। सहसः। पुत्रं। अंगिरः॥ ३॥ प्र। अग्न
ये। बृहते। यज्ञियाय। ऋतस्य। वृष्णे। असुराय। मन्म। घृतं। न। यज्ञे। आस्ये। सुऽपूतं। गिरं। भरे।
वृषभाय। प्रतीचीं। ऋतं। चिकित्वः। ऋतं। इत्। इत्। चिकिद्धि। ऋतस्य। धाराः। अनु। तृंधि। पूर्वीः। न। ॥२॥
अहं। यातुं। सहसा। न। द्वयेन। ऋतं। सपामि। अरुषस्य। वृष्णः। कया। नः। अग्ने। ऋतयन्। ऋतेन। भुवः।
नवेदाः। उचथस्य। नव्यः। वेद। मे। देवः। ऋतुऽपाः। ऋतूनां। न। अहं। पतिं। सनितुः। अस्य। रायः। के।

ते। अग्ने। रिपवे। बंधनासः। के। पायवः। सनिषंत। द्युऽमंतः। के। धासिं। अग्ने। अनृतस्य। पांति। के। असतः।
वचसः। संति। गोपाः। सखायः। ते। विषुणाः। अग्ने। एते। शिवासः। संतः। अशिवाः। अभूवन्। अधूर्षत। स्वयं।
एते। वचःऽभिः। ऋजुऽयते। वृजिनानि। ब्रुवंतः। यः। ते। अग्ने। नमसा। यज्ञं। ईट्टे। ऋतं। सः। पाति। अरुषस्य। वृ
ष्णः। तस्य। क्षयः। पृथुः। आ। साधुः। एतु। प्रऽसर्स्राणस्य। नहुषस्य। शेषः॥ ४॥ अर्चंतः। त्वा। हवामहे। अर्चं
तः। सं। इधीमहि। अग्ने। अर्चंतः। ऊतये। अग्नेः। स्तोमं। मनामहे। सिध्रं। अद्य। दिविऽस्पृशः। देवस्य। द्रविण
स्यवः। अग्निः। जुषत। नः। गिरः। होता। यः। मानुषेषु। आ। सः। यक्षत्। दैव्यं। जनं। त्वं। अग्ने। सऽप्रथाः। असि।
जुष्टः। होता। वरेण्यः। त्वया। यज्ञं। वि। तन्वते। त्वां। अग्ने। वाजऽसातमं। विप्राः। वर्धंति। सुऽस्तुतं। सः। नः। रा
स्व। सुऽवीर्यं। अग्ने। नेमिः। अरान्ऽइव। देवान्। त्वं। परिऽभूः। असि। आ। राधः। चित्रं। ऋंजसे॥ ५॥ अग्निं।
स्तोमेन। बोधय। संऽइधानः। अमर्त्यं। हव्या। देवेषु। नः। दधत्। तं। अध्वरेषु। ईळते। देवं। मर्ताः। अमर्त्यं।

च॰ १॥ यजिष्ठं। मानुषे। जने। तं। हि। शर्धन्तः। ईळते। स्रुचा। देवं। घृतऽश्चुता। अग्निं। हव्याय। वोळ्हवे। अग्निः। जातः।
अरोचत। घ्नन्। दस्यून्। ज्योतिषा। तमः। अविन्दत्। गाः। अपः। स्वरिति स्वः। अग्निं। ईळेन्यं। कविं। घृतऽपृ
२॥ ष्ठं। सपर्यत। वेतु। मे। शृणवत्। हवं। अग्निं। घृतेन। ववृधुः। स्तोमेभिः। विश्वऽचर्षणिं। सुऽआधीभिः। वच
स्युऽभिः॥ ६॥ प्र। वेधसे। कवये। वेद्याय। गिरं। भरे। यशसे। पूर्व्याय। घृतऽप्रसत्तः। असुरः। सुऽशेवः।
रायः। धर्ता। धरुणः। वस्वः। अग्निः। ऋतेन। ऋतं। धरुणं। धारयन्त। यज्ञस्य। शोके। परमे। विऽओमन्।
दिवः। धर्मन्। धरुणे। सेदुषः। नॄन्। जातैः। अजातान्। अभि। ये। ननक्षुः। अंहःऽयुवः। तन्वः। तन्व
ते। वि। वयः। महत्। दुस्तरं। पूर्व्याय। सः। संऽवतः। नवऽजातः। तुतुर्यात्। सिंहं। न। क्रुद्धं। अभितः। ॥ ३॥
परि। स्थुः। माता। इव। यत्। भरसि। प्रऽपथानः। जनंऽजनं। धायसे। चक्षसे। च। वयःऽवयः। जरसे।
यत्। दधानः। परि। त्मना। विषुऽरूपः। जिगासि। वाजः। नु। ते। शवसः। पातु। अन्तं। उरुं। दोघं। धरुणं।

देव। रायः। पदं। न। तायुः। गुहा। दधानः। महः। राये। चितयन्। अत्रिं। अस्परित्यस्पः॥ ७॥ बृहत्। वयः।
हि। भानवे। अर्च। देवाय। अग्नये। यं। मित्रं। न। प्रशस्तिऽभिः। मर्तासः। दधिरे। पुरः। सः। हि। द्युऽभिः।
जनानां। होता। दक्षस्य। बाह्वोः। वि। हव्यं। अग्निः। आनुषक्। भगः। न। वारं। ऋण्वति। अस्य। स्तोमे। म
घोनः। सख्ये। वृद्धऽशोचिषः। विश्वाः। यस्मिन्। तुविऽस्वनि। सं। अर्ये। शुष्मं। आऽदधुः। अध। हि। अग्ने।
एषां। सुऽवीर्यस्य। मंहना। तं। इत्। यह्वं। न। रोदसी इति। परि। श्रवः। बभूवतुः। नु। नः। आ। इहि। वार्यं।
अग्ने। गृणानः। आ। भर। ये। वयं। ये। च। सूरयः। स्वस्ति। धामहे। सचा। ०॥ ८॥ आ। यज्ञैः। देव। मर्त्यः। इ
त्था। तव्यांसं। ऊतये। अग्निं। कृते। सुऽअध्वरे। पूरुः। ईळीत। अवसे। अस्य। हि। स्वयशःऽतरः। आसा।
विऽधर्मन्। मन्यसे। तं। नाकं। चित्रऽशोचिषं। मन्द्रं। परः। मनीषया॥ अस्य। वै। असो। ऊं इति। अर्चिषा।
यः। अयुक्त। तुजा। गिरा। दिवः। न। यस्य। रेतसा। बृहत्। शोचन्ति। अर्चयः। अस्य। क्रत्वा। विऽचेतसः। द

॥व॰ १॥ स्पार्हस्य। वसुः। रथे। आ। अयं। विश्वासु। हव्यः। अग्निः। विक्षु। प्र। शस्यते॥ नु। नः। इत्। हि। वार्यं। आसा। सचं-
४॥ त। सूरयः। ऊर्जः। नपात्। अभिष्टये। पाहि। शग्धि। स्वस्तये। ९॥ प्रातः। अग्निः। पुरुऽप्रियः। विशः।
स्तवेत। अतिथिः। विश्वानि। यः। अमर्त्यः। हव्या। मर्तेषु। रण्यति। द्युताय। मरुतऽवाहसे। स्वस्य। दक्ष-
स्य। मंहना। इंदुं। सः। धत्ते। आनुषक्। स्तोता। चित्। ते। अमर्त्य। तं। वः। दीर्घायुऽशोचिषं। गिरा। हु-
वे। मघोनां। अरिष्टः। येषां। रथः। वि। अश्वऽदावन्। ईयते। चित्रा। वा। येषु। दीधितिः। आसन्। उक्था। ॥४॥
पांति। ये। स्तीर्णं। बर्हिः। स्वःऽनरे। श्रवांसि। दधिरे। परि। ये। मे। पंचाशतं। ददुः। अश्वानां। सधऽस्तुति।
द्युऽमत्। अग्ने। महि। श्रवः। बृहत्। कृधि। मघोनां। नृऽवत्। अमृत। नृणां॥ १०॥ अभि। अवऽस्थाः।
प्र। जायंते। प्र। वव्रेः। वव्रिः। चिकेत। उपऽस्थे। मातुः। वि। चष्टे। जुहुरे। वि। चितयंतः। अनिऽमिषं। नृम्णं।
पांति। आ। दृळ्हां। पुरं। विविशुः। आ। श्वैत्रेयस्य। जंतवः। द्युऽमत्। वर्धंति। कृष्टयः। निष्कऽग्रीवः। बृहत्ऽ

उक्थः। एना। मध्वा। न। वाजऽयुः। प्रियं। दुग्धं। न। काम्यं। अजामि। जाम्योः। सचा। घर्मः। न। वाजऽजठरः।
अदब्धः। शश्वतः। दभः। क्रीळन्। नः। रश्मे। आ। भुवः। सं। भस्मना। वायुना। वेविदानः। तः। अस्य। सनत्।
धृषऽजः। न। तिग्माः। सुऽसंशिताः। वक्ष्यः। वक्षणेऽस्थाः॥ ११॥ यं। अग्ने। वाजऽसातम। त्वं। चित्। मन्य-
से। रयिं। तं। नः। गीःऽभिः। श्रवाय्यं। देवऽत्रा। पनय। युजं। ये। अग्ने। न। ईरयंति। ते। वृद्धाः। उग्रस्य।
शवसः। अप। द्वेषः। अप। ह्वरः। अन्यऽव्रतस्य। सश्चिरे। होतारं। त्वा। वृणीमहे। अग्ने। दक्षस्य। साधनं।
यज्ञेषु। पूर्व्यं। गिरा। प्रयस्वंतः। हवामहे। इत्था। यथा। ते। ऊतये। सहसाऽवन्। दिवेऽदिवे। राये। ऋ-
ताय। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। गोभिः। स्याम। सधऽमादः। वीरैः। स्याम। सधऽमादः॥ १२॥ मनुष्वत्।
त्वा। नि। धीमहि। मनुष्वत्। सं। इधीमहि। अग्ने। मनुष्वत्। अंगिरः। ०। त्वं। हि। मानुषे। जने। अग्ने। सुऽ
प्रीतः। इध्यसे। स्रुचः। त्वा। यंति। आनुषक्। सुऽजात। सर्पिःऽआसुते। त्वां। विश्वे। सऽजोषसः।

·च·१ देवासः। दूतं। अक्रत। सपर्यंतः। त्वा। कवे। यज्ञेषु। देवं। ईळते। देवं। वः। देवऽयज्यया। अग्निं। ईळीत।
मर्त्यः। संऽइद्धः। शुक्र। दीदिहि। ऋतस्य। योनिं। आ। असदः। ससस्य। योनिं। आ। असदः॥ १३॥ प्र।
विश्वऽसामन्। अत्रिऽवत्। अर्च। पावकऽशोचिषे। यः। अध्वरेषु। ईड्यः। होता। मंद्रऽतमः। विशि॥ नि।
अग्निं। जातऽवेदसं। दधात। देवं। ऋत्विजं। प्र। यज्ञः। एतु। आनुषक्। अद्य। देवव्यचःऽतमः। चिकित्वि-
त्ऽमनसं। त्वा। देवं। मर्तासः। ऊतये। वरेण्यस्य। ते। अवसः। इयानासः। अमन्महि। अग्ने। चिकिद्धि। अ-
स्य। नः। इदं। वचः। सहस्य। तं। त्वा। सुऽशिप्र। दंऽपते। स्तोमैः। वर्धंति। अत्रयः। गीःऽभिः। शुंभंति। अत्र-
यः॥ १४॥ अग्ने। सहंतं। आ। भर। द्युम्नस्य। प्रऽसहा। रयिं। विश्वाः। यः। चर्षणीः। अभि। आसा। वा-
जेषु। ससहत्। तं। अग्ने। पृतनाऽसहं। रयिं। सहस्वः। आ। भर। त्वं। हि। सत्यः। अद्भुतः। दाता। वाजस्य।
गोऽमतः। विश्वे। हि। त्वा। सऽजोषसः। जनासः। वृक्तऽबर्हिषः। होतारं। सद्मऽसु। प्रियं। व्यंति। वार्या।

पुरु। सः। हि। स्म। विश्वऽचर्षणिः। अभिऽमाति। सहः। दधे। अग्ने। एषु। क्षयेषु। आ। रेवत्। नः। शुक्र। दीदि-
हि। द्युऽमत्। पावक। दीदिहि॥ १५॥ अग्ने। त्वं। नः। अंतमः। उत। त्राता। शिवः। भव। वरूथ्यः। वसुः। अग्निः।
वसुऽश्रवाः। अच्छ। नक्षि। द्युमत्ऽतमं। रयिं। दाः। सः। नः। बोधि। श्रुधि। हवं। उरुष्य। नः। अघऽयतः। स-
मस्मात्। तं। त्वा। शोचिष्ठ। दीदिऽवः। सुम्नाय। नूनं। ईमहे। सखिऽभ्यः॥ १६॥ अच्छ। वः। अग्निं। अवसे। देवं।
गासि। सः। नः। वसुः। रासत्। पुत्रः। ऋषूणां। ऋतऽवा। पर्षति। द्विषः। सः। हि। सत्यः। यं। पूर्वे। चित्। देवासः।
चित्। यं। ईधिरे। होतारं। मंद्रऽजिह्वं। इत्। सुदीतिऽभिः। विभाऽवसुं। सः। नः। धीती। वरिष्ठया। श्रेष्ठया। च।
सुऽमत्या। अग्ने। रायः। दिदीहि। नः। सुवृक्तिऽभिः। वरेण्य। अग्निः। देवेषु। राजति। अग्निः। मर्तेषु। आऽवि-
शन्। अग्निः। नः। हव्यऽवाहनः। अग्निं। धीभिः। सपर्यत। अग्निः। तुविश्रवःऽतमं। तुविऽब्रह्माणं। उत्ऽत-
मं। अतूर्तं। श्रवयत्ऽपतिं। पुत्रं। ददाति। दाशुषे॥ १७॥ अग्निः। ददाति। सत्ऽपतिं। ससाह। यः। युधा। नृऽ

च० ५।। भिः। अग्निः। अत्यं। रघुऽस्यदं। जेतारं। अपराऽजितं। यत्। वाहिष्ठं। तत्। अग्नये। बृहत्। अर्च। विभावसो
इति विभाऽवसो। महिषीऽइव। त्वत्। रयिः। त्वत्। वाजाः। उत्। ईरते।। तव। द्युऽमन्तः। अर्चयः। ग्रावाऽइव।
६।। उच्यते। बृहत्। उतो इति। ते। तन्यतुः। यथा। स्वानः। अर्त। त्मना। दिवः।। एव। अग्निं। वसुऽयवः। सहसानं।
ववन्दिम। सः। नः। विश्वाः। अति। द्विषः। पर्षत्। नावाऽइव। सुऽक्रतुः।।१८।। अग्ने। पावक। रोचिषा। मन्द्रया।
देव। जिह्वया। आ। देवान्। वक्षि। यक्षि। च।। तं। त्वा। घृतस्नो इति घृतऽस्नो। ईमहे। चित्रभानो इति चित्रऽ
भानो। स्वःऽदृशं। देवान्। आ। वीतये। वह।। वीतिऽहोत्रं। त्वा। कवे। द्युऽमन्तं। सं। इधीमहि। अग्ने। बृहन्तं। अ
ध्वरे।। अग्ने। विश्वेभिः। आ। गहि। देवेभिः। हव्यऽदातये। होतारं। त्वा। वृणीमहे।। यजमानाय। सुन्वते। आ।
अग्ने। सुऽवीर्यं। वह।।१९।। सऽइधानः। सहस्रऽजित्। अग्ने। धर्माणि। पुष्यसि। देवानां। दूतः। उक्थ्यः।।
होत्रऽवाहं। यविष्ठ्य।। स्तृणीत। बर्हिः। आऽसदे।। आ। इदं। मरुतः। अश्विना। मित्रः। सीदन्तु। वरुणः। दे ।।६।।

वासः। सर्वया। विशा।।२०।। अनस्वन्ता। सत्ऽपतिः। ममहे। मे। गावा। चेतिष्ठः। असुरः। मघोनः। त्रैवृष्णः।
अग्ने। दशऽभिः। सहस्रैः। वैश्वानर। त्रिऽअरुणः। चिकेत।। यः। मे। शता। च। विंशतिं। च। गोनां। हरी इति।
च। युक्ता। सुऽधुरा। ददाति। वैश्वानर। सुऽस्तुतः। ववृधानः। अग्ने। यच्छ। त्रिऽअरुणाय। शर्म।। एव।
ते। अग्ने। सुऽमतिं। चकानः। नविष्ठाय। नवमं। त्रसदस्युः। यः। मे। गिरः। तुविऽजातस्य। पूर्वीः। यु
क्तेन। अभि। त्रिऽअरुणः। गृणाति।। यः। मे। इति। प्रऽवोचति। अश्वऽमेधाय। सूरये। ददत्। ऋचा।
सनिं। यते। ददत्। मेधां। ऋतऽयते।। यस्य। मा। परुषाः। शतं। उत्ऽहर्षयन्ति। उक्षणः। अश्वऽमेध
स्य। दानाः। सोमाःऽइव। त्रिऽआशिरः।। इन्द्राग्नी इति। शतऽदाव्नि। अश्वऽमेधे। सुऽवीर्यं। क्षत्रं।
धारयतं। बृहत्। दिवि। सूर्यंऽइव। अजरं।।२१।। संऽइद्धः। अग्निः। दिवि। शोचिः। अश्रेत्। प्रत्यङ्।
उषसं। उर्विया। वि। भाति। एति। प्राची। विश्वऽवारा। नमःऽभिः। देवान्। ईळाना। हविषा। घृताची।

च॰ ३॥ संऽइध्यमानः। अमृतस्य। राजसि। हविः। कृण्वंतं। सचसे। स्वस्तये। विश्वं। सः। धत्ते। द्रविणं। यं। इन्वसि।
आतिथ्यं। अग्ने। नि। च। धत्ते। इत्। पुरः। अग्ने। शर्ध। महते। सौभगाय। तव। द्युम्नानि। उत्ऽतमानि। संतु।
७॥ सं। जाःऽपत्यं। सुऽयमं। आ। कृणुष्व। शत्रुऽयतां। अभि। तिष्ठ। महांसि। संऽइद्धस्य। प्रऽमहसः। अग्ने। वंदे।
तव। श्रियं। वृषभः। द्युम्नऽवान्। असि। सं। अध्वरेषु। इध्यसे। संऽइद्धः। अग्ने। आऽहुत। देवान्। यक्षि।
सुऽअध्वर। त्वं। हि। हव्यऽवाट्। असि। आ। जुहोत। दुवस्यत। अग्निं। प्रऽयति। अध्वरे। वृणीध्वं। हव्यऽवा
हनं। २२॥ त्री। अर्यमा। मनुषः। देवऽताता। त्री। रोचना। दिव्या। धारयंत। अर्चंति। त्वा। मरुतः। पूतऽदक्षाः।
त्वं। एषां। ऋषिः। इंद्र। असि। धीरः। अनु। यत्। ईं। मरुतः। मंदसानं। आर्चन्। इंद्रं। पपिऽवांसं। सुतस्य।
आ। अदत्त। वज्रं। अभि। यत्। अहिं। हन्। अपः। यह्वीः। असृजत्। सर्तवै। ऊं इति। उत। ब्रह्माणः। मरुतः। ॥७॥
मे। अस्य। इंद्रः। सोमस्य। सुऽसुतस्य। पेयाः। तत्। हि। हव्यं। मनुषे। गाः। अविंदत्। अहन्। अहिं। पपिऽ

वान्। इंद्रः। अस्य। आत्। रोदसी इति। विऽतरं। वि। स्कभायत्। संऽविव्यानः। चित्। भियसे। मृगं। क इति कः।
जिगर्ति। इंद्रः। अपऽजर्गुराणः। प्रति। श्वसंतं। अव। दानवं। हन्निति हन्। अध। क्रत्वा। मघऽवन्। तुभ्यं। देवाः।
अनु। विश्वे। अददुः। सोमऽपेयं। यत्। सूर्यस्य। हरितः। पतंतीः। पुरः। सतीः। उपराः। एतशे। क इति कः। २३॥
नव। यत्। अस्य। नवतिं। च। भोगान्। साकं। वज्रेण। मघऽवा। विऽवृश्चत्। अर्चंति। इंद्रं। मरुतः। सधऽस्थे। त्रैस्तु
भेन। वचसा। बाधत। द्यां। सखा। सख्ये। अपचत्। तूयं। अग्निः। अस्य। क्रत्वा। महिषा। त्री। शतानि। त्री। साकं।
इंद्रः। मनुषः। सरांसि। सुतं। पिबत्। वृत्रऽहत्याय। सोमं। त्री। यत्। शता। महिषाणां। अघः। माः। त्री। सरांसि।
मघऽवा। सोम्या। अपाः। कारं। न। विश्वे। अह्वंत। देवाः। भरं। इंद्राय। यत्। अहिं। जघान। उशना। यत्। सह
स्यैः। अयातं। गृहं। इंद्र। जूजुवानेभिः। अश्वैः। वन्वानः। अत्र। सऽरथं। ययाथ। कुत्सेन। देवैः। अवनोः। ह।
शुष्णं। प्र। अन्यत्। चक्रं। अवृहः। सूर्यस्य। कुत्साय। अन्यत्। वरिवः। यातवे। अकरित्यकः। अनासः। दस्यून्।

व॰ १॥ अमृणः। वधेन। नि। दुर्योणे। अवृणक्। मृध्रऽवाचः॥ २७॥ स्तोमासः। त्वा। गौरिऽवीतेः। अवर्धन्। अरं
धयः। वैदथिनाय। पिप्रुं। आ। त्वां। ऋजिश्वा। सख्याय। चक्रे। पचन्। पक्तीः। अपिबः। सोमं। अस्य॥ नवऽ
८॥ ग्वासः। सुतऽसोमासः। इंद्रं। दशऽग्वासः। अभि। अर्चंति। अर्कैः। गव्यं। चित्। ऊर्वं। अपिधानऽवंतं। तं।
चित्। नरः। शशमानाः। अप। व्रन्॥ कथो इति। नु। ते। परि। चराणि। विद्वान्। वीर्या। मघऽवन्। या। चक
र्थ। या। चो इति। नु। नव्या। कृणवः। शविष्ठ। प्र। इत्। ऊं इति। ता। ते। विदथेषु। ब्रवाम॥ एता। विश्वा। चकृ
ऽवान्। इंद्र। भूरि। अपरिऽइतः। जनुषा। वीर्येण। या। चित्। नु। वज्रिन्। कृणवः। दधृष्वान्। न। ते।
वर्ता। तविष्याः। अस्ति। तस्याः॥ इंद्र। ब्रह्म। क्रियमाणा। जुषस्व। या। ते। शविष्ठ। नव्याः। अकर्म। वस्त्राऽ
इव। भद्रा। सुऽकृता। वसुऽयुः। रथं। न। धीरः। सुऽअपाः। अतक्षं॥ २९॥ क्व। स्यः। वीरः। कः। अपश्य ॥८॥
त्। इंद्रं। सुखऽरथं। ईयमानं। हरिऽभ्यां। यः। राया। वज्री। सुतऽसोमं। इच्छन्। तत्। ओकः। गंता।

पुरुऽहूतः। ऊती। अव। अचचक्षं। पदं। अस्य। सस्वः। उग्रं। निऽधातुः। अनु। आयं। इच्छन्। अपृच्छं। अन्या
न्। उत। ते। मे। आहुः। इंद्रं। नरः। बुबुधानाः। अशेम॥ प्र। नु। वयं। सुते। या। ते। कृतानि। इंद्र। ब्रवाम। या
नि। नः। जुजोषः। वेदत्। अविद्वान्। शृणवत्। च। विद्वान्। वहते। अयं। मघऽवा। सर्वऽसेनः॥ स्थिरं।
मनः। चकृषे। जातः। इंद्र। वेषि। इत्। एकः। युधये। भूयसः। चित्। अश्मानं। चित्। शवसा। दिद्युतः।
वि। विदः। गवां। ऊर्वं। उस्रियाणां॥ परः। यत्। त्वं। परमः। आऽजनिष्ठाः। पराऽवति। श्रुत्यं। नाम। बिभ्र
त्। अतः। चित्। इंद्रात्। अभयंत। देवाः। विश्वाः। अपः। अजयत्। दासऽपत्नीः॥ २८॥ तुभ्यं। इत्।
एते। मरुतः। सुऽशेवाः। अर्चंति। अर्कं। सुन्वंति। अंधः॥ अहिं। ओहानं। अपः। आऽशयानं। प्र। माया
भिः। मायिनं। सक्षत्। इंद्रः॥ वि। सु। मृधः। जनुषा। दानं। इन्वन्। अहन्। गवा। मघऽवन्। संऽचकानः।
अत्र। दासस्य। नमुचेः। शिरः। यत्। अवर्तयः। मनवे। गातुं। इच्छन्॥ युजं। हि। मां। अकृथाः। आत्। इत्।

च॰ ३॥ इंद्र। शिरः। दासस्य। नमुचेः। मथायन्। अश्मानं। चित्। स्वर्यं। वर्तमानं। प्र। चक्रियाऽइव। रोदसीइति।
मरुत्ऽभ्यः। स्त्रियः। हि। दासः। आयुधानि। चक्रे। किं। मा। करन्। अबलाः। अस्य। सेनाः। अंतः। हि।
अख्यत्। उभेइति। अस्य। धेनेइति। अथ। उप। प्र। ऐत्। युधये। दस्युं। इंद्रः। सं। अत्र। गावः। अभितः।
अनवंत। इहऽइह। वत्सैः। विऽयुताः। यत्। आसन्। सं। ताः। इंद्रः। असृजत्। अस्य। शाकैः। यत्। ईं।
सोमासः। सुऽसुताः। अमंदन्॥२०॥ यत्। ईं। सोमाः। बभ्रुऽधूताः। अमंदन्। अरोरवीत्। वृषभः। स
दनेषु। पुरंऽदरः। पपिऽवान्। इंद्रः। अस्य। पुनः। गवां। अददात्। उस्रियाणां। भद्रं। इदं। रुशमाः। अ
ग्ने। अक्रन्। गवां। चत्वारि। ददतः। सहस्रा। ऋणंऽचयस्य। प्रऽयता। मघानि। प्रति। अग्रभीष्म। नृऽत
मस्य। नृणां। सुऽपेशसं। मा। अव। सृजंति। अस्तं। गवां। सहस्रैः। रुशमासः। अग्ने। तीव्राः। इंद्रं। अमम
दुः। सुतासः। अक्तोः। विऽउष्टौ। परिऽतक्म्यायाः। औच्छत्। सा। रात्री। परिऽतक्म्या। या। ऋणंऽचये।

राजनि। रुशमानां। अत्यः। न। वाजी। रघुः। अज्यमानः। बभ्रुः। चत्वारि। असनत्। सहस्रा। चतुःऽसहस्रं।
गव्यस्य। पश्वः। प्रति। अग्रभीष्म। रुशमेषु। अग्ने। घर्मः। चित्। तप्तः। प्रऽवृजे। यः। आसीत्। अयस्मयः।
तं। ऊंइति। आदाम। विप्राः॥२१॥ इंद्रः। रथाय। प्रऽवतं। कृणोति। यं। अधिऽअस्थात्। मघऽवा। वाजऽ
यंतं। यूथाऽइव। पश्वः। वि। उनोति। गोपाः। अरिष्टः। याति। प्रथमः। सिसासन्। आ। प्र। द्रव। हरिऽवः।
मा। वि। वेनः। पिशंगऽराते। अभि। नः। सचस्व। नहि। त्वत्। इंद्र। वस्यः। अन्यत्। अस्ति। अमेनान्। चित्।
जनिऽवतः। चकर्थ। उत्। यत्। सहः। सहसः। आ। अजनिष्ट। देदिष्टे। इंद्रः। इंद्रियाणि। विश्वा। प्र। अचोद
यत्। सुऽदुघाः। वव्रे। अंतः। वि। ज्योतिषा। संऽववृत्वत्। तमः। अवः। इत्यैवः। अनवः। ते। रथं। अश्वाय।
तक्षन्। त्वष्टा। वज्रं। पुरुऽहूत। द्युऽमंतं। ब्रह्माणः। इंद्रं। महयंतः। अर्कैः। अवर्धयन्। अहये। हंतवै।
ऊंइति। वह्नौ। यत्। ते। वृषणः। अर्कं। अर्चान्। इंद्र। ग्रावाणः। अदितिः। सऽजोषाः। अनश्वासः। ये। प

१६ च॥५॥

१०॥

वयः। अरधाः। इंद्रऽइषिताः। अभि। अवर्तंत। दस्यून्॥२९॥ आ। ते। पूर्वाणि। करणानि। वोचं। प्र। नूतना। मघऽवन्। या। चकर्थ। शक्तिऽवः। यत्। विऽभराः। रोदसीइति। उभेइति। जयन्। अपः। मनवे। दानुऽचित्राः। तत्। इत्। नु। ते। करणं। दस्म। विप्र। अहिं। यत्। घ्नन्। ओजः। अत्र। अमिमीथाः। शुष्णस्य। चित्। परि। मायाः। अगृभ्णाः। प्रऽपित्वं। यन्। अप। दस्यून्। असेधः। त्वं। अपः। यदवे। तुर्वशाय। अरमयः। सुऽदुघाः। पारः। इंद्र। उग्रं। अयातं। अवहः। ह। कुत्सं। सं। ह। यत्। वां। उशना। अरंत। देवाः। इंद्र। कुत्सा। वहमाना। रथेन। आ। वां। अत्याः। अपि। कर्णे। वहंतु। निः। सीं। अत्ऽभ्यः। धमथः। निः। सधऽस्थात्। मघोनः। हृदः। वरथः। तमांसि। वातस्य। युक्तान्। सुऽयुजः। चित्। अश्वान्। कविः। चित्। एषः। ॥६०॥ अजगन्। अवस्युः। विश्वे। ते। अत्र। मरुतः। सखायः। इंद्र। ब्रह्माणि। तविषीं। अवर्धन्॥३०॥ सूरः। चित्। रथं। परिऽतक्म्यायां। पूर्वं। करत्। उपरं। जूजुऽवांसं। भरत्। चक्रं। एतशः। सं। रि

णाति। पुरः। दधत्। सनिष्यति। क्रतुं। नः। आ। अयं। जनाः। अभिऽचक्षे। जगाम। इंद्रः। सखायं। सुतऽसोमं। इच्छन्। वदन्। ग्रावा। अव। वेदिं। भ्रियाते। यस्य। जीरं। अध्वर्यवः। चरंति। ये। चाकनंत। चाकनंत। नु। ते। मर्ताः। अमृत। मो इति। ते। अंहः। आ। अरन्। ववंधि। यज्यून्। उत। तेषु। धेहि। ओजः। जनेषु। येषु। ते। स्याम॥३१॥ अर्दर्दः। उत्सं। असृजः। वि। खानि। त्वं। अर्णवान्। बद्बधानान्। अरम्णाः। महांतं। इंद्र। पर्वतं। वि। यत्। वः। सृजः। वि। धाराः। अव। दानवं। हन्निति हन्। त्वं। उत्सान्। ऋतुऽभिः। बद्बधानान्। अरंहः। ऊधः। पर्वतस्य। वज्रिन्। अहिं। चित्। उग्र। प्रऽयुतं। शयानं। जघन्वान्। इंद्र। तविषीं। अधत्थाः। हस्य। चित्। महतः। निः। मृगस्य। वधः। जघान। तविषीभिः। इंद्रः। यः। एकः। इत्। अप्रतिः। मन्यमानः। आत्। अस्मात्। अन्यः। अजनिष्ट। तव्यान्। त्वं। चित्। एषां। स्वधायाः। मदंती। मिहः। नपातं। सुऽवृधं। तमःऽगां। वृषऽप्रभर्मा। दानवस्य। भामं। वज्रेण। वज्री।

म॰ च॰ ५॥ नि । जघान । शुष्णं । त्यं । चित् । अस्य । क्रतुऽभिः । निऽसत्तं । अमर्मणः । विदत् । इत् । अस्य । मर्म । यत् ।
ईं । सुऽक्षत्र । अभिऽभर्ता । मदस्य । युयुत्सन्तं । तमसि । हर्म्ये । धाः ॥ त्यं । चित् । इत्था । कत्पयं । शयानं ।
॥१३॥ असूर्ये । तमसि । वावृधानं । तं । चित् । मन्दानः । वृषभः । सुतस्य । उच्चैः । इन्द्रः । अपऽगूर्य । जघान ॥२२॥
उत् । यत् । इन्द्रः । महते । दानवाय । वधः । यमिष्ट । सहः । अप्रतिऽइतं । यत् । ईं । वज्रस्य । प्रऽभृतौ । द
दाभ । विश्वस्य । जन्तोः । अधमं । चकार । त्यं । चित् । अर्णं । मधुऽपं । शयानं । असिन्वं । वव्रं । महि । आ
दत् । उग्रः । अपादं । अत्रं । महता । वधेन । नि । दुर्योणे । आवृणक् । मृध्रऽवाचं । कः । अस्य । शुष्मं । तवि
षीं । वराते । एकः । धनः । भरते । अप्रतिऽइतः । इमे । इति । चित् । अस्य । ज्रयसः । नु । देवी इति । इन्द्रस्य । ॥१३॥
ओजसः । भियसा । जिहाते इति । नि । अस्मै । देवी । स्वऽधितिः । जिहीते । इन्द्राय । गातुः । उशतीऽइव ।
येमे । सं । यत् । ओजः । युवते । विश्वं । आभिः । अनु । स्वधाऽव्ने । क्षितयः । नमन्त । एकः । तुवा । सत्ऽपतिं ।

पांचऽजन्यं । जातं । शृणोमि । यशसं । जनेषु । तं । मे । जगृभ्रे । आऽशसः । नविष्ठं । दोषा । वस्तोः । हवमानासः ।
इन्द्रं ॥ एव । हि । त्वां । ऋतुऽथा । यातयन्तं । मघा । विप्रेभ्यः । ददतं । शृणोमि । किं । ते । ब्रह्माणः । गृहते । सखा
यः । ये । त्वाऽया । निऽदधुः । कामं । इन्द्र ॥२२॥ इति चतुर्थाष्टके प्रथमोध्यायः ॥ हरिः ओ३म् ॥ महि । महे ।
तवसे । दीध्ये । नॄन् । इन्द्राय । इत्था । तवसे । अतव्यान् । यः । अस्मै । सुऽमतिं । वाजऽसातौ । स्तुतः । जने । सऽमर्यः ।
चिकेत ॥ सः । त्वं । नः । इन्द्र । धियसानः । अर्कैः । हरीणां । वृषन् । योक्त्रं । अश्रेः । याः । इत्था । मघऽवन् । अनु ।
जोषं । वक्षः । अभि । प्र । अर्यः । सक्षि । जनान् ॥ न । ते । ते । इन्द्र । अभि । अस्मत् । ऋष्व । अयुक्तासः । अब्रह्म
ता । यत् । असन् । तिष्ठ । रथं । अधि । तं । वज्रऽहस्त । आ । रश्मिं । देव । यमसे । सुऽअश्वः ॥ पुरु । यत् । ते । इ
न्द्र । संति । उक्था । गवे । चकर्थ । उर्वरासु । युध्यन् । ततक्षे । सूर्याय । चित् । ओकसि । स्वे । वृषा । समत्ऽ
सु । दासस्य । नाम । चित् ॥ वयं । ते । ते । इन्द्र । ये । च । नरः । शर्धः । जज्ञानाः । याताः । च । रथाः । आ । अस्मान् ।

पं॰च॰२।।

जगम्यात्।अहिऽशुष्म।सत्वा।भगः।न।हव्यः।प्रऽभृथेषु।चारुः।।६।।पप्रक्षेण्यं।इंद्र।त्वे इति।हि।ओजः।
नृम्णानि।च।नृतमानः।अमर्तः।सः।नः।एनीं।वसवानः।रयिं।दाः।प्र।अर्यः।स्तुषे।तुविऽमघस्य।

।।६२।।

दानं।एव।नः।इंद्र।ऊतिऽभिः।अव।पाहि।गृणतः।शूर।कारून्।उत।त्वचं।ददतः।वाजऽसातौ।पिप्रीहि।
मध्वः।सुऽसुतस्य।चारोः।उत।त्ये।मा।पौरुऽकुत्स्यस्य।सूरेः।त्रसदस्योः।हिरणिनः।रराणाः।व
हंतु।मा।दश।श्येतासः।अस्य।गैरिऽक्षितस्य।क्रतुऽभिः।नु।सश्चे।।८।।मारुतऽअश्वस्य।शोणाः।
क्रत्वाऽमघासः।विदथस्य।रातौ।सहस्रा।मे।च्यवतानः।ददानः।आनूकं।अर्यः।वपुषे।न।आर्चत्।।९।।
ध्वन्यस्य।जुष्टाः।लक्ष्मण्यस्य।सुऽरुचः।यतानाः।मन्हा।रायः।संऽवरणस्य।ऋषेः।व्रजं।न।गावः।
प्रऽयताः।अपि।ग्मन्।।१०।।अजातऽशत्रुं।अजरा।स्वःऽवती।अनु।स्वधा।अमिता।दस्मं।ईयते।
सुनोतन।पचत।ब्रह्मऽवाहसे।पुरुऽस्तुताय।प्रऽतरं।दधातन।आ।यः।सोमेन।जठरं।अपिप्रत।

।।६२।।

अमंदत।मघऽवा।मध्वः।अंधसः।यत्।ईं।मृगाय।हंतवे।महाऽवधः।सहस्रऽभृष्टिं।उशना।वधं।यमत्।
यः।अस्मै।घ्रंसे।उत।वा।यः।ऊधनि।सोमं।सुनोति।भवति।द्युऽमान्।अह।अपऽअप।शक्रः।ततनुष्टिं।
ऊहति।तनूऽशुभ्रं।मघऽवा।यः।कवऽसखः।यस्य।अवधीत्।पितरं।यस्य।मातरं।यस्य।शक्रः।भ्रा
तरं।न।अतः।ईषते।वेति।इत्।ऊं इति।अस्य।प्रऽयता।यतंऽकरः।न।किल्बिषात्।ईषते।वस्वः।आऽ
करः।न।पंचऽभिः।दशऽभिः।वष्टि।आऽरभं।न।असुन्वता।सचते।पुष्यता।चन।जिनाति।वा।इत्।अ
मुया।हंति।वा।धुनिः।आ।देवऽयुं।भजति।गोऽमति।व्रजे।।५।।विऽत्वक्षणः।संऽऋतौ।चक्रंऽआसजः।
असुन्वतः।विषुणः।सुन्वतः।वृधः।इंद्रः।विश्वस्य।दमिता।विऽभीषणः।यथाऽवशं।नयति।दासं।
आर्यः।सं।ईं।पणेः।अजति।भोजनं।मुषे।वि।दाशुषे।भजति।सूनरं।वसु।दुःऽगे।चन।ध्रियते।विश्वः।
आ।पुरु।जनः।यः।अस्य।तविषीं।अचुक्रुधत्।सं।यत्।जनौ।सुऽधनौ।विश्वऽशर्धसौ।अवेत्।इंद्रः।

॥ च॰ २॥ इंद्रः। मघऽवा। गोषु। शुभ्रिषु। युजं। हि। अन्यं। अकृत। प्रऽवेपनी। उत्। इंद्रः। गव्यं। सृजते। सत्वऽभिः। धुनिः।
सहस्रऽसां। अग्निऽवेशिं। गृणीषे। शत्रिं। अग्ने। उपऽमां। केतुं। अर्यः। तस्मै। आपः। संऽयतः। पीपयंत।
तस्मिन्। क्षत्रं। अमऽवत्। त्वेषं। अस्तु ॥७॥ यः। ते। साधिष्ठः। अवसे। इंद्र। क्रतुः। तं। आ। भर। अ
॥१३॥ स्मभ्यं। चर्षणिऽसहं। सस्निं। वाजेषु। दुस्तरं। यत्। इंद्र। ते। चतस्रः। यत्। शूर। संति। तिस्रः। यत्।
वा। पंच। क्षितीनां। अवः। तत्। सु। नः। आ। भर। आ। ते। अवः। वरेण्यं। वृषन्ऽतमस्य। हूमहे। वृषऽ
जूतिः। हि। जज्ञिषे। आऽभूभिः। इंद्र। तुर्वणिः। वृषा। हि। असि। राधसे। जज्ञिषे। वृष्णि। ते। शवः। स्वऽ
क्षत्रं। ते। धृषत्। मनः। सत्राऽहं। इंद्र। पौंस्यं। त्वं। तं। इंद्र। मर्त्यं। अमित्रऽयंतं। अद्रिऽवः। सर्वऽरथा। श ॥१३॥
तक्रतो। नि। याहि। शवसः। पते ॥८॥ त्वां। इत्। वृत्रहन्ऽतम। जनासः। वृक्तऽबर्हिषः।
उग्रं। पूर्वीषु। पूर्व्यं। हवंते। वाजऽसातये। अस्माकं। इंद्र। दुस्तरं। पुरःऽयावानं। आजिषु। सऽयावानं।

धनेऽधने। वाजऽयंतं। अव। रथं। अस्माकं। इंद्र। आ। इहि। नः। रथं। अव। पुरंऽध्या। वयं। शविष्ठ। वार्यं। दिवि।
श्रवः। दधीमहि। दिवि। स्तोमं। मनामहे ॥१०॥ सः। आ। गमत्। इंद्रः। यः। वसूनां। चिकेतत्। दातुं। दामनः। रयी
णां। धन्वऽचरः। न। वंसगः। तृषाणः। चकमानः। पिबतु। दुग्धं। अंशुं। आ। ते। हनू इति। हरिऽवः। शूर। शिप्रे इ
ति। रुहत्। सोमः। न। पर्वतस्य। पृष्ठे। अनु। त्वा। राजन्। अर्वतः। न। हिन्वन्। गीःऽभिः। मदेम। पुरुऽहूत। वि
श्वे। चकं। न। वर्त। पुरुऽहूत। वेपते। मनः। भिया। मे। अमतेः। इत्। अद्रिऽवः। रथात्। अधि। त्वा। जरिता। स
दाऽवृध। कुवित्। नु। स्तोषत्। मघऽवन्। पुरुऽवसुः ॥१२॥ एषः। ग्रावाऽइव। जरिता। ते। इंद्र। इयर्ति। वाचं। बृह
त्। आशुषाणः। प्र। सव्येन। मघऽवन्। यंसि। रायः। प्र। दक्षिणित्। हरिऽवः। मा। वि। वेनः। वृषा। त्वा।
वृषणं। वर्द्धतु। द्यौः। वृषा। वृषऽभ्यां। वहसे। हरिऽभ्यां। सः। नः। वृषा। वृषऽरथः। सुऽशिप्र। वृषक्रतो इ
ति। वृषऽक्रतो। वृषा। वज्रिन्। भरे। धाः। यः। रोहितौ। वाजिनौ। वाजिनीऽवान्। त्रिऽभिः। शतैः। सच

॰च॰२॥

मानो। अदिष्ट्युने। सं। अस्मै। क्षितयः। नमंतां। श्रुतऽरथाय। मरुतः। दुवःऽया। ७॥ सं। भानुना। यततो
सूर्यस्य। आऽजुह्वानः। घृतऽपृष्ठः। सुऽअंचाः। तस्मै। अमृध्राः। उषसः। वि। उच्छान्। यः। इंद्राय। सुन

३४॥

वाम। इति। आह। समिद्धःऽअग्निः। वनवत्। स्तीर्णऽबर्हिः। युक्तऽग्रावा। सुतऽसोमः। जराते। ग्रावा
णः। यस्य। इषिरं। वदंति। अयत्। अध्वर्युः। हविषा। अव। सिंधुं। वधूः। इयं। पतिं। इच्छंती। एति। यः।
ईं। वहाते। महिषीं। इषिरां। आ। अस्य। श्रवस्यात्। रथः। आ। च। घोषात्। पुरु। सहस्रा। परि। व
र्तयाते। न। सः। राजा। व्यथते। यस्मिन्। इंद्रः। तीव्रं। सोमं। पिबति। गोऽसखायं। आ। सत्वनैः। अज
ति। हंति। वृत्रं। क्षेति। क्षितीः। सुऽभगः। नाम। पुष्यन्। पुष्यात्। क्षेमे। अभि। योगे। भवाति। उभे इति।
वृतौ। संयती इति संऽयती। सं। जयाति। प्रियः। सूर्ये। प्रियः। अग्ना। भवाति। यः। इंद्राय। सुतऽसोमः।
ददाशत्॥ ८॥ उरोः। ते। इंद्र। राधसः। विभ्वी। रातिः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। अध। नः। विश्वऽचर्ष

॥३४

णे। द्युम्ना। सुऽक्षत्र। मंहय। यत्। ईं। इंद्र। श्रवाय्यं। इषं। शविष्ठ। दधिषे। पप्रथे। दीर्घश्रुत्ऽतमं। हिरण्यऽ
वर्ण। दुस्तरं। शुष्मासः। ये। ते। अद्रिऽवः। मेहना। केतऽसापः। उभा। देवौ। अभिष्टये। दिवः। च। ग्मः। च।
राजथः। उतो इति। नः। अस्य। कस्य। चित्। दक्षस्य। तव। वृत्रऽहन्। अस्मभ्यं। नृम्णं। आ। भर। अस्मभ्यं।
नृऽमणस्यसे। नु। ते। आभिः। अभिष्टिऽभिः। तव। शर्मन्। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। इंद्र। स्याम। सुऽगो
पाः। शूर। स्याम। सुऽगोपाः॥ ९॥ यत्। इंद्र। चित्र। मेहना। अस्ति। त्वाऽदातं। अद्रिऽवः। राधः। तत्। नः। वि
दद्वसो इति विदत्ऽवसो। उभयाहस्ति। आ। भर। यत्। मन्यसे। वरेण्यं। इंद्र। द्युक्षं। तत्। आ। भर। विद्याम।
तस्य। ते। वयं। अकूपारस्य। दावने। यत्। ते। दित्सु। प्रऽराध्यं। मनः। अस्ति। श्रुतं। बृहत्। तेन। दृळ्हा। चि
त्। अद्रिऽवः। आ। वाजं। दर्षि। सातये। मंहिष्ठं। वः। मघोनां। राजानं। चर्षणीनां। इंद्रं। उप। प्रऽशस्तये।
पूर्वेभिः। जुजुषे। गिरः। अस्मै। इत्। काव्यं। वचः। उक्थं। इंद्राय। शंस्यं। तस्मै। ऊं इति। ब्रह्मऽवाहसे। गिरः।

स॰ न॰ २ ॥ वर्द्धंति । अत्रयः । गिरः । शुंभंति । अत्रयः ॥ १० ॥ आ । याहि । अद्रिऽभिः । सुतं । सोमं । सोमऽपते । पिब । वृषन् ।
इंद्र । वृषऽभिः । वृत्रहन्ऽतम ॥ वृषा । ग्रावा । वृषा । मदः । वृषा । सोमः । अयं । सुतः ॥ वृषा । त्वा । वृषणं । हुवे ।
वज्रिन् । चित्राभिः । ऊतिऽभिः ॥ ऋजीषी । वज्री । वृषभः । तुराषाट् । शुष्मी । राजा । वृत्रऽहा । सोमऽपा
॥ ३५ ॥ वा । युक्त्वा । हरिऽभ्यां । उप । यासत् । अर्वाङ् । माध्यंदिने । सवने । मत्सत् । इंद्रः ॥ यत् । त्वा । सूर्य । स्वःऽभा
नुः । तमसा । अविध्यत् । आसुरः ॥ अक्षेत्रऽवित् । यथा । मुग्धः । भुवनानि । अदीधयुः ॥ ११ ॥ स्वःऽभानोः ।
अध । यत् । इंद्र । मायाः । अवः । दिवः । वर्तमानाः । अवऽअहन् ॥ गूळ्हं । सूर्यं । तमसा । अपऽव्रतेन । तुरीये
ण । ब्रह्मणा । अविंदत् । अत्रिः ॥ मा । मां । इमं । तव । संतं । अत्रे । इरस्या । द्रुग्धः । भियसा । नि । गारीत् ॥ त्वं । मि ॥ ३५ ॥
त्रः । असि । सत्यऽराधाः । तौ । मा । इह । अवतं । वरुणः । च । राजा ॥ ग्राव्णः । ब्रह्मा । युयुजानः । सपर्यन् । की
रिणा । देवान् । नमसा । उपऽशिक्षन् ॥ अत्रिः । सूर्यस्य । दिवि । चक्षुः । आ । अधात् । स्वःऽभानोः । अप । मा

याः । अधुक्षत् ॥ यं । वै । सूर्यं ॥ अत्रयः । तं । अनु । अविंदन् । नहि । अन्ये । अशक्नुवन् ॥ १२ ॥ कः । नु । वां । मित्रा
वरुणौ । ऋतऽयन् । दिवः । वा । महः । पार्थिवस्य । वा । दे ॥ ऋतस्य । वा । सदसि । त्रासीथां । नः । यज्ञऽयते । वा ।
पशुऽसः । न । वाजान् ॥ ते ॥ जुषंत । नमःऽभिः । वा । ये । दधते । सुऽवृक्तिं । स्तोमं । रुद्राय । मीळ्हुषे । सऽजो
षाः । आ । वां । येष्ठा । अश्विना । हुवध्यै । वातस्य । पत्मन् । रथ्यस्य । पुष्टौ ॥ उत । वा । दिवः । असुराय । मन्म ।
प्र । अंधांसिऽइव । यज्यवे । भरध्वं ॥ प्र । सक्षणः । दिव्यः । कण्वऽहोता । त्रितः । दिवः । सऽजोषाः । वातः । अग्निः ।
पूषा । भगः । प्रऽभृथे । विश्वऽभोजाः । आजिं । न । जग्मुः । आशुअश्वऽतमाः ॥ प्र । वः । रयिं । युक्तऽअश्वं । भरध्वं ।
रायः । एषे । अवसे । दधीत । धीः ॥ सुऽशेवः । एवैः । औशिजस्य । होता । ये । वः । एवाः । मरुतः । तुराणां ॥ १३ ॥
प्र । वः । वायुं । रथऽयुजं । कृणुध्वं । प्र । देवं । विप्रं । पनितारं । अर्कैः ॥ इषुध्यवः । ऋतऽसापः । पुरंऽधीः । वस्वीः ।
नः । अत्र । पत्नीः । आ । धिये । धुः ॥ वंद्येभिः । शूषैः । प्र । यह्वीइति । दिवः । चितयत्ऽभिः । अर्कैः । उष

र.च.२

॥३६॥

सानसी॥ विदुषीऽइवेति विदुषीऽइव। विश्वं। आ। हा। वहतः। मर्त्याय। युज्ञं। अभि। वः। अर्चे। पोष्याऽवतः। नृन्।
वास्तोः। पतिं। त्वष्टारं। रराणः। धन्या। सऽजोषाः। धिषणा। नमःऽभिः। वनस्पतीन्। ओषधीः। रायः। एषे।
तुजे। नः। तने। पर्वताः। सं। तु। स्वऽएतवः। ये। वसवः। न। वीराः। पनितः। आप्त्यः। यजतः। सदा। नः। वृद्धीन्। नः।
शंसं। नर्यः। अभिष्टौ। वृष्णः। अस्तोषि। भूम्यस्य। गर्भं। त्रितः। नपातं। अपां। सुऽवृक्ति। गृणीते। अग्निः। एत
रि। न। शूषैः। शोचिःऽकेशः। नि। रिणाति। वना। १७। कथा। महे। रुद्रियाय। ब्रवाम। कत्। राये। चिकितुषे।
भगाय। आपः। ओषधीः। उत। नः। अवंतु। द्यौः। वना। गिरयः। वृक्षऽकेशाः। शृणोतु। नः। ऊर्जां। पतिः। गिरः।
सः। नभः। तरीयान्। इषिरः। परिऽज्मा। शृण्वंतु। आपः। पुरः। न। शुभ्राः। परि। स्रुचः। बबृहाणस्य। अद्रेः। वि ॥३६
दा। चित्। नु। महांतः। ये। वः। एवाः। ब्रवाम। दस्माः। वार्यं। दधानाः। वयः। चन। सुऽभ्वः। आ। अव। यंति। क्षुभा।
मर्तं। अनुऽयतं। वधऽस्नैः। आ। दैव्यानि। पार्थिवानि। जन्म। अपः। च। अच्छ। सुऽमखाय। वोचं। वर्द्धतां। द्यावः।

गिरः। चंद्रऽअग्राः। उदा। वर्धंतां। अभिऽसाताः। अर्णाः। पदेऽपदे। मे। जरिमा। नि। धायि। वरूत्री। वा। शक्रा। या।
पायुऽभिः। च। सिसक्तु। माता। मही। रसा। नः। स्मत्। सूरिऽभिः। ऋजुऽहस्ता। ऋजुऽवनिः। १८। कथा। दाशे
म। नमसा। सुऽदानून्। एवऽया। मरुतः। अच्छऽउक्तौ। प्रऽश्रवसः। मरुतः। अच्छऽउक्तौ। मा। नः। अहिः। बु
ध्न्यः। रिषे। धात्। अस्माकं। भूत्। उपमातिऽवनिः। इति। चित्। नु। प्रऽजायै। पशुऽमत्यै। देवासः। वनते। म
र्त्यः। वः। आ। देवासः। वनते। मर्त्यः। वः। अत्र। शिवां। तन्वः। धासिं। अस्याः। जरां। चित्। मे। निःऽऋतिः। ज
ग्रसीत। तां। वः। देवाः। सुऽमतिं। ऊर्जयंतीं। इषं। अश्याम। वसवः। शसा। गोः। सा। नः। सुऽदानुः। मृळयंती।
देवी। प्रति। द्रवंती। सुविताय। गम्याः। अभि। नः। इळा। यूथस्य। माता। स्मत्। नदीभिः। उर्वशी। वा। गृणातु।
उर्वशी। वा। बृहत्ऽदिवा। गृणाना। अभिऽऊर्ण्वाना। प्रऽभृथस्य। आयोः। सिसक्तु। नः। ऊर्जव्यस्य। पुष्टेः। १९।
प्र। शंऽतमा। वरुणं। दीधिती। गीः। मित्रं। भगं। अदितिं। नूनं। अश्याः। पृषत्ऽयोनिः। पंचऽहोता। शृणोतु। अतूर्

॥२॥ तऽपंथाः। असुरः। मयःऽभुः। प्रति। मे। स्तोमं। अदितिः। जगृभ्यात्। सूनुं। न। माता। हृद्यं। सुऽशेवं। ब्रह्म। प्रियं।
देवऽहितं। यत्। अस्ति। अहं। मित्रे। वरुणे। यत्। मयःऽभु। उत्। दुरया। कविऽतमं। कवीनां। उनत्त। एनं। अभि।
॥६७॥ मध्वा। घृतेन। सः। नः। वसूनि। प्रऽयता। हितानि। चंद्राणि। देवः। सविता। सुवाति। सं। इंद्र। नः। मनसा। नेषि।
गोभिः। सं। सूरिऽभिः। हरिऽवः। सं। स्वस्ति। सं। ब्रह्मणा। देवऽहितं। यत्। अस्ति। सं। देवानां। सुऽमत्या। य
ज्ञियानां। देवः। भगः। सविता। रायः। अंशः। इंद्रः। वृत्रस्य। संऽजितः। धनानां। ऋभुक्षाः। वाजः। उत। वा।
पुरंऽधिः। अवंतु। नः। अमृतासः। तुरासः। ६७। मरुत्वतः। अप्रतिऽइतस्य। जिष्णोः। अजूर्यतः। प्र। ब्रवाम।
कृतानि। न। ते। पूर्वे। मघऽवन्। न। अपरासः। न। वीर्यं। नूतनः। कः। चन। आप। उप। स्तुहि। प्रथमं। रत्नऽधेयं। ॥६८॥
बृहस्पतिं। सनितारं। धनानां। यः। शंसते। स्तुवते। शंऽभविष्ठः। पुरुऽवसुः। आऽगमत्। जोहुवानं। तव। ऊ
तिऽभिः। सचमानाः। अरिष्टाः। बृहस्पते। मघऽवानः। सुऽवीराः। ये। अश्वऽदाः। उत। वा। संति। गोऽदाः। ये। व

स्त्रऽदाः। सुऽभगाः। तेषु। रायः। विऽसर्माणं। कृणुहि। वित्तं। एषां। ये। भुंजते। अपृणंतः। नः। उक्थैः। अपऽव्रतान्।
प्रऽसवे। ववृधानान्। ब्रह्मऽद्विषः। सूर्यात्। यवयस्व। यः। ओहते। रक्षसः। देवऽवीतौ। अचक्रेभिः। तं। मरुतः।
नि। यात। यः। वः। शमीं। शशमानस्य। निंदात्। तुच्छ्यान्। कामान्। करते। सिस्विदानः। ६८। तं। ऊं इति। स्तुहि।
यः। सुऽइषुः। सुऽधन्वा। यः। विश्वस्य। क्षयति। भेषजस्य। यक्ष्व। महे। सौमनसाय। रुद्रं। नमःऽभिः। देवं।
असुरं। दुवस्य। दमूनसः। अपसः। ये। सुऽहस्ताः। वृष्णः। पत्नीः। नद्यः। विभ्वऽतष्टाः। सरस्वती। बृहत्ऽ
दिवा। उत। राका। दशस्यंतीः। वरिवस्यंतु। शुभ्राः। प्र। सु। महे। सुऽशरणाय। मेधां। गिरं। भरे। नव्यसीं।
जायमानां। यः। आहनाः। दुहितुः। वक्षणासु। रूपा। मिनानः। अकृणोत्। इदं। नः। प्र। सुऽस्तुतिः। स्तन
यंतं। रुवंतं। ईळः। पतिं। जरितः। नूनं। अश्याः। यः। अब्दिऽमान्। उदनिऽमान्। इयर्ति। प्र। विऽद्युता।
रोदसी इति। उक्षमाणः। एषः। स्तोमः। मारुतं। शर्द्धः। अच्छ। रुद्रस्य। सूनून्। युवन्यून्। उत्। अश्याः।

ॱॱच॰२॥ कामः। राये। हवते। मा। स्वस्ति। उप। स्तुहि। पृषत्ऽअश्वान्। अयासः। प्र। एषः। स्तोमः। पृथिवीं। अंतरिक्षं।
वनस्पतीन्। ओषधीः। राये। अश्याः। देवऽदेवः। सुऽहवः। भूतु। मह्यं। मा। नः। माता। पृथिवी। दुःऽमतौ।
॥१८॥ धात्। उरौ। देवाः। अनिऽबाधे। स्याम। सं। अश्विनोः। अवसा। नूतनेन। मयःऽभुवा। सुऽप्रनीती। गमेम।
आ। नः। रयिं। वहतं। आ। उत। वीरान्। आ। विश्वानि। अमृता। सौभगानि॥१६॥ आ। धेनवः। पयसा।
तूर्णिऽअर्थाः। अमर्द्धंतीः। उप। नः। यंतु। मध्वा। महः। राये। बृहतीः। सप्त। विप्रः। मयःऽभुवः। जरिता।
जोहवीति। आ। सुऽस्तुती। नमसा। वर्तयध्यै। द्यावा। वाजाय। पृथिवी इति। अमृध्रे इति। पिता। माता।
मधुऽवचाः। सुऽहस्ता। भरेऽभरे। नः। यशसौ। अविष्टां। अध्वर्यवः। चकृऽवांसः। मधूनि। प्र। वायवे। ॥१८॥
भरत। चारु। शुक्रं। होताऽइव। नः। प्रथमः। पाहि। अस्य। देव। मध्वः। ररिम। ते। मदाय। दश। क्षिपः। युंज
ते। बाहू इति। अद्रिं। सोमस्य। या। शमितारा। सुऽहस्ता। मध्वः। रसं। सुऽगभस्तिः। गिरिऽस्थां। चनिश्चद

त्। दुदुहे। शुक्रं। अंशुः। असावि। ते। जुजुषाणाय। सोमः। क्रत्वे। दक्षाय। बृहते। मदाय। हरी इति। रथे। सुऽधु
रा। योगे। अर्वाक्। इंद्र। प्रिया। कृणुहि। हूयमानः॥२०॥ आ। नः। महीं। अरमतिं। सऽजोषाः। ग्नां। देवीं।
नमसा। रातऽहव्यां। मधोः। मदाय। बृहतीं। ऋतऽज्ञां। आ। अग्ने। वह। पथिऽभिः। देवऽयानैः। अंजंति। यं।
प्रथयंतः। न। विप्राः। वपाऽवंतं। न। अग्निना। तपंतः। पितुः। न। पुत्रः। उपसि। प्रेष्ठः। आ। घर्मः। अग्निं।
ऋतयन्। असादि। अच्छ। मही। बृहती। शंऽतमा। गीः। दूतः। न। गंतु। अश्विना। हुवध्यै। मयःऽभुवा। सऽ
रथा। आ। यातं। अर्वाक्। गंतं। निऽधिं। धुरं। आणिः। न। नाभिं। प्र। तव्यसः। नमःऽउक्तिं। तुरस्य। अहं।
पूष्णः। उत। वायोः। अदिक्षि। या। राधसा। चोदितारा। मतीनां। या। वाजस्य। द्रविणःऽदा। उत। त्म
न्। आ। नामऽभिः। मरुतः। वक्षि। विश्वान्। आ। रूपेभिः। जातऽवेदः। हुवानः। यज्ञं। गिरः। जरितुः। सुऽ
स्तुतिं। च। विश्वे। गंत। मरुतः। विश्वे। ऊती॥२१॥ आ। नः। दिवः। बृहतः। पर्वतात्। आ। सरस्वती। यजता।

॥२१॥ गंतु। यज्ञं। हवं। देवी। जुजुषाणा। घृताची। शग्मां। नः। वाचं। उशती। शृणोतु। आ। वेधसं। नीलऽपृष्ठं। बृहंतं।
बृहस्पतिं। सदने। सादयध्वं। सादत्ऽयोनिं। दमे। आ। दीदिऽवांसं। हिरण्यऽवर्णं। अरुषं। सपेम। आ।
धर्णसिः। बृहत्ऽदिवः। रराणः। विश्वेभिः। गंतु। ओमऽभिः। हुवानः। ग्नाः। वसानः। ओषधीः। अमृध्रः। त्रि
॥१२॥ धातुऽशृंगः। वृषभः। वयःऽधाः। ०। सुत्रे। आयोः। विपन्यवः। रापिसरासः। अग्मन्। सुऽअोर्व्यं। नमसा। रातऽ
हव्याः। शिशुं। मृजंति। आयवः। न। वासे। बृहत्। वयः। बृहते। तुभ्यं। अग्ने। धियाऽजुरः। मिथुनासः। सचंत। ०॥२२॥
तं। प्रत्नऽथा। पूर्वऽथा। विश्वऽथा। इमऽथा। ज्येष्ठऽतातिं। बर्हिऽसदं। स्वःऽविदं। प्रतीचीनं। वृजनं। दोहसे।
गिरा। आशुं। जयंतं। अनु। यासु। वर्द्धसे। श्रिये। सुऽदृशीः। उपरस्य। याः। स्वः। विऽरोचमानः। ककुभां। अ ॥१३॥
चोदते। सुऽगोपाः। असि। न। दभाय। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। परः। मायाभिः। ऋते। आस। नाम। ते। अत्यं।
हविः। सचते। सत्। च। धातु। च। अरिष्टऽगातुः। सः। होता। सहःऽभरिः। अऽसस्त्राणः। अनु। बर्हिः। वृषा। शि

शुः। मध्ये। युवा। अजरः। विऽस्रुहा। हितः। प्र। वः। एते। सुऽयुजः। यामन्। इष्टये। नीचीः। अमुष्मै। यम्यः। ऋतऽ
वृधः। सुयतुऽभिः। सर्वऽशासैः। अभीशुऽभिः। क्रिविः। नामानि। प्रवणे। मुषायति। संऽजर्भुराणः। तरुऽभिः।
सुतेऽगृभं। वयाकिनं। चित्तऽगर्भासु। सुऽस्वरुः। धारऽवाकेषु। ऋजुऽगाथ। शोभसे। वर्द्धस्व। पत्नीः। अभि।
जीवः। अध्वरे। ॥२३॥ यादृक्। एव। ददृशे। तादृक्। उच्यते। सं। छायया। दधिरे। सिध्रया। अप्ऽसु। आ। म
हीं। अस्मभ्यं। उरुऽसां। उरु। ज्रयः। बृहत्। सुऽवीरं। अनपऽच्युतं। सहः। वेति। अग्रुः। जनिऽवान्। वे। अति। स्प
र्धः। सऽमर्यता। मनसा। सूर्यः। कविः। घ्रंसं। रक्षंतं। परि। विश्वतः। गयं। अस्माकं। शर्म। वनवत्। स्वऽवसुः।
ज्यायांसं। अस्य। यतुनस्य। केतुना। ऋषिऽस्वरं। चरति। यासु। नाम। ते। यादृश्मिन्। धायि। तं। अपस्यया।
विदत्। यः। ऊं इति। स्वयं। वहते। सः। अरं। करत्। समुद्रं। आसां। अव। तस्थे। अग्रिमा। न। रिष्यति। स
वनं। यस्मिन्। आऽयता। अत्र। न। हार्दि। क्रवणस्य। रेजते। यत्र। मतिः। विद्यते। पूतऽबंधनी। सः। हि। क्षत्र

२॥ स्यामनसस्य। चित्तिऽभिः। एवऽवदस्य। यजतस्य। सध्रेः। अवऽत्सारस्य। स्पृणवाम। रण्वऽभिः। शविष्ठं। वाजं।
विदुषा। चित्। अर्ध्यं। २४॥ श्येनः। आसां। अदितिः। कक्ष्यः। मदः। विश्वऽवारस्य। यजतस्य। मायिनः।
२०॥ सं। अन्यंऽअन्यं। अर्थयंति। एतवे। विदुः। विऽसानं। परिऽपानं। अंति। ते। सदाऽपृणः। यजतः। वि। द्विषः।
वधीत्। बाहुऽवृक्तः। श्रुतऽवित्। तर्यः। वः। सचा। उभा। सः। वरा। प्रति। एति। भाति। च। यत्। ईं। गणं।
भजते। सुप्रयावऽभिः। सुतंऽभरः। यजमानस्य। सत्ऽपतिः। विश्वासां। ऊधः। सः। धियां। उत्ऽअंच
नः। भरत्। धेनुः। रसऽवत्। शिश्रिये। पयः। अनुऽब्रुवाणः। अधि। एति। न। स्वपन्। यः। जागार।
तं। ऋचः। कामयंते। यः। जागार। तं। ऊं इति। सामानि। यंति। यः। जागार। तं। अयं। सोमः। आह। त ॥२०
व। अहं। अस्मि। सख्ये। निऽओकाः। अग्निः। जागार। २५॥ विदाः। दिवः। विऽस्यन्। अद्रिं। उक्थैः।
आऽयत्याः। उषसः। अर्चिनः। गुः। अपऽअवृत। व्रजिनीः। उत्। स्वः। गात्। वि। दुरः। मानुषीः। देवः। आ

वरिष्ठ्यां वः। वि। सूर्यः। अमतिं। न। श्रियं। सात्। आ। ऊर्वात्। गवां। माता। जानती। गात्। धन्वऽअर्णसः। न
द्यः। खादःऽअर्णाः। स्थूणाऽइव। सुऽमिता। दृंहत। द्यौः। अस्मै। उक्थाय। पर्वतस्य। गर्भः। महीनां। जनु
षे। पूर्व्याय। वि। पर्वतः। जिहीत। साधत। द्यौः। आऽविवासंतः। दसयंत। भूम। सुऽउक्तेभिः। वः। वचःऽभिः।
देवऽजुष्टैः। इंद्रा। नु। अग्नी इति। अवसे। हुवध्यै। उक्थेभिः। हि। स्म। कवयः। सुऽयज्ञाः। आऽविवासंतः। म
रुतः। यजंति। एतो इति। नु। अद्य। सुऽध्यः। भवाम। प्र। दुच्छुनाः। मिनवाम। वरीयः। आरे। द्वेषांसि। सनुतः।
दधाम। अयाम। प्रांचः। यजमानं। अच्छ। २६॥ आ। इत। धियं। कृणवाम। सखायः। अप। या। माता। ऋणु
त। व्रजं। गोः। यया। मनुः। विशिऽशिप्रं। जिगाय। यया। वणिक्। वंकुः। आप। पुरीषं। अनूनोत्। अत्र।
हस्तऽयतः। अद्रिः। आर्चत्। येन। दश। मासः। नवऽग्वाः। ऋतं। यती। सरमा। गाः। अविंदत्। विश्वानि। स
त्या। अंगिराः। चकार। विश्वे। अस्याः। विऽउषि। माहिनायाः। सं। यत्। गोभिः। अंगिरसः। नवंत। उत्सः।

वृ॰ २॥ आ। सां। परमे। सधऽस्थे। ऋतस्य। पथा। सरमा। विदत्। गाः। आ। सूर्यः। यातु। सप्तऽअश्वः। क्षेत्रं। यत्।
अस्य। उर्विया। दीर्घऽयाथे। रघुः। श्येनः। पतयत्। अंधः। अच्छ। युवा। कविः। दीदयत्। गोषु। गच्छ
॥२१॥ न्। आ। सूर्यः। अरुहत्। शुक्रं। अर्णः। अयुक्त। यत्। हरितः। वीतऽपृष्ठाः। उद्रा। न। नावं। अनयंत। धी
राः। आऽश्रृण्वतीः। आपः। अर्वाक्। अतिष्ठन्। धियं। वः। अप्ऽसु। दधिषे। स्वःऽसां। यया। अतरन्।
दश। मासः। नवऽग्वाः। अया। धिया। स्याम। देवऽगोपाः। अया। धिया। तुतुर्याम। अति। अंहः॥ २०॥
हयः। न। विद्वान्। अयुजि। स्वयं। धुरि। तां। वहामि। प्रऽतरणीं। अवस्युवं। न। अस्याः। वश्मि। विऽमुचं।
न। आऽवृतं। पुनः। विद्वान्। पथः। पुरःऽएता। ऋजु। नेषति॥ अग्ने। इंद्र। वरुण। मित्र। देवाः। शर्द्धः। प्र। यं ॥२३॥
त। मारुत। उत। विष्णो इति। उभा। नासत्या। रुद्रः। अध। ग्नाः। पूषा। भगः। सरस्वती। जुषंत। इंद्रा
ग्नी इति। मित्रावरुणा। अदितिं। स्व३रिति स्वः। पृथिवीं। द्यां। मरुतः। पर्वतान्। अपः। हुवे। विष्णुं। पू

षणं। ब्रह्मणः। पतिं। भगं। नराशंसं। सवितारं। ऊतये। उत। नः। विष्णुः। उत। वातः। अस्रिधः। द्रविणःऽदाः।
उत। सोमः। मयः। करत्। उत। ऋभवः। उत। राये। नः। अश्विना। उत। त्वष्टा। उत। विऽभ्वा। अनु। मंसते। उत।
त्यत्। नः। मारुतं। शर्द्धः। आ। गमत्। दिविऽक्षयं। यजतं। बर्हिः। आऽसदे। वृहस्पतिः। शर्म। पूषा। उत।
नः। यमत्। वरूथ्यं। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। उत। त्ये। नः। पर्वतासः। सुऽशस्तयः। सुऽदीतयः। नद्यः। त्रा
मणे। भुवन्। भगः। विऽभक्ता। शवसा। अवसा। आ। गमत्। उरुऽव्यचाः। अदितिः। श्रोतु। मे। हवं। देवा
नां। पत्नीः। उशतीः। अवंतु। नः। प्र। अवंतु। नः। तुजये। वाजऽसातये। याः। पार्थिवासः। याः। अपां।
अपि। व्रते। ताः। नः। देवीः। सुऽहवाः। शर्म। यच्छत। उत। ग्नाः। व्यंतु। देवऽपत्नीः। इंद्राणी। अग्नायी।
अश्विनी। राट्। आ। रोदसी इति। वरुणानी। शृणोतु। व्यंतु। देवीः। यः। ऋतुः। जनीनां॥ २८॥ इति चतु
र्थाष्टके पदे द्वितीयोऽध्यायः॥ २॥ हरिः ओं३म्॥ प्रऽयुंजती। दिवः। एति। ब्रुवाणा। मही। माता। दुहितुः।

॥०च०३॥ बोधयंती। आऽविवासंती। युवतिः। मनीषा। पितृऽभ्यः। आ। सदने। जोहुवाना। अजिरा
सः। तत्ऽअपः। ईयमानाः। आतस्थिऽवांसः। अमृतस्य। नाभिं। अनंतासः। उरवः। वि
॥२२॥ श्वतः। सीं। परि। द्यावापृथिवी इति। यंति। पंथाः। उक्षा। समुद्रः। अरुषः। सुऽपर्णः।
पूर्वस्य। योनिं। पितुः। आ। विवेश। मध्ये। दिवः। निऽहितः। पृश्निः। अश्मा। वि। चक्र
मे। रजसः। पाति। अंतौ। चत्वारः। ईं। बिभ्रति। क्षेमऽयंतः। दश। गर्भं। चरसे। धा ॥२२॥
पयंते। त्रिऽधातवः। परमाः। अस्य। गावः। दिवः। चरंति। परि। सद्यः। अंतान्। इदं।
वपुः। निःऽवचनं। जनासः। चरंति। यत्। नद्यः। तस्थुः। आपः। द्वे इति। यत्। ईं। बिभृ

तः। मातुः। अन्ये इति। इहऽइह। जाते इति। यम्या। सबंधू इति सऽबंधू। वि। तन्वते। धि
यः। अस्मै। अपांसि। वस्त्रा। पुत्राय। मातरः। वयंति। उपऽप्रक्षे। वृषणः। मोदमानाः। दि
वः। पथा। वध्वः। यंति। अच्छ। तत्। अस्तु। मित्रावरुणा। तत्। अग्ने। शं। योः। अस्मभ्यं।
इदं। अस्तु। शस्तं। अशीमहि। गाधं। उत। प्रतिऽस्थां। नमः। दिवे। बृहते। सदनाय ॥३॥
कत्। ऊं इति। प्रियाय। धाम्ने। मनामहे। स्वऽक्षत्राय। स्वऽयशसे। महे। वयं। आऽमेन
स्य। रजसः। यत्। अभ्रे। आ। अपः। वृणाना। विऽतनोति। मायिनी। ताः। अत्नना। वयु
नं। वीरऽवक्षणं। समान्या। वृतया। विश्वं। आ। रजः। अपो इति। अपाचीः। अपराः। अप। ई

रे॰ च॰ ३।। जते। अ। पूर्वभिः। तिरते। देवऽयुः। जनः। आ। ग्नावऽभिः। अहन्येभिः। अक्तुऽभिः। वरिष्ठं।
वज्रं। आ। जिघर्ति। मायिनि। शतं। वा। यस्य। प्रऽचरन्। स्वे। दमे। संऽवर्तयंतः। वि। च।
।।२३।। वर्तयन्। अहा। तां। अस्य। रीतिं। परशोःऽइव। प्रति। अनीकं। अख्यं। भुजे। अस्य। वर्पसः
सचा। यदि। पितुमंतंऽइव। क्षयं। रत्नं। दधाति। भरऽहूतये। विशे। सः। जिह्वया। चतुःऽअ
नीकः। ऋंजते। चारु। वसानः। वरुणः। यतन्। अरिं। न। तस्य। विद्म। पुरुषत्वता। वयं। यतः। ।।२३।।
भगः। सविता। दाति। वार्यं।।२।। देवं। वः। अद्य। सविता। आ। इषे। भगं। च। रत्नं। विऽभजंतं।
आयोः। आ। वां। नरा। पुरुऽभुजा। ववृत्यां। दिवेऽदिवे। चित्। अश्विना। सखिऽयन्। प्रति।

प्रऽयाणं। असुरस्य। विद्वान्। सुऽउक्तैः। देवं। सवितारं। दुवस्य। उप। ब्रुवीत। नमसा। विऽजानन्।
ज्येष्ठं। च। रत्नं। विऽभजंतं। आयोः। अदत्रऽया। दयते। वार्याणि। पूषा। भगः। अदितिः। वस्ते।
उस्रः। इंद्रः। विष्णुः। वरुणः। मित्रः। अग्निः। अहानि। भद्रा। जनयंत। दस्माः। तत्। नः। अनर्वा।
सविता। वरूथं। तत्। सिंधवः। इषयंतः। अनु। ग्मन्। उप। यत्। वोचे। अध्वरस्य। होता। रायः।
स्याम। पतयः। वाजऽरत्नाः। प्र। ये। वसुऽभ्यः। ईवत्। आ। नमः। दुः। ये। मित्रे। वरुणे। सूक्तऽ
वाचः। अव। एतु। अभ्वं। कृणुत। वरीयः। दिवःपृथिव्योः। अवसा। मदेम।।३।। विश्वः। देवस्य।
नेतुः। मर्तः। वुरीत। सख्यं। विश्वः। राये। इषुध्यति। द्युम्नं। वृणीत। पुष्यसे। ते। ते। देव। नेतः। ये।

मं॰ ५॰ ३॥ चा इमान्। अनु॒ऽशासै। ते। राया। ते। हि। आ॒ऽपृचे। सचैमहि। सच॒थ्यैः। अतः। नः। आ। नृन्।
अति॑थीन्। अतः। पत्नीः। दशस्यत। आ॒रे। विश्वं। प॒थेऽस्थां। द्विषः। युयोतु। युयुविः। यत्र।
॥२४॥ वह्निः। अ॒भिऽहितः। दुद्रवत्। द्रोण्यः। प॒शुः। नृऽमनाः। वीरऽपस्त्यः। अर्णा। धीरा॑ऽइव। स
निता। एषः। ते। दे॒व। नेतरिति। रथः॒ऽपतिः। शं। रयिः। शं। रा॒ये। शं। स्वस्तये। इ॒षः॒ऽस्तुतः।
मनामहे। दे॒वऽस्तुतः। मनामहे॥ ६॥ अग्ने। सु॒तस्य। पीतये। विश्वैः। ऊमेभिः। आ। गहि। दे
वेभिः। ह॒व्यऽदातये। ऋ॒तऽधीतयः। आ। गत। सत्यऽधर्माणः। अ॒ध्वरं। अ॒ग्नेः। पि ॥२४॥
बत। जि॒ह्वया। विप्रेभिः। विप्र। सं॒त्य। प्रा॒तर्यावऽभिः। आ। गहि। दे॒वेभिः। सोमऽपी

३ आ। या॒हि। अग्ने। अत्रि॒ऽवत्। सुते। रण।
सऽजूः। मि॒त्रावरुणाभ्यां। सऽजूः।
तये। अ॒यं। सोमः। च॒मू इति। सु॒तः। अमत्रे। परि। सि॒च्यते। प्रि॒यः। इंद्राय। वायवे। वा
यो इति। आ। याहि। वीतये। जु॒षाणः। ह॒व्यऽदातये। पिब। सु॒तस्य। अंधसः। अ॒भि। प्र
यः॥ ५॥ ७॥ सु॒तानां। पीतिं। अर्हथः। तान्। जु॒षेथां। अरेपसौ। अ॒भि। प्रयः। सु
ताः। इंद्राय। वायवे। सोमासः। दधिऽआशिरः। नि॒म्नं। न। यंति। सिंधवः। अ॒भि।
प्रयः। स॒ऽजूः। विश्वेभिः। दे॒वेभिः। अ॒श्विऽभ्यां। उ॒षसा। स॒ऽजूः। सोमेन। विष्णुना॥ ७॥
स॒ऽजूः। आ॒दित्यैः। वसु॒ऽभिः। स॒ऽजूः। इंद्रेण। वा॒युना॥ ७॥ ८॥ स्वस्ति। नः। मिमी
तां। अ॒श्विना। भगः। स्वस्ति। दे॒वी। अदितिः। अनर्वणः। स्वस्ति। पूषा। असुरः। दधा

ऋ० चं० ३॥ तु। नः। स्वस्ति। द्यावापृथिवीइति। सुऽचेतुना। स्वस्तये। वायुं। उप। ब्रवामहै। सोमं।
स्वस्ति। भुवनस्य। यः। पतिः। बृहस्पतिं। सर्वऽगणं। स्वस्तये। स्वस्तये। आदित्या
२५॥ सः। भवंतु। नः। विश्वे। देवाः। नः। अद्य। स्वस्तये। वैश्वानरः। वसुः। अग्निः। स्वस्त
ये। देवाः। अवंतु। ऋभवः। स्वस्तये। स्वस्ति। नः। रुद्रः। पातु। अंहसः। स्वस्ति। मित्रा
वरुणा। स्वस्ति। पथ्ये। रेवति। स्वस्ति। नः। इंद्रः। च। अग्निः। च। स्वस्ति। नः। अदि ॥२५॥
ते। कृधि। स्वस्ति। पंथां। अनु। चरेम। सूर्याचंद्रमसौऽइव। पुनः। ददता। अघ्नता।
जानता। सं। गमेमहि। ॥ ७ ॥ प्र। श्यावऽअश्व। धृष्णुऽया। अर्च। मरुत्ऽभिः। ऋक्वऽ

भिः। ये। अद्रोघं। अनुऽस्वधं। श्रवः। मदंति। यज्ञियाः। ते। हि। स्थिरस्य। शवसः। स
खायः। संति। धृष्णुऽया। ते। यामन्। आ। धृषत्ऽविनः। त्मना। पांति। शश्वतः। ते। स्पं
द्रासः। न। उक्षणः। अति। स्कंदंति। शर्वरीः। मरुतां। अध। महः। दिवि। क्षमा। च। म
न्महे। मरुत्ऽसु। वः। दधीमहि। स्तोमं। यज्ञं। च। धृष्णुऽया। विश्वे। ये। मानुषा। युगा।
पांति। मर्त्यं। रिषः। अर्हंतः। ये। सुऽदानवः। नरः। असामिऽशवसः। प्र। यज्ञं। यज्ञिये
भ्यः। दिवः। अर्च। मरुत्ऽभ्यः। ॥ ८ ॥ आ। रुक्मैः। आ। युधा। नरः। ऋष्वाः।
ऋष्टीः। असृक्षत। अनु। एनान्। अह। विद्युतः। मरुतः। जज्झतीःऽइव। भानुः।

च॰ ३॥

अर्त। त्मना। दिवः। ये। ववृधंत। पार्थिवाः। ये। उरौ। अंतरिक्षे। आ। वृजने। वा। नदीनां। सधऽस्थे। वा। महः। दिवः। शर्द्धः। मारुतं। उत। शंस। सत्यऽशवसं। ऋभ्वसं। उत। स्म। ते। शुभे। नरः। प्र। स्यंद्राः। युजत। त्मना। उत। स्म। ते। परुष्ण्यां। ऊर्णाः। वसत। शुंध्यवः। उत। पव्या। रथानां। अद्रिं। भिंदंति। ओजसा। आऽपथयः। विऽपथयः। अंतःऽपथाः। अनुऽपथाः। एतेभिः। मह्यं। नामऽभिः। यज्ञं। विऽस्तारः। ओहते॥ ९॥ अध। नरः। नि। ओहते। अध। निऽयुतः। ओहते। अध। पारावताः। इति। चित्रा। रूपाणि। दर्श्या। छंदःऽस्तुभः। कुभन्य-

॥श्रीवेदपुरुषाय नमः॥

॥२६॥

॥२६॥

वः। उत्सं। आ। कीरिणः। नृतुः। ते। मे। के। चित्। न। तायवः। ऊमाः। आसन्। दृशि। त्विषे। ये। ऋष्वाः। ऋष्टिऽविद्युतः। कवयः। संति। वेधसः। तं। ऋषे। मारुतं। गणं। नमस्य। रमय। गिरा। अच्छ। ऋषे। मारुतं। गणं। दाना। मित्रं। न। योषणा। दिवः। वा। धृष्णवः। ओजसा। स्तुताः। धीभिः। इषण्यत। नु। मन्वानः। एषां। देवान्। अच्छ। न। वक्षणा। दाना। सचेत। सूरिऽभिः। यामश्रुतेभिः। अंजिऽभिः। प्र। ये। मे। बंधुऽएषे। गां। वोचंत। सूरयः। पृश्निं। वोचंत। मातरं। अध। पितरं। इष्मिणं। रुद्रं। वोचंत। शिक्वसः। सप्त। मे। सप्त। शाकिनः। एकंऽएका। शता। ददुः। यमुनायां। अधि। श्रुतं। उत्। राधः। गव्यं। मृजे। नि। राधः। अश्व्यं। मृजे॥ १०॥ कः। वेद। जानं। एषां। कः। वा। पुरा। सुम्नेषु। आस। मरुतां। यत्। युयुज्रे। किलास्यः। आ। एतान्। रथेषु। तस्थुषः। कः। शुश्राव। कथा। ययुः। कस्मै। सस्रुः। सुऽदासे। अनु। आपयः। इळाभिः। वृष्टयः। सह। ते। मे। आहुः। ये। आऽययुः। उप। द्युऽभिः। विऽभिः। मदे। नरः। मर्याः।

प॰ च॰ ३

अरेपसः। इमान्। पप्रथन्। इति। स्तुहि। ये। अंजिषु। ये। वाशीषु। स्वऽभानवः। स्रक्षु। रुक्मेषु। खा
दिषु। श्रायाः। रथेषु। धन्वऽसु॥ युष्माकं। स्म। रथान्। अनु। मुदे। दधे। मरुतः। जीरऽदानवः। वृ
ष्टी। द्यावः। यतीःऽइव॥ ११॥ आ। यं। नरः। सुऽदानवः। ददाशुषे। दिवः। कोशं। अचुच्यवुः। वि। प

२७

र्जन्यं। सृजंति। रोदसी इति। अनु। धन्वना। यंति। वृष्टयः॥ ततृदानाः। सिंधवः। क्षोदसा। रजः। प्र
सस्रुः। धेनवः। यथा। स्यन्नाः। अश्वाःऽइव। अध्वनः। विऽमोचने। वि। यत्। वर्त्तते। एन्यः॥ आ।
यात। मरुतः। दिवः। आ। अंतरिक्षात्। अमात्। उत। मा। अव। स्थात। पराऽवतः॥ मा। वः। रसा।
अनितभा। कुभा। क्रुमुः। मा। वः। सिंधुः। नि। रीरमत्। मा। वः। परि। स्थात्। सरयुः। पुरीषिणी।

२७

अस्मे इति। इत्। सुम्नं। अस्तु। वः॥ तं। वः। शर्द्धं। रथानां। त्वेषं। गणं। मारुतं। नव्यसीनां। अनु। प्र।
यंति। वृष्टयः॥ १२॥ शर्द्धंऽशर्द्धं। वः। एषां। व्रातंऽव्रातं। गणंऽगणं। सुशस्तिऽभिः॥ अनु। क्रामे

म। धीतिऽभिः॥ कस्मै। अद्य। सुऽजाताय। रातऽहव्याय। प्र। ययुः। एना। यामेन। मरुतः॥ येन। तोकाय।
तनयाय। धान्यं। बीजं। वहध्वे। अक्षितं। अस्मभ्यं। तत्। धत्तन। यत्। वः। ईमहे। राधः। विश्वऽआयु
सौभगं॥ अति। इयाम। निदः। तिरः। स्वस्तिऽभिः। हित्वा। अवद्यं। अरातीः। वृष्ट्वी। शं। योः। आपः। उस्रि
भेषजं। स्याम। मरुतः। सह॥ सुऽदेवः। समह। असति। सुऽवीरः। नरः। मरुतः। सः। मर्त्यः॥ यं। त्रा
यध्वे। स्याम। ते। स्तुहि। भोजान्। स्तुवतः। अस्य। यामनि। रणन्। गावः। न। यवसे॥ यतः। पूर्वान्ऽ
इव। सखीन्। अनु। ह्वय। गिरा। गृणीहि। कामिनः॥ १३॥ प्र। शर्द्धाय। मारुताय। स्वऽभानवे। इमां।
वाचं। अनज। पर्वतऽच्युते॥ घर्मऽस्तुभे। दिवः। आ। पृष्ठऽयज्वने। द्युम्नऽश्रवसे। महि। नृम्णं।
अर्चत॥ प्र। वः। मरुतः। तविषाः। उदन्यवः। वयःऽवृधः। अश्वऽयुजः। परिऽज्रयः॥ सं। विऽद्यु
ता। दधति। वाशति। त्रितः। स्वरंति। आपः। अवना। परिऽज्रयः॥ विद्युत्ऽमहसः। नरः। अश्मऽ

पं॰च॰३

दिद्यवः । वातऽत्विषः । मरुतः । पर्वतऽच्युतः । अब्दऽया । चित् । मुहुः । आ । ह्रादुनिऽवृतः । स्तनयत्ऽ
अमाः । रभसाः । उत्ऽओजसः । वि । अक्तून् । रुद्राः । वि । अहानि । शिक्वसः । वि । अंतरिक्षं । वि । र
जांसि । धूतयः । वि । यत् । अज्रान् । अजथ । नावः । ईं । यथा । वि । दुःऽगानि । मरुतः । न । अह । रिष्य

२८

थ । तत् । वीर्यं । वः । मरुतः । महिऽत्वनं । दीर्घं । ततान । सूर्यः । न । योजनं । एताः । न । यामे । अगृभीतऽ
शोचिषः । अनश्वऽदां । यत् । नि । अयातन । गिरिं ॥ १४ ॥ अभ्राजि । शर्धः । मरुतः । यत् । अर्णसं । मो
षथ । वृक्षं । कपनाऽइव । वेधसः । अध । स्म । नः । अरमतिं । सऽजोषसः । चक्षुःऽइव । यंतं । अनु । नेष
थ । सुऽगं ॥ न । सः । जीयते । मरुतः । न । हन्यते । न । स्रेधति । न । व्यथते । न । रिष्यति । न । अस्य । रायः । उ

२९

प । दस्यंति । न । ऊतयः । ऋषिं । वा । यं । राजानं । वा । सुसूदथ ॥ नियुत्वंतः । ग्रामऽजितः । यथा । नरः ।
अर्यमणः । न । मरुतः । कबंधिनः । पिन्वंति । उत्सं । यत् । इनासः । अस्वरन् । वि । उंदंति । पृथिवीं । म

ध्वः । अंधसा ॥ प्रवत्वती । इयं । पृथिवी । मरुत्ऽभ्यः । प्रवत्वती । द्यौः । भवति । प्रयत्ऽभ्यः । प्रवत्वतीः । पथ्याः ।
अंतरिक्ष्याः । प्रवत्वंतः । पर्वताः । जीरऽदानवः ॥ यत् । मरुतः । सऽभरसः । स्वःऽनरः । सूर्ये । उत्ऽइते । म
दथ । दिवः । नरः । न । वः । अश्वाः । श्रथयंत । अह । सिस्रतः । सद्यः । अस्य । अध्वनः । पारं । अश्नुथ ॥
॥ १५ ॥ अंसेषु । वः । ऋष्टयः । पत्सु । खादयः । वक्षःऽसु । रुक्माः । मरुतः । रथे । शुभः । अग्निऽभ्रा
जसः । विऽद्युतः । गभस्त्योः । शिप्राः । शीर्षऽसु । विऽतताः । हिरण्ययीः ॥ तं । नाकं । अर्यः । अगृभीतऽ
शोचिषं । रुशत् । पिप्पलं । मरुतः । वि । धूनुथ । सं । अच्यंत । वृजना । अतित्विषंत । यत् । स्वरंति । घोषं ।
विऽततं । ऋतऽयवः ॥ युष्माऽदत्तस्य । मरुतः । विऽचेतसः । रायः । स्याम । रथ्यः । वयस्वतः । न । यः । यु
च्छति । तिष्यः । यथा । दिवः । अस्मे इति । ररंत । मरुतः । सहस्रिणं ॥ यूयं । रयिं । मरुतः । स्पार्हऽवीरं । यू
यं । ऋषिं । अवथ । सामऽविप्रं । यूयं । अर्वंतं । भरताय । वाजं । यूयं । धत्थ । राजानं । श्रुष्टिऽमंतं ॥ त

प॰ च॰ ३

त्। वः। यामि। द्रविणं। सद्यःऽऊतयः। येन। स्वः। न। ततनाम। नॄन्। अभि। इदं। सु। मे। मरुतः। हर्यत। वचः।
यस्य। तरेम। तरसा। शतं। हिमाः॥१६॥ प्रऽयज्यवः। मरुतः। भ्राजत्ऽऋष्टयः। बृहत्। वयः। दधिरे।
रुक्मऽवक्षसः। ईयंते। अश्वैः। सुऽयमेभिः। आशुऽभिः। शुभं। यातां। अनु। रथाः। अवृत्सत॥ स्वयं।
दधिध्वे। तविषीं। यथा। विद। बृहत्। महांतः। उर्विया। वि। राजथ। उत। अंतरिक्षं। ममिरे। वि। ओजसा।
०। साकं। जाताः। सुऽभ्वः। साकं। उक्षिताः। श्रिये। चित्। आ। प्रऽतरं। ववृधुः। नरः। विऽरोकिणः। सू
र्यस्यऽइव। रश्मयः।०। आऽभूषेण्यं। वः। मरुतः। महिऽत्वनं। दिदृक्षेण्यं। सूर्यस्यऽइव। चक्षणं। उतो
इति। अस्मान्। अमृतऽत्वे। दधातन।०। उत्। ईरयथ। मरुतः। समुद्रतः। यूयं। वृष्टिं। वर्षयथ। पुरी
षिणः। न। वः। दस्राः। उप। दस्यंति। धेनवः।०॥१७॥ यत्। अश्वान्। धूःऽसु। पृषतीः। अयुग्ध्वं। हिर
ण्ययान्। प्रति। अत्कान्। अमुग्ध्वं। विश्वाः। इत्। स्पृधः। मरुतः। वि। अस्यथ।०। न। पर्वताः। न। न

२९

द्यः। वरंत। वः। यत्र। अचिध्वं। मरुतः। गच्छथ। इत्। ऊं इति। तत्। उत। द्यावापृथिवी इति। याथन।
परि।०। यत्। पूर्व्यं। मरुतः। यत्। च। नूतनं। यत्। उद्यते। वसवः। यत्। च। शस्यते। विश्वस्य। तस्य।
भवथ। नवेदसः।०। मृळत। नः। मरुतः। मा। वधिष्टन। अस्मभ्यं। शर्म। बहुलं। वि। यंतन। अधि।
स्तोत्रस्य। सख्यस्य। गातन।०। यूयं। अस्मान्। नयत। वस्यः। अच्छ। निः। अंहतिऽभ्यः। मरुतः।
गृणानाः। जुषध्वं। नः। हव्यऽदातिं। यजत्राः।०॥१८॥ अग्ने। शर्धंतं। आ। गणं। पिष्टं। रुक्मेभिः। अं
जिऽभिः। विशः। अद्य। मरुतां। अव। ह्वये।०। यथा। चित्। मन्यसे। हृदा। तत्। इत्। मे। जग्मुः। आऽश
सः। ये। ते। नेदिष्ठं। हवनानि। आऽगमन्। तान्। वर्ध। भीमऽसंदृशः। मीळ्हुष्मतीऽइव। पृथिवी। पराऽ
हता। मदंती। एति। अस्मत्। आ। ऋक्षः। न। वः। मरुतः। शिमीऽवान्। अमः। दुध्रः। गौःऽइव। भीमऽयुः।
नि। ये। रिणंति। ओजसा। वृथा। गावः। न। दुःऽधुरः।०। पर्वतं। गिरिं।०। उत। तिष्ठ। नूनं। एषां। स्तोमैः।

प॰च॰२

३०

संऽउक्षितानां। मरुतां। पुरुऽतमं। अपूर्व्यं। गवां। सर्गंऽइव। ह्वये॥१९॥ युङ्ग्ध्वं। हि। युङ्ग्ध्वं। रथेषु। रोहितः।
युङ्ग्ध्वं। हरी इति। अजिरा। धुरि। वोळ्हवे। वहिष्ठा। धुरि। वोळ्हवे। उत। स्यः। वाजी। अरुषः। तुविऽस्वनिः।
इह। स्म। धायि। दर्शतः। मा। वः। यामेषु। मरुतः। चिरं। करत्। प्र। तं। रथेषु। चोदत। रथं। नु। मारुतं।
वयं। श्रवस्युं। आ। हुवामहे। आ। यस्मिन्। तस्थौ। सुऽरणानि। बिभ्रती। सचा। मरुत्ऽसु। रोदसी।
तं। वः। शर्धं। रथेऽशुभं। त्वेषं। पनस्युं। आ। हुवे। यस्मिन्। सुऽजाता। सुऽभगा। महीयते। सचा।
मरुत्ऽसु। मीळ्हुषी॥२०॥ ॥अनुवाकः॥ ॥आ। रुद्रासः। इन्द्रऽवंतः। सऽजोषसः। हिरण्यऽ
रथाः। सुविताय। गंतन। इयं। वः। अस्मत्। प्रति। हर्यते। मतिः। तृष्णऽजे। न। दिवः। उत्साः। उदन्य ३०
वे। वाशीऽमंतः। ऋष्टिऽमंतः। मनीषिणः। सुऽधन्वानः। इषुऽमंतः। निषंगिणः। सुऽअश्वाः।
स्थ। सुऽरथाः। पृश्निऽमातरः। सुऽआयुधाः। मरुतः। याथन। शुभं। धूनुथ। द्यां। पर्वतान्। दा

शुषे। वसूनि। वः। वना। जिहते। यामनः। भिया। कोपयथ। पृथिवीं। पृश्निऽमातरः। शुभे। यत्। उग्राः। पृष
तीः। अयुग्ध्वं। वातऽत्विषः। मरुतः। वर्षऽनिर्निजः। यमाःऽइव। सुऽसदृशः। सुऽपेशसः। पिशंगऽ
अश्वाः। अरुणऽअश्वाः। अरेपसः। प्रऽत्वक्षसः। महिना। द्यौःऽइव। उरवः। पुरुऽद्रप्साः। अंजिऽ
मंतः। सुऽदानवः। त्वेषऽसंदृशः। अनवभ्रऽराधसः। सुऽजातासः। जनुषा। रुक्मऽवक्षसः।
दिवः। अर्काः। अमृतं। नाम। भेजिरे॥२१॥ ऋष्टयः। वः। मरुतः। अंसयोः। अधि। सहः। ओजः।
बाह्वोः। वः। बलं। हितं। नृम्णा। शीर्षऽसु। आयुधा। रथेषु। वः। विश्वा। वः। श्रीः। अधि। तनूषु। पि
पिश्रे। गोऽमत्। अश्वऽवत्। रथऽवत्। सुऽवीरं। चंद्रऽवत्। राधः। मरुतः। ददान। नः। प्रऽशस्तिं। नः।
कृणुत। रुद्रियासः। भक्षीय। वः। अवसः। दैव्यस्य। हये। नरः। मरुतः। मृळत। नः। तुविऽमघासः।
अमृताः। ऋतऽज्ञाः। सत्यऽश्रुतः। कवयः। युवानः। बृहत्ऽगिरयः। बृहत्। उक्षमाणाः॥२२॥ तं। उ

५·४·२ इति। नूनं। तविषीऽमंतं। एषां। स्तुषे। गणं। मारुतं। नव्यसीनां। ये। आशुऽअश्वाः। अमऽवत्। वहंते।
उत। ईशिरे। अमृतस्य। स्वऽराजः। त्वेषं। गणं। तवसं। खादिऽहस्तं। धुनिऽव्रतं। मायिनं। दा
तिऽवारं। मयःऽभुवः। ये। अमिताः। महिऽत्वा। वंदस्व। विप्र। तुविऽराधसः। नॄन्। आ। वः। यं
३१ तु। उदऽवाहासः। अद्य। वृष्टिं। ये। विश्वे। मरुतः। जुनंति। अयं। यः। अग्निः। मरुतः। संऽइद्धः।
एतं। जुषध्वं। कवयः। युवानः। यूयं। राजानं। इर्यं। जनाय। विभ्वऽतष्टं। जनयथ। यजत्राः। यु
ष्मत्। एति। मुष्टिऽहा। बाहुऽजूतः। युष्मत्। सतऽअश्वः। मरुतः। सुऽवीरः। अराःऽइव। इत्। अ
चरमाः। अहाऽइव। प्रऽप्र। जायंते। अकवाः। महःऽभिः। पृश्नेः। पुत्राः। उपऽमासः। रभिष्ठाः। स्व ३१
या। मत्या। मरुतः। सं। मिमिक्षुः। यत्। प्र। अयासिष्ट। पृषतीभिः। अश्वैः। वीळुपविऽभिः।
मरुतः। रथेभिः। क्षोदंते। आपः। रिणते। वनानि। अव। उस्रियः। वृषभः। क्रंदतु। द्यौः। प्र

थिष्ट। यामन्। पृथिवी। चित्। एषां। भर्ताऽइव। गर्भं। स्वं। इत्। शवः। धुः। वातान्। हि। अश्वान्। धुरि। आऽ
युयुज्रे। वर्षं। स्वेदं। चक्रिरे। रुद्रियासः। ॥०॥२३॥ प्र। वः। स्पट्। अक्रन्। सुविताय। दावने। अर्च। दिवे। प्र। पृ
थिव्यै। ऋतं। भरे। उक्षंते। अश्वान्। तरुषंते। आ। रजः। अनु। स्वं। भानुं। श्रथयंते। अर्णवैः। अमात्।
एषां। भियसा। भूमिः। एजति। नौः। न। पूर्णा। क्षरति। व्यथिः। यती। दूरेऽदृशः। ये। चितयंते। एमऽभिः। अं
तः। महे। विदथे। येतिरे। नरः। गवांऽइव। श्रियसे। शृंगं। उत्ऽतमं। सूर्यः। न। चक्षुः। रजसः। विऽसर्जने।
अत्याःऽइव। सुऽभ्वः। चारवः। स्थन। मर्याःऽइव। श्रियसे। चेतथ। नरः। कः। वः। महांति। महतां। उ
त्। अश्नवत्। कः। काव्या। मरुतः। कः। ह। पौंस्या। यूयं। ह। भूमिं। किरणं। न। रेजथ। प्र। यत्। भर
ध्वे। सुविताय। दावने। अश्वाःऽइव। इत्। अरुषासः। सऽबंधवः। शूराःऽइव। प्रऽयुधः। प्र। उत।
युयुधुः। मर्याःऽइव। सुऽवृधः। ववृधुः। नरः। सूर्यस्य। चक्षुः। प्र। मिनंति। वृष्टिऽभिः। ते। अज्ये

प॰ च॰ ३

३२

ष्ठाः। अकनिष्ठासः। उत्ऽभिदः। अमध्यमासः। महसा। वि। ववृधुः। सुऽजातासः। जनुषा। पृश्निऽ
मातरः। दिवः। मर्याः। आ। नः। अच्छ। जिगातन। वयः। न। ये। श्रेणीः। पप्तुः। ओजसा। अन्तान्। दिवः।
बृहतः। सानुनः। परि। अश्वासः। एषां। उभये। यथा। विदुः। प्र। पर्वतस्य। नभनून्। अचुच्यवुः। मि
मातु। द्यौः। अदितिः। वीतये। नः। सं। दानुऽचित्राः। उषसः। यतंतां। आ। अचुच्यवुः। दिव्यं। कोशं।
एते। ऋषे। रुद्रस्य। मरुतः। गृणानाः॥२४॥ ईळे। अग्निं। सुऽअवसं। नमःऽभिः। इह। प्रऽसत्तः।
वि। चयत्। कृतं। नः। रथैःऽइव। प्र। भरे। वाजयत्ऽभिः। प्रऽदक्षिणित्। मरुतां। स्तोमं। ऋध्यां।
आ। ये। तस्थुः। पृषतीषु। श्रुतासु। सुऽखेषु। रुद्राः। मरुतः। रथेषु। वना। चित्। उग्राः। जिहते।
नि। वः। भिया। पृथिवी। चित्। रेजते। पर्वतः। चित्। महि। वृद्धः। बिभाय। दिवः। चि
त्। सानु। रेजत। स्वने। वः। यत्। क्रीळथ। मरुतः। ऋष्टिऽमंतः। आपःऽइव। सध्र्यंचः। धवध्वे।

३२

वराःऽइव। इत्। रैवतासः। हिरण्यैः। अभि। स्वधाभिः। तन्वः। पिपिश्रे। श्रिये। श्रेयांसः। तवसः। रथे
षु। सत्रा। महांसि। चक्रिरे। तनूषु। अज्येष्ठासः। अकनिष्ठासः। एते। सं। भ्रातरः। ववृधुः। सौभगाय।
युवा। पिता। सुऽअपाः। रुद्रः। एषां। सुऽदुघा। पृश्निः। सुऽदिना। मरुत्ऽभ्यः। यत्। उत्ऽतमे। मरु
तः। मध्यमे। वा। यत्। वा। अवमे। सुऽभगासः। दिवि। स्थ। अतः। नः। रुद्राः। उत। वा। नु। अस्य। अ
ग्ने। वित्तात्। हविषः। यत्। यजाम। अग्निः। च। यत्। मरुतः। विश्वऽवेदसः। दिवः। वहध्वे। उत्ऽ
तरात्। अधि। स्नुऽभिः। ते। मंदसानाः। धुनयः। रिशादसः। वामं। धत्त। यजमानाय। सुन्वते।
अग्ने। मरुत्ऽभिः। शुभयत्ऽभिः। ऋक्वऽभिः। सोमं। पिब। मंदसानः। गणश्रिऽभिः। पावके
भिः। विश्वंऽइन्वेभिः। आयुःऽभिः। वैश्वानर। प्रऽदिवा। केतुना। सऽजूः॥२५॥ के। स्थ। नरः। श्रेष्ठऽ
तमाः। ये। एकःऽएकः। आऽयय। परमस्याः। पराऽवतः। क्व। वः। अश्वाः। क्व। अभीशवः। कथं।

के॰ जो॰

के॰ जो॰

५॰च॰३

२२

शेक। कथा। यय। पृष्ठे। सदः। नसोः। यमः। जघने। चोदः। एषां॥ वि। सक्थानि। नरः। यमुः। पुत्रऽ
कृथे। न। जनयः। परा। वीरासः। इतन। मर्यासः। भद्रऽजानयः। अग्निऽतपः। यथा। असथ॥ सन
त्। सा। अश्व्यं। पशुं। उत। गव्यं। शतऽअवयं। श्यावाश्वऽस्तुताय। या। दोः। वीराय। उपऽबर्ब्
हत्॥ ५॥ उत। त्वा। स्त्री। शशीयसी। पुंसः। भवति। वस्यसी। अदेवऽत्रात्। अराधसः॥ वि।
या। जानाति। जसुरिं। वि। तृष्यंतं। वि। कामिनं। देवऽत्रा। कृणुते। मनः॥ उत। घ। नेमः। अस्तुतः।
पुमान्। इति। ब्रुवे। पणिः। सः। वैरऽदेये। इत्। समः॥ उत। मे। अरपत्। युवतिः। ममंदुषी। प्र
ति। श्यावाय। वर्त्तनिं। वि। रोहिता। पुरुऽमीळ्हाय। येमतुः। विप्राय। दीर्घऽयशसे। यः। मे। धे
नूनां। शतं। वैदत्ऽअश्विः। यथा। ददत्। तरंतःऽइव। मंहना॥ १०॥ ये। ईं। वहंते। आशुऽभिः।
पिबंतः। मदिरं। मधु। अत्र। श्रवांसि। दधिरे॥ येषां। श्रिया। अधि। रोदसी इति। विऽभ्राजंते।

२२

रथेषु। आ। दिवि। रुक्मःऽइव। उपरि॥ युवा। सः। मारुतः। गणः। त्वेषऽरथः। अनेद्यः। शुभंऽयावा।
अप्रतिऽस्कुतः॥ कः। वेद। नूनं। एषां। यत्र। मदंति। धूतयः। ऋतऽजाताः। अरेपसः॥ यूयं। मर्त्तं। विप
न्यवः। प्रऽनेतारः। इत्था। धिया। श्रोतारः। यामऽहूतिषु॥ १५॥ ते। नः। वसूनि। काम्या। पुरुऽचंद्राः।
रिशादसः। आ। यज्ञियासः। ववृत्तन॥ एतं। मे। स्तोमं। ऊर्म्ये। दार्भ्याय। परा। वह। गिरः। देवि। रथीःऽ
इव॥ उत। मे। वोचतात्। इति। सुतऽसोमे। रथऽवीतौ। न। कामः। अप। वेति। मे॥ एषः। क्षेति। रथऽवीतिः।
मघऽवा। गोऽमतीः। अनु। पर्वतेषु। अपऽश्रितः॥ १९॥ ऋतेन। ऋतं। अपिऽहितं। ध्रुवं। वां। सूर्य
स्य। यत्र। विऽमुचंति। अश्वान्। दश। शता। सह। तस्थुः। तत्। एकं। देवानां। श्रेष्ठं। वपुषां। अपश्यं।
तत्। सु। वां। मित्रावरुणा। महिऽत्वं। ईर्मा। तस्थुषीः। अहऽभिः। दुदुह्रे। विश्वाः। पिन्वथः। स्वसरस्य। धे
नाः। अनु। वां। एकः। पविः। आ। ववर्त्त॥ अधारयतं। पृथिवीं। उत। द्यां। मित्रऽराजाना। वरुणा। महःऽ

प॰च॰३

३४

भिः। वर्द्धयतं। ओषधीः। पिन्वतं। गाः। अव। वृष्टिं। सृजतं। जीरदानू इति जीरऽदानू॥ आ। सुऽयुजः। वहंतु।
यतऽरश्मयः। उप। यंतु। अर्वाक्। घृतस्य। निःऽनिक्। अनु। वर्त्तते। वां। उप। सिंधवः। प्रऽदिवि। क्षरं
ति। अनु। श्रुतां। अमतिं। वर्द्धत्। उर्वीं। बर्हिःऽइव। यजुषा। रक्षमाणा। नमस्वंता। धृतऽदक्षा। अधि।
गर्ते। मित्र। आसाथे इति। वरुण। इळासु। अंतरिति॥५॥ अक्रऽविऽहस्ता। सुऽकृते। परःऽपा। यं।
त्रासाथे इति। वरुणा। इळासु। अंतरिति। राजाना। क्षत्रं। अहृणीयमाना। सहस्रऽस्थूणं। बिभृथः।
सह। द्वौ। हिरण्यऽनिर्निक्। अयः। अस्य। स्थूणा। वि। भ्राजते। दिवि। अश्वाजनीऽइव। भद्रे। क्षेत्रे।
निऽमिता। तिल्विले। वा। सनेम। मध्वः। अधिऽगर्त्यस्य। हिरण्यऽरूपं। उषसः। विऽउष्टौ। अयःऽ
स्थूणं। उत्ऽइता। सूर्यस्य। आ। रोहथः। वरुण। मित्र। गर्तं। अतः। चक्षाथे इति। अदितिं। दितिं। च।
यत्। वंहिष्ठं। न। अतिऽविधे। सुदानू इति सुऽदानू। अच्छिद्रं। शर्म। भुवनस्य। गोपा। तेन। नः। मित्राव
रुणा। अविष्टं। सिसासंतः। जिगीवांसः। स्याम॥३१॥ ॥इति चतुर्थाष्टके तृतीयोऽध्यायः॥ ॥

३४

॥हरिः ओम्॥ ॥ऋतस्य। गोपौ। अधि। तिष्ठथः। रथं। सत्यऽधर्माणा। परमे। विऽओमनि। यं।
अत्र। मित्रावरुणा। अवथः। युवं। तस्मै। वृष्टिः। मधुऽमत्। पिन्वते। दिवः। संऽराजौ। अस्य। भुव
नस्य। राजथः। मित्रावरुणा। विदथे। स्वःऽदृशा। वृष्टिं। वां। राधः। अमृतऽत्वं। ईमहे। द्यावापृथि
वी इति। वि। चरंति। तन्यवः। संऽराजौ। उग्रा। वृषभा। दिवः। पती इति। पृथिव्याः। मित्रावरुणा।
विचर्षणी इति विऽचर्षणी। चित्रेभिः। अभ्रैः। उप। तिष्ठथः। रवं। द्यां। वर्षयथः। असुरस्य। मा
यया। माया। वां। मित्रावरुणा। दिवि। श्रिता। सूर्यः। ज्योतिः। चरति। चित्रं। आयुधं। तं। अभ्रेण। वृ
ष्ट्या। गूहथः। दिवि। पर्जन्य। द्रप्साः। मधुऽमंतः। ईरते। रथं। युंजते। मरुतः। शुभे। सुऽखं। शूरः। न।
मित्रावरुणा। गोऽइष्टिषु। रजांसि। चित्रा। वि। चरंति। तन्यवः। दिवः। संऽराजा। पयसा। नः। उक्षतं।
वाचं। सु। मित्रावरुणौ। इरांऽवतीं। पर्जन्यः। चित्रां। वदति। त्विषिऽमतीं। अभ्रा। वसत। मरुतः। सु।

५.३.४

मायया। द्यां। वर्षयतं। अरुणां। अरेपसं। धर्मणा। मित्रावरुणा। विपःऽचिता। व्रता। रक्षेथे इति। असु
रस्य। मायया। ऋतेन। विश्वं। भुवनं। वि। राजथः। सूर्यं। आ। धत्थः। दिवि। चित्र्यं। रथं॥१॥ ॥वरुणं। वः।
रिशादसं। ऋचा। मित्रं। हवामहे। परि। व्रजाऽइव। बाह्वोः। जगन्वांसा। स्वःऽनरं। ता। बाहवा। सुऽचेतुना।
प्र। यंतं। अस्मै। अर्चते। शेवं। हि। जार्यं। वां। विश्वासु। क्षासु। जोगुवे। यत्। नूनं। अश्यां। गतिं। मित्रस्य।
यायां। पथा। अस्य। प्रियस्य। शर्मणि। अहिंसानस्य। सश्चिरे। युवाभ्यां। मित्रावरुणा। उपऽमं। धेयां।
ऋचा। यत्। ह। क्षये। मघोनां। स्तोतॄणां। च। स्पूर्धसे। आ। नः। मित्र। सुदीतिऽभिः। वरुणः। च। सधऽ
स्थे। आ। स्वे। क्षये। मघोनां। सखीनां। च। वृधसे। युवं। नः। येषु। वरुणा। क्षत्रं। बृहत्। च। बिभृथः। ३५
उरु। नः। वाजऽसातये। कृतं। राये। स्वस्तये। उच्छंत्यां। मे। यजता। देवऽक्षत्रे। रुशत्ऽगवि। सुतं। सो
मं। न। हस्तिऽभिः। आ। पट्ऽभिः। धावतं। नरा। बिभ्रतौ। अर्चनानसं॥२॥ यः। चिकेत। सः। सुऽक्र

तुः। देवऽत्रा। सः। ब्रवीतु। नः। वरुणः। यस्य। दर्शतः। मित्रः। वा। वनते। गिरः। ता। हि। श्रेष्ठऽवर्च
सा। राजाना। दीर्घश्रुत्ऽतमा। ता। सत्पती इति सत्ऽपती। ऋतऽवृधा। ऋतऽवाना। जनेऽजने।
ता। वां। इयानः। अवसे। पूर्वौ। उप। ब्रुवे। सचा। सुऽअश्वासः। सु। चेतुना। वाजान्। अभि। प्र। दाव
ने। मित्रः। अंहोः। चित्। आत्। उरु। क्षयाय। गातुं। वनते। मित्रस्य। हि। प्रऽतूर्वतः। सुऽमतिः।
अस्ति। विधतः। वयं। मित्रस्य। अवसि। स्याम। सप्रथःऽतमे। अनेहसः। त्वाऽऊतयः। सत्रा। व
रुणऽशेषसः। युवं। मित्रा। इमं। जनं। यतथः। सं। च। नयथः। मा। मघोनः। परि। ख्यतं। मो इति। अ
स्माकं। ऋषीणां। गोऽपीथे। नः। उरुष्यतं॥३॥ आ। चिकितान। सुक्रतू इति सुऽक्रतू। देवौ। मर्त।
रिशादसा। वरुणाय। ऋतऽपेशसे। दधीत। प्रयसे। महे। ता। हि। क्षत्रं। अविऽह्रुतं। सम्यक्। असु
र्यं। आशाते इति। अध। व्रताऽइव। मानुषं। स्वः। न। धायि। दर्शतं। ता। वां। एषे। रथानां। उर्वीं। ग

प॰च॰४

३६

व्यूतिं। एषां। रातऽहव्यस्य। सुऽस्तुतिं। दधृक्। स्तोमैः। मनामहे। अध। हि। काव्या। युवं। दक्षस्य। पूःऽर
भिः। अद्भुता। नि। केतुना। जनानां। चिकेथे इति। पूतऽदक्षसा। तत्। ऋतं। पृथिवि। बृहत्। श्रवःऽएषे।
ऋषीणां। ज्रयसानौ। अरं। पृथु। अति। क्षरंति। यामऽभिः। आ। यत्। वां। ईयऽचक्षसा। मित्र। वयं।
च। सूरयः। व्यचिष्ठे। बहुऽपाय्ये। यतेमहि। स्वऽराज्ये।।४।। बट्। इत्था। देवा। निःऽकृतं। आदित्या। य
जतं। बृहत्। वरुण। मित्र। अर्यमन्। वर्षिष्ठं। क्षत्रं। आशाथे इति। आ। यत्। योनिं। हिरण्ययं।
वरुण। मित्र। सदथः। धर्तारा। चर्षणीनां। यंतं। सुम्नं। रिशादसा। विश्वे। हि। विश्वऽवेदसः।०।
व्रता। पदाऽइव। सश्चिरे। पांति। मर्त्यं। रिषः। ते। हि। सत्याः। ऋतऽस्पृशः। ऋतऽवानः। जनेऽज
ने। सुऽनीथासः। सुऽदानवः। अंहोः। चित्। उरुऽचक्रयः। कः। नु। वां। मित्र। अस्तुतः। वरुणः।
वा। तनूनां। तत्। सु। वां। आ। ईषते। मतिः। अत्रिऽभ्यः। आ। ईषते। मतिः।।५।। प्र। वः। मित्राय।

३६

गायत। वरुणाय। विपा। गिरा। महिऽक्षत्रौ। ऋतं। बृहत्। संऽराजा। या। घृतयोनी इति घृतऽयोनी।
मित्रः। च। उभा। वरुणः। च। देवा। देवेषु। प्रऽशस्ता। ता। नः। शक्तं। पार्थिवस्य। महः। रायः। [illegible] दि
व्यस्य। महि। वां। क्षत्रं। देवेषु। ऋतं। ऋतेन। सपंता। इषिरं। दक्षं। आशाते इति। अद्रुहा। देवौ। वर्द्धेते इ
ति। वृष्टिऽद्यावा। रीतिऽआपा। इषः। पती इति। दानुऽमत्याः। बृहंतं। गर्त्तं। आशाते इति।।६।। त्री। रोचना।
वरुण। त्रीन्। उत। द्यून्। त्रीणि। मित्र। धारयथः। रजांसि। वावृधानौ। अमतिं। क्षत्रियस्य। अनु। व्र
तं। रक्षमाणौ। अजुर्यं। इराऽवतीः। वरुण। धेनवः। वां। मधुऽमत्। वां। सिंधवः। मित्र। दुह्रे। त्रयः।
तस्थुः। वृषभासः। तिसृणां। धिषणानां। रेतःऽधाः। वि। द्युऽमंतः। प्रातः। देवीं। अदितिं। जोहवीमि।
मध्यंदिने। उत्ऽइता। सूर्यस्य। राये। मित्रावरुणा। सर्वऽताता। ईळे। तोकाय। तनयाय। शं। योः।
या। धर्तारा। रजसः। रोचनस्य। उत। आदित्या। दिव्या। पार्थिवस्य। न। वां। देवाः। अमृताः। आ। मि

प०ब०४

नंति। व्रतानि। मित्रावरुणा। ध्रुवाणि॥ ७॥ पुरुऽउरुणा। चित्। हि। अस्ति। अवः। नूनं। वां। वरुणा। मि
त्रं। वंसि। वां। सुऽमतिं। ता। वां। सम्यक्। अद्रुह्वाणा। इषं। अश्याम। धायसे। वयं। ते। रुद्रा। स्याम।
पातं। नः। रुद्रा। पायुऽभिः। उत। त्रायेथां। सुऽत्रात्रा। तुर्याम। दस्यून्। तनूभिः। मा। कस्य। अद्भुतऽक
तू इत्यद्भुतऽक्रतू। यक्षं। भुजेम। तनूभिः। मा। शेषसा। मा। तनसा॥ ८॥ आ। नः। गंतं। रिशादसा। व
रुणा। मित्रा। बर्हणा। उप। इमं। चारुं। अध्वरं। विश्वस्य। हि। प्रऽचेतसा। वरुणा। मित्रा। राजथः। ईशा
ना। पिप्यतं। धियः। उप। नः। सुतं। आ। गतं। वरुणा। मित्रा। दाशुषः॥ ०॥ २॥ आ। मित्रे। वरुणे। वयं।
गीःऽभिः। जुहुमः। अत्रिऽवत्। नि। बर्हिषि। सदतां। सोमऽपीतये॥ व्रतेन। स्थः। ध्रुवऽक्षेमा। धर्मणा।
यातयत्ऽजना॥ ०॥ मित्रः। च। नः। वरुणः। च। जुषेतां। यज्ञं। इष्टये। नि। बर्हिषि। सदतां। सोमऽपी
तये॥ १०॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ यत्। अद्य। स्थः। पराऽवति। यत्। अर्वाऽवति। अश्विना। यत्। वा।

३७

३७

पुरु। पुरुऽभुजा। यत्। अंतरिक्षे। आ। गतं। इह। त्या। पुरुऽभूतमा। पुरु। दंसांसि। बिभ्रता। वरस्या।
यामि। अध्रिगू इत्यध्रिऽगू। ऊं इति। तुविःऽतमा। भुजे। ईर्मा। अन्यत्। वपुषः। वपुः। चक्रं। रथस्य।
रथस्य। येमथुः। परि। अन्या। नाहुषा। युगा। मह्ना। रजांसि। दीयथः। तत्। ऊं इति। सु। वां। एना। कृ
तं। विश्वाः। यत्। वां। अनु। स्तवे। नाना। जातौ। अरेपसा। सं। अस्मे इति। बंधुं। आ। ईयथुः। आ।
यत्। वां। सूर्या। रथं। तिष्ठत्। रघुऽस्यदं। सदा। परि। वां। अरुषाः। वयः। घृणा। वरंते। आऽतपः॥
११॥ युवोः। अत्रिः। चिकेतति। नरा। सुम्नेन। चेतसा। घर्मं। यत्। वां। अरेपसं। नासत्या। आ
स्ना। भुरण्यति। उग्रः। वां। ककुहः। ययिः। शृण्वे। यामेषु। संऽतनिः। यत्। वां। दंसःऽभिः। अ
श्विना। अत्रिः। नरा। आऽववर्तति। मध्वः। ऊं इति। सु। मधुऽयुवा। रुद्रा। सिसक्ति। पिप्युषी। यत्।
समुद्रा। अति। पर्षथः। पक्वाः। पृक्षः। भरंत। वां। सत्यं। इत्। वै। ऊं इति। अश्विना। युवां। आहुः। म

प॰ च॰ ४

२८

नः। ऋभुऽवा। ता। यामन्। यामऽहूतमा। यामन्। आ। मळयत्ऽतमा। इमा। ब्रह्माणि। वर्धना। अ
श्विऽभ्यां। संतु। शंऽतमा। या। तक्षाम। रथान्ऽइव। अवोचाम। बृहत्। नमः॥१२॥ कूऽस्थः। देवौ। अ
श्विना। अद्य। दिवः। मनावसू इति। तत्। श्रवथः। वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू। अत्रिः। वां। आ। वि
वासति। कुह। त्या। कुह। नु। श्रुता। दिवि। देवा। नासत्या। कस्मिन्। आ। यतथः। जने। कः। वां। न
दीनां। सचा। कं। याथः। कं। ह। गच्छथः। कं। अच्छ। युंजाथे इति। रथं। कस्य। ब्रह्माणि। रण्यथः। व
यं। वां। उश्मसि। इष्टये। पौरं। चित्। हि। उदऽप्रुतं। पौर। पौराय। जिन्वथः। यत्। ईं। गृभीतऽताते
ये। सिंहंऽइव। द्रुहः। पदे। प्र। च्यवानात्। जुजुरुषः। वव्रिं। अत्कं। न। मुंचथः। युवा। यदि। कृथः। पु
नः। आ। कामं। ऋण्वे। वध्वः॥१३॥ अस्ति। हि। वां। इह। स्तोता। स्मसि। वां। संऽदृशि। श्रिये। नु। श्रुतं।
मे। आ। गतं। अवःऽभिः। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। कः। वां। अद्य। पुरूणां। आ। वव्ने। मर्त्या

२८

नां। कः। विप्रः। विप्रऽवाहसा। कः। यज्ञैः। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। आ। वां। रथः। रथानां। येष्ठः।
यातु। अश्विना। पुरु। चित्। अस्मऽयुः। तिरः। आंगूषः। मर्त्येषु। आ। इमां। ऊं इति। सु। वां। मधुऽयुवा।
अस्माकं। अस्तु। चर्कृतिः। अर्वाचीना। विऽचेतसा। विऽभिः। श्येनाऽइव। दीयतं। अश्विना। यत्।
ह। कर्हि। चित्। शुश्रूयातं। इमं। हवं। वस्वीः। ऊं इति। सु। वां। भुजः। वृंचंति। सु। वां। पृचः॥१४॥ प्रति।
प्रियऽतमं। रथं। वृषणं। वसुऽवाहनं। स्तोता। वां। अश्विनौ। ऋषिः। स्तोमेन। प्रति। भूषति। माध्वी इ
ति। मम। श्रुतं। हवं॥ आ। इति। आ। यातं। अश्विना। तिरः। विश्वाः। अहं। सना। दस्रा। हिरण्यवर्त्तनी
इति हिरण्यऽवर्त्तनी। सुऽसुम्ना। सिंधुऽवाहसा। आ। नः। रत्नानि। बिभ्रतौ। अश्विना। गच्छतं।
युवं। रुद्रा। हिरण्यवर्त्तनी इति हिरण्यऽवर्त्तनी। जुषाणा। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। सुऽ
स्तुभः। वां। वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू। रथे। वाणीची। आऽहिता। उत। वां। ककुहः। मृगः। पृक्षः।

न.वं.४

२९

कृणोति। वपुषः ॥०॥ बोधित्ऽमनसा। रथ्या। इषिरा। हवनऽश्रुता। विऽभिः। च्यवानं। अश्विना। नि।
याथः। अद्वयाविनं ॥०॥ १५॥ आ। वां। नरा। मनःऽयुजः। अश्वासः। प्रुषितऽप्सवः। वयः। वहंतु। पी
तये। सह। सुम्नेभिः। अश्विना ॥०॥ अश्विनौ। आ। इह। गच्छतं। नासत्या। मा। वि। वेनतं। तिरः। चित्
अर्यऽया। परि। वर्त्तिः। यातं। अदाभ्या ॥०॥ अस्मिन्। यज्ञे। अदाभ्या। जरितारं। शुभः। पती इति। अव
स्युं। अश्विना। बुवं। गृणंतं। उप। भूषथः ॥०॥ अभूत्। उषाः। रुशत्ऽपशुः। आ। अग्निः। अधायि।
ऋत्वियः। अयोजि। वां। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू। रथः। दस्रौ। अमर्त्यः ॥०॥ १६॥ आ। भाति।
अग्निः। उषसां। अनीकं। उत्। विप्राणां। देवऽयाः। वाचः। अस्थुः। अर्वांचा। नूनं। रथ्या। इह। या
तं। पीपिऽवांसं। अश्विना। घर्मं। अच्छ। न। संस्कृतं। प्र। मिमीतः। गमिष्ठा। अंति। नूनं। अश्विना।
उपऽस्तुता। इह। दिवा। अभिऽपित्वे। अवसा। आऽगमिष्ठा। प्रति। अवर्तिं। दाशुषे। शंऽभविष्ठा।

उत। आ। यातं। संऽगवे। प्रातः। अह्नः। मध्यंदिने। उत्ऽइता। सूर्यस्य। दिवा। नक्तं। अवसा। शंऽ
तमेन। न। इदानीं। पीतिः। अश्विना। आ। ततान। इदं। हि। वां। प्रऽदिवि। स्थानं। ओकः। इमे। गृहाः।
अश्विना। इदं। दुरोणं ॥०॥ अत्ऽभ्यः। यातं। इषं। ऊर्जं। वहंता ॥०॥ १७॥ प्रातःऽयावाना। प्रथमा। य
जध्वं। पुरा। गृध्रात्। अररुषः। पिबातः। प्रातः। हि। यज्ञं। अश्विना। दधाते इति। प्र। शंसंति। क
वयः। पूर्वऽभाजः। प्रातः। यजध्वं। अश्विना। हिनोत। न। सायं। अस्ति। देवऽयाः। अजुष्टं। उत। अ
न्यः। अस्मत्। यजते। वि। च। आवः। पूर्वःऽपूर्वः। यजमानः। वनीयान्। हिरण्यऽत्वक्। मधुऽवर्णः।
घृतऽस्नुः। पृक्षः। वहन्। आ। रथः। वर्त्तते। वां। मनःऽजवाः। अश्विना। वातऽरंहाः। येन। अतिऽ
याथः। दुःऽइतानि। विश्वा। यः। भूयिष्ठं। नासत्याभ्यां। विवेष। चनिष्ठं। पित्वः। ररते। विऽभागे। सः।
तोकं। अस्य। पीपरत्। शमीभिः। अनूर्ध्वऽभासः। सदं। इत्। तुतुर्यात् ॥०॥ १८॥०॥ हंसौऽइव। पततं।

प॰ च॰ ४

४०

आ। सुतान्। उप। अश्विना। हरिणौऽइव। गौरौऽइव। अनु। यवसं।० अश्विना। वाजिनीवसू इति
वाजिनीऽवसू। जुषेथां। यज्ञं। इष्टये।० अत्रिः। यत्। वां। अवऽरोहन्। ऋबीसं। अजोहवीत्। ना
धमानाऽइव। योषा। श्येनस्य। चित्। जवसा। नूतनेन। आ। अगच्छतं। अश्विना। शंऽतमेन॥
॥१९॥ वि। जिहीष्व। वनस्पते। योनिः। सूष्यंत्याःऽइव। श्रुतं। मे। अश्विना। हवं। सप्तऽवध्रिं। च।
मुंचतं। भीताय। नाधमानाय। ऋषये। सप्तऽवध्रये। मायाभिः। अश्विना। युवं। वृक्षं। सं। च। वि।
च। अचथः। यथा। वातः। पुष्करिणीं। संऽइंगयति। सर्वतः। एव। ते। गर्भः। एजतु। निःऽऐतु। दशऽ
मास्यः। यथा। वातः। यथा। वनं। यथा। समुद्रः। एजति। एव। त्वं। दशऽमास्य। सह। अव। इहि। जरायु

४०

णा। दश। मासान्। शशयानः। कुमारः। अधि। मातरि। निःऽऐतु। जीवः। अक्षतः। जीवः। जीवंत्याः।
अधि॥२०॥ महे। नः। अद्य। बोधय। उषः। राये। दिवित्मती। यथा। चित्। नः। अबोधयः। सत्यऽश्र

वसि। वाय्ये। सुऽजाते। अश्वऽसूनृते॥ या। सुऽनीथे। शौचत्ऽरथे। वि। औच्छः। दुहितः। दिवः। सा।
वि। उच्छ। सहीयसि।० सा। नः। अद्य। आभरत्ऽवसुः। वि। उच्छ। दुहितः। दिवः। यो इति। वि। औच्छः।
।० अभि। ये। त्वा। विभाऽवरि। स्तोमैः। गृणंति। वह्नयः। मघैः। मघोनि। सुऽश्रियः। दामन्ऽवंतः।
सुऽरातयः।० गणाः। इमे। छदयंति। मघत्तये। परि। चित्। वष्टयः। दधुः। ददतः। राधः। अह्रयं।
।०॥२१॥ आ। एषु। धाः। वीरऽवत्। यशः। उषः। मघोनि। सूरिषु। ये। नः। राधांसि। अह्रया। म
घऽवानः। अरासत।० तेभ्यः। द्युम्नं। बृहत्। यशः। उषः। मघोनि। आ। वह।० अश्व्या। गव्या। भ
जंत। सूरयः।० उत। नः। गोऽमतीः। इषः। आ। वह। दुहितः। दिवः। साकं। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। शुक्रैः।
शोचत्ऽभिः। अर्चिऽभिः।० वि। उच्छ। दुहितः। दिवः। मा। चिरं। तनुथाः। अपः। न। इत्। त्वा। स्तेनं। य
था। रिपुं। तपाति। सूरः। अर्चिषा।० एतावत्। वा। इत्। उषः। त्वं। भूयः। वा। दातुं। अर्हसि। या। स्तोतृऽ

प.च.४

भ्यः। विभाऽवरि। उच्छंती। न। प्रऽमीयसे॥ २२॥ द्युतत्ऽयामानं। बृहतीं। ऋतेन। ऋतऽवरीं। अरु
णऽप्सुं। विऽभातीं। देवीं। उषसं। स्वः। आऽवहंतीं। प्रति। विप्रासः। मतिऽभिः। जरंते। एषा। जनं।
दर्शता। बोधयंती। सुऽगान्। पथः। कृण्वती। याति। अग्रे। बृहत्ऽरथा। बृहती। विश्वऽइन्वा। उषाः।
४१ ज्योतिः। यच्छति। अग्रे। अह्नां। एषा। गोभिः। अरुणेभिः। युजाना। अस्रेधंती। रयिं। अप्रऽआयु।
चक्रे। पथः। रदंती। सुविताय। देवी। पुरुऽस्तुता। विश्वऽवारा। वि। भाति। एषा। विऽएनी। भवति। द्विऽ
बर्हाः। आविः। कृण्वाना। तन्वं। पुरस्तात्।०। एषा। शुभ्रा। न। तन्वः। विदाना। ऊर्ध्वाऽइव। स्नाती। दृशे
ये। नः। अस्थात्। अप। द्वेषः। बाधमाना। तमांसि। उषाः। दिवः। दुहिता। ज्योतिषा। आ। अगात्। एषा। ४१
प्रतीची। दुहिता। दिवः। नॄन्। योषाऽइव। भद्रा। नि। रिणीते। अप्सः। विऽऊर्ण्वती। दाशुषे। वार्याणि।
पुनः। ज्योतिः। युवतिः। पूर्वऽथा। अकः॥ २३॥ युंजते। मनः। उत। युंजते। धियः। विप्राः।

विप्रस्य। बृहतः। विपःऽचितः। वि। होत्राः। दधे। वयुनाऽवित्। एकः। इत्। मही। देवस्य। सवितुः। प
रिऽस्तुतिः। विश्वा। रूपाणि। प्रति। मुंचते। कविः। प्र। असावीत्। भद्रं। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। वि। नाकं।
अख्यत्। सविता। वरेण्यः। अनु। प्रऽयानं। उषसः। वि। राजति। यस्य। प्रऽयानं। अनु। अन्ये। इत्।
ययुः। देवाः। देवस्य। महिमानं। ओजसा। यः। पार्थिवानि। विऽममे। सः। एतशः। रजांसि। देवः। स
विता। महिऽत्वना। उत। यासि। सवितरिति। त्रीणि। रोचना। उत। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। सं। उच्यसि।
उत। रात्रीं। उभयतः। परि। ईयसे। उत। मित्रः। भवसि। देव। धर्मऽभिः। उत। ईशिषे। प्रऽसवस्य। त्वं।
एकः। इत्। उत। पूषा। भवसि। देव। यामऽभिः। उत। इदं। विश्वं। भुवनं। वि। राजसि। श्यावऽअश्वः।
ते। सवितरिति। स्तोमं। आनशे॥ २४॥ तत्। सवितुः। वृणीमहे। वयं। देवस्य। भोजनं। श्रेष्ठं। सर्वऽ
धातमं। तुरं। भगस्य। धीमहि। अस्य। हि। स्वऽयशस्तरं। सवितुः। कत्। चन। प्रियं। न। मिनंति। स्वऽ

प॰ च॰ ४

४२

राज्यं। सः। हि। रत्नानि। दाशुषे। सुवाति। सविता। भगः। तं। भागं। चित्रं। ईमहे। अद्य। नः। देव। सवि
तरिति। प्रजाऽवत्। सावीः। सौभगं। परा। दुःऽस्वप्न्यं। सुव। विश्वानि। देव। सवितः। दुःऽइतानि। परा।
सुव। यत्। भद्रं। तत्। नः। आ। सुव॥२५॥ अनागसः। अदितये। देवस्य। सवितुः। सवे। विश्वा। वा
मानि। धीमहि। आ। विश्वऽदेवं। सत्ऽपतिं। सुऽउक्तैः। अद्य। वृणीमहे। सत्यऽसवं। सवितारं। यः।
इमे इति। उभे इति। अहनी इति। पुरः। एति। अप्रऽयुच्छन्। सुऽआधीः। देवः। सविता। यः। इमा।
विश्वा। जातानि। आऽश्रवयति। श्लोकेन। प्र। च। सुवाति। सविता॥२६॥ अच्छ। वद। तवसं। गीःऽ
भिः। आभिः। स्तुहि। पर्जन्यं। नमसा। आ। विवास। कनिक्रदत्। वृषभः। जीरऽदानुः। रेतः। दधा
ति। ओषधीषु। गर्भं। वि। वृक्षान्। हन्ति। उत। हन्ति। रक्षसः। विश्वं। बिभाय। भुवनं। महाऽवधात्।
उत। अनागाः। ईषते। वृष्ण्यऽवतः। यत्। पर्जन्यः। स्तनयन्। हन्ति। दुःऽकृतः। रथीऽइव। कशया।

४२

अश्वान्। अभिऽक्षिपन्। आविः। दूतान्। कृणुते। वर्ष्यान्। अह। दूरात्। सिंहस्य। स्तनथाः। उत्। ई
रते। यत्। पर्जन्यः। कृणुते। वर्ष्यं। नभः। प्र। वाताः। वांति। पतयंति। विऽद्युतः। उत्। ओषधीः। जिह
ते। पिन्वते। स्व१रिति स्वः। इरा। विश्वस्मै। भुवनाय। जायते। यत्। पर्जन्यः। पृथिवीं। रेतसा। अव
ति। यस्य। व्रते। पृथिवी। नन्नमीति। यस्य। व्रते। शफऽवत्। जर्भुरीति। यस्य। व्रते। ओषधीः। विश्वऽ
रूपाः। सः। नः। पर्जन्य। महि। शर्म। यच्छ॥२७॥ दिवः। नः। वृष्टिं। मरुतः। ररीध्वं। प्र। पिन्वत। वृष्णः।
अश्वस्य। धाराः। अर्वाङ्। एतेन। स्तनयित्नुना। आ। इहि। अपः। निऽसिंचन्। असुरः। पिता।
नः। अभि। क्रंद। स्तनय। गर्भं। आ। धाः। उदन्ऽवता। परि। दीय। रथेन। दृतिं। सु। कर्ष। विऽ
सितं। न्यंचं। समाः। भवंतु। उत्ऽवतः। निऽपादाः। महांतं। कोशं। उत्। अच। नि। सिंच। स्यंदंतां। कु
ल्याः। विऽसिताः। पुरस्तात्। घृतेन। द्यावापृथिवी इति। वि। उंधि। सुऽप्रपानं। भवतु। अघ्न्याभ्यः।

प॰ च॰ ४

यत्। पर्जन्य। कनिक्रदत्। स्तनयन्। हंसि। दुःऽकृतः। प्रति। इदं। विश्वं। मोदते। यत्। किं। च। पृथिव्यां। अधि। अवर्षीः। वर्षं। उत्। ऊं इति। सु। गृभाय। अकः। धन्वानि। अतिऽएतवै। ऊं इति। अजीजनः। ओषधीः। भोजनाय। कं। उत। प्रऽजाभ्यः। अविदः। मनीषां॥ २८॥ बट्। इत्था। पर्वतानां। खिद्रं। बिभर्षि। पृथिवि। प्र। या। भूमिं। प्रवत्वति। मह्ना। जिनोषि। महिनि। स्तोमासः। त्वा। विऽचारिणि। प्रति। स्तोभंति। अक्तुऽभिः। प्र। या। वाजं। न। हेषंतं। पेरुं। अस्यसि। अर्जुनि। दृळ्हा। चित्। या। वनस्पतीन्। क्ष्मया। दर्द्धर्षि। ओजसा। यत्। ते। अभ्रस्य। विऽद्युतः। दिवः। वर्षंति। वृष्टयः॥ २९॥ प्र। संऽराजे। बृहत्। अर्च। गभीरं। ब्रह्म। प्रियं। वरुणाय। श्रुताय। वि। यः। जघान। शमिताऽइव। चर्म। उपऽस्तिरे। पृथिवीं। सूर्याय। वनेषु। वि। अंतरिक्षं। ततान। वाजं। अर्वत्ऽसु। पयः। उस्रियासु। हृत्ऽसु। क्रतुं। वरुणः। अप्ऽसु। अग्निं। दिवि। सूर्यं। अदधात्। सोमं। अद्रौ। नीचीनऽबारं। वरुणः। कवंधं। प्र। ससर्ज। रोदसी इति।

४३

४३

अंतरिक्षं। तेन। विश्वस्य। भुवनस्य। राजा। यवं। न। वृष्टिः। वि। उनत्ति। भूम। उनत्ति। भूमिं। पृथिवीं। उत। द्यां। यदा। दुग्धं। वरुणः। वष्टि। आत्। इत्। सं। अभ्रेण। वसत। पर्वतासः। तविषीऽयंतः। श्रथयंत। वीराः। इमां। ऊं इति। सु। आसुरस्य। श्रुतस्य। महीं। मायां। वरुणस्य। प्र। वोचं। मानेनऽइव। तस्थिऽवान्। अंतरिक्षे। वि। यः। ममे। पृथिवीं। सूर्येण॥ ३०॥ इमां। ऊं इति। नु। कविऽतमस्य। मायां। महीं। देवस्य। नकिः। आ। दधर्ष। एकं। यत्। उद्ना। न। पृणंति। एनीः। आऽसिंचंतीः। अवनयः। समुद्रं। अर्यम्यं। वरुण। मित्र्यं। वा। सखायं। वा। सदं। इत्। भ्रातरं। वा। वेशं। वा। नित्यं। वरुण। अरणं। वा। यत्। सीं। आगः। चकृम। शिश्रथः। तत्। कितवासः। यत्। रिरिपुः। न। दीवि। यत्। वा। घ। सत्यं। उत। यत्। न। विद्म। सर्वा। ता। वि। स्य। शिथिराऽइव। देव। अध। ते। स्याम। वरुण। प्रियासः॥ ३१॥ इंद्राग्नी इति। यं। अवथः। उभा। वाजेषु। मर्त्यं। दृळ्हा। चित्। सः। प्र। भेदति। द्युम्ना। वाणीःऽइव। त्रितः। या। पृतनासु। दुस्तरा। या। वाजेषु। श्रवाय्या। या।

प॰ च॰ ४

पंच। चर्षणीः॥ अभि। इंद्राग्नी इति। ता। हवामहे। तयोः। इत्। अमऽवत्। शवः। तिग्मा। दिद्युत्। मघोनोः॥
प्रति। द्रुणा। गभस्त्योः। गवां। वृत्रऽघ्ने। आ। ईषते॥ इंद्राग्नी इति। हवामहे। पती इति। तुरस्य। राधसः॥
विद्वांसा। गिर्वणःऽतमा॥ ता। वृधंतौ। अनु। द्यून्। मर्ताय। देवौ। अदभा॥ अर्हंता। चित्। पुरः। दधे। अं
४८
शाऽइव। देवौ। अर्वते॥ एव। इंद्राग्निऽभ्यां। अहावि। हव्यं। शूष्यं। घृतं। न। पूतं। अद्रिऽभिः॥ ता। सूरिषु।
श्रवः। बृहत्। रयिं। गृणत्ऽसु। दिधृतं। इषं। गृणत्ऽसु। दिधृतं॥ ६॥ प्र। वः। महे। मतयः। यंतु। विष्ण
वे। मरुत्वते। गिरिऽजाः। एवयामरुत्। प्र। शर्धाय। प्रऽयज्यवे। सुऽखादये। तवसे। भंदत्ऽइष्टये। धुनिऽ
व्रताय। शवसे॥ प्र। ये। जाताः। महिना। ये। च। नु। स्वयं। प्र। विद्मना। ब्रुवते। एवयामरुत्। क्रत्वा। तत्। वः। ४४
मरुतः। न। आऽधृषे। शवः। दाना। मह्ना। तत्। एषां। अधृष्टासः। न। अद्रयः॥ प्र। ये। दिवः। बृहतः। शृण्वि
रे। गिरा। सुऽशुक्वानः। सुऽभ्वः। एवयामरुत्। न। येषां। इरी। सधऽस्थे। ईष्टे। आ। अग्नयः। न। स्वऽ

विद्युतः। प्र। स्यंद्रासः। धुनीनां॥ सः। चक्रमे। महतः। निः। उरुऽक्रमः। समानस्मात्। सदसः। एवयामरु
त्। यदा। अयुक्त। त्मना। स्वात्। अधि। स्नुऽभिः। विऽस्पर्धसः। विऽमहसः। जिगाति। शेऽवृधः। नृऽभिः॥
स्वनः। न। वः। अमऽवान्। रेजयत्। वृषा। त्वेषः। ययिः। तविषः। एवयामरुत्। येन। सहंतः। ऋंजत।
स्वऽरोचिषः। स्थाःऽरश्मानः। हिरण्ययाः। सुऽआयुधासः। इष्मिणः॥ ५॥ अपारः। वः। महिमा।
वृद्धऽशवसः। त्वेषं। शवः। अवतु। एवयामरुत्। स्थातारः। हि। प्रऽसितौ। संऽदृशि। स्थन। ते। नः। उरु
ष्यत। निदः। शुशुक्वांसः। न। अग्नयः॥ ते। रुद्रासः। सुऽमखाः। अग्नयः। यथा। तुविऽद्युम्नाः। अवं
तु। एवयामरुत्। दीर्घं। पृथु। पप्रथे। सद्म। पार्थिवं। येषां। अज्मेषु। आ। महः। शर्धांसि। अद्भुतऽए
नसां॥ अद्वेषः। नः। मरुतः। गातुं। आ। इतन। श्रोत। हवं। जरितुः। एवयामरुत्। विष्णोः। महः। सऽम
न्यवः। युयोतन। स्मत्। रथ्यः। न। दंसना। अप। द्वेषांसि। सनुतरिति। गंत। नः। यज्ञं। यज्ञियाः। सुऽ

प॰च॰४

शमि। श्रोत। हवं। अरक्षः। एवऽयामरुत्। ज्येष्ठासः। न। पर्वतासः। विऽओमनि। यूयं। तस्य। प्रऽचेत
सः। स्यात। दुःऽधर्तवः। निदः॥ २४॥ ॥इति पंचमं मंडलं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥त्वं। हि। अग्ने।
प्रथमः। मनोता। अस्याः। धियः। अभवः। दस्म। होता। त्वं। सीं। वृषन्। अकृणोः। दुस्तरीतु। सहः।
४५ विश्वस्मै। सहसे। सहध्यै। अध। होता। नि। असीदः। यजीयान्। इळः। पदे। इषयन्। ईड्यः। सन्। तं। त्वा।
प्रथमं। नरः। देवऽयंतः। महः। राये। चितयंतः। अनु। ग्मन्। ऋताऽइव। यंतं। बंकुऽभिः। वसव्यैः। त्वे इति।
रयिं। जागृऽवांसः। अनु। ग्मन्। रुशंतं। अग्निं। दर्शतं। बृहंतं। वपाऽवंतं। विश्वहा। दीदिऽवांसं।
पदं। देवस्य। नमसा। व्यंतः। अवस्यवः। अवः। आपन्। अमृक्तं। ०। भद्रायां। ते। रणयंत। संऽ ४५
दृष्टौ। त्वां। वर्धंति। क्षितयः। पृथिव्यां। त्वां। रायः। उभयासः। जनानां। त्वं। त्राता। तरणे। चेत्यः। भूः।
पिता। माता। सदं। इत्। मानुषाणां॥ १॥ सपर्येण्यः। सः। प्रियः। विक्षु। अग्निः। होता। मंद्रः। नि।

ससाद। यजीयान्। तं। त्वा। वयं। दमे। आ। दीदिऽवांसं। उपज्ञुऽबाधः। नमसा। सदेम। ०। सुऽध्यः। नव्यं।
अग्ने। सुम्नऽयवः। ईमहे। देवऽयंतः। त्वं। विशः। अनयः। दीद्यानः। दिवः। अग्ने। बृहता। रोचनेन।
०। शश्वतीनां। निऽतोशनं। वृषभं। चर्षणीनां। प्रेतिऽइषणिं। इषयंतं। पावकं। राजंतं। अग्निं। यज
तं। रयीणां। सः। अग्ने। ईजे। शशमे। च। मर्तः। यः। ते। आनट्। संऽइधा। हव्यऽदातिं। ०। नमःऽभिः। वि
ते। श्वा। इत्। सः। वामा। दधते। त्वाऽऊतः। अस्मै। ऊं इति। महि। महे। विधेम। नमःऽभिः। अग्ने। संऽइधा।
उत। हव्यैः। वेदः। सूनो इति। सहसः। गीःऽभिः। उक्थैः। आ। ते। भद्रायां। सुऽमतौ। यतेम। आ। यः। ततं
थ। रोदसी इति। वि। भासा। श्रवःऽभिः। च। श्रवस्यः। तरुत्रः। बृहत्ऽभिः। वाजैः। स्थविरेभिः। अस्मे इ
ति। रेवत्ऽभिः। अग्ने। विऽतरं। वि। भाहि। नृऽवत्। वसो इति। सदं। इत्। धेहि। अस्मे इति। भूरि। तो
काय। तनयाय। पश्वः। पूर्वीः। इषः। बृहतीः। आरेऽअघाः। अस्मे इति। भद्रा। सौश्रवसानि। संतु। पु

प॰ चं॰ ५

रूणि। अग्ने। पुरुधा। त्वाऽया। वसूनि। राजन्। वसुता। ते। अश्याम्। पुरूणि। हि। त्वे इति। पुरुऽवार। सन्ति।
अग्ने। वसु। विधते। राजनि। त्वे इति ॥१३॥ ॥इति चतुर्थाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओ३म्॥
॥ त्वम्। हि। क्षैतऽवत्। यशः। अग्ने। मित्रः। न। पत्यसे। त्वम्। विऽचर्षणे। श्रवः। वसो इति। पुष्टिम्। न। पुष्य
सि। त्वाम्। हि। स्म। चर्षणयः। यज्ञेभिः। गीःऽभिः। ईळते। त्वाम्। वाजी। याति। अवृकः। रजःऽतूः। विश्वऽ
चर्षणिः। सऽजोषसः। त्वा। दिवः। नरः। यज्ञस्य। केतुम्। इन्धते। यत्। ह। स्यः। मानुषः। जनः। सुम्नऽयुः।
जुह्वे। अध्वरे। ऋधत्। यः। ते। सुऽदानवे। धिया। मर्तः। शशमते। ऊती। सः। बृहतः। दिवः। द्विषः।
अंहः। न। तरति। सम्ऽइधा। यः। ते। आऽहुतिम्। निऽशितिम्। मर्त्यः। नशत्। वयाऽवन्तम्। सः। पुष्यति।
क्षयम्। अग्ने। शतऽआयुषम् ॥१॥ त्वेषः। ते। धूमः। ऋण्वति। दिवि। सन्। शुक्रः। आऽततः। सूरः।
न। हि। द्युता। त्वम्। कृपा। पावक। रोचसे। आ। अध। हि। विक्षु। ईड्यः। असि। प्रियः। नः। अतिथिः। रण्वः।

६

४६

जूर्यः।

पुरिऽइव। सूनुः। न। त्रययाय्यः। क्रत्वा। हि। द्रोणे। अज्यसे। अग्ने। वाजी। न। कृत्व्यः। परिज्माऽइव।
स्वधा। अर्यः। अत्यः। न। ह्वार्यः। शिशुः। त्वम्। त्या। चित्। अच्युता। अग्ने। पशुः। न। यवसे। धाम। ह। यत्।
ते। अजर। वना। वृश्चन्ति। शिक्वसः। अग्ने। होता। दमे। विशाम्। सम्ऽऋधः। विश्पते। कृणु। जुषस्व।
हव्यम्। अङ्गिरः। अच्छ। नः। मित्रऽमहः। देव। देवान्। अग्ने। वोचः। सुऽमतिम्। रोदस्योः। वीहि। स्व
स्तिम्। सुऽक्षितिम्। दिवः। नॄन्। द्विषः। अंहांसि। दुःऽइता। तरेम। ता। तरेम। तव। अवसा। तरेम ॥२॥
॥ ॥ अग्ने। सः। क्षेषत्। ऋतऽपाः। ऋतेऽजाः। उरु। ज्योतिः। नशते। देवऽयुः। ते। यम्। त्वम्। मित्रेण।
वरुणः। सऽजोषाः। देव। पासि। त्यजसा। मर्तम्। अंहः। ईजे। यज्ञेभिः। शशमे। शमीभिः। ऋधत्ऽ
वीराय। अग्नये। ददाश। एव। चन। तम्। यशसाम्। अजुष्टिः। न। अंहः। मर्तम्। नशते। न। प्रऽदृप्तिः।
सूरः। न। यस्य। दृशतिः। अरेपाः। भीमा। यत्। एति। शुचतः। ते। आ। धीः। हेषस्वतः। शुरुधः। न।

प॰च॰५

४७

अयं। अग्नेः। कुत्रं। चित्। रण्वः। वसतिः। वनेऽजाः। तिग्मं। चित्। एम। महि। वर्पः। अस्य। भसत्।
अश्वः। न। यमसानः। आसा। विऽजेहमानः। परशुः। न। जिह्वां। द्रविः। न। द्रवयति। दारु। धक्षत्।
सः। इत्। अस्ताऽइव। प्रति। धात्। असिष्यन्। शिशीत। तेजः। अयसः। न। धारां। चित्रऽध्रज
तिः। अरतिः। यः। अक्तोः। वेः। न। द्रुऽसद्वा। रघुपत्मऽजंहाः॥६॥ सः। ईं। रेभः। न। प्रति। वस्त। उ
स्राः। शोचिषा। ररपीति। मित्रऽमहाः। नक्तं। यः। ईं। अरुषः। यः। दिवा। नॄन्। अमर्त्यः। अरु
षः। यः। दिवा। नॄन्। दिवः। न। यस्य। विधतः। नवीनोत्। वृषा। रुक्षः। ओषधीषु। नूनोत्। घृणा।
न। यः। ध्रजसा। पत्मना। यन्। आ। रोदसीइति। वसुना। दं। सुपत्नीइति सुऽपत्नी। धायःऽभिः।
वा। यः। युज्येभिः। अर्कैः। विऽद्युत्। न। दविद्योत्। स्वेभिः। शुष्मैः। शर्द्धः। वा। यः। मरुतां। ततक्ष।
ऋभुः। न। त्वेषः। रभसानः। अद्योत्॥८॥ यथा। होतः। मनुषः। देवऽताता। यज्ञेभिः। सूनोइति।

४७

सहसः। यजासि। एव। नः। अद्य। समना। समानान्। उशन्। अग्ने। उशतः। यक्षि। देवान्। सः।
नः। विभाऽवा। चक्षणिः। न। वस्तोः। अग्निः। वंदारु। वेद्यः। चनः। धात्। विश्वऽआयुः। यः।
अमृतः। मर्त्येषु। उषःऽभुत्। भूत्। अतिथिः। जातऽवेदाः। द्यावः। न। यस्य। पनयंति। अभ्वं। भा
सांसि। वस्ते। सूर्यः। न। शुक्रः। वि। यः। इनोति। अजरः। पावकः। अश्नस्य। चित्। शिश्नथत्। पूर्व्याणि।
वद्म। हि। सूनोइति। असि। अद्मऽसद्वा। चक्रे। अग्निः। जनुषा। अज्म। अन्नं। सः। त्वं। नः। ऊर्जऽसने।
ऊर्जं। धाः। राजाऽइव। जेः। अवृके। क्षेषि। अंतरिति। निऽतिक्ति। यः। वारणं। अन्नं। अत्ति। वायुः। न।
राष्ट्री। अति। एति। अक्तून्। तुर्याम। यः। ते। आऽदिशां। अरातीः। अत्यः। न। ह्रुतः। पततः। परिऽह्रु
त्॥५॥ आ। सूर्यः। न। भानुमत्ऽभिः। अर्कैः। अग्ने। ततंथ। रोदसीइति। वि। भासा। चित्रः। नयत्।
परि। तमांसि। अक्तः। शोचिषा। पत्मन्। औशिजः। न। दीयन्। त्वां। हि। मंद्रऽतमं। अर्कऽशोकैः। व

प॰च॰५

वृमहे।महि।नः।ओषि।अग्ने।इंद्रः।न।त्वा।शवसा।देवता।वायुं।पृणंति।राधसा।नृऽतमाः।नु।
नः।अग्ने।अवृकेभिः।स्वस्ति।वेषि।रायः।पथिऽभिः।पर्षि।अंहः।ता।सूरिऽभ्यः।गृणते।रासि।
सुम्नं।मदेम।शतऽहिमाः।सुऽवीराः॥३॥हुवे।वः।सूनुं।सहसः।युवानं।अद्रोघऽवाचं।मतिऽभिः।
४८
यविष्ठं।यः।इन्वति।द्रविणानि।प्रऽचेताः।विश्वऽवाराणि।पुरुऽवारः।अध्रुक्।त्वेइति।वसूनि।पु
रुऽअनीक।होतः।दोषा।वस्तोः।आ।ईरिरे।यज्ञियासः।क्षामऽइव।विश्वा।भुवनानि।यस्मिन्।सं।
सौभगानि।दधिरे।पावके।त्वं।विक्षु।प्रऽदिवः।सीदः।आसु।क्रत्वा।रथीः।अभवः।वार्याणां।अ
तः।इनोषि।विधते।चिकित्वः।वि।आनुषक्।जातऽवेदः।वसूनि।यः।नः।सनुत्यः।अभिऽदासत्। ४८
अग्ने।यः।अंतरः।मित्रऽमहः।वनुष्यात्।तं।अजरेभिः।वृषऽभिः।तव।स्वैः।तप।तपिष्ठ।तप
सा।तपस्वान्।यः।ते।यज्ञेन।संऽइधा।यः।उक्थैः।अर्केभिः।सूनोइति।सहसः।ददाशात्।सः।

मर्त्येषु।अमृत।प्रऽचेताः।राया।द्युम्नेन।श्रवसा।वि।भाति।सः।तत्।कृधि।इषितः।तूयं।अग्ने।
स्पृधः।बाधस्व।सहसा।सहस्वान्।यत्।शस्यसे।द्युऽभिः।अक्तः।वचःऽभिः।तत्।जुषस्व।ज
रितुः।घोषि।मन्म।अश्याम।तं।कामं।अग्ने।तव।ऊती।अश्याम।रयिं।रयिऽवः।सुऽवीरं।अश्या
म।वाजं।अभि।वाजयंतः।अश्याम।द्युम्नं।अजर।अजरं।ते॥७॥प्र।नव्यसा।सहसः।सूनुं।
अच्छ।यज्ञेन।गातुं।अवः।इच्छमानः।वृश्चत्ऽवनं।कृष्णऽयामं।रुशंतं।वीती।होतारं।दिव्यं।
जिगाति।सः।श्वितानः।तन्यतुः।रोचनऽस्थाः।अजरेभिः।नानदत्ऽभिः।यविष्ठः।यः।पावकः।
पुरुऽतमः।पुरूणि।पृथूनि।अग्निः।अनुऽयाति।भर्वन्।वि।ते।विष्वक्।वातऽजूतासः।अग्ने।
भामासः।शुचे।शुचयः।चरंति।तुविऽम्रक्षासः।दिव्याः।नवऽग्वाः।वना।वनंति।धृषता।रुजंतः।
ये।ते।शुक्रासः।शुचयः।शुचिष्मः।क्षां।वपंति।विऽसितासः।अश्वाः।अध।भ्रमः।ते।उर्विया।

प॰ वं॰ ५

४९

वि। भाति। यातयमानः। अधि। सानु। पृश्नेः। अध। जिह्वा। पापतीति। प्र। वृष्णः। गोषुऽयुधः।
न। अशनिः। सृजाना। शूरस्यऽइव। प्रऽसितिः। क्षातिः। अग्नेः। दुःऽवर्तुः। भीमः। दयते। वनानि।
आ। भानुना। पार्थिवानि। ज्रयांसि। महः। तोदस्य। धृषता। ततंथ। सः। बाधस्व। अप। भया। सहःऽ
भिः। स्पृधः। वनुष्यन्। वनुषः। नि। जूर्व। सः। चित्र। चित्रं। चितयंतं। अस्मे इति। चित्रऽक्षत्र। चित्रऽ
तमं। वयःऽधां। चंद्रं। रयिं। पुरुऽवीरं। बृहंतं। चंद्र। चंद्राभिः। गृणते। युवस्व॥ ६॥ मूर्धानं। दिवः।
अरतिं। पृथिव्याः। वैश्वानरं। ऋते। आ। जातं। अग्निं। कविं। संऽराजं। अतिथिं। जनानां। आसन्
न्। आ। पात्रं। जनयंत। देवाः। नाभिं। यज्ञानां। सदनं। रयीणां। महां। आऽहावं। अभि। सं। नवंत।
वैश्वानरं। रथ्यं। अध्वराणां। यज्ञस्य। केतुं। जनयंत। देवाः। त्वत्। विप्रः। जायते। वाजी। अग्ने। त्व
त्। वीरासः। अभिमातिऽसहः। वैश्वानर। त्वं। अस्मासु। धेहि। वसूनि। राजन्। स्पृहयाय्याणि।

४९

त्वां। विश्वे। अमृत। जायमानं। शिशुं। न। देवाः। अभि। सं। नवंते। तव। क्रतुऽभिः। अमृतऽत्वं। आय
न्। वैश्वानर। यत्। पित्रोः। अदीदेः। वैश्वानर। तव। तानि। व्रतानि। महानि। अग्ने। नकिः। आ। दधर्ष।
यत्। जायमानः। पित्रोः। उपऽस्थे। अविंदः। केतुं। वयुनेषु। अह्नां। वैश्वानरस्य। विऽमितानि। चक्ष
सा। सानूनि। दिवः। अमृतस्य। केतुना। तस्य। इत्। ऊं इति। विश्वा। भुवना। अधि। मूर्द्धनि। वयाःऽ
इव। रुरुहुः। सप्त। विऽस्रुहः। वि। यः। रजांसि। अमिमीत। सुऽक्रतुः। वैश्वानरः। वि। दिवः। रोच
ना। कविः। परि। यः। विश्वा। भुवनानि। पप्रथे। अदब्धः। गोपाः। अमृतस्य। रक्षिता॥ ७॥ पृक्षस्य।
वृष्णः। अरुषस्य। नु। सहः। प्र। नु। वोचं। विदथा। जातऽवेदसः। वैश्वानराय। मतिः। नव्यसी। शु
चिः। सोमःऽइव। पवते। चारुः। अग्नये। ०। व्रतानि। अग्निः। व्रतऽपाः। अरक्षत। वि। अंतरि
क्षं। अमिमीत। सुऽक्रतुः। वैश्वानरः। महिना। नाकं। अस्पृशत्। वि। अस्तभ्नात्। रोदसी इति।

१-च-५

मित्रः। अद्भुतः। अन्तः। स्वावत्। अकृणोत्। ज्योतिषा। तमः। वि। चर्मणीइवेति चर्मणीऽइव। धिषणेइ
ति। अवर्तयत्। वैश्वानरः। विश्वा। अधत्त। वृष्ण्यं। अपां। उपऽस्थे। महिषाः। अगृभ्णत। विशः। रा
जानं। उप। तस्थुः। ऋग्मियं। आ। दूतः। अग्निं। अभरत्। विवस्वतः। वैश्वानरं। मातरिश्वा। पराऽवतः।

५०

युगेऽयुगे। विदथ्यं। गृणत्ऽभ्यः। अग्ने। रयिं। यशसं। धेहि। नव्यसीं। पव्याऽइव। राजन्। अघऽशं
सं। अजर। नीचा। नि। वृश्च। वनिनं। न। तेजसा ॥७॥ धारय। अनामि। क्षत्रं। अजरं। सुऽवीर्यं। वयं।
जयेम। शतिनं। सहस्रिणं। वैश्वानर। वाजं। अग्ने। तव। ऊतिऽभिः। अदब्धेभिः। तव। गोपाभिः। इ
ष्टे। अस्माकं। पाहि। त्रिऽसधस्थ। सूरीन्। रक्ष। च। नः। ददुषां। शर्धः। अग्ने। वैश्वानर। प्र। च। तारीः।
स्तवानः ॥१०॥ अहः। इति। च। कृष्णं। अहः। अर्जुनं। च। वि। वर्तेतेइति। रजसीइति। वेद्याभिः। वैश्वा
नरः। जायमानः। न। राजा। अव। अतिरत्। ज्योतिषा। अग्निः। तमांसि। न। अहं। तंतुं। न। वि। जाना

५०

मि। ओतुं। न। यं। वयंति। सं ऽअरे। अतमानाः। कस्य। स्वित्। पुत्रः। इह। वक्त्वानि। परः। वदाति।
अवरेण। पित्रा। सः। इत्। तंतुं। सः। वि। जानाति। ओतुं। सः। वक्त्वानि। ऋतुऽथा। वदाति। यः।
ईं। चिकेतत्। अमृतस्य। गोपाः। अवः। चरन्। परः। अन्येन। पश्यन्। अयं। होता। प्रथमः। प
श्यत। इमं। इदं। ज्योतिः। अमृतं। मर्त्येषु। अयं। सः। जज्ञे। ध्रुवः। आ। निऽसत्तः। अमर्त्यः। त
न्वा। वर्धमानः। ध्रुवं। ज्योतिः। निऽहितं। दृशये। कं। मनः। जविष्ठं। पतयत्ऽसु। अंतः। इति।
विश्वे। देवाः। सऽमनसः। सऽकेताः। एकं। क्रतुं। अभि। वि। यंति। साधु। वि। मे। कर्णा। पतयतः।
वि। चक्षुः। वि। इदं। ज्योतिः। ज्योतिः। हृदये। आऽहितं। यत्। वि। मे। मनः। चरति। दूरेऽआधीः।
किं। स्वित्। वक्ष्यामि। किं। ऊं इति। नु। मनिष्ये। विश्वे। देवाः। अनमस्यन्। भियानाः। त्वां। अ
ग्ने। तमसि। तस्थिऽवांसं। वैश्वानरः। अवतु। ऊतये। नः। अमर्त्यः। अवतु। ऊतये। नः ॥११॥

प.चं.५

५१

पुरः। वः। मंद्रं। दिव्यं। सुऽवृक्तिं। प्रऽयति। यज्ञे। अग्निं। अध्वरे। दधिध्वं। पुरः। उक्थेभिः। सः।
हि। नः। विभाऽवा। सुऽअध्वरा। करति। जातऽवेदाः। तं। ऊं इति। द्युऽमः। पुरुऽअनीक। होतः। अ
ग्ने। अग्निऽभिः। मनुषः। इधानः। स्तोमं। यं। अस्मै। ममताऽइव। शूषं। घृतं। न। शुचि। मतयः।
पवंते। पीपाय। सः। श्रवसा। मर्त्येषु। यः। अग्नये। ददाश। विप्रः। उक्थैः। चित्राभिः। तं। ऊतिऽभिः।
चित्रऽशोचिः। व्रजस्य। साता। गोऽमतः। दधाति। आ। यः। पप्रौ। जायमानः। उर्वी इति। दूरेऽदृ
शा। भासा। कृष्णऽअध्वा। अध। वक्रा। चित्। तमः। ऊर्म्यायाः। तिरः। शोचिषा। ददृशे। पावकः।
तु। नः। चित्रं। पुरुऽवाजाभिः। ऊती। अग्ने। रयिं। मघवत्ऽभ्यः। च। धेहि। ये। राधसा। श्रवसा।
च। अति। अन्यान्। सुऽवीर्येभिः। च। अभि। संति। जनान्। इमं। यज्ञं। चनः। धाः। अग्ने। उशन्।
यं। ते। आसानः। जुहुते। हविष्मान्। भरत्ऽवाजेषु। दधिषे। सुऽवृक्तिं। अवीः। वाजस्य। गध्य

५१

स्य। सातौ। वि। द्वेषांसि। इनुहि। वर्धय। इळां। ॥१२॥ यजस्व। होतः। इषितः। यजीयान्। अग्ने। बाधः। मरु
तां। न। प्रऽयुक्ति। आ। नः। मित्रावरुणा। नासत्या। द्यावा। होत्राय। पृथिवी इति। ववृत्याः। त्वं। होता। मंद्र
तमः। नः। अध्रुक्। अंतः। देवः। विदथा। मर्त्येषु। पावकया। जुह्वा। वह्निः। आसा। अग्ने। यजस्व। तन्वं।
तव। स्वां। धन्या। चित्। हि। त्वे इति। धिषणा। वष्टि। प्र। देवान्। जन्म। गृणते। यजध्यै। वेपिष्ठः। अंगिर
सां। यत्। ह। विप्रः। मधु। छंदः। भनति। रेभः। इष्टौ। अदिद्युतत्। सु। अपाकः। विभाऽवा। अग्ने। य
जस्व। रोदसी इति। उरूची इति। आयुः। न। यं। नमसा। रातऽहव्याः। अंजंति। सुऽप्रयसं। पंच। जनाः।
वृंजे। ह। यत्। नमसा। बर्हिः। अग्नौ। अयामि। स्रुक्। घृतऽवती। सुऽवृक्तिः। अमि। अक्षि। सद्म। सदने।
पृथिव्याः। अश्रायि। यज्ञः। सूर्ये। न। चक्षुः। दशस्य। नः। पुरुऽअनीक। होतः। देवेभिः। अग्ने। अ
ग्निऽभिः। इधानः। रायः। सूनो इति। सहसः। वावसानाः। अति। स्रसेम। वृजनं। न। अंहः॥१३॥

प॰ च॰ ५

५२

मध्ये। होता। दुरोणे। बर्हिषः। राट्। अग्निः। तोदस्य। रोदसी इति। यजध्यै। अयम्। सः। सूनुः। सह-
सः। ऋतऽवा। दूरात्। सूर्यः। न। शोचिषा। ततान। आ। यस्मिन्। त्वे इति। सु। अपाके। यजत्र। यक्ष-
त्। राजन्। सर्वतांताऽइव। नु। द्यौः। त्रिऽसधस्थस्य। ततरुषः। न। अंहः। हव्या। मघानि। मानुषा।
यजध्यै। तेजिष्ठा। यस्य। अरतिः। वनेऽराट्। तोदः। अध्वन्। न। वृधसानः। अद्यौत्। अद्रोघः।
न। द्रविता। चेतति। त्मन्। अमर्त्यः। अवर्त्रः। ओषधीषु। सः। अस्माकेभिः। एतरि। न। शूषैः। अ-
ग्निः। स्तवे। दमे। आ। जातऽवेदाः। द्रुऽअन्नः। वन्वन्। क्रत्वा। न। अर्वा। उस्रः। पिताऽइव। जारया-
यि। यज्ञैः। अध। स्म। अस्य। पनयन्ति। भासः। वृथा। यत्। तक्षत्। अनुऽयाति। पृथ्वीम्। सद्यः। यः।
स्पन्द्रः। विऽसितः। धवीयान्। ऋणः। न। तायुः। अति। धन्व। राट्। सः। त्वम्। नः। अर्वन्। निदायाः।
विश्वेभिः। अग्ने। अग्निऽभिः। इधानः। वेषि। रायः। वि। यासि। दुच्छुनाः।०॥१४॥ त्वत्। विश्वा।

५२

सुऽभग। सौभगानि। अग्ने। वि। यन्ति। वनिनः। न। वयाः। श्रुष्टी। रयिः। वाजः। वृत्रऽतूर्ये। दिवः। वृ-
ष्टिः। ईड्यः। रीतिः। अपाम्। त्वम्। भगः। नः। आ। हि। रत्नम्। इषे। परिज्माऽइव। क्षयसि। दस्मऽवर्चाः। अग्ने।
मित्रः। न। बृहतः। ऋतस्य। असि। क्षत्ता। वामस्य। देव। भूरेः। सः। सत्ऽपतिः। शवसा। हन्ति। वृत्रम्। अ-
ग्ने। विप्रः। वि। पणेः। भर्ति। वाजम्। यम्। त्वम्। प्रऽचेतः। ऋतऽजात। राया। सऽजोषाः। नप्त्रा। अपाम्। हिनो-
षि। यः। ते। सूनो इति। सहसः। गीःऽभिः। उक्थैः। यज्ञैः। मर्तः। निऽशितिम्। वेद्या। आनट्। विश्वम्। सः।
देव। प्रति। वारम्। अग्ने। धत्ते। धान्यम्। पत्यते। वसव्यैः। ता। नृऽभ्यः। आ। सौश्रवसा। सुऽवीरा।
अग्ने। सूनो इति। सहसः। पुष्यसे। धाः। कृणोषि। यत्। शवसा। भूरि। पश्वः। वयः। वृकाय। अरये।
जसुरये। वृधा। सूनो इति। सहसः। नः। विऽहायाः। अग्ने। तोकम्। तनयम्। वाजि। नः। दाः। विश्वाभिः।
गीःऽभिः। अभि। पूर्तिम्। अश्याम्।०॥१५॥ अग्ना। यः। मर्त्यः। दुवः। धियम्। जुजोष। धीतिऽभिः। भस-

अ॰च॰५

त् । नु । सः । प्र । पूर्व्यः । इषं । वुरीत । अवसे । अग्निः । इत् । हि । प्रऽचेताः । अग्निः । वेधःऽतमः । ऋ
षिः । अग्निं । होतारं । ईळते । यज्ञेषु । मनुषः । विशः । नाना । हि । अग्ने । अवसे । स्पर्धन्ते । रायः । अर्यः ।
तूर्वन्तः । दस्युं । आयवः । व्रतैः । सीक्षन्तः । अव्रतं । अग्निः । अप्ऽसां । ऋतिऽसहं । वीरं । ददाति । सत्ऽ
पतिं । यस्य । त्रसन्ति । शवसः । संऽचक्षि । शत्रवः । भिया । अग्निः । हि । विद्मना । निदः । देवः । मर्तं । उ
रुष्यति । सहऽवा । यस्य । अवृतः । रयिः । वाजेषु । अवृतः ॥ १० ॥ १६ ॥ इमं । ऊं इति । सु । वः । अतिथिं । उषःऽ
बुधं । विश्वासां । विशां । पतिं । ऋंजसे । गिरा । वेति । इत् । दिवः । जनुषा । कत् । चित् । आ । शुचिः । ज्यो
क् । चित् । अत्ति । गर्भः । यत् । अच्युतं । मित्रं । न । यं । सुऽधितं । भृगवः । दधुः । वनस्पतौ । ईड्यं । ऊर्ध्वऽ
शोचिषं । सः । त्वं । सुऽप्रीतः । वीतऽहव्ये । अद्भुत । प्रशस्तिऽभिः । महयसे । दिवेऽदिवे । सः । त्वं । दक्ष
स्य । अवृकः । वृधः । भूः । अर्यः । परस्य । अंतरस्य । तरुषः । रायः । सूनो इति । सहसः । मर्त्येषु । आ ।

५३

छर्दिः । यच्छ । वीतऽहव्याय । सऽप्रथः । भरत्ऽवाजाय । सऽप्रथः । द्युतानं । वः । अतिथिं । स्वःऽनरं । अग्निं ।
होतारं । मनुषः । सुऽअध्वरं । विप्रं । न । द्युक्षऽवचसं । सुवृक्तिऽभिः । हव्यऽवाहं । अरतिं । देवं । ऋंजसे । पा
वकया । यः । चितयन्त्या । कृपा । क्षामन् । रुरुचे । उषसः । न । भानुना । तूर्वन् । न । यामन् । एतशस्य । नु । र
णे । आ । यः । घृणे । न । ततृषाणः । अजरः ॥ १७ ॥ अग्निंऽअग्निं । वः । संऽइधा । दुवस्यत । प्रियंऽप्रियं ।
वः । अतिथिं । गृणीषणि । उप । वः । गीःऽभिः । अमृतं । विवासत । देवः । देवेषु । वनते । हि । वार्यं । देवः । देवेषु
वनते । हि । नः । दुवः । संऽइद्धं । अग्निं । संऽइधा । गिरा । गृणे । शुचिं । पावकं । पुरः । अध्वरे । ध्रुवं । विप्रं । हो
तारं । पुरुऽवारं । अद्रुहं । कविं । सुम्नैः । ईमहे । जातऽवेदसं । त्वां । दूतं । अग्ने । अमृतं । युगेऽयुगे । हव्यऽवाहं ।
दधिरे । पायुं । ईड्यं । देवासः । च । मर्तासः । च । जागृविं । विऽभुं । विश्पतिं । नमसा । नि । सेदिरे । विऽभूषन् ।
अग्ने । उभयान् । अनु । व्रता । दूतः । देवानां । रजसी इति । सं । ईयसे । यत् । ते । धीतिं । सुऽमतिं । आऽवृणी

प.च.५

५४

महे। अध। स्म। नः। त्रिऽवरूथः। त्रिवः। भव। तं। सुऽप्रतीकं। सुऽदृशं। सुऽअंचं। अविद्वांसः। विदुःऽतरं।
सपेम। सः। यक्षत्। विश्वा। वयुनानि। विद्वान्। प्र। हव्यं। अग्निः। अमृतेषु। वोचत्॥१०॥ तं। अग्ने।
पासि। उत। तं। पिपर्षि। यः। ते। आनट्। कवये। शूर। धीतिं। यज्ञस्य। वा। निऽशितिं। वा। उत्ऽइतिं। वा।
तं। इत्। पृणक्षि। शवसा। उत। राया। त्वं। अग्ने। वनुष्यतः। नि। पाहि। त्वं। ऊं इति। नः। सहसाऽवन्।
अवद्यात्। सं। त्वा। ध्वस्मन्ऽवत्। अभि। एतु। पाथः। सं। रयिः। स्पृहयाय्यः। सहस्री। अग्निः।
होता। गृहऽपतिः। सः। राजा। विश्वा। वेद। जनिम। जातऽवेदाः। देवानां। उत। यः। मर्त्यानां। यजि
ष्ठः। सः। प्र। यजतां। ऋतऽवा। अग्ने। यत्। अद्य। विशः। अध्वरस्य। होतरिति। पावकऽशोचे।
वेः। त्वं। हि। यज्वा। ऋता। यजासि। महिना। वि। यत्। भूः। हव्या। वह। यविष्ठ। या। ते। अद्य। अभि।
प्रयांसि। सुऽधिता। नि। हि। ख्यः। नि। त्वा। दधीत। रोदसी इति। यजध्यै। अव। नः। मघऽव

वीतये।

न्। वाजऽसातौ। अग्ने। विश्वानि॥०॥१५॥ अग्ने। विश्वेभिः। सुऽअनीक। देवैः। ऊर्णाऽवंतं।
प्रथमः। सीद। योनिं। कुलायिनं। घृतऽवंतं। सवित्रे। यज्ञं। नय। यजमानाय। साधु। इमं। ऊं इ
ति। यं। अथर्वऽवत्। अग्निं। मंथंति। वेधसः। यं। अंकुऽयंतं। आ। अनयन्। अमूरं। श्याव
याभ्यः। जनिष्ठ। देवऽसर्वऽताता। स्वस्तये। आ। देवान्। वक्षि। अमृतान्। ऋतऽवृधः। यज्ञं।
देवेषु। पिस्पृशः। वयं। ऊं इति। त्वा। गृहऽपते। जनानां। अग्ने। अकर्म। संऽइधा। बृहंतं। अ
स्थूरि। नः। गार्हऽपत्यानि। संतु। तिग्मेन। नः। तेजसा। सं। शिशाधि॥२०॥ ॥अनुवाकः॥
त्वं। अग्ने। यज्ञानां। होता। विश्वेषां। हितः। देवेभिः। मानुषे। जने। सः। नः। मंद्राभिः। अध्वरे।
जिह्वाभिः। यज। महः॥०॥ वेत्थ। हि। वेधः। अध्वनः। पथः। च। देव। अंजसा। अग्ने। यज्ञेषु। सु
क्रतो इति सुऽक्रतो। त्वां। ईळे। अध। द्विता। भरतः। वाजिऽभिः। शुनं। ईजे। यज्ञेषु। यज्ञियं। त्वं।

प॰ च॰ ५

५५

इमा । वार्या । पुरु । दिवःऽदासाय । सुन्वते । भरत्ऽवाजाय । दाशुषे ॥ २१ ॥ त्वं । दूतः । अमर्त्यः ।
आ । वह । दैव्यं । जनं । शृण्वन् । विप्रस्य । सुऽस्तुतिं । त्वां । अग्ने । सुऽआध्यः । मर्त्तासः । देवऽवीत
ये । यज्ञेषु । देवं । ईळते । तव । प्र । यक्षि । संऽदृशं । उत । क्रतुं । सुऽदानवः । विश्वे । जुषंत । कामिनः ।
त्वं । होता । मनुःऽहितः । वह्निः । आसा । विदुःऽतरः । अग्ने । यक्षि । दिवः । विशः । अग्ने । आ । या
हि । वीतये । गृणानः । हव्यऽदातये । नि । होता । सत्सि । बर्हिषि ॥ २२ ॥ तं । त्वा । समित्ऽभिः । अं
गिरः । घृतेन । वर्द्धयामसि । बृहत् । शोच । यविष्ठ्य । सः । नः । पृथु । श्रवाय्यं । अच्छ । देव । विवास
सि । बृहत् । अग्ने । सुऽवीर्यं । त्वां । अग्ने । पुष्करात् । अधि । अथर्वा । निः । अमंथत । मूर्ध्नः । वि
श्वस्य । वाघतः । तं । ऊं इति । त्वा । दध्यङ् । ऋषिः । पुत्रः । ईधे । अथर्वणः । वृत्रऽहनं । पुरंऽदरं ।
। ० । पाथ्यः । वृषा । सं । ईधे । दस्युहन्ऽतमं । धनंऽजयं । रणेऽरणे ॥ २३ ॥ आ । इहि । ऊं इति ।

५५

सु । ब्रवाणि । ते । अग्ने । इत्था । इतराः । गिरः । एभिः । वर्द्धासे । इंदुऽभिः । यत्र । क्व । च । ते । मनः । द
क्षं । दधसे । उत्ऽतरं । तत्र । सदः । कृणवसे । नहि । ते । पूर्तं । अक्षिऽपत् । भुवत् । नेमानां । वसो
इति । अथ । दुवः । वनवसे । आ । अग्निः । अगामि । भारतः । वृत्रऽहा । पुरुऽचेतनः । दिवःऽदास
स्य । सत्ऽपतिः । सः । हि । विश्वा । अति । पार्थिवा । रयिं । दाशत् । महिऽत्वना । वन्वन् । अवातः । अ
स्तृतः ॥ २४ ॥ सः । प्रत्नऽवत् । नवीयसा । अग्ने । द्युम्नेन । संऽयता । बृहत् । ततंथ । भानुना । प्र ।
वः । सखायः । अग्नये । स्तोमं । यज्ञं । च । धृष्णुऽया । अर्च । गाय । च । वेधसे । सः । हि । यः । मानु
षा । युगा । सीदत् । होता । कविऽक्रतुः । दूतः । च । हव्यऽवाहनः । ता । राजाना । शुचिऽव्रता । ० । वसो
इति । यक्षि । इह । रोदसी इति । वस्वी । ते । अग्ने । संऽदृष्टिः । इषुऽयते । मर्त्याय । ऊर्जः । नपात् । अ
मृतस्य ॥ २५ ॥ क्रत्वा । दाः । अस्तु । श्रेष्ठः । अद्य । त्वा । वन्वन् । सुऽरेक्णाः । मर्त्तः । आनाश । सुऽवृ

प॰च॰५

५६

क्षि। ते। ते। अग्ने। त्वाऽउताः। इषयंतः। विश्वं। आयुः। तरंतः। अर्यः। अरातीः। वन्वंतः। अर्यः। अ
रातीः। अग्निः। तिग्मेन। शोचिषा। यासत्। विश्वं। नि। अत्रिणं। अग्निः। नः। वनते। रयिं। सुऽवीरं।
रयिं। आ। भर। जातऽवेदः। विऽचर्षणे। जहि। रक्षांसि। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। त्वं। नः। पाहि। अंहसः।
जातऽवेदः। अघऽयतः। रक्ष। नः। ब्रह्मणः। कवे॥ २६॥ यः। नः। अग्ने। दुःऽएवः। आ। मर्त्तः। वधा
य। दाशति। तस्मात्। नः। पाहि। अंहसः। त्वं। तं। देव। जिह्वया। परि। बाधस्व। दुःऽकृतं। मर्त्तः। यः। नः।
जिघांसति। भरतऽवाजाय। सुऽप्रथः। शर्म। यच्छ। सहंत्य। अग्ने। वरेण्यं। वसु। अग्निः। वृत्राणि।
जंघनत्। द्रविणस्युः। विपन्यया। संऽइद्धः। शुक्रः। आऽहुतः। गर्भे। मातुः। पितुः। पिता। विऽदिद्युता
नः। अक्षरे। सीदन्। ऋतस्य। योनिं। आ॥ २७॥ ब्रह्म। प्रजाऽवत्। आ। भर। जातऽवेदः। विऽचर्षणे।
अग्ने। यत्। दीदयत्। दिवि। उप। त्वा। रण्वऽसंदृशं। प्रयस्वंतः। सहःऽकृत। अग्ने। ससृज्महे। गि

५६

रः॥ उप। छायांऽइव। घृणेः। अगन्म। शर्म। ते। वयं। अग्ने। हिरण्यऽसंदृशः। यः। उग्रःऽइव। शर्यऽ
हा। तिग्मऽशृंगः। न। वंसगः। अग्ने। पुरः। रुरोजिथ। आ। यं। हस्ते। न। खादिनं। शिशुं। जातं। न। बि
भ्रति। विशां। अग्निं। सुऽअध्वरं॥ २८॥ प्र। देवं। देवऽवीतये। भरत। वसुवित्ऽतमं। आ। स्वे। योनौ।
नि। सीदतु। आ। जातं। जातऽवेदसि। प्रियं। शिशीत। अतिथिं। स्योने। आ। गृहऽपतिं। अग्ने। युक्ष्व।
हि। ये। तव। अश्वासः। देव। साधवः। अरं। वहंति। मन्यवे। अच्छ। नः। याहि। आ। वह। अभि। प्रयां
सि। वीतये।०। उत्। अग्ने। भारत। द्युऽमत्। अजस्रेण। दविद्युतत्। शोच। वि। भाहि। अजर॥ २९॥
वीती। यः। देवं। मर्त्तः। दुवस्येत्। अग्निं। ईळीत। अध्वरे। हविष्मान्। होतारं। सत्यऽयजं। रोदस्योः।
उत्तानऽहस्तः। नमसा। आ। विवासेत्।०। हृदा। तष्टं। भरामसि। ते। ते। भवंतु। उक्षणः। ऋषभासः।
वशाः। उत। अग्निं। देवासः। अग्नियं। इंधते। वृत्रहन्ऽतमं। येन। वसूनि। आऽभृता। तृह्ळा। रक्षां

प.ना.६

५७

सि । वाजिना ॥ २० ॥ ॥ इति चतुर्थाष्टके पंचमोध्यायः ॥ ॥ हरिः ओ३म् ॥ ॥ पिब । सोमं । अभि ।
यं । उग्र । तर्दः । ऊर्वं । गव्यं । महि । गृणानः । इंद्र । वि । यः । धृष्णो इति । वधिषः । वज्रऽहस्त । विश्वा । वृत्रं । अ
मित्रिया । शवःऽभिः । सः । ईं । पाहि । यः । ऋजीषी । तरुत्रः । यः । शिप्रऽवान् । वृषभः । यः । मतीनां । यः ।
गोत्रऽभित् । वज्रऽभृत् । यः । हरिऽस्थाः । सः । इंद्र । चित्रान् । अभि । तृंधि । वाजान् ॥ एव । पाहि । प्रत्नऽ
था । मंदतु । त्वा । श्रुधि । ब्रह्म । ववृधस्व । उत । गीःऽभिः । आविः । सूर्यं । कृणुहि । पीपिहि । इषः । जहि । शत्रून् ।
अभि । गाः । इंद्र । तृंधि ॥ ते । त्वा । मदाः । बृहत् । इंद्र । स्वधाऽवः । इमे । पीताः । उक्षयंत । द्युऽमंतं । महां ।
अनूनं । तवसं । विऽभूतिं । मत्सरासः । जर्हृषंत । प्रऽसाहं ॥ येभिः । सूर्यं । उषसं । मंदसानः । अवासयः । अ
प । दृळ्हानि । दर्द्रत् । महां । अद्रिं । परि । गाः । इंद्र । संतं । नुत्थाः । अच्युतं । सदसः । परि । स्वात् ॥ १ ॥ तव ।
क्रत्वा । तव । तत् । दंसनाभिः । आमासु । पक्वं । शच्या । नि । दीधरिति दीधः । और्णोः । दुरः । उस्रियाभ्यः ।

वि । दृळ्हा । उत् । ऊर्वात् । गाः । असृजः । अंगिरस्वान् ॥ पप्राथ । क्षां । महि । दंसः । वि । उर्वीं । उप । द्यां । ऋ
ष्वः । बृहत् । इंद्र । स्तभायः । अधारयः । रोदसी इति । देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे । प्रत्ने इति । मातरा । यह्वी इति ।
ऋतस्य ॥ अध । त्वा । विश्वे । पुरः । इंद्र । देवाः । एकं । तवसं । दधिरे । भराय । अदेवः । यत् । अभि । औ
हिष्ट । देवान् । स्वःऽसाता । वृणते । इंद्रं । अत्र ॥ अध । द्यौः । चित् । ते । अप । सा । नु । वज्रात् । द्विता । अन
मत् । भियसा । स्वस्य । मन्योः । अहिं । यत् । इंद्रः । अभि । ओहसानं । नि । चित् । विश्वऽआयुः । शय
थे । जघान ॥ अध । त्वष्टा । ते । महः । उग्र । वज्रं । सहस्रऽभृष्टिं । ववृतत् । शतऽअश्रिं । निऽकामं । अ
रऽमनसं । येन । नवंतं । अहिं । सं । पिणक् । ऋजीषिन् ॥ २ ॥ वर्धान् । यं । विश्वे । मरुतः । सऽजोषाः ।
पचत् । शतं । महिषान् । इंद्र । तुभ्यं । पूषा । विष्णुः । त्रीणि । सरांसि । धावन् । वृत्रऽहनं । मदिरं । अंशुं ।
अस्मै ॥ आ । क्षोदः । महि । वृतं । नदीनां । परिऽस्थितं । असृजः । ऊर्मिं । अपां । तासां । अनु । प्रऽवतः ।

५८

प॰ चं॰ ६

इंद्र । पथ्यां । आ । अर्दयः । नीचीः । अपसः । समुद्रं । एव । ता । विश्वा । चकृऽवांसं । इंद्रं । महां । उग्रं । अजु
र्यं । सहःऽदां । सऽवीरं । त्वा । सुऽआयुधं । सुऽवज्रं । आ । ब्रह्म । नव्यं । अवसे । ववृत्यात् । सः । नः । वा
जाय । अवसे । इषे । च । राये । धेहि । द्युऽमतः । इंद्र । विप्रान् । भरत्ऽवाजे । नृऽवतः । इंद्र । सूरीन् । दि

५८

वि । च । स्म । एधि । पार्ये । नः । इंद्र । अया । वाजं । देवऽहितं । सनेम ॥ ॥३॥ अभिभूतिऽओजाः । वन्वन् ।
अवातः । पुरुऽहूतः । इंद्रः । अषाळ्हं । उग्रं । सहमानं । आभिः । गीःऽभिः । वर्ध । वृषभं । चर्षणीनां । सः ।
युध्मः । सत्वा । खजऽकृत् । समत्ऽवा । तुविऽम्रक्षः । नदनुऽमान् । ऋजीषी । बृहत्ऽरेणुः । च्यव
नः । मानुषीणां । एकः । कृष्टीनां । अभवत् । सहऽवा । त्वं । ह । नु । त्यत् । अदमयः । दस्यून् । एकः ।
कृष्टीः । अवनोः । आर्याय । अस्ति । स्वित् । नु । वीर्यं । तत् । ते । इंद्र । न । स्वित् । अस्ति । तत् । ऋतुऽथा ।
वि । वोचः । सत् । इत् । हि । ते । तुविऽजातस्य । मन्ये । सहः । सहिष्ठ । तुरतः । तुरस्य । उग्रं । उग्रस्य । त

५८

वसः । तवीयः । अरध्रस्य । रध्रऽतुरः । बभूव । तत् । नः । प्रत्नं । सख्यं । अस्तु । युष्मे इति । इत्था । वदत्ऽ
भिः । वलं । अंगिरःऽभिः । हन् । अच्युतऽच्युत् । दस्म । इषयंतं । ऋणोः । पुरः । वि । दुरः । अस्य । विश्वाः ॥
॥४॥ सः । हि । धीभिः । हव्यः । अस्ति । उग्रः । ईशानऽकृत् । महति । वृत्रऽतूर्ये । सः । तोकऽसाता । तनये । सः ।
वज्री । वितंतसाय्यः । अभवत् । समत्ऽसु । सः । मज्मना । जनिम । मानुषाणां । अमर्त्येन । नाम्ना । प्र । स अति ।
स्रे । सः । द्युम्नेन । सः । शवसा । उत । राया । सः । वीर्येण । नृऽतमः । संऽओकाः । सः । यः । न । मुहे । न । मिथु ।
जनः । भूत् । सुमंतुऽनामा । चुमुरिं । धुनिं । च । वृणक् । पिप्रुं । शंबरं । शुष्णं । इंद्रः । पुरां । च्यौत्नाय । शयथा
य । नु । चित् । उत् । अवता । त्वक्षसा । पन्यसा । च । वृत्रऽहत्याय । रथं । इंद्र । तिष्ठ । धिष्व । वज्रं । हस्ते । आ ।
दक्षिणऽत्रा । अभि । प्र । मंद । पुरुऽदत्र । मायाः । अग्निः । न । शुष्कं । वनं । इंद्र । हेती । रक्षः । नि । धक्षि । अ
शनिः । न । भीमा । गंभीरया । ऋष्वया । यः । रुरोज । अध्वनयत् । दुःऽइता । दंभयत् । च ॥५॥ आ ।

प॰ च॰ ६

सहस्रं । पथिऽभिः । इंद्र । राया । तुविऽद्युम्न । तुविऽवाजेभिः । अर्वाक् । याहि । सूनो इति । सहसः । यस्य । नु ।
चित् । अदेवः । ईशे । पुरुऽहूत । योतोः ॥ प्र । तुविऽद्युम्नस्य । स्थविरस्य । घृष्वेः । दिवः । ररप्शे । महिमा । पृ
थिव्याः । न । अस्य । शत्रुः । न । प्रतिऽमानं । अस्ति । न । प्रतिऽस्थिः । पुरुऽमायस्य । सह्योः ॥ प्र । तत् । ते । अद्य ।

५९

करणं । कृतं । भूत् । कुत्सं । यत् । आयुं । अतिथिऽग्वं । अस्मै । पुरु । सहस्रा । नि । शिशाः । अभि । क्षां । उत् ।
तूर्वयाणं । धृषता । निनेथ ॥ अनु । त्वा । अहिऽघ्ने । अध । देव । देवाः । मदन् । विश्वे । कविऽतमं । कवीनां ।
करः । यत्र । वरिवः । बाधिताय । दिवे । जनाय । तन्वे । गृणानः ॥ अनु । द्यावापृथिवी इति । तत् । ते । ओजः ।
अमर्त्याः । जिहते । इंद्र । देवाः । कृष्व । कृत्नो इति । अकृतं । यत् । ते । अस्ति । उक्थं । नवीयः । जनयस्व । यज्ञैः
॥६॥ महान् । इंद्रः । नृऽवत् । आ । चर्षणिऽप्राः । उत । द्विऽबर्हाः । अमिनः । सहःऽभिः । अस्मद्र्यक् । ववृधे ।
वीर्याय । उरुः । पृथुः । सुऽकृतः । कर्तृऽभिः । भूत् । इंद्रं । एव । धिषणा । सातये । धात् । बृहंतं । ऋष्वं । अज

रं । युवानं । अषाळ्हेन । शवसा । शूशुऽवांसं । सद्यः । चित् । यः । ववृधे । असामि ॥ पृथू इति । करस्ना । बहु
ला । गभस्ती इति । अस्मद्र्यक् । सं । मिमीहि । श्रवांसि । यूथाऽइव । पश्वः । पशुऽपाः । दमूनाः । अस्मान् ।
इंद्र । अभि । आ । ववृत्स्व । आजौ ॥ तं । वः । इंद्रं । चतिनं । अस्य । शाकैः । इह । नूनं । वाजऽयंतः । हुवेम । यथा ।
चित् । पूर्वे । जरितारः । आसुः । अनेद्याः । अनवद्याः । अरिष्टाः ॥ धृतऽव्रतः । धनऽदाः । सोमऽवृद्धः ।
सः । हि । वामस्य । वसुनः । पुरुऽक्षुः । सं । जग्मिरे । पथ्याः । रायः । अस्मिन् । समुद्रे । न । सिंधवः । याद
मानाः ॥७॥ शविष्ठं । नः । आ । भर । शूर । शवः । ओजिष्ठं । ओजः । अभिऽभूते । उग्रं । विश्वा । द्युम्ना । वृ
ष्ण्या । मानुषाणां । अस्मभ्यं । दाः । हरिऽवः । मादयध्यै ॥ यः । ते । मदः । पृतनाषाट् । अमृध्रः । इंद्र । तं । नः ।
आ । भर । शूशुऽवांसं । येन । तोकस्य । तनयस्य । सातौ । मंसीमहि । जिगीवांसः । त्वाऽउताः ॥ आ । नः । भर ।
वृषणं । शुष्मं । इंद्र । धनऽस्पृतं । शूशुऽवांसं । सुऽदक्षं । येन । वंसाम । पृतनासु । शत्रून् । तव । ऊतिऽभिः ।

३६

प॰च॰६

उत। जामीन्। अजामीन्। आ। ते। शुष्मः। वृषभ। एतु। पश्चात्। आ। उत्तरात्। अधरात्। आ। पुरस्तात्।
आ। विश्वतः। अभि। सं। एतु। अर्वाङ्। इंद्र। द्युम्नं। स्वःऽवत्। धेहि। अस्मे इति। नृऽवत्। ते। इंद्र। नृऽत
माभिः। ऊती। वंसीमहि। वामं। श्रोमतेभिः। ईक्षे। हि। वस्वः। उभयस्य। राजन्। धाः। रत्नं। महि। स्थूरं। बृ
हंतं। ० जनं। वज्रिन्। महि। चित्। मन्यमानं। एभ्यः। नृऽभ्यः। रंधय। येषु। अस्मि। अध। हि। त्वा।
पृथिव्यां। शूरऽसातौ। हवामहे। तनये। गोषु। अप्ऽसु। वयं। ते। एभिः। पुरुऽहूत। सख्यैः। शत्रोःऽश
त्रोः। उत्ऽतरे। इत्। स्याम। घ्नंतः। वृत्राणि। उभयानि। शूर। राया। मदेम। बृहता। त्वाऽऊताः॥
॥८॥ द्यौः। न। यः। इंद्र। अभि। भूम। अर्यः। तस्थौ। रयिः। शवसा। पृत्ऽसु। जनान्। तं। नः। सह
स्रऽभरं। उर्वराऽसां। दद्धि। सूनो इति। सहसः। वृत्रऽतुरं। दिवः। न। तुभ्यं। अनु। इंद्र। सत्रा। अ
सुर्यं। देवेभिः। धायि। विश्वं। अहिं। यत्। वृत्रं। अपः। वव्रिऽवांसं। हन्। ऋजीषिन्। विष्णुना। स

६०

६०

चानः॥ तूर्वन्। ओजीयान्। तवसः। तवीयान्। कृतऽब्रह्मा। इंद्रः। वृद्धऽमहाः। राजा। अभवत्। म
धुनः। सोम्यस्य। विश्वासां। यत्। पुरां। दर्त्नुं। आवत्। शतैः। अप। द्रन्। पणयः। इंद्र। अत्र। दशऽ
ओणये। कवये। अर्कऽसातौ। वधैः। शुष्णस्य। अशुषस्य। मायाः। पित्वः। न। अरिरेचीत्। किं।
चन। प्र। महः। द्रुहः। अप। विश्वऽआयु। धायि। वज्रस्य। यत्। पतने। पादि। शुष्णः। उरु। सः। सऽ
रथं। सारथये। कः। इंद्रः। कुत्साय। सूर्यस्य। सातौ॥९॥ प्र। श्येनः। न। मदिरं। अंशुं। अस्मै। शिरः।
दासस्य। नमुचेः। मथायन्। प्र। आवत्। नमीं। साप्यं। ससंतं। पृणक्। राया। सं। इषा। सं। स्वस्ति।
वि। पिप्रोः। अहिऽमायस्य। दृळ्हाः। पुरः। वज्रिन्। शवसा। न। दर्दरिति। दर्दः। सुऽदामन्। तत्।
रेक्णः। अप्रऽमृष्यं। ऋजिश्वने। दात्रं। दाशुषे। दाः। सः। वेतसुं। दशऽमायं। दशऽओणिं। तूतु
जिं। इंद्रः। स्वभिष्टिऽसुम्नः। आ। तुग्रं। शश्वत्। इभं। द्योतनाय। मातुः। न। सीं। उप। सृजा। इय

ध्यैः। सः। ईं। स्पृधः। वनते। अप्रतिऽइतः। बिभ्रत्। वज्रं। वृत्रऽहनं। गभस्तौ। तिष्ठत्। हरी इति। अधि।
अस्ताऽइव। गर्ते। वचःऽयुजा। वहतः। इंद्रं। ऋष्वं। सनेम। ते। अवसा। नव्यः। इंद्र। प्र। पूरवः। स्तवंते।
एना। यज्ञैः। सप्त। यत्। पुरः। शर्म। शारदीः। दर्त्। हन्। दासीः। पुरुऽकुत्साय। शिक्षन्। त्वं। वृधः। इं-
द्र। पूर्व्यः। भूः। वरिवस्यन्। उशने। काव्याय। परा। नवऽवास्त्वं। अनुऽदेयं। महे। पित्रे। ददाथ। स्वं।
नपातं।०। तव। ह। त्यत्। इंद्र। विश्वं। आजौ। सस्तः। धुनी चुमुरी इति। या। ह। सिस्वप्। दीदयत्। इत्।
तुभ्यं। सोमेभिः। सुन्वन्। दभीतिः। इध्मऽभृतिः। पक्थी। अर्कैः॥ १०॥ इमाः। ऊं इति। त्वा। पुरुऽतम
स्य। कारोः। हव्यं। वीर। हव्याः। हवंते। धियः। रथेऽस्थां। अजरं। नवीयः। रयिः। विऽभूतिः। ईयते।
वचस्या।०। यः। विदानः। गिर्वाहसं। गीःऽभिः। यज्ञऽवृद्धं। यस्य। दिवं। अति। मह्ना। पृथिव्याः।
पुरुऽमायस्य। रिरिचे। महिऽत्वं। सः। इत्। तमः। अवयुनं। ततन्वत्। सूर्येण। वयुनऽवत्। चका-

रा। कदा। ते। मर्त्ताः। अमृतस्य। धाम। इयक्षंतः। न। मिनंति। स्वधाऽवः। यः। ता। चकार। सः। कुह। स्वि-
त्। इंद्रः। कं। आ। जनं। चरति। कासु। विक्षु। कः। ते। यज्ञः। मनसे। शं। वराय। कः। अर्कः। इंद्र। कतमः।
सः। होता। इदा। हि। ते। वेविषतः। पुराऽजाः। प्रत्नासः। आसुः। पुरुऽकृत्। सखायः। ये। मध्यमासः। उ-
त। नूतनाः। सः। उत। अवमस्य। पुरुऽहूत। बोधि॥ ११॥ तं। पृच्छंतः। अवरासः। पराणि। प्रत्ना। ते। इंद्र।
श्रुत्या। अनु। येमुः। अर्चामसि। वीर। ब्रह्मऽवाहः। यात्। एव। विद्म। तात्। त्वा। महांतं। अभि। त्वा। पाजः।
रक्षसः। वि। तस्थे। महि। जज्ञानं। अभि। तत्। सु। तिष्ठ। तव। प्रत्नेन। युज्येन। सख्या। वज्रेण। धृष्णो इ-
ति। अप। ता। नुदस्व। सः। तु। श्रुधि। इंद्र। नूतनस्य। ब्रह्मण्यतः। वीर। कारुऽधायः। त्वं। हि। आपिः। प्रऽ-
दिवि। पितॄणां। शश्वत्। बभूथ। सुऽहवः। आऽइष्टौ। प्र। ऊतये। वरुणं। मित्रं। इंद्रं। मरुतः। कृष्व। अवसे।
नः। अद्य। प्र। पूषणं। विष्णुं। अग्निं। पुरंऽधिं। सवितारं। ओषधीः। पर्वतान्। च॥ इमे। ऊं इति। त्वा। पुरु-

प॰च॰६

नाक। प्रयज्यो इति प्रऽयज्यो। जरितारः। अभि। अर्चति। अर्कैः। श्रुधि। हवं। आ। दुवतः। दुवानः। न। त्वाऽ
वान्। अन्यः। अमृता। त्वत्। अस्ति। नु। मे। आ। वाचं। उप। याहि। विद्वान्। विश्वेभिः। सूनो इति। सहसः।
यजत्रैः। ये। अग्निऽजिह्वाः। ऋतऽसापः। आसुः। ये। मनुं। चक्रुः। उपरं। दसाय। सः। नः। बोधि। पु

६२

रःऽएता। सुऽगेषु। उत। दुःऽगेषु। पथिऽकृत्। विदानः। ये। अश्रमासः। उरवः। वहिष्ठाः। तेभिः। नः।
इंद्र। अभि। वक्षि। वाजं॥१२॥ यः। एकः। इत्। हव्यः। चर्षणीनां। इंद्रं। तं। गीःऽभिः। अभि। अर्चे। आभिः।
यः। पत्यते। वृषभः। वृष्ण्यऽवान्। सत्यः। सत्वा। पुरुऽमायः। सहस्वान्। तं। ऊं इति। नः। पूर्वे। पितरः। न
वऽग्वाः। सप्त। विप्रासः। अभि। वाजयंतः। नक्षत्ऽदाभं। ततुरिं। पर्वतेऽस्थां। अद्रोघऽवाचं। मतिऽ
भिः। शविष्ठं। तं। ईमहे। इंद्रं। अस्य। रायः। पुरुऽवीरस्य। नृऽवतः। पुरुऽक्षोः। यः। अस्कृधोयुः।
अजरः। स्वःऽवान्। तं। आ। भर। हरिऽवः। मादयध्यै। तत्। नः। वि। वोचः। यदि। ते। पुरा। चित्। जरि

६२

तारः। आनशुः। सुम्नं। इंद्र। कः। ते। भागः। किं। वयः। दुध्र। खिद्वः। पुरुऽहूत। पुरुवसो इति पुरुऽवसो।
असुरऽघ्नः। तं। पृच्छंती। वज्रऽहस्तं। रथेऽस्थां। इंद्रं। वेपी। वक्वरी। यस्य। नु। गीः। तुविऽग्राभं। तुविऽ
कूर्मिं। रभःऽदां। गातुं। इषे। नक्षते। तुम्रं। अच्छ॥१३॥ अया। ह। त्यं। मायया। वावृधानं। मनःऽजुं
वा। स्वऽतवः। पर्वतेन। अच्युता। चित्। वीळिता। सुऽओजः। रुजः। वि। दृळ्हा। धृषता। विऽरप्शिन्।
तं। वः। धिया। नव्यस्या। शविष्ठं। प्रत्नं। प्रत्नऽवत्। परिऽतंसयध्यै। सः। नः। वक्षत्। अनिऽमानः।
सुऽवह्ना। इंद्रः। विश्वानि। अति। दुःऽगहानि। आ। जनाय। दुद्रुहणे। पार्थिवानि। दिव्यानि। दीप
यः। अंतरिक्षा। तपा। वृषन्। विश्वतः। शोचिषा। तान्। ब्रह्मऽद्विषे। शोचय। क्षां। अपः। च। भुवं।
जनस्य। दिव्यस्य। राजा। पार्थिवस्य। जगतः। त्वेषऽसंदृक्। धिष्व। वज्रं। दक्षिणे। इंद्र। हस्ते।
विश्वाः। अजुर्य। दयसे। वि। मायाः। आ। संऽयतं। इंद्र। नः। स्वस्तिं। शत्रुऽतूर्याय। बृहतीं। अमृ

१·च·६ ६२

धां। यया। दासानि। आर्याणि। वृत्रा। करः। वज्रिन्। सुऽतुका। नाहुषाणि। सः। नः। नियुत्ऽभिः। पुरुऽ
हूत। वेधः। विश्वऽवाराभिः। आ। गहि। प्रयज्यो इति प्रऽयज्यो। न। याः। अदेवः। वरते। न। देवः। आ। आ
भिः। याहि। तूयं। आ। मद्र्यद्रिक्॥१४॥ सुते। इत्। त्वं। निऽमिश्लः। इंद्र। सोमे। स्तोमे। ब्रह्मणि। शस्य
माने। उक्थे। यत्। वा। युक्ताभ्यां। मघऽवन्। हरिऽभ्यां। बिभ्रत्। वज्रं। बाह्वोः। इंद्र। यासि। यत्। वा। दि
वि। पार्ये। सुष्विं। इंद्र। वृत्रऽहत्ये। अवसि। शूरऽसातौ। यत्। वा। दक्षस्य। बिभ्युषः। अबिभ्यत्। अरंध
यः। शर्द्धतः। इंद्र। दस्यून्। पाता। सुतं। इंद्रः। अस्तु। सोमं। प्रऽनेनीः। उग्रः। जरितारं। ऊती। कर्त्ता। वी
राय। सुस्वये। ऊं इति। लोकं। दाता। वसु। स्तुवते। कीरये। चित्। गंता। इयंति। सवना। हरिऽभ्यां। बभ्रिः।
वज्रं। पपिः। सोमं। ददिः। गाः। कर्त्ता। वीरं। नर्यं। सर्वऽवीरं। श्रोता। हवं। गृणतः। स्तोमऽवाहाः॥ अस्मै।
वयं। यत्। ववान। तत्। विविष्मः। इंद्राय। यः। नः। प्रऽदिवः। अपः। करिति कः। सुते। सोमे। स्तुमसि। शं

६२

सत्। उक्था। इंद्राय। ब्रह्म। वर्द्धनं। यथा। असत्॥१५॥ ब्रह्माणि। हि। चकृषे। वर्द्धनानि। तावत्। ते। इंद्र। म
तिऽभिः। विविष्मः। सुते। सोमे। सुतऽपाः। शंऽतमानि। रांद्र्या। क्रियास्म। वक्षणानि। यज्ञैः। पुरोळा
शं। ररताणः। पिब। तु। सोमं। गोऽऋजीकं। इंद्र। उरुं। कृधि। त्वाऽयतः। ऊं इति। लोकं। सः। मंदस्व।
हि। अनु। जोषं। उग्र। प्र। त्वा। यज्ञासः। इमे। अश्नुवंतु। प्र। इमे। हवासः। पुरुऽहूतं। अस्मे इति। आ।
त्वा। इयं। धीः। अवसे। इंद्र। यम्याः। तं। वः। सखायः। सं। यथा। सुतेषु। कुवित्। तस्मै। असति।
नः। भराय। न। सुष्विं। इंद्रः। अवसे। मृधाति। एव। इत्। इंद्रः। सुते। अस्तावि। सोमे। भरत्ऽवाजेषु।
क्षयत्। इत्। मघोनः। असत्। यथा। जरित्रे। उत। सूरिः। इंद्रः। रायः। विश्वऽवारस्य। दाता॥१६॥
॥ ॥अनुवाकः॥ ॥ तृषा। मदः। इंद्रे। श्लोकः। उक्था। सचा। सोमेषु। सुतऽपाः। ऋजीषी। अ
र्चत्र्यः। मघऽवा। नृऽभ्यः। उक्थैः। द्युक्षः। राजा। गिरां। अक्षितऽऊतिः। ततुरिः। वीरः। नर्यः। विऽ

प्र.च.६

६४

चैताः। श्रोता। हवं। गृणतः। उर्विऽऊतिः। वसुः। शंसः। नरां। कारुऽधायाः। वाजी। स्तुतः। विदथे। दाति।
वाजं। अक्षः। न। चक्र्योः। शूर। बृहन्। प्र। ते। मह्ना। रिरिचे। रोदस्योः॥ वृक्षस्य। नु। ते। पुरुऽहूत। वयाः।
वि। ऊतयः। रुरुहुः। इंद्र। पूर्वीः॥ शचीऽवतः। ते। पुरुऽशाक। शाकाः। गवांऽइव। स्रुतयः। संऽचरणीः।
वत्सानां। न। तंतयः। ते। इंद्र। दामन्ऽवंतः। अदामानः। सुऽदामन्॥ अन्यत्। अद्य। कर्वरं। अन्यत्। ऊं
इति। श्वः। असत्। च। सत्। मुहुः। आऽचक्रिः। इंद्रः॥ मित्रः। नः। अत्र। वरुणः। च। पूषा। अर्यः। वश
स्य। परिऽएता। अस्ति॥१७॥ वि। त्वत्। आपः। न। पर्वतस्य। पृष्ठात्। उक्थेभिः। इंद्र। अनयंत। यज्ञैः॥ तं।
त्वा। आभिः। सुस्तुतिऽभिः। वाजयंतः। आजिं। न। जग्मुः। गिर्वाहः। अश्वाः॥ न। यं। जरंति। शरदः।
न। मासाः। न। द्यावः। इंद्रं। अवऽकर्शयंति॥ वृद्धस्य। चित्। वर्द्धतां। अस्य। तनूः। स्तोमेभिः। उक्थैः।
च। शस्यमाना॥ न। वीळवे। नमते। न। स्थिराय। न। शर्द्धते। दस्युऽजूताय। स्तवान्। अज्राः। इंद्रस्य।

६४

गिरयः। चित्। ऋष्वाः। गंभीरे। चित्। भवति। गाधं। अस्मे॥ गंभीरेण। नः। उरुणा। अमत्रिन्। प्र। इषः।
यंधि। सुतऽपावन्। वाजान्। स्था। ऊं इति। सु। ऊर्ध्वः। ऊती। अरिषण्यन्। अक्तोः। विऽउष्टौ। परिऽत
क्म्यायां। सचस्व। न। आयं। अवसे। अभीके। इतः। वा। तं। इंद्र। पाहि। रिषः॥ अमा। च। एनं। अरण्ये। पा
हि। रिषः॥ ०॥ १८॥ या। ते। ऊतिः। अवमा। या। परमा। या। मध्यमा। इंद्र। शुष्मिन्। अस्ति॥ ताभिः। ऊं
इति। सु। वृत्रऽहत्ये। अवीः। नः। एभिः। च। वाजैः। महान्। नः। उग्र॥ आभिः। स्पृधः। मिथतीः। अरि
षण्यन्। अमित्रस्य। व्यथय। मन्युं। इंद्र॥ आभिः। विश्वाः। अभिऽयुजः। विषूचीः। आर्याय। विशः।
अव। तारीः। दासीः॥ इंद्र। जामयः। उत। ये। अजामयः। अर्वाचीनासः। वनुषः। युयुज्रे॥ त्वं। एषां।
विथुरा। शवांसि। जहि। वृष्ण्यानि। कृणुहि। पराचः॥ शूरः। वा। शूरं। वनते। शरीरैः। तनूऽरुचा। तरु
षि। यत्। कृण्वेते इति। तोके। वा। गोषु। तनये। यत्। अप्ऽसु॥ वि। क्रंदसी इति। उर्वरासु। ब्रवैते इति।

नहि। त्वा। शूरः। न। तुरः। न। धृष्णुः। न। त्वा। योधः। मन्यमानः। युयोध। इंद्र। नकिः। त्वा। प्रति।
अस्ति। एषां। विश्वा। जातानि। अभि। असि। तानि॥ ५॥ सः। पत्यते। उभयोः। नृम्णं। अयोः।
यदि। वेधसः। संऽइथे। हवंते। वृत्रे। वा। महः। नृऽवति। क्षये। वा। व्यचस्वंता। यदि। वितंतसेते
इति। अध। स्म। ते। चर्षणयः। यत्। एजान्। इंद्र। त्राता। उत। भव। वरूता। अस्माकासः। ये। नृऽ
तमासः। अर्यः। इंद्र। सूरयः। दधिरे। पुरः। नः। अनु। ते। दायि। महे। इंद्रियाय। सत्रा। ते। विश्वं। अ
नु। वृत्रऽहत्ये। अनु। क्षत्रं। अनु। सहः। यजत्र। इंद्र। देवेभिः। अनु। ते। नृऽसह्ये। एव। नः। स्पृधः।
सं। अज। समत्ऽसु। इंद्र। ररंधि। मिथतीः। अदेवीः। ० भरत्ऽवाजाः। उत। ते। इंद्र। नूनं॥ २०॥ श्रुधि।
नः। इंद्र। ह्वयामसि। त्वा। महः। वाजस्य। सातौ। वावृषाणाः। सं। यत्। विशः। अयंत। शूरऽसातौ। उग्रं।
नः। अवः। पार्ये। अहन्। दाः॥ त्वां। वाजी। हवते। वाजिनेयः। महः। वाजस्य। गध्यस्य। सातौ। त्वां। वृत्रे

षु। इंद्र। सत्ऽपतिं। तरुत्रं। त्वां। चष्टे। मुष्टिऽहा। गोषु। युध्यन्। त्वं। कविं। चोदयः। अर्कऽसातौ। त्वं।
कुत्साय। शुष्णं। दाशुषे। वर्क्। त्वं। शिरः। अमर्मणः। परा। अहन्। अतिथिऽग्वाय। शंस्यं। करिष्य
न्। त्वं। रथं। प्र। भरः। योधं। ऋष्वं। आवः। युध्यंतं। वृषभं। दशऽद्युं। त्वं। तुग्रं। वेतसवे। सचा। अह
न्। त्वं। तुजिं। गृणंतं। इंद्र। तूतोरिति तूतोः। त्वं। तत्। उक्थं। इंद्र। बर्हणा। करिति कः। प्र। यत्। शता। स
हस्रा। शूर। दर्षि। अव। गिरेः। दासं। शंबरं। हन्। प्र। आवः। दिवःऽदासं। चित्राभिः। ऊती॥ २१॥ त्वं। श्र
द्धाभिः। मंदसानः। सोमैः। दभीतये। चुमुरिं। इंद्र। सिस्वप्। त्वं। रजिं। पिठीनसे। दशस्यन्। षष्टिं। सह
स्रा। शच्या। सचा। अहन्। अहं। चन। तत्। सूरिऽभिः। आनश्यां। तव। ज्यायः। इंद्र। सुम्नं। ओजः।
त्वया। यत्। स्तवंते। सधऽवीर। वीराः। त्रिऽवरूथेन। नहुषा। शविष्ठ। वयं। ते। अस्यां। इंद्र। द्युम्नऽहू
तौ। सखायः। स्याम। महिन। प्रेष्ठाः। प्रातर्दनिः। क्षत्रऽश्रीः। अस्तु। श्रेष्ठः। घने। वृत्राणां। सनये।

प॰च॰६

६६

धनानां॥२२॥ किं। अस्य। मदे। किं। ऊं इति। अस्य। पीतौ। इंद्रः। किं। अस्य। सख्ये। चकार। रणाः। वा।
ये। निऽसदि। किं। ते। अस्य। पुरा। विविद्रे। किं। ऊं इति। नूतनासः॥ सत्। अस्य। ० न। हि। नु। ते। महि
मनः। समस्य। न। मघऽवन्। मघवत्ऽत्वस्य। विद्म। न। राधसःऽराधसः। नूतनस्य। इंद्र। न
किः। ददृश्रे। इंद्रियं। ते॥ एतत्। सत्। ते। इंद्रियं। अचेति। येन। अवधीः। वरऽशिखस्य। शेषः। व
ज्रस्य। यत्। ते। निऽहतस्य। शुष्मात्। स्वनात्। चित्। इंद्र। परमः। ददार॥ वधीत्। इंद्रः। वरऽशि
खस्य। शेषः। अभिऽआवर्त्तिने। चायमानाय। शिक्षन्। वृचीवतः। यत्। हरिऽयूपीयायां। हन्।
पूर्वे। अर्द्धे। भियसा। अपरः। दर्त्॥२३॥ त्रिंशत्ऽशतं। वर्मिणः। इंद्र। साकं। यव्याऽवत्यां। पुरुऽहू
त। श्रवस्या॥ वृचीवंतः। शरवे। पत्यमानाः। पात्रा। भिंदानाः। निःऽअर्थानि। आयन्॥ यस्य। गा
वौ। अरुषा। सुयवस्यू इति सुऽयवस्यू। अंतः। ऊं इति। सु। चरतः। रेरिहाणा॥ सः। संजयाय। तु

६६

र्वशं। परा। अदात्। वृचीवतः। दैवऽवाताय। शिक्षन्॥ द्वयान्। अग्ने। रथिनः। विंशतिं। गाः। वधूऽम
तः। मघऽवा। मह्यं। संऽराट्। अभिऽआवर्त्ती। चायमानः। ददाति। दुःऽनशा। इयं। दक्षिणा। पार्थ
वानां॥२४॥ आ। गावः। अग्मन्। उत। भद्रं। अक्रन्। सीदंतु। गोऽस्थे। रणयंतु। अस्मे इति। प्रजाऽ
वतीः। पुरुऽरूपाः। इह। स्युः। इंद्राय। पूर्वीः। उषसः। दुहानाः॥ इंद्रः। यज्वने। पृणते। च। शिक्षति। उप।
इत्। ददाति। न। स्वं। मुषायति। भूयःऽभूयः। रयिं। इत्। अस्य। वर्द्धयन्। अभिन्ने। खिल्ये। नि। द
धाति। देवऽयुं॥ न। ताः। नशंति। न। दभाति। तस्करः। न। आसां। आमित्रः। व्यथिः। आ। दधर्षति॥
देवान्। च। याभिः। यजते। ददाति। च। ज्योक्। इत्। ताभिः। सचते। गोऽपतिः। सह॥ न। ताः। अर्वा। रे
णुऽककाटः। अश्नुते। न। संस्कृतऽत्रं। उप। यंति। ताः। अभि॥ उरुऽगायं। अभयं। तस्य। ताः। अ
नु। गावः। मर्त्तस्य। वि। चरंति। यज्वनः॥ गावः। भगः। गावः। इंद्रः। मे। अच्छान्। गावः। सोमस्य। प्रथ

प॰च॰६

६७

मस्या। भक्षः। इमाः। याः। गावः। सः। जनासः। इंद्रः। इच्छामि। इत्। हृदा। मनसा। चित्। इंद्रं। यूयं। गावः। मेदयथ। कृशं। चित्। अश्रीरं। चित्। कृणुथ। सुऽप्रतीकं। भद्रं। गृहं। कृणुथ। भद्रऽवाचः। बृहत्। वः। वयः। उच्यते। सभासु। प्रजाऽवतीः। सुऽयवसं। रिशंतीः। शुद्धाः। अपः। सुऽप्रपाने। पिबंतीः। मा। वः। ० परि। वः। हेतिः। रुद्रस्य। वृज्याः। उप। इदं। उपऽपर्चनं। आसु। गोषु। उप। पृच्यतां। उप। ऋषभस्य। रेतसि। उप। इंद्र। तव। वीर्ये॥ २५॥ ॥ इति चतुर्थाष्टके षष्ठोऽध्यायः॥ ॥ हरिः ओ३म्॥ ॥ इंद्रं। वः। नरः। सख्याय। सेपुः। महः। यंतः। सुऽमतये। चकानाः। महः। हि। दाता। वज्रऽहस्तः। अस्ति। महां। ऊं इति। रण्वं। अवसे। यजध्वं। आ। यस्मिन्। हस्ते। नर्याः। मिमिक्षुः। आ। रथे। हिरण्यये। रथेऽस्थाः। आ। रश्मयः। गभस्त्योः। स्थूरयोः। आ। अध्वन्। अश्वासः। वृषणः। युजानाः। श्रिये। ते। पादा। दुवः। आ। मिमिक्षुः। धृष्णुः। वज्री। शवसा। दक्षिणाऽवान्। वसानः। अत्कं। सुरभिं। दृशे। कं। स्वः। न। नृतो इति। इषि

६७

रः। बभूथ। सः। सोमः। आमिश्लऽतमः। सुतः। भूत्। यस्मिन्। पक्तिः। पच्यते। संति। धानाः। इंद्रं। नरः। स्तुवंतः। ब्रह्मऽकाराः। उक्था। शंसंतः। देववातऽतमाः। न। ते। अंतः। शवसः। धायि। अस्य। वि। तु। बाबधे। रोदसी इति। महिऽत्वा। आ। ता। सूरिः। पृणति। तूतुजानः। यूथाऽइव। अप्ऽसु। संऽईजमानः। ऊती। एव। इत्। इंद्रः। सुऽहवः। ऋष्वः। अस्तु। ऊती। अनूती। हिरिऽशिप्रः। सत्वा। एव। हि। जातः। असमातिऽओजाः। पुरु। च। वृत्रा। हनति। नि। दस्यून्॥ १॥ भूयः। इत्। ववृधे। वीर्याय। एकः। अजुर्यः। दयते। वसूनि। प्र। रिरिचे। दिवः। इंद्रः। पृथिव्याः। अर्धं। इत्। अस्य। प्रति। रोदसी इति। उभे इति। अध। मन्ये। बृहत्। असुर्यं। अस्य। यानि। दाधार। नकिः। आ। मिनाति। दिवेऽदिवे। सूर्यः। दर्शतः। भूत्। वि। सद्मानि। उर्विया। सुऽक्रतुः। धात्। अद्य। चित्। नु। चित्। तत्। अपः। नदीनां। यत्। आभ्यः। अरदः। गातुं। इंद्र। नि। पर्वताः। अद्मऽसदः। न। सेदुः। त्वया। दृळ्हानि। सुक्रतो इति

सुऽक्रतो। रजांसि। सत्यं। इत्। तत्। न। त्वाऽवान्। अन्यः। अस्ति। इंद्र। देवः। न। मर्त्यः। ज्यायान्॥०अव।
असृजः। अपः। अच्छ। समुद्रं। त्वं। अपः। विऽदुरः। विषूचीः। इंद्र। दृळ्हं। अरुजः। पर्वतस्य। राजा। अ
भवः। जगतः। चर्षणीनां। साकं। सूर्यं। जनयन्। द्यां। उषसं॥ ५॥ अभूः। एकः। रयिऽपते। रयीणां।
आ। हस्तयोः। अधिथाः। इंद्र। कृष्टीः। वि। तोके। अप्ऽसु। तनये। च। सूरे। अवोचंत। चर्षणयः। विऽ
वाचः। त्वत्। भिया। इंद्र। पार्थिवानि। विश्वा। अच्युता। चित्। च्यवयंते। रजांसि। द्यावाक्षामा। पर्वता
सः। वनानि। विश्वं। दृळ्हं। भयते। अज्मन्। आ। ते। त्वं। कुत्सेन। अभि। शुष्णं। इंद्र। अशुषं। युध्य। कु
यवं। गोऽइष्टौ। दश। प्रऽपित्वे। अध। सूर्यस्य। मुषायः। चक्रं। अविवेः। रपांसि। त्वं। शतानि। अव।
शंबरस्य। पुरः। जघंथ। अप्रतीनि। दस्योः। अशिक्षः। यत्र। शच्या। शचीऽवः। दिवःऽदासाय।
सुन्वते। सुतऽक्रे। भरत्ऽवाजाय। गृणते। वसूनि। सः। सत्यऽसत्वन्। महते। रणाय। रथं। आ।

तिष्ठ। तुविऽनृम्ण। भीमं। याहि। प्रऽपथिन्। अवसा। उप। मद्रिक्। प्र। च। श्रुत। श्रावय। चर्षणिऽभ्यः।
॥ २॥ अपूर्व्या। पुरुऽतमानि। अस्मै। महे। वीराय। तवसे। तुराय। विऽरप्शिने। वज्रिणे। शंऽतमानि। व
चांसि। आसा। स्थविराय। तक्षं। सः। मातरा। सूर्येण। कवीनां। अवासयत्। रुजत्। अद्रिं। गृणानः।
सुऽआधीभिः। ऋक्वऽभिः। वावशानः। उत्। उस्रियाणां। असृजत्। निऽदानं। सः। वह्निऽभिः। ऋक्वऽ
भिः। गोषु। शश्वत्। मितज्ञुऽभिः। पुरुऽकृत्वा। जिगाय। पुरः। पुरःऽहा। सखिऽभिः। सखिऽयन्। दृळ्हाः।
रुरोज। कविऽभिः। कविः। सन्। सः। नीव्याभिः। जरितारं। अच्छ। महः। वाजेभिः। महत्ऽभिः। च। शु
ष्मैः। पुरुऽवीराभिः। वृषभ। क्षितीनां। आ। गिर्वणः। सुविताय। प्र। याहि। सः। सर्गेण। शवसा। तक्तः।
अत्यैः। अपः। इंद्रः। दक्षिणतः। तुराषाट्। इत्था। सृजानाः। अनपऽवृत्। अर्थं। दिवेऽदिवे। विविशुः। अ
प्रऽमृष्यं॥ ४॥ यः। ओजिष्ठः। इंद्र। तं। सु। नः। दाः। मदः। वृषन्। सुऽअभिष्टिः। दास्वान्। सौवश्व्यं। यः।

५·२·७

६९

वनवत्।सुऽअश्वः।वृत्रा।समत्ऽसु।ससहत्।अमित्रान्।त्वं।हि।इंद्र।अवसे।विऽवाचः।हवंते।
चर्षणयः।शूरऽसातौ।त्वं।विप्रेभिः।वि।पणीन्।अशायः।त्वाऽउतः।इत्।सनिता।वाजं।अर्वा।त्वं।तान्।
इंद्र।उभयान्।अमित्रान्।दासा।वृत्राणि।आर्या।च।शूर।वधीः।वनाऽइव।सुऽधितेभिः।अत्कैः।आ।
पृत्ऽसु।दर्षि।नृणां।नृऽतम।सः।त्वं।नः।इंद्र।अकवाभिः।ऊती।सखा।विश्वऽआयुः।अविता।वृ
धे।भूः।स्वःऽसाता।यत्।ह्वयामसि।त्वा।युध्यंतः।नेमऽधिता।पृत्ऽसु।शूर।नूनं।नः।इंद्र।अपराय।
च।स्याः।भव।मृळीकः।उत।नः।अभिष्टौ।इत्था।गृणंतः।महिनस्य।शर्मन्।दिवि।स्याम।पार्ये।गोसऽ
तमाः।।५।।सं।च।त्वे इति।जग्मुः।गिरः।इंद्र।पूर्वीः।वि।च।त्वत्।यंति।विऽभ्वः।मनीषाः।पुरा।नूनं।च।
स्तुतयः।ऋषीणां।पस्पृध्रे।इंद्रे।अधि।उक्थऽअर्का।पुरुऽहूतः।यः।पुरुऽगूर्तः।ऋभ्वा।एकः।पुरुऽ
प्रशस्तः।अस्ति।यज्ञैः।रथः।न।महे।शवसे।युजानः।अस्माभिः।इंद्रः।अनुऽमाद्यः।भूत्।न।यं।

६९

हिंसंति।धीतयः।न।वाणीः।इंद्रं।नक्षंति।इत्।अभि।वर्धयंतीः।यदि।स्तोतारः।शतं।यत्।सहस्रं।गृ
णंति।गिर्वणसं।शं।तत्।अस्मै।अस्मै।एतत्।दिवि।अर्चाऽइव।मासा।मिमिक्षः।इंद्रे।नि।अयामि।सो
मः।जनं।न।धन्वन्।अभि।सं।यत्।आपः।सत्रा।ववृधुः।हवनानि।यज्ञैः।अस्मै।एतत्।महि।आंगू
षं।अस्मै।इंद्राय।स्तोत्रं।मतिऽभिः।अवाचि।असत्।यथा।महति।वृत्रऽतूर्ये।इंद्रः।विश्वऽआयुः।
अविता।वृधः।च।६।कदा।भुवन्।रथऽक्षयाणि।ब्रह्म।कदा।स्तोत्रे।सहस्रऽपोष्यं।दाः।कदा।स्तोमं।
वासयः।अस्य।राया।कदा।धियः।करसि।वाजऽरत्नाः।कर्हि।स्वित्।तत्।इंद्र।यत्।नृऽभिः।नॄन्।
वीरैः।वीरान्।नीळयासे।जय।आजीन्।त्रिऽधातु।गाः।अधि।जयासि।गोषु।इंद्र।द्युम्नं।स्वःऽवत्।
धेहि।अस्मे इति।जरित्रे।विश्वऽप्सु।ब्रह्म।कृणवः।शविष्ठ।कदा।धियः।न।नियुतः।युवासे।कदा।
गोऽमघा।हवनानि।गच्छाः।सः।गोऽमघाः।जरित्रे।अश्वऽचंद्राः।वाजऽश्रवसः।अधि।धेहि।पृक्षः।

प॰च॰७

७०

पीपिहि। इषं। सुऽदुघां। इंद्र। धेनुं। भरत्ऽवाजेषु। सुऽरुचः। रुरुच्याः॥ तं। आ। नूनं। वृजनं। अन्यथा। चि
त्। शूरः। यत्। शक्र। वि। दुरः। गृणीषे। मा। निः। अरं। शुक्रऽदुघस्य। धेनोः। आंगिरसान्। ब्रह्मणा। विप्र।
जिन्व॥७॥ सत्रा। मदासः। तव। विश्वऽजन्याः। सत्रा। रायः। अध। ये। पार्थिवासः। सत्रा। वाजानां। अभ
वः। विऽभक्ता। यत्। देवेषु। धारयथाः। असुर्यं॥ अनु। प्र। येजे। जनः। ओजः। अस्य। सत्रा। दधिरे।
अनु। वीर्याय। स्यूमऽगृभे। दुधये। अर्वते। च। क्रतुं। वृंजंति। अपि। वृत्रऽहत्ये॥ तं। सध्रीचीः। ऊतयः। वृ
ष्ण्यानि। पौंस्यानि। निऽयुतः। सश्चुः। इंद्रं। समुद्रं। न। सिंधवः। उक्थऽशुष्माः। उरुऽव्यचसं। गिरः। आ।
विशंति॥ सं। रायः। स्वां। उप। सृज। गृणानः। पुरुऽचंद्रस्य। त्वं। इंद्र। वस्वः। पतिः। बभूथ। असमः। ज
नानां। एकः। विश्वस्य। भुवनस्य। राजा॥ सः। तु। श्रुधि। श्रुत्या। यः। दुवःऽयुः। द्यौः। न। भूम। अभि। रा
यः। अर्यः। असः। यथा। नः। शवसा। चकानः। युगेऽयुगे। वयसा। चेकितानः॥८॥ अर्वाक्। रथं। विश्वऽवा

७०

रं। ते। उग्र। इंद्र। युक्तासः। हरयः। वहंतु। कीरिः। चित्। हि। त्वा। हवते। स्वःऽवान्। ऋधीमहि। सधऽमादः।
ते। अद्य॥ प्रो इति। द्रोणे। हरयः। कर्म। अग्मन्। पुनानासः। ऋज्यंतः। अभूवन्। इंद्रः। नः। अस्य। पूर्व्यः।
पपीयात्। द्युक्षः। मदस्य। सोम्यस्य। राजा॥ आऽसस्राणासः। शवसानं। अच्छ। इंद्रं। सुऽचक्रे। रथ्यासः।
अश्वाः। अभि। श्रवः। ऋज्यंतः। वहेयुः। नु। चित्। नु। वायोः। अमृतं। वि। दस्येत्॥ वरिष्ठः। अस्य। दक्षि
णां। इयर्ति। इंद्रः। मघोनां। तुविकूर्मिऽतमः। यया। वज्रिऽवः। परिऽयासि। अंहः। मघा। च। धृष्णो इति। द
यसे। वि। सूरीन्॥ इंद्रः। वाजस्य। स्थविरस्य। दाता। इंद्रः। गीःऽभिः। वर्द्धतां। वृद्धऽमहाः। इंद्रः। वृत्रं।
हनिष्ठः। अस्तु। सत्वा। आ। ता। सूरिः। पृणति। तूतुजानः॥९॥ अपात्। इतः। उत्। ऊं इति। नः। चित्रऽत
मः। महीं। भर्षत्। द्युऽमतीं। इंद्रऽहूतिं। पन्यसीं। धीतिं। दैव्यस्य। यामन्। जनस्य। रातिं। वनते। सुऽ
दानुः॥ दूरात्। चित्। आ। वसतः। अस्य। कर्णा। घोषात्। इंद्रस्य। तन्यति। ब्रुवाणः। आ। इयं। एनं। दे

१·व·७

वःऽहूतिः । ववृत्यात् । मृळीका । इंद्र । इयं । ऋच्यमाना ॥ तं । वः । धिया । परमया । पुराऽजां । अजरं । इंद्रं ।
इंद्रं । अभि । अनूषि । अर्कैः । ब्रह्मा । च । गिरः । दधिरे । सं । अस्मिन् । महान् । च । स्तोमः । अधि । वर्धत् ।
इंद्रे । वर्धात् । यं । यज्ञः । उत । सोमः । इंद्रं । वर्धात् । ब्रह्म । गिरः । उक्था । च । मन्म । वर्ध । अह । एनं । उ-

७१

षसः । यामन् । अक्तोः । वर्धान् । मासाः । शरदः । द्यावः । इंद्रं । एव । जज्ञानं । सहसे । असामि । वावृधा-
नं । राधसे । च । श्रुताय । महां । उग्रं । अवसे । विप्र । नूनं । आ । विवासेम । वृत्रऽतूर्येषु ॥१०॥ मंद्रस्य । क-
वेः । दिव्यस्य । वह्नेः । विप्रऽमन्मनः । वचनस्य । मध्वः । अपाः । नः । तस्य । सचनस्य । देव । इषः । युव-
स्व । गृणते । गोऽअग्राः । अयं । उशानः । परि । अद्रिं । उस्राः । ऋतधीतिऽभिः । ऋतऽयुक् । युजानः ।
रुजत् । अरुग्णं । वि । वलस्य । सानुं । पणीन् । वचःऽभिः । अभि । योधत् । इंद्रः । अयं । द्योतयत् । अद्यु-
तः । वि । अक्तून् । दोषा । वस्तोः । शरदः । इंदुः । इंद्र । इमं । केतुं । अदधुः । नु । चित् । अह्नां । शुचिऽजन्मनः ।

७१

उषसः । चकार । अयं । रोचयत् । अरुचः । रुचानः । अयं । वासयत् । वि । ऋतेन । पूर्वीः । अयं । ईयते । ऋ-
तयुक्ऽभिः । अश्वैः । स्वःऽविदा । नाभिना । चर्षणिऽप्राः । नु । गृणानः । गृणते । प्रत्न । राजन् ।
इषः । पिन्व । वसुऽदेयाय । पूर्वीः । अपः । ओषधीः । अविषा । वनानि । गाः । अर्वतः । नॄन् । ऋचसे ।
रिरीहि ॥११॥ इंद्र । पिब । तुभ्यं । सुतः । मदाय । अव । स्य । हरी इति । वि । मुच । सखाया । उत । प्र । गाय । गणे ।
आ । निऽसद्य । अथ । यज्ञाय । गृणते । वयः । धाः । अस्य । पिब । यस्य । जज्ञानः । इंद्र । मदाय । क्रत्वे । अ-
पिबः । विऽरप्शिन् । तं । ऊं इति । ते । गावः । नरः । आपः । अद्रिः । इंदुं । सं । अह्यन् । पीतये । सं । अस्मै । संऽ-
इद्धे । अग्नौ । सुते । इंद्र । सोमे । आ । त्वा । वहंतु । हरयः । वहिष्ठाः । त्वाऽयता । मनसा । जोहवीमि । इंद्र । आ । या-
हि । सुविताय । महे । नः । आ । याहि । शश्वत् । उशता । ययाथ । इंद्र । महा । मनसा । सोमऽपेयं । उप । ब्रह्मा-
णि । शृणवः । इमा । नः । अथ । ते । यज्ञः । तन्वे । वयः । धात् । यत् । इंद्र । दिवि । पार्ये । यत् । ऋधक् । यत् । वा । स्वे ।

प॰च॰७

सद्ने। यत्र। वा। असि। अतः। नः। यज्ञं। अवसे। नियुत्वान्। सऽजोषाः। पाहि। गिर्वणः। मरुत्ऽभिः॥१२॥
अहेळमानः। उप। याहि। यज्ञं। तुभ्यं। पवंते। इंदवः। सुतासः। गावः। न। वज्रिन्। स्वं। ओकः। अच्छ। इंद्र।
आ। गहि। प्रथमः। यज्ञियानां। या। ते। काकुत्। सुऽकृता। या। वरिष्ठा। यया। शश्वत्। पिबसि। मध्वः। ऊर्मिं।
७२ तया। पाहि। प्र। ते। अध्वर्युः। अस्थात्। सं। ते। वज्रः। वर्ततां। इंद्र। गव्युः। एषः। द्रप्सः। वृषभः। विश्वऽरूपः। इं
द्राय। वृष्णे। सं। अकारि। सोमः। एतं। पिब। हरिऽवः। स्थातः। उग्र। यस्य। ईशिषे। प्रऽदिवि। यः। ते। अन्नं।
सुतः। सोमः। असुतात्। इंद्र। वस्यान्। अयं। श्रेयान्। चिकितुषे। रणाय। एतं। तितिर्वः। उप। याहि। यज्ञं। ते
न। विश्वाः। तविषीः। आ। पृणस्व। हुवामसि। त्वा। आ। इंद्र। याहि। अर्वाङ्। अरं। ते। सोमः। तन्वे। भवाति। ७२
७ शतक्रतो इति शतऽक्रतो। मादयस्व। सुतेषु। प्र। अस्मान्। अव। पृतनासु। प्र। विक्षु॥१३॥ प्रति। अस्मै। पिपीषते।
विश्वानि। विदुषे। भर। अरंऽगमाय। जग्मये। अपश्चात्ऽदघ्वने। नरे। आ। ईं। एनं। प्रतिऽएतन। सोमे

भिः। सोमऽपातमं। अमत्रेभिः। ऋजीषिणं। इंद्रं। सुतेभिः। इंदुऽभिः। यदि। सुतेभिः। इंदुऽभिः। सोमेभिः। प्र
तिऽभूषथ। वेद। विश्वस्य। मेधिरः। धृषत्। तंऽतं। इत्। आ। ईषते। अस्मैऽअस्मै। इत्। अंधसः। अध्व
र्यो इति। प्र। भर। सुतं। कुवित्। समस्य। जेन्यस्य। शर्धतः। अभिऽशस्तेः। अवऽस्परत्॥१४॥
यस्य। त्यत्। शंबरं। मदे। दिवः। दासाय। रंधयः। अयं। सः। सोमः। इंद्र। ते। सुतः। पिब॥ यस्य। तीव्रऽ
सुतं। मदं। मध्यं। अंतं। च। रक्षसे। ०। यस्य। गाः। अंतः। अश्मनः। मदे। दृळ्हाः। अवऽअसृजः।
०। यस्य। मंदानः। अंधसः। माघोनं। दधिषे। शवः॥०॥१५॥ ॥अनुवाकः॥ ॥यः। रयिऽवः।
रयिंऽतमः। यः। द्युम्नैः। द्युम्नवत्ऽतमः। सोमः। सुतः। सः। इंद्र। ते। अस्ति। स्वधाऽपते। मदः॥ यः।
शग्मः। तुविऽशग्म। ते। रायः। दामा। मतीनां। ०। येन। वृद्धः। न। शवसा। तुरः। न। स्वाभिः। ऊतिऽभिः।
०। त्वं। इंद्र इति। वः। अप्रऽहणं। गृणीषे। शवसः। पतिं। इंद्रं। विश्वऽसहं। नरं। मंहिष्ठं। विश्वऽचर्षणिं।
श्वऽ

प॰ ब॰ ७

यं । वर्द्धयंति । इत् । गिरः । पतिं । तुरस्य । राधसः । तं । इत् । नु । अस्य । रोदसी इति । देवी इति । शुष्मं । सपर्य
तः ॥ १६ ॥ तत् । वः । उक्थस्य । बर्हणा । इंद्राय । उपऽस्तरणीषणि । विपः । न । यस्य । ऊतयः । वि । यत् । रोहंति ।
सऽक्षितः ॥ अविदत् । दक्षं । मित्रः । नवीयान् । पपानः । देवेभ्यः । वस्यः । अचैत् ॥ ससऽवान् । स्तौलाभिः ।

७३

धौतरीभिः । उरुष्या । पायुः । अभवत् । सखिऽभ्यः ॥ ऋतस्य । पथि । वेधाः । अपायि । श्रिये । मनांसि ।
देवासः । अक्रन् । दधानः । नाम । महः । वचःऽभिः । वपुः । दृशये । वेन्यः । वि । आवरित्यावः ॥ द्युमत्ऽ
तमं । दक्षं । धेहि । अस्मे इति । सेध । जनानां । पूर्वीः । अरातीः । वर्षीयः । वयः । कृणुहि । शचीभिः । ध
नस्य । सातौ । अस्मान् । अविड्ढि ॥ इंद्र । तुभ्यं । इत् । मघऽवन् । अभूम । वयं । दात्रे । हरिऽवः । मा । वि । वे
नः ॥ नकिः । आपिः । ददृशे । मर्त्यऽत्रा । किं । अंग । रध्रऽचोदनं । त्वा । आहुः ॥ १७ ॥ मा । जस्वने । वृ
षभ । नः । ररीथाः । मा । ते । रेवतः । सख्ये । रिषाम ॥ पूर्वीः । ते । इंद्र । निःऽसिधः । जनेषु । जहि । असु

७३

स्वीन् । प्र । वृह । अपृणतः ॥ उत् । अभ्राणिऽइव । स्तनयन् । इयर्ति । इंद्रः । राधांसि । अश्व्यानि । गव्या ॥ त्वं ।
असि । प्रऽदिवः । कारुऽधायाः । मा । त्वा । अदामानः । आ । दभन् । मघोनः ॥ अध्वर्यो इति । वीर । प्र । महे ।
सुतानां । इंद्राय । भर । सः । हि । अस्य । राजा ॥ यः । पूर्व्याभिः । उत । नूतनाभिः । गीःऽभिः । ववृधे । गृण
तां । ऋषीणां ॥ अस्य । मदे । पुरु । वर्पांसि । विद्वान् । इंद्रः । वृत्राणि । अप्रति । जघान ॥ तं । ऊं इति । प्र । होषि ।
मधुऽमंतं । अस्मै । सोमं । वीराय । शिप्रिणे । पिबध्यै ॥ ० हंता ० गंता । यज्ञं । पराऽवतः । चित् । अच्छ । व
सुः । धीनां । अविता । कारुऽधायाः ॥ १८ ॥ इदं । त्यत् । पात्रं । इंद्रऽपानं । इंद्रस्य । प्रियं । अमृतं । अपायि ॥
मत्सत् । यथा । सौमनसाय । देवं । वि । अस्मत् । द्वेषः । युयवत् । वि । अंहः ॥ एना । मंदानः । जहि । शूर ।
शत्रून् । जामिं । अजामिं । मघऽवन् । अमित्रान् ॥ अभिऽसेनान् । अभि । आऽदेदिशानान् । पराचः ।
इंद्र । प्र । मृण । जहि । च ॥ आसु । स्म । नः । मघऽवन् । इंद्र । पृत्ऽसु । अस्मभ्यं । महि । वरिवः । सुऽगं । कः

प॰ च॰ ७

रितिऽकः। अपां। तोकस्य। तनयस्य। जेषे। इंद्र। सूरीन्। कृणुहि। स्म। नः। अर्द्धं। आ। त्वा। हरयः।
वृषणः। युजानाः। वृषऽरथासः। वृषऽरश्मयः। अत्याः। अस्मत्रांचः। वृषणः। वज्रऽवाहः। वृष्णे। म
दाय। सुऽयुजः। वहंतु। आ। ते। वृषन्। वृषणः। द्रोणं। अस्थुः। घृतऽप्रुषः। न। ऊर्मयः। मदंतः। इं

७४

द्र। प्र। तुभ्यं। वृषऽभिः। सुतानां। वृष्णे। भरंति। वृषभाय। सोमं। १९। वृषा। असि। दिवः। वृषभः। पृ
थिव्याः। वृषा। सिंधूनां। वृषभः। स्तियानां। वृष्णे। ते। इंदुः। वृषभ। पीपाय। स्वादुः। रसः। मधुऽपेयः।
वराय। अयं। देवः। सहसा। जायमानः। इंद्रेण। युजा। पणिं। अस्तभायत्। अयं। स्वस्य। पितुः। आ
युधानि। इंदुः। अमुष्णात्। अशिवस्य। मायाः। अयं। अकृणोत्। उषसः। सुऽपत्नीः। अयं। सूर्ये।
अदधात्। ज्योतिः। अंतरिति। अयं। त्रिऽधातु। दिवि। रोचनेषु। त्रितेषु। विंदत्। अमृतं। निऽगूळ्हं।
अयं। द्यावापृथिवी इति। वि। स्कभायत्। अयं। रथं। अयुनक्। सप्तऽरश्मिं। अयं। गोषु। शच्या। पक्वं।

७४

अंतरिति। सोमः। दाधार। दशऽयंत्रं। उत्सं। २०। यः। आ। अनयत्। पराऽवतः। सुऽनीती। तुर्वशं। यदुं। इंद्रः।
सः। नः। युवा। सखा। अविप्रा। चित्। वयः। दधत्। अनाशुना। चित्। अर्वता। इंद्रः। जेता। हितं। धनं। महीः।
अस्य। प्रऽनीतयः। पूर्वीः। उत। प्रऽशस्तयः। न। अस्य। क्षीयंते। ऊतयः। सखायः। ब्रह्मऽवाहसे। अर्चत।
प्र। च। गायत। सः। हि। नः। प्रऽमतिः। मही। त्वं। एकस्य। वृत्रऽहन्। अविता। द्वयोः। असि। उत। ईदृशे। यथा।
वयं। २१। नयसि। इत्। ऊं इति। अति। द्विषः। कृणोषि। उक्थऽशंसिनः। नृऽभिः। सुऽवीरः। उच्यसे। ब्रह्माणं।
ब्रह्मऽवाहसं। गीःऽभिः। सखायं। ऋग्मियं। गां। न। दोहसे। हुवे। यस्य। विश्वानि। हस्तयोः। ऊचुः। वसूनि। नि।
द्विता। वीरस्य। पृतनाऽसहः। वि। दृळ्हानि। चित्। अद्रिऽवः। जनानां। शचीऽपते। वृह। मायाः। अनानत। तं। ऊं इति।
त्वा। सत्य। सोमऽपाः। इंद्र। वाजानां। पते। अहूमहि। श्रवस्यवः। २२। यः। पुरा। आसिथ। यः। वा। नूनं। हिते।
धने। हव्यः। सः। श्रुधि। हवं। धीभिः। अर्वत्ऽभिः। अर्वतः। वाजान्। इंद्र। श्रवाय्यान्। त्वया। जेष्म। हितं। धनं।

प॰ चे ७

७५

अभ्रः । ऊं इति । वीर । गिर्वणः । महान् । इंद्र । धने । हिते । भरे । वितंतसाय्यः ॥ ० ॥ अमित्रऽहन् । मक्षुजवःऽ
तमा । असति । तया । नः । हिनुहि । रथं । सः । रथेन । रथिऽतमः । अस्माकेन । अभिऽयुग्वना । जेषि । जिष्णो
इति । हितं । धनं ॥ २२ ॥ ० ॥ कृष्टीनां । विऽचर्षणिः । पतिः । जज्ञे । वृषऽक्रतुः । यः । गृणतां । इत् । आ । सिथ । आ
पिः । ऊती । शिवः । सखा । सः । त्वं । नः । इंद्र । मृळय । धिया । वज्रं । गभस्त्योः । रक्षःऽहत्याय । वज्रिऽवः । स
सहिष्ठाः । अभि । स्पृधः । प्रत्नं । रयीणां । युजं । सखायं । कीरिऽचोदनं । ब्रह्मऽवाहःऽतमं । हुवे । सः । हि
विश्वानि । पार्थिवा । एकः । वसूनि । पत्यते । गिर्वणःऽतमः । अध्रिऽगुः ॥ २४ ॥ सः । नः । नियुत्ऽभिः । आ
पृण । कामं । वाजेभिः । अश्विऽभिः । गोमत्ऽभिः । गोऽपते । धृषत् । तत् । वः । गाय । सुते । सचा । पुरुऽ
हूताय । सत्वने । शं । यत् । गवे । न । शाकिने । न । घ । वसुः । नि । यमते । दानं । वाजस्य । गोऽमतः । य
त् । सीं । उप । श्रवत् । गिरः । कुवित्ऽसस्य । प्र । हि । व्रजं । गोऽमंतं । दस्युऽहा । गमत् । शचीभिः । अ

७५

प । नः । वरत् । इमाः । ऊं इति । त्वा । शतक्रतो इति शतऽक्रतो । अभि । प्र । नोनुवुः । गिरः । इंद्र । वत्सं । न । मातरः
॥ २५ ॥ दुःऽनशं । सख्यं । तव । गौः । असि । वीर । गव्यते । अश्वः । अश्वऽयते । भव ॥ ० ॥ स्कतेऽस्कते । नसृं
ते । गिर्वणः । गिरः । वत्सं । गावः । न । धेनवः । पुरुऽतमं । पुरूणां । स्तोतॄणां । विऽवाचि । वाजेभिः । वाजऽयतां ।
अस्माकं । इंद्र । भूतु । ते । स्तोमः । वाहिष्ठः । अंतमः । अस्मान् । राये । महे । हिनु । अधि । बृबुः । पणीनां । वर्षि
ष्ठे । मूर्धन् । अस्थात् । उरुः । कक्षः । न । गांग्यः । यस्य । वायोःऽइव । द्रवत् । भद्रा । रातिः । सहस्रिणी । सद्यः । दा
नाय । मंहते । तत् । सु । नः । विश्वे । अर्यः । आ । सदा । गृणंति । कारवः । बृबुं । सहस्रऽदातमं । सूरिं । सहस्रऽसा
तमं ॥ २६ ॥ त्वां । इत् । हि । हवामहे । साता । वाजस्य । कारवः । त्वां । वृत्रेषु । इंद्र । सत्ऽपतिं । नरः । त्वां । काष्ठासु ।
अर्वतः । सः । त्वं । नः । चित्र । वज्रऽहस्त । धृष्णुऽया । महः । स्तवानः । अद्रिऽवः । गां । अश्वं । रथ्यं । इंद्र । सं । कि
र । सत्रा । वाजं । न । जिग्युषे । यः । सत्राऽहा । विऽचर्षणिः । इंद्रं । तं । हूमहे । वयं । सहस्रऽमुष्क । तुविऽनृ

प॰च॰७ ७६

ण्या। सत्ऽपते। भव। सुमत्ऽसु। नः। वृधे। बाधसे। जनान्। वृषभाःऽइव। मन्युना। घृषौ। मीळ्हे। ऋचीषम। अस्माकं। बोधि। अविता। महाऽधने। तनूषु। अप्ऽसु। सूर्ये। इंद्र। ज्येष्ठं। नः। आ। भर। ओजिष्ठं। पपुरि। श्रवः। येन। इमे इति। चित्र। वज्रऽहस्त। रोदसी इति। आ। उभे इति। सुऽशिप्र। प्राः॥ २॥ त्वां। उग्रं। अवसे। चर्षणिऽसहं। राजन्। देवेषु। हूमहे। विश्वा। सु। नः। विथुरा। पिब्दना। वसो इति। अमित्रान्। सुऽसहान्। कृधि। यत्। इंद्र। नाहुषीषु। आ। ओजः। नृम्णं। च। कृष्टिषु। यत्। वा। पंच। क्षितीनां। द्युम्नं। आ। भर। सत्रा। विश्वानि। पौंस्या। यत्। वा। तृक्षौ। मघऽवन्। द्रुह्यौ। आ। जने। यत्। पूरौ। कत्। च। वृष्ण्यं। अस्मभ्यं। तत्। रिरीहि। सं। नृऽसह्ये। अमित्रान्। पृत्ऽसु। तुर्वणे। इंद्र। त्रिऽधातु। शरणं। त्रिऽवरूथं। स्वस्तिऽमत्। छर्दिः। यच्छ। मघवत्ऽभ्यः। च। मह्यं। च। यवय। दिद्युं। एभ्यः। ये। गव्यता। मनसा। शत्रुं। आऽदभुः। अभिऽप्रघ्नंति। धृष्णुऽया। अध। स्म। नः। मघऽवन्। इंद्र। गिर्वणः। तनूऽपाः। अंतमः।

भव॥ १०॥ वृधे। भव। इंद्र। नार्यां। अव। युधि। यत्। अंतरिक्षे। पतयंति। पर्णिनः। दिद्यवः। तिग्मऽमूर्धानः। यत्र। शूरासः। तन्वः। विऽतन्वते। प्रिया। शर्म। पितॄणां। अध। स्म। यच्छ। तन्वे। तने। च। छर्दिः। अचित्तं। यवय। द्वेषः। यत्। इंद्र। सर्गे। अर्वतः। चोदयासे। महाऽधने। असमने। अध्वनि। वृजिने। पथि। श्येनान्ऽइव। श्रवस्यतः। सिंधून्ऽइव। प्रवणे। आशुऽया। यतः। यदि। क्रोशं। अनु। स्वनि। आ। ये। वयः। न। वर्वृतति। आमिषि। गृभीताः। बाह्वोः। गवि॥ १९॥ स्वादुः। किल। अयं। मधुऽमान्। उत। अयं। तीव्रः। किल। अयं। रसऽवान्। उत। अयं। उतो इति। नु। अस्य। पपिऽवांसं। इंद्र। न। कः। च। न। सहते। आऽहवेषु। अयं। स्वादुः। इह। मदिष्ठः। आस। यस्य। इंद्रः। वृत्रऽहत्ये। ममाद। पुरूणि। यः। च्यौत्ना। शंबरस्य। वि। नवतिं। नव। च। देह्यः। हन्। अयं। मे। पीतः। उत्। इयर्ति। वाचं। अयं। मनीषां। उशतीं। अजीगरिति। अयं। षट्। उर्वीः। अमिमीत। धीरः। न। याभ्यः। भुवनं। कत्। चन। आरे।

अयं। सः। यः। वरिमाणं। पृथिव्याः। वर्ष्माणं। दिवः। अकृणोत्। अयं। सः। अस्य। पीयूषं। तिसृषु। प्र
वत्ऽसु। सोमः। दाधार। उरु। अंतरिक्षं। अयं। विदत्। चित्रऽदृशीकं। अर्णः। शुक्रऽसद्मनां। उष
सां। अनीके। अयं। महान्। महता। स्कंभनेन। उत्। द्यां। अस्तभ्नात्। वृषभः। मरुत्वान्॥३॥ धृष
त्। पिब। कलशे। सोमं। इंद्र। वृत्रऽहा। शूर। संऽअरे। वसूनां। माध्यंदिने। सवने। आ। वृषस्व। रयिऽ
स्थानः। रयिं। अस्मासु। धेहि। इंद्र। प्र। नः। पुरएताऽइव। पश्य। प्र। नः। नय। प्रऽतरं। वस्यः। अ
च्छ। भव। सुऽपारः। अतिऽपारयः। नः। भव। सुऽनीतिः। उत। वामऽनीतिः। उरुं। नः। लोकं। अ
नु। नेषि। विद्वान्। स्वःऽवत्। ज्योतिः। अभयं। स्वस्ति। ऋष्वा। ते। इंद्र। स्थविरस्य। बाहू इति। उप।
स्थेयाम। शरणा। बृहंता। वरिष्ठे। नः। इंद्र। वंधुरे। आ। धाः। वहिष्ठयोः। शतऽवन्। अश्वयोः। आ। इषं। आ।
वक्षि। इषां। वर्षिष्ठां। मा। नः। तारीत्। मघऽवन्। रायः। अर्यः। इंद्र। मृळ। महां। जीवातुं। इच्छ। चोद

७७

७७

य। धियं। अयसः। न। धारां। यत्। किं। च। अहं। त्वाऽयुः। इदं। वदामि। तत्। जुषस्व। कृधि। मा। देवऽवंतं।
॥११॥ त्रातारं। इंद्रं। अवितारं। इंद्रं। हवेऽहवे। सुऽहवं। शूरं। इंद्रं। ह्वयामि। शक्रं। पुरुऽहूतं। इंद्रं। स्वस्ति।
नः। मघऽवा। धातु। इंद्रः॥ इंद्रः। सुऽत्रामा। स्वऽवान्। अवःऽभिः। सुऽमृळीकः। भवतु। विश्वऽवेदाः।
बाधतां। द्वेषः। अभयं। कृणोतु। सुऽवीर्यस्य। पतयः। स्याम। ०। सः। सुऽत्रामा। स्वऽवान्। इंद्रः। अस्मे इ
ति। आरात्। चित्। द्वेषः। सनुतः। युयोतु। अव। त्वे इति। इंद्र। प्रऽवतः। न। ऊर्मिः। गिरः। ब्रह्माणि। निऽयु
तः। धवंते। उरु। न। राधः। सवना। पुरूणि। अपः। गाः। वज्रिन्। युवसे। सं। इंदून्। कः। ईं। स्तवत्। कः। पृणा

मघऽवा।

त्। कः। यजाते। यत्। उग्रं। इत्। विश्वहा। अवेत्। पादौऽइव। प्रऽहरन्। अन्यंऽअन्यं। कृणोति। पूर्वं। अ
परं। शचीभिः॥१२॥ शृण्वे। वीरः। उग्रंऽउग्रं। दमऽयन्। अन्यंऽअन्यं। अतिऽनेनीयमानः। एधमानऽ
द्विट्। उभयस्य। राजा। चोष्कूयते। विशः। इंद्रः। मनुष्यान्। परा। पूर्वेषां। सख्या। वृणक्ति। विऽतर्तुराणः।
अपरेभिः। एति। अननुऽभूतीः। अवऽधून्वानः। पूर्वीः। इंद्रः। शरदः। तर्तरीति। रूपंऽरूपं। प्रतिऽरूपः।

च ७

७८

बभूव। तत्। अस्य। रूपं। प्रतिऽचक्षणाय। इंद्रः। मायाभिः। पुरुऽरूपः। ईयते। युक्ताः। हि। अस्य। हरयः।
शता। दश। युजानः। हरिता। रथे। भूरि। त्वष्टा। इह। राजति। कः। विश्वाहा। द्विषतः। पक्षः। आसते। उत। आ-
सीनेषु। सूरिषु। अगव्यूति। क्षेत्रं। आ। अगन्म। देवाः। उर्वी। सती। भूमिः। अंहूरणा। अभूत्। बृहस्-
ते। प्र। चिकित्स। गोऽइष्टौ। इत्था। सते। जरित्रे। इंद्र। पंथां॥ २१॥ दिवेऽदिवे। सदृशीः। अन्यं। अर्धं। कृ-
ष्णाः। असेधत्। अप। सद्मनः। जाः। अहन्। दासा। वृषभः। वस्नयंता। उदऽव्रजे। वर्चिनं। शंबरं। च।
प्रऽस्तोकः। इत्। नु। राधसः। ते। इंद्र। दश। कोशयीः। दश। वाजिनः। अदात्। दिवःऽदासात्। अतिथिऽ-
ग्वस्य। राधः। शांबरं। वसु। प्रति। अग्रभीष्म। दश। अश्वान्। दश। कोशान्। दश। वस्त्रा। अधिऽभोजना।
दश। उं इति। हिरण्यऽपिंडान्। दिवःऽदासात्। असानिषं। दश। रथान्। प्रष्टिऽमतः। शतं। गाः। अथर्वऽ-
भ्यः। अश्वथः। पायवे। अदात्। महि। राधः। विश्वऽजन्यं। दधानान्। भरत्ऽवाजान्। सार्ञ्जयः। अभि। अ-
यष्ट॥ २४॥ वनस्पते। वीळुऽअंगः। हि। भूयाः। अस्मत्ऽसखा। प्रऽतरणः। सुऽवीरः। गोभिः। संऽनद्धः।

७८

असि। वीळयस्व। आऽस्थाता। ते। जयतु। जेत्वानि॥ दिवः। पृथिव्याः। परि। ओजः। उत्ऽभृतं। वनस्पतिऽ-
भ्यः। परि। आऽभृतं। सहः। अपां। ओज्मानं। परि। गोभिः। आऽवृतं। इंद्रस्य। वज्रं। हविषा। रथं। यज। इंद्र-
स्य। वज्रः। मरुतां। अनीकं। मित्रस्य। गर्भः। वरुणस्य। नाभिः। सः। इमां। नः। हव्यऽदातिं। जुषाणः। देव।
रथ। प्रति। हव्या। गृभाय। उप। श्वासय। पृथिवीं। उत। द्यां। पुरुऽत्रा। ते। मनुतां। विऽस्थितं। जगत्। सः। दुंदु-
भे। सऽजूः। इंद्रेण। देवैः। दूरात्। दवीयः। अप। सेध। शत्रून्। आ। क्रंदय। बलं। ओजः। नः। आ। धाः।
नि। स्तनिहि। दुःऽइता। बाधमानः। अप। प्रोथ। दुंदुभे। दुच्छुनाः। इतः। इंद्रस्य। मुष्टिः। असि। वीळय-
स्व। आ। अमूः। अज। प्रति। आवर्तय। इमाः। केतुऽमत्। दुंदुभिः। वावदीति। सं। अश्वऽपर्णाः। चरंति।
नः। नरः। अस्माकं। इंद्र। रथिनः। जयंतु॥ ३१॥ ॥ इति चतुर्थाष्टके सप्तमोऽध्यायः॥ ॥ हरिः ॐ॥
॥ ॥ यज्ञाऽयज्ञा। वः। अग्नये। गिराऽगिरा। च। दक्षसे। प्रऽप्र। वयं। अमृतं। जातऽवेदसं। प्रियं। मित्रं। न।

प·व·८

७९

रं सिषं। ऊर्जः। नपातं। सः। हि। नः। अयं। अस्मऽयुः। दाशेम। हव्यऽदातये। भुवत्। वाजेषु। अविता। भुवत्। वृ
धः। उत। त्राता। तनूनां। वृषा। हि। अग्ने। अजरः। महान्। विऽभासि। अर्चिषा। अजस्रेण। शोचिषा। शोशु
चत्। सुऽचे। सुदीतिऽभिः। सु। दीदिहि। महः। देवान्। यजसि। यक्षि। आनुषक्। तव। क्रत्वा। उत। दंसना। अर्वा
चः। सीं। कृणुहि। अग्ने। अवसे। रास्व। वाजा। उत। वंस्व। यं। आपः। अद्रयः। वना। गर्भं। ऋतस्य। पिप्रति।
सहसा। यः। मथितः। जायते। नृऽभिः। पृथिव्याः। अधि। सानवि॥ १॥ आ। यः। पप्रौ। भानुना। रोदसी इ
ति। उभे इति। धूमेन। धावते। दिवि। तिरः। तमः। ददृशे। ऊर्म्यासु। आ। श्यावासु। अरुषः। वृषा। आ। श्या
वाः। अरुषः। वृषा। बृहत्ऽभिः। अग्ने। अर्चिऽभिः। शुक्रेण। देव। शोचिषा। भरत्ऽवाजे। संऽइधानः।
यविष्ठ्य। रेवत्। नः। शुक्र। दीदिहि। द्युऽमत्। पावक। दीदिहि। विश्वासां। गृहऽपतिः। विशां। असि। त्वं।
अग्ने। मानुषीणां। शतं। पूःऽभिः। यविष्ठ। पाहि। अंहसः। संऽइद्धारं। शतं। हिमाः। स्तोतृऽभ्यः। ये। च। दद

७९

ति। त्वं। नः। चित्रः। ऊत्या। वसो इति। राधांसि। चोदय। अस्य। रायः। त्वं। अग्ने। रथीः। असि। विदाः। गा
धं। तुचे। तु। नः। पर्षि। तोकं। तनयं। पर्तृऽभिः। त्वं। अदब्धैः। अप्रयुत्वऽभिः। अग्ने। हेळांसि। दैव्या।
युयोधि। नः। अदेवानि। ह्वरांसि। च॥ २॥ आ। सखायः। सबःऽदुघां। धेनुं। अजध्वं। उप। नव्यसा। वचः।
सृजध्वं। अनपऽस्फुरां। या। शर्धाय। मारुताय। स्वऽभानवे। श्रवः। अमृत्यु। धुक्षत। या। मृळीके। म
रुतां। तुराणां। या। सुम्नैः। एवऽयावरी। भरत्ऽवाजाय। अव। धुक्षत। द्विता। धेनुं। च। विश्वऽदोह
सं। इषं। च। विश्वऽभोजसं। तं। वः। इंद्रं। न। सुऽक्रतुं। वरुणंऽइव। मायिनं। अर्यमणं। न। मंद्रं। सृप्रऽ
भोजसं। विष्णुं। न। स्तुषे। आऽदिशे। त्वेषं। शर्धः। न। मारुतं। तुविऽस्वनि। अनर्वाणं। पूषणं। सं। य
था। शता। सं। सहस्रा। कारिषत्। चर्षणिऽभ्यः। आ। आविः। गूळ्हा। वसु। करत्। सुऽवेदा। नः।
वसु। करत्। आ। मा। पूषन्। उप। द्रव। शंसिषं। नु। ते। अपिऽकर्णे। आघृणे। अघाः। अर्यः। अरा

नयः ॥१॥ मा । काकंबीरं । उत् । वृहः । वनस्पतिं । अशस्तीः । वि । हि । नीनशः । मा । उत । सूरः । अह । इति । एव ।
चन । ग्रीवाः । आऽदधते । वेरितिवेः । दृतेःऽइव । ते । अवृकं । अस्तु । सख्यं । अछिद्रस्य । दधन्ऽवतः । सुऽ
पूर्णस्य । दधन्ऽवतः । परः । हि । मर्त्यैः । असि । समः । देवैः । उत । श्रिया । अभि । ख्यः । पूषन् । पृतनासु । नः । त्वं ।
अव । नूनं । यथा । पुरा । वामी । वामस्य । धूतयः । प्रऽनीतिः । अस्तु । सूनृता । देवस्य । वा । मरुतः । मर्त्य
स्य । वा । ईजानस्य । प्रऽयज्यवः । सद्यः । चित् । यस्य । चर्कृतिः । परि । द्यां । देवः । न । एति । सूर्यः । त्वेषं । शवः । द
धिरे । नाम । यज्ञियं । मरुतः । वृत्रऽहं । शवः । ज्येष्ठं । वृत्रऽहं । शवः । सकृत् । ह । द्यौः । अजायत । सकृत् ।
भूमिः । अजायत । पृश्न्याः । दुग्धं । सकृत् । पयः । तत् । अन्यः । न । अनु । जायते ॥४॥ स्तुषे । जनं । सुऽव्रतं । ८०
नव्यसीभिः । गीःऽभिः । मित्रावरुणा । सुम्नऽयंता । ते । आ । गमंतु । ते । इह । श्रुवंतु । सुऽक्षत्रासः । वरु
णः । मित्रः । अग्निः । विशःऽविशः । ईड्यं । अध्वरेषु । अदृप्तऽक्रतुं । अरतिं । युवत्योः । दिवः । शिशुं । स

हसः । सूनुं । अग्निं । यज्ञस्य । केतुं । अरुषं । यजध्यै । अरुषस्य । दुहितरा । विरूपे इति विऽरूपे । स्तृऽभिः ।
अन्या । पिपिशे । सूरः । अन्या । मिथःऽतुरा । विचरंती इति विऽचरंती । पावके इति । मन्म । श्रुतं । नक्षत । ऋ
च्यमाने इति । प्र । वायुं । अच्छ । बृहती । मनीषा । बृहत्ऽरयिं । विश्वऽवारं । रथऽप्रां । द्युतत्ऽयामा । निऽयुतः ।
पत्यमानः । कविः । कविं । इयक्षसि । प्रयज्यो इति प्रऽयज्यो । सः । मे । वपुः । छदयत् । अश्विनोः । यः । रथः । विरु
क्मान् । मनसा । युजानः ॥०॥५॥ पर्जन्यवाता । वृषभा । पृथिव्याः । पुरीषाणि । जिन्वतं । अप्यानि । सत्यऽश्रु
तः । कवयः । यस्य । गीःऽभिः । जगतः । स्थातः । जगत् । आ । कृणुध्वं । पावीरवी । कन्या । चित्रऽआयुः । सरस्वती ।
वीरऽपत्नी । धियं । धात् । ग्नाभिः । अछिद्रं । शरणं । सऽजोषाः । दुःऽआधर्षं । गृणते । शर्म । यंसत् । पथःऽप
थः । परिऽपतिं । वचस्या । कामेन । कृतः । अभि । आनट् । अर्कं । सः । नः । रासत् । शुरुधः । चंद्रऽअग्राः । धियंऽ
धियं । सीसधाति । प्र । पूषा । प्रथमऽभाजं । यशसं । वयःऽधां । सुऽपाणिं । देवं । सुऽगभस्तिं । ऋभ्वं । होता । य

प॰ २॰ ८

८१

ऋतं । यजतं । पस्त्यानां । अग्निः । त्वष्टारं । सुऽहवं । विभाऽवा । भुवनस्य । पितरं । गीःऽभिः । आभिः । रुद्रं । दिवा ।
वर्धय । रुद्रं । अक्तौ । बृहंतं । ऋष्वं । अजरं । सुऽसुम्नं । ऋधक् । हुवेम । कविना । इषितासः ॥ ३ ॥ आ । युवानः ।
कवयः । यज्ञियासः । मरुतः । गंत । गृणतः । वरस्यां । अचित्रं । चित् । हि । जिन्वथ । वृधंतः । इत्था । नक्षंतः । नरः ।
अंगिरस्वत् । प्र । वीराय । प्र । तवसे । तुराय । अज । यूथाऽइव । पशुऽरक्षिः । अस्तं । सः । पिस्पृशाति । तन्वि ।
श्रुतस्य । स्तृऽभिः । न । नाकं । वचनस्य । विपः ॥ यः । रजांसि । विऽममे । पार्थिवानि । त्रिः । चित् । विष्णुः । म
नवे । बाधिताय । तस्य । ते । शर्मन् । उपऽदद्यमाने । राया । मदेम । तन्वा । तना । च । तत् । नः । अहिः । बुध्न्यः ।
अत्ऽभिः । अर्कैः । तत् । पर्वतः । तत् । सविता । चनः । धात् । तत् । ओषधीभिः । अभि । रातिऽसाचः । भगः ।
पुरंऽधिः । जिन्वतु । प्र । राये ॥ नु । नः । रयिं । रथ्यं । चर्षणिऽप्रां । पुरुऽवीरं । महः । ऋतस्य । गोपां । क्षयं । दात ।
अजरं । येन । जनान् । स्पृधः । अदेवीः । अभि । च । क्रमाम । विशः । आऽदेवीः । अभि । अश्नवाम ॥ ७ ॥ ॥

८१

तिं ।

॥ अनुवाकः ॥ ॥ हुवे । वः । देवीं । अदितिं । नमःऽभिः । मृळीकाय । वरुणं । मित्रं । अग्निं । अभिऽक्षदां । अ
र्यमणं । सुऽशेवं । त्रातॄन् । देवान् । सवितारं । भगं । च । सुऽज्योतिषः । सूर्य । दक्षऽपितॄन् । अनागाःऽत्वे ।
सुऽमहः । वीहि । देवान् । द्विऽजन्मानः । ये । ऋतऽसापः । सत्याः । स्वःऽवंतः । यजताः । अग्निऽजिह्वाः । उ
त । द्यावापृथिवी इति । क्षत्रं । उरु । बृहत् । रोदसी इति । शरणं । सुसुम्ने इति सुऽसुम्ने । महः । करथः । वरि
वः । यथा । नः । अस्मे इति । क्षयाय । धिषणे इति । अनेहः ॥ आ । नः । रुद्रस्य । सूनवः । नमंतां । अद्य । हूता
सः । वसवः । अधृष्टाः । यत् । ईं । अर्भे । महति । वा । हितासः । बाधे । मरुतः । अह्वाम । देवान् ॥ मिम्यक्ष । ये
षु । रोदसी । नु । देवी । सिसक्ति । पूषा । अभ्यर्धऽयज्वा । श्रुत्वा । हवं । मरुतः । यत् । ह । याथ । भूमाः । रेजंते । अ
ध्वनि । प्रऽविक्ते ॥ ८ ॥ अभि । त्यं । वीरं । गिर्वणसं । अर्च । इंद्रं । ब्रह्मणा । जरितः । नवेन । श्रवत् । इत् । हवं । उप ।
च । स्तवानः । रासत् । वाजान् । उप । महः । गृणानः ॥ ओमानं । आपः । मानुषीः । अमृक्तं । धात । तोकाय । तन

५-२-८ यायं । शं । योः । यूयं । हि । स्थ । भिषजः । मातृऽतमाः । विश्वस्य । स्थातुः । जगतः । जनित्रीः । आ । नः । देवः । सवि
ता । त्रायमाणः । हिरण्यऽपाणिः । यजतः । जगम्यात् । यः । दत्रऽवान् । उषसः । न । प्रतीकं । विऽऊर्णुते । दाशु
षे । वार्याणि । उत । त्वं । सूनो इति । सहसः । नः । अद्य । आ । देवान् । अस्मिन् । अध्वरे । ववृत्याः । स्यां । अहं ।
८२ ते । सदं । इत् । रातौ । तव । स्यां । अग्ने । अवसा । सुऽवीरः । उत । त्या । मे । हवं । आ । जग्म्यतं । नासत्या । धीभिः ।
युवं । अंग । विप्रा । अत्रिं । न । महः । तमसः । अमुमुक्तं । तूर्वतं । नरा । दुःऽइतात् । अभीके ॥ ५ ॥ ते । नः । रायः ।
द्युऽमतः । वाजऽवतः । दातारः । भूत । नृऽवतः । पुरुऽक्षोः । दशस्यत । नः । दिव्याः । पार्थिवासः । गोऽजाताः । अ
प्याः । मृळत । च । देवाः । ते । नः । रुद्रः । सरस्वती । सऽजोषाः । मीळ्हुष्मंतः । विष्णुः । मृळंतु । वायुः । ऋभुक्षाः । ८२
वाजः । दैव्यः । विऽधाता । पर्जन्यावाता । पिप्यतां । इषं । नः । उत । स्यः । देवः । सविता । भगः । नः । अपां । नपात् ।
अवतु । दानु । पप्रिः । त्वष्टा । देवेभिः । जनिऽभिः । सऽजोषाः । द्यौः । देवेभिः । पृथिवी । समुद्रैः । उत । नः । अहिः ।

बुध्न्यः । शृणोतु । अजः । एकऽपात् । पृथिवी । समुद्रः । विश्वे । देवाः । ऋतऽवृधः । हुवानाः । स्तुताः । मंत्राः । कविऽ
शस्ताः । अवंतु । एव । नपातः । मम । तस्य । धीभिः । भरत्ऽवाजाः । अभि । अर्चंति । अर्कैः । ग्नाः । हुतासः । वस
वः । अधृष्टाः । विश्वे । स्तुतासः । भूत । यजत्राः ॥ १० ॥ उत् । ऊं इति । त्यत् । चक्षुः । महि । मित्रयोः । आ । एति । प्रि
यं । वरुणयोः । अदब्धं । ऋतस्य । शुचि । दर्शतं । अनीकं । रुक्मः । न । दिवः । उत्ऽइता । वि । अद्यौत् । वेद । यः ।
त्रीणि । विदथानि । एषां । देवानां । जन्म । सनुतः । आ । च । विप्रः । ऋजु । मर्तेषु । वृजिना । च । पश्यन् । अभि । च
ष्टे । सूरः । अर्यः । एवान् । स्तुषे । ऊं इति । वः । महः । ऋतस्य । गोपान् । अदितिं । मित्रं । वरुणं । सुऽजातान् । अर्य
मणं । भगं । अदब्धऽधीतीन् । अच्छ । वोचे । सऽधन्यः । पावकान् । रिशादसः । सत्ऽपतीन् । अदब्धान् । महः । रा
ज्ञः । सुऽवसनस्य । दातॄन् । यूनः । सुऽक्षत्रान् । क्षयतः । दिवः । नॄन् । आदित्यान् । यामि । अदितिं । दुवःऽयु । द्यौः ।
पितरिति । पृथिवि । मातः । अध्रुक् । अग्ने । भ्रातः । वसवः । मृळत । नः । विश्वे । आदित्याः । अदिते । सऽजोषाः । अ

प॰ च॰ ८

स्मऽभ्यं। शर्म। बहुलं। वि। यंत ॥११॥ मा। नः। वृकाय। वृक्ये। समस्मै। अघऽयते। रीरधत। यजत्राः।०
रथ्यः। नः। तनूनां। यूयं। दक्षस्य। वचसः। बभूव। मा। वः। एनः। अन्यऽकृतं। भुजेम। मा। तत्। कर्म।
वसवः। यत्। चयध्वे। विश्वस्य। हि। क्षयथ। विश्वऽदेवाः। स्वयं। रिपुः। तन्वं। रिरिषीष्ट। नमः। इत्।
उग्रं। नमः। आ। विवासे। नमः। दाधार। पृथिवीं। उत। द्यां। नमः। देवेभ्यः। नमः। ईशे। एषां। कृतं।
चित्। एनः। नमसा। आ। विवासे। ऋतस्य। वः। रथ्यः। पूतऽदक्षान्। ऋतस्य। पस्त्यऽसदः। अ
दब्धान्। तान्। आ। नमःऽभिः। उरुऽचक्षसः। नॄन्। विश्वान्। वः। आ। नमे। महः। यजत्राः। ते।
हि। श्रेष्ठऽवर्चसः। ते। ऊं इति। नः। तिरः। विश्वानि। दुःऽइता। नयंति। सुऽक्षत्रासः। वरुणः। मित्रः।
अग्निः। ऋतऽधीतयः। वक्मराजऽसत्याः ॥१२॥ ते। नः। इंद्रः। पृथिवी। क्षाम। वर्द्धन्। पूषा। भ
गः। अदितिः। पंच। जनाः। सुऽशर्माणः। सुऽअवसः। सुऽनीथाः। भवंतु। नः। सुऽत्रात्रासः।

८३

सुऽगोपाः। नु। सद्मानं। दिव्यं। नंशि। देवाः। भारत्ऽवाजः। सुऽमतिं। याति। होता। आसानेभिः। यजमा
नः। मियेधैः। देवानां। जन्म। वसुऽयुः। ववंद। अप। त्यं। वृजिनं। रिपुं। स्तेनं। अग्ने। दुःऽआध्यं। दविष्ठं।
अस्य। सत्ऽपते। कृधि। सुऽगं। ग्रावाणः। सोम। नः। हि। कं। सखिऽत्वनाय। वावशुः। जहि। नि। अत्रि
णं। पणिं। वृकः। हि। सः।०। इंद्रऽज्येष्ठाः। अभिऽद्यवः। कर्त्त। नः। अध्वन्। आ। सुऽगं। गोपाः। अमा।
अपि। पंथां। अगन्महि। स्वस्तिऽगां। अनेहसं। येन। विश्वाः। परि। द्विषः। वृणक्ति। विंदते। वसु ॥१३॥ न। त
त्। दिवा। न। पृथिव्या। अनु। मन्ये। न। यज्ञेन। न। उत। शमीभिः। आभिः। उब्जंतु। तं। सुऽभ्वः। पर्वतासः।
नि। हीयतां। अतिऽयाजस्य। यष्टा। अति। वा। यः। मरुतः। मन्यते। नः। ब्रह्म। वा। यः। क्रियमाणं। नि
नित्सात्। तपूंषि। तस्मै। वृजिनानि। संतु। ब्रह्मऽद्विषं। अभि। तं। शोचतु। द्यौः। किं। अंग। त्वा। ब्रह्मणः। सो
म। गोपां। किं। अंग। त्वा। आहुः। अभिशस्तिऽपां। नः। किं। अंग। नः। पश्यसि। निद्यमानान्। ब्रह्मऽद्विषे।

प॰च॰८

८४

तपुषिं। हेतिं। अस्य। अवंतु। मां। उषसः। जायमानाः। अवंतु। मा। सिंधवः। पिन्वमानाः। अवंतु। मा। पर्वतासः। ध्रुवासः। अवंतु। मा। पितरः। देवऽहूतौ। विश्वऽदानीं। सुऽमनसः। स्याम। पश्येम। नु। सूर्यं। उत्ऽचरंतं। तथा। करत्। वसुऽपतिः। वसूनां। देवान्। ओहानः। अवसा। आऽगमिष्ठः॥१४॥ इंद्रः। नेदिष्ठं। अवसा। आऽगमिष्ठः। सरस्वती। सिंधुऽभिः। पिन्वमाना। पर्जन्यः। नः। ओषधीभिः। मयःऽभुः। अग्निः। सुऽशंसः। सुऽहवः। पिताऽइव। ०। यः। वः। देवाः। घृतऽस्नुना। हव्येन। प्रतिऽभूषति। तं। विश्वे। उप। गच्छथ। उप। नः। सूनवः। गिरः। शृण्वंतु। अमृतस्य। ये। सुऽमृळीकाः। भवंतु। नः। विश्वे। देवाः। ऋतऽवृधः। ऋतुऽभिः। हवनऽश्रुतः। जुषंतां। युज्यं। पयः॥१५॥ स्तोत्रं। इंद्रः। मरुत्ऽगणः। त्वष्टृऽमान्। मित्रः। अर्यमा। इमा। हव्या। जुषंत। नः। इमं। नः। अग्ने। अध्वरं। होतः। वयुनऽशः। यज। चिकित्वान्। दैव्यं। जनं। विश्वे। देवाः। शृणुत। इमं। हवं। मे। ये। अंतरिक्षे। ये। उप। द्यवि। स्थ। ये। अग्निऽजिह्वाः।

८४

उत। वा। यजत्राः। आऽसद्य। अस्मिन्। बर्हिषि। मादयध्वं। विश्वे। देवाः। मम। शृण्वंतु। यज्ञियाः। उभे इति। रोदसी इति। अपां। नपात्। च। मन्म। मा। वः। वचांसि। परिऽचक्ष्याणि। वोचं। सुम्नेषु। इत्। वः। अंतमाः। मदेम। ये। के। च। ज्मा। महिनः। अहिऽमायाः। दिवः। जज्ञिरे। अपां। सधऽस्थे। ते। अस्मभ्यं। इषये। विश्वं। आयुः। क्षपः। उस्राः। वरिवस्यंतु। देवाः। अग्नीपर्जन्यौ। अवतं। धियं। मे। अस्मिन्। हवे। सुऽहवा। सुऽस्तुतिं। नः। इळां। अन्यः। जनयत्। गर्भं। अन्यः। प्रजाऽवतीः। इषः। आ। धत्तं। अस्मे इति। ०। सुऽउक्तेन। महा। नमसा। आ। विवासे। अस्मिन्। नः। अद्य। विदथे। यजत्राः। विश्वे। देवाः। हविषि। मादयध्वं॥१६॥ वयं। ऊं इति। त्वा। पथः। पते। रथं। न। वाजऽसातये। धिये। पूषन्। अयुज्महि। अभि। नः। नर्यं। वसु। वीरं। प्रयतऽदक्षिणं। वामं। गृहऽपतिं। नय। अदित्संतं। चित्। आघृणे। पूषन्। दानाय। चोदय। पणेः। चित्। वि। म्रद। मनः। वि। पथः। वाजऽसातये। चिनुहि। वि। मृधः। जहि। साधंतां। उग्र। नः। धियः। परि। तृंधि।

प.च.८

पणीनां। आरया। हृदया। कवे। अथ। ईं। अस्मभ्यं। रंधय॥७॥ वि। पूषन्। आरया। तुद। पणेः। इच्छ। हृदि। प्रि-
यं॥ आ। रिख। किकिरा। कृणु। पणीनां। हृदया। कवे॥ यां। पूषन्। ब्रह्मऽचोदनीं। आरां। बिभर्षि। आघृणे। चो
तया। समस्य। हृदयं॥ या। ते। अष्ट्रा। गोऽओपशा। आघृणे। पशुऽसाधनी। तस्याः। ते। सुम्नं। ईमहे॥ उत।
८५ नः। गोऽसनिं। धियं। अश्वऽसां। वाजऽसां। उत। नृऽवत्। कृणुहि। वीतये॥१८॥ सं। पूषन्। विदुषा। नय।
यः। अंजसा। अनुऽशासति। यः। एव। इदं। इति। ब्रवत्॥ सं। ऊं इति। पूष्णा। गमेमहि। यः। गृहान्। अभिऽ-
शासति। इमे। एव। इति। च। ब्रवत्॥ पूष्णः। चक्रं। न। रिष्यति। न। कोशः। अव। पद्यते। नो इति। अस्य। व्यथते।
पविः॥ यः। अस्मै। हविषा। अविधत्। न। तं। पूषा। अपि। मृष्यते। प्रथमः। विंदते। वसु॥ पूषा। गाः। अनु। ए- ८५
तु। नः। पूषा। रक्षतु। अर्वतः। पूषा। वाजं। सनोतु। नः॥१९॥ पूषन्। अनु। प्र। गाः। इहि। यजमानस्य। सुन्वतः। श।
अस्माकं। स्तुवतां। उत॥ माकिः। नेशत्। माकीं। रिषत्। माकीं। सं। शारि। केवटे। अथ। अरिष्टाभिः। आ। ग-

हि॥ शृण्वंतं। पूषणं। वयं। इर्यं। अनष्टऽवेदसं। ईशानं। रायः। ईमहे॥ पूषन्। तव। व्रते। वयं। न। रि-
ष्येम। कदा। चन। स्तोतारः। ते। इह। स्मसि॥ परि। पूषा। परस्तात्। हस्तं। दधातु। दक्षिणं। पुनः। नः।
नष्टं। आ। अजतु॥२०॥ आ। इहि। वां। विऽमुचः। नपात्। आघृणे। सं। सचावहै। रथीः। ऋतस्य। नः।
भव॥ रथिःऽतमं। कपर्दिनं। ईशानं। राधसः। महः। रायः। सखायं। ईमहे॥ रायः। धारा। असि। आ-
घृणे। वसोः। राशिः। अजऽअश्व। धीवतःऽधीवतः। सखा॥ पूषणं। नु। अजऽअश्वं। उप। स्तोषा-
म। वाजिनं। स्वसुः। यः। जारः। उच्यते॥ मातुः। दिधिषुं। अब्रवं। स्वसुः। जारः। शृणोतु। नः। भ्राता।
इंद्रस्य। सखा। मम॥ आ। अजासः। पूषणं। रथे। निऽशृंभाः। ते। जनऽश्रियं। देवं। वहंतु। बिभ्रतः॥
॥२१॥ यः। एनं। आऽदिदेशति। करंभऽअत्। इति। पूषणं। न। तेन। देवः। आऽदिशे॥ उत। घ। सः। रथिऽ-
तमः। सख्या। सत्ऽपतिः। युजा॥ इंद्रः। वृत्राणि। जिघ्नते॥ उत। अदः। परुषे। गवि। सूरः। चक्रं। हिर-

१-च-८ ण्यर्यं। नि। ऐरयत्। रथिऽतमः। यत्। अद्य। त्वा। पुरुऽस्तुत। ब्रवाम। दस्र। मंतुऽमः। तत्। सु। नः। म
न्म। साधय। इमं। च। नः। गोऽएषणं। सातये। सीसधः। गणं। आरात्। पूषन्। असि। श्रुतः। आ।
ते। स्वस्तिं। ईमहे। आरेऽअघां। उपऽवसुं। अद्य। च। सर्वऽतातये। श्वः। च। सर्वऽतातये॥ २२॥
८६ इंद्रा। नु। पूषणा। वयं। सख्याय। स्वस्तये। हुवेम। वाजऽसातये। सोमं। अन्यः। उप। असदत्।
पातवे। चम्वोः। सुतं। करंभं। अन्यः। इच्छति। अजाः। अन्यस्य। वह्नयः। हरी इति। अन्यस्य। संऽ
भृता। ताभ्यां। वृत्राणि। जिघ्नते। यत्। इंद्रः। अनयत्। रितः। महीः। अपः। वृषन्ऽतमः। तत्र। पू
षा। अभवत्। सचा। तां। पूष्णः। सुऽमतिं। वयं। वृक्षस्य। प्र। वयांऽइव। इंद्रस्य। च। आ। रभामहे। ८६
उत्। पूषणं। युवामहे। अभीशूनऽइव। सारथिः। मह्यै। इंद्रं। स्वस्तये॥ २३॥ शुक्रं। ते। अन्यत्।
यजतं। ते। अन्यत्। विषुरूपे इति विषुऽरूपे। अहनी इति। द्यौःऽइव। असि। विश्वाः। हि। मायाः।

अवसि। स्वधाऽवः। भद्रा। ते। पूषन्। इह। रातिः। अस्तु। अजऽअश्वः। पशुऽपाः। वाजऽपस्त्यः। धियंऽ
जिन्वः। भुवने। विश्वे। अर्पितः। अष्ट्रां। पूषा। शिथिरां। उत्ऽवरीवृजत्। संऽचक्षाणः। भुवना। देवः। ईयते।
याः। ते। पूषन्। नावः। अंतरिति। समुद्रे। हिरण्ययीः। अंतरिक्षे। चरंति। ताभिः। यासि। दूत्यां। सूर्यस्य।
कामेन। कृत। श्रवः। इच्छमानः। पूषा। सुऽबंधुः। दिवः। आ। पृथिव्याः। इळः। पतिः। मघऽवा। दस्मऽवर्चाः।
यं। देवासः। अददुः। सूर्यायै। कामेन। कृतं। तवसं। सुऽअंचं॥ २४॥ प्र। नु। वोचा। सुतेषु। वां। वीर्या। यानि।
चक्रथुः। हतासः। वां। पितरः। देवऽशत्रवः। इंद्राग्नी इति। जीवथः। युवं। बट्। इत्था। महिमा। वां। इंद्राग्नी इति।
पनिष्ठः। आ। समानः। वां। जनिता। भ्रातरा। युवं। यमौ। इहेहऽमातरा। ओकिऽवांसा। सुते। सचा। अ
श्वा। सप्ती इवेति सप्तीऽइव। आदने। इंद्रा। नु। अग्नी इति। अवसा। इह। वज्रिणा। वयं। देवा। हवामहे। यः।
इंद्राग्नी इति। सुतेषु। वां। स्तवत्। तेषु। ऋतऽवृधा। जोषऽवाकं। वदतः। पज्रऽहोषिणा। न। देवा। भसथः।

पा॰च॰८

चना। इंद्राग्नी इति। कः। अस्य। वां। देवौ। मर्तः। चिकेतति। विषूचः। अश्वान्। युयुजानः। ईयते। एकः।
समाने। आ। रथे॥ २५॥ इंद्राग्नी इति। अपात्। इयं। पूर्वा। आ। अगात्। पत्ऽवतीभ्यः। हित्वी। शिरः। जि
ह्वया। वावदत्। चरत्। त्रिंशत्। पदा। नि। अक्रमीत्। इंद्राग्नी इति। आ। हि। तन्वते। नरः। धन्वानि। बाह्वोः।

८७

मा। नः। अस्मिन्। महाऽधने। परा। वर्क्तं। गोऽइष्टिषु। इंद्राग्नी इति। तपंति। मा। अघाः। अर्यः। अरातयः।
अप। द्वेषांसि। आ। कृतं। युयुतं। सूर्यात्। अधि। इंद्राग्नी इति। युवोः। अपि। वसु। दिव्यानि। पार्थिवा।
आ। नः। इह। प्र। यच्छतं। रयिं। विश्वायुऽपोषसं। इंद्राग्नी इति। उक्थऽवाहसा। स्तोमेभिः। हवनऽश्रुता।
विश्वाभिः। गीःऽभिः। आ। गतं॥ २६॥ श्नथत्। वृत्रं। उत। सनोति। वाजं। इंद्रा। यः। अग्नी इति। सहुरी

८७

इति। सपर्यात्। इरज्यंता। वसव्यस्य। भूरेः। सहःऽतमा। सहसा। वाजऽयंता। ता। योधिष्टं। अभि।
गाः। इंद्र। नूनं। अपः। स्वः। उषसः। अग्ने। ऊळ्हाः। दिशः। स्वः। उषसः। इंद्र। चित्राः। अपः। गाः। अग्ने।

युवसे। नियुत्वान्। आ। वृत्रऽहना। वृत्रहऽभिः। शुष्मैः। इंद्र। यातं। नमःऽभिः। अग्ने। अर्वाक्। युवं। राधःऽ
भिः। अकवेभिः। इंद्र। अग्ने। अस्मे इति। भवतं। उत्ऽतमेभिः। ता। हुवे। ययोः। इदं। पप्ने। विश्वं। पुरा। कृतं। इं
द्राग्नी इति। न। मर्धतः। उग्रा। विऽघनिना। मृधः। इंद्राग्नी इति। हवामहे॥ २७॥ हतः। वृत्राणि। आर्या। ह
तः। दासानि। सत्पती इति सत्ऽपती। हतः। विश्वाः। अप। द्विषः। इंद्राग्नी इति। युवां। इमे। अभि। स्तोमाः। अ
नूषत। पिबतं। शंऽभुवा। सुतं। ०। इंद्राग्नी इति। ताभिः। आ। गतं। ताभिः। आ। गच्छतं। नरा। ०। इंद्राग्नी इ
ति। सोमऽपीतये। तं। ईळिष्व। यः। अर्चिषा। वना। विश्वा। परिऽस्वजत्। कृष्णा। कृणोति। जिह्वया॥ २८॥
यः। इद्धे। आऽविवासति। सुम्नं। इंद्रस्य। मर्त्यः। द्युम्नाय। सुऽतराः। अपः। ता। नः। वाजऽवतीः।
इषः। आशून्। पिपृतं। अर्वतः। इंद्रं। अग्निं। च। वोळ्हवे। उभा। वां। इंद्राग्नी इति। आऽहुवध्यै। उभा।
राधसः। सह। मादयध्यै। उभा। दातारौ। इषां। रयीणां। उभा। वाजस्य। सातये। हुवे। वां। आ। नः।

ऋ॰ चं॰ ८

गव्येभिः। अश्व्यैः। वसव्यैः। उप। गच्छतं। सखायौ। देवौ। सख्याय। शंऽभुवा। इंद्राग्नी इति। ता। हुवा
महे। इंद्राग्नी इति। शृणुतं। हवं। यजमानस्य। सुन्वतः। वीतं। हव्यानि। आ। गतं। पिबतं। सोम्यं।
मधु॥२०॥ इयं। अददात्। रभसं। ऋणऽच्युतं। दिवःऽदासं। वध्रिऽअश्वाय। दाशुषे। या। शश्वंतं।
८८ आऽचखाद। अवसं। पणिं। ता। ते। दात्राणि। तविषा। सरस्वति॥ इयं। शुष्मेभिः। बिसखाःऽइव। अ
रुजत्। सानु। गिरीणां। तविषेभिः। ऊर्मिऽभिः। पारावतऽघ्नीं। अवसे। सुवृक्तिऽभिः। सरस्वतीं।
आ। विवासेम। धीतिऽभिः॥ सरस्वति। देवऽनिदः। नि। बर्हय। प्रऽजां। विश्वस्य। बृसयस्य। मायि
नः। उत। क्षितिऽभ्यः। अवनीः। अविंदः। विषं। एभ्यः। अस्रवः। वाजिनीऽवति॥ प्र। नः। देवी। सर ८८
स्वती। वाजेभिः। वाजिनीऽवती। धीनां। अवित्री। अवतु॥ यः। त्वा। देवि। सरस्वति। उपऽब्रूते। धने।
हिते। इंद्रं। न। वृत्रऽतूर्ये॥२१॥ त्वं। देवि। सरस्वति। अव। वाजेषु। वाजिनि। रद। पूषाऽइव। नः। सनिं।

उत। स्या। नः। सरस्वती। घोरा। हिरण्यऽवर्तनिः। वृत्रऽघ्नी। वष्टि। सुऽस्तुतिं। यस्याः। अनंतः। अह्रुतः।
त्वेषः। चरिष्णुः। अर्णवः। अमः। चरति। रोरुवत्॥ सा। नः। विश्वाः। अति। द्विषः। स्वसॄः। अन्याः। ऋतऽ
वरी। अतन्। अहाऽइव। सूर्यः॥ उत। नः। प्रिया। प्रियासु। सप्तऽस्वसा। सुऽजुष्टा। सरस्वती। स्तोम्या।
भूत्॥२२॥ आऽपप्रुषी। पार्थिवानि। उरु। रजः। अंतरिक्षं। सरस्वती। निदः। पातु॥ त्रिऽसधस्था। सप्तऽधा
तुः। पंच। जाता। वर्द्धयंती। वाजेऽवाजे। हव्या। भूत्॥ प्र। या। महिम्ना। महिना। आसु। चेकिते। द्युम्नेभिः।
अन्याः। अपसां। अपःऽतमा॥ रथःऽइव। बृहती। विभ्वने। कृता। उपऽस्तुत्या। चिकितुषा। सरस्वती॥ स
रस्वति। अभि। नः। नेषि। वस्यः। मा। अप। स्फरीः। पयसा। मा। नः। आ। धक्॥ जुषस्व। नः। सख्या। वेश्या।
च। मा। त्वत्। क्षेत्राणि। अरणानि। गन्म॥२३॥ ॥इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः॥ ॥इति चतुर्थाष्ट
कः समाप्तः॥ ॥आपप्रुषी पार्थिवानि। आपप्रुषीत्याऽपप्रुषी। पार्थिवान्युरु। उरु रजः। रजो अंतरि
क्षं। अंतरिक्षमित्यंतरिक्षं। सरस्वती निदः। निदस्पातु। पात्विति पातु। त्रिषधस्था सप्तधातुः। त्रिसध

पं॰च॰८

स्थेतित्रिऽसधस्थाः। सप्तधातुः पंच। सप्तधातुरिति सप्तऽधातुः। पंचजाता। जाता वर्द्धयंती। वर्द्धयं
तीति वर्द्धयंती। वाजेवाजे हव्या। वाजेवाज इति वाजेऽवाजे। हव्या भूत्। भूदिति भूत्। प्रया। या महि
म्ना। महिम्ना महिना। महिनासु। आसु चेकिते। चेकिते द्युम्नेभिः। द्युम्नेभिरन्याः। अन्या अ
पसां। अपसामपस्तमा। अपस्तमेत्यपःऽतमा। रथइव बृहती। रथइवेति रथःऽइव। बृहती वि
भ्वने। विभ्वने कृता। विभ्वन इति विऽभ्वने। कृतोपस्तुत्या। उपस्तुत्या चिकितुषा। उपस्तुत्येत्युपऽ
स्तुत्या। चिकितुषा सरस्वती। सरस्वतीति सरस्वती। सरस्वत्यभि। अभि नः। नो नेषि। नेषि व
स्यः। वस्यो मा। मा प। अपस्फरीः। स्फरीः पयसा। पयसा मा। मा नः। न आ धक्। आ धक्। ध
गिति धक्। जुषस्व नः। नः सख्या। सख्या वेश्या। वेश्या च। च मा। मा त्वत्। त्वत् क्षेत्राणि। क्षेत्रा
ण्यरणानि। अरणानि गन्म। गन्मेति गन्म॥१॥ ॥श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥ ॥

८९

पं॰च॰८

॥संवत् १८४५ सिद्धार्थनामसंवत्सरे ज्येष्ठशुद्धपौर्णिमासोम्यवासर तद्दिने भडकंबकरो
पनामक चिंतामणिदीक्षितेन काश्यां विश्वेश्वरचरणसंनिधौ लिखितं स्वार्थपरोपकारार्थं
च॥ ॥भडकंबकरोपनामक नारायणदीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥
श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ अर्जितं हरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया॥ हर्तुमिच्छति यः
पापी तस्य वंशः क्षयो भवेत्॥ ॥

९०

ऋ॰३॰१

॥ पदे चतुर्थाष्टकः समाप्तः ॥

२७

ऋ॰पं॰१

॥ पदे पंचमाष्टकप्रारंभः ॥

१

प.पं.१

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ हरिः ओ३म् ॥ ॥ स्तुषे। नरा। दिवः। अस्य। प्रऽसंता। अश्विना।
हुवे। जरमाणः। अर्कैः। या। सद्यः। उस्रा। विऽउषि। ज्मः। अंतान्। युयूषतः। परि। उरु। वरांसि। ता।
यज्ञं। आ। शुचिऽभिः। चक्रमाणा। रथस्य। भानुं। रुरुचुः। रजःऽभिः। पुरु। वरांसि। अमिता। मिमा
१ ना। अपः। धन्वानि। अति। याथः। अजान्। ता। ह। त्यत्। वर्तिः। यत्। अरध्रं। उग्रा। इत्था। धियः।
ऊहथुः। शश्वत्। अश्वैः। मनःऽजवेभिः। इषिरैः। शयध्यै। परि। व्यथिः। दाशुषः। मर्त्यस्य। ता। नव्य
सः। जरमाणस्य। मन्म। उप। भूषतः। युयुजानसप्ती इति युयुजानऽसप्ती। शुभं। पृक्षं। इषं। ऊर्जं।
वहंता। होता। यक्षत्। प्रत्नः। अध्रुक्। युवाना। ता। वल्गू इति। दस्रा। पुरुशाकऽतमा। प्रत्ना। न १
व्यसा। वचसा। आ। विवासे। या। शंसते। स्तुवते। शंऽभविष्ठा। बभूवतुः। गृणते। चित्ररातीइति
चित्रऽराती॥ १ ॥ ता। भुज्युं। विऽभिः। अत्ऽभ्यः। समुद्रात्। तुग्रस्य। सूनुं। ऊहथुः। रजःऽभिः। अरे

णुऽभिः। योजनेभिः। भुजंता। पतत्रिऽभिः। अर्णसः। निः। उपऽस्थात्। वि। जयुषा। रथ्या। यातं। अ
द्रिं। श्रुतं। हवं। वृषणा। वध्रिऽमत्याः। दशस्यंता। शयवे। पिप्यथुः। गां। इति। च्यवाना। सुऽमतिं। भु
रण्यू इति। यत्। रोदसी इति। प्रऽदिवः। अस्ति। भूम। हेळः। देवानां। उत। मर्त्यऽत्रा। तत्। आदित्याः।
वसवः। रुद्रियासः। रक्षःऽयुजे। तपुः। अघं। दधात। यः। ईं। राजानौ। ऋतुऽथा। विऽदधत्। रज
सः। मित्रः। वरुणः। चिकेतत्। गंभीराय। रक्षसे। हेतिं। अस्य। द्रोघाय। चित्। वचसे। आनवाय।
अंतरेः। चक्रैः। तनयाय। वर्तिः। द्युऽमता। आ। यातं। नृऽवता। रथेन। सनुत्येन। त्यजसा। मर्त्य
स्य। वनुष्यतां। अपि। शीर्षा। ववृक्तं। आ। परमाभिः। उत। मध्यमाभिः। नियुत्ऽभिः। यातं। अवमा
भिः। अर्वाक्। दृळ्हस्य। चित्। गोऽमतः। वि। व्रजस्य। दुरः। वर्तं। गृणते। चित्ररातीइतिचित्रऽराती॥
॥२॥ क्व। त्या। वल्गू इति। पुरुऽहूता। अद्य। दूतः। न। स्तोमः। अविदत्। नमस्वान्। आ। यः। अर्वाक्।

ऋ॰ १

नासत्या । ववर्त्ती । जेष्ठा । हि । असथः । अस्या । मन्मन् । अरं । मे । गंतं । हवनाय । अस्मे । गृणाना । यथा ।
पिबाथः । अंधः । परि । हु । त्यत् । वर्त्तिः । याथः । रिषः । ना । यत् । परः । ना । अंतरः । तुतुर्यात् । अकारि ।
वां । अंधसः । वरीमन् । अस्तारि । बर्हिः । सुप्रऽअयनतमं । उत्तानऽहस्तः । युवऽयुः । ववंद । आ । वां ।

२

नक्षंतः । अद्रयः । आंजन् । ऊर्ध्वः । वां । अग्निः । अध्वरेषु । अस्थात् । प्र । रातिः । एति । जूर्णिनी । घृ
ताची । प्र । होता । गूर्त्तऽमनाः । उराणः । अयुक्त । यः । नासत्या । हवीमन् । अधि । श्रिये । दुहिता । सूर्य
स्य । रथं । तस्थौ । पुरुऽभुजा । शतऽऊतिं । प्र । मायाभिः । मायिना । भूतं । अत्र । नरा । नृतू इति । जनि
मन् । यज्ञियानां ॥ ३ ॥ युवं । श्रीभिः । दर्शताभिः । आभिः । शुभे । पुष्टिं । ऊहथुः । सूर्यायाः । प्र । वां । वयः ।

२

वपुषे । अनु । पप्तन् । नक्षत् । वाणी । सुऽस्तुता । धिष्ण्या । वां । आ । वां । वयः । अश्वासः । वहिष्ठाः । अभि
प्रयः । नासत्या । वहंतु । प्र । वां । रथः । मनःऽजवाः । असर्जि । इषः । पृक्षः । इषिध्यः । अनु । पूर्वीः । पुरु ।

हि । वां । पुरुऽभुजा । देष्णं । धेनुं । नः । इषं । पिन्वतं । असक्रां । स्तृतः । च । वां । माध्वी इति । सुऽस्तुतिः ।
च । रसाः । च । ये । वां । अनु । रातिं । अग्मन् । उत । मे । ऋजे इति । पुरयस्य । रघ्वी इति । सुऽमीळ्हे । श
तं । पेरुके । च । पक्वा । शांडः । दात् । हिरणिनः । स्मतऽदिष्टीन् । दश । वशासः । अभिऽसाचः । ऋष्वान् ।
सं । वां । शता । नासत्या । सहस्रा । अश्वानां । पुरुऽपंथाः । गिरे । दात् । भरतऽवाजाय । वीरा । नु । गिरे । दा
त् । हता । रक्षांसि । पुरुऽदंससा । स्युः इति स्युः । आ । वां । सुम्ने । वरिमन् । सूरिऽभिः । स्यां ॥ ४ ॥ उत् । उं
इति । श्रिये । उषसः । रोचमानाः । अस्थुः । अपां । न । ऊर्मयः । रुशंतः । कृणोति । विश्वा । सुऽपथा ।
सुऽगानि । अभ्रत् । ऊं इति । वस्वी । दक्षिणा । मघोनी । भद्रा । ददृक्षे । उर्विया । वि । भासि । उत् । ते ।
शोचिः । भानवः । द्यां । अपपतन् । आ । विः । वक्षः । कृणुषे । शुंभमाना । उषः । देवि । रोचमाना । म
हःऽभिः । वहति । सी । अरुणासः । रुशंतः । गावः । सुऽभगा । उर्विया । प्रथानां । अप । ईजते । शूरः ।

प.पं.१

अस्ताऽइव । शत्रून् । बाधते । तमः । अजिरः । न । वोळ्हा ॥ सुऽगा । उत । ते । सुऽपथा । पर्वतेषु । अवाते ।
अपः । तरसि । स्वभानो इति स्वऽभानो । सा । नः । आ । वह । पृथुऽयामन् । ऋष्वे । रयिं । दिवः । दुहितः ।
इषयध्यै ॥ सा । आ । वह । या । उक्षऽभिः । अवाता । उषः । वरं । वहसि । जोषं । अनु ॥ त्वं । दिवः । दुहितः ।
या । ह । देवी । पूर्वऽहूतौ । मंहना । दर्शता । भूः ॥ ०॥ ५॥ एषा । स्या । नः । दुहिता । दिवःऽजाः । क्षितीः । उ-
च्छंती । मानुषीः । अजीगरिति । या । भानुना । रुशता । राम्यासु । अज्ञायि । तिरः । तमसः । चित् ।
अक्तून् ॥ वि । तत् । ययुः । अरुणयुक्ऽभिः । अश्वैः । चित्रं । भांति । उषसः । चंद्रऽरथाः ॥ अग्रं । यज्ञ-
स्य । बृहतः । नयंतीः । वि । ताः । बाधंते । तमः । ऊर्म्यायाः ॥ श्रवः । वाजं । इषं । ऊर्जं । वहंतीः । नि । दाशुषे ।
उषसः । मर्त्याय ॥ मघोनीः । वीरऽवत् । पत्यमानाः । अवः । धात । विधते । रत्नं । अद्य ॥ इदा । हि । वः । विध-
ते । रत्नं । अस्ति । इदा । वीराय । दाशुषे । उषसः ॥ इदा । विप्राय । जरते । यत् । उक्था । नि । स्म । माऽवते । वह-

२

२

थ । पुरा । चित् ॥ इदा । हि । ते । उषः । अद्रिसानो इत्यद्रिऽसानो । गोत्रा । गवां । अंगिरसः । गृणंति ॥ वि । अर्के-
ण । बिभिदुः । ब्रह्मणा । च । सत्या । नृणां । अभवत् । देवऽहूतिः ॥ उच्छ । दिवः । दुहितरिति । प्रत्नऽवत् । नः ।
भरद्वाजऽवत् । विधते । मघोनि ॥ सुऽवीरं । रयिं । गृणते । रिरीहि । उरुऽगायं । अधि । धेहि । श्रवः । नः ॥
॥६॥ वपुः । नु । तत् । चिकितुषे । चित् । अस्तु । समानं । नाम । धेनु । पत्यमानं ॥ मर्तेषु । अन्यत् । दोहसे ।
पीपाय । सकृत् । शुक्रं । दुदुहे । पृश्निः । ऊधः ॥ ये । अग्नयः । न । शोशुचन् । इधानाः । द्विः । यत् । त्रिः । म-
रुतः । ववृधंत ॥ अरेणवः । हिरण्ययासः । एषां । साकं । नृम्णैः । पौंस्येभिः । च । अभूवन् ॥ रुद्रस्य । ये । मीळ्हु-
षः । संति । पुत्राः । यान् । चो इति । नु । दाधृविः । भरध्यै ॥ विदे । हि । माता । महः । मही । सा । सा । इत् । पृश्निः ।
सुऽभ्वे । गर्भं । आ । अधात् ॥ न । ये । ईषंते । जनुषः । अया । नु । अंतरिति । संतः । अवद्यानि । पुनानाः ॥
निः । यत् । दुह्रे । शुचयः । अनु । जोषं । अनु । श्रिया । तन्वं । उक्षमाणाः ॥ मक्षु । न । येषु । दोहसे । चित् । अ-

प.पं.१

याः । आ । नाम । धृष्णु । मारुतं । दधानाः । न । ये । स्तौनाः । अयासः । महा । नु । चित् । सुऽदानुः । अव । यासत् । उग्रान् ॥ ७ ॥ ते । इत् । उग्राः । शवसा । धृष्णुऽसेनाः । उभे इति । युजंत । रोदसी इति । सुमेके इति सुऽमेके । अध । स्म । एषु । रोदसी । स्वऽशोचिः । आ । अमवत्ऽसु । तस्थौ । न । रोकः ॥ अनेनः । वः । मरुतः । यामः । अस्तु । अनश्वः । चित् । यं । अजति । अरथीः । अनवसः । अनभीशुः । रजःऽतूः । वि । रोदसी इति । पथ्याः । याति । साधन् । ० । नु । अस्ति । मरुतः । यं । अवथ । वाजऽसातौ । ० । यं । अप्ऽसु । सः । व्रजं । दर्ता । पार्ये । अध । द्योः ॥ प्र । चित्रं । अर्कं । गृणते । तुराय । मारुताय । स्वऽतवसे । भरध्वं । ये । सहांसि । सहसा । सहंते । रेजते । अग्ने । पृथिवी । मखेभ्यः ॥ त्विषिऽमंतः । अध्वरस्यऽइव । दिद्युत् । तृषुऽच्यवसः । जुह्वः । न । अग्नेः । अर्चत्रयः । धुनयः । न । वीराः । भ्राजत्ऽजन्मानः । मरुतः । अधृष्टाः ॥ तं । वृधंतं । मारुतं । भ्राजत्ऽऋष्टिं । रुद्रस्य । सूनुं । हवसा । आ । विवासे । दिवः । शर्धाय । शुचयः ।

४

४

मनीषाः । गिरयः । न । आपः । उग्राः । अस्पृध्रन् ॥ ८ ॥ विश्वेषां । वः । सतां । ज्येष्ठऽतमा । गीःऽभिः । मित्रावरुणा । ववृधध्यै । सं । या । रश्माऽइव । यमतुः । यमिष्ठा । द्वा । जनान् । असमा । बाहुऽभिः । स्वैः ॥ इयं । मत् । वां । प्र । स्तृणीते । मनीषा । उप । प्रिया । नमसा । बर्हिः । अच्छ । यंतं । नः । मित्रावरुणौ । अधृष्टं । छर्दिः । यत् । वां । वरूथ्यं । सुदानू इति सुऽदानू ॥ आ । यातं । मित्रावरुणा । सुऽशस्ति । उप । प्रिया । नमसा । हूयमाना । सं । यौ । अप्नःऽस्थः । अपसाऽइव । जनान् । श्रुधियतः । चित् । यतथः । महिऽत्वा ॥ अश्वा । न । या । वाजिना । पूतबंधू इति पूतऽबंधू । ऋता । यत् । गर्भं । अदितिः । भरध्यै । प्र । या । महि । महांता । जायमाना । घोरा । मर्ताय । रिपवे । नि । दीधरिति दीधः ॥ विश्वे । यत् । वां । मंहना । मंदमानाः । क्षत्रं । देवासः । अदधुः । सऽजोषाः । परि । यत् । भूथः । रोदसी इति । चित् । उर्वी इति । संति । स्पशः । अदब्धासः । अमूराः ॥ ५ ॥ ता । हि । क्षत्रं । धारयेथे इति । अनु । द्यून् । दृंहेथे इति । सानुं । उपमात्ऽइव । द्योः । दृळ्हः ।

प॰पं॰१

नक्षत्रः । उत । विश्वऽदेवः । भूमिं । आ । अतान् । द्यां । धासिना । आयोः ॥ ता । विग्रं । धैथे इति । जठरं । पृणध्यै । आ । यत् । सद्म । सऽभृतयः । पृणंति ॥ न । मृष्यंते । युवतयः । अवाताः । वि । यत् । पयः । विश्वऽजिन्वा । भरंते ॥ ता । जिह्वया । सदं । आ । इदं । सुऽमेधाः । आ । यत् । वां । सत्यः । अरतिः । ऋते । भूत् । तत् । वां । महिऽत्वं । घृतऽअन्नौ । अस्तु । युवं । दाशुषे । वि । चयिष्टं । अंहः ॥ प्र । यत् । वां । मित्रावरुणा । स्पूर्धन् । प्रिया । धाम । युवऽधिता । मिनंति । न । ये । देवासः । ओहसा । न । मर्ताः । अयज्ञऽसाचः । अप्यः । न । पुत्राः ॥ वि । यत् । वाचं । कीस्तासः । भरंते । शंसंति । के । चित् । निऽविदः । मनानाः । आत् । वां । ब्रवाम । सत्यानि । उक्था । नकिः । देवेभिः । यतथः । महिऽत्वा ॥ अवोः । इत्था । वां । छर्दिषः । अभिष्टौ । युवोः । मित्रावरुणौ । अस्कृधोयु । अनु । यत् । गावः । स्फुरान् । ऋजिप्यं । धृष्णुं । यत् । रणे । वृषणं । युनजन् ॥ १० ॥ श्रुष्टी । वां । यज्ञः । उत्ऽयतः । सऽजोषाः । मनुष्वत् । वृक्तऽबर्हिषः । यजध्यै । आ । यः । इंद्रा

वरुणौ । इषे । अद्य । महे । सुम्नाय । महे । आऽववर्तत् ॥ ता । हि । श्रेष्ठा । देवऽताता । तुजा । शूराणां । शविष्ठा । ता । हि । भूतं । मघोनां । मंहिष्ठा । तुविऽशुष्मा । ऋतेन । वृत्रऽतुरा । सर्वऽसेना ॥ ता । गृणीहि । नमस्येभिः । शूषैः । सुम्नेभिः । इंद्रावरुणा । चकाना । वज्रेण । अन्यः । शवसा । हंति । वृत्रं । सिसक्ति । अन्यः । वृजनेषु । विप्रः ॥ ग्नाः । च । यत् । नरः । च । ववृधंत । विश्वे । देवासः । नरां । स्वऽगूर्ताः । प्र । एभ्यः । इंद्रावरुणा । महिऽत्वा । द्यौः । च । पृथिवि । भूतं । उर्वी इति ॥ सः । इत् । सुऽदानुः । स्वऽवान् । ऋतऽवा । इंद्रा । यः । वां । वरुणा । दाशति । त्मन् ॥ इषा । सः । द्विषः । तरेत् । दास्वान् । वंसत् । रयिं । रयिऽवतः । च । जनान् ॥ ११ ॥ यं । युवं । दाशुऽअध्वराय । देवा । रयिं । धत्थः । वसुऽमंतं । पुरुऽक्षुं । अस्मे इति । सः । इंद्रावरुणौ । अपि । स्यात् । प्र । यः । भनक्ति । वनुषां । अशस्तीः ॥ उत । नः । सुऽत्रात्रः । देवऽगोपाः । सूरिऽभ्यः । इंद्रावरुणा । रयिः । स्यात् । येषां । शुष्मः । पृतनासु । सह्वान् । प्र । सद्यः । द्युम्ना । तिरते । ततुरिः ॥ नु । नः । इंद्रावरुणा । गृणाना । पृङ्क्तं । र

प॰पं॰१

पिं।सोअवसाय।देवा।इत्था।गृणंतः।महिनस्य।राईः।अपः।न।नावा।दुःरइता।तरेम।प्र।संऽरा
जे।हृहते।मन्म।नु।प्रियं।अर्च।देवाय।वरुणाय।सऽप्रथः।अयं।यः।उर्वी इति।महिना।महिऽव्र
तः।क्रत्वा।विऽभाति।अजरः।न।शोचिषा।इंद्रावरुणा।सुतऽपौ।इमं।सुतं।सोमं।पिबतं।मद्यं।धृ
तऽव्रता।युवोः।रथः।अध्वरं।देवऽवीतये।प्रति।स्वसरं।उप।याति।पीतये।इंद्रावरुणा।मधुमत्ऽ
तमस्य।वृष्णः।सोमस्य।वृषणा।आ।वृषेथां।इदं।वां।अंधः।परिऽसिक्तं।अस्मे इति।आऽ
सद्य।अस्मिन्।बर्हिषि।मादयेथां॥१२॥सं।वां।कर्मणा।सं।इषा।हिनोमि।इंद्राविष्णू इति।अप
सः।पारे।अस्य।जुषेथां।यज्ञं।द्रविणं।च।धत्तं।अरिष्टैः।नः।पथिऽभिः।पारयंता।या।वि
श्वासां।जनितारा।मतीनां।इंद्राविष्णू इति।कलशा।सोमऽधाना।प्र।वां।गिरः।शस्यमानाः।अ
वंतु।प्र।स्तोमासः।गीयमानासः।अर्कैः।इंद्राविष्णू इति।मदपती इति मदऽपती।मदानां।आ।

६

सोमं।यातं।द्रविणो इति।दधाना।सं।वां।अंजंतु।अक्तुऽभिः।मतीनां।सं।स्तोमासः।शस्यमानासः।
उक्थैः॥०॥अभिमातिऽसहा।इंद्राविष्णू इति।सधऽमादः।वहंतु।जुषेथां।विश्वा।हवना।मतीनां।उप।
ब्रह्माणि।शृणुतं।गिरः।मे।इंद्राविष्णू इति।तत्।पनयाय्यं।वां।सोमस्य।मदे।उरु।चक्रमाथे इति।
अकृणुतं।अंतरिक्षं।वरीयः।अप्रथतं।जीवसे।नः।रजांसि।इंद्राविष्णू इति।हविषा।वृधाना।
अग्रेऽअद्वाना।नमसा।रातऽहव्या।घृतासुती इति घृतऽआसुती।द्रविणं।धत्तं।अस्मे इति।स
मुद्रः।स्थः।कलशः।सोमऽधानः।इंद्राविष्णू इति।पिबतं।मध्वः।अस्य।सोमस्य।दस्रा।जठरं।
पृणेथां।आ।वां।अंधांसि।मदिराणि।अग्मन्॥०॥हवं।मे।उभा।जिग्यथुः।न।परा।जयेथे इति।
न।परा।जिग्ये।कतरः।चन।एनोः।इंद्रः।च।विष्णो इति।यत्।अपस्पृधेथां।त्रेधा।सहस्रं।वि।
तत्।ऐरयेथां॥१३॥घृतवती इति घृतऽवती।भुवनानां।अभिऽश्रिया।उर्वी इति।पृथ्वी इ

प॰पं॰१ ति। मधुदुघे इति मधुऽदुघे। सुऽपेशसा। द्यावापृथिवी इति। वरुणस्य। धर्मणा। विस्कभिते इति विऽ
स्कभिते। अजरे इति। भूरिऽरेतसा। असश्चन्ती इति। भूरिधारे इति भूरिऽधारे। पयस्वती इति। घृतं।
दुहाते इति। सुऽकृते। शुचिव्रते इति शुचिऽव्रते। राजन्ती इति। अस्य। भुवनस्य। रोदसी इति। अस्मे
७ इति। रेतः। सिंचतं। यत्। मनुःऽहितं। यः। वां। ऋजवे। क्रमणाय। रोदसी इति। मर्तः। ददाश। धि
षणे इति। सः। साधति। प्र। प्रऽजाभिः। जायते। धर्मणः। परि। युवोः। सिक्ता। विषुऽरूपाणि। सऽव्रता। पा
घृतेन। द्यावापृथिवी इति। अभिवृते इत्यभिऽवृते। घृतऽश्रिया। घृतऽपृचा। घृतऽवृधा। उर्वी इति।
पृथ्वी इति। होतृऽवूर्ये। पुरोहिते इति पुरःऽहिते। ते इति। इत्। विप्राः। ईळते। सुम्नं। इष्टये। मधु। नः। ७
द्यावापृथिवी इति। मिमिक्षतां। मधुऽश्चुता। मधुदुघे इति मधुऽदुघे। मधुव्रते इति मधुऽव्रते। दधा
ने इति। यज्ञं। द्रविणं। च। देवता। महि। श्रवः। वाजं। अस्मे इति। सुऽवीर्यं। ऊर्जं। नः। द्यौः। च। पृथिवी।

च। पिन्वतां। पिता। माता। विश्वऽविदा। सुऽदंससा। संरराणे इति संऽरराणे। रोदसी इति। विश्वऽशं।
भुवा। सनिं। वाजं। रयिं। अस्मे इति। सं। इन्वतां॥१४॥०॥ हिरण्यया। बाहू इति। अयंस्त। सवनाय।
सुऽक्रतुः। घृतेन। पाणी इति। अभि। प्रुष्णुते। मखः। युवा। सुऽदक्षः। रजसः। विऽधर्मणि। देवस्य।
वयं। सवितुः। सवीमनि। श्रेष्ठे। स्याम। वसुनः। च। दावने। यः। विश्वस्य। द्विऽपदः। यः। चतुःऽपदः।
निऽवेशने। प्रऽसवे। च। असि। भूम। अदब्धेभिः सवितरिति। पायुऽभिः। त्वं। शिवेभिः। अद्य।
परि। पाहि। नः। गयं। हिरण्यऽजिह्वः। सुविताय। नव्यसे। रक्ष। माकिः। नः। अघऽशंसः। ईशत।
॥०॥ दमूनाः। हिरण्यऽपाणिः। प्रतिऽदोषं। अस्थात्। अयःऽहनुः। यजतः। मन्द्रऽजिह्वः। आ। दा
शुषे। सुवति। भूरि। वामं। उत् उं इति। अयान्। उपवक्ताऽइव। बाहू इति। हिरण्यया। सविता।
सुऽप्रतीका। दिवः। रोहांसि। अरुहत्। पृथिव्याः। अरीरमत्। पतयत्। चित्। अभ्वं। वाम। अद्य।
कत्।

प॰ पं॰ १

सवितः। वामं। ऊं इति। श्वः। दिवेऽदिवे। वामं। अस्मभ्यं। सावीः। वामस्य। हि। क्षयस्य। देव। भूरेः।
अया। धिया। वामऽभाजः। स्याम॥१५॥ इंद्रासोमा। महि। तत्। वां। महिऽत्वं। युवं। महानि। प्रथमा
नि। चक्रथुः। युवं। सूर्यं। विविदथुः। युवं। स्वः। विश्वा। तमांसि। अहतं। निदः। च। इंद्रासोमा। वास
यथः। उषसं। उत्। सूर्यं। नयथः। ज्योतिषा। सह। उप। द्यां। स्कंभथुः। स्कंभनेन। अप्रथतं। पृथिवीं।
मातरं। वि। इंद्रासोमौ। अहिं। अपः। परिऽस्थां। हथः। वृत्रं। अनु। वां। द्यौः। अमन्यत। प्र। अर्णां
सि। ऐरयतं। नदीनां। आ। समुद्राणि। पप्रथुः। पुरूणि। इंद्रासोमा। पक्वं। आमासु। अंतः। नि। गवां।
इत्। दधथुः। वक्षणासु। जगृभथुः। अनपिऽनद्धं। आसु। रुशत्। चित्रासु। जगतीषु। अंतः। इति।
इंद्रासोमा। युवं। अंग। तरुत्रं। अपत्यऽसाचं। श्रुत्यं। रराथे इति। युवं। शुष्मं। नर्यं। चर्षणिऽभ्यः।
सं। विव्यथुः। पृतनाऽसहं। उग्रा॥१६॥ यः। अद्रिऽभित्। प्रथमऽजाः। ऋतऽवा। बृहस्पतिः। आंगि

८

रसः। हविष्मान्। द्विबर्हऽज्मा। प्राघर्मऽसत्। पिता। नः। आ। रोदसी इति। वृषभः। रोरवीति। जनाय।
चित्। यः। ईवते। ऊं इति। लोकं। बृहस्पतिः। देवऽहूतौ। चकार। घ्नन्। वृत्राणि। वि। पुरः। दर्दरीति। ज
यन्। शत्रून्। अमित्रान्। पृत्ऽसु। सहन्। बृहस्पतिः। सं। अजयत्। वसूनि। महः। व्रजान्। गोऽ
मतः। देवः। एषः। अपः। सिसासन्। स्वः। अप्रतिऽइतः। बृहस्पतिः। हंति। अमित्रं। अर्कैः॥१७॥
सोमारुद्रा। धारयेथां। असुर्यं। प्र। वां। इष्टयः। अरं। अश्नुवंतु। दमेऽदमे। सप्त। रत्ना। दधाना। शं।
नः। भूतं। द्विऽपदे। शं। चतुःऽपदे। सोमारुद्रा। वि। वृहतं। विषूचीं। अमीवा। या। नः। गयं। आऽ
विवेश। आरे। बाधेथां। निःऽऋतिं। पराचैः। अस्मे इति। भद्रा। सौश्रवसानि। संतु। सोमारुद्रा।
युवं। एतानि। अस्मे इति। विश्वा। तनूषु। भेषजानि। धत्तं। अव। स्यतं। मुंचतं। यत्। नः। अस्ति। त
नूषु। बद्धं। कृतं। एनः। अस्मत्। तिग्मऽआयुधौ। तिग्महेती इति तिग्मऽहेती। सुऽशेवौ। सोमा

रुद्रौ। इह। स्तः। मृळतं। नः। प्र। नः। मुंचतं। वरुणस्य। पाशात्। गोपायतं। नः। सुऽमनस्यमाना॥१८॥
जीमूतस्यऽइव। भवति। प्रतीकं। यत्। वर्मी। याति। सऽमदां। उपऽस्थे। अनाविद्धया।
तन्वा। जय। त्वं। सः। त्वा। वर्मणः। महिमा। पिपर्तु॥ धन्वना। गाः। धन्वना। आजिं। जयेम। धन्व
ना। तीव्राः। सऽमदः। जयेम॥ धनुः। शत्रोः। अपऽकामं। कृणोति। धन्वना। सर्वाः। प्रऽदिशः। जये
म॥ वक्ष्यंतीऽइव। इत्। आ। गनीगंति। कर्णं। प्रियं। सखायं। परिऽस्वजाना। योषाऽइव। शिंक्ते। विऽ
तता। अधि। धन्वन्। ज्या। इयं। समने। पारयंती॥ तेइति। आचरंतीइत्याऽचरंती। समनाऽइव।
योषा। माताऽइव। पुत्रं। बिभृतां। उपऽस्थे। अप। शत्रून्। विध्यतां। संविदानेइतिसंऽविदाने। आ
र्त्नीइति। इमेइति। विस्फुरंतीइतिविऽस्फुरंती। अमित्रान्॥ बह्वीनां। पिता। बहुः। अस्य। पुत्रः।
चिश्चा। कृणोति। समना। अवऽगत्य॥ इषुऽधिः। संकाः। पृतनाः। च। सर्वाः। पृष्ठे। निऽनद्धः। ज

यति। प्रऽसूतः॥१९॥ रथे। तिष्ठन्। नयति। वाजिनः। पुरः। यत्रऽयत्र। कामयते। सुऽसारथिः॥ अ
भीशूनां। महिमानं। पनायत। मनः। पश्चात्। अनु। यच्छंति। रश्मयः॥ तीव्रान्। घोषान्। कृण्वते।
वृषऽपाणयः। अश्वाः। रथेभिः। सह। वाजयंतः॥ अवऽक्रामंतः। प्रऽपदैः। अमित्रान्। क्षिणंति।
शत्रून्। अनपऽव्ययंतः॥ रथऽवाहनं। हविः। अस्य। नाम। यत्र। आयुधं। निऽहितं। अस्य। वर्म॥ त
त्र। रथं। उप। शग्मं। सदेम। विश्वाहा। वयं। सुऽमनस्यमानाः॥ स्वादुऽसंसदः। पितरः। वयःऽधाः।
कृच्छ्रेऽश्रितः। शक्तिऽवंतः। गभीराः॥ चित्रऽसेनाः। इषुऽबलाः। अमृध्राः। सतःऽवीराः। उरवः।
व्रातऽसहाः॥ ब्राह्मणासः। पितरः। सोम्यासः। शिवेइति। नः। द्यावापृथिवीइति। अनेहसा॥ पूषा। नः।
पातु। दुःऽइतात्। ऋतऽवृधः॥०॥२०॥ सुऽपर्णं। वस्ते। मृगः। अस्याः। दंतः। गोभिः। संऽनद्धा। पतति।
प्रऽसूता॥ यत्र। नरः। सं। च। वि। च। द्रवंति। तत्र। अस्मभ्यं। इषवः। शर्म। यंसन्॥ ऋजीते। परि। वृंधि।

प॰पं॰१

नः। अरमा। भवतु। नः। इन्द्रः। सोमः। अधि। ब्रवीतु। नः। अदितिः। शर्म। यच्छतु। आ। जंघंति। सानु। ए
षां। जघनान्। उप। जिघ्नते। अश्वऽअजनि। प्रऽचेतसः। अश्वान्। समत्ऽसु। चोदय। अहिःऽइव।
भोगैः। परि। एति। बाहुं। ज्यायाः। हेतिं। परिऽबाधमानः। हस्तऽघ्नः। विश्वा। वयुनानि। विद्वान्। पुमा

१०

न्। पुमांसं। परि। पातु। विश्वतः। आलऽअक्ता। या। रुरुऽशीर्ष्णी। अथो इति। यस्याः। अयः। मुखं।
इदं। पर्जन्यऽरेतसे। इष्वै। देव्यै। बृहत्। नमः॥२१॥ अवऽसृष्टा। परा। पत। शरव्ये। ब्रह्मऽसंशिते।
गच्छ। अमित्रान्। प्र। पद्यस्व। मा। अमीषां। कं। चन। उत्। शिषः। यत्र। बाणाः। संऽपतंति। कुमाराः।
विशिखाःऽइव। तत्र। नः। ब्रह्मणः। पतिः। अदितिः। शर्म। यच्छतु। विश्वाहा। शर्म। यच्छतु। मर्माणि। १०
ते। वर्मणा। छादयामि। सोमः। त्वा। राजा। अमृतेन। अनु। वस्तां। उरोः। वरीयः। वरुणः। कृणोतु। ते।
जयंतं। त्वा। अनु। देवाः। मदंतु। यः। नः। स्वः। अरणः। यः। च। निष्ट्यः। जिघांसति। देवाः। तं। सर्वे। धू

र्वंतु। ब्रह्म। वर्म। मम। अंतरं॥२२॥ ॥इति षष्ठं मं उळं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥अग्निं। नरः।
दीधितिऽभिः। अरण्योः। हस्तऽच्युती। जनयंत। प्रऽशस्तं। दूरेऽदृशं। गृहऽपतिं। अथर्युं। तं। अ
ग्निं। अस्ते। वसवः। नि। ऋण्वन्। सुऽप्रतिचक्षं। अवसे। कुतः। चित्। दक्षाय्यः। यः। दमे। आस। नि
त्यः। प्रऽइद्धः। अग्ने। दीदिहि। पुरः। नः। अजस्रया। सूर्म्या। यविष्ठ। त्वां। शश्वंतः। उप। यंति। वा
जाः। प्र। ते। अग्नयः। अग्निऽभ्यः। वरं। निः। सुऽवीरासः। शोशुचंत। द्युऽमंतः। यत्र। नरः। सं
आसते। सुऽजाताः। दाः। नः। अग्ने। धिया। रयिं। सुऽवीरं। सुऽअपत्यं। सहस्य। प्रऽशस्तं। नः। यं।
यावा। तरति। यातुऽमावान्॥२३॥ उप। यं। एति। युवतिः। सुऽदक्षं। दोषा। वस्तोः। हविष्मती। घृता
ची। उप। स्वा। एनं। अरमतिः। वसुऽयुः। विश्वाः। अग्ने। अप। दह। अरातीः। येभिः। तपःऽभिः। अद
हः। जरूथं। प्र। निऽस्वरं। चातयस्व। अमीवां। आ। यः। ते। अग्ने। इधते। अनीकं। वसिष्ठ। शुक्र। दी

प॰ पं॰ १

११

दीदिऽवः । पावक । उतो इति । नः । एभिः । स्तवथैः । इह । स्याः । वि । ये । ते । अग्ने । भेजिरे । अनीकं । मर्ताः । न
रः । पित्र्यासः । पुरुऽत्रा । सुऽमनाः । इह । स्याः । इमे । नरः । वृत्रऽहत्येषु । शूराः । विश्वाः । अदेवीः । अ
भि । संतु । मायाः । ये । मे । धियं । पनयंत । प्रऽशस्तां ॥ २४ ॥ मा । शूने । अग्ने । नि । सदाम । नृणां । मा ।
अशेषसः । अवीरता । परि । त्वा । प्रजाऽवतीषु । दुर्यासु । दुर्य । यं । अश्वी । नित्यं । उपऽयाति । यज्ञं ।
प्रजाऽवंतं । सुऽअपत्यं । क्षयं । नः । स्वऽजन्मना । शेषसा । ववृधानं । पाहि । नः । अग्ने । रक्षसः ।
अजुष्टात् । पाहि । धूर्तेः । अररुषः । अघऽयोः । त्वा । युजा । पृतनाऽयून् । अभि । स्यां । सः । इत् ।
अग्निः । अग्नीन् । अति । अस्तु । अन्यान् । यत्र । वाजी । तनयः । वीळुऽपाणिः । सहस्रऽपाथाः ।
अक्षरा । संऽएति । सः । इत् । अग्निः । यः । वनुष्यतः । निऽपाति । संऽएद्धारं । अंहसः । उरुष्या
त् । सुऽजातासः । परि । चरंति । वीराः ॥ २५ ॥ अयं । सः । अग्निः । आऽहुतः । पुरुऽत्रा । यं । ईशानः ।

११

सं । इत् । इंधे । हविष्मान् । परि । यं । एति । अध्वरेषु । होता । त्वे इति । अग्ने । आऽहवनानि । भूरि । ईशाना
सः । आ । जुहुयाम । नित्या । उभा । कृण्वंतः । वहतू इति । मियेधे । इमो इति । अग्ने । वीतऽतमानि । हव्या ।
अजस्रः । वक्षि । देवऽतातिं । अच्छ । प्रति । नः । ईं । सुरभीणि । व्यंतु । मा । नः । अग्ने । अवीरते । परा । दाः । दुःऽ
वाससे । अमतये । मा । नः । अस्यै । मा । नः । क्षुधे । मा । रक्षसे । ऋतऽवः । मा । नः । दमे । मा । वने । आ । जु
हूर्थाः । नु । मे । ब्रह्माणि । अग्ने । उत् । शशाधि । त्वं । देव । मघवत्ऽभ्यः । सुसूदः । रातौ । स्याम । उभयासः ।
आ । ते । यूयं । पात । स्वस्तिऽभिः । सदा । नः ॥ २६ ॥ त्वं । अग्ने । सुऽहवः । रण्वऽसंदृक् । सुऽदीती । सूनो इ
ति । सहसः । दिदीहि । मा । त्वे इति । सचा । तनये । नित्ये । आ । धक् । मा । वीरः । अस्मत् । नर्यः । वि । दासी
त् । मा । नः । अग्ने । दुःऽभृतये । सचा । एषु । देवऽइद्धेषु । अग्निषु । प्र । वोचः । मा । ते । अस्मान् । दुःऽ
मतयः । भ्रमात् । चित् । देवस्य । सूनो इति । सहसः । नशंत । सः । मर्तः । अग्ने । सुऽअनीक । रेवान् । अ

प॰पं॰१

मर्त्यः। यः। आऽजुहोति। हव्यं। सः। देवता। वसुऽवनिं। दधाति। यं। सूरिः। अर्थी। पृच्छमानः। एति। म
हः। नः। अग्ने। सुवितस्य। विद्वान्। रयिं। सूरिऽभ्यः। आ। वह। बृहंतं। येन। वयं। सहसाऽवन्। मदेम।
अविऽक्षितासः। आयुषा। सुऽवीराः। नु। मे। ब्रह्माणि। अग्ने। उत्। शशाधि। त्वं। देव। मघवत्ऽ

१२

भ्यः। सुसूदः। रातौ। स्याम। उभयासः। आ। ते। यूयं। पात। स्वस्तिऽभिः। सदा। नः ॥ २७ ॥ ॥ इति पंच
माष्टके प्रथमोध्यायः ॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥ जुषस्व। नः। संऽइधं। अग्ने। अद्य। शोच। बृहत्।
यजतं। धूमं। ऋण्वन्। उप। स्पृश। दिव्यं। सानु। स्तूपैः। सं। रश्मिऽभिः। ततनः। सूर्यस्य। नराशंसस्य। म
हिमानं। एषां। उप। स्तोषाम। यजतस्य। यज्ञैः। ये। सुऽक्रतवः। शुचयः। धियंऽधाः। स्वदंति। देवाः। उ

१२

भयानि। हव्या। ईळेन्यं। वः। असुरं। सुऽदक्षं। अंतः। दूतं। रोदसीइति। सत्यऽवाचं। मनुष्वत्। अग्निं।
मनुना। संऽइद्धं। सं। अध्वराय। सदं। इत्। महेम। सपर्यवः। भरमाणाः। अभिऽज्ञु। प्र। वृंजते। नमसा।

बर्हिः। अग्नौ। आऽजुह्वानाः। घृतऽपृष्ठं। पृषत्ऽवत्। अध्वर्यवः। हविषा। मर्जयध्वं। सुऽआध्यः। विदु
रः। देवऽयंतः। अशिश्रयुः। रथऽयुः। देवऽताता। पूर्वीइति। शिशुं। न। मातरा। रिहाणेइति। सं। अग्रुवः। न।
समनेषु। अंजन् ॥१॥ उत। योषणेइति। दिव्येइति। महीइति। नः। उषसानक्ता। सुदुघाऽइव। धेनुः। बर्हिःऽ
सदा। पुरुहूतेइति पुरुऽहूते। मघोनीइति। आ। यज्ञियेइति। सुविताय। श्रयेतां। विप्रा। यज्ञेषु। मानुषे
षु। कारूइति। मन्ये। वां। जातऽवेदसा। यजध्यै। ऊर्ध्वं। नः। अध्वरं। कृतं। हवेषु। ता। देवेषु। वनथः। वार्या
णि ॥०॥२॥ ॥ अग्निं। वः। देवं। अग्निऽभिः। सऽजोषाः। यजिष्ठं। दूतं। अध्वरे। कृणुध्वं। यः। मर्त्येषु। निऽ
ध्रुविः। ऋतऽवा। तपुःऽमूर्धा। घृतऽअन्नः। पावकः। प्रोथत्। अश्वः। न। यवसे। अविष्यन्। यदा। म
हः। संऽवरणात्। वि। अस्थात्। ०। अध। स्म। ते। व्रजनं। कृष्णं। अस्ति। उत। यस्य। ते। नवऽजातस्य। वृष्णः।
अग्ने। चरंति। अजराः। इधानाः। अच्छ। द्यां। अरुषः। धूमः। एति। सं। दूतः। अग्ने। ईयसे। हि। देवान्। वि।

प॰पं॰२ यस्य। ते। पृथिव्यां। पाजः। अश्रेत्। तृषु। यत्। अन्ना। सं। अवृक्त। जंभैः। सेनाऽइव। सृष्टा। प्रऽसितिः। ते। एति। यवं। न। दस्म। जुह्वा। विवेक्षि। तं। इत्। दोषा। तं। उषसि। यविष्ठं। अग्निं। अत्यं। न। मर्जयंत। नरः। निऽशिशानाः। अतिथिं। अस्य। योनौ। दीदाय। शोचिः। आऽहुतस्य। वृष्णः। सुऽसंदृक्। ते। सुऽअनीक।

१३ प्रतीकं। वि। यत्। रुक्मः। न। रोचसे। उपाके। दिवः। न। ते। तन्यतुः। एति। शुष्मः। चित्रः। न। सूरः। प्रति। चक्षि। भानुं। यथा। वः। स्वाहा। अग्नये। दाशेम। परि। इळाभिः। घृतवत्ऽभिः। च। हव्यैः। तेभिः। नः। अग्ने। अमितैः। महःऽभिः। शतं। पूःऽभिः। आयसीभिः। नि। पाहि। याः। वा। ते। संति। दाशुषे। अधृष्टाः। गिरः। वा। याभिः। नृऽवतीः। उरुष्याः। ताभिः। नः। सूनो इति। सहसः। नि। पाहि। स्मत्। सूरीन्। जरितॄन्। जातऽवेदः। निः। यत्। पूताऽइव। स्वऽधितिः। शुचिः। गात्। स्वया। कृपा। तन्वा। रोचमानः। आ। यः। मात्रोः। उशेन्यः। जनिष्ट। देवऽयज्याय। सुऽक्रतुः। पावकः। एता। नः। अग्ने। सौभगा। दिदीहि। अपि। क्रतुं। १३

सुऽचेतसं। वतेम। विश्वा। स्तोतृऽभ्यः। गृणते। च। संतु। ॥४॥ प्र। वः। शुक्राय। भानवे। भरध्वं। हव्यं। मतिं। च। अग्नये। सुऽपूतं। यः। दैव्यानि। मानुषा। जनूंषि। अंतः। विश्वानि। विद्मना। जिगाति। सः। गृत्सः। अग्निः। तरुणः। चित्। अस्तु। यतः। यविष्ठः। अजनिष्ट। मातुः। सं। यः। वना। युवते। शुचिऽदन्। भूरि। चित्। अन्ना। सं। इत्। अत्ति। सद्यः। अस्य। देवस्य। संऽसदि। अनीके। यं। मर्तासः। श्येतं। जगृभ्रे। नि। यः। गृभं। पौरुषेयीं। उवोच। दुःऽओकं। अग्निः। आयवे। शुशोच। अयं। कविः। अकविषु। प्रऽचेताः। मर्तेषु। अग्निः। अमृतः। नि। धायि। सः। मा। नः। अत्र। जुहुरः। सहस्वः। सदा। त्वे इति। सुऽमनसः। स्याम। आ। यः। योनिं। देवऽकृतं। ससाद। क्रत्वा। हि। अग्निः। अमृतान्। अतारीत्। तं। ओषधीः। च। वनिनः। गर्भं। भूमिः। च। विश्वऽधायसं। बिभर्ति। ॥५॥ ईशे। हि। अग्निः। अमृतस्य। भूरेः। ईशे। रायः। सुऽवीर्यस्य। दातोः। मा। त्वा। वयं। सहसाऽवन्। अवीराः। मा। अप्सवः। परि। सदाम। मा। अदुवः। परिऽसद्यं। हि। अरणस्य। रेक्णः। नित्यस्य।

च।

प॰पं॰२

१४

रायः। पतयः। स्याम। न। शेषः। अग्ने। अन्यऽजातं। अस्ति। अचेतानस्य। मा। पथः। वि। दुक्षः। नहि।
ग्रभाय। अरणः। सुऽशेवः। अन्यऽउदर्यः। मनसा। मंतवै। ऊं इति। अध। चित्। ओकः। पुनः। इत्। सः।
एति। आ। नः। वाजी। अभीषाट्। एतु। नव्यः॥ ८॥ प्र। अग्नये। तवसे। भरध्वं। गिरं। दिवः। अरत
ये। पृथिव्याः। यः। विश्वेषां। अमृतानां। उपऽस्थे। वैश्वानरः। ववृधे। जागृवत्ऽभिः। पृष्टः। दिवि।
धायि। अग्निः। पृथिव्यां। नेता। सिंधूनां। वृषभः। स्तियानां। सः। मानुषीः। अभि। विशः। वि। भाति।
वैश्वानरः। ववृधानः। वरेण॥ त्वत्। भिया। विशः। आयन्। असिक्नीः। असमनाः। जहतीः। भोजना
नि। वैश्वानर। पूरवे। शोशुचानः। पुरः। यत्। अग्ने। दरयन्। अदीदेः॥ तव। त्रिऽधातु। पृथिवी। उत। द्यौः।
वैश्वानर। व्रतं। अग्ने। सचंत। त्वं। भासा। रोदसी इति। आ। ततंथ। अजस्रेण। शोचिषा। शोशुचानः।
त्वां। अग्ने। हरितः। वावशानाः। गिरः। सचंते। धुनयः। घृताचीः। पतिं। कृष्टीनां। रथ्यं। रयीणां। वैश्वा

१४

नरं। उषसां। केतुं। अह्नां॥ ७॥ त्वे इति। असुर्यं। वसवः। नि। ऋण्वन्। क्रतुं। हि। ते। मित्रऽमहः। जुषंत। त्वं।
दस्यून्। ओकसः। अग्ने। आजः। उरु। ज्योतिः। जनयन्। आर्याय॥ सः। जायमानः। परमे। विऽओमन्।
वायुः। न। पाथः। परि। पासि। सद्यः। त्वं। भुवना। जनयन्। अभि। क्रन्। अपत्याय। जातऽवेदः। दशस्यन्॥
तां। अग्ने। अस्मे इति। इषं। आ। ईरयस्व। वैश्वानर। द्युऽमतीं। जातऽवेदः। यया। राधः। पिन्वसि। वि
श्वऽवार। पृथु। श्रवः। दाशुषे। मर्त्याय॥ तं। नः। अग्ने। मघवत्ऽभ्यः। पुरुऽक्षुं। रयिं। नि। वाजं। श्रुत्यं।
युवस्व॥ वैश्वानर। महि। नः। शर्म। यच्छ। रुद्रेभिः। अग्ने। वसुऽभिः। सऽजोषाः॥ ८॥ प्र। सम्ऽराजः।
असुरस्य। प्रऽशस्तिं। पुंसः। कृष्टीनां। अनुऽमाद्यस्य। इंद्रस्यऽइव। प्र। तवसः। कृतानि। वंदे। दारुं।
वंदमानः। विवक्मि॥ कविं। केतुं। धासिं। भानुं। अद्रेः। हिन्वंति। शं। राज्यं। रोदस्योः। पुरंऽदरस्य। गीःऽर
भिः। आ। विवासे॥ अग्नेः। व्रतानि। पूर्व्या। महानि॥ नि। अक्रतून्। ग्रथिनः। मृध्रऽवाचः। पणीन्। अश्र

प॰पं॰२

द्धान्। अवृधान्। अयज्ञान्। प्रऽप्र। तान्। दस्यून्। अग्निः। विवाय। पूर्वः। चकार। अपरान्। अयज्यून्।
यः। अपाचीने। तमसि। मदन्तीः। प्राचीः। चकार। नृऽतमः। शचीभिः। तम्। ईशानम्। वस्वः। अग्निम्। गृणी
षे। अनानतम्। दमयन्तम्। पृतन्यून्। यः। देह्यः। अनमयत्। वधऽस्नैः। यः। अर्यऽपत्नीः। उषसः। चकार।
१५
सः। निऽरुध्य। नहुषः। यह्वः। अग्निः। विशः। चक्रे। बलिऽहृतः। सहःऽभिः। यस्य। शर्मन्। उप। वि
श्वे। जनासः। एवैः। तस्थुः। सुऽमतिम्। भिक्षमाणाः। वैश्वानरः। वरम्। आ। रोदस्योः। आ। अग्निः। स
साद। पित्रोः। उपऽस्थम्। आ। देवः। ददे। बुध्न्या। वसूनि। वैश्वानरः। उत्ऽइता। सूर्यस्य। आ। समुद्रात्।
अवरात्। आ। परस्मात्। आ। अग्निः। ददे। दिवः। आ। पृथिव्याः॥ ७॥ प्र। वः। देवम्। चित्। सहसानम्। अ १५
ग्निम्। अश्वम्। न। वाजिनम्। हिषे। नमःऽभिः। भव। नः। दूतः। अध्वरस्य। विद्वान्। त्मना। देवेषु। विविदे।
मितऽद्रुः। आ। याहि। अग्ने। पथ्याः। अनु। स्वाः। मन्द्रः। देवानाम्। सख्यम्। जुषाणः। आ। सानु। शुष्मैः।

नदयन्। पृथिव्याः। जम्भेभिः। विश्वम्। उशधक्। वनानि। प्राचीनः। यज्ञः। सुऽधितम्। हि। बर्हिः। प्रीणी
ते। अग्निः। ईळितः। न। होता। आ। मातरा। विश्ववारे इति विश्वऽवारे। हुवानः। यतः। यविष्ठ। जज्ञिषे।
सुऽशेवः। सद्यः। अध्वरे। रथिरम्। जनन्त। मानुषासः। विऽचेतसः। यः। एषाम्। विशाम्। अधायि। विश्प
तिः। दुरोणे। अग्निः। मन्द्रः। मधुऽवचाः। ऋतऽवा। असादि। वृतः। वह्निः। आऽजगन्वान्। अग्निः। ब्र
ह्मा। नृऽसदने। विऽधर्ता। द्यौः। च। यम्। पृथिवी। वावृधाते इति। आ। यम्। होता। यजति। विश्वऽवारम्।
एते। द्युम्नेभिः। विश्वम्। आ। अतिरन्त। मन्त्रम्। ये। वा। अरम्। नर्याः। अतक्षन्। प्र। ये। विशः। तिरन्त।
श्रोषमाणाः। आ। ये। मे। अस्य। दीधयन्। ऋतस्य। नु। त्वाम्। अग्ने। ईमहे। वसिष्ठाः। ईशानम्। सू
नो इति। सहसः। वसूनाम्। इषम्। स्तोतृऽभ्यः। मघवत्ऽभ्यः। आनट्॥ ७॥ १०॥ इन्धे। राजा। सम्। अर्यः।
नमःऽभिः। यस्य। प्रतीकम्। आऽहुतम्। घृतेन। नरः। हव्येभिः। ईळते। सऽबाधः। आ। अग्निः। अ

प॰पं॰२

ग्रे। उषसां। अशोचि। अयं। ऊं इति। स्यः। सुऽमहान्। अवेदि। होता। मंद्रः। मनुषः। यह्वः। अग्निः। वि। भाः। अकरित्यकः। ससृजानः। पृथिव्यां। कृष्णऽपविः। ओषधीभिः। ववक्षे। कया। नः। अग्ने। वि। वसः। सुऽवृक्तिं। कां। ऊं इति। स्वधां। ऋणवः। शस्यमानः। कदा। भवेम। पतयः। सुऽदत्र। रायः। वंतारः। दुस्तरस्य। साधोः। प्रऽप्र। अयं। अग्निः। भरतस्य। शृण्वे। वि। यत्। सूर्यः। न। रोचते। बृहत्। भाः। अभि। यः। पूरुं। पृतनासु। तस्थौ। द्युतानः। दैव्यः। अतिथिः। शुशोच। असन्। इत्। त्वे इति। आऽहवनानि। भूरि। भुवः। विश्वेभिः। सुऽमनाः। अनीकैः। स्तुतः। चित्। अग्ने। शृण्विषे। गृणानः। स्वयं। वर्द्धस्व। तन्वं। सुऽजात। इदं। वचः। शतऽसाः। संऽसहस्रं। उत्। अग्नये। जनिषीष्ट। द्विऽबर्हाः। ०। द्युऽमत्। अमीवऽचातनं। रक्षःऽहा। ०॥११॥ अबोधि। जारः। उषसां। उपऽस्थात्। होता। मंद्रः। कविऽतमः। पावकः। दधाति। केतुं। उभयस्य। जंतोः। हव्या। देवेषु। द्रविणं। सुकृत्ऽसु। सः।

१६

१६

सुऽक्रतुः। यः। वि। दुरः। पणीनां। पुनानः। अर्कं। पुरुऽभोजसं। नः। होता। मंद्रः। विशां। दमूनाः। तिरः। तमः। ददृशे। राम्याणां। अमूरः। कविः। अदितिः। विवस्वान्। सुऽसंसत्। मित्रः। अतिथिः। शिवः। नः। चित्रऽभानुः। उषसां। भाति। अग्रे। अपां। गर्भः। प्रऽस्वः। आ। विवेश। ईळेन्यः। वः। मनुषः। युगेषु। समनऽगाः। अशुचत्। जातऽवेदाः। सुऽसंदृशा। भानुना। यः। विऽभाति। प्रति। गावः। संऽइधानं। बुधंत। अग्ने। याहि। दूत्यं। मा। रिषण्यः। देवान्। अच्छ। ब्रह्मऽकृता। गणेन। सरस्वतीं। मरुतः। अश्विना। अपः। यक्षि। देवान्। रत्नऽधेयाय। विश्वान्। त्वां। अग्ने। संऽइधानः। वसिष्ठः। जरूथं। हन्। यक्षि। राये। पुरंऽधिं। पुरुऽनीथा। जातऽवेदः। जरस्व। ०॥१२॥ उषः। न। जारः। पृथु। पाजः। अश्रेत्। दविद्युतत्। दीद्यत्। शोशुचानः। वृषा। हरिः। शुचिः। आ। भाति। भासा। धियः। हिन्वानः। उशतीः। अजीगरिति। स्वः। न। वस्तोः। उषसां। अरोचि। यज्ञं। तन्वानाः। उशिजः। न। मन्म। अग्निः। जन्मानि। देवः। आ। वि।

प॰पं॰२

विद्वान्।दूतवत्।दूतः।देवऽयावा।वनिष्ठः।अच्छ।गिरः।मतयः।देवऽयंतीः।अग्निं।यंति।द्रविणं।भिक्ष
माणाः।सुऽसंदृशं।सुऽप्रतीकं।सुऽअंचं।हव्यऽवाहं।अरतिं।मानुषाणां॥ इंद्रं।नः।अग्ने।वसुऽभिः।
सऽजोषाः।रुद्रं।रुद्रेभिः।आ।वह।बृहंतं।आदित्येभिः।अदितिं।विश्वऽजन्यां।बृहस्पतिं।ऋक्वऽभिः।

१७

विश्वऽवारं॥ मंद्रं।होतारं।उशिजः।यविष्ठं।अग्निं।विशः।ईळते।अध्वरेषु।सः।हि।क्षपाऽवान्।अभ
वत्।रयीणां।अतंद्रः।दूतः।यजथाय।देवान्॥१३॥ महान्।असि।अध्वरस्य।प्रऽकेतः।न।ऋते।त्वत्।
अमृताः।मादयंते॥ आ।विश्वेभिः।सऽरथं।याहि।देवैः।नि।अग्ने।होता।प्रथमः।सद।इह॥ त्वां।
ईळते।अजिरं।दूत्याय।हविष्मंतः।सदं।इत्।मानुषासः। यस्य।देवैः।आ।असदः।बर्हिः।अग्ने।अ

१७

हानि।अस्मै।सुऽदिना।भवंति॥ त्रिः।चित्।अक्तोः।प्र।चिकितुः।वसूनि।त्वे इति।अंतः।दाशुषे।मर्त्या
य॥ मनुष्वत्।अग्ने।इह।यक्षि।देवान्।भव।नः।दूतः।अभिशस्तिऽपावा॥०॥ अध्वरस्य।अग्निः।वि

श्वस्य।हविषः।कृतस्य।क्रतुं।हि।अस्य।वसवः।जुषंत।अथ।देवाः।दधिरे।हव्यऽवाहं॥ आ।अग्ने।
वह।हविःऽअद्याय।देवान्।इंद्रऽज्येष्ठासः।इह।मादयंतां॥ इमं।यज्ञं।दिवि।देवेषु।धेहि॥०॥१४॥ अग
न्म।महा।नमसा।यविष्ठं।यः।दीदाय।संऽइद्धः।स्वे।दुरोणे॥ चित्रऽभानुं।रोदसी इति।अंतः।उर्वी इति।सुऽ
आहुतं।विश्वतः।प्रत्यंचं॥ सः।मह्ना।विश्वा।दुःऽइतानि।सह्वान्।अग्निः।स्तवे।दमे।आ।जातऽवेदाः॥ सः।
नः।रक्षिषत्।दुःऽइतात्।अवद्यात्।अस्मान्।गृणतः।उत।नः।मघोनः॥ त्वं।वरुणः।उत।मित्रः।अग्ने।
त्वां।वर्धंति।मतिऽभिः।वसिष्ठाः॥ त्वे इति।वसु।सुऽसननानि।संतु॥०॥१५॥ प्र।अग्नये।विश्वऽशुचे।धि
यंऽधे।असुरऽघ्ने।मन्म।धीतिं।भरध्वं॥ भरे।हविः।न।बर्हिषि।प्रीणानः।वैश्वानराय।यतये।मतीनां॥
त्वं।अग्ने।शोचिषा।शोशुचानः।आ।रोदसी इति।अपृणाः।जायमानः॥ त्वं।देवान्।अभिशस्तेः।अ
मुंचः।वैश्वानर।जातऽवेदः।महिऽत्वा॥ जातः।यत्।अग्ने।भुवना।वि।अख्यः।पशून्।न।गोपाः।इर्यः।

णे

प॰६, २

परिऽज्मा। वैश्वानर। अस्मे इति। विंद। गातुं॥१६॥ सम्ऽइधा। जातऽवेदसे। देवाय। देवहूतिऽभिः। हविःऽभिः।
शुक्रऽशोचिषे। नमस्विनः। वयं। दाशेम। अग्नये। वयं। ते। अग्ने। सम्ऽइधा। विधेम। वयं। दाशेम। सुऽ
स्तुती। यजत्र। वयं। घृतेन। अध्वरस्य। होतः। वयं। देव। हविषा। भद्रऽशोचे। आ। नः। देवेभिः। उप।
देवऽहूतिं। अग्ने। याहि। वषट्ऽकृतिं। जुषाणः। तुभ्यं। देवाय। दाशतः। स्याम॥१७॥ उपऽसद्याय। मी
ळ्हुषे। आस्ये। जुहुत। हविः। यः। नः। नेदिष्ठं। आप्यं। यः। पंच। चर्षणीः। अभि। निऽससाद। दमेऽदमे
॥१॥ सः। नः। वेदः। अमात्यं। अग्निः। रक्षतु। विश्वतः। उत। अस्मान्। पातु। अंहसः। नवं। नु। स्तोमं। अ
ग्नये। दिवः। श्येनाय। जीजनं। वस्वः। कुवित्। वनाति। नः। स्पार्हाः। यस्य। श्रियः। दृशे। रयिः। वीरऽ
वतः। यथा। अग्रे। यज्ञस्य। शोचतः॥१८॥ सः। इमां। वेतु। वषट्ऽकृतिं। अग्निः। जुषत। नः। गिरः।
यजिष्ठः। हव्यऽवाहनः। नि। त्वा। नक्ष्य। विश्पते। द्युऽमंतं। देव। धीमहि। सुऽवीरं। अग्ने। आऽहुत। सु

१८

१८

पः। उस्रः। च। दीदिहि। सुऽअग्नयः। त्वया। वयं। सुऽवीरः। त्वां। अस्मऽयुः। उप। त्वा। सातये। नरः। विप्रासः।
यंति। धीतिऽभिः। उप। अक्षरा। सहस्रिणी। अग्निः। रक्षांसि। सेधति। शुक्रऽशोचिः। अमर्त्यः। शुचिः।
पावकः। ईड्यः॥१९॥ सः। नः। राधांसि। आ। भर। ईशानः। सहसः। यहो इति। भगः। च। दातु। वार्यं। त्वं।
अग्ने। वीरऽवत्। यशः। देवः। च। सविता। भगः। दितिः। च। दाति। वार्यं। अग्ने। रक्ष। नः। अंहसः। प्रति। स्म।
देव। रिषतः। तपिष्ठैः। अजरः। दह। अध। मही। नः। आयसी। अनाधृष्टः। नृऽपीतये। पूः। भव। शतऽभु
जिः॥ ०॥ दोषाऽवस्तः। अघऽयतः। दिवा। नक्तं। अदाभ्य॥२०॥ एना। वः। अग्निं। नमसा। ऊर्जः। नपातं। आ।
हुवे। प्रियं। चेतिष्ठं। अरतिं। सुऽअध्वरं। विश्वस्य। दूतं। अमृतं। सः। योजते। अरुषा। विश्वऽभोजसा। सः।
दुद्रवत्। सुऽआहुतः। सुऽब्रह्मा। यज्ञः। सुऽशमी। वसूनां। देवं। राधः। जनानां। उत्। अस्य। शोचिः। अ
स्थात्। आऽजुह्वानस्य। मीळ्हुषः। उत्। धूमासः। अरुषासः। दिविऽस्पृशः। सं। अग्निं। इंधते। नरः।

प॰ पं॰ २

१९

तं। त्वा। दूतं। कृण्महे। यशःऽतमं। देवान्। आ। वीतये। वह। विश्वा। सूनो इति। सहसः। मर्तऽभोजना। रास्व।
तत्। यत्। त्वा। ईमहे। त्वं। अग्ने। गृहऽपतिः। त्वं। होता। नः। अध्वरे। त्वं। पोता। विश्वऽवार। प्रऽचेताः। यक्षि।
वेषि। च। वार्यं। कृधि। रत्नं। यजमानाय। सुक्रतो इति सुऽक्रतो।७। आ। नः। ऋते। शिशीहि। विश्वं। ऋत्वि
जं। सुऽशंसः। यः। च। दक्षते॥ २१॥ त्वे इति। अग्ने। सुऽआहुत। प्रियासः। संतु। सूरयः। यंतारः। ये। मघऽ
वानः। जनानां। ऊर्वान्। दयंत। गोनां। येषां। इळा। घृतऽहस्ता। दुरोणे। आ। अपि। प्राता। निऽसीदति। तान्।
त्रायस्व। सहस्य। द्रुहः। निदः। यच्छ। नः। शर्म। दीर्घऽश्रुत्। सः। मंद्रया। च। जिह्वया। वह्निः। आसा।
विदुःऽतरः। अग्ने। रयिं। मघवत्ऽभ्यः। नः। आ। वह। हव्यऽदातिं। च। सूदय। ये। राधांसि। ददति। अ
श्व्या। मघा। कामेन। श्रवसः। महः। तान्। अंहसः। पिपृहि। पर्तृऽभिः। त्वं। शतं। पूःऽभिः। यविष्ठ्य। देवः।
वः। द्रविणःऽदाः। पूर्णां। विवष्टि। आऽसिचं। उत्। वा। सिंचध्वं। उप। वा। पृणध्वं। आत्। इत्। वः। देवः।

१८

ओहते। तं। होतारं। अध्वरस्य। प्रऽचेतसं। वह्निं। देवाः। अकृण्वत। दधाति। रत्नं। विधते। सुऽवीर्यं। अग्निः।
जनाय। दाशुषे॥ २२॥ अग्ने। भव। सुऽसमिधा। संऽइद्धः। उत। बर्हिः। उर्विया। वि। स्तृणीतां। उत। द्वारः।
उशतीः। वि। श्रयंतां। उत। देवान्। उशतः। आ। वह। इह। अग्ने। वीहि। हविषा। यक्षि। देवान्। सुऽअध्व
रा। कृणुहि। जातऽवेदः। सुऽअध्वरा। करति। जातऽवेदाः। यक्षत्। देवान्। अमृतान्। पिप्रयत्। च। वं
स्व। विश्वा। वार्याणि। प्रचेत इति प्रऽचेतः। सत्याः। भवंतु। आऽशिषः। नः। अद्य। त्वां। ऊं इति। ते। दधि
रे। हव्यऽवाहं। देवासः। अग्ने। ऊर्जः। आ। नपातं। ते। ते। देवाय। दाशतः। स्याम। महः। नः। रत्ना। वि। द
धः। इयानः॥ २३॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ त्वे इति। ह। यत्। पितरः। चित्। नः। इंद्र। विश्वा। वामा। जरिता
रः। असन्वन्। त्वे इति। गावः। सुऽदुघाः। त्वे इति। हि। अश्वाः। त्वं। वसु। देवऽयते। वनिष्ठः। राजाऽइव। हि।
जनिऽभिः। क्षेषि। एव। अव। द्युऽभिः। अभि। विदुः। कविः। सन्। पिश। गिरः। मघऽवन्। गोभिः। अश्वैः।

ऋ॰पं॰२

त्वाऽयतः । शिशीहि । राये । अस्मान् । इमाः । ऊं इति । त्वा । पस्पृधानासः । अत्र । मन्द्राः । गिरः । देवऽयन्तीः । उप ।
स्थुः । अर्वाची । ते । पथ्या । रायः । एतु । स्याम । ते । सुऽमतौ । इन्द्र । शर्मन् । धेनुं । न । त्वा । सुऽयवसे । दुदुक्षन् ।
उप । ब्रह्माणि । ससृजे । वसिष्ठः । त्वां । इत् । मे । गोऽपतिं । विश्वः । आह । आ । नः । इन्द्रः । सुऽमतिं । गन्तु । अच्छ ।

२८

अर्णांसि । चित् । पप्रथाना । सुऽदासे । इन्द्रः । गाधानि । अकृणोत् । सुऽपारा । शर्धन्तं । शिम्युं । उचथस्य । न
व्यः । शापं । सिन्धूनां । अकृणोत् । अशस्तीः ॥ २४ ॥ पुरोळाः । इत् । तुर्वशः । यक्षुः । आसीत् । राये । मत्स्या
सः । निऽशिताः । अपिऽइव । श्रुष्टिं । चक्रुः । भृगवः । द्रुह्यवः । च । सखा । सखायं । अतरत् । विषूचोः । आ ।
पक्थासः । भलानसः । भनन्त । आ । अलिनासः । विषाणिनः । शिवासः । आ । यः । अनयत् । सधऽ

२०

माः । आर्यस्य । गव्या । तृत्सुऽभ्यः । अजगन् । युधा । नॄन् । दुःऽआध्यः । अदितिं । स्रेवयन्तः । अचेत
सः । वि । जगृभ्रे । परुष्णीं । मह्ना । अविव्यक् । पृथिवीं । पत्यमानः । पशुः । कविः । अशयत् । चायमानः । ईयुः ।

अर्थं । न । निऽअर्थं । परुष्णीं । आशुः । चन । इत् । अभिऽपित्वं । जगाम । सुऽदासे । इन्द्रः । सुऽतुकान् । अमि
त्रान् । अरन्धयत् । मानुषे । वध्रिऽवाचः । ईयुः । गावः । न । यवसात् । अगोपाः । यथाऽकृतं । अभि । मित्रं ।
चितासः । पृश्निऽगावः । पृश्निऽनिप्रेषितासः । श्रुष्टिं । चक्रुः । निऽयुतः । रन्तयः । च ॥ २५ ॥ एकं । च । यः । विं
शतिं । च । श्रवस्या । वैकर्णयोः । जनान् । राजा । नि । अस्तरित्यस्तः । दस्मः । न । सद्मन् । नि । शिशाति । ब
र्हिः । शूरः । सर्गं । अकृणोत् । इन्द्रः । एषां । अध । श्रुतं । कवषं । वृद्धं । अप्ऽसु । अनु । द्रुह्युं । नि । वृणक् । वज्रऽ
बाहुः । वृणानाः । अत्र । सख्याय । सख्यं । त्वाऽयन्तः । ये । अमदन् । अनु । त्वा । वि । सद्यः । विश्वा । दृंहितानि ।
एषां । इन्द्रः । पुरः । सहसा । सप्त । दर्दरिति दर्दः । वि । आनवस्य । तृत्सवे । गयं । भाक् । जेष्म । पूरुं । विदथे । मृ
ध्रऽवाचं । नि । गव्यवः । अनवः । द्रुह्यवः । च । षष्टिः । शता । सुसुपुः । षट् । सहस्रा । षष्टिः । वीरासः । अधि ।
षट् । दुवःऽयु । विश्वा । इत् । इन्द्रस्य । वीर्या । कृतानि । इन्द्रेण । एते । तृत्सवः । वेविषाणाः । आपः । न । सृष्टाः ।

ऋ॰ सं॰ २

अधवंत । नीचीः । दुःऽमित्रासः । प्रकलऽवित् । मिमानाः । जहुः । विश्वानि । भोजना । सुऽदासे ॥ २६ ॥ अ
र्धं । वीरस्य । शृतऽपां । अनिंद्रं । परा । शर्धंतं । नुनुदे । अभि । क्षां । इंद्रः । मन्युं । मन्युऽम्यः । मिमाय । भेजे । पथः ।
वर्तनिं । पत्यमानः ॥ आध्रेण । चित् । तत् । ऊं इति । एकं । चकार । सिंह्यं । चित् । पेत्वेन । जघान । अव । स्रक्तीः ।

२१

वेश्या । अवृश्चत् । इंद्रः । प्र । अयच्छत् । विश्वा । भोजना । सुऽदासे ॥ शश्वंतः । हि । शत्रवः । ररधुः । ते । भेद
स्य । चित् । शर्धतः । विंद । रंधिं । मर्तान् । एनः । स्तुवतः । यः । कृणोति । तिग्मं । तस्मिन् । नि । जहि । वज्रं । इंद्र ॥
आवत् । इंद्रं । यमुना । तृत्सवः । च । प्र । अत्र । भेदं । सर्वऽताता । मुषायत् । अजासः । च । शिग्रवः । यक्षवः ।
च । बलिं । शीर्षाणि । जभ्रुः । अश्व्यानि ॥ न । ते । इंद्र । सुऽमतयः । न । रायः । संऽचक्षे । पूर्वाः । उषसः । न । नू

२५

त्नाः । देवकं । चित् । मान्यमानं । जघंथ । अव । त्मना । बृहतः । शंबरं । भेत् ॥ २७ ॥ प्र । ये । गृहात् । अममदुः ।
त्वाऽया । पराशरः । शतऽयातुः । वसिष्ठः । न । ते । भोजस्य । सख्यं । मृषंत । अध । सूरिऽभ्यः । सुऽदिना ।

वि । उच्छान् ॥ द्वे इति । नप्तुः । देवऽवतः । शते इति । गोः । द्वा । रथा । वधूऽमंता । सुऽदासः । अर्हन् । अग्ने । पैजऽव
नस्य । दानं । होताऽइव । सद्म । परि । एमि । रेभन् ॥ चत्वारः । मा । पैजऽवनस्य । दानाः । स्मत्ऽदिष्टयः । कृश
निनः । निरेके । ऋज्रासः । मा । पृथिविऽस्थाः । सुऽदासः । तोकं । तोकाय । श्रवसे । वहंति ॥ यस्य । श्रवः । रोदसी
इति । अंतः । उर्वी इति । शीर्ष्णेऽशीर्ष्णे । विऽबभाज । विऽभक्ता । सप्त । इत् । इंद्रं । न । स्रवतः । गृणंति । नि । युध्या
मधिं । अशिशात् । अभीके ॥ इमं । नरः । मरुतः । सश्चत । अनु । दिवःऽदासं । न । पितरं । सुऽदासः । अवि
ष्टन । पैजऽवनस्य । केतं । दुःऽनशं । क्षत्रं । अजरं । दुवःऽयु ॥ २८ ॥ यः । तिग्मऽशृंगः । वृषभः । न । भीमः । एकः । कृ
ष्टीः । च्यवयति । प्र । विश्वाः । यः । शश्वतः । अदाशुषः । गयस्य । प्रऽयंता । असि । सुस्विऽतराय । वेदः ॥ कु
त्सं । आवः । शुश्रूषमाणः । तन्वा । सऽमर्ये । दासं । यत् । शुष्णं । कुयवं । नि । अस्मै । अरंधयः । आर्जुनेयाय ।
शिक्षन् ॥ त्वं । धृष्णो इति । धृषता । वीतऽहव्यं । प्र । आवः । विश्वाभिः । ऊतिऽभिः । सुऽदासं । प्र । पौरुऽकुत्सिं । त्र

२२

सदस्युं। आवः। क्षेत्रऽसाता। वृत्रऽहत्येषु। पूरुं। त्वं। नृऽभिः। नृऽमनः। देवऽवीतौ। भूरीणि। वृत्रा। हरिऽअश्व
हंसि। त्वं। नि। दस्युं। चुमुरिं। धुनिं। च। अस्वापयः। दभीतये। सुऽहंतु। तव। च्यौत्नानि। वज्रऽहस्त। तानि। न
व। यत्। पुरः। नवतिं। च। सद्यः। निऽवेशने। शतऽतमा। अविवेषीः। अहन्। च। वृत्रं। नमुचिं। उत। अहन्॥
॥२०॥ सना। ता। ते। इंद्र। भोजनानि। रातऽहव्याय। दाशुषे। सुऽदासे। वृष्णे। ते। हरी इति। वृषणा। युनज्मि। व्यंतु। ब्र
ह्माणि। पुरुऽशाक। वाजं। मा। ते। अस्यां। सहसाऽवन्। परिष्टौ। अघाय। भूम। हरिऽवः। पराऽदै। त्राय
स्व। नः। अवृकेभिः। वरूथैः। तव। प्रियासः। सूरिषु। स्याम। प्रियासः। इत्। ते। मघऽवन्। अभिष्टौ। न
रः। मदेम। शरणे। सखायः। नि। तुर्वशं। नि। याद्वं। शिशीहि। अतिथिऽग्वाय। शंस्यं। करिष्यन्। स
द्यः। चित्। नु। ते। मघऽवन्। अभिष्टौ। नरः। शंसंति। उक्थऽशासः। उक्था। ये। ते। हवेभिः। वि। पणी
न्। अदाशन्। अस्मान्। वृणीष्व। युज्याय। तस्मै। एते। स्तोमाः। नरां। नृऽतम। तुभ्यं। अस्मद्र्यंचः।

२२

ददतः। मघानि। तेषां। इंद्र। वृत्रऽहत्ये। शिवः। भूः। सखा। च। शूरः। अविता। च। नृणां। नु। इंद्र। शूर। स्तव
मानः। ऊती। ब्रह्मऽजूतः। तन्वा। ववृधस्व। उप। नः। वाजान्। मिमीहि। उप। स्तीन्। ॥१०॥२०॥ ॥ ॥
॥इति पंचमाष्टके द्वितीयोध्यायः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥उग्रः। जज्ञे। वीर्याय। स्वधाऽवान्। चक्रिः।
अपः। नर्यः। यत्। करिष्यन्। जग्मिः। युवा। नृऽसदनं। अवःऽभिः। त्राता। नः। इंद्रः। एनसः। म
हः। चित्। हंता। वृत्रं। इंद्रः। शूशुवानः। प्र। आवीत्। नु। वीरः। जरितारं। ऊती। कर्ता। सुऽदासे। अह
वै। ऊं इति। लोकं। दाता। वसु। मुहुः। आ। दाशुषे। भूत्। युध्मः। अनर्वा। खजऽकृत्। समत्ऽवा। शूरः।
सत्राऽसाट्। जनुषा। ईं। अषाळ्हः। वि। आसे। इंद्रः। पृतनाः। सुऽओजाः। अध। विश्वं। शत्रुऽयंतं।
जघान। उभे इति। चित्। इंद्र। रोदसी इति। महिऽत्वा। आ। पप्राथ। तविषीभिः। तुविष्मः। नि। वज्रं। इं
द्रः। हरिऽवान्। मिमिक्षन्। सं। अंधसा। मदेषु। वै। उवोच। वृषा। जजान। वृषणं। रणाय। तं। ऊं इति।

प॰ पं॰ ३

२३

चित्। नारी। नर्यं। ससूव। प्र। यः। सेनाऽनीः। अध। नृऽभ्यः। अस्ति। इनः। सत्वा। गोऽएषणः। सः। धृ
ष्णुः॥ १॥ नु। चित्। सः। भ्रेषते। जनः। न। रेषत्। मनः। यः। अस्य। घोरं। आऽविवासात्। यज्ञैः। यः।
इंद्रे। दधते। दुवांसि। क्षयत्। सः। राये। ऋतऽपाः। ऋतेऽजाः। यत्। इंद्र। पूर्वः। अपराय। शिक्षन्। अ
यत्। ज्यायान्। कनीयसः। देष्णं। अमृतः। इत्। परि। आसीत। दूरं। आ। चित्र। चित्र्यं। भर। रयिं।
नः। यः। ते। इंद्र। प्रियः। जनः। ददाशत्। असत्। निरेके। अद्रिऽवः। सखा। ते। वयं। ते। अस्यां। सुऽ
मतौ। चनिष्ठाः। स्याम। वरूथे। अघ्नतः। नृऽपीतौ। एषः। स्तोमः। अचिक्रदत्। वृषा। ते। उत। स्ता
मुः। मघऽवन्। अक्रपिष्ट। रायः। कामः। जरितारं। ते। आ। अगन्। त्वं। अंग। शक्र। वस्वः। आ। श
कः। नः। सः। नः। इंद्र। त्वऽयतायै। इषे। धाः। त्मना। च। ये। मघऽवानः। जुनंति। वस्वी। सु। ते। जरित्रे।
अस्तु। शक्तिः। ०॥२॥ असावि। देवं। गोऽऋजीकं। अंधः। नि। अस्मिन्। इंद्रः। जनुषा। ईं। उवोच। बोधा

२३

मसि। त्वा। हरिऽअश्व। यज्ञैः। बोध। नः। स्तोमं। अंधसः। मदेषु। प्र। यंति। यज्ञं। विपयंति। बर्हिः। सोमऽमा
दः। विदथे। दुध्रऽवाचः। नि। ऊं इति। भ्रियंते। यशसः। गृभात्। आ। दूरेऽउपब्दः। वृषणः। नृऽसाचः। त्वं। इंद्र।
स्रवितवै। अपः। करिति कः। परिऽस्थिताः। अहिना। शूर। पूर्वीः। त्वत्। वावक्रे। रथ्यः। न। धेनाः। रेजंते।
विश्वा। कृत्रिमाणि। भीषा। भीमः। विवेष। आयुधेभिः। एषां। अपांसि। विश्वा। नर्याणि। विद्वान्। इंद्रः।
पुरः। जर्हृषाणः। वि। दूधोत्। वि। वज्रऽहस्तः। महिना। जघान। न। यातवः। इंद्र। जूजुवुः। नः। न। वंदना।
शविष्ठ। वेद्याभिः। सः। शर्धत्। अर्यः। विषुणस्य। जंतोः। मा। शिश्नऽदेवाः। अपि। गुः। ऋतं। नः॥
अभि। क्रत्वा। इंद्र। भूः। अध। ज्मन्। न। ते। विव्यक्। महिमानं। रजांसि। स्वेन। हि। वृत्रं। शवसा। ज
घंथ। न। शत्रुः। अंतं। विविदत्। युधा। ते। देवाः। चित्। ते। असुर्याय। पूर्वे। अनु। क्षत्राय। ममिरे। सहां
सि। इंद्रः। मघानि। दयते। विऽसह्य। इंद्रं। वाजस्य। जोहुवंत। सातौ। कीरिः। चित्। हि। त्वां। अवसे। जुह

प॰पं॰२

२४

वा। ईशानं। इंद्र। सौभगस्य। भूरेः॥ अवः। बभूथ। शतऽऊते। अस्मे इति। अभिऽक्षत्तुः। त्वाऽवतः। वरूता।
सखायः। ते। इंद्र। विश्वहा। स्याम। नमःऽवृधासः। महिना। तरुत्र। वन्वंतु। स्म। ते। अवसा। संऽईके।
अभिऽइष्टिं। अर्यः। वनुषां। शवांसि॥ ९॥ ४॥ पिब। सोमं। इंद्र। मंदतु। त्वा। यं। ते। सुसाव। हरिऽअश्व।
अद्रिः। सोतुः। बाहुऽभ्यां। सुऽयतः। न। अर्वा॥ यः। ते। मदः। युज्यः। चारुः। अस्ति। येन। वृत्राणि। हरिऽ
अश्व। हंसि। सः। त्वां। इंद्र। प्रभुवसो इति प्रभुऽवसो। ममत्तु॥ बोध। सु। मे। मघऽवन्। वाचं। आ। इमां।
यां। ते। वसिष्ठः। अर्चति। प्रऽशस्तिं॥ इमा। ब्रह्म। सधऽमादे। जुषस्व॥ श्रुधि। हवं। विऽपिपानस्य। अद्रेः।
बोध। विप्रस्य। अर्चतः। मनीषां॥ कृध। दुवांसि। अंतमा। सचा। इमा॥ न। ते। गिरः। अपि। मृष्ये। तुर
स्य। न। सुऽस्तुतिं। असुर्यस्य। विद्वान्॥ सदा। ते। नाम। स्वऽयशः। विवक्मि॥ भूरि। हि। ते। सवना।
मानुषेषु। भूरि। मनीषी। हवते। त्वां। इत्। मा। आरे। अस्मत्। मघऽवन्। ज्योक्। करिति कः॥ तुभ्य। इत्

इमा। सवना। शूर। विश्वा। तुभ्यं। ब्रह्माणि। वर्धना। कृणोमि॥ त्वं। नृऽभिः। हव्यः। विश्वधा। असि॥ नु। चित्। नु।
ते। मन्यमानस्य। दस्म। उत्। अश्नुवंति। महिमानं। उग्र॥ न। वीर्यं। इंद्र। ते। न। राधः॥ ये। च। पूर्वे। ऋषयः। ये।
च। नूत्नाः। इंद्र। ब्रह्माणि। जनयंत। विप्राः॥ अस्मे इति। ते। संतु। सख्या। शिवानि॥ १०॥ ५॥ उत्। ऊं इति। ब्र
ह्माणि। ऐरत। श्रवस्या। इंद्रं। सऽमर्ये। महय। वसिष्ठ॥ आ। यः। विश्वानि। शवसा। ततान। उपऽश्रोता। मे। ई
वतः। वचांसि॥ अयामि। घोषः। इंद्र। देवऽजामिः। इरज्यंत। यत्। शुरुधः। विऽवाचि॥ नहि। स्वं। आयुः। चि
किते। जनेषु। तानि। इत्। अंहांसि। अति। पर्षि। अस्मान्॥ युजे। रथं। गोऽएषणं। हरिऽभ्यां। उप। ब्रह्मा
णि। जुजुषाणं। अस्थुः॥ वि। बाधिष्ट। स्यः। रोदसी इति। महिऽत्वा। इंद्रः। वृत्राणि। अप्रति। जघन्वान्।
आपः। चित्। पिप्युः। स्तर्यः। न। गावः। नक्षन्। ऋतं। जरितारः। ते। इंद्र॥ याहि। वायुः। न। नियुतः। नः।
अच्छ। त्वं। हि। धीभिः। दयसे। वि। वाजान्॥ ते। त्वा। मदाः। इंद्र। मादयंतु। शुष्मिणं। तुविऽराधसं। जरित्रे। ए

२४

प.पं.२ कः। देवऽत्रा। दयसे। हि। मर्त्तान्। अस्मिन्। शूर। सवने। मादयस्व। एव। इत्। इंद्र। वृषपर्ण। वज्रऽबाहो। वसिष्ठा
सः। अभि। अर्चति। अर्कैः॥ ०॥ ७॥ ०। सदने। ० नृऽभिः। पुरुऽहूत। आ। याहि। असः। यथा। नः। अविता। वृधे।
च। ददः। वसूनि। ममदः। च। सोमैः। गृभीतं। ते। मनः। इंद्र। द्विऽबर्हाः। सुतः। सोमः। परिऽसिक्ता। मधूनि। विसृष्ट
२५ धेना। भरते। सुऽवृक्तिः। इयं। इंद्रं। जोहुवती। मनीषा। आ। नः। दिवः। आ। पृथिव्याः। ऋजीषिन्। इदं। बर्हिः। सो
मऽपेयाय। याहि। वहंतु। त्वा। हरयः। मद्र्यंचं। आंगूषं। अच्छ। तवसं। मदाय। आ। नः। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः।
सऽजोषाः। ब्रह्म। जुषाणः। हरिऽअश्व। याहि। वरीवृजत्। स्थविरेभिः। सुऽशिप्र। अस्मे इति। दधत्। वृ
षणं। शुष्मं। इंद्र। एषः। स्तोमः। महे। उग्राय। वाहे। धुरिऽइव। अत्यः। न। वाजयन्। अधायि। इंद्र। त्वा। २५
अयं। अर्कः। ईट्टे। वसूनां। दिविऽइव। द्यां। अधि। नः। श्रोमतं। धाः। एव। नः। इंद्र। वार्यस्य। पूर्द्धि। प्र। ते।
मही। सुऽमतिं। वेविदाम। इषं। पिन्व। मघवत्ऽभ्यः। सुऽवीरां॥ ०॥ ८॥ आ। ते। महः। इंद्र। ऊती। उग्र। सऽ

मन्यवः। यत्। संऽअरंत। सेनाः। पताति। दिद्युत्। नर्यस्य। बाह्वोः। मा। ते। मनः। विष्वद्र्यक्। वि। चारीत्। नि। दुःऽ
गे। इंद्र। श्नथिहि। अमित्रान्। अभि। ये। नः। मर्तासः। अमंति। आरे। तं। शंसं। कृणुहि। निनित्सोः। आ। नः।
भर। संऽभरणं। वसूनां। शतं। ते। शिप्रिन्। ऊतयः। सुऽदासे। सहस्रं। शंसाः। उत। रातिः। अस्तु। जहि। वधः।
वनुषः। मर्त्यस्य। अस्मे इति। द्युम्नं। अधि। रत्नं। च। धेहि। त्वाऽवतः। हि। इंद्र। क्रत्वे। अस्मि। त्वाऽवतः। अवि
तुः। शूर। रातौ। विश्वा। इत्। अहानि। तविषीऽवः। उग्र। ओकः। कृणुष्व। हरिऽवः। न। मर्द्धीः। कुत्साः। एते। हरिऽ
अश्वाय। शूषं। इंद्रे। सहः। देवऽजूतं। इयानाः। सत्रा। कृधि। सुऽहना। शूर। वृत्रा। वयं। तरुत्राः। सनुयाम।
वाजं॥ ०॥ ९॥ न। सोमः। इंद्रं। असुतः। ममाद। न। अब्रह्माणः। मघऽवानं। सुतासः। तस्मै। उक्थं। जनये। यत्। जु पत्र
जोषत्। नृऽवत्। नवीयः। शृणवत्। यथा। नः। उक्थेऽउक्थे। सोमः। इंद्रं। ममाद। नीथेऽनीथे। मघऽवानं। सुतासः।
यत्। ईं। सऽबाधः। पितरं। न। पुत्राः। समानऽदक्षाः। अवसे। हवंते। चकार। ता। कृणवत्। नूनं। अन्या। यानि।

प॰पं॰२

कृण्वंति। वेधसः। सुतेषु। जनीःऽइव। पतिः। एकः। समानः। नि। ममृजे। पुरः। इंद्रः। सु। सर्वाः। एव। तं। आहुः।
उत। शृण्वे। इंद्रः। एकः। विऽभक्ता। तरणिः। मघानां। मिथःऽतुरः। ऊतयः। यस्य। पूर्वीः। अस्मे इति। सश्च भद्राणि।
त। प्रियाणि। एव। वसिष्ठः। इंद्रं। ऊतये। नॄन्। कृष्टीनां। वृषभं। सुते। गृणाति। सहस्रिणः। उप। नः। माहि।
२६
वाजान्॥५॥१०॥ इंद्रं। नरः। नेमऽधिता। हवंते। यत्। पार्याः। युनजते। धियः। ताः। शूरः। नृऽसाता। शवसः।
चकानः। आ। गोऽमति। व्रजे। भज। त्वं। नः। यः। इंद्र। शुष्मः। मघऽवन्। ते। अस्ति। शिक्ष। सखिऽभ्यः। पुरुऽ
हूत। नृऽभ्यः। त्वं। हि। दृळ्हा। मघऽवन्। विऽचेताः। अप। वृधि। परिऽवृतं। न। राधः। इंद्रः। राजा। जगतः। च
र्षणीनां। अधि। क्षमि। विषुऽरूपं। यत्। अस्ति। ततः। ददाति। दाशुषे। वसूनि। चोदत्। राधः। उपऽस्तुतः। २६
चित्। अर्वाक्। नु। चित्। नः। इंद्रः। मघऽवा। सऽहूती। दानः। वाजं। नि। यमते। नः। ऊती। अनूना। यस्य। द
क्षिणा। पीपाय। वामं। नृऽभ्यः। अभिऽवीता। सखिऽभ्यः। नु। इंद्र। राये। वरिवः। कृधि। नः। आ। ते। मनः।

वयं। स्याम। मघाय। गोऽमत्। अश्वऽवत्। रथऽवत्। व्यंतः॥५॥११॥ ब्रह्म। नः। इंद्र। उप। याहि। विद्वान्।
अर्वांचः। ते। हरयः। संतु। युक्ताः। विश्वे। चित्। हि। त्वा। विऽहवंत। मर्ताः। अस्माकं। इत्। शृणुहि। विश्वं
इन्व। हवं। ते। इंद्र। महिमा। वि। आनट्। ब्रह्म। यत्। पासि। शवसिन्। ऋषीणां। आ। यत्। वज्रं। दधिषे।
हस्ते। उग्र। घोरः। सन्। क्रत्वा। जनिष्ठाः। अषाळ्हः। तव। प्रऽनीती। इंद्र। जोहुवानान्। सं। यत्। नॄन्। न। रो
दसी इति। निनेथ। महे। क्षत्राय। शवसे। हि। जज्ञे। अतूतुजिं। चित्। तूतुजिः। अशिश्नत्। एभिः। नः। इंद्र।
अहऽभिः। दशस्य। दुःऽमित्रासः। हि। क्षितयः। पवंते। प्रति। यत्। चष्टे। अनृतं। अनेनाः। अव। द्विता। व
रुणः। मायी। नः। सात्। वोचेम। इत्। इंद्रं। मघऽवानं। एनं। महः। रायः। राधसः। यत्। ददत्। नः। यः। अ
र्चतः। ब्रह्मऽकृतिं। अविष्ठः॥५॥१२॥ अयं। सोमः। इंद्र। तुभ्यं। सुन्वे। आ। तु। प्र। याहि। हरिऽवः। तत्ऽओ
काः। पिब। तु। अस्य। सुऽसुतस्य। चारोः। ददः। मघानि। मघऽवन्। इयानः। ब्रह्मन्। वीर। ब्रह्मऽकृतिं।

प०प०३

२७

जुषाणः। अर्वाचीनः। हरिऽभिः। याहि। तूयं। अस्मिन्। ऊं इति। सु। सवने। मादयस्व। उप। ब्रह्माणि। शृ
णवः। इमाः। नः। का। ते। अस्ति। अरंऽकृतिः। सुऽउक्तैः। कदा। नूनं। ते। मघऽवन्। दाशेम। विश्वाः। मतीः।
आ। ततने। त्वाऽया। अध। मे। इंद्र। शृणवः। हव। इमा। उतो इति। घ। ते। पुरुष्याः। इत्। आसन्। येषां।
पूर्वेषां। अशृणोः। ऋषीणां। अध। अहं। त्वा। मघऽवन्। जोहवीमि। त्वं। नः। इंद्र। असि। प्रऽमतिः। पि
ताऽइव। ०॥१३॥ आ। नः। देव। शवसा। याहि। शुष्मिन्। भव। वृधः। इंद्र। रायः। अस्य। महे। नृम्णाय।
नृऽपते। सुऽवज्र। महि। क्षत्राय। पौंस्याय। शूर। हवंते। ऊं इति। त्वा। हव्यं। विऽवाचि। तनूषु। शूराः। सू
र्यस्य। सातौ। त्वं। विश्वेषु। सेन्यः। जनेषु। त्वं। वृत्राणि। रंधय। सुऽहंतु। अहा। यत्। इंद्र। सुऽदिना।
विऽउछान्। दधः। यत्। केतुं। उपऽमं। समत्ऽसु। नि। अग्निः। सीदत्। असुरः। न। होता। हुवानः। अ
त्र। सुऽभगाय। देवान्। वयं। ते। ते। इंद्र। ये। च। देव। स्तवंत। शूर। ददतः। मघानि। यछ। सूरिऽभ्यः। उ

२७

पऽमं। वरूथं। सुऽआभुवः। जरणां। अश्नवंत। ०॥१४॥ प्र। वः। इंद्राय। मादनं। हरिऽअश्वाय। गायत। सखा
यः। सोमऽपाव्ने। शंस। इत्। उक्थं। सुऽदानवे। उत। द्युक्षं। यथा। नरः। चकृम। सत्यऽराधसे। त्वं। नः। इंद्र। वाजऽ
युः। त्वं। गव्युः। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। त्वं। हिरण्यऽयुः। वसो इति। ०। अभि। प्र। नोनुमः। वृषन्। विद्धि। तु
अस्य। नः। वसो इति। मा। नः। निदे। च। वक्तवे। अर्यः। रंधीः। अराव्णे। त्वे इति। अपि। क्रतुः। मम। त्वं। वर्म।
असि। सऽप्रथः। पुरःऽयोधः। च। वृत्रऽहन्। त्वया। प्रति। ब्रुवे। युजा। ॥१५॥ महान्। उत। असि। यस्य। ते। अ
नु। स्वधावरी इति स्वधाऽवरी। सहः। मम्नाते इति। इंद्र। रोदसी इति। तं। त्वा। मरुत्वती। परि। भुवत्। वाणी।
सऽयावरी। नक्षमाणा। सह। द्युऽभिः। ऊर्ध्वासः। त्वा। अनु। इंदवः। भुवन्। दस्मं। उप। द्यवि। संतु। नमंत।
कृष्टयः। ०। महिऽवृधे। भरध्वं। प्रऽचेतसे। प्र। सुऽमतिं। कृणुध्वं। विशः। पूर्वीः। प्र। चर। चर्षणिऽप्राः।
उरुऽव्यचसे। महिने। सुऽवृक्तिं। इंद्राय। ब्रह्म। जनयंत। विप्राः। तस्य। व्रतानि। न। मिनंति। धीराः। इंद्रं। वा

प॰पं॰२

२९

णीः। अनु। त्वऽमन्युं। एव। सत्रा। राजानं। दधिरे। सहध्यै। हरिऽअश्वाय। बर्हय। सं। आपीन्॥१२॥ मो इ
ति। सु। त्वा। वाघतः। चन। आरे। अस्मत्। नि। रीरमन्। आरात्तात्। चित्। सधऽमादं। नः। आ। गहि। इह। वा।
सन्। उप। श्रुधि। इमे। हि। ते। ब्रह्मऽकृतः। सुते। सचा। मधौ। न। मक्षः। आसते। इंद्रे। कामं। जरितारः। वसुऽ
यवः। रथे। न। पादं। आ। दधुः। रायःऽकामः। वज्रऽहस्तं। सुऽदक्षिणं। पुत्रः। न। पितरं। हुवे। इमे। इंद्राय।
सुन्विरे। सोमासः। दधिऽआशिरः। तान्। आ। मदाय। वज्रऽहस्त। पीतये। हरिऽभ्यां। याहि। ओकः। आ।
श्रवत्। श्रुत्ऽकर्णः। ईयते। वसूनां। नु। चित्। नु। मर्धिषत्। गिरः। सद्यः। चित्। यः। सहस्राणि। शता। दद
त्। न। किः। दित्सन्तं। आ। मिनत्॥५॥ सः। वीरः। अप्रतिऽस्कुतः। इंद्रेण। शूशुवे। नृऽभिः। यः। ते। गभीरा।
सवनानि। वृत्रऽहन्। सुनोति। आ। च। धावति। भव। वरूथं। मघऽवन्। मघोनां। यत्। सं। अजासि। श
र्द्धतः। वि। त्वाऽहतस्य। वेदनं। भजेमहि। आ। दुःऽनशः। भर। गयं। सुनोत। सोमऽपाव्ने। सोमं। इंद्राय। व

२९

ज्रिणे। पचत। पक्तीः। अवसे। कृणुध्वं। इत्। पृणन्। इत्। पृणते। मयः। मा। स्रेधत। सोमिनः। दक्षत। महे। कृ
णुध्वं। राये। आऽतुजे। तरणिः। इत्। जयति। क्षेति। पुष्यति। न। देवासः। कवत्नवे। न। किः। सुऽदासः। रथं। प
रि। आस। न। रीरमत्। इंद्रः। यस्य। अविता। यस्य। मरुतः। गमत्। सः। गोऽमति। व्रजे॥१०॥ गमत्। वाजं।
वाजयन्। इंद्र। मर्त्यः। यस्य। त्वं। अविता। भुवः। ०। रथानां। अस्माकं। शूर। नृणां। उत्। इत्। नु। अस्य। रि
च्यते। अंशः। धनं। न। जिग्युषः। यः। इंद्र। हरिऽवान्। न। दभंति। तं। रिपः। दक्षं। दधाति। सोमिनि। मंत्रं।
अखर्वं। सुऽधितं। सुऽपेशसं। दधात। यज्ञियेषु। आ। पूर्वीः। चन। प्रऽसितयः। तरंति। तं। यः। इंद्रे। क
र्मणा। भुवत्। कः। तं। इंद्र। त्वाऽवसुं। आ। मर्त्यः। दधर्षति। श्रद्धा। इत्। ते। मघऽवन्। पार्ये। दिवि। वाजी। वा
जं। सिसासति। मघोनः। स्म। वृत्रऽहत्येषु। चोदय। ये। ददति। प्रिया। वसु। तव। प्रऽनीती। हरिऽअश्व। सू
रिऽभिः। विश्वा। तरेम। दुःऽइता॥१५॥ तव। इत्। इंद्र। अवमं। वसु। त्वं। पुष्यसि। मध्यमं। सत्रा। विश्वस्य।

तरमस्य। राजसि। नकिः। त्वा। गोषु। वृण्वते। त्वं। विश्वस्य। धनऽदाः। असि। श्रुतः। यः। ईं। भवंति। आ
जयः। तव। अयं। विश्वः। पुरुऽहूत। पार्थिवः। अवस्युः। नाम। भिक्षते। यत्। इंद्र। यावतः। त्वं। एतावत्।
अहं। ईशीय। स्तोतारं। इत्। दिधिषेय। रदवसो इति रदऽवसो। न। पापऽत्वाय। रासीय। शिक्षेयं। इत्
त्। महऽयते। दिवेऽदिवे। रायः। आ। कुहचित्ऽविदे। नहि। त्वत्। अन्यत्। मघऽवन्। नः। आप्यं। वस्यः।
अस्ति। पिता। चन। तरणिः। इत्। सिसासति। वाजं। पुरंऽध्या। युजा। आ। वः। इंद्रं। पुरुऽहूतं। नमे। गिरा।
नेमिं। तष्टाऽइव। सुऽद्र्वं ॥२७॥ न। दुःऽस्तुती। मर्त्यः। विंदते। वसु। न। स्रेधंतं। रयिः। नशत्। सुऽशक्तिः।
इत्। मघऽवन्। तुभ्यं। माऽवते। देष्णं। यत्। पार्ये। दिवि। अभि। त्वा। शूर। नोनुमः। अदुग्धाःऽइव। धेन
वः। ईशानं। अस्य। जगतः। स्वःऽदृशं। ईशानं। इंद्र। तस्थुषः। न। त्वाऽवान्। अन्यः। दिव्यः। न। पार्थिवः।
न। जातः। न। जनिष्यते। अश्वऽयंतः। मघऽवन्। इंद्र। वाजिनः। गव्यंतः। त्वा। हवामहे। अभि। सतः। तत्।

आ। भर। इंद्र। ज्यायः। कनीयसः। पुरुऽवसुः। हि। मघऽवन्। सनात्। असि। भरेऽभरे। च। हव्यः। परा। नुद
स्व। मघऽवन्। अमित्रान्। सुऽवेदा। नः। वसु। कृधि। भव। वृधः। सखीनां। इंद्र। क्रतुं। नः। आ। भर। पिता।
पुत्रेभ्यः। यथा। शिक्ष। नः। अस्मिन्। पुरुऽहूत। यामनि। जीवाः। ज्योतिः। अशीमहि। मा। नः। अज्ञाताः।
वृजनाः। दुःऽआध्यः। मा। अशिवासः। अव। क्रमुः। त्वया। वयं। प्रऽवतः। शश्वतीः। अपः। अति। शूर।
तरामसि ॥२१॥ श्वित्यंचः। मा। दक्षिणतःऽकपर्दाः। धियंऽजिन्वासः। अभि। हि। प्र। मंदुः। उत्ऽतिष्ठन्।
वोचे। परि। बर्हिषः। नॄन्। न। मे। दूरात्। अवितवे। वसिष्ठाः। दूरात्। इंद्रं। अनयन्। आ। सुतेन। तिरः। वै
शंतं। अति। पांतं। उग्रं। पाशऽद्युम्नस्य। वायतस्य। सोमात्। सुतात्। इंद्रः। अवृणीत। वसिष्ठान्। एव।
इत्। नु। कं। सिंधुं। एभिः। ततार। ० भेदं। एभिः। जघान। ० दाशऽराज्ञे। सुऽदासं। प्र। आवत्। [illegible]। ब्रह्मणा।
वः। वसिष्ठाः। जुष्टी। नरः। ब्रह्मणा। वः। पितॄणां। अक्षं। अव्ययं। न। किल। रिषाथ। यत्। शक्वरीषु। बृहता।

प॰ पं॰ ३

रवेण। इंद्रे। शुष्मं। अदधात। वसिष्ठाः॥ उत। द्यौःऽइव। इत्। तृस्नऽजः। नाधितासः। अदीधयुः। दाशऽ
राज्ञे। वृतासः। वसिष्ठस्य। स्तुवतः। इंद्रः। अश्रोत्। उरुं। तृत्सुऽभ्यः। अकृणोत्। ऊं इति। लोकं॥
॥२२॥ दंडाःऽइव। इत्। गोऽअजनासः। आसन्। परिऽछिन्नाः। भरताः। अर्भकासः। अभवत्। च।
पुरःऽएता। वसिष्ठः। आत्। इत्। तृत्सूनां। विशः। अप्रथंत॥ त्रयः। कृण्वंति। भुवनेषु। रेतः। तिस्रः।
प्रऽजाः। आर्याः। ज्योतिःऽअग्राः॥ त्रयः। घर्मासः। उषसं। सचंते। सर्वान्। इत्। तान्। अनु। विदुः।
वसिष्ठाः॥ सूर्यस्यऽइव। वक्षथः। ज्योतिः। एषां। समुद्रस्यऽइव। महिमा। गभीरः॥ वातस्यऽइव। प्रऽ
जवः। न। अन्येन। स्तोमः। वसिष्ठाः। अनुऽएतवे। वः॥ ते। इत्। निर्ण्यं। हृदयस्य। प्रऽकेतैः। सहस्रऽ
वल्शं। अभि। सं। चरंति॥ यमेन। ततं। परिऽधिं। वयंतः। अप्सरसः। उप। सेदुः। वसिष्ठाः॥ विऽद्युतः। ज्यो
तिः। परि। संऽजिहानं। मित्रावरुणा। यत्। अपश्यतां। त्वा॥ तत्। ते। जन्म। उत। एकं। वसिष्ठ। अगस्त्यः।

३०

३०

यत्। त्वा। विशः। आऽजभार॥ २३॥ उत। असि। मैत्रावरुणः। वसिष्ठ। उर्वश्याः। ब्रह्मन्। मनसः। अधि।
जातः॥ द्रप्सं। स्कन्नं। ब्रह्मणा। दैव्येन। विश्वे। देवाः। पुष्करे। त्वा। अददंत॥ सः। प्रऽकेतः। उभयस्य। प्रऽविद्वा
न्। सहस्रऽदानः। उत। वा। सऽदानः।०। वयिष्यन्। अप्सरसः। परि। जज्ञे। वसिष्ठः॥ सत्रे। ह। जातौ। इषिता।
नमःऽभिः। कुंभे। रेतः। सिसिचतुः। समानं॥ ततः। ह। मानः। उत्। इयाय। मध्यात्। ततः। जातं। ऋषिं। आहुः।
वसिष्ठं॥ उक्थऽभृतं। सामऽभृतं। बिभर्ति। ग्रावाणं। बिभ्रत्। प्र। वदाति। अग्रे॥ उप। एनं। आ। ध्वं। सुऽमन
स्यमानाः। आ। वः। गच्छाति। प्रऽतृदः। वसिष्ठः॥ २४॥ ॥अनुवाकः२॥ ॥प्र। शुक्रा। एतु। देवी। मनी
षा। अस्मत्। सुऽतष्टः। रथः। न। वाजी॥ विदुः। पृथिव्याः। दिवः। जनित्रात्। शृण्वंति। आपः। अध। क्षरंतीः॥ आ
पः। चित्। अस्मै। पिन्वंत। पृथ्वीः। वृत्रेषु। शूराः। मंसंते। उग्राः॥ आ। धूःऽसु। अस्मै। दधात। अश्वान्। इंद्रः।
न। वज्री। हिरण्यऽबाहुः॥ अभि। प्र। स्थात। अहःऽइव। यज्ञं। याताऽइव। पत्मन्। त्मना। हिनोत॥ त्मना। सम

प·पं·३

तुऽस्तः । हिनोत । यज्ञं । दधात । केतुं । जनाय । वीरं । उत् । अस्य । शुष्मात् । भानुः । न । आर्त । बिभर्ति । भारं । पृथि
वी । न । भूम । ह्वयामि । देवान् । अयातुः । अग्ने । साधन् । ऋतेन । धियं । दधामि । अभि । वः । देवीं । धियं । दधिध्वं ।
प्र । वः । देवऽत्रा । वाचं । कृणुध्वं । आ । चष्टे । आसां । पाथः । नदीनां । वरुणः । उग्रः । सहस्रऽचक्षाः ॥१०॥ राजा । रा

३१

ष्ट्रानां । पेशः । नदीनां । अनुत्तं । अस्मै । क्षत्रं । विश्वऽआयु । अविष्टो इति । अस्मान् । विश्वासु । विक्षु । अद्यं । कृ
णोत । शंसं । निनित्सोः । वि । एतु । दिद्युत् । द्विषां । अशेवा । युयोत । विष्वक् । रपः । तनूनां । अवीत् । नः । अग्निः ।
हव्यऽअत् । नमःऽभिः । प्रेष्ठः । अस्मै । अधायि । स्तोमः । सऽजूः । देवेभिः । अपां । नपातं । सखायं । कृध्वं ।
शिवः । नः । अस्तु । अप्सुऽजां । उक्थैः । अहिं । गृणीषे । बुध्ने । नदीनां । रजःऽसु । सीदन् ॥०॥ मा । यज्ञः । अ

३१

स्य । स्त्रिधत् । ऋतऽयोः । उत । नः । एषु । नृषु । श्रवः । धुः । प्र । राये । यंतु । शर्धंतः । अर्यः । तपंति । शत्रुं । स्वः ।
न । भूम । महाऽसेनासः । अमेभिः । एषां । आ । यत् । नः । पत्नीः । गमंति । अच्छ । त्वष्टा । सुऽपाणिः । दधातु ।

वीरान् ॥२०॥ प्रति । नः । स्तोमं । त्वष्टा । जुषेत । स्यात् । अस्मे इति । अरऽमतिः । वसुऽयुः । ता । नः । रासन् । रातिऽसा
चः । वसूनि । आ । वरूत्रीभिः । सुऽशरणः । नः । अस्तु । त्वष्टा । सुऽदत्राः । वि । दधातु । रायः । तत् । नः । रायः । पर्वताः ।
तत् । नः । आपः । तत् । रातिऽसाचः । ओषधीः । उत । द्यौः । वनस्पतिऽभिः । पृथिवी । सऽजोषाः । उभे इति । रोदसी
इति । परि । पासतः । नः । अनु । तत् । उर्वी इति । रोदसी इति । जिहातां । अनु । द्युक्षः । वरुणः । इंद्रऽसखा । अनु ।
विश्वे । मरुतः । ये । सहासः । रायः । स्याम । धरुणं । धियध्यै । तत् । नः । इंद्रः । वरुणः । मित्रः । अग्निः । आपः ।
ओषधीः । वनिनः । जुषंत । शर्मन् । स्याम । मरुतां । उपऽस्थे ॥२५॥ शं । नः । इंद्राग्नी इति । भवतां । अवःऽ
भिः । शं । नः । इंद्रावरुणा । रातऽहव्या । शं । इंद्रासोमा । सुविताय । शं । योः । शं । नः । इंद्रापूषणा । वाजेऽसातौ ।
शं । नः । भगः । शं । ऊं इति । नः । शंसः । अस्तु । शं । नः । पुरंऽधिः । शं । ऊं इति । संतु । रायः । शं । नः । सत्यस्य । सुऽ
यमस्य । शंसः । शं । नः । अर्यमा । पुरुऽजातः । अस्तु । शं । नः । धाता । शं । ऊं इति । धर्ता । नः । अस्तु । शं । नः । उरू

प॰ सं॰ ३

३२

वी। भवतु। स्वधाभिः॥ शं। रोदसीइति। बृहतीइति। शं। नः। अद्रिः। शं। नः। देवानां। सुऽहवानि। संतु॥ शं। नः। अ
ग्निः। ज्योतिःऽअनीकः। अस्तु। शं। नः। मित्रावरुणौ। अश्विना। शं। शं। नः। सुऽकृतां। सुऽकृतानि। संतु। शं।
नः। इषिरः। अभि। वातु। वातः॥ शं। नः। द्यावापृथिवीइति। पूर्वऽहूतौ। शं। अंतरिक्षं। दृशये। नः। अस्तु॥ शं।
नः। ओषधीः। वनिनः। भवंतु। शं। नः। रजसः। पतिः। अस्तु। जिष्णुः॥ २॥ शं। नः। इंद्रः। वसुऽभिः। दे
वः। अस्तु। शं। आदित्येभिः। वरुणः। सुऽशंसः॥ शं। नः। रुद्रः। रुद्रेभिः। जलाषः। शं। नः। त्वष्टा। ग्नाभिः।
इह। शृणोतु॥ शं। नः। सोमः। भवतु। ब्रह्म। शं। नः। शं। नः। ग्रावाणः। शं। ऊंइति। संतु। यज्ञाः॥ शं। नः। स्वरू
णां। मितयः। भवंतु। शं। नः। प्रऽस्वः। शं। ऊंइति। अस्तु। वेदिः॥ शं। नः। सूर्यः। उरुऽचक्षाः। उत्। एतु। शं। नः। चत
स्रः। प्रऽदिशः। भवंतु॥ शं। नः। पर्वताः। ध्रुवयः। भवंतु। शं। नः। सिंधवः। शं। ऊंइति। संतु। आपः॥ शं। नः। अदितिः।
भवतु। व्रतेभिः। शं। नः। भवंतु। मरुतः। सुऽअर्काः॥ शं। नः। विष्णुः। शं। ऊंइति। पूषा। नः। अस्तु। शं। नः। भवित्रं।

३२

शं। ऊंइति। अस्तु। वायुः॥ शं। नः। देवः। सविता। त्रायमाणः। शं। नः। भवंतु। उषसः। विऽभातीः॥ शं। नः। प
र्जन्यः। भवतु। प्रऽजाभ्यः। शं। नः। क्षेत्रस्य। पतिः। अस्तु। शंऽभुः॥ ५॥ शं। नः। देवाः। विश्वऽदेवाः। भवंतु।
शं। सरस्वती। सह। धीभिः। अस्तु॥ शं। अभिऽसाचः। शं। ऊंइति। रातिऽसाचः। शं। नः। दिव्याः। पार्थिवाः।
शं। नः। अप्याः॥ ०। पतयः। भवंतु। शं। नः। अर्वंतः। शं। ऊंइति। संतु। गावः॥ शं। नः। ऋभवः। सुऽकृतः।
सुऽहस्ताः। शं। नः। भवंतु। पितरः। हवेषु॥ शं। नः। अजः। एकऽपात्। देवः। अस्तु। शं। नः। अहिः। बुध्न्यः।
शं। समुद्रः॥ शं। नः। अपां। नपात्। पेरुः। अस्तु। शं। नः। पृश्निः। भवतु। देवऽगोपा। ०। जुषंत। इदं। ब्र
ह्म। क्रियमाणं। नवीयः॥ शृण्वंतु। नः। दिव्याः। पार्थिवासः। गोऽजाताः। उत। ये। यज्ञियासः॥ ये। देवा
नां। यज्ञियाः। यज्ञियानां। मनोः। यजत्राः। अमृताः। ऋतऽज्ञाः॥ ते। नः। रासंतां। उरुऽगायं। अ
द्य। ०॥ २०॥ ॥ इति पंचमाष्टके तृतीयोध्यायः॥ ॥ हरिः ओं ३म्॥ ॥ प्र। ब्रह्म। एतु। सदना

१-पं-४

३३

ता। ऋतस्य। वि। रश्मिऽभिः। ससृजे। सूर्यः। गाः। वि। सानुना। पृथिवी। सस्रे। उर्वी। पृथु। प्रतीकं। अधि।
आ। ईधे। अग्निः। इमां। वां। मित्रावरुणा। सुऽवृक्तिं। इषं। न। कृण्वे। असुरा। नवीयः। इनः। वां। अन्यः।
पदऽवीः। अदब्धः। जनं। च। मित्रः। यतति। ब्रुवाणः। आ। वातस्य। ध्रजतः। रंते। इत्याः। अपीप
यंत। धेनवः। न। सूदाः। महः। दिवः। सदने। जायमानः। अचिक्रदत्। वृषभः। सस्मिन्। ऊधन्। गि
रा। यः। एता। युनजत्। हरी इति। ते। इंद्र। प्रिया। सुऽरथा। शूर। धायू इति। प्र। यः। मन्युं। रिरिक्षतः। मि
नाति। आ। सुऽक्रतुं। अर्यमणं। ववृत्यां। यजंते। अस्य। सख्यं। वयः। च। नमस्विनः। स्वे। ऋतस्य। धा
मन्। वि। पृक्षः। बाबधे। नृऽभिः। स्तवानः। इदं। नमः। रुद्राय। प्रेष्ठं॥१॥ आ। यत्। साकं। यशसः। वा
वशानाः। सरस्वती। सप्तथी। सिंधुऽमाता। याः। सुस्वयंत। सुऽदुघाः। सुऽधाराः। अभि। स्वेन। पयसा।
पीप्यानाः। उत। त्ये। नः। मरुतः। मंदसानाः। धियं। तोकं। च। वाजिनः। अवंतु। मा। नः। परि। ख्यत्। अ

३३

क्षरा। चरंती। अवीवृधन्। युज्यं। ते। रयिं। नः। आ। वः। महीं। अरमतिं। कृणुध्वं। प्र। पूषणं। विदथ्यं। न। वीरं।
भगं। धियः। अवितारं। नः। अस्याः। सातौ। वाजं। रातिऽसाचं। पुरंऽधिं। अच्छ। अयं। वः। मरुतः। श्लोकः।
एतु। अच्छ। विष्णुं। निषिक्तऽपां। अवःऽभिः। उत। प्रऽजायै। गृणते। वयः। धुः॥२॥ आ। वः। वाहिष्ठः। व
हतु। स्तवध्यै। रथः। वाजाः। ऋभुक्षणः। अमृक्तः। अभि। त्रिऽपृष्ठैः। सवनेषु। सोमैः। मदे। सुऽशिप्राः। महऽ
भिः। पृणध्वं। युष्मे इति। हि। रत्नं। मघवत्ऽसु। धत्थ। स्वःऽदृशः। ऋभुक्षणः। अमृक्तं। सं। यज्ञेषु। स्वधाऽवंतः।
पिबध्वं। वि। नः। राधांसि। मतिऽभिः। दयध्वं। उवोचिथ। हि। मघऽवन्। देष्णं। महः। अर्भस्य। वस्वः। विऽ
भागे। उभा। ते। पूर्णा। वसुना। गभस्ती इति। न। सूनृता। नि। यमते। वसव्या। त्वं। इंद्र। स्वऽयशाः। ऋभुक्षाः।
वाजः। न। साधुः। अस्तं। एषि। ऋक्वा। वयं। नु। ते। दाश्वांसः। स्याम। ब्रह्म। कृण्वंतः। हरिऽवः। वसिष्ठाः।
सनिता। असि। प्रऽवतः। दाशुषे। चित्। याभिः। विवेषः। हरिऽअश्व। धीभिः। ववन्म। नु। ते। युज्याभिः।

प॰पं॰४

३४

उत। कदा। नः। इंद्र। रायः। आ। दशस्येः॥५॥ वासयसिऽइव। वेधसः। त्वं। नः। कदा। नः। इंद्र। वचसः। बुबोधः। अस्तं। तात्या। धिया। रयिं। सुऽवीरं। पृक्षः। नः। अर्वा। नि। उहीत। वाजी। अभि। यं। देवी। निःऽऋतिः। चित्। ईशे। नक्षंते। इंद्रं। शरदः। सुऽपृक्षः। उप। त्रिऽबंधुः। जरत्ऽअष्टिं। एति। अस्वऽवेशं। यं। कृणवंत। मर्ताः। आ। नः। राधांसि। सवितरिति। स्तवध्यै। आ। रायः। यंतु। पर्वतस्य। रातौ। सदा। नः। दिव्यः। पायुः। सिसक्तु॥०॥ ॥४॥०॥ ययाम॥०॥ नूनं। भगः। हव्यः। मानुषेभिः। वि। यः। रत्ना। पुरुऽवसुः। दधाति। उत्। ऊं इति। तिष्ठ। सवितरिति। श्रुधि। अस्य। हिरण्यऽपाणे। प्रऽभृतौ। ऋतस्य। वि। उर्वीं। पृथ्वीं। अमतिं। सृजानः। आ। नृऽभ्यः। मर्तऽभोजनं। सुवानः। अपि। स्तुतः। सविता। देवः। अस्तु। यं। आ। चित्। विश्वे। वसवः। गृणंति। सः। नः। स्तोमान्। नमस्यः। चनः। धात्। विश्वेभिः। पातु। पायुऽभिः। नि। सूरीन्॥ अदितिः। गृणाति। सवं। देवस्य। सवितुः। जुषाणा। अभि। संऽराजः। वरुणंति। अभि। मित्रासः। अर्यमा। सऽजोषाः। अभि। ये। मिथः। वनुषः। सपंते।

३४

ण॥गृ

रातिं। दिवः। रातिऽसाचः। पृथिव्याः। अहिः। बुध्न्यः। उत। नः। शृणोतु। वरूत्री। एकधेनुऽभिः। नि। पातु। अनु। तत्। नः। जाःपतिः। मंसीष्ट। रत्नं। देवस्य। सवितुः। इयानः। भगं। उग्रः। अवसे। जोहवीति। भगं। अनुग्रः। अध। याति। रत्नं। शं। नः। भवंतु। वाजिनः। हवेषु। देवऽताता। मितऽद्रवः। सुऽअर्काः। जंभयंतः। अहिं। वृकं। रक्षांसि। सनेमि। अस्मत्। युयवन्। अमीवाः। वाजेऽवाजे। अवत। वाजिनः। नः। धनेषु। विप्राः। अमृताः। ऋतऽज्ञाः। अस्य। मध्वः। पिबत। मादयध्वं। तृप्ताः। यात। पथिऽभिः। देवऽयानैः॥ ऊर्ध्वः। अग्निः। सुऽमतिं। वस्वः। अश्रेत्। प्रतीची। जूर्णिः। देवऽतातिं। एति। भेजातेइति। अद्रीइति। रथ्याऽइव। पंथां। ऋतं। होता। नः। इषितः। यजाति। प्र। वावृजे। सुऽप्रयाः। बर्हिः। एषां। आ। विश्पतीइवेति विश्पतीऽइव। बीरिटे। इयातेइति। विशां। अक्तोः। उषसः। पूर्वऽहूतौ। वायुः। पूषा। स्वस्तये। नियुत्वान्। ज्मयाः। अत्र। वसवः। रंत। देवाः। उरौ। अंतरिक्षे। मर्जयंत। शुभ्राः। अर्वाक्। पथः। उरुऽज्रयः। कृणुध्वं।

प॰पं॰४

३५

श्रोता। हूतस्य। जग्मुषः। नः। अस्य। ते। हि। यज्ञेषु। यज्ञियासः। ऊमाः। सधऽस्थं। विश्वे। अभि। सन्ति। देवाः। ता
न्। अध्वरे। उशतः। यक्षि। अग्ने। श्रुष्टी। भगं। नासत्या। पुरंऽधिं। आ। अग्ने। गिरः। दिवः। आ। पृथिव्याः।
मित्रं। वह। वरुणं। इंद्रं। अग्निं। आ। अर्यमणं। अदितिं। विष्णुं। एषां। सरस्वती। मरुतः। मादयंतां। ररे। हव्यं। म
तिऽभिः। यज्ञियानां। नक्षत्। कामं। मर्त्यानां। असिन्वन्। धात। रयिं। अविऽदस्यं। सदाऽसां। सक्षीमहि। यु
ज्येभिः। नु। देवैः। नु। रोदसी इति। अभिस्तुते इत्यभिऽस्तुते। वसिष्ठैः। ऋतऽवानः। वरुणः। मित्रः।
अग्निः। यच्छंतु। चंद्राः। उपऽमं। नः। अर्कं॥३॥ ओ इति। श्रुष्टिः। विदथ्या। सं। एतु। प्रति। स्तोमं। दधीमहि। तुरा
णां। यत्। अद्य। देवः। सविता। सुवाति। स्याम। अस्य। रत्निनः। विऽभागे। मित्रः। तत्। नः। वरुणः। रोदसी इति।
च। द्युऽभक्तं। इंद्रः। अर्यमा। ददातु। दिदेष्टु। देवी। अदितिः। रेक्णः। वायुः। च। यत्। नियुवैते इति निऽयुवैते। भ
गः। च। सः। इत्। उग्रः। अस्तु। मरुतः। सः। शुष्मी। यं। मर्त्यं। पृषत्ऽअश्वाः। अवाथ। उत। ईं। अग्निः। सरस्वती।

३५

जुनंति। न। तस्य। रायः। परिऽएता। अस्ति। अयं। हि। नेता। वरुणः। ऋतस्य। मित्रः। राजानः। अर्यमा। अपः। धुरिति
धुः। सुऽहवा। देवी। अदितिः। अनर्वा। ते। नः। अंहः। अति। पर्षन्। अरिष्टान्। अस्य। देवस्य। मीळ्हुषः। वयाः। विष्णोः।
एषस्य। प्रऽभृथे। हविःऽभिः। विदे। हि। रुद्रः। रुद्रियं। महिऽत्वं। यासिष्टं। वर्तिः। अश्विनौ। इराऽवत्। मा। अत्र। पू
षन्। आघृणे। इरस्यः। वरूत्री। यत्। रातिऽसाचः। च। रासन्। मयःऽभुवः। नः। अर्वतः। नि। पांतु। वृष्टिं। परिऽ
ज्मा। वातः। ददातु॥७॥ प्रातः। अग्निं। प्रातः। इंद्रं। हवामहे। प्रातः। मित्रावरुणा। प्रातः। अश्विना। प्रातः। भगं। पू
षणं। ब्रह्मणः। पतिं। प्रातरिति। सोमं। उत। रुद्रं। हुवेम। प्रातःऽजितं। भगं। उग्रं। हुवेम। वयं। पुत्रं। अदितेः। यः।
विऽधर्ता। आध्रः। चित्। यं। मन्यमानः। तुरः। चित्। राजा। चित्। यं। भगं। भक्षि। इति। आह। भग। प्रनेतरिति
प्रऽनेतः। भग। सत्यऽराधः। भग। इमां। धियं। उत्। अव। ददत्। नः। भग। प्र। नः। जनय। गोभिः। अश्वैः।
भग। प्र। नृऽभिः। नृऽवंतः। स्याम। उत। इदानीं। भगऽवंतः। स्याम। उत। प्रऽपित्वे। उत। मध्ये। अह्नां। उ

प॰पं॰४

३६

ता। उत्ऽइता। मघऽवन्। सूर्यस्य। वयं। देवानां। सुऽमतौ। स्यां। भगः। एव। भगऽवान्। अस्तु। देवाः। तेन।
वयं। भगऽवंतः। स्याम। तं। त्वा। भग। सर्वः। इत्। जोहवीति। सः। नः। भग। पुरःऽएता। भव। इह। सं। अध्वरा
य। उषसः। नमंत। दधिक्राऽवाऽइव। शुचये। पदाय। अर्वाचीनं। वसुऽविदं। भगं। नः। रथंऽइव। अश्वाः।
वाजिनः। आ। वहंतु। अश्वऽवतीः। गोऽमतीः। नः। उषसः। वीरऽवतीः। सदं। उछंतु। भद्राः। घृतं। दुहा
नाः। विश्वतः। प्रऽपीताः। ॥१॥ प्र। ब्रह्माणः। अंगिरसः। नक्षंत। प्र। क्रंदनुः। नभन्यस्य। वेतु। प्र। धेन
वः। उदऽप्रुतः। नवंत। युज्यातां। अद्री इति। अध्वरस्य। पेशः। सुऽगः। ते। अग्ने। सनऽवित्तः। अध्वा। यु
क्ष्व। सुते। हरितः। रोहितः। च। ये। वा। सद्मन्। अरुषाः। वीरऽवाहः। हुवे। देवानां। जनिमानि। सत्तः।
सं। ऊं इति। वः। यज्ञं। महयन्। नमःऽभिः। प्र। होता। मंद्रः। रिरिचे। उपाके। यजस्व। सु। पुरुऽअनीक। देवा
न्। आ। यज्ञियां। अरमतिं। ववृत्याः। यदा। वीरस्य। रेवतः। दुरोणे। स्योनऽशीः। अतिथिः। आऽचिके

३६

तत्। सुऽप्रीतः। अग्निः। सुऽधितः। दमे। आ। सः। विशे। दाति। वार्यं। इयत्यै। इमं। नः। अग्ने। अध्वरं। जु
षस्व। मरुत्ऽसु। इंद्रे। यशसं। कृधि। नः। आ। नक्ता। बर्हिः। सदतां। उषसा। उशंता। मित्रावरुणा। यज।
इह। एव। अग्निं। सहस्यं। वसिष्ठः। रायःऽकामः। विश्वऽप्स्न्यस्य। स्तौत्। इषं। रयिं। पप्रथत्। वाजं। अ
स्मे इति। ॥२॥ प्र। वः। यज्ञेषु। देवऽयंतः। अर्चन्। द्यावा। नमःऽभिः। पृथिवी इति। इषध्यै। येषां। ब्रह्मा
णि। असमानि। विप्राः। विष्वक्। विऽयंति। वनिनः। न। शाखाः। प्र। यज्ञः। एतु। हेत्वः। न। सप्तिः। उत्।
यछध्वं। सऽमनसः। घृताचीः। स्तृणीत। बर्हिः। अध्वराय। साधु। ऊर्ध्वा। शोचींषि। देवऽयूनि। अस्थुः।
आ। पुत्रासः। न। मातरं। विऽभृत्राः। सानौ। देवासः। बर्हिषः। सदंतु। आ। विश्वाची। विदथ्यां। अनक्तु। अ
ग्ने। मा। नः। देवऽताता। मृधः। करिति कः। ते। सीषपंत। जोषं। आ। यजत्राः। ऋतस्य। धाराः। सुऽदुघाः।
दुहानाः। ज्येष्ठं। वः। अद्य। महः। आ। वसूनां। आ। गंतन। सऽमनसः। यति। स्थ। एव। नः। अग्ने। विक्षु। आ।

द॰पं॰४

३७

दत्रास्य। त्वया। वयं। सहसाऽवन्न्। आस्क्राः। राया। युजा। सधऽमादः। अरिष्टाः॥०॥१०॥ दधिऽक्रां।
वः। प्रथमं। अश्विना। उषसं। अग्निं। संऽइद्धं। भगं। ऊतये। हुवे। इंद्रं। विष्णुं। पूषणं। ब्रह्मणः। पतिं। आ
दित्यान्। द्यावापृथिवी इति। अपः। स्वरिति स्वः॥ दधिऽक्रां। ऊं इति। नमसा। बोधयंतः। उत्ऽईराणाः।
यज्ञं। उपऽप्रयंतः। इळां। देवीं। बर्हिषि। सादयंतः। अश्विना। विप्रा। सुऽहवा। हुवेम॥ दधिऽक्रावाणं। बु
बुधानः। अग्निं। उप। ब्रुवे। उषसं। सूर्यं। गां। ब्रध्नं। मंश्चतोः। वरुणस्य। बभ्रुं। ते। विश्वा। अस्मत्। दुःऽ
इता। यवयंतु॥ दधिऽक्रावा। प्रथमः। वाजी। अर्वा। अग्रे। रथानां। भवति। प्रऽजानन्। संऽविदानः। उ
षसा। सूर्येण। आदित्येभिः। वसुऽभिः। अंगिरःऽभिः॥ आ। नः। दधिऽक्राः। पथ्यां। अनक्तु। ऋतस्य।
पंथां। अनुऽएतवै। ऊं इति। शृणोतु। नः। दैव्यं। शर्द्धः। अग्निः। शृण्वंतु। विश्वे। महिषाः। अमूराः॥११॥
आ। देवः। यातु। सविता। सुऽरत्नः। अंतरिक्षऽप्राः। वहमानः। अश्वैः। हस्ते। दधानः। नर्या। पुरूणि। निऽ

३७

वेशयन्। च। प्रऽसुवन्। च। भूम॥ उत्। अस्य। बाहू इति। शिथिरा। बृहंता। हिरण्यया। दिवः। अंतान्। अ
नष्टां। नूनं। सः। अस्य। महिमा। पनिष्ट। सूरः। चित्। अस्मै। अनु। दात्। अपस्यां॥ सः। घ। नः। देवः। स
विता। सहऽवा। आ। साविषत्। वसुऽपतिः। वसूनि। विऽश्रयमाणः। अमतिं। उरूचीं। मर्त्तऽभोजनं। अध।
रासते। नः॥ इमाः। गिरः। सवितारं। सुऽजिह्वं। पूर्णऽगभस्तिं। ईळते। सुऽपाणिं। चित्रं। वयः। बृहत्।
अस्मे इति। दधातु॥०॥१२॥ इमाः। रुद्राय। स्थिरऽधन्वने। गिरः। क्षिप्रऽइषवे। देवाय। स्वधाव्ने। अषा
ळ्हाय। सहमानाय। वेधसे। तिग्मऽआयुधाय। भरत। शृणोतु। नः॥ सः। हि। क्षयेण। क्षम्यस्य। जन्म
नः। साम्ऽराज्येन। दिव्यस्य। चेतति। अवन्। अवंतीः। उप। नः। दुरः। चर। अनमीवः। रुद्र। जासु। नः। भ
व॥ या। ते। दिद्युत्। अवऽसृष्टा। दिवः। परि। क्ष्मया। चरति। परि। सा। वृणक्तु। नः। सहस्रं। ते। सुऽअ
पिवात। भेषजा। मा। नः। तोकेषु। तनयेषु। रिरिषः॥ मा। नः। वधीः। रुद्र। मा। परा। दाः। मा। ते। भूम। प्रऽ

आ

प.पं.४

सिते। द्विऽक्षितस्य। आ। नः। भज। बर्हिषि। जीवऽशंसे॥ ०॥ १३॥ आपः। यं। वः। प्रथमं। देवऽयंतः। इंद्रऽपा
नं। ऊर्मिं। अकृण्वत। इळः। तं। वः। वयं। शुचिं। अरिप्रं। अद्य। घृतऽप्रुषं। मधुऽमंतं। वनेम। तं। ऊर्मिं।
आपः। मधुमत्ऽतमं। वः। अपां। नपात्। अवतु। आशुऽहेमा। यस्मिन्। इंद्रः। वसुऽभिः। मादयाते।
३८ तं। अश्याम। देवऽयंतः। वः। अद्य। शतऽपवित्राः। स्वधया। मदंतीः। देवीः। देवानां। अपि। यंति। पा
थः। ताः। इंद्रस्य। न। मिनंति। व्रतानि। सिंधुऽभ्यः। हव्यं। घृतऽवत्। जुहोत। याः। सूर्यः। रश्मिऽभिः।
आऽततान। याभ्यः। इंद्रः। अरदत्। गातुं। ऊर्मिं। ते। सिंधवः। वरिवः। धातन। नः॥ ०॥ १४॥ ऋभुक्ष
णः। वाजाः। मादयध्वं। अस्मे इति। नरः। मघऽवानः। सुतस्य। आ। वः। अर्वाचः। क्रतवः। न। यातां। ३८
विऽभ्वः। रथं। नर्यं। वर्तयंतु। ऋभुः। ऋभुऽभिः। अभि। वः। स्याम। विऽभ्वः। विभुऽभिः। शवसा।
शवांसि। वाजः। अस्मान्। अवतु। वाजऽसातौ। इंद्रेण। युजा। तरुषेम। वृत्रं। ते। चित्। हि। पूर्वीः।

अभि। संति। शासाः। विश्वान्। अर्यः। उपरऽताति। वन्वन्। इंद्रः। विऽभ्वा। ऋभुक्षाः। वाजः। अर्यः। शत्रोः।
मिथत्या। कृणवन्। वि। नृम्णं। नु। देवासः। वरिवः। कर्तन। नः। भूत। नः। विश्वे। अवसे। सऽजोषाः। सं।
अस्मे इति। इषं। वसवः। ददीरन्॥ ०॥ १५॥ समुद्रऽज्येष्ठाः। सलिलस्य। मध्यात्। पुनानाः। यंति। अ
निऽविशमानाः। इंद्रः। याः। वज्री। वृषभः। रराद। ताः। आपः। देवीः। इह। मां। अवंतु॥ याः। आपः। दिव्याः।
उत। वा। स्रवंति। खनित्रिमाः। उत। वा। याः। स्वयंऽजाः। समुद्रऽअर्थाः। याः। शुचयः। पावकाः। ०।
यासां। राजा। वरुणः। याति। मध्ये। सत्यानृते इति। अवऽपश्यन्। जनानां। मधुऽश्चुतः। शुचयः। याः।
पावकाः। ०। यासु। राजा। वरुणः। यासु। सोमः। विश्वे। देवाः। यासु। ऊर्जं। मदंति। वैश्वानरः। यासु। अग्निः।
प्रऽविष्टः॥ ०॥ १६॥ आ। मां। मित्रावरुणा। इह। रक्षतं। कुलायऽयत्। विश्वऽयत्। मा। नः। आ। गन्। अ
जकाऽवं। दुःऽदृशीकं। तिरः। दधे। मा। मां। पद्येन। रपसा। विदत्। त्सरुः। यत्। विऽजामन्। परुषि। वं

प॰ मं॰ ५

र्ता। भुवत्। अच्छीवंतौ। परि। कुल्फौ। च। देहत्। अग्निः। तत्। शोचन्। अप। बाधतां। इतः। ०। यत्।
शल्मलो। भवति। यत्। नदीषु। यत्। ओषधीभ्यः। परि। जायते। विषं। विश्वे। देवाः। निः। इतः। तत्।
सुवंतु। ०। याः। प्रऽवतः। निऽवतः। उत्ऽवतः। उदन्ऽवतीः। अनुदकाः। च। याः। ताः। अस्मभ्यं। पय
सा। पिन्वमानाः। शिवाः। देवीः। अशिपदाः। भवंतु। सर्वाः। नद्यः। अशिमिदाः। भवंतु। १७। आदि
त्यानां। अवसा। नूतनेन। सक्षीमहि। शर्मणा। शंऽतमेन। अनागाःऽत्वे। अदितिऽत्वे। तुरासः। इमं।
यज्ञं। दधतु। श्रोषमाणाः। आदित्यासः। अदितिः। मादयंतां। मित्रः। अर्यमा। वरुणः। रजिष्ठाः।
अस्माकं। संतु। भुवनस्य। गोपाः। पिबंतु। सोमं। अवसे। नः। अद्य। आदित्याः। विश्वे। मरुतः। च।
विश्वे। देवाः। च। विश्वे। ऋभवः। च। विश्वे। इंद्रः। अग्निः। अश्विना। तुस्तुवानाः। ०। १८। आदित्या
सः। अदितयः। स्याम। पूः। देवऽत्रा। वसवः। मर्त्यऽत्रा। सनेम। मित्रावरुणा। सनंतः। भवेम। द्यावा

३९

पृथिवी इति। भवंतः। ०। ममहत्। ता। शर्म। तोकाय। तनयाय। गोपाः। मा। वः। भुजेम। अन्यऽजातं। एनः।
मा। तत्। कर्म। वसवः। यत्। चयध्वे। तुरण्यवः। अंगिरसः। नक्षंत। रत्नं। देवस्य। सवितुः। इयानाः। पि
ता। च। तत्। नः। महान्। यजत्रः। विश्वे। देवाः। सऽमनसः। जुषंत। १९। ०। नमःऽभिः। सऽबाधः। ई
ळे। बृहती इति। यजत्रे इति। ते इति। चित्। हि। पूर्वे। कवयः। गृणंतः। पुरः। मही इति। दधिरे। देवपुत्रे इ
ति देवऽपुत्रे। आ। पूर्वजे इति पूर्वऽजे। पितरा। नव्यसीभिः। गीःऽभिः। कृणुध्वं। सदने इति। ऋतस्य। आ।
नः। द्यावापृथिवी इति। दैव्येन। जनेन। यातं। महि। वां। वरूथं। उतो इति। हि। वां। रत्नऽधेयानि। संति।
पुरूणि। द्यावापृथिवी इति। सुऽदासे। अस्मे इति। धत्तं। यत्। असत्। अस्कृधोयु। ०। २०। वास्तोः। प
ते। प्रति। जानीहि। अस्मान्। सुऽआवेशः। अनमीवः। भव। नः। यत्। त्वा। ईमहे। प्रति। तत्। नः। जुषस्व।
शं। नः। भव। द्विऽपदे। शं। चतुःऽपदे। वास्तोः। पते। प्रऽतरणः। नः। एधि। गयऽस्फानः। गोभिः। अश्वे

प.पं.४

५०

भिः । इंदो इति । अजरासः । ते । सख्ये । स्याम । पिताऽइव । पुत्रान् । प्रति । नः । जुषस्व । वास्तोः । पते । शग्म
या । संऽसदा । ते । सक्षीमहि । रण्वया । गातुऽमत्या । पाहि । क्षेमे । उत । योगे । वरं । नः ।०।२१। अमीवऽहा ।
वास्तोः । पते । विश्वा । रूपाणि । आऽविशन् । सखा । सुऽशेवः । एधि । नः । यत् । अर्जुन । सारमेय । दतः ।
पिशंग । यच्छसे । विऽइव । भ्राजंते । ऋष्टयः । उप । स्रक्वेषु । बप्सतः । नि । सु । स्वप । स्तेनं । राय । सारमे
य । तस्करं । वा । पुनःऽसर । स्तोतॄन् । इंद्रस्य । रायसि । किं । अस्मान् । दुछुनाऽयसे ।०। त्वं । सूकरस्य ।
दर्दृहि । तव । दर्दर्तु । सूकरः ।०। सस्तु । माता । सस्तु । पिता । सस्तु । श्वा । सस्तु । विश्पतिः । ससंतु । स
र्वे । ज्ञातयः । सस्तु । अयं । अभितः । जनः । यः । आस्ते । यः । च । चरति । यः । च । पश्यति । नः । जनः । ते
षां । सं । हन्मः । अक्षाणि । यथा । इदं । हर्म्यं । तथा । सहस्रऽशृंगः । वृषभः । यः । समुद्रात् । उत्ऽआचर
त् । तेन । सहस्येन । वयं । नि । जनान् । स्वापयामसि । प्रोष्ठेऽशयाः । वह्येऽशयाः । नारीः । याः । तल्पऽ

५०

शीवरीः । स्त्रियः । याः । पुण्यऽगंधाः । ताः । सर्वाः । स्वापयामसि ।२२। ॥ अनुवाकः ॥ ॥ कः । ईं । विऽ
अक्ताः । नरः । सऽनीळाः । रुद्रस्य । मर्याः । अध । सुऽअश्वाः । नकिः । हि । एषां । जनूंषि । वेद । ते । अंग । विद्रे ।
मिथः । जनित्रं । अभि । स्वऽपूभिः । मिथः । वपंत । वातऽस्वनसः । श्येनाः । अस्पृध्रन् । एतानि । धीरः ।
निण्या । चिकेत । पृश्निः । यत् । ऊधः । मही । जभार । सा । विट् । सुऽवीरा । मरुत्ऽभिः । अस्तु । सनात् ।
सहंती । पुष्यंती । नृम्णं । यामं । येष्ठाः । शुभा । शोभिष्ठाः । श्रिया । संऽमिश्लाः । ओजःऽभिः । उग्राः । उग्रं ।
वः । ओजः । स्थिरा । शवांसि । अध । मरुत्ऽभिः । गणः । तुविष्मान् । शुभ्रः । वः । शुष्मः । क्रुध्मी । मनां
सि । धुनिः । मुनिःऽइव । शर्धस्य । धृष्णोः । सनेमि । अस्मत् । युयोत । दिद्युं । मा । वः । दुःऽमतिः । इह ।
प्रणक् । नः । प्रिया । वः । नाम । हुवे । तुराणां । आ । यत् । तृपत् । मरुतः । वावशानाः ।२३। सुऽआयुधा
सः । इष्मिणः । सुऽनिष्काः । उत । स्वयं । तन्वः । शुंभमानाः । शुची । वः । हव्या । मरुतः । शुचीनां । शुचिं ।

प॰पं॰४

हिनोमि । अध्वरं । शुचिऽभ्यः । ऋतेन । सत्यं । ऋतऽसापः । आयन् । शुचिऽजन्मानः । शुचयः । पावकाः ॥
अंसेषु । आ । मरुतः । खादयः । वः । वक्षःऽसु । रुक्माः । उप । शिश्रियाणाः । वि । विऽद्युता । न । वृष्टिऽ
भिः । रुचानाः । अनु । स्वधां । आयुधैः । यच्छमानाः ॥ प्र । बुध्न्या । वः । ईरते । महांसि । प्र । नामानि । प्रऽ

४१

यज्यवः । तिरध्वं ॥ सहस्रियं । दम्यं । भागं । एतं । गृहऽमेधीयं । मरुतः । जुषध्वं ॥ यदि । स्तुतस्य । म
रुतः । अधिऽइथ । इत्था । विप्रस्य । वाजिनः । हवीमन् ॥ मक्षु । रायः । सुऽवीर्यस्य । दात । नु । चित् । यं ।
अन्यः । आऽदभत् । अरावा ॥ २४ ॥ अत्यासः । न । ये । मरुतः । सुऽअंचः । यक्षऽदृशः । न । शुभयंत ।
मर्याः ॥ ते । हर्म्येऽस्थाः । शिशवः । न । शुभ्राः । वत्सासः । न । प्रऽक्रीळिनः । पयःऽधाः ॥ दशस्यंतः । नः । ४१
मरुतः । मृळंतु । वरिवस्यंतः । रोदसी इति । सुमेके इति सुऽमेके ॥ आरे । गोऽहा । नृऽहा । वधः । वः ।
अस्तु । सुम्नेभिः । अस्मे इति । वसवः । नमध्वं ॥ आ । वः । होता । जोहवीति । सत्तः । सत्राचीं । रातिं । मरु

तः । गृणानः ॥ यः । ईवतः । वृषणः । अस्ति । गोपाः । सः । अद्वयावी । हवते । वः । उक्थैः ॥ इमे । तुरं । मरुतः ।
रमयंति । इमे । सहः । सहसः । आ । नमंति ॥ इमे । शंसं । वनुष्यतः । नि । पांति । गुरु । द्वेषः । अररुषे ।
दधंति ॥ इमे । रध्रं । चित् । मरुतः । जुनंति । भृमिं । चित् । यथा । वसवः । जुषंत ॥ अप । बाधध्वं । वृष
णः । तमांसि । धत्त । विश्वं । तनयं । तोकं । अस्मे इति ॥ २५ ॥ मा । वः । दात्रात् । मरुतः । निः । अराम । मा । पश्चा
त् । दघ्म । रथ्यः । विऽभागे ॥ आ । नः । स्पार्हे । भजतन । वसव्ये । यत् । ईं । सुऽजातं । वृषणः । वः । अस्ति ॥ सं । यत् ।
हनंत । मन्युऽभिः । जनासः । शूराः । यह्वीषु । ओषधीषु । विक्षु ॥ अध । स्म । नः । मरुतः । रुद्रियासः । त्रातारः ।
भूत । पृतनासु । अर्यः ॥ भूरि । चक्र । मरुतः । पित्र्याणि । उक्थानि । या । वः । शस्यंते । पुरा । चित् ॥ मरुतऽभिः ।
उग्रः । पृतनासु । साळ्हा । मरुतऽभिः । इत् । सनिता । वाजं । अर्वा ॥ अस्मे इति । वीरः । मरुतः । शुष्मी । अस्तु ।
जनानां । यः । असुरः । विऽधर्ता ॥ अपः । येन । सुऽक्षितये । तरेम । अध । स्वं । ओकः । अभि । वः । स्याम ॥

प॰ दं॰ ४ ॥२६॥ मध्वः। वः। नाम। मारुतं। यजत्राः। प्र। यज्ञेषु। शवसा। मदंति। ये। रेजयंति। रोदसी इति। चित्। उ
र्वी इति। पिन्वंति। उत्सं। यत्। अयासुः। उग्राः। निऽचेतारः। हि। मरुतः। गृणंतं। प्रऽनेतारः। यजमान
स्य। मन्म। अस्माकं। अद्य। विदथेषु। बर्हिः। आ। वीतये। सदत। पिप्रियाणाः। न। एतावत्। अन्ये।
४२ मरुतः। यथा। इमे। भ्राजंते। रुक्मैः। आयुधैः। तनूभिः। आ। रोदसी इति। विश्वऽपिशः। पिशानाः।
समानं। अंजि। अंजते। शुभे। कं। ऋधक्। सा। वः। मरुतः। दिद्युत्। अस्तु। यत्। वः। आगः। पुरुषता।
कराम। मा। वः। तस्यां। अपि। भूम। यजत्राः। अस्मे इति। वः। अस्तु। सुऽमतिः। चनिष्ठा। कृते। चित्।
अत्र। मरुतः। रणंत। अनवद्यासः। शुचयः। पावकाः। प्र। नः। अवत। सुमतिऽभिः। यजत्राः। प्र। वाजे ४२
भिः। तिरत। पुष्यसे। नः। उत। स्तुतासः। मरुतः। व्यंतु। विश्वेभिः। नामऽभिः। नरः। हवींषि। ददात। नः।
अमृतस्य। प्रऽजायै। जिगृत। रायः। सूनृता। मघानि। आ। स्तुतासः। मरुतः। विश्वे। ऊती। अच्छ। सूरी

न्। सर्वऽताता। जिगात। ये। नः। त्मना। शतिनः। वर्धयंति। ॥२७॥ प्र। साकंऽउक्षे। अर्चत। गणाय। यः।
दैव्यस्य। धाम्नः। तुविऽष्मान्। उत। क्षोदंति। रोदसी इति। महिऽत्वा। नक्षंते। नाकं। निःऽऋतेः। अवंशा
त्। जनूः। चित्। वः। मरुतः। त्वेष्येण। भीमासः। तुविऽमन्यवः। अयासः। प्र। ये। महःऽभिः। ओज
सा। उत। संति। विश्वः। वः। यामन्। भयते। स्वः। दृक्। बृहत्। वयः। मघवत्ऽभ्यः। दधात। जुजोष
न्। इत्। मरुतः। सुऽस्तुतिं। नः। गंतः। न। अध्वा। वि। तिराति। जंतुं। प्र। नः। स्पार्हाभिः। ऊतिऽभिः।
तिरेत। युष्माऽऊतः। विप्रः। मरुतः। शतस्वी। युष्माऽऊतः। अर्वा। सहुरिः। सहस्री। युष्माऽऊतः।
सम्ऽराट्। उत। हंति। वृत्रं। प्र। तत्। वः। अस्तु। धूतयः। देष्णं। तान्। आ। रुद्रस्य। मीळ्हुषः। विवासे।
कुवित्। नंसंते। मरुतः। पुनः। नः। यत्। सस्वर्ता। जिहीळिरे। यत्। आविः। अव। तत्। एनः। ईमहे।
तुराणां। प्र। सा। वाचि। सुऽस्तुतिः। मघोनां। इदं। सुऽउक्तं। मरुतः। जुषंत। आरात्। चित्। द्वेषः। वृष

प·पं·४ ४३

णः। युयोत। ॥२८॥ यं। त्रायध्वे। इदंऽइदं। देवासः। यं। च। नयथ। तस्मै। अग्ने। वरुण। मित्र। अर्यम
न्। मरुतः। शर्म। यच्छत। ॥ ईजानः। तरति। द्विषः। प्र। सः। क्षयं। तिरते। वि। महीः। इषः। यः। वः। वरा
य। दाशति। नहि। वः। चरमं। चन। वसिष्ठः। परिऽमंसते। अस्माकं। अद्य। मरुतः। सुते। सचा। विश्वे।
पिबत। कामिनः। नहि। वः। ऊतिः। पृतनासु। मर्धति। यस्मै। अराध्वं। नरः। अभि। वः। आ। अवर्त्
सुऽमतिः। नवीयसी। तूयं। यात। पिपीषवः। ओं इति। सा। युष्मिऽराधसः। यातन। अंधांसि। पीतये।
इमा। वः। हव्या। मरुतः। ररे। हि। कं। मो इति। सु। अन्यत्र। गंतन। आ। च। बर्हिः। सदत। अविता। च।
नः। स्पार्हाणि। दातवे। वसु। अस्रेधंतः। मरुतः। सोम्ये। मधौ। स्वाहा। इह। मादयाध्वै ॥२९॥ सस्वरि
ति। चित्। हि। तन्वः। शुंभमानाः। आ। हंसासः। नीलऽपृष्ठाः। अपप्तन्। विश्वं। शर्द्धः। अभितः। मा।
नि। सेद। नरः। न। रण्वाः। सवने। मदंतः। यः। नः। मरुतः। अभि। दुःऽहृणायुः। तिरः। चित्तानि। व

नः ४३

सवः। जिघांसति। द्रुहः। पाशान्। प्रति। सः। मुचीष्ट। तपिष्ठेन। हन्मना। हंतन। तं। सांऽतपनाः। इदं। हविः।
मरुतः। तत्। जुजुष्टन। युष्माक। ऊती। रिशादसः। गृहऽमेधासः। आ। गत। मरुतः। मा। अप। भूत
न। युष्माक। ऊती। सुऽदानवः। इहऽइह। वः। स्वऽतवसः। कवयः। सूर्यऽत्वचः। यज्ञं। मरुतः। आ। वृ
णे। त्र्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिवर्द्धनं॥ उर्वारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् ॥३०॥ ॥
॥ ॥ इति पंचमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥ यत्। अद्य। सूर्य। ब्रवः। अना
गाः। उत्ऽयन्। मित्राय। वरुणाय। सत्यं। वयं। देवऽत्रा। अदिते। स्याम। तव। प्रियासः। अर्यमन्।
गृणंतः। एषः। स्यः। मित्रावरुणा। नृऽचक्षाः। उभे इति। उत्। एति। सूर्यः। अभि। ज्मन्। विश्वस्य।
स्थातुः। जगतः। च। गोपाः। ऋजु। मर्तेषु। वृजिना। च। पश्यन्। अयुक्त। सप्त। हरितः। सधऽस्था
त्। याः। ईं। वहंति। सूर्यं। घृताचीः। धामानि। मित्रावरुणा। युवाकुः। सं। यः। यूथाऽइव। जनिमा

प॰पं॰५

नि । चष्टे । उत् । वाम् । पृक्षासः । मधुऽमन्तः । अस्थुः । आ । सूर्यः । अरुहत् । शुक्रम् । अर्णः । यस्मै । आदित्याः ।
अध्वनः । रदन्ति । मित्रः । अर्यमा । वरुणः । सऽजोषाः ॥ इमे । चेतारः । अनृतस्य । भूरेः । मित्रः । अ-
र्यमा । वरुणः । हि । सन्ति । इमे । ऋतस्य । ववृधुः । दुरोणे । शग्माः । सऽपुत्राः । अदितेः । अदब्धाः ॥ इमे ।
मित्रः । वरुणः । दुःऽदभासः । अचेतसम् । चित् । चितयन्ति । दक्षैः ॥ अपि । क्रतुम् । सुऽचेतसम् । वतन्तः ।
तिरः । चित् । अंहः । सुऽपथा । नयन्ति ॥ १ ॥ इमे । दिवः । अनिऽमिषा । पृथिव्याः । चिकित्वांसः । अ-
चेतसम् । नयन्ति ॥ प्रऽव्राजे । चित् । नद्यः । गाधम् । अस्ति । पारम् । नः । अस्य । विऽस्पितस्य । पर्षन् ॥ यत् ।
गोपावत् । अदितिः । शर्म । भद्रम् । मित्रः । यच्छन्ति । वरुणः । सुऽदासे ॥ तस्मिन् । आ । तोकम् । तनयम् ।
दधानाः । मा । कर्म । देवऽहेळनम् । तुरासः ॥ अव । वेदिम् । होत्राभिः । यजेत । रिपः । काः । चित् । वरुणऽ-
ध्रुतः । सः ॥ परि । द्वेषःऽभिः । अर्यमा । वृणक्तु । उरुम् । सुऽदासे । वृषणौ । ऊं इति । लोकम् ॥ ० ॥ संऽऋतिः ।

४४

त्वेषी । एषाम् । अपीच्येन । सहसा । सहन्ते ॥ युष्मत् । भिया । वृषणः । रेजमानाः । दक्षस्य । चित् । महिना । मृळ-
त । नः ॥ यः । ब्रह्मणे । सुऽमतिम् । आऽयजाते । वाजस्य । सातौ । परमस्य । रायः ॥ सीक्षन्त । मन्युम् । मघऽवानः ।
अर्यः । उरु । क्षयाय । चक्रिरे । सुऽधातु ॥ इयम् । देवा । पुरःऽहितिः । युवऽभ्याम् । यज्ञेषु । मित्रावरुणौ । अका-
रि ॥ विश्वानि । दुःऽगा । पिपृतम् । तिरः । नः ॥ ० ॥ २ ॥ उत् । वाम् । चक्षुः । वरुणा । सुऽप्रतीकम् । देवयोः । एति । सूर्यः ।
ततन्वान् ॥ अभि । यः । विश्वा । भुवनानि । चष्टे । सः । मन्युम् । मर्त्येषु । आ । चिकेत ॥ प्र । वाम् । सः । मित्रावरु-
णौ । ऋतऽवा । विप्रः । मन्मानि । दीर्घऽश्रुत् । इयर्ति ॥ यस्य । ब्रह्माणि । सुक्रतू इति सुऽक्रतू । अवाथः ।
आ । यत् । क्रत्वा । न । शरदः । पृणैथे इति ॥ प्र । उरोः । मित्रावरुणा । पृथिव्याः । प्र । दिवः । ऋष्वात् । बृह-
तः । सुदानू इति सुऽदानू ॥ स्पशः । दधाथे इति । ओषधीषु । विक्षु । ऋधक् । यतः । अनिऽमिषम् । रक्षमा-
णा ॥ शंस । मित्रस्य । वरुणस्य । धाम । शुष्मः । रोदसी इति । बद्बधे । महिऽत्वा ॥ अयन् । मासाः । अयज्व-

प.पं.५

नां। अवीराः। प्र। यज्ञऽमन्मा। वृजने। तिराते। अमूराः। विश्वाः। वृषणा। इमाः। वां। न। यासु। चित्रं। द
दृशे। न। यक्षं। द्रुहः। सचंते। अनृता। जनानां। न। वां। निण्यानि। अचिते। अभूवन्। सं। उं इति। वां।
यज्ञैः। महयं। नमःऽभिः। हुवे। वां। मित्रावरुणा। सऽबाधः। प्र। वां। मन्मानि। ऋचसे। नवानि। कृता
नि। ब्रह्म। जुजुषन्। इमानि। ०॥३॥ उत्। सूर्यः। बृहत्। अर्चींषि। अश्रेत्। पुरु। विश्वा। जनिम। मा
नुषाणां। समः। दिवा। ददृशे। रोचमानः। क्रत्वा। कृतः। सुऽकृतः। कर्तृऽभिः। भूत्। सः। सूर्य। प्रति। पु
रः। नः। उत्। गाः। एभिः। स्तोमेभिः। एतशेभिः। एवैः। प्र। नः। मित्राय। वरुणाय। वोचः। अनागसः।
अर्यम्णे। अग्नये। च। वि। नः। सहस्रां। शुरुधः। रदंतु। ऋतऽवानः। वरुणः। मित्रः। अग्निः। ०। आ।
नः। कामं। पूपुरंतु। स्तवानाः। द्यावाभूमी इति। अदिते। त्रासीथां। नः। ये। वां। जज्ञुः। सुऽजनिमानः। ऋ
ष्वे इति। मा। हेळे। भूम। वरुणस्य। वायोः। मा। मित्रस्य। प्रियऽतमस्य। नृणां। प्र। बाहवा। सिसृतं। जी

४५

४५

वसे। नः। आ। नः। गव्यूतिं। उक्षतं। घृतेन। आ। नः। जने। श्रवयतं। युवाना। श्रुतं। मे। मित्रावरुणा।
हवा। इमा। नु। मित्रः। वरुणः। अर्यमा। नः। त्मने। तोकाय। वरिवः। दधंतु। सुऽगा। नः। विश्वा।
सुऽपथानि। संतु। ०॥४॥ उत्। उं इति। एति। सुऽभगः। विश्वऽचक्षाः। साधारणः। सूर्यः। मानुषाणां।
चक्षुः। मित्रस्य। वरुणस्य। देवः। चर्मऽइव। यः। संऽअविव्यक्। तमांसि। ०। प्रऽसविता। जनानां।
महान्। केतुः। अर्णवः। सूर्यस्य। समानं। चक्रं। परिऽआविवृत्सन्। यत्। एतशः। वहति। धूःऽसु।
युक्तः। विऽभ्राजमानः। उषसां। उपऽस्थात्। रेभैः। उत्। एति। अनुऽमद्यमानः। एषः। मे। देवः। स
विता। चच्छंद। यः। समानं। न। प्रऽमिनाति। धाम। दिवः। रुक्मः। उरुऽचक्षाः। उत्। एति। दूरेऽअर्थः।
तरणिः। भ्राजमानः। नूनं। जनाः। सूर्येण। प्रऽसूताः। अयन्। अर्थानि। कृणवन्। अपांसि। यत्र।
चक्रुः। अमृताः। गातुं। अस्मै। श्येनः। न। दीयन्। अनु। एति। पाथः। प्रति। वां। सूरे। उत्ऽइते। विधेम।

प.पं.५

नमःऽभिः। मित्रावरुणा। उत। हव्यैः॥ ०॥ ५॥ दिवि। क्षयंता। रजसः। पृथिव्यां। प्र। वां। घृतस्य। निःऽ
निजः। ददीरन्। हव्यं। नः। मित्रः। अर्यमा। सुऽजातः। राजा। सुऽक्षत्रः। वरुणः। जुषंत। आ। राजा
ना। महः। ऋतस्य। गोपा। सिंधुपती इति सिंधुऽपती। क्षत्रिया। यातं। अर्वाक्। इळां। नः। मित्रा
वरुणा। उत। वृष्टिं। अव। दिवः। इन्वतं। जीरदानू इति जीरऽदानू॥ ०॥ देवः। अर्यः। प्र। साधिष्ठे
भिः। पथिऽभिः। नयंतु। अवत्। यथा। नः। आत्। अरिः। सुऽदासे। इषा। मदेम। सह। देवऽगो
पाः। यः। वां। गर्तं। मनसा। तक्षत्। एतं। ऊर्ध्वां। धीतिं। कृणवत्। धारयत्। च। उक्षेथां। मित्राव
रुणा। घृतेन। ता। राजाना। सुऽक्षितीः। तर्पयेथां। एषः। स्तोमः। वरुण। मित्र। तुभ्यं। सोमः। शु
क्रः। न। वायवे। अयामि॥ ०॥ ६॥ ० सुऽउक्तैः। मित्रं। हुवे। वरुणं। पूतऽदक्षं। ययोः। असुर्यं। अक्षि
तं। ज्येष्ठं। विश्वस्य। यामन्। आऽचिता। जिगत्नु। ता। हि। देवानां। असुरा। तौ। अर्या। ता। नः।

५६

५६

क्षितीः। करतं। ऊर्जयंतीः। अश्याम। मित्रावरुणा। वयं। वां। द्यावा। च। यत्र। पीपयन्। अहा। च। ता। भू
रिऽपाशौ। अनृतस्य। सेतू इति। दुरत्येतू इति दुःऽअत्येतू। रिपवे। मर्त्याय। ऋतस्य। मित्रावरुणा। प
था। वां। अपः। न। नावा। दुःऽइता। तरेम। आ। नः। मित्रावरुणा। हव्यऽजुष्टिं। घृतैः। गव्यूतिं। उक्षतं।
इळाभिः। प्रति। वां। अत्र। वरं। आ। जनाय। पृणीतं। उद्नः। दिव्यस्य। चारोः॥ ०॥ ७॥ प्र। मित्रयोः। वरु
णयोः। स्तोमः। नः। एतु। शूष्यः। नमस्वान्। तुविऽजातयोः। या। धारयंत। देवाः। सुऽदक्षा। दक्षऽपित
रा। असुर्याय। प्रऽमहसा। ता। नः। स्तिऽपा। तनूऽपा। वरुण। जरितॄणां। मित्र। साधयतं। धियः। प्र
ता। अद्य। सूरे। उतऽइते। अनागाः। मित्रः। अर्यमा। सुवाति। सविता। भगः। सुऽप्रऽअवीः। अस्तु।
सः। क्षयः। प्र। नु। यामन्। सुऽदानवः। ये। नः। अंहः। अतिऽपिप्रति॥ ८॥ उत। स्वऽराजः। अदितिः।
अदब्धस्य। व्रतस्य। ये। महः। राजानः। ईशते॥ ० मित्रं। गृणीषे। वरुणं। अर्यमणं। रिशादसं। राया।

प॰पं॰५

४७

हिरण्यऽया। मतिः। इयं। अहृकाय। शवसे। इयं। विप्रा। मेधऽसातये। ते। स्याम। देवा। वरुणा। ते। मित्र।
सूरिऽभिः। सह। इषं। स्वः। इति स्वः। च। धीमहि। बहवः। सूरऽचक्षसः। अग्निऽजिह्वाः। ऋतऽवृधः।
त्रीणि। ये। येमुः। विदथानि। धीतिऽभिः। विश्वानि। परिऽभूतिऽभिः॥९॥ वि। ये। दधुः। शरदं। मासं।
आत्। अहः। यज्ञं। अक्तुं। च। आत्। ऋचं। अनाप्यं। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। क्षत्रं। राजानः। आश
त। तत्। वः। अद्य। मनामहे। सुऽउक्तैः। सूरे। उतऽइते। यत्। ओहते। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। यूयं।
ऋतस्य। रथ्यः। ऋतऽवानः। ऋतऽजाताः। ऋतऽवृधः। घोरासः। अनृतऽद्विषः। तेषां। वः। सुम्ने।
सुछर्दिःऽतमे। नरः। स्याम। ये। च। सूरयः। उत। उं इति। स्यत्। दर्शतं। वपुः। दिवः। एति। प्रतिऽह्व
रे। यत्। ईं। आशुः। वहति। देवः। एतशः। विश्वस्मै। चक्षसे। अरं। शीर्ष्णः। शीर्ष्णः। जगतः। तस्थुषः।
पतिं। समया। विश्वं। आ। रजः। सप्त। स्वसारः। सुविताय। सूर्यं। वहन्ति। हरितः। रथे॥१०॥ तत्। चक्षुः।

४७

देवऽहितं। शुक्रं। उत्ऽचरत्। पश्येम। शरदः। शतं। जीवेम। शरदः। शतं। काव्येभिः। अदाभ्या। आ। यातं। व
रुणा। द्युऽमत्। मित्रः। च। सोमऽपीतये। दिवः। धामऽभिः। वरुणा। मित्रः। च। आ। यातं। अद्रुहा। पिबतं। सो
मं। ऋतुजी इत्यृतुऽजी। आ। यातं। मित्रावरुणा। जुषाणौ। आऽहुतिं। नरा॥६॥१॥ प्रति। वां। रथं। नृप
ती इति नृऽपती। जरध्यै। हविष्मता। मनसा। यज्ञियेन। यः। वां। दूतः। न। धिष्ण्यौ। अजीगः। अच्छ। सूनुः।
न। पितरा। विवक्मि। अशोचि। अग्निः। संऽइधानः। अस्मे इति। उपो इति। अदृश्रन्। तमसः। चित्। अन्ताः।
अचेति। केतुः। उषसः। पुरस्तात्। श्रिये। दिवः। दुहितुः। जायमानः। अभि। वां। नूनं। अश्विना। सुऽहोता।
स्तोमैः। सिसक्ति। नासत्या। विवक्वान्। पूर्वीभिः। यातं। पथ्याभिः। अर्वाक्। स्वःऽविदा। वसुऽमता। रथेन।
अवोः। वां। नूनं। अश्विना। युवाकुः। हुवे। यत्। वां। सुते। माध्वी इति। वसुऽयुः। आ। वां। वहन्तु। स्थविरासः।
अश्वाः। पिबाथः। अस्मे इति। सुऽसुता। मधूनि। प्राची। उं इति। देवा। अश्विना। धियं। मे। अमृध्रां। सात

प.पं.५

४८

ये । कृतं । वसुऽयुं । विश्वाः । अविष्टं । वाजे । आ । पुरंऽधीः । ता । नः । शक्तं । शचीपती इति शचीऽपती । शचीभिः ॥१२॥
अविष्टं । धीषु । अश्विना । नः । आसु । प्रजाऽवत् । रेतः । अह्रयं । नः । अस्तु । आ । वां । तोके । तनये । तूतुजानाः ।
सुऽरत्नासः । देवऽवीतिं । गमेम ॥ एषः । स्यः । वां । पूर्वगत्वाऽइव । सखे । निऽधिः । हितः । माध्वी इति । रातः । अस्मे इ
ति । अहेळता । मनसा । आ । यातं । अर्वाक् । अश्नंता । हव्यं । मानुषीषु । विक्षु ॥ एकस्मिन् । योगे । भुरणा । समाने ।
परि । वां । सप्त । स्रवतः । रथः । गात् । न । वायंति । सुऽभ्वः । देवऽयुक्ताः । ये । वां । धूःऽसु । तरणयः । वहंति ॥ असश्च
ता । मघवत्ऽभ्यः । हि । भूतं । ये । राया । मघऽदेयं । जुनंति । प्र । ये । बंधुं । सूनृताभिः । तिरंते । गव्या । पृंचंतः । अ
श्व्या । मघानि ॥ नु । मे । हवं । आ । शृणुतं । युवाना । यासिष्टं । वर्तिः । अश्विनौ । इराऽवत् । धत्तं । रत्नानि । जर
तं । च । सूरीन् ॥०॥१३॥ आ । शुभ्रा । यातं । अश्विना । सुऽअश्वा । गिरः । दस्रा । जुजुषाणा । युवाकोः । हव्यानि ।
च । प्रतिऽभृता । वीतं । नः ॥ प्र । वां । अंधांसि । मद्यानि । अस्थुः । अरं । गंतं । हविषः । वीतये । मे । तिरः । अर्यः ।

४८

हवनानि । श्रुतं । नः ॥ प्र । वां । रथः । मनःऽजवाः । इयर्ति । तिरः । रजांसि । अश्विना । शतऽऊतिः । अस्म
भ्यं । सूर्यावसू इति सूर्याऽवसू । इयानः ॥ अयं । ह । यत् । वां । देवऽयाः । ऊं इति । अद्रिः । ऊर्ध्वः । विवक्ति । सोमऽसु
त् । युवऽभ्यां । आ । वल्गू इति । विप्रः । ववृतीत । हव्यैः ॥ चित्रं । ह । यत् । वां । भोजनं । नु । अस्ति । नि । अत्रये ।
महिष्वंतं । युयोतं । यः । वां । ओमानं । दधते । प्रियः । सन् ॥१४॥ उत । त्यत् । वां । जुरते । अश्विना । भूत् ।
च्यवानाय । प्रतीत्यं । हविःऽदे । अधि । यत् । वर्पः । इतःऽऊति । धत्थः ॥ उत । त्यं । भुज्युं । अश्विना । सखायः ।
मध्ये । जहुः । दुःऽएवासः । समुद्रे । निः । ईं । पर्षत् । अरावा । यः । युवाकुः ॥ वृकाय । चित् । जसमानाय । श
क्तं । उत । श्रुतं । शयवे । हूयमाना । यौ । अघ्न्यां । अपिन्वतं । अपः । न । स्तर्यं । चित् । शक्ती । अश्विना । श
चीभिः ॥ एषः । स्यः । कारुः । जरते । सुऽउक्तैः । अग्रे । बुधानः । उषसां । सुऽमन्मा । इषा । तं । वर्धत् । अघ्न्या ।
पयःऽभिः ॥०॥१५॥ आ । वां । रथः । रोदसी इति । बद्बधानः । हिरण्ययः । वृषऽभिः । यातु । अश्वैः । घृतऽ

प॰ पं॰ ५

वर्त्तनिः। पविऽभिः। रुचानः। इषां। वोळ्हा। नृऽपतिः। वाजिनीऽवान्। सः। पप्रथानः। अभि। पंच। भूम।
त्रिऽवंधुरः। मनसा। आ। यातु। युक्तः। विशः। येन। गच्छथः। देवऽयंतीः। कुत्र। चित्। यामं। अश्विना।
दधाना। सुऽअश्वा। यशसा। आ। यातं। अर्वाक्। दस्रा। निऽधिं। मधुऽमंतं। पिबाथः। वि। वां। रथः। व
ध्वा। यादमानः। अंतान्। दिवः। बाधते। वर्त्तनिऽभ्यां। युवोः। श्रियं। परि। योषा। अवृणीत। सू

४९

रः। दुहिता। परिऽतक्म्यायां। यत्। देवऽयंतं। अवथः। शचीभिः। परि। घ्रंसं। ओमना। वां। वयः। गात्।
यः। ह। स्यः। वां। रथिरा। वस्ते। उस्राः। रथः। युजानः। परिऽयाति। वर्त्तिः। तेन। नः। शं। योः। उषसः। विऽ
उष्टौ। नि। अश्विना। वहतं। यज्ञे। अस्मिन्। नरा। गौराःऽइव। विऽद्युतं। तृषाणा। अस्माकं। अद्य। सव
ना। उप। यातं। पुरुऽत्रा। हि। वां। मतिऽभिः। हवंते। मा। वां। अन्ये। नि। यमन्। देवऽयंतः। युवं। भुज्युं। अवऽ
विद्धं। समुद्रे। उत्। ऊहथुः। अर्णसः। अस्त्रिधानैः। पतत्रिऽभिः। अश्रमैः। अव्यथिऽभिः। दंसनाभिः।

४९

अश्विना। पारयंता। ०॥ १६॥ आ। विश्वऽवारा। अश्विना। गतं। नः। प्र। तत्। स्थानं। अवाचि। वां। पृथिव्यां।
अश्वः। न। वाजी। शुनऽपृष्ठः। अस्थात्। आ। यत्। सेदथुः। ध्रुवसे। न। योनिं। सिसक्ति। सा। वां। सुऽमतिः।
चनिष्ठा। अतापि। घर्मः। मनुषः। दुरोणे। यः। वां। समुद्रान्। सरितः। पिपर्त्ति। एतऽग्वा। चित्। न। सुऽयुजा।
युजानः। यानि। स्थानानि। अश्विना। दधाथे इति। दिवः। यह्वीषु। ओषधीषु। विक्षु। नि। पर्वतस्य। मूर्द्ध
नि। सदंता। इषं। जनाय। दाशुषे। वहंता। चनिष्टं। देवौ। ओषधीषु। अप्ऽसु। यत्। योग्याः। अश्नवैथे इ
ति। ऋषीणां। पुरूणि। रत्नं। दधतौ। नि। अस्मे इति। अनु। पूर्व्याणि। चख्यथुः। युगानि। शुश्रुऽवांसा।
चित्। अश्विना। पुरूणि। अभि। ब्रह्माणि। चक्षाथे इति। ऋषीणां। प्रति। प्र। यातं। वरं। आ। जनाय। अ
स्मे इति। वां। अस्तु। सुऽमतिः। चनिष्ठा। यः। वां। यज्ञः। नासत्या। हविष्मान्। कृतऽब्रह्मा। सऽमर्यः। भ
वाति। उप। प्र। वसिष्ठं। इमा। ब्रह्माणि। ऋच्यंते। युवऽभ्यां। इयं। मनीषा। इयं। अश्विना। गीः। इमां। सुऽ

७.पं.५ वृक्तिं। वृषणा। जुषेथां। इमा। ब्रह्माणि। युवऽयूनि। अग्मन्॥०॥१७॥ ॥अनुवाकः॥ ॥अप। स्व
सुः। उषसः। नक्। जिहीते। रिणक्ति। कृष्णीः। अरुषाय। पंथां। अश्वऽमघा। गोऽमघा। वां। हुवेम। दि
वा। नक्तं। शरुं। अस्मत्। युयोतं। उप। आ। यातं। दाशुषे। मर्त्याय। रथेन। वामं। अश्विना। वहंता। यु
८० युतं। अस्मत्। अनिरां। अमीवां। दिवा। नक्तं। माध्वी इति। त्रासीथां। नः। आ। वां। रथं। अवमस्यां।
विऽउष्टौ। सुम्नऽयवः। वृषणः। वर्त्तयंतु। स्यूमऽगभस्तिं। ऋतयुक्ऽभिः। अश्वैः। आ। अश्विना।
वसुऽमंतं। वहेथां। यः। वां। रथः। नृपती इति नृऽपती। अस्ति। वोळ्हा। त्रिऽवंधुरः। वसुऽमान्। ८०
उस्रऽयामा। आ। नः। एना। नासत्या। उप। यातं। अभि। यत्। वां। विश्वऽप्स्न्यः। जिगाति। युवं। च्य
वानं। जरसः। अमुमुक्तं। नि। अहसः। तमसः। स्पर्त्तं। अत्रिं। नि। जाहुषं। शिथिरे। धातं। अं
तरिति। ०॥१८॥ आ। गोऽमता। नासत्या। रथेन। अश्वऽवता। पुरुऽचंद्रेण। यातं। अभि। वां।

विश्वाः। निऽयुतः। सचंते। स्पार्हया। श्रिया। तन्वा। शुभाना। आ। नः। देवेभिः। उप। यातं। अर्वाक्। सऽ
जोषसा। नासत्या। रथेन। युवोः। हि। नः। सख्या। पित्र्याणि। समानः। बंधुः। उत। तस्य। वित्तं। उत्। ऊं इ
ति। स्तोमासः। अश्विनोः। अबुध्रन्। जामि। ब्रह्माणि। उषसः। च। देवीः। आऽविवासन्। रोदसी इ
ति। धिष्ण्ये इति। इमे इति। अच्छ। विप्रः। नासत्या। विवक्ति। वि। च। इत्। उच्छंति। अश्विनौ। उषसः। प्र। वां।
ब्रह्माणि। कारवः। भरंते। ०। बृहत्। अग्नयः। संऽइधा। जरंते। आ। पश्चातात्। नासत्या। आ। पुरस्ता
त्। आ। अश्विना। यातं। अधरात्। उदक्तात्। आ। विश्वतः। पांचऽजन्येन। राया। ०॥१९॥० स्तोमं। देवऽ
यंतः। दधानाः। पुरुऽदंसा। पुरुऽतमा। पुराऽजा। अमर्त्या। हवते। अश्विना। गीः। नि। ऊं इति। प्रियः।
मनुषः। सादि। होता। नासत्या। यः। यजते। वंदते। च। अश्नीतं। मध्वः। अश्विना। उपाके। आ। वां। वोचे।
विदथेषु। प्रयस्वान्। अहेम। यज्ञं। पथां। उराणाः। इमां। सुऽवृक्तिं। वृषणा। जुषेथां। श्रुष्टीवाऽइव। प्र

प॰पं॰५ इषितः। वां। अबोधि। प्रति। स्तोमैः। जरमाणः। वसिष्ठः॥ उप। त्या। वह्नी इति। गमतः। विशं। नः। रक्षःऽ
हना। संऽभृता। वीळुपाणी इति वीळुऽपाणी। सं। अंधांसि। अग्मत। मत्सराणि। मा। नः। मर्धिष्टं।
आ। गतं। शिवेन॥ ०॥ २०॥ ०। दिविऽइष्टयः। उस्राः। हवंते। अश्विना। अयं। वां। अह्वे। अवसे। शची
५१ वसू इति शचीऽवसू। विशंऽविशं। हि। गच्छथः॥ युवं। चित्रं। ददथुः। भोजनं। नरा। चोदेथां। सूनृताऽ
वते। अर्वाक्। रथं। सऽमनसा। नि। यच्छतं॥ ०। आ। यातं। उप। भूषतं। मध्वः। पिबतं। अश्विना। दुग्धं।
पयः। वृषणा। जेन्यावसू इति॥ ०। अश्वासः। ये। वां। उप। दाशुषः। गृहं। युवां। दीयंति। बिभ्रतः। मक्षुयुऽ
भिः। नरा। हयेभिः। अश्विना। आ। देवा। यातं। अस्मयू इत्यस्मऽयू॥ अध। हि। यंतः। अश्विना। पृक्षः। स ५१
चंत। सूरयः॥ ता। यंसतः। मघवत्ऽभ्यः। ध्रुवं। यशः। छर्दिः। अस्मभ्यं। नासत्या॥ प्र। ये। ययुः। अवृकासः।
रथाःऽइव। नृऽपातारः। जनानां॥ उत। स्वेन। शवसा। शूशुवुः। नरः। उत। क्षियंति। सुऽक्षितिं॥ २१॥ वि। उषाः।

आवः। दिविऽजाः। ऋतेन। आविःऽकृण्वाना। महिमानं। आ। अगात्॥ अप। द्रुहः। तमः। आवः। अजु
ष्टं। अंगिरःऽतमा। पथ्याः। अजीगरिति॥ महे। नः। अद्य। सुविताय। बोधि। उषः। महे। सौभगाय। प्र।
यंधि॥ चित्रं। रयिं। यशसं। धेहि। अस्मे इति। देवि। मर्तेषु। मानुषि। श्रवस्युं॥ एते। त्ये। भानवः। दर्शता
याः। चित्राः। उषसः। अमृतासः। आ। अगुः॥ जनयंतः। दैव्यानि। व्रतानि। आऽपृणंतः। अंतरिक्षा।
वि। अस्थुः॥ एषा। स्या। युजाना। पराकात्। पंच। क्षितीः। परि। सद्यः। जिगाति॥ अभिऽपश्यंती। वयुना।
जनानां। दिवः। दुहिता। भुवनस्य। पत्नी॥ वाजिनीऽवती। सूर्यस्य। योषा। चित्रऽमघा। रायः। ईशे। व
सूनां॥ ऋषिऽस्तुता। जरयंती। मघोनी। उषाः। उछति। वह्निऽभिः। गृणाना॥ प्रति। द्युतानां। अरुषासः।
अश्वाः। चित्राः। अदृश्रन्। उषसं। वहंतः॥ याति। शुभ्रा। विश्वऽपिशा। रथेन। दधाति। रत्नं। विधते।
जनाय॥ सत्या। सत्येभिः। महती। महत्ऽभिः। देवी। देवेभिः। यजता। यजत्रैः॥ रुजत्। दृळ्हानि। द

प॰ पं॰ ५

देत्। उस्रियाणां। प्रति। गावः। उषसं। वावशंत। उ। नः। गोऽमत्। वीरऽवत्। धेहि। रत्नं। उषः। अश्वऽ
वत्। पुरुऽभोजः। अस्मेइति। मा। नः। बर्हिः। पुरुषता। निदे। कः॥०॥२२॥ उत्। ऊं इति। ज्योतिः। अमृतं।
विश्वऽजन्यं। विश्वानरः। सविता। देवः। अश्रेत्। क्रत्वा। देवानां। अजनिष्ट। चक्षुः। आविः। अकः।

५२

भुवनं। विश्वं। उषाः। प्र। मे। पंथाः। देवऽयानाः। अदृश्रन्। अमर्धंतः। वसुऽभिः। इष्कृतासः। अभूत्
त्। ऊं इति। केतुः। उषसः। पुरस्तात्। प्रतीची। आ। अगात्। अधि। हर्म्येभ्यः। तानि। इत्। अहानि। ब
हुलानि। आसन्। या। प्राचीनं। उत्ऽइता। सूर्यस्य। यतः। परि। जारःऽइव। आऽचरंती। उषः। ददृक्षे। न।
पुनः। यतीऽइव। ते। इत्। देवानां। सधऽमादः। आसन्। ऋतऽवानः। कवयः। पूर्व्यासः। गूळ्हं। ज्योतिः। पि
तरः। अनु। अविंदन्। सत्यऽमंत्राः। अजनयन्। उषसं। समाने। ऊर्वे। अधि। संऽगतासः। सं। जानते। न।
यतंते। मिथः। ते। ते। देवानां। न। मिनंति। व्रतानि। अमर्धंतः। वसुऽभिः। यादमानाः। प्रति। त्वा। स्तोमैः। ईळ

५२

ते। वसिष्ठाः। उषःऽबुधः। सुऽभगे। तुस्तुऽवांसः। गवां। नेत्री। वाजऽपत्नी। नः। उच्छ। उषः। सुऽजाते। प्रथमा।
जरस्व। एषा। नेत्री। राधसः। सूनृतानां। उषाः। उच्छंती। रिभ्यते। वसिष्ठैः। दीर्घऽश्रुतं। रयिं। अस्मेइति। द
धाना॥०॥२३॥ उपोइति। रुरुचे। युवतिः। न। योषा। विश्वं। जीवं। प्रऽसुवंती। चरायै। अभूत्। अग्निः। सं
ऽइधे। मानुषाणां। अकः। ज्योतिः। बाधमाना। तमांसि। विश्वं। प्रतीची। सऽप्रथाः। उत्। अस्थात्। रुशत्।
वासः। बिभ्रती। शुक्रं। अश्वैत्। हिरण्यऽवर्णा। सुऽदृशीकऽसंदृक्। गवां। माता। नेत्री। अह्नां। अरोचि। देवा
नां। चक्षुः। सुऽभगा। वहंती। श्वेतं। नयंती। सुऽदृशीकं। अश्वं। उषाः। अदर्शि। रश्मिऽभिः। विऽअक्ता।
चित्रऽमघा। विश्वं। अनु। प्रऽभूता। अंतिऽवामा। दूरे। अमित्रं। उच्छ। उर्वीं। गव्यूतिं। अभयं। कृधि। नः।
यवय। द्वेषः। आ। भर। वसूनि। चोदय। राधः। गृणते। मघोनि। अस्मेइति। श्रेष्ठेभिः। भानुऽभिः। वि। भा
हि। उषः। देवि। प्रऽतिरंती। नः। आयुः। इषं। च। नः। दधती। विश्वऽवारे। गोऽमत्। अश्वऽवत्। रथऽवत्।

प॰पं॰५

चु। राधः। यां। त्वा। दिवः। दुहितः। वर्धयंति। उषः। सुऽजाते। मतिऽभिः। वसिष्ठाः। सा। अस्मासु। धाः। रयिं। ऋ
ष्वं। बृहंतं। ०॥२४॥ प्रति। केतवः। प्रथमाः। अदृश्रन्। ऊर्ध्वाः। अस्याः। अंजयः। वि। श्रयंते। उषः। अर्वाचा।
बृहता। रथेन। ज्योतिष्मता। वामं। अस्मभ्यं। वक्षि। प्रति। सीं। अग्निः। जरते। सं। इद्धः। प्रति। विप्रासः। म

५३

तिऽभिः। गृणंतः। उषाः। याति। ज्योतिषा। बाधमाना। विश्वा। तमांसि। दुःऽइता। अप। देवी। ०। प्रति। अ
दृश्रन्। पुरस्तात्। ज्योतिः। यच्छंतीः। उषसः। विऽभातीः। अजीजनन्। सूर्यं। यज्ञं। अग्निं। अपाचीनं। त
मः। अगात्। अजुष्टं। अचेति। दिवः। दुहिता। मघोनी। विश्वे। पश्यंति। उषसं। विऽभातीं। ०। स्वधया। यु
ज्यमानं। आ। यं। अश्वासः। सुऽयुजः। वहंति। प्रति। त्वा। अद्य। सुऽमनसः। बुधंत। अस्माकासः। मघऽ

५३

वानः। वयं। च। तिल्विलायध्वं। उषसः। विऽभातीः। ०॥२५॥०। पथ्या। जनानां। पंच। क्षितीः। मानुषीः। बो
धयंती। सुसंदृक्ऽभिः। उक्षऽभिः। भानुं। अश्रेत्। वि। सूर्यः। रोदसी इति। चक्षसा। आवरित्यावः। वि।

अंजते। दिवः। अंतेषु। अक्तून्। विशः। न। युक्ताः। उषसः। यतंते। सं। ते। गावः। तमः। आ। वर्तयंति। ज्यो
तिः। यच्छंति। सविताऽइव। बाहू इति। अभूत्। उषाः। इंद्रऽतमा। मघोनी। अजीजनत्। सुविताय। श्रवां
सि। वि। दिवः। देवी। दुहिता। दधाति। अंगिरःऽतमा। सुऽकृते। वसूनि। तावत्। उषः। राधः। अस्मभ्यं।
रास्व। यावत्। स्तोतृऽभ्यः। अरदः। गृणाना। यां। त्वा। जज्ञुः। वृषभस्य। रवेण। वि। दृळ्हस्य। दुरः। अद्रेः।
और्णोः। देवंऽदेवं। राधसे। चोदयंती। अस्मद्र्यक्। सूनृताः। ईरयंती। विऽउच्छंती। नः। सनये। धियः। धाः।
०॥२६॥ प्रति। स्तोमेभिः। उषसं। वसिष्ठाः। गीःऽभिः। विप्रासः। प्रथमाः। अबुध्रन्। विऽवर्तयंती।
रजसी इति। समंते इति सऽअंते। आविः। कृण्वती। भुवनानि। विश्वा। एषा। स्या। नव्यं। आयुः।
दधाना। गूढ्वी। तमः। ज्योतिषा। उषाः। अबोधि। अग्रे। एति। युवतिः। अह्रयाणा। प्र। अचिकितत्।
सूर्यं। यज्ञं। अग्निं। ०॥२७॥ ॥इति पंचमाष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥प्रति। उंइति।

५.पं.६

५४

अदर्शि। आऽयती। उच्छन्ती। दुहिता। दिवः। अपोइति। महि। व्ययति। चक्षसा। तमः। ज्योतिः। कृणोति। सूनरी।
उत्। उस्रियाः। सृजते। सूर्यः। सचा। उत्ऽयत्। नक्षत्रं। अर्चिऽवत्। तव। इत्। उषः। विऽउषि। सूर्यस्य। च। सं। भ
क्तेन। गमेमहि। प्रति। त्वा। दुहितः। दिवः। उषः। जीराः। अभुत्स्महि। या। वहसि। पुरु। स्पार्हं। वनन्ऽवति। र
त्नं। न। दाशुषे। मयः। उच्छन्ती। या। कृणोषि। मंहना। महि। प्रऽख्यै। देवि। स्वः। दृशे। तस्याः। ते। रत्नऽभाजः।
ईमहे। वयं। स्याम। मातुः। न। सूनवः। तत्। चित्रं। राधः। आ। भर। उषः। यत्। दीर्घश्रुत्ऽतमं। यत्। ते।
दिवः। दुहितः। मर्त्तऽभोजनं। तत्। रास्व। भुनजामहै। श्रवः। सूरिऽभ्यः। अमृतं। वसुऽत्वनं। वाजान्।
अस्मभ्यं। गोऽमतः। चोदयित्री। मघोनः। सूनृताऽवती। उषाः। उच्छत्। अप। स्रिधः॥१॥ इंद्रावरुणा।

५४

युवं। अध्वराय। नः। विशे। जनाय। महि। शर्म। यच्छतं। दीर्घऽप्रयज्युं। अति। यः। वनुष्यति। वयं।
जयेम। पृतनासु। दुःऽध्यः। संऽराट्। अन्यः। स्वऽराट्। अन्यः। उच्यते। वां। महान्तौ। इंद्रावरुणा। मह

सं।

वसूइतिमहाऽवसू। विश्वे। देवासः। परमे। विऽओमनि। सं। वां। ओजः। वृषणा। बलं। दधुः। अनु।
अपां। रवाणि। अतृंतं। ओजसा। आ। सूर्यं। ऐरयतं। दिवि। प्रऽभुं। इंद्रावरुणा। मदे। अस्य। मायि
नः। अपिन्वतं। अपितः। पिन्वतं। धियः। युवां। इत्। युत्ऽसु। पृतनासु। वह्नयः। युवां। क्षेमस्य। प्रऽ
सवे। मितऽज्ञवः। ईशाना। वस्वः। उभयस्य। कारवः। इंद्रावरुणा। सुऽहवा। हवामहे। इंद्रावरुणा। सु
हवा। हवामहे। इंद्रावरुणा। यत्। इमानि। चक्रथुः। विश्वा। जातानि। भुवनस्य। मज्मना। क्षेमेण। मित्रः।
वरुणं। दुवस्यति। मरुत्ऽभिः। उग्रः। शुभं। अन्यः। ईयते॥२॥ महे। शुल्काय। वरुणस्य। नु। त्विषे।
ओजः। मिमातेइति। ध्रुवं। अस्य। यत्। स्वं। अजामिं। अन्यः। श्नथयंतं। आ। अतिरत्। दभ्रेभिः।
अन्यः। प्र। वृणोति। भूयसः। न। दुःऽइतानि। मर्त्यं। इंद्रावरुणा। न। तपः। कुतः। चन। यस्य। देवा। ग
च्छथः। वीथः। अध्वरं। न। तं। मर्त्तस्य। नशते। परिऽह्वृतिः। अर्वाक्। नरा। दैव्येन। अवसा। आ। गा

प॰पं॰६

५५

तं। शृणुतं। हवं। यदि। मे। जुजोषथः। युवोः। हि। सख्यं। उत। वा। यत्। आप्यं। मार्डीकं। इंद्रावरुणा। नि।
यच्छतं। अस्माकं। इंद्रावरुणा। भरेऽभरे। पुरःऽयोधा। भवतं। कृष्टिऽओजसा। यत्। वां। हवंते। उभये। अ
ध। स्पृधि। नरः। तोकस्य। तनयस्य। सातिषु। अस्मेइति। इंद्रः। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। द्युम्नं। यच्छंतु। म
हि। शर्म। सऽप्रथः। अवध्रं। ज्योतिः। अदितेः। ऋतऽवृधः। देवस्य। श्लोकं। सवितुः। मनामहे॥४॥ यु
वां। नरा। पश्यमानासः। आप्यं। प्राचा। गव्यंतः। पृथुऽपर्शवः। ययुः। दासा। च। वृत्रा। हतं। आर्याणि।
च। सुऽदासं। इंद्रावरुणा। अवसा। अवतं। यत्र। नरः। संऽअयंते। कृतऽध्वजः। यस्मिन्। आजा। भव
ति। किं। चन। प्रियं। यत्र। भयंते। भुवना। स्वःऽदृशः। तत्र। नः। इंद्रावरुणा। अधि। वोचतं। संऽभृ ५५
त्याः। अंताः। ध्वसिराः। अदृक्षत। इंद्रावरुणा। दिवि। घोषः। आ। अरुहत्। अस्थुः। जनानां। उप। मां।
अरातयः। अर्वाक्। अवसा। हवनऽश्रुता। आ। गतं। इंद्रावरुणा। वधनाभिः। अप्रति। भेदं। व

न्वंता। प्र। सुऽदासं। आवतं। ब्रह्माणि। एषां। शृणुतं। हवीमनि। सत्या। तृत्सूनां। अभवत्। पुरःऽहितिः।
इंद्रावरुणौ। अभि। आ। तपंति। मा। अघानि। अर्यः। वनुषां। अरातयः। युवं। हि। वस्वः। उभयस्य।
राजथः। अध। स्म। नः। अवतं। पार्ये। दिवि॥५॥ युवां। हवंते। उभयासः। आजिषु। इंद्रं। च। वस्वः।
वरुणं। च। सातये। यत्र। राजऽभिः। दशऽभिः। निऽबाधितं। प्र। सुऽदासं। आवतं। तृत्सुऽभिः।
सह। दश। राजानः। संऽइताः। अयज्यवः। सुऽदासं। इंद्रावरुणा। न। युयुधुः। सत्या। नृणां। अ
द्मऽसदां। उपऽस्तुतिः। देवाः। एषां। अभवन्। देवऽहूतिषु। दाशऽराज्ञे। परिऽयत्ताय। विश्वतः। सुऽ
दासे। इंद्रावरुणौ। अशिक्षतं। श्वित्यंचः। यत्र। नमसा। कपर्दिनः। धिया। धीऽवंतः। असपंत। तृ
त्सवः। वृत्राणि। अन्यः। संऽइथेषु। जिघ्नते। व्रतानि। अन्यः। अभि। रक्षते। सदा। हवामहे। वां। वृषणा।
सुवृक्तिऽभिः। अस्मेइति। इंद्रावरुणा। शर्म। यच्छतं॥५॥ आ। वां। राजानौ। अध्वरे। ववृत्यां। हव्येभिः।

७·५·६ इन्द्रावरुणा। नमः। रश्मिः। प्र। वां। घृताची। बाह्वोः। दधाना। परि। त्मना। विषुऽरूपा। जिगाति। युवोः। राष्ट्रं। बृ
हत्। इन्वति। द्यौः। यौ। सेतृऽभिः। अरज्जुऽभिः। सिनीथः। परि। नः। हेळः। वरुणस्य। वृज्याः। उरुं। नः।
इन्द्रः। कृणवत्। ऊं इति। लोकं। कृतं। नः। यज्ञं। विदथेषु। चारुं। कृतं। ब्रह्माणि। सूरिषु। प्रऽशस्ता। उपो
५६ इति। रयिः। देवऽजूतः। नः। एतु। प्र। नः। स्पार्हाभिः। ऊतिऽभिः। तिरेतं। अस्मे इति। इन्द्रावरुणा। विश्वऽवारं।
रयिं। धत्तं। वसुऽमन्तं। पुरुऽक्षुं। प्र। यः। आदित्यः। अनृता। मिनाति। अमिता। शूरः। दयते। वसूनि।
इयं। इन्द्रं। वरुणं। अष्ट। मे। गीः। प्र। आवत्। तोके। तनये। तूतुजाना। सुऽरत्नासः। देवऽवीतिं। ग
मेम॥०॥६॥ पुनीषे। वां। अरक्षसं। मनीषां। सोमं। इन्द्राय। वरुणाय। जुह्वत्। घृतऽप्रतीकां। उषसं। ५६
न। देवीं। ता। नः। यामन्। उरुष्यतां। अभीके। स्पर्धन्ते। वै। ऊं इति। देवऽहूये। अत्र। येषु। ध्वजेषु। दि
द्यवः। पतन्ति। युवं। तान्। इन्द्रावरुणौ। अमित्रान्। हतं। पराचः। शर्वा। विषूचः। आपः। चित्। हि। स्वऽ

यशसः। सदःऽसु। देवीः। इन्द्रं। वरुणं। देवता। धुरिति धुः। कृष्टीः। अन्यः। धारयति। प्रऽविक्ताः। वृत्राणि।
अन्यः। अप्रतीनि। हन्ति। सः। सुऽक्रतुः। ऋतऽचित्। अस्तु। होता। यः। आदित्या। शवसा। वां। नमस्वा
न्। आऽववर्तत्। अवसे। वां। हविष्मान्। असत्। इत्। सः। सुविताय। प्रयस्वान्॥०॥७॥ धीरा। तु। अस्य।
महिना। जनूंषि। वि। यः। तस्तम्भ। रोदसी इति। चित्। उर्वी इति। प्र। नाकं। ऋष्वं। नुनुदे। बृहन्तं। द्विता। न
क्षत्रं। पप्रथत्। च। भूम। उत। स्वया। तन्वा। सं। वदे। तत्। कदा। नु। अंतः। वरुणे। भुवानि। किं। मे। हव्यं। अ
हृणानः। जुषेत। कदा। मृळीकं। सुऽमनाः। अभि। ख्यं। पृच्छे। तत्। एनः। वरुण। दिदृक्षु। उपो इति। एमि। चि
कितुषः। विऽपृच्छं। समानं। इत्। मे। कवयः। चित्। आहुः। अयं। ह। तुभ्यं। वरुणः। हृणीते। किं। आगः। आ
स। वरुण। ज्येष्ठं। यत्। स्तोतारं। जिघांससि। सखायं। प्र। तत्। मे। वोचः। दुःऽदभ। स्वधाऽवः। अव। त्वा। अने
नाः। नमसा। तुरः। इयां। अव। द्रुग्धानि। पित्र्या। सृज। नः। अव। या। वयं। चकृम। तनूभिः। अव। राजन्। प

प॰पं॰६

५७

ऽतृपं । न । तायुं । सृज । वत्सं । न । दाम्नः । वसिष्ठं । न । सः । स्वः । दक्षः । वरुण । ध्रुतिः । सा । सुरा । मन्युः । विऽ
भीदकः । अचित्तिः । अस्ति । ज्यायान् । कनीयसः । उपऽअरे । स्वप्नः । चन । इत् । अनृतस्य । प्रऽयोता । अरं ।
दासः । न । मीळ्हुषे । कराणि । अहं । देवाय । भूर्णये । अनागाः । अचेतयत् । अचितः । देवः । अर्यः । गृ
त्सं । राये । कविऽतरः । जुनाति । अयं । सु । तुभ्यं । वरुण । स्वधाऽवः । हृदि । स्तोमः । उपऽश्रितः । चित् । अ
स्तु । शं । नः । क्षेमे । शं । ऊं इति । योगे । नः । अस्तु ॥ ८ ॥ रदत् । पथः । वरुणः । सूर्याय । प्र । अर्णां
सि । समुद्रिया । नदीनां । सर्गः । न । सृष्टः । अर्वतीः । ऋतऽयन् । चकार । महीः । अवनीः । अहऽभ्यः ।
आत्मा । ते । वातः । रजः । आ । नवीनोत् । पशुः । न । भूर्णिः । यवसे । ससऽवान् । अंतः । मही इति । बृहती इ
ति । रोदसी इति । इमे इति । विश्वा । ते । धाम । वरुण । प्रियाणि । परि । स्पशः । वरुणस्य । स्मत्ऽइष्टाः । उ
भे इति । पश्यंति । रोदसी इति । सुमेके इति सुऽमेके । ऋतऽवानः । कवयः । यज्ञऽधीराः । प्रऽचेतसः । ये । इष

५७

यंत । मन्म । उवाच । मे । वरुणः । मेधिराय । त्रिः । सप्त । नाम । अघ्न्या । बिभर्ति । विद्वान् । पदस्य । गुह्या । न । वो
चत् । युगाय । विप्रः । उपराय । शिक्षन् । तिस्रः । द्यावः । निऽहिताः । अंतः । अस्मिन् । तिस्रः । भूमीः । उपराः । ष
ट्ऽविधानाः । गृत्सः । राजा । वरुणः । चक्रे । एतं । दिवि । प्रऽईंखं । हिरण्ययं । शुभे । कं । अव । सिंधुं । वरुणः ।
द्यौःऽइव । स्थात् । द्रप्सः । न । श्वेतः । मृगः । तुविष्मान् । गंभीरऽशंसः । रजसः । विऽमानः । सुपारऽक्षत्रः ।
सतः । अस्य । राजा । यः । मृळयाति । चक्रुषे । चित् । आगः । वयं । स्याम । वरुणे । अनागाः । अनु । व्रतानि ।
अदितेः । ऋधंतः ॥ ७ ॥ ९ ॥ प्र । शुंध्युवं । वरुणाय । प्रेष्ठां । मतिं । वसिष्ठ । मीळ्हुषे । भरस्व । यः । ईं । अर्वाचं ।
करते । यजत्रं । सहस्रऽमघं । वृषणं । बृहंतं । अध । नु । अस्य । संऽदृशं । जगन्वान् । अग्नेः । अनीकं । व
रुणस्य । मंसि । स्वः । यत् । अश्मन् । अधिऽपाः । ऊं इति । अंधः । अभि । मा । वपुः । दृशये । निनीयात् । आ ।
यत् । रुहाव । वरुणः । च । नावं । प्र । यत् । समुद्रं । ईरयाव । मध्यं । अधि । यत् । अपां । स्नुऽभिः । चराव । प्र ।

प॰पं॰६ प्रऽईखे।ईखयावहै।शुभे।कं।वसिष्ठं।ह।वरुणः।नावि।आ।अधात्।ऋषिं।चकार।सुऽअपाः।
महःऽभिः।स्तोतारं।विप्रः।सुऽदिनऽत्वे।अह्नां।यात्।नु।द्यावः।ततनन्।यात्।उषसः।कः।या
नि।नौ।सख्या।बभूवुः।सचावहे इति।यत्।अवृकं।पुरा।चित्। बृहंतं।मानं।वरुण।स्वधाऽवः।
५९ सहस्रऽद्वारं।जगम।गृहं।ते।यः।आपिः।नित्यः।वरुण।प्रियः।सन्।त्वां।आगांसि।कृणवत्।स
खा।ते।मा।ते।एनस्वंतः।यक्षिन्।भुजेम।यंधि।स्म।विप्रः।स्तुवते।वरूथं।ध्रुवासु।त्वा।आ
सु।क्षितिषु।क्षियंतः।वि।अस्मत्।पाशं।वरुणः।मुमोचत्।अवः।वन्वानाः।अदितेः।उपऽस्था
त्।०॥१०॥मो इति।सु।वरुण।मृत्ऽमयं।गृहं।राजन्।अहं।गमं।मृळ।सुऽक्षत्र।मृळय॥ ५८
यत्।एमि।प्रस्फुरन्ऽइव।दृतिः।न।ध्मातः।अद्रिऽवः।०।क्रत्वः।समह।दीनता।प्रतिऽईपं।ज
गम।शुचे।०।अपां।मध्ये।तस्थिऽवांसं।तृष्णा।अविदत्।जरितारं।०।यत्।किं।च।इदं।वरुण।

दैव्ये।जने।अभिऽद्रोहं।मनुष्याः।चरामसि।अचित्ती।यत्।तव।धर्म।युयोपिम।मा।नः।तस्मात्।
एनसः।देव।रिरिषः॥११॥ ॥अनुवाकः॥ ॥प्र।वीरऽया।शुचयः।ददि्रे।वां।अध्वर्युऽभिः।म
धुऽमंतः।सुतासः।वह।वायो इति।निःऽयुतः।याहि।अच्छ।पिब।सुतस्य।अंधसः।मदाय।ईशानाय।
प्रऽहुतिं।यः।ते।आनट्।शुचिं।सोमं।शुचिऽपाः।तुभ्यं।वायो इति।कृणोषि।तं।मर्त्येषु।प्रऽशस्तं।जातःऽ
जातः।जायते।वाजी।अस्य।राये।नु।यं।जज्ञतुः।रोदसी इति।इमे इति।राये।देवी।धिषणा।धाति।दे
वं।अध।वायुं।निःऽयुतः।सश्चत।स्वाः।उत।श्वेतं।वसुऽधितिं।निरेके।उच्छन्।उषसः।सुऽदिनाः।अ
रिप्राः।उरु।ज्योतिः।विविदुः।दीध्यानाः।गव्यं।चित्।ऊर्वं।उशिजः।वि।वव्रुः।तेषां।अनु।प्रऽदिवः।
सस्रुः।आपः।ते।सत्येन।मनसा।दीध्यानाः।स्वेन।युक्तासः।क्रतुना।वहंति।इंद्रवायू इति।वीरऽ
वाहं।रथं।वां।ईशानयोः।अभि।पृक्षः।सचंते।ईशानासः।ये।दधते।स्वः।नः।गोभिः।अश्वेभिः।व

प॰ पं॰ ६

५९

सुऽभिः। हिरण्ये। इंद्रवायूइति। सूरयः। विश्वं। आयुः। अर्वतऽभिः। वीरैः। पृतनासु। सह्युः॥ अर्वं
तः। न। श्रवसः। भिक्षमाणाः। इंद्रवायूइति। सुऽस्तुतिऽभिः। वसिष्ठाः। वाजऽयंतः। सुऽअवसे। हुवे
म॥०॥१२॥ कुवित्। अंग। नमसा। ये। वृधासः। पुरा। देवाः। अनवद्यासः। आसन्। ते। वायवे। मन
वे। बाधिताय। अवासयन्। उषसं। सूर्येण॥ उरुंता। दूता। न। दभ्याय। गोपा। मासः। च। पाथः। शरदः।
च। पूर्वीः। इंद्रवायूइति। सुऽस्तुतिऽभिः। वां। इयानाः। मार्डीकं। ईट्टे। सुवितं। च। नव्यं॥ पीवःऽअन्नान्। रयिऽ
वृधः। सुऽमेधाः। श्वेतः। सिसक्ति। निऽयुतां। अभिऽश्रीः। ते। वायवे। सऽमनसः। वि। तस्थुः। विश्वा।
इत्। नरः। सुऽअपत्यानि। चक्रुः॥ यावत्। तरः। तन्वः। यावत्। ओजः। यावत्। नरः। चक्षसा। दीध्या
नाः। शुचिं। सोमं। शुचिऽपा। पातं। अस्मेइति। इंद्रवायूइति। सदतं। बर्हिः। आ। इदं॥ निऽयुवाना। निऽ
युतः। स्पार्हऽवीराः। इंद्रवायूइति। सऽरथं। यातं। अर्वाक्। इदं। हि। वां। प्रऽभृतं। मध्वः। अग्रं। अध।

५९

प्रीणाना। वि। मुमुक्तं। अस्मेइति॥ याः। वां। शतं। निऽयुतः। याः। सहस्रं। इंद्रवायूइति। विश्वऽवाराः। स
चंते। आ। आभिः। यातं। सुऽविदत्राभिः। अर्वाक्। पातं। नरा। प्रतिऽभृतस्य। मध्वः॥०॥१३॥ आ। वायो
इति। भूष। शुचिऽपाः। उप। नः। सहस्रं। ते। निऽयुतः। विश्वऽवार॥ उपोइति। ते। अंधः। मद्यं। अयामि।
यस्य। देव। दधिषे। पूर्वऽपेयं॥ प्र। सोता। जीरः। अध्वरेषु। अस्थात्। सोमं। इंद्राय। वायवे। पिबध्यै॥ प्र।
यत्। वां। मध्वः। अग्रियं। भरंति। अध्वर्यवः। देवऽयंतः। शचीभिः॥ प्र। याभिः। यासि। दाश्वांसं। अच्छ।
नियुत्ऽभिः। वायोइति। इष्टये। दुरोणे॥ नि। नः। रयिं। सुऽभोजसं। युवस्व। नि। वीरं। गव्यं। अश्व्यं। च। रा
धः॥ ये। वायवे। इंद्रऽमादनासः। आऽदेवासः। निऽतोशनासः। अर्यः। घ्नंतः। वृत्राणि। सूरिऽभिः।
स्याम। सासह्वांसः। युधा। नृऽभिः। अमित्रान्॥०॥ वायोइति। अस्मिन्। सवने। मादयस्व॥०॥१४॥
शुचिं। नु। स्तोमं। नवऽजातं। अद्य। इंद्राग्नीइति। वृत्रऽहना। जुषेथां। उभा। हि। वां। सुऽहवा। जोहवी

१.पं.६

६०

श्नि।ता।वाजं।सघ्नः।उत्राते।धेष्ठा।ता।सानसी इति।शवसाना।हि।भूतं।साकंऽवृधा।शवसा।शूशुऽवां
सा।क्षयंतौ।रायः।यवसस्य।भूरेः।पृंक्तं।वाजस्य।स्थविरस्य।घृष्वेः।उपो इति।ह।यत्।विदथं।वा
जिनः।गुः।धीभिः।विप्राः।प्रऽमतिं।इच्छमानाः।अर्वंतः।न।काष्ठां।नक्षमाणाः।इंद्राग्नी इति।जोहु
वतः।नरः।ते।गीःऽभिः।विप्रः।प्रऽमतिं।इच्छमानः।ईट्टे।रयिं।यशसं।पूर्वऽभाजं।इंद्राग्नी इति।वृ
त्रऽहना।सुऽवज्रा।प्र।नः।नव्येभिः।तिरतं।देष्णैः।सं।यत्।मही इति।मिथती इति।स्पर्द्धमाने इ
ति।तनूऽरुचा।शूरऽसाता।यतैते इति।अदेवऽयुं।विदथे।देवयुऽभिः।सत्रा।हतं।सोमऽसुता।जने
न॥१५॥इमां।ऊं इति।सु।सोमऽसुतिं।उप।नः।आ।इंद्राग्नी इति।सौमनसाय।यातं।नु।चित्।हि।
परिमम्नाथे इति परिऽमम्नाथे।अस्मान्।आ।वां।शश्वत्ऽभिः।ववृतीय।वाजैः।सः।अग्ने।एना।न
मसा।संऽइद्धः।अच्छ।मित्रं।वरुणं।इंद्रं।वोचेः।०।मृळ।तत्।अर्यमा।अदितिः।शिश्रथंतु।एताः।अ

६०

ग्ने।आशुऽपाणासः।इष्टीः।युवोः।सचा।अभि।अश्याम।वाजान्।मा।इंद्रः।नः।विष्णुः।मरुतः।प
रि।ख्यन्॥०॥१६॥इयं।वां।अस्य।मन्मनः।इंद्राग्नी इति।पूर्व्यऽस्तुतिः।अभ्रात्।वृष्टिःऽइव।अ
जनि।शृणुतं।जरितुः।हवं।इंद्राग्नी इति।वनतं।गिरः।ईशाना।पिप्यतं।धियः।मा।पापऽत्वा
य।नः।नरा।इंद्राग्नी इति।मा।अभिऽशस्तये।मा।नः।रीरधतं।निदे।इंद्रे।अग्ना।नमः।बृहत्।सुऽ
वृक्तिं।आ।ईरयामहे।धिया।धेनाः।अवस्यवः।ता।हि।शश्वंतः।ईळते।इत्था।विप्रासः।ऊतये।सऽ
बाधः।वाजऽसातये।ता।वां।गीःऽभिः।विपन्यवः।प्रयस्वंतः।हवामहे।मेधऽसाता।सनिष्यवः॥१७॥
इंद्राग्नी इति।अवसा।आ।गतं।अस्मभ्यं।चर्षणिऽसहा।०।मा।कस्य।नः।०।गोऽमत्।हिरण्यऽवत्।
वसु।यत्।वां।अश्वऽवत्।ईमहे।इंद्राग्नी इति।तत्।वनेमहि।यत्।सोमे।आ।सुते।नरः।इंद्राग्नी इति।
अजोहवुः।सप्तिऽवंता।सपर्यवः।उक्थेभिः।वृत्रहन्ऽतमा।या।मंदाना।चित्।आ।गिरा।आंगूषैः।

प.पं.६

६१

आऽविवासतः। ता। इत्। दुःऽशंसं। मर्त्यं। दुःऽविद्वांसं। रक्षस्विनं। आऽभोगं। हन्मना। हतं। उदऽधिं। ह
न्मना। हतं॥१८॥ प्र। क्षोदसा। धायसा। सस्रे। एषा। सरस्वती। धरुणं। आयसी। पूः। प्रऽबाबधाना। र
थ्याऽइव। याति। विश्वाः। अपः। महिना। सिंधुः। अन्याः॥ एका। अचेतत्। सरस्वती। नदीनां। शुचिः। यती।
गिरिऽभ्यः। आ। समुद्रात्। रायः। चेतंती। भुवनस्य। भूरेः। घृतं। पयः। दुदुहे। नाहुषाय। सः। वबृधे। नर्यः।
योषणासु। वृषा। शिशुः। वृषभः। यज्ञियासु। सः। वाजिनं। मघवत्ऽभ्यः। दधाति। वि। सातये। तन्वं। म
मृजीत। उत। स्या। नः। सरस्वती। जुषाणा। उप। श्रवत्। सुऽभगा। यज्ञे। अस्मिन्। मितज्ञुऽभिः। नमस्यैः।
इयाना। राया। युजा। चित्। उत्ऽतरा। सखिऽभ्यः। इमा। जुह्वानाः। युष्मत्। आ। नमःऽभिः। प्रति। स्तोमं। स
रस्वति। जुषस्व। नवं। शर्मन्। प्रियऽतमे। दधानाः। उप। स्थेयाम। शरणं। न। वृक्षं। अयं। ऊं इति। ते। सरस्वति।
वसिष्ठः। द्वारौ। ऋतस्य। सुऽभगे। वि। आवः। वर्ध। शुभ्रे। स्तुवते। रासि। वाजान्॥०॥१९॥ बृहत्। ऊं इ

६१

ति। गायिषे। वचः। असुर्या। नदीनां। सरस्वतीं। इत्। महय। सुवृक्तिऽभिः। स्तोमैः। वसिष्ठ। रोदसी इति।
उभे इति। यत्। ते। महिना। शुभ्रे। अंधसी इति। अधिऽक्षियंति। पूरवः। सा। नः। बोधि। अवित्री। मरुत्ऽस
खा। चोद। राधः। मघोनां। भद्रं। इत्। भद्रा। कृणवत्। सरस्वती। अकवऽअरी। चेतति। वाजिनीऽवती। गृणा
ना। जमदग्निऽवत्। स्तुवाना। च। वसिष्ठऽवत्। जनिऽयंतः। नु। अग्रवः। पुत्रिऽयंतः। सुऽदानवः। सरस्वंतं।
हवामहे। ये। ते। सरस्वः। ऊर्मयः। मधुऽमंतः। घृतऽश्चुतः। तेभिः। नः। अविता। भव। पीपिऽवांसं। सरस्वतः। स्त
नं। यः। विश्वऽदर्शतः। भक्षीमहि। प्रऽजां। इषं॥२०॥ यज्ञे। नृऽसदने। पृथिव्याः। नरः। यत्र। देवऽयवः। मदंति। इंद्रा

दिवः।

य। यत्रे। सवनानि। सुन्वे। गमत्। मदाय। प्रथमं। वयः। च। आ। दैव्या। वृणीमहे। अवांसि। बृहस्पतिः। नः। महे। आ।
सखायः। यथा। भवेम। मीळ्हुषे। अनागाः। यः। नः। दाता। पराऽवतः। पिताऽइव। तं। ऊं इति। ज्येष्ठं। नमसा। ह
विःऽभिः। सुऽशेवं। ब्रह्मणः। पतिं। गृणीषे। ईं। इंद्र। श्लोकः। महि। दैव्यः। सिसक्तु। यः। ब्रह्मणः। देवऽकृतस्य।

प.पं.६

रजा। सः। आ। नः। योनिं। सदतु। प्रेष्ठः। बृहस्पतिः। विश्वऽवारः। यः। अस्ति। कामः। रायः। सुऽवीर्यस्य। तं। दात्।
पर्षत्। नः। अति। सश्चतः। अरिष्टान्। तं। आ। नः। अर्कं। अमृताय। जुष्टं। इमे। धासुः। अमृतासः। पुराऽजाः। शु
चिऽक्रंदं। यजतं। पस्त्यानां। बृहस्पतिं। अनर्वाणं। हुवेम॥२१॥ तं। शग्मासः। अरुषासः। अश्वाः। बृहस्पतिं। स
हऽवाहः। वहंति। सहः। चित्। यस्य। नीलऽवत्। सधऽस्थं। नभः। न। रूपं। अरुषं। वसानाः। सः। हि। शुचिः। शत
तऽपत्रः। सः। शुंध्युः। हिरण्यऽवाशीः। इषिरः। स्वःऽसाः। बृहस्पतिः। सः। सुऽआवेशः। ऋष्वः। पुरु। सखिऽ
भ्यः। आऽसुतिं। करिष्ठः। देवी इति। देवस्य। रोदसी इति। जनित्री इति। बृहस्पतिं। ववृधतुः। महिऽत्वा। दक्षाय्या
य। दक्षत। सखायः। करत्। ब्रह्मणे। सुऽतरा। सुऽगाधा। इयं। वां। ब्रह्मणः। पते। सुऽवृक्तिः। ब्रह्म। इंद्राय। व
ज्रिणे। अकारि।० बृहस्पते। युवं। इंद्रः। च। वस्वः। दिव्यस्य। ईशाथे इति। उत। पार्थिवस्य। धत्तं। रयिं। स्तु
वते। कीरये। चित्।०॥२२॥ अध्वर्यवः। अरुणं। दुग्धं। अंशुं। जुहोतन। वृषभाय। क्षितीनां। गौरात्। वेदीया

६२

६२

न्। अवऽपानं। इंद्रः। विश्वा। अहा। इत्। याति। सुतऽसोमं। इच्छन्। यत्। दधिषे। प्रऽदिवि। चारु। अन्नं। दिवेऽ
दिवे। पीतिं। इत्। अस्य। वक्षि। उत। हृदा। उत। मनसा। जुषाणः। उशन्। इंद्र। प्रऽस्थितान्। पाहि। सोमान्। जज्ञा
नः। सोमं। सहसे। पपाथ। प्र। ते। माता। महिमानं। उवाच। आ। इंद्र। पप्राथ। उरु। अंतरिक्षं। युधा। देवेभ्यः।
वरिवः। चकर्थ। यत्। योधयाः। महतः। मन्यमानान्। साक्षाम। तान्। बाहुऽभिः। शाशदानान्। यत्। वा। नृऽ
भिः। वृतः। इंद्र। अभिऽयुध्याः। तं। त्वया। आजिं। सौश्रवसं। जयेम। प्र। इंद्रस्य। वोचं। प्रथमा। कृतानि। प्र। नूत
ना। मघऽवा। या। चकार। यदा। इत्। अदेवीः। असहिष्ट। मायाः। अथ। अभवत्। केवलः। सोमः। अस्य। त
व। इदं। विश्वं। अभितः। पशव्यं। यत्। पश्यसि। चक्षसा। सूर्यस्य। गवां। असि। गोऽपतिः। एकः। इंद्र। भक्षीम
हि। ते। प्रऽयतस्य। वस्वः।०॥२३॥ परः। मात्रया। तन्वा। वृधान। न। ते। महिऽत्वं। अनु। अश्नुवंति। उभे इति। ते।
विद्म। रजसी इति। पृथिव्याः। विष्णो इति। देव। त्वं। परमस्य। वित्से। न। ते। विष्णो इति। जायमानः। न। जातः। दे

ना

प॰ पं॰ ६

वा । महिम्नः । परि । अंतं । आप । उत । अस्तभ्नाः । नाकं । ऋष्वं । बृहंतं । दाधर्थ । प्राचीं । ककुभं । पृथिव्याः ॥
इरावती इतीराऽवती । धेनुमती इति धेनुऽमती । हि । भूतं । सूयवसिनी इति सुऽयवसिनी । मनुषे । दश-
स्या । वि । अस्तभ्नाः । रोदसी इति । विष्णो इति । एते इति । दाधर्थ । पृथिवीं । अभितः । मयूखैः । उरुं । यज्ञा-
६२
य । चक्रथुः । ऊं इति । लोकं । जनयंता । सूर्यं । उषसं । अग्निं । दासस्य । चित् । वृषऽशिप्रस्य । मायाः । जघ्नथुः ।
नरा । पृतनाऽज्येषु ॥ इंद्राविष्णू इति । दृंहिताः । शंबरस्य । नव । पुरः । नवतिं । च । श्नथिष्टं । शतं । वर्चिनः । सहस्रं ।
च । साकं । हथः । अप्रति । असुरस्य । वीरान् ॥ इयं । मनीषा । बृहती । बृहंता । उरुऽक्रमा । तवसा । वर्धयंती ।
ररे । वां । स्तोमं । विदथेषु । विष्णो इति । पिन्वतं । इषः । वृजनेषु । इंद्र ॥ वषट् । ते । विष्णो इति । आसः । आ । कृणो-
६२
मि । तत् । मे । जुषस्व । शिपिऽविष्ट । हव्यं । वर्धंतु । त्वा । सुऽस्तुतयः । गिरः । मे ।०॥२४॥ नु । मर्तः । दयते । सनिष्य-
न् । यः । विष्णवे । उरुऽगायाय । दाशात् । प्र । यः । सत्राचा । मनसा । यजाते । एतावंतं । नर्यं । आऽविवासा-

त् । त्वं । विष्णो इति । सुऽमतिं । विश्वऽजन्यां । अप्रऽयुतां । एवऽयावः । मतिं । दाः । पर्चः । यथा । नः । सुवितस्य । भू-
रेः । अश्वऽवतः । पुरुऽचंद्रस्य । रायः ॥ त्रिः । देवः । पृथिवीं । एषः । एतां । वि । चक्रमे । शतऽअर्चसं । महिऽत्वा । प्र । वि-
ष्णुः । अस्तु । तवसः । तवीयान् । त्वेषं । हि । अस्य । स्थविरस्य । नाम ॥ वि । चक्रमे । पृथिवीं । एषः । एतां । क्षेत्राय ।
विष्णुः । मनुषे । दशस्यन् । ध्रुवासः । अस्य । कीरयः । जनासः । उरुऽक्षितिं । सुऽजनिमा । चकार ॥ प्र । तत् । ते । अ-
द्य । शिपिऽविष्ट । नाम । अर्यः । शंसामि । वयुनानि । विद्वान् । तं । त्वा । गृणामि । तवसं । अतव्यान् । क्षयंतं । अ-
स्य । रजसः । पराके ॥ किं । इत् । ते । विष्णो इति । परिऽचक्ष्यं । भूत् । प्र । यत् । ववक्षे । शिपिऽविष्टः । अस्मि । मा । वर्पः ।
अस्मत् । अप । गूह । एतत् । यत् । अन्यऽरूपः । संऽइथे । बभूथ ।०॥२५॥ ॥ इति पंचमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ॥
॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥ तिस्रः । वाचः । प्र । वद । ज्योतिःऽअग्राः । याः । एतत् । दुह्रे । मधुऽदोघं । ऊधः । सः ।
वत्सं । कृण्वन् । गर्भं । ओषधीनां । सद्यः । जातः । वृषभः । रोरवीति ॥ यः । वर्धनः । ओषधीनां । यः । अपां । यः ।

प॰ पं॰ ७

विश्वस्य। जगतः। देवः। ईशे। सः। त्रिऽधातु। शरणं। शर्म। यंसत्। त्रिऽवर्तु। ज्योतिः। सुऽअभिष्टि। अस्मे इति। स्तरीः। ऊं इति। त्वत्। भवति। सूते। ऊं इति। त्वत्। यथाऽवशं। तन्वं। चक्रे। एषः। पितुः। पयः। प्रति। गृभ्णाति। माता। तेन। पिता। वर्द्धते। तेन। पुत्रः। यस्मिन्। विश्वानि। भुवनानि। तस्थुः। तिस्रः। द्यावः। त्रेधा। सस्रुः। आपः। त्रयः। कोशासः। उपऽसेचनासः। मध्वः। श्चोतंति। अभितः। विऽरप्शं। इदं। वचः। पर्जन्याय। स्वऽराजे। हृदः। अस्तु। अंतरं। तत्। जुजोषत्। मयःऽभुवः। वृष्टयः। संतु। अस्मे इति। सुऽपिप्पलाः। ओषधीः। देवऽगोपाः। सः। रेतःऽधाः। वृषभः। शश्वतीनां। तस्मिन्। आत्मा। जगतः। तस्थुषः। च। तत्। मा। ऋतं। पातु। शतऽशारदाय। ०।१। पर्जन्याय। प्र। गायत। दिवः। पुत्राय। मीळ्हुषे। सः। नः। यवसं। इच्छतु। यः। गर्भं। ओषधीनां। गवां। कृणोति। अर्वतां। पर्जन्यः। पुरुषीणां। तस्मै। इत्। आस्ये। हविः। जुहोत। मधुमत्ऽतमं। इळां। नः। संऽयतं। करत्॥२॥ संवत्सरं।

६४

६४

शशयानाः। ब्राह्मणाः। व्रतऽचारिणः। वाचं। पर्जन्यऽजिन्वितां। प्र। मंडूकाः। अवादिषुः। दिव्याः। आपः। अभि। यत्। एनं। आयन्। दृतिं। न। शुष्कं। सरसी इति। शयानं। गवां। अह। न। मायुः। वत्सिनीनां। मंडूकानां। वग्नुः। अत्र। सं। एति। यत्। ईं। एनान्। उशतः। अभि। अवर्षीत्। तृष्याऽवतः। प्रावृषि। आऽगतायां। अख्खली कृत्य। पितरं। न। पुत्रः। अन्यः। अन्यं। उप। वदंतं। एति। अन्यः। अन्यं। अनु। गृभ्णाति। एनोः। अपां। प्रऽसर्गे। यत्। अमंदिषातां। मंडूकः। यत्। अभिऽवृष्टः। कनिस्कन्त्। पृश्निः। संऽपृंक्ते। हरितेन। वाचं। यत्। एषां। अन्यः। अन्यस्य। वाचं। शाक्तस्यऽइव। वदति। शिक्षमाणः। सर्वं। तत्। एषां। समृधाऽइव। पर्व। यत्। सुऽवाचः। वदथन। अधि। अप्ऽसु॥३॥ गोऽमायुः। एकः। अजऽमायुः। एकः। पृश्निः। एकः। हरितः। एकः। एषां। समानं। नाम। बिभ्रतः। विऽरूपाः। पुरुऽत्रा। वाचं। पिपिशुः। वदंतः। ब्राह्मणासः। अतिऽरात्रे। न। सोमे। सरः। न। पूर्णं। अभितः। वदंतः। सं

पृ॰ पं॰ ७ ऽसरस्य। तत्। अहरिति। परि। स्थ। यत्। मंडूकाः प्रावृषीणं। बभूव। ब्राह्मणासः सोमिनः वाचं। अक्रत। ब्रह्म। कृण्वंतः परिवत्सरीणं। अध्वर्यवः घर्मिणः सिस्विदानाः आविः। भवंति। गुह्याः। न। के। चित्। देवऽहितिं। जुगुपुः द्वादशस्य। ऋतुं। नरः। न। प्र। मिनंति। एते। संवत्सरे। प्रावृषि। आऽ

६५ गतायां। तप्ताः घर्माः अश्नुवते। विऽसर्गं। गोऽमायुः अदात्। अजऽमायुः अदात्। पृश्निः अदात्। हरितः नः वसूनि। गवां। मंडूकाः ददतः शतानि। सहस्रऽसावे। प्र। तिरंते। आयुः॥ ४॥ इंद्रासोमा। तपतं। रक्षः उब्जतं। नि। अर्पयतं। वृषणा। तमःऽवृधः परा। शृणीतं। अचितः नि। ओषतं। हतं। नुदेथां। नि। शिशीतं। अत्रिणः इंद्रासोमा। सं। अघऽशंसं। अभि। अघं। तपुः ययस्तु। ६५

चरुः अग्निवान्ऽइव। ब्रह्मऽद्विषे। क्रव्यऽअदे। घोरऽचक्षसे। द्वेषः धत्तं। अनवायं। किमीदिने। इंद्रासोमा। दुःऽकृतः वव्रे। अंतः अनारंभणे। तमसि। प्र। विध्यतं। यथा। न। अतः पुनः एकः

चन। उत्ऽअयत्। तत्। वां। अस्तु। सहसे। मन्युऽमत्। शवः इंद्रासोमा। वर्तयतं। दिवः वधं। सं। पृथिव्याः अघऽशंसाय। तर्हणं। उत्। तक्षतं। स्वर्यं। पर्वतेभ्यः येन। रक्षः वावृधानं। निऽजूर्वथः॥ ०॥ परि। अग्निऽतप्तेभिः युवं। अश्मऽहन्मऽभिः रक्षः वधेभिः अजरेभिः अत्रिणः नि। पर्शाने। विध्यतं। यंतु। निःऽस्वरं॥ ५॥ इंद्रासोमा। परि। वां। भूतु। विश्वतः इयं। मतिः कक्ष्या। अश्वाऽइव। वाजिना। यां। वां। होत्रां। परिऽहिनोमि। मेधया। इमा। ब्रह्माणि। नृपती इवेति नृपतीऽइव। जिन्वतं। प्रति। स्मरेथां। तुजयत्ऽभिः एवैः हतं। द्रुहः रक्षसः भंगुरऽवतः इंद्रासोमा। दुःऽकृते। मा। सुऽगं। भूत्। यः नः कदा। चित्। अभिऽदासति। द्रुहा। यः मा। पाकेन। मनसा। चरंतं। अभिऽचष्टे। अनृतेभिः वचःऽभिः आपःऽइव। काशिना। संऽगृभीताः असन्। अस्तु। असतः इंद्र। वक्ता। ये। पाकऽशंसं। विऽहरंते। एवैः ये। वा। भद्रं। दूषयंति। स्वधाभिः अहये। वा। तान्। प्रऽददातु। सोमः आ।

प.पं.७

वा।दधातु।निःऽऋतेः।उपऽस्थे।यः।नः।रसं।दिप्सति।पित्वः।अग्ने।यः।अश्वानां।यः।गवां।यः।त
नूनां।रिपुः।स्तेनः।स्तेयऽकृत्।दभ्रं।एतु।नि।सः।हीयतां।तन्वा।तना।च॥१०॥परः।सः।अस्तु।त
न्वा।तना।च।तिस्रः।पृथिवीः।अधः।अस्तु।विश्वाः।प्रति।शुष्यतु।यशः।अस्य।देवाः।यः।नः।
दिवा।दिप्सति।यः।च।नक्तं॥११॥सुऽविज्ञानं।चिकितुषे।जनाय।सत्।च।असत्।च।वचसीइति।पस्पृ
धातेइति।तयोः।यत्।सत्यं।यतरत्।ऋजीयः।तत्।इत्।सोमः।अवति।हंति।असत्॥१२॥न।वै।ऊंइति।
सोमः।वृजिनं।हिनोति।न।क्षत्रियं।मिथुया।धारयंतं।हंति।रक्षः।हंति।असत्।वदंतं।उभौ।इंद्रस्य।
प्रऽसितौ।शयातेइति॥१३॥यदि।वा।अहं।अनृतऽदेवः।आस।मोघं।वा।देवान्।अपिऽऊहे।अग्ने।किं।अ
स्मभ्यं।जातऽवेदः।हृणीषे।द्रोघऽवाचः।ते।निःऽऋथं।सचंतां॥१४॥अद्य।मुरीय।यदि।यातुऽधानः।अस्मि।
यदि।वा।आयुः।पुरुषस्य।अध।सः।वीरैः।दशऽभिः।वि।यूयाः।यः।मा।मोघं।यातुऽधान।इति।आ

ततप।

६६

६६

वा।

ह॥१५॥यः।मा।अयातुं।यातुऽधान।इति।आह।यः।रक्षाः।शुचिः।अस्मि।इति।आह।इंद्रः।तं।हंतु।म
हता।वधेन।विश्वस्य।जंतोः।अधमः।पदीष्ट॥१६॥प्र।या।जिगाति।खर्गलाऽइव।नक्तं।अप।द्रुहा।तन्वं।
गूहमाना।वव्रान्।अनंतान्।अव।सा।पदीष्ट।ग्रावाणः।घ्नंतु।रक्षसः।उपब्दैः॥१७॥वि।तिष्ठध्वं।मरुतः।
विक्षु।इच्छत।गृभायत।रक्षसः।सं।पिनष्टन।वयः।ये।भूत्वी।पतयंति।नक्तऽभिः।ये।वा।रिपः।द
धिरे।देवे।अध्वरे॥१८॥प्र।वर्तय।दिवः।अश्मानं।इंद्र।सोमऽशितं।मघऽवन्।सं।शिशाधि।प्राक्तात्।
अपाक्तात्।अधरात्।उदक्तात्।अभि।जहि।रक्षसः।पर्वतेन॥१९॥एते।ऊंइति।त्ये।पतयंति।श्वऽयातवः।
इंद्रं।दिप्संति।दिप्सवः।अदाभ्यं।शिशीते।शक्रः।पिशुनेभ्यः।वधं।नूनं।सृजत्।अशनिं।यातुमत्ऽ
भ्यः॥२०॥इंद्रः।यातूनां।अभवत्।पराऽशरः।हविःऽमथीनां।अभि।आऽविवासतां।अभि।इत्।ऊंइ
ति।शक्रः।परशुः।यथा।वनं।पात्राऽइव।भिंदन्।सतः।एति।रक्षसः।उलूकऽयातुं।शुशुलूकऽयातुं।

प॰पं॰७

जहि। श्वऽयातुं। उत। कोकऽयातुं। सुपर्णऽयातुं। उत। गृध्रऽयातुं। दृषदाऽइव। प्र। मृण। रक्षः। इंद्र॥ मा। नः।
रक्षः। अभि। नट्। यातुऽमावतां। अप। उच्छतु। मिथुना। या। किमीदिना। पृथिवी। नः। पार्थिवात्। पा
तु। अंहसः। अंतरिक्षं। दिव्यात्। पातु। अस्मान्। इंद्र। जहि। पुमांसं। यातुऽधानं। उत। स्त्रियं। मायया।

६७

शाशदानां। विऽग्रीवासः। मूरऽदेवाः। ऋदंतु। मा। ते। दृशन्। सूर्यं। उत्ऽचरंतं। प्रति। चक्ष्व। वि। चक्ष्व। इं
द्रः। च। सोम। जागृतं। रक्षःऽभ्यः। वधं। अस्यतं। अशनिं। यातुमत्ऽभ्यः॥ ९॥ ॥इति सप्तमं मं
डलं॥ ॥अनुवाकः॥ ॥मा। चित्। अन्यत्। वि। शंसत। सखायः। मा। रिषण्यत। इंद्रं। इत्।
स्तोत। वृषणं। सचा। सुते। मुहुः। उक्था। च। शंसत॥ अवऽक्रक्षिणं। वृषभं। यथा। अजुरं। गां। न।
चर्षणिऽसहं। विऽद्वेषणं। संऽवननां। उभयंऽकरं। मंहिष्ठं। उभयाविनं॥ यत्। चित्। हि। त्वा। जनाः। इ
मे। नाना। हवंते। ऊतये। अस्माकं। ब्रह्म। इदं। इंद्र। भूतु। ते। अहा। विश्वा। च। वर्द्धनं॥ वि। ततूर्यंते। मघऽ

६७

वन्। विपः। चित्। अर्यः। विपः। जनानां। उप। क्रमस्व। पुरुऽरूपं। आ। भर। वाजं। नेदिष्ठं। ऊतये॥ म
हे। चन। त्वां। अद्रिऽवः। परा। शुल्काय। देयां। न। सहस्राय। न। अयुताय। वज्रिऽवः। न। शताय। श
तऽमघ॥ १०॥ वस्यान्। इंद्र। असि। मे। पितुः। उत। भ्रातुः। अभुंजतः। माता। च। मे। छदयथः। समा।
वसो इति। वसुऽत्वनाय। राधसे॥ क्व। इयथ। क्व। इत्। असि। पुरुऽत्रा। चित्। हि। ते। मनः। अलर्षि।
युध्म। खजऽकृत्। पुरंऽदर। प्र। गायत्राः। अगासिषुः॥ प्र। अस्मै। गायत्रं। अर्चत। ववातुः। यः। पु
रंऽदरः। याभिः। काण्वस्य। उप। बर्हिः। आऽसदं। यासत्। वज्री। भिनत्। पुरः॥ ये। ते। संति। दशऽग्वि
नः। शतिनः। ये। सहस्रिणः। अश्वासः। ये। ते। वृषणः। रघुऽद्रुवः। तेभिः। नः। तूयं। आ। गहि॥ आ
तु। अद्य। सबःऽदुघां। हुवे। गायत्रऽवेपसं। इंद्रं। धेनुं। सुऽदुघां। अन्यां। इषं। उरुऽधारां। अरंऽकृतं॥
॥ ११॥ यत्। तुदत्। सूरः। एतशं। वंकू इति। वातस्य। पर्णिना। वहत्। कुत्सं। आर्जुनेयं। शतऽक्रतुः। त्स

प·पं·७

६८

रत । गंधर्वः । अस्तृतं । यः । कृते । चित् । अभिऽश्रिषः । पुरा । जत्रुऽभ्यः । आऽतृदः । संऽधाता । संऽधिं ।
मघऽवा । पुरुऽवसुः । इष्कर्ता । विऽह्रुतं । पुनरिति । मा । भूम । निष्ट्याःऽइव । इंद्र । त्वत् । अरणाःऽइव ।
वना । नि । न । प्रऽजहितानि । अद्रिऽवः । दुरोषासः । अमन्महि । अमन्महि । इत् । अनाशवः । अनुग्रासः
च । वृत्रऽहन् । सकृत् । सु । ते । महता । शूर । राधसा । अनु । स्तोमं । मुदीमहि । यदि । स्तोमं । मम । श्रवत् । अ
स्माकं । इंद्रं । इंदवः । तिरः । पवित्रं । ससृऽवांसः । आशवः । मंदंतु । तुग्र्यऽवृधः । १२ ॥ ० ॥ सधऽस्तुतिं । वा
तुः । सख्युः । आ । गहि । उपऽस्तुतिः । मघोनां । प्र । त्वा । अवतु । अध । ते । वश्मि । सुऽस्तुतिं । सोत । हि । सोमं ।
अद्रिऽभिः । आ । ईं । एनं । अप्ऽसु । धावत । गव्या । वस्त्राऽइव । वासयंतः । इत् । नरः । निः । धुक्षन् । वक्ष
णाभ्यः । अध । ज्मः । अध । वा । दिवः । बृहतः । रोचनात् । अधि । अया । वर्धस्व । तन्वा । गिरा । मम । आ ।
जाता । सुक्रतो इति सुऽक्रतो । पृण । इंद्राय । सु । मदिन्ऽतमं । सोमं । सोत । वरेण्यं । शक्रः । एनं । पीपय

६८

त् । विश्वया । धिया । हिन्वानं । न । वाजऽयुं । मा । त्वा । सोमस्य । गल्दया । सदा । याचन् । अहं । गिरा । भूर्णिं ।
मृगं । न । सवनेषु । चुक्रुधं । कः । ईशानं । न । याचिषत् ॥ १३ ॥ मदेन । इषितं । मदं । उग्रं । उग्रेण । शवसा । वि
श्वेषां । तरुतारं । मदऽच्युतं । मदे । हि । स्म । ददाति । नः । शेवारे । वार्या । पुरु । देवः । मर्ताय । दाशुषे । सः । सु
न्वते । च । स्तुवते । च । रासते । विश्वऽगूर्तः । अरिऽस्तुतः । आ । इंद्र । याहि । मत्स्व । चित्रेण । देव । राधसा ।
सरः । न । प्रासि । उदरं । सपीतिऽभिः । आ । सोमेभिः । उरु । स्फिरं । आ । त्वा । सहस्रं । आ । शतं । युक्ताः । रथे ।
हिरण्यये । ब्रह्मऽयुजः । हरयः । इंद्र । केशिनः । वहंतु । सोमऽपीतये । आ । त्वा । रथे । हिरण्यये । हरी इति ।
मयूरऽशेप्या । शितिऽपृष्ठा । वहतां । मध्वः । अंधसः । विवक्षणस्य । पीतये ॥ १४ ॥ पिब । तु । अस्य ।
गिर्वणः । सुतस्य । पूर्वपाःऽइव । परिऽस्कृतस्य । रसिनः । इयं । आऽसुतिः । चारुः । मदाय । पत्यते । यः । ए
कः । अस्ति । दंसना । महान् । उग्रः । अभि । व्रतैः । गमत् । सः । शिप्री । न । सः । योषत् । आ । गमत् । हवं । न । प

५.पं.७

रि। वर्जति। त्वं। पुरं। चरिष्णवं। वधैः। शुष्णस्य। सं। पिणक्। त्वं। भाः। अनु। चरः। अध। द्विता। यत्। इंद्र।
हव्यः। भुवः। मम। त्वा। सूरे। उत्ऽइते। मम। मध्यंदिने। दिवः। मम। प्रऽपित्वे। अपिऽशर्वरे। वसो इ
ति। आ। स्तोमासः। अवृत्सत। स्तुहि। स्तुहि। इत्। एते। घ। ते। मंहिष्ठासः। मघोनां। निंदितऽअश्वः। प्रऽ
पथी। परमऽज्याः। मघस्य। मेध्यऽअतिथे। ।१५। आ। यत्। अश्वान्। वनन्ऽवतः। श्रद्धया। अहं। रथे।
आरुहं। उत। वामस्य। वसुनः। चिकेतति। यः। अस्ति। याद्वः। पशुः। यः। ऋज्रा। मह्यं। ममहे। सह। त्वचा।
हिरण्यया। एषः। विश्वानि। अभि। अस्तु। सौभगा। आऽसंगस्य। स्वनत्ऽरथः। अध। प्लायोगिः।
अति। दासत्। अन्यान्। आऽसंगः। अग्ने। दशऽभिः। सहस्रैः। अध। उक्षणः। दश। मह्यं। रुशंतः।
नळाःऽइव। सरसः। निः। अतिष्ठन्। अनु। अस्य। स्थूरं। ददृशे। पुरस्तात्। अनस्थः। ऊरुः। अवऽरं
बमाणः। शश्वती। नारी। अभिऽचक्ष्य। आह। सुऽभद्रं। अर्य। भोजनं। बिभर्षि। ।१६। इदं। वसो इ

६९

६९

ति। सुतं। अंधः। पिब। सुऽपूर्णं। उदरं। अनाभयिन्। ररिम। ते। नृऽभिः। धूतः। सुतः। अश्नैः। अव्यः। वारैः। प
रिऽपूतः। अश्वः। न। निक्तः। नदीषु। तं। ते। यवं। यथा। गोभिः। स्वादुं। अकर्म। श्रीणंतः। इंद्र। त्वा। अस्मिन्।
सधऽमादे। इंद्रः। इत्। सोमऽपाः। एकः। इंद्रः। सुतऽपाः। विश्वऽआयुः। अंतः। देवान्। मर्त्यान्। च। न। यं। शु
क्रः। न। दुःऽआशीः। न। तृप्राः। उरुऽव्यचसं। अपऽस्पृण्वते। सुऽहार्दं। ।१७। गोभिः। यत्। ईं। अन्ये। अस्म
त्। मृगं। न। व्राः। मृगयंते। अभिऽत्सरंति। धेनुऽभिः। त्रयः। इंद्रस्य। सोमाः। सुतासः। संतु। देवस्य। स्वे।
क्षये। सुतऽपाव्नः। त्रयः। कोशासः। श्चोतंति। तिस्रः। चम्वः। सुऽपूर्णाः। समाने। अधि। भार्मन्। शुचिः।
असि। पुरुनिःऽस्थाः। क्षीरैः। मध्यतः। आऽशीर्तः। दध्ना। मंदिष्ठः। शूरस्य। इमे। ते। इंद्र। सोमाः। तीव्राः।
अस्मे इति। सुतासः। शुक्राः। आऽशिरं। याचंते। ।१८। तान्। आऽशिरं। पुरोळाशं। इंद्र। इमं। सोमं। श्रीणी
हि। रेवंतं। हि। त्वा। शृणोमि। हृत्ऽसु। पीतासः। युध्यंते। दुःऽमदासः। न। सुरायां। ऊधः। न। नग्नाः। जरंते।

५·पं·७

रेवान्। इत्। रेवतः। स्तोता। स्यात्। त्वाऽवतः। मघोनः। प्र। इत्। ऊं इति। हरिऽवः। श्रुतस्य। उक्थं। चन। श
स्यमानं। अगोः। अरिः। आ। चिकेत। न। गायत्रं। गीयमानं। मा। नः। इंद्र। पीयत्नवे। मा। शर्धते। परा।
दाः। शिक्ष। शचीऽवः। शचीभिः॥१५॥७॥ तदित्ऽअर्थाः। इंद्र। त्वाऽयंतः। सखायः। कण्वाः। उक्थेभिः। ज

७०

रंते। न। घ। ईं। अन्यत्। आ। पपन। वज्रिन्। अपसः। नविष्टौ। तव। इत्। ऊं इति। स्तोमं। चिकेत। इच्छंति।
देवाः। सुन्वंतं। न। स्वप्नाय। स्पृहयंति। यंति। प्रऽमादं। अतंद्राः। ओ इति। सु। प्र। याहि। वाजेभिः। मा।
हृणीथाः। अभि। अस्मान्। महान्ऽइव। युवऽजानिः। मो इति। सु। अद्य। दुःऽहनावान्। सायं। करत्।
आरे। अस्मत्। अशीरःऽइव। जामाता॥२०॥ विद्म। हि। अस्य। वीरस्य। भूरिऽदावरीं। सुऽमतिं। त्रि
षु। जातस्य। मनांसि। आ। तु। सिंच। कण्वऽमंतं। न। घ। विद्म। शवसानात्। यशःऽतरं। शतंऽऊतेः। ज्ये
ष्ठेन। सोतः। इंद्राय। सोमं। वीराय। शक्राय। भर। पिबत्। नर्याय। यः। वेदिष्ठः। अव्यथिषु। अश्वऽवंतं।

जरितृऽभ्यः। वाजं। स्तोतृऽभ्यः। गोऽमंतं। पन्यंऽपन्यं। इत्। सोतारः। आ। धावत। मद्याय। सोमं। वीराय।
शूराय॥२१॥ पाता। वृत्रऽहा। सुतं। आ। घ। गमत्। न। आरे। अस्मत्। नि। यमते। शतंऽऊतिः। आ। इह। ह
री इति। ब्रह्मऽयुजा। शग्मा। वक्षतः। सखायं। गीःऽभिः। श्रुतं। गिर्वणसं। स्वादवः। सोमाः। आ। याहि। श्रीताः।
सोमाः। आ। याहि। शिप्रिन्। ऋषिऽवः। शचीऽवः। न। अयं। अच्छ। सधऽमादं। स्तुतः। च। याः। त्वा। वर्धंति। म
हे। राधसे। नृम्णाय। इंद्र। कारिणं। वृधंतः। गिरः। च। याः। ते। गिर्वाहः। उक्था। च। तुभ्यं। तानि। सत्रा। दधिरे।
शवांसि॥२२॥ एव। इत्। एषः। तुविऽकूर्मिः। वाजान्। एकः। वज्रऽहस्तः। सनात्। अमृक्तः। दयते। हंता। वृत्रं।
दक्षिणेन। इंद्रः। पुरु। पुरुऽहूतः। महान्। महीभिः। शचीभिः। यस्मिन्। विश्वाः। चर्षणयः। उत। च्यौत्ना। ज्र
यांसि। च। अनु। घ। इत्। मंदी। मघोनः। एषः। एतानि। चकार। इंद्रः। विश्वा। यः। अति। शृण्वे। वाजऽदावा। म
घोनां। प्रऽभर्ता। रथं। गव्यंतं। अपाकात्। चित्। यं। अवति। इनः। वसु। सः। हि। वोळ्हा॥२३॥ सनिता। विप्रः।

प॰पं॰७

७१

अर्वत्ऽभिः । हंता । वृत्रं । नृऽभिः । शूरः । सत्यः । अविता । विऽधंतं । यजध्व । एनं । प्रियऽमेधाः । इंद्रं । सत्राचा ।
मनसा । यः । भूत् । सोमैः । सत्यऽमद्वा । गाथऽश्रवसं । सत्ऽपतिं । श्रवःऽकामं । पुरुऽत्मानं । कण्वासः । गा
त । वाजिनं । यः । ऋते । चित् । गाः । पदेभ्यः । दात् । सखा । नृऽभ्यः । शचीऽवान् । ये । अस्मिन् । कामं । अश्रिय
न् । इत्था । धीऽवंतः । अद्रिऽवः । काण्वं । मेध्यऽअतिथिं । मेषः । भूतः । अभि । यन् । अयः । शिक्ष । विभिंदो इ
ति विऽभिंदो । अस्मै । चत्वारि । अयुता । ददत् । अष्टा । परः । सहस्रा । उत । सु । त्ये इति । पयःऽवृधा । माकी
इति । रणस्य । नप्त्या । जनिऽत्वना । मामहे ॥ २४ ॥ पिब । सुतस्य । रसिनः । मत्स्व । नः । इंद्र । गोऽमतः । आ
पिः । नः । बोधि । सधऽमाद्यः । वृधे । अस्मान् । अवंतु । ते । धियः । भूयाम । ते । सुऽमतौ । वाजिनः । वयं । मा
नः । स्तः । अभिऽमातये । अस्मान् । चित्राभिः । अवतात् । अभिष्टिऽभिः । आ । नः । सुम्नेषु । यमय । इमाः ।
उं इति । त्वा । पुरुवसो इति पुरुऽवसो । गिरः । वर्धंतु । याः । मम । पावकऽवर्णाः । शुचयः । विपःऽचितः । अभि ।

७१

स्तोमैः । अनूषत । अयं । सहस्रं । ऋषिऽभिः । सहःऽकृतः । समुद्रःऽइव । पप्रथे । सत्यः । सः । अस्य । महिमा ।
गृणे । शवः । यज्ञेषु । विप्रऽराज्ये । इंद्रं । इत् । देवऽतातये । इंद्रं । प्रऽयति । अध्वरे । इंद्रं । संऽईके । वनिनः । हवा
महे । इंद्रं । धनस्य । सातये ॥ २५ ॥ इंद्रः । मह्ना । रोदसी इति । पप्रथत् । शवः । इंद्रः । सूर्यं । अरोचयत् । इंद्रे । ह ।
विश्वा । भुवनानि । येमिरे । इंद्रे । सुवानासः । इंदवः । ० । इंद्र । स्तोमेभिः । आयवः । संऽईचीनासः । ऋभवः ।
सं । अस्वरन् । रुद्राः । गृणंत । पूर्व्यं । अस्य । इत् । इंद्रः । ववृधे । वृष्ण्यं । शवः । मदे । सुतस्य । विष्णवि । अद्य ।
तं । अस्य । महिमानं । आयवः । अनु । स्तुवंति । पूर्वऽथा । तत् । त्वा । यामि । सुऽवीर्यं । तत् । ब्रह्म । पूर्वऽचित्
तये । येन । यतिऽभ्यः । भृगवे । धने । हिते । येन । प्रस्कण्वं । आविथ । येन । समुद्रं । असृजः । महीः । अपः ।
तत् । इंद्र । वृष्णि । ते । शवः । सद्यः । सः । अस्य । महिमा । न । संऽनशे । यं । क्षोणीः । अनुऽचक्रदे ॥ २६ ॥ शग्धि ।
नः । इंद्र । यत् । त्वा । रयिं । यामि । सुऽवीर्यं । शग्धि । वाजाय । प्रथमं । सिसासते । शग्धि । स्तोमाय । पूर्व्य । रा

प॰पं॰७

धिया। नः। अस्माऽयत्। हा। घोरं। आविथ। धियः। इंद्र। सिसासतः। नृन्। धिया। यथा। रुशमं। श्यावकं। कृपं। इंद्र।
प्र। आवः। स्वःऽनरं। कः। त्वा। नव्यः। अतसीनां। तुरः। गृणीत। मर्त्यः। नहि। नु। अस्य। महिमानं। इंद्रियं। स्वः।
गृणंतः। आनशुः। कत्। ऊं इति। स्तवंतः। ऋतऽयंत। देवता। ऋषिः। कः। विप्रः। ओहते। कदा। हवं। मघऽवन्।
इंद्र। सुन्वतः। कत्। ऊं इति। स्तवतः। आ। गमः। उत्। ऊं इति। त्ये। मधुमत्ऽतमाः। गिरः। स्तोमासः। ईरते। सत्राऽ
जितः। धनऽसाः। अक्षितऽऊतयः। वाजऽयंतः। रथाःऽइव ॥ २७॥ कण्वाःऽइव। भृगवः। सूर्याःऽइव।
विश्वं। इत्। धीतं। आनशुः। इंद्रं। स्तोमेभिः। महयंतः। आयवः। प्रियऽमेधासः। अस्वरन्। युक्ष्व। हि।
वृत्रहन्ऽतम। हरी इति। इंद्र। पराऽवतः। अर्वाचीनः। मघऽवन्। सोमऽपीतये। उग्रः। ऋष्वेभिः। आ। ग
हि। इमे। हि। ते। कारवः। वावशुः। धिया। विप्रासः। मेधऽसातये। सः। त्वं। नः। मघऽवन्। इंद्र। गिर्वणः।
वेनः। न। शृणुधि। हवं। निः। इंद्र। बृहतीभ्यः। वृत्रं। धनुऽभ्यः। अस्फुरः। निः। अर्बुदस्य। मृगयस्य। मा

७२

७२

यिनः। निः। पर्वतस्य। गाः। आजः। निः। अग्नयः। रुरुचुः। निः। ऊं इति। सूर्यः। निः। सोमः। इंद्रियः। रसः। निः।
अंतरिक्षात्। अधमः। महां। अहिं। कृषे। तत्। इंद्र। पौंस्यं ॥ २८॥ यं। मे। दुः। इंद्रः। मरुतः। पाकऽस्थामा।
कौरयाणः। विश्वेषां। त्मना। शोभिष्ठं। उपऽइव। दिवि। धावमानं। रोहितं। मे। पाकऽस्थामा। सुऽधुरं।
कक्ष्यऽप्रां। अदात्। रायः। विऽबोधनं। यस्मै। अन्ये। दश। प्रति। धुरं। वहंति। वक्षयः। अस्तं। वयः। न। तु
ग्र्यं। आत्मा। पितुः। तनूः। वासः। ओजःऽदाः। अभिऽअंजनं। तुरीयं। इत्। रोहितस्य। पाकऽस्थामानं। भो
जं। दातारं। अब्रवं ॥ २९॥ यत्। इंद्र। प्राक्। अपाक्। उदक्। न्यक्। वा। हूयसे। नृऽभिः। सिम। पुरु। नृऽसूतः। अ
सि। आनवे। असि। प्रऽशर्ध। तुर्वशे। यत्। वा। रुमे। रुशमे। श्यावके। कृपे। इंद्र। मादयसे। सचा। कण्वासः। त्वा।
ब्रह्मऽभिः। स्तोमऽवाहसः। इंद्र। आ। यच्छंति। आ। गहि। यथा। गौरः। अपा। कृतं। तृष्यन्। एति। अव। इरिणं।
आऽपित्वे। नः। प्रऽपित्वे। तूयं। आ। गहि। कण्वेषु। सु। सचा। पिब। मंदंतु। त्वा। मघऽवन्। इंद्र। इंदवः। राधःऽ

देवाय। सुन्वते। आऽमुष्य। सोमं। अपिबः। चमूइति। सुतं। ज्येष्ठं। तत्। दधिषे। सहः॥ प्र। चक्रे। सहसा। स
हः। बभंज। मन्युं। ओजसा। विश्वे। ते। इंद्र। पृतनाः। यवः। यहोइति। नि। वृक्षाःऽइव। येमिरे॥२०॥ सहस्रेणऽइ
व। सचते। यविऽयुधा। यः। ते। आनट्। उपऽस्तुतिं। पुत्रं। प्राऽवर्गं। कृणुते। सुऽवीर्ये। दाश्नोति। नमःऽउक्तिऽ
भिः। मा। भेम। मा। श्रमिष्म। उग्रस्य। सख्ये। तव। महत्। ते। वृष्णः। अभिऽचक्ष्यं। कृतं। पश्येम। तुर्वशं।
यदुं। सव्यां। अनु। स्फिग्यं। ववसे। वृषा। न। दानः। अस्य। रोषति। मध्वा। संऽपृक्ताः। सारघेण। धेनवः।
तूयं। आ। इहि। द्रव। पिब। अश्वी। रथी। सुऽरूपः। इत्। गोऽमान्। इत्। इंद्र। ते। सखा। श्वात्रऽभाजा।
वयसा। सचते। सदा। चंद्रः। याति। सभां। उप। ऋश्यः। न। तृष्यन्। अवऽपानं। आ। गहि। पिब। सोमं। व
शान्। अनु। निऽमेघमानः। मघऽवन्। दिवेऽदिवे। ओजिष्ठं। दधिषे। सहः॥२१॥ अध्वर्योइति। द्रवय। त्वं।
सोमं। इंद्रः। पिपासति। उप। नूनं। युयुजे। वृषणा। हरीइति। आ। च। जगाम। वृत्रऽहा। स्वयं। चित्। सः। म

न्यते। दाशुरिः। जनः। यत्र। सोमस्य। तृंपसि। इदं। ते। अन्नं। युज्यं। संऽउक्षितं। तस्य। आ। इहि। प्र। द्रव।
पिब। रथेऽस्थाय। अध्वर्यवः। सोमं। इंद्राय। सोतन। अधि। ब्रध्नस्य। अद्रयः। वि। चक्षते। सुन्वंतः।
दाश्वऽअध्वरं। उप। ब्रध्नं। ववात। वृषणा। हरीइति। इंद्र। अपःऽसु। वक्षतः। अर्वाचं। त्वा।०। प्र। पूषणं। वृ
णीमहे। युज्याय। पुरुऽवसुं। सः। शक्र। शिक्ष। पुरुऽहूत। नः। धिया। तुजे। राये। विऽमोचन॥२२॥ सं। नः। शि
शीहि। भुरिजोःऽइव। क्षुरं। रास्व। रायः। विऽमोचन। त्वेइति। तत्। नः। सुऽवेदं। उस्रियं। वसु। यं। त्वं। हिनो
षि। मर्त्यं। वेमि। त्वा। पूषन्। ऋंजसे। वेमि। स्तोतवे। आघृणे। न। तस्य। वेमि। अरणं। हि। तत्। वसोइति। स्तुषे।
पज्राय। साम्ने। परा। गावः। यवसं। कत्। चित्। आघृणे। नित्यं। रेक्णः। अमर्त्य। अस्माकं। पूषन्। अविता।
शिवः। भव। मंहिष्ठः। वाजऽसातये। स्थूरं। राधः। शताऽअश्वं। कुरुंगस्य। दिविऽइष्टिषु। राज्ञः। त्वेषस्य। सुऽ
भगस्य। रातिषु। तुर्वशेषु। अमन्महि। धीभिः। सातानि। काण्वस्य। वाजिनः। प्रियऽमेधैः। अभिद्युऽभिः।

प॰पं॰८

षष्टिं। सहस्रा। अनु। निःऽमजां। अजे। निः। यूथानि। गवां। ऋषिः। वृक्षाः। चित्। मे। अभिऽपित्वे। अररणुः॥
गां। भजंत। मेहना। अश्वं। भजंत। मेहना॥२१॥ ॥इति पंचमाष्टके सप्तमोध्यायः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥
॥दूरात्। इहऽइव। यत्। सती। अरुणऽप्सुः। अशिश्वितत्। वि। भानुं। विश्वधा। अतनत्। नृऽवत्। द
स्रा। मनःऽयुजा। रथेन। पृथुऽपाजसा। सचेथे इति। अश्विना। उषसं। युवाभ्यां। वाजिनीवसू इति
वाजिनीऽवसू। प्रति। स्तोमाः। अदृक्षत। वाचं। दूतः। यथा। ओहिषे। पुरुऽप्रिया। नः। ऊतये। पुरुऽमं
द्रा। पुरुवसू इति पुरुऽवसू। स्तुषे। कण्वासः। अश्विना। मंहिष्ठा। वाजऽसातमा। इषयंता। शुभः।
पती इति। गंतारा। दाशुषः। गृहं॥१॥ ता। सुऽदेवाय। दाशुषे। सुऽमेधां। अविऽतारिणीं। घृतैः। ग
व्यूतिं। उक्षतं। आ। नः। स्तोमं। उप। द्रवत्। तूयं। श्येनेभिः। आशुऽभिः। यातं। अश्वेभिः। अश्विना।
येभिः। तिस्रः। पराऽवतः। दिवः। विश्वानि। रोचना। त्रीन्। अक्तून्। परिऽदीयथः। उत। नः। गोऽमतीः।

७४

७४

ति

इषः। उत। सातीः। अहःऽविदा। वि। पथः। सातये। सितं। आ। नः। गोऽमंतं। अश्विना। सुऽवीरं। सुऽ
रथं। रयिं। वोळ्हं। अश्वऽवतीः। इषः॥२॥ ववृधाना। शुभः। पती इति। दस्रा। हिरण्यवर्तनी इति हि
रण्यऽवर्तनी। पिबतं। सोम्यं। मधु। अस्मभ्यं। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। मघवत्ऽभ्यः। च। सऽ
प्रथः। छर्दिः। यंतं। अदाभ्यं। नि। सु। ब्रह्म। जनानां। या। अविष्टं। तूयं। आ। गतं। मो इति। सु। अन्यान्।
उप। अरतं। अस्य। पिबतं। अश्विना। युवं। मदस्य। चारुणः। मध्वः। रातस्य। धिष्ण्या। अस्मे इति। आ।
वहतं। रयिं। शतऽवंतं। सहस्रिणं। पुरुऽक्षुं। विश्वऽधायसं॥३॥ पुरुऽत्रा। चित्। हि। वां। नरा। विऽह्वयंते।
मनीषिणः। वाघत्ऽभिः। अश्विना। आ। गतं। जनासः। वृक्तऽबर्हिषः। हविष्मंतः। अरंऽकृतः। युवां।
हवंते। अश्विना। अस्माकं। अद्य। वां। अयं। स्तोमः। वाहिष्ठः। अंतमः। युवाभ्यां। भूतु। अश्विना। यः। ह।
वां। मधुनः। दृतिः। आऽहितः। रथऽचर्षणे। ततः। पिबतं। अश्विना। तेन। नः। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽ

प.पं.८

७५

वसू। पश्वे। तोकाय। शं। गवे। वहतं। पीवरीः। इषः॥४॥ उत। नः। दिव्याः। इषः। उत। सिंधून्। अहःऽविदा।
अप। द्वाराऽइव। वर्षथः। कदा। वां। तौग्र्यः। विधत्। समुद्रे। जहितः। नरा।०। युवं। कण्वाय। नासत्या।
अपिऽरिप्ताय। हर्म्ये। शश्वत्। ऊती। दशस्यथः। ताभिः। आ। यातं। ऊतिऽभिः। नव्यसीभिः। सुशस्तिऽ
भिः। यत्। वां। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू। हुवे। यथा। चित्। कण्वं। आवतं। प्रियऽमेधं। उपऽस्तु
तं। अत्रिं। शिंजारं। अश्विना॥५॥ यथा। उत। कृत्व्ये। धने। अंशुं। गोषु। अगस्त्यं। यथा। वाजेषु। सो
भरिं। एतावत्। वां। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू। अतः। वा। भूयः। अश्विना। गृणंतः। सुम्नं। ईमहे। र
थं। हिरण्यऽवंधुरं। हिरण्यऽअभीशुं। अश्विना। आ। हि। स्थाथः। दिविऽस्पृशं। हिरण्ययी। वां। र
भिः। ईषा। अक्षः। हिरण्ययः। उभा। चक्रा। हिरण्यया।०। पराऽवतः। चित्। आ। गतं। उप। इमां। सुऽ
स्तुतिं। मम॥६॥ आ। वहेथे इति। पराकात्। पूर्वीः। अश्नंतौ। अश्विना। इषः। दासीः। अमर्त्या।

७५

आ। नः। द्युम्नैः। आ। श्रवःऽभिः। आ। राया। यातं। अश्विना। पुरुऽचंद्रा। नासत्या। आ। इह। वां। प्रुषि
तऽप्सवः। वयः। वहंतु। पर्णिनः। अच्छ। सुऽअध्वरं। जनं। रथं। वां। अनुऽगायसं। यः। इषा। वर्तते। स
हा। न। चक्रं। अभि। बाधते। हिरण्ययेन। रथेन। द्रवत्पाणिऽभिः। अश्वैः। धीऽजवना। नासत्या॥७॥
युवं। मृगं। जागृऽवांसं। स्वदथः। वा। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू। ता। नः। पृंक्तं। इषा। रयिं। ता। मे। अ
श्विना। सनीनां। विद्यातं। नवानां। यथा। चित्। चैद्यः। कशुः। शतं। उष्ट्रानां। ददत्। सहस्रा। दश। गोनां।
यः। मे। हिरण्यऽसंदृशः। दश। राज्ञः। अमंहत। अधःऽपदाः। इत्। चैद्यस्य। कृष्टयः। चर्मऽम्नाः। अ
भितः। जनाः। माकिः। एना। पथा। गात्। येन। इमे। यंति। चेदयः। अन्यः। नेत्। सूरिः। ओहते। भूरि
दावत्ऽतरः। जनः॥८॥ ॥अनुवाकः॥ ॥महान्। इंद्रः। यः। ओजसा। पर्जन्यः। वृष्टिमान्ऽइव
इव। स्तोमैः। वत्सस्य। ववृधे। प्रऽजां। ऋतस्य। पिप्रतः। प्र। यत्। भरंत। वह्नयः। विप्राः। ऋतस्य। वाह

भ.पं.९

सा। कण्वाः। इंद्रं। यत्। अक्रत। स्तोमैः। यज्ञस्य। साधनं। जामि। ब्रुवते। आयुधं। सं। अस्य। मन्यवे।
विशः। विश्वाः। नमंत। कृष्टयः। समुद्रायऽइव। सिंधवः। ओजः। तत्। अस्य। तित्विषे। उभे इति। यत्।
संऽअवर्तयत्। इंद्रः। चर्मऽइव। रोदसी इति॥५॥ वि। चित्। वृत्रस्य। दोधतः। वज्रेण। शतऽपर्वणा।
शिरः। बिभेद। वृष्णिना। इमाः। अभि। प्र। नोनुमः। विपां। अग्रेषु। धीतयः। अग्नेः। शोचिः। न। दिद्यु-
तः। गुहा। सतीः। उप। त्मना। प्र। यत्। शोचंत। धीतयः। कण्वाः। ऋतस्य। धारया। प्र। तं। इंद्र। नशीमहि।
रयिं। गोऽमंतं। अश्विनं। प्र। ब्रह्म। पूर्वऽचित्तये। अहं। इत्। हि। पितुः। परि। मेधां। ऋतस्य। जग्रभ। अ-
हं। सूर्यःऽइव। अजनि॥१०॥ अहं। प्रत्नेन। मन्मना। गिरः। शुंभामि। कण्वऽवत्। येन। इंद्रः। शुष्मं। इत्।
दधे। ये। त्वां। इंद्र। न। तुस्तुवुः। ऋषयः। ये। च। तुस्तुवुः। मम। इत्। वर्धस्व। सुऽस्तुतः। यत्। अस्य। मन्युः।
अध्वनीत्। वि। वृत्रं। पर्वऽशः। रुजन्। अपः। समुद्रं। ऐरयत्। नि। शुष्णे। इंद्र। धर्णसिं। वज्रं। जघंथ।

७६

दस्यवि। वृषा। हि। उग्र। शृण्विषे। न। द्यावः। इंद्रं। ओजसा। न। अंतरिक्षाणि। वज्रिणं। न। विव्यचंत। भूमयः॥
॥११॥ यः। ते। इंद्र। महीः। अपः। स्तभुऽयमानः। आ। अशयत्। नि। तं। पद्यासु। शिश्नथः। यः। इमे इति। रो-
दसी इति। मही इति। समीची इति संऽईची। सं। अजग्रभीत्। तमःऽभिः। इंद्र। तं। गुहः। ये। इंद्र। यतयः।
त्वा। भृगवः। ये। च। तुस्तुवुः। मम। इत्। उग्र। श्रुधि। हवं। इमाः। ते। इंद्र। पृश्नयः। घृतं। दुहते। आऽशिरं। ए-
नां। ऋतस्य। पिप्युषीः। याः। इंद्र। प्रऽस्वः। त्वा। आसा। गर्भं। अचक्रिरन्। परि। धर्मऽइव। सूर्यं॥१२॥
त्वां। इत्। शवसः। पते। कण्वाः। उक्थेन। ववृधुः। त्वां। सुतासः। इंदवः। तव। इत्। इंद्र। प्रऽनीतिषु। उत।
प्रऽशस्तिः। अद्रिऽवः। यज्ञः। वितंतसाय्यः। आ। नः। इंद्र। महीं। इषं। पुरं। न। दर्षि। गोऽमतीं। उत।
प्रऽजां। सुऽवीर्यं। उत। त्यत्। आशुऽअश्व्यं। यत्। इंद्र। नाहुषीषु। आ। अग्रे। विक्षु। प्रऽदीदयत्। अभि। व्रजं। आ।
न। तत्निषे। सूरः। उपाकऽचक्षसं। यत्। इंद्र। मृळयासि। नः॥१३॥ यत्। अंग। तविषीऽयसे। इंद्र। प्र-

प.पं.८

राजसि । क्षितीः । महान् । अपारः । ओजसा ॥ तं । त्वा । हविष्मतीः । विशः । उप । ब्रुवते । ऊतये । उरुऽज्रयसं । इं
दुऽभिः ॥ उपऽह्वरे । गिरीणां । संऽगथे । च । नदीनां । धिया । विप्रः । अजायत ॥ अतः । समुद्रं । उत्ऽवतः । चि
कित्वान् । अव । पश्यति । यतः । विऽपानः । एजति ॥ आत् । इत् । प्रत्नस्य । रेतसः । ज्योतिः । पश्यंति । वासरं ।

७७

परः । यत् । इध्यते । दिवा ॥ १४ ॥ कण्वासः । इंद्र । ते । मतिं । विश्वे । वर्द्धंति । पौंस्यं । उतो इति । शविष्ठ । वृष्ण्यं ।
इमां । मे । इंद्र । सुऽस्तुतिं । जुषस्व । प्र । सु । मां । अव । उत । प्र । वर्द्धय । मतिं ॥ उत । ब्रह्मण्या । वयं । तुभ्यं ।
प्रऽवृद्ध । वज्रिऽवः । विप्राः । अतक्ष्म । जीवसे ॥ अभि । कण्वाः । अनूषत । आपः । न । प्रऽवता । यतीः ।
इंद्रं । वननाऽवती । मतिः ॥ इंद्रं । उक्थानि । ववृधुः । समुद्रंऽइव । सिंधवः ॥ अनुत्तऽमन्युं । अजरं ॥

७७

॥ १५ ॥ आ । नः । याहि । परावतः । हरिऽभ्यां । हर्यताभ्यां ॥ इमं । इंद्र । सुतं । पिब ॥ त्वां । इत् । वृत्रहन्ऽ
तम । जनासः । वृक्तऽबर्हिषः ॥ हवंते । वाजऽसातये ॥ अनु । त्वा । रोदसी इति । उभे इति । चक्रं । न । व

र्ति । एतशं ॥ अनु । सुवानासः । इंदवः ॥ मंदस्व । सु । स्वःऽनरे । उत । इंद्र । शर्यणाऽवति ॥ मत्स्व । विवस्वतः ।
मती ॥ ववृधानः । उप । द्यवि । वृषा । वज्री । अरोरवीत् ॥ वृत्रऽहा । सोमऽपातमः ॥ १६ ॥ ऋषिः । हि ।
पूर्वऽजाः । असि । एकः । ईशानः । ओजसा ॥ इंद्र । चोष्कूयसे । वसु ॥ अस्माकं । त्वा । सुतान् । उप । वीतऽ
पृष्ठाः । अभि । प्रयः ॥ शतं । वहंतु । हरयः ॥ इमां । सु । पूर्व्यां । धियं । मधोः । घृतस्य । पिप्युषीं ॥ क
ण्वाः । उक्थेन । ववृधुः ॥ इंद्रं । इत् । त्वा । विऽमहीनां । मेधं । अवृणीत । मर्त्यः ॥ इंद्रं । सनिष्युः । ऊतये ॥ अर्वाचं ।
त्वा । पुरुऽस्तुत । प्रियमेधऽस्तुता । हरी इति ॥ सोमऽपेयाय । वक्षतः ॥ शतं । अहं । तिरिंदिरे । सहस्रं ।
पर्शौ । आ । ददे ॥ राधांसि । यादूनां ॥ त्रीणि । शतानि । अर्वतां । सहस्रा । दश । गोनां ॥ ददुः । पज्राय । साम्ने ॥
उत् । आनट् । ककुहः । दिवं । उष्ट्रान् । चतुःऽयुजः । ददत् ॥ श्रवसा । यादुं । जनं ॥ १७ ॥ प्र । यत् । वः । त्रिऽस्तुभं ।
इषं । मरुतः । विप्रः । अक्षरत् ॥ वि । पर्वतेषु । राजथ ॥ यत् । अंग । तविषीऽयवः । यामं । शुभ्राः । अचिध्वं ।

प.पं.८

नि। पर्वताः। अहासत। उत्। ईरयंत। वायुऽभिः। वाश्रासः। पृश्निऽमातरः। धुक्षंत। पिप्युषीं। इषं ॥ वपंति।
मरुतः। मिहं। प्र। वेपयंति। पर्वतान्। यत्। यामं। यांति। वायुऽभिः। नि। यत्। यामाय। वः। गिरिः। नि। सिं
धवः। विऽधर्मणे। महे। शुष्माय। येमिरे ॥१८॥ युष्मान्। ऊं इति। नक्तं। ऊतये। युष्मान्। दिवा। हवामहे।

७८

युष्मान्। प्रऽयति। अध्वरे। उत्। ऊं इति। त्ये। अरुणऽप्सवः। चित्राः। यामेभिः। ईरते। वाश्राः। अधि।
स्नुना। दिवः। सृजंति। रश्मिं। ओजसा। पंथां। सूर्याय। यातवे। ते। भानुऽभिः। वि। तस्थिरे ॥ इमां। मे। म
रुतः। गिरं। इमं। स्तोमं। ऋभुक्षणः। इमं। मे। वनत। हवं ॥ त्रीणि। सरांसि। पृश्नयः। दुदुह्रे। वज्रिणे।
मधु। उत्सं। कबंधं। उद्रिणं ॥१९॥ मरुतः। यत्। ह। वः। दिवः। सुम्नऽयंतः। हवामहे। आ। तु। नः। उप।

७८

गंतन।०। रुद्राः। ऋभुक्षणः। दमे। उत। प्रऽचेतसः। मदे। आ। नः। रयिं। मदऽच्युतं। पुरुऽक्षुं। विश्वऽ
धायसं। इयर्त। मरुतः। दिवः। अधिऽइव। यत्। गिरीणां। यामं। शुभ्राः। अचिध्वं। सुवानैः। मंदध्वे।

इंदुऽभिः। एतावतः। चित्। एषां। सुम्नं। भिक्षेत। मर्त्यः। अदाभ्यस्य। मन्मऽभिः ॥२०॥ ये। द्रप्साःऽइव।
रोदसी इति। धमंति। अनु। वृष्टिऽभिः। उत्सं। दुहंतः। अक्षितं। उत्। ऊं इति। स्वानेभिः। ईरते। उत्। रथैः।
उत्। ऊं इति। वायुऽभिः। उत्। स्तोमैः। पृश्निऽमातरः। येन। आव। तुर्वशं। यदुं। येन। कण्वं। धनऽस्पृतं।
राये। सु। तस्य। धीमहि। इमाः। ऊं इति। वः। सुऽदानवः। घृतं। न। पिप्युषीः। इषः। वर्धान्। काण्वस्य। मन्मऽ
भिः। क्व। नूनं। सुऽदानवः। मदथ। वृक्तऽबर्हिषः। ब्रह्मा। कः। वः। सपर्यति ॥२१॥ नहि। स्म। यत्। ह। वः।
पुरा। स्तोमेभिः। वृक्तऽबर्हिषः। शर्धान्। ऋतस्य। जिन्वथ। सं। ऊं इति। त्ये। महतीः। अपः। सं। क्षोणी इति।
सं। ऊं इति। सूर्यं। सं। वज्रं। पर्वऽशः। दधुः ॥ वि। वृत्रं। पर्वऽशः। ययुः। वि। पर्वतान्। अराजिनः। चक्राणाः।
वृष्णि। पौंस्यं। अनु। त्रितस्य। युध्यतः। शुष्मं। आवन्। उत। क्रतुं। अनु। इंद्रं। वृत्रऽतूर्ये ॥ विद्युत्ऽह
स्ताः। अभिऽद्यवः। शिप्राः। शीर्षन्। हिरण्ययीः। शुभ्राः। वि। अंजत। श्रिये ॥२२॥ उशना। यत्। पराऽ

वर्तः॥ उत्ऽस्नाः॥ रध्रं। अयातन। द्यौः। न। चक्रदत्। भिया। आ। नः। मखस्य। दावने। अश्वैः। हिरण्यपाणिऽभिः। देवासः। उप। गंतन। यत्। एषां। पृषतीः। रथे। प्रष्टिः। वहति। रोहितः। यांति। शुभ्राः। रिणन्। अपः। सुऽसोमे। शर्यणाऽवति। आर्जीके। पस्त्याऽवति। ययुः। निऽचक्रया। नरः। कदा। गच्छाथ। मरुतः। इत्था। विप्रं। हवमानं। मार्डीकेभिः। नाधमानं॥ २३॥ ०॥ यत्। ईं। इंद्रं। अजहातन। कः। वः। सखिऽत्वे। ओहते। सहो इति। सु। नः। वज्रऽहस्तैः। कण्वासः। अग्निं। मरुत्ऽभिः। स्तुषे। हिरण्यऽवाशीभिः। ओ इति। सु। वृष्णः। प्रऽयज्यून्। आ। नव्यसे। सुविताय। ववृत्यां। चित्रऽवाजान्। गिरयः। चित्। नि। जिहते। पर्शानासः। मन्यमानाः। पर्वताः। चित्। नि। येमिरे। आ। अक्ष्णःऽयावानः। वहंति। अंतरिक्षेण। पततः। धातारः। स्तुवते। वयः। अग्निः। हि। जनि। पूर्व्यः। छंदः। न। सूरः। अर्चिषा॥ ०॥ ॥२४॥ आ। नः। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः। अश्विना। गच्छतं। युवं। दस्रा। हिरण्यवर्त्तनी इति हिरण्यऽ

वर्त्तनी। पिबतं। सोम्यं। मधु। आ। नूनं। यातं। अश्विना। रथेन। सूर्यऽत्वचा। भुजी इति। हिरण्यऽपेशसा। कवी इति। गंभीरऽचेतसा। आ। यातं। नहुषः। परि। आ। अंतरिक्षात्। सुवृक्तिऽभिः। पिबाथः। अश्विना। मधु। कण्वानां। सवने। सुतं। आ। नः। यातं। दिवः। परि। आ। अंतरिक्षात्। अधऽप्रिया। पुत्रः। कण्वस्य। वां। इह। सुसाव। सोम्यं। मधु। ०। उपऽश्रुति। अश्विना। सोमऽपीतये। स्वाहा। स्तोमस्य। वर्धना। प्र। कवी इति। धीतिऽभिः। नरा॥ २५॥ यत्। चित्। हि। वां। पुरा। ऋषयः। जुहूरे। अवसे। नरा। आ। यातं। अश्विना। आ। गतं। उप। इमां। सुऽस्तुतिं। मम। दिवः। चित्। रोचनात्। अधि। आ। नः। गंतं। स्वःऽविदा। धीभिः। वत्सऽप्रचेतसा। स्तोमेभिः। हवनऽश्रुता। किं। अन्ये। परि। आसते। अस्मत्। स्तोमेभिः। अश्विना। पुत्रः। कण्वस्य। वां। ऋषिः। गीःऽभिः। वत्सः। अवीवृधत्। आ। वां। विप्रः। इह। अवसे। अह्वत्। स्तोमेभिः। अश्विना। अरिप्रा। वृत्रहन्ऽतमा। ता। नः। भूतं।

प॰ पं॰ ८

४०

मयःऽभुवा । आ । यत् । वां । योषणा । रथं । अतिष्ठत् । वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू । विश्वानि ।
अश्विना । युवं । प्र । धीतानि । अगच्छतं ॥ १६ ॥ अतः । सहस्रऽनिर्निजा । रथेन । आ । यातं । अश्विना ।
वत्सः । वां । मधुऽमत् । वचः । अशंसीत् । काव्यः । कविः । पुरुऽमंद्रा । पुरुवसू इति पुरुऽवसू । मनोतरा ।
रयीणां । स्तोमं । मे । अश्विनौ । इमं । अभि । वह्नी इति । अनूषातां । आ । नः । विश्वानि । अश्विना । धत्तं । रा
धांसि । अह्रया । कृतं । नः । ऋत्वियऽवतः । मा । नः । रीरधतं । निदे ० । अंबरे ० । यः । वां । नासत्यौ । ऋषिः ।
गीःऽभिः । वत्सः । अवीवृधत् । तस्मै । सहस्रऽनिर्निजं । इषं । धत्तं । घृतऽश्चुतं ॥ १७ ॥ प्र । अस्मै । ऊर्जं । घृ
तऽश्चुतं । अश्विना । यच्छतं । युवं । यः । वां । सुम्नाय । तुस्तवत् । वसुऽयात् । दानुनः । पती इति । आ । नः । गं
तं । रिशादसा । इमं । स्तोमं । पुरुऽभुजा । कृतं । नः । सुऽश्रियः । नरा । इमा । दातं । अभिष्टये । आ । वां । वि
श्वाभिः । ऊतिऽभिः । प्रियऽमेधाः । अहूषत । राजंता । अध्वराणां । अश्विना । यामऽहूतिषु ० । मयःऽ

४०

भुवा । अश्विना । मयःऽभुवा । युवं । यः । वां । विपन्यू इति । धीतिऽभिः । गीःऽभिः । वत्सः । अवीवृधत् । याभिः । क
ण्वं । मेधऽअतिथिं । याभिः । वशं । दशऽव्रजं । याभिः । गोऽशर्यं । आवतं । ताभिः । नः । अवतं । नरा ॥ २० ॥ या
भिः । नरा । त्रसदस्युं । आवतं । कृत्व्ये । धने । ताभिः । सु । अस्मान् । अश्विना । प्र । अवतं । वाजऽसातये ।
प्र । वां । स्तोमाः । सुऽवृक्तयः । गिरः । वर्धंतु । अश्विना । पुरुऽत्रा ० । पुरुऽस्पृहा । त्रीणि । पदानि । अश्विनोः ।
आविः । संति । गुहा । परः । कवी इति । ऋतस्य । पत्मऽभिः । अर्वाक् । जीवेभ्यः । परि ॥ २१ ॥ आ । नूनं । अश्वि
ना । युवं । वत्सस्य । गंतं । अवसे । प्र । अस्मै । यच्छतं । अवृकं । पृथु । छर्दिः । युयुतं । याः । अरातयः । यत् ।
अंतरिक्षे । यत् । दिवि । यत् । पंच । मानुषान् । अनु । नृम्णं । तत् । धत्तं । अश्विना । ये । वां । दंसांसि । अश्वि
ना । विप्रासः । परिऽमामृशुः । एव । इत् । काण्वस्य । बोधतं । अयं । वां । घर्मः । अश्विना । स्तोमेन । परि । सि
च्यते । अयं । सोमः । मधुऽमान् । वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू । येन । वृत्रं । चिकेतथः । यत् । अप्ऽ

प॰पं॰८

८१

सु। यत्। वनस्पतौ। यत्। ओषधीषु। पुरुऽदंससा। कृतं। तेन। मा। अविष्टं। अश्विना॥ २०॥ यत्। नासत्या।
भुरण्यथः। यत्। वा। देवा। भिषज्यथः। अयं। वां। वत्सः। मतिऽभिः। न। विंधते। हविष्मंतं। हि। गच्छथः॥
आ। नूनं। अश्विनोः। ऋषिः। स्तोमं। चिकेत। वामया। आ। सोमं। मधुमत्ऽतमं। घर्मं। सिंचात्। अथर्व
णि। आ। नूनं। रघुऽवर्त्तनिं। रथं। तिष्ठाथः। अश्विना। आ। वां। स्तोमाः। इमे। मम। नभः। न। चुच्यवीर
त। यत्। अद्य। वां। नासत्या। उक्थैः। आऽचुच्युवीमहि। यत्। वा। वाणीभिः। अश्विना। इत्। यत्। वां। कक्षी
वान्। उत। यत्। विऽअश्वः। ऋषिः। यत्। वां। दीर्घऽतमाः। जुहाव। पृथी। यत्। वां। वैन्यः। सदनेषु। एव। इ
त्। अतः। अश्विना। चेतयेथां॥ २१॥ यातं। छर्दिःऽपौ। उत। नः। परःऽपाः। भूतं। जगत्ऽपौ। उत। नः। त
नूऽपा। वर्त्तिः। तोकाय। तनयाय। यातं। यत्। इंद्रेण। सऽरथं। याथः। अश्विना। यत्। वा। वायुना। भव
थः। संऽओकसा। यत्। आदित्येभिः। ऋभुऽभिः। सऽजोषसा। यत्। वा। विष्णोः। विऽक्रमणेषु। तिष्ठ

८१

थः। यत्। अद्य। अश्विनौ। अहं। हुवेय। वाजऽसातये। यत्। पृत्ऽसु। तुर्वणे। सहः। तत्। श्रेष्ठं। अश्विनोः।
अवः। आ। नूनं। यातं। अश्विना। इमा। हव्यानि। वां। हिता। इमे। सोमासः। अधि। तुर्वशे। यदौ। इमे। कण्वे
षु। वां। अथ। यत्। नासत्या। पराके। अर्वाके। अस्ति। भेषजं। तेन। नूनं। विऽमदाय। प्रऽचेतसा। छर्दिः। व
त्साय। यच्छतं॥ २२॥ अभुत्सि। ऊं इति। प्र। देव्या। साकं। वाचा। अहं। अश्विनोः। वि। आवः। देवि। आ। मतिं।
वि। रातिं। मर्त्येभ्यः। प्र। बोधय। उषः। अश्विना। प्र। देवि। सूनृते। महि। प्र। यज्ञऽहोतः। आनुषक्। प्र। मदा
य। श्रवः। बृहत्। यत्। उषः। यासि। भानुना। सं। सूर्येण। रोचसे। आ। ह। अयं। अश्विनोः। रथः। वर्त्तिः।
याति। नृऽपाय्यं। यत्। आऽपीतासः। अंशवः। गावः। न। दुह्रे। ऊधऽभिः। यत्। वा। वाणीः। अनूषत। प्र। दे
वऽयंतः। अश्विना। प्र। द्युम्नाय। प्र। शवसे। प्र। नृऽसह्याय। शर्मणे। प्र। दक्षाय। प्रऽचेतसा। यत्। नूनं।
धीभिः। अश्विना। पितुः। योना। निऽसीदथः। यत्। वा। सुम्नेभिः। उक्थ्या॥ २३॥ यत्। स्थः। दीर्घऽप्रस

म्नि। यत्। वा। अदः। रोचने। दिवः। यत्। वा। समुद्रे। अधि। आऽकृते। गृहे। अतः। आ। यातं। अश्विना।
यत्। वा। यज्ञं। मनवे। संऽमिमिक्षथुः।०। बृहस्पतिं। विश्वान्। देवान्। अहं। हुवे। इंद्राविष्णू इति। अ
श्विनौ। आशुऽहेषसा। त्या। नु। अश्विना। हुवे। सुऽदंससा। गृभे। कृता। ययोः। अस्ति। प्र। नः। सख्यं।
देवेषु। अधि। आप्यं। ययोः। अधि। प्र। यज्ञाः। असूरे। संति। सूरयः। ता। यज्ञस्य। अध्वरस्य। प्रऽचेत
सा। स्वधाभिः। या। पिबतः। सोम्यं। मधु। यत्। अद्य। अश्विनौ। अपाक्। यत्। प्राक्। स्थः। वाजिनीवसू
इति वाजिनीऽवसू। यत्। द्रुह्यवि। अनवि। तुर्वशे। यदौ। हुवे। वां। अथ। मा। आ। गतं। यत्। अंतरिक्षे। पत
थः। पुरुऽभुजा। यत्। वा। इमे इति। रोदसी इति। अनु। यत्। वा। स्वधाभिः। अधिऽतिष्ठथः। रथं।०।३४।

त्वं। अग्ने। व्रतऽपाः। असि। देवः। आ। मर्त्येषु। आ। त्वं। यज्ञेषु। ईड्यः। त्वं। असि। प्रऽशस्यः। विदथेषु। सहं
त्य। अग्ने। रथीः। अध्वराणां। सः। त्वं। अस्मत्। अप। द्विषः। युयोधि। जातऽवेदः। अदेवीः। अग्ने। अरातीः।

अंति। चित्। संतं। अह। यज्ञं। मर्तस्य। रिपोः। न। उप। वेषि। जातऽवेदः। मर्ताः। अमर्त्यस्य। ते। भूरि। नाम।
मनामहे। विप्रासः। जातऽवेदसः।३५। विप्रं। विप्रासः। अवसे। देवं। मर्तासः। ऊतये। अग्निं। गीःऽभिः। हवा
महे। आ। ते। वत्सः। मनः। यमत्। परमात्। चित्। सधऽस्थात्। अग्ने। त्वांऽकामया। गिरा। पुरुऽत्रा। हि। सऽ
दृङ्। असि। विशः। विश्वाः। अनु। प्रऽभुः। समत्ऽसु। त्वा। हवामहे। समत्ऽसु। अग्निं। अवसे। वाजऽयं
तः। हवामहे। वाजेषु। चित्रऽराधसं। प्रत्नः। हि। कं। ईड्यः। अध्वरेषु। सनात्। च। होता। नव्यः। च। सत्सि।
स्वां। च। अग्ने। तन्वं। पिप्रयस्व। अस्मभ्यं। च। सौभगं। आ। यजस्व।३६॥ ॥इति पंचमाष्टके अष्ट
मोऽध्यायः॥ ॥इति पंचमाष्टकः समाप्तः॥ ॥विप्रं विप्रासः। विप्रासो वसे। अवसे देवं। देवं म
र्तासः। मर्तास ऊतये। ऊतय इत्यूतये॥ अग्निं गीर्भिः। गीर्भिर्हवामहे। गीर्भिरिति गीःऽभिः। हवामह
इति हवामहे॥ आ ते। ते वत्सः। वत्सो मनः। मनो यमत्। यमत्परमात्। परमाच्चित्। चित्सधस्थात्। सध

प॰ पं॰ ८

स्थादिति सधऽस्थात्॥ अग्ने त्वां कामया। त्वां कामया गिरा। त्वां कामयेति त्वांऽकामया। गिरेति गिरा॥ पुरु त्रा हि। पुरुत्रेति पुरुऽत्रा। हि सदृङ्। सदृङ्ङ् सि। सदृङ्ङिति सऽदृङ्। असि वित्रः। वित्रो विश्वाः। विश्वा अनु। अनु प्रभुः। प्रभुरिति प्रऽभुः॥ समत्सु त्वा। समत्स्विति समत्ऽसु। त्वा हवामहे। हवामह इति हवामहे॥ समत्स्वग्निं। समत्स्विति समत्ऽसु। अग्निमवसे। अवसे वाजयंतः। वाजयंतो हवामहे। वाजयंत इति वाजऽयंतः। हवामह इति हवामहे॥ वाजेषु चित्रराधसं। चित्रराधसमिति चित्रऽराधसं॥ प्रत्नो हि। हि कं। कमीड्यः। ईड्यो अध्वरेषु। अध्वरेषु सनात्। सनाच्च। च होता। होता नव्यः। नव्यश्च। च सत्सि। सत्सीति सत्सि॥ स्वां चाग्ने। चाग्ने। अग्ने तन्वं। तन्वं पिप्रयस्व। पिप्रयस्वास्मभ्यं। अस्मभ्यं च। च सौभगं। सौभगमायजस्व। आयजस्व। यजस्वेति यजस्व॥ १॥ ॥ ॥ ॥

॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥ शुभं भवतु॥ ॥ श्रीरस्तु॥

ति

८३

८३

प॰ पं॰ ८

॥ संवत् १८४५ सिद्धार्थ नाम संवत्सरे श्रावण शुक्ल पंचमी सौम्यवासरतद्दिने भडकंबकरोपनामक चिंतामणि दीक्षितेन काश्यां विश्वेश्वर चरण संनिधौ लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च॥ ॥ ॥

॥ भडकंबकरोपनामक हरिदीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ ॥ श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ ॥ ॥

॥ अर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया॥ हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशः क्षयो भवेत्॥ १॥ ॥

८४

८४

प.पं.८

८५

॥ पदे पंचमाष्टकः समाप्तः ॥

८५

प.ष.१

१

॥ पदे षष्ठाष्टकारंभः ॥

१

प.प.१ ॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥हरिः ओ३म्॥ ॥यः। इंद्र। सोमऽपातमः। मदः। शविष्ठ। चेतति। येन। हं
सि। नि। अत्रिणं। तं। ईमहे। येन। दशऽग्वं। अध्रिऽगुं। वेपयंतं। स्वःऽनरं। येन। समुद्रं। आविथ। तं। ईम
हे। येन। सिंधुं। महीः। अपः। रथान्ऽइव। प्रऽचोदयः। पंथां। ऋतस्य। यातवे। तं। ईमहे। इमं। स्तोमं। अ
१ भिष्टये। घृतं। न। पूतं। अद्रिऽवः। येन। नु। सद्यः। ओजसा। ववक्षिथ। इमं। जुषस्व। गिर्वणः। समुद्रःऽ
इव। पिन्वते। इंद्र। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः। ववक्षिथ॥१॥ यः। नः। देवः। पराऽवतः। सखिऽत्वनाय। ममहे।
दिवः। न। वृष्टिं। प्रथयन्। ववक्षिथ। ववक्षुः। अस्य। केतवः। उत। वज्रः। गभस्त्योः। यत्। सूर्यः। न। रो
दसी इति। अवर्धयत्। यदि। प्रऽवृद्ध। सत्ऽपते। सहस्रं। महिषान्। अघः। आत्। इत्। ते। इंद्रियं। महि। १
प्र। ववृधे। इंद्रः। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। नि। अर्शसानं। ओषति। अग्निः। वनाऽइव। ससहिः। प्र। ववृधे।
इयं। ते। ऋत्वियऽवती। धीतिः। एति। नवीयसी। सपर्यंती। पुरुऽप्रिया। मिमीते। इत्॥२॥ गर्भः। यज्ञस्य। देवऽ

युः। क्रतुं। पुनीते। आनुषक्। स्तोमैः। इंद्रस्य। ववृधे। मिमीते। इत्। सनिः। मित्रस्य। पप्रथे। इंद्रः।
सोमस्य। पीतये। प्राची। वाशीऽइव। सुन्वते। मिमीते। इत्। यं। विप्राः। उक्थऽवाहसः। अभिऽप्रमं
दुः। आयवः। घृतं। न। पिप्ये। आसनि। ऋतस्य। यत्। उत। स्वऽराजे। अदितिः। स्तोमं। इंद्राय। जीज
नत्। पुरुऽप्रशस्तं। ऊतये। ऋतस्य। यत्। अभि। वह्नयः। ऊतये। अनूषत। प्रऽशस्तये। न। देव। विऽ
व्रता। हरी इति। ऋतस्य। यत्॥३॥ यत्। सोमं। इंद्र। विष्णवि। यत्। वा। घ। त्रिते। आप्त्ये। यत्। वा। म
रुत्ऽसु। मंदसे। सं। इंदुऽभिः। यत्। वा। शक्र। पराऽवति। समुद्रे। अधि। मंदसे। अस्माकं। इत्। सुते।
रण। सं। इंदुऽभिः। यत्। वा। असि। सुन्वतः। वृधः। यजमानस्य। सत्ऽपते। उक्थे। वा। यस्य। रण्य
व॥ सि। सं। इंदुऽभिः। देवंऽदेवं। अवसे। इंद्रंऽइंद्रं। गृणीषणि। अध। यज्ञाय। तुर्वणे। वि। आनशुः। यज्ञे
भिः। यज्ञऽवाहसं। सोमेभिः। सोमऽपातमं। होत्राभिः। इंद्रं। ववृधुः। वि। आनशुः॥४॥०। विश्वाः। वस्व

५.५.१

नि । दधुषे । वि । आनशुः । इंद्रं । वृत्राय । हंतवे । देवासः । दधिरे । पुरः । इंद्रं । वाणीः । अनूषत । सं । ओ
जसे । महांतं । महिना । वयं । स्तोमेभिः । हवनऽश्रुतं । अर्कैः । अभि । प्र । नोनुमः । सं । ओजसे । न । यं ।
विविक्तः । रोदसी इति । न । अंतरिक्षाणि । वज्रिणं । अमात् । इत् । अस्य । तित्विषे । सं । ओजसः । यत् ।
२ इंद्र । पृतनाज्ये । देवाः । त्वा । दधिरे । पुरः । आत् । इत् । ते । हर्यता । हरी इति । ववक्षतुः ॥ ५ ॥ यदा । वृत्रं । नदीऽ
वृतं । शवसा । वज्रिन् । अवधीः ।०। यदा । ते । विष्णुः । ओजसा । त्रीणि । पदा । विऽचक्रमे ।०। यदा । ते । ह
र्यता । हरी इति । ववृधाते इति । दिवेऽदिवे ।०। विश्वा । भुवना । नि । येमिरे । यदा । ते । मारुतीः । विशः । तुभ्यं ।
इंद्र । निऽयेमिरे ।०। यदा । सूर्यं । अमुं । दिवि । शुक्रं । ज्योतिः । अधारयः ।०। इमां । ते । इंद्र । सुऽस्तुतिं ।
विप्रः । इयर्ति । धीतिऽभिः । जामिं । पदाऽइव । पिप्रतीं । प्र । अध्वरे । यत् । अस्य । धामनि । प्रिये । संऽ
ईचीनासः । अस्वरन् । नाभा । यज्ञस्य । दोहना । प्र । अध्वरे । सुऽवीर्यं । सुऽअश्व्यं । सुऽगव्यं । इंद्र । दद्धि ।

नः । होताऽइव । पूर्वऽचित्तये । प्र । अध्वरे ॥ ६ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ इंद्रः । सुतेषु । सोमेषु । क्रतुं । पुनी
ते । उक्थ्यं । विदे । वृधस्य । दक्षसः । महान् । हि । सः । सः । प्रथमे । विऽओमनि । देवानां । सदने । वृधः । सुऽपारः ।
सुश्रवःऽतमः । सं । अप्सुऽजित् । तं । अह्वे । वाजऽसातये । इंद्रं । भराय । शुष्मिणं । भव । नः । सुम्ने । अंतमः ।
सखा । वृधे । इयं । ते । इंद्र । गिर्वणः । रातिः । क्षरति । सुन्वतः । मंदानः । अस्य । बर्हिषः । वि । राजसि । नूनं । त
त् । इंद्र । दद्धि । नः । यत् । त्वा । सुन्वंतः । ईमहे । रयिं । नः । चित्रं । आ । भर । स्वःऽविदं ॥ ७ ॥ स्तोता । यत् । ते । विऽ
चर्षणिः । अतिऽप्रशर्धयत् । गिरः । वयाःऽइव । अनु । रोहते । जुषंत । यत् । प्रत्नऽवत् । जनय । गिरः । शृ
णुधि । जरितुः । हवं । मदेऽमदे । ववक्षिथ । सुऽकृत्वने । क्रीळंति । अस्य । सूनृताः । आपः । न । प्रऽवता ।
यतीः । अया । धिया । यः । उच्यते । पतिः । दिवः । उतो इति । पतिः । यः । उच्यते । कृष्टीनां । एकः । इत् ।
वशी । नमःऽवृधैः । अवस्युऽभिः । सुते । रण । स्तुहि । श्रुतं । विपःऽचितं । हरी इति । यस्य । प्रऽसक्षि

त्व

प॰ष॰१

३

णा। गंतारा। दाशुषः। गृहं। नमस्विनः॥८॥ तू। तुजानः। महेऽमते। अश्वेभिः। प्रुषितप्सुऽभिः। आ। या
हि। यज्ञं। आशुऽभिः। शं। इत्। हि। ते॥ इंद्र। शविष्ठ। सत्ऽपते। रयिं। गृणत्ऽसु। धारय। श्रवः। सूरिऽभ्यः।
अमृतं। वसुऽत्वनं॥ हवे। त्वा। सूरे। उत्ऽइते। हवे। मध्यंदिने। दिवः। जुषाणः। इंद्र। सप्तिऽभिः। नः। आ।
गहि॥ आ। तु। गहि। प्र। तु। द्रव। मत्स्व। सुतस्य। गोऽमतः। तंतुं। तनुष्व। पूर्व्यं। यथा। विदे॥ यत्। शक्र।
असि। पराऽवति। यत्। अर्वाऽवति। वृत्रऽहन्। यत्। वा। समुद्रे। अंधसः। अविता। इत्। असि॥ ॥ इंद्रं।
वर्द्धंतु। नः। गिरः। इंद्रं। सुतासः। इंदवः। इंद्रे। हविष्मतीः। विशः। अराणिषुः॥ तं। इत्। विप्राः। अवस्य
वः। प्रवत्वतीभिः। ऊतिऽभिः। इंद्रं। क्षोणीः। अवर्द्धयन्। वयाःऽइव॥ त्रिऽकद्रुकेषु। चेतनं। देवासः। यज्ञं। अ
त्नत॥ तं। इत्। वर्द्धंतु। नः। गिरः। सदाऽवृधं॥ ॥ अनुऽव्रतः। उक्थानि। क्रतुऽथा। दधे। शुचिः। पावकः।
उच्यते। सः। अद्भुतः॥ तत्। इत्। रुद्रस्य। चेतति। यह्वं। प्रत्नेषु। धामऽसु। मनः। यत्र। वि। तत्। दधुः॥ विऽ

३

चेतसः॥१०॥ यदि। मे। सख्यं। आऽवरः। इमस्य। पाहि। अंधसः॥ येन। विश्वाः। अति। द्विषः। अतारिम॥
कदा। ते। इंद्र। गिर्वणः। स्तोता। भवाति। शंऽतमः॥ कदा। नः। गव्ये। अश्व्ये। वसौ। दधः॥ उत। ते। सुऽस्तुता।
हरी इति। वृषणा। वहतः। रथं। अजुर्यस्य। मदिन्ऽतमं। यं। ईमहे॥ तं। ईमहे। पुरुऽस्तुतं। यह्वं। प्रत्नाभिः।
ऊतिऽभिः॥ नि। बर्हिषि। प्रिये। सदत्। अध। द्विता॥ वर्द्धस्व। सु। पुरुऽस्तुत। ऋषिऽस्तुताभिः। ऊतिऽभिः।
धुक्षस्व। पिप्युषीं। इषं। अव। च। नः॥११॥ इंद्र। त्वं। अविता। इत्। असि। इत्था। स्तुवतः। अद्रिऽवः। ऋतात्।
इयर्मि। ते। धियं। मनःऽयुजं॥ इह। त्या। सधऽमाद्या॥ युजानः। सोमऽपीतये॥ हरी इति। इंद्र। प्रतद्वसू इ
ति प्रतत्ऽवसू॥ अभि। स्वर॥ अभि। स्वरंतु। ये। तव। रुद्रासः। सक्षत। श्रियं॥ उतो इति। मरुत्वतीः। विशः।
अभि। प्रयः॥ इमाः। अस्य। प्रऽतूर्तयः। पदं। जुषंत। यत्। दिवि। नाभा। यज्ञस्य। सं। दधुः। यथा। विदे॥ अयं।
दीर्घाय। चक्षसे। प्राचि। प्रऽयति। अध्वरे। मिमीते। यज्ञं। आनुषक्। विऽचक्ष्य॥१२॥ वृषा। अयं। इंद्र।

प॰त्र॰१ ते। रथं। उतो इति। ते। वृषणा। हरी इति। वृषा। त्वं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। वृषा। हवः॥ ०॥ वृषा। यज्ञः। यं। इन्वसि।
वृषा। हवः॥ ०॥ ववक्थ। हि। प्रतिऽस्तुतिं। वृषा। हवः॥ ३३॥ यत्। इंद्र। अहं। यथा। त्वं। ईशीय। वस्वः। एकः। इत्। स्तो
ता। मे। गोऽसखा। स्यात्। शिक्षेयं। अस्मै। दित्सेयं। शचीऽपते। मनीषिणे। यत्। अहं। गोऽपतिः। स्यां। धेनुः। ते।
४ इंद्र। सूनृता। यजमानाय। सुन्वते। गां। अश्वं। पिप्युषी। दुहे। न। ते। वर्ता। अस्ति। राधसः। इंद्र। देवः। न। मर्त्यः।
यत्। दित्ससि। स्तुतः। मघं। यज्ञः। इंद्रं। अवर्धयत्। यत्। भूमिं। वि। अवर्तयत्। चक्राणः। ओपशं। दिवि॥
॥१४॥ वावृधानस्य। ते। वयं। विश्वा। धनानि। जिग्युषः। ऊतिं। इंद्र। आ। वृणीमहे। वि। अंतरिक्षं। अतिरत्।
मदे। सोमस्य। रोचना। इंद्रः। यत्। अभिनत्। वलं। उत्। गाः। आजत्। अंगिरःऽभ्यः। आविः। कृण्वन्। ४
गुहा। सतीः। अर्वाचं। नुनुदे। वलं। इंद्रेण। रोचना। दिवः। दृळ्हानि। दृंहितानि। च। स्थिराणि। न। पराऽ
नुदे। अपां। ऊर्मिः। मदन्ऽइव। स्तोमः। इंद्र। अजिरऽयते। वि। ते। मदाः। अराजिषुः॥ १५॥ त्वं। हि। स्तोमऽ

वर्धनः। इंद्र। असि। उक्थऽवर्धनः। स्तोतॄणां। उत। भद्रऽकृत्। इंद्रं। इत्। केशिना। हरी इति। सोमऽ
पेयाय। वक्षतः। उप। यज्ञं। सुऽराधसं। अपां। फेनेन। नमुचेः। शिरः। इंद्र। उत्। अवर्तयः। विश्वाः।
यत्। अजयः। स्पृधः। मायाभिः। उत्ऽसिसृप्सतः। इंद्र। द्यां। आऽरुरुक्षतः। अव। दस्यून्। अधू
नुथाः। असुन्वां। इंद्र। संऽसदं। विषूचीं। वि। अनाशयः। सोमऽपाः। उत्ऽतरः। भवन्॥ १६॥ तं। ऊं
इति। अभि। प्र। गायत। पुरुऽहूतं। पुरुऽस्तुतं। इंद्रं। गीःऽभिः। तविषं। आ। विवासत। यस्य। द्विऽबर्ह
सः। बृहत्। सहः। दाधार। रोदसी इति। गिरीन्। अज्रान्। अपः। स्वः। वृषऽत्वना। सः। राजसि। पुरुऽ
स्तुत। एकः। वृत्राणि। जिघ्नसे। इंद्र। जैत्रा। श्रवस्या। च। यंतवे। तं। ते। मदं। गृणीमसि। वृषणं। पृत्ऽसु।
ससहिं। ऊं इति। लोकऽकृत्नुं। अद्रिऽवः। हरिऽश्रियं। येन। ज्योतींषि। आयवे। मनवे। च। विवेदिथ। मं
दानः। अस्य। बर्हिषः। वि। राजसि॥ ७॥ तत्। अद्य। चित्। ते। उक्थिनः। अनु। स्तुवंति। पूर्वऽथा। वृ

५·५·१

ऽपत्नीः । अपः । जय । दिवेऽदिवे । तव । त्यत् । इंद्रियं । बृहत् । तव । शुष्मं । उत । क्रतुं । वज्रं । शिशाति । धि
षणा । वरेण्यं । तव । द्यौः । इंद्र । पौंस्यं । पृथिवी । वर्द्धति । श्रवः । त्वां । आपः । पर्वतासः । च । हिन्विरे । त्वां । वि
ष्णुः । बृहन् । क्षयः । मित्रः । गृणाति । वरुणः । त्वां । शर्द्धः । मदति । अनु । मारुतं । त्वं । वृषा । जनानां । मंहिष्ठः ।
इंद्र । जज्ञिषे । सत्रा । विश्वा । सुऽअपत्यानि । दधिषे ॥ १८ ॥ सत्रा । त्वं । पुरुऽस्तुत । एकः । वृत्राणि । तोशसे । न ।
अन्यः । इंद्रात् । करणं । भूयः । इन्वति । यत् । इंद्र । मन्मऽशः । त्वा । नाना । हवंते । ऊतये । अस्माकेभिः । नृऽभिः ।
अत्र । स्वः । जय । अरं । क्षयाय । नः । महे । विश्वा । रूपाणि । आऽविशन् । इंद्रं । जैत्राय । हर्षय । शचीऽप
तिं ॥ १९ ॥ प्र । संऽराजं । चर्षणीनां । इंद्रं । स्तोत । नव्यं । गीःऽभिः । नरं । नृऽसहं । मंहिष्ठं । यस्मिन् । उक्थानि ।
रण्यंति । विश्वानि । च । श्रवस्या । अपां । अवः । न । समुद्रे । तं । सुऽस्तुत्या । आ । विवासे । ज्येष्ठऽराजं ।
भरे । कृत्नुं । महः । वाजिनं । सनिऽभ्यः । यस्य । अनूनाः । गभीराः । मदाः । उरवः । तरुत्राः । हर्षुऽमंतः । शूरऽ

५

सातौ । तं । इत् । धनेषु । हितेषु । अधिऽवाकाय । हवंते । येषां । इंद्रः । ते । जयंति । तं । इत् । च्यौत्नैः । आर्यं
ति । तं । कृतेभिः । चर्षणयः । एषः । इंद्रः । वरिवःऽकृत् ॥ २० ॥ इंद्रः । ब्रह्मा । इंद्रः । ऋषिः । इंद्रः । पुरु । पु
रुऽहूतः । महान् । महीभिः । शचीभिः । सः । स्तोम्यः । सः । हव्यः । सत्यः । सत्वा । तुविऽकूर्मिः । एकः । चि
त् । सन् । अभिऽभूतिः । तं । अर्केभिः । तं । सामऽभिः । तं । गायत्रैः । चर्षणयः । इंद्रं । वर्द्धंति । क्षित
यः । प्रऽनेतारं । वस्यः । अच्छ । कर्त्तारं । ज्योतिः । समत्ऽसु । सासह्वांसं । युधा । अमित्रान् । सः । नः ।
पप्रिः । पारयाति । स्वस्ति । नावा । पुरुऽहूतः । इंद्रः । विश्वाः । अति । द्विषः । सः । त्वं । नः । इंद्र । वाजेभिः ।
दशस्य । च । गातुऽय । च । अच्छ । च । नः । सुम्नं । नेषि ॥ २१ ॥ आ । याहि । सुसुम । हि । ते । इंद्र । सोमं ।
पिब । इमं । आ । इदं । बर्हिः । सदः । मम । आ । त्वा । ब्रह्मऽयुजा । हरी इति । वहतां । इंद्र । केशिना । उप ।
ब्रह्माणि । नः । शृणु । ब्रह्माणः । त्वा । वयं । युजा । सोमऽपां । इंद्र । सोमिनः । सुतऽवंतः । हवामहे । आ ।

नः। याहि। सुतऽवतः। अस्माकं। सुऽस्तुतीः। उप। पिब। सु। शिप्रिन्। अंधसः। आ। ते। सिंचामि। कुक्ष्योः।
अनु। गात्रा। वि। धावतु। गृभाय। जिह्वया। मधु ॥२२॥ स्वादुः। ते। अस्तु। संऽसुदे। मधुऽमान्। तन्वे।
तव। सोमः। शं। अस्तु। ते। हृदे। अयं। उं इति। त्वा। विऽचर्षणे। जनीःऽइव। अभि। संऽवृतः। प्र। सोमः। इं

द्र। सर्पतु। तुविऽग्रीवः। वपाऽउदरः। सुऽबाहुः। अंधसः। मदे। इंद्रः। वृत्राणि। जिघ्नते। इंद्र। प्र। इहि। पुरः।
त्वं। विश्वस्य। ईशानः। ओजसा। वृत्राणि। वृत्रऽहन्। जहि। दीर्घः। ते। अस्तु। अंकुशः। येन। वसु। प्रऽ
यच्छसि। यजमानाय। सुन्वते ॥२३॥ अयं। ते। इंद्र। सोमः। निऽपूतः। अधि। बर्हिषि। आ। इहि। ईं। अ
स्य। द्रव। पिब। शाचिगो इति शाचिऽगो। शाचिऽपूजन। अयं। रणाय। ते। सुतः। आखंडल। प्र। हूय
से। यः। ते। शृंगऽवृषः। नपात्। प्रणपादिति प्रऽनपात्। कुंडऽपाय्यः। नि। अस्मिन्। दध्रे। आ। मनः। वा
स्तोः। पते। ध्रुवः। स्थूणा। अंसत्रं। सोम्यानां। द्रप्सः। भेत्ता। पुरां। शश्वतीनां। इंद्रः। मुनीनां। सखा। पृदाकुऽ

सानुः। यजतः। गोऽएषणः। एकः। सन्। अभि। भूयसः। भूर्णिं। अश्वं। नयत्। तुजा। पुरः। गृ
भा। इंद्रं। सोमस्य। पीतये ॥२४॥ इदं। ह। नूनं। एषां। सुम्नं। भिक्षेत। मर्त्यः। आदित्यानां। अपूर्व्यं।
सवीमनि। अनर्वाणः। हि। एषां। पंथाः। आदित्यानां। अदब्धाः। संति। पायवः। सुगेऽवृधः। ०। श
र्म। यच्छंतु। सऽप्रथः। यत्। ईमहे। देवेभिः। देवि। अदिते। अरिष्टऽभर्मन्। आ। गहि। स्मत्। सूरिऽ
भिः। पुरुऽप्रिये। सुशर्मऽभिः। ते। हि। पुत्रासः। अदितेः। विदुः। द्वेषांसि। योतवे। अंहोः। चित्। उरुऽ
चक्रयः। अनेहसः ॥२५॥ अदितिः। नः। दिवा। पशुं। अदितिः। नक्तं। अद्वयाः। अदितिः। पातु। अं
हसः। सदाऽवृधा। उत। स्या। नः। दिवा। मतिः। अदितिः। ऊत्या। आ। गमत्। सा। शंऽताति। मयः। कर
त्। अप। स्त्रिधः। उत। त्या। दैव्या। भिषजा। शं। नः। करतः। अश्विना। युयुयातां। इतः। रपः। अप। स्त्रि
धः। शं। अग्निः। अग्निऽभिः। करत्। शं। नः। तपतु। सूर्यः। शं। वातः। वातु। अरपाः। अप। स्त्रिधः।

प० ५० १

अप। अमीवां। अप। स्रिधं। अप। सेधत। दुःऽमतिं। आदित्यासः। युयोतन। नः। अंहसः॥२०॥ युयोत।
शरुं। अस्मत्। आ। आदित्यासः। उत। अमतिं। ऋधक्। द्वेषः। कृणुत। विश्वऽवेदसः॥ तत्। सु। नः। शर्म।
यच्छत। आदित्याः। यत्। मुमोचति। एनस्वन्तं। चित्। एनसः। सुऽदानवः॥ यः। नः। कः। चित्। रिरिक्ष-
ति। रक्षःऽत्वेन। मर्त्यः। स्वैः। सः। एवैः। रिरिषीष्ट। युः। जनः॥ सं। इत्। तं। अघं। अश्नवत्। दुःऽशंसं। मर्त्यं।
रिपुं। यः। अस्मऽत्रा। दुःऽहनावान्। उप। द्रुयुः॥ पाकऽत्रा। स्थन। देवाः। हृत्ऽसु। जानीथ। मर्त्यं। उप।
द्रुयुं। च। अद्रुयुं। च। वसवः॥२१॥ आ। शर्म। पर्वतानां। आ। उत। अपां। वृणीमहे। द्यावाक्षामा। आरे।
अस्मत्। रपः। कृतं॥ ते। नः। भद्रेण। शर्मणा। युष्माकं। नावा। वसवः। अति। विश्वानि। दुःऽइता। पिपर्तन। तु-
चे। तनाय। तत्। सु। नः। द्राघीयः। आयुः। जीवसे। आदित्यासः। सुऽमहसः। कृणोतन॥ यज्ञः। हीळः। वः।
अंतरः। आदित्याः। अस्ति। मृळत। युष्मे। इत्। इत्। वः। अपि। स्मसि। सऽजात्ये॥ बृहत्। वरूथं। मरुतां।

७

त्रातारं

देवं। अश्विना। मित्रं। ईमहे। वरुणं। स्वस्तये॥ अनेहः। मित्र। अर्यमन्। नृऽवत्। वरुण। शंस्यं। त्रिऽवरूथं। म-
रुतः। यंत। नः। छर्दिः॥ ये। चित्। हि। मृत्युऽबंधवः। आदित्याः। मनवः। स्मसि। प्र। सु। नः। आयुः। जीव-
से। तिरेतन॥२२॥ तं। गूर्धय। स्वःऽनरं। देवासः। देवं। अरतिं। दधन्विरे॥ देवऽत्रा। हव्यं। आ। ऊहिरे॥
विभूतऽरातिं। विप्र। चित्रऽशोचिषं। अग्निं। ईळिष्व। यंतुरं॥ अस्य। मेधस्य। सोम्यस्य। सोभरे। प्र। ईं।
अध्वराय। पूर्व्यं॥ यजिष्ठं। त्वा। ववृमहे। देवं। देवऽत्रा। होतारं। अमर्त्यं॥ अस्य। यज्ञस्य। सुऽक्रतुं॥ ऊ-
र्जः। नपातं। सुऽभगं। सुऽदीदितिं। अग्निं। श्रेष्ठऽशोचिषं॥ सः। नः। मित्रस्य। वरुणस्य। सः। अपां।
आ। सुम्नं। यक्षते। दिवि॥ यः। सम्ऽइधा। यः। आऽहुती। यः। वेदेन। ददाश। मर्तः। अग्नये॥ यः। नम-
सा। सुऽअध्वरः॥२३॥ तस्य। इत्। अर्वन्तः। रंहयंते। आशवः। तस्य। द्युम्निऽतमं। यशः॥ न। तं। अं-
हः। देवऽकृतं। कुतः। चन। न। मर्त्यऽकृतं। नशत्॥ सुऽअग्नयः। वः। अग्निऽभिः। स्याम। सूनो इति।

प.ष.१

सहसः। ऊर्जां। पते। सुऽवीरः। त्वं। अस्मऽयुः। प्रऽशंसः। समानः। अतिथिः। न। मित्रियः। अग्निः। रथः।
न। वेद्यः। त्वेऽइति। क्षेमासः। अपि। संति। साधवः। त्वं। राजा। रयीणां। सः। अद्य। दाशुषे। अध्वरः। अ
ग्ने। मर्त्तः। सुऽभग। सः। प्रऽशंस्यः। सः। धीभिः। अस्तु। सनिता। यस्य। त्वं। ऊर्ध्वः। अध्वराय।
तिष्ठसि। क्षयत्ऽवीरः। सः। साधते। सः। अर्वत्ऽभिः। सनिता। [illegible] सः। विपन्युऽभिः। सः।
शूरैः। सनिता। कृतं॥ २०॥ यस्य। अग्निः। वपुः। गृहे। स्तोमं। चनः। दधीत। विश्वऽवार्यः। हव्या। वा।
वेविषत्। विषः। विप्रस्य। वा। स्तुवतः। सहसः। यहोऽइति। मक्षुऽतमस्य। रातिषु। अवःऽदेवं। उप
रिऽमर्त्यं। कृधि। वसोऽइति। विविदुषः। वचः। यः। अग्निं। हव्यदातिऽभिः। नमःऽभिः। वा। सुऽदक्षं।
आऽविवासति। गिरा। वा। अजिरऽशोचिषं। सः। इधा। यः। निऽशिती। दाशत्। अदितिं। धामऽभिः।
अस्य। मर्त्यः। विश्वा। इत्। सः। धीभिः। सुऽभगः। जनान्। अति। द्युम्नैः। उद्नःऽइव। तारिषत्। तत्। अ

८

८

ग्ने। द्युम्नं। आ। भर। यत्। सस्हत्। सदने। कं। चित्। अत्रिणं। मन्युं। जनस्य। दुःऽध्यः॥ २१॥ येन।
चष्टे। ०। येन। नासत्या। भगः। वयं। तत्। ते। शवसा। गातुवित्ऽतमाः। इंद्रत्वाऽउताः। विधेमहि। ते। घ।
इत्। अग्ने। सुऽआध्यः। ये। त्वा। विप्र। निऽदधिरे। नृऽचक्षसं। विप्रासः। देव। सुऽक्रतुं। ते। इत्। वेदिं। सुऽ
भग। ते। आऽहुतिं। ते। सोतुं। चक्रिरे। दिवि। ते। इत्। वाजेभिः। जिग्युः। महत्। धनं। ये। त्वेऽइति। कामं। निऽ
एरिरे। भद्रः। नः। अग्निः। आऽहुतः। भद्रा। रातिः। सुऽभग। भद्रः। अध्वरः। भद्राः। उत। प्रऽशस्तयः। भ
द्रं। मनः। कृणुष्व। वृत्रऽतूर्ये। येन। समत्ऽसु। सासहः। ०। भूरि। शर्द्धतां। वनेम। ते। अभिष्टिऽभिः॥ २२॥
ईळे। गिरा। मनुःऽहितं। यं। देवाः। दूतं। अरतिं। निऽएरिरे। यजिष्ठं। हव्यऽवाहनं। तिग्मऽजंभाय। तरु
णाय। राजते। प्रयः। गायसि। अग्नये। यः। पिंशते। सूनृताभिः। सुऽवीर्यं। अग्निः। घृतेभिः। आऽहुतः।
यदि। घृतेभिः। आऽहुतः। वाशीं। अग्निः। भरते। उत्। च। अव। च। असुरःऽइव। निःऽनिजं। यः। हव्या

प॰प॰१

नि।ऐरयत।मनुःऽहितं।देवं।आसा।सुऽगंधिना।विवासते।वार्याणि।सुऽअध्वरः।होता।देवः।अमर्त्यः।
यत्।अग्ने।मर्त्यः।त्वं।स्यां।अहं।मित्रऽमहः।अमर्त्यः।सहसः।सूनो इति।आऽहुत॥२३॥न।त्वा।रासीय।
अभिऽशस्तये।वसो इति।न।पापऽत्वाय।संत्य।न।मे।स्तोता।अमतिऽवा।न।दुःऽहितः।स्यात्।अग्ने।न।
पापया॥पितुः।न।पुत्रः।सुऽभृतः।दुरोणे।आ।देवान्।एतु।प्र।नः।हविः।तव।अहं।अग्ने।ऊतिऽभिः।ने
दिष्ठाभिः।सचेय।जोषं।आ।वसो इति।सदा।देवस्य।मर्त्यः।तव।क्रत्वा।सनेयं।तव।रातिऽभिः।अग्ने।
तव।प्रशस्तिऽभिः।त्वां।इत्।आहुः।प्रऽमतिं।वसो इति।मम।अग्ने।हर्षस्व।दातवे।प्र।सः।अग्ने।त
व।ऊतिऽभिः।सुऽवीराभिः।तिरते।वाजभर्मऽभिः।यस्य।त्वं।सख्यं।आऽवरः॥२४॥तव।द्रप्सः।नीलऽ
वान्।वाशः।ऋत्वियः।इंधानः।सिष्णो इति।आ।ददे।त्वं।महीनां।उषसां।असि।प्रियः।क्षपः।वस्तु
षु।राजसि॥तं।आ।अगन्म।सोभरयः।सहस्रऽमुष्कं।सुऽअभिष्टिं।अवसे।संऽराजं।त्रासदस्यवं॥य

स्य।ते।अग्ने।अन्ये।अग्नयः।उपऽक्षितः।वयाःऽइव।विपः।न।द्युम्ना।नि।युवे।जनानां।तव।क्षत्राणि।व
र्धयन्॥यं।आदित्यासः।अद्रुहः।पारं।नयथ।मर्त्यं।मघोनां।विश्वेषां।सुऽदानवः॥यूयं।राजानः।कं।चित्।
चर्षणिऽसहः।क्षयंतं।मानुषान्।अनु।वयं।ते।वः।वरुण।मित्र।अर्यमन्।स्याम।इत्।ऋतस्य।रथ्यः॥अ
दात्।मे।पौरुऽकुत्स्यः।पंचाशतं।त्रसदस्युः।वधूनां।मंहिष्ठः।अर्यः।सत्ऽपतिः॥उत।मे।प्रयियोः।वयि
योः।सुऽवास्त्वाः।अधि।तुग्वनि।तिसृणां।सप्ततीनां।श्यावः।प्रऽनेता।भुवत्।वसुः।दियानां।पतिः॥
॥२५॥आ।गंत।मा।रिषण्यत।प्रऽस्थावानः।मा।अप।स्थात।सऽमन्यवः।स्थिरा।चित्।नमयिष्णवः॥वी
ळुपविऽभिः।मरुतः।ऋभुक्षणः।आ।रुद्रासः।सुदीतिऽभिः।इषा।नः।अद्य।आ।गत।पुरुऽस्पृहः।य
ज्ञं।आ।सोभरिऽयवः॥विद्म।हि।रुद्रियाणां।शुष्मं।उग्रं।मरुतां।शिमीऽवतां।विष्णोः।एषस्य।मीळ्हुषां॥
वि।द्वीपानि।पापतन्।तिष्ठत्।दुच्छुना।उभे इति।युजंत।रोदसी इति।प्र।धन्वानि।ऐरत।शुभ्रऽखादयः।

प॰प॰१

यत्। एजथ। स्वऽभानवः। अच्युता। चित्। वः। अज्मन्। आ। नानदति। पर्वतासः। वनस्पतिः। भूमिः।
यामेषु। रेजते॥५॥ अमाय। वः। मरुतः। यातवे। द्यौः। जिहीते। उत्ऽतरा। बृहत्। यत्र। नरः। देदिशते।
तनूषु। आ। त्वक्षांसि। बाहुऽओजसः। स्वधाम्। अनु। श्रियम्। नरः। महि। त्वेषाः। अमऽवन्तः। वृषऽप्सवः।

१०

वहन्ते। अह्रुतऽप्सवः। गोभिः। वाणः। अज्यते। सोभरीणाम्। रथे। कोशे। हिरण्यये। गोऽबन्धवः।
सुऽजातासः। इषे। भुजे। महान्तः। नः। स्परसे। नु। प्रति। वः। वृषत्ऽअञ्जयः। वृष्णे। शर्धाय। मारुताय।
भरध्वम्। हव्या। वृषऽप्रयाव्ने। वृषणश्वेन। मरुतः। वृषऽप्सुना। रथेन। वृषऽनाभिना। आ। श्येनासः।
न। पक्षिणः। वृथा। नरः। हव्या। नः। वीतये। गत॥५॥ समानम्। अञ्जि। एषाम्। वि। भ्राजन्ते। रुक्मासः। अधि।
बाहुषु। दविद्युतति। ऋष्टयः। ते। उग्रासः। वृषणः। उग्रऽबाहवः। नकिः। तनूषु। येतिरे। स्थिरा।
धन्वानि। आयुधा। रथेषु। वः। अनीकेषु। अधि। श्रियः। येषाम्। अर्णः। न। सऽप्रथः। नाम। त्वेषम्। श-

१०

श्वताम्। एकम्। इत्। भुजे। वयः। न। पित्र्यम्। सहः। तान्। वन्दस्व। मरुतः। तान्। उप। स्तुहि। तेषाम्। हि। धुनीनाम्। अ-
राणाम्। न। चरमः। तत्। एषाम्। दाना। मह्ना। तत्। एषाम्। सुऽभगः। सः। वः। ऊतिषु। आस। पूर्वासु। मरुतः।
विऽउष्टिषु। यः। वा। नूनम्। उत। असति॥५॥ यस्य। वा। यूयम्। प्रति। वाजिनः। नरः। आ। हव्या। वीतये। गथ।
अभि। सः। द्युम्नैः। उत। वाजसातिऽभिः। सुम्ना। वः। धूतयः। नशत्। यथा। रुद्रस्य। सूनवः। दिवः। वशन्ति।
असुरस्य। वेधसः। युवानः। तथा। इत्। असत्। ये। च। अर्हन्ति। मरुतः। सुऽदानवः। स्मत्। मीळ्हुषः। चरन्-
ति। ये। अतः। चित्। आ। नः। उप। वस्यसा। हृदा। युवानः। आ। ववृध्वम्। यूनः। ऊं इति। सु। नविष्ठया। वृष्णः।
पावकान्। अभि। सोभरे। गिरा। गाय। गाःऽइव। चर्कृषत्। साहाः। ये। सन्ति। मुष्टिहाऽइव। हव्यः। वि-
श्वासु। पृत्ऽसु। होतृषु। वृष्णः। चन्द्रान्। न। सुश्रवःऽतमान्। गिरा। वन्दस्व। मरुतः। अह॥५॥ गावः। चित्।
घ। सऽमन्यवः। सऽजात्येन। मरुतः। सऽबन्धवः। रिहते। ककुभः। मिथः। मर्तः। चित्। वः। नृतवः। रुक्मऽ

प॰प॰१

वक्षसः। उपऽभ्रातृऽत्वं। आ। अयति। अधि। नः। गात। मरुतः। सदा। हि। वः। आपिऽत्वं। अस्ति। निऽध्रु
वि। मरुतः। मारुतस्य। नः। आ। भेषजस्य। वहत। सुऽदानवः। यूयं। सखायः। सप्तयः। याभिः। सिंधुं।
अवथ। याभिः। तूर्वथ। याभिः। दशस्यथ। क्रिविं। मयः। नः। भूत। ऊतिऽभिः। मयःऽभुवः। शिवाभिः।
असचऽद्विषः। यत्। सिंधौ। यत्। असिक्न्यां। यत्। समुद्रेषु। मरुतः। सुऽबर्हिषः। यत्। पर्वतेषु। भेष
जं। विश्वं। पश्यंतः। बिभृथ। तनूषु। आ। तेन। नः। अधि। वोचत। क्षमा। रपः। मरुतः। आतुरस्य। नः। इ
ष्कर्त। विऽह्रुतं। पुनरिति॥४०॥ ॥इति षष्ठाष्टके प्रथमोऽध्यायः॥ ॥हरिः ओम्॥ ॥वयं। ऊं इति।
त्वां। अपूर्व्य। स्थूरं। न। कत्। चित्। भरंतः। अवस्यवः। वाजे। चित्रं। हवामहे। उप। त्वा। कर्मन्। ऊतये। सः। नः।
युवा। उग्रः। चक्राम। यः। धृषत्। त्वां। इत्। हि। अवितारं। ववृमहे। सखायः। इंद्र। सानसिं। आ।
याहि। इमे। इंदवः। अश्वऽपते। गोऽपते। उर्वराऽपते। सोमं। सोमऽपते। पिब। वयं। हि। त्वा। बंधुऽमंतं।

२१ ११

अबंधवः। विप्रासः। इंद्र। येमिम। या। ते। धामानि। वृषभ। तेभिः। आ। गहि। विश्वेभिः। सोमऽपीतये।
सीदंतः। ते। वयः। यथा। गोऽश्रीते। मधौ। मदिरे। विवक्षणे। अभि। त्वां। इंद्र। नोनुमः॥१॥ अच्छ। च। त्वा।
एना। नमसा। वदामसि। किं। मुहुः। चित्। वि। दीधयः। संति। कामासः। हरिऽवः। ददिः। त्वं। स्मः। वयं। सं
ति। नः। धियः। नूत्नाः। इत्। इंद्र। ते। वयं। ऊती। अभूम। नहि। नु। ते। अद्रिऽवः। विद्म। पुरा। परीणसः।
विद्म। सखिऽत्वं। उत। शूर। भोज्यं। आ। ते। ता। वज्रिन्। ईमहे। उतो इति। समस्मिन्। आ। शिशीहि।
नः। वसो इति। वाजे। सुऽशिप्र। गोऽमति। यः। नः। इदंऽइदं। पुरा। प्र। वस्यः। आऽनिनाय। तं। ऊं इति। वः।
स्तुषे। सखायः। इंद्रं। ऊतये। हरिऽअश्वं। सत्ऽपतिं। चर्षणिऽसहं। सः। हि। स्म। यः। अमंदत। आ। तु।
नः। सः। वयति। गव्यं। अश्व्यं। स्तोतृऽभ्यः। मघऽवा। शतं॥२॥ त्वया। ह। स्वित्। युजा। वयं। प्रति। श्वसं
तं। वृषभ। ब्रुवीमहि। संऽस्थे। जनस्य। गोऽमतः। जयेम। कारे। पुरुऽहूत। कारिणः। अभि। तिष्ठेम। दुःऽ

१·५·२ ध्यः। नृऽभिः। वृत्रं। हन्याम। शूशुयाम। च। अवेः। इंद्र। प्र। नः। धियः।। अभ्रातृव्यः। अना। त्वं। अनापिः।
इंद्र। जनुषा। सनात्। असि। युधा। इत्। आपिऽत्वं। इच्छसे।। नकिः। रेवंतं। सख्याय। विंदसे। पीयंति। ते।
सुराश्वः। यदा। कृणोषि। नदनुं। सं। ऊहसि। आत्। इत्। पिताऽइव। हूयसे।। मा। ते। अमाऽजुरः। यथा। मूरा
१२ सः। इंद्र। सख्ये। त्वाऽवतः।। नि। सदाम। सचा। सुते।। मा। ते। गोऽदत्र। निः। अराम। राधसः। इंद्र। मा। ते।
गृहाम। हि। दृळ्हा। चित्। अर्यः। प्र। मृश। अभि। आ। भर।। न। ते। दामानः। आऽदभे।। इंद्रः। वा। घ। इत्। इ
यत्। मघं। सरस्वती। वा। सुऽभगा। ददिः। वसु। त्वं। वा। चित्र। दाशुषे।। चित्रः। इत्। राजा। राजकाः। इत्।
अन्यके। यके। सरस्वतीं। अनु।। पर्जन्यःऽइव। ततनत्। हि। वृष्ट्या। सहस्रं। अयुता। ददत्।। ४।। ओ इति। १२
त्ये। अद्य। आ। रथं। अद्य। दंसिष्ठं। ऊतये।। यं। अश्विना। सुऽहवा। रुद्रवर्तनी इति रुद्रऽवर्तनी। आ।
सूर्यायै। तस्थथुः।। पूर्वऽआयुषं। सुऽहवं। पुरुऽस्पृहं। भुज्युं। वाजेषु। पूर्व्यं।। सचनाऽवंतं। सुमतिऽभिः।

सोभरे। विऽद्वेषसं। अनेहसं।। देवा। नमःऽभिः। अश्विना। अर्वाचीना। सु। अवसे। करामहे। गंतारा।
दाशुषः। गृहं।। युवोः। रथस्य। परि। चक्रं। ईयते। ईर्मा। अन्यत्। वां। इषण्यति। अस्मान्। अच्छ। सुऽ
मतिः। वां। शुभः। पती इति। आ। धेनुःऽइव। धावतु।। रथः। यः। वां। त्रिऽवंधुरः। हिरण्यऽअभी
शुः। अश्विना। परि। द्यावापृथिवी इति। भूषति। श्रुतः। तेन। नासत्या। आ। गतं।। ५।। दशस्यंता।
मनवे। पूर्व्यं। दिवि। यवं। वृकेण। कर्षथः।। ता। वां। अद्य। सुमतिऽभिः। शुभः। पती इति। अश्विना।
प्र। स्तुवीमहि।। उप। नः। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। यातं। ऋतस्य। पथिऽभिः।। येभिः। तृक्षिं।
वृषणा। त्रासदस्यवं। महे। क्षत्राय। जिन्वथः।। अयं। वां। अद्रिऽभिः। सुतः। सोमः। नरा। वृषण्वसू
इति वृषण्ऽवसू। आ। यातं। सोमऽपीतये। पिबतं। दाशुषः। गृहे।। आ। हि। रुहतं। अश्विना। रथे। को
शे। हिरण्यये। वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू। युंजाथां। पीवरीः। इषः।। याभिः। पक्थं। अवथः। या

प॰ष॰२

१२

भिः। अध्रिऽगुं। याभिः। बभ्रुं। विऽजोषसं। ताभिः। नः। मक्षु। तूयं। अश्विना। आ। गतं। भिषज्यतं। यत्।
आतुरं॥ ६॥ यत्। अध्रिऽगावः। अध्रिगूऽइव। सध्रिऽगू। इदा। चित्। अह्नः। अश्विना। हवामहे। वयं। गीःऽर्
भिः। विपन्यवः। ताभिः। आ। यातं। वृषणा। उप। मे। हवं। विश्वऽप्सुं। विश्वऽवार्यं। इषा। मंहिष्ठा। पुरुऽभर्
तमा। नरा। याभिः। क्रिविं। ववृधुः। ताभिः। आ। गतं। तौ। इदा। चित्। अहानां। तौ। अश्विना। वंदमानः। उ
प। ब्रुवे। तौ। ऊं इति। नमःऽभिः। ईमहे। तौ। इत्। दोषा। तौ। उषसि। शुभः। पती इति। ता। यामन्। रुद्रवर्तनी
इति रुद्रऽवर्तनी। मा। नः। मर्ताय। रिपवे। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। परः। रुद्रौ। अति। ख्यतं। आ। सु
गर्म्याय। सुऽग्म्यं। प्रातः। रिता। रथेन। अश्विना। वा। सक्षणी इति। हुवे। पिताऽइव। सोभरी॥ ७॥ मनःऽजव

१२

सा। वृषणा। मदऽच्युता। मक्षुंऽगमाभिः। ऊतिऽभिः। आरात्तात्। चित्। भूतं। अस्मे इति। अवसे। पूर्व्
भिः। पुरुऽभोजसा। आ। नः। अश्वऽवत्। अश्विना। वर्तिः। यासिष्टं। मधुऽपातमा। नरा। गोऽमत्। द

स्रा। हिरण्यऽवत्। सुऽप्रावर्गं। सुऽवीर्यं। सुष्टु। वार्यं। अनाधृष्टं। रक्षस्विना। अस्मिन्। आ। वां। आऽया
ने। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। विश्वा। वामानि। धीमहि॥ ८॥ ईळिष्व। हि। प्रतीव्यं। यजस्व। जातऽवे
दसं। चरिष्णुऽधूमं। अगृभीतऽशोचिषं। दामानं। विश्वऽचर्षणे। अग्निं। विश्वऽमनः। गिरा। उत। स्तु
षे। विऽस्पर्धसः। रथानां। येषां। आऽबाधः। ऋग्मियः। इषः। पृक्षः। च। निऽग्रभे। उपऽविदा। वह्निः। विंद
ते। वसु॥ ९॥ दीदियुषः। वि। अजरं। तपुःऽजंभस्य। सुऽद्युतः। गणऽश्रियः। उत्। ऊं इति। तिष्ठ। सुऽअ
ध्वर। स्तवानः। देव्या। कृपा। अभिऽख्या। भासा। बृहता। शुशुक्वनिः॥ १०॥ अग्ने। याहि। सुऽअस्तिऽ
भिः। हव्या। जुह्वानः। आनुषक्। यथा। दूतः। बभूथ। हव्यऽवाहनः। अग्निं। वः। पूर्व्यं। हुवे। होतारं। चर्ष
णीनां। तं। अया। वाचा। गृणे। तं। ऊं इति। वः। स्तुषे। यज्ञेभिः। अद्भुतऽक्रतुं। यं। कृपा। सूदयंते। इत्। अभि
त्रा। न। जने। सुऽधितं। ऋतऽवनि। ऋतऽवानं। ऋतऽयवः। यज्ञस्य। साधनं। गिरा। उपो इति। एनं। जुजुषुः

नमसः ऽपदे। अर्कैः। नः। अंगिरःऽतमं। यज्ञासः। यंतु। संऽयतः। होता। यः। अस्ति। विक्षु। आ। यशःऽत
मः॥१०॥ अग्ने। तव। त्ये। अजर। इधानासः। बृहत्। भाः। अश्वाःऽइव। वृषणः। तविषीऽयवः। सः। त्वं। नः।
ऊर्जां। पते। रयिं। रास्व। सुऽवीर्यं। प्र। अव। नः। तोके। तनये। समत्ऽसु। आ। यत्। वै। ऊं इति। विश्पतिः। शि
तः। सुऽप्रीतः। मनुषः। विशि। विश्वा। इत्। अग्निः। प्रति। रक्षांसि। सेधति। श्रुष्टी। अग्ने। नवस्य। मे। स्तो
मस्य। वीर। विश्पते। नि। मायिनः। तपुषा। रक्षसः। दह। न। तस्य। मायया। चन। रिपुः। ईशीत। मर्त्यः।
यः। अग्नये। ददाश। हव्यदातिऽभिः॥११॥ विऽअश्वः। त्वा। वसुऽविदं। उक्षण्युः। अप्रीणात्। ऋषिः। म
हः। राये। तं। ऊं इति। त्वा। सं। इधीमहि। उशनाः। काव्यः। त्वा। नि। होतारं। असादयत्। आऽयजिं। त्वा। म
नवे। जातऽवेदसं। विश्वे। हि। त्वा। सऽजोषसः। देवासः। दूतं। अक्रत। श्रुष्टी। देव। प्रथमः। यज्ञियः। भुवः।
इमं। घ। वीरः। अमृतं। दूतं। कृण्वीत। मर्त्यः। पावकं। कृष्णऽवर्तनिं। विऽहायसं। तं। हुवेम। यतऽस्रुचः।

सुऽभासं। शुक्रऽशोचिषं। विशां। अग्निं। अजरं। प्रत्नं। ईड्यं॥१२॥ यः। अस्मै। हव्यदातिऽभिः। आऽ
हुतिं। मर्तः। अविधत्। भूरि। पोषं। सः। धत्ते। वीरऽवत्। यशः। प्रथमं। जातऽवेदसं। अग्निं। य
ज्ञेषु। पूर्व्यं। प्रति। स्रुक्। एति। नमसा। हविष्मती। आभिः। विधेम। अग्नये। ज्येष्ठाभिः। व्यश्वऽवत्। ये
मंहिष्ठाभिः। मतिऽभिः। शुक्रऽशोचिषे। नूनं। अर्च। विऽहायसे। स्तोमेभिः। स्थूरयूपऽवत्। ऋषे।
वैयश्व। दम्याय। अग्नये। अतिथिं। मानुषाणां। सूनुं। वनस्पतीनां। विप्राः। अग्निं। अवसे। प्र
त्नं। ईळते॥१३॥ महः। विश्वान्। अभि। सतः। अभि। हव्यानि। मानुषा। अग्ने। नि। सत्सि। नमसा।
अधि। बर्हिषि। वंस्व। नः। वार्या। पुरु। वंस्व। रायः। पुरुऽस्पृहः। सुऽवीर्यस्य। प्रजाऽवतः। यशस्व
तः। त्वं। वरो इति। सुऽसाम्ने। अग्ने। जनाय। चोदय। सदा। वसो इति। रातिं। यविष्ठ। शश्वते। त्वं।
हि। सुऽप्रतूः। असि। त्वं। नः। गोऽमतीः। इषः। महः। रायः। सातिं। अग्ने। अप। वृधि। अग्ने। त्वं।

प॰प॰२

युराः। असि। आ। मित्रावरुणा। ऋतऽवाना। सम्ऽराजा। पूतऽदक्षसा॥१४॥ सखायः। आ। शिषा
महि। ब्रह्म। इंद्राय। वज्रिणे। स्तुषे। ऊं इति। सु। वः। नृऽतमाय। धृष्णवे॥ शवसा। हि। असि। श्रुतः। वृ
त्रऽहत्येन। वृत्रऽहा। मघैः। मघोनः। अति। शूर। दाशसि। ०। रयिं। चित्रश्रवःऽतमं। निरेके। चित्।

१५

यः। हरिऽवः। वसुः। ददिः। आ। निरेकं। उत। प्रियं। इंद्र। दर्षि। जनानां। धृषता। धृष्णो इति। स्तवमानः।
आ। भर। न। ते। सव्यं। न। दक्षिणं। हस्तं। वरंते। आऽभुरः। न। परिऽबाधः। हरिऽवः। गोऽइष्टिषु॥
॥१५॥ आ। त्वा। गोभिःऽइव। व्रजं। गीःऽभिः। ऋणोमि। अद्रिऽवः। आ। स्म। कामं। जरितुः। आ। म
नः। पृण। विश्वानि। विश्वऽमनसः। धिया। नः। वृत्रहन्ऽतम। उग्र। प्रनेतरिति प्रऽनेतः। अधि।

१५

स्तु। वसो इति। गहि। वयं। ते। अस्य। वृत्रऽहन्। विद्याम। शूर। नव्यसः। वसोः। स्पार्हस्य। पुरुऽहू
त। राधसः। इंद्र। यथा। हि। अस्ति। ते। अपरिऽइतं। नृतो इति। शवः। अमृक्ता। रातिः। पुरुऽहूत।

दाशुषे। आ। वृषस्व। महाऽमह। महे। नृऽतम। राधसे। दृळ्हः। चित्। दृह्य। मघऽवन्। मघत्तये॥१६॥ नु।
अन्यत्र। चित्। अद्रिऽवः। त्वत्। नः। जग्मुः। आऽशसः। मघऽवन्। शग्धि। तव। तत्। नः। ऊतिऽभिः।
नहि। अंग। नृतो इति। त्वत्। अन्यं। विंदामि। राधसे। राये। द्युम्नाय। शवसे। च। गिर्वणः। आ। इंदुं। इंद्राय।
सिंचत। पिबाति। सोम्यं। मधु। प्र। राधसा। चोदयाते। महिऽत्वना। उपो इति। हरीणां। पतिं। दक्षं। पृंचंतं।
अब्रवं। नूनं। श्रुधि। स्तुवतः। अश्व्यस्य। नहि। अंग। पुरा। चन। जज्ञे। वीरऽतरः। त्वत्। नकिः। राया।
न। एवऽथा। न। भंदना॥१७॥ आ। इत्। ऊं इति। मध्वः। मदिन्ऽतरं। सिंच। वा। अध्वर्यो इति। अंधसः।
एव। हि। वीरः। स्तवते। सदाऽवृधः॥ इंद्र। स्थातः। हरीणां। नकिः। ते। पूर्व्यऽस्तुतिं। उत्। आनंश। शव
सा। न। भंदना। तं। वः। वाजानां। पतिं। अहूमहि। श्रवस्यवः। अप्रायुऽभिः। यज्ञेभिः। ववृधेन्यं। एतो इ
ति। नु। इंद्रं। स्तवाम। सखायः। स्तोम्यं। नरं। कृष्टीः। यः। विश्वाः। अभि। अस्ति। एकः। इत्। अगोऽ

प॰प॰२

१६

स्धायं। गोऽइषे। द्युक्षाय। दस्म्यं। वचः। घृतात्। स्वादीयः। मधुनः। च। वोचत॥१८॥ यस्य। अमिता
नि। वीर्या। न। राधः। परिऽएतवे। ज्योतिः। न। विश्वं। अभि। अस्ति। दक्षिणा। स्तुहि। इंद्रं। व्यश्वऽवत्।
अनूर्मिं। वाजिनं। यमं। अर्यः। गयं। मंहमानं। वि। दाशुषे। एव। नूनं। उप। स्तुहि। वैयश्व। दशमं। नवं।
सुऽविद्वांसं। चर्कृत्यं। चरणीनां। वेत्थ। हि। निःऽऋतीनां। वज्रऽहस्त। परिऽवृजं। अहःऽअहः। शुंध्युः। प
रिपदांऽइव। तत्। इंद्र। अवः। आ। भर। येन। दंसिष्ठ। कृत्वने। द्विता। कुत्साय। शिश्नथयः। नि। चोदय॥
॥१९॥ तं। ऊं इति। त्वा। नूनं। ईमहे। नव्यं। दंसिष्ठ। सन्यसे। सः। त्वं। नः। विश्वाः। अभिऽमातीः। सक्षणिः॥
यः। ऋक्षात्। अंहसः। मुचत्। यः। वा। आर्यात्। सप्त। सिंधुषु। वधः। दासस्य। तुविऽनृम्ण। नीनमः॥
यथा। वरो इति। सुऽसाम्ने। सनिऽभ्यः। आ। अवहः। रयिं। विऽअश्वेभ्यः। सुऽभगे। वाजिनीऽवति॥ आ।
नार्यस्य। दक्षिणा। विऽअश्वान्। एतु। सोमिनः। स्थूरं। च। राधः। शतऽवत्। सहस्रऽवत्। यत्। त्वा। पृच्छा

१६

त्वा। ईजानः। कुहया। कुहयाऽकृते। एषः। अपऽश्रितः। वलः। गोऽमतीं। अव। तिष्ठति॥२०॥ ता। वां। विश्व
स्य। गोपा। देवा। देवेषु। यज्ञिया। ऋतऽवाना। यजसे। पूतऽदक्षसा। मित्रा। तना। न। रथ्या। वरुणः। यः।
च। सुऽक्रतुः। सनात्। सुऽजाता। तनया। धृतऽव्रता। ता। माता। विश्वऽवेदसा। असुर्याय। प्रऽमहसा। म
ही। जजान। अदितिः। ऋतऽवरी। महांता। मित्रावरुणा। सम्ऽराजा। देवौ। असुरा। ऋतऽवाना। ऋतं। आ।
घोषतः। बृहत्। नपाता। शवसः। महः। सूनू इति। दक्षस्य। सुक्रतू इति सुऽक्रतू। सुप्रदानू इति सुऽप्र
दानू। इषः। वास्तु। अधि। क्षितः॥२१॥ सं। या। दानूनि। येमथुः। दिव्याः। पार्थिवीः। इषः। नभस्वतीः। आ। वां।
चरंतु। वृष्टयः। अधि। या। बृहतः। दिवः। अभि। यूथाऽइव। पश्यतः। ऋतऽवाना। सम्ऽराजा। नमसे। हिता।
ऋतऽवाना। नि। सेदतुः। साम्ऽराज्याय। सुक्रतू इति सुऽक्रतू। धृतऽव्रता। क्षत्रिया। क्षत्रं। आशतुः। अ
क्ष्णः। चित्। गातुवित्ऽतरा। अनुल्बणेन। चक्षसा। नि। चित्। मिषंता। निऽचिरा। नि। चिक्यतुः। उत। नः।

प॰ष॰२

देवी। अदितिः। उरुष्यतां। नासत्या। उरुष्यंतु। मरुतः। सुऽअश्वाः॥ २२॥ ते। नः। नावं। उरुष्यत। दिवा। नक्तं।
सुऽदानवः। अरिष्यंतः। नि। पायुऽभिः। सचेमहि॥ अघ्नते। विष्णवे। वयं। अरिष्यंतः। सुऽदानवे। श्रुधि।
स्वऽयावन्। सिंधो इति। पूर्वऽचित्तये॥ तत्। वार्यं। वृणीमहे। वरिष्ठं। गोपयत्यं। मित्रः। यत्। पांति। वरुणः।
१७ यत्। अर्यमा॥ उत। नः। सिंधुः। अपां। तत्। मरुतः। तत्। अश्विना। इंद्रः। विष्णुः। मीढ्वांसः। सऽजोषसः।
ते। हि। स्म। वनुषः। नरः। अभिऽमातिं। कयस्य। चित्। तिग्मं। न। क्षोदः। प्रतिऽघ्नंति। भूर्णयः॥ २३॥ अ
यं। एकः। इत्था। पुरु। उरु। चष्टे। वि। विश्पतिः। तस्य। व्रतानि। अनु। वः। चरामसि॥ अनु। पूर्वाणि। ओक्या।
साम्ऽराज्यस्य। सश्चिम। मित्रस्य। व्रता। वरुणस्य। दीर्घऽश्रुत्॥ परि। यः। रश्मिना। दिवः। अंतान्। ममे। पृ १७
थिव्याः। उभे इति। आ। पप्रौ। रोदसी इति। महिऽत्वा॥ उत्। ऊं इति। स्यः। शरणे। दिवः। ज्योतिः। अयंस्त। सूर्यः।
अग्निः। न। शुक्रः। सम्ऽइधानः। आऽहुतः॥ वचः। दीर्घऽप्रसद्मनि। ईशे। वाजस्य। गोऽमतः। ईशे। हि। पित्वः।

अविषस्य। दावने॥ २४॥ तत्। सूर्यं। रोदसी इति। उभे इति। दोषा। वस्तोः। उप। ब्रुवे। भोजेषु। अस्मान्। अभि।
उत्। चरा। सदा॥ ऋज्रं। उक्षण्यायने। रजतं। हरयाणे॥ रथं। युक्तं। असनाम। सुऽसामनि॥ ता। मे। अश्व्यानां।
हरीणां। निऽतोशना॥ उतो इति। नु। कृत्व्यानां। नृऽवाहसा॥ स्मदभीशू इति स्मत्ऽअभीशू। कशाऽवंता।
विप्रा। नविष्ठया। मती॥ महः। वाजिनौ। अर्वंता। सचा। असनं॥ २५॥ युवोः। ऊं इति। सु। रथं। हुवे। सधऽ
स्तुत्याय। सूरिषु॥ अतूर्तऽदक्षा। वृषणा। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू॥ युवं। वरो इति। सुऽसाम्ने। महे।
तने। नासत्या॥ अवःऽभिः। याथः। वृषणा। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू॥ ता। वां। अद्य। हवामहे। हव्ये
भिः। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू॥ पूर्वीः। इषः। इषयंतौ। अति। क्षपः॥ आ। वां। वाहिष्ठः। अश्विना।
रथः। यातु। श्रुतः। नरा॥ उप। स्तोमान्। तुरस्य। दर्शथः। श्रिये॥ जुहुराणा। चित्। अश्विना। आ। मन्ये
थां। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू॥ युवं। हि। रुद्रा। पर्षथः। अति। द्विषः॥ २६॥ दस्रा। हि। विश्वं। आनुषक्।

प·प·२

मह्रऽभिः। परिऽद्यायथः। धियंऽजिन्वा। मधुऽवर्णा। शुभः। पती इति। उप। नः। यातं। अश्विना। राया। वि
श्वऽप्सुषा। सह। मघऽवाना। सुऽवीरौ। अनपऽच्युता। आ। मे। अस्य। प्रतीव्यं। इंद्रनासत्या। गतं। देवा। देवे
भिः। अद्य। सचनःऽतमा। वयं। हि। वां। हवामहे। उक्षण्यंतः। व्यश्वऽवत्। सुमतिऽभिः। उप। विप्रौ। इह।

१८

आ। गतं। अश्विना। सु। ऋषे। स्तुहि। कुवित्। ते। श्रवतः। हवं। नेदीयसः। कूळयातः। पणीन्। उत॥ २७॥
वैयश्वस्य। श्रुतं। नरा। उतो इति। मे। अस्य। वेदथः। सऽजोषसा। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। युवाऽदत्तस्य।
धिष्ण्या। युवाऽनीतस्य। सूरिऽभिः। अहःऽअहः। वृषणा। मह्यं। शिक्षतं। यः। वां। यज्ञेभिः। आऽवृतः।
अधिऽवस्त्रा। वधूःऽइव। सपर्यंता। शुभे। चक्राते इति। अश्विना। यः। वां। उरुव्यचःऽतमं। चिकेत

१८

ति। नृऽपाय्यं। वर्तिः। अश्विना। परि। यातं। अस्मयू इत्यस्मऽयू। अस्मभ्यं। सु। वृषण्वसू इति वृ
षण्ऽवसू। यातं। वर्तिः। नृऽपाय्यं। विषुद्रुहाऽइव। यज्ञं। ऊहथुः। गिरा॥ २८॥ वाहिष्ठः। वां। हवानां।

स्तोमः। दूतः। हुवत्। नरा। युवाभ्यां। भूतु। अश्विना। यत्। अदः। दिवः। अर्णवे। इषः। वा। मदथः। गृहे।
श्रुतं। इत्। मे। अमर्त्या। उत। स्या। श्वेतऽयावरी। वाहिष्ठा। वां। नदीनां। सिंधुः। हिरण्यऽवर्त्तनिः। स्मत्।
एतया। सुऽकीर्त्या। अश्विना। श्वेतया। धिया। वहेथे इति। शुभ्रऽयावाना। युक्ष्व। हि। त्वं। रथऽसहा। युव
स्व। पोष्या। वसो इति। आत्। नः। वायो इति। मधु। पिब। अस्माकं। सवना। आ। गहि॥ २९॥ तव। वायो
इति। ऋतःऽपते। त्वष्टुः। जामातः। अद्भुत। अवांसि। आ। वृणीमहे। त्वष्टुः। जामातरं। वयं। ईशानं। रायः।
ईमहे। सुतऽवंतः। वायुं। द्युम्ना। जनासः। वायो इति। याहि। शिव। आ। दिवः। वहस्व। सु। सुऽअश्व्यं।
वहस्व। महः। पृथुऽपक्षसा। रथे। त्वां। हि। सुप्सरःऽतमं। नृऽसदनेषु। हूमहे। ग्रावाणं। न। अश्वऽपृष्ठं।
मंहना। सः। त्वं। नः। देव। मनसा। वायो इति। मंदानः। अग्रियः। कृधि। वाजान्। अपः। धियः॥ ३०॥ अग्निः।
उक्थे। पुरःऽहितः। ग्रावाणः। बर्हिः। अध्वरे। ऋचा। यामि। मरुतः। ब्रह्मणः। पतिं। देवान्। अवः। वरेण्यं।

प॰ष॰२

आ। पशुम्। गासि। पृथिवीम्। वनस्पतीन्। उषसा। नक्तम्। ओषधीः। विश्वे। च। नः। वसवः। विश्वऽवेदसः।
धीनाम्। भूत। प्रऽअवितारः॥ प्र। सु। नः। एतु। अध्वरः। अग्ना। देवेषु। पूर्व्यः। आदित्येषु। प्र। वरुणे। धृ
तऽव्रते। मरुत्ऽसु। विश्वऽभानुषु॥ विश्वे। हि। स्म। मनवे। विश्वऽवेदसः। भुवन्। वृधे। रिशादसः। अ
रिष्टेभिः। पायुऽभिः। विश्वऽवेदसः। यंत। नः। अवृकम्। छर्दिः॥ आ। नः। अद्य। सऽमनसः। गंत। विश्वे।
सऽजोषसः। ऋचा। गिरा। मरुतः। देवि। अदिते। सदने। पस्त्ये। महि॥ ३१॥ अभि। प्रिया। मरुतः। या। वः।
अश्व्या। हव्या। मित्र। प्रऽयाथन। आ। बर्हिः। इंद्रः। वरुणः। तुराः। नरः। आदित्यासः। सदंतु। नः॥ वयम्।
वः। वृक्तऽबर्हिषः। हितऽप्रयसः। आनुषक्। सुतऽसोमासः। वरुण। हवामहे। मनुष्वत्। इद्धऽअग्नयः॥
आ। प्र। यात। मरुतः। विष्णो इति। अश्विना। पूषन्। माकीनया। धिया। इंद्रः। आ। यातु। प्रथमः। सनिष्युऽ
भिः। वृषा। यः। वृत्रऽहा। गृणे॥ वि। नः। देवासः। अद्रुहः। अच्छिद्रम्। शर्म। यच्छत। न। यत्। दूरात्। वसवः। नु।

१९

१९

चित्। अंतितः। वरूथम्। आऽदधर्षति॥ अस्ति। हि। वः। सऽजात्यम्। रिशादसः। देवासः। अस्ति। आप्यम्॥ प्र। नः।
पूर्वस्मै। सुविताय। वोचत। मक्षु। सुम्नाय। नव्यसे॥ ३२॥ इदा। हि। वः। उपऽस्तुतिम्। इदा। वामस्य। भक्तये। उ
प। वः। विश्वऽवेदसः। नमस्युः। आ। असृक्षि। अन्याऽइव॥ उत् ऊं इति। स्यः। वः। सविता। सुऽप्रनीतयः। अस्था
त्। ऊर्ध्वः। वरेण्यः। नि। द्विऽपादः। चतुःऽपादः। अर्थिनः। अविश्रन्। पतयिष्णवः॥०॥ देवंऽदेवं। अभिष्टये।
देवंऽदेवं। हुवेम। वाजऽसातये। गृणंतः। देव्या। धिया॥ देवासः। हि। स्म। मनवे। सऽमन्यवः। विश्वे। साकम्। सऽरा
तयः। ते। नः। अद्य। ते। अपरम्। तुचे। तु। नः। भवंतु। वरिवःऽविदः॥ प्र। वः। शंसामि। अद्रुहः। संऽस्थे। उपऽस्तु
तीनाम्। न। तम्। धूर्तिः। वरुणा। मित्र। मर्त्यम्। यः। वः। धामऽभ्यः। अविधत्॥०॥ ३३॥ ऋते। सः। विंदते। यु
धः। सुऽगेभिः। याति। अध्वनः। अर्यमा। मित्रः। वरुणः। सऽरातयः। यम्। त्रायंते। सऽजोषसः॥ अ
ज्रे। चित्। अस्मै। कृणुथ। निऽअंचनम्। दुःऽगे। चित्। आ। सुऽसरणम्। एषा। चित्। अस्मात्। अ

प.ष.२

त्रानिः। परः। नु। सा। अस्तेऽधंती। वि। नन्नशत्। यत्। अद्य। सूर्ये। उत्ऽयति। प्रियऽक्षत्राः। ऋतं। दध।
यत्। निऽम्रुचि। प्रऽबुधि। विश्वऽवेदसः। यत्। वा। मध्यंदिने। दिवः। यत्। वा। अभिऽपित्वे। असुराः।
ऋतं। यते। छर्दिः। येम। वि। दाशुषे। वयं। तत्। वः। वसवः। विश्वऽवेदसः। उप। स्थेयाम। मध्ये। आ। यत्। अ

२०

द्य। सूरे। उत्ऽइते। यत्। मध्यंदिने। आऽतुचि। वामं। धत्थ। मनवे। विश्वऽवेदसः। जुह्वानाय। प्रऽचे
तसे। ०। संऽराजः। आ। वृणीमहे। पुत्रः। न। बहुऽपाय्यं। अश्याम। तत्। आदित्याः। जुह्वतः। हविः।
येन। वस्यः। अनशामहै। २४। ये। त्रिंशति। त्रयः। परः। देवासः। बर्हिः। आ। असदन्। विदन्।
अह। द्विता। असनन्। ०। स्मद्रातिऽसाचः। अग्नयः। पत्नीऽवंतः। वषट्ऽकृताः। ते। नः। गोपाः।

२०

अपाच्याः। ते। उदक्। ते। इत्था। न्यक्। पुरस्तात्। सर्वया। विशा। यथा। वशंति। देवाः। तथा। इत्।
असत्। तत्। एषां। नकिः। आ। मिनत्। अरावा। चन। मर्त्यः। सप्तानां। सप्त। ऋष्टयः। सप्त। द्यु

म्नानि। एषां। सप्तो इति। अधि। श्रियः। धिरे। २५। बभ्रुः। एकः। विषुणः। सूनरः। युवा। अंजि। अ
ङ्क्ते। हिरण्ययं। योनिं। एकः। आ। ससाद। द्योतनः। अंतः। देवेषु। मेधिरः। वाशीं। एकः। बिभर्त्ति।
हस्ते। आयसीं। अंतः। देवेषु। निऽध्रुविः। वज्रं। ०। आऽहितं। तेन। वृत्राणि। जिघ्नते। तिग्मं। ०। आ
युधं। शुचिः। उग्रः। जलाषऽभेषजः। पथः। एकः। पीपाय। तस्करः। यथा। एषः। वेद। निऽधीनां।
त्रीणि। एकः। उरुऽगायः। वि। चक्रमे। यत्र। देवासः। मदंति। विऽभिः। द्वा। चरतः। एकया। सह। प्र।
प्रवासाऽइव। वसतः। सदः। द्वा। चक्राते इति। उपऽमा। दिवि। संऽराजा। सर्पिरासुती इति सर्पिःऽआसु
ती। अर्चंतः। एके। महि। साम। मन्वत। तेन। सूर्यं। अरोचयन्। २६। नहि। वः। अस्ति। अर्भकः। देवासः।
न। कुमारकः। विश्वे। सतःऽमहांतः। इत्। इति। स्तुताः। असथ। रिशादसः। ये। स्थ। त्रयः। च। त्रिंशत्। च।
मनोः। देवाः। यज्ञियासः। ते। नः। त्राध्वं। ते। अवत। ते। ऊं इति। नः। अधि। वोचत। मा। नः। पथः। पित्र्यात्।

मानवात्। अधि। दूरं। नेष्ट। पराऽवतः॥ ये। देवासः। इह। स्थन। विश्वे। वैश्वानराः। उत। अस्मभ्यं। शर्म। सऽ
प्रथः। गवे। अश्वाय। यच्छत॥ ३७॥ यः। यजाति। यजाते। इत्। सुनवत्। च। पचाति। च। ब्रह्मा। इत्। इंद्रस्य।
चाकनत्॥ पुरोळाशं। यः। अस्मै। सोमं। ररते। आऽशिरं। पात्। इत्। तं। शक्रः। अंहसः॥ तस्य। द्युऽमा
न्। असत्। रथः। देवऽजूतः। सः। शूशुवत्। विश्वा। वन्वन्। अमित्रिया॥ अस्य। प्रजाऽवती। गृहे।
असश्चंती। दिवेऽदिवे। इळा। धेनुऽमती। दुहे॥ या। दंपती इति दंऽपती। सऽमनसा। सुनुतः। आ। च।
धावतः॥ देवासः। नित्यया। आऽशिरा॥ ३८॥ प्रति। प्राशव्यान्। इतः। सम्यंचा। बर्हिः। आशाते इति।
न। ता। वाजेषु। वायतः॥ न। देवानां। अपि। हुतः। सुऽमतिं। न। जुगुक्षतः। श्रवः। बृहत्। विवासतः॥ पुत्रि
णा। ता। कुमारिणा। विश्वं। आयुः। वि। अश्नुतः॥ उभा। हिरण्यऽपेशसा॥ वीतिऽहोत्रा। कृतद्वसू इति कृत
तद्ऽवसू। दशस्यंता। अमृताय। कं॥ सं। ऊधः। रोमशं। हतः। देवेषु। कृणुतः। दुवः॥०॥ वृणीमहे। नदीनां।

आ। विष्णोः। सचाऽभुवं॥ ३९॥ आ। एतु। पूषा। रयिः। भगः। स्वस्ति। सर्वऽधातमः॥ उरुः। अध्वा। स्वस्तये॥ अ
रमतिः। अनर्वणः। विश्वः। देवस्य। मनसा॥ आदित्यानां। अनेहः। इत्॥ यथा। नः। मित्रः। अर्यमा। वरुणः।
संति। गोपाः॥ सुऽगाः। ऋतस्य। पंथाः॥०॥ गिरा। देवं। ईळे। वसूनां॥ सपर्यंतः। पुरुऽप्रियं। मित्रं। न। क्षेत्रऽसा
धसं॥ मक्षु। देवऽवतः। रथः। शूरः। वा। पृत्ऽसु। कासु। चित्॥ देवानां। यः। इत्। मनः। यजमानः। इयक्ष
ति। अभि। इत्। अयज्वनः। भुवत्॥ न। यजमान। रिष्यसि। न। सुन्वान। न। देवयो इति देवऽयो॥०॥ न। कि
तं। कर्मणा। नशत्। न। प्र। योषत्। न। योषति॥ असत्। अत्र। सुऽवीर्यं। उत। सत्। आशुऽअश्व्यं॥०॥
॥४०॥ ॥ इति षष्ठाष्टके द्वितीयोध्यायः॥ ॥ हरिः ओं॥ ॥ प्र। कृतानि। ऋजीषिणः। क
ण्वाः। इंद्रस्य। गाथया॥ मदे। सोमस्य। वोचत॥ यः। सृबिंदं। अनर्शनिं। पिप्रुं। दासं। अहीशु
वं॥ वधीत्। उग्रः। रिणन्। अपः॥ नि। अर्बुदस्य। विष्टपं। वर्ष्माणं। बृहतः। तिर॥ कृषे। तत्। इंद्र। पौं

प॰ष॰३

स्यं। प्रति। क्रतायं। वः। धृषत्। तूर्णाशं। न। गिरेः। अधि। कुवे। सुऽशिप्रं। जुतये। सः। गोः। अश्व
स्य। वि। व्रजं। मंदानः। सोम्येभ्यः। पुरं। न। शूर। दर्षसि ॥१॥ यदि। मे। ररणः। सुते। उक्थे। वा। दधसे।
चनः। आरात्। उप। स्वधा। आ। गहि। वयं। घ। ते। अपि। स्मसि। स्तोतारः। इंद्र। गिर्वणः। त्वं। नः।
जिन्व। सोमऽपाः। उत। नः। पितुं। आ। भर। संऽरराणः। अविऽक्षितं। मघऽवन्। भूरि। ते। वसु।
उत। नः। गोऽमतः। कृधि। हिरण्यऽवतः। अश्विनः। इळाभिः। सं। रभेमहि। बृबदुं। उक्थ्यं। हवामहे।
सृप्रऽकरस्नं। ऊतये। साधु। कृण्वंतं। अवसे ॥२॥ यः। संऽस्थे। चित्। शतऽक्रतुः। आत्। ईं। कृणोति।
वृत्रऽहा। जरितृऽभ्यः। पुरु। वसु। सः। नः। शक्रः। चित्। आ। शकत्। दानऽवान्। अंतरऽआभ
रः। इंद्रः। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः ॥३॥ यं। इंद्रं। अभि। गायत। आऽयंतारं। महि। स्थिरं। पृतनासु।
श्रवःऽजितं। भूरेः। ईशानं। ओजसा। नकिः। अस्य। शचीनां। निऽयंता। सूनृतानां। नकिः। व

२२ २२

क्ता। न। दात्। इति ॥४॥ न। नूनं। ब्रह्मणां। ऋणं। प्राशूनां। अस्ति। सुन्वतां। न। सोमः। अप्रता। पपे। प
न्यं। इत्। उप। गायत। पन्यं। उक्थानि। शंसत। ब्रह्म। कृणोत। पन्यं। इत्। पन्यः। आ। दर्दिरत्। शता।
सहस्रा। वाजी। अवृतः। इंद्रः। यः। यज्वनः। वृधः। वि। सु। चर। स्वधाः। अनु। कृष्टीनां। अनु। आऽ
हुवः। इंद्र। पिब। सुतानां। पिब। स्वऽधैनवानां। उत। यः। तुग्र्ये। सचा। उत। अयं। इंद्र। यः। तव ॥५॥
अति। इहि। मन्युऽसाविनं। सुसुऽवांसं। उपऽअरणे। इमं। रातं। सुतं। पिब। इहि। तिस्रः। पराऽवतः।
इहि। पंच। जनान्। अति। धेनाः। इंद्र। अवऽचाकशत्। सूर्यः। रश्मिं। यथा। सृज। आ। त्वा। यच्छंतु।
मे। गिरः। निम्नं। आपः। न। सध्र्यक्। अध्वर्यो इति। आ। तु। हि। सिंच। सोमं। वीराय। शिप्रिणे। भर।
सुतस्य। पीतये। यः। उद्नः। फलिऽगं। भिनत्। न्यक्। सिंधून्। अवऽअसृजत्। यः। गोषु। पक्वं। धारय
त् ॥६॥ अहन्। वृत्रं। ऋचीषमः। और्णऽवाभं। अहीशुवं। हिमेन। अविध्यत्। अर्बुदं। प्र। वः। उग्रा

स्र

प॰ष॰३

यः। निःऽतुरे। अषाळ्हाय। प्रऽसक्षिणे।०। यः। विश्वानि। अभि। व्रता। सोमस्य। मदे। अंधसः।
इंद्रः। देवेषु। चेतति।०। इह। हरी इति। हिरण्यऽकेश्या। वोळ्हां। अभि। प्रयः। हितं।०॥३॥ वयं। घ। त्वा। सु
तऽवंतः। आपः। न। वृक्तऽबर्हिषः। पवित्रस्य। प्रऽस्रवणेषु। वृत्रऽहन्। परि। स्तोतारः। आसते। स्वरंति।
त्वा। सुते। नरः। वसो इति। निरेके। उक्थिनः। कदा। सुतं। तृषाणः। ओकः। आ। गमः। इंद्र। स्वब्दीऽ
इव। वंसगः। कण्वेभिः। धृष्णो इति। आ। धृषत्। वाजं। दर्षि। सहस्रिणं। पिशंगऽरूपं। मघऽवन्। विऽ
चर्षणे। मक्षु। गोऽमंतं। ईमहे। पाहि। गाय। अंधसः। मदे। इंद्राय। मेध्यऽअतिथे। यः। संऽमिश्लः। ह
र्योः। यः। सुते। सचा। वज्री। रथः। हिरण्ययः। यः। सुऽसव्यः। सुऽदक्षिणः। इनः। यः। सुऽक्रतुः। गृणे।
यः। आऽकरः। सहस्रा। यः। शतऽमघः। इंद्रः। यः। पूःऽभित्। आरितः॥ ७॥ यः। धृषितः। यः। अ
वृतः। यः। अस्ति। श्मश्रुषु। श्रितः। विभूतऽद्युम्नः। च्यवनः। पुरुऽस्तुतः। क्रत्वा। गौःऽइव। शाकिनः।

२३

कः। ईं। वेद। सुते। सचा। पिबंतं। कत्। वयः। दधे। अयं। यः। पुरः। विऽभिनत्ति। ओजसा। मंदानः। शिप्री।
अंधसः। दाना। मृगः। न। वारणः। पुरुऽत्रा। चरथं। दधे। नकिः। त्वा। नि। यमत्। आ। सुते। गमः। महान्।
चरसि। ओजसा। यः। उग्रः। सन्। अनिःऽस्तृतः। स्थिरः। रणाय। संऽस्कृतः। यदि। स्तोतुः। मघऽवा। शृ
णवत्। हवं। न। इंद्रः। योषति। आ। गमत्। सत्यं। इत्था। वृषा। इत्। असि। वृषऽजूतिः। नः। अवृतः। वृषा।
हि। उग्र। शृण्विषे। पराऽवति। वृषो इति। अर्वाऽवति। श्रुतः॥ ८॥ वृषणः। ते। अभीशवः। वृषा। कशा। हिर
ण्ययी। वृषा। रथः। मघऽवन्। वृषणा। हरी इति। वृषा। त्वं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। वृषा। सोता। सुनो
तु। ते। वृषन्। ऋजीपिन्। आ। भर। वृषा। दधन्वे। वृषणं। नदीषु। आ। तुभ्यं। स्थातः। हरीणां। आ। इंद्र।
याहि। पीतये। मधु। शविष्ठ। सोम्यं। न। अयं। अच्छ। मघऽवा। शृणवत्। गिरः। ब्रह्म। उक्था। च। सुऽक्रतुः।
वहंतु। त्वा। रथेऽस्थां। आ। हरयः। रथऽयुजः। तिरः। चित्। अर्यं। सवनानि। वृत्रऽहन्। अन्येषां। या। शतक्र

प॰च॰३

२४

तो इति शतऽक्रतो। अस्माकं। अद्य। अंतमं। स्तोमं। धिष्व। महाऽमह॥ अस्माकं। ते। सवना। संतु। शंऽतमा।
मदाय। द्युक्ष। सोमऽपाः॥१९॥ नहि। सः। तव। नो इति। मम। शास्त्रे। अन्यस्य। रण्यति। यः। अस्मान्।
वीरः। आ। अनयत्। इंद्रः। चित्। घ। तत्। अब्रवीत्। स्त्रियाः। अशास्यं। मनः। उतो इति। अह। क्रतुं।
रघुं॥ सप्ती इति। चित्। घ। मदऽच्युता। मिथुना। वहतः। रथं। एव। इत्। धूः। वृष्णः। उत्ऽतरा॥ अधः। पश्य
स्व। मा। उपरि। संऽतरां। पादकौ। हर। मा। ते। कशऽप्लकौ। दृशन्। स्त्री। हि। ब्रह्मा। बभूविथ॥२०॥०॥
हरिभिः। उप। कण्वस्य। सुऽस्तुतिं। दिवः। अमुष्य। शासतः। दिवं। यय। दिवावसो इति दिवाऽवसो।
आ। त्वा। ग्रावा। वदन्। इह। सोमी। घोषेण। यक्षतु॥०॥ अत्र। वि। नेमिः। एषां। उरां। न। धूनुते। वृकः॥
०॥ आ। त्वा। कण्वाः। इह। अवसे। हवंते। वाजऽसातये॥०॥ दधामि। ते। सुतानां। वृष्णे। न। पूर्वऽपा
य्यं॥०॥११॥ स्मत्ऽपुरंधिः। नः। आ। गहि। विश्वतःऽधीः। नः। ऊतये॥०॥ आ। नः। याहि। महेऽम

२४

ते। सहस्रऽऊते। शतऽमघ॥०॥ आ। त्वा। होता। मनुःऽहितः। देवऽत्रा। वक्षत्। ईड्यः॥०॥ आ। त्वा। मदऽ
च्युता। हरी इति। श्येनं। पक्षाऽइव। वक्षतः॥०॥ आ। याहि। अर्यः। आ। परि। स्वाहा। सोमस्य। पीतये।
॥०॥१२॥०॥ उपऽश्रुति। उक्थेषु। रणय। इह॥०॥ सऽरूपैः। आ। सु। नः। गहि। संऽभृतैः। संभृतऽअश्वः।
॥०॥ आ। याहि। पर्वतेभ्यः। समुद्रस्य। अधि। विष्टपः॥०॥ आ। नः। गव्यानि। अश्व्या। सहस्रा। शूर। दर्दहि।
॥०॥ आ। नः। सहस्रऽशः। भर। अयुतानि। शतानि। च॥०॥ आ। यत्। इंद्रः। च। दद्वहे इति। सहस्रं। वसुऽरो
चिषः। ओजिष्ठं। अश्व्यं। पशुं॥ ये। ऋज्राः। वातऽरंहसः। अरुषासः। रघुऽस्यदः। भ्राजंते। सूर्याःऽइव॥
पारावतस्य। रातिषु। द्रवत्ऽचक्रेषु। आशुषु। तिष्ठं। वनस्य। मध्ये। आ॥१३॥ अग्निना। इंद्रेण। वरुणे
न। विष्णुना। आदित्यैः। रुद्रैः। वसुऽभिः। सचाऽभुवा॥ सऽजोषसा। उषसा। सूर्येण। च। सोमं। पिबतं।
अश्विना॥ विश्वाभिः। धीभिः। भुवनेन। वाजिना। दिवा। पृथिव्या। अद्रिऽभिः। सचाऽभुवा॥०॥ विश्वैः। दे

भिः। भिः।

प॰ ष॰ ३

वेः। त्रिऽएकादशैः। इह। अत्ऽभिः। मरुत्ऽभिः। ऋभुऽभिः। सचाऽभुवा।०। जुषेथां। यज्ञं। बोधतं। हवस्य। मे।
विश्वा। इह। देवौ। सवना। अव। गच्छतं।०। आ। इषं। नः। वोळ्हं। अश्विना। स्तोमं। जुषेथां। युवशाऽइव।
कन्यनां।०। गिरः। जुषेथां। अध्वरं। जुषेथां।०।१४। हारिद्रवाऽइव। पतथः। वना। इत्। उप। सोमं। सु

२५

तं। महिषाऽइव। अव। गच्छथः।०। त्रिः। वर्तिः। यातं। अश्विना। हंसौऽइव। पतथः। अध्वगौऽइव।०।
श्येनौऽइव। पतथः। हव्यऽदातये।०। पिबतं। च। तृप्णुतं। च। आ। च। गच्छतं। प्रऽजां। च। धत्तं। द्रविणं।
च। धत्तं।०। ऊर्जं। नः। धत्तं। अश्विना। जयतं। च। प्र। स्तुतं। च। प्र। च। अवतं।०। हतं। च। शत्रून्। यततं।
च। मित्रिणः।०।१५। मित्रावरुणऽवंतौ। उत। धर्मऽवंता। मरुत्वंता। जरितुः। गच्छथः। हवं।०। आदि

२५

त्यैः। यातं। अश्विना। अंगिरस्वंतौ। उत। विष्णुऽवंता।०। ऋभुऽमंता। वृषणा। वाजऽवंता।०। ब्रह्म।
जिन्वतं। उत। जिन्वतं। धियः। हतं। रक्षांसि। सेधतं। अमीवाः।०। सोमं। सुन्वतः। अश्विना। क्षत्रं।

।०। नॄन्।०। धेनूः।०। विशः।०।१६। अत्रेःऽइव। शृणुतं। पूर्व्यऽस्तुतिं। श्यावऽअश्वस्य। सुन्वतः। म
दऽच्युता।०। अश्विना। तिरःऽअह्न्यं। सर्गान्ऽइव। सृजतं। सुऽस्तुतीः। उप।०। रश्मीन्ऽइव। यच्छतं। अध्व
रान्। उप।०। अर्वाक्। रथं। नि। यच्छतं।०। अवस्युः। वां। अहं। हुवे। धत्तं। रत्नानि। दाशुषे। नमःऽवाके। प्रऽ
स्थिते। अध्वरे। नरा। विवक्षणस्य। पीतये।०। स्वाहाऽकृतस्य। तृम्पतं। सुतस्य। देवौ। अंधसः।०।१७। अ
विता। असि। सुन्वतः। वृक्तऽबर्हिषः। पिब। सोमं। मदाय। कं।०। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। यं। ते। भागं। अ
धारयन्। विश्वाः। सेहानः। पृतनाः। उरु। ज्रयः। सं। अप्सुऽजित्। मरुत्वान्। इंद्र। सत्ऽपते।। प्र। अव।
स्तोतारं। मघऽवन्। अव। त्वां।०। ऊर्जा। देवान्। अवसि। ओजसा। त्वां।०। जनिता। दिवः। जनिता। पृथि
व्याः।०। जनिता। अश्वानां। जनिता। गवां। असि।०। अत्रीणां। स्तोमं। अद्रिऽवः। महः। कृधि।०। श्यावऽअ
श्वस्य। सुन्वतः। तथा। शृणु। यथा। अशृणोः। अत्रेः। कर्माणि। कृण्वतः। प्र। त्रसदस्युं। आविथ। त्वं। एकः।

प॰अ॰२

इत् । नृऽसह्ये । इंद्र । ब्रह्माणि । वर्धयन् ॥ १८ ॥ प्र । इदं । ब्रह्म । वृत्रऽतूर्येषु । आविथ । प्र । सुन्वतः । शचीऽ
पते । इंद्र । विश्वाभिः । ऊतिऽभिः । माध्यंदिनस्य । सवनस्य । वृत्रऽहन् । अनेद्य । पिब । सोमस्य । वज्रिऽ
वः ॥ सेहानः । उग्र । पृतनाः । अभि । द्रुहः । ० एकऽराट् । अस्य । भुवनस्य । राजसि । ० संऽस्थावाना । यवय
सि । त्वं । एकः । इत् । ० क्षेमस्य । च । प्रऽयुजः । च । त्वं । ईशिषे । ० क्षत्राय । त्वं । अवसि । न । त्वं । आविथ । ०
श्यावऽअश्वस्य । रेभतः । ० क्षत्राणि । वर्धयन् ॥ १९ ॥ यज्ञस्य । हि । स्थः । ऋत्विजा । सस्नी इति । वाजे
षु । कर्मऽसु । इंद्राग्नी इति । तस्य । बोधतं । तोशासा । रथऽयावाना । वृत्रऽहना । अपराऽजिता । ० इदं । वां ।
मदिरं । मधु । अधुक्षन् । अद्रिऽभिः । नरः । ० जुषेथां । यज्ञं । इष्टये । सुतं । सोमं । सधस्तुती इति सधऽस्तु
ती । इंद्राग्नी इति । आ । गतं । नरा । इमा । जुषेथां । सवना । येभिः । हव्यानि । ऊहथुः । ० इमां । गायत्रऽवर्त
निं । जुषेथां । सुऽस्तुतिं । मम । ० ॥ २० ॥ प्रातर्यावऽभिः । आ । गतं । देवेभिः । जेन्यावसू इति । इंद्राग्नी इति ।

२६

२६

सोमऽपीतये । श्यावऽअश्वस्य । सुन्वतः । अत्रीणां । शृणुतं । हवं । ० एव । वां । अह्वे । ऊतये । यथा । अहुवंत ।
मेधिराः । ० आ । अहं । सरस्वतीऽवतोः । इंद्राग्न्योः । अवः । वृणे । याभ्यां । गायत्रं । ऋच्यते ॥ २१ ॥ अग्निं । अ
स्तोषि । ऋग्मियं । अग्निं । ईळा । यजध्यै । अग्निः । देवान् । अनक्तु । नः । उभे इति । हि । विदथे इति । कविः । अं
तरिति । चरति । दूत्यं । नभंतां । अन्यके । समे । नि । अग्ने । नव्यसा । वचः । तनूषु । शंसं । एषां । नि । अरातीः । ररा
व्णां । विश्वाः । अर्यः । अरातीः । इतः । युच्छंतु । आऽमुरः । ० अग्ने । मन्मानि । तुभ्यं । कं । घृतं । न । जुह्वे । आस
नि । सः । देवेषु । प्र । चिकिद्धि । त्वं । हि । असि । पूर्व्यः । शिवः । दूतः । विवस्वतः । ० तत्ऽतत् । अग्निः । वयः । दधे ।
यथाऽयथा । कृपण्यति । ऊर्जऽआहुतिः । वसूनां । शं । च । योः । च । मयः । दधे । विश्वस्यै । देवऽहूत्यै । ० सः ।
चिकेत । सहीयसा । अग्निः । चित्रेण । कर्मणा । सः । होता । शश्वतीनां । दक्षिणाभिः । अभिऽवृतः । इनो
ति । च । प्रतीव्यं । ० ॥ २२ ॥ अग्निः । जाता । देवानां । अग्निः । वेद । मर्तानां । अपीच्यं । अग्निः । सः । द्रविणःऽ

प॰ष॰३

२७

दः। अग्निः। द्वारा। वि। ऊर्णुते। सुऽआऽहुतः। नवीयसा।०। अग्निः। देवेषु। संऽवसुः। सः। विक्षु। यज्ञियासु। आ। सः। मुदा। काव्या। पुरु। विश्वं। भूमऽइव। पुष्यति। देवः। देवेषु। यज्ञियः।०। यः। अग्निः। सप्तऽमानुषः। श्रितः। विश्वेषु। सिंधुषु। तं। आ। अगन्म। त्रिऽपस्त्यं। मंधातुः। दस्युहन्ऽतमं। अग्निं। यज्ञेषु। पूर्व्यं।०। अग्निः। त्रीणि। त्रिऽधातूनि। आ। क्षेति। विदथा। कविः। सः। त्रीन्। एकादशान्। इह। यक्षत्। च। पिप्रयत्। च। नः। विप्रः। दूतः। परिऽकृतः।०। त्वं। नः। अग्ने। आयुषु। त्वं। देवेषु। पूर्व्य। वस्वः। एकः। इरज्यसि। त्वां। आपः। परिऽस्रुतः। परि। यंति। स्वऽसेतवः।०।।२६।। इंद्राग्नी इति। युवं। सु। नः। सहंता। दासथः। रयिं। येन। दृळ्हा। समत्ऽसु। आ। वीळु। चित्। सहिषीमहि। अग्निः। वनाऽइव। वाते। इत्।०। नहि। वां। वव्रयामहे। अथ। इंद्रं। इत्। यजामहे। शविष्ठं। नृणां। नरं। सः। नः। कदा। चित्। अर्वता। गमत्। आ। वाजऽसातये। गमत्। आ। मेधऽसातये।०। ता। हि। मध्यं। भराणां। इंद्राग्नी इ

२७

ति। अधिऽक्षितः। ता। उं इति। कविऽत्वना। कवी इति। पृच्छ्यमाना। सखिऽयते। सं। धीतं। अश्नुतं। नरा।०। अभि। अर्च। नभाकऽवत्। इंद्राग्नी इति। यजसा। गिरा। ययोः। विश्वं। इदं। जगत्। इयं। द्यौः। पृथिवी। मही। उपऽस्थे। बिभृतः। वसु।०। प्र। ब्रह्माणि। नभाकऽवत्। इंद्राग्निऽभ्यां। इरज्यत। या। सप्तऽबुध्नं। अर्णवं। जिह्मऽबारं। अपऽऊर्णुतः। इंद्रः। ईशानः। ओजसा।०। अपि। वृश्च। पुराणऽवत्। व्रततेःऽइव। गुष्पितं। ओजः। दासस्य। दंभय। वयं। तत्। अस्य। संऽभृतं। वसु। इंद्रेण। वि। भजेमहि।०।।२४।। यत्। इंद्राग्नी इति। जनाः। इमे। विऽह्वयंते। तना। गिरा। अस्माकेभिः। नृऽभिः। वयं। ससह्याम। पृतन्यतः। वनुयाम। वनुष्यतः।०। या। नु। श्वेतौ। अवः। दिवः। उत्ऽचरातः। उप। द्युऽभिः। इंद्राग्न्योः। अनु। व्रतं। उहानाः। यंति। सिंधवः। यान्। सीं। बंधात्। अमुंचतां।०। पूर्वीः। ते। इंद्र। उपऽमातयः। पूर्वीः। उत। प्रऽशस्तयः। सूनो इति। हिन्वस्य। हरिऽवः। वस्वः। वीरस्य।

प॰ष॰२

२८

आऽवृत्वः। यः। नु। साधत। नः। धियः॥ १०॥ तं। शिशीता। सुवृक्तिऽभिः। त्वेषं। सत्वानं। ऋग्मियं॥ उतो इति। नु। चित्। यः। ओजसा। शुष्णस्य। आंडानि। भेदति। जेषत्। स्वःऽवतीः। अपः॥ १०॥ तं। शिशीता। सुऽअध्वरं। सत्यं। सत्वानं। ऋत्वियं॥ १०॥ ओहते। आंडा। शुष्णस्य। भेदति। अजैः। स्वःऽवतीः। अपः॥ १०॥ एव। इंद्राग्निऽभ्यां। पितृऽवत्। नवीयः। मंधातृऽवत्। अंगिरस्वत्। अवाचि। त्रिऽधातुना। शर्मणा। पातं। अस्मान्॥ १२॥ ५॥ अस्मै। ऊं इति। सु। प्रऽभूतये। वरुणाय। मरुत्ऽभ्यः। अर्च। विदुःऽतरेभ्यः। यः। धीता। मानुषाणां। पश्वः। गाःऽइव। रक्षति॥ १॥ तं। ऊं इति। सु। समना। गिरा। पितॄणां। च। मन्मऽभिः। नाभाकस्य। प्रशस्तिऽभिः। यः। सिंधूनां। उप। उत्ऽअये। सप्तऽस्वसा। सः। मध्यमः॥ १॥ सः। क्षपः। परि। सस्वजे। नि। उस्रः। मायया। दधे। सः। विश्वं। परि। दर्शतः। तस्य। वेनीः। अनु। व्रतं। उषः। तिस्रः। अवर्धयन्॥ १॥ यः। ककुभः। निऽधारयः। पृथिव्यां। अधि। दर्शतः। सः। माता। पू

२८

र्व्यं। पदं। तत्। वरुणस्य। सप्त्यं। सः। हि। गोपाःऽइव। इर्यः॥ १॥ यः। धर्ता। भुवनानां। यः। उस्राणां। अपीच्या। वेद। नामानि। गुह्या। सः। कविः। काव्या। पुरु। रूपं। द्योःऽइव। पुष्यति॥ १॥ रद्या। यस्मिन्। विश्वानि। काव्या। चक्रे। नाभिःऽइव। श्रिता। त्रितं। जूती। सपर्यत। व्रजे। गावः। न। संऽयुजे। युजे। अश्वान्। अयुक्षत॥ १॥ यः। आसु। अत्कः। आऽशये। विश्वा। जातानि। एषां। परि। धामानि। मर्मृशत्। वरुणस्य। पुरः। गये। विश्वे। देवाः। अनु। व्रतं॥ १॥ सः। समुद्रः। अपीच्यः। तुरः। द्यांऽइव। रोहति। नि। यत्। आसु। यजुः। दधे। सः। मायाः। अर्चिना। पदा। अस्तृणात्। नाकं। आ। अरुहत्॥ १॥ यस्य। श्वेता। विऽचक्षणा। तिस्रः। भूमीः। अधिऽक्षितः। त्रिः। उत्ऽतराणि। पप्रुः। वरुणस्य। ध्रुवं। सदः। सः। सप्तानां। इरज्यति॥ १॥ यः। श्वेतान्। अधिऽनिर्निजः। चक्रे। कृष्णान्। अनु। व्रता। सः। धाम। पूर्व्यं। ममे। यः। स्कंभेन। वि। रोदसी इति। अजः। न। द्यां। अधारयत्॥ १०॥ २७॥ अस्तभ्नात्। द्यां।

प॰ प॰ ३

असुरः। विश्वऽवेदाः। अमिमीत। वरिमाणं। पृथिव्याः। आ। असीदत्। विश्वा। भुवनानि। सम्ऽराट्।
विश्वा। इत्। तानि। वरुणस्य। व्रतानि। एव। वंदस्व। वरुणं। बृहंतं। नमस्य। धीरं। अमृतस्य। गोपां।
सः। नः। शर्म। त्रिऽवरूथं। वि। यंसत्। पात। नः। द्यावापृथिवी इति। उपऽस्थे। इमां। धियं। शिक्षमाण

२९ दर्श।

स्य। देव। क्रतुं। वरुण। सं। शिशाधि। यया। अति। विश्वा। दुःऽइता। तरेम। सुऽतर्माणं। अधि। ना
वं। रुहेम। आ। वां। ग्रावाणः। अश्विना। धीभिः। विप्राः। अचुच्यवुः। नासत्या। सोमऽपीतये।०
यथा। वां। अत्रिः। अश्विना। गीःऽभिः। विप्रः। अजोहवीत्। ०॥२८॥ ॥अनुवाकः॥ ॥इमे।
विप्रस्य। वेधसः। अग्नेः। अस्तृतऽयज्वनः। गिरः। स्तोमासः। ईरते। अस्मै। ते। प्रतिऽहर्यते।

२९

जातऽवेदः। विऽचर्षणे। अग्ने। जनामि। सुऽस्तुतिं। आरोकाःऽइव। घ। इत्। अहा। तिग्माः।
अग्ने। तव। त्विषः। दत्ऽभिः। वनानि। बप्सति। हरयः। धूमऽकेतवः। वातऽजूताः। उप। द्यवि। य

त

तंते। पृथक्। अग्नयः। एते। त्ये। पृथक्। अग्नयः। इद्धासः। सं। अदृक्षत। उषसांऽइव। केतवः॥२९॥ कृष्णा।
रजांसि। पत्सुऽतः। प्रऽयाने। जातऽवेदसः। अग्निः। यत्। रोधति। क्षमि। धासिं। कृण्वानः। ओ
षधीः। बप्सत्। अग्निः। न। वायति। पुनः। यन्। तरुणीः। अपि। जिह्वाभिः। अर्हा। नन्नमत्।
अर्चिषा। जंजणाऽभवन्। अग्निः। वनेषु। रोचते। अप्ऽसु। अग्ने। सधिः। तव। सः। ओष
धीः। अनु। रुध्यसे। गर्भे। सन्। जायसे। पुनरिति। उत्। अग्ने। तव। तत्। घृतात्। अर्चिः। रोच
ते। आऽहुतं। निंसानं। जुह्वः। मुखे॥३०॥ उक्षऽअन्नाय। वशाऽअन्नाय। सोमऽपृष्ठाय। वेध

ये

से। स्तोमैः। विधेम। अग्नये। उत। त्वा। नमसा। वयं। होतः। वरेण्यक्रतो इति वरेण्यऽक्रतो। अग्ने।
समित्ऽभिः। ईमहे। उत। त्वा। भृगुऽवत्। शुचे। मनुष्वत्। अग्ने। आऽहुत। अंगिरस्वत्। हवामहे।
त्वं। हि। अग्ने। अग्निना। विप्रः। विप्रेण। सन्। सता। सखा। सख्या। संऽइध्यसे। सः। त्वं। विप्राय।

प॰ ष॰ ३

३०

दाशुषे । रयिं । देहि । सहस्रिणं । अग्ने । वीरऽवतीं । इषं ॥ ३१ ॥ अग्ने । भ्रातः । इति । सहःऽकृत । रोहि
त्ऽअश्व । शुचिऽव्रत । इमं । स्तोमं । जुषस्व । मे । उत । त्वा । अग्ने । मम । स्तुतः । वाश्राय । प्रतिऽहर्यते ।
गोऽस्थं । गावःऽइव । आ । अशत । तुभ्यं । ताः । अंगिरःऽतम । विश्वाः । सुऽक्षितयः । पृथक् । अग्ने । कामा
य । येमिरे । अग्निं । धीभिः । मनीषिणः । मेधिरासः । विपःऽचितः । अद्मऽसद्याय । हिन्विरे । तं ।
त्वां । अज्मेषु । वाजिनं । तन्वानाः । अग्ने । अध्वरं । वह्निं । होतारं । ईळते ॥ ३२ ॥ ० । आऽहुतः । अग्निः ।
विऽभ्राजते । घृतैः । इमं । नः । शृणवत् । हवं । तं । त्वा । वयं । हवामहे । शृण्वन्तं । जातऽवेदसं । अग्ने ।
घ्नंतं । अप । द्विषः । विशां । राजानं । अद्भुतं । अधिऽअक्षं । धर्मणां । इमं । अग्निं । ईळे । सः । ऊं इति । श्र
वत् । अग्निं । विश्वाऽआयुऽवेपसं । मर्यं । न । वाजिनं । हितं । सप्तिं । न । वाजयामसि ॥ ३३ ॥ घ्नन् । मृध्रा
णि । अप । द्विषः । दहन् । रक्षांसि । विश्वहा । अग्ने । तिग्मेन । दीदिहि । यं । त्वा । जनासः । इंधते । मनु

३०

ष्वत् । अंगिरःऽतम । अग्ने । सः । बोधि । मे । वचः । यत् । अग्ने । दिविऽजाः । असि । अप्सुऽजाः । वा । सहःऽ
कृत । तं । त्वा । गीःऽभिः । हवामहे । तुभ्यं । घ । इत् । ते । जनाः । इमे । विश्वाः । सुऽक्षितयः । पृथक् । धासिं । हिन्व
न्ति । अत्तवे ॥ ० ॥ अह । विश्वा । नृऽचक्षसः । तरन्तः । स्याम । दुःऽगहा ॥ ३४ ॥ अग्निं । मंद्रं । पुरुऽप्रियं । शीरं ।
पावकऽशोचिषं । हृत्ऽभिः । मंद्रेभिः । ईमहे । सः । त्वं । अग्ने । विभाऽवसुः । सृजन् । सूर्यः । न । रश्मिऽभिः ।
शर्धन् । तमांसि । जिघ्नसे । तत् । ते । सहस्वः । ईमहे । दात्रं । यत् । न । उपऽदस्यति । त्वत् । अग्ने । वार्यं । वसु ॥ ३५ ॥
संऽइधा । अग्निं । दुवस्यत । घृतैः । बोधयत । अतिथिं । आ । अस्मिन् । हव्या । जुहोतन । अग्ने । स्तोमं । जु
षस्व । मे । वर्धस्व । अनेन । मन्मना । प्रति । सुऽउक्तानि । हर्य । नः । अग्निं । दूतं । पुरः । दधे । हव्यऽवा
हं । उप । ब्रुवे । देवान् । आ । सादयात् । इह । उत । ते । बृहंतः । अर्चयः । संऽइधानस्य । दीदिऽवः । अग्ने ।
शुक्रासः । ईरते । उप । त्वा । जुह्वः । मम । घृताचीः । यंतु । हर्यत । अग्ने । हव्या । जुषस्व । नः ॥ ३६ ॥

त्रा

प॰ष॰३

मंद्रं। होतारं। ऋत्विजं। चित्रऽभानुं। विभाऽवसुं॥ प्रत्नं। होतारं। ईड्यं। जुष्टं। अग्निं। कविऽक्रतुं। अध्व
राणां। अभिऽश्रियं। जुषाणः। अंगिरःऽतम। इमा। हव्यानि। आनुषक्। अग्ने। यज्ञं। नय। ऋतुऽ
था। संऽइधानः। उंइति। सत्य। शुक्रऽशोचे। इह। आ। वह। चिकित्वान्। दैव्यं। जनं। विप्रं। होतारं। अ
द्रुहं। धूमऽकेतुं। विभाऽवसुं। यज्ञानां। केतुं। ईमहे॥ ३७॥ अग्ने। नि। पाहि। नः। त्वं। प्रति। स्म। देव।
रिषतः। भिंधि। द्वेषः। सहःऽकृत। अग्निः। प्रत्नेन। मन्मना। शुंभानः। तन्वं। स्वां। कविः। विप्रेण।
ववृधे। ऊर्जः। नपातं। आ। हुवे। अग्निं। पावकऽशोचिषं। अस्मिन्। यज्ञे। सुऽअध्वरे। सः। नः। मि
त्रऽमहः। त्वं। अग्ने। शुक्रेण। शोचिषा॥ यः। अग्निं। तन्वः। दमे। देवं। मर्तः। सपर्यति। तस्मै। इत्।
दीदयत्। वसु॥ ३८॥ अग्निः। मूर्धा। दिवः। ककुत्। पतिः। पृथिव्याः। अयं। अपां। रेतांसि। जिन्वति।
उत्। अग्ने। शुचयः। तव। शुक्राः। भ्राजंतः। ईरते। तव। ज्योतींषि। अर्चयः। ईशिषे। वार्यस्य। हि। दा

३१

३१

त्रस्य। अग्ने। स्वःऽपतिः। स्तोता। स्यां। तव। शर्मणि। त्वां। अग्ने। मनीषिणः। त्वां। हिन्वंति। चित्तिऽ
भिः। त्वां। वर्द्धंतु। नः। गिरः। अदब्धस्य। स्वधाऽवतः। दूतस्य। रेभतः। सदा। अग्नेः। सख्यं। वृणी
महे॥ ३९॥ अग्निः। शुचिव्रतऽतमः। शुचिः। विप्रः। शुचिः। कविः। शुचिः। रोचते। आऽहुतः। उत। त्वा।
धीतयः। मम। गिरः। वर्द्धंतु। विश्वहा। अग्ने। सख्यस्य। बोधि। नः। यत्। अग्ने। स्यां। अहं। त्वं। त्वं। वा।
घ। स्याः। अहं। स्युः। ते। सत्याः। इह। आऽशिषः। वसुः। वसुऽपतिः। हि। कं। असि। अग्ने। विभाऽवसुः।
स्याम। ते। सुऽमतौ। अपि। अग्ने। धृतऽव्रताय। ते। समुद्रायऽइव। सिंधवः। गिरः। वाश्रासः। ईर
ते॥ ४०॥ युवानं। विश्पतिं। कविं। विश्वऽअदं। पुरुऽवेपसं। अग्निं। शुंभामि। मन्मऽभिः। यज्ञानां। र
थ्यं। वयं। तिग्मऽजंभाय। वीळवे। स्तोमैः। इषेम। अग्नये। अयं। अग्ने। त्वे इति। अपि। जरिता। भू
तु। संत्य॥ धारः। हि। असि। अग्ने। अस्मऽसत्। विप्रः। न। जागृविः। सदा। अग्ने। दीदयसि। द्यवि। पुरा।

प॰प॰३

३२

अग्ने। उः। इति। तेभ्यः। पुरा। मृधेभ्यः। कवे। आ। नः। आयुः। वसो इति। तिर॥४१॥ आ। घ। ये। अग्निं।
इंधते। स्तृणंति। बर्हिः। आनुषक्। येषां। इंद्रः। युवा। सखा। वृहन्। इत्। इध्मः। एषां। भूरि। अस्तं।
पृथुः। स्वरुः। ०। अयुद्धः। इत्। युधा। वृतं। शूरः। आ। अजति। सत्वऽभिः। ०। आ। बुंदं। वृत्रऽहा।
ददे। जातः। पृच्छत्। वि। मातरं। कः। उग्राः। के। ह। श्रृण्विरे। प्रति। त्वा। शवसी। वदत्। गिरौ। अप्सः।
न। योधिषत्। यः। ते। शत्रुऽत्वं। आऽचके॥४२॥ उत। त्वं। मघऽवन्। शृणु। यः। ते। वष्टि। ववक्षि। त
त्। यत्। वीळयासि। वीळु। तत्। यत्। आजिं। याति। आजिऽकृत्। इंद्रः। स्वश्वऽयुः। उप। रथिऽ
तमः। रथिनां। विस्क। विश्वाः। अभिऽयुजः। वज्रिन्। विष्वक्। यथा। वृह। भव। नः। सुश्रवःऽत
मः। अस्माकं। सु। रथं। पुरः। इंद्रः। कृणोतु। सातये। न। यं। धूर्वंति। धूर्तयः। वृज्याम। ते। परि। द्विषः।
अरं। ते। शक्र। दावने। गमेम। इत्। इंद्र। गोऽमतः॥४३॥ शनैः। चित्। यंतः। अद्रिऽवः। अश्वऽवंतः।

३२

शतऽग्विनः। विवक्षणाः। अनेहसः। ऊर्ध्वा। हि। ते। दिवेऽदिवे। सहस्राः। सूनृता। शता। जरितृऽभ्यः। विऽ
मंहते। विद्म। हि। त्वा। धनंऽजयं। इंद्र। दृळ्हा। चित्। आऽरुजं। आऽदारिणं। यथा। गयं। ककुहः। चित्
त्वा। कवे। मंदंतु। धृष्णो इति। इंदवः। आ। त्वा। पणिं। यत्। ईमहे। यः। ते। रेवान्। अदाशुरिः। प्रऽममर्ष।
मघत्तये। तस्य। नः। वेदः। आ। भर॥४४॥ इमे। ऊं इति। त्वा। वि। चक्षते। सखायः। इंद्र। सोमिनः। पुष्टऽ
वंतः। यथा। पशुं। उत। त्वा। अबधिरं। वयं। श्रुत्ऽकर्णं। संतं। ऊतये। दूरात्। इह। हवामहे। यत्। शुश्रूयाः।
इमं। हवं। दुःऽमर्षं। चक्रियाः। उत। भवेः। आपिः। नः। अंतमः। यत्। चित्। हि। ते। अपि। व्यथिः।
जगन्वांसः। अमन्महि। गोऽदाः। इत्। इंद्र। बोधि। नः। आ। त्वा। रंभं। न। जिव्रयः। ररभ्म। शवसः।
पते। उश्मसि। त्वा। सधऽस्थे। आ॥४५॥ स्तोत्रं। इंद्राय। गायत। पुरुऽनृम्णाय। सत्वने। नकिः। यं।
वृण्वते। युधि। अभि। त्वा। वृषभ। सुते। सुतं। सृजामि। पीतये। तृंप। वि। अश्नुहि। मदं। मा। त्वा। मूराः।

५·५·२ अविष्यवः । मा । उपऽहस्वानः । आ । दभन् । मा । की । ब्रह्मऽद्विषः । वनः । इह । त्वा । गोऽपरीणसा । महे । मंद
तु । राधसे । सरः । गौरः । यथा । पिब । या । वृत्रऽहा । पराऽवति । सना । नवा । च । चुच्युवे । ता । संसत्ऽसु । प्र
वोचत ॥ ४६ ॥ अपिबत् । कद्रुवः । सुतं । इंद्रः । सहस्रऽबाह्वे । अत्र । अदेदिष्ट । पौंस्यं । सत्यं । तत् । तुर्वशे ।
३३ यदे । विदानः । अह्नवाय्यं । वि । आनट् । तुर्वणे । शमि । तरणिं । वः । जनानां । त्रदं । वाजस्य । गोऽमतः ।
समानं । ऊं इति । प्र । शंसिषं । ऋभुक्षणं । न । वर्तवे । उक्थेषु । तुग्र्यऽवृधं ॥ यः । कृंतत् । इत् । वि । योन्यं ।
त्रिऽशोकाय । गिरिं । पृथुं । गोभ्यः । गातुं । निःऽएतवे ॥ ४७ ॥ यत् । दधिषे । मनस्यसि । मंदानः । प्र । इत् ।
इयक्षसि । मा । तत् । कः । इंद्र । मृळय । दृप्सं । चित् । हि । त्वाऽवतः । कृतं । शृण्वे । अधि । क्षमि । जिगातु । इंद्र । ३३
ते । मनः ॥ तव । इत् । ऊं इति । ताः । सुऽकीर्तयः । असन् । उत । प्रऽशस्तयः ॥ मा । नः । एकस्मिन् । आगसि ।
मा । द्वयोः । उत । त्रिषु । वधीः । मा । शूर । भूरिषु । बिभय । हि । त्वाऽवतः । उग्रात् । अभिऽप्रभंगिनः । दस्मात् ।

अहं । ऋतिऽसहः ॥ ४८ ॥ मा । सख्युः । शूनं । आ । विदे । मा । पुत्रस्य । प्रभुवसो इति प्रभुऽवसो । आऽवृत्वत् ।
भूतु । ते । मनः ॥ कः । नु । मर्याः । अमिथितः । सखा । सखायं । अब्रवीत् । जहा । कः । अस्मत् । ईषते ॥ एवारे । वृ
षभ । सुते । असिन्वन् । भूरि । आवयः । श्वघ्नीऽइव । निऽवता । चरन् ॥ आ । ते । एता । वचःऽयुजा । हरी इति ।
गृभ्णे । सुमत्ऽरथा । यत् । ईं । ब्रह्मऽभ्यः । इत् । ददः ॥ भिंधि । विश्वाः । अप । द्विषः । परि । बाधः । जहि । मृ
धः । वसु । स्पार्हं । तत् । आ । भर ॥ यत् । वीळौ । इंद्र । यत् । स्थिरे । यत् । पर्शाने । पराऽभृतं ॥ यस्य । ते । विश्वऽ
मानुषः । भूरेः । दत्तस्य । वेदति ॥ ४९ ॥ ॥ इति षष्ठाष्टके तृतीयोध्यायः ॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥
॥ त्वाऽवतः । पुरुवसो इति पुरुऽवसो । वयं । इंद्र । प्रनेतरिति प्रऽनेतः । स्मसि । स्थातः । हरीणां ॥ त्वां । हि । स
त्यं । अद्रिऽवः । विद्म । दातारं । इषां ॥ विद्म । दातारं । रयीणां ॥ आ । यस्य । ते । महिमानं । शतमूते । शत
क्रतो इति शतऽक्रतो । गीःऽभिः । गृणंति । कारवः ॥ सुऽनीथः । घ । सः । मर्त्यः । यं । मरुतः । यं । अर्यमा ।

५.५.४

मित्रः। पांति। अद्रुहः। दधानः। गोऽमत्। अश्वऽवत्। सुऽवीर्यं। आदित्यऽजूतः। एधते। सदा। राया।
पुरुऽस्पृहा॥१॥ तं। इंद्रं। दानं। ईमहे। शवसानं। अभीर्वं। ईशानं। रायः। ईमहे। तस्मिन्। हि। संति। ऊत
यः। विश्वाः। अभीरवः। सचा। तं। आ। वहंतु। सप्तयः। पुरुऽवसुं। मदाय। हरयः। सुतं। यः। ते। मदः।
वरेण्यः। यः। इंद्र। वृत्रहन्ऽतमः। यः। आऽददिः। स्वः। नृऽभिः। यः। पृतनासु। दुस्तरः। यः। दुस्तरः।
विश्वऽवार। श्रवाय्यः। वाजेषु। अस्ति। तरुता। सः। नः। शविष्ठ। सवना। आ। वसो इति। गहि। गमे
म। गोऽमति। व्रजे। गव्यो इति। सु। नः। यथा। पुरा। अश्वऽया। उत। रथऽया। वरिवस्य। महाऽमह।
॥२॥ नहि। ते। शूर। राधसः। अंतं। विंदामि। सत्रा। दशस्य। नः। मघऽवन्। नु। चित्। अद्रिऽवः।
धियः। वाजेभिः। आविथ। यः। ऋष्वः। श्रवयत्ऽसखा। विश्वा। इत्। सः। वेद। जनिम। पुरुऽस्तु
तः। तं। विश्वे। मानुषा। युगा। इंद्रं। हवंते। तविषं। यतऽस्रुचः। सः। नः। वाजेषु। अविता। पुरुऽवसुः।

३४

पुरःऽस्था। ता। मघऽवा। वृत्रऽहा। भुवत्। अभि। वः। वीरं। अंधसः। मदेषु। गाय। गिरा। महा। विऽचेत
तसं। इंद्रं। नाम। श्रुत्यं। शाकिनं। वचः। यथा। ददिः। रेक्णः। तन्वे। ददिः। वसु। ददिः। वाजेषु। पुरुऽहू
त। वाजिनं। नूनं। अथ॥३॥ विश्वेषां। इरज्यंतं। वसूनां। ससह्वांसं। चित्। अस्य। वर्पसः। कृपऽय
तः। नूनं। अति। अथ। महः। सु। वः। अरं। इषे। स्तवामहे। मीळ्हुषे। अरंऽगमाय। जग्मये। यज्ञेभिः।
गीःऽभिः। विश्वऽमनुषां। मरुतां। इयक्षसि। गाये। त्वा। नमसा। गिरा। ये। पातयंते। अज्मऽभिः।
गिरीणां। स्नुऽभिः। एषां। यज्ञं। महिऽस्वनीनां। सुम्नं। तुविऽस्वनीनां। प्र। अध्वरे। प्रऽभंग। दुःऽ
मतीनां। इंद्र। शविष्ठ। आ। भर। रयिं। अस्मभ्यं। युज्यं। चोदयत्ऽमते। ज्येष्ठं। चोदयत्ऽमते।
सनितः। इति। सुऽसनितः। उग्र। चित्र। चेतिष्ठ। सूनृत। प्रऽसहा। संऽराट्। सहुरिं। सहंतं। भु
ज्युं। वाजेषु। पूर्व्यं॥४॥ आ। सः। एतु। यः। ईवत्। आ। अदेवः। पूर्तं। आऽददे। यथा। चित्। वशः।

प॰ष॰४

३५

अश्व्यः। पृथुऽश्रवसि। कानीते। अस्याः। विऽउषि। आ। ददे। षष्टिं। सहस्रा। अश्व्यस्य। अयुता। असनं। उष्ट्रानां। विंशतिं। शता। दश। श्यावीनां। शता। दश। त्रिऽअरुषीणां। दश। गवां। सहस्रा। दश। श्यावाः। ऋधत्ऽरयः। वीतऽवारासः। आशवः। मथ्राः। नेमिं। नि। ववृतुः। दानासः। पृथुऽश्रवसः। कानीतस्य। सुऽराधसः। रथं। हिरण्ययं। ददत्। मंहिष्ठः। सूरिः। अभूत्। वर्षिष्ठं। अकृत। श्रवः। आ। नः। वायो इति। महे। तने। याहि। मखाय। पाजसे। वयं। हि। ते। चकृम। भूरि। दावने। सद्यः। चित्। महि। दावने॥५॥ यः। अश्वेभिः। वहते। वस्ते। उस्राः। त्रिः। सप्त। सप्ततीनां। एभिः। सोमेभिः। सोमसुत्ऽभिः। सोमऽपाः। दानाय। शुक्रऽपूतऽपाः। यः। मे। इमं। चित्। ऊं इति। त्मना। अमंदत्। चित्रं। दावने। अरट्वे। अक्षे। नहुषे। सुऽकृत्वनि। सुकृत्ऽतराय। सुऽक्रतुः। उचथ्ये। वपुषि। यः। स्वऽराट्। उत। वायो इति। घृतऽस्नाः। अश्वऽइषितं। रजःऽइषितं। शुनाऽइषितं। प्र। अज्म। तत्। इदं। नु। तत्।

३५

अधि। प्रियं। इषिराय। षष्टिं। सहस्रा। असनं। अश्वानां। इत्। न। वृष्णां। गावः। न। यूथं। उप। यंति। वध्रयः। उप। मा। आ। यंति। वध्रयः। अधि। यत्। चारथे। गणे। शतं। उष्ट्रान्। अचिक्रदत्। अधि। श्वित्नेषु। विंशतिं। शता। शतं। दासे। बल्बूथे। विप्रः। तरुक्षे। आ। ददे। ते। ते। वायो इति। इमे। जनाः। मदंति। इंद्रऽगोपाः। मदंति। देवऽगोपाः। अध। स्या। योषणा। मही। प्रतीची। वशं। अश्व्यं। अधिऽरुक्मा। वि। नीयते॥६॥ महि। वः। महतां। अवः। वरुण। मित्र। दाशुषे। यं। आदित्याः। अभि। द्रुहः। रक्षथ। न। ईं। अघं। नशत्। अनेहसः। वः। ऊतयः। सुऽऊतयः। वः। ऊतयः॥ विद। देवाः। अघानां। आदित्यासः। अपऽआकृतिं। पक्षा। वयः। यथा। उपरि। वि। अस्मे इति। शर्म। यच्छत॥०॥ वि। अस्मे इति। अधि। शर्म। तत्। पक्षा। वयः। न। यंतन। विश्वानि। विश्वऽवेदसः। वरूथ्या। मनामहे॥०॥ यस्मै। अरासत। क्षयं। जीवातुं। च। प्रऽचेतसः। मनोः। विश्वस्य। घ। इत्। इमे। आदित्याः। रायः। ईशते॥०॥ परि। नः। वृणजन्। अघा।

प॰ष॰४

३६

दुःऽगानि । रथ्यः । यथा ॥ ० ॥ आदित्यानां । उत । अवसि ॥ ० ॥ ७ ॥ परिऽह्वृता । इत् । अना । जनः । युष्माऽदत्त
स्य । वायति । देवाः । अदभ्रं । आश । वः । यं । आदित्याः । अहेतन ॥ ० ॥ न । तं । तिग्मं । चन । त्यजः । न । द्रासत् ।
अभि । तं । गुरु । यस्मै । ऊं इति । शर्म । सऽप्रथः । आदित्यासः । अराध्वं ॥ ० ॥ युष्मे इति । देवाः । अपि । स्म
सि । युध्यंतःऽइव । वर्मऽसु । यूयं । महः । नः । एनसः । यूयं । अर्भात् । उरुष्यत ॥ ० ॥ अदितिः । नः । उरुष्यतु ।
अदितिः । शर्म । यच्छतु । माता । मित्रस्य । रेवतः । अर्यम्णः । वरुणस्य । च ॥ ० ॥ यत् । देवाः । शर्म । शरणं । य
त् । भद्रं । यत् । अनातुरं । त्रिऽधातु । यत् । वरूथ्यं । तत् । अस्मासु । वि । यंतन ॥ ० ॥ ८ ॥ आदित्याः । अ
व । हि । ख्यत । अधि । कूलात्ऽइव । स्पशः । सुऽतीर्थं । अर्वतः । यथा । अनु । नः । नेषथ । सुऽगं ॥ ० ॥ न ।
इह । भद्रं । रक्षस्विने । न । अवऽयै । न । उपऽयै । उत । गवे । च । भद्रं । धेनवे । वीराय । च । श्रवस्यते ॥ ० ॥ य
त् । आविः । यत् । अपीच्यं । देवासः । अस्ति । दुःऽकृतं । त्रिते । तत् । विश्वं । आप्त्ये । आरे । अस्मत् । दधात

३६

न ॥ ० ॥ यत् । च । गोषु । दुःऽस्वप्न्यं । यत् । च । अस्मे इति । दुहितः । दिवः । त्रिताय । तत् । विभाऽवरि । आप्त्याय ।
परा । वह ॥ ० ॥ निष्कं । वा । घ । कृणवते । स्रजं । वा । दुहितः । दिवः । त्रिते । दुःऽस्वप्न्यं । सर्वं । आप्त्ये । परि ।
दद्मसि ॥ ० ॥ ९ ॥ तत्ऽअन्नाय । तत्ऽअपसे । तं । भागं । उपऽसेदुषे । त्रिताय । च । द्विताय । च । उ
षः । दुःऽस्वप्न्यं । वह ॥ ० ॥ यथा । कलां । यथा । शफं । यथा । ऋणं । संऽनयामसि । एव । दुःऽस्वप्न्यं ।
सर्वं । आप्त्ये । सं । नयामसि ॥ ० ॥ अजैष्म । अद्य । असनाम । च । अभूम । अनागसः । वयं । उषः ।
यस्मात् । दुःऽस्वप्न्यात् । अभैष्म । अप । तत् । उच्छतु ॥ ० ॥ १० ॥ स्वादोः । अभक्षि । वयसः । सुऽ
मेधाः । सुऽआध्यः । वरिवोवित्ऽतरस्य । विश्वे । यं । देवाः । उत । मर्त्यासः । मधु । ब्रुवंतः । अभि ।
संऽचरंति । अंतरिति । च । प्र । अगाः । अदितिः । भवासि । अवऽयाता । हरसः । दैव्यस्य । इं
दो इति । इंद्रस्य । सख्यं । जुषाणः । श्रौष्टीऽइव । धुरं । अनु । राये । ऋध्याः । अपाम । सोमं । अमृ

प.प.४

तः। अभूम। अगन्म। ज्योतिः। अविदाम। देवान्। किं। नूनं। अस्मान्। कृणवत्। अरातिः। किं। ऊं
इति। धूर्तिः। अमृत। मर्त्यस्य। शं। नः। भव। हृदे। आ। पीतः। इंदो इति। पिताऽइव। सोम। सूनवे। सुऽ
शेवः। सखाऽइव। सख्ये। उरुऽशंस। धीरः। प्र। नः। आयुः। जीवसे। सोम। तारीः। इमे। मा। पीताः। य
शसः। उरुष्यवः। रथं। न। गावः। सं। अनाह। पर्वऽसु। ते। मा। रक्षंतु। विऽस्रसः। चरित्रात्। उत।
मा। स्रामात्। यवयंतु। इंदवः॥११॥ अग्निं। न। मा। मथितं। सं। दिदीपः। प्र। चक्षय। कृणु
हि। वस्यसः। नः। अथ। हि। ते। मदे। आ। सोम। मन्ये। रेवान्ऽइव। प्र। चर। पुष्टिं। अच्छ। इ
षिरेण। ते। मनसा। सुतस्य। भक्षीमहि। पित्र्यस्यऽइव। रायः। सोम। राजन्। प्र। नः। आयूंषि।
तारीः। अहानिऽइव। सूर्यः। वासराणि। सोम। राजन्। मृळय। नः। स्वस्ति। तव। स्मसि। व्र
त्याः। तस्य। विद्धि। अलर्ति। दक्षः। उत। मन्युः। इंदो इति। मा। नः। अर्यः। अनुऽकामं। परा। दाः।

३७

३७

त्वं। हि। नः। तन्वः। सोम। गोपाः। गात्रेऽगात्रे। निऽससत्थ। नृऽचक्षाः। यत्। ते। वयं। प्रऽमिना
म। व्रतानि। सः। नः। मृळ। सुऽसखा। देव। वस्यः। ऋदूदरेण। सख्या। सचेय। यः। मा। न। रि
ष्येत्। हरिऽअश्व। पीतः। अयं। यः। सोमः। नि। अधायि। अस्मे इति। तस्मै। इंद्रं। प्रऽतिरं। ए
मि। आयुः॥१२॥ अप। त्याः। अस्थुः। अनिराः। अमीवाः। निः। अत्रसन्। तमिषीचीः। अभैषुः।
आ। सोमः। अस्मान्। अरुहत्। विऽहायाः। अगन्म। यत्र। प्रऽतिरंते। आयुः। यः। नः। इंदुः।
पितरः। हृत्ऽसु। पीतः। अमर्त्यः। मर्त्यान्। आऽविवेश। तस्मै। सोमाय। हविषा। विधेम। मृळी
के। अस्य। सुऽमतौ। स्याम। त्वं। सोम। पितृऽभिः। संऽविदानः। अनु। द्यावापृथिवी इति। आ। त
तंथ। तस्मै। ते। इंदो इति। हविषा। विधेम।०। त्रातारः। देवाः। अधि। वोचत। नः। मा। नः। निऽद्रा।
ईशत। मा। उत। जल्पिः। वयं। सोमस्य। विश्वह। प्रियासः। सुऽवीरासः। विदथं। आ। वदेम।

प·षु·४

३८

त्वं।नः।सोम।विश्वतः।वयः।रक्षा।।त्वं।स्वःऽवित्।आ।विश।नृऽचक्षाः।।त्वं।नः।इंदो इति।ऊतिऽभिः।
सऽजोषाः।पाहि।पश्चातात्।उत।वा।पुरस्तात्।।१३।। ।।अथ वालखिल्यानि।। ।।अभि।प्र।
वः।सुऽराधसं।इंद्रं।अर्च।यथा।विदे।यः।जरितृऽभ्यः।मघऽवा।पुरुऽवसुः।सहस्रेणऽइव।
शिक्षति।शतानीकाःऽइव।प्र।जिगाति।धृष्णुऽया।हंति।वृत्राणि।दाशुषे।गिरेःऽइव।प्र।रसाः।
अस्य।पिन्विरे।दत्राणि।पुरुऽभोजसः।आ।त्वा।सुतासः।इंदवः।मदाः।ये।इंद्र।गिर्वणः।आपः।
न।वज्रिन्।अनु।ओक्यं।सरः।पृणंति।शूर।राधसे।अनेहसं।प्रऽतरणं।विवक्षणं।मध्वः।
स्वादिष्ठं।ईं।पिब।आ।यथा।मंदसानः।किरासि।नः।प्र।क्षुद्राऽइव।त्मना।धृषत्।आ।नः।
स्तोमं।उप।द्रवत्।हियानः।अश्वः।न। [illegible] सोतृऽभिः।यं।ते।स्वधाऽवन्।स्वदयंति।धेनवः।इंद्र।
कण्वेषु।रातयः।।१४।।उग्रं।न।वीरं।नमसा।उप।सेदिम।विऽभूतिं।अक्षितऽवसुं।उद्रीऽइव।

३८

वज्रिन्।अवतः।न।सिंचते।क्षरंति।इंद्र।धीतयः।यत्।ह।नूनं।यत्।वा।यज्ञे।यत्।वा।पृथिव्यां।अ
धि।अतः।नः।यज्ञं।आशुऽभिः।महेऽमते।उग्र।उग्रेभिः।आ।गहि।अजिरासः।हरयः।ये।ते।आ
शवः।वाताःऽइव।प्रऽसक्षिणः।येभिः।अपत्यं।मनुषः।परिऽईयसे।येभिः।विश्वं।स्वः।दृशे।एता
वतः।ते।ईमहे।इंद्र।सुम्नस्य।गोऽमतः।यथा।प्र।आवः।मघऽवन्।मेध्यऽअतिथिं।यथा।नीपऽ
अतिथिं।धने।यथा।कण्वं।मघऽवन्।त्रसदस्यवि।यथा।पक्थे।दशऽव्रजे।यथा।गोऽशर्ये।अ
सनोः।ऋजिश्वनि।इंद्र।गोऽमत्।हिरण्यऽवत्।।१५।।प्र।सु।श्रुतं।सुऽराधसं।अर्च।शक्रं।अ
भिष्टये।यः।सुन्वते।स्तुवते।काम्यं।वसु।सहस्रेणऽइव।मंहते।शतऽअनीकाः।हेतयः।अस्य।दु
स्तराः।इंद्रस्य।संऽइषः।मही।गिरिः।न।भुज्मा।मघवत्ऽसु।पिन्वते।यत्।ईं।सुताः।अमंदिषुः।
यत्।ईं।सुतासः।इंदवः।अभि।प्रियं।अमंदिषुः।आपः।न।धायि।सवनं।मे।आ।वसो इति।दुघाःऽ

प॰ष॰४

३९

इव। उप। दाशुषे। अग्ने। हर्सः। वः। हवमानं। ऊतये। मध्वः। क्षरंति। धीतयः। आ। त्वा। वसो इति। हवमा
नासः। इंद्रवः। उप। स्तोत्रेषु। दधिरे। आ। नः। सोमे। सुऽअध्वरे। इयानः। अत्यः। न। तोतुशते। यं। ते। स्व
दाऽवन्। स्वदंति। गूर्तयः। पौरे। छंदयसे। हवं॥१६॥ प्र। वीरं। उग्रं। विविचिं। धनऽस्पृतं। विऽभूतिं। राध
सः। महः। ०। वस्कऽत्वना। सदा। पीपेथ। दाशुषे। ०। पराऽवति। ०। दिवि। युजानः। इंद्र। हरिऽभिः। म
हेऽमते। ऋष्वः। ऋष्वेभिः। आ। गहि। रथिरासः। ०। अस्त्रिधः। ओजः। वातस्य। पिप्रति। येभिः।
नि। दस्युं। मनुषः। निऽघोषयः। येभिः। स्वः। परीति। स्वः। परिऽईयसे। एतावतः। ते। वसो इति। वि
द्याम। शूर। नव्यसः। ०। एतऽशं। कृत्व्ये। धने। यथा। वशं। दशऽव्रजे। ०। मेध्ये। अध्वरे। दीर्घऽनी
थे। दमूनसि। यथा। गोऽशर्ये। असिसासः। अद्रिऽवः। मयि। गोत्रं। हरिऽश्रियं॥१७॥ यथा। म
नौ। सांऽवरणौ। सोमं। इंद्र। अपिबः। सुतं। नीपऽअतिथौ। मघऽवन्। मेध्यऽअतिथौ।

३९

युष्टिऽगो। श्रुष्टिऽगो। सचा। पार्षद्वाणः। प्रस्कण्वं। सं। असादयत्। शयानं। जिव्रिं। उत्ऽहितं। सह
स्राणि। असिसासत्। गवां। ऋषिः। त्वाऽऊतः। दस्यवे। वृकः। यः। उक्थेभिः। न। विंधते। चिकि
त्वा। यः। ऋषिऽचोदनः। इंद्रं। तं। अच्छ। वद। नव्यस्या। मती। अरिष्यंतं। न। भोजसे। यस्मै। अ
र्कं। सप्तऽशीर्षाणं। आनृचुः। त्रिऽधातुं। उत्ऽतमे। पदे। सः। तु। इमा। विश्वा। भुवनानि। चिक्र
दत्। आत्। इत्। जनिष्ट। पौंस्यं। यः। नः। दाता। वसूनां। इंद्रं। तं। हूमहे। वयं। विद्म। हि। अस्य। सुऽ
मतिं। नवीयसीं। गमेम। गोऽमति। व्रजे॥१८॥ यस्मै। त्वं। वसो इति। दानाय। शिक्षसि। सः। रायः।
पोषं। अश्नुते। तं। त्वा। वयं। मघऽवन्। इंद्र। गिर्वणः। सुतऽवंतः। हवामहे। कदा। चन। स्तरीः। असि। न।
इंद्र। सश्चसि। दाशुषे। उपऽउप। इत्। नु। मघऽवन्। भूयः। इत्। नु। ते। दानं। देवस्य। पृच्यते। प्र। यः। नन
क्षे। अभि। ओजसा। क्रिविं। वधैः। शुष्णं। निऽघोषयन्। यदा। इत्। अस्तभात्। प्रथयन्। अमूं। दिवं। आ

=वि

१·५·४ त्। इत्। जनिष्ट। पार्थिवः। यस्य। अर्यः। विश्वः। आर्यः। दासः। शेवधिऽपाः। अरिः। तिरः। चित्। अर्ये। रु
शमे। पवीरवि। तुभ्य। इत्। सः। अज्यते। रयिः। तुरण्यवः। मधुऽमंतं। घृतऽश्चुतं। विप्रासः। अर्कं। आ
नृचुः। अस्मे इति। रयिः। पप्रथे। वृष्ण्यं। शवः। अस्मे इति। सुवानासः। इंदवः॥१९॥ यथा। मनौ। विव
४० स्वति। सोमं। शक्र। अपिबः। सुतं। यथा। त्रिते। छंदः। इंद्र। जुजोषसि। आयौ। मादयसे। सचा। पृष
ध्रे। मेध्ये। मातरिश्वनि। इंद्र। सुवाने। अमंदथाः। यथा। सोमं। दशऽशिप्रे। दशऽओण्ये। स्यूमऽरश्मौ।
ऋजूनसि। यः। उक्था। केवला। दधे। यः। सोमं। धृषिता। अपिबत्। यस्मै। विष्णुः। त्रीणि। पदा। विऽच
क्रमे। उप। मित्रस्य। धर्मऽभिः। यस्य। त्वां। इंद्र। स्तोमेषु। चाकनः। वाजे। वाजिन्। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। ४०
।०। सुदुघांऽइव। गोऽदुहः। जुहूमसि। श्रवस्यवः।०। सः। नः। पिता। महान्। उग्रः। ईशानऽकृत्। अयामन्।
उग्रः। मघऽवा। पुरुऽवसुः। गोः। अश्वस्य। प्र। दातु। नः॥२०॥०। मंहसे।०। इन्वति। वसुऽपवः। वसुऽपतिं।

शतऽक्रतुं। स्तोमैः। इंद्रं। हवामहे। कदा। चन। प्र। युच्छसि। उभे इति। नि। पासि। जन्मनी इति। तुरीय। आदि
त्य। हवनं। ते। इंद्रियं। आ। तस्थौ। अमृतं। दिवि। यस्मै। त्वं। मघऽवन्। इंद्र। गिर्वणः। शिक्षो इति। शिक्षसि। दा
शुषे। अस्माकं। गिरः। उत। सुऽस्तुतिं। वसो इति। कण्वऽवत्। शृणुधि। हवं। अस्तावि। मन्म। पूर्व्यं। ब्रह्म। इंद्रा
य। वोचत। पूर्वीः। ऋतस्य। बृहतीः। अनूषत। स्तोतुः। मेधाः। असृक्षत। सं। इंद्रः। रायः। बृहतीः। अधूनुत।
सं। क्षोणी इति। सं। ऊं इति। सूर्यं। सं। शुक्रासः। शुचयः। सं। गोऽआशिरः। सोमाः। इंद्रं। अमंदिषुः॥२१॥ उपऽ
मं। त्वा। मघोनां। ज्येष्ठं। च। वृषभाणां। पुर्भित्ऽतमं। मघऽवन्। इंद्र। गोऽविदं। ईशानं। रायः। ईमहे। यः। आयुं।
कुत्सं। अतिथिऽग्वं। अर्दयः। ववृधानः। दिवेऽदिवे। तं। हरिऽअश्वं। शतऽक्रतुं। वाजऽयंतः। हवामहे। आ।
नः। विश्वेषां। रसं। मध्वः। सिंचंतु। अद्रयः। ये। पराऽवति। सुन्विरे। जनेषु। आ। ये। अर्वाऽवति। इंदवः। वि
श्वा। द्वेषांसि। जहि। च। अव। च। आ। कृधि। विश्वे। सन्वंतु। आ। वसु। शीष्टेषु। चित्। ते। मदिरासः। अंशवः।

प.प.४

४१

वः । यत्र । सोमस्य । तृंपसि ॥ ४ ॥ इंद्र । नेदीयः । आ । इत् । इहि । मितऽमेधाभिः । ऊतिऽभिः । आ । शंऽ
तम । शंऽतमाभिः । अभिष्टिऽभिः । आ । स्वऽआपे । स्वापिऽभिः । आजिऽतुरं । सत्ऽपतिं । विश्वऽ
चर्षणिं । कृधि । प्रऽजासु । आऽभगं । प्र । सु । तिर । शचीभिः । ये । ते । उक्थिनः । क्रतुं । पुनते । आनुष
क् ॥ यः । ते । साधिष्ठः । अवसे । ते । स्याम । भरेषु । ते । वयं । होत्राभिः । उत । देवहूतिऽभिः । ससऽवांसः ।
मनामहे । अहं । हि । ते । हरिऽवः । ब्रह्म । वाजऽयुः । आजिं । यामि । सदा । ऊतिऽभिः । त्वां । इत् । एव ।
तं । अमे । सं । अश्वऽयुः । गव्युः । अग्रे । मथीनां ॥ ४ ॥ एतत् । ते । इंद्र । वीर्यं । गीःऽभिः । गृणंति । का
रवः । ते । स्तोभंतः । ऊर्जं । आवन् । घृतऽश्चुतं । पौरासः । नक्षन् । धीतिऽभिः । नक्षंते । इंद्रं । अव
से । सुऽकृत्यया । येषां । सुतेषु । मंदसे । यथा । संऽवर्ते । अमदः । यथा । कृशे । एव । अस्मे इति । इं
द्र । मत्स्व । आ । नः । विश्वे । सऽजोषसः । देवासः । गंतन । उप । नः । वसवः । रुद्राः । अवसे । नः ।

४१

आ । गमन् । शृण्वंतु । मरुतः । हवं । पूषा । विष्णुः । हवनं । मे । सरस्वती । अवंतु । सप्त । सिंधवः । आ
पः । वातः । पर्वतासः । वनस्पतिः । शृणोतु । पृथिवी । हवं ॥ ४ ॥ यत् । इंद्र । राधः । अस्ति । ते । मा
घोनं । मघवत्ऽतम । तेन । नः । बोधि । सधऽमाद्यः । वृधे । भगः । दानाय । वृत्रऽहन् । आजिऽप
ते । नृऽपते । त्वं । इत् । हि । नः । वाजे । आ । वक्षि । सुक्रतो इति सुऽक्रतो । वीती । होत्राभिः । उत । देव
वीतिऽभिः । ससऽवांसः । वि । शृण्विरे । संति । हि । अर्यः । आऽशिषः । इंद्रे । आयुः । जनानां । अ
स्मान् । नक्षस्व । मघऽवन् । उप । अवसे । धुक्षस्व । पिप्युषीं । इषं । वयं । ते । इंद्र । स्तोमेभिः । विधेम ।
त्वं । अस्माकं । शतक्रतो इति शतऽक्रतो । महि । स्थूरं । शशयं । राधः । अह्रयं । प्रस्कण्वाय । नि ।
तोशय ॥ ५ ॥ भूरि । इत् । इंद्रस्य । वीर्यं । वि । अख्यं । अभि । आ । अयति । राधः । ते । दस्यवे । वृक । शतं ।
श्वेतासः । उक्षणः । दिवि । तारः । न । रोचंते । मह्ना । दिवं । न । तस्तभुः । शतं । वेणून् । शतं । शुनः । श

प.ष.४

तं । चर्माणि । म्लातानि । शतं । मे । बल्बजऽस्तुकाः । अरुषीणां । चतुःऽशतं । सुऽदेवाः । स्थ । का
ण्वायनाः । वयःऽवयः । विऽचरंतः । अश्वासः । न । चंक्रमत । आत् । इत् । साप्तस्य । चर्किरन् । आ =स्रा।
नूनस्य । महि । श्रवः । श्यावीः । अतिऽध्वसन् । पथः । चक्षुषा । चन । संऽनशे ॥ २६ ॥ प्रति । ते । दस्यवे ।

४२

वृक । राधः । अदर्शि । अह्रयं । द्यौः । न । प्रथिना । शवः । दश । मह्यं । पौतऽक्रतः । सहस्रा । दस्यवे । वृकः ।
नित्यात् । रायः । अमंहत । शतं । मे । गर्दभानां । शतं । ऊर्णाऽवतीनां । शतं । दासान् । अति । स्रजः । तत्रो इ
ति । अपि । प्र । अनीयत । पूतऽक्रतायै । विऽअक्ता । अश्वानां । इत् । न । यूथ्या । अचेति । अग्निः । चि
कितुः । हव्यऽवाट् । सः । सुमत्ऽरथः । अग्निः । शुक्रेण । शोचिषा । बृहत् । सूरः । अरोचत । दिवि । सू ४२
र्यः । अरोचत ॥ २७ ॥ युवं । देवा । क्रतुना । पूर्व्येण । युक्ताः । रथेन । तविषं । यजत्रा । आ । गच्छतं ।
नासत्या । शचीभिः । इदं । तृतीयं । सवनं । पिबाथः । युवां । देवाः । त्रयः । एकादशासः । सत्याः । सत्य

=स्रा।

च

स्य । ददृशे । पुरस्तात् । अस्माकं । यज्ञं । सवनं । जुषाणा । पातं । सोमं । अश्विना । दीद्यग्नी इति
दीदिऽअग्नी । पनाय्यं । तत् । अश्विना । कृतं । वां । वृषभः । दिवः । रजसः । पृथिव्याः । सहस्रं ।
शंसाः । उत । ये । गोऽइष्टौ । सर्वान् । इत् । तान् । उप । यात । पिबध्यै । अयं । वां । भागः । निऽहि
तः । यजत्रा । इमाः । गिरः । नासत्या । उप । यातं । पिबतं । सोमं । मधुऽमंतं । अस्मे इति । प्र । दाश्वां
सं । अवतं । शचीभिः ॥ २८ ॥ यं । ऋत्विजः । बहुधा । कल्पयंतः । सऽचेतसः । यज्ञं । इमं । वहंति । यः ।
अनूचानः । ब्राह्मणः । युक्तः । आसीत् । का । स्वित् । तत्र । यजमानस्य । संऽवित् । एकः । एव । अग्निः ।
बहुधा । संऽइद्धः । एकः । सूर्यः । विश्वं । अनु । प्रऽभूतः । एका । एव । उषाः । सर्वं । इदं । वि । भाति । एकं । वा । इ
दं । वि । बभूव । सर्वं । ज्योतिष्मंतं । केतुऽमंतं । त्रिऽचक्रं । सुऽखं । रथं । सुऽसदं । भूरिऽवारं । चित्रऽमघा ।
यस्य । योगे । अधिऽजज्ञे । तं । वां । हुवे । अति । रिक्तं । पिबध्यै ॥ २९ ॥ इमानि । वां । भागऽधेयानि । सिस्रते ।

प·ष·४

इंद्रावरुणा। प्र। महे। सुतेषु। वां। यज्ञेऽयज्ञे। ह। सवना। भुरण्यथः। यत्। सुन्वते। यजमानाय। शिक्षथः।
निःऽसिध्वरीः। ओषधीः। आपः। आ। स्तां। इंद्रावरुणा। महिमानं। आ। आशत। या। सिस्रतुः। रजसः।
पारे। अध्वनः। ययोः। शत्रुः। नकिः। आदेवः। ओहते। सत्यं। तत्। इंद्रावरुणा। कृशस्य। वां। मध्वः। उ
४२ र्मिं। दुहते। सप्त। वाणीः। ताभिः। दाश्वांसं। अवतं। शुभः। पती इति। यः। वां। अदब्धः। अभि। पाति। चि
त्तिऽभिः। घृतऽप्रुषः। सौम्याः। जीरऽदानवः। सप्त। स्वसारः। सदने। ऋतस्य। याः। ह। वां। इंद्रावरु
णा। घृतऽश्चुतः। ताभिः। धत्तं। यजमानाय। शिक्षतं। ३। अवोचाम। महते। सौभगाय। सत्यं। त्वे
षाभ्यां। महिमानं। इंद्रियं। अस्मान्। सु। इंद्रावरुणा। घृतऽश्चुतः। त्रिऽभिः। साप्तेभिः। अवतं। शु ४२
भः। पती इति। इंद्रावरुणा। यत्। ऋषिऽभ्यः। मनीषां। वाचः। मतिं। श्रुतं। अदत्तं। अग्रे। यानि। स्था
नानि। असृजंत। धीराः। यज्ञं। तन्वानाः। तपसा। अभि। अपश्यं। इंद्रावरुणा। सौमनसं। अदृप्तं।

रायः। पोषं। यजमानेषु। धत्तं। प्रऽजां। पुष्टिं। भूतिं। अस्मासु। धत्तं। दीर्घायुऽत्वाय। प्र। तिरतं। नः।
आयुः॥ ७॥ ॥ इति वालखिल्याः॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ अग्ने। आ। याहि। अग्निऽभिः। होता
रं। त्वा। वृणीमहे। आ। त्वां। अनक्तु। प्रऽयता। हविष्मती। यजिष्ठं। बर्हिः। आऽसदे। अच्छ। हि। त्वा। स
हसः। सूनो इति। अंगिरः। स्रुचः। चरंति। अध्वरे। ऊर्जः। नपातं। घृतऽकेशं। ईमहे। अग्निं। यज्ञे
ब षु। पूर्व्यं। अग्ने। कविः। वेधाः। असि। होता। पावक। यक्ष्यः। मंद्रः। यजिष्ठः। अध्वरेषु। ईड्यः। विप्रे
भिः। शुक्र। मन्मऽभिः। अद्रोघ। आ। वह। उशतः। यविष्ठ्य। देवान्। अजस्र। वीतये। अभि। प्रयां
सि। सुऽधिता। आ। वसो इति। गहि। मंदस्व। धीतिऽभिः। हितः। त्वां। इत्। सऽप्रथाः। असि। अग्ने। त्रा
ता। ऋतः। कविः। त्वां। विप्रासः। संऽइधान। दीदिऽवः। आ। विवासंति। वेधसः॥ ८॥ शोच। शोचि
ष्ठ। दीदिहि। विशे। मयः। रास्व। स्तोत्रे। महान्। असि। देवानां। शर्मन्। मम। संतु। सूरयः। शत्रुऽसहः।

प॰ प॰ ४

सुऽअग्नयः। यथा। चित्। वृद्धं। अतसं। अग्ने। संऽजूर्वसि। क्षमि। एव। दह। मित्रऽमहः। यः। अस्मऽ
ध्रुक्। दुःऽमन्मा। कः। च। वेनति। मा। नः। मर्ताय। रिपवे। रक्षस्विने। मा। अघऽशंसाय। रीरधः। अ
स्रेधत्ऽभिः। तरणिऽभिः। यविष्ठ्य। शिवेभिः। पाहि। पायुऽभिः। पाहि। नः। अग्ने। एकया। पाहि। उत।
द्वितीयया। पाहि। गीःऽभिः। तिसृऽभिः। ऊर्जां। पते। पाहि। चतसृऽभिः। वसो इति। पाहि। विश्वस्मात्।
रक्षसः। अराव्णः। प्र। स्म। वाजेषु। नः। अव। त्वां। इत्। हि। नेदिष्ठं। देवऽतातये। आपिं। नक्षामहे। वृ
धे॥ ३३॥ आ। नः। अग्ने। वयःऽवृधं। रयिं। पावक। शंस्यं। रास्व। च। नः। उपऽमाते। पुरुऽस्पृहं। सुऽ
नीती। स्वयशःऽतरं। येन। वंसाम। पृतनासु। शर्धतः। तरंतः। अर्यः। आऽदिशः। सः। त्वं। नः। वर्द्ध।
प्रयसा। शचीवसो इति शचीऽवसो। जिन्व। धियः। वसुऽविदः। शिशानः। वृषभः। यथा। अग्निः।
शृंगे इति। दविध्वत्। तिग्माः। अस्य। हनवः। न। प्रतिऽधृषे। सुऽजंभः। सहसः। यहुः। नहि। ते। अग्ने।

४४

वृषभ। प्रतिऽधृषे। जंभासः। यत्। विऽतिष्ठसे। सः। त्वं। नः। होतरिति। सुऽहुतं। हविः। कृधि। वंस्व। नः। वार्या। पुरु।
शेषे। वनेषु। मात्रोः। सं। त्वा। मर्तासः। इंधते। अतंद्रः। हव्या। वहसि। हविःऽकृतः। आत्। इत्। देवेषु। राजसि।
॥ ३४॥ सप्त। होतारः। तं। इत्। ईळते। त्वा। अग्ने। सुऽत्यजं। अह्रयं। भिनत्सि। अद्रिं। तपसा। वि। शोचि
षा। प्र। अग्ने। तिष्ठ। जनान्। अति। अग्निंऽअग्निं। वः। अध्रिऽगुं। हुवेम। वृक्तऽबर्हिषः। अग्निं। हितऽ
प्रयसः। शश्वतीषु। आ। होतारं। चर्षणीनां। केतेन। शर्मन्। सचते। सुऽसामनि। अग्ने। तुभ्यं। चिकित्व
ना। इषण्यया। नः। पुरुऽरूपं। आ। भर। वाजं। नेदिष्ठं। ऊतये। अग्ने। जरितरिति। विश्पतिः। तेपानः। देव। र
क्षसः। अप्रोषिऽवान्। गृहऽपतिः। महान्। असि। दिवः। पायुः। दुरोणऽयुः। मा। नः। रक्षः। आ। वेशीत्।
आघृणिवसो इत्याघृणिऽवसो। मा। यातुः। यातुऽमावतां। परः। गव्यूति। अनिरां। अप। क्षुधं। अग्ने।
सेध। रक्षस्विनः॥ ३५॥ उभयं। शृणवत्। च। नः। इंद्रः। अर्वाक्। इदं। वचः। सत्राच्या। मघऽवा। सोमऽ

प॰५॰४ पीतये। धिया। शविष्ठः। आ। गमत्। तं। हि। स्वऽराजं। वृषभं। तं। ओजसे। धिषणे इति। निःऽततक्षतुः। उ
त। उपऽमानां। प्रथमः। नि। सीदसि। सोमऽकामं। हि। ते। मनः। आ। वृषस्व। पुरुवसो इति पुरुऽवसो। सुतस्य।
इंद्र। अंधसः। विद्म। हि। त्वा। हरिऽवः। पृत्ऽसु। ससहिं। अधृष्टं। चित्। दधृष्वणिं। अप्राभिः। सत्य। मघऽवन्।
४५ तथा। इत्। असत्। इंद्र। क्रत्वा। यथा। वशः। सनेम। वाजं। तव। शिप्रिन्। अवसा। मक्षु। चित्। यंतः। अद्रिऽवः।
शग्धि। ऊं इति। सु। शचीऽपते। इंद्र। विश्वाभिः। ऊतिऽभिः। भगं। न। हि। त्वा। यशसं। वसुऽविदं। अनु। शूर। च
रामसि॥ ३२॥ पौरः। अश्वस्य। पुरुऽकृत्। गवां। असि। उत्सः। देव। हिरण्ययः। नकिः। हि। दानं। परिऽम
र्धिषत्। त्वे इति। यत्ऽयत्। यामि। तत्। आ। भर। त्वं। हि। आ। इहि। चेरवे। विदाः। भगं। वसुऽत्तये। उत्। वावृ ४५
षस्व। मघऽवन्। गोऽइष्टये। उत्। इंद्र। अश्वऽइष्टये। त्वं। पुरु। सहस्राणि। शतानि। च। यूथा। दानाय। मंह
से। आ। पुरंऽदरं। चकृम। विप्रऽवचसः। इंद्रं। गायंतः। अवसे। अविप्रः। वा। यत्। अविधत्। विप्रः। वा। इंद्र।

ते। वचः। सः। प्र। ममंदत्। त्वाऽया। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। प्राचामन्यो इति प्राचाऽमन्यो। अहंऽसन। उग्रऽबा
हुः। अक्षऽकृत्। पुरंऽदरः। यदि। मे। शृणवत्। हवं। वसुऽयवः। वसोःऽपतिं। शतऽक्रतुं। स्तोमैः। इंद्रं। हवामहे॥
॥३३॥ न। पापासः। मनामहे। न। अरायासः। न। जल्हवः। यत्। इत्। नु। इंद्रं। वृषणं। सचा। सुते। सखायं। कृणवा
महे। उग्रं। युयुज्म। पृतनासु। ससहिं। ऋणऽकातिं। अदाभ्यं। वेद। भृमं। चित्। सनिता। रथिःऽतमः। वाजिनं। यं।
इत्। ऊं इति। नशत्। यतः। इंद्र। भयामहे। ततः। नः। अभयं। कृधि। मघऽवन्। शग्धि। तव। [illegible]। नः। ऊतिऽभिः।
वि। द्विषः। वि। मृधः। जहि। त्वं। हि। राधःऽपते। राधसः। महः। क्षयस्य। असि। विधतः। तं। त्वा। वयं। मघऽवन्।
इंद्र। गिर्वणः। सुतऽवंतः। हवामहे। इंद्रः। स्पट्। उत। वृत्रऽहा। परःऽपाः। नः। वरेण्यः। सः। नः। रक्षिषत्। चर
मं। सः। मध्यमं। सः। पश्चात्। पातु। नः। पुरः। ॥३५॥ त्वं। नः। पश्चात्। अधरात्। उत्तरात्। पुरः। इंद्र। नि। पाहि। वि
श्वतः। आरे। अस्मत्। कृणुहि। दैव्यं। भयं। आरे। हेतीः। अदेवीः। अद्यऽअद्य। श्वःऽश्वः। इंद्र। त्रास्व। परे। च।

प.प.४

४६

नुः। विश्वा। च। नः। जरितॄन्। सत्ऽपते। अहा। दिवा। नक्तं। च। रक्षिषः। प्रऽभंगी। शूरः। मघऽवा। तुविऽम
घः। संऽमिश्लः। वीर्याय। कं। उभा। ते। बाहू इति। वृषणा। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। नि। या। वज्रं। मिमि
क्षतुः। ॥१९॥ प्रो इति। अस्मै। उपऽस्तुतिं। भरत। यत्। जुजोषति। उक्थैः। इंद्रस्य। माहिनं। वयः। वर्द्धंति।
सोमिनः। भद्राः। इंद्रस्य। रातयः। अयुजः। असमः। नृऽभिः। एकः। कृष्टीः। अयास्यः। पूर्वीः। अति।
प्र। ववृधे। विश्वा। जातानि। ओजसा। ०। अहितेन। चित्। अर्वता। जीरऽदानुः। सिसासति। प्रऽवा
च्यं। इंद्र। तत्। तव। वीर्याणि। करिष्यतः। ०। आ। याहि। कृणवाम। ते। इंद्र। ब्रह्माणि। वर्द्धना। ये
भिः। शविष्ठ। चाकनः। भद्रं। इह। श्रवस्यते। ०। धृषतः। चित्। धृषत्। मनः। कृणोषि। इंद्र। यत्। त्वं।
तीव्रैः। सोमैः। सपर्यतः। नमःऽभिः। प्रतिऽभूषतः। ०। अव। चष्टे। ऋचीषमः। अवतान्ऽइव। मानु
षः। जुष्ट्वी। दक्षस्य। सोमिनः। सखायं। कृणुते। युजं। ०॥४०॥ विश्वे। ते। इंद्र। वीर्यं। देवाः। अनु। क्रतुं।

४६

ददुः। भुवः। विश्वस्य। गोऽपतिः। पुरुऽस्तुत। ०। गृणे। तत्। इंद्र। ते। शवः। उपऽमं। देवऽतातये। यत्। हंसि।
वृत्रं। ओजसा। शचीऽपते। ०। समनाऽइव। वपुष्यतः। कृणवत्। मानुषा। युगा। विदे। तत्। इंद्रः। चेतनं। अ
धि। श्रुतः। ०। उत्। जातं। इंद्र। ते। शवः। उत्। त्वां। उत्। तव। क्रतुं। भूरिगो इति भूरिऽगो। भूरि। वृधुः। म
घऽवन्। तव। शर्मणि। ०। अहं। च। त्वं। च। वृत्रऽहन्। सं। युज्याव। सनिऽभ्यः। आ। अरातिऽवा। चित्।
अद्रिऽवः। अनु। नौ। शूर। मंसते। ०। सत्या। इत्। वै। उं इति। तं। वयं। इंद्रं। स्तवाम। न। अनृतं। महान्।
असुन्वतः। वधः। भूरि। ज्योतींषि। सुन्वतः। ०॥४१॥ सः। पूर्व्यः। महानां। वेनः। क्रतुऽभिः। आनजे।
यस्य। द्वारा। मनुः। पिता। देवेषु। धियः। आनजे। दिवः। मानं। न। उत्। सदन्। सोमऽपृष्ठासः। अद्रयः।
उक्था। ब्रह्म। च। शंस्या। सः। विद्वान्। अंगिरःऽभ्यः। इंद्रः। गाः। अवृणोत्। अप। स्तुषे। तत्। अस्य। पौं
स्यं। सः। प्रत्नऽथा। कविऽवृधः। इंद्रः। वाकस्य। वक्षणिः। शिवः। अर्कस्य। होमनि। अस्मऽत्रा। गंतु। अव

प॰प॰४

स । आत् । ऊं इति । नु । ते । अनु । क्रतुं । स्वाहा । वरस्य । यज्यवः । श्वात्रं । अर्काः । अनूषत । इंद्र । गोत्रस्य । दा
वने । इंद्रे । विश्वानि । वीर्या । कृतानि । कर्त्वानि । च । यः । अर्काः । अध्वरं । विदुः ॥ ४२ ॥ यत् । पांचऽजन्यया । विशा ।
इंद्रे । घोषाः । असृक्षत । अस्तृणात् । बर्हणा । विऽपः । अर्यः । मानस्य । सः । क्षयः ॥ इयं । ऊं इति । ते । अनुऽस्तु

४७

तिः । चकृषे । तानि । पौंस्या । प्र । आवः । चक्रस्य । वर्तनिं ॥ अस्य । वृष्णः । विऽओदने । उरु । क्रमिष्ट । जीवसे ।
यवं । न । पश्वः । आ । ददे ॥ तत् । दधानाः । अवस्यवः । युष्माऽभिः । दक्षऽपितरः । स्याम । मरुत्वतः । वृधे । वय
ऋत्विया । धाम्ने । ऋक्वऽभिः । शूर । नोनुमः । जेषाम । इंद्र । त्वया । युजा ॥ अस्मे इति । रुद्राः । मेहना । पर्व
तासः । वृत्रऽहत्ये । भरऽहूतौ । सऽजोषाः ॥०॥ धायि । पज्रः । इंद्रऽज्येष्ठाः । अस्मान् । अवंतु । देवाः ॥ ४३ ॥ उत ।
त्वा । मंदंतु । स्तोमाः । कृणुष्व । राधः । अद्रिऽवः । अव । ब्रह्मऽद्विषः । जहि ॥ पदा । पणीन् । अराधसः । नि । बाध
स्व । महान् । असि । नहि । त्वा । कः । चन । प्रति ॥ त्वं । ईशिषे । सुतानां । इंद्र । त्वं । असुतानां । त्वं । राजा । जनानां ।

४७

आ । इहि । प्र । इहि । क्षयः । दिवि । आऽघोषन् । चर्षणीनां । आ । उभे इति । पृणासि । रोदसी इति ॥ त्वं । चित् । पर्वतं ।
गिरिं । शतऽवंतं । सहस्रिणं । वि । स्तोतृऽभ्यः । रुरोजिथ ॥ वयं । ऊं इति । त्वा । दिवा । सुते । वयं । नक्तं । हवामहे ॥ अ
स्माकं । कामं । आ । पृण ॥ ४४ ॥ क्व । स्यः । वृषभः । युवा । तुविऽग्रीवः । अनानतः ॥ ब्रह्मा । कः । तं । सपर्यति ॥ कस्य ।
स्वित् । सवनं । वृषा । जुजुष्वान् । अव । गच्छति ॥ इंद्रं । कः । ऊं इति । स्वित् । आ । चके ॥ कं । ते । दानाः । असक्षत ।
वृत्रऽहन् । कं । सुऽवीर्या ॥ उक्थे । कः । ऊं इति । स्वित् । अंतमः ॥ अयं । ते । मानुषे । जने । सोमः । पूरुषु । सूयते ॥
तस्य । आ । इहि । प्र । द्रव । पिब ॥ अयं । ते । शर्यणाऽवति । सुऽसोमायां । अधि ॥ प्रियः । आर्जीकीये । मदिन्ऽत
मः ॥ तं । अद्य । राधसे । महे । चारुं । मदाय । घृष्वये ॥ आ । इहि । इं । इंद्रौ । पिब ॥ ४५ ॥०॥ आ । याहि । तूयं । आ

इवं ।

शुऽभिः । यत्र । वा । प्रऽस्रवणे । दिवः । मादयासे । स्वःऽनरे ॥ यत् । वा । समुद्रे । अंधसः ॥ आ । त्वा । गीःऽभिः ।
महां । उरुं । हुवे । गांऽइव । भोजसे ॥ इंद्र । सोमस्य । पीतये ॥ आ । ते । इंद्र । महिमानं । हरयः । देव । ते । महः । रथे ।

प.प.४

४८

वृहत्। विश्वतः। इंद्र। गृणीषे। उं इति। स्तुषे। महान्। उग्रः। ईशानऽकृत्। आ। इहि। नः। सुतं। पिब। सुतऽवतः।
त्वा। वयं। प्रयस्वंतः। हवामहे ॥६॥ इदं। ते। सोम्यं। मधु। अधुक्षन्। अद्रिऽभिः। नरः। जुषाणः। इंद्र।
तत्। पिब। विश्वान्। अर्यः। विऽपःऽचितः। अति। ख्यः। तूयं। आ। गहि ॥ दाता। मे। पृषतीनां। राजा। हिरण्यऽ
वीनां। मा। देवाः। मघऽवा। रिषत्। सहस्रे। पृषतीनां। अधि। चंद्रं। बृहत्। पृथु। शुक्रं। हिरण्यं। आ। ददे। न
पातः। दुःऽगहस्य। मे। सहस्रेण। सुऽराधसः। श्रवः। देवेषु। अक्रत ॥७॥ तरःऽभिः। वः। विदत्ऽवसुं।
इंद्रं। सऽबाधः। ऊतये। बृहत्। गायंतः। सुतऽसोमे। अध्वरे। हुवे। भरं। न। कारिणं। न। यं। दुध्राः। वरंते।
न। स्थिराः। मुरः। मदे। सुऽशिप्रं। अंधसः। यः। आऽदृत्य। शशमानाय। सुन्वते। दाता। जरित्रे। उक्थ्यं। यः।
शक्रः। मृक्षः। अश्व्यः। यः। वा। कीजः। हिरण्ययः। सः। ऊर्वस्य। रेजयति। अपऽवृतिं। इंद्रः। गव्यस्य।
वृत्रऽहा। निऽखातं। चित्। यः। पुरुऽसंभृतं। वसु। उत्। इत्। वपति। दाशुषे। वज्री। सुऽशिप्रः। हरिऽअश्वः।

४८

इत्। करत्। इंद्रः। क्रत्वा। यथा। वशत्। यत्। ववंथ। पुरुऽस्तुत। पुरा। चित्। शूर। नृणां। वयं। तत्। ते। इं
द्र। सं। भरामसि। यज्ञं। उक्थं। तुरं। वचः ॥८॥ सचा। सोमेषु। पुरुऽहूत। वज्रिऽवः। मदाय। द्युक्ष। सो
मऽपाः। त्वं। इत्। हि। ब्रह्मऽकृते। काम्यं। वसु। देष्ठः। सुन्वते। भुवः। वयं। एनं। इदा। ह्यः। अपीपेम। इ
ह। वज्रिणं। तस्मै। ऊं इति। अद्य। समना। सुतं। भर। आ। नूनं। भूषत। श्रुते। वृकः। चित्। अस्य। वार
णः। उराऽमथिः। आ। वयुनेषु। भूषति। सः। इमं। नः। स्तोमं। जुजुषाणः। आ। गहि। इंद्र। प्र। चित्रया।
धिया। कत्। ऊं इति। नु। अस्य। अकृतं। इंद्रस्य। अस्ति। पौंस्यं। केनो इति। नु। कं। श्रोमतेन। न। शुश्रुवे।
जनुषः। परि। वृत्रऽहा। कत्। ऊं इति। महीः। अधृष्टाः। अस्य। तविषीः। कत्। ऊं इति। वृत्रऽघ्नः। अस्तृतं। इं
द्रः। विश्वान्। बेकनाटान्। अहःऽदृशः। उत। क्रत्वा। पणीन्। अभि ॥९॥ वयं। घ। ते। अपूर्व्या। इंद्र। ब्र
ह्माणि। वृत्रऽहन्। पुरुऽतमासः। पुरुऽहूत। वज्रिऽवः। भृतिं। न। प्र। भरामसि। पूर्वीः। चित्। हि। त्वे इति। तु

प॰प॰४

विऽकृर्मिन्। आऽगृासः। हवंते। इंद्र। उतयः। तिरः। चित्। अर्यः। सवना। आ। वसो इति। गहि। न। विष्ठ। श्रु
धि। मे। हवं॥ ७॥ त्वे इति। इत्। ऊं इति। इंद्र। विप्राः। अपि। स्मसि। नहि। त्वत्। अन्यः। पुरुऽहूत। कः। चन। मघऽ
वन्। अस्ति। मर्डिता। त्वं। नः। अस्याः। अमतेः। उत। क्षुधः। अभिऽशस्तेः। अव। स्पृधि। त्वं। नः। ऊती। त

४९

व। चित्रया। धिया। शिक्ष। शचिष्ठ। गातुऽवित्। सोमः। इत्। वः। सुतः। अस्तु। कलयः। मा। बिभीतन। अ
प। इत्। एषः। ध्वस्मा। अयति। स्वयं। घ। एषः। अप। अयति॥ १०॥ त्यान्। नु। क्षत्रियान्। अवः। आदि
त्यान्। याचिषामहे। सुऽमृळीकान्। अभिष्टये। मित्रः। नः। अति। अंहतिं। वरुणः। पर्षत्। अर्यमा।
आदित्यासः। यथा। विदुः। तेषां। हि। चित्रं। उक्थ्यं। वरूथं। अस्ति। दाशुषे। आदित्यानां। अरंऽकृते।

४९

जीवान्। नः। अभि। धेतन। आदित्यासः। पुरा। हथात्। कत्। ह। स्थ। हवनऽश्रुतः॥ ११॥ यत्। वः। श्रांता
य। सुन्वते। वरूथं। अस्ति। यत्। छर्दिः। तेन। नः। अधि। वोचत। अस्ति। देवाः। अंहोः। उरु। अस्ति। रत्नं।

अनागसः। आदित्याः। अद्भुतऽएनसः। मा। नः। सेतुः। सिसेत्। अयं। महः। वृणक्तु। नः। परि। इंद्रः। इत्। हि।
श्रुतः। वशी। मा। नः। मर्चा। रिपूणां। वृजिनानां। अविष्यवः। देवाः। अभि। प्र। मृक्षत। उत। त्वां। अदिते।
महि। अहं। देवि। उप। ब्रुवे। सुऽमृळीकां। अभिष्टये॥ १२॥ पर्षि। दीने। गभीरे। आ। उग्रऽपुत्रे। जिघांसतः।
माकिः। तोकस्य। नः। रिषत्। अनेहः। नः। उरुऽव्रजे। उरूचि। वि। प्रऽसर्तवे। कृधि। तोकाय। जीवसे। ये।
मूर्धानः। क्षितीनां। अदब्धासः। स्वऽयशसः। व्रता। रक्षंते। अद्रुहः। ते। नः। आस्नः। वृकाणां। आदित्या
सः। मुमोचत। स्तेनं। बद्धंऽइव। अदिते। अपो इति। सु। नः। इयं। शरुः। आदित्याः। अप। दुःऽमतिः। अ
स्मत्। एतु। अजघ्नुषी॥ १३॥ शश्वत्। हि। वः। सुऽदानवः। आदित्याः। ऊतिऽभिः। वयं। पुरा। नूनं। बुभु
ज्महे। शश्वंतं। हि। प्रऽचेतसः। प्रतिऽयंतं। चित्। एनसः। देवाः। कृणुथ। जीवसे।०। नव्यं। सन्यसे।०। बं
धात्। बद्धंऽइव। अदिते। न। अस्माकं। अस्ति। तत्। तरः। आदित्यासः। अतिऽस्कदे। यूयं। अस्मभ्यं। मृळ

प.ष.४

ता। मा। नः। हेतिः। विवस्वतः। आदित्याः। कृत्रिमा। शरुः। पुरा। नु। जरसः। वधीत्। वि। सु। द्वेषः। वि। अंहतिं। आदित्यासः। वि। संऽहितं। विष्वक्। वि। वृहत। रपः। ५४। ॥ इति षष्ठाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥ आ। त्वा। रथं। यथा। ऊतये। सुम्नाय। वर्तयामसि। तुविऽकूर्मिं। ऋतीऽसहं। इंद्र। शविष्ठ। सत्ऽपते। तुविऽशुष्म। तुविक्रतो इति तुविऽक्रतो। शचीऽवः। विश्वया। मते। आ। पप्राथ। महिऽत्वना। यस्य। ते। महिना। महः। परि। ज्मायंतं। ईयतुः। हस्ता। वज्रं। हिरण्ययं। विश्वानरस्य। वः। पतिं। अनानतस्य। शवसः। एवैः। च। चर्षणीनां। ऊती। हुवे। रथानां। अभिष्टये। सदाऽवृधं। स्वःऽमीळ्हेषु। यं। नरः। नाना। हवंते। ऊतये ॥१॥ परःऽमात्रं। ऋचीषमं। इंद्रं। उग्रं। सुऽराधसं। ईशानं। चित्। वसूनां। तं। ते। इत्था। राधसे। महे। इंद्र। चोदामि। पीतये। यः। पूर्व्यां। अनुऽस्तुतिं। ईशे। कृष्टीनां। नृतुः। न। यस्य। ते। शवसान। सख्यं। आनंश। मर्त्याः। नकिः। शवांसि। ते। नशत्। त्वाऽऊताः। त्वा। युजा। अप्ऽसु। सूर्ये। महत्। धनं। जयेम। पृत्ऽसु।

५०

वज्रिऽवः। तं। त्वा। यज्ञेभिः। ईमहे। तं। गीःऽभिः। गिर्वणःऽतम। इंद्र। यथा। चित्। आविथ। वाजेषु। पुरुऽमाय्यं ॥२॥ यस्य। ते। स्वादु। सख्यं। स्वाद्वी। प्रऽनीतिः। अद्रिऽवः। यज्ञः। वितंतसाय्यः। उरु। नः। तन्वे। तने। उरु। क्षयाय। नः। कृधि। उरु। नः। यंधि। जीवसे। उरु। नृऽभ्यः। उरु। गवे। उरु। रथाय। पंथां। देवऽवीतिं। मनामहे। उप। मा। षट्। द्वाऽद्वा। नरः। सोमस्य। हर्ष्या। तिष्ठंति। स्वादुऽरातयः। ऋज्रौ। इंद्रोते। आ। ददे। हरी इति। ऋक्षस्य। सूनवि। आश्वऽमेधस्य। रोहिता ॥३॥ सुऽरथान्। आतिथिऽग्वे। सुऽअभीशून्। आर्क्षे। आश्वऽमेधे। सुऽपेशसः। षट्। अश्वान्। आतिथिऽग्वे। इंद्रोते। वधूऽमतः। सचा। पूतऽक्रतौ। सनं। आ। एषु। चेतत्। वृषण्ऽवती। अंतः। ऋज्रेषु। अरुषी। सुऽअभीशुः। कशाऽवती। न। आयुष्मे इति। वाजऽबंधवः। निनित्सुः। चन। मर्त्यः। अवद्यं। अधि। दीधरत् ॥४॥ प्रऽ प्र। मंदत्ऽवीराय। इंदवे। धिया। वः। मेधऽसातये। पुरंऽध्या। आ। विवासति। नदं। वः। ओदतीनां।

प॰प॰५ नदं। योषुवतीनां। पतिं। वः। अघ्न्यानां। धेनूनां। इषुध्यसि। ताः। अस्य। सूदऽदोहसः। सोमं। श्रीणंति। पृ
श्नयः। जन्मन्। देवानां। विशः। त्रिषु। आ। रोचने। दिवः। अभि। प्र। गोऽपतिं। गिरा। इंद्रं। अर्च। यथा। वि
दे। सूनुं। सत्यस्य। सत्ऽपतिं। आ। हरयः। ससृज्रिरे। अरुषीः। अधि। बर्हिषि। यत्र। अभि। संऽनवामहे॥
५१ ॥५॥ इंद्राय। गावः। आऽशिरं। दुदुह्रे। वज्रिणे। मधु। यत्। सीं। उपऽह्वरे। विदत्। उत्। यत्। ब्रध्नस्य। विष्टपं।
गृहं। इंद्रः। च। गन्वहि। मध्वः। पीत्वा। सचेवहि। त्रिः। सप्त। सख्युः। पदे। अर्चत। प्र। अर्चत। प्रियऽमे
धासः। अर्चत। अर्चंतु। पुत्रकाः। उत। पुरं। न। धृष्णु। अर्चत। अव। स्वराति। गर्गरः। गोधा। परि।
सनिस्वनत्। पिंगा। परि। चनिष्कदत्। इंद्राय। ब्रह्म। उत्ऽयतं। आ। यत्। पतंति। एन्यः। सुऽदुघाः। ५१
अनपऽस्फुरः। अपऽस्फुरं। गृभायत। सोमं। इंद्राय। पातवे॥६॥ अपात्। इंद्रः। अपात्। अग्निः।
विश्वे। देवाः। अमत्सत। वरुणः। इत्। इह। क्षयत्। तं। आपः। अभि। अनूषत। वत्सं। संशिश्वरीःऽ

इव। सः। देवः। असि। वरुण। यस्य। ते। सप्त। सिंधवः। अनुऽक्षरंति। काकुदं। सूर्म्यं। सुषिरांऽइव। यः।
व्यतीन्। अफाणयत्। सुऽयुक्तान्। उप। दाशुषे। तक्वः। नेता। तत्। इत्। वपुः। उपऽमा। यः। अमुच्य
त। अति। इत्। ऊं इति। शक्रः। ओहते। इंद्रः। विश्वाः। अति। द्विषः। भिनत्। कनीनः। ओदनं। पच्य
मानं। परः। गिरा। अर्भकः। न। कुमारकः। अधि। तिष्ठत्। नवं। रथं। सः। पक्षत्। महिषं। मृगं। पित्रे।
मात्रे। विभुऽक्रतुं। आ। तु। सुऽशिप्र। दंऽपते। रथं। तिष्ठ। हिरण्ययं। अध। द्युक्षं। सचेवहि। सहस्रऽ
पादं। अरुषं। स्वस्तिऽगां। अनेहसं॥ अर्थं। चित्। अस्य। सुऽधितं। यत्। एतवे। आऽवर्तयंति।
दावने॥ प्रियऽमेधासः। एषां॥ वृक्तऽबर्हिषः। हितऽप्रयसः। आशत॥७॥ यः। राजा। चर्षणी
नां। याता। रथेभिः। अध्रिऽगुः। विश्वासां। तरुता। पृतनानां। ज्येष्ठः। यः। वृत्रऽहा। गृणे। इंद्रं। तं। शुं
भ। पुरुऽहन्मन्। अवसे। यस्य। द्विता। विऽधर्तरि। हस्ताय। वज्रः। प्रति। धायि। दर्शतः। महः। दिवे। न।

प.ष.५

५२

सूर्यः ॥ ७ ॥ यः । चकार । सदाऽवृधं । इंद्रं । न । यज्ञैः । विश्वऽगूर्तं । ऋभ्वसं । अधृष्टं । धृष्णुऽओजसं ।
अषाळ्हं । उग्रं । पृतनासु । ससहिं । यस्मिन् । महीः । उरुऽज्रयः । सं । धेनवः । जायमाने । अनोन
वुः । द्यावः । क्षामः । अनोनवुः । यत् । द्यावः । इंद्र । ते । शतं । शतं । भूमीः । उत । स्युरिति स्युः । न । त्वा ।
वज्रिन् । सहस्रं । सूर्याः । अनु । न । जातं । अष्ट । रोदसी इति ॥ ८ ॥ आ । पप्राथ । महिना । वृष्ण्या । वृष
न् । विश्वा । शविष्ठ । शवसा । अस्मान् । अव । मघऽवन् । गोऽमति । व्रजे । वज्रिन् । चित्राभिः । ऊ
तिऽभिः ॥ न । सीं । अदेवः । आपत् । इषं । दीर्घायो इति दीर्घऽआयो । मर्त्यः । एतऽग्वा । चित् । यः । एत
शा । युयोजते । हरी इति । इंद्रः । युयोजते । तं । वः । महः । महाय्यं । इंद्रं । दानाय । सक्षणिं । यः । गाधेषु । यः ।
आऽअरणेषु । हव्यः । वाजेषु । अस्ति । हव्यः । उत् । ऊं इति । सु । नः । वसो इति । महे । मृशस्व । शूर । रा
धसे । उत् । ऊं इति । सु । मह्यै । मघऽवन् । मघवत्तये । उत् । इंद्र । श्रवसे । महे । त्वं । नः । इंद्र । ऋतऽयुः ।

५२

त्वाऽनिदः । नि । तृंपसि । मध्ये । वसिष्ठ । तुविऽनृम्ण । ऊर्वोः । नि । दासं । शिश्नथः । हथैः ॥ ९ ॥ अन्यऽव्र
तं । अमानुषं । अयज्वानं । अदेवऽयुं । अव । स्वः । सखा । दुधुवीत । पर्वतः । सुऽघ्नाय । दस्युं । पर्वतः ॥ ० ॥
आसां । हस्ते । शविष्ठ । दावने । धानानां । न । सं । गृभाय । अस्मऽयुः । द्विः । सं । गृभाय । अस्मऽयुः । स
खायः । क्रतुं । इच्छत । कथा । राधाम । शरस्य । उपऽस्तुतिं । भोजः । सूरिः । यः । अह्रयः । भूरिऽभिः । स
महा । ऋषिऽभिः । बर्हिष्मत्ऽभिः । स्तविष्यसे । यत् । इत्थं । एकंऽएकं । इत् । शर । वत्सान् । पराऽददः । क
र्णऽगृह्य । मघऽवा । शौरऽदेव्यः । वत्सं । नः । त्रिऽभ्यः । आ । अनयत् । अजं । सूरिः । न । धातवे ॥ १० ॥
॥ ० ॥ महःऽभिः । पाहि । विश्वस्याः । अरातेः । उत । द्विषः । मर्त्यस्य । नहि । मन्युः । पौरुषेयः । ईशे ।
हि । वः । प्रियऽजात । त्वां । इत् । असि । क्षपाऽवान् । सः । नः । विश्वेभिः । देवेभिः । ऊर्जः । नपात् । भ
द्रऽशोचे । रयिं । देहि । विश्वऽवारं । न । तं । अग्ने । अरातयः । मर्तं । युवंत । रायः । यं । त्रायसे । दाश्वां

र॰प॰५ सः। यः। त्वां। विप्र। मेधऽसातौ। अग्ने। हिनोषि। धनाय। सः। तव। ऊती। गोषु। गंता॥११॥ त्वं। रयिं।
पुरुऽवीरं। अग्ने। दाशुषे। मर्त्ताय। प्र। नः। नय। वस्यः। अच्छ। उरुष्य। नः। मा। परा। दाः। अघऽ
यते। जातऽवेदः। दुःऽआध्ये। मर्त्ताय। अग्ने। माकिः। ते। देवस्य। रातिं। अदेवः। युयोत। त्वं। ईशि
५३ षे। वसूनां। सः। नः। वस्वः। उप। मासि। ऊर्जः। नपात्। माहिनस्य। सखे। वसो इति। जरितृऽभ्यः।
अच्छ। नः। शीरऽशोचिषं। गिरः। यंतु। दर्शतं। अच्छ। यज्ञासः। नमसा। पुरुऽवसुं। पुरुऽप्रश
स्तं। ऊतये॥१२॥ अग्निं। सूनुं। सहसः। जातऽवेदसं। दानाय। वार्याणां। द्विता। यः। भूत्। अमृ
तः। मर्त्येषु। आ। होता। मंद्रऽतमः। विशि। अग्निं। वः। देवऽयज्यया। अग्निं। प्रऽयति। अध्व ५३
रे। अग्निं। धीषु। प्रथमं। अग्निं। अर्वति। अग्निं। क्षैत्राय। साधसे। अग्निः। इषां। सख्ये।
ददातु। नः। ईशे। यः। वार्याणां। अग्निं। तोके। तनये। शश्वत्। ईमहे। वसुं। संतं। तनूऽपां। अ

ग्निं। ईळिष्व। अवसे। गाथाभिः। शीरऽशोचिषं। अग्निं। राये। पुरुऽमीळ्ह। श्रुतं। नरः। अग्निं।
सुऽदीतये। छर्दिः। अग्निं। द्वेषः। योतवै। नः। गृणीमसि। अग्निं। शं। योः। च। दातवे। विश्वासु।
विक्षु। अविताऽइव। हव्यः। भुवत्। वस्तुः। ऋषूणां॥१३॥ हविः। कृणुध्वं। आ। गमत्। अध्वर्युः।
वनते। पुनरिति। विद्वान्। अस्य। प्रऽशासनं। नि। तिग्मं। अभि। अंशुं। सीदत्। होता। मनौ। अ
धि। जुषाणः। अस्य। सख्यं। अंतः। इच्छंति। तं। जने। रुद्रं। परः। मनीषया। गृभ्णंति। जिह्व
या। ससं। जामि। अतीतपे। धनुः। वयःऽधाः। अरुहत्। वनं। दृषदं। जिह्वया। आ।
अवधीत्। चरन्। वत्सः। रुशन्। इह। निऽदातारं। न। विंदते। वेति। स्तोतवे। अंब्यं॥१४॥ उतो
इति। नु। अस्य। यत्। महत्। अश्वऽवत्। योजनं। बृहत्। दामा। रथस्य। ददृशे। दुहंति। सप्त। ए
कां। उप। द्वा। पंच। सृजतः। तीर्थे। सिंधोः। अधि। स्वरे। आ। दशऽभिः। विवस्वतः। इंद्रः। कोशं।

अनु । स्प्यवीत् । रेवदस्या । त्रिऽवृता । दिवः । परि । त्रिऽधातुः । अध्वरं । जूर्णिः । इति । नवीयसी । मध्वा । हो
तारः । अंजते । सिंचंति । नमसा । अवतं । उच्चाऽचक्रं । परिऽज्मानं । नीचीनऽवारं । अक्षितं ॥१५॥ आ
भिऽआरे । इत् । अद्रयः । निऽसिक्तं । पुष्करे । मधु । अवतस्य । विऽसर्जने । गावः । उप । अवत । अव
तं । मही इति । यज्ञस्य । रप्सुदा । उभा । कर्णा । हिरण्यया । आ । सुते । सिंचत । श्रियं । रोदस्योः । अभिऽ
श्रियं । रसा । दधीत । वृषभं । ते । जानत । स्वं । ओक्यं । सं । वत्सासः । न । मातृऽभिः । मिथः । नसंत । जामिऽ
भिः । उप । स्रक्केषु । बप्सतः । कृण्वते । धरुणं । दिवि । इंद्रे । अग्ना । नमः । स्वरिति स्वः ॥१६॥ अधुक्ष
त् । पिप्युषीं । इषं । ऊर्जं । सप्तऽपदीं । अरिः । सूर्यस्य । सप्त । रश्मिऽभिः । सोमस्य । मित्रावरुणा । उत्ऽ
इता । सूरे । आ । ददे । तत् । आतुरस्य । भेषजं ॥ पदं । हर्यतस्य । निऽधान्यं । परि । द्यां । जिह्वया । अत
नत् ॥१७॥ उत् । ईराथां । ऋतऽयते । युंजाथां । अश्विना । रथं । अंति । सत् । भूतु । वां । अवः ॥ निऽमि

षः । चित् । जवीयसा । रथेन । आ । यातं । अश्विना ॥ उप । स्तृणीतं । अत्रये । हिमेन । घर्मं । अश्विना ॥
कुह । स्थः । कुह । जग्मथुः । कुह । श्येनाऽइव । पेतथुः ॥ यत् । अद्य । कर्हि । कर्हि । चित् । शुश्रुयातं । इमं ।
हवं ॥१८॥ अश्विना । यामऽहूतमा । नेदिष्ठं । यामि । आप्यं ॥ अवंतं । अत्रये । गृहं । कृणुतं । युवं । अ
श्विना ॥ वरेथे इति । अग्निं । आऽतपः । वदते । वल्गु । अत्रये ॥ प्र । सप्तऽवध्रिः । आऽशसा । धारां ।
अग्नेः । अशायत ॥ इह । आ । गतं । वृषण्वसू इति वृषण्ऽवसू । शृणुतं । मे । इमं । हवं ॥१९॥ किं । इदं ।
वां । पुराणऽवत् । जरतोःऽइव । शस्यते ॥ समानं । वां । सऽजात्यं । समानः । बंधुः । अश्विना ॥ यः । वां ।
रजांसि । अश्विना । रथः । विऽयाति । रोदसी इति ॥ आ । नः । गव्येभिः । अश्व्यैः । सहस्रैः । उप । गच्छतं ॥
मा ॥ सहस्रेभिः । अति । ख्यतं ॥ अरुणऽप्सुः । उषाः । अभूत् । अकः । ज्योतिः । ऋतऽवरी ॥ अश्विना ।
स्ता । विऽचाकशत् । दृक्षां । परशुमान्ऽइव ॥ पुरं । न । धृष्णो इति । आ । रुज । कृष्णया । बाधितः । विशा ॥२०॥

प.प.५

५५

विशःऽविशः । वः । अतिथिं । वाजऽयंतः । पुरुऽप्रियं । अग्निं । वः । दुर्यं । वचः । स्तुषे । शूषस्य । मन्मऽभिः ।
यं । जनासः । हविष्मंतः । मित्रं । न । सर्पिःऽआसुतिं । प्रऽशंसंति । प्रशस्तिऽभिः । पन्यांसं । जातऽवेदसं ।
यः । देवऽताति । उत्ऽयता । हव्यानि । ऐरयत् । दिवि । आ । अगन्म । वृत्रहन्ऽतमं । ज्येष्ठं । अग्निं । आनवं ।
यस्य । श्रुतर्वा । बृहन् । आर्क्षः । अनीके । एधते । अमृतं । जातऽवेदसं । तिरः । तमांसि । दर्शतं । घृतऽआहव
नं । ईड्यं ॥ २१ ॥ सऽबाधः । यं । जनाः । इमे । अग्निं । हव्येभिः । ईळते । जुह्वानासः । यतऽस्रुचः । इयं । ते । नव्य
सी । मतिः । अग्ने । अधायि । अस्मत् । आ । मंद्र । सुऽजात । सुक्रतो इति सुऽक्रतो । अमूर । दस्म । अतिथे ।
सा । ते । अग्ने । शंऽतमा । चनिष्ठा । भवतु । प्रिया । तया । वर्धस्व । सुऽस्तुतः । सा । द्युम्नैः । द्युम्निनी । बृहत् ।
उपऽउप । श्रवसि । श्रवः । दधीत । वृत्रऽतूर्ये । अश्वं । इत् । गां । रथऽप्रां । त्वेषं । इंद्रं । न । सत्ऽपतिं । यस्य । श्र
वांसि । तूर्वथ । पन्यंऽपन्यं । च । कृष्टयः ॥ २२ ॥ यं । त्वा । गोपवनः । गिरा । चनिष्ठत् । अग्ने । अंगिरः ।

५५

सः । पावक । श्रुधि । हवं । यं । त्वा । जनासः । ईळते । सऽबाधः । वाजऽसातये । सः । बोधि । वृत्रऽतूर्ये । अ
हं । हुवानः । आर्क्षे । श्रुतर्वणि । मदऽच्युति । शर्धांसिऽइव । स्तुकाऽविनां । मृक्षा । शीर्षा । चतुर्णां । मां ।
चत्वारः । आशवः । शविष्ठस्य । द्रवित्नवः । सुऽरथासः । अभि । प्रयः । वक्षन् । वयः । न । तुग्र्यं । सत्यं ।
इत् । त्वा । महेऽनदि । परुष्णि । अव । देदिशं । न । ईं । आपः । अश्वऽदातरः । शविष्ठात् । अस्ति । मर्त्यः ॥
॥ २३ ॥ युक्ष्व । हि । देवहूऽतमान् । अश्वान् । अग्ने । रथीःऽइव । नि । होता । पूर्व्यः । सदः । उत । नः । देव । दे
वान् । अच्छ । वोचः । विदुःऽतरः । श्रत् । विश्वा । वार्या । कृधि । त्वं । ह । यत् । यविष्ठ्य । सहसः । सूनो इति
आऽहुत । ऋतऽवा । यज्ञियः । भुवः । अयं । अग्निः । सहस्रिणः । वाजस्य । शतिनः । पतिः । मू
र्धा । कविः । रयीणां । तं । नेमिं । ऋभवः । यथा । आ । नमस्व । सहूतिऽभिः । नेदीयः । यज्ञं । अंगिरः ।
॥ २४ ॥ तस्मै । नूनं । अभिऽद्यवे । वाचा । विरूप । नित्यया । वृष्णे । चोदस्व । सुऽस्तुतिं । कं । ऊं इति । स्वित् ।

५.५.५ अस्य। सेनया। अग्ने॥ अपाकऽचक्षसः। पणिः। गोषु। स्तरामहे। मा। नः। देवानां। विशः। प्रऽस्ना
तीःऽइव। उस्राः। कृशं। न। हासुः। अघ्न्याः। मा। नः। समस्य। दुःऽध्यः। परिऽद्वेषसः। अंहतिः।
ऊर्मिः। न। नावं। आ। वधीत्। नमः। ते। अग्ने। ओजसे। गृणंति। देव। कृष्टयः। अमैः। अमित्रं।
५६ अर्दय॥ २५॥ कुवित्। सु। नः। गोऽइष्टये। अग्ने। संऽवेषिषः। रयिं। उरुऽकृत्। उरु। नः। कृधि।
मा। नः। अस्मिन्। महाऽधने। परा। वर्क्। भारऽभृत्। यथा। संऽवर्गं। सं। रयिं। जय। अन्यं। अस्म
त्। भिये। इयं। अग्ने। सिसक्तु। दुच्छुना। वर्ध। नः। अमऽवत्। बलं॥ यस्य। अजुषत्। नम
स्विनः। शमीं। अदुःऽमखस्य। वा। तं। घ। इत्। अग्निः। वृधा। अवति॥ परस्याः। अधि। संऽवतः। ५६
अवरान्। अभि। आ। तर। यत्र। अहं। अस्मि। तान्। अव॥ विद्म। हि। ते। पुरा। वयं। अग्ने। पितुः।
यथा। अवसः। अध। ते। सुम्नं। ईमहे॥ २६॥ इमं। नु। मायिनं। हुवे। इंद्रं। ईशानं। ओजसा। मरु

त्वंतं। न। वृंजसे॥ अयं। इंद्रः। मरुत्ऽसखा। वि। वृत्रस्य। अभिनत्। शिरः। वज्रेण। शतऽपर्वणा॥ वावृधानः।
मरुत्ऽसखा। इंद्रः। वि। वृत्रं। ऐरयत्। सृजन्। समुद्रियाः। अपः॥ अयं। ह। येन। वै। इदं। स्वः। मरुत्व
ता। जितं॥ इंद्रेण। सोमऽपीतये॥ मरुत्वंतं। ऋजीषिणं। ओजस्वंतं। विऽरप्शिनं॥ इंद्रं। गीः[भिः]। हवामहे॥ इं
द्रं। प्रत्नेन। मन्मना। मरुत्वंतं। हवामहे॥ ॥२७॥ मरुत्वान्। इंद्र। मीढ्वः। पिब। सोमं। शतक्रतो इति शतऽ
क्रतो। अस्मिन्। यज्ञे। पुरुऽस्तुत॥ तुभ्य। इत्। इंद्र। मरुत्वते। सुताः। सोमासः। अद्रिऽवः। हृदा। हूयं
ते। उक्थिनः॥ पिब। इत्। इंद्र। मरुत्ऽसखा। सुतं। सोमं। दिविष्टिषु॥ वज्रं। शिशानः। ओजसा॥ उत्ऽति
ष्ठन्। ओजसा। सह। पीत्वी। शिप्रे इति। अवेपयः॥ सोमं। इंद्र। चमू इति। सुतं॥ ०॥ कृक्षमाणं। अकृपेतां।
इंद्र। यत्। दस्युऽहा। अभवः॥ वाचं। अष्टाऽपदीं। अहं। नवऽस्रक्तिं। ऋतऽस्पृशं॥ इंद्रात्। परि। तन्वं।
ममे॥ २८॥ जज्ञानः। नु। शतऽक्रतुः। वि। पृच्छत्। इति। मातरं॥ के। उग्राः। के। ह। शृण्विरे॥ आत्। ईं। श

वसीं। अब्रवीत्। और्णऽवाभं। अहीशुवं। ते। पुत्रा। सन्तु। निःऽतुरः। सं। इत्। तान्। वृत्रऽहा। अखि
दत्। खे। अरान्ऽइव। खेदया। प्रऽवृद्धः। दस्युऽहा। अभवत्। एकया। प्रतिऽधा। अपिबत्। साकं।
सरांसि। त्रिंशतं। इंद्रः। सोमस्य। काणुका। अभि। गंधर्वं। अतृणत्। अबुध्नेषु। रजःऽसु। आ। इंद्रः।

ब्रह्मऽभ्यः। इत्। वृधे॥२॥ निः। अविध्यत्। गिरिऽभ्यः। आ। धारयत्। पक्वं। ओदनं। इंद्रः। बुंदं। सुऽ
आततं। शतऽब्रध्नः। इषुः। तव। सहस्रऽपर्णः। एकः। इत्। यं। इंद्र। चकृषे। युजं। तेन। स्तोतृऽ
भ्यः। आ। भर। नृऽभ्यः। नारिऽभ्यः। अत्तवे। सद्यः। जातः। ऋभुऽस्थिर। एता। च्यौत्नानि। ते। कृता।
वर्षिष्ठानि। परीणसा। हृदा। वीळु। अधारयः। विश्वा। इत्। ता। विष्णुः। आ। अभरत्। उरुऽक्रमः। त्वाऽ
इषितः। शतं। महिषान्। क्षीरऽपाकं। ओदनं। वराहं। इंद्रः। एमुषं। तुविऽक्षं। ते। सुऽकृतं। सुऽमयं। ध
नुः। साधुः। बुंदः। हिरण्ययः॥०॥ रण्या। सुऽसंस्कृता। ऋदुऽपे। चित्। ऋदुऽवृधा॥२०॥ पुरोळाशं। नः।

अंधसः। इंद्र। सहस्रं। आ। भर। शता। च। शूर। गोनां। आ। नः। भर। विऽअंजनं। गां। अश्वं। अभिऽअं
जनं। सचा। मना। हिरण्यया। उत। नः। कर्णऽशोभना। पुरूणि। धृष्णो इति। आ। भर। त्वं। हि। शृण्विषे। व
सो इति। नकीं। वृधीकः। इंद्र। ते। न। सुऽसाः। न। सुऽदाः। उत। न। अन्यः। त्वत्। शूर। वाघतः। नकीं। इंद्रः।
निःऽकर्तवे। न। शक्रः। परिऽशक्तवे। विश्वं। शृणोति। पश्यति॥२॥ सः। मन्युं। मर्त्यानां। अदब्धः। नि। चि
कीषते। पुरा। निदः। चिकीषते। क्रत्वः। इत्। पूर्णं। उदरं। तुरस्य। अस्ति। विधतः। वृत्रऽघ्नः। सोमऽपाव्नः।
त्वे इति। वसूनि। संऽगता। विश्वा। च। सोम। सौभगा। सुऽदातु। अपरिऽहृता। त्वां। इत्। यवऽयुः। मम।
कामः। गव्युः। हिरण्यऽयुः। त्वां। अश्वऽयुः। आ। ईषते। तव। इत्। इंद्र। अहं। आऽशसा। हस्ते। दात्रं।
चन। आ। ददे। दिनस्य। वा। मघऽवन्। संऽभृतस्य। वा। पूर्धि। यवस्य। काशिना॥२॥ अयं। कृत्नुः।
अगृभीतः। विश्वऽजित्। उत्ऽभित्। इत्। सोमः। ऋषिः। विप्रः। काव्येन। अभि। ऊर्णोति। यत्। नग्नं।

प॰ष॰९

५८

शिषक्ति। विश्वं। यत्। आतुरं। प्र। ईं। अंधः। रव्यत्। निः। श्रोणः। भूत्। त्वं। सोम। तनूकृत्ऽभ्यः। द्वेषःऽभ्यः।
अन्यऽकृतेभ्यः। उरु। यंता। असि। वरूथं। त्वं। चित्ती। तव। दक्षैः। दिवः। आ। पृथिव्याः। ऋजीषिन्। यावीः।
अघस्य। चित्। द्वेषः। अर्थिनः। यंति। च। इत्। अर्थं। गच्छान्। इत्। ददुषः। रातिं। ववृज्युः। तृष्यतः। कामं॥
॥ ३३ ॥ विदत्। यत्। पूर्व्यं। नष्टं। उत्। ईं। ऋतऽयुं। ईरयत्। प्र। ईं। आयुः। तारीत्। अतीर्णं। सुऽशेवः। नः। मृळ
याकुः। अदृप्तऽक्रतुः। अवातः। भव। नः। सोम। शं। हृदे। मा। नः। सोम। सं। वीविजः। मा। वि। बीभिषथाः।
राजन्। मा। नः। हार्दि। त्विषा। वधीः। अव। यत्। स्वे। सधऽस्थे। देवानां। दुःऽमतीः। ईक्षे। राजन्। अप। द्विषः।
सेध। मीढ्वः। अप। स्रिधः। सेध॥ ३४ ॥ नहि। अन्यं। बळ। अकरं। मर्डितारं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो।
त्वं। नः। इंद्र। मृळय। यः। नः। शश्वत्। पुरा। आविथ। अमृध्रः। वाजऽसातये। ० । किं। अंग। रध्रऽचोदनः।
सुन्वानस्य। अविता। इत्। असि। कुवित्। सु। इंद्र। नः। शकः। इंद्र। प्र। नः। रथं। अव। पश्चात्। चित्। संतं।

५८

अद्रिऽवः। पुरस्तात्। एनं। मे। कृधि। हंतो इति। नु। किं। आससे। प्रथमं। नः। रथं। कृधि। उपऽमं। वाजऽयु। श्रवः।
॥ ३५ ॥ अव। नः। वाजऽयुं। रथं। सुऽकरं। ते। किं। इत्। परि। अस्मान्। सु। जिग्युषः। कृधि। इंद्र। दृह्यस्व। पूः। अ
सि। भद्रा। ते। एति। निःऽकृतं। इयं। धीः। ऋत्वियऽवती। मा। सीं। अवद्ये। आ। भाक्। उर्वी। काष्ठा। हितं। धनं।
अपऽआवृक्ताः। अरत्नयः। तुरीयं। नाम। यज्ञियं। यदा। करः। तत्। उश्मसि। आत्। इत्। पतिः। नः। ओह
सि। अवीवृधत्। वः। अमृताः। अमंदीत्। एकऽद्यूः। देवाः। उत। याः। च। देवीः। तस्मै। ऊं इति। राधः। कृणु
त। प्रऽशस्तं। ० ॥ ३६ ॥ ० । सुऽमंतं। चित्रं। ग्राभं। सं। गृभाय। महाऽहस्ती। दक्षिणेन। विद्म। हि। त्वा।
तुविऽकूर्मिं। तुविऽदेष्णं। तुविऽमघं। तुविऽमात्रं। अवःऽभिः। नहि। त्वा। शूर। देवाः। न। मर्तासः। दित्सं
तं। भीमं। न। गां। वारयंते। ० । इंद्रानं। वस्वः। स्वऽराजं। न। राधसा। मर्द्धिषत्। नः। प्र। स्तोषत्। उप। गासि
षत्। श्रवत्। साम। गीयमानं। अभि। राधसा। जुगुरत्॥ ३७ ॥ ० । दक्षिणेन। अभि। सव्येन। प्र। मृश। इं

प॰ष॰५

इ॒मा॥ नः॒। व॒सोः॒। नि॒ऽभा॒क्ता। उप॑। क्र॒म॒स्व॒। आ। भ॒र॒। धृ॒ष॒ता। धृ॒ष्णो॒ इति॑। जना॑नाम्। अदा॑शूःऽतरस्य। वेदः॑। इन्द्रा॑य। यः। तु॒ऽइ॒ति। नु। ते। अस्ति॑। वाजः॑। विप्रे॑भिः। सनि॑त्वः। अ॒स्माभिः॑। सु। तम्। स॒नु॒हि॒। स॒द्यःऽस्तु॒वः॑। ते। वाजाः॑। अ॒स्मभ्य॑म्। वि॒श्वऽच॑न्द्राः। वशैः॑। च॒। म॒क्षु। ज॒र॒न्ते॒॥ २८॥ ॥ इति षष्ठाष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥ ॐ॥ ॥

५९

आ। प्र। द्र॒व॒। प॒रा॒ऽवतः॑। अ॒र्वा॒ऽवतः॑। च॒। वृ॒त्र॒ऽह॒न्। मध्वः॑। प्रति॑। प्रऽभ॑र्मणि॥०॥ सु॒तासः॑। मा॒द॒यि॒ष्णवः॑। पिब॑। दधृ॒क्। यथा॑। ओ॒चि॒षे। इ॒षा। म॒न्दस्व॑। आ॒त्। तु॒ इति॑। ते। अर॑म्। वरा॑य। म॒न्यवे॑। भुव॑त्। ते॒। इ॒न्द्र॒। शम्। हृ॒दे। आ। तु। अ॒न्तो इति॑। आ। गहि॑। नि। उ॒क्थानि॑। च॒। हू॒यसे॑। उ॒प॒ऽमे। रो॒च॒ने। दि॒वः। तुभ्य॑। अ॒यम्। अद्रि॑ऽभिः। सु॒तः। गोभिः॑। श्री॒तः। मदा॑य। कम्। प्र। सोमः॑। इ॒न्द्र॒। हू॒य॒ते॒॥ १॥ इन्द्र॑। श्रु॒धि। सु। मे॒। हव॑म्। अ॒स्मे इति॑। सु॒तस्य॑। गोऽमतः। वि। पी॒तिम्। तृ॒प्तिम्। अ॒श्नु॒हि॒। यः। इ॒न्द्र॒। च॒म॒सेषु॑। आ। सोमः॑। च॒मूषु॑। ते। सु॒तः। पिब॑। इत्। अ॒स्य॒। त्वम्। ई॒शि॒षे॒॥ यः। अ॒प्ऽसु। च॒न्द्रमाः॑ऽइव। सोमः॑। च॒मूषु॑। ददृ॑शे॥०॥ तम्। ते॒। श्ये॒नः। प॒र॒। आ। अ॒भ॒र॒त्। ति॒रः। रजां॑सि। अस्पृ॑तम्॥०॥ र॒। दे॒वाना॑म्। इ॒त्। अ॒वः॑। म॒ह॒त्। तत्। आ। वृ॒णी॒म॒हे॒। वय॑म्। वृष्णा॑म्। अ॒स्मभ्य॑म्। उ॒तये॑। ते। नः॒। स॒न्तु॒। युजः॑। सदा॑॥०॥ वृ॒धासः॑। च॒। प्रऽचे॑तसः। अति॑। नः॒। वि॒ष्पि॒ता। पु॒रु। नौभिः॑। अ॒पः। न। प॒र्ष॒थ॒। यू॒यम्। ऋ॒तस्य॑। र॒थ्यः॒। वा॒मम्। नः॒। अ॒स्तु॒। अ॒र्य॒मन्। वा॒मम्। व॒रु॒ण॒। शंस्य॑म्। वा॒मम्। हि। आऽवृणी॒महे॑। वामस्य॑। हि। प्रऽचे॑तसः। ईशा॑नासः। रिशादसः। न। ई॒म्। आ॒दि॒त्याः॒। अ॒घस्य॑। यत्॥७॥ व॒यम्। इ॒त्। वः॒। सु॒ऽदा॒न॒वः॒। क्षि॒यन्तः॑। यान्तः॑। अध्व॑न्। आ। देवाः॑। वृ॒धाय॑। हू॒म॒हे॒। अधि॑। नः॒। इ॒न्द्र॒। ए॒षा॒म्। विष्णो॒ इति॑। स॒ऽजा॒त्या॑नाम्। इ॒त। मरु॑तः। अश्वि॑ना। प्र। भ्रा॒तृ॒ऽत्वम्। सु॒ऽदा॒न॒वः॒। अध॑। द्वि॒ता। स॒मा॒न्या। मा॒तुः। गर्भे॑। भ॒रा॒म॒हे॒॥०॥ अध॑। चि॒त्। वः॒। उ॒त। ब्रु॒वे॒॥ ४॥ प्रेष्ठ॑म्। वः॒। अति॑थिम्। स्तु॒षे॒। मि॒त्रम्ऽइ॑व। प्रि॒यम्। अ॒ग्निम्। रथ॑म्। न। वेद्य॑म्। क॒विम्ऽइ॑व। प्रऽचे॑तसम्। यम्। दे॒वासः॑। अध॑। द्वि॒ता। नि। मर्त्ये॑षु। आ॒ऽद॒धुः। त्वम्। य॒वि॒ष्ठ॒। दा॒शुषः॑। नॄन्। पा॒हि॒। शृ॒णु॒धि। गिरः॑। रक्ष॑। तो॒कम्। उ॒त। त्मना॑। कया॑। ते॒। अ॒ग्ने॒। अ॒ङ्गि॒रः॒। ऊर्जः॑। न॒पा॒त्। उप॑ऽस्तुतिम्।

प॰ष॰६

वरीयाऽदेवा। मन्यवे। दाश्रेम। कस्य। मनसा। यज्ञस्य। सहसः। यहो इति। कत्। ऊं इति। वोचे। इदं। नमः॥५॥
अध। त्वं। हि। नः। करः। विश्वाः। अस्मभ्यं। सुऽक्षितीः। वाजंऽद्रविणसः। गिरः। कस्य। नूनं। परीणसः। धि
यः। जिन्वसि। दंऽपते। गोऽसाता। यस्य। ते। गिरः। तं। मर्जयंत। सुऽक्रतुं। पुरः। रथ्या। वानं। आजिषु। स्वेषु।
क्षयेषु। वाजिनं। क्षेति। क्षेमेभिः। साधुऽभिः। नकिः। यं। घ्नंति। हंति। यः। अग्ने। सुऽवीरः। एधते॥६॥

६०

आ। मे। हवं। नासत्या। अश्विना। गच्छतं। युवं। मध्वः। सोमस्य। पीतये॥ इमं। मे। स्तोमं। अश्विना। इमं।
मे। शृणुतं। हवं।०। अयं। वां। कृष्णः। अश्विना। हवते। वाजिनीवसू इति वाजिनीऽवसू।०। शृणुतं। जरितुः।
हवं। कृष्णस्य। स्तुवतः। नरा।०। छर्दिः। यंतं। अदाभ्यं। विप्राय। स्तुवते। नरा।०॥७॥ गच्छतं। दाशुषः। गृ
हं। इत्था। स्तुवतः। अश्विना।०। युंजाथां। रासभं। रथे। वीळुऽअंगे। वृषण्वसू इति वृषणऽवसू।०। त्रिऽवंधु
रेण। त्रिऽवृता। रथेन। आ। यातं। अश्विना।०। नु। मे। गिरः। नासत्या। अश्विना। प्र। अवतं। युवं।०॥८॥ उभा। हि।

वां।

६०

दस्रा। भिषजा। मयःऽभुवा। उभा। दक्षस्य। वचसः। बभूवथुः। ता। वां। विश्वकः। हवते। तनूऽकृथे। मा। नः। वि। यो
ष्टं। सख्या। मुमोचतं॥ कथा। नूनं। वां। विऽमनाः। उप। स्तवत्। युवं। धियं। ददथुः। वस्यःऽइष्टये।०। युवं। हि। स्म।
पुरुऽभुजा। इमं। एधतुं। विष्णाप्वे। ददथुः। वस्यःऽइष्टये।०। उत। त्यं। वीरं। धनऽसां। ऋजीषिणं। दूरे। चित्। संतं।
अवसे। हवामहे। यस्य। स्वादिष्ठा। सुऽमतिः। पितुः। यथा।०। ऋतेन। देवः। सविता। शंऽआयते। ऋतस्य।
शृंगं। उर्विया। वि। पप्रथे। ऋतं। ससाह। महि। चित्। पृतन्यतः।०॥९॥ द्युम्नी। वां। स्तोमः। अश्विना। क्रिविः।
न। सेके। आ। गतं। मध्वः। सुतस्य। सः। दिवि। प्रियः। नरा। पातं। गौरौऽइव। इरिणे। पिबतं। घर्मं। मधुऽमंतं।
अश्विना। आ। बर्हिः। सीदतं। नरा। ता। मंदसाना। मनुषः। दुरोणे। आ। नि। पातं। वेदसा। वयः।०। ता। वर्तिः।
यातं। उप। वृक्तऽबर्हिषः। जुष्टं। यज्ञं। दिविष्टिषु। पिबतं। सोमं।०। सुऽमत्। ता। वह्धानो। उप। सुऽस्तु
तिं। दिवः। गंतं। गौरौऽइव। इरिणं।०। अश्वेभिः। प्रुषितप्सुऽभिः। दस्रा। हिरण्यवर्त्तनी इति हिरण्यऽ

प.अ.६

६१

वर्त्तनी। शुभः। पती इति॥ विपन्यवः। विप्रासः। वाजेऽसातये। पुरुऽदंससा। धिया। अश्विना। श्रुष्टी। आ
गतं॥१०॥ तं। वः। दस्मं। ऋतिऽसहं। वसोः। मंदानं। अंधसः। अभि। वत्सं। न। स्वसरेषु। धेनवः। इंद्रं। गीःऽ
भिः। नवामहे॥ द्युक्षं। सुऽदानुं। तविषीभिः। आऽवृतं। गिरिं। न। पुरुऽभोजसं। क्षुऽमंतं। वाजं। शतिनं। स
हस्रिणं। मक्षु। गोऽमंतं। ईमहे॥ न। त्वा। बृहंतः। अद्रयः। वरंते। इंद्र। वीळवः। यत्। दित्ससि। स्तुवते।
माऽवते। वसु। नकिः। तत्। आ। मिनाति। ते॥ योद्धा। असि। क्रत्वा। शवसा। उत। दंसना। विश्वा। जाता।
अभि। मज्मना॥ आ। त्वा। अयं। अर्कः। ऊतये। ववर्त्तति। यं। गोतमाः। अजीजनन्॥ प्र। हि। रिरिक्षे। ओज
सा। दिवः। अंतेभ्यः। परि। न। त्वा। विव्याच। रजः। इंद्र। पार्थिवं। अनु। स्वधां। ववक्षिथ॥ नकिः। परिष्टिः।
मघऽवन्। मघस्य। ते। यत्। दाशुषे। दशस्यसि॥ अस्माकं। बोधि। उचथस्य। चोदिता। मंहिष्ठः। वाजेऽ
सातये॥११॥ बृहत्। इंद्राय। गायत। मरुतः। वृत्रहंऽतमं॥ येन। ज्योतिः। अजनयन्। ऋतऽवृधः। दे

६१

वं। देवाय। जागृवि॥ अप। अधमत्। अभिऽशस्तीः। अशस्तिऽहा। अथ। इंद्रः। द्युम्नी। आ। अभवत्। देवाः। ते।
इंद्र। सख्याय। येमिरे॥ बृहद्भानो इति बृहत्ऽभानो। मरुत्ऽगण॥ प्र। वः। इंद्राय। बृहते। मरुतः। ब्रह्म। अर्च
त। वृत्रं। हनति। वृत्रऽहा। शतऽक्रतुः। वज्रेण। शतऽपर्वणा॥ अभि। प्र। भर। धृषता। धृषत्ऽमनः। श्रवः।
चित्। ते। असत्। बृहत्। अर्षंतु। आपः। जवसा। वि। मातरः। हनः। वृत्रं। जय। स्वरिति स्वः॥ यत्। जा
यथाः। अपूर्व्य। मघऽवन्। वृत्रऽहत्याय। तत्। पृथिवीं। अप्रथयः। तत्। अस्तभ्नाः। उत। द्यां। तत्। ते।
यज्ञः। अजायत। तत्। अर्कः। उत। हस्कृतिः। तत्। विश्वं। अभिऽभूः। असि। यत्। जातं। यत्। च। जंत्वं॥ आ
मासु। पक्वं। ऐरयः। आ। सूर्यं। रोहयः। दिवि। घर्मं। न। सामन्। तपत। सुवृक्तिऽभिः। जुष्टं। गिर्वणसे। बृ
हत्॥१२॥ आ। नः। विश्वासु। हव्यः। इंद्रः। समत्ऽसु। भूषतु। उप। ब्रह्माणि। सवनानि। वृत्रऽहा। परमऽ
ज्याः। ऋचीषमः॥ त्वं। दाता। प्रथमः। राधसां। असि। असि। सत्यः। ईशानऽकृत्। तुविऽद्युम्नस्य। यु

प॰ष॰६

६२

ज्यां। आ। वृणीमहे। पुत्रः। त्वा। शवसः। महः॥ ओहाते। इंद्र। गिर्वणः। क्रियंते। अनतिऽद्भुता। इमा। जुषस्व।
हरिऽअश्व। योजना। इंद्र। या। ते। अमन्महि॥ त्वं। हि। सत्यः। मघऽवन्। अनानतः। वृत्रा। भूरि। निःऽऋंज
से। सः। त्वं। शविष्ठ। वज्रऽहस्त। दाशुषे। अर्वांचं। रयिं। आ। कृधि॥ त्वं। इंद्र। यशाः। असि। ऋजीषी। शवसः।
पते। त्वं। वृत्राणि। हंसि। अप्रतीनि। एकः। इत्। अनुत्ता। चर्षणिऽधृता॥ तं। ऊं इति। त्वा। नूनं। असुर। प्रऽ
चेतसं। राधः। भागंऽइव। ईमहे॥ महीऽइव। कृत्तिः। शरणा। ते। इंद्र। प्र। ते। सुम्नाः। नः। अश्नवन्॥ १२॥
कन्या। वाः। अवऽयती। सोमं। अपि। स्रुता। अविदत्। अस्तं। भरंती। अब्रवीत्। इंद्राय। सुनवै। त्वा।
शक्राय। सुनवै। त्वा॥ असौ। यः। एषि। वीरकः। गृहंऽगृहं। विऽचाकशत्। इमं। जंभऽसुतं। पिब।०।
आ। चन। त्वा। चिकित्सामः। अधि। चन। त्वा। न। इमसि। शनैःऽइव। शनकैःऽइव। इंद्राय। इंदो इति।
परि। स्रव॥ कुवित्। शकत्। कुवित्। करत्। कुवित्। नः। वस्यसः। करत्॥ कुवित्। पतिऽद्विषः। यतीः।

६२

इंद्रेण। संऽगमामहै॥ इमानि। त्रीणि। विष्टपा। तानि। [तानि] इंद्र। वि। रोहय। शिरः। ततस्य। उर्वरां। आ
त्। इदं। मे। उप। उदरे॥ असौ। च। या। नः। उर्वरा। आत्। इमां। तन्वं। मम। अथो इति। ततस्य। यत्। शि
रः। सर्वा। ता। रोमशा। कृधि॥ खे। रथस्य। खे। अनसः। खे। युगस्य। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। अपालां।
इंद्र। त्रिः। पूत्वी। अकृणोः। सूर्यऽत्वचं॥ १४॥ तं। आ। वः। अंधसः।०। विश्वाः। सहः। शतऽक्रतुं। मंहिष्ठं।
चर्षणीनां॥ पुरुऽहूतं। पुरुऽस्तुतं। गाथान्यं। सनऽश्रुतं। इंद्र। इति। ब्रवीतन॥ इंद्रः। इत्। नः। महानां। दा
ता। वाजानां। नृतुः। महान्। अभिऽज्ञु। आ। यमत्। अपात्। ऊं इति॥ त्रिऽमी। अंधसः। सुऽदक्षस्य। प्रऽ
होषिणः। इंदोः। इंद्रः। यवऽआशिरः।०। अर्चत। इंद्र। सोमस्य। पीतये॥ तत्। इत्। हि। अस्य। वर्द्धनं॥ १५॥
अस्य। पीत्वा। मदानां। देवः। देवस्य। ओजसा। विश्वा। अभि। भुवना। भुवत्॥ त्यं। ऊं इति। वः। सत्राऽसहं।
विश्वासु। गीर्षु। आऽयतं। आ। च्यवयसि। ऊतये॥ युध्मं। संतं। अनर्वाणं। सोमऽपां। अनपऽच्युतं। नरं। अवा

प॰प॰६

६२

यंऽ क्रतुं। शिक्ष। नः। इंद्र। रायः। आ। पुरु। विद्वान्। ऋचीषम। अव। नः। पार्ये। धने॥ अतः। चित्। इंद्र। नः।
उप। आ। याहि। शतऽवाजया। इषा। सहस्रऽवाजया॥१६॥ अयाम। धीऽवतः। धियः। अर्वत्ऽभिः। शक्र।
गोऽदरे। जयेम। पृत्ऽसु। वज्रिऽवः॥ वयं। ऊं इति। त्वा। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। गावः। न। यवसेषु। आ।
उक्थेषु। रणयामसि॥ विश्वा। हि। मर्त्यऽत्वना। अनुऽकामा। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। अगन्म। वज्रिन्। आऽ
शसः॥ त्वे इति। सु। पुत्र। शवसः। अवृत्रन्। कामऽकातयः। न। त्वां। इंद्र। अति। रिच्यते॥ सः। नः। वृषन्। सनि
ष्ठया। सं। घोरया। द्रवित्न्वा। धिया। अविड्ढि। पुरंऽध्या॥१७॥ यः। ते। नूनं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। इंद्र। द्यु
म्निऽतमः। मदः। तेन। नूनं। मदे। मदेः॥ यः। ते। चित्रश्रवःऽतमः। यः। इंद्र। [illegible] वृत्रहन्ऽतमः।
यः। ओजःऽदातमः। मदः॥ विद्म। हि। यः। ते। अद्रिऽवः। त्वाऽदत्तः। सत्य। सोमऽपाः। विश्वासु। दस्म। कृष्टिषु॥ इंद्रा
य। मद्वने। सुतं। परि। स्तोभंतु। नः। गिरः। अर्कं। अर्चंतु। कारवः॥ यस्मिन्। विश्वाः। अधि। श्रियः। रणंति। सप्त। सं॰
सदः। इंद्रं। सुते। हवामहे॥१८॥० समुद्रंऽइव। सिंधवः॥ विऽव्यक्थ। महिना। वृषन्। भक्षं। सोमस्य। जागृवे।

६२

यः। इंद्र। जठरेषु। ते। अरं। ते। इंद्र। कुक्षये। सोमः। भवतु। वृत्रऽहन्। अरं। धामऽभ्यः। इंदवः॥ अरं। अश्वा
य। गायति। श्रुतऽकक्षः। अरं। गवे। अरं। इंद्रस्य। धाम्ने॥ अरं। हि। स्म। सुतेषु। नः। सोमेषु। इंद्र। भूष
सि। अरं। ते। शक्र। दावने॥१९॥ पराकात्तात्। चित्। अद्रिऽवः। त्वां। नक्षंत। नः। गिरः। अरं। गमाम। ते। वयं॥
एव। हि। असि। वीरऽयुः। एव। शूरः। उत। स्थिरः। एव। ते। राध्यं। मनः॥ एव। रातिः। तुविऽमघ। विश्वेभिः। धा
यि। धातृऽभिः। अध। चित्। इंद्र। मे। सचा॥ मो इति। सु। ब्रह्माऽइव। तंद्रयुः। भुवः। वाजानां। पते। म
त्स्व। सुतस्य। गोऽमतः॥ मा। नः। इंद्र। अभि। आऽदिशः। सूरः। अक्तुषु। आ। यमन्। त्वा। युजा। वने
म। तत्॥ त्वया। इत्। इंद्र। युजा। वयं। प्रति। ब्रुवीमहि। स्पृधः। त्वं। अस्माकं। तव। स्मसि॥ त्वां। इत्। हि।
त्वाऽयवः। अनुऽनोनुवतः। चरान्। सखायः। इंद्र। कारवः॥२०॥ उत्। घ। इत्। अभि। श्रुतऽमघं।
वृषभं। नर्यऽअपसं। अस्तारं। एषि। सूर्य॥ नव। यः। नवतिं। पुरः। बिभेद। बाहुऽओजसा। अहिं। च।

प॰ष॰६ वृत्रऽहा। अवधीत्। सः। नः। इंद्रः। शिवः। सखा। अश्वऽवत्। गोऽमत्। यवऽमत्। उरुधाराऽइव। दोहते।
यत्। अद्य। कत्। च। वृत्रऽहन्। उत्ऽअगाः। अभि। सूर्य। सर्वं। तत्। इंद्र। ते। वशे। यत्। वा। प्रऽवृद्ध। स
त्ऽपते। न। मरै। इति। मन्यसे। उतो इति। तत्। सत्यं। इत्। तव॥ २१॥ ये। सोमासः। पराऽवति। ये। अर्वाऽ
६४ वति। सुन्विरे। सर्वान्। तान्। इंद्र। गच्छसि। तं। इंद्रं। वाजयामसि। महे। वृत्राय। हंतवे। सः। वृषा। वृषभः।
भुवत्। इंद्रः। सः। दामने। कृतः। ओजिष्ठः। सः। मदे। हितः। द्युम्नी। श्लोकी। सः। सोम्यः। गिरा। वज्रः। संऽ ना।
भृतः। सः। बलः। अनपऽच्युतः। ववक्षे। उग्रः। अस्तृतः। दुःऽगे। चित्। नः। सुऽगं। कृधि। गृणानः। इंद्र।
गिर्वणः। त्वं। च। मघऽवन्। वशः॥ २२॥ यस्य। ते। नु। चित्। आऽदिशं। न। मिनंति। स्वऽराज्यं। न। देवः। ६४
न। अधिऽगुः। जनः। अध। ते। अप्रतिऽस्कुतं। देवी इति। शुष्मं। सपर्यतः। उभे इति। सुऽशिप्र। रो
दसी इति। त्वं। एतत्। अधारयः। कृष्णासु। रोहिणीषु। च। परुष्णीषु। रुशत्। पयः। वि। यत्। अहेः। अ

ध। त्विषः। विश्वे। देवासः। अक्रमुः। विदत्। मृगस्य। तान्। अमः। आत्। ऊं इति। मे। निऽवरः। भुवत्। वृ
त्रऽहा। आदिष्ट। पौंस्यं। अजातऽशत्रुः। अस्तृतः॥ २३॥ श्रुतं। वः। वृत्रहन्ऽतमं। प्र। शर्द्धं। चर्षणीनां। आ
शुषे। राधसे। महे। अया। धिया। च। गव्यऽया। पुरुऽनामन्। पुरुऽस्तुत। यत्। सोमेऽसोमे। आ। अभवः।
बोधित्ऽमनाः। इत्। अस्तु। नः। वृत्रऽहा। भूरिऽआसुतिः। शृणोतु। शक्रः। आऽशिषं। कया। त्वं। नः।
ऊत्या। अभि। प्र। मंदसे। वृषन्। कया। स्तोतृऽभ्यः। आ। भर। कस्य। वृषा। सुते। सचा। नियुत्वान्। वृषभः।
रणत्। वृत्रऽहा। सोमऽपीतये॥ २४॥ अभि। सु। नः। त्वं। रयिं। मंदसानः। सहस्रिणं। प्रऽयंता। बोधि। दा
शुषे। पत्नीऽवंतः। सुताः। इमे। उशंतः। यंति। वीतये। अपां। जग्मिः। निऽचुंपुणः। इषिराः। होत्राः। असृक्ष
अध्वरे। त। इंद्रं। वृधासः। अच्छ। अवऽभृथं। ओजसा॥ तुभ्यं। सोमाः। सुताः। इमे। स्तीर्णं। बर्हिः। विभावसो इति
विभाऽवसो। स्तोतृऽभ्यः। इंद्र। आ। वह॥ २५॥ आ। ते। दक्षं। विऽरोचना। दधत्। रत्ना। वि। दाशुषे। स्तोतृऽभ्यः।

प.ष.६ इंद्र। अर्चत। आ। ते। दधामि। इंद्रियं। उक्था। विश्वा। शतक्रतोइति शतऽक्रतो। स्तोतृऽभ्यः। इंद्र। मृळय।
भद्रंऽभद्रं। नः। आ। भर। इषं। ऊर्जं। शतक्रतोइति शतऽक्रतो।०। सः। नः। विश्वानि। आ। भर। सुवितानि।
शतक्रतोइति शतऽक्रतो।०। सुतऽवंतः। हवामहे।०॥२८॥ उप। नः। हरिऽभिः। सुतं। याहि। मदानां। पते।०।
६५ द्विता। यः। वृत्रहन्ऽतमः। विदः। इंद्रः। शतऽक्रतुः।०। त्वं। हि। वृत्रऽहन्। एषां। पाता। सोमानां। असि।०।
इंद्रः। इषे। ददातु। नः। ऋभुक्षणं। ऋभुं। रयिं। वाजी। ददातु। वाजिनं॥२७॥ ॥अनुवाकः॥ ॥गोः। ध
यति। मरुतां। श्रवस्युः। माता। मघोनां। युक्ता। वह्निः। रथानां। यस्याः। देवाः। उपऽस्थे। व्रता। विश्वे।
धारयंते। सूर्यामासा। दृशे। कं।०। मरुतः। सोमऽपीतये। अस्ति। सोमः। अयं। सुतः। पिबंति। अस्य। म ६५
रुतः। उत। स्वऽराजः। अश्विना। पिबंति। मित्रः। अर्यमा। तना। पूतस्य। वरुणः। त्रिऽसधस्थस्य। जाऽव
तः।०। जोषं। आ। इंद्रः। सुतस्य। गोऽमतः। प्रातः। होताऽइव। मत्सति॥२८॥ कत्। अत्विषंत। सूरयः। तिरः।

आपःऽइव। स्रिधः। अर्षंति। पूतऽदक्षसः। कत्। वः। अद्य। महानां। देवानां। अवः। वृणे। त्मना। च। दस्मऽ
वर्चसां। आ। ये। विश्वा। पार्थिवानि। पप्रथन्। रोचना। दिवः। मरुतः। सोमऽपीतये॥ त्यान्। नु। पूतऽद
क्षसः। दिवः। वः। मरुतः। हुवे।०। त्यान्। नु। ये। वि। रोदसीइति। तस्तभुः। मरुतः। हुवे।०। त्यं। नु। मारुतं।
गणं। गिरिऽस्थां। वृषणं। हुवे।०॥२९॥ आ। त्वा। गिरः। रथीःऽइव। अस्थुः। सुतेषु। गिर्वणः। अभि। त्वा। सं।
अनूषत। इंद्र। वत्सं। न। मातरः। आ। त्वा। शुक्राः। अचुच्यवुः। सुतासः। इंद्र। गिर्वणः। पिब। तु। अस्य। अं
धसः। इंद्र। विश्वासु। ते। हितं। पिब। सोमं। मदाय। कं। इंद्र। श्येनऽआभृतं। सुतं। त्वं। हि। शश्वतीनां। प
तिः। राजा। विशां। असि। श्रुधि। हवं। तिरश्च्याः। इंद्र। यः। त्वा। सपर्यति। सुऽवीर्यस्य। गोऽमतः। रायः।
पूर्धि। महान्। असि। इंद्र। यः। ते। नवीयसीं। गिरं। मंद्रां। अजीजनत्। चिकित्विन्ऽमनसं। धियं। प्रत्नां।
ऋतस्य। पिप्युषीं॥३०॥ तं। ऊंइति। स्तवाम। यं। गिरः। इंद्रं। उक्थानि। ववृधुः। पुरूणि। अस्य। पौंस्या।

प॰ष॰६

सिसासंतः। वनामहे। शुद्धं। शुद्धेन। साम्ना। शुद्धैः। उक्थैः। ववृध्वांसं। शुद्धः। आशीःऽवान्। ममत्तु। इंद्र।
शुद्धः। नः। आ। गहि। शुद्धः। शुद्धाभिः। ऊतिऽभिः। शुद्धः। रयिं। नि। धारय। शुद्धः। ममद्धि। सोम्यः। इं
द्र। शुद्धः। हि। नः। रयिं। शुद्धः। रत्नानि। दाशुषे। शुद्धः। वृत्राणि। जिघ्नसे। शुद्धः। वाजं। सिसाससि॥
॥३१॥ अस्मै। उषसः। आ। अतिरंत। यामं। इंद्राय। नक्तं। ऊर्म्याः। सुऽवाचः। अस्मै। आपः। मातरः। सप्त।
तस्थुः। नृऽभ्यः। तराय। सिंधवः। सुऽपाराः। अतिऽविद्धा। विथुरेण। चित्। अस्त्रा। त्रिः। सप्त। सानु।
संऽहिता। गिरीणां। न। तत्। देवः। न। मर्त्यः। तुतुर्यात्। यानि। प्रऽवृद्धः। वृषभः। चकार। इंद्रस्य। वज्रः।
आयसः। निऽमिश्लः। इंद्रस्य। बाह्वोः। भूयिष्ठं। ओजः। शीर्षन्। इंद्रस्य। क्रतवः। निरेके। आसन्। आ।
ईषंत। श्रुत्यै। उपाके। मन्ये। त्वा। यज्ञियं। यज्ञियानां। मन्ये। त्वा। च्यवनं। अच्युतानां। मन्ये। त्वा। सत्व
नां। इंद्र। केतुं। मन्ये। त्वा। वृषभं। चर्षणीनां। आ। यत्। वज्रं। बाह्वोः। इंद्र। धत्से। मदऽच्युतं। अहये। हंतवै।

६६

६६

तुं इति। प्र। पर्वताः। अनवंत। प्र। गावः। प्र। ब्रह्माणः। अभिऽनक्षंतः। इंद्रं॥ ३२॥ तं। ऊं इति। स्तवाम। यः। इ
मा। जजान। विश्वा। जातानि। अवराणि। अस्मात्। इंद्रेण। मित्रं। दिधिषेम। गीःऽभिः। उपो इति। न
मःऽभिः। वृषभं। विशेम। वृत्रस्य। त्वा। श्वसथात्। ईषमाणाः। विश्वे। देवाः। अजहुः। ये। सखायः। म
रुत्ऽभिः। इंद्र। सख्यं। ते। अस्तु। अथ। इमाः। विश्वाः। पृतनाः। जयासि। त्रिः। षष्टिः। त्वा। मरुतः। ववृ
धानाः। उस्राःऽइव। राशयः। यज्ञियासः। उप। त्वा। आ। इमः। कृधि। नः। भागऽधेयं। शुष्मी। ते। एना। हवि
षा। विधेम। तिग्मं। आयुधं। मरुतां। अनीकं। कः। ते। इंद्र। प्रति। वज्रं। दधर्ष। अनायुधासः। असुराः।
अदेवाः। चक्रेण। तान्। अप। वप। ऋजीषिन्। महे। उग्राय। तवसे। सुऽवृक्तिं। प्र। ईरय। शिवऽतमाय।
पश्वः। गिर्वाहसे। गिरः। इंद्राय। पूर्वीः। धेहि। तन्वे। कुवित्। अंग। वेदत्॥ ३३॥ उक्थऽवाहसे। विऽभ्वे।
मनीषां। द्रुणा। न। पारं। ईरय। नदीनां। नि। स्पृश। धिया। तन्वि। श्रुतस्य। जुष्टऽतरस्य। ततः। विवि

श्री

प.प.६ ह्वयत्। ते। इंद्रः। जुजोषत्। स्तुहि। सुऽस्तुतिं। नमसा। आ। विवास। उप। अस्य। जरितः। मा। रुव
ण्यः। अवया। वाचं। ०। अव। द्रप्सः। अंशुऽमतीं। अतिष्ठत्। इयानः। कृष्णः। दशऽभिः। सहस्रैः। आव
त्। तं। इंद्रः। शच्या। धमंतं। अप। स्नेहितीः। नृऽमनाः। अधत्त। द्रप्सं। अपश्यं। विषुणे। चरंतं। उपऽह्व
६७ रे। नद्यः। अंशुऽमत्याः। नभः। न। कृष्णं। अवतस्थिऽवांसं। इष्यामि। वः। वृषणः। युध्यत। आजौ।
अध। द्रप्सः। अंशुऽमत्याः। उपऽस्थे। अधारयत्। तन्वं। तित्विषाणः। विशः। अदेवीः। अभि। आऽ
चरंतीः। बृहस्पतिना। युजा। इंद्रः। ससहे॥ १४॥ ०। सप्तऽभ्यः। जायमानः। अशत्रुऽभ्यः। अभवः।
शत्रुः। इंद्र। गूळ्हे इति। द्यावापृथिवी इति। अनु। अविंदः। विभुमत्ऽभ्यः। भुवनेभ्यः। रणं। धाः। ६७
०। अप्रतिऽमानं। ओजः। वज्रेण। वज्रिन्। धृषितः। जघंथ। त्वं। शुष्णस्य। अव। अतिरः। व
धत्रैः। त्वं। गाः। इंद्र। शच्या। इत्। अविंदः। ०। वृषभा। चर्षणीनां। घनः। वृत्राणां। तविषः। बभूथ।

त्वं। सिंधून्। असृजः। तस्तभानान्। त्वं। अपः। अजयः। दासऽपत्नीः। सः। सुऽक्रतुः। रणिता। यः। सु
तेषु। अनुत्तऽमन्युः। यः। अहाऽइव। रेवान्। ०। नरि। अपांसि। कर्ता। सः। वृत्रऽहा। प्रति। इत्। अन्यं।
आहुः। ०। चर्षणिऽधृत्। तं। सुऽस्तुता। हव्यैः। हुवेम। सः। प्रऽअविता। मघऽवा। नः। अधिऽवक्ता।
सः। वाजस्य। श्रवस्यस्य। दाता। ०। ऋभुक्षाः। सद्यः। जज्ञानः। हव्यः। बभूव। कृण्वन्। अपांसि। नर्या।
पुरूणि। सोमः। न। पीतः। हव्यः। सखिऽभ्यः॥ २१॥ याः। इंद्र। भुजः। आ। अभरः। स्वःऽवान्। असुरे
भ्यः। स्तोतारं। इत्। मघऽवन्। अस्य। वर्धय। ये। च। त्वे इति। वृक्तऽबर्हिषः। यं। इंद्र। दधिषे। त्वं। अश्वं।
गां। भागं। अव्ययं। यजमाने। सुन्वति। दक्षिणाऽवति। तस्मिन्। तं। धेहि। मा। पणौ। यः। इंद्र। सस्ति। अव्र
तः। अनुऽस्वापं। अदेवऽयुः। स्वैः। सः। एवैः। मुमुरत्। पोष्यं। रयिं। सनुतः। धेहि। तं। ततः। ०। अतः।
त्वा। गीःऽभिः। द्युऽगत्। इंद्र। केशिऽभिः। सुतऽवान्। आ। विवासति। यत्। वा। असि। रोचने। दिवः।

प॰ष॰६

६८

समुद्रस्य। अधि। विष्टपि। यत्। पार्थिवे। सदने। वृत्रहन्ऽतम। यत्। अंतरिक्षे। आ। गहि॥ शूर। सः।
नः। सोमेषु। सोमऽपाः। सुतेषु। शवसः। पते। मादयस्व। राधसा। सूनृताऽवता। इंद्र। राया। परीण
सा। मा। नः। इंद्र। परा। वृणक्। भव। नः। सधऽमाद्यः। त्वं। नः। ऊती। त्वं। इत्। नः। आप्यं। ०। अस्मे इ
ति। इंद्र। सचा। सुते। नि। सद। पीतये। मधु। कृधि। जरित्रे। मघऽवन्। अवः। महत्। ०। न। त्वा। देवासः।
आशत। न। मर्त्यासः। अद्रिऽवः। विश्वा। जातानि। शवसा। अभिऽभूः। असि। ०। विश्वाः। पृतनाः।
अभिऽभूतरं। नरं। सऽजूः। ततक्षुः। इंद्रं। जजनुः। च। राजसे। क्रत्वा। वरिष्ठं। वरे। आऽमुरिं। उत। उग्रं।
ओजिष्ठं। तवसं। तरस्विनं॥ २७॥ सं। ईं। रेभासः। अस्वरन्। इंद्रं। सोमस्य। पीतये। स्वःऽपतिं। यत्।
ईं। वृधे। धृतऽव्रतः। हि। ओजसा। सं। ऊतिऽभिः। नेमिं। नमंति। चक्षसा। मेषं। विप्राः। अभिऽस्वरा। सुऽ
दीतयः। वः। अद्रुहः। अपि। कर्णे। तरस्विनः। सं। ऋक्वऽभिः। तं। इंद्रं। जोहवीमि। मघऽवानं। उग्रं। सत्रा।

६८

ऽधानं। अप्रतिऽस्कुतं। शवांसि। मंहिष्ठः। गीःऽभिः। आ। च। यज्ञियः। ववर्तत्। राये। नः। विश्वाः। सुऽपथा।
कृणोतु। वज्री। त्वं। पुरः। इंद्र। चिकित्। एनाः। वि। ओजसा। शविष्ठ। शक्र। नाशयध्यै। त्वत्। विश्वानि। भुव
नानि। वज्रिन्। द्यावा। रेजेते इति। पृथिवी इति। च। भीषा। तत्। मा। ऋतं। इंद्र। शूर। चित्र। पातु। अपः। न। व
ज्रिन्। दुःऽइता। अति। पर्षि। भूरि। ०। विश्वऽप्स्न्यस्य। स्पृहयाय्यस्य। राजन्॥ २८॥ ॥ इति षष्ठाष्टके
षष्ठोध्यायः॥ ॥ हरिः ॐ॥ ॥ इंद्राय। साम। गायत। विप्राय। बृहते। बृहत्। धर्मऽकृते। विपःऽ
चिते। पनस्यवे। त्वं। इंद्र। अभिऽभूः। असि। त्वं। सूर्यं। अरोचयः। विश्वऽकर्मा। विश्वऽदेवः। मह
न्। असि। विऽभ्राजन्। ज्योतिषा। स्वः। अगच्छः। रोचनं। दिवः। देवाः। ते। इंद्र। सख्याय। येमिरे।
आ। इंद्र। नः। गधि। प्रियः। सत्राऽजित्। अगोह्यः। गिरिः। न। विश्वतः। पृथुः। पतिः। दिवः। अभि।
हि। सत्य। सोमऽपाः। उभे इति। बभूथ। रोदसी इति। इंद्र। असि। सुन्वतः। वृधः। पतिः। दिवः। ०। इंद्र।

प॰प॰७

६१

दर्ता। पुरां। असि। हंता। दस्योः। मनोः। वृधः। पतिः। दिवः॥ ६॥ अध। हि। इंद्र। गिर्वणः। उप। त्वा। कामा
न्। महः। ससृज्महे। उदाऽइव। यंतः। उदऽभिः॥ वाः। न। त्वा। यव्याभिः। वर्धंति। शूर। ब्रह्माणि। वावृध्वां
सं। चित्। अद्रिऽवः। दिवेऽदिवे॥ युंजंति। हरी इति। इषिरस्य। गाथया। उरौ। रथे। उरुऽयुगे। इंद्रऽवाहा।
वचःऽयुजा॥ त्वं। नः। इंद्र। आ। भर। ओजः। नृम्णं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। विऽचर्षणे। आ। वीरं। पृ
तनाऽसहं॥ त्वं। हि। नः। पिता। वसो इति। त्वं। माता। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। बभूविथ। अध। ते। सुम्नं।
ईमहे॥ त्वां। शुष्मिन्। पुरुऽहूत। वाजऽयंतं। उप। ब्रुवे। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। सः। नः। रास्व। सुऽवीर्यं॥
॥२॥ त्वां। इदा। ह्यः। नरः। अपीप्यन्। वज्रिन्। भूर्णयः। सः। इंद्र। स्तोमऽवाहसां। इह। श्रुधि। उप। स्व
सरं। आ। गहि॥ मत्स्व। सुऽशिप्र। हरिऽवः। तत्। ईमहे। त्वे इति। आ। भूषंति। वेधसः। तव। श्रवांसि।
उपऽमानि। उक्थ्या। सुतेषु। इंद्र। गिर्वणः॥ श्रायंतःऽइव। सूर्यं। विश्वा। इत्। इंद्रस्य। भक्षत। वसूनि।

जाते। जनमाने। ओजसा। प्रति। भागं। न। दीधिम॥ अनर्शऽरातिं। वसुऽदां। उप। स्तुहि। ०। सः। अस्य।
कामं। विधतः। न। रोषति। मनः। दानाय। चोदयन्॥ त्वं। इंद्र। प्रऽतूर्तिषु। अभि। विश्वाः। असि। स्पृधः।
अशस्तिऽहा। जनिता। विश्वऽतूः। असि। त्वं। तूर्य। तरुष्यतः॥ अनु। ते। शुष्मं। तुरयंतं। ईयतुः। क्षोणी
इति। शिशुं। न। मातरा। विश्वाः। ते। स्पृधः। श्नथयंत। मन्यवे। वृत्रं। यत्। इंद्र। तूर्वसि॥ इतः। ऊती। वः। अज
रं। प्रऽहेतारं। अप्रऽहितं। आशुं। जेतारं। हेतारं। रथिऽतमं। अतूर्तं। तुग्र्यऽवृधं॥ इष्कर्तारं। अनिःऽ
कृतं। सहःऽकृतं। शतंऽऊतिं। शतऽक्रतुं। समानं। इंद्रं। अवसे। हवामहे। वसवानं। वसुऽजुवं॥ ३॥ अयं।
ते। एमि। तन्वा। पुरस्तात्। विश्वे। देवाः। अभि। मा। यंति। पश्चात्। यदा। मह्यं। दीधरः। भागं। इंद्र। आत्।
इत्। मया। कृणवः। वीर्याणि॥ दधामि। ते। मधुनः। भक्षं। अग्रे। हितः। ते। भागः। सुतः। अस्तु। सो
मः। असः। च। त्वं। दक्षिणतः। सखा। मे। अध। वृत्राणि। जंघनाव। भूरि॥ प्र। सु। स्तोमं। भरत। वा

प.ष.७

७०

उत्ऽयंतः। इंद्राय। सत्यं। यदि। सत्यं। अस्ति। न। इंद्रः। अस्ति। इति। नेमः। ऊं इति। त्वः। आह। कः। ईं। ददर्श।
कं। अभि। स्तवाम। अयं। अस्मि। जरितरिति। पश्य। मा। इह। विश्वा। जातानि। अभि। अस्मि। मह्ना। ऋत
स्य। मा। प्रऽदिशः। वर्धयंति। आऽदर्दिरः। भुवना। दर्दरीमि। आ। यत्। मा। वेनाः। अरुहन्। ऋतस्य। एकं।
आसीनं। हर्यतस्य। पृष्ठे। मनः। चित्। मे। हृदः। आ। प्रति। अवोचत्। अचिक्रदन्। शिशुऽमंतः। सखा
यः।०। या। चकर्थ। मघऽवन्। इंद्र। सुन्वते। पारावतं। यत्। पुरुऽसंभृतं। वसु। अपऽअवृणोः। शरभा
य। ऋषिऽबंधवे।।६।। प्र। नूनं। धावत। पृथक्। न। इह। यः। वः। अवावरीत्। नि। सीं। वृत्रस्य। मर्मणि।
वज्रं। इंद्रः। अपीपतत्। मनःऽजवाः। अयमानः। आयसीं। अतरत्। पुरं। दिवं। सुऽपर्णः। गत्वा
य। सोमं। वज्रिणे। आ। अभरत्। समुद्रे। अंतरिति। शयते। उद्ना। वज्रः। अभिऽवृतः। भरंति। अस्मै।
संऽयतः। पुरःऽप्रस्रवणाः। बलिं। यत्। वाक्। वदंती। अविऽचेतनानि। राष्ट्री। देवानां। निऽससाद।

७०

मंद्रा। चतस्रः। ऊर्जं। दुदुहे। पयांसि। क्व। स्वित्। अस्याः। परमं। जगाम। देवीं। वाचं। अजनयंत। देवाः। तां। वि
श्वऽरूपाः। पशवः। वदंति। सा। नः। मंद्रा। इषं। ऊर्जं। दुहाना। धेनुः। वाक्। अस्मान्। उप। सुऽस्तुता। आ।
एतु।०। द्यौः। देहि। लोकं। वज्राय। विऽस्कभे। हनाव। वृत्रं। रिणचाव। सिंधून्। इंद्रस्य। यंतु। प्रऽसवे। विऽसृ
ष्टाः।।५।। ऋधक्। इत्था। सः। मर्त्यः। शशमे। देवऽतातये। यः। नूनं। मित्रावरुणौ। अभिष्टये। आऽचक्रे।
हव्यऽदातये। वर्षिष्ठऽक्षत्रौ। उरुऽचक्षसा। नरा। राजाना। दीर्घश्रुत्ऽतमा। ता। बाहुता। न। दंसना। रथर्यतः।
साकं। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। प्र। यः। वां। मित्रावरुणा। अजिरः। दूतः। अद्रवत्। अयःऽशीर्षा। मदेऽरघुः। न।
यः। संऽपृच्छे। न। पुनः। हवीतवे। न। संऽवादाय। रमते। तस्मात्। नः। अद्य। संऽऋतेः। उरुष्यतं। बाहुऽभ्यां।
नः। उरुष्यतं। प्र। मित्राय। प्र। अर्यम्णे। सचथ्यं। ऋतवसो इति ऋतऽवसो। वरूथ्यं। वरुणे। छंद्यं। वचः।
स्तोत्रं। राजऽसु। गायत।।६।। ते। हिन्विरे। अरुणं। जेन्यं। वसु। एकं। पुत्रं। तिसृणां। ते। धामानि। अमृ

प॰प॰७

तः। मर्त्यानां। अदब्धः। अभि। चक्षते। आ। मे। वचांसि। उत्ऽयता। द्युमत्ऽतमानि। कर्त्वा। उभा।
यातं। नासत्या। सऽजोषसा। प्रति। हव्यानि। वीतये। रातिं। यत्। वां। अरक्षसं। हवामहे। युवाभ्यां। वा
जिनीवसू इति वाजिनीऽवसू। प्राचीं। होत्रां। प्रऽतिरंतौ। इतं। नरा। गृणाना। जमत्ऽअग्निना। आ।
७१ नः। यज्ञं। दिविऽस्पृशं। वायो इति। याहि। सुमन्मऽभिः। अंतः। पवित्रे। उपरि। श्रीणानः।
अयं। शुक्रः। अयामि। ते। वेति। अध्वर्युः। पथिऽभिः। रजिष्ठैः। प्रति। हव्यानि। वीतये। अधा। नि
युत्वः। उभयस्य। नः। पिब। शुचिं। सोमं। गोऽआशिरं॥७॥ बट्। महान्। असि। सूर्य। बट्। आदित्य।
महान्। असि। महः। ते। सतः। महिमा। पनस्यते। अद्धा। देव। महान्। असि। बट्। सूर्य। श्रवसा। म ७१
हान्। असि। सत्रा। देव। महान्। असि। मह्ना। देवानां। असुर्यः। पुरःऽहितः। विऽभु। ज्योतिः। अ
दाभ्यं। इयं। या। नीची। अर्किणी। रूपा। रोहिण्या। कृता। चित्राऽइव। प्रति। अदर्शि। आऽयती। अंतः।

दशऽसु। बाहुषु। प्रऽजाः। ह। तिस्रः। अतिऽआयं। ईयुः। नि। अन्याः। अर्कं। अभितः। विविश्रे। बृह
त्। ह। तस्थौ। भुवनेषु। अंतः। पवमानः। हरितः। आ। विवेश। माता। रुद्राणां। दुहिता। वसूनां। स्वसा।
आदित्यानां। अमृतस्य। नाभिः। प्र। नु। वोचं। चिकितुषे। जनाय। मा। गां। अनागां। अदितिं। वधिष्ट। व
चःऽविदं। वाचं। उत्ऽईरयंतीं। विश्वाभिः। धीभिः। उपऽतिष्ठमानां। देवीं। देवेभ्यः। परि। आऽईयुषीं। गां।
आ। मा। अवृक्त। मर्त्यः। दभ्रऽचेताः॥८॥ त्वं। अग्ने। बृहत्। वयः। दधासि। देव। दाशुषे।०। सः। नः। ईळान
या। सह। देवान्। अग्ने। दुवस्युवा। चिकित्। विभानो इति विऽभानो। आ। वह।०। चोदिष्ठेन। यविष्ठ्य। अ
भि। स्म। वाजऽसातये। और्वभृगुऽवत्। शुचिं। अप्नवानऽवत्। आ। हुवे। अग्निं। समुद्रऽवाससं। हुवे।
वातऽस्वनं। कविं। पर्जन्यऽक्रन्द्यं। सहः।०॥९॥ आ। सवं। सवितुः। यथा। भगस्यऽइव। भुजिं। हुवे।०।
अग्निं। वः। वृधंतं। अध्वराणां। पुरुऽतमं। अच्छ। नप्त्रे। सहस्वते। अयं। यथा। नः। आऽभुवत्। त्वष्टा।

प॰ष॰७

रू॒पाऽइ॑व । तक्ष्या॑ । अ॒स्य । क्रत्वा॑ । य॒शस्व॑तः ॥ अ॒यम् । विश्वाः॑ । अ॒भि । श्रियः॑ । अ॒ग्निः । दे॒वेषु॑ । पत्य॑ते ॥ आ । वा
जैः॑ । उप॑ । नः॒ । गमत् ॥ विश्वे॑षां । इ॒ह । स्तु॒हि । होतॄ॒णां । य॒शःऽत॑मं ॥ अ॒ग्निं । य॒ज्ञेषु॑ । पू॒र्व्यं ॥१०॥ शीरं । पा॒व॒कऽ
शो॑चिषं । ज्येष्ठः॑ । यः । दमे॑षु । आ ॥ दी॒दाय॑ । दी॒र्घ॒श्रुत्ऽत॑मः ॥ ० गृ॒णी॒हि । वि॒प्र॒ । शु॒ष्मिणं॑ ॥ मि॒त्रं । न । या॒त॒य

७२

त्ऽज॑नं ॥ उप॑ । त्वा॒ । जा॒मयः॑ । गिरः॑ । देदि॑शतीः । ह॒विः॒ऽकृतः॑ ॥ वा॒योः । अनी॑के । अ॒स्थि॒र॒न् ॥ यस्य॑ । त्रि॒ऽधातु॑ ।
अवृ॑तं । ब॒र्हिः । त॒स्थौ । अस॑म्ऽदिनं ॥ आपः॑ । चि॒त् । नि । द॒ध॒ । प॒दं ॥ प॒दं । दे॒वस्य॑ । मी॒ळ्हुषः॑ । अना॑धृष्टाभिः ।

स्य

ऊ॒तिऽभिः॑ ॥ भ॒द्रा । सूर्यः॑ऽइव । उ॒प॒ऽदृक् ॥११॥ अग्ने॑ । घृ॒तस्य॑ । धी॒तिऽभिः॑ ॥ ते॒पा॒नः । दे॒व॒ । शो॒चिषा॑ ० तं । त्वा॒ ।
अ॒ज॒न॒न्त॒ । मा॒तरः॑ ॥ क॒विं । दे॒वासः॑ । अ॒ङ्गि॒रः॒ ॥ ह॒व्य॒ऽवाहं॑ । अम॑र्त्यं ॥ प्र॒ऽचे॑तसं । त्वा॒ । क॒वे॒ । अग्ने॑ । दू॒तं । वरे॑ण्यं ॥ ७२
ह॒व्य॒ऽवाहं॑ । नि । से॒दि॒रे॒ ॥ न॒हि । मे॒ । अस्ति॑ । अ॒घ्न्या ॥ न । स्वऽधि॑तिः । वन॑न्ऽवति ॥ अथ॑ । ए॒ता॒दृक् । भ॒रा॒मि॒ ।
ते॒ ॥ यत् । अ॒ग्ने॒ । कानि॑ । कानि॑ । चि॒त् । आ । ते॒ । दारू॑णि । द॒ध्मसि॑ ॥ ता । जु॒ष॒स्व॒ । य॒वि॒ष्ठ्य॒ ॥ यत् । अत्ति॑ । उ॒

ते । उ॒स्रियाः॑ । निः॒ऽनिजं॑ । धि॒रे॒ ॥ सः । रो॑रुवत् । अ॒भि । पूर्वाः॑ । अ॒चि॒क्र॒द॒त् । उ॒प॒ऽआ॒रुहः॑ । श्र॒थय॑न् । स्वा॒द॒ते॒ । ह
रिः॑ ॥ ति॒रः । प॒वित्रं॑ । प॒रि॒ऽयन् । उ॒रु । ज्रयः॑ । नि । शर्या॑णि । द॒ध॒ते॒ । दे॒वः । आ । वरं॑ ॥ वि । यः । म॒मे । य॒म्या॑ । सं॒य॒ती
इति॑ सं॒ऽय॒ती । मदः॑ । सा॒कं॒ऽवृधा॑ । पय॑सा । पि॒न्व॒त् । अक्षि॑ता ॥ म॒ही इति॑ । अ॒पा॒रे इति॑ । रज॑सी॒ इति॑ । वि॒ऽवे॒वि॒द॒त् ।
अ॒भि॒ऽव्र॒जन् । अक्षि॑तं । पाजः॑ । आ । द॒दे॒ ॥ सः । मा॒तरा॑ । वि॒ऽचर॑न् । वा॒ज॒यन् । अ॒पः । प्र । मेधि॑रः । स्व॒धया॑ । पि
न्व॒ते॒ । प॒दं ॥ अं॒शुः । यवे॑न । पि॒पि॒शे॒ । य॒तः । नृऽभिः॑ । सं । जा॒मिऽभिः॑ । न॒स॒ते॒ । र॒क्ष॒ते॒ । शिरः॑ ॥ सं । दक्षे॑ण । मन॑सा ।
जा॒य॒ते॒ । क॒विः । ऋ॒तस्य॑ । गर्भः॑ । निऽहि॑तः । य॒मा । प॒रः ॥ यू॒ना । ह॒ । सन्ता॑ । प्र॒थ॒मं । वि । ज॒ज्ञ॒तुः॒ । गुहा॑ । हि॒तं । ज
निम॑ । नेमं॑ । उत्ऽय॑तं ॥१९॥ म॒न्द्रस्य॑ । रू॒पं । वि॒वि॒दुः॒ । म॒नी॒षिणः॑ । श्ये॒नः । यत् । अन्धः॑ । अभ॑रत् । प॒रा॒ऽवतः॑ ॥ तं ।
म॒र्ज॒य॒न्त॒ । सु॒ऽवृधं॑ । न॒दीषु॑ । आ । उ॒शन्तं॑ । अं॒शुं । प॒रि॒ऽयन्तं॑ । ऋ॒ग्मियं॑ ॥ त्वां । मृ॒ज॒न्ति॒ । दश॑ । योष॑णः । सु॒तं । सो
म॒ । ऋषि॑ऽभिः । म॒तिऽभिः॑ । धी॒तिऽभिः॑ । हि॒तं ॥ अव्यः॑ । वारे॑भिः । उ॒त । दे॒वहू॑तिऽभिः । नृऽभिः॑ । य॒तः । वाजं॑ । आ ।

प॰स॰२

१४

दधि। सातये। परिऽप्रयंतं। वय्यं। सुऽसंसदं। सोमं। मनीषाः। अभि। अनूषत। स्तुऽभः। यः। धारया। मधुऽ
मान्। ऊर्मिणा। दिवः। इयर्ति। वाचं। रयिषाट्। अमर्त्यः। अयं। दिवः। इयर्ति। विश्वं। आ। रजः। सोमः। पु
नानः। कलशेषु। सीदति। अत्ऽभिः। गोभिः। मृज्यते। अद्रिऽभिः। सुतः। पुनानः। इंदुः। वरिवः। विदत्।
प्रियं। एव। नः। सोम। परिऽसिच्यमानः। वयः। दधत्। चित्रऽतमं। पवस्व। अद्वेषे इति। द्यावापृथिवी इ
ति। हुवेम। देवाः। धत्त। रयिं। अस्मे इति। सुऽवीरं॥२०॥ इषुः। न। धन्वन्। प्रति। धीयते। मतिः। वत्सः। न।
मातुः। उप। सर्जि। ऊधनि। उरुधाराःऽइव। दुहे। अग्रे। आऽयती। अस्य। व्रतेषु। अपि। सोमः। इष्यते। उपो
इति। मतिः। पृच्यते। सिच्यते। मधु। मंद्रऽअजनी। चोदते। अंतः। आसनि। पवमानः। संऽतनिः। प्रघ्नतांऽ
इव। मधुऽमान्। द्रप्सः। परि। वारं। अर्षति। अव्ये। वधूऽयुः। पवते। परि। त्वचि। श्रथ्नीते। नप्तीः। अदि
तेः। ऋतं। यते। हरिः। अक्रान्। यजतः। संऽयतः। मदः। नृम्णा। शिशानः। महिषः। न। शोभते। उक्षा। मि

१४

माति। प्रति। यंति। धेनवः। देवस्य। देवीः। उप। यंति। निःऽकृतं। अति। अक्रमीत्। अर्जुनं। वारं। अ
व्ययं। अत्कं। न। निक्तं। परि। सोमः। अव्यत। अमृक्तेन। रुशता। वाससा। हरिः। अमर्त्यः। निःऽनिजा
नः। परि। व्यत। दिवः। पृष्ठं। बर्हणा। निःऽनिजे। कृत। उपऽस्तरणं। चम्वोः। नभःऽमयं॥२१॥ सूर्यस्यऽइ
व। रश्मयः। द्रावयित्नवः। मत्सरासः। प्रऽसुपः। साकं। ईरते। तंतुं। ततं। परि। सर्गासः। आशवः। न।
इंद्रात्। ऋते। पवते। धाम। किं। चन। सिंधोःऽइव। प्रवणे। निम्ने। आशवः। वृषऽच्युताः। मदासः। गातुं।
आशत। शं। नः। निऽवेशे। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। अस्मे इति। वाजाः॥ सोम। तिष्ठंतु। कृष्टयः। आ। नः। पव
स्व। वसुऽमत्। हिरण्यऽवत्। अश्वऽवत्। गोऽमत्। यवऽमत्। सुऽवीर्यं। यूयं। हि। सोम। पितरः। मम।
स्थन। दिवः। मूर्धानः। प्रऽस्थिताः। वयःऽकृतः। एते। सोमाः। पवमानासः। इंद्रं। रथाःऽइव। प्र। ययुः। सा
तिं। अच्छ। सुताः। पवित्रं। अति। यंति। अव्यं। हित्वी। वव्रिं। हरितः। वृष्टिं। अच्छ। इंदो इति। इंद्राय। इंदुहते।

प॰ स॰ २

१५

पवस्व । सुऽमृळीकः । अनवद्यः । रिशादाः । भर । चंद्राणि । गृणते । वसूनि ॥ ० ॥ २२ ॥ त्रिः । अस्मै । सप्त ।
धेनवः । दुदुह्रे । सत्यां । आऽशिरं । पूर्व्ये । विऽओमनि । चत्वारि । अन्या । भुवनानि । निःऽनिजे । चारूणि ।
चक्रे । यत् । ऋतैः । अवर्द्धत ॥ सः । भिक्षमाणः । अमृतस्य । चारुणः । उभे इति । द्यावा । काव्येन । वि । श्र
थे । तेजिष्ठाः । अपः । मंहना । परि । व्यत । यदि । देवस्य । श्रवसा । सदः । विदुः ॥ ते । अस्य । संतु । केतवः ।
अमृत्यवः । अदाभ्यासः । जनुषी इति । उभे इति । अनु । येभिः । नृम्णा । च । देव्या । च । पुनते । आ । तत्
इत् । राजानं । मननाः । अगृभ्णत ॥ सः । मृज्यमानः । दशऽभिः । सुकर्मऽभिः । प्र । मध्यमासु । मातृषु ।
प्रऽमे । सचा । व्रतानि । पानः । अमृतस्य । चारुणः । उभे इति । नृऽचक्षाः । अनु । पश्यते । विरौ । सः । मर्मृ
जानः । इंद्रियाय । धायसे । आ । उभे इति । अंतरिति । रोदसी इति । हर्षते । हितः । वृषा । शुष्मेण । बाध
ते । वि । दुःऽमतीः । आऽदेदिशानः । शर्यहाऽइव । शुरुधः ॥ २४ ॥ सः । मातरा । न । ददृशानः । उस्त्रियः ।

१५

न

नानदत् । एति । मरुतांऽइव । स्वनः । जानन् । ऋतं । प्रथमं । यत् । स्वःऽनरं । प्रऽशस्तये । कं । अवृणीत ।
सुऽक्रतुः ॥ रुवति । भीमः । वृषभः । तविष्यया । शृंगे इति । शिशानः । हरिणी इति । विऽचक्षणः । आ ।
योनिं । सोमः । सुऽकृतं । नि । सीदति । गव्ययी । त्वक् । भवति । निःऽनिक् । अव्ययी ॥ शुचिः । पुनानः ।
तन्वं । अरेपसं । अव्ये । हरिः । नि । अधावि । विष्टऽसानवि । जुष्टः । मित्राय । वरुणाय । वायवे । त्रिऽधातु ।
मधु । क्रियते । सुकर्मऽभिः ॥ पवस्व । सोम । देवऽवीतये । वृषा । इंद्रस्य । हार्दि । सोमऽधानं । आ । विश ।
पुरा । नः । बाधात् । दुःऽइता । अति । पारय । क्षेत्रऽवित् । हि । दिशः । आह । विऽपृच्छते ॥ हितः । न । सप्तिः ।
अभि । वाजं । अर्ष । इंद्रस्य । इंदो इति । जठरं । आ । पवस्व । नावा । न । सिंधुं । अति । पर्षि । विद्वान् ।
शूरः । न । युध्यन् । अव । नः । निदः । स्परिति स्पः ॥ २६ ॥ आ । दक्षिणा । सृज्यते । शुष्मी । आऽसदं ।
वेति । द्रुहः । रक्षसः । पाति । जागृविः । हरिः । ओपशं । कृणुते । नभः । पयः । उपऽस्तिरे । चम्वोः । ब्र

प॰स॰२ स्म । निःऽनिजे । प्र । कृष्टिहाऽइव । शूषः । एति । रोरुवत् । असुर्यं । वर्णं । नि । रिणीते । अस्य । तं । जहाति । व
व्रिं । पितुः । एति । निःऽकृतं । उपऽप्रुतं । कृणुते । निःऽनिजं । तना । अद्रिऽभिः । सुतः । पवते । गभस्त्योः । वृ
षऽयते । नभसा । वेपते । मती । सः । मोदते । नसते । साधते । गिरा । नेनिक्ते । अप्ऽसु । यजते । परीम
१६ णि । परि । द्युक्षं । सहसः । पर्वतऽवृधं । मध्वः । सिंचंति । हर्म्यस्य । सक्षणिं । आ । यस्मिन् । गावः । सुहु
तऽअदः । ऊधनि । मूर्धन् । श्रीणंति । अग्रियं । वरीमऽभिः । सं । ईं । इति । रथं । न । भुरिजोः । अहेषत ।
दश । स्वसारः । अदितेः । उपऽस्थे । आ । अजिगात् । उप । ज्रयति । गोः । अपीच्यं । पदं । यत् । अस्य । मतु
थाः । अजीजनन् ॥ ३७ ॥ श्येनः । न । योनिं । सदनं । धिया । कृतं । हिरण्ययं । आऽसदं । देवः । आ । ईष १६
ति । आ । ईं । इति । रिणंति । बर्हिषि । प्रियं । गिरा । अश्वः । न । देवान् । अपि । एति । यज्ञियः । परा
विऽअक्तः । अरुषः । दिवः । कविः । वृषा । त्रिऽपृष्ठः । अनविष्ट । गाः । अभि । सहस्रऽनीतिः । य

तिः । पराऽयतिः । रेभः । न । पूर्वीः । उषसः । वि । राजति । त्वेषं । रूपं । कृणुते । वर्णः । अस्य । सः । यत्र । अशयत्
सम्ऽऋता । सेधति । स्रिधः । अप्साः । याति । स्वधया । दैव्यं । जनं । सं । सुऽस्तुती । नसते । सं । गोऽअग्रया । उ
क्षाऽइव । यूथा । परिऽयन् । अरावीत् । अधि । त्विषीः । अधित । सूर्यस्य । दिव्यः । सुऽपर्णः । अव । चक्षत ।
क्षां । सोमः । परि । क्रतुना । पश्यते । जाः ॥ ३८ ॥ हरिं । मृजंति । अरुषः । न । युज्यते । सं । धेनुऽभिः । कलशे ।
सोमः । अज्यते । उत् । वाचं । ईरयति । हिन्वते । मती । पुरुऽस्तुतस्य । कति । चित् । परिऽप्रियः । साकं । व
दंति । बहवः । मनीषिणः । इंद्रस्य । सोमं । जठरे । यत् । आऽदुदुः । यदि । मृजंति । सुऽगभस्तयः । नरः । सऽ
नीळाभिः । दशऽभिः । काम्यं । मधु । अरममाणः । अति । एति । गाः । अभि । सूर्यस्य । प्रियं । दुहितुः । ति
रः । रवं । अनु । अस्मै । जोषं । अभरत् । विनंऽगृसः । सं । द्वयीभिः । स्वसृऽभिः । क्षेति । जामिऽभिः । नृऽ
धूतः । अद्रिऽसुतः । बर्हिषि । प्रियः । पतिः । गवां । प्रऽदिवः । इंदुः । ऋत्वियः । पुरंधिऽवान् । मनुषः ॥

प॰स॰२

१७

यज्ञःऽसाधनः। शुचिः। धिया। पवते। सोमः। इंद्रा। ते। न्वा कुऽर्यां। चोदितः। धारया। स्ततः। अनुऽस्वधां।
पवते। सोमः। इंद्र। ते। आ। अप्राः। क्रतून्। सं। अजैः। अध्वरे। मतीः। वेः। न। द्रुऽसत्। चम्वोः। आ। अ
सदत्। हरिः॥ २७॥ अंशुं। दुहंति। स्तनयंतं। अक्षितं। कविं। कवयः। अपसः। मनीषिणः। सं। ईं। इति।
गावः। मतयः। यंति। संऽयतः। ऋतस्य। योना। सदने। पुनःऽभुवः। नाभा। पृथिव्याः। धरुणः। महः। दि
वः। अपां। ऊर्मौ। सिंधुषु। अंतः। उक्षितः। इंद्रस्य। वज्रः। वृषभः। विभुऽवसुः। सोमः। हृदे। पवते। चारु
मत्सरः। सः। तु। पवस्व। परि। पार्थिवं। रजः। स्तोत्रे। शिक्षन्। आऽधून्वते। च। सुक्रतो इति सुऽक्रतो।
मा। नः। निः। भाक्। वसुनः। सदनऽस्पृशः। रयिं। पिशंगं। बहुलं। वसीमहि। आ। तु। नः। इंद्रो इति। श
तऽदातु। अश्व्यं। सहस्रऽदातु। पशुऽमत्। हिरण्यऽवत्। उप। मास्व। बृहतीः। रेवतीः। इषः। अधि।
स्तोत्रस्य। पवमान। नः। गहि॥ २८॥ स्त्रक्वे। द्रप्सस्य। धमतः। सं। अस्वरन्। ऋतस्य। योना। सं। अ

१७

रंत। नाभयः। त्रीन्। सः। मूर्ध्नः। असुरः। चक्रे। आऽरभे। सत्यस्य। नावः। सुऽकृतं। अपीपरन्। सम्यक्। स
म्यंचः। महिषाः। अहेषत। सिंधोः। ऊर्मौ। अधि। वेनाः। अवीविपन्। मधोः। धाराभिः। जनयंतः। अर्कं। इ
त्। प्रियां। इंद्रस्य। तन्वं। अवीवृधन्। पवित्रऽवंतः। परि। वाचं। आसते। पिता। एषां। प्रत्नः। अभि। र
क्षति। व्रतं। महः। समुद्रं। वरुणः। तिरः। दधे। धीराः। इत्। शेकुः। धरुणेषु। आऽरभं। सहस्रऽधा
रे। अव। ते। सं। अस्वरन्। दिवः। नाके। मधुऽजिह्वाः। असश्चतः। अस्य। स्पशः। न। नि। मिषंति।
भूर्णयः। पदेऽपदे। पाशिनः। संति। सेतवः। पितुः। मातुः। अधि। आ। ये। संऽअस्वरन्। ऋचा।
शोचंतः। संऽदहंतः। अव्रतान्। इंद्रऽद्विष्टां। अप। धमंति। मायया। त्वचं। असिक्नीं। भूमनः। दि
वः। परि॥ २९॥ प्रत्नात्। मानात्। अधि। आ। श्लोकऽयंत्रासः। रभसस्य। मंतवः। अप। अनक्षासः। बधि
राः। अहासत। ऋतस्य। पंथां। न। तरंति। दुःऽकृतः। सहस्रऽधारे। विऽतते। पवित्रे। आ। वाचं। पु

प॰स॰२

१८

नंति। कवयः। मनीषिणः। रुद्रासः। एषां। इषिरासः। अद्रुहः। स्पशः। स्वऽअंचः। सुऽदृशः। नृऽ
चक्षसः। ऋतस्य। गोपाः। न। दभाय। सुऽक्रतुः। त्री। सः। पवित्रा। हृदि। अंतः। आ। दधे। विद्वा
न्। सः। विश्वा। भुवना। अभि। पश्यति। अव। अजुष्टान्। विध्यति। कर्ते। अव्रतान्। ऋतस्य।
तंतुः। विऽततः। पवित्रे। आ। जिह्वायाः। अग्रे। वरुणस्य। मायया। धीराः। चित्। तत्। संऽइनक्षं
तः। आ। नात। अत्र। कर्ते। अव। पदाति। अप्रऽभुः॥ ३०॥ शिशुः। न। जातः। अव। चक्रदत्। वने।
स्वः। यत्। वाजी। अरुषः। सिसासति। दिवः। रेतसा। सचते। पयःऽवृधा। तं। ईमहे। सुऽमती।
शर्म। सऽप्रथः। दिवः। यः। स्कंभः। धरुणः। सुऽआततः। आऽपूर्णः। अंशुः। परिऽएति। विश्व
तः। सः। इमे इति। मही इति। रोदसी इति। यक्षत्। आऽवृता। समीचीने इति संऽईचीने इति। दाधार। सं।
इषः। कविः। महि। प्सरः। सुऽकृतं। सोम्यं। मधु। उर्वी। गव्यूतिः। अदितेः। ऋतं। यते। ईशे। यः। वृ

१८

ष्टेः। इतः। उस्रियः। वृषा। अपां। नेता। यः। इतःऽउतिः। ऋग्मियः। आत्मन्ऽवत्। नभः। दुह्यते। घृ
तं। पयः। ऋतस्य। नाभिः। अमृतं। वि। जायते। संऽईचीनाः। सुऽदानवः। प्रीणंति। तं। नरः। हितं।
अव। मेहंति। पेरवः। अरावीत्। अंशुः। सचमानः। ऊर्मिणा। देवऽअव्यं। मनुषे। पिन्वति। त्वचं। दधा
ति। गर्भं। अदितेः। उपऽस्थे। आ। येन। तोकं। च। तनयं। च। धामहे॥ ३१॥ सहस्रऽधारे। अव। ताः।
असश्चतः। तृतीये। संतु। रजसि। प्रजाऽवतीः। चतस्रः। नाभः। निऽहिताः। अवः। दिवः। हविः।
भरंति। अमृतं। घृतऽश्चुतः। श्वेतं। रूपं। कृणुते। यत्। सिसासति। सोमः। मीढ्वान्। असुरः।
वेद। भूमनः। धिया। शमी। सचते। सः। ईं। अभि। प्रऽवत्। दिवः। कवंधं। अव। दर्षत्। उद्रिणं। ०।
कार्ष्मन्। आ। वाजी। अक्रमीत्। ससऽवान्। आ। हिन्विरे। मनसा। देवऽयंतः। कक्षीवते। शतऽ
हिमाय। गोनां। अद्भिः। सोम। पपृचानस्य। ते। रसः। अव्यः। वारं। वि। पवमान। धावति। सः।

प॰स॰२

९९

मृज्यमानः। कविऽभिः। मदिन्ऽतमः। स्वदस्व। इंद्राय। पवमान। पीतये॥ २२॥ अभि। प्रियाणि। पवते।
चनःऽहितः। नामानि। यह्वः। अधि। येषु। वर्द्धते। आ। सूर्यस्य। बृहतः। बृहन्। अधि। रथं। वि
ष्वंचं। अरुहत्। विऽचक्षणः॥ ऋतस्य। जिह्वा। पवते। मधु। प्रियं। वक्ता। पतिः। धियः। अस्याः। अ
दाभ्यः। दधाति। पुत्रः। पित्रोः। अपीच्यं। नाम। तृतीयं। अधि। रोचने। दिवः॥ अव। द्युतानः। क
लशान्। अचिक्रदत्। नृऽभिः। येमानः। कोशे। आ। हिरण्यये। ०। अधि। त्रिऽपृष्ठः। उषसः।
वि। राजति॥ अद्रिऽभिः। सुतः। मतिऽभिः। चनःऽहितः। प्रऽरोचयन्। रोदसी इति। मातरा। शुचिः।
रोमाणि। अव्या। समया। वि। धावति। मधोः। धारा। पिन्वमाना। दिवेऽदिवे॥ परि। सोम। प्र। ध
न्व। स्वस्तये। नृऽभिः। पुनानः। अभि। वासय। आऽशिरं। ये। ते। मदाः। आहनसः। विऽहाय
सः। तेभिः। इंद्रं। चोदय। दातवे। मघं॥ २३॥ ॥ ॥ इति सप्तमाष्टके द्वितीयोध्यायः॥ ॥

१९

हूसः

॥ हरिः ओ३म्॥ ॥ धर्त्ता। दिवः। पवते। कृत्व्यः। दक्षः। देवानां। अनुऽमाद्यः। नृऽभिः। हरिः।
सृजानः। अत्यः। न। सत्वऽभिः। वृथा। पाजांसि। कृणुते। नदीषु। आ॥ शूरः। न। धत्ते। आयुधा।
गभस्त्योः। स्व१रिति स्वः। सिसासन्। रथिरः। गोऽइष्टिषु॥ इंद्रस्य। शुष्मं। ईरयन्। अपस्युऽभिः।
इंदुः। हिन्वानः। अज्यते। मनीषिऽभिः॥ इंद्रस्य। सोम। पवमानः। ऊर्मिणा। तविष्यमाणः। जठरेषु।
आ। विश॥ प्र। नः। पिन्व। विऽद्युत्। अभ्राऽइव। रोदसी इति। धिया। न। वाजान्। उप। मासि। शश्व
तः॥ विश्वस्य। राजा। पवते। स्वःऽदृशः। ऋतस्य। धीतिं। ऋषिऽषाट्। अवीवशत्॥ यः। सूर्यस्य। अ
सिरेण। मृज्यते। पिता। मतीनां। असमष्टऽकाव्यः॥ वृषाऽइव। यूथा। परि। कोशं। अर्षसि। अपां।
उपऽस्थे। वृषभः। कनिक्रदत्॥ सः। इंद्राय। पवसे। मत्सरिन्ऽतमः। यथा। जेषाम। समिऽथे। त्वाऽ
ऊतयः॥ २॥ एषः। प्र। कोशे। मधुऽमान्। अचिक्रदत्। इंद्रस्य। वज्रः। वपुषः। वपुःऽतरः। अभि।

प॰स॰२

ई॥ ऋतस्य। स्नुऽइषाः। घृतऽश्चुतः। वाश्राः। अर्षन्ति। पयसाऽइव। धेनवः। सः। पूर्व्यः। पवते। यं। दि
वः। परि। श्येनः। मथायत्। इषितः। तिरः। रजः। सः। मध्वः। आ। युवते। वेविजानः। इत्। कृशानोः। अ
स्तुः। मनसा। अह। बिभ्युषा॥ ते। नः। पूर्वासः। उपरासः। इंदवः। महे। वाजाय। धन्वंतु। गोऽमते। ईक्षे
२०
ण्यासः। अह्यः। न। चारवः। ब्रह्मऽब्रह्म। ये। जुजुषुः। हविःऽहविः॥ आ। यः। नः। विद्वान्। वनवत्। वनु
ष्यतः। इंदुः। सत्राचा। मनसा। पुरुऽस्तुतः। इनस्य। यः। सदने। गर्भं। आऽदधे। गवां। उरुऽब्जं। अभि।
अर्षति। व्रजं। चक्रिः। दिवः। पवते। कृत्व्यः। रसः। महान्। अदब्धः। वरुणः। हुरुक्। यते। असावि। मि
त्रः। वृजनेषु। यज्ञियः। अत्यः। न। यूथे। वृषऽयुः। कनिक्रदत्॥ २॥ प्र। राजा। वाचं। जनयन्। असि
ष्यदत्। अपः। वसानः। अभि। गाः। इयक्षति। गृभ्णाति। रिप्रं। अविः। अस्य। तान्वा। शुद्धः। देवा
नां। उप। याति। निःऽकृतं॥ इंद्राय। सोम। परि। सिच्यसे। नृऽभिः। नृऽचक्षाः। ऊर्मिः। अज्यसे। वने। पू
कविः॥ २०

र्वीः। हि। ते। स्रुतयः। संति। यातवे। सहस्रं। अश्वाः। हरयः। चमूऽसदः। समुद्रियाः। अप्सरसः॥
मनीषिणं। आसीनाः। अंतः। अभि। सोमं। अक्षरन्॥ ताः। ईं। हिन्वंति। हर्म्यस्य। सक्षणिं। या
चंते। सुम्नं। पवमानं। अक्षितं॥ गोऽजित्। नः। सोमः। रथऽजित्। हिरण्यऽजित्। स्वःऽजित्। अ
प्ऽजित्। पवते। सहस्रऽजित्। यं। देवासः। चक्रिरे। पीतये। मदं। स्वादिष्ठं। द्रप्सं। अरुणं। मयःऽ
भुवं॥ एतानि। सोम। पवमानः। अस्मऽयुः। सत्यानि। कृण्वन्। द्रविणानि। अर्षसि। जहि। शत्रुं।
अंतिके। दूरके। च। यः। उर्वीं। गव्यूतिं। अभयं। च। नः। कृधि॥ ३॥ अचोदसः। नः। धन्वंतु। इंदवः।
प्र। सुवानासः। बृहत्ऽदिवेषु। हरयः। वि। च। नशन्। न। इषः। अरातयः। अर्यः। नशंत। सनि
षंत। नः। धियः॥ प्र। नः। धन्वंतु। इंदवः। मदऽच्युतः। धना। वा। येभिः। अर्वतः। जुनीमसि॥ तिरः।
मर्तस्य। कस्य। चित्। परिऽह्वृतिं। वयं। धनानि। विश्वधा। भरेमहि॥ उत। स्वस्याः। अरात्याः। अ

प॰स॰३

रिः। हि। सः। उत। अन्यस्याः। अरात्याः। वृकः। हि। सः। धन्वन्। न। तृष्णा। सं। अरीत। तान्। अ
भि। सोम। जहि। पवमान। दुः। आध्यः। दिवि। ते। नाभा। परमः। यः। आऽददे। पृथिव्याः। ते। रुरु
हुः। सानवि। क्षिपः। अद्रयः। त्वा। बप्सति। गोः। अधि। त्वचि। अप्ऽसु। त्वा। हस्तैः। दुदुहुः। मनीषिणः। त्वा।
२१ एव। ते। इंदो इति। सुऽभ्वं। सुऽपेशसं। रसं। तुंजंति। प्रथमाः। अभिऽश्रियः। निंदंऽनिंदं। पवमान।
नि। तारिषः। आविः। ते। शुष्मः। भवतु। प्रियः। मदः। ॥४॥ सोमस्य। धारा। पवते। नृऽचक्षसः। ऋ च
तेन। देवान्। हवते। दिवः। परि। बृहस्पतेः। रवथेन। वि। दिद्युते। समुद्रासः। न। सवनानि। विव्य
चुः। यं। त्वा। वाजिन्। अघ्न्याः। अभि। अनूषत। अयः। हतं। योनिं। आ। रोहसि। द्युऽमान्। २१
मघोनां। आयुः। प्रऽतिरन्। महि। श्रवः। इंद्राय। सोम। पवसे। वृषा। मदः। आ। इंद्रस्य। कुक्षा। प
वते। मदिन्ऽतमः। ऊर्जं। वसानः। श्रवसे। सुऽमंगलः। प्रत्यङ्। सः। विश्वा। भुवना। अभि। पप्र

थो। क्रीळन्। हरिः। अत्यः। स्यंदते। वृषा। तं। त्वा। देवेभ्यः। मधुमत्ऽतमं। नरः। सहस्रऽधारं। दुदुते।
दश। क्षिपः। नृऽभिः। सोम। प्रऽच्युतः। ग्रावऽभिः। सुतः। विश्वान्। देवान्। आ। पवस्व। सहस्रऽजित्।
तं। त्वा। हस्तिनः। मधुऽमंतं। अद्रिऽभिः। दुहंति। अप्ऽसु। वृषभं। दश। क्षिपः। इंद्रं। सोम। मादयन्।
दैव्यं। जनं। सिंधोः। इव। ऊर्मिः। पवमानः। अर्षसि। ॥५॥ प्र। सोमस्य। पवमानस्य। ऊर्मयः। इंद्रस्य। यं
ति। जठरं। सुऽपेशसः। दध्ना। यत्। ईं। उत्ऽनीताः। यशसा। गवां। दानाय। शूरं। उत्ऽअमंदिषुः। सु
ताः। अछ। हि। सोमः। कलशान्। असिस्यदत्। अत्यः। न। वोळ्हा। रघुऽवर्तनिः। वृषा। अथ। देवा
नां। उभयस्य। जन्मनः। विद्वान्। अश्नोति। अमुतः। इतः। च। यत्। आ। नः। सोम। पवमानः। किर। व
सु। इंदो इति। भव। मघऽवा। राधसः। महः। शिक्ष। वयःऽधः। वसवे। सु। चेतुना। मा। नः। गयं। आ
रे। अस्मत्। परा। सिचः। आ। नः। पूषा। पवमानः। सुऽरातयः। मित्रः। गच्छंतु। वरुणः। सऽजोषसः।

प॰स॰३

बृहस्पतिः। मरुतः। वायुः। अश्विना। त्वष्टा। सविता। सुऽयमा। सरस्वती॥ उभे इति। द्यावापृथि
वी इति। विश्वमिन्वे इति विश्वंऽइन्वे। अर्यमा। देवः। अदितिः। विऽधाता। भगः। नृऽशंसः। उरु।
अंतरिक्षं। विश्वे। देवाः। पवमानं। जुषंत॥ ६॥ असावि। सोमः। अरुषः। वृषा। हरिः। राजाऽइव।
२२ दस्मः। अभि। गाः। अचिक्रदत्। पुनानः। वारं। परि। एति। अव्ययं। श्येनः। न। योनिं। घृतऽवं
तं। आऽसदं। कविः। वेधस्या। परि। एषि। माहिनं। अत्यः। न। मृष्टः। अभि। वाजं। अर्षसि।
अपऽसेधन्। दुःऽइता। सोम। मृळय। घृतं। वसानः। परि। यासि। निःऽनिजं। पर्जन्यः। पिता।
महिषस्य। पर्णिनः। नाभा। पृथिव्याः। गिरिषु। क्षयं। दधे। स्वसारः। आपः। अभि। गाः। उत। अ २२
सरन्। सं। ग्रावऽभिः। नसते। वीते। अध्वरे। जायाऽइव। पत्यौ। अधि। शेव। मंहसे। पज्रा
याः। गर्भ। शृणुहि। ब्रवीमि। ते। अंतः। वाणीषु। प्र। चर। सु। जीवसे। अनिंद्यः। वृजने। सोम।

जागृहि। यथा। पूर्वेभ्यः। शतऽसाः। अमृध्रः। सहस्रऽसाः। परिऽअयाः। वाजं। इंदो इति। एव। पवस्व।
सुविताय। नव्यसे। तव। व्रतं। अनु। आपः। सचंते॥ ७॥ पवित्रं। ते। विऽततं। ब्रह्मणः। पते। प्रऽभुः।
गात्राणि। परि। एषि। विश्वतः। अतप्तऽतनूः। न। तत्। आमः। अश्नुते। शृतासः। इत्। वहंतः। तत्। सं।
आशत॥ तपोः। पवित्रं। विऽततं। दिवः। पदे। शोचंतः। अस्य। तंतवः। वि। अस्थिरन्। अवंति। अ
स्य। पवितारं। आशवः। दिवः। पृष्ठं। अधि। तिष्ठंति। चेतसा॥ अरूरुचत्। उषसः। पृश्निः।
अग्रियः। उक्षा। बिभर्ति। भुवनानि। वाजऽयुः। मायाऽविनः। ममिरे। अस्य। मायया। नृऽचक्ष
सः। पितरः। गर्भं। आ। दधुः॥ गंधर्वः। इत्था। पदं। अस्य। रक्षति। पाति। देवानां। जनिमानि। अ
द्भुतः। गृभ्णाति। रिपुं। निऽधया। निधाऽपतिः। सुकृत्ऽतमाः। मधुनः। भक्षं। आशत॥ हविः।
हविष्मः। महि। सद्म। दैव्यं। नभः। वसानः। परि। यासि। अध्वरं। राजा। पवित्रऽरथः। वाजं।

प॰स॰३

आ। अरुहः। सहस्रऽऋष्टिः। जयसि। श्रवः। बृहत्॥ ८॥ पवस्व। देवऽमादनः। विऽचर्षणिः। अ
प्साः। इंद्राय। वरुणाय। वायवे। कृधि। नः। अद्य। वरिवः। स्वस्तिऽमत्। उरुऽक्षितौ। गृणीहि। दै
व्यं। जनं। आ। यः। तस्थौ। भुवनानि। अमर्त्यः। विश्वानि। सोमः। परि। तानि। अर्षति। कृण्वन्। संऽ
चृतं। विऽचृतं। अभिष्टये। इंदुः। सिसक्ति। उषसं। न। सूर्यः। आ। यः। गोभिः। सृज्यते। ओषधी

२३

षु। आ। देवानां। सुम्ने। इषयन्। उपऽवसुः। आ। विऽद्युता। पवते। धारया। सुतः। इंद्रं। सोमः।
मादयन्। दैव्यं। जनं। एषः। स्यः। सोमः। पवते। सहस्रऽजित्। हिन्वानः। वाचं। इषिरां। उषःऽ
बुधं। इंदुः। समुद्रं। उत्। इयर्ति। वायुऽभिः। आ। इंद्रस्य। हार्दि। कलशेषु। सीदति। अभि। त्यं।

२३

गावः। पयसा। पयःऽवृधं। सोमं। श्रीणंति। मतिऽभिः। स्वःऽविदं। धनंऽजयः। पवते। कृत्व्यः।
रसः। विप्रः। कविः। काव्येन। स्वःऽचनाः॥ ९॥ इंद्राय। सोम। सुऽसुतः। परि। स्रव। अप। अ

मीवा। भवतु। रक्षसा। सह। मा। ते। रसस्य। मत्सत। द्वयाविनः। द्रविणस्वंतः। इह। संतु। इंदवः।
अस्मान्। सम्ऽमर्ये। पवमान। चोदय। दक्षः। देवानां। असि। हि। प्रियः। मदः। जहि। शत्रून्। अभि
आ। भंदनाऽयतः। पिब। इंद्र। सोमं। अव। नः। मृधः। जहि। अदब्धः। इंदो इति। पवसे। मदिन्ऽ
तमः। आत्मा। इंद्रस्य। भवसि। धासिः। उत्ऽतमः। अभि। स्वरंति। बहवः। मनीषिणः। राजानं।
अस्य। भुवनस्य। निंसते। सहस्रऽनीथः। शतऽधारः। अद्भुतः। इंद्राय। इंदुः। पवते। काम्यं।
मधु। जयन्। क्षेत्रं। अभि। अर्ष। जयन्। अपः। उरुं। नः। गातुं। कृणु। सोम। मीढ्वः। कनिक्रद
त्। कलशे। गोभिः। अज्यसे। वि। अव्ययं। समया। वारं। अर्षसि। मर्मृज्यमानः। अत्यः।
न। सानसिः। इंद्रस्य। सोम। जठरे। सं। अक्षरः। स्वादुः। पवस्व। दिव्याय। जन्मने। स्वादुः। इंद्रा
य। सुऽहवीतुऽनाम्ने। स्वादुः। मित्राय। वरुणाय। वायवे। बृहस्पतये। मधुऽमान्। अदाभ्यः।

प॰स॰३

२४

॥१०॥ अ॒त्यं। मृ॒जंति॑। क॒लशे॑। दश॑। क्षिप॑ः। प्र। विप्रा॑णां। म॒तय॑ः। वाच॑ः। ई॒र॒ते॒। पव॑मानाः। अ॒भि।
अ॒र्ष॒ति॒। सु॒ऽस्तु॒तिं। आ। इं॒द्रं॑। वि॒शं॒ति॒। म॒दि॒रास॑ः। इं॒द॑वः। पव॑मानः। अ॒भि। अ॒र्ष॒। सु॒ऽवीर्यं॑। उ॒
र्विं। गव्यू॑तिं। म॒हि। शर्म॑। स॒ऽप्रथ॑ः। माकिः॑। नः॒। अ॒स्य। परि॑ऽसूतिः॑। ई॒शत॒। इंदो॒ इति॑। जये॑म। त्वया॑।
धनं॑ऽधनं। अधि॑। द्यां। अ॒स्था॒त्। वृ॒ष॒भः। वि॒ऽच॒क्ष॒णः। अ॒रू॒रु॒च॒त्। वि। दि॒वः। रो॒च॒ना। क॒विः।
राजा॑। प॒वित्रं॑। अति॑। ए॒ति॒। रोरु॑वत्। दि॒वः। पी॒यूषं॑। दु॒हु॒ते॒। नृ॒ऽचक्ष॑सः। दि॒वः। नाके॑। मधु॑ऽजिह्वाः।
अ॒स॒श्चत॑ः। वे॒नाः। दु॒हं॒ति॒। उ॒क्षणं॑। गिरि॑ऽस्थां। अ॒प्ऽसु। द्र॒प्सं। व॒वृ॒धा॒नं। स॒मु॒द्रे। आ। सिं॒धोः।
ऊ॒र्मा। मधु॑ऽमंतं। प॒वित्रे॑। आ। नाके॑। सु॒ऽप॒र्णं। उ॒प॒प॒प्ति॒ऽवांसं॑। गिर॑ः। वे॒नानां॑। अ॒कृ॒पं॒त॒। पू॒र्वीः॑।
शिशुं॑। रि॒हं॒ति॒। म॒तय॑ः। पनि॑प्नतं। हि॒र॒ण्ययं॑। श॒कु॒नं। क्षाम॑णि। स्थां। ऊ॒र्ध्वः। गं॒ध॒र्वः। अधि॑। ना

२४

के॑। अ॒स्था॒त्। विश्वा॑। रू॒पा। प्र॒ति॒ऽचक्षा॑णः। अ॒स्य॒। भा॒नुः। शु॒क्रेण॑। शो॒चिषा॑। वि। अ॒द्यौ॒त्। प्र। अ
रू॒रु॒च॒त्। रोद॑सी॒ इति॑। मा॒तरा॑। शुचि॑ः॥११॥ ॥अनुवाकः॥ ॥प्र। ते॒। आ॒श्विनी॑ः। पव॑मान।
धी॒ऽजुव॑ः। म॒दाः। अ॒र्ष॒ति॒। र॒घु॒जाः॑ऽइव। त्मना॑। दि॒व्याः। सु॒ऽप॒र्णाः। मधु॑ऽमंतः। इंद॑वः। म॒दिन्ऽ
त॒मा॒स॑ः। परि॑। कोशं॑। आ। स॒ते॒। प्र। ते॒। मदा॑सः। म॒दि॒रास॑ः। आ॒शवः॑। अ॒सृ॒क्ष॒त॒। रथ्या॑सः। यथा॑। पृ
थ॒क्। धे॒नुः। न। व॒त्सं। पय॑सा। अ॒भि। व॒ज्रिणं॑। इंद्रं॑। इंद॑वः। मधु॑ऽमंतः। ऊ॒र्मय॑ः। अत्य॑ः। न। हि॒या
नः॒। अ॒भि। वाजं॑। अ॒र्ष॒। स्वः॒ऽवित्। कोशं॑। दि॒वः। अद्रि॑ऽमातरं। वृषा॑। प॒वित्रे॑। अधि॑। सानौ॑। अ
व्ये॑। सोम॑ः। पु॒ना॒नः। इं॒द्रि॒याय॑। धाय॑से। प्र। ते॒। आ॒श्विनी॑ः। पव॑मान। धी॒ऽजुव॑ः। दि॒व्याः। अ
सृ॒ग्र॒न्। पय॑सा। धरी॑मणि। प्र। अंत॑ः। ऋष॑यः। स्थावि॑रीः। अ॒सृ॒क्ष॒त॒। ये। त्वा॒। मृ॒जंति॑। ऋ
षि॒ऽषा॒ण॒। वे॒धस॑ः। विश्वा॑। धामा॑नि। वि॒श्व॒ऽच॒क्षः॒। ऋभ्व॑सः। प्र॒ऽभोः। ते॒। स॒तः। परि॑। यं॒ति॒। के
त॒वः॑। वि॒ऽआ॒न॒शिः। प॒व॒से॒। सो॒म॒। धर्म॑ऽभिः। पतिः॑। विश्व॑स्य। भुव॑नस्य। रा॒ज॒सि॒॥१२॥ उ॒भ

प॰स॰२

यतः। पवमानस्य। रश्मयः। ध्रुवस्य। सतः। परि। यंति। केतवः। यदि। पवित्रे। अधि। मृज्यते। हरिः।
सत्ता। नि। योना। कलशेषु। सीदति। यज्ञस्य। केतुः। पवते। सुऽअध्वरः। सोमः। देवानां। उप। या
ति। निःऽकृतं। सहस्रऽधारः। परि। कोशं। अर्षति। वृषा। पवित्रं। अति। एति। रोरुवत्। राजा। स
मुद्रं। नद्यः। वि। गाहते। अपां। ऊर्मिं। सचते। सिंधुषु। श्रितः। अधि। अस्थात्। सानुं। पवमानः। अव्य
यं। नाभा। पृथिव्याः। धरुणः। महः। दिवः। दिवः। न। सानु। स्तनयन्। अचिक्रदत्। द्यौः। च।
यस्य। पृथिवी। च। धर्मऽभिः। इंद्रस्य। सख्यं। पवते। विऽवेविदत्। सोमः। पुनानः। कलशेषु। सी
दति। ज्योतिः। यज्ञस्य। पवते। मधु। प्रियं। पिता। देवानां। जनिता। विभुऽवसुः। दधाति। रत्नं।
स्वधयोः। अपीच्यं। मदिन्ऽतमः। मत्सरः। इंद्रियः। रसः। १३। अभिऽक्रंदन्। कलशं। वा
जी। अर्षति। पतिः। दिवः। शतऽधारः। विऽचक्षणः। हरिः। मित्रस्य। सदनेषु। सीदति।

२५ सानु। २५

मर्मृजानः। अविऽभिः। सिंधुऽभिः। वृषा। अग्रे। सिंधूनां। पवमानः। अर्षति। अग्रे। वाचः।
अग्रियः। गोषु। गच्छति। अग्रे। वाजस्य। भजते। महाऽधनं। सुऽआयुधः। सोतृऽभिः। पूयते। वृ
षा। अयं। मतऽवान्। शकुनः। यथा। हितः। अव्ये। ससार। पवमानः। ऊर्मिणा। तव। क्रत्वा। रोदसी
इति। अंतरा। कवे। शुचिः। धिया। पवते। सोमः। इंद्र। ते। द्रापिं। वसानः। यजतः। दिविऽस्पृशं। अंतरि
क्षऽप्राः। भुवनेषु। अर्पितः। स्वः। जज्ञानः। नभसा। अभि। अक्रमीत्। प्रत्नं। अस्य। पितरं। आ। वि
वासति। सः। अस्य। विद्रे। महि। शर्म। यच्छति। यः। अस्य। धाम। प्रथमं। विऽआनशे। पदं। यत्
अस्य। परमे। विऽओमनि। अतः। विश्वाः। अभि। सं। याति। संऽयतः। १४। प्रो इति। अयासी
त्। इंदुः। इंद्रस्य। निःऽकृतं। सखा। सख्युः। न। प्र। मिनाति। संऽगिरं। मर्यः। इव। युवतिऽभिः।
सं। अर्षति। सोमः। कलशे। शतऽयाम्ना। पथा। प्र। वः। धियः। मंद्रऽयुवः। विपन्युवः। पनस्युवः।

प॰स॰३

२६

संऽवसनेषु । अक्रमुः । सोमं । मनीषाः । अभि । अनूषत । स्तुभः । अभि । धेनवः । पयसा । ईं । अ
श्रिश्रयुः । आ । नः । सोम । संऽयतं । पिप्युषीं । इषं । इंदो इति । पवस्व । पवमानः । अस्रिधं । यः । नः ।
दोहते । त्रिः । अहन् । असश्चुषी । क्षुऽमत् । वाजऽवत् । मधुऽमत् । सुऽवीर्यं । वृषा । मतीनां । पवते ।
विऽचक्षणः । सोमः । अह्नः । प्रऽतरीता । उषसः । दिवः । क्राणा । सिंधूनां । कलशान् । अवीवशत् ।
इंद्रस्य । हार्दि । आऽविशन् । मनीषिऽभिः । मनीषिऽभिः । पवते । पूर्व्यः । कविः । नृऽभिः । यतः । परि ।
कोशान् । अचिक्रदत् । त्रितस्य । नाम । जनयन् । मधु । क्षरत् । इंद्रस्य । वायोः । सख्याय । कर्तवे ॥
॥१५॥ अयं । पुनानः । उषसः । वि । रोचयत् । अयं । सिंधुऽभ्यः । अभवत् । ऊं इति । लोकऽकृत् । अ
यं । त्रिः । सप्त । दुदुहानः । आऽशिरं । सोमः । हृदे । पवते । चारु । मत्सरः । पवस्व । सोम । दिव्येषु ।
धामऽसु । सृजानः । इंदो इति । कलशे । पवित्रे । आ । सीदन् । इंद्रस्य । जठरे । कनिक्रदत् । नृऽभिः ।

२६

यतः । सूर्यं । आ । अरोहयः । दिवि । अद्रिऽभिः । सुतः । पवसे । पवित्रे । आ । इंदो इति । इंद्रस्य । जठरेषु । आऽ
विशन् । त्वं । नृऽचक्षाः । अभवः । विऽचक्षण । सोम । गोत्रं । अंगिरःऽभ्यः । अवृणोः । अप । त्वां । सोम । प
वमानं । स्वऽआध्यः । अनु । विप्रासः । अमदन् । अवस्यवः । त्वां । सुऽपर्णः । आ । अभरत् । दिवः । परि ।
इंदो इति । विश्वाभिः । मतिऽभिः । परिऽकृतं । अव्ये । पुनानं । परि । वारे । ऊर्मिणा । हरिं । नवंते । अभि । स
प्त । धेनवः । अपां । उपऽस्थे । अधि । आयवः । कविं । ऋतस्य । योना । महिषाः । अहेषत ॥१६॥ इंदुः ।
पुनानः । अति । गाहते । मृधः । विश्वानि । कृण्वन् । सुऽपथानि । यज्यवे । गाः । कृण्वानः । निःऽनिजं ।
हर्यतः । कविः । अत्यः । न । क्रीळन् । परि । वारं । अर्षति । असश्चतः । शतऽधाराः । अभिऽश्रियः । हरिं ।
नवंते । अव । ताः । उदन्युवः । क्षिपः । मृजंति । परि । गोभिः । आऽवृतं । तृतीये । पृष्ठे । अधि । रोचने ।
दिवः । तव । इमाः । प्रऽजाः । दिव्यस्य । रेतसः । त्वं । विश्वस्य । भुवनस्य । राजसि । अथ । इदं । वि
तः ।

प॰ स॰ ३

शे। पवमान। ते। वशे। त्वं। इंदो इति। प्रथमः। धामऽधाः। असि। त्वं। समुद्रः। असि। विश्वऽवित्।
कवे। तव। इमाः। पंच। प्रऽदिशः। विऽधर्मणि। त्वं। द्यां। च। पृथिवीं। च। अति। जभ्रिषे। तव। ज्योतींषि।
पवमान। सूर्यः। त्वं। पवित्रे। रजसः। विऽधर्मणि। देवेभ्यः। सोम। पवमान। पूयसे। त्वां। उशिजः। प्रथ
माः। अगृभ्णत। तुभ्य। इमा। विश्वा। भुवनानि। येमिरे। १७। प्र। रेभः। एति। अति। वारं। अव्ययं। वृ
षा। वनेषु। अव। चक्रदत्। हरिः। सं। धीतयः। वावशानाः। अनूषत। शिशुं। रिहंति। मतयः। पनि
प्नतं। सः। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। परि। व्यत। तंतुं। तन्वानः। त्रिऽवृतं। यथा। विदे। नयन्। ऋतस्य।
प्रऽशिषः। नवीयसीः। पतिः। जनीनां। उप। याति। निःऽकृतं। राजा। सिंधूनां। पवते। पतिः। दिवः।
ऋतस्य। याति। पथिऽभिः। कनिक्रदत्। सहस्रऽधारः। परि। सिच्यते। हरिः। पुनानः। वाचं। जनयन्।
उपऽवसुः। पवमान। महि। अर्णः। वि। धावसि। सूरः। न। चित्रः। अव्ययानि। पव्यया। गभस्तिऽ

२७

२७

पूतः। नृऽभिः। अद्रिऽभिः। सुतः। महे। वाजाय। धन्याय। धन्वसि। इषं। ऊर्जं। पवमान। अभि। अर्षसि।
श्येनः। न। वंसु। कलशेषु। सीदसि। इंद्राय। मद्वा। मद्यः। मदः। सुतः। दिवः। विष्टंभः। उपऽमः। विऽ
चक्षणः। १८। सप्त। स्वसारः। अभि। मातरः। शिशुं। नवं। जज्ञानं। जेन्यं। विपःऽचितं। अपां। गंधर्वं।
दिव्यं। नृऽचक्षसं। सोमं। विश्वस्य। भुवनस्य। राजसे। ईशानः। इमा। भुवनानि। वि। ईयसे। युजानः। इं
दो इति। हरितः। सुऽपर्ण्यः। ताः। क्षरंतु। मधुऽमत्। घृतं। पयः। तव। व्रते। सोम। तिष्ठंतु। कृष्टयः।
त्वं। नृऽचक्षाः। असि। सोम। विश्वतः। पवमान। वृषभ। ता। वि। धावसि। सः। नः। पवस्व। वसुऽम
त्। हिरण्यऽवत्। वयं। स्याम। भुवनेषु। जीवसे। गोऽवित्। पवस्व। वसुऽवित्। हिरण्यऽवित्। रे
तःऽधाः। इंदो इति। भुवनेषु। अर्पितः। त्वं। सुऽवीरः। असि। सोम। विश्वऽवित्। तं। त्वा। विप्राः। उप।
गिरा। इमे। आसते। उत्। मध्वः। ऊर्मिः। वननाः। अतिष्ठिपत्। अपः। वसानः। महिषः। वि। गाहते।

ते।

प॰ स॰ २

२८

राजा। पवित्रऽरथः। वाजं। आ। अरुहत्। सहस्रऽभृष्टिः। जयति। श्रवः। बृहत्॥१९॥ सः। भंदनाः। उत्।
इयर्ति। प्रजाऽवतीः। विश्वऽआयुः। विश्वाः। सुऽभराः। अहः। दिवि। ब्रह्म। प्रजाऽवत्। रयिं। अश्वऽ
पस्त्यं। पीतः। इंदो इति। इंद्रं। अस्मभ्यं। याचतात्। सः। अग्रे। अक्तां। हरिः। हर्यतः। मदः। प्र। चेतसा।
चेतयते। अनु। द्युऽभिः। द्वा। जना। यातयन्। अंतः। ईयते। नराशंसं। च। दैव्यं। च। धर्तरि। अंजते।
वि। अंजते। सं। अंजते। क्रतुं। रिहंति। मधुना। अभि। अंजते। सिंधोः। उत्ऽश्वासे। पतयंतं। उक्षणं।
हिरण्यऽपावाः। पशुं। आसु। गृभ्णते। विपः। चिते। पवमानाय। गायत। मही। न। धारा। अति।
अंधः। अर्षति। अहिः। न। जूर्णां। अति। सर्पति। त्वचं। अत्यः। न। क्रीळन्। असरत्। वृषा। हरिः।
अग्रेऽगः। राजा। अप्यः। तविष्यते। विऽमानः। अह्नां। भुवनेषु। अर्पितः। हरिः। घृतऽस्नुः। सुऽदृ
शीकः। अर्णवः। ज्योतिःऽरथः। पवते। राये। ओक्यः॥२०॥ असर्जि। स्कंभः। दिवः। उत्ऽयतः।

२८

मदः। परि। त्रिऽधातुः। भुवनानि। अर्षति। अंशुं। रिहंति। मतयः। पनिप्नतं। गिरा। यदि। निःऽ
निजं। ऋग्मिणः। ययुः। प्र। ते। धाराः। अति। अण्वानि। मेष्यः। पुनानस्य। संऽयतः। यंति। रंह
यः। यत्। गोभिः। इंदो इति। चम्वोः। संऽअज्यसे। आ। सुवानः। सोम। कलशेषु। सीदसि। पवस्व।
सोम। क्रतुऽवित्। नः। उक्थ्यः। अव्यः। वारे। परि। धाव। मधु। प्रियं। जहि। विश्वान्। रक्षसः। इं
दो इति। अत्रिणः॥०॥२१॥ प्र। तु। द्रव। परि। कोशं। नि। सीद। नृऽभिः। पुनानः। अभि। वाजं। अर्ष।
अश्वं। न। त्वा। वाजिनं। मर्जयंतः। अच्छ। बर्हिः। रशनाभिः। नयंति। सुऽआयुधः। पवते। देवः। इं
दुः। अशस्तिऽहा। वृजनं। रक्षमाणः। पिता। देवानां। जनिता। सुऽदक्षः। विष्टंभः। दिवः। धरुणः।
पृथिव्याः। ऋषिः। विप्रः। पुरःऽएता। जनानां। ऋभुः। धीरः। उशना। काव्येन। सः। चित्। विवेद।
निऽहितं। यत्। आसां। अपीच्यं। गुह्यं। नाम। गोनां। एषः। स्यः। ते। मधुऽमान्। इंद्र। सोमः। वृषा।

प॰स॰३

रंहे। परि। पवित्रे। अक्षारिति। सहस्रऽसाः। ऋतऽसाः। भूरिऽदावा। शश्वत्ऽतमं। बर्हिः। आ। वाजी। अस्थात्। एते। सोमाः। अभि। गव्या। सहस्रा। महे। वाजाय। अमृताय। श्रवांसि। पवित्रेभिः। पवमानाः। असृग्रन्। श्रवस्यवः। न। पृतनाजः। अत्याः। परि। हि। स्म। पुरुऽहूतः। जनानां। विश्वा। असरत्। भोजना। पूयमानः। अथ। आ। भर। श्येनऽभृत। प्रयांसि। रयिं। तुंजानः। अभि। वाजं। अर्ष। एषः। सुवानः। परि। सोमः। पवित्रे। सर्गः। न। सृष्टः। अदधावत्। अर्वा। तिग्मे इति। शिशानः। महिषः। न। शृंगे इति। गाः। गव्यन्। अभि। शूरः। न। सत्वा। एषा। ययौ। परमात्। अंतः। अद्रेः। कूः। चित्। सतीः। ऊर्वे। गाः। विवेद। दिवः। न। विऽद्युत्। स्तनयंती। अभ्रैः। सोमस्य। ते। पवते। इंद्र। धारा। उत। स्म। राशिं। परि। यासि। गोनां। इंद्रेण। सोम। सऽरथं। पुनानः। पूर्वीः। इषः। बृहतीः। जीरदानो इति जीरऽदानो। शिक्ष। शचीऽवः। तव। ताः। उपऽस्तुत्। ॥ २ ॥ ० ॥ तुभ्यं। प

आ।

२९

वते। त्वं। अस्य। पाहि। त्वं। ह। यं। चकृषे। त्वं। ववृषे। इंदुं। मदाय। युज्याय। सोमं। सः। ईं। रथः। न। भुरिषाट्। अयोजि। महः। पुरूणि। सातये। वसूनि। आत्। ईं। विश्वा। नहुष्याणि। जाता। स्वः। सता। वने। ऊर्ध्वा। नवंत। वायुः। न। यः। नियुत्वान्। इष्टऽयामा। नासत्याऽइव। हवे। आ। शंऽभविष्ठः। विश्वऽवारः। द्रविणोदाःऽइव। त्मन्। पूषाऽइव। धीऽजवनः। असि। सोम। इंद्रः। न। यः। महा। कर्माणि। चक्रिः। हंता। वृत्राणां। असि। सोम। पूःऽभित्। पेद्वः। न। हि। त्वं। अहिऽनाम्नां। हंता। विश्वस्य। असि। सोम। दस्योः। अग्निः। न। यः। वने। आ। सृज्यमानः। वृथा। पाजांसि। कृणुते। नदीषु। जनः। न। युध्वा। महतः। उपब्दिः। इयर्ति। सोमः। पवमानः। ऊर्मिं। एते। सोमाः। अति। वाराणि। अव्या। दिव्याः। न। कोशासः। अभ्रऽवर्षाः। वृथा। समुद्रं। सिंधवः। न। नीचीः। सुतासः। अभि। कलशान्। असृग्रन्। शुष्मी। शर्धः। न। मारुतं। पवस्व। अनभिऽशस्ता। दिव्या। यथा। विट्। आपः। न। मक्षु। सुऽमतिः। भव। नः। स

प॰ स॰ ३

हस्तेऽअप्साः। पृतनाषाट्। न। यज्ञः॥०॥२४॥ ओइति। स्यः। वह्निः। पथ्याभिः। अस्यान्। दिवः। न।
वृष्टिः। पवमानः। अक्षारिति। सहस्रऽधारः। असदत्। नि। अस्मेइति। मातुः। उपऽस्थे। वने। आ।
च। सोमः। राजा। सिंधूनां। अवसिष्ट। वासः। ऋतस्य। नावं। आ। अरुहत्। रजिष्ठां। अप्ऽसु। द्रप्सः।
ववृधे। श्येनऽजूतः। दुहे। ईं। पिता। दुहे। ईं। पितुः। जां। सिंहां। नसंत। मध्वः। अयासं। हरिं। अरुषं। दि
वः। अस्य। पतिं। शूरः। युत्ऽसु। प्रथमः। पृच्छते। गाः। अस्य। चक्षसा। परि। पाति। उक्षा। मधुऽपृष्ठं।
घोरं। अयासं। अश्वं। रथे। युंजंति। उरुऽचक्रे। ऋष्वं। स्वसारः। ईं। जामयः। मर्जयंति। सऽनाभयः।
वाजिनं। ऊर्जयंति। चतस्रः। ईं। घृतऽदुहः। सचंते। समाने। अंतः। धरुणे। निऽसत्ताः। ताः। ईं। अर्षंति।
नमसा। पुनानाः। ताः। ईं। विश्वतः। परि। संति। पूर्वीः। विष्टंभः। दिवः। धरुणः। पृथिव्याः। विश्वाः।
उत। क्षितयः। हस्ते। अस्य। असत्। ते। उत्सः। गृणते। नियुत्वान्। मध्वः। अंशुः। पवते। इंद्रियाय।

३०

वन्वन्। अवातः। अभि। देवऽवीतिं। इंद्राय। सोम। वृत्रऽहा। पवस्व। शग्धि। महः। पुरुऽचंद्रस्य।
रायः। सुऽवीर्यस्य। पतयः। स्याम॥२५॥ प्र। हिन्वानः। जनिता। रोदस्योः। रथः। न। वाजं। सनि
ष्यन्। अयासीत्। इंद्रं। गच्छन्। आयुधा। संऽशिशानः। विश्वा। वसु। हस्तयोः। आऽदधानः। अभि।
त्रिऽपृष्ठं। वृषणं। वयःऽधां। आंगूषाणां। अवावशंत। वाणीः। वना। वसानः। वरुणः। न। सिंधू
न्। वि। रत्नऽधाः। दयते। वार्याणि। शूरऽग्रामः। सर्वऽवीरः। सहावान्। जेता। पवस्व। सनिता। धना
नि। तिग्मऽआयुधः। क्षिप्रऽधन्वा। समत्ऽसु। अषाळ्हः। सह्वान्। पृतनासु। शत्रून्। उरुऽगव्यू
तिः। अभयानि। कृण्वन्। समीचीनेइति संऽईचीने। आ। पवस्व। पुरंधीइति पुरंऽधी। अपः। सिसा
सन्। उषसः। स्वः। गाः। सं। चिक्रदः। महः। अस्मभ्यं। वाजान्। मत्सि। सोम। वरुणं। मत्सि। मित्रं।
मत्सि। इंद्रं। इंदोइति। पवमान। विष्णुं। मत्सि। शर्धः। मारुतं। मत्सि। देवान्। मत्सि। महां। इंद्रं। इंदोइ

प॰स॰३ ति। मद्या। एव। राजाऽइव। क्रतुऽमान्। अमेन। विश्वा। घनिघ्नत्। दुःऽइता। पवस्व। इंदो इति। सुऽउ
क्ताय। वचसे। वयः। धाः। ०॥२६॥ ॥ इति सप्तमाष्टके तृतीयोध्यायः॥ ॥ हरिः ओं॥ ॥
असर्जि। वक्वा। रथ्ये। यथा। आजौ। धिया। मनोता। प्रथमः। मनीषी। दश। स्वसारः। अधि। सानौ।
३१ अव्ये। अजंति। वन्हिं। सदनानि। अच्छ। वीती। जनस्य। दिव्यस्य। कव्यैः। अधि। सुवानः। नहुष्येभिः।
इंदुः। प्र। अयः। नृऽभिः। अमृतः। मर्त्येभिः। मर्मृजानः। अविऽभिः। गोभिः। अत्ऽभिः। वृषा। वृषे।
रोरुवत्। अंशुः। अस्मै। पवमानः। रुशत्। ईर्ते। पयः। गोः। सहस्रं। ऋक्वा। पथिऽभिः। वचःऽवि
त्। अध्वस्मऽभिः। सूरः। अण्वं। वि। याति। रुजा। दृळ्हा। चित्। रक्षसः। सदांसि। पुनानः। इंदो इ ३१
ति। ऊर्णुहि। वि। वाजान्। ऋध्व। उपरिष्टात्। तुजता। वधेन। ये। अंति। दूरात्। उपऽनायं। एषां।
सः। प्रत्नऽवत्। नव्यसे। विश्वऽवार। सुऽउक्ताय। पथः। कृणुहि। प्राचः। ये। दुःऽसहासः। वनुषा।

पृहंतः। तान्। ते। अनूयाम। पुरुऽकृत्। पुरुक्षो इति पुरुऽक्षो। एव। पुनानः। अपः। स्वः। गाः। अस्म
भ्यं। तोका। तनयानि। भूरि। शं। नः। क्षेत्रं। उरु। ज्योतींषि। सोम। ज्योक्। नः। सूर्यं। दृशये। रिरी
हि॥१॥ परि। सुवानः। हरिः। अंशुः। पवित्रे। रथः। न। सर्जि। सनये। हियानः। आपत्। श्लो
कं। इंद्रियं। पूयमानः। प्रति। देवान्। अजुषत। प्रयःऽभिः। अच्छ। नृऽचक्षाः। असरत्। पवित्रे।
नाम। दधानः। कविः। अस्य। योनौ। सीदन्। होताऽइव। सदने। चमूषु। उप। ईं। अग्मन्। ऋष
यः। सप्त। विप्राः। प्रऽस्कऽमेधाः। गातुऽवित्। विश्वऽदेवः। सोमः। पुनानः। सदः। एति। नित्यं। भु
वत्। विश्वेषु। काव्येषु। रंता। अनु। जनान्। यतते। पंच। धीरः। तव। त्ये। सोम। पवमान। निण्ये। वि
श्वे। देवाः। त्रयः। एकादशासः। दश। स्वधाभिः। अधि। सानौ। अव्ये। मृजंति। त्वा। नद्यः। सप्त।
यह्वीः। तत्। नु। सत्यं। पवमानस्य। अस्तु। यत्र। विश्वे। कारवः। संऽनसंत। ज्योतिः। यत्। अह्ने।

प॰स॰४

अरुणोत्। उं इति। लोकं। प्र। आवत्। मनुः। दस्यवे। कः। आभीकं। परि। स। अ२ऽइव। पशुऽमंति। होता। राजा। न। सत्यः। सं ऽ इतीः। इयानः। सोमः। पुनानः। कलशान्। अयासीत्। सीदन्। मृगः। न। महि षः। वनेषु॥ २॥ साकं ऽ उक्षः। मर्जयंत। स्वसारः। दश। धीरस्य। धीतयः। धनुत्रीः। हरिः। परि। अ द्रवत्। जाः। सूर्यस्य। द्रोणं। ननक्षे। अत्यः। न। वाजी॥ सं। मातृऽभिः। न। शिशुः। वावशानः। वृषा। दधन्वे। पुरुऽवारः। अत्ऽभिः। मर्यः। न। योषां। अभि। निःऽकृतं। यन्। सं। गच्छते। कलशे। उस्रि याभिः॥ उत। प्र। पिप्ये। ऊधः। अघ्न्यायाः। इंदुः। धाराभिः। सचते। सुऽमेधाः। मूर्द्धानं। गावः। पयसा। चमूषु। अभि। श्रीणंति। वसुऽभिः। न। निक्तैः॥ स। नः। देवेभिः। पवमान। रद। इंदो इति। रयिं। अश्विनं। वावशानः। रथिरायतां। उशती। पुरंऽधिः। अस्मद्र्यक्। आ। दावने। व सूनां॥ नः। रयिं। उप। मास्व। नृऽवंतं। पुनानः। वाताप्यं। विश्वऽचंद्रं। प्र। वंदितुः। इंदो इति। तारि

३२

३२

आयुः॥ ०॥ ३॥ अधि। यत्। अस्मिन्। वाजिनिऽइव। शुभः। स्पर्द्धंते। धियः। सूर्ये। न। वि शः। अपः। वृणानः। पवते। कविऽयन्। व्रजं। न। पशुऽवर्द्धनाय। मन्म॥ द्विता। विऽऊर्ण्वन्। अमृतस्य। धाम। स्वः२ऽविदे। भुवनानि। प्रथंत। धियः। पिन्वानाः। स्वसरे। न। गावः। ऋतऽ यंतीः। अभि। वावश्रे। इंदुः॥ परि। यत्। कविः। काव्या। भरते। शूरः। न। रथः। भुवनानि। वि श्वा। देवेषु। यशः। मर्ताय। भूषन्। दक्षाय। रायः। पुरुऽभूषु। नव्यः॥ श्रिये। जातः। श्रिये। आ। निः। इयाय। श्रियं। वयः। जरितृऽभ्यः। दधाति। श्रियं। वसानाः। अमृतऽत्वं। आयन्। भवं ति। सत्या। संऽइथा। मितऽद्रौ॥ इषं। ऊर्जं। अभि। अर्ष। अश्वं। गां। उरु। ज्योतिः। कृणुहि। मत्सि। देवान्। विश्वानि। हि। सुऽसहा। तानि। तुभ्यं। पवमान। बाधसे। सोम। शत्रून्॥ ४॥ कनिक्रंति। हरिः। आ। सृज्यमानः। सीदन्। वनस्य। जठरे। पुनानः। नृऽभिः। यतः। कृणुते। निःऽनिजं। गाः।

प.स.४

अतः। मतीः। जनयत। स्वधाभिः। हरिः। सृजानः। पथ्या। ऋतस्य। ७। देवः। देवानां। गुह्यानि। ना
म। आविः। कृणोति। बर्हिषि। प्रऽवाचे। अपांऽइव। इत्। उर्मयः। तर्तुराणाः। प्र। मनीषाः। ईरते।
सोमं। अच्छ। नमस्यंतीः। उप। च। यंति। सं। च। आ। च। विशंति। उशतीः। उशंतं। तं। मर्मृजानं। म
३३
हिषं। न। सानौ। अंशुं। दुहंति। उक्षणं। गिरिऽस्थां। तं। वावशानं। मतयः। सचंते। त्रितः। बिभर्ति।
वरुणं। समुद्रे। इष्यन्। वाचं। उपवक्ताऽइव। होतुः। पुनानः। इंदो इति। वि। स्य। मनीषां। इंद्रः। च।
यत्। क्षयथः। सौभगाय। सुऽवीर्यस्य। पतयः। स्याम। ८। प्रऽसेनानीः। शूरः। अग्रे। र
थानां। गव्यन्। एति। हर्षते। अस्य। सेना। भद्रान्। कृण्वन्। इंद्रऽहवान्। सखिऽभ्यः। आ। सो ३३
मः। वस्त्रा। रभसानि। दत्ते। सं। अस्य। हरिं। हरयः। मृजंति। अश्वऽहयैः। अनिऽशितं। नमःऽ
भिः। आ। तिष्ठति। रथं। इंद्रस्य। सखा। विद्वान्। एना। सुऽमतिं। याति। अच्छ। सः। नः। देव।

देवऽताते। पवस्व। महे। सोम। प्सरसे। इंद्रऽपानः। कृण्वन्। अपः। वर्षयन्। द्यां। उत। इमां। उरोः। आ।
नः। वरिवस्य। पुनानः। अजीतये। अहतये। पवस्व। स्वस्तये। सर्वऽतातये। बृहते। तत्। उशंति।
विश्वे। इमे। सखायः। तत्। अहं। वश्मि। पवमान। सोम। सोमः। पवते। जनिता। मतीनां। जनिता।
दिवः। जनिता। पृथिव्याः। जनिता। अग्नेः। जनिता। सूर्यस्य। जनिता। इंद्रस्य। जनिता। उत। वि
ष्णोः। ९। ब्रह्मा। देवानां। पदऽवीः। कवीनां। ऋषिः। विप्राणां। महिषः। मृगाणां। श्येनः। गृध्रा
णां। स्वऽधितिः। वनानां। सोमः। पवित्रं। अति। एति। रेभन्। प्र। अवीविपत्। वाचः। उर्मिं। न। सिं
धुः। गिरः। सोमः। पवमानः। मनीषाः। अंतः। इति। पश्यन्। वृजना। इमा। अवराणि। आ। तिष्ठति।
वृषभः। गोषु। जानन्। सः। मत्सरः। पृत्सु। वन्वन्। अवातः। सहस्रऽरेताः। अभि। वाजं। अर्ष। इं
द्राय। इंदो इति। पवमानः। मनीषी। अंशोः। उर्मिं। ईरय। गाः। इषण्यन्। परि। प्रियः। कलशे। देवऽवा

प॰स॰४

३४

तः। इंद्राय। सोमः। रण्यः। मदाय। सहस्रऽधारः। शतऽवाजः। इंदुः। वाजी। न। सप्तिः। समना।
जिगाति। सः। पूर्व्यः। वसुऽवित्। जायमानः। मृजानः। अप्ऽसु। दुदुहानः। अद्रौ। अभिशस्तिऽ
पाः। भुवनस्य। राजा। विदत्। गातुं। ब्रह्मणे। पूयमानः॥७॥ त्वया। हि। नः। पितरः। सोम। पूर्वे। क
र्माणि। चक्रुः। पवमान। धीराः। वन्वन्। अवातः। परिऽधीन्। अप। ऊर्णु। वीरेभिः। अश्वैः। मघऽ
वा। भव। नः॥ यथा। अपवथाः। मनवे। वयःऽधाः। अमित्रऽहा। वरिवःऽवित्। हविष्मान्। एव।
पवस्व। द्रविणं। दधानः। इंद्रे। सं। तिष्ठ। जनय। आयुधानि। पवस्व। सोम। मधुऽमान्। ऋतऽवा।
अपः। वसानः। अधि। सानौ। अव्ये। अव। द्रोणानि। घृतऽवंति। सीद। मदिन्ऽतमः। मत्सरः। इंद्रऽ
पानः। वृष्टिं। दिवः। शतऽधारः। पवस्व। सहस्रऽसाः। वाजऽयुः। देवऽवीतौ। सं। सिंधुऽभिः। कलशे।
वावशानः। सं। उस्रियाभिः। प्रऽतिरन्। नः। आयुः। एषः। स्यः। सोमः। मतिऽभिः। पुनानः। अत्यः।

३४

न। वाजी। तरति। इत्। अरातीः। पयः। न। दुग्धं। अदितेः। इषिरं। उरुऽइव। गातुः। सुऽयमः। न। वोळ्हा।
॥८॥ सुऽआयुधः। सोतृऽभिः। पूयमानः। अभि। अर्ष। गुह्यं। चारु। नाम। अभि। वाजं। सप्तिःऽइव।
श्रवस्या। अभि। वायुं। अभि। गाः। देव। सोम। शिशुं। जज्ञानं। हर्यतं। मृजंति। शुंभंति। वह्निं। मरुतः।
गणेन। कविः। गीःऽभिः। काव्येन। कविः। सन्। सोमः। पवित्रं। अति। एति। रेभन्। ऋषिऽमनाः। यः।
ऋषिऽकृत्। स्वःऽसाः। सहस्रऽनीथः। पदऽवीः। कवीनां। तृतीयं। धाम। महिषः। सिसासन्। सोमः।
विऽराजं। अनु। राजति। स्तुप्। चमूऽसत्। श्येनः। शकुनः। विऽभृत्वा। गोऽविंदुः। द्रप्सः। आयुधानि।
बिभ्रत्। अपां। ऊर्मिं। सचमानः। समुद्रं। तुरीयं। धाम। महिषः। विवक्ति। मर्यः। न। शुभ्रः। तन्वं।
मृजानः। अत्यः। न। सृत्वा। सनये। धनानां। वृषाऽइव। यूथा। परि। कोशं। अर्षन्। कनिक्रदत्। च
म्वोः। आ। विवेश॥९॥ पवस्व। इंदो इति। पवमानः। महःऽभिः। कनिक्रदत्। परि। वाराणि। अर्ष।

प॰स॰४

क्रीळन्। चम्वोः। आ। विश। पूयमानः। इंद्रं। ते। रसः। मदिरः। ममत्तु। प्र। अस्य। धाराः। बृहतीः।
असृग्रन्। अक्तः। गोभिः। कलशान्। आ। विवेश। साम। कृण्वन्। सामन्यः। विपःऽचित्। क्रंदन्।
एति। अभि। सख्युः। न। जामिं। अपऽघ्नन्। एषि। पवमान। शत्रून्। प्रियां। न। जारः। अभिऽगी
तः। इंदुः। सीदन्। वनेषु। शकुनः। न। पत्वा। सोमः। पुनानः। कलशेषु। सत्ता। आ। ते। रुचः। पवमा
नस्य। सोम। योषाऽइव। यंति। सुऽदुघाः। सुऽधाराः। हरिः। आऽनीतः। पुरुऽवारः। अप्ऽसु। अ
चिक्रदत्। कलशे। देवऽयूनां॥१०॥ ॥अनुवाकः॥ ॥अस्य। प्रेषा। हेमना। पूयमानः। देवः।
देवेभिः। सं। अपृक्त। रसं। सुतः। पवित्रं। परि। एति। रेभन्। मिताऽइव। सद्म। पशुऽमंति। होता। भ
द्रा। वस्त्रा। समन्या। वसानः। महान्। कविः। निःऽवचनानि। शंसन्। आ। वच्यस्व। चम्वोः। पूयमानः।
विऽचक्षणः। जागृविः। देवऽवीतौ। सं। ऊं इति। प्रियः। मृज्यते। सानौ। अव्ये। यशःऽतरः। यशसां। क्षै

३५

३५

तः। अस्मे इति। अभि। स्वर। धन्व। पूयमानः॥०॥ प्र। गायत। अभि। अर्चाम। देवान्। सोमं। हिनो
त। महते। धनाय। स्वादुः। पवाते। अति। वारं। अव्यं। आ। सीदाति। कलशं। देवऽयुः। नः। इंदुः। दे
वानां। उप। सख्यं। आऽयन्। सहस्रऽधारः। पवते। मदाय। नृऽभिः। स्तवानः। अनु। धाम। पूर्वं।
अगन्। इंद्रं। महते। सौभगाय॥११॥ स्तोत्रे। राये। हरिः। अर्ष। पुनानः। इंद्रं। मदः। गच्छतु। ते। भरा
य। देवैः। याहि। सऽरथं। राधः। अच्छ॥०॥ प्र। काव्यं। उशनाऽइव। ब्रुवाणः। देवः। देवानां। जनिम।
विवक्ति। महिऽव्रतः। शुचिऽबंधुः। पावकः। पदा। वराहः। अभि। एति। रेभन्। प्र। हंसासः। तृप
लं। मन्युं। अच्छ। अमात्। अस्तं। वृषऽगणाः। अयासुः। आंगूष्यं। पवमानं। सखायः। दुःऽमर्षं। सा
कं। प्र। वदंति। वाणं। सः। रंहते। उरुऽगायस्य। जूतिं। वृथा। क्रीळंतं। मिमते। न। गावः। परीणसा। कृ
णुते। तिग्मऽशृंगः। दिवा। हरिः। ददृशे। नक्तं। ऋज्रः। इंदुः। वाजी। पवते। गोऽन्योघाः। इंद्रे। सोमः। स

प॰ स॰ ४

३६

हः। इन्द्रं। मदाय। हंति। रक्षः। बाधते। परि। अरातीः। वरिवः। कृण्वन्। वृजनस्य। राजा॥ १२॥ अ
धा। धारया। मध्वा। पृचानः। तिरः। रोम। पवते। अद्रिऽदुग्धः। इंदुः। इंद्रस्य। सख्यं। जुषाणः। देवः। देव
स्य। मत्सरः। मदाय। अभि। प्रियाणि। पवते। पुनानः। देवः। देवान्। स्वेन। रसेन। पृंचन्। इंदुः। धर्मा
णि। ऋतुऽथा। वसानः। दश। क्षिपः। अव्यत। सानौ। अव्ये। वृषा। शोणः। अभिऽकनिक्रदत्। गाः। न
दयन्। एति। पृथिवीं। उत। द्यां। इंद्रस्यऽइव। वग्नुः। आ। शृण्वे। आजौ। प्रऽचेतयन्। अर्षति। वाचं। आ।
इमां। रसाय्यः। पयसा। पिन्वमानः। ईरयन्। एषि। मधुऽमंतं। अंशुं। पवमानः। संऽतनिं। एषि। कृण्वन्।
इंद्राय। सोम। परिऽसिच्यमानः। एव। पवस्व। मदिरः। मदाय। उदऽग्राभस्य। नमयन्। वधऽस्नैः।
परि। वर्णं। भरमाणः। रुशंतं। गव्युः। नः। अर्ष। परि। सोम। सिक्तः॥ १३॥ जुष्टी। नः। इंदो इति। सुऽप
था। सुऽगानि। उरौ। पवस्व। वरिवांसि। कृण्वन्। घनाऽइव। विष्वक्। दुःऽइतानि। विऽघ्नन्। अ

३६

धि। स्नुना। धन्व। सानौ। अव्ये। वृष्टिं। नः। अर्ष। दिव्यां। जिगत्नुं। इळाऽवतीं। शंऽगयीं। जीरऽदा
नुं। स्तुकाऽइव। वीता। धन्व। विऽचिन्वन्। बंधून्। इमान्। अवरान्। इंदो इति। वायून्। ग्रंथिं। न।
विऽस्य। ग्रथितं। पुनानः। ऋजुं। च। गातुं। वृजिनं। च। सोम। अत्यः। न। क्रदः। हरिः। आ। सृजा
नः। मर्यः। देव। धन्व। पस्त्यऽवान्। जुष्टः। मदाय। देवऽताते। इंदो इति। परि। स्नुना। धन्व। सा
नौ। अव्ये। सहस्रऽधारः। सुरभिः। अदब्धः। परि। स्रव। वाजऽसातौ। नृऽसह्ये। अरश्मानः।
ये। अरथाः। अयुक्ताः। अत्यासः। न। ससृजानासः। आजौ। एते। शुक्रासः। धन्वंति। सोमाः। दे
वासः। तान्। उप। यात। पिबध्यै॥ १४॥ एव। नः। इंदो इति। अभि। देवऽवीतिं। परि। स्रव। नभः।
अर्णः। चमूषु। सोम। अस्मभ्यं। काम्यं। बृहंतं। रयिं। ददातु। वीरऽवंतं। उग्रं। तक्षत्। यत्। ईं। म
नसः। वेनतः। वाक्। ज्येष्ठस्य। वा। धर्मणि। क्षोः। अनीके। आत्। ईं। आयन्। वरं। आ। वावशा

प॰स॰४

३७

नाः। जुष्टं। पतिं। कलशे। गावः। इंदुं। प्र। दानुऽदः। दिव्यः। दानुऽपिन्वः। ऋतं। ऋताय। पवते। सुऽमे
धाः। धर्मा। भुवत्। वृजन्यस्य। राजा। प्र। रश्मिऽभिः। दशऽभिः। भारि। भूम। पवित्रेभिः। पवमा
नः। नृऽचक्षाः। राजा। देवानां। उत। मर्त्यानां। द्विता। भुवत्। रयिऽपतिः। रयीणां। ऋतं। भरत्। सुऽ
भृतं। चारु। इंदुः। अर्वान्ऽइव। श्रवसे। सातिं। अच्छ। इंद्रस्य। वायोः। अभि। वीतिं। अर्ष। सः। नः।
सहस्रा। बृहतीः। इषः। दाः। भव। सोम। द्रविणःऽवित्। पुनानः। २५। देवऽअव्यः। नः। परिऽसि
च्यमानाः। क्षयं। सुऽवीरं। धन्वंतु। सोमाः। आऽयज्यवः। सुऽमतिं। विश्वऽवाराः। होतारः। न।
दिविऽयजः। मंद्रऽतमाः। एव। देव। देवऽताते। पवस्व। महे। सोम। प्सरसे। देवऽपानः। महः। चित्
हि। स्मसि। हिताः। सऽमर्ये। कृधि। सुस्थाने इति सुऽस्थाने। रोदसी इति। पुनानः। अश्वः। न। क्र
दः। वृषऽभिः। युजानः। सिंहः। न। भीमः। मनसः। जवीयान्। अर्वाचीनैः। पथिऽभिः। ये।

३७

रजिष्ठाः। आ। पवस्व। सोम। नः। इंदो इति। शतं। धाराः। देवऽजाताः। असृग्रन्। सहस्रं। एनाः।
कवयः। मृजंति। इंदो इति। सनित्रं। दिवः। आ। पवस्व। पुरःऽएता। असि। महतः। धनस्य। दिवः। न।
सर्गाः। अससृग्रं। अह्नां। राजा। न। मित्रं। प्र। मिनाति। धीरः। पितुः। न। पुत्रः। क्रतुऽभिः। यता
नः। आ। पवस्व। विशे। अस्यै। अजीतिं। २६। प्र। ते। धाराः। मधुऽमतीः। असृग्रन्। वारान्। य
त्। पूतः। अतिऽएषि। अव्यान्। पवमान। पवसे। धाम। गोनां। जज्ञानः। सूर्यं। अपिन्वः। अर्कैः।
कनिक्रदत्। अनु। पंथां। ऋतस्य। शुक्रः। वि। भासि। अमृतस्य। धाम। सः। इंद्राय। पवसे। मत्स
रऽवान्। हिन्वानः। वाचं। मतिऽभिः। कवीनां। दिव्यः। सुऽपर्णः। अव। चक्षि। सोम। पिन्वन्। धाराः।
कर्मणा। देवऽवीतौ। आ। इंदो इति। विश। कलशं। सोमऽधानं। क्रंदन्। इहि। सूर्यस्य। उप। रश्मिं।
तिस्रः। वाचः। ईरयति। प्र। वह्निः। ऋतस्य। धीतिं। ब्रह्मणः। मनीषां। गावः। यंति। गोऽपतिं। पृच्छ

प॰ स॰ ४

मानाः। सोमं। यंति। मतयः। वावशानाः। सोमं। गावः। धेनवः। वावशानाः। सोमं। विप्राः। मतिऽ
भिः। पृच्छमानाः। सोमः। शुक्रः। पूयते। अज्यमानः। सोमे। अर्काः। त्रिऽस्तुभः। सं। नवंते॥१७॥ एव।
नः। सोम। परिऽसिच्यमानः। आ। पवस्व। पूयमानः। स्वस्ति। इंद्रं। आ। विश। बृहता। रवेण। वर्धय।
३९ वाचं। जनय। पुरंऽधिं। आ। जागृविः। विप्रः। ऋता। मतीनां। सोमः। पुनानः। असदत्। चमूषु। स
पंति। यं। मिथुनासः। निऽकामाः। अध्वर्यवः। रथिरासः। सुऽहस्ताः। सः। पुनानः। उप। सूरे। न। धाता।
आ। उभे इति। अप्राः। रोदसी इति। वि। सः। आवरित्यावः। प्रिया। चित्। यस्य। प्रियसासः। ऊती। सः। तु।
धनं। कारिणे। न। प्र। यंसत्। सः। वर्धिता। वर्धनः। पूयमानः। सोमः। मीढ्वान्। अभि। नः। ज्योतिषा। आ ३९
वीत्। स्वःऽविदः। अभि। गाः। अद्रिं। उष्णन्। अक्रान्। समुद्रः। प्रथमे। विऽधर्मन्। जनयन्। प्रऽजाः।
भुवनस्य। राजा। वृषा। पवित्रे। अधि। सानौ। अव्ये। बृहत्। सोमः। ववृधे। सुवानः। इंदुः॥१८॥ महत्। तत्।

सोमः। महिषः। चकार। अपां। यत्। गर्भः। अवृणीत। देवान्। अदधात्। इंद्रे। पवमानः। ओजः।
अजनयत्। सूर्ये। ज्योतिः। इंदुः। मत्सि। वायुं। इष्टये। राधसे। च। मत्सि। मित्रावरुणा। पूयमानः। म
त्सि। शर्धः। मारुतं। मत्सि। देवान्। मत्सि। द्यावापृथिवी इति। देव। सोम। ऋजुः। पवस्व। वृजिनस्य।
हंता। अप। अमीवां। बाधमानः। मृधः। च। अभि। श्रीणन्। पयः। पयसा। अभि। गोनां। इंद्रस्य।
त्वं। तव। वयं। सखायः। मध्वः। सूदं। पवस्व। वस्वः। उत्सं। वीरं। च। नः। आ। पवस्व। भगं। च। स्वद
स्व। इंद्राय। पवमानः। इंदो इति। रयिं। च। नः। आ। पवस्व। समुद्रात्। सोमः। शुक्रः। धारया। अत्यः।
न। हित्वा। सिंधुः। न। निम्नं। अभि। वाजी। अक्षारिति। आ। योनिं। वन्यं। असदत्। पुनानः। सं।
इंदुः। गोभिः। असरत्। सं। अत्ऽभिः॥१९॥ एषः। स्यः। ते। पवते। इंद्र। सोमः। चमूषु। धीरः। उशा
ते। तवस्वान्। स्वःऽचक्षाः। रथिरः। सत्यऽशुष्मः। कामः। न। यः। देवऽयतां। असर्जि। एषः। प्रत्ने

प॰स॰४

३९

न। वयसा। पुनानः। तिरः। वर्पांसि। दुहितुः। दधानः। वसानः। शर्म। त्रिऽवरूथं। अप्ऽसु। होताऽ
इव। याति। समनेषु। रेभन्। नु। नः। त्वं। रथिरः। देव। सोम। परि। स्रव। चम्वोः। पूयमानः। अप्ऽ
सु। स्वादिष्ठः। मधुऽमान्। ऋतऽवा। देवः। न। यः। सविता। सत्यऽमन्मा। अभि। वायुं। वीती। अ
र्ष। गृणानः। अभि। मित्रावरुणा। पूयमानः। अभि। नरं। धीऽजवनं। रथेऽस्थां। अभि। इंद्रं। वृ
षणं। वज्रऽबाहुं। अभि। वस्त्रा। सुऽवसनानि। अर्ष। अभि। धेनूः। सुऽदुघाः। पूयमानः। अभि।
चंद्रा। भर्तवे। नः। हिरण्या। अभि। अश्वान्। रथिनः। देव। सोम॥ २०॥ अभि। नः। अर्ष। दिव्या। व
सूनि। अभि। विश्वा। पार्थिवा। पूयमानः। अभि। येन। द्रविणं। अश्नवाम। अभि। आर्षेयं। जम
दग्निऽवत्। नः। अया। पवा। पवस्व। एना। वसूनि। मांश्चत्वे। इंदो इति। सरसि। प्र। धन्व। ब्रध्नः। चि
त्। अत्र। वातः। न। जूतः। पुरुऽमेधः। चित्। तकवे। नरं। दात्। उत। नः। एना। पवया। पवस्व। अधि।

३९

वृषनाम।

श्रुते। श्रवाय्यस्य। तीर्थे। षष्टिं। सहस्रा। नैगुतः। वसूनि। वृक्षं। न। पक्वं। धूनवत्। रणाय। महि। इमे
इति। अस्य। ओभूषे इति। मांश्चत्वे। वा। एन्ने। वा। वर्धत्रे इति। अस्वापयत्। निऽगुतः। स्नेहयत्। च।
अप। अमित्रान्। अप। अचितः। अच। इतः। सं। त्री। पवित्रा। विऽततानि। एषि। अनु। एकं। धावसि।
पूयमानः। असि। भगः। असि। दात्रस्य। दाता। असि। मघऽवा। मघवत्ऽभ्यः। इंदो इति॥ २१॥ एषः।
विश्वऽवित्। पवते। मनीषी। सोमः। विश्वस्य। भुवनस्य। राजा। द्रप्सान्। ईरयन्। विदथेषु। इंदुः।
वि। वारं। अव्यं। समया। अति। याति। इंदुः। रिहंति। महिषाः। अदब्धाः। पदे। रेभंति। कवयः। न। गृ
ध्राः। हिन्वंति। धीराः। दशऽभिः। क्षिपाभिः। सं। अंजते। रूपं। अपां। रसेन। त्वया। वयं। पवमानेन।
सोम। भरे। कृतं। वि। चिनुयाम। शश्वत्॥ २२॥ अभि। नः। वाजऽसातमं। रयिं। अर्ष। पुरुऽस्पृ
हं। इंदो इति। सहस्रऽभर्णसं। तुविऽद्युम्नं। विभ्वऽसहं। परि। स्य। सुवानः। अव्ययं। रथे। न। व

प॰स॰४

४०

र्म । अव्यत । इन्दुः । अभि । द्रुणा । हितः । हियानः । धाराभिः । अक्षारिति ।० अक्षारिति । इन्दुः । अव्ये ।
मदऽच्युतः । धाराः । यः । ऊर्ध्वः । अध्वरे । भ्राजा । न । एति । गव्यऽयुः । सः । हि । त्वं । देव । शश्वते । वसु । मर्ता-
य । दाशुषे । इन्दो इति । सहस्रिणं । रयिं । शतऽआत्मानं । विवाससि ।० वसो इति । वस्वः । पुरुऽस्पृहः । नि ।
नेदिष्ठऽतमाः । इषः । स्याम । सुम्नस्य । अध्रिगो इत्यध्रिऽगो । द्विः । यं । पंच । स्वऽयशसं । स्वसारः । अ-
द्रिऽसंहतं ।० प्रऽस्नापयंति । ऊर्मिणं ॥ २३ ॥ परि । त्यं । हर्यतं । हरिं । बभ्रुं । पुनंति । वारेण । यः । देवान् ।
विश्वान् । इत् । परि । मदेन । सह । गच्छति । अस्य । वः । हि । अवसा । पांतः । दक्षऽसाधनं । यः । सूरिषु । श्रवः ।
बृहत् । दधे । स्वः । न । हर्यतः । सः । वां । यज्ञेषु । मानवी इति । इन्दुः । जनिष्ट । रोदसी इति । देवः । देवी इति । गिरिऽ-
स्थाः । अस्रेधन् । तं । तुविऽस्वनि ।० वृत्रऽघ्ने । परि । सिच्यसे । नरे । च । दक्षिणाऽवते । देवाय । सदनऽसदे ।
ते । प्रत्नासः । विऽउष्टिषु । सोमाः । पवित्रे । अक्षरन् । अपऽप्रोथंतः । सनुतः । हुरःऽचितः । प्रातरिति । तान् ।

४०

अप्रऽचेतसः । तं । सखायः । पुरःऽरुचं । यूयं । वयं । च । सूरयः । अश्याम । वाजऽगंध्यं । सनेम । वा-
जऽपस्त्यं ॥ २४ ॥ आ । हर्यताय । धृष्णवे । धनुः । तन्वंति । पौंस्यं । शुक्रां । वयंति । असुराय । निःऽनि-
जं । विपां । अग्रे । महीयुवः । अध । क्षपा । परिऽकृतः । वाजान् । अभि । प्र । गाहते । यदि । विवस्वतः । धि-
यः । हरिं । हिन्वंति । यातवे । तं । अस्य । मर्जयामसि । मदः । यः । इन्द्रऽपातमः । यं । गावः । आसऽभिः ।
दधुः । पुरा । नूनं । च । सूरयः । तं । गाथया । पुराण्या । पुनानं । अभि । अनूषत । उतो इति । कृपंत । धी-
तयः । देवानां । नाम । बिभ्रतीः । तं । उक्षमाणं । अव्यये । वारे । पुनंति । धर्णसिं । दूतं । न । पूर्वऽचित्तये ।
आ । शासते । मनीषिणः ॥ २५ ॥ सः । पुनानः । मदिन्ऽतमः । सोमः । चमूषु । सीदति । पशौ । न ।
रेतः । आऽदधत् । पतिः । वचस्यते । धियः । सः । मृज्यते । सुकर्मऽभिः । देवः । देवेभ्यः । सुतः । विदे ।
यत् । आसु । संऽददिः । महीः । अपः । वि । गाहते । सुतः । इन्दो इति । पवित्रे । आ । नृऽभिः । यतः । वि । नीय-

प·स·४

४१

सः । इंद्राय । मत्सरिन्ऽतमः । चमूषु । आ । नि । सीदसि ॥ २६ ॥ अभि । नवंते । अद्रुहः । ० । वत्सं । न ।
पूर्वे । आयुनि । जातं । रिहंति । मातरः । पुनानः । इंदो इति । आ । भर । सोम । द्विऽबर्हसं । रयिं । त्वं । वसूनि ।
पुष्यसि । विश्वानि । दाशुषः । गृहे । त्वं । धियं । मनःऽयुजं । सृज । वृष्टिं । न । तन्यतुः । त्वं । वसूनि । पार्थिवा ।
दिव्या । च । सोम । पुष्यसि । परि । ते । जिग्युषः । यथा । धारा । सुतस्य । धावति । रंहमाणा । वि । अव्ययं । वारं ।
वाजीऽइव । सानसिः । क्रत्वे । दक्षाय । नः । कवे । पवस्व । सोम । धारया । इंद्राय । पातवे । सुतः । मित्राय ।
वरुणाय । च ॥ २७ ॥ पवस्व । वाजऽसातमः । पवित्रे । धारया । सुतः । इंद्राय । सोम । विष्णवे । देवेभ्यः । म
धुमत्ऽतमः । त्वां । रिहंति । मातरः । हरिं । पवित्रे । अद्रुहः । वत्सं । जातं । न । धेनवः । पवमान । विऽधर्म
णि । पवमान । महि । श्रवः । चित्रेभिः । यासि । रश्मिऽभिः । शर्धन् । तमांसि । जिघ्नसे । विश्वानि । दाशुषः ।
गृहे । त्वं । द्यां । च । महिऽव्रत । पृथिवीं । च । अति । जभ्रिषे । प्रति । द्रापिं । अमुंचथाः । पवमान । महिऽत्वना ॥

४१

॥ २८ ॥ ॥ इति सप्तमाष्टके चतुर्थोध्यायः ॥ ॥ हरिः ओ३म् ॥ ॥ पुरःऽजिती । वः । अंधसः । सुताय ।
मादयित्नवे । अप । श्वानं । श्नथिष्टन । सखायः । दीर्घऽजिह्व्यं । यः । धारया । पावकया । परिऽप्रस्यंदते । सु
तः । इंदुः । अश्वः । न । कृत्व्यः । तं । दुरोषं । अभि । नरः । सोमं । विश्वाच्या । धिया । यज्ञं । हिन्वंति । अद्रिऽभिः । सु
तासः । मधुमत्ऽतमाः । सोमाः । इंद्राय । मंदिनः । पवित्रऽवंतः । अक्षरन् । देवान् । गच्छंतु । वः । मदाः । इं
दुः । इंद्राय । पवते । इति । देवासः । अब्रुवन् । वाचः । पतिः । मखस्यते । विश्वस्य । ईशानः । ओजसा ॥ १ ॥ सह
स्रऽधारः । पवते । समुद्रः । वाचम्ऽईंखयः । सोमः । पतिः । रयीणां । सखा । इंद्रस्य । दिवेऽदिवे । अयं । पूषा ।
रयिः । भगः । सोमः । पुनानः । अर्षति । पतिः । विश्वस्य । भूमनः । वि । अख्यत् । रोदसी इति । उभे इति । सं ।
उ इति । प्रियाः । अनूषत । गावः । मदाय । घृष्वयः । सोमासः । कृण्वते । पथः । पवमानासः । इंदवः । यः । ओजि
ष्ठः । तं । आ । भर । पवमान । श्रवाय्यं । यः । पंच । चर्षणीः । अभि । रयिं । येन । वनामहे । सोमाः । पवंते । इंदवः ।

प॰स॰५

४२

अस्मभ्यं। गातुवित्ऽतमाः। मित्राः। सुवानाः। अरेपसः। सुऽआध्यः। स्वःऽविदः॥२॥ सुस्वाना
सः। वि। अद्रिऽभिः। चितानाः। गोः। अधि। त्वचि। इषं। अस्मभ्यं। अभितः। सं। अस्वरन्। वसुऽ
विदः॥ एते। पूताः। विपःऽचितः। सोमासः। दधिऽआशिरः। सूर्यासः। न। दर्शतासः। जिगत्नवः। ध्रुवाः।
घृते। प्र। सुन्वानस्य। अंधसः। मर्त्तः। न। वृत। तत्। वचः। अप। श्वानं। अराधसं। हत। मखं। न। भृग
वः॥ आ। जामिः। अत्के। अव्यत। भुजे। न। पुत्रः। ओण्योः। सरत्। जारः। न। योषणां। वरः। न। योनिं।
आऽसदं। सः। वीरः। दक्षऽसाधनः। वि। यः। तस्तंभ। रोदसी इति। हरिः। पवित्रे। अव्यत। वेधाः। न। यो
निं। आऽसदं। अव्यः। वारेभिः। पवते। सोमः। गव्ये। अधि। त्वचि। कनिक्रदत्। वृषा। हरिः। इंद्रस्य।
अभि। एति। निःऽकृतं॥१॥ क्राणा। शिशुः। महीनां। हिन्वन्। ऋतस्य। दीधितिं। विश्वा। परि। प्रिया। भु
वत्। अध। द्विता। उप। त्रितस्य। पाष्योः। अभक्त। यत्। गुहा। पदं। यज्ञस्य। सप्त। धामऽभिः। अध। प्रि

४२

यं। त्रीणि। त्रितस्य। धारया। पृष्ठेषु। आ। ईरय। रयिं। मिमीते। अस्य। योजना। वि। सुऽक्रतुः। जज्ञानं।
सप्त। मातरः। वेधां। अशासत। श्रिये। अयं। ध्रुवः। रयीणां। चिकेत। यत्। अस्य। व्रते। सऽजोषसः।
विश्वे। देवासः। अद्रुहः। स्पार्हाः। भवंति। रंतयः। जुषंत। यत्॥४॥ यं। ईं। इति। गर्भं। ऋतऽवृधः। दृशे।
चारुं। अजीजनन्। कविं। मंहिष्ठं। अध्वरे। पुरुऽस्पृहं। समीचीने इति सं‍ऽईचीने। अभि। त्मना। यह्वी इ
ति। ऋतस्य। मातरा। तन्वानाः। यज्ञं। आनुषक्। यत्। अंजते। क्रत्वा। शुक्रेभिः। अक्षऽभिः। ऋणोः। अ
प। व्रजं। दिवः। हिन्वन्। ऋतस्य। दीधितिं। प्र। अध्वरे॥५॥ प्र। पुनानाय। वेधसे। सोमाय। वचः। उत्ऽ
यतं। भृतिं। न। भर। मतिऽभिः। जुजोषते। परि। वाराणि। अव्यया। गोभिः। अंजानः। अर्षति। त्री।
सधऽस्था। पुनानः। कृणुते। हरिः। परि। कोशं। मधुऽश्चुतं। अव्यये। वारे। अर्षति। अभि। वाणीः।
ऋषीणां। सप्त। नूषत। परि। नेता। मतीनां। विश्वऽदेवः। अदाभ्यः। सोमः। पुनानः। चम्वोः। विशत्।

प॰स॰५

हरिः। परि। देवीः। अनु। स्वधाः। इंद्रेण। याहि। सऽरथं। पुनानः। वाघत्। वाघत्ऽभिः। अमर्त्यः। परि। सप्तिः। न। वाजऽयुः। देवः। देवेभ्यः। सुतः। विऽआनशिः। पवमानः। वि। धावति॥ ६॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ सखायः। आ। नि। सीदत। पुनानाय। प्र। गायत। शिशुं। न। यज्ञैः। परि। भूषत। श्रिये। सं। ई मिति। वत्सं। न। मातृऽभिः। सृजत। गयऽसाधनं। देवऽअव्यं। मदं। अभि। द्विऽशवसं। पुनात। दक्षऽसाधनं। यथा। शर्धाय। वीतये। यथा। मित्राय। वरुणाय। शंऽतमः। अस्मभ्यं। त्वा। वसुऽविदं। अभि। वाणीः। अनूषत। गोभिः। ते। वर्णं। अभि। वासयामसि। सः। नः। मदानां। पते। इंदो इति। देवऽप्सराः। असि। सखाऽइव। सख्ये। गातुवित्ऽतमः। भव। सनेमि। कृधि। अस्मत्। आ। रक्षसं। कं। चित्। अत्रिणं। अप। अदेवं। द्वयुं। अंहः। सुयोधि। नः॥ ७॥ तं। वः। सखायः। मदाय। पुनानं। अभि। गायत। शिशुं। न। यज्ञैः। स्वदयंत। गूर्तिऽभिः। सं। वत्सःऽइव। मातृऽभिः। इंदुः। हिन्वानः। अज्यते।

४३

देवऽअवीः। मदः। मतिऽभिः। परिऽकृतः। अयं। दक्षाय। साधनः। अयं। शर्धाय। वीतये। अयं। देवेभ्यः। मधुमत्ऽतमः। सुतः। गोऽमत्। नः। इंदो इति। अश्वऽवत्। सुतः। सुऽदक्ष। धन्व। शुचिं। ते। वर्णं। अधि। गोषु। दीधरं। सः। नः। हरीणां। पते। इंदो इति। देवप्सरःऽतमः। सखाऽइव। सख्ये। नर्यः। रुचे। भव। सनेमि। त्वं। अस्मत्। आ। अदेवं। कं। चित्। अत्रिणं। सह्वान्। इंदो इति। परि। बाधः। अप। द्वयुं॥ ८॥ इंद्रं। अच्छ। सुताः। इमे। वृषणं। यंतु। हरयः। श्रुष्टी। जाताः। इंदवः। स्वःऽविदः। अयं। भराय। सानसिः। इंद्राय। पवते। सुतः। सोमः। जैत्रस्य। चेतति। यथा। विदे॥ ०॥ अस्य। इत्। इंद्रः। मदेषु। आ। ग्राभं। गृभ्णाति। सानसिं। वज्रं। च। वृषणं। भरत्। सं। अप्सुऽजित्। प्र। धन्व। सोम। जागृविः। इंद्राय। इंदो इति। परि। स्रव। द्युऽमंतं। शुष्मं। आ। भर। स्वःऽविदं। इंद्राय। वृषणं। मदं। पवस्व। विश्वऽदर्शतः। सहस्रऽयामा। पथिऽकृत्। विऽचक्षणः॥ ०॥ अस्मभ्यं। गातुवित्ऽतमः। देवेभ्यः। मधुमत्ऽतमः। सहस्रं। याहि। पथिऽभिः। कनिक्रदत्। पवस्व। देवऽवीतये। इंदो इति।

प॰स॰५

४४

धाराभिः। ओजसा। आ। कलशान्। मधुऽमान्। सोम। नः। सदः। तव। द्रप्साः। उदऽप्रुतः। इंद्रं। मदाय। वावृ-
धुः। त्वां। देवासः। अमृताय। कं। पपुः। आ। नः। सुतासः। इंदवः। पुनानाः। धावत। रयिं। वृष्टिऽद्यावः।
रीतिऽआपः। स्वःऽविदः। सोमः। पुनानः। ऊर्मिणा। अव्यः। वारं। वि। धावति। अग्रे। वाचः। पवमानः।
कनिक्रदत्॥ १०॥ धीभिः। हिन्वंति। वाजिनं। वने। क्रीळंतं। अतिऽअविं। अभि। त्रिऽपृष्ठं। मतयः।
सं। अस्वरन्। असर्जि। कलशान्। अभि। मीळ्हे। सप्तिः। न। वाजऽयुः। पुनानः। वाचं। जनयन्। अ-
सिस्यदत्। पवते। हर्यतः। हरिः। अति। ह्वरांसि। रंह्या। अभिऽअर्षन्। स्तोतृऽभ्यः। वीरऽवत्। यशः।
अया। पवस्व। देवऽयुः। मधोः। धाराः। असृक्षत। रेभन्। पवित्रं। परि। एषि। विश्वतः॥ ११॥ परि। इतः।
सिंचत। सुतं। सोमः। यः। उत्ऽतमं। हविः। दधन्वान्। यः। नर्यः। अप्ऽसु। अंतः। आ। सुसाव। सोमं।
अद्रिऽभिः। नूनं। पुनानः। अविऽभिः। परि। स्रव। अदब्धः। सुरभिंऽतरः। सुते। चित्। त्वा। अप्ऽसु।

४४

सु। मदामः। अंधसा। श्रीणंतः। गोभिः। उत्ऽतरं। परि। सुवानः। चक्षसे। देवऽमादनः। क्रतुः। इंदुः। विऽचक्ष-
णः॥ पुनानः। सोम। धारया। अपः। वसानः। अर्षसि। आ। रत्नऽधाः। योनिं। ऋतस्य। सीदसि। उत्सः। देवः।
हिरण्ययः। दुहानः। ऊधः। दिव्यं। मधु। प्रियं। प्रत्नं। सधऽस्थं। आ। असदत्। आऽपृच्छ्यं। धरुणं। वाजी।
अर्षति। नृऽभिः। धूतः। विऽचक्षणः॥ १२॥ पुनानः। सोम। जागृविः। अव्यः। वारे। परि। प्रियः। त्वं। विप्रः। अ-
भवः। अंगिरःऽतमः। मध्वा। यज्ञं। मिमिक्ष। नः। सोमः। मीढ्वान्। पवते। गातुवित्ऽतमः। ऋषिः। विप्रः।
विऽचक्षणः। त्वं। कविः। अभवः। देवऽवीतमः। आ। सूर्यं। रोहयः। दिवि। सोमः। ऊं इति। सुवानः। सोतृऽ-
भिः। अधि। स्नुऽभिः। अवीनां। अश्वयाऽइव। हरिता। याति। धारया। मंद्रया। याति। धारया। अ-
नूपे। गोऽमान्। गोभिः। अक्षारिति। सोमः। दुग्धाभिः। अक्षारिति। समुद्रं। न। संऽवरणानि। अग्मन्।
मंदी। मदाय। तोशते। आ। सोम। सुवानः। अद्रिऽभिः। तिरः। वाराणि। अव्यया। जनः। न। पुरि।

प॰स॰५

चम्वोः। विऽभ्राजन्। हरिः। सदः। वनेषु। दधिषे॥१३॥ सः। मर्मृजानः। तिरः। अण्वानि। मेष्यः। मीळ्हे। सप्तिः। न।
वाजऽयुः। अनुऽमाद्यः। पवमानः। मनीषिऽभिः। सोमः। विप्रेभिः। ऋक्वऽभिः। प्र। सोम। देवऽवीतये। सिंधुः।
न। पिप्ये। अर्णसा। अंशोः। पयसा। मदिरः। न। जागृविः। अच्छ। कोशम्। मधुऽश्चुतम्। आ। हर्यतः। अर्जुने। अ
त्के। अव्यत। प्रियः। सूनुः। न। मर्ज्यः। तम्। ईम्। हिन्वंति। अपसः। यथा। रथम्। नदीषु। आ। गभस्त्योः। अभि। सो
मासः। आयवः। पवंते। मद्यम्। मदम्। समुद्रस्य। अधि। विष्टपि। मनीषिणः। मत्सरासः। स्वःऽविदः। तरत्।
समुद्रम्। पवमानः। ऊर्मिणा। राजा। देवः। ऋतम्। बृहत्। अर्षत्। मित्रस्य। वरुणस्य। धर्मणा। प्र। हिन्वानः।
ऋतम्। बृहत्॥१४॥ नृऽभिः। येमानः। हर्यतः। विऽचक्षणः। राजा। देवः। समुद्रियः। इंद्राय। पवते। मदः। सो
मः। मरुत्वते। सुतः। सहस्रऽधारः। अति। अव्यम्। अर्षति। तम्। ईम्। मृजंति। आयवः। पुनानः। चमू इ
ति। जनयन्। मतिम्। कविः। सोमः। देवेषु। रण्यति। अपः। वसानः। परि। गोभिः। उत्ऽतरः। सीदन्। वनेषु।

४५

४५

अव्यत। तव। अहम्। सोम। रारण। सख्ये। इंदो इति। दिवेऽदिवे। पुरूणि। बभ्रो इति। नि। चरंति। माम्।
अव। परिऽधीन्। अति। तान्। इहि। उत। अहम्। नक्तम्। उत। सोम। ते। दिवा। सख्याय। बभ्रो इति। ऊधनि।
घृणा। तपंतम्। अति। सूर्यम्। परः। शकुनाःऽइव। पप्तिम॥१५॥ मृज्यमानः। सुऽहस्त्य। समुद्रे। वाचम्। इ
न्वसि। रयिम्। पिशंगम्। बहुलम्। पुरुऽस्पृहम्। पवमान। अभि। अर्षसि। मृजानः। वारे। पवमानः। अव्य
ये। वृषा। अव। चक्रदः। वने। देवानाम्। सोम। पवमान। निःऽकृतम्। गोभिः। अंजानः। अर्षसि। पवस्व।
वाजऽसातये। अभि। विश्वानि। काव्या। त्वम्। समुद्रम्। प्रथमः। वि। धारयः। देवेभ्यः। सोम। मत्सरः।०।
दिव्या। च। सोम। धर्मऽभिः। त्वाम्। विप्रासः। मतिऽभिः। विऽचक्षण। शुभ्रम्। हिन्वंति। धीतिऽभिः। पवमानाः।
असृक्षत। पवित्रम्। अति। धारया। मरुत्वंतः। मत्सराः। इंद्रियाः। हयाः। मेधाम्। अभि। प्रयांसि। च।०।
कोशम्। अर्षति। इंदुः। हियानः। सोतृऽभिः। जनयन्। ज्योतिः। मंदनाः। अवीवशत्। गाः। कृणवानः।

प॰स॰५

न। निःऽनिजं॥१६॥ पवस्व। मधुमत्ऽतमः। इन्द्राय। सोम। क्रतुवित्ऽतमः। मदः। महि। द्युक्षऽतमः।
मदः। यस्य। ते। पीत्वा। वृषभः। वृषऽयते। अस्य। पीता। स्वःऽविदः। सः। सुऽप्रकेतः। अभि। अक्रमी
त्। इषः। अच्छ। वाजं। न। एतशः। त्वं। हि। अङ्ग। दैव्या। पवमान। जनिमानि। द्युमत्ऽतमः। अमृतऽ
त्वाय। घोषयः। येन। नवऽग्वः। दध्यङ्। अपऽऊर्णुते। येन। विप्रासः। आपिरे। देवानां। सुम्ने। अमृ
तस्य। चारुणः। येन। श्रवांसि। आनशुः। एषः। स्यः। धारया। सुतः। अव्यः। वारेभिः। पवते। मदिन्ऽ
तमः। क्रीळन्। ऊर्मिः। अपांऽइव॥१७॥ यः। उस्रियाः। अप्याः। अन्तः। अश्मनः। निः। गाः। अकृन्तत्।
ओजसा। अभि। व्रजं। तत्निषे। गव्यं। अश्व्यं। वर्मीऽइव। धृष्णो इति। आ। रुज। आ। सोत। परि। सिंचत।
अश्वं। न। स्तोमं। अप्ऽतुरं। रजःऽतुरं। वनऽक्रक्षं। उदऽप्रुतं। सहस्रऽधारं। वृषभं। पयःऽवृधं। प्रियं।
देवाय। जन्मने। ऋतेन। यः। ऋतऽजातः। विऽववृधे। राजा। देवः। ऋतं। बृहत्। अभि। द्युम्नं। बृहत्। य

४६

शः। इषः। पते। दिदीहि। देव। देवऽयुः। वि। कोशं। मध्यमं। युव। आ। वच्यस्व। सुऽदक्ष। चम्वोः। सुतः। वि
शां। वह्निः। न। विश्पतिः। वृष्टिं। दिवः। पवस्व। रीतिं। अपां। जिन्व। गोऽइष्टये। धियः॥१८॥ एतं। ऊं इति। त्यं।
मदऽच्युतं। सहस्रऽधारं। वृषभं। दिवः। दुदुहुः। विश्वा। वसूनि। बिभ्रतं। वृषा। वि। जज्ञे। जनयन्। अ
मर्त्यः। प्रऽतपन्। ज्योतिषा। तमः। सः। सुऽस्तुतः। कविऽभिः। निःऽनिजं। दधे। त्रिऽधातु। अस्य।
दंससा। सः। सुन्वे। यः। वसूनां। यः। रायां। आऽनेता। यः। इळानां। सोमः। यः। सुऽक्षितीनां। य
स्य। नः। इन्द्रः। पिबात्। यस्य। मरुतः। यस्य। वा। अर्यमणा। भगः। आ। येन। मित्रावरुणा। करा
महे। आ। इन्द्रं। अवसे। महे। इन्द्राय। सोम। पातवे। नृऽभिः। यतः। सुऽआयुधः। मदिन्ऽतमः। प
वस्व। मधुमत्ऽतमः। इन्द्रस्य। हार्दि। सोमऽधानं। आ। विश। समुद्रंऽइव। सिंधवः। जुष्टः। मित्राय।
वरुणाय। वायवे। दिवः। विऽस्तंभः। उत्ऽतमः॥१९॥ परि। प्र। धन्व। इन्द्राय। सोम। स्वादुः। मित्राय। पू

प॰स॰५

४७

ष्णे। भगाय। इंद्रः। ते। सोम। सुतस्य। पेयाः। क्रत्वे। दक्षाय। विश्वे। च। देवाः॥ एव। अमृताय। महे।
क्षयाय। सः। शुक्रः। अर्ष। दिव्यः। पीयूषः॥ पवस्व। सोम। महान्। समुद्रः। पिता। देवानां। विश्वा।
अभि। धाम॥ शुक्रः। पवस्व। देवेभ्यः। सोम। दिवे। पृथिव्यै। शं। च। प्रऽजायै॥ दिवः। धर्ता। असि। शुक्रः।
पीयूषः। सत्ये। विऽधर्मन्। वाजी। पवस्व॥ पवस्व। सोम। द्युम्नी। सुऽधारः। महां। अवीनां। अनु। पूर्व्यः॥ नृऽ
भिः। येमानः। जज्ञानः। पूतः। क्षरत्। विश्वानि। मंद्रः। स्वःऽवित्॥ इंदुः। पुनानः। प्रऽजां। उराणः। कर
त्। विश्वानि। द्रविणानि। नः॥ पवस्व। सोम। क्रत्वे। दक्षाय। अश्वः। न। निक्तः। वाजी। धनाय॥ २०॥
तं। ते। सोतारः। रसं। मदाय। पुनंति। सोमं। महे। द्युम्नाय॥ शिशुं। जज्ञानं। हरिं। मृजंति। पवित्रे। सो
मं। देवेभ्यः। इंदुं॥ इंदुः। पविष्ट। चारुः। मदाय। अपां। उपऽस्थे। कविः। भगाय॥ बिभर्ति। चारु। इंद्रस्य। ना
म। येन। विश्वानि। वृत्रा। जघान॥ पिबंति। अस्य। विश्वे। देवासः। गोभिः। श्रीतस्य। नृऽभिः। सुतस्य।

सोम।

४७

प्र। सुवानः। अक्षारिति। सहस्रऽधारः। तिरः। पवित्रं। वि। वारं। अव्यं॥ सः। वाजी। अक्षारिति।
सहस्रऽरेताः। अत्ऽभिः। मृजानः। गोभिः। श्रीणानः॥ प्र। सोम। याहि। इंद्रस्य। कुक्षा। नृऽभिः। ये
मानः। अद्रिऽभिः। सुतः॥ असर्जि। वाजी। तिरः। पवित्रं। इंद्राय। सोमः। सहस्रऽधारः॥ अंजंति। एनं।
मध्वः। रसेन। इंद्राय। वृष्णे। इंदुं। मदाय॥ देवेभ्यः। त्वा। वृथा। पाजसे। अपः। वसानं। हरिं। मृजंति॥
इंदुः। इंद्राय। तोशते। नि। तोशते। श्रीणन्। उग्रः। रिणन्। अपः॥ २१॥ परि। ऊं इति। सु। प्र। धन्व। वा
जऽसातये। परि। वृत्राणि। सक्षणिः। द्विषः। तरध्यै। ऋणऽयाः। नः। ईयसे॥ अनु। हि। त्वा। सुतं। सोम।
मदामसि। महे। समर्यऽराज्ये। वाजान्। अभि। पवमान। प्र। गाहसे॥ अजीजनः। हि। पवमान। सूर्यं। विऽ
धारे। शक्मना। पयः॥ गोऽजीरया। रंहमाणः। पुरंऽध्या॥ अजीजनः। अमृत। मर्त्येषु। आ। ऋतस्य। ध
र्मन्। अमृतस्य। चारुणः॥ सदा। असरः। वाजं। अच्छ। सनिस्यदत्॥ अभिऽअभि। हि। श्रवसा। ततर्दि

प॰स॰५ था। उत्सं। न। कं। चित्। जनऽपानं। अक्षितं। शर्याभिः। न। भरमाणः। गभस्त्योः॥ आत्। ईं। के। चित्।
पश्यमानासः। आप्यं। वसुऽरुचः। दिव्याः। अभि। अनूषत। वारं। न। देवः। सविता। वि। ऊर्णुते॥ २२॥
त्वे इति। सोम। प्रथमाः। वृक्तऽबर्हिषः। महे। वाजाय। श्रवसे। धियं। दधुः। सः। त्वं। नः। वीर। वीर्याय। चो
४८ दय। दिवः। पीयूषं। पूर्व्यं। यत्। उक्थ्यं। महः। गाहात्। दिवः। आ। निः। अधुक्षत। इंद्रं। अभि। जायमानं। अ
सं। अस्वरन्। अध। यत्। इमे इति। पवमान। रोदसी इति। इमा। च। विश्वा। भुवना। अभि। मज्मना।
यूथे। न। निःऽस्थाः। वृषभः। वि। तिष्ठसे। सोमः। पुनानः। अव्यये। वारे। शिशुः। न। क्रीळन्। प
वमानः। अक्षारिति। सहस्रऽधारः। शतऽवाजः। इंदुः॥ एषः। पुनानः। मधुऽमान्। ऋतऽवा। इंद्रा ४८
य। इंदुः। पवते। स्वादुः। ऊर्मिः। वाजऽसनिः। वरिवःऽवित्। वयःऽधाः। सः। पवस्व। सहमानः। पृ
तन्यून्। सेधन्। रक्षांसि। अप। दुःऽगहानि। सुऽआयुधः। ससह्वान्। सोम। शत्रून्॥ २३॥ अ

या। रुचा। हरिण्या। पुनानः। विश्वा। द्वेषांसि। तरति। स्वयुग्वऽभिः। सूरः। न। स्वयुग्वऽभिः। धारा। सुत
स्य। रोचते। पुनानः। अरुषः। हरिः। विश्वा। यत्। रूपा। परिऽयाति। ऋक्वऽभिः। सप्तऽआस्येभिः। ऋ
क्वऽभिः। त्वं। त्यत्। पणीनां। विदः। वसु। सं। मातृऽभिः। मर्जयसि। स्वे। आ। दमे। ऋतस्य। धीतिऽभिः।
दमे। पराऽवतः। न। साम। तत्। यत्र। रणंति। धीतयः। त्रिधातुऽभिः। अरुषीभिः। वयः। दधे। रोच
मानः। वयः। दधे। पूर्वां। अनु। प्रऽदिशं। याति। चेकितत्। सं। रश्मिऽभिः। यतते। दर्शतः। रथः। दैव्यः। द
र्शतः। रथः। अग्मन्। उक्थानि। पौंस्या। इंद्रं। जैत्राय। हर्षयन्। वज्रः। च। यत्। भवथः। अनपऽच्यु
ता। समत्ऽसु। अनपऽच्युता॥ २४॥ नानानं। वै। ऊं इति। नः। धियः। वि। व्रतानि। जनानां। तक्षा। रि
ष्टं। रुतं। भिषक्। ब्रह्मा। सुन्वंतं। इच्छति।० जरतीभिः। ओषधीभिः। पर्णेभिः। शकुनानां। कार्मा
रः। अश्मऽभिः। द्युऽभिः। हिरण्यऽवंतं। इच्छति।० कारुः। अहं। ततः। भिषक्। उपलऽप्रक्षिणी।

प॰स॰५

नना। नानाऽधियः। वसुऽयवः। अनु। गाःऽइव। तस्थिम। ०। अश्वः। वोळ्हा। सुऽखं। रथं। हसनां।
उपऽमंत्रिणः। शेपः। रोमण्ऽवंतौ। भेदौ। वाः। इत्। मंडूकः। इच्छति। ० ॥ २५ ॥ शर्यणाऽवति। सोमं।
इंद्रः। पिबतु। वृत्रऽहा। बलं। दधानः। आत्मनि। करिष्यन्। वीर्यं। महत्। ०। आ। पवस्व। दिशां।
पते। आर्जीकात्। सोम। मीढ्वः। ऋतऽवाकेन। सत्येन। श्रद्धया। तपसा। सुतः। ०। पर्जन्यऽवृद्धं। म
हिषं। तं। सूर्यस्य। दुहिता। आ। अभरत्। तं। गंधर्वाः। प्रति। अगृभ्णन्। तं। सोमे। रसं। आ। अद
धुः। ०। ऋतं। वदन्। ऋतऽद्युम्न। सत्यं। वदन्। सत्यऽकर्मन्। श्रद्धां। वदन्। सोम। राजन्। धात्रा।
सोम। परिऽकृतः। ०। सत्यऽउग्रस्य। बृहतः। सं। स्रवंति। संऽस्रवाः। सं। यंति। रसिनः। रसाः। पुना
नः। ब्रह्मणा। हरे। ० ॥ २६ ॥ यत्र। ब्रह्मा। पवमान। छंदस्यां। वाचं। वदन्। ग्राव्णा। सोमे। महीयते।
सोमेन। आऽनंदं। जनयन्। ०। यत्र। ज्योतिः। अजस्रं। यस्मिन्। लोके। स्वः। हितं। तस्मिन्। मां।

४९

आ

४९

धेहि। पवमान। अमृते। लोके। अक्षिते। ०। यत्र। राजा। वैवस्वतः। यत्र। अवऽरोधनं। दिवः। यत्र। अमूः। य
ह्वतीः। आपः। तत्र। मां। अमृतं। कृधि। ०। यत्र। अनुऽकामं। चरणं। त्रिऽनाके। त्रिऽदिवे। दिवः। लोकाः। य
त्र। ज्योतिष्मंतः। ०। यत्र। कामाः। निऽकामाः। च। यत्र। ब्रध्नस्य। विष्टपं। स्वधा। च। यत्र। तृप्तिः। च। ०। यत्र। आऽ
नंदाः। च। मोदाः। च। मुदः। प्रऽमुदः। आसते। कामस्य। यत्र। आप्ताः। कामाः। ० ॥ २७ ॥ यः। इंदो। पवमानस्य।
अनु। धामानि। अक्रमीत्। तं। आहुः। सुऽप्रजाः। इति। यः। ते। सोम। अविधत्। मनः। ०। ऋषे। मंत्रऽकृतां।
स्तोमैः। कश्यप। उत्ऽवर्धयन्। गिरः। सोमं। नमस्य। राजानं। यः। जज्ञे। वीरुधां। पतिः। ०। सप्त। दिशः। ना
नाऽसूर्याः। सप्त। होतारः। ऋत्विजः। देवाः। आदित्याः। ये। सप्त। तेभिः। सोम। अभि। रक्ष। नः। ०। यत्
ते। राजन्। शृतं। हविः। तेन। सोम। अभि। रक्ष। नः। अरातिऽवा। मा। नः। तारीत्। मो इति। च। नः। किं। च
न। आ। ममत्। ० ॥ २८ ॥ ॥ इति नवमं मंडलं ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ अग्ने। बृहन्। उषसां। ऊर्ध्वः। अ

पृ.स.५

स्थात्।निःऽजगन्वान्।तमसः।ज्योतिषा।आ।अगात्।अग्निः।भानुना।रुशता।सुऽअंगः।आ।
जातः।विश्वा।सद्मानि।अप्राः।सः।जातः।गर्भः।असि।रोदस्योः।अग्ने।चारुः।विऽभृतः।ओषधी
षु।चित्रः।शिशुः।परि।तमांसि।अक्तून्।प्र।मातृऽभ्यः।अधि।कनिक्रदत्।गाः।विष्णुः।इत्था।पर
मं।अस्य।विद्वान्।जातः।बृहन्।अभि।पाति।तृतीयं।आसा।यत्।अस्य।पयः।अक्रत।स्वं।सऽचेत
सः।अभि।अर्चंति।अत्र।अतः।ऊं इति।त्वा।पितुऽभृतः।जनित्रीः।अन्नऽवृधं।प्रति।चरंति।अन्नैः।
ताः।ईं।प्रति।एषि।पुनः।अन्यऽरूपाः।असि।त्वं।विक्षु।मानुषीषु।होता।होतारं।चित्रऽरथं।अध्वरस्य।
यज्ञस्यऽयज्ञस्य।केतुं।रुशंतं।प्रतिऽअर्धिं।देवस्यऽदेवस्य।मह्ना।श्रिया।तु।अग्निं।अतिथिं।जनानां।सः।
तु।वस्त्राणि।अध।पेशनानि।वसानः।अग्निः।नाभा।पृथिव्याः।अरुषः।जातः।पदे।इळायाः।पुरःऽ
हितः।राजन्।यक्षि।इह।देवान्।आ।हि।द्यावापृथिवी इति।अग्ने।उभे इति।सदा।पुत्रः।न।मातरा।ततं
थ।

५१ ५०

थ।प्र।याहि।अच्छ।उशतः।यविष्ठ।अथ।आ।वह।सहस्य।इह।देवान्।।१।।पिप्रीहि।देवान्।उशतः।य
विष्ठ।विद्वान्।ऋतून्।ऋतुऽपते।यज।इह।ये।दैव्याः।ऋत्विजः।तेभिः।अग्ने।त्वं।होतॄणां।असि।
आऽयजिष्ठः।०।जनानां।मंधाता।असि।द्रविणःऽदाः।ऋतऽवा।स्वाहा।वयं।कृणवाम।हवींषि।देवः।दे
वान्।यजतु।अग्निः।अर्हन्।आ।देवानां।अपि।पंथां।अगन्म।यत्।शक्नवाम।तत्।अनु।प्रऽवोळ्हुं।
अग्निः।विद्वान्।सः।यजात्।सः।इत्।ऊं इति।होता।सः।अध्वरान्।सः।ऋतून्।कल्पयाति।यत्।वः।व
यं।प्रऽमिनाम।व्रतानि।विदुषां।देवाः।अविदुःऽतरासः।अग्निः।तत्।विश्वं।आ।पृणाति।विद्वान्।ये
भिः।देवान्।ऋतुऽभिः।कल्पयाति।यत्।पाकऽत्रा।मनसा।दीनऽदक्षाः।न।यज्ञस्य।मन्वते।मर्त्यासः।
अग्निः।तत्।होता।क्रतुऽवित्।विऽजानन्।यजिष्ठः।देवान्।ऋतुऽशः।यजाति।विश्वेषां।हि।अध्वराणां।
अनीकं।चित्रं।केतुं।जनिता।त्वा।जजान।सः।आ।यजस्व।नृऽवतीः।अनु।क्षाः।स्पार्हाः।इषः।क्षुऽमतीः।वि

प॰स॰५

५१

भद्रऽजन्याः । यं । त्वा । द्यावापृथिवी इति । यं । त्वा । आपः । त्वष्टा । यं । त्वा । सुऽजनिमा । जजान । पंथां । अ-
नु । प्रऽविद्वान् । पितृऽयानं । द्युऽमत् । अग्ने । संऽइधानः । वि । भाहि ॥ ३० ॥ इनः । राजन् । अरतिः । संऽ-
इद्धः । रौद्रः । दक्षाय । सुसुऽमान् । अदर्शि । चिकित् । वि । भाति । भासा । बृहता । असिक्नीं । एति । रु-
शतीं । अपऽअजन् ॥ कृष्णां । यत् । एनीं । अभि । वर्पसा । भूत् । जनयन् । योषां । बृहतः । पितुः । जां । ऊर्ध्वं ।
भानुं । सूर्यस्य । स्तभायन् । दिवः । वसुऽभिः । अरतिः । वि । भाति ॥ भद्रः । भद्रया । सचमानः । आ । अगात् ।
स्वसारं । जारः । अभि । एति । पश्चात् । सुऽप्रकेतैः । द्युऽभिः । अग्निः । विऽतिष्ठन् । रुशत्ऽभिः । वर्णैः । अ-
भि । रामं । अस्थात् ॥ अस्य । यामासः । बृहतः । न । वग्नून् । इंधानाः । अग्नेः । सख्युः । शिवस्य । ईळ्यस्य ।
वृष्णः । बृहतः । सुऽआसः । भामासः । यामन् । अक्तवः । चिकित्रे ॥ स्वनाः । न । यस्य । भामासः । पवं-
ते । रोचमानस्य । बृहतः । सुऽदिवः । ज्येष्ठेभिः । यः । तेजिष्ठैः । क्रीळुमत्ऽभिः । वर्षिष्ठेभिः । भानुऽभिः ।

५१

नक्षति । द्यां । अस्य । शुष्मासः । ददृशानऽपवेः । जेहमानस्य । स्वनयन् । नियुत्ऽभिः । प्रत्नेभिः । यः । रुश-
त्ऽभिः । देवऽतमः । वि । रेभत्ऽभिः । अरतिः । भाति । विऽभ्वा ॥ सः । आ । वक्षि । महि । नः । आ । च । सत्सि । दि-
वः । पृथिव्योः । अरतिः । युवत्योः । अग्निः । सुऽतुकः । सुऽतुकेभिः । अश्वैः । रभस्वत्ऽभिः । रभस्वान् । आ ।
इह । गम्याः ॥ ३१ ॥ प्र । ते । यक्षि । प्र । ते । इयर्मि । मन्म । भुवः । यथा । वंद्यः । नः । हवेषु । धन्वन्ऽइव । प्रऽपा । अ-
सि । त्वं । अग्ने । इयक्षवे । पूरवे । प्रत्न । राजन् ॥ यं । त्वा । जनासः । अभि । संऽचरंति । गावः । उष्णंऽइव । व्र-
जं । यविष्ठ । दूतः । देवानां । असि । मर्त्यानां । अंतः । महान् । चरसि । रोचनेन ॥ शिशुं । न । त्वा । जेन्यं । वर्ध-
यंती । माता । बिभर्ति । सचनस्यमाना । धनोः । अधि । प्रऽवता । यासि । हर्यन् । जिगीषसे । पशुःऽइव । अ-
वऽसृष्टः ॥ मूराः । अमूर । न । वयं । चिकित्वः । महिऽत्वं । अग्ने । त्वं । अंग । वित्से ॥ शये । वव्रिः । चरति । जिह्व-
या । अदन् । रेरिह्यते । युवतिं । विश्पतिः । सन् ॥ कूऽचित् । जायते । सनया । सु । नव्यः । वने । तस्थौ । पलितः ।

प॰ स॰ ५

५२

धूमऽकेतुः। अस्नाता। आपः। वृषभः। न। प्र। वेति। सऽचेतसः। यं। प्रऽनयंत। मर्त्ताः। तनूत्यजाऽइव। त
स्करा। वनर्गू इति। रशनाभिः। दशऽभिः। अभि। अधीतां। इयं। ते। अग्ने। नव्यसी। मनीषा। युक्ष्व। रथं। न।
शुचयत्ऽभिः। अंगैः। ब्रह्म। च। ते। जातऽवेदः। नमः। च। इयं। च। गीः। सदं। इत्। वर्द्धनी। भूत्। ०। तनयानि।
तोका। रक्ष। उत। नः। तन्वः। अप्रऽयुच्छन्॥ ३१॥ एकः। समुद्रः। धरुणः। रयीणां। अस्मत्। हृदः। भूरिऽज
न्मा। वि। चष्टे। सिसक्ति। ऊधः। निण्योः। उपऽस्थे। उत्सस्य। मध्ये। निऽहितं। पदं। वेरिति वेः। समानं। नी
ळं। वृषणः। वसानाः। सं। जग्मिरे। महिषाः। अर्वतीभिः। ऋतस्य। पदं। कवयः। नि। पांति। गुहा। नामानि।
दधिरे। पराणि। ऋतयिनी इत्यृतऽयिनी। मायिनी इति। सं। दधाते इति। मित्वा। शिशुं। जज्ञतुः। वर्द्धयंती इति।
विश्वस्य। नाभिं। चरतः। ध्रुवस्य। कवेः। चित्। तंतुं। मनसा। विऽयंतः। ऋतस्य। हि। वर्त्तनयः। सुऽजातं। इषः।
वाजाय। प्रऽदिवः। सचंते। अधीवासं। रोदसी इति। ववसाने इति। घृतैः। अन्नैः। ववृधाते इति। मधूनां। स

५२

ता। स्वसॄः। अरुषीः। वावशानः। विद्वान्। मध्वः। उत्। जभार। दृशे। कं। अंतः। येमे। अंतरिक्षे। पुराऽजाः।
इच्छन्। वव्रिं। अविदत्। पूषणस्य। सप्त। मर्यादाः। कवयः। ततक्षुः। तासां। एकां। इत्। अभि। अंहुरः।
गात्। आयोः। ह। स्कंभः। उपऽमस्य। नीळे। पथां। विऽसर्गे। धरुणेषु। तस्थौ। असत्। च। सत्। च। पर
मे। विऽओमन्। दक्षस्य। जन्मन्। अदितेः। उपऽस्थे। अग्निः। ह। नः। प्रथमऽजाः। ऋतस्य। पूर्वे।
आयुनि। वृषभः। च। धेनुः॥ ३२॥ ॥ इति सप्तमाष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥ हरिः ओ३म्॥ ॥
अयं। सः। यस्य। शर्मन्। अवःऽभिः। अग्नेः। एधते। जरिता। अभिष्टौ। ज्येष्ठेभिः। यः। भानुऽभिः।
ऋषूणां। परिऽएति। परिऽवीतः। विभाऽवा। यः। भानुऽभिः। विभाऽवा। विऽभाति। अग्निः। देवेभिः।
ऋतऽवा। अजस्रः। आ। यः। विवाय। सख्या। सखिऽभ्यः। अपरिऽह्वृतः। अत्यः। न। सप्तिः। ईशे। यः।
विश्वस्याः। देवऽवीतेः। ईशे। विश्वऽआयुः। उषसः। विऽउष्टौ। आ। यस्मिन्। मना। हवींषि। अग्नौ।

ऋ॰ स॰ ६

अरिष्टऽरथः। स्कभ्नाति। शूषैः। शूषेभिः। वृधः। जुषाणः। अर्कैः। देवान्। अच्छ। रघुऽपत्वा। जिगाति।
मन्द्रः। होता। सः। जुह्वा। यजिष्ठः। संऽमिश्लः। अग्निः। आ। जिघर्ति। देवान्। तम्। उस्राम्। इन्द्रम्। न। रेजमानम्। अ-
ग्निम्। गीःऽभिः। नमःऽभिः। आ। कृणुध्वम्। आ। यम्। विप्रासः। मतिऽभिः। गृणन्ति। जातऽवेदसम्। जुह्वम्। सहानाम्।
२ जगत्युः
सम्। यस्मिन्। विश्वा। वसूनि। वाजे। न। अश्वाः। सप्तिऽवन्तः। एवैः। अस्मे इति। ऊतीः। इन्द्रवातऽतमाः। अर्वाची-
नाः। अग्ने। आ। कृणुष्व। अध। हि। अग्ने। मह्ना। निःऽसद्य। सद्यः। जज्ञानः। हव्यः। बभूथ। तम्। ते। देवासः।
अनु। केतम्। आयन्। अध। अवर्धन्त। प्रथमासः। ऊमाः ॥७॥ स्वस्ति। नः। दिवः। अग्ने। पृथिव्याः। विश्वऽआ-
युः। धेहि। यजथाय। देव। सचेमहि। तव। दस्म। प्रऽकेतैः। उरुष्य। नः। उरुऽभिः। देव। शंसैः। इमाः। अग्ने। ५२
मतयः। तुभ्यम्। जाताः। गोभिः। अश्वैः। अभि। गृणन्ति। राधः। वसो इति। दधानः। मतिऽभिः। सुऽजात। अ-
ग्निम्। मन्ये। पितरम्। अग्निम्। आपिम्। अग्निम्। भ्रातरम्। सदम्। इत्। सखायम्। अग्नेः। अनीकम्। बृहतः। सपर्यम्। दि-

वि। शुक्रम्। यजतम्। सूर्यस्य। सिध्राः। अग्ने। धियः। अस्मे इति। सनुत्रीः। यम्। त्रायसे। दमे। आ। नित्यऽ-
होता। ऋतऽवा। सः। रोहित्ऽअश्वः। पुरुऽक्षुः। द्युऽभिः। अस्मै। अहऽभिः। वामम्। अस्तु। द्युऽभिः।
हितम्। मित्रम्ऽइव। प्रऽयोगम्। प्रत्नम्। ऋत्विजम्। अध्वरस्य। जारम्। बाहुऽभ्याम्। अग्निम्। आयवः। अजनन्त। वि-
क्षु। होतारम्। नि। असादयन्त। स्वयम्। यजस्व। दिवि। देव। देवान्। किम्। ते। पाकः। कृणवत्। अप्रऽचेताः। य-
था। अयजः। ऋतुऽभिः। देव। देवान्। एव। यजस्व। तन्वम्। सुऽजात। भव। नः। अग्ने। अविता। उत। गोपाः।
भव। वयःऽकृत्। उत। नः। वयःऽधाः। रास्व। च। नः। सुऽमहः। हव्यऽदातिम्। त्रास्व। उत। नः। तन्वः। अप्रऽ-
युच्छन् ॥२॥ प्र। केतुना। बृहता। याति। अग्निः। । दिवः। चित्। अन्तान्। उपऽमान्। उत्। आनट्। अपाम्।
उपऽस्थे। महिषः। ववर्ध। मुमोद। गर्भः। वृषभः। ककुत्ऽमान्। अस्रेमा। वत्सः। शिमीऽवान्। अरावीत्। सः।
देवऽताति। उत्ऽयतानि। कृण्वन्। स्वेषु। क्षयेषु। प्रथमः। जिगाति। आ। यः। मूर्धानम्। पित्रोः। अरब्ध।

प॰सं॰६ नि। अध्वरे। दधिरे। सूरः। अर्णः। अस्य। प्रत्मन्। अरुषीः। अश्वऽबुध्नाः। ऋतस्य। योनौ। तन्वः। जुषंत। उषः। उष। हि। वसो इति। अग्रं। एषि। त्वं। यमयोः। अभवः। विभाऽवा। ऋताय। सप्त। दधिषे। पदानि। जनयन्। मित्रं। तन्वे। स्वायै। भुवः। चक्षुः। महः। ऋतस्य। गोपाः। भुवः। वरुणः। यत्। ऋताय। वेषि। भुवः। अपां। नपात्। जातऽवेदः। भुवः। दूतः। यस्य। हव्यं। जुजोषः। भुवः। यज्ञस्य। रजसः। च। नेता। यत्र। नियुत्ऽभिः। सचसे। शिवाभिः। दिवि। मूर्द्धानं। दधिषे। स्वःऽसां। जिह्वां। अग्ने। चकृषे। हव्यऽवाहं। अस्य। त्रितः। क्रतुना। वव्रे। अंतः। इच्छन्। धीतिं। पितुः। एवैः। परस्य। सचस्यमानः। पित्रोः। उपऽस्थे। जामि। ब्रुवाणः। आयुधानि। वेति। सः। पित्र्याणि। आयुधानि। विद्वान्। इंद्रऽइषितः। आप्त्यः। अभि। अयुध्यत्। त्रिऽशीर्षाणं। सप्तऽरश्मिं। जघन्वान्। त्वाष्ट्रस्य। चित्। निः। ससृजे। त्रितः। गाः। भूरि। इत्। इंद्रः। उत्ऽइनक्षंतं। ओजः। अव। अभिनत्। सत्ऽपतिः। मन्यमानं। त्वाष्ट्रस्य। चित्। विश्वऽरूपस्य। गोनां। आऽचक्राणः। त्रीणि। शीर्षा। परा। वर्गिति वर्क्॥ ४॥ आपः। हि। स्थ। मयःऽभुवः। ताः। नः। ऊर्जे। दधातन। महे। रणाय। चक्षसे। यः। वः। शिवऽतमः। रसः। तस्य। भाजयत। इह। नः। उशतीःऽइव। मातरः। तस्मै। अरं। गमाम। वः। यस्य। क्षयाय। जिन्वथ। आपः। जनयथ। च। नः। शं। नः। देवीः। अभिष्टये। आपः। भवंतु। पीतये। शं। योः। अभि। स्रवंतु। नः। ईशानाः। वार्याणां। क्षयंतीः। चर्षणीनां। अपः। याचामि। भेषजं॥ ०॥ प्र। ओ इति। चित्। सखायं। सख्या। ववृत्यां। तिरः। पुरु। चित्। अर्णवं। जगन्वान्। पितुः। नपातं। आ। दधीत। वेधाः। अधि। क्षमि। प्रऽतरं। दीध्यानः। न। ते। सखा। सख्यं। वष्टि। एतत्। सऽलक्ष्मा। यत्। विषुऽरूपा। भवाति। महः। पुत्रासः। असुरस्य। वीराः। दिवः। धर्तारः। उर्विया। परि। ख्यन्। उशंति। घ। ते। अमृतासः। एतत्। एकस्य। चित्। त्यजसं। मर्त्यस्य। नि। ते। मनः। मनसि। धायि। अस्मे इति। जन्युः। पतिः। तन्वं। आ। विविश्याः। न। यत्। पुरा। चकृम। कत्। ह। नूनं। ऋता। वदंतः। अनृतं। रपेम। गंधर्वः।

५४

प॰स॰६

अप्ऽसु । आ । अप्या । च । योषा । सा । नः । नाभिः । परमं । जामि । तत् । नौ ॥ गर्भे । नु । नौ । जनिता । दंपती इति दं-
पती । कः । देवः । त्वष्टा । सविता । विश्वऽरूपः । नकिः । अस्य । प्र । मिनंति । व्रतानि । वेद । नौ । अस्य । पृथि-
वी । उत । द्यौः ॥ ५ ॥ कः । अस्य । वेद । प्रथमस्य । अह्नः । कः । ईं । ददर्श । कः । इह । प्र । वोचत् । बृहत् । मित्र-
स्य । वरुणस्य । धाम । कत् । ऊं इति । ब्रवः । आहनः । वीच्या । नॄन् । यमस्य । मा । यम्यं । कामः । आ । अगन् ।
समाने । योनौ । सहऽशेय्याय । जायाऽइव । पत्ये । तन्वं । रिरिच्यां । वि । चित् । वृहेव । रथ्याऽइव । चक्रा ।
न । तिष्ठंति । न । नि । मिषंति । एते । देवानां । स्पशः । इह । ये । चरंति । अन्येन । मत् । आहनः । याहि । तूयं ।
तेन । वि । वृह । रथ्याऽइव । चक्रा । रात्रीभिः । अस्मै । अहऽभिः । दशस्येत् । सूर्यस्य । चक्षुः । मुहुः ।
उत् । मिमीयात् । दिवा । पृथिव्या । मिथुना । सबंधू इति सऽबंधू । यमीः । यमस्य । बिभृयात् । अजा-
मि । आ । घ । ता । गच्छान् । उत्ऽतरा । युगानि । यत्र । जामयः । कृणवन् । अजामि । उप । बर्हृहि । वृ-

५५

५५

षभाय । बाहुं । अन्यं । इच्छस्व । सुऽभगे । पतिं । मत् ॥ ७ ॥ किं । भ्राता । असत् । यत् । अनाथं । भवाति । किं ।
ऊं इति । स्वसा । यत् । निःऽऋतिः । निऽगच्छात् । कामऽमूता । बहु । एतत् । रपामि । तन्वा । मे । तन्वं । सं । पिपृ-
ग्धि ॥ न । वै । ऊं इति । ते । तन्वा । तन्वं । सं । पपृच्यां । पापं । आहुः । यः । स्वसारं । निऽगच्छात् । अन्येन । मत् । प्रऽ
मुदः । कल्पयस्व । न । ते । भ्राता । सुऽभगे । वष्टि । एतत् । बतः । बत । असि । यम । न । एव । ते । मनः । हृद-
यं । च । अविदाम । अन्या । किल । त्वां । कक्ष्याऽइव । युक्तं । परि । स्वजाते । लिबुजाऽइव । वृक्षं । अन्यं । ऊं इ-
ति । सु । त्वां । यमि । अन्यः । ऊं इति । त्वां ॥ ० ॥ तस्य । वा । त्वं । मनः । इच्छ । सः । वा । तव । अध । कृणुष्व । संऽविदं ।
सुऽभद्रां ॥ ८ ॥ वृषा । वृष्णे । दुदुहे । दोहसा । दिवः । पयांसि । यह्वः । अदितेः । अदाभ्यः । विश्वं । सः । वेद । व-
रुणः । यथा । धिया । सः । यज्ञियः । यजतु । यज्ञियान् । ऋतून् । रपत् । गंधर्वीः । अप्या । च । योषणा । न द-
स्य । नादे । परि । पातु । मे । मनः । इष्टस्य । मध्ये । अदितिः । नि । धातु । नः । भ्राता । नः । ज्येष्ठः । प्रथमः । वि ।

१·स·६

वोचति। सो इति। चित्। तु। भद्रा। क्षुऽमती। यशस्वती। उषाः। उवास। मनवे। स्वःऽवती। यत्। ईं। उ-
शंतं। उशतां। अनु। क्रतुं। अग्निं। होतारं। विदथाय। जीजनन्। अध। त्यं। द्रप्सं। विऽभ्वं। विऽचक्षणं।
विः। आ। अभरत्। इषितः। श्येनः। अध्वरे। यदि। विशः। वृणते। दस्मं। आर्याः। अग्निं। होतारं। अध। धीः।
अजायत। सदा। असि। रण्वः। यवसाऽइव। पुष्यते। होत्राभिः। अग्ने। मनुषः। सुऽअध्वरः। विप्रस्य।
वा। यत्। शशमानः। उक्थ्यं। वाजं। ससऽवान्। उपऽयासि। भूरिऽभिः॥ ६॥ उत्। ईरय। पितरा। जारः।
आ। भगं। इयक्षति। हर्यतः। हृत्तः। इष्यति। विवक्ति। वह्निः। सुऽअपस्यते। मखः। तविष्यते। असुरः।
वेपते। मती। यः। ते। अग्ने। सुऽमतिं। मर्तः। अक्षत्। सहसः। सूनो इति। अति। सः। प्र। शृण्वे। इषं। दधा-
नः। वहमानः। अश्वैः। आ। सः। द्युऽमान्। अमऽवान्। भूषति। द्यून्। यत्। अग्ने। एषा। संऽइतिः। भवा-
ति। देवी। देवेषु। यजता। यजत्र। रत्ना। च। यत्। विऽभजासि। स्वधाऽवः। भागं। नः। अत्र। वसुऽमंतं।

५६

५६

वीतात्। ऋधि। नः। अग्ने। सदने। सधऽस्थे। युक्ष्व। रथं। अमृतस्य। द्रवित्नुं। आ। नः। वह। रोदसी
इति। देवपुत्रे इति देवऽपुत्रे। माकिः। देवानां। अप। भूः। इह। स्याः॥ १०॥ द्यावा। ह। क्षामा। प्रथमे इति। ऋतेन।
अभिऽश्रावे। भवतः। सत्यऽवाचा। देवः। यत्। मर्तान्। यजथाय। कृण्वन्। सीदत्। होता। प्रत्यङ्। स्वं। अ-
सुं। यन्। देवः। देवान्। परिऽभूः। ऋतेन। वह। नः। हव्यं। प्रथमः। चिकित्वान्। धूमऽकेतुः। संऽइधा। भाःऽ
ऋजीकः। मंद्रः। होता। नित्यः। वाचा। यजीयान्। स्वाऽवृक्। देवस्य। अमृतं। यदि। गोः। अतः। जातासः। धा-
रयंते। उर्वी इति। विश्वे। देवाः। अनु। तत्। ते। यजुः। गुः। दुहे। यत्। एनी। दिव्यं। घृतं। वारिति वाः। अ-
र्चामि। वां। वर्धाय। अपः। घृतस्नू इति घृतऽस्नू। द्यावाभूमी इति। शृणुतं। रोदसी इति। मे। अहा। यत्। द्या-
वः। असुऽनीतिं। अयन्। मध्वा। नः। अत्र। पितरा। शिशीतां। किं। स्वित्। नः। राजा। जगृहे। कत्। अस्य।
अति। व्रतं। चकृम। कः। वि। वेद। मित्रः। चित्। हि। स्म। जुहुराणः। देवान्। श्लोकः। न। यातां। अपि। वाजः।

प॰स॰६

अस्ति॥११॥ दुःऽमंतु। अत्र। अमृतस्य। नाम।०। यमस्य। यः। मनवते। सुऽमंतु। अग्ने। तं। ऋष्व। पा
हि। अप्रऽयुच्छन्। यस्मिन्। देवाः। विदथे। मादयंते। विवस्वतः। सदने। धारयंते। सूर्ये। ज्योतिः। अदधुः।
मासि। अक्तून्। परि। द्योतनिं। चरतः। अजस्रा। यस्मिन्। देवाः। मन्मनि। संऽचरंति। अपीच्ये। न। वयं।
अस्य। विद्म। मित्रः। नः। अत्र। अदितिः। अनागान्। सविता। देवः। वरुणाय। वोचत्।०॥१२॥ युजे। वां।
ब्रह्म। पूर्व्यं। नमःऽभिः। वि। श्लोकः। एतु। पथ्याऽइव। सूरेः। शृण्वंतु। विश्वे। अमृतस्य। पुत्राः। आ। ये। धा
मानि। दिव्यानि। तस्थुः। यमेइवेति यमेऽइव। यतमाने इति। यत्। ऐतं। प्र। वां। भरन्। मानुषाः। देवऽयंतः।
आ। सीदतं। स्वं। ऊं इति। लोकं। विदाने इति। स्वासस्थे इति सुऽआसस्थे। भवतं। इंदवे। नः। पंच। पदानि।
रुपः। अनु। अरोहं। चतुःऽपदीं। अनु। एमि। व्रतेन। अक्षरेण। प्रति। मिमे। एतां। ऋतस्य। नाभौ। अधि।
सं। पुनामि। देवेभ्यः। कं। अवृणीत। मृत्युं। प्रऽजायै। कं। अमृतं। न। अवृणीत। बृहस्पतिं। यज्ञं। अकृ

५७

५७

ण्वत। ऋषिं। प्रियां। यमः। तन्वं। प्र। अरिरेचीत्। सप्त। क्षरंति। शिशवे। मरुत्वते। पित्रे। पुत्रासः।
अपि। अवीवतन्। ऋतं। उभे इति। इत्। अस्य। उभयस्य। राजतः। उभे इति। यतेते इति। उभयस्य।
पुष्यतः॥१३॥ ॥परेयिऽवांसं। प्रऽवतः। महीः। अनु। बहुऽभ्यः। पंथां। अनुऽपस्पशानं। वैवस्व
तं। संऽगमनं। जनानां। यमं। राजानं। हविषा। दुवस्य। यमः। नः। गातुं। प्रथमः। विवेद। न। एषा।
गव्यूतिः। अपऽभर्तवै। ऊं इति। यत्र। नः। पूर्वे। पितरः। पराऽईयुः। एना। जज्ञानाः। पथ्याः। अनु। स्वाः॥
मातली। कव्यैः। यमः। अंगिरःऽभिः। बृहस्पतिः। ऋक्वऽभिः। वावृधानः। यान्। च। देवाः। ववृधुः।
ये। च। देवान्। स्वाहा। अन्ये। स्वधया। अन्ये। मदंति। इमं। यम। प्रऽस्तरं। आ। हि। सीद। अंगिरःऽ
भिः। पितृऽभिः। संऽविदानः। आ। त्वा। मंत्राः। कविऽशस्ताः। वहंतु। एना। राजन्। हविषा। मादयस्व।
अंगिरःऽभिः। आ। गहि। यज्ञियेभिः। यम। वैरूपैः। इह। मादयस्व। विवस्वंतं। हुवे। यः। पिता। ते। अ

प॰स॰६

५८

स्मिन्। यज्ञे। बर्हिषि। आ। निऽसद्य॥१४॥ अंगिरसः। नः। पितरः। नवऽग्वाः। अथर्वाणः। भृगवः।
सोम्यासः। तेषां। वयं। सुऽमतौ। यज्ञियानां। ०। अपि। भद्रे। सौमनसे। स्याम॥
प्र। इहि। प्र। इहि। पथिऽभिः। पूर्व्येभिः। ०। उभा। राजा
ना। स्वधया। मदन्ता। यमं। पश्यासि। वरुणं। च। देवं॥ सं। गच्छस्व। पितृऽभिः। सं। यमेन। इष्टापूर्तेन।
परमे। विऽओमन्। हित्वाय। अवद्यं। पुनः। अस्तं। आ। इहि। सं। गच्छस्व। तन्वा। सुऽवर्चाः॥ अप। इत।
वि। इत। वि। च। सर्पत। अतः। अस्मै। एतं। पितरः। लोकं। अक्रन्। अहःऽभिः। अत्ऽभिः। अक्तुऽ
भिः। विऽअक्तं। यमः। ददाति। अवऽसानं। अस्मै॥ अति। द्रव। सारमेयौ। श्वानौ। चतुःऽअक्षौ। श
बलौ। साधुना। पथा। अथ। पितॄन्। सुऽविदत्रान्। उप। इहि। यमेन। ये। सधऽमादं। मदन्ति॥१५॥
यौ। ते। श्वानौ। यमरक्षितारौ। चतुःऽअक्षौ। पथिरक्षी इति पथिऽरक्षी। नृऽचक्षसौ। ताभ्यां। एनं। प
रि। देहि। राजन्। स्वस्ति। च। अस्मै। अनमीवं। च। धेहि॥ उरुऽनसौ। असुऽतृपौ। उदुम्बलौ। यमस्य।

५८

दूतौ। चरतः। जनान्। अनु। तौ। अस्मभ्यं। दृशये। सूर्याय। पुनः। दातां। असुं। अद्य। इह। भद्रं॥ यमाय।
सोमं। सुनुत। यमाय। जुहुत। हविः। यमं। ह। यज्ञः। गच्छति। अग्निऽदूतः। अरंऽकृतः॥ यमाय। घृतऽ
वत्। हविः। ०। सः। नः। देवेषु। आ। यमत्। दीर्घं। आयुः। प्र। जीवसे॥ यमाय। मधुमत्ऽतमं। राज्ञे। ह
व्यं। जुहोतन। इदं। नमः। ऋषिऽभ्यः। पूर्वऽजेभ्यः। पूर्वेभ्यः। पथिकृत्ऽभ्यः॥ त्रिऽकद्रुकेभिः। पतति। षट्।
उर्वीः। एकं। इत्। बृहत्। त्रिऽस्तुप्। गायत्री। छंदांसि। सर्वा। ता। यमे। आऽहिता॥१६॥ उत्। ईरतां। अवरे।
उत्। परासः। उत्। मध्यमाः। पितरः। सोम्यासः। असुं। ये। ईयुः। अवृकाः। ऋतऽज्ञाः। ते। नः। अवंतु।
पितरः। हवेषु॥ इदं। पितृऽभ्यः। नमः। अस्तु। अद्य। ये। पूर्वासः। ये। उपरासः। ईयुः। ये। पार्थिवे। रजसि।
आ। निऽसत्ताः। ये। वा। नूनं। सुऽवृजनासु। विक्षु॥ आ। अहं। पितॄन्। सुऽविदत्रान्। अवित्सि। नपातं।
च। विऽक्रमणं। च। विष्णोः। बर्हिऽसदः। ये। स्वधया। सुतस्य। भजंत। पितुः। ते। इह। आऽगमिष्ठाः।

प॰स॰६

बर्हिऽसदः। पितरः। ऊती। अर्वाक्। इमा। वः। हव्या। चकृम। जुषध्वं। ते। आ। गत। अवसा। शंऽतमेन। अथ।
नः। शं। योः। अरपः। दधात। उपऽहूताः। पितरः। सोम्यासः। बर्हिष्येषु। निऽधिषु। प्रियेषु। ते। आ। ग
मंतु। ते। इह। श्रुवंतु। अधि। ब्रुवंतु। ते। अवंतु। अस्मान्॥ १७॥ आऽअच्य। जानु। दक्षिणतः। निऽस
द्य। इमं। यज्ञं। अभि। गृणीत। विश्वे। मा। हिंसिष्ट। पितरः। केन। चित्। नः। ०। आसीनासः। अरुणी
नां। उपऽस्थे। रयिं। धत्त। दाशुषे। मर्त्याय। पुत्रेभ्यः। पितरः। तस्य। वस्वः। प्र। यच्छत। ते। इह। ऊर्जं। द
धात। ये। नः। पूर्वे। पितरः। सोम्यासः। अनुऽऊहिरे। सोमऽपीथं। वसिष्ठाः। तेभिः। यमः। संऽरराणः।
हवींषि। उशन्। उशत्ऽभिः। प्रतिऽकामं। अत्तु। ये। तातृषुः। देवऽत्रा। जेहमानाः। होत्राऽविदः।
स्तोमऽतष्टासः। अर्कैः। आ। अग्ने। याहि। सुऽविदत्रेभिः। अर्वाङ्। सत्यैः। कव्यैः। पितृऽभिः। घ
र्मसत्ऽभिः। ये। सत्यासः। हविःऽअदः। हविःऽपाः। इंद्रेण। देवैः। सऽरथं। दधानाः। ०। सहस्रं। देवऽ

५९

५९

वंदैः। परैः। पूर्वैः। पितृऽभिः। घर्मसत्ऽभिः॥ १८॥ अग्निऽस्वात्ताः। पितरः। आ। इह। गच्छत। स
दःऽसदः। सदत। सुऽप्रनीतयः। अत्त। हवींषि। प्रऽयतानि। बर्हिषि। अथ। रयिं। सर्वऽवीरं। दधातन।
त्वं। अग्ने। ईळितः। जातऽवेदः। अवाट्। हव्यानि। सुरभीणि। कृत्वी। प्र। अदाः। पितृऽभ्यः। स्वधया।
ते। अक्षन्। अद्धि। त्वं। देव। प्रऽयता। हवींषि। ये। च। इह। पितरः। ये। च। न। इह। यान्। च। विद्म। यान्।
ऊं इति। च। न। प्रऽविद्म। त्वं। वेत्थ। यति। ते। जातऽवेदः। स्वधाभिः। यज्ञं। सुऽकृतं। जुषस्व। ये। अ
ग्निऽदग्धाः। ये। अनग्निऽदग्धाः। मध्ये। दिवः। स्वधया। मादयंते। तेभिः। स्वऽराट्। असुऽनीतिं।
एतां। यथाऽवशं। तन्वं। कल्पयस्व॥ १९॥ मा। एनं। अग्ने। वि। दहः। मा। अभि। शोचः। मा। अस्य। त्वचं।
चिक्षिपः। मा। शरीरं। यदा। शृतं। कृणवः। जातऽवेदः। अथ। ईं। एनं। प्र। हिणुतात्। पितृऽभ्यः। शृतं। य
दा। करसि। जातऽवेदः। ०। परि। दत्तात्। पितृऽभ्यः। यदा। गच्छाति। असुऽनीतिं। एतां। अथ। देवानां।

वशऽनीः। भवाति। सूर्यं। चक्षुः। गच्छतु। वातं। आत्मा। द्यां। च। गच्छ। पृथिवीं। च। धर्मणा। अपः। वा। ग
च्छ। यदि। तत्र। ते। हितं। ओषधीषु। प्रति। तिष्ठ। शरीरैः। अजः। भागः। तपसा। तं। तपस्व। तं। ते। शोचिः।
तपतु। तं। ते। अर्चिः। याः। ते। शिवाः। तन्वः। जातऽवेदः। ताभिः। वह। एनं। सुऽकृतां। ऊं इति। लोकं। अव।
सृज। पुनः। अग्ने। पितृऽभ्यः। यः। ते। आऽहुतः। चरति। स्वधाभिः। आयुः। वसानः। उप। वेतु। शे
षः। सं। गच्छतां। तन्वा। जातऽवेदः॥२०॥ यत्। ते। कृष्णः। शकुनः। आऽतुतोद। पिपीलः। सर्पः। उत।
वा। श्वापदः। अग्निः। तत्। विश्वऽअत्। अगदं। कृणोतु। सोमः। च। यः। ब्राह्मणान्। आऽविवेश। अ
ग्नेः। वर्म। परि। गोभिः। व्ययस्व। सं। प्र। ऊर्णुष्व। पीवसा। मेदसा। च। न। इत्। त्वा। धृष्णुः। हरसा। जर्हृ
षाणः। दधृक्। विऽधक्ष्यन्। परिऽअंखयाते। इमं। अग्ने। चमसं। मा। वि। जिह्वरः। प्रियः। देवानां। उत।
सोम्यानां। एषः। यः। चमसः। देवऽपानः। तस्मिन्। देवाः। अमृताः। मादयन्ते। क्रव्यऽअदं। अग्निं। प्र।

हिणोमि। दूरं। यमऽराज्ञः। गच्छतु। रिप्रऽवाहः। इह। एव। अयं। इतरः। जातऽवेदाः। देवेभ्यः। हव्यं। वह
तु। प्रऽजानन्। यः। अग्निः। क्रव्यऽअत्। प्रऽविवेश। वः। गृहं। इमं। पश्यन्। इतरं। जातऽवेदसं। तं। ह
रामि। पितृऽयज्ञाय। देवं। सः। घर्मं। इन्वात्। परमे। सधऽस्थे॥२१॥ यः। अग्निः। क्रव्यऽवाहनः। पितॄन्।
यक्षत्। ऋतऽवृधः। प्र। इत्। ऊं इति। हव्यानि। वोचति। देवेभ्यः। च। पितृऽभ्यः। आ। उशन्तः। त्वा। नि। धीम
हि। उशन्तः। सं। इधीमहि। उशन्। उशतः। आ। वह। पितॄन्। हविषे। अत्तवे। यं। त्वं। अग्ने। संऽअदहः।
तं। ऊं इति। निः। वापय। पुनरिति। कियाम्बु। अत्र। रोहतु। पाकऽदूर्वा। विऽअल्कशा। शीतिके। शीतिकाऽ
वति। ह्लादिके। ह्लादिकाऽवति। मण्डूक्या। सु। आ। सं। गमः। इमं। सु। अग्निं। हर्षय॥२२॥ ॥अनुवाकः॥
त्वष्टा। दुहित्रे। वहतुं। कृणोति। इति। इदं। विश्वं। भुवनं। सं। एति। यमस्य। माता। परिऽउह्यमाना। म
हः। जाया। विवस्वतः। ननाश। अप। अगूहन्। अमृतां। मर्त्येभ्यः। कृत्वी। सऽवर्णां। अदधुः। विवस्व

अ

प·स·६

६१

ते । उत । अश्विनौ । अभरत् । यत् । तत् । आसीत् । अजहात् । ऊं इति । द्वा । मिथुना । सरण्यूः । पूषा । त्वा ।
इतः । च्यवयतु । प्र । विद्वान् । अनष्टऽपशुः । भुवनस्य । गोपाः । सः । त्वा । एतेभ्यः । परि । ददत् । पितृऽभ्यः ।
अग्निः । देवेभ्यः । सुऽविदत्रियेभ्यः । आयुः । विश्वऽआयुः । परि । पासति । त्वा । पूषा । त्वा । पातु । प्रऽपथे ।
पुरस्तात् । यत्र । आसते । सुऽकृतः । यत्र । ते । ययुः । तत्र । त्वा । देवः । सविता । दधातु । पूषा । इमाः । आशाः । अ
नु । वेद । सर्वाः । सः । अस्मान् । अभयऽतमेन । नेषत् । स्वस्तिऽदाः । आघृणिः । सर्वऽवीरः । अप्रऽयुच्छन् ।
पुरः । एतु । प्रऽजानन् ॥ २३ ॥ प्रऽपथे । पथाम् । अजनिष्ट । पूषा । प्रऽपथे । दिवः । प्रऽपथे । पृथिव्याः । उभे इति ।
अभि । प्रियतमे इति प्रियऽतमे । सधस्थे इति सधऽस्थे । आ । च । परा । च । चरति । प्रऽजानन् । सरस्वतीम् । दे
वऽयन्तः । हवन्ते । सरस्वतीम् । अध्वरे । तायमाने । सरस्वतीम् । सुऽकृतः । अह्वयन्त । सरस्वती । दाशुषे । वार्यम् ।
दात् । सरस्वति । या । सऽरथम् । ययाथ । स्वधाभिः । देवि । पितृऽभिः । मदन्ती । आऽसद्य । अस्मिन् । बर्हिषि ।

६१

मादयस्व । अनमीवाः । इषः । आ । धेहि । अस्मे इति । सरस्वतीम् । याम् । पितरः । हवन्ते । दक्षिणा । यज्ञम् । अभिऽनक्ष
माणाः । सहस्रऽअर्घम् । इळः । अत्र । भागम् । रायः । पोषम् । यजमानेषु । धेहि । आपः । अस्मान् । मातरः । शुन्धयन्तु ।
घृतेन । नः । घृतऽप्वः । पुनन्तु । विश्वम् । हि । रिप्रम् । प्रऽवहन्ति । देवीः । उत् । इत् । आभ्यः । शुचिः । आ । पूतः । एमि ॥
॥ २४ ॥ द्रप्सः । चस्कन्द । प्रथमान् । अनु । द्यून् । इमम् । च । योनिम् । अनु । यः । च । पूर्वः । समानम् । योनिम् । अनु । सम्ऽच
रन्तम् । द्रप्सम् । जुहोमि । अनु । सप्त । होत्राः । यः । ते । द्रप्सः । स्कन्दति । यः । ते । अंशुः । बाहुऽच्युतः । धिषणायाः । उपऽ
स्थात् । अध्वर्योः । वा । परि । वा । यः । पवित्रात् । तम् । ते । जुहोमि । मनसा । वषट्ऽकृतम् ।०। स्कन्नः ।०। अवः । च । यः ।
परः । स्रुचा । अयम् । देवः । बृहस्पतिः । सम् । तम् । सिञ्चतु । राधसे । पयस्वतीः । ओषधयः । पयस्वत् । मामकम् । वचः ।
अपाम् । पयस्वत् । इत् । पयः । तेन । मा । सह । शुन्धत ॥ २५ ॥ परम् । मृत्यो इति । अनु । परा । इहि । पन्थाम् । यः । ते । स्वः ।
इतरः । देवऽयानात् । चक्षुष्मते । शृण्वते । ते । ब्रवीमि । मा । नः । प्रऽजाम् । रिरिषः । मा । उत । वीरान् । मृत्यो इति । प

प॰ स॰ ६

६२

इं। यो। पर्यतः। यत्। एत। ०। आऽप्यायमानाः। प्रऽजया। धनेन। शुद्धाः। पूताः। भवत। यज्ञियासः। इमे। जी
वाः। वि। मृतैः। आ। अववृत्रन्। अभूत्। भद्रा। देवऽहूतिः। नः। अद्य। प्राञ्चः। अगाम। नृतये। हसाय। ०।
इमं। जीवेभ्यः। परिऽधिं। दधामि। मा। एषां। नु। गात्। अपरः। अर्थं। एतं। शतं। जीवंतु। शरदः। पुरूचीः।
अंतः। मृत्युं। दधतां। पर्वतेन। यथा। अहानि। अनुऽपूर्वं। भवंति। यथा। ऋतवः। ऋतुऽभिः। यंति। सा
धु। यथा। न। पूर्वं। अपरः। जहाति। एव। धातः। आयूंषि। कल्पय। एषां। ॥२५॥ आ। रोहत। आयुः। जर
सं। वृणानाः। अनुऽपूर्वं। यतमानाः। यति। स्थ। इह। त्वष्टा। सुऽजनिमा। सऽजोषाः। दीर्घं। आयुः। कर
ति। जीवसे। वः। इमाः। नारीः। अविधवाः। सुऽपत्नीः। आऽअंजनेन। सर्पिषा। सं। विशंतु। अनमीवाः।
सुऽरत्नाः। आ। रोहंतु। जनयः। योनिं। अग्रे। उत्। ईर्ष्व। नारि। अभि। जीवऽलोकं। गतऽअसुं। एतं। उप।
शेषे। आ। इहि। हस्तऽग्राभस्य। दिधिषोः। तव। इदं। पत्युः। जनिऽत्वं। अभि। सं। बभूथ। धनुः। हस्तात्। आऽ

अनश्वैः।

६२

ददानः। मृतस्य। अस्मे इति। क्षत्राय। वर्चसे। बलाय। अत्र। एव। त्वं। इह। वयं। सुऽवीराः। विश्वाः। स्पृधः। अ
भिऽमातीः। जयेम। उप। सर्प। मातरं। भूमिं। एतां। उरुऽव्यचसं। पृथिवीं। सुऽशेवां। ऊर्णऽम्रदाः। युवतिः।
दक्षिणाऽवते। एषा। त्वा। पातु। निःऽऋतेः। उपऽस्थात्। ॥२७॥ उत्। श्वंचस्व। पृथिवि। मा। नि। बाधथाः। सुऽ
उपायना। अस्मै। भव। सुऽउपवंचना। माता। पुत्रं। यथा। सिचा। अभि। एनं। भूमे। ऊर्णुहि। उत्ऽश्वंचमाना।
पृथिवी। सु। तिष्ठतु। सहस्रं। मितः। उप। हि। श्रयंतां। ते। गृहासः। घृतऽश्चुतः। भवंतु। विश्वाहा। अस्मै।
शरणाः। संतु। अत्र। उत्। ते। स्तभ्नामि। पृथिवीं। त्वत्। परि। इमं। लोगं। निऽदधत्। मो इति। अहं। रि
षं। एतां। स्थूणां। पितरः। धारयंतु। ते। अत्र। यमः। सदना। ते। मिनोतु। प्रतीचीने। मां। अहनि। इषोः।
पर्णंऽइव। आ। दधुः। प्रतीचीं। जग्रभ। वाचं। अश्वं। रशनया। यथा। ॥२८॥ ॥ इति सप्तमाष्टके
षष्ठोध्यायः॥ ॥ हरिः ओ३म्॥ ॥ नि। वर्तध्वं। मा। अनु। गात। अस्मान्। सिसक्त। रेवतीः। अ

प॰ स॰ ७

ग्नीषोमा। पुनर्वसू इति पुनःऽवसू। अस्मे इति। धारयतं। रयिं। पुनः। एनाः। नि। वर्त्तय। पुनः। ए
नाः। नि। आ। कुरु। इंद्रः। एनाः। नि। यच्छतु। अग्निः। एनाः। उपऽआजतु। पुनः। एताः। नि। वर्त्ततां।
अस्मिन्। पुष्यंतु। गोऽपतौ। इह। एव। अग्ने। धारय। इह। तिष्ठतु। या। रयिः। यत्। निऽयानं। निऽअयनं।
संऽज्ञानं। यत्। पराऽअयनं। आऽवर्त्तनं। निऽवर्त्तनं। यः। गोपाः। अपि। तं। हुवे। यः। उत्ऽआनट्। विऽ
अयनं। यः। उत्ऽआनट्। पराऽअयनं। आऽवर्त्तनं। निऽवर्त्तनं। अपि। गोपाः। नि। वर्त्ततां। आ। निऽव
र्त। नि। वर्त्तय। पुनः। नः। इंद्र। गाः। देहि। जीवाभिः। भुनजामहे। परि। वः। विश्वतः। दधे। ऊर्जा। घृतेन। प
यसा। ये। देवाः। के। च। यज्ञियाः। ते। रय्या। सं। सृजंतु। नः। आ। निऽवर्त्तन। वर्त्तय। नि। निऽवर्त्तन। व
र्त्तय। भूम्याः। चतस्रः। प्रऽदिशः। ताभ्यः। एनाः। नि। वर्त्तय॥१॥ ॥भद्रं नो अपि वातय मनः॥ ॥
अग्निं। ईळे। भुजां। यविष्ठं। शासा। मित्रं। दुःऽधरीतुं। यस्य। धर्मन्। स्वः। एनीः। सपर्यंति। मातुः। ऊधः।

नि।

६२

६२

यं। आसा। कृपऽनीळं। भासाऽकेतुं। वर्द्धयंति। भ्राजते। श्रेणिऽदन्। अर्यः। विशां। गातुः। एति। प्र। य
त्। आनट्। दिवः। अंतान्। कविः। अभ्रं। दीद्यानः। जुषत्। हव्या। मानुषस्य। ऊर्ध्वः। तस्थौ। ऋभ्वा।
यज्ञे। मिन्वन्। सद्म। पुरः। एति। सः। हि। क्षेमः। हविः। यज्ञः। श्रुष्टी। इत्। अस्य। गातुः। एति। अग्निं। दे
वाः। वाशीऽमंतं॥२॥ यज्ञऽसहं। दुवः। इषे। अग्निं। पूर्वस्य। शेवस्य। अद्रेः। सूनुं। आयुं। आहुः। नरः। ये।
के। च। अस्मत्। आ। विश्वा। इत्। ते। वामे। आ। स्युरिति स्युः। अग्निं। हविषा। वर्द्धंतः। कृष्णः। श्वेतः। अरु
षः। यामः। अस्य। ब्रध्नः। ऋज्रः। उत। शोणः। यशस्वान्। हिरण्यऽरूपं। जनिता। जजान। एव। ते। अ
ग्ने। विऽमदः। मनीषां। ऊर्जः। नपात्। अमृतेभिः। सऽजोषाः। गिरः। आ। वक्षत्। सुऽमतीः। इयानः। इषं।
ऊर्जं। सुऽक्षितिं। विश्वं। आ। अभाः॥३॥ आ। अग्निं। न। स्ववृक्तिऽभिः। होतारं। त्वा। वृणीमहे।
यज्ञाय। स्तीर्णऽबर्हिषे। वि। वः। मदे। शीरं। पावकऽशोचिषं। विवक्षसे॥ त्वां। उं इति। ते। सुऽआभुवः। शुं

प॰स॰७

र्हन्ति। अश्वऽराधसः। वेति। त्वां। उपऽसेचनी। ॥ ऋजीतिः। अग्ने। आऽहुतिः। विवक्षसे। त्वे इति। धर्माणः। आसते। जुहूभिः। सिंचतीःऽइव। कृष्णा। रूपाणि। अर्जुना। ॥ विश्वाः। अधि। श्रियः। धिषे। विवक्षसे। यं। अग्ने। मन्यसे। रयिं। सहसाऽवन्। अमर्त्य। तं। आ। नः। वाजऽसातये। ॥ यज्ञेषु। चित्रं। आ। भर। विवक्षसे। अग्निः। जातः। अथर्वणा। विदत्। विश्वानि। काव्या। भुवत्। दूतः। विवस्वतः। ॥ प्रियः। यमस्य। काम्यः। विवक्षसे। ॥४॥ त्वां। यज्ञेषु। ईळते। अग्ने। प्रऽयति। अध्वरे। त्वं। वसूनि। काम्या। ॥ विश्वा। दधासि। दाशुषे। विवक्षसे। ॥ चारुं। अग्ने। नि। सेदिरे। घृतऽप्रतीकं। मनुषः। ॥ शुक्रं। चेतिष्ठं। अक्षऽभिः। विवक्षसे। अग्ने। शुक्रेण। शोचिषा। उरु। प्रथयसे। बृहत्। अभिऽक्रंदन्। वृषऽयसे। ॥ गर्भं। दधासि। जामिषु। विवक्षसे। ॥५॥ कुह। श्रुतः। इंद्रः। कस्मिन्। अद्य। जने। मित्रः। न। श्रूयते। ऋषीणां। वा। यः। क्षये। गुहा। वा। चर्कृषे। गिरा। कुह। श्रुतः। इंद्रः। अस्मे इति। अद्य। स्तवे। वज्री। ऋचीषमः। मि

६४ वे

६४

त्रः। न। यः। जनेषु। आ। ॥ महः। यः। पतिः। शवसः। असामि। आ। महः। नृम्णस्य। तूतुजिः। भर्ता। वज्रस्य। धृष्णोः। पिता। पुत्रंऽइव। प्रियं। युजानः। अश्वा। वातस्य। धुनी इति। देवः। देवस्य। वज्रिऽवः। स्यंता। पथा। विरुक्मता। सृजानः। स्तोषि। अध्वनः। त्वं। त्या। चित्। वातस्य। अश्वा। आ। अगाः। ऋज्रा। त्मना। वहध्यै। ययोः। देवः। न। मर्त्यः। यंता। नकिः। विदाय्यः। ॥ अध। ग्मंता। उशना। पृच्छते। वां। कतऽअर्था। नः। आ। गृहं। आ। जग्मथुः। पराकात्। दिवः। च। ग्मः। च। मर्त्यं। आ। नः। इंद्र। पृक्षसे। अस्माकं। ब्रह्म। उत्ऽयतं। तत्। त्वा। याचामहे। अवः। शुष्णं। यत्। हन्। अमानुषं। अकर्मा। दस्युः। अभि। नः। अमंतुः। अन्यऽव्रतः। अमानुषः। त्वं। तस्य। अमित्रऽहन्। वधः। दासस्य। दंभय। त्वं। नः। इंद्र। शूर। शूरैः। उत। त्वाऽऊतासः। बर्हणा। पुरुऽत्रा। ते। वि। पूर्तयः। नवंत। क्षोणयः। यथा। त्वं। तान्। वृत्रऽहत्ये। चोदयः। नॄन्। कार्पाणे। शूर। वज्रिऽवः। गुहा। यदि। कवीनां। विशां। नक्षत्रऽशवसां। ॥७॥ मक्षु। ता। ते। इंद्र। दानऽअप्नसः। आक्षाणे। शूर।

वज्रिऽवः। यत्। ह। शुश्रुवस्य। दंभयः। जातं। विश्वं। सयावऽभिः। मा। अकुध्यक्। इंद्र। शूर। वस्वः। अस्मे इ
ति। त्वं वरूः। अभिऽयंयः। वृषंऽवयं। ते। असिं। रूमे। स्याम। वज्रिऽवः। अस्मे इति। ना। ते। इंद्र। संतु। सत्या। अहिं
संतीः। उपऽस्पृशः। विद्याम। यासां। भुजः। धेनूनां। न। वज्रिऽवः। अहस्ता। यत्। अपदी। वर्धत। क्षाः। शचीभिः।
वेद्यानां। शुस्नं। परि। प्रऽदक्षिणित्। विश्वऽआयवे। नि। शिश्नथः ॥०॥ मा। रिषण्यः। वसवाना। वस्कः। स
न्। उत। त्रायस्व। गृणतः। मघोनः। महः। च। रायः। रेवतः। कृधि। नः ॥८॥ यजामहे। इंद्रं। वज्रऽदक्षिणं।
हरीणां। रथ्यं। विऽव्रतानां। प्र। श्मश्रु। दोधुवत्। ऊर्ध्वऽथा। भूत्। वि। सेनाभिः। दयमानः। वि। राधसा।
हरी इति। नु। अस्य। या। वने। विदे। वसु। इंद्रः। मघैः। मघऽवा। वृत्रऽहा। भुवत्। ऋभुः। वाजः। ऋ
भुक्षाः। पत्यते। शवः। अव। क्ष्णौमि। दासस्य। नाम। चित्। यत्। वज्री। हिरण्ययः। इत्। अथ। रथं। हरी
इति। यं। अस्य। वहतः। वि। सूरिऽभिः। आ। तिष्ठति। मघऽवा। सनऽश्रुतः। इंद्रः। वाजस्य। दीर्घऽश्र

वसः। पतिः। सः। इति। चित्। नु। वृष्टिः। यूथ्या। स्वा। सचा। इंद्रः। श्मश्रूणि। हरिता। अभि। प्रुष्णुते। अव। वेति। सुऽक्ष
यं। सुते। मधु। उत्। इत्। धूनोति। वातः। यथा। वनं। यः। वाचा। विऽवाचः। मृध्रऽवाचः। पुरु। सहस्रा। अशिवा। ज
घान ॥०॥ पिताऽइव। यः। तविषीं। ववृधे। शवः। स्तोमं। ते। इंद्र। विऽमदाः। अजीजनन्। अपूर्व्यं। पुरुऽतमं। सुऽदा
नवे। विद्म। हि। अस्य। भोजनं। इनस्य। यत्। आ। पशुं। न। गोपाः। करामहे। माकिः। नः। एना। सख्या। वि। यौषुः।
तव। च। इंद्र। विऽमदस्य। च। ऋषेः। विद्म। हि। ते। प्रऽमतिं। देव। जामिऽवत् ॥०॥ २ ॥ इंद्र। सोमं। इमं। पिब। मधुऽमं
तं। चमू इति। सुतं ॥ सहस्रिणं। पुरुवसो इति पुरुऽवसो। विवक्षसे। त्वां। यज्ञेभिः। उक्थैः। उप। हव्येभिः। ईमहे।
शचीऽपते। शचीनां ॥ अश्वं। नः। धेहि। वार्यं। विवक्षसे। यः। पतिः। वार्याणां। असि। रध्रस्य। चोदिता। इंद्र। स्तो
तृणां। अविता ॥ द्विषः। नः। पाहि। अंहसः। विवक्षसे। युवं। शक्रा। मायाऽविना। समीची इति संऽईची।
निः। अमंथतं। विऽमदेन। यत्। ईळिता। नासत्या। निःऽअमंथतं। विश्वे। देवाः। अकृपंत। संऽईच्योः। निःऽ

प॰ स॰ ७

६६

पर्तसोः। नासत्यो। अब्रुवन्। देवाः। पुनः। आ। वहतात्। इति। मधुऽमत्। मे। पराऽअयनं। मधुऽमत्।
पुनः। आऽअयनं। ता। नः। देवा। देवतया। युवं। मधुऽमतः। कृतं॥१०॥ भद्रं। नः। अपि। वातय। मनः।
दक्षं। उत। क्रतुं। अध। ते। सख्ये। अंधसः।०। रणन्। गावः। न। यवसे। विवक्षसे। हृदिऽस्पृशः। ते। आ
सते। विश्वेषु। सोम। धामऽसु। अध। कामाः। इमे। मम।०। वि। तिष्ठंते। वसःऽयवः। विवक्षसे। उत। व्रता
नि। सोम। ते। प्र। अहं। मिनामि। पाक्या। अध। पिताऽइव। सूनवे।०। मृळ। नः। अभि। चित्। वधात्। विव
क्षसे। सं। उं इति। प्र। यंति। धीतयः। सर्गासः। अवतान्ऽइव। क्रतुं। नः। सोम। जीवसे।०। धारय। चमसा
न्ऽइव। विवक्षसे। तव। त्ये। सोम। शक्तिऽभिः। निऽकामासः। वि। ऋण्विरे। गृत्सस्य। धीराः। तवसः।०। व्र
जं। गोऽमंतं। अश्विनं। विवक्षसे॥११॥ पशुं। नः। सोम। रक्षसि। पुरुऽत्रा। विऽस्थितं। जगत्। सं। आऽकृणो
षि। जीवसे।०। विश्वा। संऽपश्यन्। भुवना। विवक्षसे। त्वं। नः। सोम। विश्वतः। गोपाः। अदाभ्यः। भव। सेध।
म

६६

राजन्। अप। स्रिधः।०। मा। नः। दुःऽशंसः। ईशत। विवक्षसे।०। सुऽक्रतुः। वयःऽधेयाय। जागृहि।
क्षेत्रवित्ऽतरः। मनुषः।०। द्रुहः। नः। पाहि। अंहसः। विवक्षसे। त्वं। नः। वृत्रहन्ऽतम। इंद्रस्य। इंदो इ
ति। शिवः। सखा। यत्। सीं। हवंते। संऽइथे।०। युध्यमानाः। तोकऽसातौ। विवक्षसे। अयं। घ। सः। तुरः।
मदः। इंद्रस्य। वर्द्धत। प्रियः। अयं। कक्षीवतः। महः। मतिं। विप्रस्य। वर्द्धयत्। विवक्षसे। अयं। वि
प्राय। दाशुषे। वाजान्। इयर्ति। गोऽमतः। अयं। सप्तऽभ्यः। आ। वरं।०। प्र। अंधं। श्रोणं। च। ता
रिषत्। विवक्षसे॥१२॥ प्र। हि। अछ। मनीषाः। स्पार्हाः। यंति। निऽयुतः। प्र। दस्रा। नियुत्ऽरथः। पू
षा। अविष्टु। माहिनः। यस्य। त्यत्। महिऽत्वं। वाताप्यं। अयं। जनः। विप्रः। आ। वंसत्। धीतिऽभिः। चि
केत। सुऽस्तुतीनां। सः। वेदः। सुऽस्तुतीनां। इंदुः। न। पूषा। वृषा। अभि। स्फुरः। प्रुषायति। व्रजं।
नः। आ। प्रुषायति। मंसीमहि। त्वा। वयं। अस्माकं। देव। पूषन्। मतीनां। च। साधनं। विप्राणां। च। आऽ

प॰स॰७

६७

धर्वा । प्रतिऽआघृणिः । पशूनाम् । अश्वऽहयः । रथानाम् । ऋषिः । सः । यः । मनुःऽहितः । विप्रस्य । यवयत्ऽ
सखः ॥१३॥ आऽधीषमाणायाः । पतिः । शुचायाः । च । शुचस्य । च । वासःऽवायः । अवीनाम् । आ । वा
सांसि । मर्मृजत् । इनः । वाजानाम् । पतिः । इनः । [illegible] पुष्टीनाम् । सखा । प्र । श्मश्रु । हर्यतः । दूधोत् । वि
वृथा । यः । अदाभ्यः । आ । ते । रथस्य । पूषन् । अजाः । धुरम् । ववृत्युः । विश्वस्य । अर्थिनः । सखा । स
नःऽजाः । अनपऽच्युतः । अस्माकम् । ऊर्जा । रथम् । पूषा । अविष्टु । माहिनः । भुवत् । वाजानाम् । वृधः । इमम् ।
नः । शृणवत् । हवम् ॥१४॥ असत् । सु । मे । जरितरिति । सः । अभिऽवेगः । यत् । सुन्वते । यजमानाय ।
शिक्षम् । अनाशीःऽदाम् । अहम् । अस्मि । प्रऽहन्ता । सत्यऽध्वृतम् । वृजिनऽयन्तम् । आभुम् । यदि । इत् । अहम् ।
युधये । सम्ऽनयानि । अदेवऽयून् । तन्वा । शूशुजानान् । अमा । ते । तुम्रम् । वृषभम् । पचानि । तीव्रम् । सु
तम् । पंचऽदशम् । नि । सिंचम् । न । अहम् । तम् । वेद । यः । इति । ब्रवीति । अदेवऽयून् । सम्ऽअरणे । जघ

६७

न्वान् । यदा । अवऽअख्यत् । सम्ऽअरणम् । ऋघावत् । आत् । इत् । ह । मे । वृषभा । प्र । ब्रुवंति । यत् । अज्ञा
तेषु । वृजनेषु । आसम् । विश्वे । सतः । मघऽवानः । मे । आसन् । जिनामि । वा । इत् । क्षेमे । आ । संतम् । आभुम् । प्र
तम् । क्षिणाम् । पर्वते । पादऽगृह्य । न । वै । ऊं इति । मा । वृजने । वारयंते । न । पर्वतासः । यत् । अहम् । मनस्ये । मम ।
स्वनात् । कृधुऽकर्णः । भयाते । एव । इत् । अनु । द्यून् । किरणः । सम् । एजात् ॥१५॥ दर्शन् । नु । अत्र । शृतऽपा
न् । अनिंद्रान् । बाहुऽक्षदः । शरवे । पत्यमानान् । घृषुम् । वा । ये । निनिदुः । सखायम् । अधि । ऊं इति । नु । ए
षु । पवयः । ववृत्युः ॥ अभूः । ऊं इति । औक्षीः । वि । ऊं इति । आयुः । आनट् । दर्षत् । नु । पूर्वः । अपरः । नु ।
दर्षत् । द्वे इति । पवस्ते इति । परि । तम् । न । भूतः । यः । अस्य । पारे । रजसः । विवेष ॥ गावः । यवम् । प्रऽयुताः ।
अर्यः । अक्षन् । ताः । अपश्यम् । सहऽगोपाः । चरंतीः । हवाः । इत् । अर्यः । अभितः । सम् । आयन् ।
कियत् । आसु । स्वऽपतिः । छंदयाते ॥ सम् । यत् । वयम् । यवसऽअदः । जनानाम् । अहम् । यवऽअदः ॥

व

प॰ स॰ ७

६८

उरुऽव्रजे। अंतरिति। अत्र। युक्तः। अवऽसातारं। इच्छात्। अथो इति। असुर्क्तो। पुनः। अजत्। ववन्वा
न्। अत्र। इत्। उं इति। मे। मंससे। सत्यं। उक्तं। द्विऽपात्। चायत्। चतुःऽपात्। संऽसृजानि। स्त्रीभिः।
यः। अत्र। वृषणं। [illegible] पृतन्यात्। अयुद्धः। अस्य। विऽभजानि। वेदः॥ १६॥ यस्य। अनक्षा। दु
हिता। जातु। आस। कः। तां। विद्वान्। अभि। मन्याते। अंधां। कतरः। मेनिं। प्रति। तं। मुंचाते। यः।
ईं। वहाते। यः। ईं। वा। वरेऽयात्। कियती। योषा। मर्यतः। वधूऽयोः। परिऽप्रीता। पन्यसा। वार्ये
ण। भद्रा। वधूः। भवति। यत्। सुऽपेशाः। स्वयं। सा। मित्रं। वनुते। जने। चित्। पत्तः। जगार। प्रत्यंचं।
अत्ति। शीर्ष्णा। शिरः। प्रति। दधौ। वरूथं। आसीनः। ऊर्ध्वां। उपसि। क्षिणाति। न्यङ्। उत्तानां। अ
नु। एति। भूमिं। बृहन्। अच्छायः। अपलाशः। अर्वा। तस्थौ। माता। विऽसितः। अत्ति। गर्भः।
॥०॥ सप्त। वीराः। सः। अधरात्। उत्। आयन्। अष्ट। उत्तरात्तात्। सं। अजग्मिरन्। ते। नव। पश्चा

६८

तात्। स्थिविऽमंतः। आयन्। दश। प्राक्। सानु। वि। तिरंति। अश्नः॥ १७॥ दशानां। एकं। कपिलं। स
मानं। तं। हिन्वंति। क्रतवे। पार्याय। गर्भं। माता। सुऽधितं। वक्षणासु। अवेनंतं। तुषयंती। बिभर्ति। पी
वानं। मेषं। अपचंत। वीराः। निऽउप्ताः। अक्षाः। अनु। दीवे। आसन्। द्वा। धनुं। बृहतीं। अप्ऽसु। अंत
रिति। पवित्रऽवंता। चरतः। पुनंता। विऽक्रोशनासः। विष्वंचः। आयन्। पचाति। नेमः। नहि। पक्षत्। अ
र्धः। अयं। मे। देवः। सविता। तत्। आह। द्रुऽअन्नः। इत्। वनवत्। सर्पिःऽअन्नः। अपश्यं। ग्रामं। वह
मानं। आरात्। अचक्रया। स्वधया। वर्त्तमानं। सिसक्ति। अर्यः। प्र। युगा। जनानां। सद्यः। शिश्ना।
प्रऽमिनानः। नवीयान्। एतौ। मे। गावौ। प्रऽमरस्य। युक्तौ। मो इति। सु। प्र। सेधीः। मुहुः। इत्। ममंधि।
आपः। चित्। अस्य। वि। नशंति। अर्थं। सूरः। च। मर्कः। उपरः। बभूऽवान्॥ १८॥ अयं। यः। वज्रः।
पुरुधा। विऽवृत्तः। अवः। सूर्यस्य। बृहतः। पुरीषात्। श्रवः। इत्। एना। परः। अन्यत्। अस्ति। तत्।

प.स.७

६९

अव्यथी । जरिमाणः । तरंति । वृक्षेऽवृक्षे । निऽयता । मीमयत् । गौः । ततः । वयः । प्र । पतान् । पुरुषऽअ
दः । अथ । इदं । विश्वं । भुवनं । भयाते । इंद्राय । सुन्वत् । ऋषये । च । शिक्षत् । देवानां । माने । प्रथमाः । अ
तिष्ठन् । कृंतत्रात् । एषां । उपराः । उत् । आयन् । त्रयः । तपंति । पृथिवीं । अनूपाः । द्वा । बृबूकं । वहतः ।
पुरीषं । सा । ते । जीवातुः । उत । तस्य । विद्धि । मा । स्म । एतादृक् । अप । गूहः । सऽमर्ये । आविः । स्व१रिति स्वः ।
कृणुते । गूहते । बुसं । सः । पादुः । अस्य । निःऽनिजः । न । मुच्यते ॥ १९ ॥ विश्वः । हि । अन्यः । अरिः । आऽ
जगाम । मम । इत् । अह । श्वशुरः । न । आ । जगाम । जक्षीयात् । धानाः । उत । सोमं । पपीयात् । सुऽआशि
तः । पुनः । अस्तं । जगायात् । सः । रोरुवत् । वृषभः । तिग्मऽशृंगः । वर्ष्मन् । तस्थौ । वरिमन् । आ । पृथिव्याः ।
विश्वेषु । एनं । वृजनेषु । पामि । यः । मे । कुक्षी इति । सुतऽसोमः । पृणाति । अद्रिणा । ते । मंदिनः । इंद्र । तूयान् ।
सुन्वंति । सोमान् । पिबसि । त्वं । एषां । पचंति । ते । वृषभान् । अत्सि । तेषां । पृक्षेण । यत् । मघऽवन् । हूयमानः ।

६९

इदं । सु । मे । जरितः । आ । चिकिद्धि । प्रतिऽईपं । शापं । नद्यः । वहंति । लोपाशः । सिंहं । प्रत्यंचं । अत्साः । इति । क्रोष्टा ।
वराहं । निः । अतक्त । कक्षात् । कथा । ते । एतत् । अहं । आ । चिकेतं । गृत्सस्य । पाकः । तवसः । मनीषां । त्वं । नः । विद्वान् ।
ऋतुऽथा । वि । वोचः । यं । अर्द्धं । ते । मघऽवन् । क्षेम्या । धूः । एव । हि । मां । तवसं । वर्द्धयंति । दिवः । चित् । मे । बृहतः ।
उत्ऽतरा । धूः । पुरु । सहस्रा । नि । शिशामि । साकं । अशत्रुं । हि । मा । जनिता । जजान ॥ २० ॥ ० । जज्ञुः । उग्रं । कर्मन्ऽ
कर्मन् । वृषणं । इंद्र । देवाः । वधीं । वृत्रं । वज्रेण । मंदसानः । अप । व्रजं । महिना । दाशुषे । वं । देवासः । आयन् । परशू
न् । अबिभ्रन् । वना । वृश्चंतः । अभि । विट्ऽभिः । आयन् । नि । सुऽद्रुवं । दधतः । वक्षणासु । यत्र । कृपीटं । अनु । त
त् । दहंति । शशः । क्षुरं । प्रत्यंचं । जगार । अद्रिं । लोगेन । वि । अभेदं । आरात् । बृहंतं । चित् । ऋहते । रंधयानि ।
वयत् । वत्सः । वृषभं । शूशुवानः । सुऽपर्णः । इत्था । नखं । आ । सिसाय । अवऽरुद्धः । परिऽपदं । न । सिंहः । निऽ
रुद्धः । चित् । महिषः । तर्ष्याऽवान् । गोधा । तस्मै । अयथं । कर्षत् । एतत् । तेभ्यः । गोधाः । अयथं । कर्षत् । एतत् ।

प॰सू॰७

ये । ब्रह्मणः । प्रतिऽपीयंति । अन्नैः ॥ सिमः । उक्षणः । अवऽसृष्टान् । अदंति । स्वयं । बलानि । तन्वः । शृणानाः । एते ।
शमीभिः । सुऽशमी । अभवन् । ये । हिन्विरे । तन्वः । सोमे । उक्थैः । नृऽवत् । वदन् । उप । नः । माहि । वाजान् । दिवि । श्र
वः । दधिषे । नाम । वीरः ॥ २१ ॥ वने । न । वा । यः । नि । अधायि । चाकन् । शुचिः । वां । स्तोमः । भुरणौ । अजीगरिति ।
यस्य । इत् । इंद्रः । पुरुऽदिनेषु । होता । नृणां । नर्यः । नृऽतमः । क्षपाऽवान् । प्र । ते । अस्याः । उषसः । प्र । अपरस्याः ।
नृतौ । स्याम । नृऽतमस्य । नृणां । अनु । त्रिऽशोकः । शतं । आ । अवहत् । नृन् । कुत्सेन । रथः । यः । असत् । ससऽ
वान् । कः । ते । मदः । इंद्र । रंत्यः । भूत् । दुरः । गिरः । अभि । उग्रः । वि । धाव । कत् । वाहः । अर्वाक् । उप । मा । मनीषा । आ ।
त्वा । शक्यां । उपऽमं । राधः । अन्नैः ॥ कत् । ऊं इति । द्युम्नं । इंद्र । त्वाऽवतः । नृन् । कया । धिया । करसे । कत् ।
नः । आ । अगन् । मित्रः । न । सत्यः । उरुऽगाय । भृत्यै । अन्ने । समस्य । यत् । असन् । मनीषाः ॥ प्र । ई
रय । सूरः । अर्थं । न । पारं । ये । अस्य । कामं । जनिधाःऽइव । ग्मन् । गिरः । च । ये । ते । तुविऽजात । पू

७०

७०

र्वीः । नरः । इंद्र । प्रतिऽशिक्षंति । अन्नैः ॥ २२ ॥ मात्रे इति । नु । ते । सुमिते इति सुऽमिते । इंद्र । पूर्वी इति । द्यौः ।
मज्मना । पृथिवी । काव्येन । वराय । ते । घृतऽवंतः । सुतासः । स्वाद्मन् । भवंतु । पीतये । मधूनि । आ । मध्वः ।
अस्मै । असिचन् । अमत्रं । इंद्राय । पूर्णं । सः । हि । सत्यऽराधाः । सः । ववृधे । वरिमन् । आ । पृथिव्याः । अभि ।
क्रत्वा । नर्यः । पौंस्यैः । च । वि । आनट् । इंद्रः । पृतनाः । सुऽओजाः । आ । अस्मै । यतंते । सख्याय । पूर्वीः । आ ।
स्म । रथं । न । पृतनासु । तिष्ठ । यं । भद्रया । सुऽमत्या । चोदयासे ॥ २३ ॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ प्र । देवऽत्रा ।
ब्रह्मणे । गातुः । एतु । अपः । अच्छ । मनसः । न । प्रऽयुक्ति । महीं । मित्रस्य । वरुणस्य । धासिं । पृथुऽज्रय
से । रीरध । सुऽवृक्तिं । अध्वर्यवः । हविष्मंतः । हि । भूत । अच्छ । अपः । इत । उशतीः । उशंतः । अव । याः ।
चष्टे । अरुणः । सुऽपर्णः । तं । आ । अस्यध्वं । ऊर्मिं । अद्य । सुऽहस्ताः । अध्वर्यवः । अपः । इत । समुद्रं । अ
पां । नपातं । हविषा । यजध्वं । सः । वः । ददत् । ऊर्मिं । अद्य । सुऽपूतं । तस्मै । सोमं । मधुऽमंतं । सुनोत । यः ।

प.स.७

७१

अनिध्मः। दीदयत्। अप्ऽसु। अंतः। यं। विप्रासः। ईळते। अध्वरेषु। अपां। नपात्। मधुऽमतीः।
अपः। दाः। याभिः। इंद्रः। ववृधे। वीर्याय। याभिः। सोमः। मोदते। हर्षते। च। कल्याणीभिः। युव
तिऽभिः। न। मर्यः। ताः। अध्वर्यो इति। अपः। अच्छ। परा। इहि। यत्। आऽसिंचाः। ओषधीभिः।
पुनीतात्॥ २४॥ एव। इत्। यूने। युवतयः। नमंत। यत्। ईं। उशन्। उशतीः। एति। अच्छ। सं। जानते।
मनसा। सं। चिकित्रे। अध्वर्यवः। धिषणा। आपः। च। देवीः। यः। वः। वृताभ्यः। अकृणोत्। उं इति।
लोकं। यः। वः। मह्याः। अभिऽशस्तेः। अमुंचत्। तस्मै। इंद्राय। मधुऽमंतं। ऊर्मिं। देवऽमादनं। प्र
हिणोतन॥ आपः। प्र। अस्मै। हिनोत। मधुऽमंतं। ऊर्मिं। गर्भः। यः। वः। सिंधवः। मध्वः। उत्सः। घृ
तऽपृष्ठं। ईड्यं। अध्वरेषु। आपः। रेवतीः। शृणुत। हवं। मे॥ तं। सिंधवः। मत्सरं। इंद्रऽपानं। ऊर्मिं।
प्र। हेत। यः। उभे इति। इयर्त्ति। मदऽच्युतं। औशानं। नभःऽजाः। परि। त्रिऽतंतुं। विऽचरंतं। उत्सं।

७१

आऽवर्वृततीः। अध। नु। द्विऽधाराः। गोसुऽयुधः। न। निऽयवं। चरंतीः। ऋषे। जनित्रीः। भुवनस्य।
पत्नीः। अपः। वंदस्व। सऽवृधः। सऽयोनीः॥ २५॥ हिनोत। नः। अध्वरं। देवऽयज्या। हिनोत। ब्रह्म। स
नये। धनानां। ऋतस्य। योगे। वि। स्यध्वं। ऊधः। श्रुष्टीऽवरीः। भूतन। अस्मभ्यं। आपः॥ आपः। रे
वतीः। क्षयथ। हि। वस्वः। क्रतुं। च। भद्रं। बिभृथ। अमृतं। च। रायः। च। स्थ। सुऽअपत्यस्य। पत्नीः।
सरस्वती। तत्। गृणते। वयः। धात्॥ प्रति। यत्। आपः। अदृश्रं। आऽयतीः। घृतं। पयांसि। बिभ्रतीः। म
धूनि। अध्वर्युऽभिः। मनसा। संऽविदानाः। इंद्राय। सोमं। सुऽसुतं। भरंतीः॥ आ। इमाः। अग्मन्।
रेवतीः। जीवऽधन्याः। अध्वर्यवः। सादयत। सखायः। नि। बर्हिषि। धत्तन। सोम्यासः॥ अपां। न
प्त्रा। संऽविदानासः। एनाः॥ आ। अग्मन्। आपः। उशतीः। बर्हिः। आ। इदं। नि। अध्वरे। असद
न्। देवऽयंतीः। अध्वर्यवः। सुनुत। इंद्राय। सोमं। अभूत्। उं इति। वः। सुऽशका। देवऽयज्या॥ २६॥

आ। नः। देवानां। उप। वेतु। शंसः। विश्वेभिः। तुरैः। अवसे। यजत्रः। तेभिः। वयं। सुऽसखायः। भवेम।
तरंतः। विश्वा। दुःऽइता। स्याम। परि। चित्। मर्तः। द्रविणं। ममन्यात्। ऋतस्य। पथा। नमसा। आ। वि
वासेत्। उत। स्वेन। क्रतुना। सं। वदेत। श्रेयांसं। दक्षं। मनसा। जगृभ्यात्। अधि। इत्। धीतिः। असस्र
ग्र। अंशाः। तीर्थे। न। दस्मं। उप। यंति। ऊमाः। अभि। आनट्। श्रमं। सुऽवितस्य। शूषं। नवेदसः। अमृतानां।
अभूम। नित्यः। चाकन्यात्। स्वऽपतिः। दमूनाः। यस्मै। ऊं इति। देवः। सविता। जजान। भगः। वा। गो
भिः। अर्यमा। ईं। अनज्यात्। सः। अस्मै। चारुः। छदयत्। उत। स्यात्। इयं। सा। भूम्याः। उषसांऽइव।
क्षाः। यत्। ह। क्षुऽमंतः। शवसा। संऽआयन्। अस्य। स्तुतिं। जरितुः। भिक्षमाणाः। आ। नः। शग्मासः।
उप। यंतु। वाजाः॥ २७॥ अस्य। इत्। एषा। सुऽमतिः। पप्रथाना। अभवत्। पूर्व्या। भूमना। गौः। अस्य।
सऽनीळाः। असुरस्य। योनौ। समाने। आ। भरणे। बिभ्रमाणाः॥ किं। स्वित्। वनं। कः। ऊं इति। सः। वृक्षः।

आस। यतः। द्यावापृथिवी इति। निःऽततक्षुः। संतस्थाने इति संऽतस्थाने। अजरे इति। इतऊती इति। इ
तःऽऊती। अहानि। पूर्वीः। उषसः। जरंत। न। एतावत्। एना। परः। अन्यत्। अस्ति। उक्षा। सः। द्यावा
पृथिवी इति। बिभर्ति। त्वचं। पवित्रं। कृणुत। स्वधाऽवान्। यत्। ईं। सूर्यं। न। हरितः। वहंति। स्तेगः।
न। क्षां। अति। एति। पृथ्वीं। मिहं। न। वातः। वि। ह। वाति। भूम। मित्रः। यत्र। वरुणः। अज्यमा
नः। अग्निः। वने। न। वि। असृष्ट। शोकं। स्तरीः। यत्। सूत। सद्यः। अज्यमाना। व्यथिः। अव्यथीः।
कृणुत। स्वऽगोपा। पुत्रः। यत्। पूर्वः। पित्रोः। जनिष्ट। शम्यां। गौः। जगार। यत्। ह। पृच्छान्। उत। कण्वं।
नृऽसदः। पुत्रं। आहुः। उत। श्यावः। धनं। आ। अदत्त। वाजी। प्र। कृष्णाय। रुशत्। अपिन्वत। ऊधः।
ऋतं। अत्र। नकिः। अस्मै। अपीपेत्॥ २८॥ प्र। सु। ग्मंता। धियसानस्य। सक्षणि। वरेभिः। वरा
न्। अभि। सु। प्रऽसीदतः। अस्माकं। इंद्रः। उभयं। जुजोषति। यत्। सोम्यस्य। अंधसः। बुबोध

प॰ स॰ ७
ई=
७३

ति। वि। इंद्र। यासि। दिव्यानि। रोचना। वि। पार्थिवानि। रजसा। पुरुऽस्तुत। ये। त्वा। वहंति। मुहुः। अ-
ध्वरान्। उप। ते। सु। वन्वंतु। वग्वनाः। अराधसः॥ तत्। इत्। मे। छंत्सत्। वपुषः। वपुःऽतरं। पुत्रः।
यत्। जानं। पित्रोः। अधिऽइयति। जाया। पतिं। वहति। वग्नुना। सुऽमत्। पुंसः। इत्। भद्रः। वह-
तुः। परिऽकृतः॥ तत्। इत्। सधऽस्थं। अभि। चारु। दीधय। गावः। यत्। शासन्। वहतुं। न। धेनवः॥
माता। यत्। मंतुः। यूथस्य। पूर्व्या। अभि। वाणस्य। सप्तऽधातुः। इत्। जनः॥ प्र। वः। अछ। रिरि-
चे। देवऽयुः। पदं। एकः। रुद्रेभिः। याति। तुर्वणिः॥ जरा। वा। येषु। अमृतेषु। दावने। परि। वः। उमेभ्यः।
सिंचत। मधु॥ २५॥ निऽधीयमानं। अपऽगूळ्हं। अप्ऽसु।०। अक्षेत्रऽवित्। क्षेत्रऽविदं। हि। अप्रा-
ट्। सः। प्र। एति। क्षेत्रऽविदा। अनुऽशिष्टः॥ एतत्। वै। भद्रं। अनुऽशासनस्य। उत। स्रुतिं। विंदति। अं-
जसीनां॥ अद्य। इत्। ऊं इति। प्र। आणीत्। अममन्। इमा। अहा। अपिऽवृतः। अधयत्। मातुः। ऊधः॥

७३

आ। ईं। एनं। आप। जरिमा। युवानं। अहेळन्। वसुः। सुऽमनाः। बभूव॥ एतानि। भद्रा। कलशाः। क्रि-
याम। कुरुऽश्रवण। ददतः। मघानि॥ दानः। इत्। वः। मघऽवानः। सः। अस्तु। अयं। च। सोमः। हृदि। यं।
बिभर्मि॥ २७॥ ॥इति सप्तमाष्टके सप्तमोध्यायः॥ ॥हरिः ओऽम्॥ ॥प्र। मा। युयुज्रे। प्रऽयु-
जः। जनानां। वहामि। स्म। पूषणं। अंतरेण॥ विश्वे। देवासः। अध। मां। अरक्षन्। दुःऽशासुः। आ। अग-
न्। इति। घोषः। आसीत्॥१॥ नि। बाधते। अमतिः। नग्नता। जसुः। वेः। न। वेवीयते। मतिः॥०॥ सकृत्।
सु। नः। मघऽवन्। इंद्र। मृळय। अध। पिताऽइव। नः। भव। कुरुऽश्रवणं। आ। वृणि। राजानं। त्रास-
दस्यवं। मंहिष्ठं। वाघतां। ऋषिः॥ यस्य। मा। हरितः। रथे। तिस्रः। वहंति। साधुऽया। स्तवै। सहस्रऽद-
क्षिणे॥१॥ यस्य। प्रऽस्वादसः। गिरः। उपमऽश्रवसः। पितुः। क्षेत्रं। न। रण्वं। ऊचुषे॥ अधि। पुत्र। उप-
मऽश्रवः। नपात्। मित्रऽअतिथेः। इहि। पितुः। ते। अस्मि। वंदिता॥ यत्। ईं। ज्रीया। अमृतानां। उत। वा।

प.स.८

मर्त्यानां।जीवैत्।इत्।मघऽवा।ममं।न।देवानां।अति।व्रतं।रातऽआत्मा।चन।जीवति।तथा।युजा।
वि।वृते॥२॥प्राऽवेपाः।मा।बृहतः।मादयंति।प्रवातेऽजाः।इरिणे।वर्वृतानाः।सोमस्यऽइव।मौजऽव
तस्य।भक्षः।विऽभीदकः।जागृविः।मह्यं।अच्छान्।न।मा।मिमेथ।न।जिहीळे।एषा।शिवा।सखिऽ
भ्यः।उत।मह्यं।आसीत्।अक्षस्य।अहं।एकऽपरस्य।हेतोः।अनुऽव्रतां।अप।जायां।अरोधं।द्वेष्टि।
श्वश्रूः।अप।जाया।रुणद्धि।न।नाथितः।विंदते।मर्डितारं।अश्वस्यऽइव।जरतः।वस्न्यस्य।न।अ
हं।विंदामि।कितवस्य।भोगं।अन्ये।जायां।परि।मृशंति।अस्य।यस्य।अगृधत्।वेदने।वाजी।अक्षः।
पिता।माता।भ्रातरः।एनं।आहुः।न।जानीमः।नयत।बद्धं।एतं।यत्।आऽदीध्ये।न।दविषाणि।ए
भिः।पराऽयत्ऽभ्यः।अव।हीये।सखिऽभ्यः।निऽउप्ताः।च।बभ्रवः।वाचं।अक्रत।एमि।इत्।ए
षां।निःऽकृतं।जारिणीऽइव॥३॥सभां।एति।कितवः।पृच्छमानः।जेष्यामि।इति।तन्वा।शूशुजा

७४ ७४

नः।अक्षासः।अस्य।वि।तिरंति।कामं।प्रतिऽदीव्ने।दधतः।आ।कृतानि।अक्षासः।इत्।अंकु
शिनः।निऽतोदिनः।निऽकृत्वानः।तपनाः।तापयिष्णवः।कुमारऽदेष्णाः।जयतः।पुनःऽहनः।
मध्वा।संऽपृक्ताः।कितवस्य।बर्हणा।त्रिऽपंचाशः।क्रीळति।व्रातः।एषां।देवःऽइव।सविता।सत्यऽ
धर्मा।उग्रस्य।चित्।मन्यवे।न।नमंते।राजा।चित्।एभ्यः।नमः।इत्।कृणोति।नीचा।वर्तंते।उ
परि।स्फुरंति।अहस्तासः।हस्तऽवंतं।सहंते।दिव्याः।अंगाराः।इरिणे।निऽउप्ताः।शीताः।संतः।
हृदयं।निः।दहंति।जाया।तप्यते।कितवस्य।हीना।माता।पुत्रस्य।चरतः।क्व।स्वित्।ऋणऽवा।
बिभ्यत्।धनं।इच्छमानः।अन्येषां।अस्तं।उप।नक्तं।एति॥४॥स्त्रियं।दृष्ट्वाय।कितवं।तताप।
अन्येषां।जायां।सुऽकृतं।च।योनिं।पूर्वाह्णे।अश्वान्।युयुजे।हि।बभ्रून्।सः।अग्नेः।अंते।
वृषलः।पपाद।यः।वः।सेनाऽनीः।महतः।गणस्य।राजा।व्रातस्य।प्रथमः।बभूव।तस्मै।कृ

प.स.८

७५

णो मि। न। धना। रुणध्मि। दूत्रा। अहं। प्राचीः। तत्। ऋतं। वदामि। अक्षैः। मा। दीव्यः। कृषिं। इत्।
कृषस्व। वित्ते। रमस्व। बहु। मन्यमानः। तत्र। गावः। कितव। तत्र। जाया। तत्। मे। वि। चष्टे। सविता। अ
यं। अर्यः। मित्रं। कृणुध्वं। खलु। मृळत। नः। मा। नः। घोरेण। चरत। अभि। धृष्णु। नि। वः। नु। मन्युः।
विशतां। अरातिः। अन्यः। बभ्रूणां। प्रऽसितौ। नु। अस्तु। ५। अबुध्रं। ऊं इति। त्ये। इंद्रऽवंतः। अग्न
यः। ज्योतिः। भरंतः। उषसः। विऽउष्टिषु। मही इति। द्यावापृथिवी इति। चेततां। अपः। अद्य। देवानां।
अवः। आ। वृणीमहे। दिवः। पृथिव्योः। अवः। आ। वृणीमहे। मातॄन्। सिंधून्। पर्वतान्। शर्यणाऽव
तः। अनागाःऽत्वं। सूर्यं। उषसं। ईमहे। भद्रं। सोमः। सुवानः। अद्य। कृणोतु। नः। द्यावा। नः। अद्य।
पृथिवी इति। अनागसः। मही इति। त्रायेतां। सुविताय। मातरा। उषाः। उच्छंती। अप। बाधतां। अघं।
स्वस्ति। अग्निं। संऽइधानं। ईमहे। इयं। नः। उस्रा। प्रथमा। सुऽदेव्यं। रेवत्। सनिऽभ्यः। रेवती। वि। उ

७५

च्छतु। आरे। मन्युं। दुःऽविदत्रस्य। धीमहि।०। प्रऽयाः। सिसर्ति। सूर्यस्य। रश्मिऽभिः। ज्योतिः। भ
रंतीः। उषसः। विऽउष्टिषु। भद्राः। नः। अद्य। श्रवसे। वि। उच्छत।०। ६। अनमीवाः। उषसः। आ। चरं
तु। नः। उत्। अग्नयः। जिहतां। ज्योतिषा। बृहत्। अयुक्षातां। अश्विना। तूतुजिं। रथं।०। श्रेष्ठं। नः।
अद्य। सवितः। वरेण्यं। भागं। आ। सुव। सः। हि। रत्नऽधाः। असि। रायः। जनित्रीं। धिषणां। उप। ब्रु
वे।०। पिपर्तु। मा। तत्। ऋतस्य। प्रऽवाचनं। देवानां। यत्। मनुष्याः। अमन्महि। विश्वाः। इत्। उ
स्राः। स्पट्। उत्। एति। सूर्यः।०। अद्वेषः। अद्य। बर्हिषः। स्तरीमणि। ग्राव्णां। योगे। मन्मनः। साधे।
ईमहे। आदित्यानां। शर्मणि। स्थाः। भुरण्यसि।०। आ। नः। बर्हिः। सधऽमादे। बृहत्। दिवि। देवा
न्। ईळे। सादय। सप्त। होतॄन्।०। सातये। भगं।०।७।०। वृधे। नः। यज्ञं। अवत। सऽजोषसः।
बृहस्पतिं। पूषणं। अश्विना। भगं।०। तत्। नः। देवाः। यच्छत। सुऽप्रवाचनं। छर्दिः। आदित्याः।

प॰स॰८

७६

सुऽभरं। नृऽपाय्यं। पश्वे। तोकाय। तनयाय। जीवसे॥०॥ विश्वे। अद्य। मरुतः। विश्वे। ऊती।
विश्वे। भवन्तु। अग्नयः। संऽइद्धाः। विश्वे। नः। देवाः। अवसा। आ। गमन्तु। विश्वं। अस्तु। द्रवि
णं। वाजः। अस्मे इति। यं। देवासः। अवथ। वाजऽसातौ। यं। त्रायध्वे। यं। पिपृथ। अति। अंहः। यः।
वः। गोऽपीथे। न। भयस्य। वेद। ते। स्याम। देवऽवीतये। तुरासः॥८॥ उषसानक्ता। बृहती इति।
सुऽपेशसा। द्यावाक्षामा। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। इंद्रं। हुवे। मरुतः। पर्वतान्। अपः। आदित्या
न्। द्यावापृथिवी इति। अपः। स्वरिति स्वः॥ द्यौः। च। नः। पृथिवी। च। प्रऽचेतसा। ऋतवरी इ
त्यृतऽवरी। रक्षतां। अंहसः। रिषः। मा। दुःऽविदत्रा। निःऽऋतिः। नः। ईशत। तत्। देवानां। अवः।
अद्य। वृणीमहे। विश्वस्मात्। नः। अदितिः। पातु। अंहसः। माता। मित्रस्य। वरुणस्य। रेवतः। स्वः
वत्। ज्योतिः। अवृकं। नशीमहि॥०॥ ग्रावा। वदन्। अप। रक्षांसि। सेधतु। दुःऽस्वप्न्यं। निःऽऋतिं।

७६

विश्वां। अत्रिणं। आदित्यं। शर्म। मरुतां। अशीमहि॥०॥ आ। इन्द्रः। बर्हिः। सीदतु। पिन्वतां। इळा। बृहस्प
तिः। सामऽभिः। ऋक्वः। अर्चतु। सुऽप्रकेतं। जीवसे। मन्म। धीमहि॥०॥१०॥ दिविऽस्पृशं। यज्ञं। अस्मा
कं। अश्विना। जीरऽअध्वरं। कृणुतं। सुम्नं। इष्टये। प्राचीनऽरश्मिं। आऽहुतं। घृतेन॥०॥ उप। ह्वये। सुऽह
वं। मारुतं। गणं। पावकं। ऋष्वं। सख्याय। शंऽभुवं। रायः। पोषं। सोमऽवसाय। धीमहि॥०॥ अपां। पेरुं। जी
वऽधन्यं। भरामहे। देवऽअव्यं। सुऽहवं। अध्वरऽश्रियं। सुऽरश्मिं। सोमं। इन्द्रियं। यमीमहि॥०॥ सनेम।
तत्। सुऽसनिता। सनित्वऽभिः। वयं। जीवाः। जीवऽपुत्राः। अनागसः। ब्रह्मऽद्विषः। विष्वक्। एनः। भरे
रत॥०॥ ये। स्थ। मनोः। यज्ञियाः। ते। शृणोतन। यत्। वः। देवाः। ईमहे। तत्। ददातन। जैत्रं। क्रतुं। रयिऽमत्।
वीरऽवत्। यशः॥०॥१०॥ महत्। अद्य। महतां। आ। वृणीमहे। अवः। देवानां। बृहतां। अनर्वणां। यथा।
वसु। वीरऽजातं। नशामहै॥०॥ महः। अग्नेः। संऽइधानस्य। शर्मणि। अनागाः। मित्रे। वरुणे। स्वस्तये।

प॰स॰८

७७

श्रेष्ठे। स्याम। सवितुः। सवीमनि॥ यः। सवितुः। सत्यऽसवस्य। विश्वे। मित्रस्य। व्रते। वरुणस्य। दे-
वाः। ते। सौभगं। वीरऽवत्। गोऽमत्। अप्नः। दधातन। द्रविणं। चित्रं। अस्मे इति। सविता। पश्चा-
तात्। सविता। पुरस्तात्। सविता। उत्तरात्तात्। सविता। अधरात्तात्। सविता। नः। सुवतु। सर्वऽता-
तिं। सविता। नः। रासतां। दीर्घं। आयुः॥११॥ नमः। मित्रस्य। वरुणस्य। चक्षसे। महः। देवाय। तत्।
ऋतं। सपर्यत। दूरेऽदृशे। देवऽजाताय। केतवे। दिवः। पुत्राय। सूर्याय। शंसत। सा। मा। सत्यऽउ-
क्तिः। परि। पातु। विश्वतः। द्यावा। च। यत्र। ततनन्। अहानि। च। विश्वं। अन्यत्। नि। विशते। यत्।
एजति। विश्वाहा। आपः। विश्वाहा। उत्। एति। सूर्यः॥ न। ते। अदेवः। प्रऽदिवः। नि। वासते। यत्। एत-
शेभिः। पतरैः। रथर्यसि। प्राचीनं। अन्यत्। अनु। वर्तते। रजः। उत्। अन्येन। ज्योतिषा। यासि। सू-
र्य॥ येन। सूर्य। ज्योतिषा। बाधसे। तमः। जगत्। च। विश्वं। उत्ऽइयर्षि। भानुना। तेन। अस्मत्। वि-

७७

श्वां। अनिरां। अनाहुतिं। अप। अमीवां। अप। दुःऽस्वप्न्यं। सुव॥ विश्वस्य। हि। प्रऽइषितः। रक्षसि।
व्रतं। अहेळयन्। उत्ऽचरसि। स्वधाः। अनु। यत्। अद्य। त्वा। सूर्य। उपऽब्रवामहे। तं। नः। देवाः। अ-
नु। मंसीरत। क्रतुं॥ तं। नः। द्यावापृथिवी इति। तत्। नः। आपः। इंद्रः। शृण्वंतु। मरुतः। हवं। वचः। मा।
शूने। भूम। सूर्यस्य। संऽदृशि। भद्रं। जीवंतः। जरणां। अशीमहि॥१२॥ विश्वाहा। त्वा। सुऽमनसः।
सुऽचक्षसः। प्रजाऽवंतः। अनमीवाः। अनागसः। उत्ऽयंतं। त्वा। मित्रऽमहः। दिवेऽदिवे। ज्योक्।
जीवाः। प्रति। पश्येम। सूर्य॥ महि। ज्योतिः। बिभ्रतं। त्वा। विऽचक्षण। भास्वंतं। चक्षुषेऽचक्षुषे। मयः।
आऽरोहंतं। बृहतः। पाजसः। परि। वयं। जीवाः। प्रति। पश्येम। सूर्य॥ यस्य। ते। विश्वा। भुवनानि। केतुना।
प्र। च। ईरते। नि। च। विशंते। अक्तुऽभिः। अनागाःऽत्वेन। हरिऽकेश। सूर्य। अह्नाऽअह्ना। नः। वस्य-
साऽवस्यसा। उत्। इहि॥ शं। नः। भव। चक्षसा। शं। नः। अह्ना। शं। भानुना। शं। हिमा। शं। घृणेन। यथा।

शं। अध्वना। शं। असत। दुरोणे। तत्। सूर्य। द्रविणं। धेहि। चित्रं। अस्माकं। देवाः। उभयाय। जन्मने। श
र्म। यच्छत। द्विऽपदे। चतुःऽपदे। अदत्। पिबत्। ऊर्जयमानं। आऽशितं। तत्। अस्मे इति। शं। योः। अरपः।
दधातन। यत्। वः। देवाः। चकृम। जिह्वया। गुरु। मनसः। वा। प्रऽयुती। देवऽहेळनं। अरावा। यः। नः।
अभि। दुच्छुनऽयते। तस्मिन्। तत्। एनः। वसवः। नि। धेतन ॥१२॥ अस्मिन्। नः। इंद्र। पृत्सुतौ। यश
स्वति। शिमीऽवति। क्रंदसि। प्र। अव। सातये। यत्र। गोऽसाता। धृषितेषु। खादिषु। विष्वक्। पतंति।
दिद्यवः। नृऽसह्ये। सः। नः। क्षुऽमंतं। सदने। वि। ऊर्णुहि। गोऽअर्णसं। रयिं। इंद्र। श्रवाय्यं। स्याम।
ते। जयतः। शक्र। मेदिनः। यथा। वयं। उश्मसि। तत्। वसो इति। कृधि। यः। नः। दासः। आर्यः। वा।
पुरुऽस्तुत। अदेवः। इंद्र। युधये। चिकेतति। अस्माभिः। ते। सुऽसहाः। संतु। शत्रवः। त्वया। वयं।
तान्। वनुयाम। संऽगमे। यः। दभ्रेभिः। हव्यः। यः। च। भूरिऽभिः। यः। अभीके। वरिवःऽवित्। नृऽ

सह्ये। तं। विऽखादे। सस्निं। अद्य। श्रुतं। नरं। अर्वांचं। इंद्र। अवसे। करामहे। स्वऽवृजं। हि। त्वां। अहं। इंद्र।
शुश्रव। अनानुऽदं। वृषभ। रध्रऽचोदनं। प्र। मुंचस्व। परि। कुत्सात्। इह। आ। गहि। किं। ऊं इति। त्वाऽवान्।
मुष्कयोः। बद्धः। आसते ॥१४॥ यः। वां। परिऽज्मा। सुऽवृत्। अश्विना। रथः। दोषां। उषसः। हव्यः। हवि
ष्मता। शश्वत्ऽतमासः। तं। ऊं इति। वां। इदं। वयं। पितुः। न। नाम। सुऽहवं। हवामहे। चोदयतं। सूनृताः।
पिन्वतं। धियः। उत्। पुरंऽ[illegible]। ईरयतं। तत्। उश्मसि। यशसं। भागं। कृणुतं। नः। अश्विना। सोमं। न।
चारुं। मघवत्ऽसु। नः। कृतं। अमाऽजुरः। चित्। भवथः। युवं। भगः। अनाशोः। चित्। अवितारा। अ
पमस्य। चित्। अंधस्य। [illegible]। नासत्या। कृशस्य। चित्। युवां। इत्। आहुः। भिषजा। रुतस्य। चित्।
युवं। च्यवानं। सनयं। यथा। रथं। पुनः। युवानं। चरथाय। तक्षथुः। निः। तौग्र्यं। ऊहथुः। अत्ऽभ्यः।
परि। विश्वा। इत्। ता। वां। सवनेषु। प्रऽवाच्या। पुराणा। वां। वीर्या। प्र। ब्रव। जने। अथो इति। हि। आस

प.स.८

भुजः। भिषजा। मयःऽभुवा। ता। वां। नु। नव्यौ। अवसे। करामहे। अयं। नासत्या। भरत्। अरिः। यथा। द
धत्॥१५॥ हुये। वां। अह्वे। शृणुतं। मे। अश्विना। पुत्राय। इव। पितरा। मह्यं। शिक्षतं। अनापिः। अज्ञाः।
असजात्या। अमतिः। पुरा। तस्याः। अभिऽशस्तेः। अव। स्पृतं॥ युवं। रथेन। विऽमदाय। शुंध्युवं।

७९

नि। ऊहथुः। पुरुऽमित्रस्य। योषणां। युवं। हवं। वध्रिऽमत्याः। अगच्छतं। युवं। सुऽस्तुतिं। चक्रथुः।
पुरंऽध्ये। युवं। विप्रस्य। जरणां। उपऽईयुषः। पुनरिति। कलेः। अकृणुतं। युवत्। वयः। युवं। वंदनं।
ऋश्यऽदात्। उत्। ऊपथुः। युवं। सद्यः। विश्पलां। एतवे। कृथः॥ युवं। ह। रेभं। वृषणा। गुहा। हितं। उत्।
ऐरयतं। ममृऽवांसं। अश्विना। युवं। ऋबीसं। उत। तप्तं। अत्रये। ओमन्ऽवंतं। चक्रथुः। सप्तऽवध
ये॥ युवं। श्वेतं। पेदवे। अश्विना। अश्वं। नवऽभिः। वाजैः। नवती। च। वाजिनं। चर्कृत्यं। ददथुः। द्रव
यत्ऽसखं। भगं। न। नृऽभ्यः। हव्यं। मयःऽभुवं॥१८॥ न। तं। राजानौ। अदिते। कुतः। चन। न। अं

७९

हः। अश्नोति। दुःऽइतं। नकिः। भयं। यं। अश्विना। सुऽहवा। रुद्रवर्त्तनी इति रुद्रऽवर्त्तनी। पुरःऽरथं।
कृणुथः। पत्न्या। सह। आ। तेन। यातं। मनसः। जवीयसा। रथं। यं। वां। ऋभवः। चक्रुः। अश्विना।
यस्य। योगे। दुहिता। जायते। दिवः। उभे इति। अहनी इति। सुदिने इति सुऽदिने। विवस्वतः। ता। व
र्त्तिः। यातं। जयुषा। वि। पर्वतं। अपिन्वतं। शयवे। धेनुं। अश्विना। वृकस्य। चित्। वर्त्तिकां। अंतः।
आस्यात्। युवं। शचीभिः। ग्रसितां। अमुंचतं। एतं। वां। स्तोमं। अश्विनौ। अकर्म। अतक्षाम। भृगवः।
न। रथं। नि। अमृक्षाम। योषणां। न। मर्ये। नित्यं। न। सूनुं। तनयं। दधानाः॥१७॥ रथं। यांतं। कुह।
कः। ह। वां। नरा। प्रति। द्युऽमंतं। सुविताय। भूषति। प्रातःऽयावानं। विऽभ्वं। विशेऽविशे। वस्तोःऽव
स्तोः। वहमानं। धिया। शमि॥ कुह। स्वित्। दोषा। कुह। वस्तोः। अश्विना। कुह। अभिऽपित्वं। करतः। कु
ह। ऊषतुः। कः। वां। शयुऽत्रा। विधवाऽइव। देवरं। मर्यं। न। योषा। कृणुते। सधऽस्थे। आ॥ प्रातः। जरेथे इ

प॰स॰८

८०

ति । जरणाऽइव । कापया । वस्तोःऽवस्तोः । यजता । गच्छथः । गृहं । कस्य । ध्वस्रा । भवथः । कस्य ।
वा । नरा । राजपुत्राऽइव । सवना । अव । गच्छथः । युवां । मृगाऽइव । वारणा । मृगण्यवः । दोषा । वस्तोः ।
हविषा । नि । ह्वयामहे । युवं । होत्रां । ऋतुऽथा । जुह्वते । नरा । इषं । जनाय । वहथः । शुभः । पती इति ।
युवां । ह । घोषा । परि । अश्विना । यती । राज्ञः । ऊचे । दुहिता । पृच्छे । वां । नरा । भूतं । मे । अह्ने । उत । भू
तं । अक्तवे । अश्वऽवते । रथिने । शक्तं । अर्वते ॥१०॥ युवं । कवी इति । स्थः । परि । अश्विना । रथं । वि
शः । न । कुत्सः । जरितुः । नशायथः । युवोः । ह । मक्षा । परि । अश्विना । मधु । आसा । भरत । निःऽकृ
तं । न । योषणा । युवं । ह । भुज्युं । युवं । अश्विना । वशं । युवं । शिंजारं । उशानां । उप । आरथुः । युवोः । ररा
वा । परि । सख्यं । आसते । युवोः । अहं । अवसा । सुम्नं । आ । चके । युवं । ह । कृशं । युवं । अश्विना । श
युं । युवं । विधंतं । विधवां । उरुष्यथः । युवं । सनिऽभ्यः । स्तनयंतं । अश्विना । अप । व्रजं । ऊर्णुथः । स

८०

प्तऽआस्यं । जनिष्ट । योषा । पतयत् । कनीनकः । वि । च । अरुहन् । वीरुधः । दंसनाः । अनु । आ । अस्मै । री
यंते । निवनाऽइव । सिंधवः । अस्मै । अह्ने । भवति । तत् । पतिऽत्वनं । जीवं । रुदंति । वि । मयंते । अध्वरे । दी
र्घां । अनु । प्रऽसितिं । दीधियुः । नरः । वामं । पितृऽभ्यः । ये । इदं । संऽएरिरे । मयः । पतिऽभ्यः । जनयः । परिऽस्व
जे ॥११॥ न । तस्य । विद्म । तत् । ऊं इति । सु । प्र । वोचत । युवा । ह । यत् । युवत्याः । क्षेति । योनिषु । प्रियऽउस्रिय
स्य । वृषभस्य । रेतिनः । गृहं । गमेम । अश्विना । तत् । उश्मसि । आ । वां । अगन् । सुऽमतिः । वाजिनीवसू इ
ति वाजिनीऽवसू । नि । अश्विना । हृत्ऽसु । कामाः । अयंसत । अभूतं । गोपा । मिथुना । शुभः । पती इति । प्रि
याः । अर्यम्णः । दुर्यान् । अशीमहि ।०। धत्तं । रयिं । सहऽवीरं । वचस्यवे । कृतं । तीर्थं । सुऽप्रपानं । शुभः । पती
इति । स्थाणुं । पथेऽस्थां । अप । दुःऽमतिं । हतं । क्व । स्वित् । अद्य । कतमासु । अश्विना । विक्षु । दस्रा । मदयेते
इति । शुभः । पती इति । कः । ईं । नि । येमे । कतमस्य । जग्मतुः । विप्रस्य । वा । यजमानस्य । वा । गृहं ॥१२॥ स

प॰ स॰ ८

८१

मानं । ऊं इति । त्यं । पुरुऽहूतं । उक्थ्यं । रथं । त्रिऽचक्रं । सवना । गनिग्मतं । परिऽज्मानं । विदथ्यं । सुवृक्तिऽभिः ।
वयं । विऽउष्टौ । उषसः । हवामहे । प्रातःऽयुजा । नासत्या । अधि । तिष्ठथः । प्रातःऽयावानं । मधुऽवाहनं ।
रथं । विशः । येन । गछथः । यज्वरीः । नरा । कीरेः । चित् । यज्ञं । होतृऽमंतं । अश्विना । अध्वर्युं । वा । मधुऽ
पाणिं । सुऽहस्त्यं । अग्निधं । वा । धृतऽदक्षं । दमूनसं । विप्रस्य । वा । यत् । सवनानि । गछथः । आ । मधुऽ
पेयं । अश्विना ॥ २१ ॥ अस्ताऽइव । सु । प्रऽतरं । लायं । अस्यन् । भूषन्ऽइव । प्र । भर । स्तोमं । अस्मै ।
वाचा । विप्राः । तरत । वाचं । अर्यः । नि । रमय । जरितरिति । सोमे । इंद्रं । दोहेन । गां । उप । शिक्ष । सखा
यं । प्र । बोधय । जरितः । जारं । इंद्रं । कोशं । न । पूर्णं । वसुना । निऽऋष्टं । आ । च्यवय । मघऽदेयाय । शू
रं । किं । अंग । त्वा । मघऽवन् । भोजं । आहुः । शिशीहि । मा । शिशयं । त्वा । शृणोमि । अप्नस्वती । मम ।
धीः । अस्तु । शक्र । वसुऽविदं । भगं । इंद्र । आ । भर । नः । त्वां । जनाः । ममऽसत्येषु । इंद्र । संऽतस्थानाः ।

यो

८१

वि । ह्वयंते । संऽईके । अत्र । युजं । कृणुते । यः । हविष्मान् । न । असुन्वता । सख्यं । वष्टि । शूरः । धनं । न ।
स्पंद्रं । बहुलं । यः । अस्मै । तीव्रान् । सोमान् । आऽसुनोति । प्रयस्वान् । तस्मै । शत्रून् । सुऽतुकान् ।
प्रातः । अह्नः । नि । सुऽअष्ट्रान् । युवति । हंति । वृत्रं ॥ २२ ॥ यस्मिन् । वयं । दधिम । शंसं । इंद्रे । यः । शिश्रा
य । मघऽवा । कामं । अस्मे इति । आरात् । चित् । सन् । भयतां । अस्य । शत्रुः । नि । अस्मै । द्युम्ना । जन्या ।
नमंतां । आरात् । शत्रुं । अप । बाधस्व । दूरं । उग्रः । यः । शंबः । पुरुऽहूत । तेन । अस्मे इति । धेहि । यवऽम
त् । गोऽमत् । इंद्र । कृधि । धियं । जरित्रे । वाजऽरत्नां । प्र । यं । अंतः । वृषऽसवासः । अग्मन् । तीव्राः ।
सोमाः । बहुलऽअंतासः । इंद्रं । न । अह । दामानं । मघऽवा । नि । यंसत् । नि । सुन्वते । वहति । भूरि । वामं ।
उत । प्रऽहां । अतिऽदीव्य । जयाति । कृतं । यत् । श्वऽघ्नी । विऽचिनोति । काले । यः । देवऽकामः । न । धना ।
रुणद्धि । सं । इत् । तं । राया । सृजति । स्वधाऽवान् । गोभिः । तरेम । अमतिं । दुःऽएवां । यवेन । क्षुधं । पुरुऽ

प॰स॰८

८२

हूत। विश्वा। वयं। राजऽभिः। प्रथमाः। धनानि। अस्माकेन। वृजनेन। जयेम। बृहस्पतिः। नः। परि।
पातु। पश्चात्। उत। उत्ऽतरस्मात्। अधरात्। अघऽयोः। इंद्रः। पुरस्तात्। उत। मध्यतः। नः। सखा।
सखिऽभ्यः। वरिवः। कृणोतु॥ २३॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ अच्छ। मे। इंद्रं। मतयः। स्वःऽविदः। सध्री
चीः। विश्वाः। उशतीः। अनूषत। परि। स्वजंते। जनयः। यथा। पतिं। मर्यं। न। शुंध्युं। मघऽवानं। ऊतये।
न। घ। त्वद्रिक्। अप। वेति। मे। मनः। त्वे। इत्। कामं। पुरुऽहूत। शिश्रय। राजाऽइव। दस्म। नि। स
दः। अधि। बर्हिषि। अस्मिन्। सु। सोमे। अवऽपानं। अस्तु। ते॥ विषुऽवृत्। इंद्रः। अमतेः। उत। क्षुधः।
सः। इत्। रायः। मघऽवा। वस्वः। ईशते। तस्य। इत्। इमे। प्रवणे। सप्त। सिंधवः। वयः। वर्धंति। वृषभ
स्य। शुष्मिणः। वयः। न। वृक्षं। सुऽपलाशं। आ। असदन्। सोमासः। इंद्रं। मंदिनः। चमूऽसदः। प्र। एषां।
अनीकं। शवसा। दविद्युतत्। विदत्। स्वः। मनवे। ज्योतिः। आर्यं। कृतं। न। श्वऽघ्नी। वि। चिनोति। देवने।

८२

संऽवर्गं। यत्। मघऽवा। सूर्यं। जयत्। न। तत्। ते। अन्यः। अनु। वीर्यं। शकत्। न। पुराणः। मघऽवन्। न। उत।
नूतनः॥ २४॥ विशंऽविशं। मघऽवा। परि। अशायत। जनानां। धेनाः। अवऽचाकशत्। वृषा। यस्य। अ
ह। आ। सुऽकृतः। सवनेषु। रण्यति। सः। तीव्रैः। सोमैः। सहते। पृतन्यतः। आपः। न। सिंधुं। अभि। यत्। संऽअक्षर
न्। सोमासः। इंद्रं। कुल्याःऽइव। ह्रदं। वर्धंति। विप्राः। महः। अस्य। सदने। यवं। न। वृष्टिः। दिव्येन। दानुना।
वृषा। न। क्रुद्धः। पतयत्। रजःऽसु। आ। यः। अर्यऽपत्नीः। अकृणोत्। इमाः। अपः। सः। सुन्वते। मघऽ
वा। जीरऽदानवे। अविंदत्। ज्योतिः। मनवे। हविष्मते॥ उत्। जायतां। परशुः। ज्योतिषा। सह। भूयाः। ऋ
तस्य। सुऽदुघा। पुराणऽवत्। वि। रोचतां। अरुषः। भानुना। शुचिः। स्वः। न। शुक्रं। शुशुचीत। सत्ऽपतिः।
।०॥२५॥०। स्वऽपतिः। मदाय। यः। धर्मणा। तूतुजानः। तुविष्मान्। प्रऽत्वक्षाणः। अति। विश्वा। सहां
सि। अपारेण। महता। वृष्ण्येन। सुऽस्थामा। रथः। सुऽयमा। हरी इति। ते। मिम्यक्ष। वज्रः। नृऽपते। गभे

पृ॰स॰८

सो। ग्रीभे। राजन्। सुऽपथा। आ। याहि। अर्वाङ्। वर्द्धमाने। प्रऽपुषः। इन्द्रियाणि। आ। इंद्र। वाहः। नृऽ
पतिं। वज्रऽबाहुं। उग्रं। उग्रासः। तविषासः। एनं। प्रऽत्वक्षसं। वृषभं। सत्यऽशुष्मं। आ। ईं। अस्मऽत्रा।
सधऽमादः। वहंतु। एव। पतिं। द्रोणऽसाचं। सऽचेतसं। ऊर्जः। स्कंभं। धरुणे। आ। वृषऽयसे। ओजः। कृष्व।

८३

सं। गृभाय। त्वेइति। अपि। असः। यथा। केऽनिपानां। इनः। वृधे। गमन्। अस्मेइति। वसूनि। आ। हि। त्वा।
सिंचं। सुऽआग्निषं। भरं। आ। याहि। सोमिनः। त्वं। ईशिषे। सः। अस्मिन्। आ। सत्सि। बर्हिषि। अना
धृष्या। तव। पात्राणि। धर्मणा॥ २८॥ पृथक्। प्र। आयन्। प्रथमाः। देवऽहूतयः। अकृण्वत। श्रवस्या
नि। दुःऽतरा। न। ये। शेकुः। यज्ञियां। नावं। आऽरुहं। ईर्मा। एव। ते। नि। अविशंत। केपयः। एव। एव। अपा
क्। अपरे। संतु। दुःऽध्यः। अश्वाः। येषां। दुःऽयुजः। आऽयुयुज्रे। इत्था। ये। प्राक्। उपरे। संति। दावने।
पुरूणि। यत्र। वयुनानि। भोजना। गिरीन्। अज्रान्। रेजमानान्। अधारयत्। द्यौः। क्रंदत्। अंतरि

क्षाणि। कोपयत्। समीचीनेइति सम्ऽईचीने। धिषणेइति। वि। स्कभायति। वृष्णः। पीत्वा। मदे। उक्थानि। शं
सन्ति। इमं। बिभर्मि। सुऽकृतं। ते। अंकुशं। येन। आऽरुजासि। मघऽवन्। शफऽरुजः। अस्मिन्। सु
ते। सवने। अस्तु। ओक्यं। सुते। इष्टौ। मघऽवन्। बोधि। आऽभगः॥ ०॥ २७॥ दिवः। परि। प्रथमं। जज्ञे।
अग्निः। अस्मत्। द्वितीयं। परि। जातऽवेदाः। तृतीयं। अप्ऽसु। नृऽमनाः। अजस्रं। इंधानः। एनं। ज
रते। सुऽआधीः। विद्म। ते। अग्ने। त्रेधा। त्रयाणि। विद्म। ते। धाम। विऽभृता। पुरुऽत्रा। विद्म। ते। नाम। प
रमं। गुहा। यत्। विद्म। तं। उत्सं। यतः। आऽजगंथ। समुद्रे। त्वा। नृऽमनाः। अप्ऽसु। अंतः। नृऽचक्षाः। ई
धे। दिवः। अग्ने। ऊधन्। तृतीये। त्वा। रजसि। तस्थिऽवांसं। अपां। उपऽस्थे। महिषाः। अवर्धन्। अक्रंद
त्। अग्निः। स्तनयन्ऽइव। द्यौः। क्षाम। रेरिहत्। वीरुधः। सं। अंजन्। सद्यः। जज्ञानः। वि। हि। ईं। इद्धः।
अख्यत्। आ। रोदसीइति। भानुना। भाति। अंतः। श्रीणां। उत्ऽआरः। धरुणः। रयीणां। मनीषाणां।

प॰स॰८

८४

प्र। अर्पणः। सोमऽगोपाः। वसुः। सूनुः। सहसः। अप्ऽसु। राजा। वि। भाति। अग्रे। उषसां। इधानः। विश्व
स्य। केतुः। भुवनस्य। गर्भः।०। वीळुं। चित्। अद्रिं। अभिनत्। पराऽयन्। जनाः। यत्। अग्निं। अयज
त। पंच॥२८॥ उशिक्। पावकः। अरतिः। सुऽमेधाः।०। इयर्त्ति। धूमं। अरुषं। भरिभ्रत्। उत्। शुक्रे
ण। शोचिषा। द्यां। इनक्षन्। दृशानः। रुक्मः। उर्विया। वि। अद्यौत्। दुःऽमर्षं। आयुः। श्रिये। रुचानः।
अग्निः। अमृतः। अभवत्। वयःऽभिः। यत्। एनं। द्यौः। जनयत्। सुऽरेताः। यः। ते। अद्य। कृणवत्।
भद्रऽशोचे। अपूपं। देव। घृतऽवंतं। अग्ने। प्र। तं। नय। प्रऽतरं। वस्यः। अच्छ। अभि। सुम्नं। देवऽभ
क्तं। यविष्ठ। आ। तं। भज। सौश्रवसेषु। अग्ने। उक्थेऽउक्थे। आ। भज। शस्यमाने।०। उत्। जातेन। भि
नदत्। उत्। जनिऽत्वैः।०। त्वां। अग्ने। यजमानाः। अनु। द्यून्। विश्वा। वसु। दधिरे। वार्याणि। त्वया। सह। द्र
विणं। इच्छमानाः।०। अस्तावि। अग्निः। नरां। सुऽशेवः। वैश्वानरः। ऋषिऽभिः। सोमऽगोपाः।०॥२९॥ ॥

८४

उशिक्। पावकः। पावको अरतिः। अरतिः सुमेधाः। सुमेधा मर्त्तेषु। सुमेधा इति सुऽमेधाः। मर्त्तेष्वग्नि
रमृतो निधायि। इयर्त्ति धूमं। धूममरुषं। अरुषं भरिभ्रत्। भरिभ्रदुत्। उच्छुक्रेण। शुक्रेण शोचिषा।
शोचिषा द्यां। द्यामिनक्षन्। इनक्षन्निति नक्षन्। दृशानो रुक्मः। रुक्म उर्विया। उर्विया वि। व्यद्यौत्। अ
द्यौद्दुर्मर्षं। दुर्मर्षमायुः। दुर्मर्षमिति दुःऽमर्षं। आयुः श्रिये। श्रिये रुचानः। रुचान इति रुचानः। अ
ग्निरमृतः। अमृतो अभवत्। अभवद्वयोभिः। वयोभिर्यत्। वयोभिरिति वयःऽभिः। यदेनं।
एनं द्यौः। द्यौर्जनयत्। जनयत्सुरेताः। सुरेता इति सुऽरेताः। यस्ते। ते अद्य। अद्य कृणवत्। कृ
णवद्भद्रशोचे। भद्रशोचेपूपं। भद्रशोच इति भद्रऽशोचे। अपूपं देव। देव घृतवंतं। [illegible] घृतवं
तमग्ने। घृतवंतमिति घृतऽवंतं। अग्न इत्यग्ने। प्रतं। तं नय। नय प्रतरं। प्रतरं वस्यः। प्रतरमिति प्रऽ
तरं। वस्यो अच्छ। अच्छाभि। अभि सुम्नं। सुम्नं देवभक्तं। देवभक्तं यविष्ठ। देवभक्तमिति देवऽ

प॰ स॰ ८

भक्त। यविष्ठेतियविष्ठ। आ। तं। तं भज। भज सो। अवसेषु। सो अवसेष्वग्ने। अग्न उक्थ उक्थे। उक्थ उक्थ आ भज। उक्थउक्थ इत्युक्थेऽउक्थे। आ भज। भज शास्यमाने। शास्यमान इति शास्यमाने। प्रियः सूर्ये। प्रियो अग्ना भवाति। उज्जाते। जाते नभिनदत्। भिनदुत्। उज्जनित्वैः। जनित्वैरिति जनिऽत्वैः। त्वामग्ने। अग्ने यजमानाः। यजमाना अनु। अनु द्यून्। द्यून्विश्वा। विश्वा वसु। वसु दधिरे। दधिरे वार्याणि। वार्याणीति वार्याणि। त्वया सह। सह द्रविणं। द्रविणमिच्छमानाः। इच्छमाना व्रजं। व्रजं गोमन्तमुशिजो विवव्रुः। अस्ताव्यग्निः। अग्निर्नरां। नरां सुशेवः। सुशेवो वैश्वानरः। सुशेव इति सुऽशेवः। वैश्वानर ऋषिभिः। ऋषिभिः सोमगोपाः। ऋषिभिरित्यृषिऽभिः। सोमगोपा इति सोमऽगोपाः। अद्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरं॥ १॥ ॥ इति सप्तमाष्टके अष्टमोध्यायः॥ ॥ इति सप्तमाष्टकः समाप्तः॥ ॥ ॥ २

८५

८५

प॰ स॰ ८

संवत् १८४५ सिद्धार्थी नाम संवत्सरे आश्विन शुद्ध पंचमी मंदवासरे तद्दिने भडकंबकरोपनाम चिंतामणि दीक्षितेन काश्यां विश्वेश्वर चरणसन्निधौ लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च॥ ॥ ॥ भडकंबकर हरी दीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ श्रीकालभैरवार्पणमस्तु॥ ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥ ॥ श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ अर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं लिखितं मया॥ हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशः क्षयो भवेत्॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ ॥

८६

॥ पदेसप्तमाष्टकः समाप्तः॥

॥ पदेअष्टमाष्टकप्रारंभः॥

प॰ अ॰ १ ॥श्रीगणेशाय नमः॥ ॥हरिः ओं॥ ॥प्र। होता। जातः। महान्। नभःऽवित्। नृऽसद्वा।
सीदत्। अपां। उपऽस्थे। दधिः। यः। धायि। सः। ते। वयांसि। यन्ता। वसूनि। विधते। तनूऽपाः॥०॥ पश्वा। न।
नष्टं। पदैः। अनु। ग्मन्। गुहा। चतन्तं। उशिजः। नमःऽभिः। इच्छन्तः। धीराः। भृगवः। अविन्दन्। इमं। त्रितः।
भूरि। अविन्दत्। इच्छन्। वैभुऽवसः। मूर्द्धनि। अघ्न्यायाः। सः। शेवऽवृधः। जातः। आ। हर्म्येषु। नाभिः।
युवा। भवति। रोचनस्य॥०॥ नमःऽभिः। प्राञ्चं। यज्ञं। नेतारं। अध्वराणां। विशां। अकृण्वन्। अरतिं।
पावकं। हव्यऽवाहं। दधतः। मानुषेषु॥०॥ प्रऽभूः। जयन्तं। महां। विपःऽधां। मूराः। अमूरं। पुरां। दर्माणं।
नयन्तः। गर्भं। वनां। धियं। धुः। हिरिऽश्मश्रुं। न। अर्वाणं। धनऽअर्चं॥१॥ नि। पस्त्यासु। त्रितः।
स्तभुऽयन्। परिऽवीतः। योनौ। सीदत्। अन्तरिति। अतः। संऽगृभ्य। विशां। दमूनाः। विऽधर्मणा। अ
यन्त्रैः। ईयते। नॄन्॥०॥ अस्य। अजरासः। दमां। अरित्राः। अर्चत्ऽधूमासः। अग्नयः। पावकाः।

१

१

श्वितीचयः। श्वात्रासः। भुरण्यवः। वनेऽसदः। वायवः। न। सोमाः॥०॥ प्र। जिह्वया। भरते। वेपः। अग्निः।
प्र। वयुनानि। चेतसा। पृथिव्याः। तं। आयवः। शुचयन्तं। पावकं। मन्द्रं। होतारं। दधिरे। यजिष्ठं॥०॥ द्या
वा। यं। अग्निं। पृथिवी इति। जनिष्टां। आपः। त्वष्टा। भृगवः। यं। सहःऽभिः। ईळेन्यं। प्रथमं। मात
रिश्वा। देवाः। ततक्षुः। मनवे। यजत्रं॥०॥ यं। त्वा। देवाः। दधिरे। हव्यऽवाहं। पुरुऽस्पृहः। मानुषासः।
यजत्रं॥ सः। यामन्। अग्ने। स्तुवते। वयः। धाः। प्र। देवऽयन्। यशसः। सं। हि। पूर्वीः॥२॥ जगृ
भ्म। ते। दक्षिणं। इन्द्र। हस्तं। वसुऽयवः। वसुऽपते। वसूनां। विद्म। हि। त्वा। गोऽपतिं। शूर। गोनां।
अस्मभ्यं। चित्रं। वृषणं। रयिं। दाः॥ सुऽआयुधं। सुऽअवसं। सुऽनीथं। चतुःऽसमुद्रं। धरुणं।
रयीणां। चर्कृत्यं। शंस्यं। भूरिऽवारं॥०॥ सुऽब्रह्माणं। देवऽवन्तं। बृहन्तं। उरुं। गभीरं। पृथुऽबुध्नं।
इन्द्र। श्रुतऽऋषिं। उग्रं। अभिमातिऽसहं॥०॥ सनत्ऽवाजं। विप्रऽवीरं। तरुत्रं। धनऽस्पृतं। शू

प.अ.१

शुऽवांसं। ऋऽहृष्टिं। दस्युऽहनं। पूःऽभिदं। इंद्र। सत्यं॥ अश्वऽवंतं। रथिनं। वीरऽवंतं। सहस्रि
णं। शतिनं। वाजं। इंद्र। भद्रऽव्रातं। विप्रऽवीरं। स्वःऽसां॥ ३॥ प्र। सप्तऽगुं। ऋतऽधीतिं। सुऽमे
धां। बृहस्पतिं। मतिः। अच्छ। जिगाति। यः। आंगिरसः। नमसा। उपऽसद्यः॥ वनीवानः। मम। दू

२

ताः। इंद्रं। स्तोमाः। चरंति। सुऽमतीः। इयानाः। हृदिऽस्पृशः। मनसा। वच्यमानाः॥ यत्। त्वा।
यामि। दद्धि। तत्। नः। इंद्र। बृहंतं। क्षयं। असमं। जनानां। अभि। तत्। द्यावापृथिवी इति। गृणी
तां॥ ४॥ अहं। भुवं। वसुनः। पूर्व्यः। पतिः। अहं। धनानि। सं। जयामि। शश्वतः। मां। हवं
ते। पितरं। न। जंतवः। अहं। दाशुषे। वि। भजामि। भोजनं॥ अहं। इंद्रः। रोधः। वक्षः। अथर्वणः।
त्रिताय। गाः। अजनयं। अहेः। अधि। अहं। दस्युऽभ्यः। परि। नृम्णं। आ। ददे। गोत्रा। शिक्षन्।
दधीचे। मातरिश्वने॥ मह्यं। त्वष्टा। वज्रं। अतक्षत्। आयसं। मयि। देवासः। अवृजन्। अपि।

२

क्रतुं। मम। अनीकं। सूर्यस्यऽइव। दुस्तरं। मां। आर्यंति। कृतेन। कर्त्वेन। च॥ अहं। एतं। गव्ययं।
अश्व्यं। पशुं। पुरीषिणं। सायकेन। हिरण्ययं। पुरु। सहस्रा। नि। शिशामि। दाशुषे। यत्। मा। सो
मासः। उक्थिनः। अमंदिषुः॥ अहं। इंद्रः। न। परा। जिग्ये। इत्। धनं। न। मृत्यवे। अव। तस्थे। क
दा। चन॥ सोमं। इत्। मा। सुन्वंतः। याचत। वसु। न। मे। पूरवः। सख्ये। रिषाथन॥ ५॥ अहं।
एतान्। शाश्वसतः। द्वाऽद्वा। इंद्रं। ये। वज्रं। युधये। अकृण्वत। आऽह्वयमानान्। अव। हन्म
ना। अहनं। दृळ्हा। वदन्। अनमस्युः। नमस्विनः॥ अभि। इदं। एकं। एकः। अस्मि। निष्षाट्।
अभि। द्वा। किं। ऊं इति। त्रयः। करंति। खले। न। पर्षान्। प्रति। हन्मि। भूरि। किं। मा। निंदंति। शत्रवः।
अनिंद्राः॥ अहं। गुंगुऽभ्यः। अतिथिऽग्वं। इष्करं। इषं। न। वृत्रऽतुरं। विक्षु। धारयं॥ यत्। पर्ण
यऽघ्ने। उत। वा। करंजऽहे। प्र। अहं। महे। वृत्रऽहत्ये। अशुश्रवि॥ प्र। मे। नमी। साप्यः। इषे। भु

प॰अ॰१

२

जेऽभृत्। गवां। एषे। सख्या। कृणुत। द्विता। दिधं। यत्। अस्य। संऽइथेषु। मंहयं। आत्। इत्। एनं।
शंस्यं। उक्थ्यं। करं। प्र। नेमस्मिन्। ददृशे। सोमः। अंतः। गोपाः। नेमं। आविः। अस्था। कृणोति।
सः। तिग्मऽशृंगं। वृषभं। युयुत्सन्। द्रुहः। तस्थौ। बहुले। बद्धः। अंतः। इति। आदित्यानां। वसूनां।
रुद्रियाणां। देवः। देवानां। न। मिनामि। धाम। ते। मा। भद्राय। शवसे। ततक्षुः। अपराऽजितं। अस्तृ
तं। अषाळ्हं॥ ६॥ अहं। दां। गृणते। पूर्व्यं। वसु। अहं। ब्रह्म। कृणवं। वर्द्धनं। अहं। भुवं। यजमान मह्यं।
स्य। चोदिता। अयज्वनः। साक्षि। विश्वस्मिन्। भरे। मां। धुः। इंद्रं। नाम। देवता। दिवः। च। ग्मः।
च। अपां। च। जंतवः। अहं। हरी इति। वृषणा। विऽव्रता। रघू इति। अहं। वज्रं। शवसे। धृष्णु २
आ। ददे। अहं। अत्कं। कवये। शिश्नथं। हथैः। अहं। कुत्सं। आवं। आभिः। ऊतिऽभिः। अहं। शु
ष्णस्य। श्नथिता। वधः। यमं। न। यः। ररे। आर्य। नाम। दस्यवे। अहं। पिताऽइव। वेतसून्। अभि

ष्टये। तुग्रं। कुत्साय। स्मत्ऽइभं। च। रंधयं। ०। राजनि। प्र। यत्। भरे। तुजये। न। प्रियाऽधृषे।
अहं। रंधयं। मृगयं। श्रुतर्वणे। यत्। मा। अजिहीत। वयुना। चन। आनुषक्। अहं। वेशं। नम्रं। आ
यवे। अकरं। अहं। सव्याय। पड्ऽगृभिं। अरंधयं॥ ७॥ अहं। सः। यः। नवऽवास्त्वं। बृहत्ऽरथं।
सं। वृत्राऽइव। दासं। वृत्रऽहा। अरुजं। यत्। वर्धयंतं। प्रथयंतं। आनुषक्। दूरे। पारे। रजसः। रोच
ना। अकरं। अहं। सूर्यस्य। परि। यामि। आशुऽभिः। प्र। एतशेभिः। वहमानः। ओजसा। यत्। मा।
सावः। मनुषः। आह। निःऽनिजे। ऋधक्। कृषे। दासं। कृत्व्यं। हथैः। अहं। सप्तऽहा। नहुषः। न
हुःऽतरः। प्र। अश्रवयं। शवसा। तुर्वशं। यदुं। अहं। नि। अन्यं। सहसा। सहः। करं। नव। व्राधतः।
नवतिं। च। वक्षयं। अहं। सप्त। स्रवतः। धारयं। वृषा। द्रवित्न्वः। पृथिव्यां। सीराः। अधि। अहं। अ
र्णांसि। वि। तिरामि। सुऽक्रतुः। युधा। विदं। मनवे। गातुं। इष्टये। अहं। तत्। आसु। धारयं। यत्। आ

प.अ.१ ४

सु। न। देवः। चन। त्वष्टा। अधारयत्। रुशत्। स्पार्हं। गवां। ऊधःऽसु। वक्षणासु। आ। मधोः। मधु।
श्वात्र्यं। सोमं। आऽशिरं। एव। देवान्। इंद्रः। विव्ये। नॄन्। प्र। च्यौत्नेन। मघऽवा। सत्यऽराधाः।।०। हरिऽ
वः। नृचीऽवः। अभि। तुरासः। स्वऽयशः। गृणंति।।८।।०। मंदमानाय। अंधसः। अर्च। विश्वानराय।
विश्वऽभुवे। इंद्रस्य। यस्य। सुऽमखं। सहः। महि। श्रवः। नृम्णं। च। रोदसी इति। सपर्यतः। सः। चित्।
नु। सख्या। नर्यः। इनः। स्तुतः। चर्कृत्यः। इंद्रः। माऽवते। नरे। विश्वासु। धूःऽसु। वाजऽकृत्येषु। सत्ऽप
ते। वृत्रे। वा। अप्ऽसु। अभि। शूर। मंदसे। के। ते। नरः। इंद्र। ये। ते। इषे। ये। ते। सुम्नं। सऽधन्यं। इय
क्षान्। के। ते। वाजाय। असुर्याय। हिन्विरे। के। अप्ऽसु। स्वासु। उर्वरासु। पौंस्ये। भुवः। त्वं। इंद्र। ब्रह्म ४
णा। महान्। भुवः। विश्वेषु। सवनेषु। यज्ञियः। भुवः। नॄन्। च्यौत्नः। विश्वस्मिन्। भरे। ज्येष्ठः। च। मं
त्रः। विश्वऽचर्षणे। अव। नु। कं। ज्यायान्। यज्ञऽवनसः। मही। ते। ओमात्रां। कृष्टयः। विदुः। अ

सः। नु। कं। अजरः। वर्धाः। च। विश्वा। इत्। एता। सवना। तूतुमा। कृषे। एता। विश्वा। सवना। तूतुमा। कृषे। स्व
यं। सूनो इति। सहसः। यानि। दधिषे। वराय। ते। पात्रं। धर्मणे। तना। यज्ञः। मंत्रः। ब्रह्म। उत्ऽयतं। वचः। ये
ते। विप्र। ब्रह्मऽकृतः। सुते। सचा। वसूनां। च। वसुनः। च। दावने। प्र। ते। सुम्नस्य। मनसा। पथा। भुवन्। मदे
सुतस्य। सोम्यस्य। अंधसः।। ९।। महत्। तत्। उल्बं। स्थविरं। तत्। आसीत्। येन। आऽविष्टितः। प्रऽवि
वेशिथ। अपः। विश्वाः। अपश्यत्। बहुधा। ते। अग्ने। जातऽवेदः। तन्वः। देवः। एकः। कः। मा। ददर्श। कत
मः। सः। देवः। यः। मे। तन्वः। बहुधा। परिऽअपश्यत्। क्व। अह। मित्रावरुणा। क्षियंति। अग्नेः। विश्वाः। सं
ऽइधः। देवऽयानीः। ऐच्छाम। त्वा। बहुधा। जातऽवेदः। प्रऽविष्टं। अग्ने। अप्ऽसु। ओषधीषु। तं। त्वा। यमः। अ
चिकेत्। चित्रभानो इति चित्रऽभानो। दशऽअंतरुष्यात्। अतिऽरोचमानं। होत्रात्। अहं। वरुण। बिभ्य
त्। आयं। न। इत्। एव। मा। युनजन्। अत्र। देवाः। तस्य। मे। तन्वः। बहुधा। निऽविष्टाः। एतं। अर्थं। न। चि

प॰अ॰१

केत। अहं। अग्निः। आ। इहि। मनुः। देवऽयुः। यज्ञऽकामः। अरंऽकृत्य। तमसि। क्षेषि। अग्ने। सुऽगान्। पथः।
कृणुहि। देवऽयानान्। वह। हव्यानि। सुऽमनस्यमानः॥१०॥ अग्नेः। पूर्वे। भ्रातरः। अर्थं। एतं। रथीऽइव। अ
ध्वानं। अनु। आ। अवरीवुः। इति। तस्मात्। भिया। वरुण। दूरं। आयं। गौरः। न। क्षेप्नोः। अविजे। ज्यायाः। कु

५

र्मः। ते। आयुः। अजरं। यत्। अग्ने। यथा। युक्तः। जातऽवेदः। न। रिष्याः। अथ। वहासि। सुऽमनस्यमानः।
भागं। देवेभ्यः। हविषः। सुऽजात। प्रऽयाजान्। मे। अनुऽयाजान्। च। केवलान्। ऊर्जस्वंतं। हविषः। दत्त। भा
गं। घृतं। च। अपां। पुरुषं। च। ओषधीनां। अग्नेः। च। दीर्घं। आयुः। अस्तु। देवाः। तव। प्रऽयाजाः। अ
नुऽयाजाः। च। केवले। ऊर्जस्वंतः। हविषः। संतु। भागाः। तव। अग्ने। यज्ञः। अयं। अस्तु। सर्वः। तुभ्यं। नमं
तां। प्रऽदिशः। चतस्रः॥११॥ विश्वे। देवाः। शास्तन। मा। यथा। इह। होता। वृतः। मनवै। यत्। निऽसद्य। प्र
मे। ब्रूत। भागऽधेयं। यथा। वः। येन। पथा। हव्यं। आ। वः। वहानि। अहं। होता। नि। असीदं। यजीयान्।

५

विश्वे। देवाः। मरुतः। मा। जुनंति। अहःऽअहः। अश्विना। आध्वर्यवं। वां। ब्रह्मा। संऽइत्। भवति। सा। आऽ
हुतिः। वां। अयं। यः। होता। किं। ऊं इति। सः। यमस्य। कं। अपि। ऊहे। यत्। संऽअंजंति। देवाः। अहःऽअ
हः। जायते। मासिऽमासि। अथ। देवाः। दधिरे। हव्यऽवाहं॥०॥ अपऽम्लुक्तं। बहु। कृच्छ्रा। चरंतं। अ
ग्निः। विद्वान्। यज्ञं। नः। कल्पयाति। पंचऽयामं। त्रिऽवृतं। सप्तऽतंतुं। आ। वः। यक्षि। अमृतऽत्वं। सुऽवी
रं। यथा। वः। देवाः। वरिवः। कराणि। आ। बाह्वोः। वज्रं। इंद्रस्य। धेयां॥०॥ जयाति॥०॥१२॥ यं। ऐछाम। मन
सा। सः। अयं। आ। अगात्। यज्ञस्य। विद्वान्। परुषः। चिकित्वान्॥०॥ नि। हि। सत्सत्। अंतरः। पूर्वः। अ
स्मत्। अराधि। होता। निऽसदा। यजीयान्। अभि। प्रयांसि। सुऽधितानि। हि। ख्यत्। यजामहै। यज्ञिया
न्। हंत। देवान्। ईळामहै। ईड्यान्। आज्येन। साध्वीं। अकः। देवऽवीतिं। नः। अद्य। यज्ञस्य। जिह्वां। अवि
दाम। गुह्यां। सः। आयुः। आ। अगात्। सुरभिः। वसानः। भद्रां। अकः। देवऽहूतिं। नः। अद्य। तत्। अद्य। वा

प॰अ॰१

६

चः।प्रथमं।मसीय।येन।असुरान्।अभि।देवाः।असाम।उर्जऽअदः।उत।यज्ञियासः।पंच।जनाः।
मम।होत्रं।जुषध्वं।पंच।जनाः।मम।होत्रं।जुषंतां।०॥१३॥तंतुं।तन्वन्।रजसः।भानुं।अनु।इहि।
ज्योतिष्मतः।पथः।रक्ष।धिया।कृतान्।अनुल्बणं।वयत।जोगुवां।अपः।मनुः।भव।जनय।दैव्यं।
जनं।अक्षऽनहः।नह्यतन।उत।सोम्याः।इष्कृणुध्वं।रशनाः।आ।उत।पिंशत।अष्टाऽवंधुरं।व
हत।अभितः।रथं।येन।देवासः।अनयन्।अभि।प्रियं।अश्मन्ऽवती।रीयते।सं।रभध्वं।उत्।
तिष्ठत।प्र।तरत।सखायः।अत्र।जहाम।ये।असन्।अशेवाः।शिवान्।वयं।उत्।तरेम।अभि।
वाजान्।त्वष्टा।मायाः।वेत्।अपसां।अपःऽतमः।बिभ्रत्।पात्रा।देवऽपानानि।शंऽतमा।शिशी
ते।नूनं।परशुं।स्वऽआयसं।येन।वृश्चात्।एतशः।ब्रह्मणः।पतिः।सतः।नूनं।कवयः।सं।शि
शीत।वाशीभिः।याभिः।अमृताय।तक्षथ।विद्वांसः।पदा।गुह्यानि।कर्तन।येन।देवासः।अ

६

मृतऽत्वं।आनशुः।गर्भं।योषां।अदधुः।वत्सं।आसनि।अपीच्येन।मनसा।उत।जिह्वया।सः।विश्वा
हा।सुऽमनाः।योग्याः।अभि।सिसासनिः।वनते।कारः।इत्।जितिं।॥१४॥तां।सु।ते।कीर्तिं।मघऽवन्।
महिऽत्वा।यत्।त्वा।भीते इति।रोदसी इति।अह्वयेतां।प्र।आवः।देवान्।आ।अतिरः।दासं।ओजः।प्रऽ
जायै।त्वस्यै।यत्।अशिक्षः।इंद्र।यत्।अचरः।तन्वा।ववृधानः।बलानि।इंद्र।प्रऽब्रुवाणः।जनेषु।मा
या।इत्।सा।ते।यानि।युद्धानि।आहुः।न।अद्य।शत्रुं।ननु।पुरा।विवित्से।के।उं इति।नु।ते।महिम
नः।समस्य।अस्मत्।पूर्वे।ऋषयः।अंतं।आपुः।यत्।मातरं।च।पितरं।च।साकं।अजनयथाः।
तन्वः।स्वायाः।चत्वारि।ते।असुर्याणि।नाम।अदाभ्यानि।महिषस्य।संति।त्वं।अंग।तानि।
विश्वानि।वित्से।येभिः।कर्माणि।मघऽवन्।चकर्थ।त्वं।विश्वा।दधिषे।केवलानि।यानि।आविः।
या।च।गुहा।वसूनि।कामं।इत्।मे।मघऽवन्।मा।वि।तारीः।त्वं।आऽज्ञाता।त्वं।इंद्र।असि।दाता।

प॰अ॰१

७

यः। अदधात्। ज्योतिषि। ज्योतिः। अंतः। यः। असृजत्। मधुना। सं। मधूनि। अध। प्रियं। शूषं। इंद्रा
य। मन्म। ब्रह्मऽकृतः। बृहत्ऽउक्थात्। अवाचि॥१५॥ दूरे। तत्। नाम। गुह्यं। पराचैः।०। अह्वयेतां।
वयःऽधै। उत्। अस्तभ्नाः। पृथिवीं। द्यां। अभीके। भ्रातुः। पुत्रान्। मघऽवन्। तित्विषाणः। महत्।
।०। पुरुऽस्पृक्। येन। भूतं। जनयः। येन। भव्यं। प्रत्नं। जातं। ज्योतिः। यत्। अस्य। प्रियं। प्रियाः। सं। अ
विशंत। पंच। आ। रोदसी इति। अपृणात्। आ। उत। मध्यं। पंच। देवान्। ऋतुऽशः। सप्तऽसप्त। चतुःऽ
त्रिंशता। पुरुधा। वि। चष्टे। सऽरूपेण। ज्योतिषा। विऽव्रतेन। यत्। उषः। औच्छः। प्रथमा। विऽभानां।
अजनयः। येन। पुष्टस्य। पुष्टं। यत्। ते। जामिऽत्वं। अवरं। परस्याः। महत्। महत्याः। असुरऽत्वं। ए
कं। विऽधुं। दद्राणं। समने। बहूनां। युवानं। संतं। पलितः। जगार। देवस्य। पश्य। काव्यं। महिऽत्वा।
अद्य। ममार। सः। ह्यः। सं। आन॥१६॥ शाक्मना। शाकः। अरुणः। सुऽपर्णः। आ। यः। महः। शूरः।

७

सनात्। अनीळः। यत्। चिकेत। सत्यं। इत्। तत्। न। मोघं। वसु। स्पार्हं। उत। जेता। उत। दाता। आ।
ऐभिः। ददे। वृष्ण्या। पौंस्यानि। येभिः। औक्षत्। वृत्रऽहत्याय। वज्री। ये। कर्मणः। क्रियमाणस्य। म
ह्ना। ऋतेऽकर्मं। उत्ऽअजायंत। देवाः। युजा। कर्माणि। जनयन्। विश्वऽओजाः। अशस्तिऽहा।
विश्वऽमनाः। तुराषाट्। पीत्वी। सोमस्य। दिवः। आ। वृधानः। शूरः। निः। युधा। अधमत्। दस्यून्।
॥१७॥ इदं। ते। एकं। परः। ऊं इति। ते। एकं। तृतीयेन। ज्योतिषा। सं। विशस्व। संऽवेशने। तन्वः। चारुः। ए
धि। प्रियः। देवानां। परमे। जनित्रे। तनूः। ते। वाजिन्। तन्वं। नयंती। वामं। अस्मभ्यं। धातु। शर्म। तुभ्यं।
अह्रुतः। महः। धरुणाय। देवान्। दिविऽइव। ज्योतिः। स्वं। आ। मिमीयाः। वाजी। असि। वाजिनेन।
सुऽवेनीः। सुवितः। स्तोमं। सुवितः। दिवं। गाः। सुवितः। धर्म। प्रथमा। अनु। सत्या। सुवितः। देवान्।
सुवितः। अनु। पत्म। महिम्नः। एषां। पितरः। चन। ईशिरे। देवाः। देवेषु। अदधुः। अपि। क्रतुं। सं। अ

प॰अ॰१
मा
८

विऽअस्थुः। उत। यानि। अस्तिषुः। आ। एषां। तनूषु। नि। विविशुः। पुनरिति। सहःऽभिः। विश्वं। परि।
चक्रमुः। रजः। पूर्वा। धामानि। अमिता। मिमानाः। तनूषु। विश्वा। भुवना। नि। येमिरे। प्र। असारयंत।
पुरुधा। प्रऽजाः। अनु। द्विधा। सूनवः। असुरं। स्वःऽविदं। आ। अस्थापयंत। तृतीयेन। कर्मणा।
स्वां। प्रऽजां। पितरः। पित्र्यं। सहः। आ। अवरेषु। अदधुः। तंतुं। आऽततं। नावा। न। क्षोदः। प्रऽदिशः।
पृथिव्याः। स्वस्तिऽभिः। अति। दुःऽगानि। विश्वा। स्वां। प्रऽजां। बृहत्ऽउक्थः। महिऽत्वा। आ। अवरे
षु। अदधात्। आ। परेषु॥ १८॥ मा। प्र। गाम। पथः। वयं। मा। यज्ञात्। इंद्र। सोमिनः। मा। अं
तरिति। स्थुः। नः। अरातयः। यः। यज्ञस्य। प्रऽसाधनः। तंतुः। देवेषु। आऽततः। तं। आऽ ८
हुतं। नशीमहि। मनः। नु। आ। हुवामहे। नाराशंसेन। सोमेन। पितॄणां। च। मन्मऽभिः। आ।
ते। एतु। मनः। पुनरिति। क्रत्वे। दक्षाय। जीवसे।०। पुनः। नः। पितरः। मनः। ददातु। दैव्यः। जनः।

जीवं। व्रातं। सचेमहि। वयं। सोम। व्रते। तव। मनः। तनूषु। बिभ्रतः। प्रजाऽवंतः। सचेमहि॥ १९॥
यत्। ते। यमं। वैवस्वतं। मनः। जगाम। दूरकं। तत्। ते। आ। वर्तयामसि। इह। क्षयाय। जीवसे॥ यत्।
ते। दिवं। यत्। पृथिवीं।०। यत्। ते। भूमिं। चतुःऽभृष्टिं।०। यत्। ते। चतस्रः। प्रऽदिशः।०। यत्। ते।
समुद्रं। अर्णवं।०। यत्। ते। मरीचीः। प्रऽवतः।०॥ २०॥ यत्। ते। अपः। यत्। ओषधीः।०। यत्। ते।
सूर्यं। यत्। उषसं।०। यत्। ते। पर्वतान्। बृहतः।०। यत्। ते। विश्वं। इदं। जगत्।०। यत्। ते। पराः।
पराऽवतः।०। यत्। ते। भूतं। च। भव्यं। च।०॥ २१॥ प्र। तारि। आयुः। प्रऽतरं। नवीयः। स्थातारऽ
इव। क्रतुऽमता। रथस्य। अध। च्यवानः। उत्। तवीति। अर्थं। पराऽतरं। सु। निःऽऋतिः। जि
हीतां॥ सामन्। नु। राये। निधिऽमत्। नु। अन्नं। करामहे। सु। पुरुध। श्रवांसि। ता। नः। वि
श्वानि। जरिता। ममत्तु।०। अभि। सु। अर्यः। पौंस्यैः। भवेम। द्यौः। न। भूमिं। गिरयः। न। अ

प॰अ॰१

अग्नि॥०॥ चिकेत॥०॥ मो इति। सु। नः। सोम। मृत्यवे। परा। दाः। पश्येम। नु। सूर्यं। उत्ऽचरंतं। द्युऽ
भिः। हितः। जरिमा। सु। नः। अस्तु॥०॥ असुऽनीते। मनः। अस्मासु। धारय। जीवातवे। सु।
प्रऽतिर। नः। आयुः। ररंधि। नः। सूर्यस्य। संऽदृशि। घृतेन। त्वं। तन्वं। वर्धयस्व॥ ५॥ असुऽ
नीते। पुनः। अस्मासु। चक्षुः। पुनरिति। प्राणं। इह। नः। धेहि। भोगं। ज्योक्। पश्येम। सूर्यं।
उत्ऽचरंतं। अनुऽमते। मृळय। नः। स्वस्ति। पुनः। नः। असुं। पृथिवी। ददातु। पुनः। द्यौः। दे
वी। पुनः। अंतरिक्षं। पुनः। नः। सोमः। तन्वं। ददातु। पुनरिति। पूषा। पथ्यां। या। स्वस्तिः।
शं। रोदसी इति। सुऽबंधवे। यह्वी इति। ऋतस्य। मातरा। भरतां। अप। यत्। रपः। द्यौः। पृथि
वि। क्षमा। रपः। मो इति। सु। ते। किं। चन। आममत्॥ अव। द्वके इति। अव। त्रिका। दिवः। च
रंति। भेषजा। क्षमा। चरिष्णु। एककं॥०॥ सं। इंद्र। ईरय। गां। अनड्वाहं। यः। आ। अवहत्। उ

१

१

शीनराण्याः। अनः॥०॥ ६॥ आ। जनं। त्वेषऽसंदृशं। माहीनानां। उपऽस्तुतं। अगन्म। बिभ्रतः।
नमः॥ असमातिं। निऽतोशनं। त्वेषं। निऽययिनं। रथं। भजेरथस्य। सत्ऽपतिं॥ यः। जनान्। म
हिषान्ऽइव। अतिऽतस्थौ। पवीरवान्। उत। अपवीरवान्। युधा॥ यस्य। इक्ष्वाकुः। उप। व्रते। रे
वान्। मराय्यी। एधते। दिविऽइव। पंच। कृष्टयः॥ इंद्र। क्षत्रा। असमातिषु। रथऽप्रोष्ठेषु। धारय।
दिविऽइव। सूर्यं। दृशे॥ अगस्त्यस्य। नत्ऽभ्यः। सप्ती इति। युनक्षि। रोहिता। पणीन्। नि। अक्र
मीः। अभि। विश्वान्। राजन्। अराधसः॥ ५॥ अयं। माता। अयं। पिता। अयं। जीवातुः। आ।
अगमत्। इदं। तव। प्रऽसर्पणं। सुबंधो इति सुऽबंधो। आ। इहि। निः। इहि॥ यथा। युगं। वरत्र
या। नह्यंति। धरुणाय। कं। एव। दाधार। ते। मनः। जीवातवे। न। मृत्यवे। अथो इति। अरिष्टऽ
तातये॥ यथा। इयं। पृथिवी। मही। दाधार। इमान्। वनस्पतीन्॥०॥ यमात्। अहं। वैवस्वतात्।

प.अ.१

१०

स्कः ऽ वधीः । मनः । आ । अभरं ॥१०॥ न्यक् । वातः । अव । वाति । न्यक् । तपति । सूर्यः । नीचीनं । अ
घ्न्या । दुहे । न्यक् । भवतु । ते । रपः ॥ अयं । मे । हस्तः । भगऽवान् । अयं । मे । भगवत्ऽतरः । अयं । मे ।
विश्वऽभेषजः । अयं । शिवऽअभिमर्शनः ॥१२॥ ॥ अनुवाकः ॥ ॥ इदं । इत्था । रौद्रं ।
गूर्तऽवचाः । ब्रह्म । क्रत्वा । शच्यां । अंतः । आजौ । क्षाणा । यत् । अस्य । पितरा । मंहनेऽस्थाः । प
र्षत् । पक्थे । अहन् । आ । सप्त । होतॄन् ॥ सः । इत् । दानाय । दभ्याय । वन्वन् । च्यवानः । सूदैः । अ
मिमीत । वेदिं । तुर्वयाणः । गूर्तवचःऽतमः । क्षोदः । न । रेतः । इतःऽउति । सिंचत् । मनः ॥ न । ये
सु । हवनेषु । तिग्मं । विपः । शच्या । वनुथः । द्रवंता । आ । यः । शर्याभिः । तुविऽनृम्णः । अस्य । अ
श्रीणीत । आऽदिशं । गभस्तौ ॥ कृष्णा । यत् । गोषु । अरुणीषु । सीदत् । दिवः । नपाता । अश्विना । हु
वे । वां ॥ वीतं । मे । यज्ञं । आ । गतं । मे । अन्नं । ववन्वांसा । न । इषं । अस्मृतध्रू इत्यस्मृतऽध्रू । प्रथिष्ट ।

१०

यस्य । वीरऽकर्मं । इष्णत् । अनुऽस्थितं । नु । नर्यः । अप । औहत् । पुनः । इति । तत् । आ । वृहति । यत् ।
कनायाः । दुहितुः । आः । अनुऽभृतं । अनर्वा ॥ मध्या । यत् । कर्त्वं । अभवत् । अभीके । का
मं । कृण्वाने । पितरि । युवत्यां । मनानक् । रेतः । जहतुः । विऽयंता । सानौ । निऽसिक्तं । सुऽकृतस्य ।
योनौ ॥ पिता । यत् । स्वां । दुहितरं । अधिऽस्कन् । क्ष्मया । रेतः । संऽजग्मानः । नि । सिंचत् ॥ सुऽआ
ध्यः । अजनयन् । ब्रह्म । देवाः । वास्तोः । पतिं । व्रतऽपां । निः । अतक्षन् ॥ सः । ईं । वृषा । न । फेनं । अ
स्यत् । आजौ । स्मत् । आ । परा । ऐत् । अप । दभ्रऽचेताः । सरत् । पदा । न । दक्षिणा । पराऽवृक्तान् ।
ताः । नु । मे । पृश्न्यः । जगृभ्रे ॥ मक्षु । न । वह्निः । प्रऽजायाः । उपब्दिः । अग्निं । न । नग्नः । उप । सी
दत् । ऊधः ॥ सनिता । इध्मं । सनिता । उत । वाजं । सः । धर्ता । जज्ञे । सहसा । यविऽयुत् ॥ मक्षु ।
कनायाः । सख्यं । नवऽग्वाः । ऋतं । वदंतः । ऋतऽयुक्तिं । अग्मन् ॥ द्विऽबर्हसः । ये । उप । गो

प॰अ॰१

११

पं। आ। अगुः। अदक्षिणा सः। अच्युता। दुधुक्षन्॥ २७॥ १०॥ नवीयः। राधः। ना। रेतः। ऋतं।
इत्। तुरण्यन्। पश्वा। यत्। पश्वा। विऽयुता। बुधंत। इति। ब्रवीति। वक्तरि। ररोणः। वसोः। वसुऽ
त्वा। कारवः। अनेहा। विश्वं। विवेष्टि। द्रविणं। उप। क्षु। तत्। इत्। नु। अस्य। परिऽसद्वानः। अ
ग्मन्। पुरु। सदंतः। नार्सदं। बिभित्सन्। वि। शुष्णस्य। संऽग्रथितं। अनर्वा। विदत्। पुरुऽप्रजा
तस्य। गुहा। यत्। भर्गः। ह। नर्म। उत। यस्य। देवाः। स्वः। न। ये। त्रिऽसधस्थे। निऽसेदुः। अग्निः।
१०। जातऽवेदाः। ऋधि। नः। होतः। ऋतस्य। होता। अध्रुक्। उत। त्या। मे। रौद्रौ। अर्चिऽमंता। ना
सत्या। इंद्र। गूर्तये। यजध्यै। मनुष्वत्। वृक्तऽबर्हिषे। रराणा। मंदू इति। हितऽप्रयसा। विक्षु। य
ज्यू इति॥ २८॥ अयं। स्तुतः। राजा। वंदि। वेधाः। अपः। च। विप्रः। तरति। स्वऽसेतुः। सः। कक्षी
वंतं। रेजयत्। सः। अग्निं। नेमिं। न। चक्रं। अर्वतः। रघुऽद्रु। सः। द्विऽबंधुः। वैतरणः। यष्टा।

११

सबःऽदुघां। धेनुं। अस्वं। दुहध्यै। सं। यत्। मित्रावरुणा। वृंजे। उक्थैः। ज्येष्ठेभिः। अर्यमणं। वरूथैः।
तत्ऽबंधुः। सूरिः। दिवि। ते। धियंऽधाः। नाभानेदिष्ठः। रपति। प्र। वेनन्। सा। नः। नाभिः। पर
मा। अस्य। वा। घ। अहं। तत्। पश्चा। कतिथः। चित्। आस। इयं। मे। नाभिः। इह। मे। सधऽस्थं। इ
मे। मे। देवाः। अयं। अस्मि। सर्वः। द्विऽजाः। अह। प्रथमऽजाः। ऋतस्य। इदं। धेनुः। अदुहत्। जा
यमाना। अध। आसु। मंद्रः। अरतिः। विभाऽवा। अव। स्यति। द्विऽवर्त्तनिः। वनेषाट्। ऊर्ध्वा। यत्।
श्रेणिः। न। शिशुः। दन्। मक्षु। स्थिरं। शेऽवृधं। सूत। माता॥ २९॥ अध। गावः। उपऽमाति। कनायाः।
अनु। श्वांतस्य। कस्य। चित्। परा। ईयुः। श्रुधि। त्वं। सुऽद्रविणः। नः। त्वं। याट्। आश्वऽघ्नस्य। वव
धे। सूनृताभिः। अध। त्वं। इंद्र। विद्धि। अस्मान्। महः। राये। नृऽपते। वज्रऽबाहुः॥ ०॥ अनेहसः। ते।
हरिऽवः। अभिष्टौ। अध। यत्। राजाना। गोऽऋजीका। सरत्। सरण्युः। कारवे। जरण्युः। विप्रः। प्रेष्ठः।

प॰अ॰१

१२

सः। हि। एषां। बभ्रुवा। परा। चावक्षत्। उत। पर्षत्। एनान्। अध। नु। अस्य। जेन्यस्य। पुष्टौ। वृथा। रे
भंतः। ईमहे। तत्। ऊं इति। नु। सरण्युः। अस्य। सूनुः। अश्वः। विप्रः। च। असि। श्रवसः। च। सातौ।
युवोः। यदि। सख्याय। अस्मे इति। शर्धाय। स्तोमं। जुजुषे। नमस्वान्। विश्वत्र। यस्मिन्। आ। गि
रः। संऽईचीः। पूर्वीःऽइव। गातुः। दाशत्। सूनृतायै। सः। गृणानः। अत्ऽभिः। देवऽवान्। इति। सुऽ
बंधुः। नमसा। सुऽउक्तैः। वर्धत्। उक्थैः। वचःऽभिः। आ। हि। नूनं। वि। अध्वा। एति। पयसः। उस्रि
यायाः। ते। ऊं इति। सुऽनः। महः। यजत्राः। भूत। देवासः। ऊतये। सऽजोषाः। ये। वाजान्। अनयत। विऽ
यंतः। ये। स्थ। निऽचेतारः। अमूराः॥ २७॥ ॥इत्यष्टमाष्टके प्रथमोध्यायः॥ ॥हरिः ओऽम्॥ ॥ १२
ये। यज्ञेन। दक्षिणया। संऽअक्ताः। इंद्रस्य। सख्यं। अमृतऽत्वं। आनश। तेभ्यः। भद्रं। अंगिरसः। वः।
अस्तु। प्रति। गृभ्णीत। मानवं। सुऽमेधसः। ये। उत्ऽआजन्। पितरः। गोऽमयं। वसु। ऋतेन। अभि

न्दन्। परि। वत्सरे। वलं। दीर्घायुऽत्वं।०। ये। ऋतेन। सूर्यं। आ। अरोहयन्। दिवि। अप्रथयन्। पृथि
वीं। मातरं। वि। सुप्रजाःऽत्वं।०। अयं। नाभा। वदति। वल्गु। वः। गृहे। देवऽपुत्राः। ऋषयः। तत्।
शृणोतन। सुऽब्रह्मण्यं।०। विऽरूपासः। इत्। ऋषयः। ते। इत्। गंभीरऽवेपसः। ते। अंगिरसः।
सूनवः। ते। अग्नेः। परि। जज्ञिरे॥१॥ ये। अग्नेः। परि। जज्ञिरे। विऽरूपासः। दिवः। परि। नवऽग्वः।
नु। दशऽग्वः। अंगिरःऽतमः। सचा। देवेषु। मंहते। इंद्रेण। युजा। निः। सृजंत। वाघतः।०। सहस्रं।
मे। ददतः। अष्टऽकर्ण्यः।०। प्र। नूनं। जायतां। अयं। मनुः। तोक्मऽइव। रोहतु। यः। सहस्रं। शतऽ
अश्वं। सद्यः। दानाय। मंहते। न। तं। अश्नोति। कः। चन। दिवःऽइव। सानु। आऽरभं। सावर्ण्यस्य। द
क्षिणा। वि। सिंधुःऽइव। पप्रथे। उत। दासा। परिऽविषे। स्मद्दिष्टी इति स्मत्ऽदिष्टी। गोऽपरीणसा। य
दुः। तुर्वः। च। मामहे। सहस्रऽदाः। ग्रामऽनीः। मा। रिषत्। मनुः। सूर्येण। अस्य। यतमाना। एतु। दक्षि

१·अ·२

णा। सावर्णेः। देवाः। प्र। तिरंतु। आयुः। यस्मिन्। आऽश्रीताः। असनाम। वाजं॥ २॥ पराऽवतः। ये। दि-
धिषते। आप्यं। मनुऽप्रीतासः। जनिम। विवस्वतः। ययातेः। ये। नहुष्यस्य। बर्हिषि। देवाः। आस-
ते। ते। अधि। ब्रुवंतु। नः॥ विश्वा। हि। वः। नमस्यानि। वंद्या। नामानि। देवाः। उत। यज्ञियानि।
वः। ये। स्थ। जाताः। अदितेः। अत्ऽभ्यः। परि। ये। पृथिव्याः। ते। मे। इह। श्रुत। हवं॥ येभ्यः। माता। म-
धुऽमत्। पिन्वते। पयः। पीयूषं। द्यौः। अदितिः। अद्रिऽबर्हाः। उक्थऽशुष्मान्। वृषऽभरान्। सुऽअ-
प्नसः। तान्। आदित्यान्। अनु। मद। स्वस्तये॥ नृऽचक्षसः। अनिऽमिषंतः। अर्हणा। बृहत्। दे-
वासः। अमृतऽत्वं। आनशुः। ज्योतिःऽरथाः। अहिऽमायाः। अनागसः। दिवः। वर्ष्माणं। वसते।
स्वस्तये॥ संऽराजः। ये। सुऽवृधः। यज्ञं। आऽययुः। अपरिऽह्वृताः। दधिरे। दिवि। क्षयं। तान्। आ।
विवास। नमसा। सुवृक्तिऽभिः। महः। आदित्यान्। अदितिं। स्वस्तये॥ ३॥ कः। वः। स्तोमं। राध-

१२

१२

ति। यं। जुजोषथ। विश्वे। देवासः। मनुषः। यति। स्थन। कः। वः। अध्वरं। तुविऽजाताः। अरं। क-
रत्। यः। नः। पर्षत्। अति। अंहः। स्वस्तये॥ येभ्यः। होत्रां। प्रथमां। आऽयेजे। मनुः। समिद्धऽअ-
ग्निः। मनसा। सप्त। होतृऽभिः। ते। आदित्याः। अभयं। शर्म। यच्छत। सुऽगा। नः। कर्त। सुऽपथा।
स्वस्तये॥ ये। ईशिरे। भुवनस्य। प्रऽचेतसः। विश्वस्य। स्थातुः। जगतः। च। मंतवः। ते। नः। कृ-
तात्। अकृतात्। एनसः। परि। अद्य। देवासः। पिपृत। स्वस्तये॥ भरेषु। इंद्रं। सुऽहवं। हवामहे।
अंहःऽमुचं। सुऽकृतं। दैव्यं। जनं। अग्निं। मित्रं। वरुणं। सातये। भगं। द्यावापृथिवी इति। म-
रुतः। स्वस्तये॥ सुऽत्रामाणं। पृथिवीं। द्यां। अनेहसं। सुऽशर्माणं। अदितिं। सुऽप्रनीतिं। दैवीं।
नावं। सुऽअरित्रां। अनागसं। अस्रवंतीं। आ। रुहेम। स्वस्तये॥ ४॥ विश्वे। यजत्राः। अधि। वो-
चत। ऊतये। त्रायध्वं। नः। दुःऽएवायाः। अभिऽह्रुतः। सत्यया। वः। देवऽहूत्या। हुवेम। शृण्व-

प॰अ॰२

१४

तः । देवाः । अवसे । स्वस्तये ॥ अप । अमीवां । अप । विश्वां । अनाहुतिं । अप । अरातिं । दुःऽविदत्रां ।
अघऽयतः । आरे । देवाः । द्वेषः । अस्मत् । युयोतन । उरु । नः । शर्म । यच्छत । स्वस्तये ॥ अरिष्टः ।
सः । मर्तः । विश्वः । एधते । ० । प्र । आदित्यासः । नयथ । सुनीतिऽभिः । अति । विश्वानि । दुःऽइता ।
स्वस्तये ॥ ० । भरऽसाता । मरुतः । हिते । धने । प्रातःऽयावानं । रथं । इंद्र । सानसिं । अरिष्यंतं । आ । रु
हेम । स्वस्तये ॥ स्वस्ति । नः । पथ्यासु । धन्वऽसु । स्वस्ति । अप्ऽसु । वृजने । स्वःऽवति । स्वस्ति । नः ।
पुत्रऽकृथेषु । योनिषु । स्वस्ति । राये । मरुतः । दधातन ॥ स्वस्तिः । इत् । हि । प्रऽपथे । श्रेष्ठा । रेक्णस्व
ती । अभि । या । वामं । एति । सा । नः । अमा । सो इति । अरणे । नि । पातु । सुऽआवेशा । भवतु । देवऽगो
पा ॥ एव । प्लतेः । सूनुः । अवीवृधत् । वः । विश्वे । आदित्याः । अदिते । मनीषी ॥ ईशानासः । नरः ।
अमर्त्येन । अस्तावि । जनः । दिव्यः । गयेन ॥ ५ ॥ कथा । देवानां । कतमस्य । यामनि । सुऽमंतु । नाम ।

१४

शृण्वतां । मनामहे । कः । मृळाति । कतमः । नः । मयः । करत् । कतमः । ऊती । अभि । आ । ववर्तति ।
क्रतुऽयंति । क्रतवः । हृत्ऽसु । धीतयः । वेनंति । वेनाः । पतयंति । आ । दिशः । न । मर्डिता । विद्यते ।
अन्यः । एभ्यः । देवेषु । मे । अधि । कामाः । अयंसत ॥ नराशंसं । वा । पूषणं । अगोह्यं । अग्निं । दे
वऽइद्धं । अभि । अर्चसे । गिरा । सूर्यामासा । चंद्रमसा । यमं । दिवि । त्रितं । वातं । उषसं । अक्तुं ।
अश्विना ॥ कथा । कविः । तुविऽरवान् । कया । गिरा । बृहस्पतिः । वर्धते । सुवृक्तिऽभिः । अजः ।
एकऽपात् । सुऽहवेभिः । ऋक्वऽभिः । अहिः । शृणोतु । बुध्न्यः । हवीमनि ॥ दक्षस्य । वा । अदिते ।
जन्मनि । व्रते । राजाना । मित्रावरुणा । आ । विवाससि । अतूर्तऽपंथाः । पुरुऽरथः । अर्यमा । स
प्तऽहोता । विषुऽरूपेषु । जन्मऽसु ॥ ते । नः । अर्वंतः । हवनऽश्रुतः । हवं । विश्वे । शृण्वंतु । वाजि
नः । मितऽद्रवः । सहस्रऽसाः । मेधसाताऽइव । त्मना । महः । ये । धनं । समिथेषु । जभ्रिरे ॥ ० । पुरः

प॰अ॰२

१५

धिं। स्तोमैः। कृणुध्वं। सख्याय। पूषणं। ते। हि। देवस्य। सवितुः। सवीमनि। क्रतुं। सचंते। सऽचितः। सऽ
चेतसः। त्रिः। सप्त। सस्राः। नद्यः। महीः। अपः। वनस्पतीन्। पर्वतान्। अग्निं। ऊतये।
कृशानुं। अस्तॄन्। तिष्यं। सधऽस्थे। आ। रुद्रं। रुद्रेषु। रुद्रियं। हवामहे। सरस्वती। सर
युः। सिंधुः। ऊर्मिऽभिः। महः। महीः। अवसा। आ। यंतु। वक्षणीः। देवीः। आपः। मातरः।
सूदयित्न्वः। घृतऽवत्। पयः। मधुऽमत्। नः। अर्चत। उत। माता। बृहत्ऽदिवा। शृणोतु।
नः। त्वष्टा। देवेभिः। जनिऽभिः। पिता। वचः। ऋभुक्षाः। वाजः। रथःऽपतिः। भगः। रण्वः।
शंसः। शशमानस्य। पातु। नः॥ ७॥ ०। भद्रा। रुद्राणां। मरुतां। उपऽस्तुतिः। गोभिः। स्याम।
यशसः। जनेषु। आ। सदा। देवासः। इळया। सचेमहि। यां। मे। धियं। मरुतः। इंद्र। देवाः। अद
दात। वरुण। मित्र। यूयं। तां। पीपयत। पयसाऽइव। धेनुं। कुवित्। गिरः। अधि। रथे। वहाथ।

१५

कुवित्। अंग। प्रति। यथा। चित्। अस्य। नः। सऽजात्यस्य। मरुतः। बुबोधथ। नाभा। यत्र। प्रथमं।
संऽनसामहे। तत्र। जामिऽत्वं। अदितिः। दधातु। नः। ०। मातरा। मही इति। देवी इति। देवान्। जन्मना।
यज्ञिये इति। इतः। उभे इति। बिभृतः। उभयं। भरीमऽभिः। पुरु। रेतांसि। पितृऽभिः। च। सिंचतः। वि
सा। होत्रा। विश्वं। अश्नोति। वार्यं। बृहस्पतिः। अरमतिः। पनीयसी। ग्रावा। यत्र। मधुऽसुत्।
उच्यते। बृहत्। अवीवशंत। मतिऽभिः। मनीषिणः। एव। कविः। तुविऽरवान्। ऋतऽज्ञाः। द्रविणस्युः।
द्रविणसः। चकानः। उक्थेभिः। अत्र। मतिऽभिः। च। विप्रः। अपीपयत्। गयः। दिव्यानि। जन्म। ०।
॥ ८॥ अग्निः। इंद्रः। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। वायुः। पूषा। सरस्वती। सऽजोषसः। आदित्याः। वि
ष्णुः। मरुतः। स्वः। बृहत्। सोमः। रुद्रः। अदितिः। ब्रह्मणः। पतिः। इंद्राग्नी इति। वृत्रऽहत्येषु। सत्प
ती इति सत्ऽपती। मिथः। हिन्वाना। तन्वा। सं। ओकसा। अंतरिक्षं। महि। आ। पप्रुः। ओजसा। सोमः।

घृतऽश्रीः। महिमानं। ईरयन्ता। ते। अं। हि। मह्ना। महतां। अनर्वणा। स्तोमान्। इयर्मि। ऋतऽज्ञा। ऋ
तऽवृधा। ये। अप्सवं। अर्णवं। चित्रऽराधसः। ते। नः। रासंतां। महये। सुऽमित्र्याः। स्वः। रनरं। अंत
रिक्षाणि। रोचना। द्यावाभूमी इति। पृथिवी। स्कंभुः। ओजसा। पृक्षाः। इव। महयंतः। सुऽरातयः।
देवाः। स्तवंते। मनुषाय। सूरयः। मित्राय। शिक्ष। वरुणाय। दाशुषे। यः। संऽराजा। मनसा। न। प्रऽयु
छतः। ययोः। धाम। धर्मणा। रोचते। बृहत्। ययोः। उभे इति। रोदसी इति। नाधसी इति। वृतौ। ॥९॥ या।
गोः। वर्तनिं। परिऽएति। निःऽकृतं। पयः। दुहाना। व्रतऽनीः। अवारतः। सा। प्रऽब्रुवाणा। वरुणाय। दा
शुषे। देवेभ्यः। दाशात्। हविषा। विवस्वते। दिवक्षसः। अग्निऽजिह्वाः। ऋतऽवृधः। ऋतस्य। योनिं। विऽ
मृशंतः। आसते। द्यां। स्कभित्वी। अपः। आ। चक्रुः। ओजसा। यज्ञं। जनित्वी। तन्वि। नि। ममृजुः। परिऽ
क्षिता। पितरा। पूर्वजावरी इति पूर्वऽजावरी। ऋतस्य। योना। क्षयतः। संऽओकसा। द्यावापृथिवी इति।

वरुणाय। सव्रते इति सऽव्रते। घृतऽवत्। पयः। महिषाय। पिन्वतः। पर्जन्यावाता। वृषभा। पुरी
षिणा। इंद्रवायू इति। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। देवान्। आदित्यान्। अदितिं। हवामहे। ये। पार्थिवा
सः। दिव्यासः। अप्ऽसु। ये। त्वष्टारं। वायुं। ऋभवः। यः। ओहते। दैव्या। होतारा। उषसं। स्वस्तये।
बृहस्पतिं। वृत्रऽखादं। सुऽमेधसं। इंद्रियं। सोमं। धनऽसाः। ऊं इति। ईमहे। ॥१०॥ ब्रह्म। गां। अश्वं।
जनयंतः। ओषधीः। वनस्पतीन्। पृथिवीं। पर्वतान्। अपः। सूर्यं। दिवि। रोहयंतः। सुऽदानवः।
आर्या। व्रता। विऽसृजंतः। अधि। क्षमि। भुज्युं। अंहसः। पिपृथः। निः। अश्विना। श्यावं। पु
त्रं। वध्रिऽमत्याः। अजिन्वतं। कमऽद्युवं। विऽमदाय। ऊहथुः। युवं। विष्णाप्वं। विश्वकाय। अव
सृजथः। पावीरवी। तन्यतुः। एकऽपात्। अजः। दिवः। धर्त्ता। सिंधुः। आपः। समुद्रियः। विश्वे। दे
वासः। शृणवन्। वचांसि। मे। सरस्वती। सह। धीभिः। पुरंऽध्या। विश्वे। देवाः। सह। धीभिः। पुरंऽ

प॰अ॰२

१७

ध्या॥ ७॥ रातिऽसाचः। अभिऽसाचः। स्वःऽविदः। स्वाः। गिरः। ब्रह्म। सूक्तं। जुषेरत। देवानां। व
सिष्ठः। अमृतान्। ववंदे। ये। विश्वा। भुवना। अभि। प्रऽतस्थुः॥ ७॥ ११॥ देवान्। हुवे। बृहत्ऽश्रवसः।
स्वस्तये। ज्योतिःऽकृतः। अध्वरस्य। प्रऽचेतसः। ये। ववृधुः। प्रऽतरं। विश्वऽवेदसः। इंद्रऽज्येष्ठासः।
अमृताः। ऋतऽवृधः। इंद्रऽप्रसूताः। वरुणऽप्रशिष्टाः। ये। सूर्यस्य। ज्योतिषः। भागं। आनशुः। म
रुत्ऽगणे। वृजने। मन्म। धीमहि। माघोने। यज्ञं। जनयंत। सूरयः। इंद्रः। वसुऽभिः। परि। पातु। नः। ग
यं। आदित्यैः। नः। अदितिः। शर्म। यच्छतु। रुद्रः। रुद्रेभिः। देवः। मृळयाति। नः। त्वष्टा। नः। ग्नाभिः।
सुविताय। जिन्वतु। अदितिः। द्यावापृथिवी इति। ऋतं। महत्। इंद्राविष्णू इति। मरुतः। स्वः। बृहत्। दे
वान्। आदित्यान्। अवसे। हवमहे। वसून्। रुद्रान्। सवितारं। सुऽदंससं। सरस्वान्। धीऽभिः। वरुणः।
धृतऽव्रतः। पूषा। विष्णुः। महिमा। वायुः। अश्विना। ब्रह्मऽकृतः। अमृताः। विश्वऽवेदसः। शर्म। नः। यं

१७

सन्। त्रिऽवरूथं। अंहसः॥ १२॥ वृषा। यज्ञः। वृषणः। संतु। यज्ञियाः। वृषणः। देवाः। वृष
णः। हविःऽकृतः। वृषणा। द्यावापृथिवी इति। ऋतवरी इति ऋतऽवरी। वृषा। पर्जन्यः। वृष
णः। वृषऽस्तुभः। अग्नीषोमा। वृषणा। वाजऽसातये। पुरुऽप्रशस्ता। वृषणा। उप। ब्रुवे। यो
ईजिरे। वृषणः। देवऽयज्यया॥ ता। नः। शर्म। त्रिऽवरूथं। वि। यंसत। धृतऽव्रताः। क्षत्रियाः। य
ज्ञनिःऽकृतः। बृहत्ऽदिवाः। अध्वराणां। अभिऽश्रियः। अग्निऽहोतारः। ऋतऽसापः। अद्रुहः।
अपः। असृजन्। अनु। वृत्रऽतूर्ये। द्यावापृथिवी इति। जनयन्। अभि। व्रता। आपः। ओषधीः।
वनिनानि। यज्ञिया। अंतरिक्षं। स्वः। आ। पप्रुः। ऊतये। वशं। देवासः। तन्वि। नि। ममृजुः। धर्तारः।
दिवः। ऋभवः। सुऽहस्ताः। वातापर्जन्या। महिषस्य। तन्यतोः। आपः। ओषधीः। प्र। तिरंतु। नः। गिरः।
भगः। रातिः। वाजिनः। यंतु। मे। हवं॥ १३॥ समुद्रः। सिंधुः। रजः। अंतरिक्षं। अजः। एकऽपात्। तनयि

प॰अ॰२

ना

१८

त्नुः । अर्णवः । अहिः । बुध्न्यः । शृणवत् । वचांसि । मे । विश्वे । देवासः । उत । सूरयः । मम । स्याम । वः । म
नवः । देवऽवीतये । प्रांचं । नः । यज्ञं । प्र । नयत । साधुऽया । आदित्याः । रुद्राः । वसवः । सुऽदानवः । इमा ।
ब्रह्म । शस्यमानानि । जिन्वत ॥ दैव्या । होतारा । प्रथमा । पुरःऽहिता । ऋतस्य । पंथां । अनु । एमि । साधुऽया । क्षेत्रस्य । पतिं ।
प्रतिऽवेशं । ईमहे । विश्वान् । देवान् । अमृतान् । अप्रऽयुच्छतः । वसिष्ठासः । पितृऽवत् । वाचं । अक्र
त । देवान् । ईळानाः । ऋषिऽवत् । स्वस्तये । प्रीताःऽइव । ज्ञातयः । कामं । आऽइत्य । अस्मे इति । देवा
सः । अव । धूनुत । वसु ॥ १४ ॥ इमां । धियं । सप्तऽशीर्ष्णीं । पिता । नः । ऋतऽप्रऽजातां । बृहतीं । अ
विंदत् । तुरीयं । स्वित् । जनयत् । विश्वऽजन्यः । अयास्यः । उक्थं । इंद्राय । शंसन् । ऋतं । शंसंतः ।
ऋजु । दीध्यानाः ॥ विप्रं । पदं । अंगिरसः । दधानाः । यज्ञस्य । धाम । प्रथमं । मनंत । हंसैःऽइव ।
सखिऽभिः । वावदत्ऽभिः । अश्मन्ऽमयानि । नहना । विऽअस्यन् । बृहस्पतिः । अभिऽकनिक्रद

१८

त् । गाः । उत । प्र । अस्तौत् । उत् । च । विद्वान् । अगायत् । अवः । द्वाभ्यां । परः । एकया । गाः । गुहा । ति
ष्ठंतीः । अनृतस्य । सेतौ । बृहस्पतिः । तमसि । ज्योतिः । इच्छन् । उत् । उस्राः । आ । अकः । वि । हि । ति
स्रः । आवः ॥ वि । आवः । विऽभिद्य । पुरं । शयथा । ईं । अपाचीं । निः । त्रीणि । साकं । उदऽधेः । अकृंतत् ।
बृहस्पतिः । उषसं । सूर्यं । गां । अर्कं । विवेद । स्तनयन्ऽइव । द्यौः ॥ इंद्रः । वलं । रक्षितारं । दुघा
नां । करेणऽइव । वि । चकर्त । रवेण । स्वेदांजिऽभिः । आऽशिरं । इच्छमानः । अरोदयत् । पणिं । आ ।
गाः । अमुष्णात् ॥ १५ ॥ सः । ईं । सत्येभिः । सखिऽभिः । शुचत्ऽभिः । गोऽधायसं । वि । धनऽसैः । अ
दर्दः । इति । अदर्दः । ब्रह्मणः । पतिः । वृषऽभिः । वराहैः । घर्मऽस्वेदेभिः । द्रविणं । वि । आनट् । ते । सत्ये
न । मनसा । गोऽपतिं । गाः । इयानासः । इषणयंत । धीभिः । बृहस्पतिः । मिथःऽअवद्यपेभिः ।
उत् । उस्रियाः । असृजत । स्वयुक्ऽभिः । तं । वर्द्धयंतः । मतिऽभिः । शिवाभिः । सिंहंऽइव । नानदतं । सधऽ

शिवाभिः ।

प॰अ॰२

१९

स्तै। बृहस्पतिं। वृषणं। शूरऽसातौ। भरेऽभरे। अनु। मदेम। जिष्णुं। यदा। वाजं। असनत्। विश्वऽ
रूपं। आ। द्यां। अरुक्षत्। उत्ऽतराणि। सद्म। बृहस्पतिं। वृषणं। वर्धयंतः। नाना। संतः। बिभ्रतः।
ज्योतिः। आसा। सत्यां। आऽशिषं। कृणुत। वयःऽधे। कीरिं। चित्। हि। अवथ। स्वेभिः। एवैः। पश्चा।
मृधः। अप। भवंतु। विश्वाः। तत्। रोदसी इति। शृणुतं। विश्वमिन्वे इति विश्वंऽइन्वे। इंद्रः। मह्ना। म
हतः। अर्णवस्य। वि। मूर्द्धानं। अभिनत्। अर्बुदस्य।०।।१६।। उत्ऽप्रुतः। न। वयः। रक्षमाणाः।
वावदतः। अभ्रियस्यऽइव। घोषाः। गिरिऽभ्रजः। न। ऊर्मयः। मदंतः। बृहस्पतिं। अभि। अर्काः।
अनावन्। सं। गोभिः। आंगिरसः। नक्षमाणः। भगः। इव। इत्। अर्यमणं। निनाय। जने। मित्रः।
न। दंपती इति दंऽपती। अनक्ति। बृहस्पते। वाजय। आशून्ऽइव। आजौ। साधुऽअर्याः। अति
थिनीः। इषिराः। स्पार्हाः। सुऽवर्णाः। अनवद्यऽरूपाः। बृहस्पतिः। पर्वतेभ्यः। विऽतूर्य। निः। गाः।

१९

ऊपे। यवंऽइव। स्थिविऽभ्यः। आऽप्रुषायन्। मधुना। ऋतस्य। योनिं। अवऽक्षिपन्। अर्कः। उ
ल्काम्ऽइव। द्योः। बृहस्पतिः। उद्धरन्। अश्मनः। गाः। भूम्याः। उद्नाऽइव। वि। त्वचं। बिभेद। अप।
ज्योतिषा। तमः। अंतरिक्षात्। उद्नः। शीपालंऽइव। वातः। आजत्। बृहस्पतिः। अनुऽमृश्य। वल
स्य। अभ्रंऽइव। वातः। आ। चक्रे। आ। गाः। यदा। वलस्य। पीयतः। जसुं। भेत्। बृहस्पतिः। अग्नितपःऽ
भिः। अर्कैः। दत्ऽभिः। न। जिह्वा। परिऽविष्टं। आदत्। आविः। निऽधीन्। अकृणोत्। उस्रियाणां।
।।१७।। बृहस्पतिः। अमत। हि। त्यत्। आसां। नाम। स्वरीणां। सदने। गुहा। यत्। आंडाऽइव। भित्वा।
शकुनस्य। गर्भं। उत्। उस्रियाः। पर्वतस्य। त्मना। आजत्। अश्ना। अपिऽनद्धं। मधु। परि। अपश्यत्।
मत्स्यं। न। दीने। उदनि। क्षियंतं। निः। तत्। जभार। चमसं। न। वृक्षात्। बृहस्पतिः। विऽरवेण। विऽकृ
त्य। सः। उषां। अविंदत्। सः। स्व१रिति स्वः। सः। अग्निं। सः। अर्केण। वि। बबाधे। तमांसि। बृहस्पतिः।

प॰अ॰२

गोऽवपुषः। वलस्य। निः। मज्जानं। न। पर्वणः। जभार। हिमाऽइव। पर्णा। मुषिता। वनानि। बृहस्पति
ना। अकृपयत्। वलः। गाः। अननुऽकृत्यं। अपुनरिति। चकार। यात्। सूर्यामासा। मिथः। उत्ऽचरातः।
अभि। श्यावं। न। कृशनेभिः। अश्वं। नक्षत्रेभिः। पितरः। द्यां। अपिंशन्। रात्र्यां। तमः। अदधुः। ज्योतिः।
अहन्। बृहस्पतिः। भिनत्। अद्रिं। विदत्। गाः। इदं। अकर्म। नमः। अभ्रियाय। यः। पूर्वीः। अनु। आऽ
नोनवीति। बृहस्पतिः। सः। हि। गोभिः। सः। अश्वैः। सः। वीरेभिः। सः। नृऽभिः। नः। वयः। धात्॥१२॥
॥ अनुवाकः॥ ॥भद्राः। अग्नेः। वध्रिऽअश्वस्य। संऽदृशः। वामी। प्रऽनीतिः। सुऽरणाः। उपऽइत
यः। यत्। ईं। सुऽमित्राः। विशः। अग्रे। इंधते। घृतेन। आऽहुतः। जरते। दविद्युतत्॥ घृतं। अग्नेः। व
ध्रिऽअश्वस्य। वर्द्धनं। घृतं। अन्नं। घृतं। ऊं इति। अस्य। मेदनं। घृतेन। आऽहुतः। उर्विया। वि। प
प्रथे। सूर्यःऽइव। रोचते। सर्पिःऽआसुतिः॥ यत्। ते। मनुः। यत्। अनीकं। सुऽमित्रः। संऽईधे। अ

२०

२०

ग्ने। तत्। इदं। नवीयः। सः। रेवत्। शोच। सः। गिरः। जुषस्व। सः। वाजं। दर्षि। सः। इह। श्रवः। धाः।
यं। त्वा। पूर्वं। ईळितः। वध्रिऽअश्वः। संऽईधे। अग्ने। सः। इदं। जुषस्व। सः। नः। स्तिऽपाः। उत। भ
व। तनूऽपाः। दात्रं। रक्षस्व। यत्। इदं। ते। अस्मे इति। भव। द्युम्नी। वाध्रिऽअश्व। उत। गोपाः। मा। त्वा।
तारीत्। अभिऽमातिः। जनानां। शूरःऽइव। धृष्णुः। च्यवनः। सुऽमित्रः। प्र। नु। वोचं। वाध्रिऽअ
श्वस्य। नाम। सं। आऽज्या। पर्वत्या। वसूनि। दासा। वृत्राणि। आर्या। जिगेथ। जनानां। त्वं। अग्ने।
पृतनाऽयून्। अभि। स्याः॥६॥ दीर्घऽतंतुः। बृहत्ऽउक्षा। अयं। अग्निः। सहस्रऽस्तरीः। शत
ऽनीथः। ऋभ्वा। द्युऽमान्। द्युमत्ऽसु। नृऽभिः। मृज्यमानः। सुऽमित्रेषु। दीदयः। देव
यत्ऽसु॥ त्वे इति। धेनुः। सुऽदुघा। जातऽवेदः। असश्चताऽइव। समना। सबःऽदुघा। त्वं। नृऽ
भिः। दक्षिणावत्ऽभिः। अग्ने। सुऽमित्रेभिः। इध्यसे। देवयत्ऽभिः॥ देवाः। चित्। ते। अमृताः।

प०अ०२

जातऽवेदः । महिमानं । वाध्रिऽअश्वाः । प्र । वोचन् । यत् । सम्ऽपृच्छं । मानुषीः । विशः । आयन् ।
त्वं । नृऽभिः । अजयः । त्वाऽवृधेभिः ॥ पिताऽइव । पुत्रं । अबिभः । उपऽस्थे । त्वां । अग्ने । वध्रिऽ
अश्वः । सपर्यन् । जुषाणः । अस्य । सम्ऽइधं । यविष्ठ । उत । पूर्वान् । अवनोः । व्राधतः । चित् । श ५
श्वत् । अग्निः । वध्रिऽअश्वस्य । शत्रून् । नृऽभिः । जिगाय । सुतसोमवत्ऽभिः । समनं ।
चित् । अदहः । चित्रभानो इति चित्रऽभानो । अव । व्राधन्तं । अभिनत् । वृधः । चित् । अ
यं । अग्निः । वध्रिऽअश्वस्य । वृत्रऽहा । सनकात् । प्रऽइद्धः । नमसा । उपऽवाक्यः ॥ सः ।
२१ नः । अजामीन् । उत । वा । विऽजामीन् । अभि । तिष्ठ । शर्द्धतः । वाध्रिऽअश्व ॥ २० ॥ ० ॥ जुष २१
स्व । इळः । पदे । प्रति । हर्य । घृताचीं । वर्ष्मन् । पृथिव्याः । सुदिनऽत्वे । अह्नां । ऊर्ध्वः । भव ।
सुक्रतो इति सुऽक्रतो । देवऽयज्या । आ । देवानां । अग्रऽयावा । इह । यातु । नराशंसः । वि

श्वऽरूपेभिः । अश्वैः । ऋतस्य । पथा । नमसा । मियेधः । देवेभ्यः । देवऽतमः । सुसूदत् ॥ शश्वत्ऽ
तमं । ईळते । दूत्याय । हविष्मन्तः । मनुष्यासः । अग्निं । वहिष्ठैः । अश्वैः । सुऽवृता । रथेन । आ । दे
वान् । वक्षि । नि । सद । इह । होता ॥ वि । प्रथतां । देवऽजुष्टं । तिरश्चा । दीर्घं । द्राघ्मा । सुरभि । भूतु ।
अस्मे इति । अहेळता । मनसा । देव । बर्हिः । इन्द्रऽज्येष्ठान् । उशतः । यक्षि । देवान् ॥ दिवः । वा । सा
नु । स्पृशत । वरीयः । पृथिव्या । वा । मात्रया । वि । श्रयध्वं । उशतीः । द्वारः । महिना । महत्ऽभिः । दे
वं । रथं । रथऽयुः । धारयध्वं ॥ २१ ॥ देवी इति । दिवः । दुहितरा । सुशिल्पे इति सुऽशिल्पे । उषसा
नक्ता । सदतां । नि । योनौ । आ । वां । देवासः । उशती इति । उशन्तः । उरौ । सीदन्तु । सुभगे इति सुऽभ
गे । उपऽस्थे ॥ ऊर्ध्वः । ग्रावा । बृहत् । अग्निः । सम्ऽइद्धः । प्रिया । धामानि । अदितेः । उपऽस्थे । पुरःऽ
हिता । ऋत्विजा । यज्ञे । अस्मिन् । विदुःऽतरा । द्रविणं । आ । यजेथां ॥ तिस्रः । देवीः । बर्हिः । इदं । वरीयः ।

प॰अ॰२

२२

आ। सीदत। उरुम्। आ। वः। स्योनं। मनुष्वत्। यज्ञं। सुऽधिता। हवींषि। इळा। देवी। घृतऽपदी। जु
षंत। देवीः। वः। त्वष्टः। यत्। ह। चारुऽत्वं। आनट्। यत्। अंगिरसां। अभवः। सचाऽभूः। सः। देवानां।
पाथः। उप। प्र। विद्वान्। उशान्। यक्षि। द्रविणःऽदः। सुऽरत्नः। वनस्पते। रशनया। निऽयूय। देवा
नां। पाथः। उप। वक्षि। विद्वान्। स्वदाति। देवः। कृणवत्। हवींषि। अवतां। द्यावापृथिवी इति। हवं
मे। आ। अग्ने। वह। वरुणं। इष्टये। नः। इंद्रं। दिवः। मरुतः। अंतरिक्षात्। सीदंतु। बर्हिः। विश्वे। आ।
यजत्राः॥०॥२२॥ बृहस्पते। प्रथमं। वाचः। अग्रं। यत्। प्र। ऐरत। नामऽधेयं। दधानाः। यत्। एषां।
श्रेष्ठं। यत्। अरिप्रं। आसीत्। प्रेणा। तत्। एषां। निऽहितं। गुहा। आविः॥ सक्तुंऽइव। तितउना। पुनंतः।
यत्र। धीराः। मनसा। वाचं। अक्रत। अत्र। सखायः। सख्यानि। जानते। भद्रा। एषां। लक्ष्मीः। निऽहि
ता। अधि। वाचि। यज्ञेन। वाचः। पदऽवीयं। आयन्। तां। अनु। अविंदन्। ऋषिषु। प्रऽविष्टां। तां। आऽ

२२

भृत्य। वि। अदधुः। पुरुऽत्रा। तां। सप्त। रेभाः। अभि। सं। नवंते॥ उत। त्वः। पश्यन्। न। ददर्श।
वाचं। उत। त्वः। शृण्वन्। न। शृणोति। एनां। उतो इति। त्वस्मै। तन्वं। वि। सस्रे॥०॥ उत। त्वं। सख्ये। स्थिरऽ
पीतं। आहुः। न। एनं। हिन्वंति। अपि। वाजिनेषु। अधेन्वा। चरति। मायया। एषः। वाचं। शुश्रु
ऽवान्। अफलां। अपुष्पां॥ २३॥ यः। तित्याज। सचिऽविदं। सखायं। न। तस्य। वाचि। अपि।
भागः। अस्ति। यत्। ईं। शृणोति। अलकं। शृणोति। नहि। प्रऽवेद। सुऽकृतस्य। पंथां॥ अक्षण्ऽ
वंतः। कर्णऽवंतः। सखायः। मनःऽजवेषु। असमाः। बभूवुः। आदघ्नासः। उपऽकक्षासः। ऊं
इति। त्वे। ह्रदाःऽइव। स्नात्वाः। ऊं इति। त्वे। ददृश्रे॥ हृदा। तष्टेषु। मनसः। जवेषु। यत्। ब्राह्मणाः।
सं। यजंते। सखायः। अत्र। अह। त्वं। वि। जहुः। वेद्याभिः। ओहऽब्रह्माणः। वि। चरंति। ऊं इति। त्वे।
इमे। ये। न। अर्वाक्। न। परः। चरंति। न। ब्राह्मणासः। न। सुतेऽकरासः॥ ते। एते। वाचं। अभिऽप

१०.अ.१

धा । पापयां । सिरीः । तंत्रं । तन्वते । अप्रऽजज्ञयः ॥ सर्वे । नंदंति । यशसा । आऽगतेन । सभाऽसहेन । सख्या । सखायः ॥ किल्बिषऽस्पृत् । पितुऽसनिः । हि । एषां । अरं । हितः । भवति । वाजिनाय ॥ ऋचां । त्वः । पोषं । आस्ते । पुपुष्वान् । गायत्रं । त्वः । गायति । शक्वरीषु ॥ ब्रह्मा । त्वः । वदति । जातऽविद्यां । यज्ञस्य । मात्रां । वि । मिमीते । ऊं इति । त्वः ॥२४॥ ॥ इत्य [illegible] ष्टमाष्टके द्वितीयोध्यायः ॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥ देवानां । नु । वयं । जाना । प्र । वोचाम । विपन्यया ॥ उक्थेषु । शस्यमानेषु । यः । पश्यात् । उत्ऽतरे । युगे ॥ ब्रह्मणः । पतिः । एता । सं । कर्मारःऽइव । अधमत् ॥ देवानां । पूर्व्ये । युगे । असतः । सत् । अजायत ॥ देवानां । युगे । प्रथमे । ० । ततः । आशाः । अनु । अजायंत । तत् । उत्तानऽपदः । परि ॥ भूः । जज्ञे । उत्तानऽपदः । भुवः । आशाः । अजायंत ॥ अदितेः । दक्षः । अजायत । दक्षात् । ऊं इति । अदितिः । परि ॥ अदितिः । हि । अजनिष्ट । दक्ष । या । दुहिता । तव ॥ तां ।

२३

२३

देवाः । अनु । अजायंत । भद्राः । अमृतऽबंधवः ॥१॥ यत् । देवाः । अदः । सलिले । सुऽसंरब्धाः । अतिष्ठत ॥ अत्र । वः । नृत्यतांऽइव । तीव्रः । रेणुः । अप । आयत ॥ यत् । देवाः । यतयः । यथा । भुवनानि । अपिन्वत ॥ अत्र । समुद्रे । आ । गूळ्हं । आ । सूर्यं । अजभर्तन ॥ अष्टौ । पुत्रासः । अदितेः । ये । जाताः । तन्वः । परि ॥ देवान् । उप । प्र । ऐत् । सप्तऽभिः । परा । मार्तंडं । आस्यत् ॥ सप्तऽभिः । पुत्रैः । अदितिः । उप । प्र । ऐत् । पूर्व्यं । युगं ॥ प्रऽजायै । मृत्यवे । त्वत् । पुनः । मार्तंडं । आ । अभरत् ॥२॥ जनिष्ठाः । उग्रः । सहसे । तुराय । मंद्रः । ओजिष्ठः । बहुलऽअभिमानः ॥ अवर्धन् । इंद्रं । मरुतः । चित् । अत्र । माता । यत् । वीरं । दधनत् । धनिष्ठा ॥ द्रुहः । निऽसत्ता । पृशनी । चित् । एवैः । पुरु । शंसेन । वावृधुः । ते । इंद्रं ॥ अभिवृताऽइव । ता । महाऽपदेन । ध्वांतात् । प्रऽपित्वात् । उत् । अरंत । गर्भाः ॥ ऋष्वा । ते । पादा । प्र । यत् । जिगासि । अवर्धन् । वाजाः । उत । ये । चित् । अत्र ॥ त्वं । इंद्र । सालावृकान् । सहस्रं । आसन् । दधिषे । अश्विना । आ । ववृत्याः ॥ समना । तूर्णिः । उप । यासि । यज्ञं । आ । नासत्या । सख्या

प॰अ॰३

२४

धा। वक्षि। वक्षाभ्यां। इंद्र। धारयः। सहस्रा। अश्विना। शूर। ददतुः। मघानि। मंदमानः। ऋतात्। अधि।
प्रऽजायै। सखिऽभिः। इंद्रः। इषिरेभिः। अर्थं। आ। आभिः। हि। मायाः। उप। दस्युं। आ। अगात्। मि
हः। प्र। तम्राः। अवपत्। तमांसि॥ ३॥ सऽनामाना। चित्। ध्वसयः। नि। अस्मै। अव। अहन्। इंद्रः। उषसः।
यथा। अनः। ऋषेः। अगच्छः। सखिऽभिः। निऽकामैः। साकं। प्रतिऽस्थाः। हृद्या। जघंथ। त्वं। जघंथ।
नमुचिं। मखस्युं। दासं। कृण्वानः। ऋषये। विऽमायं। त्वं। चकर्थ। मनवे। स्योनान्। पथः। देवऽत्रा। अं
जसाऽइव। यानान्। त्वं। एतानि। पप्रिषे। वि। नाम। ईशानः। इंद्र। दधिषे। गभस्तौ। अनु। त्वा। देवाः। श
वसा। मदंति। उपरिऽबुध्नान्। वनिनः। चकर्थ। चक्रं। यत्। अस्य। अप्ऽसु। आ। निऽसत्तं। उतो इति। त
त्। अस्मै। मधु। इत्। चच्छद्यात्। पृथिव्यां। अतिऽसितं। यत्। ऊधः। पयः। गोषु। अदधाः। ओषधी
षु। अश्वात्। इयाय। इति। यत्। वदंति। ओजसः। जातं। उत। मन्ये। एनं। मन्योः। इयाय। हर्म्येषु। तस्थौ।

२४

यतः। प्रऽजज्ञे। इंद्रः। अस्य। वेद। वयः। सुऽपर्णाः। उप। सेदुः। इंद्रं। प्रियऽमेधाः। ऋषयः।
नाधमानाः। अप। ध्वांतं। ऊर्णुहि। पूर्द्धि। चक्षुः। मुमुग्धि। अस्मान्। निधयाऽइव। बद्धान्।
॥४॥ वसूनां। वा। चर्कृषे। इयक्षन्। धिया। वा। यज्ञैः। वा। रोदस्योः। अर्वतः। वा। ये। रयिऽमंतः।
सातौ। वनुं। वा। ये। सुऽश्रुणं। सुऽश्रुतः। धुः। इति। धुः। हवं। एषां। अस्करः। नक्षत। द्यां। अवस्य
ता। मनसा। निंसत। क्षां। चक्षाणाः। यत्र। सुऽविताय। देवाः। द्यौः। न। वारेभिः। कृणवंत। स्वैः। इयं। ए
षां। अमृतानां। गीः। सर्वऽताता। ये। कृपणंत। रत्नं। धियं। च। यज्ञं। च। साधंतः। ते। नः। धांतु। वसव्यं।
असामि। आ। तत्। ते। इंद्र। आयवः। पनंत। अभि। ये। ऊर्वं। गोऽमंतं। तितृत्सान्। सकृत्ऽस्वं। ये। पुरुऽ
पुत्रां। महीं। सहस्रऽधारां। बृहतीं। दुदुक्षन्। शचीऽवः। इंद्र। अवसे। कृणुध्वं। अनानतं। दमयंतं।
पृतन्यून्। ऋभुक्षणं। मघऽवानं। सुऽवृक्तिं। भर्ता। यः। वज्रं। नर्यं। पुरुऽक्षुः। यत्। बवान। पुरुऽ

प॰अ॰२ तमं। पुराषाट्। आ। वृत्रऽहा। इंद्रः। नामानि। अप्राः। अचेति। प्रऽसहः। पतिः। तुविष्मान्। यत्। ईं।
उश्मसि। कर्तवे। करत्। तत्॥५॥ प्र। सु। वः। आपः। महिमानं। उत्ऽतमं। कारुः। वोचाति। सद
ने। विवस्वतः। प्र। सप्तऽसप्त। त्रेधा। हि। चक्रमुः। प्र। सृत्वरीणां। अति। सिंधुः। ओजसा। प्र। ते। अ
२५ रदत्। वरुणः। यातवे। पथः। सिंधो इति। यत्। वाजान्। अभि। अद्रवः। त्वं। भूम्याः। अधि। प्रऽवता।
यासि। सानुना। यत्। एषां। अग्रं। जगतां। इरज्यसि॥ दिवि। स्वनः। यतते। भूम्या। उपरि। अनंतं। शुष्मं।
उत्। इयर्ति। भानुना। अभ्रात्ऽइव। प्र। स्तनयंति। वृष्टयः। सिंधुः। यत्। एति। वृषभः। न। रोरुवत्॥
इत्। अभि। त्वा। सिंधो इति। शिशुं। इत्। न। मातरः। वाश्राः। अर्षंति। पयसाऽइव। धेनवः। राजाऽइव। युध्वा। नय २५
सि। त्वं। इत्। सिचौ। यत्। आसां। अग्रं। प्रऽवतां। इनक्षसि॥ इमं। मे। गंगे। यमुने। सरस्वति। शुतुद्रि। स्तो
मं। सचत। परुष्णि। आ। असिक्न्या। मरुत्ऽवृधे। वितस्तया। आर्जीकीये। शृणुहि। आ। सुऽसोमया।

॥६॥ तृष्टऽअमया। प्रथमं। यातवे। संऽजूः। सुऽसर्त्वा। रसया। श्वेत्या। त्या। त्वं। सिंधो इति। कु
भया। गोऽमतीं। क्रुमुं। मेहत्न्वा। सऽरथं। याभिः। ईयसे॥ ऋजीती। एनी। रुशती। महिऽत्वा। परि।
ज्रयांसि। भरते। रजांसि। अदब्धा। सिंधुः। अपसां। अपःऽतमा। अश्वा। न। चित्रा। वपुषीऽइव। द
र्शता॥ सुऽअश्वा। सिंधुः। सुऽरथा। सुऽवासाः। हिरण्ययी। सुऽकृता। वाजिनीऽवती। ऊर्णाऽवती। यु
वतिः। सीलमाऽवती। उत। अधि। वस्ते। सुऽभगा। मधुऽवृधं॥ सुऽखं। रथं। युयुजे। सिंधुः। अश्वि
नं। तेन। वाजं। सनिषत्। अस्मिन्। आजौ॥ महान्। हि। अस्य। महिमा। पनस्यते। अदब्धस्य। स्वऽ
यशसः। विऽरप्शिनः॥७॥ आ। वः। ऋंजसे। ऊर्जां। विऽउष्टिषु। इंद्रं। मरुतः। रोदसी इति। अनक्त
न। उभे इति। यथा। नः। अहनी इति। सचाऽभुवा। सदःऽसदः। वरिवस्यातः। उत्ऽभिदा। तत्। उं
इति। श्रेष्ठं। सवनं। सुनोतन। अत्यः। न। हस्तऽयतः। अद्रिः। सोतरि॥ विदत्। हि। अर्यः। अभिऽभू

प॰अ॰३

ति। पौंस्यं। महः। राये। चित्। तरुते। यत्। अर्वतः। तत्। ऽइत्। हि। अस्य। सवनं। विवेः। अपः। यथा।
पुरा। मनवे। गातुं। अश्रेत्। गोऽअर्णसि। त्वाष्ट्रे। अश्वऽनिर्निजि। प्रेईं। अध्वरेषु। अध्वरान्।
अशिश्रयुः। अप। हत। रक्षसः। भंगुरऽवतः। स्कभायत। निःऽऋतिं। सेधत। अमतिं। आ। नः।
रयिं। सर्वऽवीरं। सुनोतन। देवऽअव्यं। भरत। श्लोकं। अद्रयः। दिवः। चित्। आ। वः। अमवत्ऽत
रेभ्यः। विऽभ्वना। चित्। आश्वपःऽतरेभ्यः। वायोः। चित्। आ। सोमरभःऽतरेभ्यः। अग्नेः।
चित्। अर्च। पितुकृत्ऽतरेभ्यः॥ ८॥ भुरंतु। नः। यशसः। सोतु। अंधसः। ग्रावाणः। वाचा। दि
विता। दिवित्मता। नरः। यत्र। दुहते। काम्यं। मधु। आऽघोषयंतः। अभितः। मिथःऽतुरः।
सुन्वंति। सोमं। रथिरासः। अद्रयः। निः। अस्य। रसं। गोऽइषः। दुहंति। ते। दुहंति। उधः। उपऽ
सेचनाय। कं। नरः। हव्या। न। मर्जयंते। आसऽभिः। एते। नरः। सुऽअपसः। अभूतन। ये। इं

२६

२६

द्राय। सुनुथ। सोमं। अद्रयः। वामंऽवामं। वः। दिव्याय। धाम्ने। वसुऽवसु। वः। पार्थिवाय। सुन्वते
॥ ९॥ अभ्रऽप्रुषः। न। वाचा। प्रुष। वसु। हविष्मंतः। न। यज्ञाः। विऽजानुषः। सुऽमारुतं। न। ब्रह्मा
णं। अर्हसे। गणं। अस्तोषि। एषां। न। शोभसे। श्रिये। मर्यासः। अंजीन्। अकृण्वत। सुऽमारुतं।
न। पूर्वीः। अति। क्षपः। दिवः। पुत्रासः। एताः। न। येतिरे। आदित्यासः। ते। अक्राः। न। ववृधुः। प्र
ये। दिवः। पृथिव्याः। न। बर्हणा। त्मना। रिरिच्रे। अभ्रात्। न। सूर्यः। पाजस्वंतः। न। वीराः। पनस्य
वः। रिशादसः। न। मर्याः। अभिऽद्यवः। युष्माकं। बुध्ने। अपां। न। यामनि। विथुर्यति। न। मही। श्र
थर्यति। विश्वऽप्सुः। यज्ञः। अर्वाक्। सु। वः। प्रयस्वंतः। न। सत्राचः। आ। गत। यूयं। धूःऽसु। प्रऽ
युजः। न। रश्मिऽभिः। ज्योतिष्मंतः। न। भासा। विऽउष्टिषु। श्येनासः। न। स्वऽयशसः। रिशादसः।
प्रवासः। न। प्रऽसितासः। परिऽप्रुषः॥ १०॥ प्र। यत्। वहध्वे। मरुतः। पराकात्। यूयं। महः। संऽवर

अयं।

प.अ.२

२७

णस्य। वस्वः। विद्वानासः। वसवः। राध्यस्य। आरात्। चित्। द्वेषः। सनुतः। युयोत। यः। उत्ऽऋचि। यज्ञे।
अध्वरेऽस्थाः। मरुतःऽभ्यः। न। मानुषः। ददाशात्। रेवत्। सः। वयः। दधते। सुऽवीरं। सः। देवानां। अपि।
गोऽपीथे। अस्तु ॥०॥ आदित्येन। नाम्ना। शंऽभविष्ठाः। ते। नः। अवंतु। रथऽतूः। मनीषां। महः। च। याम
न्। अध्वरे। चकानाः ॥११॥ विप्रासः। न। मन्मऽभिः। सुऽआध्यः। देवऽअव्यः। न। यज्ञैः। सुऽअ
प्नसः। राजानः। न। चित्राः। सुऽसंदृशः। क्षितीनां। न। मर्याः। अरेपसः। अग्निः। न। ये। भ्राजसा।
रुक्मऽवक्षसः। वातासः। न। स्वऽयुजः। सद्यःऽऊतयः। प्रऽज्ञातारः। न। ज्येष्ठाः। सुऽनीतयः।
सुऽशर्माणः। न। सोमाः। ऋतं। यते। वातासः। न। ये। धुनयः। जिगत्नवः। अग्नीनां। न। जिह्वाः।
विऽरोकिणः। वर्मण्ऽवंतः। न। योधाः। शिमीऽवंतः। पितॄणां। न। शंसाः। सुऽरातयः। रथानां।
न। ये। अराः। सऽनाभयः। जिगीवांसः। न। शूराः। अभिऽद्यवः। वरेऽयवः। न। मर्याः। घृतऽप्रुषः।

२७

अभिऽस्वर्तारः। अर्कं। न। सुऽस्तुभः। अश्वासः। न। ये। ज्येष्ठासः। आशवः। दिधिषवः। न। रथ्यः।
सुऽदानवः। आपः। न। निम्नैः। उदऽभिः। जिगत्नवः। विश्वऽरूपाः। अंगिरसः। न। सामऽभिः ॥
॥१२॥ ग्रावाणः। न। सूरयः। सिंधुऽमातरः। आऽदर्दिरासः। अद्रयः। न। विश्वहा। शिशूलाः। न।
क्रीळयः। सुऽमातरः। महाऽग्रामः। न। यामन्। उत। त्विषा। उषसां। न। केतवः। अध्वरऽश्रियः।
शुभंऽयवः। न। अंजिऽभिः। वि। अश्वितन्। सिंधवः। न। ययियः। भ्राजत्ऽऋष्टयः। पराऽवतः।
न। योजनानि। ममिरे। सुऽभागान्। नः। देवाः। कृणुत। सुऽरत्नान्। अस्मान्। स्तोतॄन्। मरुतः।
ववृधानाः ।०। गात। सनात्। हि। वः। रत्नऽधेयानि। संति ॥१३॥ अपश्यं। अस्य। महतः। महिऽत्वं।
अमर्त्यस्य। मर्त्यासु। विक्षु। नाना। हनू इति। विभृते इति विऽभृते। सं। भरेते इति। असिन्वती इति।
बप्सती इति। भूरि। अत्तः। गुहा। शिरः। निऽहितं। ऋधक्। अक्षी इति। असिन्वन्। अत्ति। जिह्वया।

प॰ अ॰ ३

२८

वनानि। अत्राणि। अस्मै। पत्ऽभिः। सं। भरंति। उत्तानऽहस्ताः। नमसा। अधि। विक्षु। प्र। मा
तुः। प्रऽतरं। गुह्यं। इच्छन्। कुमारः। न। वीरुधः। सर्पत्। उर्वीः। सस्यं। न। पक्वं। अविदत्। शुचंतं।
रिरिह्वांसं। रिपः। उपऽस्थे। अंतरिति। तत्। वां। ऋतं। रोदसी इति। प्र। ब्रवीमि। जायमानः। मात
रा। गर्भः। अत्ति। न। अहं। देवस्य। मर्त्यः। चिकेत। अग्निः। अंग। विऽचेताः। सः। प्रऽचेताः। यः।
अस्मै। अन्नं। तृषु। आऽदधाति। आज्यैः। घृतैः। जुहोति। पुष्यति। तस्मै। सहस्रं। अक्षऽभिः।
वि। चक्षे। अग्ने। विश्वतः। प्रत्यङ्। असि। त्वं। किं। देवेषु। त्यजः। एनः। चकर्थ। अग्ने। पृच्छामि। नु।
त्वां। अविद्वान्। अक्रीळन्। क्रीळन्। हरिः। अत्तवे। अदन्। वि। पर्वऽशः। चकर्त। गांऽइव। असिः। २८
विषूचः। अश्वान्। युयुजे। वनेऽजाः। ऋजीतिऽभिः। रशनाभिः। गृभीतान्। चक्षदे। मित्रः। वसुऽ
भिः। सुऽजातः। सं। आनृधे। पर्वऽभिः। वावृधानः। १४। अग्निः। सप्तिं। वाजंऽभरं। ददाति। अ

ग्निः। वीरं। श्रुत्यं। कर्मनिःऽस्थां। अग्निः। रोदसी इति। वि। चरत्। संऽअंजन्। अग्निः। नारीं। वीरऽकुक्षिं।
पुरंऽधिं। अग्नेः। अप्नसः। सं। इत्। अस्तु। भद्रा। अग्निः। मही इति। रोदसी इति। आ। विवेश। अग्निः।
एकं। चोदयत्। समत्ऽसु। अग्निः। वृत्राणि। दयते। पुरूणि। अग्निः। ह। त्यं। जरतः। कर्णं। आव। अ
ग्निः। अत्ऽभ्यः। निः। अदहत्। जरूथं। अग्निः। अत्रिं। घर्मे। उरुष्यत्। अंतः। अग्निः। नृऽमेधं। प्रऽ
जया। असृजत्। सं। अग्निः। दात्। द्रविणं। वीरऽपेशाः। अग्निः। ऋषिं। यः। सहस्रा। सनोति। अ
ग्निः। दिवि। हव्यं। आ। ततान। अग्नेः। धामानि। विऽभृता। पुरुऽत्रा। अग्निं। उक्थैः। ऋषयः। वि।
ह्वयंते। अग्निं। नरः। यामनि। बाधितासः। अग्निं। वयः। अंतरिक्षे। पतंतः। अग्निः। सहस्रा। परि।
याति। गोनां। अग्निं। विशः। ईळते। मानुषीः। याः। अग्निं। मनुषः। नहुषः। वि। जाताः। अग्निः। गां
धर्वीं। पथ्यां। ऋतस्य। अग्नेः। गव्यूतिः। घृते। आ। निऽसत्ता। अग्नये। ब्रह्म। ऋभवः। ततक्षुः। अ

प॰अ॰१ ग्निं। मह्यं। अवोचाम। सूऽवृक्तिं। अग्ने। प्र। अव। जरितारं। यविष्ठ॥१५॥ यः। इमा। विश्वा। भुव
नानि। जुह्वत्। ऋषिः। होता। नि। असीदत्। पिता। नः। सः। आऽशिषा। द्रविणं। इच्छमानः। प्रथ
मऽछत्। अवरान्। आ। विवेश॥ किं। स्वित्। आसीत्। अधिऽस्थानं। आऽरंभणं। कतमत्। स्वित्।
२९ कथा। आसीत्। यतः। भूमिं। जनयन्। विश्वऽकर्मा। वि। द्यां। और्णोत्। महिना। विश्वऽचक्षाः॥ वि
श्वतःऽचक्षुः। उत। विश्वतःऽमुखः। विश्वतःऽबाहुः। उत। विश्वतःऽपात्। सं। बाहुऽभ्यां। धमति। सं।
पतत्रैः। द्यावाभूमी इति। जनयन्। देवः। एकः॥ मनीषिणः। मनसा। पृच्छत। इत्। ऊं इति। तत्।
यत्। अधिऽअतिष्ठत्। भुवनानि। धारयन्। या। ते। धामानि। परमाणि। या। अवमा। या। मध्य २९
मा। विश्वऽकर्मन्। उत। इमा। शिक्ष। सखिऽभ्यः। हविषि। स्वधाऽवः। स्वयं। यजस्व। तन्वं। वृधानः॥
विश्वऽकर्मन्। हविषा। वृधानः। स्वयं। यजस्व। पृथिवीं। उत। द्यां। मुह्यं अन्ये। अभितः। जनासः।
तु।

इह। अस्माकं। मघऽवा। सूरिः। अस्तु॥ वाचः। पतिं। विश्वऽकर्माणं। ऊतये। मनःऽजुवं। वाजे। अद्य। हुवे
म। सः। नः। विश्वानि। हवनानि। जोषत्। विश्वऽशंभूः। अवसे। साधुऽकर्मा॥१६॥ चक्षुषः। पिता। म
नसा। हि। धीरः। घृतं। एने इति। अजनत्। नम्नमाने इति। यदा। इत्। अंताः। अदृहंत। पूर्वे।
आत्। इत्। द्यावापृथिवी इति। अप्रथेतां॥ विश्वऽकर्मा। विऽमनाः। आत्। विऽहायाः। धाता। विऽ
धाता। परमा। उत। संऽदृक्। तेषां। इष्टानि। सं। इषा। मदंति। यत्र। सप्तऽऋषीन्। परः। एकं। आहुः॥
यः। नः। पिता। जनिता। यः। विऽधाता। धामानि। वेद। भुवनानि। विश्वा। यः। देवानां। नामऽधाः।
एकः। एव। तं। संऽप्रश्नं। भुवना। यंति। अन्या॥ ते। आ। अयजंत। द्रविणं। सं। अस्मै। ऋषयः। पूर्वे।
जरितारः। न। भूना। असूर्ते। सूर्ते। रजसि। निऽसत्ते। ये। भूतानि। संऽअकृण्वन्। इमानि॥ परः।
दिवा। परः। एना। पृथिव्या। परः। देवेभिः। असुरैः। यत्। अस्ति॥ कं। स्वित्। गर्भं। प्रथमं। दध्रे।

प॰अ॰३

आपः। यत्र। देवाः। सम्ऽअपश्यंत। विश्वे। तं। इत्। ०। सम्ऽअगच्छंत। विश्वे। अजस्य। नाभौ। अधि। एकं।
अर्पितं। यस्मिन्। विश्वानि। भुवनानि। तस्थुः। न। तं। विदाथ। यः। इमा। जजान। अन्यत्। युष्माकं। अं
तरं। बभूव। नीहारेण। प्रावृताः। जल्प्या। च। असुऽतृपः। उक्थऽशासः। चरंति॥ १७॥ यः। ते। मन्यो इति।
३० अविधत्। वज्र। सायक। सहः। ओजः। पुष्यति। विश्वं। आनुषक्। सह्याम। दासं। आर्यं। त्वया। युजा।
सहःऽकृतेन। सहसा। सहस्वता। मन्युः। इंद्रः। मन्युः। एव। आस। देवः। मन्युः। होता। वरुणः। जातऽवे
दाः। मन्युं। विशः। ईळते। मानुषीः। याः। पाहि। नः। मन्यो इति। तपसा। सऽजोषाः। अभि। इहि। म
न्यो इति। तवसः। तवीयान्। तपसा। युजा। वि। जहि। शत्रून्। अमित्रऽहा। वृत्रऽहा। दस्युऽहा। च। ३०
विश्वा। वसूनि। आ। भर। त्वं। नः। त्वं। हि। मन्यो इति। अभिभूतिऽओजाः। स्वयंऽभूः। भामः। अभिमा
तिऽसहः। विश्वऽचर्षणिः। सहुरिः। सहावान्। अस्मासु। ओजः। पृतनासु। धेहि। अभागः। सन्।

अप। परेऽइतः। अस्मि। तव। क्रत्वा। तविषस्य। प्रचेत इति प्रऽचेतः। तं। त्वा। मन्यो इति। अक्रतुः। जिही
ळ। अहं। स्वा। तनूः। बलऽदेयाय। मा। आ। इहि। अयं। ते। अस्मि। उप। मा। आ। इहि। अर्वाङ्। प्रतीची
नः। सहुरे। विश्वऽधायः। मन्यो इति। वज्रिन्। अभि। मां। आ। ववृत्स्व। हनाव। दस्यून्। उत। बोधि।
आपेः। अभि। प्र। इहि। दक्षिणतः। भव। मे। अध। वृत्राणि। जंघनाव। भूरि। जुहोमि। ते। धरुणं। मध्वः।
अग्रं। उभौ। उपऽअंशु। प्रथमा। पिबाव॥ १८॥ त्वया। मन्यो इति। सऽरथं। आऽरुजंतः। हर्षमाणा
सः। हृषिताः। मरुत्वः। तिग्मऽइषवः। आयुधा। संऽशिशानाः। अभि। प्र। यंतु। नरः। अग्निऽरू
पाः। अग्निः। इव। मन्यो इति। त्विषितः। सहस्व। सेनाऽनीः। नः। सहुरे। हूतः। एधि। हत्वाय। शत्रून्।
वि। भजस्व। वेदः। ओजः। मिमानः। वि। मृधः। नुदस्व। सहस्व। मन्यो इति। अभिऽमातिं। अस्मे इति।
रुजन्। मृणन्। प्रऽमृणन्। प्र। इहि। शत्रून्। उग्रं। ते। पाजः। ननु। आ। रुरुध्रे। वशी। वशं। नयसे। एकऽ

प॰अ॰२ जा। त्वं। एकः। बहूनां। असि। मन्यो इति। ईळितः। विशंऽविशं। युधये। सं। शिशाधि। अकृतऽरुक्
त्वया। युजा। वयं। द्युऽमंतं। घोषं। विऽजयाय। कृण्महे। विजेषऽकृत्। इंद्रःऽइव। अनवऽब्रवः।
अस्माकं। मन्यो इति। अधिऽपाः। भव। इह। प्रियं। ते। नाम। सहुरे। गृणीमसि।०। आऽबभूथ।
३१ आऽभूत्या। सहऽजाः। वज्र। सायक। सहः। बिभर्षि। अभिऽभूते। उत्ऽतरं। क्रत्वा। नः। मन्यो इति।
सह। मेदी। एधि। महाऽधनस्य। पुरुऽहूत। संऽसृजि। संऽसृष्टं। धनं। उभयं। संऽआकृतं। अस्मभ्यं।
दत्तां। वरुणः। च। मन्युः। भियं। दधानाः। हृदयेषु। शत्रवः। पराऽजितासः। अप। नि। लयंतां॥१९॥
॥ ॥अनुवाकः॥ ॥सत्येन। उत्तभिता। भूमिः। सूर्येण। उत्तभिता। द्यौः। ऋतेन। आदित्याः। ति ३१
ष्ठंति। दिवि। सोमः। अधि। श्रितः। सोमेन। आदित्याः। बलिनः। सोमेन। पृथिवी। मही। अथो इति।
नक्षत्राणां। एषां। उपऽस्थे। सोमः। आऽहितः। सोमं। मन्यते। पपिऽवान्। यत्। संऽपिंषंति। ओषधिं। सो

मं। यं। ब्रह्माणः। विदुः। न। तस्य। अश्नाति। कः। चन। आच्छत्ऽविधानैः। गुपितः। बार्हतैः। सोम। रक्षितः।
ग्राव्णां। इत्। शृण्वन्। तिष्ठसि। न। ते। अश्नाति। पार्थिवः। यत्। त्वा। देव। प्रऽपिबंति। ततः। आ। प्याय
से। पुनरिति। वायुः। सोमस्य। रक्षिता। समानां। मासः। आऽकृतिः॥२०॥ रैभी। आसीत्। अनुऽदेयी।
नाराशंसी। निऽओचनी। सूर्यायाः। भद्रं। इत्। वासः। गाथया। एति। परिऽकृतं। चित्तिः। आः। उपऽ
बर्हणं। चक्षुः। आः। अभिऽअंजनं। द्यौः। भूमिः। कोशः। आसीत्। यत्। अयात्। सूर्या। पतिं। स्तो
माः। आसन्। प्रतिऽधयः। कुरीरं। छंदः। ओपशः। सूर्यायाः। अश्विना। वरा। अग्निः। आसीत्।
पुरःऽगवः। सोमः। वधूऽयुः। अभवत्। अश्विना। आस्तां। उभा। वरा। सूर्यां। यत्। पत्ये। शंसंतीं।
मनसा। सविता। अददात्। मनः। अस्याः। अनः। आसीत्। द्यौः। आसीत्। उत। छदिः। शुक्रौ।
अनड्वाहौ। आस्तां।०। गृहं॥२१॥ ऋक्ऽसामाभ्यां। अभिऽहितौ। गावौ। ते। सामनौ। इतः। श्रोत्रं। ते।

५·अ·३

चक्रे इति। आस्तां। दिवि। पंथाः। चराचरः। शुची इति। ते। चक्रे इति। यात्याः। विऽआनः। अक्षः। आऽहि
तः। अनः। मनः। अस्मयं। सूर्या। आ। अरोहत्। प्रऽयती। पतिं। सूर्यायाः। वहतुः। प्र। अगात्। सविता।
यं। अवऽअसृजत्। अघासु। हन्यंते। गावः। अर्जुन्योः। परि। उह्यते। यत्। अश्विना। पृच्छमानौ।
अयातं। त्रिऽचक्रेण। वहतुं। सूर्यायाः। विश्वे। देवाः। अनु। तत्। वां। अजानन्। पुत्रः। पितरौ। अवृणी
त। पूषा। यत्। अयातं। शुभः। पती इति। वरेऽयं। सूर्यां। उप। क्व। एकं। चक्रं। वां। आसीत्। क्व। देष्ट्राय।
तस्थथुः ॥ १२ ॥ द्वे इति। ते। चक्रे इति। सूर्ये। ब्रह्माणः। ऋतुऽथा। विदुः। अथ। एकं। चक्रं। यत्। गुहा। त
त्। अद्धातयः। इत्। विदुः। सूर्यायै। देवेभ्यः। मित्राय। वरुणाय। च। ये। भूतस्य। प्रऽचेतसः। इदं। ते
भ्यः। अकरं। नमः। पूर्वऽअपरं। चरतः। मायया। एतौ। शिशू इति। क्रीळंतौ। परि। यातः। अध्वरं।
विश्वानि। अन्यः। भुवना। अभिऽचष्टे। ऋतून्। अन्यः। विऽदधत्। जायते। पुनरिति। नवःऽनवः। भव

३२

३२

ति। जायमानः। अह्नां। केतुः। उषसां। एति। अग्रं। भागं। देवेभ्यः। वि। दधाति। आऽयन्। प्र। चंद्रमाः।
तिरते। दीर्घं। आयुः। सुऽकिंशुकं। शल्मलिं। विश्वऽरूपं। हिरण्यऽवर्णं। सुऽवृतं। सुऽचक्रं। आ। रोह। सू
र्ये। अमृतस्य। लोकं। स्योनं। पत्ये। वहतुं। कृणुष्व ॥ २० ॥ उत्। ईर्ष्व। अतः। पतिऽवती। हि। एषा। विश्वऽव
सुं। नमसा। गीःऽभिः। ईळे। अन्यां। इच्छ। पितृऽसदं। विऽअक्तां। सः। ते। भागः। जनुषा। तस्य। विद्धि ॥ २१ ॥ वि
श्वावसो इति विश्वऽवसो। नमसा। ईळामहे। त्वा। अन्यां। इच्छ। प्रऽफर्व्यं। सं। जायां। पत्या। सृज। अनृक्षराः।
ऋजवः। संतु। पंथाः। येभिः। सखायः। यंति। नः। वरेऽयं। सं। अर्यमा। सं। भगः। नः। निनीयात्। सं। जाःऽप
त्यं। सुऽयमं। अस्तु। देवाः। प्र। त्वा। मुंचामि। वरुणस्य। पाशात्। येन। त्वा। अबध्नात्। सविता। सुऽशेवः।
ऋतस्य। योनौ। सुऽकृतस्य। लोके। अरिष्टां। त्वा। सह। पत्या। दधामि। प्र। इतः। मुंचामि। न। अमुतः। सुऽबद्धां।
अमुतः। करं। यथा। इयं। इंद्र। मीढ्वः। सुऽपुत्रा। सुऽभगा। असति ॥ २४ ॥ पूषा। त्वा। इतः। नयतु। हस्तऽगृह्य।

प॰अ॰२

अश्विना । त्वा । प्र । वहतां । रथेन । गृहान् । गच्छ । गृहऽपत्नी । यथा । असः । वशिनी । त्वं । विदथं । आ । वदासि ।
इह । प्रियं । प्रऽजया । ते । सं । ऋध्यतां । अस्मिन् । गृहे । गार्हऽपत्याय । जागृहि । एना । पत्या । तन्वं । सं । सृजस्व । अ
धि । जिव्री इति । विदथं । आ । वदाथः । नीलऽलोहितं । भवति । कृत्या । आसक्तिः । वि । अज्यते । एधंते । अस्याः ।

३२

ज्ञातयः । पतिः । बंधेषु । बध्यते । परा । देहि । शामुल्यं । ब्रह्मऽभ्यः । वि । भज । वसु । कृत्या । एषा । पत्ऽवती । भू
त्वी । आ । जाया । विशते । पतिं । अश्रीरा । तनूः । भवति । रुशती । पापया । अमुया । पतिः । यत् । वध्वः । वाससा ।
स्वं । अंगं । अभिऽधित्सते ॥ २५ ॥ ये । वध्वः । चंद्रं । वहतुं । यक्ष्माः । यंति । जनात् । अनु । पुनरिति । तान् । यज्ञियाः ।
देवाः । नयंतु । यतः । आऽगताः ॥ मा । विदन् । परिऽपंथिनः । ये । आऽसीदंति । दंपती इति दंऽपती । सुऽगेभिः ।
दुःऽगं । अति । इतां । अप । द्रांतु । अरातयः ॥ सुऽमंगलीः । इयं । वधूः । इमां । सं । एत । पश्यत । सौभाग्यं । अ
स्यै । दत्वाय । अथ । अस्तं । वि । परा । इतन ॥ तृष्टं । एतत् । कटुकं । एतत् । अपाष्ठऽवत् । विषऽवत् । न । एतत् । अ

३२

त्तवे । सूर्यां । यः । ब्रह्मा । विद्यात् । सः । इत् । वाधूऽयं । अर्हति ॥ आऽशसनं । विऽशसनं । अथो इति । अ
धिऽविकर्तनं । सूर्यायाः । पश्य । रूपाणि । तानि । ब्रह्मा । तु । शुंधति ॥ २६ ॥ गृभ्णामि । ते । सौभगऽत्वाय ।
हस्तं । मया । पत्या । जरत्ऽअष्टिः । यथा । असः । भगः । अर्यमा । सविता । पुरंऽधिः । मह्यं । त्वा । अदुः । गा
र्हऽपत्याय । देवाः ॥ तां । पूषन् । शिवऽतमां । आ । ईरयस्व । यस्यां । बीजं । मनुष्याः । वपंति । या । नः ।
उरू इति । उशती । विऽश्रयाति । यस्यां । उशंतः । प्रऽहराम । शेपं ॥ तुभ्यं । अग्रे । परि । अवहन् । सूर्यां ।
वहतुना । सह ॥ पुनरिति । पतिऽभ्यः । जायां । दाः । अग्ने । प्रऽजया । सह ॥ पुनरिति । पत्नीं । अग्निः ।
अदात् । आयुषा । सह । वर्चसा ॥ दीर्घऽआयुः । अस्याः । यः । पतिः । जीवाति । शरदः । शतं ॥ सोमः ।
प्रथमः । विविदे । गंधर्वः । विविदे । उत्ऽतरः ॥ तृतीयः । अग्निः । ते । पतिः । तुरीयः । ते । मनुष्यऽ
जाः ॥ २७ ॥ सोमः । ददत् । गंधर्वाय । गंधर्वः । ददत् । अग्नये ॥ रयिं । च । पुत्रान् । च । अदात् । अग्निः ।

प॰अ॰३

३४

मर्त्यं। अथो इति। इमां। इह। एव। स्तं। मा। वि। यौष्टं। विश्वं। आयुः। वि। अश्नुतं। क्रीळंतौ। पुत्रैः।
नप्तृऽभिः। मोदमानौ। स्वे। गृहे। आ। नः। प्रऽजां। जनयतु। प्रजाऽपतिः। आऽजरसाय। सं। अ
नक्तु। अर्यमा। अदुःऽमंगलीः। पतिऽलोकं। आ। विश। ०। अघोरऽचक्षुः। अपतिऽघ्नी। एधि।
शिवा। पशुऽभ्यः। सुऽमनाः। सुऽवर्चाः। वीरऽसूः। देवऽकामा। स्योना। ०। इमां। त्वं। इंद्र। मीढ्वः। सुऽ
पुत्रां। सुऽभगां। कृणु। दश। अस्यां। पुत्रान्। आ। धेहि। पतिं। एकादशं। कृधि। संऽराज्ञी। श्वशुरे। भ
व। संऽराज्ञी। श्वश्र्वां। भव। ननांदरि। संऽराज्ञी। भव। संऽराज्ञी। अधि। देवृषु। सं। अंजंतु। विश्वे। दे
वाः। सं। आपः। हृदयानि। नौ। सं। मातरिश्वा। सं। धाता। सं। ऊं इति। देष्ट्री। दधातु। नौ। ॥ २८॥ ॥ ॥ ३४
॥ इत्यष्टमाष्टके तृतीयोऽध्यायः॥ ॥ हरिः ओं॥ ॥ वि। हि। सोतोः। असृक्षत। न। इंद्रं। देवं।
अमंसत। यत्र। अमदत्। वृषाकपिः। अर्यः। पुष्टेषु। मत्ऽसखा। विश्वस्मात्। इंद्रः। उत्ऽतरः॥

परा। हि। इंद्र। धावसि। वृषाकपेः। अति। व्यथिः। नो इति। अह। प्र। विंदसि। अन्यत्र। सोमऽपीतये।
०। किं। अयं। त्वां। वृषाकपिः। चकार। हरितः। मृगः। यस्मै। इरस्यसि। इत्। ऊं इति। नु। अर्यः। वा। पु
ष्टिऽमत्। वसु। ०। यं। इमं। त्वं। वृषाकपिं। प्रियं। इंद्र। अभिऽरक्षसि। श्वा। नु। अस्य। जंभिषत्। अपि।
कर्णे। वराहऽयुः। ०। प्रिया। तष्टानि। मे। कपिः। विऽअक्ता। वि। अदूदुषत्। शिरः। नु। अस्य। राविषं।
न। सुऽगं। दुःऽकृते। भुवं। ०॥ १॥ न। मत्। स्त्री। सुभसत्ऽतरा। न। सुयाशुऽतरा। भुवत्। न। मत्। प्रतिऽ
च्यवीयसी। न। सक्थि। उत्ऽयमीयसी। ०। उवे। अंब। सुऽलाभिके। यथाऽइव। अंग। भविष्यति। भस
त्। मे। अंब। सक्थि। मे। शिरः। मे। विऽइव। हृष्यति। ०। किं। सुबाहो इति सुऽबाहो। सुऽअंगुरे। पृथु
ष्टो इति पृथुऽस्तो। पृथुऽजघने। किं। शूरऽपत्नि। नः। त्वं। अभि। अमीषि। वृषाकपिं। ०। अवीरांऽइव।
मां। अयं। शराशरुः। अभि। मन्यते। उत। अहं। अस्मि। वीरिणी। इंद्रऽपत्नी। मरुत्ऽसखा। ०। संऽहोत्रं।

प.अ.४

स्म। पुरा। नारी। सऽमनं। वा। अव। गच्छति। वेधाः। ऋतस्य। वीरिणी। इंद्रऽपत्नी। महीयते।०।१०।इंद्रा
णी। आसु। नारिषु। सुऽभगां। अहं। अश्रवं। नहि। अस्याः। अपरं। चन। जरसा। मरते। पतिः।०। न।
अहं। इंद्राणि। ररण। सख्युः। वृषाकपेः। ऋते। यस्य। इदं। अप्यं। हविः। प्रियं। देवेषु। गच्छति।०। वृषा
कपायि। रेवति। सुऽपुत्रे। आत्। ऊं इति। सुऽस्नुषे। घसत्। ते। इंद्रः। उक्षणः। प्रियं। काचित्ऽकरं। हविः
।०। उक्ष्णः। हि। मे। पंचऽदश। साकं। पचंति। विंशतिं। उत। अहं। अद्मि। पीवः। इत्। उभा। कुक्षी इति। पृणं
ति। मे।०। वृषभः। न। तिग्मऽशृंगः। अंतः। यूथेषु। रोरुवत्। मंथः। ते। इंद्र। शं। हृदे। यं। ते। सुनोति। भा
वयुः।०।१३। न। सः। ईशे। यस्य। रंबते। अंतरा। सक्थ्या। कपृत्। सः। इत्। ईशे। यस्य। रोमशं। निऽसेदुषः।
विऽजृंभते।०। अयं। इंद्र। वृषाकपिः। परस्वंतं। हतं। विदत्। असिं। सूनां। नवं। चरुं। आत्। एधस्य।
अनः। आऽचितं।०। अयं। एमि। विऽचाकशत्। विऽचिन्वन्। दासं। आर्यं। पिबामि। पाकऽसुत्वनः।

३५

३५

अभि। धीरं। अचाकशं।०। धन्व। च। यत्। कृंतत्रं। च। कति। स्वित्। ता। वि। योजना। नेदीय
सः। वृषाकपे। अस्तं। आ। इहि। गृहान्। उप।०। पुनः। आ। इहि। वृषाकपे। सुविता। कल्पयावहै।
यः। एषः। स्वप्नऽनंशनः। अस्तं। एषि। पथा। पुनः।०। यत्। उदंचः। वृषाकपे। गृहं। इंद्र। अजगंत
न। क्व। स्यः। पुल्वघः। मृगः। कं। अगन्। जनऽयोपनः।०। पर्शुः। ह। नाम। मानवी। साकं। ससू
व। विंशतिं। भद्रं। भल। त्यस्यै। अभूत्। यस्याः। उदरं। आमयत्।०।१४।। रक्षःऽहणं। वाजिनं।
आ। जिघर्मि। मित्रं। प्रथिष्ठं। उप। यामि। शर्म। शिशानः। अग्निः। क्रतुऽभिः। संऽइद्धः।०। अ
यःऽदंष्ट्रः। अर्चिषा। यातुऽधानान्। उप। स्पृश। जातऽवेदः। संऽइद्धः। आ। जिह्वया। मूरऽदेवान्।
रभस्व। क्रव्यऽअदः। वृक्त्वी। अपि। धत्स्व। आसन्। उभा। उभयाविन्। उप। धेहि। दंष्ट्रा। हिंस्रः।
शिशानः। अवरं। परं। च। उत। अंतरिक्षे। परि। याहि। राजन्। जंभैः। सं। धेहि। अभि। यातुऽधाना

१·अ·४

नृ । यज्ञैः । इषूः । सम्ऽनममानः । अग्ने । वाचा । शल्यान् । अशनिऽभिः । दिहानः । ताभिः । विध्य ।
हृदये । यातुऽधानान् । प्रतीचः । बाहून् । प्रति । भङ्ग्धि । एषां । अग्ने । त्वचं । यातुऽधानस्य । भिंधि ।
हिंस्रा । अशनिः । हरसा । हंतु । एनं । प्र । पर्वाणि । जातऽवेदः । शृणीहि । क्रव्यऽअत् । क्रविष्णुः । वि । चिनो अ

३६

तु । वृक्णं ॥ ५ ॥ यत्र । इदानीं । पश्यसि । जातऽवेदः । तिष्ठंतं । अग्ने । उत । वा । चरंतं । यत् । वा । अंत
रिक्षे । पथिऽभिः । पतंतं । तं । अस्ता । विध्य । शर्वा । शिशानः । उत । आऽलब्धं । स्पृणुहि । जातऽवे
दः । आऽलेभानात् । ऋष्टिऽभिः । यातुऽधानात् । अग्ने । पूर्वः । नि । जहि । शोशुचानः । आमऽअ
दः । क्ष्विंकाः । तं । अदंतु । एनीः । इह । प्र । ब्रूहि । यतमः । सः । अग्ने । यः । यातुऽधानः । यः । इदं । कृणो ३६
ति । तं । आ । रभस्व । सम्ऽइधा । यविष्ठ । नृऽचक्षसः । चक्षुषे । रंधय । एनं । तीक्ष्णेन । अग्ने । चक्षु
षा । रक्ष । यज्ञं । प्राञ्चं । वसुऽभ्यः । प्र । नय । प्रचेत इति प्रऽचेतः । हिंस्रं । रक्षांसि । अभि । शोशुचानं ।

मा । त्वा । दभन् । यातुऽधानाः । नृऽचक्षः । नृऽचक्षः । रक्षः । परि । पश्य । विक्षु । तस्य । त्रीणि । प्रति । शृणीहि ।
अग्रा । तस्य । अग्ने । पृष्टीः । हरसा । शृणीहि । त्रेधा । मूलं । यातुऽधानस्य । वृश्च ॥ ९ ॥ त्रिः । यातुऽधानः ।
प्रऽसितिं । ते । एतु । ऋतं । यः । अग्ने । अनृतेन । हंति । तं । अर्चिषा । स्फूर्जयन् । जातऽवेदः । सम्ऽअक्षं । ए
नं । गृणते । नि । वृङ्धि । तत् । अग्ने । चक्षुः । प्रति । धेहि । रेभे । शफऽआरुजं । येन । पश्यसि । यातुऽधानं ।
अथर्वऽवत् । ज्योतिषा । दैव्येन । सत्यं । धूर्वंतं । अचितं । नि । ओष । यत् । अग्ने । अद्य । मिथुना । शपा
तः । यत् । वाचः । तृष्टं । जनयंत । रेभाः । मन्योः । मनसः । शरव्या । जायते । या । तया । विध्य । हृदये । यातुऽ
धानान् । परा । शृणीहि । तपसा । यातुऽधानान् । परा । अग्ने । रक्षः । हरसा । शृणीहि । परा । अर्चिषा । मूरऽ
देवान् । शृणीहि । परा । असुऽतृपः । अभि । शोशुचानः । परा । अद्य । देवाः । वृजिनं । शृणंतु । प्रत्यक् । ए
नं । शपथाः । यंतु । तृष्टाः । वाचाऽस्तेनं । शरवः । ऋच्छंतु । मर्मन् । विश्वस्य । एतु । प्रऽसितिं । यातुऽधा

प॰अ॰४

नः॥ ७॥ यः। पौरुषेयेण। क्रविषा। सम्ऽअङ्क्ते। यः। अश्व्येन। पशुना। यातुऽधानः। यः। अघ्न्यायाः।
भरति। क्षीरं। अग्ने। तेषां। शीर्षाणि। हरसा। अपि। वृश्च। संवत्सरीणं। पयः। उस्रियायाः। तस्य।
मा। अशीत्। यातुऽधानः। नृऽचक्षः। पीयूषं। अग्ने। यतमः। तितृप्सात्। तं। प्रत्यंचं। विध्य। मर्म

अर्चिषा।

न्। विषं। गवां। यातुऽधानाः। पिबंतु। आ। वृश्च्यंतां। अदितये। दुःऽएवाः। परा। एनान्। देवः। सविता।

३७

ददातु। परा। भागं। ओषधीनां। जयंतां। सनात्। अग्ने। मृणसि। यातुऽधानान्। न। त्वा। रक्षांसि। पृ
तनासु। जिग्युः। अनु। दह। सहऽमूरान्। क्रव्यऽअदः। मा। ते। हेत्याः। मुक्षत। दैव्यायाः। त्वं। नः। अ

रक्ष॰

ग्ने। अधरात्। उदक्तात्। त्वं। पश्चात्। उत। पुरस्तात्। प्रति। ते। ते। अजरासः। तपिष्ठाः। अघऽशंसं।

३७

शोशुचतः। दहंतु॥ ८॥ पश्चात्। पुरस्तात्। अधरात्। उदक्तात्। कविः। काव्येन। परि। पाहि। राजन्।
सखे। सखायं। अजरः। जरिम्णे। अग्ने। मर्तान्। अमर्त्यः। त्वं। नः। परि। त्वा। अग्ने। पुरं। वयं। विप्रं। स

हस्य। धीमहि। धृषत्ऽवर्णं। दिवेऽदिवे। हंतारं। भंगुरऽवतां। विषेण। भंगुरऽवतः। प्रति। स्म। रक्षसः।
दह। अग्ने। तिग्मेन। शोचिषा। तपुःऽअग्राभिः। ऋष्टिऽभिः। प्रति। अग्ने। मिथुना। दह। यातुऽधाना।
किमीदिना। सं। त्वा। शिशामि। जागृहि। अदब्धं। विप्र। मन्मऽभिः। प्रति। अग्ने। हरसा। हरः। शृणीहि।
विश्वतः। प्रति। यातुऽधानस्य। रक्षसः। बलं। वि। रुज। वीर्यं॥ ९॥ हविः। पांतं। अजरं। स्वःऽविदि। दिविऽ
स्पृशि। आऽहुतं। जुष्टं। अग्नौ। तस्य। भर्मणे। भुवनाय। देवाः। धर्मणे। कं। स्वधया। पप्रथंत। गीर्णं।
भुवनं। तमसा। अपऽगूळ्हं। आविः। स्वः। अभवत्। जाते। अग्नौ। तस्य। देवाः। पृथिवी। द्यौः। उत।
आपः। अरणयन्। ओषधीः। सख्ये। अस्य। देवेभिः। नु। इषितः। यज्ञियेभिः। अग्निं। स्तोषाणि। अ
जरं। बृहंतं। यः। भानुना। पृथिवीं। द्यां। उत। इमां। आऽततान। रोदसी इति। अंतरिक्षं। यः। होता। आ
सीत्। प्रथमः। देवऽजुष्टः। यं। सं। आंजन्। आज्येन। वृणानाः। सः। पतत्रि। इत्वरं। स्थाः। जगत्। य

प॰अ॰४

तऽश्वात्रं । अग्निः । अकृणोत् । जातऽवेदाः । यत् । जातऽवेदः । भुवनस्य । मूर्द्धन् । अतिष्ठः । अग्ने ।
सह । रोचनेन । तं । त्वा । अहेम । मतिऽभिः । गीःऽभिः । उक्थैः । सः । यज्ञियः । अभवः । रोदसिऽप्राः ।
॥१०॥ मूर्द्धा । भुवः । भवति । नक्तं । अग्निः । ततः । सूर्यः । जायते । प्रातः । उत्ऽयन् । मायां । ऊं इति । तु । यज्ञि
यानां । एतां । अपः । यत् । तूर्णिः । चरति । प्रऽजानन् । दृशेन्यः । यः । महिना । संऽइद्धः । अरोचत ।
दिविऽयोनिः । विभाऽवा । तस्मिन् । अग्नौ । सूक्तऽवाकेन । देवाः । हविः । विश्वे । आ । अजुहवुः ।
तनूऽपाः । सूक्तऽवाकं । प्रथमं । आत् । इत् । अग्निं । आत् । इत् । हविः । अजनयंत । देवाः । सः ।
एषां । यज्ञः । अभवत् । तनूऽपाः । तं । द्यौः । वेद । तं । पृथिवी । तं । आपः । यं । देवासः । अजनयंत ।
अग्निं । यस्मिन् । आ । अजुहवुः । भुवनानि । विश्वा । सः । अर्चिषा ॥०॥ ऋजुऽयमानः । अतप
त् । महिऽत्वा । स्तोमेन । हि । दिवि । देवासः । अग्निं । अजीजनन् । शक्तिऽभिः । रोदसिऽप्रां । तं । ऊं इति ।

३८ ततः ।

३८

अकृण्वन् । त्रेधा । भुवे । कं । सः । ओषधीः । पचति । विश्वऽरूपाः ॥११॥ यदा । इत् । एनं । अदधुः । यज्ञि
यासः । दिवि । देवाः । सूर्यं । आदितेयं । यदा । चरिष्णू इति । मिथुनौ । अभूतां । आत् । इत् । प्र । अपश्यन् ।
भुवनानि । विश्वा । विश्वस्मै । अग्निं । भुवनाय । देवाः । वैश्वानरं । केतुं । अह्नां । अकृण्वन् । आ । यः । त
तान । उषसः । विऽभातीः । अपो इति । ऊर्णोति । तमः । अर्चिषा । यन् । वैश्वानरं । कवयः । यज्ञियासः । अ
ग्निं । देवाः । अजनयन् । अजुर्यं । नक्षत्रं । प्रत्नं । अमिनत् । चरिष्णु । यक्षस्य । अधिऽअक्षं । तविषं । बृहं
तं । वैश्वानरं । विश्वहा । दीदिऽवांसं । मंत्रैः । अग्निं । कविं । अच्छ । वदामः । यः । महिम्ना । परिऽबभूव । उर्वी
इति । उत । अवस्तात् । उत । देवः । परस्तात् । द्वे इति । स्रुती इति । अशृणवं । पितॄणां । अहं । देवानां । उत ।
मर्त्यानां । ताभ्यां । इदं । विश्वं । एजत् । सं । एति । यत् । अंतरा । पितरं । मातरं । च ॥१२॥ द्वे इति । समीची इति
संऽईची । बिभृतः । चरंतं । शीर्षतः । जातं । मनसा । विऽमृष्टं । सः । प्रत्यङ् । विश्वा । भुवनानि । तस्थौ ।

प॰अ॰४

अपऽस्पृछन्।तरणिः।भ्राजमानः।यत्र।वदेतेइति।अवरः।परः।च।यज्ञऽन्योः।कतरः।नौ।वि।वे
द।आ।शेकुः।इत्।सधऽमादं।सखायः।नक्षंत।यज्ञं।कः।इदं।वि।वोचत्।कति।अग्नयः।कति।सू
र्यासः।कति।उषसः।कति।ऊंइति।स्वित्।आपः।न।उपऽस्पिजं।वः।पितरः।वदामि।पृछामि।वः।कव
यः।विद्मने।कं।यावत्ऽमात्रं।उषसः।न।प्रतीकं।सुऽपर्ण्यः।वसते।मातरिश्वः।तावत्।दधाति।उप।य
ज्ञं।आऽयन्।ब्राह्मणः।होतुः।अवरः।निऽसीदन्॥१३॥इंद्रं।स्तव।नृऽतमं।यस्य।मह्ना।विऽबबाधे।
रोचना।वि।ज्मः।अंतान्।आ।यः।पप्रौ।चर्षणिऽधृत्।वरःऽभिः।प्र।सिंधुऽभ्यः।रिरिचानः।महिऽत्वा।
सः।सूर्यः।परि।उरु।वरांसि।आ।इंद्रः।ववृत्यात्।रथ्याऽइव।चक्रा।अतिष्ठंतं।अपस्यं।न।सर्गं।कृ
ष्णा।तमांसि।त्विष्या।जघान।समानं।अस्मै।अनपऽवृत्।अर्च।क्ष्मया।दिवः।असमं।ब्रह्म।नव्यं।
वि।यः।पृष्ठाऽइव।जनिमानि।अर्यः।इंद्रः।चिकाय।न।सखायं।ईषे।इंद्राय।गिरः।अनिशितऽस

३९

र्गाः।अपः।प्र।ईरयं।सगरस्य।बुध्नात्।यः।अक्षेणऽइव।चक्रिया।शचीभिः।विष्वक्।तस्तंभ।
पृथिवीं।उत।द्यां।आपांतऽमन्युः।तृपलऽप्रभर्मा।धुनिः।शिमीऽवान्।शरुऽमान्।ऋजीषी।सोमः।
विश्वानि।अतसा।वनानि।न।अर्वाक्।इंद्रं।प्रतिऽमानानि।देभुः॥१४॥न।यस्य।द्यावापृथिवीइ
ति।न।धन्व।न।अंतरिक्षं।न।अद्रयः।सोमः।अक्षाः।इति।यत्।अस्य।मन्युः।अधिऽनीयमा
नः।शृणाति।वीळु।रुजति।स्थिराणि।जघान।वृत्रं।स्वऽधितिः।वनाऽइव।रुरोज।पुरः।अरदत्।न।
सिंधून्।बिभेद।गिरिं।नवं।इत्।न।कुंभं।आ।गाः।इंद्रः।अकृणुत।स्वयुक्ऽभिः।त्वं।ह।त्यत्।ऋणऽयाः।
इंद्र।धीरः।असिः।न।पर्व।वृजिना।शृणासि।प्र।ये।मित्रस्य।वरुणस्य।धाम।युजं।न।जनाः।मिनंति।मि
त्रं।प्र।ये।मित्रं।प्र।अर्यमणं।दुःऽएवाः।प्र।संऽगिरः।प्र।वरुणं।मिनंति।नि।अमित्रेषु।वधं।इंद्र।तुम्रं।
वृषन्।वृषाणं।अरुषं।शिशीहि।इंद्रः।दिवः।इंद्रः।ईशे।पृथिव्याः।इंद्रः।अपां।इंद्रः।इत्।पर्वतानां।इंद्रः।

वृष्णां। इंद्रः। इत्। आमेधिराणां। इंद्रः। क्षेमे। योगे। हव्यः। इंद्रः॥१५॥ प्र। अक्तुऽभ्यः। इंद्रः। प्र। वृधः। अहऽभ्यः।
प्र। अंतरिक्षात्। प्र। समुद्रस्य। धासेः। प्र। वातस्य। प्रथसः। प्र। ज्मः। अंतात्। प्र। सिंधुऽभ्यः। रिरिचे।
प्र। क्षितिऽभ्यः। प्र। शोशुचत्याः। उषसः। न। केतुः। असिन्वा। ते। वर्ततां। इंद्र। हेतिः। अश्माऽइव। विध्य।
दिवः। आ। सृजानः। तपिष्ठेन। हेषसा। द्रोघऽमित्रान्। अनु। अह। मासाः। अनु। इत्। वनानि। अनु।
ओषधीः। अनु। पर्वतासः। अनु। इंद्रं। रोदसीइति। वावशानेइति। अनु। आपः। अजिहत। जायमानं।
कर्हि। स्वित्। सा। ते। इंद्र। चेत्या। असत्। अघस्य। यत्। भिनदः। रक्षः। आऽईषत्। मित्रऽक्रुवः। यत्।
शसने। न। गावः। पृथिव्याः। आऽपृक्। अमुया। शयंते। शत्रुऽयंतः। अभि। ये। नः। ततस्रे। महि। व्रा
धंत। ओगणासः। इंद्र। अंधेन। अमित्राः। तमसा। सचंतां। सुऽज्योतिषः। अक्तवः। तान्। अभि। स्युरि
तिस्युः। पुरूणि। हि। त्वा। सवना। जनानां। ब्रह्माणि। मंदन्। गृणतां। ऋषीणां। इमां। आऽघोषन्। अवसा।

सऽहूतिं। तिरः। विश्वान्। अर्चतः। याहि। अर्वाङ्। एव। ते। वयं। इंद्र। भुंजतीनां। विद्याम। सुऽमतीनां। नवा
नां॥१०॥ विश्वामित्राः॥०॥१६॥ सहस्रऽशीर्षा। पुरुषः। सहस्रऽअक्षः। सहस्रऽपात्। सः। भूमिं। विश्वतः। वृ
त्वा। अति। अतिष्ठत्। दशऽअंगुलं। पुरुषः। एव। इदं। सर्वं। यत्। भूतं। यत्। च। भव्यं। उत। अमृतऽत्वस्य।
ईशानः। यत्। अन्नेन। अतिऽरोहति। एतावान्। अस्य। महिमा। अतः। ज्यायान्। च। पुरुषः। पादः। अस्य। वि
श्वा। भूतानि। त्रिऽपात्। अस्य। अमृतं। दिवि। त्रिऽपात्। ऊर्ध्वः। उत्। ऐत्। पुरुषः। पादः। अस्य। इह। अभवत्।
पुनरिति। ततः। विष्वङ्। वि। अक्रामत्। साशनानशनेइति। अभि। तस्मात्। विऽराट्। अजायत। विऽराजः।
अधि। पुरुषः। सः। जातः। अति। अरिच्यत। पश्चात्। भूमिं। अथोइति। पुरः॥१७॥ यत्। पुरुषेण। हविषा।
देवाः। यज्ञं। अतन्वत। वसंतः। अस्य। आसीत्। आज्यं। ग्रीष्मः। इध्मः। शरत्। हविः। तं। यज्ञं। बर्हिषि।
प्र। औक्षन्। पुरुषं। जातं। अग्रतः। तेन। देवाः। अयजंत। साध्याः। ऋषयः। च। ये। तस्मात्। यज्ञात्। स

र्वऽहुतः। संऽभृतं। पृषत्ऽआज्यं। पशून्। तान्। चक्रे। वायव्यान्। आरण्यान्। ग्राम्याः। च। ये। ०। ऋचः।
सामानि। जज्ञिरे। छंदांसि। जज्ञिरे। तस्मात्। यजुः। तस्मात्। अजायत। तस्मात्। अश्वाः। अजायंत। ये।
के। च। उभयादतः। गावः। ह। जज्ञिरे। तस्मात्। तस्मात्। जाताः। अजावयः॥१०॥ यत्। पुरुषं। वि। अदधुः।
कतिधा। वि। अकल्पयन्। मुखं। किं। अस्य। कौ। बाहू इति। कौ। ऊरू इति। पादौ। उच्येते इति। ब्राह्मणः।
अस्य। मुखं। आसीत्। बाहू इति। राजन्यः। कृतः। ऊरू इति। तत्। अस्य। यत्। वैश्यः। पत्ऽभ्यां। शूद्रः। अ
जायत। चंद्रमाः। मनसः। जातः। चक्षोः। सूर्यः। अजायत। मुखात्। इंद्रः। च। अग्निः। च। प्राणात्। वायुः।
अजायत। नाभ्याः। आसीत्। अंतरिक्षं। शीर्ष्णः। द्यौः। सं। अवर्तत। पत्ऽभ्यां। भूमिः। दिशः। श्रोत्रात्। तथा।
लोकान्। अकल्पयन्। सप्त। अस्य। आसन्। परिऽधयः। त्रिः। सप्त। संऽइधः। कृताः। देवाः। यत्। यज्ञं। त
न्वानाः। अबध्नन्। पुरुषं। पशुं। यज्ञेन। यज्ञं। अयजंत। देवाः। तानि। धर्माणि। प्रथमानि। आसन्। ते। ह।

नाकं। महिमानः। सचंत। यत्र। पूर्वे। साध्याः। संति। देवाः॥११॥ ॥अनुवाकः॥ ॥सं। जा
गृवत्ऽभिः। जरमाणः। इध्यते। दमे। दमूनाः। इषयन्। इळः। पदे। विश्वस्य। होता। हविषः। वरे
ण्यः। विऽभुः। विभाऽवा। सुऽसखा। सखिऽयते। सः। दुर्रीतऽआः। अतिथिः। गृहेऽगृहे। व
नेऽवने। शिश्रिये। तक्ववीःऽइव। जनंऽजनं। जन्यः। न। अति। मन्यते। विशः। आ। क्षेति। वि
श्यः। विशंऽविशं। सुऽदक्षः। दक्षैः। क्रतुना। असि। सुऽक्रतुः। अग्ने। कविः। काव्येन। असि। विश्वऽ
वित्। वसुः। वसूनां। क्षयसि। त्वं। एकः। इत्। द्यावा। च। यानि। पृथिवी इति। च। पुष्यतः। प्रऽजान
न्। अग्ने। तव। योनिं। ऋत्वियं। इळायाः। पदे। घृतऽवंतं। आ। असदः। आ। ते। चिकित्रे। उषसांऽइ
व। एतयः। अरेपसः। सूर्यस्यऽइव। रश्मयः। तव। श्रियः। वर्ष्यस्यऽइव। विऽद्युतः। चित्राः। चिकित्रे।
उषसां। न। केतवः। यत्। ओषधीः। अपिऽसृजः। वना। नि। च। परि। स्वयं। चिनुषे। अन्नं। आस्ये॥

प॰अ॰४

४२

॥२०॥ तं। ओषधीः। दधिरे। गर्भं। ऋत्वियं। तं। आपः। अग्निं। जनयंत। मातरः। तं। इत्। समानं। वनि
नः। च। वीरुधः। अंतःऽवतीः। च। सुवते। च। विश्वहा। वातऽउपधूतः। इषितः। वशान्। अनु। तृ
षु। यत्। अन्ना। वेविषत्। विऽतिष्ठसे। आ। ते। यतंते। रथ्यः। यथा। पृथक्। शर्धांसि। अग्ने। अ
जराणि। धक्षतः। मेधाऽकारं। विदथस्य। प्रऽसाधनं। अग्निं। होतारं। परिऽभूतमं। मतिं। तं। इत्। अ
र्भे। हविषि। आ। समानं। इत्। तं। इत्। महे। वृणते। न। अन्यं। त्वत्। त्वां। इत्। अत्र। वृणते। त्वाऽयवः।
होतारं। अग्ने। विदथेषु। वेधसः। यत्। देवऽयंतः। दधति। प्रयांसि। ते। हविष्मंतः। मनवः। वृक्तऽ
बर्हिषः॥०॥२१॥०। मर्त्यः। संऽइधा। दाशात्। उत। वा। हविःऽकृति। तस्य। होता। भवसि। यासि। दू
त्यं। उप। ब्रूषे। यजसि। अध्वरिऽयसि। इमाः। अस्मै। मतयः। वाचः। अस्मत्। आ। ऋचः। गिरः।
सुऽस्तुतयः। सं। अग्मत। वसुऽयवः। वसवे। जातऽवेदसे। वृद्धासु। चित्। वर्द्धनः। यासु। चाकनत्

४२

त्। इमां। प्रत्नाय। सुऽस्तुतिं। नवीयसीं। वोचेयं। अस्मै। उशते। शृणोतु। नः। भूयाः। अंतरा। हृदि। अ
स्य। निऽस्पृशे।०। यस्मिन्। अश्वासः। ऋषभासः। उक्षणः। वशाः। मेषाः। अवऽसृष्टासः। आऽहुताः।
कीलालऽपे। सोमऽपृष्ठाय। वेधसे। हृदा। मतिं। जनये। चारुं। अग्नये। अहावि। अग्ने। हविः। आस्ये। ते।
स्रुचिऽइव। घृतं। चम्विऽइव। सोमः। वाजऽसनिं। रयिं। अस्मे इति। सुऽवीरं। प्रऽशस्तं। धेहि। यशसं। बृ
हंतं॥२२॥ यज्ञस्य। वः। रथ्यं। विश्पतिं। विशां। होतारं। अक्तोः। अतिथिं। विभाऽवसुं। शोचन्। शुष्कासु।
हरिणीषु। जर्भुरत्। वृषा। केतुः। यजतः। द्यां। अशायत। इमं। अंजःऽपां। उभये। अकृण्वत। धर्माणं। अ
ग्निं। विदथस्य। साधनं। अक्तुं। न। यह्वं। उषसः। पुरःऽहितं। तनूऽनपातं। अरुषस्य। निंसते। बट्। अस्य।
नीथा। वि। पणेः। च। मन्महे। वयाः। अस्य। प्रऽहुताः। आसुः। अत्तवे। यदा। घोरासः। अमृतऽत्वं। आशत।
आत्। इत्। जनस्य। दैव्यस्य। चर्किरन्। ऋतस्य। हि। प्रऽसितिः। द्यौः। उरु। व्यचः। नमः। मही। अरमतिः। प

प॰अ॰४

नीयसी। इंद्रः। मित्रः। वरुणः। सं। चिकित्रिरे। अथो इति। भगः। सविता। पूतऽदक्षसः। प्र। रुद्रेण।
यथिना। यंति। सिंधवः। तिरः। मही। अरमतिं। दधन्विरे। येभिः। परिऽज्मा। परिऽयन्। उरु। ज्रयः।
वि। रोरुवत्। जठरे। विश्वं। उक्षते॥ २३॥ क्राणाः। रुद्राः। मरुतः। विश्वऽकृष्टयः। दिवः। श्येनासः। अ

४३

सुरस्य। नीळयः। तेभिः। चष्टे। वरुणः। मित्रः। अर्यमा। इंद्रः। देवेभिः। अर्वशेभिः। अर्वशः। इंद्रे। भु
जं। शशमानासः। आशत। सूरः। दृशीके। वृषणः। च। पौंस्ये। प्र। ये। नु। अस्य। अर्हणा। ततक्षिरे। यु
जं। वज्रं। नृऽसदनेषु। कारवः। सूरः। चित्। आ। हरितः। अस्य। रीरमत्। इंद्रात्। आ। कः। चित्। भयते।
तवीयसः। भीमस्य। वृष्णः। जठरात्। अभिऽश्वसः। दिवेऽदिवे। सहुरिः। स्तन्। अबाधितः। स्तोमं। वः।
अद्य। रुद्राय। शिक्वसे। क्षयत्ऽवीराय। नमसा। दिदिष्टन। येभिः। शिवः। स्वऽवान्। एवयावऽभिः।
दिवः। सिसक्ति। स्वऽयशाः। निकामऽभिः। ते। हि। प्रऽजायाः। अभरंत। वि। श्रवः। बृहस्पतिः। वृषभः।

४३

सोमऽजामयः। ०। वि। धारयत्। देवाः। दक्षैः। भृगवः। सं। चिकित्रिरे॥ २४॥ ०। भूरिऽरेतसा। नरा
शंसः। चतुःऽअंगः। यमः। अदितिः। देवः। त्वष्टा। द्रविणःऽदाः। ऋभुक्षणः। प्र। रोदसी इति। मरु
तः। विष्णुः। अर्हिरे। उत। स्यः। नः। उशिजां। उर्विया। कविः। अहिः। शृणोतु। बुध्न्यः। हवीमनि। सू
र्यामासा। विऽचरंता। दिविऽक्षिता। धिया। शमीनहुषी इति। अस्य। बोधतं। प्र। नः। पूषा। चरथं। विश्वऽ
देव्यः। अपां। नपात्। अवतु। वायुः। इष्टये। आत्मानं। वस्यः। अभि। वातं। अर्चत। तत्। अश्विना। सुऽ
हवा। यामनि। श्रुतं। विशां। आ। सां। अभयानां। अधिऽक्षितं। गीःऽभिः। ऊं इति। स्वऽयशसं। गृणीम
सि। ग्नाभिः। विश्वाभिः। अदितिं। अनर्वणं। अक्तोः। युवानं। नृऽमनाः। अध। पतिं। रेभत्। अत्र।
जनुषा। पूर्वः। अंगिराः। ग्रावाणः। ऊर्ध्वाः। अभि। चक्षुः। अध्वरं। येभिः। विऽहायाः। अभवत्।
विऽचक्षणः। पाथः। सुऽमेकं। स्वऽधितिः। वनन्ऽवति॥ २५॥ महि। द्यावापृथिवी इति। ऋतं।

प॰अ॰४

४४

उवरइति। नाराइति। यह्वीइति। रोदसीइति। स्वः। नः। तेभिः। नः। पात। सख्यसः। एभिः। नः। पात।
शूषणि। यज्ञेऽयज्ञे। सः। मर्त्यः। देवान्। सपर्यति। यः। सुम्नैः। दीर्घश्रुत्ऽतमः। आऽविवासाति। ए
नान्। विश्वेषां। दुःऽज्यवः। देवानां। वाः। महः। विश्वे। हि। विश्वऽमहसः। विश्वे। यज्ञेषु। यज्ञियाः। ते। घोरा
ओनः। अमृतस्य। मंद्राः। अर्यमा। मित्रः। वरुणः। परिऽज्मा। कत्। रुद्रः। नृणां। स्तुतः। मरुतः। पूष
णः। भगः। उत। नः। नक्तं। अपां। वृषण्वसूइति वृषण्ऽवसू। सूर्यामासा। सदनाय। सऽधन्या। सचा।
यत्। सादि। एषां। अहिः। बुध्न्येषु। बुध्न्यः। रध्या। उत। नः। देवा। अश्विना। शुभः। पतीइति। धामऽभिः।
मित्रावरुणौ। उरुष्यतां। आ। अति। धन्वऽइव। दुःऽइता। उत। नः। रुद्रा। चित्। मृळतां। अश्विना। वि
श्वे। देवासः। रथः। पतिः। भगः। ऋभुः। वाजः। ऋभुक्षणः। परिऽज्मा। विश्वऽवेदसः। ऋभुः। ऋभु
क्षाः। ऋभुः। विधतः। मदः। आ। ते। हरीइति। जूजुवानस्य। वाजिना। दुस्तरं। यस्य। साम। चित्।

४४

ऋधक्। यज्ञः। न। मानुषः। कृधि। नः। अह्रयः। देव। सवितरिति। सः। च। स्तुषे। मघोनां। सहोइति।
नः। इंद्रः। वह्निऽभिः। नि। एषां। चर्षणीनां। चक्रं। रश्मिं। न। योयुवे। आ। एषु। द्यावापृथिवीइति। धा
तं। महत्। अस्मेइति। वीरेषु। विश्वऽचर्षणि। श्रवः। पृक्षं। वाजस्य। सातये। पृक्षं। राया। उत। तुर्व
णे॥२७॥ एतं। शर्धं। इंद्र। अस्मऽयुः। त्वं। कूऽचित्। संतं। सहसाऽवन्। अभिष्टये। सदा। पाहि।
अभिष्टये। मेदतां। वेदता। वसोइति। एतं। मे। स्तोमं। तना। न। सूर्ये। द्युतत्ऽयामानं। ववृत। नृणां।
सम्ऽवननं। न। अश्व्यं। तष्टाऽइव। अनपऽच्युतं। ववर्त। येषां। राया। युक्ता। एषां। हिरण्ययी। ने
मऽधिता। न। पौंस्या। वृथाऽइव। विष्टऽअंता। प्र। तत्। दुःऽशीमे। पृथवाने। वेने। प्र। रामे। वोचं। असु
रे। मघवत्ऽसु। ये। युक्ताय। पंच। शता। अस्मऽयु। पथा। विऽश्रावि। एषां। अधि। इत्। नु। अत्र। स
प्ततिं। च। सप्त। च। सद्यः। दिदिष्ट। तान्वः। सद्यः। दिदिष्ट। पार्थ्यः। सद्यः। दिदिष्ट। मायवः॥२८॥ प्र। एते।

धं

प॰ अ॰ ४

वदंतु । प्र । वयं । वदाम । ग्रावऽभ्यः । वाचं । वदत । वदत्ऽभ्यः । यत् । अद्रयः । पर्वताः । साकं । आशवः । श्लोकं । घोषं । भरथ । इंद्राय । सोमिनः ॥ एते । वदंति । शतऽवत् । सहस्रऽवत् । अभि । क्रंदंति । हरितेभिः । आसऽभिः । विष्ट्वी । ग्रावाणः । सुऽकृतः । सुऽकृत्यया । होतुः । चित् । पूर्वे । हविःऽअद्यं । आशत ॥ एते । वदंति । अविदन् । अना । मधु । नि । ऊंखयंते । अधि । पक्वे । आमिषि । वृक्षस्य । शाखां । अरुणस्य । बप्सतः । ते । सुऽभर्वाः । वृषभाः । प्र । ईं । अराविषुः ॥ बृहत् । वदंति । मदिरेण । मंदिना । इंद्रं । क्रोशंतः । अविदन् । अना । मधु । संऽरभ्य । धीराः । स्वसृऽभिः । अनर्तिषुः । आऽघोषयंतः । पृथिवीं । उपब्दिऽभिः ॥ सुऽपर्णाः । वाचं । अक्रत । उप । द्यवि । आऽखरे । कृष्णाः । इषिराः । अनर्तिषुः । न्यक् । नि । यंति । उपरस्य । निःऽकृतं । पुरु । रेतः । दधिरे । सूर्यऽश्वितः ॥ ३ ॥ उग्राःऽइव । प्रऽवहंतः । सं । आयमुः । साकं । युक्ताः । वृषणः । बिभ्रतः । धुरः । यत् । श्वसंतः । जग्रसानाः । अराविषुः । शृण्वे । एषां । प्रोथथः । अर्वतांऽइव ।

४५

दशावनिऽभ्यः । दशऽकक्ष्येभ्यः । दशऽयोक्त्रेभ्यः । दशऽयोजनेभ्यः । दशाभीशुऽभ्यः । अर्चत । अजरेभ्यः । दश । धुरः । दश । युक्ताः । वहत्ऽभ्यः ॥ ते । अद्रयः । दशऽयंत्रासः । आशवः । तेषां । आऽधानं । परि । एति । हर्यतं । ते । ऊं इति । सुतस्य । सोम्यस्य । अंधसः । अंशोः । पीयूषं । प्रथमस्य । भेजिरे ॥ ते । सोमऽअदः । हरी इति । इंद्रस्य । निंसते । अंशुं । दुहंतः । अधि । आसते । गवि । तेभिः । दुग्धं । पपिऽवान् । सोम्यं । मधु । इंद्रः । वर्धते । प्रथते । वृषऽयते ॥ वृषा । वः । अंशुः । न । किल । रिषाथन । इळाऽवंतः । सदं । इत् । स्थन । आशिताः । रेवत्याःऽइव । वः । चारवः । स्थन । यस्य । ग्रावाणः । महसा । अजुषध्वं । अध्वरं ॥ १० ॥ तृदिलाः । अतृदिलासः । अद्रयः । अश्रमणाः । अशृथिताः । अमृत्यवः । अनातुराः । अजराः । स्थ । अमविष्णवः । सुऽपीवसः । अतृषिताः । अतृष्णऽजः ॥ ध्रुवाः । एव । वः । पितरः । युगेऽयुगे । क्षेमऽकामासः । सदसः । न । युंजते । अजुर्यासः । हरिऽसाचः । हरिद्रवः ।

८·अ·४

आ। द्यां। रवेण। पृथिवीं। अशुश्रवुः। तत्। इत्। वदंति। अद्रयः। वि। मोचने। यामन्। अंजःऽपाःऽइव। घ। इत्। उपब्दिऽभिः। वपंतः। बीजंऽइव। धान्यऽकृतः। पृंचंति। सोमं। न। मिनंति। बप्सतः। सुते। अध्वरे। अधि। वाचं। अक्रत। आ। क्रीळयः। न। मातरं। तुदंतः। वि। सु। मुंच। सुसुऽवुषः। मनीषां। वि। वर्त्ततां। अद्रयः। चायमानाः॥१४॥ ॥इत्यष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः॥ ॥हरिः ॐ रमू॥

४६

॥हये। जाये। मनसा। तिष्ठ। घोरे। वचांसि। मिश्रा। कृणवावहै। नु। न। नौ। मंत्राः। अनुदितासः। एते। मयः। करन्। परऽतरे। चन। अहन्। किं। एता। वाचा। कृणव। तव। अहं। प्र। अक्रमिषं। उषसां। अग्रियाऽइव। पुरूरवः। पुनः। अस्तं। परा। इहि। दुःऽआपना। वातःऽइव। अहं। अस्मि। इषुः। न। श्रिये। इषुऽधेः। असना। गोऽसाः। शतऽसाः। न। रंहिः। अवीरे। क्रतौ। वि। दविद्युतत्। न। उरा। न। मायुं। चितयंत। धुनयः। सा। वसु। दधती। श्वशुराय। वयः। उषः। यदि। वष्टि। अंतिऽगृहात्। अस्तं।

४६

ननक्षे। यस्मिन्। चाकन्। दिवा। नक्तं। श्नथिता। वैतसेन। त्रिः। स्म। मा। अह्नः। श्नथयः। वैतसेन। उत। स्म। मे। अव्यत्यै। पृणासि। पुरूरवः। अनु। ते। केतं। आयं। राजा। मे। वीर। तन्वः। तत्। आसीः॥५॥ ॥ या। सुऽजूर्णिः। श्रेणिः। सुम्नेऽआपिः। ह्रदेऽचक्षुः। न। ग्रंथिनी। चरण्युः। ताः। अंजयः। अरुणयः। न। सस्रुः। श्रिये। गावः। न। धेनवः। अनवंत। सं। अस्मिन्। जायमाने। आसत। ग्नाः। उत। ईं। अवर्धन्। नद्यः। स्वऽगूर्ताः। महे। यत्। त्वा। पुरूरवः। रणाय। अवर्धयन्। दस्युऽहत्याय। देवाः। सचा। यत्। आसु। जहतीषु। अत्कं। अमानुषीषु। मानुषः। निऽसेवे। अप। स्म। मत्। तरसंती। न। भुज्युः। ताः। अत्रसन्। रथऽस्पृशः। न। अश्वाः। यत्। आसु। मर्तः। अमृतासु। निऽस्पृक्। सं। क्षोणीभिः। क्रतुऽभिः। न। पृंक्ते। ताः। आतयः। न। तन्वः। शुंभत। स्वाः। अश्वासः। न। क्रीळयः। दंदशानाः। विऽद्युत्। न। या। पतंती। दविद्योत्। भरंती। मे। अप्या। काम्यानि। जनिष्टो इति। अपः। नर्यः। सुऽजातः।

प॰ अ॰ ५

४७

प्र । उर्वशी । तिरत । दीर्घं । आयुः ॥ १० ॥ जज्ञिषे । इत्था । गोऽपीथ्याय । हि । दधाथ । तत् । पुरूरवः । मे । ओजः ।
अशासं । त्वा । विदुषी । सस्मिन् । अहन् । न । मे । आ । अशृणोः । किं । अभुक् । वदासि । कदा । सूनुः । पितरं ।
जातः । इच्छात् । चक्रन् । न । अश्रु । वर्तयत् । विऽजानन् । कः । दंपती इति दंऽपती । सऽमनसा । वि । यूयोत् ।
अध । यत् । अग्निः । श्वशुरेषु । दीदयत् ॥ प्रति । ब्रवाणि । वर्तयते । अश्रु । चक्रन् । न । क्रंदत् । आऽध्ये । शिवा

न

यै । प्र । तत् । ते । हिनव । यत् । ते । अस्मे इति । परा । इहि । अस्तं । नहि । मूर । मा । आपः ॥ सुऽदेवः । अद्य । प्रऽप
तेत् । अनाऽवृत् । पराऽवतं । परमां । गंतवै । ऊं इति । अध । शयीत । निःऽऋतेः । उपऽस्थे । अध । एनं । वृ
काः । रभसासः । अद्युः ॥ पुरूरवः । मा । मृथाः । मा । प्र । पप्तः । मा । त्वा । वृकासः । अशिवासः । ऊं इति । क्ष
न् । न । वै । स्त्रैणानि । सख्यानि । संति । सालावृकाणां । हृदयानि । एता ॥ यत् । विऽरूपा । अचरं । म
र्त्येषु । अवसं । रात्रीः । शरदः । चतस्रः ॥ घृतस्य । स्तोकं । सकृत् । अह्नः । आश्नां । तात् । एव । इदं । त

४७

तृपाणा । चरामि ॥ अंतरिक्षऽप्रां । रजसः । विऽमानीं । उप । शिक्षामि । उर्वशीं । वसिष्ठः । उप । त्वा ।
रातिः । सुऽकृतस्य । तिष्ठात् । नि । वर्तस्व । हृदयं । तप्यते । मे ॥ इति । त्वा । देवाः । इमे । आहुः । ऐळ । यथा । ईं ।
एतत् । भवसि । मृत्युऽबंधुः ॥ प्रऽजा । ते । देवान् । हविषा । यजाति । स्वःऽगे । ऊं इति । त्वं । अपि । मादया
से ॥ ४ ॥ प्र । ते । महे । विदथे । शंसिषं । हरी इति । प्र । ते । वन्वे । वनुषः । हर्यतं । मदं ॥ घृतं । न । यः । हरिऽ
भिः । चारु । सेचते । आ । त्वा । विशंतु । हरिऽवर्पसं । गिरः ॥ हरिं । हि । योनिं । अभि । ये । संऽअस्वरन्
हिन्वंतः । हरी इति । दिव्यं । यथा । सदः ॥ आ । यं । पृणंति । हरिऽभिः । न । धेनवः । इंद्राय । शूषं । हरिऽवं
तं । अर्चत ॥ सः । अस्य । वज्रः । हरितः । यः । आयसः । हरिः । निऽकामः । हरिः । आ । गभस्त्योः ॥ द्यु
म्नी । सुऽशिप्रः । हरिमन्युऽसायकः । इंद्रे । नि । रूपा । हरिता । मिमिक्षिरे ॥ दिवि । न । केतुः । अधि ।
धायि । हर्यतः । विव्यचत् । वज्रः । हरितः । न । रंह्या ॥ तुदत् । अहिं । हरिऽशिप्रः । यः । आयसः । स

हस्तऽश्लोकाः । अभवत् । हरिऽभरः । त्वंऽत्वं । अहर्यथाः । उपऽस्तुतः । पूर्वेभिः । इंद्र । हरिऽकेश । य
ज्वऽभिः । त्वं । हर्यसि । तव । विश्वं । उक्थ्यं । असामि । राधः । हरिऽजात । हर्यतं ॥ ५ ॥ ता । वज्रिणं ।
मंदिनं । स्तोम्यं । मदे । इंद्रं । रथे । वहतः । हर्यता । हरी इति । पुरूणि । अस्मै । सवनानि । हर्यते । इंद्राय ।
सोमाः । हरयः । दधन्विरे । अरं । कामाय । हरयः । दधन्विरे । स्थिराय । हिन्वन् । हरयः । हरी इति । तु
रा । अर्वत्ऽभिः । यः । हरिऽभिः । जोषं । ईयते । सः । अस्य । कामं । हरिऽवंतं । आनशे । हरिऽश्मशा
रुः । हरिऽकेशः । आयसः । तुरःऽपेये । यः । हरिऽपाः । अवर्द्धत ।०। वाजिनीऽवसुः । अति । विश्वा ।
दुःऽइता । पारिषत् । हरी इति । स्रुवाऽइव । यस्य । हरिणी इति । विऽपेततुः । शिप्रे इति । वाजाय । हरि
णी इति । दविध्वतः । प्र । यत् । कृते । चमसे । मर्मृजत् । हरी इति । [illegible] पीत्वा । मदस्य । हर्यतस्य । अंध
सः । उत । स्म । सद्म । हर्यतस्य । पस्त्योः । अत्यः । न । वाजं । हरिऽवान् । अचिक्रदत् । मही । चित् । हि ।

धिषणा । अहर्यत् । ओजसा । बृहत् । वयः । दधिषे । हर्यतः । चित् । आ ॥ ५ ॥ आ । रोदसी इति । ह
र्यमाणः । महिऽत्वा । नव्यंऽनव्यं । हर्यसि । मन्म । नु । प्रियं । प्र । पस्त्यं । असुर । हर्यतं । गोः । आविः । कृधि ।
हरये । सूर्याय । आ । त्वा । हर्यंतं । प्रऽयुजः । जनानां । रथे । वहंतु । हरिऽशिप्रं । इंद्र । पिब । यथा । प्रतिऽभृत
स्य । मध्वः । हर्यन् । यज्ञं । सधऽमादे । दशऽओणिं । अपाः । पूर्वेषां । हरिऽवः । सुतानां । अथो इति । इदं । सवनं ।
केवलं । ते । ममद्धि । सोमं । मधुऽमंतं । इंद्र । सत्रा । वृषन् । जठरे । आ । वृषस्व ॥ ३ ॥ याः । ओषधीः । पूर्वाः । जा
ताः । देवेभ्यः । त्रिऽयुगं । पुरा । मनै । नु । बभ्रूणां । अहं । शतं । धामानि । सप्त । च । शतं । वः । अंब । धामानि ।
सहस्रं । उत । वः । रुहः । अध । शतऽक्रत्वः । यूयं । इमं । मे । अगदं । कृत । ओषधीः । प्रति । मोदध्वं । पुष्पऽ
वतीः । प्रऽसूवरीः । अश्वाःऽइव । सऽजित्वरीः । वीरुधः । पारयिष्ण्वः । ओषधीः । इति । मातरः । तत् । वः । दे
वीः । उप । ब्रुवे । सनेयं । अश्वं । गां । वासः । आत्मानं । तव । पूरुष । अश्वत्थे । वः । निऽसदनं । पर्णे । वः । वसतिः ।

प॰अ॰५

४९

कृता। गोऽभाजः। इत्। किल। असथ। यत्। सनवथ। पुरुषं॥५॥ यत्र। ओषधीः। संऽअग्मत। राजा
नः। समितौऽइव। विप्रः। सः। उच्यते। भिषक्। रक्षःऽहा। अमीवऽचातनः। अश्वऽवतीं। सोमऽवतीं।
ऊर्जयंतीं। उत्ऽओजसं। आ। अवित्सि। सर्वाः। ओषधीः। अस्मै। अरिष्टऽतातये। उत्। शुष्माः।
ओषधीनां। गावः। गोस्थात्ऽइव। ईरते। धनं। सनिष्यंतीनां। आत्मानं। तव। पुरुष। इष्कृतिः। नाम। वः।
माता। अथो इति। यूयं। स्थ। निःऽकृतीः। सीराः। पतत्रिणीः। स्थन। यत्। आमयति। निः। कृथ। अति।
विश्वाः। परिऽस्थाः। स्तेनःऽइव। व्रजं। अक्रमुः। ओषधीः। प्र। अचुच्यवुः। यत्। किं। च। तन्वः। र
पः॥१०॥ यत्। इमाः। वाजयन्। अहं। ओषधीः। हस्ते। आऽदधे। आत्मा। यक्ष्मस्य। नश्यति। पुरा।
जीवऽगृभः। यथा। यस्य। ओषधीः। प्रऽसर्पथ। अंगंऽअंगं। परुःऽपरुः। ततः। यक्ष्मं। वि। बाधध्वे।
उग्रः। मध्यमशीःऽइव। साकं। यक्ष्म। प्र। पत। चाषेण। किकिदीविना। साकं। वातस्य। ध्राज्या। साकं। न

४९

श्याः। निऽहाकया। अन्या। वः। अन्यां। अवतु। अन्या। अन्यस्याः। उप। अवत। ताः। सर्वाः। संऽ
विदानाः। इदं। मे। प्र। अवत। वचः। याः। फलिनीः। याः। अफलाः। अपुष्पाः। याः। च। पुष्पिणीः।
बृहस्पतिऽप्रसूताः। ताः। नः। मुंचंतु। अंहसः॥१०॥ मुंचंतु। मा। शपथ्यात्। अथो इति। वरुण्या
त्। उत। अथो इति। यमस्य। पड्बीशात्। सर्वस्मात्। देवऽकिल्बिषात्। अवऽपतंतीः। अवद
न्। दिवः। ओषधयः। परि। यं। जीवं। अश्नवामहै। न। सः। रिष्याति। पुरुषः। याः। ओषधीः।
सोमऽराज्ञीः। बह्वीः। शतऽविचक्षणाः। तासां। त्वं। असि। उत्ऽतमा। अरं। कामाय। शं। हृदे।
१०। विऽस्थिताः। पृथिवीं। अनु। बृहस्पतिऽप्रसूताः। अस्यै। सं। दत्त। वीर्यं। मा। वः। रिषत्।
खनिता। यस्मै। च। अहं। खनामि। वः। द्विऽपत्। चतुःऽपत्। अस्माकं। सर्वं। अस्तु। अनातुरं।
याः। च। इदं। उपऽशृण्वंति। याः। च। दूरं। पराऽगताः। सर्वाः। संऽगत्य। वीरुधः। ०। ओषधयः।

प॰ अ॰ ५

सं। वदंते। सोमेन। सह। राज्ञा। यस्मै। कृणोति। ब्राह्मणः। तं। राजन्। पारयामसि। त्वं। उत्ऽतमा। अ
सि। ओषधे। तव। वृक्षाः। उपस्तयः। उपस्तिः। अस्तु। सः। अस्माकं। यः। अस्मान्। अभिऽदास
ति॥११॥ बृहस्पते। प्रति। मे। देवतां। इहि। मित्रः। वा। यत्। वरुणः। वा। असि। पूषा। आदित्यैः।

५०

वा। यत्। वसुऽभिः। मरुत्वान्। सः। पर्जन्यं। शंऽतनवे। वृषय। आ। दूतः। अजिरः। चिकित्वान्। त्व
त्। देवऽआपे। अभि। मां। आ। अगच्छत्। प्रतीचीनः। प्रति। मां। आ। ववृत्स्व। दधामि। ते। द्युऽमतीं। वा
चं। आसन्। अस्मे इति। धेहि। द्युऽमतीं। वाचं। आसन्। बृहस्पते। अनमीवां। इषिरां। यया। वृ
ष्टिं। शंऽतनवे। वनाव। दिवः। द्रप्सः। मधुऽमान्। आ। विवेश। आ। नः। द्रप्साः। मधुऽमन्तः। विशन्
तु। इंद्र। देहि। अधिऽरथं। सहस्रं। नि। सीद। होत्रं। ऋतुऽथा। यजस्व। देवान्। देवऽआपे। हविषा।
सपर्य। आर्ष्टिषेणः। होत्रं। ऋषिः। निऽसीदन्। देवऽआपिः। देवऽसुमतिं। चिकित्वान्। सः। उ

देवः।

५०

त्ऽतरस्मात्। अधरं। समुद्रं। अपः। दिव्याः। असृजत्। वर्ष्याः। अभि। अस्मिन्। समुद्रे। अधि। उत्ऽ
तरस्मिन्। आपः। देवेभिः। निऽवृताः। अतिष्ठन्। ताः। अद्रवन्। आर्ष्टिषेणेन। सृष्टाः। देवऽआ
पिना। प्रऽइताः। मृक्षिणीषु॥१२॥ यत्। देवऽआपिः। शंऽतनवे। पुरःऽहितः। होत्राय। वृतः। कृपयन्।
अदीधेत्। देवऽश्रुतं। वृष्टिऽवनिं। रराणः। बृहस्पतिः। वाचं। अस्मै। अयच्छत्। यं। त्वा। देवऽआ
पिः। शुशुचानः। अग्ने। आर्ष्टिषेणः। मनुष्यः। संऽईधे। विश्वेभिः। देवैः। अनुऽमद्यमानः।
प्र। पर्जन्यं। ईरय। वृष्टिऽमंतं। त्वां। पूर्वे। ऋषयः। गीःऽभिः। आयन्। त्वां। अध्वरेषु। पुरुऽहूत।
विश्वे। सहस्राणि। अधिऽरथानि। अस्मे इति। आ। नः। यज्ञं। रोहित्ऽअश्व। उप। याहि। एतानि।
अग्ने। नवतिः। नव। त्वे इति। आऽहुतानि। अधिऽरथा। सहस्रा। तेभिः। वर्द्धस्व। तन्वः। शूर। पू
र्वीः। दिवः। नः। वृष्टिं। इषितः। रिरीहि। एतानि। अग्ने। नवतिं। सहस्रा। सं। प्र। यच्छ। वृष्णे। इंद्राय।

षि

१०अ०५

भागं। विद्वान्। पथः। ऋतुऽथा। देवऽयानान्। अपि। ओमानं। दिवि। देवेषु। धेहि। अग्ने। बाध
स्व। वि। मृधः। वि। दुःऽगहा। अप। अमीवां। अप। रक्षांसि। सेध। अस्मात्। समुद्रात्। बृहतः। दिवः।
नः। अपां। भूमानं। उप। नः। सृज। इह॥१२॥ कं। नः। चित्रं। इषण्यसि। चिकित्वान्। पृथुऽग्मानं।
वाश्रं। वृधध्यै। कत्। तस्य। दातु। शवसः। विऽउष्टौ। तक्षत्। वज्रं। वृत्रऽतुरं। अपिन्वत्। सः।
हि। द्युता। विऽद्युता। वेति। साम। पृथुं। योनिं। असुरऽत्वा। आ। ससाद। सः। सऽनीळेभिः। प्र
सहानः। अस्य। भ्रातुः। न। ऋते। सप्तथस्य। मायाः। सः। वाजं। याता। अपदुःऽपदा। यन्। स्वःऽ
साता। परि। सदत्। सनिष्यन्। अनर्वा। यत्। शतऽदुरस्य। वेदः। घ्नन्। शिश्नऽदेवान्। अभि। व
र्पसा। भूत्। सः। यह्व्यः। अवनीः। गोषु। अर्वा। आ। जुहोति। प्रऽधन्यासु। सस्रिः। अपादः।
यत्र। युज्यासः। अरथाः। द्रोणिऽअश्वासः। ईरते। घृतं। वाः। इति वाः। सः। रुद्रेभिः। अश

५१

स्तऽवारः। ऋभ्वा। हित्वी। गयं। आरेऽअवद्यः। आ। अगात्। वम्रस्य। मन्ये। मिथुना। विवव्री
इति विऽवव्री। अन्नं। अभिऽइत्य। अरोदयत्। मुषायन्। सः। इत्। दासं। तुविऽरवं। पतिः। दन्।
षट्ऽअक्षं। त्रिऽशीर्षाणं। दमन्यत्। अस्य। त्रितः। नु। ओजसा। वृधानः। विपा। वराहं। अयःऽअ
ग्रया। हन्निति हन्॥१४॥ सः। द्रुह्वणे। मनुषे। ऊर्ध्वसानः। आ। साविषत्। अर्शसानाय। शरुं। सः।
नृऽतमः। नहुषः। अस्मत्। सुऽजातः। पुरः। अभिनत्। अर्हन्। दस्युऽहत्ये। सः। अभ्रियः। न।
यवसे। उदन्यन्। क्षयाय। गातुं। विदत्। नः। अस्मे इति। उप। यत्। सीदत्। इंदुं। शरीरैः। श्येनः।
अयःऽअपाष्टिः। हंति। दस्यून्। सः। व्राधतः। शवसा। नेभिः। अस्य। कुत्साय। शुष्णं। कृपणे। परा।
अदात्। अयं। कविं। अनयत्। शस्यमानं। अत्कं। यः। अस्य। सनिता। उत। नृणां। अयं। दशस्यन्।
नर्येभिः। अस्य। दस्मः। देवेभिः। वरुणः। न। मायी। अयं। कनीनः। ऋतुऽपाः। अवेदि। अमिमीत।

प॰ अ॰ ५

अरंहो । यः । चतुःऽपात् । अस्य । स्तोमेभिः । औशिजः । ऋजिश्वा । व्रजं । दरयत् । वृषभेण । पिप्रोः । सु
त्वा । यत् । यजतः । दीदयत् । गीः । पुरः । इयानः । अभि । वर्पसा । भूत् । एव । महः । असुर । वक्ष
थाय । वम्रकः । पट्ऽभिः । उप । सर्पत् । इंद्रं । सः । इयानः । करति । स्वस्तिं । अस्मै ॥०॥१५॥ ॥ ॥

५२

अनुवाकः ॥ ॥इंद्र । दृह्य । मघऽवन् । त्वाऽवत् । इत् । भुजे । इह । स्तुतः । सुतऽपाः । बोधि । नः । वृ
धे । देवेभिः । नः । सविता । प्र । अवतु । श्रुतं । आ । सर्वऽतातिं । अदितिं । वृणीमहे ॥ भराय । सु । भरत ।
भागं । ऋत्वियं । प्र । वायवे । शुचिऽपे । क्रंदत्ऽइष्टये । गोः । रसस्य । यः । पयसः । पीतिं । आनशे ।०। आ । नः ।
देवः । सविता । साविषत् । वयः । ऋजुऽयते । यजमानाय । सुन्वते । यथा । देवान् । प्रतिऽभूषेम । पाकऽव
त् ।०। इंद्रः । अस्मे । इति । सुऽमनाः । अस्तु । विश्वहा । राजा । सोमः । सुवितस्य । अधि । एतु । नः । यथाऽ
यथा । मित्रऽधितानि । संऽदधुः ।०। इंद्रः । उक्थेन । शवसा । परुः । दधे । बृहस्पते । प्रऽतरीता ।

५२

असि । आयुषः । यज्ञः । मनुः । प्रऽमतिः । नः । पिता । हि । कं ।०। इंद्रस्य । नु । सुऽकृतं । दैव्यं । सहः ।
अग्निः । गृहे । जरिता । मेधिरः । कविः । यज्ञः । च । भूत् । विदथे । चारुः । अंतमः ।०॥१६॥ न । वः ।
गुहा । चकृम । भूरि । दुःऽकृतं । न । आविः । त्यं । वसवः । देवऽहेळनं । माकिः । नः । देवाः । अनृत
स्य । वर्पसः ।०। अप । अमीवां । सविता । साविषत् । न्यक् । वरीयः । इत् । अप । सेधंतु । अद्रयः ।
०। ऊर्ध्वः । ग्रावा । वसवः । अस्तु । सोतरि । विश्वा । द्वेषांसि । सनुतः । युयोत । सः । नः । देवः । सवि
ता । पायुः । ईड्यः ।०। ऊर्जं । गावः । यवसे । पीवः । अत्तन । ऋतस्य । याः । सदने । कोशे । अंग्ध्वे ।
तनूः । एव । तन्वः । अस्तु । भेषजं ।०। क्रतुऽप्रावा । जरिता । शश्वतां । अवः । इंद्रः । इत् । भद्रा ।
प्रऽमतिः । सुतऽवतां । पूर्णं । ऊधः । दिव्यं । यस्य । सिक्तये ।०। चित्रः । ते । भानुः । क्रतुऽप्राः ।
अभिष्टिः । संति । स्पृधः । जरणिऽप्राः । अधृष्टाः । रजिष्ठया । रज्या । पश्वः । आ । गोः । तूतूर्ष

प॰अ॰५

५३

ति। परि। अग्नीं। दु वसुः॥ १७॥ उत्। बुध्यध्वं। सऽमनसः। सखायः। सं। अग्निं। इंध्वं। बहवः। सऽ
नीळाः। ०। इंद्रऽवतः। अवसे। नि। ह्वये। वः। मंद्रा। कृणुध्वं। धियः। आ। तनुध्वं। नावं। अरित्रऽ
परणीं। कृणुध्वं। इष्कृणुध्वं। आयुधा। अरं। कृणुध्वं। प्रांचं। यज्ञं। प्र। नयत। सखायः। युनक्त।
सीरा। वि। युगा। तनुध्वं। कृते। योनौ। वपत। इह। बीजं। गिरा। च। श्रुष्टिः। सऽभराः। असत्।
नः। नेदीयः। इत्। सृण्यः। पक्वं। आ। इयात्। सीरा। युंजंति। कवयः। युगा। वि। तन्वते। पृथक्।
धीराः। देवेषु। सुम्नऽया। निः। आऽहावान्। कृणोतन। सं। वरत्राः। दधातन। सिंचामहै। अवतं।
उद्रिणं। वयं। सुऽसेकं। अनुपऽक्षितं। इष्कृतऽआहावं। अवतं। सुऽवरत्रं। सुऽसेचनं। उद्रिणं।
सिंचे। अक्षितं॥ १८॥ प्रीणीत। अश्वान्। हितं। जयाथ। स्वस्तिऽवाहं। रथं। इत्। कृणुध्वं। द्रोणऽआ
हावं। अवतं। अश्मऽचक्रं। अंसत्रऽकोशं। सिंचत। नृऽपानं। व्रजं। कृणुध्वं। सः। हि। वः। नृऽपानः।

५३

वर्म। सीव्यध्वं। बहुला। पृथूनि। पुरः। कृणुध्वं। आयसीः। अधृष्टाः। मा। वः। सुस्रोत्। चम
सः। दृंहत। तं। आ। वः। धियं। यज्ञियां। वर्त्ते। ऊतये। देवाः। देवीं। यजतां। यज्ञियां। दुहा। ०। आ।
तु। सिंच। हरिं। ईं। द्रोः। उपऽस्थे। वाशीभिः। तक्षत। अश्मन्ऽमयीभिः। परि। स्वजध्वं। दश। क
क्ष्याभिः। उभे इति। धुरौ। प्रति। वह्निं। युनक्त। उभे इति। धुरौ। वह्निः। आऽपिब्दमानः। अंतः।
योनाऽइव। चरति। द्विऽजानिः। वनस्पतिं। वने। आ। अस्थापयध्वं। नि। सु। दधिध्वं। अखनं
तः। उत्सं। कपृत्। नरः। कपृथं। उत्। दधातन। चोदयत। खुदत। वाजऽसातये। निःऽटिग्र्यः। पुत्रं।
आ। च्यवय। ऊतये। इंद्रं। सऽबाधः। इह। सोमऽपीतये॥ १९॥ प्र। ते। रथं। मिथुऽकृतं। इंद्रः। अव
तु। धृष्णुऽया। अस्मिन्। आजौ। पुरुऽहूत। श्रवाय्ये। धनऽभक्षेषु। नः। अव। उत। स्म। वातः। व
हति। वासः। अस्याः। अधिऽरथं। यत्। अजयत्। सहस्रं। रथीः। अभूत्। मुद्गलानी। गोऽइष्टौ।

१०.अ.५

भरे। कृतं। वि। अचेत्। इंद्रऽसेना। अंतः। यच्छ। जिघांसतः। वज्रं। इंद्र। अभिऽदासतः। दासस्य। वा।
मघऽवन्। आर्यस्य। वा। सनुतः। यवय। वधं। उद्नः। ह्रदं। अपिबत्। जर्हृषाणः। कूटं। स्म।
तृंहत्। अभिऽमातिं। एति। मुष्कऽभारः। श्रवः। इच्छमानः। अजिरं। बाहू इति। अभरत्।
सिसासन्। नि। अक्रंदयन्। उपऽयंतः। एनं। अमेहयन्। वृषभं। मध्ये। आजेः। तेन। सूभर्वं।
शतऽवत्। सहस्रं। गवां। मुद्गलः। प्रऽधने। जिगाय। ककर्दवे। वृषभः। युक्तः। आसीत्। अवाव
चीत्। सारथिः। अस्य। केशी। दुधेः। युक्तस्य। द्रवतः। सह। अनसा। ऋच्छंति। स्म। निःऽपदः।
मुद्गलानीं। २०। उत। प्रऽधिं। उत्। अहन्। अस्य। विद्वान्। उप। अयुनक्। वंसगं। अत्र। शिक्षन्।
इंद्रः। उत्। आवत्। पतिं। अघ्न्यानां। अरंहत। पद्याभिः। ककुत्ऽमान्। शुनं। अष्ट्रऽवी। अच
रत्। कपर्दी। वरत्रायां। दारु। आऽनह्यमानः। नृम्णानि। कृण्वन्। बहवे। जनाय। गाः। पस्पशा

५४

५४

नः। तविषीः। अधत्त। इमं। तं। पश्य। वृषभस्य। युंजं। काष्ठायाः। मध्ये। द्रुऽघनं। शयानं। येन।
जिगाय। शतऽवत्। सहस्रं। गवां। मुद्गलः। पृतनाज्येषु। आरे। अघा। कः। नु। इत्था। ददर्श। यं। युं
जंति। तं। ऊं इति। आ। स्थापयंति। न। अस्मै। तृणं। न। उदकं। आ। भरंति। उत्ऽतरः। धुरः। वहति।
प्रऽदेदिशत्। परिऽवृक्ताऽइव। पतिऽविद्यं। आनट्। पीप्याना। कूचक्रेणऽइव। सिंचन्। एषऽएष्या।
चित्। रथ्या। जयेम। सुऽमंगलं। सिनऽवत्। अस्तु। सातं। त्वं। विश्वस्य। जगतः। चक्षुः। इंद्र। असि। च
क्षुषः। वृषा। यत्। आजिं। वृषणा। सिसाससि। चोदयन्। वध्रिणा। युजा। ॥२१॥ आशुः। शिशानः।
वृषभः। न। भीमः। घनाघनः। क्षोभणः। चर्षणीनां। संऽक्रंदनः। अनिऽमिषः। एकऽवीरः। शतं।
सेनाः। अजयत्। साकं। इंद्रः। संऽक्रंदनेन। अनिऽमिषेण। जिष्णुना। युत्ऽकारेण। दुःऽच्यवनेन। धृष्णु
ना। तत्। इंद्रेण। जयत। तत्। सहध्वं। युधः। नरः। इषुऽहस्तेन। वृष्णा। सः। इषुऽहस्तैः। सः। निषंगिऽ

प॰ अ॰ ५

भिः । वशी । संऽस्रष्टा । सः । युधः । इंद्रः । गणेन । संसृष्टऽजित् । सोमऽपाः । बाहुऽशर्धी । उग्रऽध
न्वा । प्रतिऽहिताभिः । अस्ता । बृहस्पते । परि । दीय । रथेन । रक्षःऽहा । अमित्रान् । अपऽबाधमा
नः । प्रऽभंजन् । सेनाः । प्रऽमृणः । युधा । जयन् । अस्माकं । एधि । अविता । रथानां । बलऽविज्ञा
यः । स्थविरः । प्रऽवीरः । सहस्वान् । वाजी । सहमानः । उग्रः । अभिऽवीरः । अभिऽसत्वा । सहःऽज
जाः । जैत्रं । इंद्र । रथं । आ । तिष्ठ । गोऽवित् । गोत्रऽभिदं । गोऽविदं । वज्रऽबाहुं । जयंतं । अज्म ।
प्रऽमृणंतं । ओजसा । इमं । सऽजाताः । अनु । वीरयध्वं । इंद्रं । सखायः । अनु । सं । रभध्वं ॥ २२ ॥
अभि । गोत्राणि । सहसा । गाहमानः । अदयः । वीरः । शतऽमन्युः । इंद्रः । दुःऽच्यवनः । पृतनाषा
ट् । अयुध्यः । अस्माकं । सेनाः । अवतु । प्र । युत्ऽसु । इंद्रः । आसां । नेता । बृहस्पतिः । दक्षिणा ।
यज्ञः । पुरः । एतु । सोमः । देवऽसेनानां । अभिऽभंजतीनां । जयंतीनां । मरुतः । यंतु । अग्रं । इंद्रस्य ।

५५

वृष्णः । वरुणस्य । राज्ञः । आदित्यानां । मरुतां । शर्द्धः । उग्रं । महाऽमनसां । भुवनऽच्यवानां । घोषः । दे
वानां । जयतां । उत् । अस्थात् । उत् । हर्षय । मघऽवन् । आयुधानि । उत् । सत्वनां । मामकानां । मनांसि । उ
त् । वृत्रऽहन् । वाजिनां । वाजिनानि । उत् । रथानां । जयतां । यंतु । घोषाः । अस्माकं । इंद्रः । संऽऋतेषु । ध्व
जेषु । अस्माकं । याः । इषवः । ताः । जयंतु । अस्माकं । वीराः । उत्ऽतराः । भवंतु । अस्मान् । ऊं इति । देवाः । अ
वत । हवेषु । अमीषां । चित्तं । प्रतिऽलोभयंती । गृहाण । अंगानि । अप्वे । परा । इहि । अभि । प्र । इ
हि । निः । दह । हृत्ऽसु । शोकैः ॥ ० ॥ प्र । इत । जयत । नरः । इंद्रः । वः । शर्म । यच्छतु । उग्राः । वः । संतु । बाहवः ।
अनाधृष्याः । यथा । असथ ॥ २३ ॥ असावि । सोमः । पुरुऽहूत । तुभ्यं । हरिऽभ्यां । यज्ञं । उप । याहि ।
तूयं । तुभ्यं । गिरः । विप्रऽवीराः । इयानाः । दधन्विरे । इंद्र । पिब । सुतस्य । अप्ऽसु । धूतस्य । ह
रिऽवः । पिब । इह । नृऽभिः । सुतस्य । जठरं । पृणस्व । मिमिक्षुः । यं । अद्रयः । इंद्र । तुभ्यं । तेभिः ।

त

पं॰ अ॰ ५ वर्द्धस्व। मदे। उक्थऽवाहः। आ। उग्रं। पीतिं। इष्टे। इयमि। सत्यं। अऽये। सुतस्य। हरिऽअश्वा। तुभ्यं।
इंद्र। धेनाभिः। इह। मादयस्व। धीभिः। विश्वाभिः। शच्या। गृणानः। उती। शचीऽव। तव। वीर्येण। व
यः। दधानाः। उशिजः। ऋतऽज्ञाः। प्रजाऽवत्। इंद्र। मनुषः। दुरोणे। तस्थुः। गृणंतः। सधऽमाद्यासः।
५६ प्रनीतिऽभिः। ते। हरिऽअश्व। सुऽस्तोः। सुऽसुम्नस्य। पुरुऽरुचः। जनासः। मंहिष्ठां। ऊतिं। विऽ
तिरे। दधानाः। स्तोतारः। इंद्र। तव। सूनृताभिः॥ २४॥ उप। ब्रह्माणि। हरिऽवः। हरिऽभ्यां। सोम
स्य। याहि। पीतये। सुतस्य। इंद्र। त्वा। यज्ञः। क्षममाणं। आनट्। दाश्वान्। असि। अध्वरस्य। प्रऽ
केतः। सहस्रऽवाजा। अभिमातिऽसहा। सुतेऽरणं। मघऽवा। न। सुऽवृक्तिं। उप। भूषति। गिरः। ५६
अप्रतिऽइतं। इंद्र। नमस्या। जरितुः। पनंत। सस्रुः। आपः। देवीः। सुऽरणाः। असंक्ताः। या
भिः। सिंधुं। अतरः। इंद्र। पूःऽभित्। नवतिं। स्रोत्याः। नव। च। स्रवंतीः। देवेभ्यः। गातुं। म

नुषे। च। विंदः। अपः। महीः। अभिऽशस्तेः। अमुंचः। अजागः। आसा। अधि। देवः। एकः। इंद्र। याः।
त्वं। वृत्रऽतूर्ये। चकर्थ। ताभिः। विश्वऽआयुः। तन्वं। पुपुष्याः। वीरेण्यः। क्रतुः। इंद्रः। सुऽशस्तिः।
उत। अपि। धेना। पुरुऽहूतं। ईट्टे। आ। दीयत्। वृत्रं। अकृणोत्। ऊं इति। लोकं। ससहे। शक्रः। पृतनाः। अ
भिऽस्टिः॥ ०॥ २५॥ कदा। वसो इति। स्तोत्रं। हर्यते। आ। अव। श्मशा। रुधत्। वाः। इति। वाः। दीर्घं। सुतं। वा
ताप्याय। हरी इति। यस्य। सुऽयुजा। विऽव्रता। वेः। अर्वंता। अनु। शेपा। उभा। रजी इति। न। केशिना। प
तिः। दन्। अप। योः। इंद्रः। पापऽजे। आ। मर्त्तः। न। शश्रमाणः। बिभीवान्। शुभे। यत्। युयुजे। तवि
षीऽवान्। सत्वा। आयोः। इंद्रः। चर्हिषे। आ। उपानसः। सपर्यन्। नदयोः। विऽव्रतयोः। शूरः। इंद्रः।
अधि। यः। तस्थौ। केशऽवंता। व्यचस्वंता। न। पुष्ट्यै। वनोति। शिप्राभ्यां। शिप्रिणीऽवान्॥ २६॥
प्र। अस्तोत्। ऋष्वऽओजाः। ऋष्वेभिः। ततक्ष। शूरः। शवसा। ऋभुः। न। क्रतुऽभिः। मातरिश्वा।

प॰अ॰५

वज्रं। यः। चक्रे। सुऽहनाय। दस्यवे। हिरीमशः। हिरीमान्। अरुतऽहनुः। अद्भुतं। न। रजः॥ अ
व। नः। वृजिना। शिशीहि। ऋचा। वनेम। अनृचः। न। अब्रह्मा। यज्ञः। ऋधक्। जोषति। त्वे इति॥ ऊ
र्ध्वा। यत्। ते। त्रेतिनी। भूत्। यज्ञस्य। धूःऽसु। सद्मन्। सऽजूः। नावं। स्वऽयशसं। सचा। आयोः॥ श्रि
ये। ते। पृश्निः। उपऽसेचनी। भूत्। श्रिये। दर्विः। अरेपाः। यया। स्वे। पात्रे। सिंचसे। उत्॥ शतं। वा। यत्।
असुर्य। प्रति। त्वा। सुऽमित्रः। इत्था। अस्तौत्। दुःऽमित्रः। इत्था। अस्तौत्। आवः। यत्। दस्युऽहत्ये।
कुत्सऽपुत्रं। प्र। आवः। कुत्सऽवत्सं॥ २७॥ ॥ इत्यष्टमाष्टके पंचमोध्यायः॥ ॥ हरिः ओं॥ ॥

५७

॥ उभौ। उं इति। नूनं। तत्। इत्। अर्थयेथे इति। वि। तन्वाथे इति। धियः। वस्त्रा। अपसाऽइव। सध्रीची
ना। यातवे। प्र। ईं। अजीगरिति। सुदिनाऽइव। पृक्षः। आ। तंसयेथे इति। उष्टाराऽइव। फर्वरेषु। श्रये
थे इति। प्रायोगाऽइव। श्वात्र्या। शासुः। आ। इत्। अथः। दूताऽइव। हि। स्थः। यशसा। जनेषु। मा। अप। स्था

तं। महिषाऽइव। अवऽपानात्। साकंऽयुजा। शकुनस्यऽइव। पक्षा। पश्वाऽइव। चित्रा। यजुः। आ।
गमिष्टं। अग्निःऽइव। देवऽयोः। दीदिऽवांसा। परिज्मानाऽइव। यजथः। पुरुऽत्रा॥ आपी इति। वः।
अस्मे इति। पितराऽइव। पुत्रा। उग्राऽइव। रुचा। नृपती इवेति नृपतीऽइव। तुर्य्यै। इर्याऽइव। पुष्ट्यै। कि
रणाऽइव। भुज्यै। श्रुष्टीवानाऽइव। हवं। आ। गमिष्टं॥ वंसगाऽइव। पूषर्या। शिंबाता। मित्राऽइव।
ऋता। शतरा। शातपंता। वाजाऽइव। उच्चा। वयसा। घर्म्येऽस्था। मेषाऽइव। इषा। सपर्या। पुरीषा॥
॥१॥ सृण्याऽइव। जर्भरी इति। तुर्फरीतू इति। नैतोशाऽइव। तुर्फरी इति। पर्फरीका। उदन्यजाऽइव।
जेमना। मदेरू इति। ता। मे। जराय्वु। अजरं। मरायु॥ पज्राऽइव। चर्चरं। जारं। मरायु। क्षद्मऽइव।
अर्थेषु। तर्तरीथः। उग्रा॥ ऋभू इति। न। आपत्। खरं। अज्रा। खरः। वायुः। न। पर्फरत्। क्षयत्। रयी
णां॥ घर्माऽइव। मधु। जठरे। सनेरू इति। भगेऽअविता। तुर्फरी इति। फारिवा। अरं॥ पतराऽइव। चचरा

प॰अ॰६

रा। चंद्रऽनिर्निक्। मनःऽऋंगा। मनन्या। न। जग्मी इति। बृहंताऽइव। गंभरेषु। प्रतिऽस्थां। पादाऽ
इव। गाधं। तरते। विदाथः। कर्णाऽइव। शासुः। अनु। हि। स्मरथः। अंशाऽइव। नः। भजतं।
चित्रं। अप्नः। आरंगराऽइव। मधु। आ। ईरयेथे इति। सारघाऽइव। गवि। नीचीनऽबा

५८

रे। कीनाराऽइव। स्वेदं। आऽसिस्विदाना। क्षामाऽइव। ऊर्जा। सुयवसऽअत्। सचेथे इति।
ऋध्याम। स्तोमं। सनुयाम। वाजं। आ। नः। मंत्रं। सऽरथा। इह। उप। यातं। यशः। न। पक्वं।
मधु। गोषु। अंतः। आ। भूतऽअंशः। अश्विनोः। कामं। अप्राः॥ २॥ आविः। अभूत्। महि।
माघोनं। एषां। विश्वं। जीवं। तमसः। निः। अमोचि। महि। ज्योतिः। पितृऽभिः। दत्तं। आ। अ

५८

गात्। उरुः। पंथाः। दक्षिणायाः। अदर्शि। उच्चा। दिवि। दक्षिणाऽवंतः। अस्थुः। ये। अश्वऽदाः।
सह। ते। सूर्येण। हिरण्यऽदाः। अमृतऽत्वं। भजंते। वासःऽदाः। प्र। तिरंते। आयुः। दैवी। पूर्तिः।
सोम।

दक्षिणा। देवऽयज्या। न। कवऽअरिभ्यः। नहि। ते। पृणंति। अथ। नरः। प्रयतऽदक्षिणासः। अवद्यऽभि
या। बहवः। पृणंति। शतऽधारं। वायुं। अर्कं। स्वःऽविदं। नृऽचक्षसः। ते। अभि। चक्षते। हविः। ये। पृणंति।
प्र। च। यच्छंति। संऽगमे। ते। दक्षिणां। दुहते। सप्तऽमातरं। दक्षिणाऽवान्। प्रथमः। हूतः। एति। दक्षिणाऽ
वान्। ग्रामऽनीः। अग्रं। एति। तं। एव। मन्ये। नृऽपतिं। जनानां। यः। प्रथमः। दक्षिणां। आऽविवाय॥ ३॥
तं। एव। ऋषिं। तं। ऊं इति। ब्रह्माणं। आहुः। यज्ञऽन्यं। सामऽगां। उक्थऽशासं। सः। शुक्रस्य। तन्वः। वेद।
तिस्रः। यः। प्रथमः। दक्षिणया। रराध। दक्षिणा। अश्वं। दक्षिणा। गां। ददाति। दक्षिणा। चंद्रं। उत। यत्।
हिरण्यं। दक्षिणा। अन्नं। वनुते। यः। नः। आत्मा। दक्षिणां। वर्म। कृणुते। विऽजानन्। न। भोजाः। मम्रुः।
न। निःऽअर्थं। ईयुः। न। रिष्यंति। न। व्यथंते। ह। भोजाः। इदं। यत्। विश्वं। भुवनं। स्व१रिति स्वः। च। एत
त्। सर्वं। दक्षिणा। एभ्यः। ददाति। भोजाः। जिग्युः। सुरभिं। योनिं। अग्रे। भोजाः। जिग्युः। वध्वं। या।

प०अ०६

सुऽवासाः। भोजाः। जिग्युः। अंतःऽपेयं। सुऽराय़ाः। भोजाः। जिग्युः। ये। अहूताः। प्रऽयंति। भोजाय। अ
श्वं। सं। मृजंति। आशुं। भोजाय। आस्ते। कन्या। शुंभमाना। भोजस्य। इदं। पुष्करिणीऽइव। वेश्म। परिऽकृ
तं। देवमानाःऽइव। चित्रं। भोजं। अश्वाः। सुष्ठुऽवाहः। वहंति। सुऽवृत्। रथः। वर्त्तते। दक्षिणायाः। भोजं। दे
वासः। अवत। भरेषु। भोजः। शत्रून्। संऽअनीकेषु। जेता॥८॥ किं। इच्छंती। सरमा। प्र। इदं। आनट्। दूरे।
हि। अध्वा। जगुरिः। पराचैः। का। अस्मेऽहितिः। का। परिऽतक्म्या। आसीत्। कथं। रसायाः। अतरः। पयां
सि॥ इंद्रस्य। दूतीः। इषिता। चरामि। महः। इच्छंती। पणयः। निऽधीन्। वः। अतिऽस्कदः। भियसा। तत्।
नः। आवत्। तथा। रसायाः। अतरं। पयांसि॥ कीदृङ्। इंद्रः। सरमे। का। दृशीका। यस्य। इदं। दूतीः। असरः।
पराकात्। आ। च। गच्छात्। मित्रं। एनं। दधाम। अथ। गवां। गोऽपतिः। नः। भवाति।०। दभ्यं। दभत्। सः।०।
असरं। पराकात्। न। तं। गूहंति। स्रवतः। गभीराः। हताः। इंद्रेण। पणयः। शयध्वे॥ इमाः। गावः। सरमे।

५९

५९

याः। ऐच्छः। परि। दिवः। अंतान्। सुऽभगे। पतंती। कः। ते। एनाः। अव। सृजात्। अयुध्वी। उत। अस्माकं।
आयुधा। संति। तिग्मा॥५॥ असेन्या। वः। पणयः। वचांसि। अनिषव्याः। तन्वः। संतु। पापीः। अधृष्टः। वः।
एतवै। अस्तु। पंथाः। बृहस्पतिः। वः। उभया। न। मृळात्॥ अयं। निऽधिः। सरमे। अद्रिऽबुध्नः। गोभिः।
अश्वेभिः। वसुऽभिः। निऽऋष्टः। रक्षंति। तं। पणयः। ये। सुऽगोपाः। रेकु। पदं। अलकं। आ। जगंथ।
आ। इह। गमन्। ऋषयः। सोमऽशिताः। अयास्यः। अंगिरसः। नवऽग्वाः। ते। एतं। ऊर्वं। वि। भजंत।
गोनां। अथ। एतत्। वचः। पणयः। वमन्। इत्। एव। च। त्वं। सरमे। आऽजगंथ। प्रऽबाधिता। सहसा।
दैव्येन। स्वसारं। त्वा। कृणवै। मा। पुनः। गाः। अप। ते। गवां। सुऽभगे। भजाम॥ न। अहं। वेद। भ्रातृऽत्वं।
नो। इति। स्वसृऽत्वं। इंद्रः। विदुः। अंगिरसः। च। घोराः। गोऽकामाः। मे। अच्छदयन्। यत्। आयं। अप।
अतः। इत। पणयः। वरीयः। दूरं। इत। पणयः। वरीयः। उत्। गावः। यंतु। मिनतीः। ऋतेन। बृहस्पतिः।

प॰अ॰६

याः। अविंदत्। निऽगूळ्हाः। सोमः। ग्रावाणः। ऋषयः। च। विप्राः॥ ११॥ ते। अवदन्। प्रथमाः। ब्रह्मऽकि
ल्बिषे। अकूपारः। सलिलः। मातरिश्वा। वीळुऽहराः। तपः। उग्रः। मयःऽभूः। आपः। देवीः। प्रथमऽजाः।
ऋतेन। सोमः। राजा। प्रथमः। ब्रह्मऽजायां। पुनरिति। प्र। अयच्छत्। अहृणीयमानः। अनुऽअर्तिता।
वरुणः। मित्रः। आसीत्। अग्निः। होता। हस्तऽगृह्य। आ। निनाय। हस्तेन। एव। ग्राह्यः। आऽ

६०

धिः। अस्याः। ब्रह्मऽजाया। इयं। इति। च। इत्। अवोचन्। न। दूताय। प्रऽह्ये। तस्थे। एषा। तथा। राष्ट्रं। गु
पितं। क्षत्रियस्य। देवाः। एतस्यां। अवदंत। पूर्वे। सप्तऽऋषयः। तपसे। ये। निऽसेदुः। भीमा। जाया। ब्रा
ह्मणस्य। उपऽनीता। दुःऽधां। दधाति। परमे। विऽओमन्। ब्रह्मऽचारी। चरति। वेविषत्। विषः। सः। देवा
नां। भवति। एकं। अंगं। तेन। जायां। अनु। अविंदत्। बृहस्पतिः। सोमेन। नीतां। जुह्वं। न। देवाः। पुनः। वै।
देवाः। अददुः। पुनः। मनुष्याः। उत। राजानः। सत्यं। कृण्वानाः। ब्रह्मऽजायां। पुनः। ददुः। पुनःऽदाय।

६०

ब्रह्मऽजायां। कृत्वी। देवैः। निऽकिल्बिषं। ऊर्जं। पृथिव्याः। भक्त्वाय। उरुऽगायं। उप। आसते॥ ७॥ संऽइद्धः।
अद्य। मनुषः। दुरोणे। देवः। देवान्। यजसि। जातऽवेदः। आ। च। वह। मित्रऽमहः। चिकित्वान्। त्वं। दूतः। क
विः। असि। प्रऽचेताः। तनूऽनपात्। पथः। ऋतस्य। यानान्। मध्वा। संऽअंजन्। स्वदय। सुऽजिह्व। म
न्मानि। धीभिः। उत। यज्ञं। ऋंधन्। देवऽत्रा। च। कृणुहि। अध्वरं। नः। आऽजुह्वानः। ईड्यः। वंद्यः। च।
आ। याहि। अग्ने। वसुऽभिः। सऽजोषाः। त्वं। देवानां। असि। यह्व। होता। सः। एनान्। यक्षि। इषितः।
यजीयान्। प्राचीनं। बर्हिः। प्रऽदिशा। पृथिव्याः। वस्तोः। अस्याः। वृज्यते। अग्रे। अह्नां। ०। देवेभ्यः।
अदितये। स्योनं। व्यचस्वतीः। उर्विया। वि। श्रयंतां। पतिऽभ्यः। न। जनयः। शुंभमानाः। देवीः। द्वारः। बृह
तीः। विश्वंऽइन्वाः। देवेभ्यः। भवत। सुऽप्रऽअयनाः॥ ८॥ आ। सुस्वयंती इति। यजते इति। उपाके इति। ०।
दिव्ये इति। योषणे इति। बृहती इति। सुरुक्मे इति सुऽरुक्मे। अधि। श्रियं। शुक्रऽपिशं। दधाने इति। ०।

प॰अ॰६

६१

वि।

६१

सुऽवाचा। मिमाना। यज्ञं। मनुषः। यजध्यै। प्रऽचोदयन्ता। विदथेषु। कारू इति। प्राचीनं। ज्योतिः। प्रऽदिशा।
दिशन्ता। आ। नः। यज्ञं। भारती। तूयं। एतु। इळा। मनुष्वत्। इह। चेतयन्ती। तिस्रः। देवीः। बर्हिः। आ। इदं। स्यो
नं। सरस्वती। सुऽअपसः। सदंतु। यः। इमे इति। द्यावापृथिवी इति। जनित्री इति। रूपैः। अपिंशत्। भुवना
नि। विश्वा। तं। अद्य। होतः। इषितः। यजीयान्। देवं। त्वष्टारं। इह। यक्षि। विद्वान्। उपऽअवसृज। त्मन्या।
संऽअंजन्। देवानां। पाथः। ऋतुऽथा। हवींषि। वनस्पतिः। शमिता। देवः। अग्निः। स्वदंतु। हव्यं। मधुना।
घृतेन। सद्यः। जातः। वि। अमिमीत। यज्ञं। अग्निः। देवानां। अभवत्। पुरःऽगाः। अस्य। होतुः। प्रऽदिशि। ऋ
तस्य। वाचि। स्वाहाऽकृतं। हविः। अदंतु। देवाः। ॥ ९ ॥ मनीषिणः। प्र। भरध्वं। मनीषां। यथाऽयथा। मतयः।
संति। नृणां। इंद्रं। सत्यैः। आ। ईरयाम। कृतेभिः। सः। हि। वीरः। गिर्वणस्युः। विदानः। ऋतस्य। हि।
सदसः। धीतिः। अद्यौत्। सं। गार्ष्टेयः। वृषभः। गोभिः। आनट्। उत्। अतिष्ठत्। तविषेण। रवेण। महांति।

चित्। सं। विव्याच। रजांसि। इंद्रः। किल। श्रुत्यै। अस्य। वेद। सः। हि। जिष्णुः। पथिऽकृत्। सूर्याय। आत्
मेनां। कृण्वन्। अच्युतः। भुवत्। गोः। पतिः। दिवः। सनऽजाः। अप्रतिऽइतः। ॥०॥ ऋता। अमिनात्। अंगि
रःऽभिः। गृणानः। वि। पुरूणि। चित्। नि। ततान। रजांसि। दाधार। यः। धरुणं। सत्यऽताता। इंद्रः। दिवः। प्र
तिऽमानं। पृथिव्याः। विश्वा। वेद। सवना। हंति। शुष्णं। महीं। चित्। द्यां। आ। अतनोत्। सूर्येण। चास्कंभ।
चित्। स्कंभनेन। स्कभीयान्। ॥१०॥ वज्रेण। हि। वृत्रऽहा। वृत्रं। अस्तः। अदेवस्य। शूशुवानस्य। मा
याः। वि। धृष्णो इति। अत्र। धृषता। जघंथ। अथ। अभवः। मघऽवन्। बाहुऽओजाः। सचं
ता। यत्। उषसः। सूर्येण। चित्रां। अस्य। केतवः। रां। अविंदन्। आ। यत्। नक्षत्रं। ददृशे। दिवः।
न। पुनः। यतः। नकिः। अद्धा। नु। वेद। दूरं। किल। प्रथमाः। जग्मुः। आसां। इंद्रस्य। याः। प्रऽ
सवे। सस्रुः। आपः। क्व। स्वित्। अग्रं। क्व। बुध्नः। आसां। आपः। मध्यं। क्व। वः। नूनं। अंतः।

प॰ अ॰ ६

६२

सृजः। सिंधून्। अहिना। जग्रसानान्। आत्। इत्। एताः। प्र। विविज्रे। जवेन। मुमुक्षमाणाः। उ
त। याः। मुमुच्रे। अध। इत्। एताः। न। रमंते। निऽतिक्ताः। सध्रीचीः। सिंधुं। उशतीःऽइव। आयन्। स
नात्। जारः। आऽरितः। पूःऽभित्। आसां। अस्तं। आ। ते। पार्थिवा। वसूनि। अस्मे इति। जग्मुः। सू
नृताः। इंद्र। पूर्वीः ॥११॥ इंद्र। पिब। प्रतिऽकामं। सुतस्य। प्रातःऽसावः। तव। हि। पूर्वऽपीतिः। हर्षस्व।
हंतवे। शूर। शत्रून्। उक्थेभिः। ते। वीर्या। प्र। ब्रवाम। यः। ते। रथः। मनसः। जवीयान्। आ। इंद्र। ते
न। सोमऽपेयाय। याहि। तूयं। आ। ते। हरयः। प्र। द्रवंतु। येभिः। यासि। वृषऽभिः। मंदमानः। हरित्व
ता। वर्चसा। सूर्यस्य। श्रेष्ठैः। रूपैः। तन्वं। स्पर्शयस्व। अस्माभिः। इंद्र। सखिऽभिः। हुवानः। सध्रीची
नः। मादयस्व। निऽसद्य। यस्य। त्यत्। ते। महिमानं। मदेषु। इमे इति। मही इति। रोदसी इति। न। अवि
विक्तां। तत्। ओकः। आ। हरिऽभिः। इंद्र। युक्तैः। प्रियेभिः। याहि। प्रियं। अन्नं। अच्छ। यस्य। शश्वत्।

६२

पपिऽवान्। इंद्र। शत्रून्। अननुऽकृत्या। रण्या। चकर्थ। सः। ते। पुरंऽधिं। तविषीं। इयर्ति। सः। ते। मद
य। सुतः। इंद्र। सोमः ॥१२॥ इदं। ते। पात्रं। सनऽवित्तं। इंद्र। पिब। सोमं। एना। शतक्रतो इति शतऽक्र
तो। पूर्णः। आऽहावः। मदिरस्य। मध्वः। यं। विश्वे। इत्। अभिऽहर्यंति। देवाः। वि। हि। त्वां। इंद्र। पुरुधा।
जनासः। हितऽप्रयसः। वृषभ। ह्वयंते। अस्माकं। ते। मधुमत्ऽतमानि। इमा। भुवन्। सवना। तेषु। ह
र्य। प्र। ते। इंद्र। पूर्व्याणि। प्र। नूनं। वीर्या। वोचं। प्रथमा। कृतानि। सतीनऽमन्युः। अश्रथयः। अद्रिं। सुऽ
वेदनां। अकृणोः। ब्रह्मणे। गां। नि। सु। सीद। गणऽपते। गणेषु। त्वां। आहुः। विप्रऽतमं। कवीनां। न। ऋ
ते। त्वत्। क्रियते। किं। चन। आरे। महां। अर्कं। मघऽवन्। चित्रं। अर्च। अभिऽख्या। नः। मघऽवन्।
नाधमानान्। सखे। बोधि। वसुऽपते। सखीनां। रणं। कृधि। रणऽकृत्। सत्यऽशुष्म। अभक्ते। चित्।
आ। भज। राये। अस्मान् ॥१३॥ ॥अनुवाकः॥ ॥ तं। अस्य। द्यावापृथिवी इति। सऽचेतसा। वि

प॰अ॰६

६३

श्वेभिः। देवैः। अनु। शुष्मं। आवतां। यत्। एत्। कृण्वानः। महिमानं। इंद्रियं। पीत्वी। सोमस्य। क्रतुऽ
मान्। अवर्द्धत। तं। अस्य। विष्णुः। महिमानं। ओजसा। अंशुं। दधन्वान्। मधुनः। वि। रप्शते। देवेभिः।
इंद्रः। मघऽवा। सयावऽभिः। वृत्रं। जघन्वान्। अभवत्। वरेण्यः। वृत्रेण। यत्। अहिना। बिभ्रत्।
आयुधा। संऽअस्थिथाः। युधये। शंसं। आऽविदे। विश्वे। ते। अत्र। मरुतः। सह। त्मना। अवर्द्धन्।
उग्र। महिमानं। इंद्रियं। जज्ञानः। एव। वि। अबाधत। स्पृधः। प्र। अपश्यत्। वीरः। अभि। पौंस्यं। र
णं। अवृश्चत्। अद्रिं। अव। सऽस्यदः। सृजत्। अस्तभ्नात्। नाकं। सुऽअपस्यया। पृथुं। आत्। इंद्रः।
सत्रा। तविषीः। अपत्यत। वरीयः। द्यावापृथिवी इति। अबाधत। अव। अभरत्। धृषितः। वज्रं। आय
सं। शेवं। मित्राय। वरुणाय। दाशुषे॥१४॥ इंद्रस्य। अत्र। तविषीभ्यः। विऽरप्शिनः। ऋघायतः। अ
रंहयंत। मन्यवे। वृत्रं। यत्। उग्रः। वि। अवृश्चत्। ओजसा। अपः। बिभ्रतं। तमसा। परिऽवृतं। या।

६३

वीर्याणि। प्रथमानि। कर्त्वा। महिऽत्वेभिः। यतमानौ। संऽईयतुः। ध्वांतं। तमः। अव। दध्वसे। हते। इं
द्रः। मह्ना। पूर्वऽहूतौ। अपत्यत। विश्वे। देवासः। अध। वृष्ण्यानि। ते। अवर्द्धयन्। सोमऽवत्या। वच
स्यया। रुद्धं। वृत्रं। अहिं। इंद्रस्य। हन्मना। अग्निः। न। जंभैः। तृषु। अन्नं। आवयत्। भूरि। दक्षेभिः।
वचनेभिः। ऋक्वऽभिः। सख्येभिः। सख्यानि। प्र। वोचत। इंद्रः। धुनिं। च। चुमुरिं। च। दंभयन्। श्रद्धाऽ
मनस्या। शृणुते। दभीतये। त्वं। पुरूणि। आ। भर। सुऽअश्व्या। येभिः। मंसै। निऽवचनानि। शंस
न्। सुऽगेभिः। विश्वा। दुःऽइता। तरेम। विदोः इति। सु। नः। उर्विया। गाधं। अद्य॥१५॥ घर्मा। संऽ
अंता। त्रिऽवृतं। वि। आपतुः। तयोः। जुष्टिं। मातरिश्वा। जगाम। दिवः। पयः। दिधिषाणाः। अवे
षन्। विदुः। देवाः। सहऽसामानं। अर्कं। तिस्रः। देष्ट्राय। निःऽऋतीः। उप। आसते। दीर्घऽश्रुतः।
वि। हि। जानंति। वह्नयः। तासां। नि। चिक्युः। कवयः। निऽदानं। परेषु। याः। गुह्येषु। व्रतेषु। च।

व

प॰अ॰६

६४

तुःऽकपर्दी । युवतिः । सुऽपेशाः । घृतऽप्रतीका । वयुनानि । वस्ते । तस्यां । सुऽपर्णा । वृषणा । नि । सेद
तुः । यत्र । देवाः । दधिरे । भागऽधेयं । एकः । सुऽपर्णः । सः । समुद्रं । आ । विवेश । सः । इदं । विश्वं । भुव
नं । वि । चष्टे । तं । पाकेन । मनसा । अपश्यं । अंतितः । तं । माता । रेळ्हि । सः । ऊं इति । रेळ्हि । मातरं । सुऽ
पर्णं । विप्राः । कवयः । वचःऽभिः । एकं । संतं । बहुऽधा । कल्पयंति । छंदांसि । च । दधतः । अध्वरेषु । ग्रहा
न् । सोमस्य । मिमते । द्वादश ।।५।। षट्ऽत्रिंशान् । च । चतुरः । कल्पयंतः । छंदांसि । च । दधतः । आऽ
द्वादशं । यज्ञं । विऽमाय । कवयः । मनीषा । ऋक्ऽसामाभ्यां । प्र । रथं । वर्तयंति । चतुःऽदश । अन्ये । महि
मानः । अस्य । तं । धीराः । वाचा । प्र । नयंति । सप्त । आप्नानं । तीर्थं । कः । इह । प्र । वोचत् । येन । पथा । प्रऽ
पिबंते । सुतस्य । सहस्रऽधा । पंचऽदशानि । उक्था । यावत् । द्यावापृथिवी इति । तावत् । इत् । तत् । सहस्र
धा । महिमानः । सहस्रं । यावत् । ब्रह्म । विऽस्थितं । तावती । वाक् । कः । छंदसां । योगं । आ । वेद । धीरः । कः ।

६४

धिष्ण्यां । प्रति । वाचं । पपाद । कं । ऋत्विजां । अष्टमं । शूरं । आहुः । हरी इति । इंद्रस्य । नि । चिकाय । कः । स्वित् ।
भूम्याः । अंतं । परि । एके । चरंति । रथस्य । धूःऽसु । युक्तासः । अस्थुः । श्रमस्य । दायं । वि । भजंति । एभ्यः ।
यदा । यमः । भवति । हर्म्ये । हितः ।।१०।। चित्रः । इत् । शिशोः । तरुणस्य । वक्षथः । न । यः । मातरौ । अपिऽ
एति । धातवे । अनूधाः । यदि । जीजनत् । अध । च । नु । ववक्ष । सद्यः । महि । दूत्यं । चरन् । अग्निः । ह । नाम ।
धायि । दन् । अपःऽतमः । सं । यः । वना । युवते । भस्मना । दता । अभिऽप्रमुरा । जुह्वा । सुऽअध्वरः । इनः ।
न । प्रोथमानः । यवसे । वृषा । तं । वः । विं । न । द्रुऽसदं । देवं । अंधसः । इंदुं । प्रोथंतं । प्रऽवपंतं । अर्णवं । आ
सा । वह्निं । न । शोचिषा । विऽरप्शिनं । महिऽव्रतं । न । सरजंतं । अध्वनः । वि । यस्य । ते । ज्रयसानस्य । अ
जर । धक्षोः । न । वाताः । परि । संति । अच्युताः । आ । रण्वासः । युयुधयः । न । सत्वनं । त्रितं । नशंत । प्र ।
शिषंतः । इष्टये । सः । इत् । अग्निः । कण्वऽतमः । कण्वऽसखा । ० । अग्निः । पातु । गृणतः । अग्निः ।

प॰अ॰६
यः।

६५

सूरीन्। अग्निः। ददातु। तेषां। अवः। नः॥१८॥ वाजिन्ऽतमाय। सह्यसे। सुऽपित्र्य। तृषु। अर्वानः। अ
नुऽजातऽवेदसे। अनुऽद्रे। चित्। धृष्णता। वरं। सते। महिन्ऽतमाय। धन्वना। इत्। अविष्यते। एव। अ
ग्निः। मर्तैः। सह। सूरिऽभिः। वसुः। स्तवे। सहसः। सूनरः। नृऽभिः। मित्रासः। न। ये। सुऽधिताः। ऋ
तऽयवः। द्यावः। न। [illegible] द्युम्नैः। अभि। संति। मानुषान्॥ ऊर्जः। नपात्। सहसाऽवन्। इति। त्वा।
उपऽस्तुतस्य। वंदते। वृषा। वाक्॥ इति। त्वा। अग्ने। हविःऽहव्यस्य। पुत्राः। उपऽस्तुतासः। ऋष
यः। अवोचन्। तान्। च। पाहि। गृणतः। च। सूरीन्। वषट्। वषट्। इति। ऊर्ध्वासः। अनतऽन्।
नमः। नमः॥०॥१९॥ पिब। सोमं। महते। इंद्रियाय। पिब। वृत्राय। हंतवे। शविष्ठ। पिब। राये।
शवसे। हूयमानः। पिब। मध्वः। तृपत्। इंद्र। आ। वृषस्व॥ अस्य। पिब। क्षुऽमतः। प्रऽस्थितस्य।
इंद्र। सोमस्य। वरं। आ। सुतस्य। स्वस्तिऽदाः। मनसा। मादयस्व॥ अर्वाचीनः। रेवते। सोभ

६५

गाय। ममत्तु। त्वा। दिव्यः। सोमः। इंद्र। ममत्तु। यः। सूयते। पार्थिवेषु। ममत्तु। येन। वरिवः। चकर्थ। म
मत्तु। येन। निऽरिणासि। शत्रून्। आ। द्विऽबर्हाः। अमिनः। यातु। इंद्रः। वृषा। हरिऽभ्यां। परिऽसिक्तं।
अंधः। गवि। आ। सुतस्य। प्रऽभृतस्य। मध्वः। सत्रा। खेदां। अरुशऽहा। आ। वृषस्व। नि। तिग्मानि।
भ्राशयन्। भ्राश्यानि।०। उग्राय। ते। सहः। बलं। ददामि। प्रतिऽइत्य। शत्रून्। विऽगदेषु।
वृश्च॥२०॥ वि। अर्यः। इंद्र। तनुहि। श्रवांसि। ओजः। स्थिराऽइव। धन्वनः। अभिऽमातीः। अ
स्मद्र्यक्। वावृधानः। सहःऽभिः। अनिऽभृष्टः। तन्वं। वावृधस्व॥ इदं। हविः। मघऽवन्। तुभ्यं।
रातं। प्रति। संऽराट्। अहृणानः। गृभाय॥ तुभ्यं। सुतः। मघऽवन्। तुभ्यं। पक्वः। अद्धि। इंद्र। पिब।
च। प्रऽस्थितस्य॥ अद्धि। इत्। इंद्र। प्रऽस्थिता। इमा। हवींषि। चनः। दधिष्व। पचत। उत। सोमं॥ प्र
यस्वंतः। प्रति। हर्यामसि। त्वा। सत्याः। संतु। यजमानस्य। कामाः॥ प्र। इंद्राग्निऽभ्यां। सुऽवचस्यां।

प॰अ॰६

६६

इयर्मि । सिंधोःऽइव । प्रऽईरयं । नावं । अर्कैः । अयाःऽइव । परि । चरंति । देवाः । ये । अस्मभ्यं । धनऽ
दाः । उत्ऽभिदः । च ॥२१॥ न । वै । ऊं इति । देवाः । क्षुधं । इत् । वधं । ददुः । उत । आशितं । उप । गच्छंति ।
मृत्यवः । उतो इति । रयिः । पृणतः । न । उप । दस्यति । उत । अपृणन् । मर्डितारं । न । विंदते । यः । आ
ध्राय । चकमानाय । पित्वः । अन्नऽवान् । सन् । रफिताय । उपऽजग्मुषे । स्थिरं । मनः । कृणुते । से
वते । पुरा । उतो इति । चित् । सः । मर्डितारं । न । विंदते । सः । इत् । भोजः । यः । गृहवे । ददाति । अन्नऽका
माय । चरते । कृशाय । अरं । अस्मै । भवति । यामऽहूतौ । उत । अपरीषु । कृणुते । सखायं । न । सः ।
सखा । यः । न । ददाति । सख्ये । सचाऽभुवे । सचमानाय । पित्वः । अप । अस्मात् । प्र । इयात् । न । तत् ।
ओकः । अस्ति । पृणंतं । अन्यं । अरणं । चित् । इछेत् । पृणीयात् । इत् । नाधमानाय । तव्यान् । द्राघी
यांसं । अनु । पश्येत । पंथां । आ इति । हि । वर्तंते । रथ्याःऽइव । चक्रा । अन्यंऽअन्यं । उप । तिष्ठंत । रा

यः ।

६६

यः ॥२२॥ मोघं । अन्नं । विंदते । अप्रऽचेताः । सत्यं । ब्रवीमि । वधः । इत् । सः । तस्य । न । अर्यमणं । पुष्यति ।
नो इति । सखायं । केवलऽअघः । भवति । केवलऽआदी । कृषन् । इत् । फालः । आशितं । कृणोति । यन् । अध्वा
नं । अप । वृंक्ते । चरित्रैः । वदन् । ब्रह्मा । अवदतः । वनीयान् । पृणन् । आपिः । अपृणंतं । अभि । स्यात् । एकऽ
पात् । भूयः । द्विऽपदः । वि । चक्रमे । द्विऽपात् । त्रिऽपादं । अभि । एति । पश्चात् । चतुःऽपात् । एति । द्विऽप
दां । अभिऽस्वरे । संऽपश्यन् । पंक्तीः । उपऽतिष्ठमानः । समौ । चित् । हस्तौ । न । समं । विविष्टः । संऽमातरा ।
चित् । न । समं । दुहाते इति । यमयोः । चित् । न । समा । वीर्याणि । ज्ञाती इति । चित् । संतौ । न । समं । पृणीतः ।
॥२३॥ अग्ने । हंसि । नि । अत्रिणं । दीद्यत् । मर्त्येषु । आ । स्वे । क्षये । शुचिऽव्रत । उत् । तिष्ठसि । सुऽआ
हुतः । घृतानि । प्रति । मोदसे । यत् । त्वा । स्रुचः । संऽअस्थिरन् । सः । आऽहुतः । वि । रोचते । अग्निः । ईळे
न्यः । गिरा । स्रुचा । प्रतीकं । अज्यते । घृतेन । अग्निः । सं । अज्यते । मधुऽप्रतीकः । आऽहुतः । रोचमानः ।

विभाऽवसुः । जरमाणः । सं । इध्यसे । देवेभ्यः । हव्यऽवाहन । तं । त्वा । हवंत । मर्त्याः ॥ २४ ॥ तं । मर्ताः ।
अमर्त्यं । घृतेन । अग्निं । सपर्यत । अदाभ्यं । गृहऽपतिं । अदाभ्येन । शोचिषा । अग्ने । रक्षः । त्वं । दुहणो
पाः । ऋतस्य । दीदिहि । सः । त्वं । अग्ने । प्रतीकेन । प्रति । ओष । यातुऽधान्यः । उरुऽक्षयेषु । दीद्यत् । तं ।
त्वा । गीःऽभिः । उरुऽक्षयाः । हव्यऽवाहं । सं । ईधिरे । यजिष्ठं । मानुषे । जने ॥ २५ ॥ इति । वै । इति । मे । मनः ।
गां । अश्वं । सनुयां । इति । कुवित् । सोमस्य । अपां । इति ॥ प्र । वाताःऽइव । दोधतः । उत् । मा । पीताः । अयंस
त । ० । रथं । अश्वाःऽइव । आ । ऋवः । ० । उप । मा । मतिः । अस्थित । वाश्रा । पुत्रंऽइव । प्रियं । ० । अहं । तष्टाऽ
इव । वंधुरं । परि । अचामि । हृदा । मतिं । ० । नहि । मे । अक्षिऽपत् । चन । अछांत्सुः । पंच । कृष्टयः । ० ।
॥ २६ ॥ नहि । मे । रोदसी इति । उभे इति । अन्यं । पक्षं । चन । प्रति । ० । अभि । द्यां । महिना । भुवं । अभि । इमां ।
पृथिवीं । महीं । ० । हंत । अहं । पृथिवीं । इमां । नि । दधानि । इह । वा । इह । वा । ० । ओषं । इत् । पृथिवीं । अहं ।

जंघनानि । ० । दिवि । मे । अन्यः । पक्षः । अधः । अन्यं । अचीकृषं । ० । अहं । अस्मि । महाऽमहः । अभि । न
भ्यं । उत्ऽईषितः । ० । गृहः । यामि । अरंऽकृतः । देवेभ्यः । हव्यऽवाहनः ॥ ० ॥ २७ ॥ ॥ इत्यष्टमाष्टके षष्ठो
ध्यायः ॥ ॥ हरिः ओं ॥ ॥ तत् । इत् । आस । भुवनेषु । ज्येष्ठं । यतः । जज्ञे । उग्रः । त्वेषऽनृम्णः ।
सद्यः । जज्ञानः । नि । रिणाति । शत्रून् । अनु । यं । विश्वे । मदंति । ऊमाः ॥ वावृधानः । शवसा । भूरिऽओजाः ।
शत्रुः । दासाय । भियसं । दधाति । अविऽअनत् । च । विऽअनत् । च । सस्नि । सं । ते । नवंत । प्रऽभृता । मदेषु ।
त्वे इति । क्रतुं । अपि । वृंजंति । विश्वे । द्विः । यत् । एते । त्रिः । भवंति । ऊमाः । स्वादोः । स्वादीयः । स्वादुना । सृ
ज । सं । अदः । सु । मधु । मधुना । अभि । योधीः ॥ इति । चित् । हि । त्वा । धना । जयंतं । मदेऽमदे । अनुऽमदंति ।
विप्राः । ओजीयः । धृष्णो इति । स्थिरं । आ । तनुष्व । मा । त्वा । दभन् । यातुऽधानाः । दुःऽएवाः । त्वया । वयं ।
शाशद्महे । रणेषु । प्रऽपश्यंतः । युधेन्यानि । भूरि । चोदयामि । ते । आयुधा । वचःऽभिः । सं । ते । शि

प.अ.७

रामि। ब्रह्मणा। वयांसि॥१॥ स्तवेय्यं। पुरुऽवर्पसं। ऋभ्वं। इनऽतमं। आप्त्यं। आप्त्यानां। आ। दर्षते।
शवसा। सप्त। दानून्। प्र। साक्षते। प्रतिऽमानानि। भूरि। नि। तत्। दधिषे। अवरं। परं। च। यस्मिन्। आ
विथ। अवसा। दुरोणे। आ। मातरा। स्थापयसे। जिगत्नू इति। अतः। इनोषि। कर्वरा। पुरूणि। इमा। ब्रह्म।
बृहत्ऽदिवः। विवक्ति। इंद्राय। शूषं। अग्रियः। स्वःऽसाः। महः। गोत्रस्य। क्षयति। स्वऽराजः।०। एव। महा
न्। बृहत्ऽदिवः। अथर्वा। अवोचत्। स्वां। तन्वं। इंद्रं। एव। स्वसारः। मातरिश्वरीः। अरिप्राः। हिन्वंति। च।
शवसा। वर्धयंति। च॥२॥ हिरण्यऽगर्भः। सं। अवर्त्तत। अग्रे। भूतस्य। जातः। पतिः। एकः। आसीत्। सः।
दाधार। पृथिवीं। द्यां। उत। इमां। कस्मै। देवाय। हविषा। विधेम। यः। आत्मऽदाः। बलऽदाः। यस्य। वि
श्वे। उपऽआसते। प्रऽशिषं। यस्य। देवाः। यस्य। छाया। अमृतं। यस्य। मृत्युः।०। यः। प्राणतः। निऽमि
षतः। महिऽत्वा। एकः। इत्। राजा। जगतः। बभूव। यः। ईशे। अस्य। द्विऽपदः। चतुःऽपदः।०। यस्य। इ

६८

मे। हिमऽवंतः। महिऽत्वा। यस्य। समुद्रं। रसया। सह। आहुः। यस्य। इमाः। प्रऽदिशः। यस्य। बाहू इति।
।०। येन। द्यौः। उग्रा। पृथिवी। च। दृळ्हा। येन। स्वरिति स्वः। स्तभितं। येन। नाकः। यः। अंतरिक्षे। रज
सः। विऽमानः।०॥३॥ यं। क्रंदसी इति। अवसा। तस्तभाने इति। अभि। ऐक्षेतां। मनसा। रेजमाने इ
ति। यत्र। अधि। सूरः। उतऽइतः। विऽभाति।०। आपः। ह। यत्। बृहतीः। विश्वं। आयन्। गर्भं। दधानाः।
जनयंतीः। अग्निं। ततः। देवानां। सं। अवर्त्तत। असुः। एकः।०। यः। चित्। आपः। महिना। परिऽ
अपश्यत्। दक्षं। दधानाः। जनयंतीः। यज्ञं। यः। देवेषु। अधि। देवः। एकः। आसीत्।०। मा। नः। हिंसी
त्। जनिता। यः। पृथिव्याः। यः। वा। दिवं। सत्यऽधर्मा। जजान। यः। च। अपः। चंद्राः। बृहतीः। जजान।
।०। प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव॥ यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्या
म पतयो रयीणां॥४॥ वसुं। न। चित्रऽमहसं। गृणीषे। वामं। शेवं। अतिथिं। अद्विषेण्यं। सः। रासते।

प॰ अ॰ ७

६९

श्रुरुधः । विश्वऽधायसः । अग्निः । होता । गृहऽपतिः । सुऽवीर्यं । जुषाणः । अग्ने । प्रति । हर्य । मे । व
चः । विश्वानि । विद्वान् । वयुनानि । सुक्रतो इति सुऽक्रतो । घृतऽनिर्निक् । ब्रह्मणे । गातुं । आ । ईरय । त
व । देवाः । अजनयन् । अनु । व्रतं । सप्त । धामानि । परिऽयन् । अमर्त्यः । दाशत् । दाशुषे । सुऽकृते । मम
हस्व । सुऽवीरेण । रयिणा । अग्ने । सुऽआभुवा । यः । ते । आनट् । संऽइधा । तं । जुषस्व ।०। हविष्मंतः ।
ईळते । सप्त । वाजिनं । श्रृण्वंतं । अग्निं । घृतऽपृष्ठं । उक्षणं । पृणंतं । देवं । पृणते । सुऽवीर्यं । त्वं । दूतः । प्र
थमः । वरेण्यः । सः । हूयमानः । अमृताय । मत्स्व । त्वां । मर्जयन् । मरुतः । दाशुषः । गृहे । त्वां । स्तोमेभिः ।
भृगवः । वि । रुरुचुः ॥५॥ इषं । दुहन् । सुऽदुघां । विश्वऽधायसं । यज्ञऽप्रिये । यजमानाय । सुक्रतो इ
ति सुऽक्रतो । अग्ने । घृतऽस्नुः । त्रिः । ऋतानि । दीद्यत् । वर्तिः । यज्ञं । परिऽयन् । सुक्रतुऽयसे । त्वां ।
इत् । अस्याः । उषसः । विऽउष्टिषु । दूतं । कृण्वानाः । अयजंत । मानुषाः । त्वां । देवाः । महयाय्याय । ववृधुः ।

६९

आज्यं । अग्ने । निऽमृजंतः । अध्वरे । नि । त्वा । वसिष्ठाः । अह्वंत । वाजिनं । गृणंतः । अग्ने । विदथेषु ।
वेधसः ।०। धारय ।०॥८॥ अयं । वेनः । चोदयत् । पृश्निऽगर्भाः । ज्योतिःऽजरायुः । रजसः । विऽमाने ।
इमं । अपां । संऽगमे । सूर्यस्य । शिशुं । न । विप्राः । मतिऽभिः । रिहंति । समुद्रात् । ऊर्मिं । उत् । इयर्ति । वे
नः । नभःऽजाः । पृष्ठं । हर्यतस्य । दर्शि । ऋतस्य । सानौ । अधि । विष्टपि । भ्राट् । समानं । योनिं । अभि ।
अनूषत । ग्नाः । समानं । पूर्वीः । अभि । वावशानाः । तिष्ठन् । वत्सस्य । मातरः । सऽनीळाः ।०। चक्रमा
णाः । रिहंति । मध्वः । अमृतस्य । वाणीः । जानंतः । रूपं । अकृपंत । विप्राः । मृगस्य । घोषं । महिषस्य । हि ।
ग्मन् । ऋतेन । यंतः । अधि । सिंधुं । अस्थुः । विदत् । गंधर्वः । अमृतानि । नाम । अप्सराः । जारं । उपऽ
सिष्मियाणा । योषा । बिभर्ति । परमे । विऽओमन् । चरत् । प्रियस्य । योनिषु । प्रियः । सन् । सीदत् ।
पक्षे । हिरण्यये । सः । वेनः ॥७॥ नाके । सुऽपर्णं । उप । यत् । पतंतं । हृदा । वेनंतः । अभि । अचक्षत ।

प॰ अ॰ ७

७०

त्वा। हिरण्यऽपक्षं। वरुणस्य। दूतं। यमस्य। योनौ। शकुनं। भुरण्युं॥ ७॥ प्रत्यङ्। चित्रा। बिभ्रत्। अस्य।
आयुधानि॥ ७॥ नाम। जनत। प्रियाणि। द्रप्सः। समुद्रं। अभि। यत्। जिगाति। पश्यन्। गृध्रस्य। चक्षसा।
विऽधर्मन्॥ ७॥ चकानः। तृतीये। चक्रे। रजसि। प्रियाणि॥ ८॥ इमं। नः। अग्ने। उप। यज्ञं। आ। इहि। पंचऽ
यामं। त्रिऽवृतं। सप्तऽतंतुं। असः। हव्यऽवाट्। उत। नः। पुरःऽगाः। ज्योक्। एव। दीर्घं। तमः। आ। अशयि
ष्ठाः। अदेवात्। देवः। प्रऽचता। गुहा। यन्। प्रऽपश्यमानः। अमृतऽत्वं। एमि। शिवं। यत्। संतं। अशि
वः। जहामि। स्वात्। सख्यात्। अरणीं। नाभिं। एमि। पश्यन्। अन्यस्याः। अतिथिं। वयायाः। ऋत
स्य। धाम। वि। मिमे। पुरूणि। शंसामि। पित्रे। असुराय। शेवं। अयज्ञियात्। यज्ञियं। भागं। एमि। ब
ह्वीः। समाः। अकरं। अंतः। अस्मिन्। इंद्रं। वृणानः। पितरं। जहामि। अग्निः। सोमः। वरुणः। ते। च्यवं
ते। परिऽआवर्त्। राष्ट्रं। तत्। अवामि। आऽयन्। निःऽमायाः। ऊं इति। त्ये। असुराः। अभूवन्। त्वं। च।

७०

अयं।

मा। वरुण। कामयासे। ऋतेन। राजन्। अनृतं। विऽविंचन्। मम। राष्ट्रस्य। अधिऽपत्यं। आ। इहि॥ ५॥ इदं।
स्वः। इदं। इत्। आस। वामं। प्रऽकाशः। उरु। अंतरिक्षं। हनाव। वृत्रं। निःऽएहि। सोम। हविः। त्वा। संतं। ह
विषा। यजाम। कविः। कविऽत्वा। दिवि। रूपं। आ। असजत्। अप्रऽभूती। वरुणः। निः। अपः। सृजत्। क्षे
मं। कृण्वानाः। जनयः। न। सिंधवः। ताः। अस्य। वर्णं। शुचयः। भरिभ्रति। ताः। अस्य। ज्येष्ठं। इंद्रियं। स
चंते। ताः। ईं। आ। क्षेति। स्वधया। मदंतीः। ताः। ईं। विशः। न। राजानं। वृणानाः। बीभत्सुवः। अप। वृत्रा
त्। अतिष्ठन्। बीभत्सूनां। सऽयुजं। हंसं। आहुः। अपां। दिव्यानां। सख्ये। चरंतं। अनुऽस्तुभं। अनु। च
र्चूर्यमाणं। इंद्रं। नि। चिक्युः। कवयः। मनीषा॥ ९॥ अहं। रुद्रेभिः। वसुऽभिः। चरामि। अहं। आदित्यैः।
उत। विश्वऽदेवैः। अहं। मित्रावरुणा। उभा। बिभर्मि। अहं। इंद्राग्नी इति। अहं। अश्विना। उभा। अहं।
सोमं। आहनसं। बिभर्मि। अहं। त्वष्टारं। उत। पूषणं। भगं। अहं। दधामि। द्रविणं। हविष्मते। सुप्रऽअव्ये।

१·अ·७

यजमानाय। सुन्वते। अहं। राष्ट्री। संऽगमनी। वसूनां। चिकितुषी। प्रथमा। यज्ञियानां। तां। मा। देवाः। वि। अ
दधुः। पुरुऽत्रा। भूरिऽस्थात्रां। भूरि। आऽवेशयंती। मया। सः। अन्नं। अत्ति। यः। विऽपश्यति। यः। प्राणिति।
यः। ईं। शृणोति। उक्तं। अमंतवः। मां। ते। उप। क्षियंति। श्रुधि। श्रुत। श्रद्धिऽवं। ते। वदामि। अहं। एव। स्वयं।

७१

इदं। वदामि। जुष्टं। देवेभिः। उत। मानुषेभिः। यं। कामये। तंऽतं। उग्रं। कृणोमि। तं। ब्रह्माणं। तं। ऋषिं। तं।
सुऽमेधां॥ ११॥ अहं। रुद्राय। धनुः। आ। तनोमि। ब्रह्मऽद्विषे। शरवे। हंतवै। ऊं इति। अहं। जनाय। सऽमदं।
कृणोमि। अहं। द्यावापृथिवी इति। आ। विवेश। अहं। सुवे। पितरं। अस्य। मूर्धन्। मम। योनिः। अप्ऽसु।
अंतः। इति। समुद्रे। ततः। वि। तिष्ठे। भुवना। अनु। विश्वा। उत। अमूं। द्यां। वर्ष्मणा। उप। स्पृशामि। अहं। एव।

७१

वातःऽइव। प्र। वामि। आऽरभमाणा। भुवनानि। विश्वा॥०॥ एतावती। महिना। सं। बभूव॥१२॥ न। तं। अं
हः। न। दुःऽइतं। देवासः। अष्ट। मर्तं। सऽजोषसः। यं। अर्यमा। मित्रः। नयंति। वरुणः। अति। द्विषः॥

ते। हि। वयं। वृणीमहे॥०॥ येन। निः। अंहसः। यूयं। पाथ। नेथ। च। मर्त्यं। अति। द्विषः। ते। नूनं। नः। अयं।
ऊतये॥०॥ नयिष्ठाः। ऊं इति। नः। नेषणि। पर्षिष्ठाः। ऊं इति। नः। पर्षणि। अति। द्विषः। यूयं। विश्वं। परि।
पाथ॥०॥ युष्माकं। शर्मणि। प्रिये। स्याम। सुऽप्रनीतयः। अति। द्विषः। आदित्यासः। अति। स्रिधः।
॥०॥ उग्रं। मरुत्ऽभिः। रुद्रं। हुवेम। इंद्रं। अग्निं। स्वस्तये। अति। द्विषः। नेतारः। ऊं इति। सु। नः। तिरः।
॥०॥ अति। विश्वानि। दुःऽइता। राजानः। चर्षणीनां। अति। द्विषः। शुनं। अस्मभ्यं। ऊतये॥०॥ रा
मी। यछंतु। सऽप्रथः। आदित्यासः। यत्। ईमहे। अति। द्विषः॥०॥ १३॥ रात्री। वि। अख्यत्। आऽय
ती। पुरुऽत्रा। देवी। अक्षऽभिः। विश्वाः। अधि। श्रियः। अधित। आ। उरु। अप्राः। अमर्त्या। निऽ
वतः। देवी। उत्ऽवतः। ज्योतिषा। बाधते। तमः। निः। ऊं इति। स्वसारं। अकृत। उषसं। देवी। आऽय
ती। अप। इत्। ऊं इति। हासते। तमः। सा। नः। अद्य। यस्याः। वयं। नि। ते। यामन्। अविक्ष्महि। वृक्षे।

प॰ अ॰ ७

७२

न। वसतिं। वयः। नि। ग्रामासः। अविक्षत। नि। पत्ऽवंतः। नि। पक्षिणः। नि। श्येनासः। चित्। अर्थि
नः। यवय। वृक्यं। वृकं। यवय। स्तेनं। ऊर्म्ये। अथ। नः। सुऽतरा। भव। उप। मा। पेपिशत्। तमः। कृ
ष्णं। विऽअक्तं। अस्थित। उषः। ऋणाऽइव। यातय। उप। ते। गाःऽइव। आ। अकरं। वृणीष्व। दुहितः।
दिवः। रात्रि। स्तोमं। न। जिग्युषे। १४। मम। अग्ने। वर्चः। विऽहवेषु। अस्तु। वयं। त्वा। इंधानाः। तन्वं।
पुषेम। मह्यं। नमंतां। प्रऽदिशः। चतस्रः। त्वया। अधिऽअक्षेण। पृतनाः। जयेम। मम। देवाः। विऽह
वे। संतु। सर्वे। इंद्रऽवंतः। मरुतः। विष्णुः। अग्निः। मम। अंतरिक्षं। उरुऽलोकं। अस्तु। मह्यं। वातः।
पवतां। कामे। अस्मिन्। मयि। देवाः। द्रविणं। आ। यजंतां। मयि। आऽशीः। अस्तु। मयि। देवऽहू
तिः। दैव्याः। होतारः। वनुषंत। पूर्वे। अरिष्टाः। स्याम। तन्वा। सुऽवीराः। मह्यं। यजंतु। मम। या
नि। हव्या। आऽकूतिः। सत्या। मनसः। मे। अस्तु। एनः। मा। नि। गां। कतमत्। चन। अहं। विश्वे। दे

७२

वासः। अधि। वोचत। नः। देवीः। षट्। उर्वीः। उरु। नः। कृणोत। विश्वे। देवासः। इह। वीरयध्वं। मा। हास्म
हि। प्रऽजया। मा। तनूभिः। मा। रधाम। द्विषते। सोम। राजन्। १५। अग्ने। मन्युं। प्रतिऽनुदन्। परेषां।
अदब्धः। गोपाः। परि। पाहि। नः। त्वं। प्रत्यंचः। यंतु। निऽगुतः। पुनः। एते। अमा। एषां। चित्तं। प्रऽ
बुधां। वि। नेशत्। धाता। धातॄणां। भुवनस्य। यः। पतिः। देवं। त्रातारं। अभिमातिऽसहं। इमं। यज्ञं।
अश्विना। उभा। बृहस्पतिः। देवाः। पांतु। यजमानं। निः। अर्थात्। उरुऽव्यचाः। नः। महिषः। शर्म।
यंसत्। अस्मिन्। हवे। पुरुऽहूतः। पुरुऽक्षुः। सः। नः। प्रऽजायै। हरिऽअश्व। मृळय। इंद्र। मा। नः।
रिरिषः। मा। परा। दाः। ये। नः। सऽपत्नाः। अप। ते। भवंतु। इंद्राग्निऽभ्यां। अव। बाधा
महे। तान्। वसवः। रुद्राः। आदित्याः। उपरिऽस्पृशं। मा। उग्रं। चेत्तारं। अधिऽराजं। अक्रत।
॥१६॥ ॥अनुवाकः॥ ॥न। असत्। आसीत्। नो इति। सत्। आसीत्। तदानीं। न। आ

प॰अ॰७

७३

सीत्। रजः। नो इति। विऽओम। परः। यत्। किं। आ। अवरीवरिति। कुह। कस्य। शर्मन्। अंभः।
किं। आसीत्। गहनं। गभीरं। न। मृत्युः। आसीत्। अमृतं। न। तर्हि। न। रात्र्याः। अह्नः। आसी
त्। प्रऽकेतः। आनीत्। अवातं। स्वधया। तत्। एकं। तस्मात्। ह। अन्यत्। न। परः। किं। चन।
आस। तमः। आसीत्। तमसा। गूळ्हं। अग्रे। अप्रऽकेतं। सलिलं। सर्वं। आः। इदं। तुच्छ्येन। आ
भु। अपिऽहितं। यत्। आसीत्। तपसः। तत्। महिना। अजायत। एकं। कामः। तत्। अग्रे। सं। अ
वर्तत। अधि। मनसः। रेतः। प्रथमं। यत्। आसीत्। सतः। बंधुं। असति। निः। अविंदन्। हृदि। प्र
तिऽइष्य। कवयः। मनीषा। तिरश्चीनः। विऽततः। रश्मिः। एषां। अधः। स्वित्। आसी३त्। उपरि।
स्वित्। आसी३त्। रेतःऽधाः। आसन्। महिमानः। आसन्। स्वधा। अवस्तात्। प्रऽयतिः। परस्ता
त्। ०। कुतः। आऽजाता। कुतः। इयं। विऽसृष्टिः। अर्वाक्। देवाः। अस्य। विऽसर्जनेन। अथ। कः। वेद। य

७३

तः। आऽबभूव। इयं। विऽसृष्टिः। यतः। आऽबभूव। यदि। वा। दधे। यदि। वा। न। यः। अस्य। अधिऽअ
क्षः। परमे। विऽओमन्। सः। अंग। वेद। ०। वेद। ॥७॥ यः। यज्ञः। विश्वतः। तंतुऽभिः। ततः। एकऽशतं। दे
वऽकर्मेभिः। आऽयतः। इमे। वयंति। पितरः। ये। आऽययुः। प्र। वय। अप। वय। इति। आसते। तते। पु
मान्। एनं। तनुते। उत्। कृणत्ति। पुमान्। वि। तत्ने। अधि। नाके। अस्मिन्। इमे। मयूखाः। उप। सेदुः। ऊं इति।
सदः। सामानि। चक्रुः। तसराणि। ओतवे। का। आसीत्। प्रऽमा। प्रतिऽमा। किं। निऽदानं। आज्यं। किं। आ
सीत्। परिऽधिः। कः। आसीत्। छंदः। किं। आसीत्। प्रउगं। किं। उक्थं। यत्। देवाः। देवं। अयजंत। विश्वे।
अग्नेः। गायत्री। अभवत्। सऽयुग्वा। उष्णिहया। सविता। सं। बभूव। अनुऽस्तुभा। सोमः। उक्थैः। मह
स्वान्। बृहस्पतेः। बृहती। वाचं। आवत्। विऽराट्। मित्रावरुणयोः। अभिऽश्रीः। इंद्रस्य। त्रिस्तुप्। इह।
भागः। अह्नः। विश्वान्। देवान्। जगती। आ। विवेश। तेन। चाक्लृप्रे। ऋषयः। मनुष्याः। चाक्लृप्रे। तेन।

प॰ अ॰ ७

७४

ऋषयः। मनुष्याः। यज्ञे। जाते। पितरः। नः। पुराणे। पश्यन्। मन्ये। मनसा। चक्षसा। तान्। ये। इ-
मं। यज्ञं। अयजंत। पूर्वे। सहऽस्तोमाः। सहऽछंदसः। आऽवृतः। सहऽप्रमाः। ऋषयः। सप्त। दै-
व्याः। पूर्वेषां। पंथां। अनुऽदृश्य। धीराः। अनुऽआलेभिरे। रथ्यः। न। रश्मीन्॥ १८॥ अप।
प्राचः। इंद्र। विश्वान्। अमित्रान्। अप। अपाचः। अभिऽभूते। नुदस्व। अप। उदीचः। अप।
शूर। अधराचः। उरौ। यथा। तव। शर्मन्। मदेम। कुवित्। अंग। यवऽमंतः। यवं। चित्। यथा।
दांति। अनुऽपूर्वं। विऽयूय। इहऽइह। एषां। कृणुहि। भोजनानि। ये। बर्हिषः। नमःऽवृक्तिं।
न। जग्मुः। नहि। स्थूरि। ऋतुऽथा। यातं। अस्ति। न। उत। श्रवः। विविदे। संऽगमेषु। ०। युवं। सुरा-
मं। अश्विना। नमुचौ। आसुरे। सचा। विऽपिपाना। शुभः। पती इति। इंद्रं। कर्मऽसु। आवतं। पुत्रंऽ-
इव। पितरौ। अश्विना। उभा। इंद्र। आवथुः। काव्यैः। दंसनाभिः। यत्। सुरामं। वि। अपिबः। शची-

७४

भिः। सरस्वती। त्वा। मघऽवन्। अभिष्णक्॥ १९॥ ईजानं। इत्। द्यौः। गूर्तऽवसुः। ईजानं। भूमिः। अभि।
प्रऽभूषणि। ईजानं। देवौ। अश्विनौ। अभि। सुम्नैः। अवर्धतां। ता। वां। मित्रावरुणा। धारयत्क्षिती इ-
ति धारयत्ऽक्षिती। सुऽसुम्ना। इषितत्वता। यजामसि। युवोः। क्राणाय। सख्यैः। अभि। स्याम। रक्षसः।
अध। चित्। नु। यत्। दिधिषामहे। वां। अभि। प्रियं। रेक्णः। पत्यमानाः। दद्वान्। वा। यत्। पुष्यति। रेक्णः।
असे।
सं। ऊं इति। आरन्। नकिः। अस्य। मघानि। अन्यः। असुर। सूयत। द्यौः। ०। मूर्धा। रथस्य। चाकन्। न। ए-
तावता। एनसा। अंतकऽध्रुक्। अस्मिन्। सु। एतत्। शकऽपूते। एनः। हिते। मित्रे। निऽगतान्। हंति। वीरा-
न्। अवोः। वा। यत्। धात्। तनूषु। अवः। प्रियासु। यज्ञियासु। अर्वा। युवोः। हि। माता। अदितिः। विऽचे-
तसा। द्यौः। न। भूमिः। पयसा। पुपूतनि। अव। प्रिया। दिदिष्टन। सूरः। निनिक्त। रश्मिऽभिः। युवं। हि। अप्नऽ-
राजौ। असीदतं। तिष्ठत्। रथं। न। धूःऽसदं। ता। नः। कणूकऽयंतीः। नृऽमेधः। तत्रे। अंहसः। सुऽमेधाः।
वनऽसदं।

१०।अ७

७५

तत्रे। अंहसः॥ २०॥ प्रो इति। सु। अस्मै। पुरःऽरथं। इंद्राय। शूषं। अर्चत। अभीके। चित्। ऊं इति।
लोकऽकृत्। संऽगे। समत्ऽसु। वृत्रऽहा। अस्माकं। बोधि। चोदिता। नभंतां। अन्यकेषां। ज्याकाः।
अधि। धन्वऽसु॥ त्वं। सिंधून्। अव। असृजः। अधराचः। अहन्। अहिं। अशत्रुः। इंद्र। जज्ञिषे।
विश्वं। पुष्यसि। वार्यं। तं। त्वा। परि। स्वजामहे।०। वि। सु। विश्वाः। अरातयः। अर्यः। नशंत। नः। धि
यः। अस्ता। असि। शत्रवे। वधं। यः। नः। इंद्र। जिघांसति। या। ते। रातिः। ददिः।०। यः। नः। इंद्र। अ
भितः। जनः। वृकऽयुः। आऽदिदेशति। अधःऽपदं। तं। ईं। कृधि। विऽधः। असि। ससहिः।
।०। अभिऽदासति। सऽनाभिः। यः। च। निस्यः। अव। तस्य। बलं। तिर। महीऽइव। द्यौः। अध।
त्मना।०। सखिऽत्वं। आ। रभामहे। ऋतस्य। नः। पथा। नय। अति। विश्वानि। दुःऽइता।०। अस्म
भ्यं। सु। त्वं। इंद्र। तां। शिक्ष। या। दोहते। प्रति। वरं। जरित्रे। अच्छिद्रऽऊध्नी। पीपयत्। यथा। नः।

वसु।
बा

७५

।०॥ २१॥ उभे इति। यत्। इंद्र। रोदसी इति। आऽपप्राथ। उषाःऽइव। महांतं। त्वा। महीनां। संऽराजं। च
र्षणीनां। देवी। जनित्री। अजीजनत्। भद्रा। जनित्री। अजीजनत्॥ अव। स्म। दुःऽहनायतः। मर्तस्य।
तनुहि। स्थिरं।०। अव। स्याः। बृहतीः। इषः। विश्वऽचंद्राः। अमित्रऽहन्। शचीभिः। शक्र। धूनुहि। इंद्र।
विश्वाभिः। ऊतिऽभिः।०। अव। यत्। त्वं। शतक्रतो इति शतऽक्रतो। इंद्र। विश्वानि। धूनुषे। रयिं। न। सुन्व
ते। सचा। सहस्रिणीभिः। ऊतिऽभिः।०। अव। स्वेदाःऽइव। अभितः। विष्वक्। पतंतु। दिद्यवः। दूर्वायाःऽ
इव। तंतवः। वि। अस्मत्। एतु। दुःऽमतिः।०। दीर्घं। हि। अंकुशं। यथा। शक्तिं। बिभर्षि। मंतुऽमः। पूर्वे
ण। मघऽवन्। पदा। अजः। वयां। यथा। यमः।०। नकिः। देवाः। मिनीमसि। नकिः। आ। योपयामसि।
मंत्रऽश्रुत्यं। चरामसि। पक्षेभिः। अपिऽकक्षेभिः। अत्र। अभि। सं। रभामहे॥ २२॥ यस्मिन्। वृक्षे।
सुऽपलाशे। देवैः। संऽपिबते। यमः। अत्र। नः। विश्पतिः। पिता। पुराणान्। अनु। वेनति। पुराणान्।

८·अ·७ अनुऽवेनंतं । चरंतं । पापया । अमुया । असूयन् । अभि । अचाकशं । तस्मै । अस्पृहयं । पुनरिति ।
यं । कुमार । नवं । रथं । अचक्रं । मनसा । अकृणोः । एकऽईषं । विश्वतः । प्रांचं । अपश्यन् । अधि ।
तिष्ठसि । यं । कुमार । प्र । अवर्तयः । रथं । विप्रेभ्यः । परि । तं । साम । अनु । प्र । अवर्तत । सं । इतः ।
७६ नावि । आऽहितं । कः । कुमारं । अजनयत् । रथं । कः । निः । अवर्तयत् । कः । स्वित् । तत् । अद्य ।
नः । ब्रूयात् । अनुऽदेयी । यथा । अभवत् । यथा । अभवत् । अनुऽदेयी । ततः । अग्रं । अजायत ।
पुरस्तात् । बुध्नः । आऽततः । पश्चात् । निःऽअयनं । कृतं । इदं । यमस्य । सदनं । देवऽमानं । यत् ।
उच्यते । इयं । अस्य । धम्यते । नाळीः । अयं । गीःऽभिः । परिऽकृतः ॥२॥ केशी । अग्निं । केशी । वि ।   ७६
षं । केशी । बिभर्ति । रोदसी इति । केशी । विश्वं । स्वः । दृशे । केशी । इदं । ज्योतिः । उच्यते ॥ मुनयः । वातऽ
रशनाः । पिशंगाः । वसते । मला । वातस्य । अनु । ध्राजिं । यंति । यत् । देवासः । अविक्षत ॥ उत्ऽमदि

ताः । मौनेयेन । वातान् । आ । तस्थिम । वयं । शरीरा । इत् । अस्माकं । यूयं । मर्तासः । अभि । पश्यथ ॥ अंतरिक्षे
ण । पतति । विश्वा । रूपा । अवऽचाकशत् । मुनिः । देवस्यऽदेवस्य । सौकृत्याय । सखा । हितः ॥ वातस्य । अश्वः ।
वायोः । सखा । अथो इति । देवऽइषितः । मुनिः ॥ उभौ । समुद्रौ । आ । क्षेति । यः । च । पूर्वः । उत । अपरः ॥ अप्सर
सां । गंधर्वाणां । मृगाणां । चरणे । चरन् । केशी । केतस्य । विद्वान् । सखा । स्वादुः । मदिन्ऽतमः ॥ वायुः । अ
स्मै । उप । अमंथत् । पिनष्टि । स्म । कुनन्नमा । केशी । विषस्य । पात्रेण । यत् । रुद्रेण । अपिबत् । सह ॥२४॥ उत ।
देवाः । अवऽहितं । देवाः । उत् । नयथ । पुनरिति । उत । आगः । चक्रुषं । देवाः । देवाः । जीवयथ । पुनरिति ॥ द्वौ ।
इमौ । वातौ । वातः । आ । सिंधोः । आ । पराऽवतः ॥ दक्षं । ते । अन्यः । आ । वातु । परा । अन्यः । वातु । यत् । रपः ॥
आ । वात । वाहि । भेषजं । वि । वात । वाहि । यत् । रपः ॥ त्वं । हि । विश्वऽभेषजः । देवानां । दूतः । ईयसे ॥ आ । त्वा ।
अगमं । शंतातिऽभिः । अथो इति । अरिष्टतातिऽभिः ॥ दक्षं । ते । भद्रं । आ । अभार्षं । परा । यक्ष्मं । सुवामि ।

ते। त्रायंतां। इह। देवाः। त्रायतां। मरुतां। गणः। त्रायंतां। विश्वा। भूतानि। यथा। अयं। अरपाः। असत्। आपः। इत्। वै। ऊं इति। भेषजीः। आपः। अमीवऽचातनीः। आपः। सर्वस्य। भेषजीः। ताः। ते। कृण्वंतु। भेषजं। हस्ताभ्यां। दशऽशाखाभ्यां। जिह्वा। वाचः। पुरःऽगवी। अनामयित्नुऽभ्यां। त्वा। ताभ्यां। त्वा। उप। स्पृशामसि॥ २५॥ तव। त्ये। इंद्र। सख्येषु। वह्नयः। ऋतं। मन्वानाः। वि। अदर्दिरुः। वलं। यत्र। दशऽस्यन्। उषसः। रिणन्। अपः। कुत्साय। मन्मन्। अह्यः। च। दंसयः॥ अव। असृजः। प्रऽस्वः। श्वंचयः। गिरीन्। उत्। आजः। उस्राः। अपिबः। मधु। प्रियं। अवर्धयः। वनिनः। अस्य। दंससा। शुशोच। सूर्यः। ऋतऽजातया। गिरा। वि। सूर्यः। मध्ये। अमुचत्। रथं। दिवः। विदत्। दासाय। प्रतिऽमानं। आर्यः। दृळ्हानि। पिप्रोः। असुरस्य। मायिनः। इंद्रः। वि। आस्यत्। चकृऽवान्। ऋजिश्वना। अनाधृष्यानि। धृषितः। वि। आस्यत्। निऽधीन्। अदेवान्। अमृणत्। अयास्यः। मासाऽइव। सूर्यः। वसु।

पुर्यं। आ। ददे। गृणानः। शत्रून्। अशृणात्। विरुक्मता। अयुद्धऽसेनः। विऽभ्वा। विऽभिंदता। दाशत्। वृत्रऽहा। तुज्यानि। तेजते। इंद्रस्य। वज्रात्। अबिभेत्। अभिऽश्नथः। प्र। अक्रामत्। शुंध्यूः। अजहात्। उषाः। अनः॥ एता। त्या। ते। श्रुत्यानि। केवला। यत्। एकः। एकं। अकृणोः। अयज्ञं। मासां। विऽधानं। अदधाः। अधि। द्यवि। त्वया। विऽभिन्नं। भरति। प्रऽधिं। पिता॥ २६॥ सूर्यऽरश्मिः। हरिऽकेशः। पुरस्तात्। सविता। ज्योतिः। उत्। अयान्। अजस्रं। तस्य। पूषा। प्रऽसवे। याति। विद्वान्। संऽपश्यन्। विश्वा। भुवनानि। गोपाः॥ नृऽचक्षाः। एषः। दिवः। मध्ये। आस्ते। आपप्रिऽवान्। रोदसी इति। अंतरिक्षं। सः। विश्वाचीः। अभि। चष्टे। घृताचीः। अंतरा। पूर्वं। अपरं। च। केतुं॥ विश्वा। रूपा। अभि। चष्टे। शचीभिः॥ इंद्रः। न। तस्थौ। संऽअरे। धनानां। विश्वऽवसुं। सोम। गंधर्वं। आपः। ददृश्रुषीः। तत्। ऋतेन। वि। आयन्। तत्। अनुऽअवैत्। इंद्रः। ररहाणः। आसां। परि। सूर्यस्य।

प॰ अ॰ ७

७८

परिऽधीन्। अपश्यत्। विश्वऽवसुः। अभि। तत्। नः। गृणातु। दिव्यः। गंधर्वः। रजसः। विऽमानः॥ ०॥
धियः। हिन्वानः। धियः। इत्। नः। अव्याः। सस्निं। अविंदत्। चरणे। नदीनां। अप। अवृणोत्। दु
रः। अश्मऽव्रजानां। प्र। आसां। गंधर्वः। अमृतानि। वोचत्। इंद्रः। दक्षं। परि। जानात्। अही
नां॥ २७॥ अग्ने। तव। श्रवः। वयः। महि। भ्राजंते। अर्चयः। विभावसो इति विभाऽवसो। बृहद्भा
नो इति बृहत्ऽभानो। शवसा। वाजं। उक्थ्यं। दधासि। दाशुषे। कवे। पावकऽवर्चाः। शुक्रऽवर्चाः।
अनूनऽवर्चाः। उत्। इयर्षि। भानुना। पुत्रः। मातरा। विऽचरन्। उप। अवसि। पृणक्षि। रोदसी इ
ति। उभे इति। ऊर्जः। नपात्। जातऽवेदः। सुशस्तिऽभिः। मंदस्व। धीतिऽभिः। हितः। त्वे इति। इषः।
सं। दधुः। भूरिऽवर्पसः। चित्रऽऊतयः। वामऽजाताः। इरज्यन्। अग्ने। प्रथयस्व। जंतुऽभिः। अ
स्मे इति। रायः। अमर्त्य। सः। दर्शतस्य। वपुषः। वि। राजसि। पृणक्षि। सानसिं। क्रतुं। इषःऽकर्ता

७८

रं। अध्वरस्य। प्रऽचेतसं। क्षयंतं। राधसः। महः। रातिं। वामस्य। सुऽभगां। महीं। इषं। दधासि।
सानसिं। रयिं। ऋतऽवानं। महिषं। विश्वऽदर्शतं॥ ०॥ श्रुत्ऽकर्णं। सप्रथःऽतमं। त्वा। गिरा। दैव्यं।
मानुषा। युगा॥ २८॥ अग्ने। अच्छ। वद। इह। नः। प्रत्यङ्। नः। सुऽमनाः। भव। प्र। नः। यच्छ। विशां।
पते। धनऽदाः। असि। नः। त्वं। प्र। नः। यच्छतु। अर्यमा। प्र। भगः। प्र। बृहस्पतिः। प्र। देवाः। प्र। उ
त। सूनृता। रायः। देवी। ददातु। नः॥ सोमं। राजानं। अवसे। अग्निं। गीःऽभिः। हवामहे। आदि
त्यान्। विष्णुं। सूर्यं। ब्रह्माणं। च। बृहस्पतिं। इंद्रवायू इति। बृहस्पतिं। सुऽहवा। इह। हवामहे।
यथा। नः। सर्वः। इत्। जनः। संऽगत्यां। सुऽमनाः। असत्। अर्यमणं। बृहस्पतिं। इंद्रं। दानाय। चो
दय। वातं। विष्णुं। सरस्वतीं। सवितारं। च। वाजिनं॥ ०॥ अग्निऽभिः। ब्रह्म। यज्ञं। च। वर्धय। त्वं। नः। देवऽ
तातये। रायः। दानाय। चोदय॥ २९॥ अयं। अग्ने। जरिता। त्वे इति। अभूत्। अपि। सहसः। सूनो इति।

नहि। अन्यत्। अस्ति। आप्यं। भद्रं। हि। शर्म। त्रिऽवरूथं। अस्ति। ते। आरे। हिंसानां। अप। दिद्युं। आ। कृ
धि। प्रऽवत्। ते। अग्ने। जनिम। पितुऽयतः। साचीऽइव। विश्वा। भुवना। नि। ऋंजसे। प्र। सप्तयः। प्र। सनिषंत।
नः। धियः। पुरः। चरंति। पशुपाःऽइव। त्मना। उत। वे। ॐ इति। परि। वृणक्षि। बप्सत्। बहोः। अग्ने। उलप
स्य। स्वधाऽवः। उत। खिल्याः। उर्वराणां। भवंति। मा। ते। हेतिं। तविषीं। चुक्रुधाम। यत्। उत्ऽवतः। निऽवतः।
यासि। बप्सत्। पृथक्। एषि। प्रगर्द्धिनीऽइव। सेना। यदा। ते। ०। वप्ताऽइव। श्मश्रु। वपसि। प्र। भूम। प्रति। अ
स्य। श्रेणयः। ददृश्रे। एकं। निऽयानं। बहवः। रथासः। बाहू इति। यत्। अग्ने। अनुऽमर्मृजानः। न्यङ्। उत्ता
नां। अनुऽएषि। भूमिं। उत्। ते। शुष्माः। जिहतां। उत्। ते। अर्चिः। उत्। ते। अग्ने। शशमानस्य। वाजाः। उत्।
श्वंचस्व। नि। नम। वर्द्धमानः। आ। त्वा। अद्य। विश्वे। वसवः। सदंतु। अपां। इदं। निऽअयनं। समुद्रस्य।
निऽवेशनं। अन्यं। कृणुष्व। इतः। पंथां। तेन। याहि। वशान्। अनु। आऽअयने। ते। पराऽअयने। दूर्वाः।
रोहंतु। पुष्पिणीः। ह्रदाः। च। पुंडरीकाणि। समुद्रस्य। गृहाः। इमे॥ ३०॥ ॥इत्यष्टमाष्टके सप्तमोध्यायः॥ ॥

॥हरिः ओ३म्॥ ॥त्यं। चित्। अत्रिं। ऋतऽजुरं। अर्थं। अश्वं। न। यातवे। कक्षीवंतं। यदि। पुनरिति।
रथं। न। कृणुथः। नवं। त्यं। चित्। अश्वं। न। वाजिनं। अरेणवः। यं। अत्नत। दृळ्हं। ग्रंथिं। न। वि। स्य
तं। अत्रिं। यविष्ठं। आ। रजः। नरा। दंसिष्ठा। अत्रये। शुभ्रा। सिसासतं। धियः। अथ। हि। वां। दिवः।
नरा। पुनरिति। स्तोमः। न। विऽशसे। चिते। तत्। वां। सुऽराधसा। रातिः। सुऽमतिः। अश्विना। आ।
यत्। नः। सदने। पृथौ। समने। पर्षथः। नरा। युवं। भुज्युं। समुद्रे। आ। रजसः। पारे। ईंखितं। यातं। अ
च्छ। पतत्रिऽभिः। नासत्या। सातये। कृतं। आ। वां। सुम्नेभिः। शंयू इति शंऽयू। इव। मंहिष्ठा। विश्वऽवेद
सा। सं। अस्मे इति। भूषतं। नरा। उत्सं। न। पिप्युषीः। इषः॥ १॥ अयं। हि। ते। अमर्त्यः। इंदुः। अत्यः।
न। पत्यते। दक्षः। विश्वऽआयुः। वेधसे। अयं। अस्माकं। काव्यः। ऋभुः। वज्रः। दास्वते। अयं। बि
भर्ति। ऊर्ध्वऽकृशनं। मदं। ऋभुः। न। कृत्व्यं। मदं। घृषुः। श्येनाय। कृत्वने। आसु। स्वासु। वंसगः।

प॰अ॰८

८०

अव। द्युता। आहि। भुवः। यं। सुऽपर्णः। पराऽवतः। श्येनस्य। पुत्रः। आ। अभरत्। शतऽच
क्रं। यः। अह्यः। वर्तनिः। यं। ते। श्येनः। चारं। अवृकं। पदा। आ। अभरत्। अरुणं। मानं।
अंधसः। एना। वयः। वि। तारि। आयुः। जीवसे। एना। जागार। बंधुता। एव। तत्। इंद्रः।
इंदुना। देवेषु। चित्। धारयाते। महि। त्यजः। क्रत्वा। ०। सुक्रतो इति सुऽक्रतो। क्रत्वा। अयं।
अस्मत्। आ। सुतः। २। इमां। खनामि। ओषधिं। वीरुधं। बलवत्ऽतमां। यया। सऽप
त्नीं। बाधते। यया। संऽविंदते। पतिं। उत्तानऽपर्णे। सुऽभगे। देवऽजूते। सहस्वति। सऽप
त्नीं। मे। परा। धम। पतिं। मे। केवलं। कुरु। उत्ऽतरा। अहं। उत्ऽतरे। उत्ऽतरा। इत्। उत्ऽ
तराभ्यः। अथ। सऽपत्नी। या। मम। अधरा। सा। अधराभ्यः। नहि। अस्याः। नाम। गृभ्णा
मि। नो इति। अस्मिन्। रमते। जने। परां। एव। पराऽवतं। सऽपत्नीं। गमयामसि। अहं। अस्मि।

८०

सहमाना। अथ। त्वं। असि। ससहिः। उभे इति। सहस्वती इति। भूत्वी। सऽपत्नीं। मे। सहावहै। उप।
ते। अधां। सहमानां। अभि। त्वा। अधां। सहीयसा। मां। अनु। प्र। ते। मनः। वत्सं। गौः। इव। धाव
तु। पथा। वाःऽइव। धावतु। ३। अरण्यानि। अरण्यानि। असौ। या। प्रऽइव। नश्यसि। कथा। ग्रा
मं। न। पृच्छसि। न। त्वा। भीःऽइव। विंदती३ँ। वृषऽरवाय। वदते। यत्। उपऽअवति। चिच्चिकः। आ
घाटिऽभिः। इव। धावयन्। अरण्यानिः। महीयते। उत। गावःऽइव। अदंति। उत। वेश्मऽइव। दृश्य
ते। उतो इति। अरण्यानिः। सायं। शकटीःऽइव। सर्जति। गां। अंग। एषः। आ। ह्वयति। दारु। अंग।
एषः। अप। अवधीत्। वसन्। अरण्यान्यां। सायं। अक्रुक्षत्। इति। मन्यते। न। वै। अरण्या
निः। हंति। अन्यः। च। इत्। न। अभिऽगच्छति। स्वादोः। फलस्य। जग्ध्वाय। यथाऽकामं। नि। पद्य
ते। आंजनऽगंधिं। सुरभिं। बहुऽअन्नां। अकृषिऽवलां। प्र। अहं। मृगाणां। मातरं। अरण्यानिं।

प.अ.८

८१

अशंसिषं ॥४॥ श्रत्। ते। दधामि। प्रथमाय। मन्यवे। अहंन्। यत्। वृत्रं। नर्यं। विवेः। अपः। उभेइति।
यत्। त्वा। भवतः। रोदसीइति। अनु। रेजते। शुष्मात्। पृथिवी। चित्। अद्रिऽवः। त्वं। मायाभिः। अन
वद्य। मायिनं। श्रवस्यता। मनसा। वृत्रं। अर्दयः। त्वां। इत्। नरः। वृणते। गोऽइष्टिषु। त्वां। विश्वासु।
हव्यासु। इष्टिषु। आ। एषु। चाकंधि। पुरुऽहूत। सूरिषु। वृधासः। ये। मघऽवन्। आनशुः। मघं। अ
र्चंति। तोके। तनये। परिष्टिषु। मेधऽसाता। वाजिनं। अह्रये। धने। सः। इत्। नु। रायः। सुऽभृतस्य।
चाकनत्। मदं। यः। अस्य। रंह्यं। चिकेतति। त्वाऽवृधः। मघऽवन्। दाशुऽअध्वरः। मक्षु। सः।
वाजं। भरते। धना। नृऽभिः। त्वं। शर्धाय। महिना। गृणानः। उरु। कृधि। मघऽवन्। शग्धि। रा
यः। त्वं। नः। मित्रः। वरुणः। न। मायी। पित्वः। न। दस्म। दयसे। विऽभक्ता ॥५॥ सुस्वानासः।
इंद्र। स्तुमसि। त्वा। ससऽवांसः। च। तुविऽनृम्ण। वाजं। आ। नः। भर। सुऽवितं। यस्य। चाकन्। त्म

८१

ना। तना। सनुयाम। त्वाऽऊताः। ऋष्वः। त्वं। इंद्र। शूर। जातः।०। विश्वमसि। प्रऽस्रवणे। न। सोमं। अ
र्मः। वा। गिरः। अभि। अर्च। विद्वान्। ऋषीणां। विप्रः। सुऽमतिं। चकानः। ते। स्याम। ये। रणयंत।
सोमैः। एना। उत। तुभ्यं। रथऽओळ्हा। भक्षैः। इमा। ब्रह्म। इंद्र। तुभ्यं। शंसि। दाः। नृऽभ्यः। नृणां। शू
र। शवः। तेभिः। भव। सऽक्रतुः। येषु। चाकन्। उत। त्रायस्व। गृणतः। उत। स्तीन्। श्रुधि। हवं। इं
द्र। शूर। पृथ्याः। उत। स्तवसे। वेन्यस्य। अर्कैः। आ। यः। ते। योनिं। घृतऽवंतं। अस्वाः। ऊर्मिः। न।
निम्नैः। द्रवयंत। वक्वाः ॥५॥ सविता। यंत्रैः। पृथिवीं। अरम्णात्। अस्कंभने। सविता। द्यां। अदृंह
त्। अश्वंऽइव। अधुक्षत्। धुनिं। अंतरिक्षं। अतूर्ते। बद्धं। सविता। समुद्रं। यत्र। समुद्रः। स्कभितः।
वि। औनत्। अपां। नपात्। सविता। तस्य। वेद। अतः। भूः। अतः। आः। उत्ऽस्थितं। रजः। अतः। द्या
वापृथिवीइति। अप्रथेतां। पश्चा। इदं। अन्यत्। अभवत्। यजत्रं। अमर्त्यस्य। भुवनस्य। भूना।

प॰अ॰८ सुऽपर्णः। अङ्ग। सवितुः। गरुत्मान्। पूर्वः। जातः। सः। ऊं इति। अस्य। अनु। धर्म। गावः। इव। ग्रामं।
युयुधिः। इव। अश्वान्। वाश्राऽइव। वत्सं। सुऽमनाः। दुहाना। पतिःऽइव। जायां। अभि। नः। नि। ए
तु। धर्ता। दिवः। सविता। विश्वऽवारः। हिरण्यऽस्तूपः। सवितः। यथा। त्वा। आंगिरसः। जुह्वे। वाजे। अ
८२ स्मिन्। एव। त्वा। अर्चन्। अवसे। वंदमानः। सोमस्यऽइव। अंशुं। प्रति। जागर। अहं। ७। संऽइद्धः। चि
त्। सं। इध्यसे। देवेभ्यः। हव्यऽवाहन। आदित्यैः। रुद्रैः। वसुऽभिः। नः। आ। गहि। मृळीकाय। नः। आ।
गहि। ०। मर्तासः। त्वा। संऽइधानं। हवामहे। मृळीकाय। हवामहे। त्वां। ऊं इति। जातऽवेदसं। विश्वऽवारं।
गृणे। धिया। अग्ने। देवान्। आ। वह। नः। प्रियऽव्रतान्। मृळीकाय। प्रियऽव्रतान्। अग्निः। देवः। ८२
देवानां। अभवत्। पुरःऽहितः। अग्निं। मनुष्याः। ऋषयः। सं। ईधिरे। अग्निं। महः। धनऽसातौ।
अहं। हुवे। मृळीकं। धनऽसातये। अग्निः। अत्रिं। भरत्ऽवाजं। गविष्ठिरं। प्र। आवत्। नः। क

ण्वं। त्रसदस्युं। आऽहवे। अग्निं। वसिष्ठः। हवते। पुरःऽहितः। मृळीकाय। पुरःऽहितः॥ ८॥ श्रद्धया।
अग्निः। सं। इध्यते। श्रद्धया। हूयते। हविः। श्रद्धां। भगस्य। मूर्द्धनि। वचसा। आ। वेदयामसि। प्रियं।
श्रद्धे। ददतः। प्रियं। श्रद्धे। दिदासतः। प्रियं। भोजेषु। यज्वऽसु। इदं। मे। उदितं। कृधि। यथा। देवाः।
असुरेषु। श्रद्धां। उग्रेषु। चक्रिरे। एवं। भोजेषु। यज्वऽसु। अस्माकं। उदितं। कृधि। श्रद्धां। देवाः। य
जमानाः। वायुऽगोपाः। उप। आसते। श्रद्धां। हृदय्यया। आऽकूत्या। श्रद्धया। विंदते। वसु। श्रद्धां।
प्रातः। हवामहे। श्रद्धां। मध्यंदिनं। परि। श्रद्धां। सूर्यस्य। निऽम्रुचि। श्रद्धे। श्रत्। धापय। इह। नः।
॥ ९॥ ॥ अनुवाकः॥ ॥ शासः। इत्था। महान्। असि। अमित्रऽखादः। अद्भुतः। न। यस्य। हन्य
ते। सखा। न। जीयते। कदा। चन। स्वस्तिऽदाः। विशः। पतिः। वृत्रऽहा। विऽमृधः। वशी। वृषा। इंद्रः।
पुरः। एतु। नः। सोमऽपाः। अभयंऽकरः। वि। रक्षः। वि। मृधः। जहि। वि। वृत्रस्य। हनू इति। रुज। वि।

प.अ.८

८३

मन्युं। इंद्र। वृत्रऽहन्। अमित्रस्य। अभिऽदासतः। वि। नः। इंद्र। मृधः। जहि। नीचा। यच्छ। पृतन्यतः। यः। अ
स्मान्। अभिऽदासति। अधरं। गमय। तमः। अप। इंद्र। द्विषतः। मनः। अप। जिज्यासतः। वधं। वि। मन्योः।
शर्म। यच्छ। वरीयः। यवय। वधं॥१०॥ ईरवयंतीः। अपस्युवः। इंद्रं। जातं। उप। आसते। संजानासः। सुऽ
वीर्यं। त्वं। इंद्र। बलात्। अधि। सहसः। जातः। ओजसः। त्वं। वृषन्। वृषा। इत्। असि। त्वं। इंद्र। असि। वृत्रऽ
हा। वि। अंतरिक्षं। अतिरः। उत। द्यां। अस्तभ्नाः। ओजसा। त्वं। इंद्र। सऽजोषसं। अर्कं। बिभर्षि। बाह्वोः।
वज्रं। शिशानः। ओजसा। त्वं। इंद्र। अभिऽभूः। असि। विश्वा। जातानि। ओजसा। सः। विश्वाः। भुवः।
आ। अभवः॥११॥ सोमः। एकेभ्यः। पवते। घृतं। एके। उप। आसते। येभ्यः। मधु। प्रऽधावति। तान्। चि
त्। एव। अपि। गच्छतात्॥ तपसा। ये। अनाधृष्याः। तपसा। ये। स्वः। ययुः। तपः। ये। चक्रिरे। महः।०।
ये। युध्यंते। प्रऽधनेषु। शूरासः। ये। तनूऽत्यजः। ये। वा। सहस्रऽदक्षिणाः।०। ये। चित्। पूर्वे। ऋतऽ

८३

सापः। ऋतऽवानः। ऋतऽवृधः। पितॄन्। तपस्वतः। यम।०। सहस्रऽनीथाः। कवयः। ये। गोपायंति। सूर्यं। ऋषी
न्। तपस्वतः। यम। तपःऽजान्। अपि। गच्छतात्॥१२॥ अरायि। काणे। विऽकटे। गिरिं। गच्छ। सदान्वे। शिरि
बिठस्य। सत्वऽभिः। तेभिः। त्वा। चातयामसि। चत्तो इति। इतः। चत्ता। अमुतः। सर्वा। भ्रूणानि। आरुषी।
अराय्यं। ब्रह्मणः। पते। तीक्ष्णऽशृंग। उत्ऽऋषन्। इहि। अदः। यत्। दारु। प्लवते। सिंधोः। पारे। अपुरुषं।
तत्। आ। रभस्व। दुर्हनो इति दुःऽहनो। तेन। गच्छ। परःऽतरं। यत्। ह। प्राचीः। अजगंत। उरः। मंडूरऽधाणि
कीः। हताः। इंद्रस्य। शत्रवः। सर्वे। बुद्बुदऽयाशवः। परि। इमे। गां। अनेषत। परि। अग्निं। अहृषत। दे
वेषु। अक्रत। श्रवः। कः। इमान्। आ। दधर्षति॥१३॥ अग्निं। हिन्वंतु। नः। धियः। सप्तिं। आशुंऽइव। आजि
षु। तेन। जेष्म। धनंऽधनं। यया। गाः। आऽकरामहे। सेनया। अग्ने। तव। ऊत्या। तां। नः। हिन्व। मघत्तये।
आ। अग्ने। स्थूरं। रयिं। भर। पृथुं। गोऽमंतं। अश्विनं। अंग्धि। खं। वर्तय। पणिं। अग्ने। नक्षत्रं। अजरं।

प॰अ॰८

८४

आ । सूर्यः । रोहयः । दिवि । दधत् । ज्योतिः । जनेभ्यः । अग्नेः । केतुः । विनां । असि । प्रेष्ठः । श्रेष्ठः । उपऽस्थऽ
सत् । बोध । स्तोत्रे । वयः । दधत् ॥१४॥ इमा । नु । कं । भुवना । सीसधाम । इंद्रः । च । विश्वे । च । देवाः । यज्ञं ।
च । नः । तन्वं । च । प्रऽजां । च । आदित्यैः । इंद्रः । सह । चीकॢपाति । आदित्यैः । इंद्रः । सऽगणः । मरुत्ऽभिः ।
अस्माकं । भूतु । अविता । तनूनां । हत्वाय । देवाः । असुरान् । यत् । आयन् । देवाः । देवऽत्वं । अभिऽरक्ष
माणाः । प्रत्यंचो । अर्कं । अनयन् । शचीभिः ॥ ॥१५॥ सूर्यः । नः । दिवः । पातु । वातः । अंतरिक्षात् ।
अग्निः । नः । पार्थिवेभ्यः । जोष । सवितः । यस्य । ते । हरः । शतं । सवान् । अर्हति । पाहि । नः । दिद्युतः ।
पतंत्याः । चक्षुः । नः । देवः । सविता । चक्षुः । नः । उत । पर्वतः । चक्षुः । धाता । दधातु । नः । चक्षुः । नः ।
धेहि । चक्षुषे । चक्षुः । विऽख्यै । तनूभ्यः । सं । च । इदं । वि । च । पश्येम । ॥ विपश्येम । नृऽचक्षसः ॥१६॥
उत् । असौ । सूर्यः । अगात् । उत् । अयं । मामकः । भगः । अहं । तत् । विद्वला । पतिं । अभि । असाक्षि । विऽ

८४

ससहिः । अहं । केतुः । अहं । मूर्धा । अहं । उग्रा । विऽवाचनी । मम । इत् । अनु । क्रतुं । पतिः । सेहानायाः । उपऽ
आचरेत् । मम । पुत्राः । शत्रुऽहनः । अथो इति । मे । दुहिता । विऽराट् । उत । अहं । अस्मि । संऽजया । पत्यौ । मे ।
श्लोकः । उत्ऽतमः । येन । इंद्रः । हविषा । कृत्वी । अभवत् । द्युम्नी । उत्ऽतमः । इदं । तत् । अक्रि । देवाः । असप
त्ना । किल । अभुवं । असपत्ना । सपत्नऽघ्नी । जयंती । अभिऽभूवरी । आ । अवृक्षं । अन्यासां । वर्चः । राधः ।
अस्थेयसांऽइव । सं । अजैषं । इमाः । अहं । सऽपत्नीः । अभिऽभूवरी । यथा । अहं । अस्य । वीरस्य । विऽरा
जानि । जनस्य । च ॥१७॥ तीव्रस्य । अभिऽवयसः । अस्य । पाहि । सर्वऽरथा । वि । हरी इति । इह । मुंच । इंद्र ।
मा । त्वा । यजमानासः । अन्ये । नि । रीरमन् । तुभ्यं । इमे । सुतासः । तुभ्यं । सुताः । तुभ्यं । ऊं इति । सोत्वासः । त्वां ।
गिरः । श्वात्र्याः । आ । ह्वयंति । इंद्र । इदं । अद्य । सवनं । जुषाणः । विश्वस्य । विद्वान् । इह । पाहि । सोमं । यः । उश
ता । मनसा । सोमं । अस्मै । सर्वऽहृदा । देवऽकामः । सुनोति । न । गाः । इंद्रः । तस्य । परा । ददाति । प्रऽशस्तं । इत् ।

१.अ.८

८५

वाहै। अस्मै। कृणोति। अनुऽस्पष्टः। भवति। एषः। अस्य। यः। अस्मै। रेवान्। न। सुनोति। सोमं। निः। अरत्नौ।
मघऽवा। तं। दधाति। ब्रह्मऽद्विषः। हंति। अनुऽदिष्टः। अश्वऽयंतः। गव्यंतः। वाजऽयंतः। हवामहे। त्वा। उपऽगं
तवै। ऊं इति। आऽभूषंतः। ते। सुऽमतौ। नवायां। वयं। इंद्र। त्वा। शुनं। हुवेम॥१८॥ मुंचामि। त्वा। हविषा। जीवना
य। कं। अज्ञातऽयक्ष्मात्। उत। राजऽयक्ष्मात्। ग्राहिः। जग्राह। यदि। वा। एतत्। एनं। तस्याः। इंद्राग्नी इति। प्र।
मुमुक्तं। एनं। यदि। क्षितऽआयुः। यदि। वा। पराऽइतः। यदि। मृत्योः। अंतिकं। निःऽइतः। एव। तं। आ। हरामि।
निःऽऋतेः। उपऽस्थात्। अस्पार्षं। एनं। शतऽशारदाय। सहस्रऽअक्षेण। शतऽशारदेन। शतऽआ
युषा। हविषा। आ। अहार्षं। एनं। शतं। यथा। इमं। शरदः। नयाति। इंद्रः। विश्वस्य। दुःऽइतस्य। ८५
पारं। शतं। जीव। शरदः। वर्द्धमानः। शतं। हेमंतान्। शतं। ऊं इति। वसंतान्। शतं। इंद्राग्नी इति। स
विता। बृहस्पतिः। शतऽआयुषा। हविषा। इमं। पुनः। दुः। आ। अहार्षं। त्वा। अविदं। त्वा। पुनः। आ।

अगाः। पुनः। नव। सर्वऽअंग। सर्वं। ते। चक्षुः। सर्वं। आयुः। च। ते। अविदं॥१९॥ ब्रह्मणा। अग्निः। संऽ
विदानः। रक्षःऽहा। बाधतां। इतः। अमीवा। यः। ते। गर्भं। दुःऽनामा। योनिं। आऽशये।०। अमीवा।०।
अग्निः। तं। ब्रह्मणा। सह। निः। क्रव्यऽअदं। अनीनशत्। यः। ते। हंति। पतयंतं। निऽसत्स्नुं। यः। सरीसृ
पं। जातं। यः। ते। जिघांसति। तं। इतः। नाशयामसि। यः। ते। ऊरू इति। विऽहरति। अंतरा। दंपती इति दंऽप
ती। शये। योनिं। यः। अंतः। आऽरेळ्हि।०। यः। त्वा। भ्राता। पतिः। भूत्वा। जारः। भूत्वा। निऽपद्यते। प्रऽजां।०।
यः। त्वा। स्वप्नेन। तमसा। मोहयित्वा। निऽपद्यते।०॥२०॥ अक्षीभ्यां। ते। नासिकाभ्यां। कर्णाभ्यां। छुबुकात्।
अधि। यक्ष्मं। शीर्षण्यं। मस्तिष्कात्। जिह्वायाः। वि। वृहामि। ते। ग्रीवाभ्यः। ते। उष्णिहाभ्यः। कीकसाभ्यः। अ
नूक्यात्। यक्ष्मं। दोषण्यं। अंसाभ्यां। बाहुऽभ्यां।०। आंत्रेभ्यः। ते। गुदाभ्यः। वनिष्ठोः। हृदयात्। अधि।
यक्ष्मं। मतस्नाभ्यां। यक्नः। प्लाशिऽभ्यः।०। ऊरुऽभ्यां। ते। अष्ठीवत्ऽभ्यां। पार्ष्णिऽभ्यां। प्रऽपदाभ्यां। यक्ष्मं।

प॰अ॰९

श्रोणिऽभ्यां। भासदात्। भंससः। ०। मेहनात्। वनंऽकरणात्। लोमऽभ्यः। ते। नखेभ्यः। यक्ष्मं। सर्वस्मात्।
आत्मनः। तं। इदं। ०। अंगात्ऽअंगात्। लोम्नःऽलोम्नः। जातं। पर्वणिऽपर्वणि। ०॥२१॥ अप। इहि। मन
सः। पते। अप। क्राम। परः। चर। परः। निःऽऋत्यै। आ। चक्ष्व। बहुधा। जीवतः। मनः। भद्रं। वै। वरं। वृणते।
भद्रं। युंजंति। दक्षिणं। भद्रं। वैवस्वते। चक्षुः। बहुऽत्रा। जीवतः। मनः। यत्। आऽशसा। निःऽशसा। अभिऽ
शसा। उपऽआरिम। जाग्रतः। यत्। स्वपंतः। अग्निः। विश्वानि। अप। दुःऽकृतानि। अजुष्टानि। आरे। अ
स्मत्। दधातु। यत्। इंद्र। ब्रह्मणः। पते। अभिऽद्रोहं। चरामसि। प्रऽचेताः। नः। आंगिरसः। द्विषतां। पातु।
अंहसः। ०। जाग्रत्ऽस्वप्नः। संऽकल्पः। पापः। यं। द्विष्मः। तं। सः। ऋच्छतु। यः। नः। द्वेष्टि। तं। ऋच्छतु।
॥२२॥ देवाः। कपोतः। इषितः। यत्। इच्छन्। दूतः। निःऽऋत्याः। इदं। आऽजगाम। तस्मै। अर्चाम। कृ
णवाम। निःऽकृतिं। शं। नः। अस्तु। द्विऽपदे। शं। चतुःऽपदे। शिवः। कपोतः। इषितः। नः। अस्तु। अना

८६

८६

गाः। देवाः। शकुनः। गृहेषु। अग्निः। हि। विप्रः। जुषतां। हविः। नः। परि। हेतिः। पक्षिणी। नः। वृणक्तु। हेतिः। पक्षि
णी। न। दभाति। अस्मान्। आष्ट्र्यां। पदं। कृणुते। अग्निऽधाने। शं। नः। गोभ्यः। पुरुषेभ्यः। च। अस्तु। मा।
नः। हिंसीत्। इह। देवाः। कपोतः। यत्। उलूकः। वदति। मोघं। एतत्। यत्। कपोतः। पदं। अग्नौ। कृणो
ति। यस्य। दूतः। प्रऽहितः। एषः। एतत्। तस्मै। यमाय। नमः। अस्तु। मृत्यवे। ऋचा। कपोतं। नुदत। प्रऽनो
दं। इषं। मदंतः। परि। गां। नयध्वं। संऽयोपयंतः। दुःऽइतानि। विश्वा। हित्वा। नः। ऊर्जं। प्र। पतात्। पतिष्ठः॥
॥२३॥ ऋषभं। मा। समानानां। सऽपत्नानां। विऽससहिं। हंतारं। शत्रूणां। कृधि। विऽराजं। गोऽपतिं। गवां। अ
हं। अस्मि। सपत्नऽहा। इंद्रःऽइव। अरिष्टः। अक्षतः। अधः। सऽपत्नाः। मे। पदोः। इमे। सर्वे। अभिऽस्थि
ताः। अत्र। एव। वः। अपि। नह्यामि। उभे इति। आर्त्नीऽइव। ज्यया। वाचः। पते। नि। सेध।
इमान्। मत्। अधरं। वदान्। अभिऽभूः। अहं। आ। अगमं। विश्वऽकर्मणा। धाम्ना। आ। वः। चित्तं। आ।

चा।

यथा।

प.अ.८

८१

वः। व्रतं। आ। वः। अर्हा। संऽइतिं। ददे। योगऽक्षेमं। वः। आऽदाय। अहं। भूयासं। उत्ऽतमः। आ। वः। मूर्धानं।
अक्रमीं। अधःऽपदात्। मे। उत्। वदत। मंडूकाःऽइव। उदकात्। मंडूकाः। उदकात्ऽइव॥ २४॥ तुभ्य। इदं। इंद्र। प
रि। सिच्यते। मधु। त्वं। सुतस्य। कलशस्य। राजसि। त्वं। रयिं। पुरुऽवीरां। ऊं इति। नः। कृधि। त्वं। तपः। परिऽत
प्य। अजयः। स्व१रिति स्वः। स्वःऽजितं। महि। मंदानं। अंधसः। हवामहे। परि। शक्रं। सुतान्। उप। इमं। नः। य
ज्ञं। इह। बोधि। आ। गहि। स्पृधः। जयंतं। मघऽवानं। ईमहे। सोमस्य। राज्ञः। वरुणस्य। धर्मणि। बृहस्पतेः।
अनुऽमत्याः। ऊं इति। शर्मणि। तव। अहं। अद्य। मघऽवन्। उपऽस्तुतौ। धातः। विधातरिति विऽधातः। कल
शान्। अभक्षयं। प्रऽसूतः। भक्षं। अकरं। चरौ। अपि। स्तोमं। च। इमं। प्रथमः। सूरिः। उत्। मृजे। सुते। साते
न। यदि। आ। अगमं। वां। प्रति। विश्वामित्रजमदग्नी इति। दमे॥ २५॥ वातस्य। नु। महिमानं। रथस्य। रुजन्।
एति। स्तनयन्। अस्य। घोषः। दिविऽस्पृक्। याति। अरुणानि। कृण्वन्। उतो इति। एति। पृथिव्या। रेणुं। अ

८१

स्यन्। सं। प्र। ईरते। अनु। वातस्य। विऽस्थाः। आ। एनं। गच्छंति। समनं। न। योषाः। ताभिः। सऽयुक्। सऽरथं।
देवः। ईयते। अस्य। विश्वस्य। भुवनस्य। राजा। अंतरिक्षे। पथिऽभिः। ईयमानः। न। नि। विशते। कतमत्।
चन। अहरिति। अपां। सखा। प्रथमऽजाः। ऋतऽवा। क्व। स्वित्। जातः। कुतः। आ। बभूव। आत्मा। देवानां।
भुवनस्य। गर्भः। यथाऽवशं। चरति। देवः। एषः। घोषाः। इत्। अस्य। शृण्विरे। न। रूपं। तस्मै। वाताय। हवि
षा। विधेम॥ २६॥ मयःऽभूः। वातः। अभि। वातु। उस्राः। ऊर्जस्वतीः। ओषधीः। आ। रिशंतां। पीवस्व
तीः। जीवऽधन्याः। पिबंतु। अवसाय। पत्ऽवते। रुद्र। मृळ। याः। सऽरूपाः। विऽरूपाः। एकऽरूपाः। या
सां। अग्निः। इष्ट्या। नामानि। वेद। याः। अंगिरसः। तपसा। इह। चक्रुः। ताभ्यः। पर्जन्य। महि। शर्म। य
च्छ। याः। देवेषु। तन्वं। ऐरयंत। यासां। सोमः। विश्वा। रूपाणि। वेद।। प्रजाऽवतीः। इंद्र। गोऽस्थे। रिरीहि।
प्रजाऽपतिः। मह्यं। एताः। रराणः। विश्वैः। देवैः। पितृऽभिः। संऽविदानः। शिवाः। सतीः। उप। नः। गोऽ

श्री।

प॰ अ॰ ९ स्तोमँ॑ऽअकरित्य्यकः । तास्मै॑ । वयं । प्रऽजया॑ । सं । सदेम ॥ २७ ॥ विऽभ्राट् । बृहत् । पिबतु । सोम्यं । मधु ।
आयुः । दधत् । यज्ञऽपतौ । अविऽह्रुतं । वातऽजूतः । यः । अभिऽरक्षति । त्मना । प्रऽजाः । पुपोष ।
पुरुधा । वि । राजति । विऽभ्राट् । बृहत् । सुऽभृतं । वाजऽसातमं । धर्मन् । दिवः । धरुणे । सत्यं । अर्पितं ।
८८ अमित्रऽहा । वृत्रऽहा । दस्युहन्ऽतमं । ज्योतिः । जज्ञे । असुरऽहा । सपत्नऽहा ॥०॥ उत्ऽतमं । विश्वऽजित् । ध
नऽजित् । उच्यते । बृहत् । विश्वऽभ्राट् । भ्राजः । महि । सूर्यः । दृशे । उरु । पप्रथे । सहः । ओजः । अच्युतं ॥०॥ ये
न । इमा । विश्वा । भुवनानि । आऽभृता । विश्वऽकर्मणा । विश्वदेव्यऽवता ॥ २८ ॥ त्वं । त्यं । इटतः । रथं । इंद्र ।
प्र । आवः । सुतऽवतः । अशृणोः । सोमिनः । हवं । त्वं । मखस्य । दोधतः । शिरः । अव । त्वचः । भरः । अग ८८
च्छः । सोमिनः । गृहं । त्वं । त्यं । इंद्र । मर्त्यं । आस्त्रऽबुध्नाय । वेन्यं । मुहुः । श्रथ्नाः । मनस्यवे ॥०॥ सूर्यं । पश्चा ।
संतं । पुरः । कृधि । देवानां । चित् । तिरः । वशे ॥ २९ ॥ आ । याहि । वनसा । सह । गावः । सचंत । वर्त्तनिं । यत् । ऊधऽ

भिः । आ । याहि । वस्व्या । धिया । मंहिष्ठः । जारयत्ऽमखः । सुदानुऽभिः । पितुऽभृतः । न । तंतुं । इत् । सुऽदा
नवः । प्रति । दध्मः । यजामसि । उषाः । अप । स्वसुः । तमः । सं । वर्त्तयति । वर्त्तनिं । सुऽजातता ॥ ३० ॥ आ । त्वा ।
अहार्षं । अंतः । एधि । ध्रुवः । तिष्ठ । अविऽचाचलिः । विशः । त्वा । सर्वाः । वांछंतु । मा । त्वत् । राष्ट्रं । अधि । भ्र
शत् । इह । एव । एधि । मा । अप । च्योष्ठाः । पर्वतःऽइव । अविऽचाचलिः । इंद्रःऽइव । इह । ध्रुवः । तिष्ठ । इह ।
राष्ट्रं । ऊं इति । धारय । इमं । इंद्रः । अदीधरत् । ध्रुवं । ध्रुवेण । हविषा । तस्मै । सोमः । अधि । ब्रवत् । तस्मै । ऊं
इति । ब्रह्मणः । पतिः । ध्रुवा । द्यौः । ध्रुवा । पृथिवी । ध्रुवासः । पर्वताः । इमे । ध्रुवं । विश्वं । इदं । जगत् । ध्रुवः ।
राजा । विशां । अयं । ध्रुवं । ते । राजा । वरुणः । ध्रुवं । देवः । बृहस्पतिः । ध्रुवं । ते । इंद्रः । च । अग्निः । च । राष्ट्रं । धा
रयतां । ध्रुवं । ध्रुवं । ध्रुवेण । हविषा । अभि । सोमं । मृशामसि । अथो इति । ते । इंद्रः । केवलीः । विशः । बलिऽ
हृतः । करत् ॥ ३१ ॥ अभिऽवर्त्तेन । हविषा । येन । इंद्रः । अभिऽववृते । तेन । अस्मान् । ब्रह्मणः । पते । अभि ।

१०।अ०८

राष्ट्राय । वर्तय । अभिऽइहि । सऽपत्नान् । अभि । याः । नः । अरातयः । अभि । पृतन्यंतं । तिष्ठ । अभि । यः । नः । इरस्यति । अभि । त्वा । देवः । सविता । अभि । सोमः । अवीवृतत् । अभि । त्वा । विश्वा । भूतानि । अभिऽवर्तः । यथा । अससि ॥०॥ असपत्नः । किल । अभुवं । असपत्नः । सपत्नऽहा । अभिऽराष्ट्रः । विऽससहिः । यथा । अहं । एषां । भूतानां ॥०॥ २२ ॥ प्र । वः । ग्रावाणः । सविता । देवः । सुवतु । धर्मणा । धूःऽसु । युज्यध्वं । सुनुत । ग्रावाणः । अप । दुच्छुनां । अप । सेधत । दुःऽमतिं । उस्राः । कर्तन । भेषजं । ग्रावाणः । उपरेषु । आ । महीयंते । सऽजोषसः । वृष्णे । दधतः । वृष्ण्यं । ग्रावाणः । सविता । नु । वः ॥०॥ यजमानाय । सुन्वते ॥ २३ ॥ प्र । सूनवः । ऋभूणां । बृहत् । नवंत । वृजना । क्षाम । ये । विश्वऽधायसः । अश्नन् । धेनुं । न । मातरं । प्र । देवं । देव्या । धिया । भरत । जातऽवेदसं । हव्या । नः । वक्षत् । आनुषक् । अयं । ऊं इति । स्यः । प्र । देवऽयुः । होता । यज्ञाय । नीयते । रथः । न । योः । अभिऽवृतः । घृणिऽवान् । चेतति । त्मना । अयं । अग्निः । उरुष्यति । अमृतात्ऽइव । जन्मनः । सहसः । चित् । सहीयान् । देवः । जीवातवे । कृतः ॥ २४ ॥ पतंगं । असुरस्य । मायया । हृदा । पश्यंति । मनसा ।
अक्तं ।

८२

८२

विपःऽचितः । समुद्रे । अंतरिति । कवयः । वि । चक्षते । मरीचीनां । पदं । इच्छंति । वेधसः । पतंगः । वाचं । मनसा । बिभर्त्ति । तां । गंधर्वः । अवदत् । गर्भे । अंतरिति । तां । द्योतमानां । स्वर्यं । मनीषां । ऋतस्य । पदे । कवयः । नि । पांति ॥०॥ २५ ॥ त्यं । ऊं इति । सु । वाजिनं । देवऽजूतं । सहःऽवानं । तरुतारं । रथानां । अरिष्टऽनेमिं । पृतनाजं । आशुं । स्वस्तये । तार्क्ष्यं । इह । हुवेम । इंद्रस्यऽइव । रातिं । आऽजोहुवानाः । स्वस्तये । नावंऽइव । आ । रुहेम । उर्वी इति । न । पृथ्वी इति । बहुले इति । गभीरे इति । मा । वां । आऽइतौ । मा । पराऽइतौ । रिषाम । सद्यः । चित् । यः । शवसा । पंच । कृष्टीः । सूर्यःऽइव । ज्योतिषा । अपः । ततान । सहस्रऽसाः । शतऽसाः । अस्य । रंहिः । न । स्म । वरंते । युवतिं । न । शर्यां ॥ २६ ॥ उत् । तिष्ठत । अव । पश्यत । इंद्रस्य । भागं । ऋत्वियं । यदि । श्रातः । जुहोतन । यदि । अश्रातः । ममत्तन । श्रातं । हविः । ओं इति । सु । इंद्र । प्र । याहि । जगाम । सूरः । अध्वनः । विऽमध्यं । परि । त्वा । आसते । निधिऽभिः । सखायः । कुलऽपाः । न । व्राजऽपतिं । चरंतं । श्रातं । मन्ये । ऊधनि । श्रातं । अग्नौ । सुऽश्रातं । मन्ये । तत् । ऋतं । नवीयः । माध्यंदिनस्य । सवनस्य । दध्नः । पिब । इंद्र । वज्रिन् । पुरुऽकृत् । जु

प॰अ॰८

पाणः ॥ ३७ ॥ प्र । ससहिषे । पुरुऽहूत । शत्रून् । ज्येष्ठः । ते । शुष्मः । इह । रातिः । अस्तु । इंद्र । आ । भर । दक्षिणेन ।
वसूनि । पतिः । सिंधूनां । असि । रेवतीनां ।०। पराऽवतः । आ । जगंथ । परस्याः । सृकं । संऽशाय । पविं । इंद्र । ति-
ग्मं । वि । शत्रून् । ताळ्हि । वि । मृधः । नुदस्व ॥ इंद्र । क्षत्रं । अभि । वामं । ओजः । अजायथाः । वृषभ । चर्षणी-
नां । अप । अनुदः । जनं । अमित्रऽयंतं । उरुं । देवेभ्यः । अकृणोः । ऊं इति । लोकं ॥ ३८ ॥ प्रथः । च । यस्य । सऽ-
प्रथः । च । नाम । आनुऽस्तुभस्य । हविषः । हविः । यत् । धातुः । द्युतानात् । सवितुः । च । विष्णोः । रथंऽत-
रं । आ । जभार । वसिष्ठः । अविंदन् । ते । अतिऽहितं । यत् । आसीत् । यज्ञस्य । धाम । परमं । गुहा । यत् ।
।०। भरत्ऽवाजः । बृहत् । आ । चक्रे । अग्नेः । ते । अविंदन् । मनसा । दीध्यानाः । यजुः । स्कन्नं । प्रथमं ।
देवऽयानं ।०। आ । सूर्यात् । अभरन् । घर्मं । एते ॥ ३९ ॥ बृहस्पतिः । नयतु । दुःऽगहा । तिरः । पुनः । नेष-
त् । अघऽशंसाय । मन्म । क्षिपत् । अशस्तिं । अप । दुःऽमतिं । हन् । अथ । करत् । यजमानाय ।
शं । योः ॥ नराशंसः । नः । अवतु । प्रऽयाजे ।०। अनुऽयाजः । हवेषु ।०। तपुःऽमूर्धा । तपतु । रक्षसः ।

९०

ये । ब्रह्मऽद्विषः । शरवे । हंतवै । ऊं इति ॥ ४० ॥ अपश्यं । त्वा । मनसा । चेकितानं । तपसः । जातं । तपसः ।
विऽभूतं । इह । प्रऽजां । इह । रयिं । रराणः । प्र । जायस्व । प्रऽजया । पुत्रऽकाम ।०। दीध्यानां । स्वायां । तनू इ-
ति । ऋत्व्ये । नाधमानां । उप । मां । उच्चा । युवतिः । बभूयाः ।०। पुत्रऽकामे । अहं । गर्भं । अदधां । ओषधीषु ।
अहं । विश्वेषु । भुवनेषु । अंतः । अहं । प्रऽजाः । अजनयं । पृथिव्यां । अहं । जनिऽभ्यः । अपरीषु । पुत्रा-
न् ॥ ४१ ॥ विष्णुः । योनिं । कल्पयतु । त्वष्टा । रूपाणि । पिंशतु । आ । सिंचतु । प्रजाऽपतिः । धाता । गर्भं । दधातु ।
ते । गर्भं । धेहि । सिनीवालि । गर्भं । धेहि । सरस्वति । गर्भं । ते । अश्विनौ । देवौ । आ । धत्तां । पुष्करऽस्रजा । हि-
रण्ययी इति । अरणी इति । यं । निःऽमंथतः । अश्विना । तं । ते । गर्भं । हवामहे । दशमे । मासि । सूतवे ॥
॥ ४२ ॥ महि । त्रीणां । अवः । अस्तु । द्युक्षं । मित्रस्य । अर्यम्णः । दुःऽआधर्षं । वरुणस्य । नहि । तेषां ।
अमा । चन । न । अध्वऽसु । वारणेषु । ईशे । रिपुः । अघऽशंसः । यस्मै । पुत्रासः । अदितेः । प्र । जीवसे ।

प॰अ॰८

९१

मर्त्याय। ज्योतिः। यच्छंति। अजस्रं ॥४३॥ वातः। आ। वातु। भेषजं। शंऽभु। मयःऽभु। नः। हृदे। प्र। नः। आयूं
षि। तारिषत्। उत। वात। पिता। असि। नः। उत। भ्राता। उत। नः। सखा। सः। नः। जीवातवे। कृधि। यत्। अदः।
वात। ते। गृहे। अमृतस्य। निऽधिः। हितः। ततः। नः। देहि। जीवसे ॥४४॥ प्र। अग्नये। वाचं। ईरय। वृषभाय।
क्षितीनां। सः। नः। पर्षत्। अति। द्विषः॥ यः। परस्याः। पराऽवतः। तिरः। धन्व। अतिऽरोचते। यः। र
क्षांसि। निऽजूर्वति। वृषा। शुक्रेण। शोचिषा। यः। अस्य। पारे। रजसः। शुक्रः। अग्निः। अजायत।
॥४५॥ प्र। नूनं। जातऽवेदसं। अश्वं। हिनोत। वाजिनं। अस्य। प्र। जातऽवेदसः। विप्रऽवीरस्य। मीळ्हुषः।
महीं। इयर्मि। सुऽस्तुतिं। याः। रुचः। जातऽवेदसः। देवऽत्रा। हव्यऽवाहनीः। ताभिः। नः। यज्ञं। इन्वतु ॥४६॥
आ। अयं। गौः। पृश्निः। अक्रमीत्। असदत्। मातरं। पुरः। पितरं। च। प्रऽयन्। स्वरिति स्वः। अंतरिति। च
रति। रोचना। अस्य। प्राणात्। अपऽअनती। वि। अख्यत्। महिषः। दिवं। त्रिंशत्। धाम। वि। राजति। वा

९१

क्। पतंगाय। धीयते। प्रति। वस्तोः। अह। द्युऽभिः ॥४७॥ ऋतं च सत्यं चाभीद्धात्तपसोऽध्यजायत॥ ततो
रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः॥ समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत॥ अहोरात्राणि विदधद्विश्व
स्य मिषतो वशी॥ सूर्याचंद्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत्॥ दिवं च पृथिवीं चांतरिक्षमथो स्वः॥
॥४८॥ संऽसं। इत्। युवसे। वृषन्। अग्ने। विश्वानि। अर्यः। आ। इळः। पदे। सं। इध्यसे। सः। नः। वसूनि।
आ। भर। सं। गच्छध्वं। सं। वदध्वं। सं। वः। मनांसि। जानतां। देवाः। भागं। यथा। पूर्वे। संऽजानानाः। उ
पऽआसते। समानः। मंत्रः। संऽइतिः। समानी। समानं। मनः। सह। चित्तं। एषां। समानं। मंत्रं। अभि।
मंत्रये। वः। समानेन। वः। हविषा। जुहोमि। समानी। वः। आऽकूतिः। समाना। हृदयानि। वः। समा
नं। अस्तु। वः। मनः। यथा। वः। सुऽसह। असति ॥४९॥ ॥ संसमित्। संसमिति संऽसं। इत्। युवसे।
युवसे। वृषन्। वृषन्नग्ने। अग्ने विश्वानि। विश्वान्यर्यः। अर्य आ। एळा। इळस्पदे। पदे सं। समिध्यसे।

प॰अ॰८

९२

इध्यसेसः।सनः।नोवसूनि।वसून्याभर।आभर।भरेतिभर।संगच्छध्वं।गच्छध्वंसं।संवदध्वं।वद
ध्वंसं।संवः।वोमनांसि।मनांसिजानतां।जानतामितिजानतां।देवाभागं।भागंयथा।यथापूर्वे।पूर्वे
संजानानाः।संजानानाउपासते।सं जानानाइतिसंऽजानानाः।उपासतइत्युपऽआसते।समानो
मंत्रः।मंत्रःसमितिः।समितिःसमानी।समितिरितिसंऽइतिः।समानीसमानं।समानंमनः।मनःस
ह।सहचित्तं।चित्तमेषां।एषामिसेषां।समानंमंत्रं।मंत्रमभि।अभिमंत्रये।मंत्रयेवः।वःसमाने
न।समानेनवः।वोहविषा।हविषाजुहोमि।जुहोमीतिजुहोमि।समानीवः। वआकूतिः।आकू
तिःसमाना।आकूतिरित्याऽकूतिः।समानाहृदयानि।हृदयानिवः।वइतिवः।समानमस्तु।अ
स्तुवः।वोमनः।मनोयथा।यथावः।वःसुसह।सुसहासति।सुसहेतिसुऽसह।असतीत्यसति॥१॥ ॥
॥इत्यष्टमाष्टकेअष्टमोध्यायः॥ ॥इत्यष्टमाष्टकःसमाप्तः॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥

९२

॥ॐ॥ ॥संहिता॥अग्नेःपूर्वेभ्रातरोअर्थमेतंरथीवाध्वानमन्वावरीवुः।तस्माद्भियावरुणदूरमायंगौरो
नक्षेप्नोरविजेज्यायाः॥ पदं॥अग्नेः।पूर्वे।भ्रातरः।अर्थं।एतं।रथीऽइव।अध्वानं।अनु।आ।अवरीवु
रिति।तस्मात्।भिया।वरुण।दूरं।आयं।गौरः।न।क्षेप्नोः।अविजे।ज्यायाः॥क्रम॥अग्नेःपूर्वे।पूर्वे
भ्रातरः।भ्रातरोअर्थं।अर्थमेतं।एतंरथीव।रथीवाध्वानं।रथीवेतिरथीऽइव।अध्वानमनु।अन्वा
वरीवुः।आवरीवुः।अवरीवुरित्यवरीवुः।तस्माद्भिया।भियावरुण।वरुणदूरं।दूरमायं।आयंगौरः।
गौरोन।नक्षेप्नोः।क्षेप्नोरविजे।अविजेज्यायाः।ज्यायाइतिज्यायाः॥जटामालाशिखालेखाध्वजोदंडो
रथोघनः।अष्टौविकृतयःप्रोक्ताःक्रमपूर्वामहर्षिभिः॥अथजटालक्षणं॥पदद्वयमनुक्रम्यव्युत्क्रम्यो
क्रम्यसंधिवत्॥स्वरलक्षणसंयुक्तासाजटेत्यभिधीयते॥जटा॥अग्नेःपूर्वेपूर्वेग्नेरग्नेःपूर्वे।पूर्वेभ्रातरो
भ्रातरःपूर्वेपूर्वेभ्रातरः।भ्रातरोअर्थमर्थंभ्रातरोभ्रातरोअर्थं।अर्थमेतमेतमर्थमर्थमेतं।एतंरथीव

अक्षे०

९२

रथीवैतमेतंरथीवं।रथीवाध्वानमध्वानंरथीवंरथीवाध्वानं।रथीवेतिरथीऽइव।अध्वानमन्वन्वध्वा
नमध्वानमनु।अन्वावरीवुरवरीवुरान्वन्वावरीवुः।आवरीवुः।अवरीवुरित्यवरीवुः।तस्माद्भिया भि
यातस्मात्तस्माद्भिया।भिया वरुणवरुणभिया भियावरुण।वरुणदूरंदूरंवरुणवरुणदूरं।दूरमाय
मायंदूरंदूरमायं।आयंगोरोगोरआयमायंगोरः।गोरोनननगोरोगोरोन।नक्षेम्नोःक्षेम्नोनंनक्षेम्नोः।
क्षेम्नोरविजेविजेक्षेम्नोःक्षेम्नोरविजे।अविजेज्याया ज्याया अविजेविजे ज्यायाः।ज्यायाइतिज्यायाः।
अथमालालक्षणं॥ब्रूयात्क्रमविपर्यासावर्द्धर्चेस्यादितोंतः॥अंतं चादिं नयेदेवं क्रममालेतिकीर्त्तिता॥ न
माला॥अग्नेःपूर्वे।अवरीवुरित्यवरीवुः।पूर्वेभ्रातरः।आवरीवुः।भ्रातरोअर्थं।अन्वावरीवुः।अर्थमे
तं।अध्वानमनु।एतंरथीवं।रथीवाध्वानं।रथीवेतिरथीऽइव।रथीवाध्वानं।रथीवेतिरथीऽइव।एतं
रथीवं।अध्वानमनु।अर्थमेतं।अन्वावरीवुः।भ्रातरोअर्थं।आवरीवुः।पूर्वेभ्रातरः।अवरीवुरित्यव

९२

रीवुः।अग्नेःपूर्वे।तस्माद्भिया।ज्यायाइतिज्यायाः।भियावरुण।अविजेज्यायाः।वरुणदूरं।क्षेम्नोरवि
जे।दूरमायं।नक्षेम्नोः।आयंगोरः।गोरोन।गोरोन।आयंगोरः।नक्षेम्नोः।दूरमायं।क्षेम्नोरविजे।व
रुणदूरं।अविजेज्यायाः।भियावरुण।ज्यायाइतिज्यायाः।तस्माद्भिया॥इतिमाला॥अथशिखा॥ ॥
पदोत्तराजटामेवशिखामार्याःप्रचक्षते॥अग्नेःपूर्वेपूर्वेग्नेरग्नेःपूर्वेभ्रातरः।पूर्वेभ्रातरोभ्रातरःपूर्वे
पूर्वेभ्रातरोअर्थं।भ्रातरोअर्थमर्थंभ्रातरोभ्रातरोअर्थमेतं।अर्थमेतमेतमर्थमर्थमेतंरथीवं।एतंरथी
वंरथीवैतमेतंरथीवाध्वानं।रथीवाध्वानमध्वानंरथीवंरथीवाध्वानमनु।रथीवेतिरथीऽइव।अध्वान

वरीवुः

मन्वन्वध्वानमध्वानमन्वावरीवुः।अन्वावरीवुरवरीवुरान्वन्वावरीवुः।आवरीवुः।अवरीवुरित्यवरीवुः।तस्मा
द्भियाभियातस्मात्तस्माद्भियावरुण।भियावरुण वरुणभियाभियावरुणदूरं।वरुणदूरंदूरंवरुणव
रुणदूरमायं।दूरमायमायंदूरंदूरमायंगोरः।आयंगोरोगोरआयमायंगोरोन।गोरोननगोरोगोरोनक्षे

अ० शे०

९४

म्नोः॥ नक्षेम्नोः क्षेम्नोर्न नक्षेम्नोरविजे। क्षेम्नोरविजे विजे क्षेम्नोः क्षेम्नोरविजेज्यायाः। अविजेज्यायाज्याया अवि
जे विजे ज्यायाः। ज्याया इति ज्यायाः॥ इति शिखा॥ ॥ अथ लेखा॥ क्रमाद्द्वित्रिचतुःपंचपदक्रममुदाह
रेत्॥ पृथक्पृथग्विपर्यस्य लेखामाहुः पुनः क्रमात्॥ अग्नेः पूर्वे भ्रातरः। अर्थं एतं। एतं अर्थं भ्रातरः।
पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। अर्थमेतं भ्रातरो अर्थं पूर्वे भ्रातरः। रथीऽइव। अध्वानं। अनु।
अनु। अध्वानं। रथीऽइव। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽइव। अध्वानमनु। अध्वानमनु।
रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽइव। एतं रथीव। आ। अवरीवुरिति। अवरीवुरिति। आ। अन्वावरीवुः।
आवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। आवरीवुः। अन्वावरीवुः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रा
तरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः।
आवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। तस्माद्भिया। वरुण। दूरं। आयं। आयं। दूरं। वरुण। भिया वरुण।

९४

वरुण दूरं। दूरमायं। दूरमायं। वरुण दूरं। भिया वरुण। गोरः। न। क्षेम्नोः। क्षेम्नोः। न। गोरः। आयं गोरः। गोरो
न। नक्षेम्नोः। नक्षेम्नोः। गोरो न। आयं गोरः। अविजे। ज्यायाः। ज्यायाः। अविजे। क्षेम्नोरविजे। अविजे ज्या
याः। ज्याया इति ज्यायाः। ज्याया इति ज्यायाः। अविजे ज्यायाः। क्षेम्नोरविजे। तस्माद्भिया। भिया वरुण। व
रुण दूरं। दूरमायं। आयं गोरः। गोरो न। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोरविजे। अविजे ज्यायाः। ज्याया इति ज्यायाः॥ इति ले
खा॥ अथ ध्वजः॥ स्यादादेः क्रमं सम्यग्गताउत्तारयेद्यदि॥ वर्गैव ऋचि वा यत्र पठनं स ध्वजः स्मृ
तः॥ अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽ
इव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। आवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। तस्माद्भिया। भिया वरुण।
वरुण दूरं। दूरमायं। आयं गोरः। गोरो न। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोरविजे। अविजे ज्यायाः। ज्याया इति ज्या
याः। ज्याया इति ज्यायाः। अविजे ज्यायाः। क्षेम्नोरविजे। नक्षेम्नोः। गोरो न। आयं गोरः। दूरमायं।

त्य

अष्टौ

९५

वरुणदूरं। भियावरुण। तस्माद्भिया। अवरीवुरिवरीवुः। आवरीवुः। अन्वावरीवुः। अध्वानम
नु। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। एतं रथीव। अर्थमेतं। भ्रातरोअर्थं। पूर्वेभ्रातरः। अग्नेः पूर्वे।
॥ इति ध्वजः॥ अथ क्रमदंडलक्षणं॥ क्रममुक्त्वा विपर्यस्य पुनश्च क्रममुत्तरं॥ अर्द्धर्चादेवमुक्तेयाभः
क्रमदंडोभिधीयते॥ अथ दंडः॥ अग्नेः पूर्वे। पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः
पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अर्थमेतं।
एतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवेतमर्थं
भ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथी
वेतिरथीऽइव। अध्वानं रथीवेतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अ
र्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वध्वानं रथीवेतमर्थंभ्रातरः

९५

पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइ
व। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। अन्वध्वानं रथीवेतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रा
तरोअर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। आव
रीवुः। अवरीवुरान्वध्वानं रथीवेतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। अग्नेः पूर्वे। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरोअर्थं। अ
र्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। आवरीवुः। अवरी
वुरित्यवरीवुः। तस्माद्भिया। भियातस्मात्। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुणभियातस्मात्। तस्माद्भि
या। भियावरुण। वरुणदूरं। दूरंवरुणभियातस्मात्। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुणदूरं। दूरमायं।
आयंदूरंवरुणभियातस्मात्। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुणदूरं। दूरमायं। आ
यंगोरः। गोर आयंदूरंवरुणभियातस्मात्। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुणदूरं। दूरमायं। आयंगोरः।

अ॰ सं॰ वि॰

गोरोन। नगोर आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं
गोरः। गोरोन। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोर्न गोर आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरु
ण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोरोन। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोर विजे। अविजे क्षेम्नोर्न गोर आर्यं दूरं वरुण भि
यात स्मात्। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोरोन। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोर

९६

विजे। अविजे ज्यायोः। ज्याया अविजे क्षेम्नोर्न गोर आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। तस्माद्भिया। भि
या वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोरोन। नक्षेम्नोः। क्षेम्नोर विजे। अविजे ज्यायोः। ज्याया
इति ज्यायोः॥ ॥इति क्रमदंडः॥ ॥अथ रथः॥ ॥क्रमम् उक्त्वा विपर्यस्य पुनश्च क्रमम् उत्तरं॥ पाद
शोर्द्धर्चशो वापि सहोक्त्या दंडवद्रथः॥ ॥अग्नेः पूर्वे। पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भियात स्मात्। अग्नेः

९६

पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे

भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थं भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण दूरं। दूरं वरुण भिया
तस्मात्। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतमर्थं भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भि
या वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो
अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवेतमर्थं भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण दूरं।
दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोर आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमे
तं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽइव। अध्वानं रथीवेतमर्थं भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भि
या वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोरोन। नगोर आर्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वे।
पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेति रथीऽइव। अध्वानमनु। अन्व
ध्वानं रथीवेतमर्थं भ्रातरः पूर्वेऽग्नेः। तस्माद्भिया। भिया वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यं गोरः। गोरोन।

अक्षे॰

२७

नक्षे म्रोः। क्षे म्रो र्न गोर स्मा र्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वो। पूर्वेभ्रातरः। भ्रातरो अर्थं।
अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। आन्वध्वानं
रथीवेतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यंगोरः। गोरो न।
नक्षे म्रोः। क्षे म्रो रविजे। अविजे क्षे म्रो र्न गोर स्मार्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वो। पूर्वेभ्रातरः।
भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः।
आवरीवुः। अवरीवुरान्वध्वानं रथीवेतमर्थंभ्रातरः पूर्वेग्नेः। तस्माद्भिया। भियावरुण। वरुण दूरं।
दूरमार्यं। आर्यंगोरः। गोरो न। नक्षे म्रोः। क्षे म्रोरविजे। अविजे ज्यायाः। ज्याया अविजे क्षे म्रो र्न गोरआ
र्यं दूरं वरुण भियात स्मात्। अग्नेः पूर्वे। पूर्वे भ्रातरः। भ्रातरो अर्थं। अर्थमेतं। एतं रथीव। रथीवाध्वानं। र
थीवेतिरथीऽइव। अध्वानमनु। अन्वावरीवुः। आवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। तस्माद्भिया। भिया

२७

वरुण। वरुण दूरं। दूरमार्यं। आर्यंगोरः। गोरो न। नक्षे म्रोः। क्षे म्रो रविजे। अविजे ज्यायाः। ज्याया इति ज्यायाः।
॥ इति रथः॥ ॥ अथ घनः॥ अत्र शिखा घन प्रोक्ता क्रम पूर्वा मनीषिभिः॥ ॥ अग्नेः पूर्वे पूर्वे ग्ने रग्नेः पू
र्वे। अग्नेः पूर्वे पूर्वेग्नेरग्नेः पूर्वेभ्रातरः। पूर्वेभ्रातरो भ्रातरः पूर्वे पूर्वे भ्रातरः। पूर्वेभ्रातरो भ्रातरः पूर्वे पूर्वेभ्रा
तरो अर्थं। भ्रातरो अर्थमर्थंभ्रातरो भ्रातरो अर्थं। भ्रातरो अर्थमर्थंभ्रातरो भ्रातरो अर्थमेतं। अर्थमेतमेतम
र्थमर्थमेतं। अर्थमेतमेतमर्थमर्थमेतं रथीव। एतं रथीव रथीवेतमेतं रथीव। एतं रथीव रथीवेतमेतं रथीवा
ध्वानं। रथीवाध्वानमध्वानं रथीव रथीवाध्वानं। रथीवाध्वानमध्वानं रथीव रथीवाध्वानमनु। रथीवेतिरथीऽ
इव। अध्वानमन्वन्वध्वानमध्वानमनु। अध्वानमन्वन्वध्वानमध्वानमन्वा। अन्वावरीवुरवरीवुरान्व वरीवुः
न्वावरीवुः। अन्वावरीवुरवरीवुरान्वन्वावरीवुः। आवरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। तस्माद्भियाभिया
तस्मात्तस्माद्भिया। तस्माद्भियाभियात स्मात्तस्माद्भियावरुण। भियावरुणवरुण भियाभियावरु

अ॰ से॰ १८

वरुण

णा। भियावरुणवरुणभियाभियावरुणदूरं। वरुणदूरंदूरंवरुणवरुणदूरं। वरुणदूरंदूरंवरुणंदूरमार्यं।
दूरमार्यमार्यंदूरंदूरमार्यं। दूरमार्यमार्यंदूरंदूरमार्यंगोरः। आर्यंगोरोगोरआर्यमार्यंगोरः। आर्यंगोरोगो
रआर्यमार्यंगोरेन। गोरेननगोरोगोरेन। गोरेननगोरोगोरे नक्षेम्णः। नक्षेम्णः क्षेम्णोननक्षेम्णः।
नक्षेम्णः क्षेम्णोननक्षेम्णोरविजे। क्षेम्णोरविजेविजेक्षेम्णः क्षेम्णोरविजे। क्षेम्णोरविजेविजेक्षेम्णः क्षेम्णोर
विजेज्यायाः। अविजेज्यायाज्यायाअविजेविजेज्यायाः। अविजेज्यायाज्यायाअविजेविजेज्यायाः। ज्या
याइतिज्यायाः॥ ॥इतिघनः॥ ॥तं सर्वज्ञं जगत्सेतुं परमात्मानमीश्वरं॥ वंदे नारायणं देवं निरव
द्यं निरंजनं॥१॥ नत्वादौ शाकलाचार्यं गुरुं वंदे महानिधिं॥ मुनींद्रं सर्वदेवज्ञं श्रेष्ठं सर्वज्ञलोकविश्रु
तं॥२॥ नमामि शाकलाचार्यं शाकल्यं स्थविरं तथा॥ श्रेष्ठं विद्यागुरुं श्रेष्ठं भारद्वाजं बृहस्पतिं॥
॥३॥ शैशिरीये समाम्नाये व्याडिनैवमहर्षिणा॥ जटाद्या विकृतीरष्टौ लक्ष्यंते नातिविस्तरं॥४॥

१८

जटामालाशिखारेखाध्वजोदंडोरथोघनः॥ अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा
महर्षिभिः॥५॥ ब्रूयात्क्रमविपर्यासः क्रममीदृग्विधिं दिशेत्॥ जटाख्यां वि
कृतिं धीमान्विज्ञाय क्रमलक्षणं॥६॥ अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत्क्र
मं॥ विलोमे पदवत्संधिरनुलोमे यथाक्रमं॥७॥ षत्वं णत्वं च दीर्घत्वं क्रमसंधौ
यथोच्यते॥ व्युत्क्रमे तन्न कर्त्तव्यं स्वरः क्षेप्रादिकं भवेत्॥८॥ विलोमे पदवत्संधि
रनानुपूर्व्यसंहिते॥ आनुपूर्व्ये क्रमे साज्यं व्युत्क्रमं पदवत्पठेत्॥९॥ चतुःक्रम
विक्रमे च तथा पंचक्रमे पि च॥ आद्यंताभ्यां त्रिरभ्यस्तं ब्रूयात्क्रमविपर्ययो॥
॥१०॥ समपादे क्रमे यद्वत्समयासरतस्तथा॥ जटायां समयादिस्थं शुद्धं न परि
वर्त्तयेत्॥११॥ समयक्रामणं नास्तिगम — — क्रमविना॥ त्रिक्रमं समयादिस्थं

अष्टो.

९९

[illegible] आदिनासहतं पठेत्॥१२॥ व्युत्क्रमेक्रमयत्संधिः सयस्तेप्रा
दिश्यते॥उकारादिविधानं न तत्स्वरांतः परिवर्त्तनं॥१३॥ त्र्यक्षरांत प्रगृह्यानां
तुच्छारामंत्रितस्य च॥ विलोमेपदसंधौतु प्रगृह्यत्वंनविद्यते॥१४॥ एकारौकार
परस्तुअकारोभिनिधीयते॥ व्युत्क्रमेक्रमवच्चैवनवधाकंपलोपनं॥१५॥ वि
लोमसंधौप्रश्लिष्टेक्षेप्राभिनिहितेषु च॥ वर्जयित्वा स्वरंआत्यंत्रिषुकंपनिषे
धनं॥१६॥ परिग्रहावग्रहेषुह्युदात्तादिपदेषु च॥उदात्तादिविधानं तच्छेनको
क्रंभवेदिह॥१७॥ आदित्यैर्यातिमित्यस्मिन्पादेचाष्टाक्षरंभवेत्॥ पदाध्याये
नुदात्तस्त्वासंहितायामुदात्तवत्॥१८॥ पदद्वयमनुक्रम्य व्युत्क्रम्योक्रम्यसं
धिवत्॥ स्वरलक्षणसंयुक्ता साजटेत्यभिधीयते॥१९॥ ॥इतिजटापटलं॥

९९

॥नैत्रिरोबाष्कलः सांख्यो वात्स्यश्चैवाश्वलायनः॥ पंचैते शाकलाः शिष्याः शाखाभे
दप्रवर्त्तकाः॥ ॥अथएकवचनं॥ अग्नेः पूर्वे। भ्रातरो अर्थं। एतं रथीव। रथीवेति
रथीऽइव। अन्वावरीवुः। अवरीवुरित्यवरीवुः। तस्माद्धिया। वरुणदूरं। आयंगोरः।
नक्षेप्नोः। अविजेज्यायाः। इत्येकवचनं॥ अथोभयवचनं॥ पूर्वेभ्रातरः। अग्नेः
पूर्वे। अर्थमेतं। भ्रातरो अर्थं। रथीवाध्वानं। रथीवेतिरथीऽइव। एतं रथीव।
अन्वावरीवुः। अध्वानमनु। अवरीवुरित्यवरीवुः। आवरीवुः। धियावरुण। त
स्माद्धिया। दूरमार्या। वरुणदूरं। गोरेन। आयंगोरः। क्षेप्नोरविजे। नक्षेप्नोः। ज्या
याइतिज्यायाः॥ अविजेज्यायाः॥ इत्युभयवचनं॥ ॥क्रूयात्क्रमविपर्यासावर्द्ध
र्चस्यादितोंततः॥ अंतं चादिन्नयेदेवं क्रममालेतिगीयते॥ ॥इतिमालालक्षणं॥

अ॰ष्टो॰

१००

॥पदोत्तरां जटामेव शिखामार्याः प्रचक्षते॥ ॥इति शिखालक्षणं॥ ॥क्रमाद्द्वि
त्रिचतुःपंचपदक्रममुदाहरेत्॥ पृथक्पृथग्विपर्यस्य लेखामाहुः पुनः क्रमा
त्॥ ॥इति लेखालक्षणं॥ ॥प्रत्यादादेः क्रमं सम्यग्गतागुत्तारयेद्यदि॥ वर्गेवा
ऋचिवा यत्र पठनं स ध्वजः स्मृतः॥ ॥इति ध्वजलक्षणं॥ ॥अर्द्धर्चावदेव
मुक्त्वोक्त्वा क्रमदंडोभिधीयते॥ ॥इति क्रमदंडलक्षणं॥ ॥क्रममुक्त्वा वि
पर्यस्य पुनश्च क्रममुत्तरं॥ पादशोर्द्धर्चशो वापि स होक्त्या दंडवद्रथः॥ ॥
॥इति रथलक्षणं॥ ॥जटा शिखा घनः प्रोक्ता क्रमपूर्वा महर्षिभिः॥ ॥
॥इति घनलक्षणं॥ ॥इत्यष्टौ विकृतिलक्षणं समाप्तं॥ ॥शुभं भवतु॥
॥भटकंकर चिंतामणि दीक्षितेन काश्यां लिखितं॥ ॥भटकंकर पांडुरंगस्येदं॥ ॥

१००

प॰ अ॰ ८ ॥संवत् १८४५ सिद्धार्थनाम संवत्सरे मार्गशीर्षशुद्ध तृतीया भानुवासरे तद्दिने भटकंब
करोपनामक चिंतामणि दीक्षितेन काश्यां विश्वेश्वरचरणसन्निधौ लिखितं स्वार्थपरो
रा पकारार्थं च॥ ॥भटकंबकर हरी दीक्षितस्येदं पुस्तकं॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥
१०१ ॥अर्जितं भूरि कष्टेन पुस्तकं लिखितं मया॥ हर्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशः क्षयो भवेत्॥
॥ ॥श्रीसीतारामचंद्रार्पणमस्तु॥ ॥श्रीकाळभैरवार्पणमस्तु॥ ॥ ॥

१०१

क.३६०८

१०१

॥पदं अष्टमाष्टकः समाप्तः॥

१०१

[OrderDescription]
,CREATED=20.08.19 11:05
,TRANSFERRED=2019/08/20 at 13:58:49
,PAGES=735
,TYPE=STD
,NAME=S0001511
,Book Name=M-707-TRIGVED SHAKAL SANHITA
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF

FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF

```
FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF
,FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF
,FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
```

FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF
,FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF
,FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF
,FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF

FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF
,FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF
,FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF
,FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF

FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF
,FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF
,FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF
,FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF

FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
,FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF
,FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,FILE204=00000204.TIF
,FILE205=00000205.TIF
,FILE206=00000206.TIF
,FILE207=00000207.TIF
,FILE208=00000208.TIF
,FILE209=00000209.TIF
,FILE210=00000210.TIF
,FILE211=00000211.TIF
,FILE212=00000212.TIF
,FILE213=00000213.TIF
,FILE214=00000214.TIF
,FILE215=00000215.TIF
,FILE216=00000216.TIF
,FILE217=00000217.TIF
,FILE218=00000218.TIF
,FILE219=00000219.TIF
,FILE220=00000220.TIF
,FILE221=00000221.TIF
,FILE222=00000222.TIF
,FILE223=00000223.TIF
,FILE224=00000224.TIF
,FILE225=00000225.TIF
,FILE226=00000226.TIF
,FILE227=00000227.TIF
,FILE228=00000228.TIF
,FILE229=00000229.TIF

FILE230=00000230.TIF
,FILE231=00000231.TIF
,FILE232=00000232.TIF
,FILE233=00000233.TIF
,FILE234=00000234.TIF
,FILE235=00000235.TIF
,FILE236=00000236.TIF
,FILE237=00000237.TIF
,FILE238=00000238.TIF
,FILE239=00000239.TIF
,FILE240=00000240.TIF
,FILE241=00000241.TIF
,FILE242=00000242.TIF
,FILE243=00000243.TIF
,FILE244=00000244.TIF
,FILE245=00000245.TIF
,FILE246=00000246.TIF
,FILE247=00000247.TIF
,FILE248=00000248.TIF
,FILE249=00000249.TIF
,FILE250=00000250.TIF
,FILE251=00000251.TIF
,FILE252=00000252.TIF
,FILE253=00000253.TIF
,FILE254=00000254.TIF
,FILE255=00000255.TIF
,FILE256=00000256.TIF
,FILE257=00000257.TIF
,FILE258=00000258.TIF
,FILE259=00000259.TIF
,FILE260=00000260.TIF
,FILE261=00000261.TIF
,FILE262=00000262.TIF
,FILE263=00000263.TIF

FILE264=00000264.TIF
,FILE265=00000265.TIF
,FILE266=00000266.TIF
,FILE267=00000267.TIF
,FILE268=00000268.TIF
,FILE269=00000269.TIF
,FILE270=00000270.TIF
,FILE271=00000271.TIF
,FILE272=00000272.TIF
,FILE273=00000273.TIF
,FILE274=00000274.TIF
,FILE275=00000275.TIF
,FILE276=00000276.TIF
,FILE277=00000277.TIF
,FILE278=00000278.TIF
,FILE279=00000279.TIF
,FILE280=00000280.TIF
,FILE281=00000281.TIF
,FILE282=00000282.TIF
,FILE283=00000283.TIF
,FILE284=00000284.TIF
,FILE285=00000285.TIF
,FILE286=00000286.TIF
,FILE287=00000287.TIF
,FILE288=00000288.TIF
,FILE289=00000289.TIF
,FILE290=00000290.TIF
,FILE291=00000291.TIF
,FILE292=00000292.TIF
,FILE293=00000293.TIF
,FILE294=00000294.TIF
,FILE295=00000295.TIF
,FILE296=00000296.TIF
,FILE297=00000297.TIF

FILE298=00000298.TIF
,FILE299=00000299.TIF
,FILE300=00000300.TIF
,FILE301=00000301.TIF
,FILE302=00000302.TIF
,FILE303=00000303.TIF
,FILE304=00000304.TIF
,FILE305=00000305.TIF
,FILE306=00000306.TIF
,FILE307=00000307.TIF
,FILE308=00000308.TIF
,FILE309=00000309.TIF
,FILE310=00000310.TIF
,FILE311=00000311.TIF
,FILE312=00000312.TIF
,FILE313=00000313.TIF
,FILE314=00000314.TIF
,FILE315=00000315.TIF
,FILE316=00000316.TIF
,FILE317=00000317.TIF
,FILE318=00000318.TIF
,FILE319=00000319.TIF
,FILE320=00000320.TIF
,FILE321=00000321.TIF
,FILE322=00000322.TIF
,FILE323=00000323.TIF
,FILE324=00000324.TIF
,FILE325=00000325.TIF
,FILE326=00000326.TIF
,FILE327=00000327.TIF
,FILE328=00000328.TIF
,FILE329=00000329.TIF
,FILE330=00000330.TIF
,FILE331=00000331.TIF

FILE332=00000332.TIF
,FILE333=00000333.TIF
,FILE334=00000334.TIF
,FILE335=00000335.TIF
,FILE336=00000336.TIF
,FILE337=00000337.TIF
,FILE338=00000338.TIF
,FILE339=00000339.TIF
,FILE340=00000340.TIF
,FILE341=00000341.TIF
,FILE342=00000342.TIF
,FILE343=00000343.TIF
,FILE344=00000344.TIF
,FILE345=00000345.TIF
,FILE346=00000346.TIF
,FILE347=00000347.TIF
,FILE348=00000348.TIF
,FILE349=00000349.TIF
,FILE350=00000350.TIF
,FILE351=00000351.TIF
,FILE352=00000352.TIF
,FILE353=00000353.TIF
,FILE354=00000354.TIF
,FILE355=00000355.TIF
,FILE356=00000356.TIF
,FILE357=00000357.TIF
,FILE358=00000358.TIF
,FILE359=00000359.TIF
,FILE360=00000360.TIF
,FILE361=00000361.TIF
,FILE362=00000362.TIF
,FILE363=00000363.TIF
,FILE364=00000364.TIF
,FILE365=00000365.TIF

FILE366=00000366.TIF
,FILE367=00000367.TIF
,FILE368=00000368.TIF
,FILE369=00000369.TIF
,FILE370=00000370.TIF
,FILE371=00000371.TIF
,FILE372=00000372.TIF
,FILE373=00000373.TIF
,FILE374=00000374.TIF
,FILE375=00000375.TIF
,FILE376=00000376.TIF
,FILE377=00000377.TIF
,FILE378=00000378.TIF
,FILE379=00000379.TIF
,FILE380=00000380.TIF
,FILE381=00000381.TIF
,FILE382=00000382.TIF
,FILE383=00000383.TIF
,FILE384=00000384.TIF
,FILE385=00000385.TIF
,FILE386=00000386.TIF
,FILE387=00000387.TIF
,FILE388=00000388.TIF
,FILE389=00000389.TIF
,FILE390=00000390.TIF
,FILE391=00000391.TIF
,FILE392=00000392.TIF
,FILE393=00000393.TIF
,FILE394=00000394.TIF
,FILE395=00000395.TIF
,FILE396=00000396.TIF
,FILE397=00000397.TIF
,FILE398=00000398.TIF
,FILE399=00000399.TIF

FILE400=00000400.TIF
,FILE401=00000401.TIF
,FILE402=00000402.TIF
,FILE403=00000403.TIF
,FILE404=00000404.TIF
,FILE405=00000405.TIF
,FILE406=00000406.TIF
,FILE407=00000407.TIF
,FILE408=00000408.TIF
,FILE409=00000409.TIF
,FILE410=00000410.TIF
,FILE411=00000411.TIF
,FILE412=00000412.TIF
,FILE413=00000413.TIF
,FILE414=00000414.TIF
,FILE415=00000415.TIF
,FILE416=00000416.TIF
,FILE417=00000417.TIF
,FILE418=00000418.TIF
,FILE419=00000419.TIF
,FILE420=00000420.TIF
,FILE421=00000421.TIF
,FILE422=00000422.TIF
,FILE423=00000423.TIF
,FILE424=00000424.TIF
,FILE425=00000425.TIF
,FILE426=00000426.TIF
,FILE427=00000427.TIF
,FILE428=00000428.TIF
,FILE429=00000429.TIF
,FILE430=00000430.TIF
,FILE431=00000431.TIF
,FILE432=00000432.TIF
,FILE433=00000433.TIF

FILE434=00000434.TIF
,FILE435=00000435.TIF
,FILE436=00000436.TIF
,FILE437=00000437.TIF
,FILE438=00000438.TIF
,FILE439=00000439.TIF
,FILE440=00000440.TIF
,FILE441=00000441.TIF
,FILE442=00000442.TIF
,FILE443=00000443.TIF
,FILE444=00000444.TIF
,FILE445=00000445.TIF
,FILE446=00000446.TIF
,FILE447=00000447.TIF
,FILE448=00000448.TIF
,FILE449=00000449.TIF
,FILE450=00000450.TIF
,FILE451=00000451.TIF
,FILE452=00000452.TIF
,FILE453=00000453.TIF
,FILE454=00000454.TIF
,FILE455=00000455.TIF
,FILE456=00000456.TIF
,FILE457=00000457.TIF
,FILE458=00000458.TIF
,FILE459=00000459.TIF
,FILE460=00000460.TIF
,FILE461=00000461.TIF
,FILE462=00000462.TIF
,FILE463=00000463.TIF
,FILE464=00000464.TIF
,FILE465=00000465.TIF
,FILE466=00000466.TIF
,FILE467=00000467.TIF

FILE468=00000468.TIF
,FILE469=00000469.TIF
,FILE470=00000470.TIF
,FILE471=00000471.TIF
,FILE472=00000472.TIF
,FILE473=00000473.TIF
,FILE474=00000474.TIF
,FILE475=00000475.TIF
,FILE476=00000476.TIF
,FILE477=00000477.TIF
,FILE478=00000478.TIF
,FILE479=00000479.TIF
,FILE480=00000480.TIF
,FILE481=00000481.TIF
,FILE482=00000482.TIF
,FILE483=00000483.TIF
,FILE484=00000484.TIF
,FILE485=00000485.TIF
,FILE486=00000486.TIF
,FILE487=00000487.TIF
,FILE488=00000488.TIF
,FILE489=00000489.TIF
,FILE490=00000490.TIF
,FILE491=00000491.TIF
,FILE492=00000492.TIF
,FILE493=00000493.TIF
,FILE494=00000494.TIF
,FILE495=00000495.TIF
,FILE496=00000496.TIF
,FILE497=00000497.TIF
,FILE498=00000498.TIF
,FILE499=00000499.TIF
,FILE500=00000500.TIF
,FILE501=00000501.TIF

FILE502=00000502.TIF
,FILE503=00000503.TIF
,FILE504=00000504.TIF
,FILE505=00000505.TIF
,FILE506=00000506.TIF
,FILE507=00000507.TIF
,FILE508=00000508.TIF
,FILE509=00000509.TIF
,FILE510=00000510.TIF
,FILE511=00000511.TIF
,FILE512=00000512.TIF
,FILE513=00000513.TIF
,FILE514=00000514.TIF
,FILE515=00000515.TIF
,FILE516=00000516.TIF
,FILE517=00000517.TIF
,FILE518=00000518.TIF
,FILE519=00000519.TIF
,FILE520=00000520.TIF
,FILE521=00000521.TIF
,FILE522=00000522.TIF
,FILE523=00000523.TIF
,FILE524=00000524.TIF
,FILE525=00000525.TIF
,FILE526=00000526.TIF
,FILE527=00000527.TIF
,FILE528=00000528.TIF
,FILE529=00000529.TIF
,FILE530=00000530.TIF
,FILE531=00000531.TIF
,FILE532=00000532.TIF
,FILE533=00000533.TIF
,FILE534=00000534.TIF
,FILE535=00000535.TIF

FILE536=00000536.TIF
,FILE537=00000537.TIF
,FILE538=00000538.TIF
,FILE539=00000539.TIF
,FILE540=00000540.TIF
,FILE541=00000541.TIF
,FILE542=00000542.TIF
,FILE543=00000543.TIF
,FILE544=00000544.TIF
,FILE545=00000545.TIF
,FILE546=00000546.TIF
,FILE547=00000547.TIF
,FILE548=00000548.TIF
,FILE549=00000549.TIF
,FILE550=00000550.TIF
,FILE551=00000551.TIF
,FILE552=00000552.TIF
,FILE553=00000553.TIF
,FILE554=00000554.TIF
,FILE555=00000555.TIF
,FILE556=00000556.TIF
,FILE557=00000557.TIF
,FILE558=00000558.TIF
,FILE559=00000559.TIF
,FILE560=00000560.TIF
,FILE561=00000561.TIF
,FILE562=00000562.TIF
,FILE563=00000563.TIF
,FILE564=00000564.TIF
,FILE565=00000565.TIF
,FILE566=00000566.TIF
,FILE567=00000567.TIF
,FILE568=00000568.TIF
,FILE569=00000569.TIF

FILE570=00000570.TIF
,FILE571=00000571.TIF
,FILE572=00000572.TIF
,FILE573=00000573.TIF
,FILE574=00000574.TIF
,FILE575=00000575.TIF
,FILE576=00000576.TIF
,FILE577=00000577.TIF
,FILE578=00000578.TIF
,FILE579=00000579.TIF
,FILE580=00000580.TIF
,FILE581=00000581.TIF
,FILE582=00000582.TIF
,FILE583=00000583.TIF
,FILE584=00000584.TIF
,FILE585=00000585.TIF
,FILE586=00000586.TIF
,FILE587=00000587.TIF
,FILE588=00000588.TIF
,FILE589=00000589.TIF
,FILE590=00000590.TIF
,FILE591=00000591.TIF
,FILE592=00000592.TIF
,FILE593=00000593.TIF
,FILE594=00000594.TIF
,FILE595=00000595.TIF
,FILE596=00000596.TIF
,FILE597=00000597.TIF
,FILE598=00000598.TIF
,FILE599=00000599.TIF
,FILE600=00000600.TIF
,FILE601=00000601.TIF
,FILE602=00000602.TIF
,FILE603=00000603.TIF

FILE604=00000604.TIF
,FILE605=00000605.TIF
,FILE606=00000606.TIF
,FILE607=00000607.TIF
,FILE608=00000608.TIF
,FILE609=00000609.TIF
,FILE610=00000610.TIF
,FILE611=00000611.TIF
,FILE612=00000612.TIF
,FILE613=00000613.TIF
,FILE614=00000614.TIF
,FILE615=00000615.TIF
,FILE616=00000616.TIF
,FILE617=00000617.TIF
,FILE618=00000618.TIF
,FILE619=00000619.TIF
,FILE620=00000620.TIF
,FILE621=00000621.TIF
,FILE622=00000622.TIF
,FILE623=00000623.TIF
,FILE624=00000624.TIF
,FILE625=00000625.TIF
,FILE626=00000626.TIF
,FILE627=00000627.TIF
,FILE628=00000628.TIF
,FILE629=00000629.TIF
,FILE630=00000630.TIF
,FILE631=00000631.TIF
,FILE632=00000632.TIF
,FILE633=00000633.TIF
,FILE634=00000634.TIF
,FILE635=00000635.TIF
,FILE636=00000636.TIF
,FILE637=00000637.TIF

FILE638=00000638.TIF
,FILE639=00000639.TIF
,FILE640=00000640.TIF
,FILE641=00000641.TIF
,FILE642=00000642.TIF
,FILE643=00000643.TIF
,FILE644=00000644.TIF
,FILE645=00000645.TIF
,FILE646=00000646.TIF
,FILE647=00000647.TIF
,FILE648=00000648.TIF
,FILE649=00000649.TIF
,FILE650=00000650.TIF
,FILE651=00000651.TIF
,FILE652=00000652.TIF
,FILE653=00000653.TIF
,FILE654=00000654.TIF
,FILE655=00000655.TIF
,FILE656=00000656.TIF
,FILE657=00000657.TIF
,FILE658=00000658.TIF
,FILE659=00000659.TIF
,FILE660=00000660.TIF
,FILE661=00000661.TIF
,FILE662=00000662.TIF
,FILE663=00000663.TIF
,FILE664=00000664.TIF
,FILE665=00000665.TIF
,FILE666=00000666.TIF
,FILE667=00000667.TIF
,FILE668=00000668.TIF
,FILE669=00000669.TIF
,FILE670=00000670.TIF
,FILE671=00000671.TIF

FILE672=00000672.TIF
,FILE673=00000673.TIF
,FILE674=00000674.TIF
,FILE675=00000675.TIF
,FILE676=00000676.TIF
,FILE677=00000677.TIF
,FILE678=00000678.TIF
,FILE679=00000679.TIF
,FILE680=00000680.TIF
,FILE681=00000681.TIF
,FILE682=00000682.TIF
,FILE683=00000683.TIF
,FILE684=00000684.TIF
,FILE685=00000685.TIF
,FILE686=00000686.TIF
,FILE687=00000687.TIF
,FILE688=00000688.TIF
,FILE689=00000689.TIF
,FILE690=00000690.TIF
,FILE691=00000691.TIF
,FILE692=00000692.TIF
,FILE693=00000693.TIF
,FILE694=00000694.TIF
,FILE695=00000695.TIF
,FILE696=00000696.TIF
,FILE697=00000697.TIF
,FILE698=00000698.TIF
,FILE699=00000699.TIF
,FILE700=00000700.TIF
,FILE701=00000701.TIF
,FILE702=00000702.TIF
,FILE703=00000703.TIF
,FILE704=00000704.TIF
,FILE705=00000705.TIF

FILE706=00000706.TIF
,FILE707=00000707.TIF
,FILE708=00000708.TIF
,FILE709=00000709.TIF
,FILE710=00000710.TIF
,FILE711=00000711.TIF
,FILE712=00000712.TIF
,FILE713=00000713.TIF
,FILE714=00000714.TIF
,FILE715=00000715.TIF
,FILE716=00000716.TIF
,FILE717=00000717.TIF
,FILE718=00000718.TIF
,FILE719=00000719.TIF
,FILE720=00000720.TIF
,FILE721=00000721.TIF
,FILE722=00000722.TIF
,FILE723=00000723.TIF
,FILE724=00000724.TIF
,FILE725=00000725.TIF
,FILE726=00000726.TIF
,FILE727=00000727.TIF
,FILE728=00000728.TIF
,FILE729=00000729.TIF
,FILE730=00000730.TIF
,FILE731=00000731.TIF
,FILE732=00000732.TIF
,FILE733=00000733.TIF
,FILE734=00000734.TIF
,FILE735=00000735.TIF
,